RES

4685

CIMMERIEN

Ex libris Domini Fabri

Tabula questionum

Rosp 4.880
Ex libris D. Doct. Chirac Collegii Rosrop.

Principium in primū sententiarum.

87

Commendatio sacre scripture ⁊ pſertim librorum sententiarū. A pmotā collationē.

Utrū doctria xpi noua sit lex pfectissima. B

Perfectio docrie sine legis xpi quadrupliciter declaratur. L.

Dividit questio pdicta in quattuor partes. scz q̄ttuor libros sentētiarū quib⁹ correspondent quattuor tituli questionū. L.

Utrū lex xpi sit in p̄ceptis rectissima. D.

Qualit volūtas diuina in genere legis obligantis est lex prima seu regula. D. De ista materia habet infra in questione vesperiali.

Sicut diuina volūtas in genere cē efficientis est pma efficiēs causa sic ipa in genere legis obligātis est pma lex siue regula. D.

Sola volūtas diuia ē lex simplicit pria. D.

Impossibile est aliquē obligari ab aliqua lege ⁊ nō sic obligari a voluntate diuina. Ecōtra vero possibile est. D.

Nulla res creata potest esse lex vl regula. nisi sit diuine volūtati cōsona. D.

Nulla doctrina falsa Siliter nulla pscientia erronea est lex obligatoria. E.

Quicqd est iustū aliquo iure. est iustū diuino iure. ⁊ q̄cquid diuino iure est iustū nullo iure est iniustū. E.

Omne peccatū est omissio vel omissio ptra legis phibitionē vel p̄ceptū. E.

Nullū est ex se peccatū sed p̄cise quia lege phibitū. E.

Sicut diuina volūtas est efficiēs causa q̄a vult aliquid eē vel fieri. sic ipa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliqualiter eē vel nō esse teneri. F.

Si diuina voluntas vult aliqd ad aliqualiter eē vl nō esse teneri. ad hoc pcertibiliter seq̄tur obligari. F.

Quid ē obligari ⁊ teneri ad aliqd. F.

Non omne velle dei est obligatoriū. F.

Impossibile est naturā rationalē esse naturaliter impeccabilē. F.

An creatura rōnalis possit obligari ad impossibile. G.

Probabile ē q̄ impossibile sit ptm̄ nō fuisse. G

An creatura rationalis ad q̄libz possibile potest a deo obligari. H.

Sicut volūtas diuina libere ⁊ ptingēter ⁊ in tpe est causa efficiēs. sic etiā libere ⁊ in tēpe est lex obligans. J.

Deus nō potest velle teneri creaturā rōnalem ad nō obediendū sibi. H.

Deus vult voluntate bñplaciti creaturā ad aliquid teneri ⁊ tamē tali voluntate nō vult id ab ea fieri. J.

Quomodo ⁊ in quo tenet se voluntas creata pformare diuie voluntati. J.

Sicut voluntas diuina ē lex pfectissima rationalis creature sicut lex xpi vel doctrina ē pfectissimū signū volūtatis diuine. K.

Volūtas diuia ō potētia absoluta possz creaturā rationalē obligare se sola. sed de potētia ordinata nō potest obligare creaturā nisi mediāte lege creata. hoc ē p aliq̄ signa ex q̄bus sibi innotescere pt ōi volūtas obligatoria. K

Aliqua sunt diuine volūtatis signa que nō sunt creature rationalis obligatoria. K.

Quincz sunt diuine voluntatis signa. vl sic volūtas dei est quintuplex. K.

Jlligtermī
- Preceptum.
- Prohibitio.
- Cōsiliū
- Permissio
- Optatio

Non solū supponūt p diuie volūtatz extrinseco sig̃ sz ēt pīpl⁹ actu intrinseco. K

Diuine volūtatis signa obligatoria sunt in multiplici differētia scz naturalia supnaturalia ⁊c. pulcerrime ⁊ late valde h̄ pſequitur auctor. L.

Diuine voluntatis signū pfectissimū est lex xpi siue eius doctrina. M. O.

Lex multipliciter accipitur. M.

Lex diuina multis modis accipit. N.

Lex xpi seu doctrina mltipliciter sumit. O.

Quid ⁊ que est lex pfectissima creata. O.

Sicut virtus iusticie solū est in mēte ⁊ non in scripto vel i voce. sic in ipa est. pprie lex seu regula iuste vite. P.

Sicut vox audibilis nō est lex pprie. sic nec scriptura legibilis sz solū eo quo ce. P.

Ad legis xpi habitualē fidez oīs viator ſt ne vlla excusatōe obligat. P.

A legis xpi actuali fide null⁹ viator nisi sola incapacitate excusat. P.

Sicut legis xpi credulitas nō est ptra rōez sed p rōnem pbabilis. sic eius credulitas pprōnis pbationez nō est deo cōtumeliosa aut displicibilis. P.

Sicut legis xpi credulitas est i creature rationalis potestate libera. sic ipa est eterne salutis meritoria. P.
Sic sola diuia volũtas respectu ptingẽtis futuri potest esse causa inimpedibilis. sic solus diuinus intellectus respectu veri de futuro ptinenti potest esse noticia ifallibil'. Q.
Item in pncipio quarti sententiaꝝ. M.
Sicut sola diuinitas aliquid potest nõ voluisse qđ voluit. sic solus diuinus intellectus aliquid potest nõ iudicasse qđ iudicauit. Q.
Itẽ in pncipio quarti sentẽtiaꝝ. J.
Nulla ꝓpositio negatiua de possibili cui⁹ affirmatiua de preterito correspondẽs est vera est concedenda de creatura. nisi vbi pdicatum est ille terminus verũ vel falsum aut alius terminus includẽs alterũ illoꝝ in sua ratione diffinitiua. Q.
Itẽ in pncipio quarti sentẽtiaꝝ. K.
Sicut diuine voluntati nihil est causa cẽndi sic diuino intellectui nihil est cã siue causalis ratio cognoscendi. R.
Sicut diuina voluntas nõ habet rationem vllã ꝓpter quã determinet vt velit sic diuin⁹ intellectus propter diuine voluntatis determinationem non assentit q⁹ antichristus erit. S.
Sicut diuina voluntas potest esse efficiens causa solum respectu entitatis que potest eẽ vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus siue effectus causalitatis dei. T.
Sicut nec negatio nec ꝑuatio. sic nec ꝑteritio nec futuritio potest effici a deo. T.
Sicut diuina potentia nõ potest facere ꝑteritum nõ fuisse. sic nec futurũ nõ fore. T.
Licet de⁹ sit infinitus z imensus. cum soluz finite cãt quicqđ agit ad extra. U.
Licet diuina causalitas sit imptibilis nõ tñ equaliter sed inequaliter causat inequales. effectus. U.
Non sequit diuina causalitas fm totũ suuz conatũ imensum ꝑducit effectum. ergo ꝑducit ifm immense. U.

Pncipium secundi sententiarum. Collatio.

Pncipiũ secundi sententiaꝝ vbi sacra scriptura ꝓmendat et generalit materia scdi libri ꝓponit. A. B.
Perfectio legis xpi ex qtuor solz declarari. C
Itẽ in tertio sententiaꝝ. L.
Utrũ lex xpi sit in credẽdis certissima. L.
Nec q̃stio nõ soluit ab auctore.
Voluntas diuina z intellect⁹ diuin⁹ sunt oibus modis idẽ nec aliqlit distinguunt. F.
Nunq̃ aliq̃ positio ẽ ꝓcedẽda nisi cogẽte fidei auctoritate. cui⁹ oppositũ apparet euidẽs circũscripta fide. F.
Nulla positio ita difficilis ad sustinendũ sic positio de trinitate est ꝓcedẽda nisi cogente fidei auctoritate. F.
Nunq̃ sillogism⁹ expositor⁹ debet negari nisi vbi cogit auctoritas fidei. F.
Nunq̃ ꝓcedi debz aliq̃ ꝓtradictoria de aliq̃ verificari ex natura rei. nisi vbi cogit auctoritas fidei. F.
Nunq̃ ꝓcedi debet aliq̃ ꝓtradictoria verificari de terminis supponẽtibz ꝑ eodẽ ꝓuertibilit cõuersiõe regulata ꝑ q̃cquid seu alio modo eq̃lenti. F.
Qui istas ꝓpositões negãt magis sũt cachino irridẽdi q̃z argumẽto r probãdi. F.
De istis ꝓpositõibz ẽt vide ifra. q. v. pmi.
Quãq̃z itellect⁹ diuin⁹ z volũtas diuia sũt oibus modis idẽ. tñ aliqñ aliqđ apropriat voluntati z nõ intellectui z ecõuerso. B.
Cõiunctio qz aut alia faciẽs ꝓpositoz causalẽ duplicit accipit. L. In quarto. A.
Nulla ꝓpositio cãlis cui⁹ cõseqns significat tãq̃ significatũ otale deũ velle aut itelligere est vera ppie. M.
Qdlibet peccatũ est ꝓtra deũ. A.

Tertii sententiarum

Pncipium Collatio.

Pncipiũ in tertiũ sententiaꝝ de lapsu hominis z ei⁹ repatõe. vbi z sũmarie tota materia tertij libri vẽtilat admodũ pulcre. A B.
U. lex xpi sit in meritis gtissima. C. D.
Oẽ qđ ẽ meritoriũ eẽntialit est act⁹ volũtatis fm Holkot. D.
Aliquẽ actũ eẽ i libera potestate volũtatis itelligit multiplicit. Et fm h̃ respõdet ad dubiũ affirmatiue. E.

Quarti sententiarum

Pncipium Collatio.

Pncipiũ in quartũ sentẽtiaꝝ in q̃ generaliter totius quarti summat. A. B.
Auctor ꝑus pncipiauit in quartũ q̃z in tertium sentẽtiaꝝ. C.
Idẽ patet in pncipio tertij. A.
U. lex xpi sit in pmis iustissima. C. D.
Tota pena dampnati ꝑ actu demeritorio

mortali nõ est maiꝰ malũ. q̃ sit bonũ totũ p̃mium beatificũ alicuiꝰ saluati pro actu meritorio equali. D.
Nulla pena ꝯtracta siue deordinatio culpe vel peccati est maius malũ q̃ sit bonũ totuꝫ p̃miũ beatificuꝫ ꝓ actu meritorio sibi correspondente. D.
Sola pena dampni siue ꝑuatio p̃mij beatifici nõ est tam malũ q̃ bonũ est totũ p̃mium beatificũ correspõdens ei. D.
Auctor reprehendit illos qui nihil reputãt dici subtile. nisi qd̃ est inintelligibile. A.

Finis quattuor ꝑncipioꝝ in libros sententiaꝝ.

Questio prima

primi sententiarum.

Utrũ possibile sit viatorẽ de veritatibꝫ theologicis habere noticiã euidentẽ. A.

Articulus primus

Utrum possibile sit viatorẽ de aliqua veritate habere noticiã euidentẽ. B.
Uiator siue creatura viatrix q̃d est. B.
Christus nunq̃ fuit viator. B.
Stat aliquez eẽ nõ viatorẽ ꝛ tñ ip̃m esse i statu merendi patꝫ de xp̃o. B.
Paulus ꝛ si fuit viator in raptu habuit tñ intuitiuã dei noticiã. B.
Ueritas q̃d sit. C.
Nulla veritas ꝓpositõis est distincta a ꝓpositione. hãc ꝓbat multipliciter. C.
Aliqua est ueritas extra aĩam q̃ nõ est ꝓpositio creata. C.
Preter ꝓpositõꝫ creatã vel increatã nulla est veritas extra aĩam. C.
Sicut oĩs veritas creata est ꝓpositio creata Ita oĩs veritas increata q̃ est deus est ꝓpositio increata. C.
Probabiliꝫ tenet auctor q̃ deꝰ seu noticia diuina sicut est veritas Ita est ip̃i intellectui diuino ꝓpositio vera. C.
Añq̃ aliq̃d eẽt p̃ter deũ. verũ erat munduꝫ fore. illã auctor distinguit. D.
Ab eterno fuit aliq̃ veritas cui nulla erit cõtradictoria falsitas. D.
Euidẽtia seu noticia euidẽs q̃d sit ꝛ q̃tuplex cũ mẽbroꝝ descriptõe. E.
Quãuis oĩs euidentia est assensus. tñ assensus falsus siue erroneꝰ nõ est euidẽs sꝫ tm̃ verus est euidens. E. J. Q.
Utꝝ possibile sit viatorẽ habere noticiã euidentẽ de aliq̃ veritate de h̃ ponit duas opiniones. E.
Possibile est viatorẽ nõ solũ d̃ p̃mo ꝑncipio sꝫ etiã de mltis aliis veritatibꝫ etiã ꝯtingẽtibus h̃re noticiã simpliciꝫ euidentẽ. E.
Impossibile est viatorẽ aliq̃d ab eo extrinsecũ sensibile euidenter cog̃scere esse euidẽtia absoluta sꝫ bñ ꝯdicionata. F. O.
Arguit ꝯtra p̃mã ꝯclusiõꝫ multipliciꝫ. G.
Soluit rõnes. H.
Aliquis potest euidẽter scire aliq̃d p̃mũ ꝑncipiũ ꝛ nõ scire euidẽter tali euidẽtia q̃ scitũ ab eo sit p̃mũ ꝑncipiũ. aut q̃d sit p̃mũ ꝑncipium. H. Patet de homĩe illr̃ato.
Aliquis põt euidenter scire aliq̃ꝫ ꝓpositõeꝫ ꝛ nõ scire tanta euidẽtia q̃ illa ꝓpositio sit v̄a vl̃ falsa. l̃ an ita sit sic̃ ꝓpositio illa significat. H.
Nullus põt euidenꝫ scire ꝓpositõeꝫ aliquã ꝛ nullatenꝰ scire q̃d vl̃ q̃liꝫ ꝑ eã significaꝫ. H.
Primũ ꝑncipiũ ñ corde sꝫ ore negari p̃t. H.
Licet aliq̃s posset dissentire p̃mo ꝑncipio nõ sequiꝫ q̃ iõ illd̃ nõ sit euidẽs sꝫ soluꝫ q̃ p̃t nõ eẽ euidẽs. H.
Licet aliq̃s dissentiẽdo p̃mo ꝑncipio vel assentiẽdo eiꝰ opposito erraret in fide. tñ q̃ alias possit dissentire primo principio vl̃ eius opposito assentire nõ ꝯdicit fidei nr̃e. H.
Assentire opposito p̃mi ꝑncipij nõ infert aliq̃d ĩpossibile nec infert ip̃m p̃mũ ꝑncipiũ eẽ falsum sꝫ potiꝰ oppositũ. H.
Utrũ deꝰ possit ĩ intellectu nr̃o de sua oĩpotẽtia causare dissensuꝫ p̃mi ꝑncipij sunt opiniones due. J.
Ex impio volũtatꝭ p̃cise nõ habita aliq̃ apparẽtia vl̃ motiuo ĩductiuo nõ ꝯtigit intellectũ credere alicui ꝯplexo. J.
Nihil in fide nr̃a traditũ ꝯiũctim vl̃ diuisim claudit vl̃ infert ꝯdictõꝫ seu p̃mi ꝑncipij oppositu nec appropinquat saltem ĩmo infinite distat ab eo. J.
Ad oppositũ p̃mi ꝑncipij nec impiũ volũtatis nec apparẽtia vlla p̃t sufficere nec ad hoc aliq̃ lex iusta obligare. J.
Ad ip̃a fidei nr̃e credibilia q̃ntũcũq̃ ardua cũ impio vl̃ affectõe volũtatis põt ꝯmemorare apparẽtia vera ꝛ inspiratio diuina. J.
Impiũ volũtatis ꝛ eiꝰ pia affectio plꝰ facit assentire credibilibꝫ nr̃e fidei q̃ q̃cũq̃ assensio possibilis opposito p̃mi ꝑncipij. J.
Uideꝫ ꝓbabile q̃ intellectꝰ ex impio volũta

tis ꝛ prava affectõne cũ aliq̃ apparentia licet falsa ꝑt naturaliꝫ dissentire ꝑmo ꝓncipio. ℐ Quãuis habẽs expientiã de aliq̃ nõ necessario expiaꝫ illã. põt tñ expiri illaz ꝛ scire absq; motiuo nouo. ℜ.

Summa euidentia de aliq̃ hic nob possibilis nõ potest equari euidẽtie q̃ est in deo ꝛ angelis. ℜ.

Euidentia nullũ gradũ formidinis aut dubitatõis admittit. ℜ.

Nõ est necesse vt de eo de q̃ habem⁹ euidẽtiã euidentiã sũmã habeam⁹. qz sunt ĩ ea grad⁹ diuersi. ℜ.

Jn ĩtellectib⁹ oĩno siliby ꝓsimiliꝫ dispositis ꝛ ceteris ꝑib⁹. ꝑmũ ꝓncipiũ de se ꝛ suis ꝓclusionib⁹ equalẽ euidẽtiã generabit. ℜ.

Arguiꝫ cõtra ꝓclusionẽ scõam. ℒ.

Soluunt rõnes. ℳ.

Forte nõ ẽ possibile aliquẽ credere se eẽ creaturã nõ cognitiuã vel intellectiuã. ℳ.

Possibile ẽ aliquẽ opinariq; nihil sit sibi euidens. ℳ.

Posse aliquẽ dissentire illi Aliqd ẽ mihi euidens nõ ꝓcludit. qm̃ stet aliqd eẽ euidẽs ꝛ eẽ dubiũ an sit euidẽs. ℳ.

Utrũ aĩa possit cognoscere distincte quãlibet cognitionẽ suã vel nõ. ℳ.

Nullus sciẽs aliqd ꝛ idipm ꝓsideraꝫ nescit se scire. ℳ.

Quãuis expiamur ĩ nobis esse fidẽ nõ tñ experimur ipam eẽ fidem. ℳ.

Possibile est q; viator euidenter cognoscat suã fidẽ ꝛ ipam eẽ verã. ꝛ ita esse sicut significat. ꝛ tñ fides nõ erit sibi noticia euidẽs. ℳ

Nõ sequiꝫ aĩa sensitiua sentit igiꝫ obiectũ est quia potẽtia sensitiua potest sensatione exteriori sentire sublato obiecto. ꝛ hoc ꝑ diuinã potentiã supplentẽ vicẽ obiecti. ℴ.

Sola diuina noticia est vniuersaliter infallibilis. ℴ.

Aliqua humana noticia de ꝓtingenti vero Itẽ de necessario ꝛ ipossibili aliꝫ se habere ẽ infallibilis. ℴ.

De eodem possunt eẽ due noticie idẽ significantes q̃rum vna est infallibilis alia nõ. ℴ.

Dis euidentia absoluta est noticia infallibilis sed nulla cõditionata euidentia est infallibilis. ℴ.

Null⁹ beatus scit euidenꝫ q; sua beatitudo ꝑpetuabiꝫ licet ꝑ credat certitudinaliter. ℙ.

Non stat q; aliqs sit beatus ꝛ dubitet de sue beatitudinis ꝑpetuatõe. ℙ.

De quolibet futuro ꝓtingenti q̃ tamẽ non erit possibile est q; creatura ei firmiter assentiat. secus est de deo. ℙ.

Licet oĩnis euidentia sit certitudo sed non ecõuerso. ℙ.

Possunt esse duo assensus oĩno eiusdez rõis quoz vn⁹ est euidens alter vero nõ. ℙ.

Aliqs assensus q̃ nũc nõ est euidẽs põt fieri euidens ꝛ ecõuerso. ℙ.

Nulle rõnes ꝑbabiles cogũt ad assentiẽduz sine formidie ꝓpositõi quã ꝑbant sz sola expientia vel demõstratio. ℙ.

Ex causis naturalib⁹ stãte cõi influentia dei fieri ꝑt q; nihil sentiaꝫ a sorte. ꝛ tñ q; sortes iudicet se sentire ꝛ ecõtra. Et q; hõ sentiaꝫ a sorte ꝛ sortes iudicet se nõ sentire ꝛ ecõtra. ℙ.

Soluz sensus exterioz nõ interioz ꝓcipit absentiã vel ꝑsentiã obiecti. ℚ.

Unde causaꝫ iudiciũ erroneũ in timoratis Similiter ꝛ sensuũ ludificatio. ℛ. ℜ.

Sensus nõ videt nisi que sunt ꝛ ꝑsentia sũt Et ideo sedẽs in naui nõ videt arbores moueri. ℚ.

Naturaliter fieri potest q; aliquis credat se habere expientiã alicui⁹ de quo tñ nõ habet nisi erroneã apparentiã. ℚ.

Articulus secũdus

Utrũ possibile sit viatorẽ habere deveritatib⁹ theologicis noticiã maiorẽ fide. ℜ.

Quid est veritas theologica. Et q̃ sint veritates theologice. ℜ.

Ueritas theologica duplicit accipiꝫ sz large ꝛ stricte. ℜ.

Quid est fides. ℒ.

Qũo viator ꝑt acq̃rere fidẽ. ℒ.

Null⁹ cuiuscũq; secte nisi catholicus habet fidẽ. qz fides solũ est veroꝝ. ℒ.

Jn pie affectatis tñ faciunt ꝑsuasiões quo ad certitudinẽ sic demõstratões in phis. ℒ

Aliq̃ ineuidẽtia ita sunt nobis certa ĩmo pl⁹ ꝑ fidẽ sic euidẽtia aliq̃. ℒ.

Fidei ꝑt subeẽ falsum. ℒ.

Que noticia est maior fide. ℒ.

Noticia ẽ duplex sz euidẽs ꝛ nõ euidẽs. non euidẽs itez duplex sz nõ euidẽs cũ formidine. ꝛ nõ euidẽs sine formidie. ℒ.

Uñ causent tales noticie. ℒ.

Dis noticia euidẽs ẽ maior noticia ineuidẽti. Et ꝓncipia ꝑ se nota sũt maiora q̃ ꝓclusiones deducte ex eis. ℒ.

Noticia ñ euidẽs q̃ ex ꝑbabilib⁹ colligiꝫ ma

ior ē rōe ꝓbabilitatis q̄ꝫ noticia ex solo testimonio causata. T.
Et si rōe ꝓbabilitatꝫ opinio sit maior fide. fides tñ certior est opinione. A. R.
Naturaliť possibile est viatorē ď multis theologicis veritatibꝫ hr̄e opinionez. U.
Adducunť octo probatōis spēs q̄bꝫ articuli fidei ꝓbari pñt. U.
Naturaliter possibile ē viatorē ď multis veritatibꝫ theologicis hr̄e noticiā euidētē. X.
Naturaliť īpossibile ē viatorē de oībꝫ veritatibꝫ theologicꝫ hr̄e noticiā. oī fide maiorē. X.
Uiator manēs talis p̄t hr̄e intuitiuā dei noticiā. ⁊ ſm potētiā dei absolutā de oībꝫ veritatibꝫ de deo formatis euidētiā ſm q̄d ⁊ conditionatā sꝫ nō simpliciť absolutā. Y.
Auctor arguit ꝯ p̄dicta. Y.
Aliq̄d ďr ꝓbabile dupliciť. Z.
Exponiť notificatio ꝓbabilis ſm ph̄m ibidem. Z.
Nulla rō ꝓbabiľ seu dialetica ē falsig̃pha. Z
Ratio ꝓbabiľ sepe facit firmā adhesionē. Z.
Nullꝰ pōt ſm cōiez cursuz de sillogismo thopico noscere euidēter ip̄m eē thopicū. Z.
Multe veritates theologice sūt ꝓbabiles ꝑmo mō scđo mō ꝟo oēs sūt ꝓbabiles. Z.
De certitudine fidei ⁊ libertate credēdi ⁊ vñ attendiť certitudo. AA.
Qūo fides ē certior opiniōe ⁊ qūo ñ. AA.
Aliq̄ ita firmiť īnituntť suis opiniōibꝫ ex īperio volūtatis cū oppositū nō est euidēs sicut ceteri ꝯclusionibꝫ scitis. AA.
Intellectꝰ pōt aliq̄ motiuo induci ad assentiendū ex impio ⁊ affectōe volūtatis. BB.
Cōtra quēlibet assensum citra scientiā seu euidētiā pōt volūtas intellectuz auertere ad oppositū. Oppositū tamen ꝓbabiliť sustineri potest. BB.
Quā cognitionē ph̄i ⁊ gentiles habuerūt de deo. CC.

Articulus tertius

Utrū possibile sit viatorē de noticiis theologicꝫ hr̄e noticiā ꝓprie sciētificā DD
Quid est theologia ⁊ de eiꝰ mltiplici acceptione. DD.
Qūo theologia ē vna simpliciter vel aggregatiue. DD.
Stat aliq̄ñ aliquē eē infidelē ⁊ tamē theologum. DD.
Que teneť theologꝰ scire ⁊ credere. DD.
Discursus theologicꝰ ⁊ ꝯclusio theologica quid est. EE.
Que sunt p̄ncipia theologica ⁊ q̄ ꝯclusiōes theologice. EE.
Et si p̄ma p̄ncipia aliq̄ñ hñt fidē ꝑ alia q̄ sūt aliq̄ mō cā eis assentiēdi Nūq̄ꝫ tñ assensus illoꝝ est ꝑ se cā assensus illoꝝ p̄ncipioꝝ. FF
Exponitur illud dictū Augustini ꝙ euāgelio credidit per auctoritatem ecclesie satꝫ pulcre. FF.
Quid est scientia ꝓprie dicta siue noticia sciētifica. GG.
Eodem modo acquiri potest noticia p̄ncipij ⁊ cōclusionis. non obstante ꝙ ꝯclusio tm̄ demōstratione acquirať. non aūt p̄mū principiū. GG.
Noticia ꝯclusionis acq̄site ꝑ demonstratōz ⁊ eiusdē acquisite ꝑ expientiā sunt eiusdē speciei ⁊ sese gradualiť intendunt Nec sunt due scientie sed vna. GG.
Scientia quia. ⁊ ꝓpter q̄d dupliciť accipiť. Et quādo distinguunť specie. quando vero non. GG.
Quid est scibile ꝓprie dictū. HH.
Que ꝓpositiones sciunť ꝓprie. HH.
De obiecto scientie q̄ď nō est res extra sed ꝓpositio. HH.
Deus nō habet scientiā ꝓprie dictā. qꝛ talis īcludit q̄ndā impfectionē. HH.
Ostendiť ꝯtra greg. ꝙ ꝯclusio demonstrationis mētalis nō est noticia adhesiua siue assensus ꝯclusiōis HH.
Utrū de ꝯmuni lege ⁊ naturaliter possibile sit viatorē ꝑ discursum sillogisticū de veritatibꝫ theologicis hr̄e scientiā ꝓprie dictā. II
Nulli sciētie p̄ncipia sua sūt credita. KK.
Qūo musica diciť sciētia. cū tñ p̄ncipia sua sint credita ex arismetrica. KK
Theologia potest dici scientia large capiendo sciētiā. KK.
Quinq̄ꝫ sunt habitꝰ veridici euidētes. KK
Theologia ꝑ discursum theologū naturaliter acq̄sita nō est sciētia ꝓprie dicta sed est certa adhesio sine formidine ī aīo fidelis. LL.
An theologia in eodem subiecto ⁊ respectu eiusdem secum patiatur scientiam vel opinionem. LL. MM.
Actus actui ꝯtrariať ⁊ habitus habitui. sꝫ ñ actꝰ habitui nec habitꝰ actui. MM.
Auctoritas dupliciter accipiť. NN.
Quare ph̄s ⁊ doctores īterdū pꝰ demōstratōes īducūt auctates aut ꝓbabiles rōes NN
Actum habitui esse ꝯpossibilē intelligiť du

pliciter. A A.
Theologi suo studio theologico nõ deperdunt fidẽ infusam nec fidei meritũ. A A.
Opinio multipliciter accipit̃. P P.
Non oportet habentẽ opinionez de aliquo vero necessario estimare ip̃m posse se alit̃ habere. non tamẽ sine formidine talis opinatur. P P.
Aliud est timere de opposito. aliud possibile ip̃m aliter se habere. P P.
Unde ꝓuenit timor opinanti. P P.
Opinio sp̃ est cũ formidine. Q Q.
Noticia euidẽs nõ est in infinitũ certior opinione. Nec apparẽtia euidentie excedit in infinitum apparentiã opinionis. R R.
Rationes ꝓbabiles vt tales nunq̃ generabunt noticiam euidentez quia semper stant cum formidine. R R.
Simpliciter ⁊ absolute possibile est viatorẽ de mlt̃is veritatib⁹ theologic⁹ hr̃e sententiaz ꝓprie dictã Non obstante ꝙ deus non habz causam. R R.
Dupliciter alique veritates dicũtur esse de deo. R R.
Quomodo capiat̃ causa in diffinitione ph̃i scire. R R.
Theologia nõ est scientia ꝓprie dicta. P R.

Questio secunda

Utrum nobis sit euidenter notũ solum deum esse fruitionis obiectũ. A.

Articulus primus

De multiplici acceptione vsus ⁊ fruitionis. B C.
Aliquid potest assumi in facultatem voluntatis multipliciter. B.
Quid est vsus. D.
Quid est fruitio. D.
Aliquis actus voluntatis medius est inter fruitionẽ ⁊ vsum. D.
Carentia circũstantie requisite ad bonitatẽ actus nõ sp̃ reddit actũ malũ. D.
Actus aliquis volũtatis est simul fruitio et vsus. D.
Quadrupliciter intelligit̃ vnaz rem pl⁹ alia diligi Et quomodo deus plus debet diligi q̃ creatura. E.
Aperitur intellectus precepti de dilectione dei ⁊ ꝓximi. F.
Quomodo deus diligit vnam creaturã pl⁹ q̃ aliam. F.
An rõnalis creatura aliam plus seip̃a debz diligere. F.
Nõ est idem diligere actu eque intenso ⁊ diligere eque intense. G.
Fruitio beatifica est a solo deo ⁊ respectu solius dei. G.
Fruitio a beato elicita respectu dei clare visi. nõ erit beatifica. H.
Utrũ beat⁹ habebit duos actus fruitionis an non. H.
Non repugnat nobilitati volũtatis Nec ratione p̃mij voluntatem se habere passiue respectu beatifici. H.
Aliq̃d pati aliquo agere est nobilius. taz respectu eiusdẽ. q̃ respectu diuersoꝝ. H.
Uoluntas potest habere simul duos actus ꝑfectos respectu eiusdẽ obiecti. H.
Idem actus respectu diuersorũ potest dici amor ⁊ odium. H.

Articulus secũdus

Utum fruitio dei sit possibilis creature rationali. J.
Deus potest super om̃ia diligi ex puris naturalib⁹. J.
Arguit̃ ꝯtra ꝯclusionẽ. K.
Soluunt̃ rõnes. L.
Nõ sequit̃ in infinitũ ꝑfectius est diligere d̃um q̃ lapidez ergo diligere deũ est infinite ꝑfectionis. hoc late ꝓbat. L.
Stãte lege. hõ nõ põt ex suis naturalib⁹ implere legẽ. nec meritorie oꝑari. nec recte agere. simpliciter ⁊ absolute. M.
Sine gr̃a p̃t q̃s moralit̃ recte agere. M.
Quid est moraliter recte agere. M.
Diligere accipit̃ multiplicit̃. N.
Diligere deũ ẽ deo velle bonũ Aut in mandatoruz ei⁹ obs̃uãtia ꝑseuerare. N.
U. ꝯcedẽdũ sit ꝙ nullo alio a d̃o ẽ fruẽdũ N
Sicut q̃libet alio a deo ẽ vtendũ. sic nullo alio est fruendũ. N.
De obiectis vsus ⁊ fruitionis ordinate. N.
Uidet̃ ꝓbabile ꝙ de⁹ posset obligare creaturã ad vtẽdũ deo ⁊ fruendũ seip̃a. N.
Aliquis idem actus est vsus ⁊ fruitio. N.
Uti ⁊ frui multiplicit̃ accipiunt̃. P.
Nihil aliud a deo potest saciare volũtatem obiectiue. Q. R.
Sol⁹ act⁹ fruitõis dei ẽ q̃etatiu⁹ volũtat⁹. Q
Intellectus illius topice sicut summum ad summũ ⁊c̃. R.
Utrũ sit nobis euidẽter notuz solo deo esse

fruendũ. ꝯcluditur ꝙ non per quattuor propositiones. S.
Nõ est euidenter notũ ꝙ volũtas potest saciari ꝑ aliquẽ actũ nec ꝙ nõ potest saciari ĩ aliquo citra deũ. S.
Fruitionẽ dei nobis fore possibilẽ est creditũ ⁊ nõ euidenter notũ. S.
Fruitio p̃rie nõ succedit desiderio ꝓp̃e. sed fruitioni vie que est amor amicicie dei. U.
De obiecto desiderij ⁊ fruitionis. U.
Fruitõe nõ est fruendũ tãq̃ obiecto. U.
Nõ est euidenter notũ ꝙ sit aliq̃s finis vltimꝰ sũme diligẽdꝰ in quẽ oĩa sint referẽda. U
Bonũ ꝯmune est magis diligẽdũ q̃ bonuz ꝑticl'are dũ bonũ ꝑticulare ĩcludit̃ in bono ꝯmuni ⁊ nõ alias. U.
Quis sit finis vltimꝰ naturalis creature rõnalis. An deus vel fruitio dei. X.
Utrum creatura rationalis appetat beatitudinem appetitu naturali distincte ⁊ absolute. X.
Creatura rationalis nõ appetit rationabilit̃ distincte ⁊ absolute sibi ĩpossibile qd̃ credit eẽ tale. X.
Ph̃i multa dixerunt. pauca ꝓbauerunt. paucissima demõstrauerũt. X.
Itẽ q̃stione tertia p̃mi libri. HH.
Quomodo intelligit̃ dictum apostoli Ro. j.
Qui cũ deũ cognouissent ⁊c̃.
Item inuisibilia dei ⁊c̃. X.
Aliquid precipitur de iure naturali dupliciter. X.
Quomodo deus est obiectum ꝓportionatũ fruitionis. X.
Epilogantur summatim in illo articulo determinata. X.

Tertius articulus

Utrum rationalis creatura frui potest eẽntia diuina non fruendo ꝑsona Aut frui vna ꝑsona nõ fruendo alia.
Rñdetur contra Scotum per quattuor ꝓpositiones negatiue. Y.
Uiatorẽ diligere vl' cognoscere ꝑsonã intelligit̃ duplicit̃ scz ꝓp̃e ⁊ ꝑ accidẽs. Y.
Scd̃m istũ modũ dicẽdi ꝯcedunt̃ mirabiles ꝓpositões q̃ ponunt̃ in textu. Y.
Arguit̃ in oppositũ. AA.
Aliquid esse de intellectu alterꝰ dupliciter ĩtelligitur. AA.
Quãuis oĩs ꝯceptus eẽntie ẽ ꝯceptꝰ ꝑsone ⁊ ecõtra. tam̃ aliquis ꝯceptus primo dicit̃ de essentia q̃ d̃ ꝑsona. Nec hoc inficit prius dicta. quia seq̃tur ex fide creditis. AA.
Competere alicui primo vl' nõ primo quid est. AA.
Quid est aliquid esse cõceptũ alicuiꝰ. AA.
Quãcunq̃ cognitiouem philosophi habuerunt de essentia habuerũt ⁊ de ꝑsona. BB.
Philosophi aliquas ꝓpositiones de deo scire potuerunt ⁊ aliquas non. propter ignorãtiam terminorũ ꝓ eodẽ supponentiũ. BB.
Trinitatem ꝑsonarum philosophi cognouerunt ex puris naturalibꝫ. sed non cognouerunt trinitatem ꝑsonaꝝ ex puris naturalibus. BB.
Quomodo intelligit̃ ꝙ ph̃i naturaliter cognouerunt diuinam essentiam ⁊ non trinitatem personarum. BB.
Nunq̃ de eadem re simplicissima dici possunt ꝯtradictoria nisi vbi fides ponit. BB.
Utrum creatura rationalis tenetur magis diligere vnam personam q̃ aliam Respõdetur negatiue ꝑ q̃ttuor ꝓpositiones. CC.
Et si filius nos redemit nõ tñ plus diligẽdꝰ est patre ⁊ spũsctõ. CC.
Utrum rationalis creatura licite diligat deum propter aliqd̃ aliud ab ip̃o ⁊ nõ precise ꝓpter seip̃m. DD.
Li propter accipitur dupliciter. ꝯsecutiue ⁊ causaliter. DD.
Diligere deum propter aliud tanq̃ propter finem intelligit̃ dupliciter. EE.
Philosophi sompniando de beatitudine locuti sunt. EE.
Beatitudo est triplex Obiectiua Formalis Status cõplectens vtrũq̃. EE.

Questio tertia

Utrum nobis sit euidenter notuz in vniuersitate entium vnũ esse deũ. A.

Articulus primus

Utrum nobis sit naturaliter notum deum esse. B.
Quid est noticia. B.
Unde ⁊ per quid ꝯuenit alicui rei esse noticiam siue cognitionẽ. B. C. D.
Nullum accidens est noticia per denominationem intrinsecam sed solum per extrinsecam. C.
Ex eo aliquid dicitur noticia. quia est a potẽtia vitaliter perceptiua effectiue. ⁊ est in ea informatiue. C. D.

Differētia est int' Inexistere / Inherere / Informare E

Deus nō potest se solo intellectu creato ipso nō coagente ꝓducere cognitionē vel volitionem sed tamē cognitionē vel volitionē se solo potest ꝓducere. F.

Utꝝ aliq̄ noticia possit alicui eē magꝭ vl' minus noticia q̄ꝫ sit eēntialit' ꝑfecta. G.

Quomodo ꝯceptus hui⁹ vocis homo significat hominē realē. G.

Utrū diuīa eēntia pōt eē ītellectui vel volūtati create formal' noticia vl' dilectio. H.

Scd̄a pars articuli p̄mi.

Qualis noticia de deo ē nobis naturaliter possibilis. J.

Duplex ē noticia scꝫ sensualis ītellectual'. J

Utraqꝫ est duplex scꝫ cōplexa incomplexa. ⁊ cōplexa est duplex scꝫ. distās īdistās.

Noticia sensual' potest esse ꝯplexa sicut ⁊ intellectualis. J.

Noticia incōplexa ē duplex scꝫ intuitiua abstractiua. K.

Abstractiua noticia q̄d sit. K.

Intuitiua noticia q̄d sit. K.

Respectu eiusdē obiecti eodē modo p̄sentati pōt eē talis duplex noticia. K.

A noticia intuitiua incipit exp̄imentalis cognitio. K.

Qūo differunt hee due noticie. L.

Noticia intuitiua tā intellectiua q̄ꝫ sensitiua potest simpliciter ⁊ absolute esse de re nō existente. M.

De mere ītelligibili hr̄ noticia ītuitiua. M.

Noticia intuitiua de deo nō est nobis naturaliter possibilis in via. M.

Noticia abstractiua nob̄ naturalit' possibil' ē duplex scꝫ rei in se in alio. M.

Itē q̄dā alie diuisiōes eiusdē ibidē habent'

Deus nō est a nobis cognoscibilis in via in se sed in quodā ꝯceptu vel simplici ⁊ absoluto cōmuni sibi ⁊ creaturis. Aut cōplexo sibi ꝓprio vel simplici sibi ꝓprio ꝯnotatiuo vel negatiuo. N. O.

Nulla substantia corporea exterior a nobis naturaliter est in se cognoscibilis. N.

Oīs noticia qua res cognoscit' in seip̄a ē intuitiua vel ab intuitiua accepta. N.

De facto nō cognoscit' in se nisi accidēs. N.

Plures habemus ꝯcept⁹ de deo quos non scimus nisi ꝑ discursum. sed solum credim⁹ esse ꝯcept⁹ dei. O.

Utru deus possit a creatura cōprehēdi. O.

Deus potest a nobis totalit' cognosci sic q̄ nihil ei⁹ latet. O.

Deus infinite cognoscit creaturam quomodo intelligit'. O.

Utrum creatura possit creaturā cōprehendere. O.

De similitudine dei cogniti et medij per qd̄ cognoscitur. R.

Similitudo in essendo representando. R.

Una creatura maiorem habet similitudinē cum deo q̄ꝫ alia. R.

Similitudo dei ⁊ creature est triplex. R.

Quid est deum cognosci in se vel in conceptu. Similiter quid est deum cognosci nō in se. R.

De proportione obiecti ad potentiā ponuntur quattuor ꝓpositiones. S.

Intellectus noster s̄m suam facultatem nō s̄m dei cognoscibilitatem deum cognoscit. Et ideo cognitio nostra de deo finita dicit' ex parte nostri. S.

Cognitio nostra nō dicitur semper perfectior quia est de perfectiori obiecto. Nec infinita quia obiectum est infinitum. S.

Articulus secūdus

Utrum deum esse sit nobis per se notum. T.

Quid est propositio per se nota. Et que cōditiones requiruntur ad propositionem ꝑ se notam. T.

Propositio illa. deus est. quā nos formam⁹ non est per se nota sed illa q̄ꝫ formant beati ī patria. U.

Deum esse non est primum principium. U.

Quattuor ponit primi principij conditiones. U.

Utrum deuꝫ esse sit euidenter notuꝫ seu demonstrabile. X.

Deus est. est naturaliter probabilis sed non est nobis euidens neqꝫ demonstrabilis. X.

Deus non est implicat contradictionem sicut contradictoriuꝫ primi principij. licet uō sit primum falsum. X.

Licet illa deus nō est implicat contradictionem. hoc tamen non est nobis euidēter notum. Y.

Exponitur illa auctoritas philosophi. Si materia sit eadem ⁊ agens ideꝫ forma erit eadem de agente naturali ⁊c. AA.

cat plura. Z.
Null⁹ sillogism⁹ expositori⁹ est ꝯseq̃ntia formalis qꝛ nõ tenet ĩ diuinis. ⁊ sicut catholic⁹ eũ negat in diuinis sic ph̄us posset euꝫ negare in creaturis si vna res eẽt tres res. Z.
Qũo excusari dñt sillogismi ĩ diuĩs extermi nis cõib⁹ ꝯpositi AA. BB. CC. DD. EE FF.
Regl'a oĩm sillogismoꝝ extermĩs cõib⁹ ẽ dici de oĩ ⁊ dici de nullo. AA.
Quid est dici de oĩ ⁊ dici de nullo. AA.
Qũo sillogismi regulant' ill' p̄ncipijs. AA.
Quid ẽ ꝓpositio sufficiẽt' ⁊ simpl'r vl'is. CC.
Que sunt sig̃ sufficient' distributiua in diuinis ⁊ in creaturis. CC.
Omne generans ẽ eẽntia diuĩa p̄t dupl'r exponi. FF.
Imaginari accipit' duplicit'. GG.
Qũo trinitas p̄t imaginari ⁊ qũo ñ. GG.

Questio sexta

Ua. aliq̃ distĩctio sit ĩ d̄o ꝯcedẽda alia a distinctõe reali triũ ꝑsonaꝝ ĩ vna eẽntia A
Distinctio q̃druplex p̄t imaginari. B.
Que ex illis repiunt' ĩ diuĩs ⁊ q̃ nõ. B.
Essentia idẽptificat' realit' oĩb⁹ q̃ sũt in diuinis. B.
Auctor videt' negare distĩctõꝫ formalẽ in diuinis Uñ ⁊ ad hoĩem arguit ꝯ Ockã ponẽtem eã sꝫ statĩ suã retractat opinionẽ ꝯcordãdo cũ Ockam. C. D.
Distinctio formal' nõ ẽ nisi rõne distinctõis realis. qũo intelligit'. F.
Distinctio formalis nõ repit' ĩ creaturꝭ. F.
Doctrina siue regl'a qñ d̄ aliq̃b⁹ p̄dicari posset distingui formaliter. F.
Persone nõ distinguunt' int' se formaliter sꝫ realiter. F.
Pr̄nitas ẽ in pr̄e an posset ꝯcedi. F.
Distinctio formal' nõ ẽ distĩctio formaꝝ seu formalitatũ Nec seq̃tur distinguunt' formaliter g̃ nõ sunt idẽ. G.
Oĩs formalitas ẽ realitas ẽ falsa. H.
Eẽntia nõ est formalit' relatio quã valet. H

Articulus secũdus

Utrũ in deo sit aliq̃ distinctio inter essentiã ⁊ ꝑfectões attributales. J.
Perfectio attributalis multipliciter accipit' ⁊ ꝑm hoc dupliciter respondet'. J.
Quid est attributũ diuinũ Et quid ratio attributalis. Et q̃d ꝑfectio attributalis. J.
Attributa diuina qũo distinguunt'. J.
Attributa diuiua ꝑ q̃b⁹ supponunt. J.
Differunt ꝑfectio simpliciter ⁊ denoĩatio ꝑfectõis simpliciter. K.
Ut terminus sit denominatio ꝑfectõis simpliciter q̃d requirit'. K.
Ad quẽ sensum ꝯcedit' ꝙ intellect⁹ diuin⁹ et volũtas diuina distinguũtur rõne. L.
Deitas ⁊ intellect⁹ diuin⁹ siue voluntas non sunt distincte formalitates. L.
Deitas ⁊ intellect⁹ diuin⁹ siue voluntas sunt om̃ib⁹ modis idẽ. sicut deitas om̃ib⁹ modis est eadem sibijp̄i. nec distinguuntur formaliter ꝯtra Scotum. M.
De om̃ib⁹ distinctis possunt contradictoria verificari. M.
Oĩa ꝯtradictoria equalẽ habent repugnantiam. M.
Quare ꝯcedit' distinctio formalis inter eẽntiam ⁊ ꝑsonã ⁊ nõ inter intellectũ ⁊ eẽntiam siue voluntatẽ ⁊ eẽntiã. O.
Distinctio emanationũ diuinaꝝ p̄supponit distinctionẽ p̄ncipioꝝ elicitiuoꝝ quomodo intelligitur. O.
Ad quẽ sensum ꝯcedit' ꝙ filius ꝓducit' ꝑ modum intellectus ⁊ spiritus sanct⁹ ꝑ modũ voluntatis. O.
Ad quẽ sensum ꝯcedit' ꝙ fili⁹ ꝓducit' naturaliter ⁊ spũ sctũs libere. R.
Aliq̃d ꝑ se ꝯuenire intellectui diuino intelligit' dupliciter. R.
De⁹ intelligit intellectu ⁊ nõ ꝑ voluntatẽ et ecõtra. qũo intelligit'. R.
Sicut deus intelligit ꝑ intellectũ ita intelligit ꝑ volũtatẽ. R.
De⁹ intelligit naturalit' ⁊ libere vult. R.
De⁹ intelligit mala ꝯcedit'. sꝫ nõ illa de⁹ vult mala. S.
Idẽ om̃ib⁹ modis indistinctũ põt ꝓducere diuersa. S.
Ex distinctiõe ꝓductoꝝ nõ sequit' distinctio realis nec formalis in deo. S.
Intellect⁹ ⁊ volũtas licet supponũt ꝓ eodeꝫ tñ ꝯnotãt diuersa in creaturis iõ nõ sunt synonima. S.
De⁹ intelligens nõ est orõ nugatoria ⁊ sic de alijs. S.

Articulus tertius

Utrũ in deo sit aliq̃ distinctio inter eẽntiã ⁊ ideã siue rõnes causales. T.
Idea q̃d est descriptiue. T.

Cõmendat Ockam ꝯ plurimũ in hac materia ad quẽ etiã auctor se remittit. T.
Idea creature est ipamet creatura. U.
Idee ponunt in artifice creato ꝛ increato. U.
Que est necessitas ponendi ideas. X.
Qũo ꝓcedit in deo eẽ plures ideas Rñdet ꝑ tres notabiles ꝓpositiones. Y.
Om rerũ ꝓducibiliũ distincte sunt idee. Z.
Idee sunt singulariũ nõ vniuersaliũ. Z.
Idee creaturarũ nõ sunt in deo realiter sed tm̃ obiectiue. AA.

Idee sunt. Eterne qũo intelligit / Immutabiles / Infatigabiles / Nec oriunt / Nec intereunt / Res ꝓncipales / Uere sunt — AA. BB.

Utrũ res vocat idea qñ eam deꝰ actualiter producit. CC.
Quomodo aĩa fit beata visione ideaꝝ. CC
Utrũ anima sancta ꝛ non sancta equalit in tuentur ideas. CC.
Utrũ idem potest esse exemplar ꝛ causa sui ipsius. DD.

Questio septima

Utrũ ꝓcedendũ sit a catholicis vnã rem generare ꝛ aliã generari in diuinis.

Articulus primus

Utruꝫ in diuinis eẽntia generet aut generet. B.
Essentia in diuis nec generat nec generat ſꝫ bñ in creaturis. B.
Essentia nõ est subiectũ vel q̃i subiectũ generatõis diuie. C. nec q̃i materia. B.
Filiꝰ est de substãtia ꝑris sibi ꝓsubstãtial' et nõ vt de materia vel q̃i materia. C.
Diuina eẽntia nõ est terminꝰ formalis diuine generatõis. D.
Quid est terminꝰ formalis generatõis. D.
Idẽ qñꝫ est terminꝰ formal' ꝛ totalis. D.
Persona diuina est terminꝰ originaꝝ ꝛ terminus formalis ꝓductõis in diuis. D.
Relatio est terminꝰ formalis generatõis. E.
Actiões sũt suppositoꝝ nõ inuenit in pho et qũo debet exponi. F.
Forma per se agit. compositũ vero per accidens. F.
Essentia est generans. F.
Essentiaꝫ hẽ totũ esse ꝑtiũ ꝑ ꝑtiꝰ origine ꝯ sit in filio qũo intelligit. B.
Aliq̃d cõicari alteri ꝑ ꝓductionẽ itelligit' duplicit. B.
Qũo eẽ nõ cõicat filio. B.
Pater genuit filiũ natura. voluntate. intellectu. qũo sunt ꝓcedende. H.

Articulus secũdus

Utrum in diuinis sit vera generandi potẽtia. J.
In diuinis est generãdi potẽtia sed illa nõ ẽ diuina eẽntia ſꝫ ꝓsona. J. K. L.
Potẽtia ꝛ ꝓncipiũ generãdi sumunt dupl'r ſꝫ quo ꝛ qõ. K.
De ꝓncipio elicitiuo plura ponit ꝫ Ockam ſꝫ min⁹ sufficienter ponẽs q̃ ipm̃ debeat realiter distingui a ꝓducto. iõ ꝓsona siue ꝓprietas ꝓsonalis q̃ est oñib⁹ modis idẽ ꝓsone est ꝓncipiũ elicitiuũ. L.
Potentia generandi nõ potest communicari filio. L.
Sicut non conceditur q̃ pat' est in patre sic nec concedendũ est q̃ potẽtia generãdi actiue sit in patre sed in filio. quia esse in alio cõnotat distinctionẽ. H.
Potentia generandi est in patre ꝛ nõ in filio. id est est pater nõ est filius. H.
Perfectio simpliciter dupliciter accipit'. H.
Utrũ aliq̃ ꝑfectio sit in patre que non est in filio. H.

Articulus tertius

Utrum in diuinis sit generatio ꝓprie dicta. O.
In diuinis est generatio ꝓpria dicta Itẽ generatio eterna sed nõ successiua. O.
Assignantur multi termini ꝛ eorum multiplex cõnotatum ꝛ qui sint ponendi in diuis ꝛ qui nõ. P.
Generatio est productio de non esse ad esse. nõ est vniuersalit' vera. P.
Generatio equiuoce dicit' de generatõe eterna ꝛ tpali in creaturis. P.
Mutatio est gen⁹ ad generationem in creaturis tm̃. P.
Mutatio dupliciter accipitur. Q.
Quomodo deꝰ est imutabilis. Q
Utrum solus deus sit immutabilis. Q.
In diuinis est generatio cõtinua sed nõ successiua nec subita nec instantanea temporalis. R.
Instans eternitatis est deus eternus. R.

Tabula questionum

Quare deus pater dicitur instans eternitatis. R.
Utrū pater possit concedi prior filio aliqua ꝓritate alia a ꝓritate durationis. S.
Modus loquendi Scoti de prioritate i diuinis per signa t instātia nature t originis ē simpliciter falsus t nimis abusiu⁹. S.
Diuersi sunt modi prioritatis. et posterioritatis. T.
De ꝓpatione p̄dictoꝝ modoꝝ ponunt regule q̄tuor. U.
Qūo ꝓcedendū sit q̄ pater est prior origine filio. U.
Qui modi prioritatis reperiant in diuinis t qui nō. X.
Que in diuinis possunt ꝓcedi priora aliis t quo mō ꝓritatis. Y.

Questio octaua

Utruz spūssanct⁹ ꝓcedit a p̄re t filio tanq̄z ab vno ꝓncipio.

Articulus primus

Utrū ꝓcedendū sit q̄ spūssanct⁹ ꝓcedit a patre t filio. A.
Spūssanct⁹ ꝓcedit a patre eternaliter t vniformiter. B.
Pater t filius spirant vniformiter. duplicē habet sensum. B.
An debeat ꝓcedi q̄ pat⁹ spirat spm̄sctm̄ ꝓpus origine q̄z spiret filius. B.
Si spiritussanctus nō procederet a filio nō distingueretur ab eo realiter. B. Quis sit sensus ꝓclusionis ibidē.
Si spūssctūs nō ꝓcederet a filio distingueret ab eo pōt ꝓcedi. B.
De cōstitutione t distinctione personarum plures breuissime recitat opiniōes quas remittit ad Ockā.
Improbat dicētes psonas ꝓstitui t distingui p relatōes originis. C. D.
Paternitas nō ꝓstituit⁹ ex patre. C.
Aliq̄d distingui ab alio intelligitur dupliciter. D.
Qūo persone distinguunt⁹ t p quid multuz pulcre. D.
Processio spiritussancti a filio non est precisa ratio distinctionis eius ab eo. D.
Utrum ex hoc q̄ spiritussanctus distinguitur a filio posset concludi q̄ procedit ab eo. E.

Articulus secūdus

Utz spūssctūs ꝓcedat a p̄re t filio tāq̄z ab vno ꝓncipio. F.
Pater t filius producunt spiritumsanctum tanq̄z vnum principium. non tanq̄z duo ꝓncipia. F.
Pater t filius producunt spiritū sanctū non inquantū distincta principia. nec inquantū vnū ꝓncipiū. F.
Pater t filius non sunt omnino respectu spiritussancti sicut respectu effectus creati vnū principiū. F.
Pater t filius sunt vnuz ꝓncipiū spirās spiritūsctm̄.
Pater t filius sunt vnus spirator. de illis recitat sex opiniones an debeat concedi. G. H. I. K.
Opinio ꝓpria auctoris.
Termin⁹ ꝓncipiū t li trinitas ꝓ quo t qūo supponūt. K.
Quomodo differunt ille. Pater est principium spirans. K.
Pater et filius sunt vnum principium spirans. K.
Sicut terminus trinitas est nomen collectiuum supponens immediate pro tribus psonis t pro nulla illorum. sic li principium supponit immediate pro patre t filio t ꝓ nulla eorsum. K.

Articulus tertius

Utrum concedendum sit q̄ spūssctī ꝓcessio sit generatio. L.
Passiua spiritussancti processio non est generatio nec spiritussanctus ē genitus aut generabilis. L.
Passiua spiritussancti processioꝝ filij generatio ac ipsarum distinctio non est a nobis in via perfecte cognoscibilis sed aliquo mō solum. L.
Qm̄e q̄ possumus aliq̄ mō intelligere possumus aliquo modo explicare. L.
Explicatio harum duaꝝ ꝓductionū a diuersis diuersimode assignat⁹. M. N.
Ostendit auctor q̄ processio spiritussancti t generatio filij potest aliquo mō a nobis explicari. L. M. N.
Generatio sumit⁹ q̄druplicit⁹. N.
Quid est generatio. N.
Quid est spiratio. N.
Licet deus sit a nobis incomprehensibilis

ꝛforte q̃libet creatura nihilomin⁹ dare possumus de eis diffinitionē ꝯuertibilē. A.
Absurdū est dicere ꝙ credam⁹ aliquā veritatem ꝛ nō possum⁹ dare q̃d noīs terminoruꝫ ip̄i⁹ seu descp̄tōꝫ ꝯuertibilē. A.
Per q̃d sufficient̄ pōt fieri explicatio differētie generatōis a spiratōe. O.
Qūo intelligenda sunt dicta doc. q̃ dicunt ꝙ spūssct⁹ est charitas. amor dilectio patris ꝛ filij.
Amor iocund⁹. nex⁹. mutu⁹ ꝛc. Et ꝑ q̃bꝫ supponunt illa noīa.
Utrū illa causal' sit vera. pat' ꝛ filius qꝛ diligunt se mutuo ꝓducunt. ss. q.
Cur pater ꝛ fili⁹ ꝛ. ss. se diligēdo nō ꝓducunt quartā ꝑsonā. Q.
Utrū pater ꝛ fili⁹ diligant se spūsctō ꝛ quomodo. Q.
Diligere capit̄ quādoqꝫ eēntialiter qñqꝫ nocionalit̄. Q.
Utrū pat' est sapiens sapientia genita. R.
Multiplex eiusdē ꝓpositōis resolutio explicat̄ ꝟm d. petri pictaueñ. R
Nihil in hac materia affirmandū ē vl' negādum sine distinctōe. R.
Utrū filius ꝛ. ss. est sapiētia ingenita. R.
Ingenitū sumit̄ dupliciter. S.

Questio nona

Utrū sola ꝑsona. ss. sit charitas īfusa q̃ dicit̄ amor dei. A.

Articulus primus

Utrū charitas q̃ datur amicis dei sit ꝑsona spūssancti. B.
Processio sumitur quandoqꝫ passiue quādoqꝫ ꝯnotat creaturam aliquā in q̃ ꝑsona illa a nouo existit. B.
Processio tꝑalis creatio ꝛ sic d̄ alijs qd̄libꝫ illorum significat plures scilicet deū ꝛ creaturam. B.
Licet illa nomina processio temporalis ꝛ ꝓcessio eterna pro eodem supponunt. concedit tamē ꝙ vna differt ab alia Et ꝙ duplex est spūssctī ꝓcessio. B.

Differunt. Processio / Missio / Datio C

Quid est mittere ꝛ dare C.
Quid est mitti ꝛ dari. C. D.
Non solū dona creata sꝫ ꝛ increata dant̄ homini scꝫ spūssctī ꝑsona īmo trinitas tota. D.
Quāuis amicis dei possit dari. ss. ꝑsona sine dono creato. hoc tñ nunq̃ꝫ fit. D.
Charitas increata nō dat̄ amicis dei de virtute ꝟmonis. E.
Charitas q̃ formalit̄ diligim⁹ deū ꝛ ꝓximuꝫ nō est spūssctūs. E.
Quomodo spiritussanctus cum sit vbiqꝫ dicitur esse in bonis tantū ꝛ iustis ꝛ non in malis Et quomodo explicat̄ ille mod⁹ eēndi in iustis. F.
Spiritussanctus dupliciter est in rebus creatis. F.
Utrū spūssctūs detur in donis suis Et si sic in quibꝫ. F.
Utrum spiritussanctus mittatur visibiliter G.
Missio alicuius persone visibilis fit dupliciter. G.
Quid est missio visibilis Et quid significat. G.
Quando facta est in noua vel veteri lege. G
Quibꝫ facta ē quales fuere ille res vise sup xp̄m ꝛ apl'os. G.

Articulus secūdus

Utꝛ charitas q̃ dat̄ amicis dei sit q̃litas infusa menti. H.
De cōi lege null⁹ acceptat̄ ad vitā sine charitate infusa sibi inherēte q̃ dicit̄ charitas vel gratia. H.
Magister oppositū videt̄ tenuisse sꝫ pōt saluari dictū suū a pio interp̄te. H.
Respondet̄ ad auctoritates quas magister ꝑ se adducit. H.
De potētia absoluta p̄t aliq̃s eē amic⁹ dei nō hñdo aliquā q̃litateꝫ infusam que sit charitas vel gratia. J.

Esse Amicū / Carū / Acceptū deo ītelligit̄ dupl'r. J

Aliq̃s hñs q̃litateꝫ infusam q̃ dicit̄ charitas pōt de potētia absoluta eē nō amic⁹ dei. K.
Charitas est q̃litas infusa sꝫ tñ nulla talis q̃litas est intrinsece charitas vel gr̄a. K
Non est possibile hominē diligere deū meritorie sine charitate infusa de lege ordinata. secus de potētia absoluta. K.
Utrū ille dicat̄ vere mereri vitā eternā q̃ eā nunq̃ꝫ ꝯsequet̄. L.
Stat aliquē eē dignū vita eterna ꝛ eā nūq̃ꝫ ꝯsequi. M.
Transitus cōtradictionis qua de non acce

Tabula questionum

pto fit accept⁹ potest saluari sola tpis trāsitione. W.
Sola acceptatio diuina facit quē pcipue dignū vita eterna. W.
Aliquis ōr amic⁹ dei vel accept⁹ deo siue carus multiplicit. O.
Dilectio dei generalis z special. qūo terminat ad res creatas alit z alit. P.
Que requirunt z sufficiūt ad saluandū trāsitū de ptradictorio in ōdictoriū. Q.
Lapsus tpis sufficit ad verificationē ptradictorioz quādo determinatio tpis cadit sub statuto. Q.
Pura priuatio charitatis pcipue nō habz rationē culpe. R.
Utrū hō ex puris naturalib⁹ pōt vitare peccatum. R.
Ex puris naturalib⁹ aliquē vitare peccatuz intelligit dupl'r. R.
Si qs decederet sine gra z sine debito habē dī eā. q̄ pueniet. R.
Quicqd diligit vel odit de⁹. ptingenter diligit z odit. R.
Nulli actui ex sua bonitate vel malicia intrī seca debet vita eterna aut pena eterna. S.
Ex ordinatione dei aliqs act⁹ iuste ē meritorius vite eterne z aliqs pene eterne. S.
Nō est in libera potestate rōalis creature q̄ actus suus bon⁹ sit meritor⁹ vite eterne vel actus eius malus sit ōmeritorius pene eterne S.
Creatura rōnalis obligat ad habere gratiā z elicere actū meritoriū hec em̄ sunt sibi possibilia. S.

Articulus tertius

Utrū aliqua forma pt augeri vel minui. T.
Forma sumit dupliciť. T.
Qualitas sumit triplicit. T.
Augmētatio accipit triplicit. T.
Augmētatio extēsiua ē duplex. T.
Augmētatio intēsiua potest dupliciter imaginari. T.
Augmētatio tam intensiua q̄ extensiua pōt imaginari fieri vel ī instāti vel successiue. T
Quid est aliqd fieri in instanti. T.
Augmētatio ptinua dupl'r pt fieri. T.
Quid ē aliqd ptinue successiue generari. T
Triplicit ptigit aliquā formā successiue cōtinue fieri vl' augeri siue acqri. T.
Respons⁹ ad dubiuz motū plures p̄mittit suppositōes. U. X.
Quid est latitudo. X.
Quid ē latitudo intēsiua. X.
Quid ē latitudo extēsiua. X.
Quantitas siue quātū ē multiplex. X.
Oīs forma intensa est extensa aut extēsibilis z nō ecōtra. Y.
Licet forma extensa posset eē z nō eē extēsa. nulla tū forma intensa pōt eē et nō esse intensa. Y.
Quare vna forma est intēsibilis z alia nō. Y.
Aliqua forma pōt augeri fm extēsionē z fm intensionē. Y.
Aliquā formā augmentari intelligit dupliciter. Y.
Forma augmentat
Forma minuit — Qūo ītelligit Y
Forma suscipit mag z min⁹
Forma augmentat est equalenter vna copulatiua z nō de copulato extremo. Y.
Arguitur contra aliqua prius dicta z soluūtur rōnes. Z.

Secundus punctus articuli tertij.

Utrū gra vel charitas posset augeri. AA.
Charitas ī infinitū pōt augeri nō solū subito z instantanee sz etiā in tpe ptinue. AA.
Augmētatio extēsiua pōt fieri ī infinitū p additionē ptis ad ptē. BB.
Aliqd in ifinitū augeri intelligit extēsiue et intēsiue z vtrūq; dupliciť. AA.
Augmētatoz extensiuā p rarefactionē posse fieri ī infinitū est ꝓpleuma neutz. BB.
Augmētatio forme sepate intēsiua pōt fieri in ifinitū sec⁹ de ptūcta siue extīte in subiecto qz de ß est ꝓpleuma neutrū. BB.
Probabiliter pōt teneri q̄ de⁹ nō pōt aliquā formā in subiecto intēdere in ifinitū. BB.
Aia ē dupliciter capax alicui⁹ forme scz potentialiter z vitaliť z fm ß de latitudine intēsionē charitat⁹ plures ponit ꝓpositōes. LL.
Potest dari tāta charitas quātū capax ē absolute aia vitaliť recipe. LL.
Licet in nullo subiecto possit in infinitū augeri charitas tamē in ifinitū pōt augeri charitas in subiecto. DD.
Sicut dictū est de capacitate determinata respectu charitatis ipius anie sic pformiter dicendū est de oīi qualitate q̄ potest potentiam ꝓceptiuā vitaliť imutare. DD.
Arguit in oppositū ꝺ Scotū. EE.

Ad quē sensum ꝯcedit ꝙ charitas intensa ē ꝑfectior remissa. F F.
Et si in infinitū charitas posset augeri nūq̄ dabit charitas infinita. F F.
Charitas christi fuit maxima sibi possibilis de potentia ordinata ⁊ non de potentia absoluta. F F.
Charitas xp̄i fuit tanta quantū illa anima vitaliter potuit recipere etiā de potentia absoluta. F F.
Oēs ꝑtes charitatis creabiles demōstrari ī telligunt duplicit. G G.
Nō semꝑ de om̄ib⁹ simul verificat terminus pluralis numeri ꝺ quoꝝ q̄libet verificat singulare illius pluralis. G G.
Nō oportet sꝑ oēm ꝓpositōꝫ de possibili verā poni in esse. G G.

Punctus tertius

Articuli tertij.

U. charitas vel gratia possit minui. H H
Quelibet charitas creata ꝑ diuinā potētiaꝫ absolutā pōt minui. H H J J.
Caritas creata ē duplex īfusa ⁊ acq̄sita H H
Cupiditas est duplex actualis ⁊ habitualis Itē venialis ⁊ mortalis. H H.
Charitas infusa ⁊ habit⁹ cupiditatis nō cōtrariant. H H.
Actui charitatis cupiditas habitualis est cōpossibilis. H H.
Charitati infuse ⁊ ei⁹ actui sola mortalis cupiditas nō venialis est ꝯria. H H.
Que dicunt ꝯtraria. H H.
Quelibet charitas acquisita pōt ꝑ potentiā agentis creati minui. J J.
Nulla charitas infusa ꝑ ordinatā ꝺi potētiam potest minui. J J. K K. L L. N N.
Licet charitas infusa ꝟm ordinatā dei potētiam quo ad eius essentiam minui nō potest tamen quo ad feruorem eiusdem per peccatum venialie minuit vl' totaliter corrūpitur L L. O O.
Quid ē feruor charitatis ⁊ quomodo remittitur. L L.
Arguit in oppositum. M M.
Soluit. N N.
Deum punire citra ꝯdignū intelligit dupliciter. O O.
Peccatum mortale ꝟm Gregorium de arinno non solum demeretur puniri eternaliter sed ⁊ ꝓrsus si possibile esset ānihilari. O O.
Utrū possibile sit ꝙ aliquis ꝯmittat infinita venialia peccata. P P.
Propt' veniale pctm̄ p̄cipue nō min⁹ diligit quis a deo. Q Q.
Amor dei dicit maior ⁊ minor nō in se sꝫ ꝟm effectus suos eternos vl' tꝑales. Q Q.
Quale bonū ⁊ quantū adimit pctm̄. Q Q.
De⁹ plura facit ꝑ plura q̄ possꝫ facere ꝑ pauciora qꝛ sic sue placet volūtati. Q Q.

Questio decima

Utꝝ persone diuine sint oīb⁹ modis eq̄les inter se. A.
Equale ⁊ inequale accipitur quadrupliciter. B.
Magnum ⁊ magnitudo accipit quadrupliciter. B.
Differētia īter modos magnitudinis ⁊ eq̄litatis. C.
Scd̄m illas diuersas acceptōes diuerse ponunt ad q̄stionē rn̄siue ꝓpositōes. C. D.
Quid dicāt illa noīa sil'itudo. eq̄litas. ⁊ ꝓ q̄ supponūt. ⁊ vtꝝ sint synonima. D.

Articulus secūdus

Utꝝ ꝑsone diuine sint in se inuicē per mutuā circūincessionē. E.
Triplex imaginat' inexn̄tia. ꝑ ꝯtinentiā. ꝑ p̄sentiā ⁊ indistātiā. ꝑ p̄sentiā ⁊ ꝯsubstātialitatē idempticā. E.
Quid ē eē in alio ꝑ circūincessionē. E.
Ponunt q̄tuor ꝓpositōes qūo ꝑsona vna ꝺr eē vel nō eē in alia. E.

Articulus tertius

U. ꝑsone diuīe sint eq̄les sibi inuicē ꝟm potētiā seu ꝓductiuitatē. F.
Exponit intellect⁹ tituli q̄stionis. F.
Quid dic̄ nomē potētia ⁊ oīpotēs. F G H.
Quomodo differunt potētia ⁊ potentia generandi. G. H. J.
Declarat ꝑ aliq̄t ꝓpositiones q̄ fuerit ītētio beati Augustini de hac materia. H. J.

Questio undecima

U. cū dei oīsciētia stet rei ꝯtingētia. A.

Articulus primus

Utrū de⁹ sit p̄sciētia futurorū ꝯtingentiū. A.
Utrū aliq̄ ꝓpositio singularis de ineē cathegorica in materia de futo ꝯtingēti ad vtrūlibet sit determinate vera ⁊ ei⁹ ꝯtradictoria de

terminate falsa. A.
Ostendit q̄ fuerit opinio phi d̄ hac materia. A.
Phus in multis errauit ⁊ sibi ꝯtradixit. A.
Quid sit ſm veritatē rñdendū ad articulū ꝑmissum. B.
Quid ē ꝯtingens ad vtrūlibet. B.
Aliq̄d eē futuꝝ ꝯtingēs intelligit̄ dupl'r. B.
Aliq̄d eē determiate veꝝ intelligit̄ dupl'r. B
Que ꝓpositōes sint determinate vere vel false aut ineuitabilit̄ et necessario vere vel false B. C.
Que ꝓpositio dicit̄ īmutabilit̄ vl' mutabilit̄ vera vel falsa. C.
Quid est ꝓpositōz incipe eē verā. C.
Plura valde pulcra eliciunt̄ correlaria de ꝓpositionis veritate. D.
Ista regula ꝓpositio de preterito vera est necessaria. ⁊ oīs falsa est īpossibilis nō est vniuersaliter vera ⁊ qūo hz veritatē. D.
Quādo ꝯtingēs debet dici ꝯtingēs vel qñ ē ⁊ qñ nō est. E.
Quid est ꝯtingens. E.
Ad quē sensum ꝯcedit̄ ꝯtingens eē indeterminatū ad eē ⁊ nō esse. E.
Utrū qñ res est possit nō eē vel qñ ipa nō est E.
Quelibet kathegorica singularis de possibili cui⁹ subiectū est nomē ꝓpriū vel ꝓnomē demōstratiuū p̄cipue si est vera in sensu diuiso est etiā vera in sensu ꝯposito. E.
Copulatiua de possibili nō req̄rit ad ei⁹ veritatē vnā copulatiuā de ineē possibilē sz sufficit ꝙ vtraq̄z ꝑs sit possibilis. E.
Aliquid esse in aliquo instanti ⁊ posse nō eē ī illo īstāti ⁊ ecōuerso pōt ītelligi triplicit̄. F.
Qūo intelligit̄ dictū phi. om̄e qd̄ est qñ ē necesse est eē. G.
Cū qñq̄z valet si. ⁊ sic facit ꝯditionalē. G.
Utrū p̄teritū possit nō fuisse. H.
Uel sic vtꝝ sicut ꝯcedit̄ ꝯtingentia respectu futurorū ⁊ p̄sentiū sic etiā ꝯcedēda sit respectu p̄teritoꝝ. H.
Auctor ꝓbabilit̄ tenet ꝑtē affirmatiuā. H.

Articulus secūdus

Utrū de⁹ sit scientia omniū reꝝ existentium. K.
Recitant̄ opiniones phi ⁊ ꝯmētatoris auerrois de sciētia dei. K.
Probabile est rōne naturali ꝙ de⁹ intelligit aliud a se. sed nō est euidens neq̄z demōstrabile. K.
Deus intuitiue oīa cognoscit existētia ⁊ possibilia. K.
Qūo deus dicit̄ cognoscere ī eēntia sua. Et qūo in deo sicut in speculo relucēt ⁊ rep̄sentant̄ oīa. L.
Intellect⁹ diuin⁹ nō ꝑ pri⁹ nec ꝑfecti⁹ cognoscit suā eēntiā q̄z creaturā. L.
Utrū de⁹ sit p̄sciētia omniū futuroꝝ ꝯtingētium. M.
Futuroꝝ ꝯtingentiū q̄dā sunt incōplexe significabilia q̄dam cōplexe verius cōplexe significātia. M.
De⁹ est p̄sciētia oīm reꝝ futuroꝝ ⁊ oīm enūciabiliū futuroꝝ. M.
Deus est infallibilis sciētia certitudinalit̄ ⁊ infallibilit̄ cognoscens oīa entia et oīa enunciabilia futura. N.
Explicat̄ modus huius infallibilis scie diuine ſm Ockaz reprobatis p̄us opinionib⁹ Scoti ⁊ aureoli. N.
Utrū de⁹ sit sciētia omniū veroꝝ enūciabilium. O.
Sciētia dei ⁊ scire accipiunt̄ ml'tipl'r. O.
Respectu quoꝝ ē sciētia dei. an respectu reꝝ. an etiā respectu enūciabiliū. O.
Qūo differūt scīa dei intuitiua ⁊ scientia visionis. O.
Deus oīm reꝝ possibiliū ⁊ enūciabilium necessario est simplex ⁊ app̄hēsiua cognitio. P
Plura inferunt̄ correlaria de dei sciētia ⁊ cognitione. Q.
Utrū de⁹ plura scit q̄z sciuit. Q.
Qūo differūt scire ⁊ p̄scire. Q.

Articulus tertius

Utrū cū dei oīsciētia stet cōtingētia futuroꝝ. R.
Ad quē sensum dicit̄ aliqd̄ futuꝝ ꝯtingens ad vtrūlibet. R.
Sciētia dei de futuris dupl'r p̄t accipi. R.
Licet cuiuslibet futuri deus sit necessario ītuitio tamē nulli⁹ enūciabilis ꝯtingentis de futuro est necessario iudiciū siue iudicatiua sciētia. R.
Arguit̄ ꝯtra responsionē ad dubiū. T.
Soluunt̄ rōnes. U.
Utrū deū esse p̄sciū. sit ꝑfectio simplicit̄ deo attribuenda. X.
Utruz de⁹ p̄scit futura quia futura sunt vel vtrū ideo futura sint quia de⁹ prescit illa. Y.
Utꝝ illa sit vera quia aliqua sunt futura de

us p̄scit illa eē futura. Z.
Nulla ꝓpositio causalis cuius ꝯsequēs tanq̄ signū totale significat deū velle vel intelligere ē vera de ꝟtute ꝑmonis. Z.
Nō est incōueniēs aliqd̄ idē diuersis respectib⁹ eē ꝯtingēs ⁊ necessariū. Z.
De⁹ naturaliter ⁊ nō libere ē p̄scientia futuroꝝ. tamē nulli⁹ futuri ꝯtingentis ē naturaliter aut necessario sed ꝯtingent̄ iudiciū aut iudicatiua sciētia. Z.

Questio duodecima

Utrū cū eterna p̄destinatōe ⁊ reprobatione dei stet p̄destinatū posse dāpnari ⁊ reprobatū saluari. A.
Quid est p̄destinatio. B.
Quid ē reprobatio. B.
Quis ē effect⁹ p̄destinationis aut reprobationis. B.
Licet creatura rōnalis a deo fuerit eternaliter reprobata vl̄ p̄destinata. nihilomin⁹ p̄destinata pōt dāpnari ⁊ reprobata saluari. C.
Licet p̄destinatio dei sit necessaria. tn̄ de⁹ n̄ necessario sz ꝯtingent̄ ē p̄destinatio. D.
Pro quo supponūt termini p̄destinatio ⁊ reprobatio. D.
Licet p̄destinatio dei sit immutabilis ⁊ de⁹ sit īmutabiliter p̄destinatio nō tamē ineuitabiliter. D.
Predestinat⁹ nō pōt deleri de libro vite qūo ꝯcedit̄. E.
Utrū numerus p̄destinatoꝝ posset augeri vel minui. Et an sit deo certus ⁊ determinatus. E.

Articulus secūdus

Utrū p̄destinationis ⁊ reprobationis dei sit in p̄destinato vl̄ reprobato aliqua rationabilis causa. F.
Aperit̄ intellect⁹ q̄stionis. F.
Null⁹ p̄destinatus ē ꝓpter bonuz vsum li. ar. quē de⁹ p̄sciuit illū habituꝝ. G.
Null⁹ est p̄destinat⁹ qꝛ p̄scit⁹ fore finalit̄ sine obice habituali gratie. G.
Quēcunq̄ de⁹ p̄destinauit pure misericorditer ⁊ gratis precise predestinauit. H.
Nullus ē reprobat⁹ ꝓpter maluz vsum. li. ar. quē de⁹ presciuit illū habituꝝ. H.
Null⁹ ē reprobat⁹ qꝛ p̄scit⁹ fore finalit̄ cū obice gr̄e diuine. H.
Quēcunq̄ reprobauit deus sine om̄i causa in ip̄o reprobato reprobat eū. H.
Utrū p̄destinatio includat electionē. de electione duplicit̄ loq̄ possum⁹. J.
Agens vniuersale agit in om̄e qd̄ nō habet impedimentū qūo intelligit̄. J.
Deus nullā crudelitatē exercet suā creaturam eternaliter dampnādo nec iniuste facit J.
Cui⁹ vult miseret̄ ⁊ quē vult īdurat qūo intelligit̄. J.
Obduratio dupliciter accipit̄. J.
In peccatorib⁹ p̄cedit aliq̄d quo digni sunt iustificatōe qūo intelligit̄. J
Auctor hic recitat opinionē Ockam q̄ distinguit de causa ⁊ ꝑm h̄ aliq̄ modo affirmatiue rn̄det ad q̄situ cui⁹ opinionē ꝯmendat tāq̄ subtilē ⁊ succinctā. Subiungens nihilominus alium modum dicendi sine assertione temeraria. K.
In quo discrepant Ockam ⁊ Greg⁹. in illa materia. L.
Opinio ꝓpria auc. M.
Uolitio dei sumit̄ multiplicit̄. M.
An predestinatio sit tantū respectu glorie vl̄ an sit etiā respectu medioꝝ naturaliū ⁊ gratuitoꝝ. M.
Predestīatio ⁊ reprobatio accipiūtur dupliciter. M.
Auctor respondet ꝑm opinionem ꝓpriā multum ⁊ fere ꝑ totum ꝯcordando cum Ockaz ꝑm aliaz ⁊ aliā acceptionē predestinationis ⁊ reprobationis similiter ⁊ volitionis dei. et ꝑm q̄ predestinatio est solū respectu gl̄ie. vl̄ gratie ⁊ gl̄ie simul. M.
Exponitur titul⁹ q̄stionis. M.
Utrū deū velle aliquid alicui possit esse cōsequens alicui⁹ vere causalis Et q̄le erit illd̄ antecedens. N.
Iste dictiones quia ꝓpter ⁊ sil̄es dictōes causales accipiunt̄ duplicit̄. O.
Nulla ꝓpositio causalis ꝓprie dicta cuius cōsequens totale significat deū aliq̄d velle vel intelligere est vera. O.
Deū velle aliq̄d vl̄ ītelligere p̄t eē ꝯseq̄ns alicuius ꝓpositionis causal̄ vere. O.

Articulus tertius

Utrum reuelatio dei de veris futuris ꝯtingentib⁹ sit possibilis intellectui creato infallibilis. P.
Uerorum contingentiū de futuro est possibilis intellectui creato vera certa sed nō infallibilis reuelatio. P.

Reuelare accipit multiplicit. P.
Certitudo accipit dupliciter. Q
Noticia infallibilis quid est. Q.
Qdlibet verꝫ ꝯtingens de futuro potest deꝰ absoluta ⁊ determiata reuelatõe intellectui creato reuelare. Q.
Reuelatio nõ tollit ꝯtingẽtiã reuelati nec facit ipsum pꝰ reuelationẽ necessariũ. R.
Improbatur opinio Adã tenens ꝙ facta reuelatione de articulis fidei nõ potest euenire oppositum. R.
Noticia creata que fuit reuelatio veri ꝯtingentis de futuro licet possit nõ esse aut nõ fuisse noticia vera. tñ nõ potest nõ fuisse notitia iudiciaria siue adhesio. S.
Nulla noticia creata vel creabilis est respectu futuri ꝯtingentis simpliciter infallibilis S.
Opinio tenens ꝙ noticia creata sicut diuĩa reulatio de futuro ꝯtingẽti ẽ infallibil' T U
Quid est aliquid videri siue representari in verbo. X.
Uidens verbum non necessario videt oĩa q̃ verbũ videt. X.
Utrum xp̃s possit fallere ⁊ falli. Y.
Itẽ infra. E E. vsqꝫ in finẽ q̃stionis.
Utrum deus possit rationali creature securitatẽ eterne sue beatitudinis reuelare. A A.
Beatitudo sumit duplicit. A A.
Quid est securitas. B B.
Rñsio ad dubiũ. B B.
U. deꝰ possit rõnali creature eternitatẽ sue finalis dampnationis reuelare. C C.
U. talis reuelatio possit fieri existenti in charitate. C C.
U. deꝰ possit exñti in charitate suũ futurũ lapsum in peccatũ mortale reuelare C C.
U. facta reuelatione de dampnatione futura homo peccet per desperationẽ ⁊ ꝑdat charitatẽ. D D.
Utrum talis potest licite pro salute sua orare. D D.
Nullꝰ de cõi lege põt firmiter assentire se esse dãpnandũ sine peccato. C C.
Deus potest homini siue ĩ gr̃a siue extra gratiam ꝯstituto lapsuꝫ in peccatũ siue suã eternã dãpnationẽ reuelare. C C.
Desperatio accipit duplicit. D D.
U. deus possit rõnali creature falsitatẽ dicere vel eã decipe. E E.
Recitant opiniones hibernici adam ⁊ holkot. E E.
Opinio Gregorij. F F.
Dicere accipit duplicit. F F.
Dicere falsum accipit dupl'r. F F.
Dicere falsum põt eẽ assertorie vl' solum recitatiue. F F.
Assertio falsi potest fieri cũ intẽtione vt alit assentiat vel simplicit. F F.
Rñsio ad dubiũ ꝟm Greg. F F.
Opinio auc. ꝓpria. G G H H I I.
Isti termini decipe fallere dupliciter accipiuntur. G G.
Ponunt q̃tuor regule satis vtiles ad cognoscendũ veritates ꝓpositionuꝫ in hac materia currentiũ. K K.
Quid est ꝓphetia. L L.

Questio tredecima

Utrũ deus sit prima causa simpliciter oĩpotens ⁊ vniuersalit oĩfaciens. A.
Uñ deus dicit oĩpotens Et quid dicit nomen oĩpotens. A B.
An oĩpotentia dicat ꝑfectionẽ simplicit. B.
Utrũ omne qd fieri nõ implicat cõtradictionez deus possit de potentia sua absoluta facere. C.
Aliquid dicit possibile multipliciter. C
Facere dicit multiplicit. C.
Deũ aliq̃d posse facere intelligit vel de potẽtia absoluta vel ordinata quomodo hoc intelligitur. D.
Responsio ad dubium ꝑ ꝓpositões ⁊ correlaria. E F.
Deꝰ est oĩpotens nõ solũ quo ad effectũ sed etiã quo ad efficiendi modũ. G.

Articulus secũdus

Utrum deus sit causa ꝑma vniuersaliter oĩfaciens. H.
Respondet ad dubiũ ꝑ multas ꝓpositiones quid de hoc tenendũ ꝟm fidem. H.
Deinde quid dicendum sit ꝟm rõem naturalem. I.
An quicquid deus facit mediãte causa scda potest facere seip̃o. H I.
An deꝰ agat libere vel naturaliter vel cõtingenter. H I.

Articulus tertius

Utrum deus sit potẽtia vigoris infiniti siue infinite ꝓductiua. L.
Infinitũ accipit quadrupliciter. L.
An deus possit aliq̃id mouere in ĩstanti M

Motus vel mouere accipit̃ duplicit̃. M.
Deus potest subito corp⁹ aliqd̃ de extremo ad extremũ mutare nõ mutãdo ip̃m p medium vel ꝙ corp⁹ in illo instanti eẽt simul in oĩbus ptib⁹ spacij ⁊ post instans nõ nisi in termino. M.
Utrũ deus sit potẽtia alicui⁹ entis infiniti absolute ꝓductiua. A.
Nõ est euidens vel demõstrabile in lumine naturali ꝙ ĩpossibile sit magnitudinẽ actu ĩfinitã eẽ. A.
Probabile est deũ posse aliquã magnitudinẽ aut mltitudinẽ actu infinitã facere vel ꝓducere in eẽ. A.
Simile videt̃ ꝓbabile de latitudine intẽsiue infinita. A.
Si eẽt corp⁹ ĩfinitũ qũo moueret̃. alit̃ rñdet Greg. alit̃ auc. O P.
Utrũ totũ ⁊ pars reperiuntur in infinitis. P.
An magis ⁊ min⁹ dicant̃ de infinitis ad iuicem. P.
Aliqd equari alteri intelligit̃ dupl'r Q.
An creatura in aliquo possit equari deo. Q
Creatura põt agere vel mutare aliquid instantanee. Q.
Deus posset facere vnã grauitatẽ vel calorẽ infinitũ qui subito moueret vel calefaceret. Q.
De⁹ posset facere qualitatẽ infinitã etiã ꝙ illa nõ ageret nisi successiue. Q.
Utrũ de⁹ sit potẽtia alicui⁹ entis finiti infinite ꝓductiua. R.
Utrũ quicqd de⁹ ꝓducit infinite ꝓducit. R.
Recitatis opinionib⁹ oñdit̃ quid ĩportant illi termini ꝓducere. facere. ꝯcurrere. significãtes actõz dei. R.
Licet de⁹ sit potẽtia infinita nõ tñ eq̃lit̃ nec ĩfinite ꝓducit oĩa. R.
Utrũ de⁹ possit aliquid facere melius q̃z facit. S.
Aliquid posse fieri meli⁹ alio intelligit̃ multiplicit̃. S.
Meli⁹ refert̃ vel ad faciendi modũ vl' ad effectũ factũ. S.
Recitant̃ plures opiniones. tandẽ auc. suaz adiũgit. T.
Penes quid attendit̃ excessus ⁊ ꝑfectio spẽꝝ
An penes accessuz ad deũ vl' penes recessuz a nõ gradu eẽndi. T.
Primo recitat̃ imaginatio fantastica mgr̃i iohis de rippa sequẽtis Scotũ. T U.
Opinio auc. X Y Z.
Perfectio est duplex simpl'r ⁊ s̃m q̃d. X.
Termini specifici de p̃dicamẽto substãtie sunt denoĩatões ꝑfectõis s̃m q̃d. Y.
Qũo intelligit̃ illud ꝯmune dictuz oĩa sunt magis vel minus ꝑfecta s̃m ꝙ magis vl' minus distant aut appropinquãt p̃mo. ꝯ.

Questio decima quarta

q̃ est vltima hui⁹ p̃mi.
Utrũ volũtas diuina ĩpedibilis sit p̃ma lex obligatoria create volũtatis. A.

Articulus primus

Utꝝ volũtas diuĩa sit ĩpedibil' ⁊ sp̃ ĩpleat̃ a causa creata. B.
De volũtate diuina plura habent̃ supius in p̃ncipio p̃mi sentẽtiaꝝ. fere ꝑ totũ.
Uolũtas dei est duplex signi ⁊ bñplaciti. B
Uolũtas signi ẽ quintuplex. B.
De h̃ sup̃ in p̃ncipio p̃mi sentẽtiaꝝ. K.
Qũo intelligẽde sunt hee locutões de volũtate. B. De h̃ sup̃. K. in p̃ncipio p̃mi sñiaꝝ.
Pro q̃ supponũt illa noĩa volũtas signi. volũtas bñplaciti. B.
An de⁹ ꝑmittat mala culpe fieri. B.
Aliq̃s dupl'r dicit̃ ꝑmittere aliqd̃. B.
Uolũtas dei bñplaciti est duplex scz simplicis ꝯplacẽtie vel displicẽtie ꝓsecutõis vel fuge. C.
Hec nõ est distinctio realis in deo. sz tm̃ terminoꝝ. C.
Qũo p̃ceptũ obligat. D.
In p̃cepto vl' ꝓhibitione duo aliqñ ꝯcurrũt scz p̃ceptũ vl' ꝓhibitio ⁊ intentio p̃cipientis. D.
Uolũtas bñplaciti est duplex scz añcedẽs ⁊ ꝯsequẽs. D E.
Quid est volũtatẽ dei ĩpleri. E.
Uolũtas dei signi nõ semꝑ implet̃. F.
Uolũtas dei bñplaciti ꝯsequẽs sp̃ ĩplet̃ sz volũtas bñplaciti añcedẽs nõ sp̃ ĩplet̃. F.
Uoluntatẽ dei signi siue ꝯsilij impleri intelligit̃ dupl'r. F.
Prohibitio dei nõ significat deũ nolle efficaciter aliqd̃ fieri qd̃ ꝓhibet. F.
Uolũtatẽ dei añcedẽtẽ ĩpleri intelligit̃ dupliciter. F.

Articulus secũdus

U. volũtas diuina sit regula cui vniuersalit̃ ꝯformare se tenet̃ volũtas creata. B.

Tabula questionum

De qua volũtate intelligit ista ꝓformitas B
Volũtatẽ creatã se difformare volũtati bñ placiti diuĩe intelligit duplr. D.
Quid est rõnalẽ creaturã eẽ ꝓformẽ diuine volũtati. D.
Quid ẽ rectitudo volũtatis create. D.
Quid ẽ volũtatẽ creatã eẽ cõformẽ volũtati diuĩe bñplaciti. D.
Quid ẽ obligãtas volũtatis create. D.
Volũtas creata sic tenet se ꝓformare voluntati diuine bñplaciti vt velit vel nolit quicq̃d de⁹ eam vult tali voluntate teneri velle J
An deus possit ab aliquo auferre voluntatẽ rectitudinẽ. J.
Volũtas creata nõ tenet velle quicq̃d deus vult tali volũtate. nec etiã quicq̃ de⁹ vult eaz velle. K.
Volũtatẽ creatã velle quicq̃d de⁹ vult intelligit duplicit. K.
Volũtas creata non tenet velle q̃cquid scit aut videt deũ tali volũtate velle. K. M.
An stante reuelatione alicui⁹ de sua dãpnatione liceat ei ꝓ sua salute orare. MO P.
An omne qõ de⁹ vult sit lex. M.
Null⁹ viator tenet credere se ꝑpetuo dãpnãdũ etiã stãte q̃cũq; reuelatõe. NO.
Quid est oratio. P.
In oĩi oratione viatoris includi debet circũstantia diuini bñplaciti. P Et ß põt fieri duplicit ibidem.
Aliquis potest in casu orare ꝓ aliquo qõ firmiter scit se nõ impetraturũ nec est talis oratio ociosa z stulta.

Articulus tertius

U. volũtas diuina sit ꝓma lex a q̃ deriuant oĩs lex creata. Q.
Qõ nõ deriuant z volũtate diuĩa tãq; a lege ꝓma nõ est lex ꝓprie. Q.
Utrũ volũtas diuĩa possit creaturã rõnalez ad ĩpossibile obligare. Q.
Creaturã rõnalẽ obligari ad ĩpossibile intelligit multiplicit. R.
Creatura rõnalis nõ potest obligari ad faciendũ vel volẽdũ impossibile. Obligat tñ ad habendũ aliq̃d qõ nõ est in sua ptãte. R.
Volũtas rõalis nũq; tenet se ꝓformare sue ꝓscie erronee imo obligat etiã se illi ñ difformare sed debet illã deponere. S.
Plus est obediendu deo q̃; ꝑlato. S.
Utrũ voluntas diuina possit rõnalẽ creaturã ad qõlibet possibile obligare. T.
Deus non potest rationalem creaturam ad quodlibet possibile obligare nec qõlibz possibile sibi ꝑcipe. T.
Deus non potest obligare creaturã vt teneatur sibi nõ obedire. T.
U. q̃s odiendo deũ in certo casu possit mereri. T U.
Utrum voluntas diuina possit rationalem creaturã in esse producere z ipsam non obligare. X.
Rñsio est affirmatiua. Xy.
Utruz deus potest producere aliquam creaturam rationalem per naturã simpliciter ĩ peccabilẽ. yZ.
Tractatur opinio Ockam z cõmendatur licet auctor oppositum probabiliter tenere videat. Z.

Incipit collectura super tertio sententiaz.

De secundo nihil habetur.

Questio unica

Utrum melius sit anime christi per unionem realem verbi incarnati q̃; per intentionalem alicuius doni creati. A.
In xp̃o multiplex est vnio verbi ad naturaz humanã. A.

Articulus primus

de vnione ypostatica z cõicatõe ideomatũ.
Persona ẏbi assumpsit hũanitatẽ in suppositi vnitatem. B.
Quid ẽ suppositũ. B.
Quid ẽ ꝑsona. B.
Oĩs ꝑsona est suppositũ sz nõ ecõuerso. B.
De⁹ põt aliq̃d assumere in vnitatẽ suppositi z nõ ꝑsone. B.
Quelibet ꝑsona diuina potest assumere humanitatẽ vnã vel plures simul vel successiue in vnitatẽ suppositi. B.
Persona diuina potest omnem naturã q̃ est suppositum assumere in vnitatem suppositi siue rõnalẽ siue irrõnalẽ. B.
Sola ꝑsona verbi assumpsit humanitatem licet nõ sola potuit assumere. B.
Licet sola ꝑsona ẏbi incarnata ẽ tñ incarnationẽ tota trinitas opata ẽ. B.
Quid dicit hõ. C.
Quid dic̃ nomẽ hũanitas. C.
Hõ ẽ nomẽ suppositi hũanitas noĩ nake C

Xps nō dicit omino vniuoce hō cū alijs hominib⁹. L.
Filius dei assumpsit hoiez ē falsa. L.
Quia psona ꝟbi in vnitatē suppositi assumēdo humanitatē fit hō iō in xpo fit ideomatū cōicatio. O.
Quid ē cōicatio ideomatū. O.
Qūo ꝑdicata diuina dicunt de hoie t econuerso. O.
An ille sunt ꝓcedēde diuītas ē incarnata.
Diuītas siue diuia natura facta ē hō. E.
Persona ꝟbi vnita hūanitati nō actuat ipaz formaliter. E.
Cui assimilat dependētia hūanitatis ad verbum. F.
Qūo intelligit⁹ silitudo athanasij in symbolo. F.
Querit⁹ si natura hūana nunc assumpta dimitteret ꝟbo an eēt pur⁹ hō Et sī ille hō fuit B.
Utz in casu ꝑmisso h sit vera h est fili⁹ virginis demōstrato filio dei. H.
U. in casu ꝑmisso h sit vera h est fili⁹ virgis demōstrato hoie dimisso. J.
U. hūanitas relicta a ꝟbo sit hō siue suppositū sine acḉsitōe vl depditōe alicui⁹ absoluti i ipa hūanitate. K.
Natura humana vniri diuine intelligit duplicit. K.
Recitat opinio Ockā t ꝑmendat. K.
Unio quid dicit. q nō addit aliḉd vltra extrema vnita. K.
Quot vniones ponere oportet in xpo. K.
Auc. videt negare oēm respectū in creaturis qui ē entitas ab absolutis distincta. K.
Plures ponit casus dubitabiles insolitos mltū. ḉs soluit. L.
Si xps assumeret tres hūanitates vtz eēnt tres hoies. M.
Si tres psone diuīe assumerent eandē hūanitatē. an eēnt vn⁹ hō vl tres hoies. M.
Eadē natura ꝑt assumi a trib⁹ psonis. M.
Idē effect⁹ pōt hīe duas causas totales. M
Si xps nō dimissa hūanitate quā nūc assūpsit. assumeret hūanitatē sue matris. vtrum ille eēnt vere. xps est maria. h psona est xps t maria. xpus est vir t mulier. xpus genuit se. N.
Sit casus q xpus genuerit petrū ex femina t eum assumat vtrū in tali casu xps sit pater petri. N.
In eodē casu si xps assumeret humanitatez ꝓpriū filij ab instanti sue ꝓceptōis vtz eadē ꝑsona sit pat⁹ t fil⁹. N.
Utrum in certo casu idem possit se generare. O.
Aliḉs hō fuit ab eterno qui tamē incepit eē homo. O.
Aliquis hō nō pōt nō esse tm pōt eē q null⁹ sit homo. O.
Nō sequit de⁹ fact⁹ est hō igit homo fact⁹ est de⁹. O.
De⁹ fact⁹ est hō ergo fact⁹ est aliquid. non valet. O.

Secūdus articulus

U. xps habuit fidē t spem. P.
U. necessariū sit ponere tres ꝟtutes theologicas in viatore. P.
U. fides sit ꝓr spe. t spes ꝓr charitate. Q.
U. corrupt⁹ habitib⁹ supnaturalib⁹ possint habit⁹ naturales remanere. Q.
U. fides t spes stēt cū scientia vel clara visione. R.
U. spes distinguat ab alijs ꝟtutib⁹ theologicis. S.
Quid est obiectū spei. S.
Qūo idē pōt eē obiectū illaz triū virtutum. S.
In qua potentia ponenda ē spes. T.
Quis est actus spei. T.
Cum fides et charitas inclinent ad actum spei quomodo possunt esse ꝟtutes distincte a spe. U.
Quomodo actus spei distinguitur ab actibus credendi t diligendi. X.
Utrum sit tantum vna fides acquisita sicut est tantum vna spes t vna charitas. X.
Utruz sit tantum vna fides infusa respectu oīum articulorz sicut vna charitas respectu oīm diligendorz. Y.
Quomodo est eadem fides. fides patrz t modernorz hominū. Y.
Fides infusa nō repugnat scie siue demonstrationi. Z.
Quot sunt articuli. tot sunt fides acquisite. Z.
Qūo potest saluari vnitas fidei respectu cōclusionū oppositarz. ⁹.
Spei obiectum est duplex. ⁹.

Finis tertij.

Tabula questionum

Sequitur quarti sentētiaꝝ Questio p̄ma

Utrū ex lege xp̄i recepta sit sūma ꝑfectio sacramentoꝝ. A.

Articulus primus

Utrū sacramēta legis noue habent causalitatē effectiuā respectu gr̄e. B.
Ad quē sensum dicit̄ ꝙ sacramēta sunt effectiua gr̄e. B C.
Sūmat̄ opinio scti Thome q̄ oñdit̄ mlt̄iplicit̄ irrōnabilis positio ⁊ improbat̄. B C.
Oīs positio ponēs pluralitatē sine necessitate irrōnabilis ē. C.
Duplicit̄ aliq̄d dicit̄ cā. D.
Causa sine qua ñ quare dicit̄ causa ⁊ vbi reperit̄. D.
Qd̄libet sacramentū no. le. solū est cā gr̄e sine qua nō. D.
Nullū sacramētū no. le. ꝑvtutē sibi ꝓpriā aut collatā ē cā dispositōis p̄uie ad gr̄am D
Qūo deꝰ agit mediāte cā scd̄a. E F.
An cā scd̄a ꝓprie sit cā. E F.
An ad positionē cause scd̄e sequat̄ effectū eē E. F.
Deꝰ agēdo cū scd̄a cā plꝰ agit q̄ꝫ cū seip̄o aliq̄d ꝓducit. E F.

Articulus secūdus

Utrū posse creare simplicit̄ repugnet creature. G.
Creare siue creatio accipit̄ q̄drupl̄r. G.
Annihilare sumit̄ q̄drupl̄r. G.
Rñdet̄ ad dubiū ꝑ tres ꝓpositōes. H. J.
De potētia naturalit̄ ordinata nulla creatura p̄t creare. i. aliq̄d facere sine subiecto concurrēte. J
Creat̄a nō p̄t ānihilare.
U. deꝰ possit creare mediāte creat̄a ip̄a creatura pure naturalit̄ agēte. K.
Deū creare mediāte creatura intelligit̄ duplicit̄. K.
U. creatura possit annihilare. L.
Quādo gr̄a annihilat̄. L.
Qūo pctm̄ destruit gr̄am ⁊ īfidelitas fidē L
U. agēs nat̄ale p̄t ꝓducere īfinita. L M.
Per q̄d determinat̄ agēs naturale ad ꝓducendū plꝰ ꝗ̄ꝫ illud. M.
Stat aliq̄d ꝓduci in subiecto ⁊ non ex subiecto. M.
U. agens creatū absolute possit aliq̄d facere in subiecto ⁊ nō ex subiecto. M.
Sicut deꝰ dicit̄ aliq̄d posse de potētia absoluta ⁊ nō de potētia ordinata. sic ⁊ creatura.
Creatura de potētia absoluta p̄t creare. i. ñ p̄supposito subiecto aliq̄d post nō eē in eē ꝓducere ⁊ ecōtra annihilare. N O P. Ad longum ꝓducit auc. soluēs rōes in oppositū.
Conseruatio alicuiꝰ rei est eiusdē cōtinua ꝓductio. O.
Conseruare aliq̄d ⁊ nō ex subiecto est creare. O.
Qūo differunt isti termini productio conseruatio. O.
Soluunt̄ auctoritates q̄ dicūt creaturā nō posse creare. P.

Articulus tertius

Utrū sacramēta legis noue sunt ꝑfectiora sacr̄is legis antiq̄. Q.
Que ē sacramēti diffinitio. Q.
Duplex ē diffinitio. q̄d noīs ⁊ q̄d rei. Q.
Declaratio clausulaꝝ diffinitōis sacr̄i. Q.
U. deꝰ possit dimittere culpā quācunqꝫ sine gr̄e aut cuiuscūqꝫ alteriꝰ positiui collatōe R.
Quid antiq̄tꝰ ꝯferebat circūcisio. S T U.
Tractant̄ opiniones. S.
In q̄ sacr̄a noue legꝭ sunt ꝑfectiora aliꝭs cū vtrosiqꝫ ꝯferat̄ gr̄a. T U X.
Sacramētū capit̄ ꝓprie ⁊ īproprie. T.
Qūo soluant̄ auctoritates q̄ vident̄ negare gr̄am a sacr̄is antiq̄s. T U
Qūo sacr̄a no. le. ꝯferūt gr̄am ⁊ qūo sacr̄a legis veteris. T U.
De institutōe sacramētoꝝ. X.

Questio secunda

Utrum baptismꝰ xp̄i sit ad salutē necessariꝰ cuilibet viatori. A.
Solutio infra. N. O.
Quid est baptismꝰ. B.
Quid ē materia baptismi. B.
Cur baptismus potius fit in aqua q̄ꝫ in aere B.
Quid agendum cum puero adhuc in matris vtero scd̄m omnes vel aliquas partes principales vel minus principales remanēte. C.
Quid de puero inuoluto corio quē aqua tāgere nō p̄t sꝫ coriū solū. C.
Quid de puero ꝓiecto de ponte ⁊ subito extincto. C.
An liceat puerū nō baptizatū etiā cū ꝑiculo

vite ꝓiicere de ponte vt baptiset. C.
Quid de puero in calato posito ⁊ cuz corda misso in puteū. C.
An aq̄ ibibita spōgie sit materia baptismi D
Que est forma baptismi. D.
Que sunt de necessitate forme. D.
De forme multiplici mutatione que impediat ⁊ que nō docet in sex regulis. E.
In om̄i ideomate pōt fieri baptismus. E.
Quid si sacerdos morit ante cōpletionē baptismi. E.
Quid si aliqua verba interponit. E.
Quis ē mīster idoneꝰ huiꝰ sacramēti. F.
Quatuor ꝯditiones req̄runt ex ꝑte mīstri
An angelꝰ potest baptizare. F.
An beatus in celo potest baptizare F.
An mulier potest baptizare. F.
An mlier potest baptizare presente viro an vir presente clerico an clericus pñte p̄sbytero an p̄sbyter pñte ep̄o. F.
An hereticus ⁊ infidelis pōt baptizare. F.
Si mancus ꝓferret verba ⁊ cecus ablueret an puer sit baptizatus. F.
De vnitate ablutōis ⁊ ꝓlatōis ꝟboꝝ. F.
De intentōe ministri. F.
Que debet eē ꝑsona suscipiēs baptismū. G
An req̄rat ad baptisandū ꝯsensus. G.
An pueri possint rapi ⁊ inuitis ꝑentibus baptizari. G.
Quid de stultis furiosis amētibꝫ ⁊ insaniētibus adultis. G.
Simpliciter coactꝰ baptizari nō baptizat. ꝑ metū aūt inductꝰ recipit sacramētū sz nō rē sacramēti. G.
De ficte accedente ad baptismū. H
Aliq̄s habens puerū alicuius iudei penes se depositū videns eū ꝑiclitari dicit ꝯditionaliter. Ego te baptiso ⁊c. si pat tuꝰ cras consentiat. an ille sit baptisatꝰ. J.
Duo sacerdotes sup eodē puero dicūt simlr Ego te baptiso ⁊c vl sic ego te baptiso si nullus alius te baptiset an puer sit baptisatꝰ K
Sacerdos de pluribꝫ sibi oblatis intendit vnū baptisare nec aduertit ꝙ duo sibi offerunt. nec plus intendit hunc vel illū baptisare. q̄s est baptisatꝰ. L.
Sacerdos intendit baptisare masculū ⁊ casu offert sibi femina. nūq̄d erit baptisata L
Aliquis facit se sub cōditione baptisari qui tamē scit se baptisatū. an talis peccet ⁊ fit irregularis. M.
Aliquis credens se baptisatū ⁊ tamē nō est baptisatus ordinat in sacerdotē nunquid cōsecrauit absoluit ⁊c. An fuit sacerdos. Si morit an saluabit. an summꝰ sacerdos xp̄us neglecta ꝑ eū suppleuit. M.

Articulus secūdus

De cōi lege ordinata cuilibꝫ viatori ē ad salutē necessariꝰ baptismꝰ xp̄i. N.
Baptismꝰ est triplex. N.
U. iā iustificati teneāt ad baptismū. N. O.
Nō baptisatꝰ et martyrisatꝰ si resurget tenet ad baptismū. O.
U. btā ꝟgo ⁊ apl'i fuerint baptisati. O.
An sola fides sufficiat ad salutē. O.
An fides ꝑentū suffic ad salutē ꝑuuloꝝ. P.
An ꝑuuli ab herode occisi non circūcisi saluabant. P.
An īpotētia ⁊ ignorātia infantū eos excusat ab obſuātia p̄cepti de hñdo baptismo. P.
U. ꝑ baptismi īstitutōꝫ euacuata fuerit circūcisio. Q.
De tp̄e īstitutōis baptismi. Q.
Quādo īcepit baptismi obligatio. R.
Institutio baptismi p̄cessit ꝓmulgatōꝫ. promulgatio obligationē. R.
Cōgruū fuit ꝓmulgatōꝫ baptismi p̄mo fieri ꝑ modū ꝯsilij. deiñ ꝑ modū p̄cepti. R.
De euacuatōe circūcisionis. S.
Qñ circūcisio fuit vtil. qñ necessaria. qñ vtil ⁊ nō necessaria. qñ mortifera ⁊ letal. S.
De facto petri si errauerit rep̄hēsus a paulo galathaꝝ. ij. T
An baptisati a iohāne erāt rebaptisandi. U

Questio tertia

U. oēs suscipiētes baptismū eq̄lit recipiant baptismi effectū. A.

Articulus primus

U. in baptismo caracter īprimat. B
Quid ē caracter. B.
De caracteris ꝯditōe. B.
De imp̄ssione caracteris. C.
Quid cogit caracterē ponere. C.
In q̄ potētia ponit caracter. C.
Caracter est forma absoluta nō relatiua. C
An in diuersꝰ sacr̄is sit idē caracter. C.

Articulus secūdus

U. in baptismo gr̄a infundat silr ⁊ cetere ꝟtutes theologice spes ⁊ fides. D.
Cuilibꝫ rite suscipiēti baptismū īfundit gr̄a ac ꝟtutes theologice alie ſm morales. D E.

Tabula questionum

Utrū charitas sine ceteris virtutibꝫ theologicis possit infundi in baptismo. E.
Quare virtutes theologice infundūt in baptismo ipsis puulis cū nondū possint exercere act̄ illoꝝ habituū. F.

Articulus tertius

Utrum in baptismo oīs culpa dimittat. B.
Gratia ⁊ culpa non sunt proprie contraria. B.
Nō pōt pbari naturali rōne oēm culpaꝫ in baptismo dimitti. D.
Utrū culpa originalis in adulto possꝫ dimitti in baptismo sine culpa actuali. D.
An rite suscipiēti baptismū oīs pena dimittatur. J.
Quare baptism⁹ nō iterat̄. K.
Nō oīes suscipientes baptismū equalit̄ recipiunt omnē baptismi effectū. quia licet caracterē oīes recipiant sed nō gratiam. ⁊ illā differēter. L.
Peccatū veniale nullo mō pbibet gratiā infundi. L.
Stat vnū puerū in baptismo maiorē gratiam alio recipere ꝓpter deuotōꝫ gentū ministri ⁊c. sed nō virtute baptismi. D.
Utꝝ de lege ordinata gratia vni⁹ adulti possit esse equalis vel minor ēē gr̄a baptismalis vni⁹ puuli. D.
Stat adultū kathecuminū ante baptismuꝫ mereri tantam gratiā quanta ꝓferꝫ puulo in baptismo. D.
An gr̄a baptismi ⁊ gratia meriti puulis sint ꝓpabiles. D.

Questio quarta

Utrum sacramentuꝫ confirmationis sit sacramentū no. le. A. E.
Confirmatio q̄d est. B.
De materia hui⁹ sacramēti ⁊ ei⁹ forma ac ministro ⁊ suscipiente. B. D.
De effectu hui⁹ sacramēti. B.
De differētia effectuū hui⁹ sacramēti ab aliis. ⁊ si ꝓferat gratiā. D.
De institutōe hui⁹ sacramēti. E. F. B.
Quare hoc sacramētū dicit̄ manuū impositio. F.
Quibꝫ tulit xp̄s hoc sacramētū. an puulis aut adultis. ⁊ qñ. B.
Utrū hoc sacramentū sit necessarium ad salutem. D.
Utruꝫ hoc sacramentū sit iterabile. D.
Que sit pena iterantium hoc sacramentū J

Questio quinta

Utrū idē corp⁹ xp̄i localit̄ sit in celo et realiter in eukaristie sacramēto. A.
Quid est eukaristia. B.
De materia hui⁹ sacramēti. B.
De forma hui⁹ sacramēti. B.
Que sit p̄cisa forma ꝓsecrati onis panis ⁊ vini. B.
De ꝝbis p̄cedētibꝫ ⁊ seq̄ntibꝫ ꝓsecrationē ad q̄d ꝓferunt̄. B.
Quis est minister hui⁹ sacramēti. L.
Ut creata sacramētū eukaristie ꝓficiat. treꝫ requirunt̄ ꝓditiones. L.
Ad rite ꝓficiendū hoc sacramentū aliq̄ req̄runtur ex pte sacramēti aliq̄ ex pte ministri. Ex pte ministri plura req̄runt̄.
Quis est suscipiēs h̄ sacramētū. D.
Sacramētū eukaristie p̄t sumi q̄drupl̄r. D
De effectibꝫ eukaristie. E.
De differētia ⁊ excellētia hui⁹ sacramēti sup alia. F.
An panis azim⁹ vl̄ fermētat⁹ vl̄ vterꝫ sit materia hui⁹ sacramēti. B.
An xp̄s ꝓfecit in azimo vel fermētato. B.
An liceat ꝓficere in azimo ⁊ fermētato. B.
U. apponere aquā sit de necessitate sacr̄i.
Quādo xp̄s h̄ sacramētū instituit aut qñ primo ꝓsecrauit. D.
Quid demōstrat̄ p li h̄ in illa ꝓpositōe hoc ē corp⁹ meū ⁊ q̄d significat. D.
U. minister ꝓficiēs i peccato mortali vl̄ sine ꝓfessiōe de mortali. peccet mortalit̄. J.
U. mīster obligat⁹ duabꝫ psonis cuilibꝫ sub hac forma. dicā p te vnā missaꝫ possit satisfacere p vnā. K.
Sacerdotē p̄ncipalit̄ celebrare p alia alicuius intelligit̄ duplicit̄. K.
U. missa celebrata p pluribꝫ generalit̄ tm̄ valeat vnicuiq; ac si p q̄libꝫ eoꝝ celebrarek. L.
Opus aliq̄ factuꝫ in eccl̄ia p aliq̄ intelligit̄ valere duplicit̄. L.
U. h̄ sacr̄m tm̄ dꝫ sumi a ieiunis. D.
Quid si sacerdos ex negligētia sumit aquaꝫ p vino. D.
U. a q̄libꝫ dꝫ sumi sub vtraq; specie. D.
U. de necessitate salutis sit sumere sacramētum sanguinis. A.
Utrū corp⁹ xp̄i sit in sacramēto adorandumꝫ simpliciter ⁊ absolute vel sub ꝓditōe. D.

Articulus secūdus

Utrū idē corp⁹ xp̄i localiter sit in celo ⁊ realit̄ in eukaristie sacramento. P.
Corpus multipliciter accipitur scz de substantia quātitate ⁊ q̄litate. P.
Scd̄m illā acceptōz auc. infert pl'a corpa d̄ habitudine alia ⁊ alia corpis xp̄i. Q.
Si aliq̄s in triduo ꝯsecrasset ibi fuisset corpus de genere q̄litatꝫ ⁊ nō q̄ntitatꝫ vl' sb̄e. Q.
Licet idē corp⁹ xp̄i sit realit̄ ī sacramēto ⁊ localit̄ ī celo tñ ī sacramēto solū eē diffinitīe ⁊ in celo circūscriptiue. R. S. h̄ ꝯclusio īpugnat̄. Z vid̄ solutōz AABBCCDDEE
Aliquid eē diffinitiue in loco quid est. R.
Aliq̄d esse in loco circūscriptiue quid est. R
Ockā lecturā sentētiaꝝ ꝯdidit oxonie. R.
Fecit ⁊ reptoriū. RR.
Qūo idē corp⁹ nūero p̄t ꝑm se totū eē ī diuersis locꝫ. S. hoc dictū multiplicit̄ īpugnat̄ ⁊ adducunt̄ multa incōueniētia. Z. q̄ꝝ solutionē vide ibi. BBCCDDEE.
Qūo ml'te ptes eiusdē corpis p̄nt eē in eodē loco simul. S.
Licet corp⁹ xp̄i quātū in celo sit in sacramēto. tñ nō est in sacramēto quātū. T.
Licet corp⁹ xp̄i q̄ntū ⁊ corpea xp̄i q̄ntitas sit in celo ⁊ ī sacramēto tñ nō est corp⁹ xp̄i q̄ntū aut corpea q̄ntitas ī sacramēto. R. h̄ ꝯclusio īpugnat̄. FF. Soluunt̄ rōnes. GGFF HHII.
Opinio venerabilis inceptorꝫ q̄ ponit ꝙ q̄ntitas idemptificatur rei quāte magis ꝯsonat positioni fidei quā opinio scoti opposita. U.
Nulla res est eēntialiter seu d̄ rōe sua extrīseca quātitas ꝯtinua. U.
Auctor sumit nom̄ quātū generalit̄ ꝑ quātitate discreta. ⁊ iō ponit aliq̄s ꝓpositiones q̄ vident̄ repugnare verbalit̄ positōi Ockam sz ī nullo penit⁹ discordāt attēdēdo q̄d nois terminoꝝ quātū ⁊ quātitas. X.
Licet corp⁹ xp̄i habeat in celo ordinē ptium in toto ⁊ ordinē partiū in loco sed nullo mō talem ordinē habet in sacramēto. y. hanc improbat adam. KK. Auc. vero tenet oppositum. LL.
Corpus xp̄i existens in sacramento nō ē ibi situaliter. y.
Possibilis est ordo ptiū in toto absq̄ ordīe partium in loco sed non habet locum in sacramento. y.
In sacramento stat organica ptiū distinctio ⁊ ꝑ ꝯsequens ptiū ꝑfectionalis ordo ⁊ nulla ꝯfusio. y.
Auc. arguit ꝯtra p̄dicta inducēdo multa incōuenientia. Z. q̄ soluit. AA.
Qūo corp⁹ xp̄i existens in celo ⁊ manens ibidem incipit esse in sacramēto an moueat̄ localit̄ de celo ꝑ mediū. AA.
Aliquid moueri localit̄ potest triplicit̄ imaginari. AA.
Sicut corpus xp̄i est in diuersis locis diffinitiue ita possz esse in diuersis locꝫ circūscriptiue. BB.
Cōtraria simul loco ⁊ tpe ineē idez subiecto ꝑm se totū ē possibile ꝑ diuinā potentiā BB
Que est diffinitio ꝯrioꝝ. BB.
Impossibile ē p̄uatiue aut ꝯdictorie opposita verificari de eodē. BB.
An motū ⁊ quiescens sint tibi priuatiue oppositi. BB.
In eodem possunt esse simul actus adulterij ⁊ actus peccati ꝑ eodem tēpe ⁊ nō em̄ repugnant vt act⁹ sunt sed nō sequit̄ ꝙ ideo idē peccet mortaliter. ⁊ mereat̄ vitā eternā siml' tpe in eodē siue diuersis locis. CC.
Aliq̄s exñs rome siml' tpe p̄t eē in Turvingē nc dubitet se eē ī turvingē ꝯstitut⁹ rome DD
Stat aliquē eē vbiq̄ d̄ potētia dei. ⁊ apparere mille hoīes vincere in bello mille hoīes. h̄ saltare alibi comedere ⁊c. DD.
Licet eē vbiq̄ soli deo de facto cōueniat tñ nō est ꝓpriū dei qz pōt ei nō ꝯuenire patet añ creationē mdi. DD.
Quomodo saluatur transitus cum de extenso fit non extensum ⁊ econuerso aut cum aliquid existēs circūscriptiue in loco fit diffinitiue in loco. EE.
De extēso fieri nō extensum ⁊ ecōuerso intelligit̄ multipliciter. EE.
Quantū ꝯtinuū vel q̄ntitas ꝯtinua quid est an substātia vel accidens. FF.
Om̄is res ꝓprie vna habens ptem distantez a parte est quanta ꝯtinua ꝑ suas ptes eēntiales vel integrales ⁊ nō ꝑ accidens inherens distinctū realit̄ a substātia ⁊ qualitate q̄d dicat̄ q̄ntitas. FF.
Om̄is quantitas cōtinua est substantia vel qualitas habens ptem ab alia pte distantez ⁊ ecōuerso. GG.
Quantitas ꝯtinua est extensio siue extra positio vel distantia ptium facientium vnū totum. GG.
Ad extra positionē siue extensionē ptium nō

requirunt nisi ille ptes distantes ⁊ cause ea/
rũ eẽntiales intrinsece si habẽt ⁊ cause extri/
sece puta faciẽtes ⁊ finis nec reqrit aliq̃ quã
titas supaddita. GG.
Licet isti termini substãtia qualitas q̃ntitas
p eodẽ supponũt p hoc tñ nõ ꝯfundunt nec
diminuunt p̃dicamẽta. GG.
Ockã ꝯmendat in eleganti tractatu suo quẽ
edidit de venerabili eukaristie sacramento
vbi omnis illa materia per auctorẽ collecta
late tractat a capl'o. xij. vsq; in finẽ. GG.
Improbatur multipliciter illa ꝓpositio im/
plicans. quandocunq; aliqua sunt idem re/
aliter vbicunq; est vnum ibi est ⁊ reliquum.
HH.
Quãtitas est accidens. ad quẽ sensum con/
ceditur. nõ obstante q aliq̃ quantitas idem/
ptificat substãtie quãte. HH
Nomẽ accidẽs triplicit accipitur ſm Ockã
⁊ Anſ in monologion. ⁊ per hãc distinctiõz
mlte saluant ꝓpositiones q̃ pluribꝫ vident ab
surde. HH.
An plura corpa naturalit pñt esse sil'. II.
Corp⁹ capit duplicit. II
De penetratione dimẽsionũ qũo ꝯceditur ⁊
qũo nõ. II.
Quare aliq̃bꝫ dimensionibꝫ repugnat eẽ sil'.
aliis vero nõ repugnat. II.
Adã tenet q corp⁹ xp̃i in sacramẽto habz or
dinẽ ptiũ in toto absq; ordine ptiũ i loco Et
sic corp⁹ xp̃i est q̃ntũ ꝯtinuũ in sacramẽto. sz
nõ extensuz qꝛ extẽsio ꝯnotat vltra q̃ntũ vel
q̃ntitas ꝯtinua ptes situalit distare. licet nõ
sit accidens. KK
Huiꝰ oppositũ tenet auctor ꝯcordando cum
Ockam. LL. Et sup̃. y.
In sacramẽto caput xp̃i nõ magꝫ vnit corpi
aut ꝯtinuat collo q̃ pedibꝫ vl' digito contra
Adam. LL.
Sicut q̃libet ps charitatis in aĩa vnit cũ q̃
libet. ita q̃libet ps substãtie corpis xp̃i vl' al/
bedinis ei⁹ in sacramẽto vnit cũ q̃libet nõ tñ
eq̃liter. LL.
Nec substãtia corpis xp̃i nec corpea ei⁹ q̃li/
tas ẽ quantũ ꝯtinuũ in eukaristia plus quã
charitas in aĩa. LL.
Quicq̃d est quãtũ ꝯtinuũ ẽ extensum nec p̃t
imaginari ꝯtinuitas sine extẽsione. LL.
Quicq̃d habet ordinẽ ptiũ in toto habet or
dinẽ siue positõz i loco si totũ sit i loco iõ nec
corp⁹ xp̃i nec aliq̃d ei⁹ hz in sacramẽto positi
onẽ ptiũ in toto absq; ordĩe ptiũ i loco. LL

Articulus tertius

Utꝝ oĩs actio ⁊ passio ⁊ om̃e accidẽs
qd inest corpi xp̃i exñti i celo possit eidẽ ineẽ
ẽexñti in eukaristie sacr̃o. MM. Solutio
dat. RR. ꝯcordat cũ Ockã in reptorio. iiij.
q. vij. vbi eũ sequit auc. in hac materia.
Actio ⁊ passio sumunt mltiplr. MM.
Questio intelligit d posse naturali. MM.
Nõ ẽ incõueniẽs idẽ agere in seip̃m tã actõe
spũali q̃ corpali. MM.
Utrũ xp̃s in sacramẽto posset habere omnẽ
actionẽ ⁊ passionẽ terminatã ad formã abso
lutã inherentẽ passo cui⁹ p̃ncipiũ est natura
corpalis. MM.
Recitatis opinionibꝫ duabꝫ q̃ruz vna ẽ scoti
⁊ eis improbatis. MM.
Rñdet auc. affirmatiue. NN.
Corp⁹ xp̃i põt in ostia videri ocl'o corpali exi
stente extra ostiã. NN.
Corp⁹ xp̃i põt in ostia calefacere ostiã ⁊ cale
fieri ab ea. NN.
Utrũ xp̃s in sacramẽto posset habere omnẽ
actionẽ ⁊ passionẽ terminatã ad vbi cui⁹ p̃n/
cipiũ est natura corpalis. OO.
Recitatis opinionibꝫ rñdet ad dubiũ q corpus
xp̃i p̃t moueri localit in sacramẽto a cre
atura mouẽte ⁊ nõ solũ a deo. OO. PP.
Aĩa xp̃i nõ põt corp⁹ suũ in sacramẽto moue
re localit organice. PP.
Quid est potẽtia organica ⁊ potẽtia nõ orga
nica. PP.
Quid ẽ mouere orgãice ⁊ nõ organice. QQ
Mota ostia aĩa ĩtellectiua xp̃i mediãte volũ
tate mouet corp⁹ xp̃i sub ostia vna cũ volun
tate diuina. QQ.
Si aĩa xp̃i suspẽderet actũ volũtatis sue de
motu corpis tunc moueret corp⁹ xp̃i a solo
deo ⁊ nõ a sacerdote ostiã mouẽte. QQ.
An anima xp̃i potest corpus suum separare
ab ostia ita q ñ moueat ad motũ ostie. QQ.
Utrum christus in sacramento posset habe
re omnem actionem ⁊ passionem ad formaz
absolutam ⁊ ad vbi terminatã cuius p̃ncipi
um est natura pure specialis. RR.
Utrũ quicquid corpus agit vel patitur vbi
ẽ quãtitatiue necessario agat ⁊ patiat vbi nõ
ẽ quantitatiue. SS.
Utrum quicquid conuenit corpori replica
to ad diuersa vbi conuenit ei vbicunq; est.
SS.
Quomodo corpus christi sub ostia potest vi

deri oculo corporali. cū non posset ps a pte discerni. TT.
Quomodo excusant ille locutiones. hodie vidi corpus xpi. UU.
Utrum christus potest seipm videre in ostia sicut si esset in diuersis locis circūscriptiue. U. U.
An oporteat vt qs distet a se localit cū vult se videre. UU.
Loc⁹ est eqlis locato circūscriptiue existēti in loco nō diffinitiue.

Questio sexta

Utrū pane in corp⁹ xpi transsubstantiato accidentia eius remaneant sine subiecto. A.
Quid est transsubstantiatio ꝑm Scotum. B.
Quid ē trāssubstātiatio ꝑm auc. D.
Aliquid dicit trāssubstātiari vel ꝙuerti i aliud duplicit. D.
Utrum panis transsubstantietur in corpus xpi. E. F.
Utrum trāssubstātiatio sit aliq mutatio ad q̄d terminat. B.
Utrum transsubstantiatio possit esse alicuius substantie remanentis in eē reali ꝑ aliā ꝓsistentē. D.
Utrū oportet substantiam i quā fit trāsmutatio mutare locū. J.
Esse in loco siue circūscriptiue siue diffiniti ue accidit transsubstātiationi. J.
An panis de facto annihilet. K.

Articulus tertius

Utrum accidentia panis maneant in subiecto recipientis pluribꝫ opinionibꝫ ꝛ improbatis eisdem. J.
Rn̄det auc. K.
Terminus accidēs sumit duplicit. K.
Utrū accidens sepatū potest eē ꝑncipiū generandi substantiā. L.
Utrū accidens sepatū pōt eē ꝑncipium corripiendi substantiā. L.
Utrū posset trāsmutari ad quantitatē. M.
Utrū ad substantiā. M.
Utrū accidentia in sacramēto possunt corrūpi ab agente creato. M.
U. ex illis posset substātia generari a deo. M
Utrū posset trāsmutari ad q̄litatē. O.
Utrū illa accidētia possint nutrire. P.

Finis q̄stionū librorꝫ sentētiarꝫ vna cum ꝑncipijs eorūdem.

Recōmendatio sacre scripture oñdēs q̄ xp̄us edificauit eccl'iam suā sup sacrā scripturam tanq̄ sup firmā petrā p totū.

Principium biblie

in marcum.
Recōmendatio theologie per modū collationis per totum.

Questio in uesperis determiata p eūdē d. petrū ꝛē.

Utrū petri eccl'ia lege regulet. A.
Responsio ad dubiū in fine q̄stionis. R.
Magna hui⁹ q̄stionis ps habet sup̄ in ꝑncipio ꝑmi sentētiarꝫ fere p totū.
Lex multipliciter accipit. B.
Sic volūtas diuīa ē simplicit ꝑma cā in genere cause efficientis sic ipa est lex simplr prima in genere legis obligantis. B.
Sicut nulla causa scda pōt agere ꝑma causa nō agente sic nulla lex pōt obligare ipa nō obligāte. B.
Lex diuina multipliciter accipitur. C.
Lex xpi accipit multipliciter. D.
Qñ lex seu regula ē rōnali creature p statu vie pfectissima lex creata. D.
In principio primo. D.
Lex naturalis vel humana vel etiā lex diuina mosaica viatori nō est lex pfectissima creata. E.
In principio primo. D.
Lex xpi vocalis mentalis vel scripta apprehensiua vel adhesiua si non sit ex fide infusa nō est viatori pfectissima lex creata. E.
Item in principio primo. D.
Lex xpi sola seu doctrina. i. fidei infuse habitus vl' act⁹ quē viator hz de ea. ē sibi pfectissima lex creata. E. In ꝑncipio ꝑmo. D.
Sic virt⁹ iusticie solū ē in mēte ꝛ nō in scpto vl' in voce. sic i ipa ē ꝓprie lex seu regl'a iustevite. F. Item in principio primo. P.
Sic vox audibil' nō ē lex ꝓprie sic nec scripta legibil' sz solū equoce F In ꝑncipio ꝑmo P
Sic ad legē xpi habitualē fidē oīs viator obligat Sic ab ei⁹ actuali fid̄ null⁹ adult⁹ capax excusat. F. Jtē in ꝑncipio ꝑmo. P.
Eccl'ia valde ml'tis modis accipit. H.
Eccl'ia militans accipit pluribꝫ modis. D.
Quid est ecclesia militans. D.

Tabula questionum

Ecclesia petri dupl'r sumit'. J.
Petrus apostolus ex institutione xp̄i prima tum habuit vniuersalis ecclesie ac ep̄atuz tenuit romane eccl'ie. J. L.
Petrus apostolus p̄us tp̄e summus pontifex fuit q̄ꝫ ep̄s romane eccl'ie. J. L.
In petro ⁊ alijs apostolis fuit potestas ordinis ⁊ potestas regiminis ligandi ⁊ soluēdi ⁊ subiectos salubriter ordinandi. L
In petro ⁊ ceteris apostolis fuit equalis potestas ordinis sed non equalis potestas regiminis. L.
Pontificatus summus ⁊ pōtificatus romanus sunt pontificatus distincti ⁊ possent separari ⁊ tunc ecclesia romana non eēt caput oīm eccl'iaꝝ. M.
Aliquid regulari lege intelligitur dupliciter. N.
Legi ꝯformari vel difformari intelligit' dupliciter. N.
Ex sacra scriptura conuincitur ꝙ sp̄ est aliq̄ eccl'ia q̄ xp̄i lege reguleť. P.
Ex sacra scriptura nō cōuincitur ꝙ semper est aliqua ecclesia particularis que xp̄i legꝫ regule confirmetur. P.
Ex sacra scriptura cōuincitur ꝙ semper est aliqua vniuersalis ecclesia quo nūq̄ꝫ xp̄i legis regule difformeť. P.
Semper in eccl'ia vniuersali erunt plures adulti illustrati veritate fidei et plures iusti formati veritate spei ⁊ plures electi inflāmati charitate dei. Q.
In q̄ ꝯsistit ꝯformitas eccl'ie ad xp̄i legē siue regulam. R.

Questio de resūpta

Utrū petri ecclesia fide ꝯfirmeť. A. responsio est in. M.
Eccl'ia petri quid est Et ꝙ accipitur multipliciter. B.
Fides accipit' multiplicit'. B.
Confirmatio accipit' multiplicit'. C
Licet tam xp̄s q̄ꝫ eius vicarius petrus ī q̄ntum caput ecclesie habuit monarchiam specialē nō tñ regiā tp̄alem. D.
Regnū xp̄i siue eiꝰ regale dñium multiplicit' imaginatur. H.
De paup̄tate xp̄i. J. multa ante ⁊ post habētur.
Licet ad salubriter credendū req̄ritur fides infusa tamē ip̄a nō sufficit ad actum credendi producendum sine rationis apparētia. K
Licet xp̄i seu petri eccl'ia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter confirmata tam̄ ex fidei auctoritate principaliter ꝯcludit' cōfirmatio eccl'ie in fide xp̄iana. M.
Ex sacra scriptura non conuincitur ꝙ semper est aliqua particularis ecclesia q̄ xp̄i legꝫ regule ꝯfirmeť. N.
Itē in q̄stione vesp̄iaꝝ. P.
Ex sacra scriptura ꝓbabile est ꝙ ante diem iudicij erit aliqd̄ tempus in quo nulli erunt fideles viui. Et illo tempore consummationis nulla erit ecclesia militans siue vniuersalis siue p̄ticularis. O.
In die iudicij nulli homines reperientur viui qui obuient xp̄o venienti qui prius nō fuerint mortui. O. P. Plura de hoc habentur.
Exponunt' plures auctoritates d̄ iudicio extremo loquentes. P.
De ꝯsummatione seculi. P.
An ecclesia posset saluari ī vno supposito. Q
An conciliū posset contra fidem creare. Et an sic liceat ab eo ad aliud appellare. R.
An om̄is errans in fide siue persona siue cōgregatio omni alteri non erranti in causa fidei sit subiectus. R.
An tota multitudo clericorum posset difformari legi xp̄i. S.
An romana ecclesia possꝫ legi christi difformari. T

Principiū in primū sententiarū

Incipit principiū in p̄mū sententiarū reuerendi in xp̄o patris ⁊ dñi magistri Petri de aillyaco In sacra pagina ꝓfessoris fama sup ethera noti. necnō cardinalis quondā cameraceñ. meritissimi. q̄ olim ī hūanis ad huc degēs. resolutissimi doctoris. magistri Johis gerson. parisiēsis cancellarij. preceptor erat colēdissimus ⁊ q̄ venerādus.

A

Quenā doctrina hec noua.

Ista questio mouet̄ Marci. p̄mo. capitulo. quā alias in eiusdē libri principio assumptā ꝓ themate iteruz resumo Reuerēdi p̄res magistri ac dñi carissimi Ego sensu puer ⁊ modicus intellectu. paup ⁊ mēdic⁹. cui⁹ mētis acies ignorātie nebulis inualida. cui⁹ mētis facies culpe maculis sordida est. cuius aspectus ignorantie cecitate ad ima deijcit̄. cui⁹ affect⁹ culpe grauitate trahit̄ ad infima. dū in excellentē lucē doctrine xp̄i noue ꝓspicere cogito. dū ad transcēdentē apicē noue legis euāgelice assurgere cupio. sane ad h̄ insufficiēs penit⁹ deficio. sed offendit splēdor oculos. mentēq̄ stupor. ac tāte rei nouitate ꝑcussus tot⁹ in admirationē rapior ⁊ in admiratiue q̄stionis cogor ꝓrumpe verba dicens. Quenā doctrina hec noua. Nec mirū qualiter em̄ noctua lucē intuebit̄. in cui⁹ fulgore aquile visus limpidissim⁹ tenebrescit Qualiter fontales solis radios intuebit̄ talpa. si in eoꝝ aspectu lince⁹ ocul⁹ obtundat̄. Qualiter sublime pigmea breuitas tangere pyramidis sufficiet ad cacumē vbi gygātea ꝓceritas nō attingit. Qualiter inq̄ ingenij mei moles ad illi⁹ doctrine verticē plumbea transuolabit. cui⁹ tāta est altitudo vt sup sydera ad montē seraphī extollat̄. Sane h̄ nō video vllo posse fieri modo Quare mēte cōfusus erubesco. ⁊ in admiratiue q̄stionis cogor ꝓrumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igit̄ dilectissimi. q̄d in tāto laberinto posit⁹ factur⁹ sim ignoro. quid dicturus sim nescio. imo plane scio. Cōuertā em̄ me ad Jesum deū meū ⁊ implorabo misericordiā ei⁹. Cui⁹ ei⁹. Eius certe cui⁹ misericordie nō est finis. Cui⁹ misericordie non est numer⁹. Cui⁹ miseratiōes sup oīa opera eius. in p̄s. Cui⁹ ei⁹ Ei⁹ qui humilibus dat gratiā. Jac̄. iiij. q̄ ꝓpe est omnib⁹ inuocātib⁹ eū. in p̄s. Cui⁹ eius. Ei⁹ a quo omīa imo ꝑ quē omīa ⁊ in quo oīa. ad Coll̄. j. A q̄ omne datū optimū ⁊ om̄e donū ꝑfectū Jacobi. j. Cui⁹ ei⁹ Ei⁹ sine quo factū est nihil. Joh̄. j. Sine quo vt ait Plato nullū recte format̄ exordiū. Cōuertā igit̄ ꝯuertā me ad eum. et ei⁹ misericordiā corde ⁊ ore his v̄bis suppliciter implorabo. Sūme parens eterne de⁹ viuensq̄ potestas. Unica forma boni. recti via. limes honesti. Fons vite. sol iusticie. pietatis asilū. Rerū causa. manēs ratio. noys alma. sophia vera. salus verusq̄ dies lux nescia noctis. Tu dñe Jesu magister bone doctor optime. cui data est potestas ī celo et in terra. cui thesaur⁹ gratiaꝝ. cui clauis sciarū cui distributio doctrinaꝝ indulta est. q̄ sol⁹ aperis ⁊ nemo claudit. q̄ solus claudis ⁊ nemo aperit. Tu dñe irrora terrā aridā. fecunda sterilē. doce cordis ītima. solue labia peccatoꝝ. Tu dñe da lumē in corde. da verbuz in ore. da celestē menti conscendere sedē. da fontē lustrare boni. da luce repta in te ꝯspicuos animi defigere visus. da bleso tua verba loqui mutoq̄ loquelā. Ego nāq̄ peccator indignissim⁹. culpa onustior. indigētior gratia. apud te bone Jh̄u lachrymis supplico. singultib⁹ interpello. vt me erudias ī doctrina tua. vt me doceas ī lege tua. Alit̄ em̄ in admiratiue cōfundor. ⁊ in admiratiue q̄stionis cogor ꝓrumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Mihi igit̄ carissimi mihi talia supplicāti deuoti⁹. ⁊ attenti⁹ dep̄canti misericordis miseratorꝫ misericordia. misero misericorditer miseret̄. Enimuero duz sic apud dñm p̄ces fundo. ecce videre videor senē venerabilē italica grauitate seuerū. sed gallica venustate serenū. Qui tāq̄ hostiarius euāgelice scole ꝓ aperiēdis pijs auditorib⁹ ianuis clauā portās qui tāq̄ bedell⁹ euāgelice scole ꝓ castigādis hereticis virgā gestans q̄ tanq̄ euāgelice scole pedagog⁹ ꝓ informādis scolarib⁹ inter vtrāq̄ manū sententiaꝝ libꝝ ferēs. om̄es ad doctrinā xp̄i nouam suauiter allicit verba hec ꝓferēs. Accedite inq̄t vos logici. quoniā hic docet̄ oīm sciendoꝝ summa veritas. Nā summa v̄itas atq̄ lumen rationalis aīe nō nisi de⁹ est. Accedite vos physici. quoniā hic docet̄ omnium ꝓductoꝝ p̄ma causalitas. Nā om̄s oīm

Principium

naturarū cause in deo sunt z omniū rerum causa nō nisi de⁹ est. Accedite vos ethyci. q̄ niam hic docet omniū agendoꝝ vera honestas. Nā bona z honesta vita nō aliūde formatur q̄ cū charitas obseruat. hec aūt de⁹ est. Accedite politici. quoniā hic docet omnium regēdoꝝ recta equitas. Nā tūc regende reipublice sal⁹ optime custodit cū cōmune bonū diligitur. hoc aūt sūmū atq; verissimum de⁹ est. Hic eñ docent logici qualiter deus uouit vt veritas. ego inquit veritatez dico quare vos nō creditis mihi. Joh. viij. Hic docent phylici qualiter de⁹ agit vt causalitas. Ego inquit sum alpha z o. principium z finis. Apocal. j. Hic docent ethyci q̄liter deus amat vt charitas. quia de⁹ charitas est z qui manet in charitate in deo manet et deus i eo. j. Joh. iiij. Hic docent politici q̄liter de⁹ regnat vt equitas. quia ipe iudicaturus est orbē in equitate. Actuū. xvij. Dec igit noue xpi doctrine summa hec est inquit hui⁹ libri sentētiaꝝ breuis sentētia. His itaq; auditis summa cū exultatiōe accedo ego ad hūc venerabilē senē pedes ipsi⁹ multipli ci osculoꝝ impressiōe cōsignans eidez viua voce salutatōis offero libamēta. ipsumq; d doctrina sua interrogās in admiratiue questionis cogoꝝ prumpere verba dicēs. Quenam doctrina hec noua. que fuit questio a pncipio ꝓposita vestris reuerētijs sepius repetita. Ad quā quidē questionez ꝑfatus ille venerabilis senex aperto suo sentētiaꝝ libro in quadripartito eiusdē volumīe sub q̄druplici cōclusione respōdet. Prima est q̄ hec ē doctrina p quā summa dei mysteria secreti⁹ reuelāt in pmo. Secūda est q̄ hec est doctrina p quā noua mūdi vestigia subtili⁹ declarant in secūdo. Tertia est q̄ hec ē doctrina p quā mira verbi cōmertia sublimius reserant in tertio. Quarta est. q̄ hec est doctrina p quā pia lapsi remedia suaui⁹ propinantur i quarto. Per ipam nāq; reuelant secretius velata mysteria summe trinitatis quoad primū. Per ipam declarant subtili⁹ creata vestigia noue entitatis. quo ad secundum Per ipam reserant sublimi⁹ sacra cōmertia mire charitatis. quo ad tertiū. Per ipam ꝓpinant suaui⁹ oblata remedia pie sanitatis. quo ad quartū. Nam in hoc quadripartito sentētiaꝝ libro tractat magister quadruplex doctrine xpi noue z euāgelice legis archanum euāgeliste Jobāni diuini⁹ inspiratus Joh. j. ca. Primū est q̄ in principio erat ꝙ bum z verbū erat apud deū z deus erat verbum. qd̄ est beate trinitatis summū mysterium. in primo libro. Secundū est q̄ oīa ꝙ ipsum facta sunt z sine ipo factū est nihil. qd̄ est create entitatis nouū vestigiū. in secūdo libro. Tertiū est q̄ verbū caro factū est. qd̄ est diuine charitatis mirū cōmerciū. in tertio libro. Quartū est q̄ habitauit in nobis z vidimus gloriā eius. qd̄ est humane sanitatis piū remediū. in quarto libro. Sic igit ꝑ hanc doctrinā alti⁹ erigit humanus ꝓspectus. quo ad primū. dulci⁹ instruit human⁹ aspectus. quo ad secundū. recti⁹ dirigit humanus ꝓfect⁹. quo ad tertiū. mitius corrigitur human⁹ defect⁹. quo ad quartū. Nā magister in hoc sentētiaꝝ libro correspōdenter ad ꝓmissa Ad erigendū prospectū hominis agit de cognitiōe dei pfecti luminis. in pmo Ad instruendū aspectū homis agit de creatione mūdi effecti germinis. in secūdo. Ad dirigendū prospectū homis agit de cōmunione ꝙbi affecti numinis. in tertio. Ad corrigendū defectū homis agit de curatiōe lapsi infecti seminis. in quarto. Dec sunt igit questiones respōsales ad questionē ꝓpositā. quas magister sententiaꝝ ptractat. de quarū prima nūc solū dicendū est reseruatis aliis suis locis. Prima igit cōclusio est huic pmo libro sentētiaꝝ respōdens. scz q̄ hec ē doctrina p quā summa dei mysteria secreti⁹ reuelant. per ipam nāq; reuelant secretius velata mysteria summe trinitatis. Naz in hoc primo sentētiaꝝ libro tractat magister illud doctrine xpi noue z euangelice legis archanum euāgeliste Jobāni diuini⁹ inspiratus Joh. pmo. In principio erat verbū et verbum erat apud deū z deus erat verbū. Qd̄ est beate trinitatis summū mysteriū. Ubi q̄so videte charissimi circa mysteriuz summe trinitatis quattuor secreti⁹ reuelari. Primū est paternalis originatio. quia in principio. id est. in patre. Secundū est filialis emanatio. quia erat verbū. id est. filius. Tertiū est personalis distinctio. quia verbū erat apud deū. Quartū est essentialis vnio. quia deus erat verbū. Dec est eñ hui⁹ primi libri sententiaꝝ principalis materia z sentētia generalis. Sic igitur ꝑ hanc doctrinā altius erigitur human⁹ prospect⁹. Nam magister in hoc primo ad erigendū prospectū hominis agit de cognitiōne dei pfecti luminis, oñdens

quantū humana patitur imbecillitas. quali
ter deus est sine qualitate bonus. sine diuer
sitate trinus. sine vicissitudine genitus. sine
duratione ꝓductus. sine transmutatiōe mis
sus. sine cōmutatiōe datus. sine quantitate
equaliter magnꝰ. sine multiplicitate multi/
pliciter nominatꝰ. sine momēto vndiq; sem
piternus. sine loco vbiq; totꝰ. sine mutabili
tate omnia mutabilia faciēs. sine necessita/
te omnia cōtingentia p̄sciens. sine fatigatio
ne omīa potens. sine affectiōe omīa volens.
sine repugnātia omnibꝫ presidēs. sine falla/
cia omnibꝫ precipiēs Hec est itaq; prime co
gnitionis sentētia. hec est huiꝰ libri p̄mi sen
tentiaꝝ doctrina ꝑ quā ad dei cognitionem
humanꝰ prospectꝰ altius erigitur. ꝑ quā de
us humano intellectui cōtemplādus osten
ditur. Nūc quidē per speculū ⁊ in enigmate
quousq; facie ad faciē beatifice videat̄. Qd̄
nobis cōcedere dignetur. qui est benedictꝰ
in secula seculorum Amen B

IUxta thema co
loris ⁊ circa materiā huiꝰ libri. imo
generaliter circa totā doctrinaꝫ le
gis xp̄i. talem formo titulū questionis. Utꝝ
doctrina xp̄i noua sit lex ꝑfectissima. Ar/
guitur ꝙ nō. quadruplici ratōne. Primo qꝛ
ip̄a nō est in p̄ceptis rectissima. Secūdo qꝛ
ip̄a non est in credēdis certissima. Tertō qꝛ
ip̄a nō est in meritis gratissima. Quarto q̄a
ip̄a nō est in premijs iustissima Igit̄ ip̄a nō
est lex ꝑfectissima. cōsequentia est manifesta
quia lex ꝑfectissima debet habere illas quat
tuor cōditiones. sed assumptū probat̄ ꝑ sin/
gulas partes. Primo probat̄ ꝙ lex xp̄i non
est in p̄ceptis rectissima. quia illa lex non est
in preceptis rectissima que precepit facere
illa que volūtas diuina nō vult fieri. et pro
hibet facere illa que volūtas diuina vult fi/
eri. sꝫ lex xp̄i est huiusmodi. igit̄ ⁊c̄. maior pa
tet. quia lex rectissima debet esse cōformis
cū voluntate diuina Sed minor probatur
quia lex xp̄i p̄cipit multa bona opa que non
fiunt. ⁊ multa mala prohibet opa que fiunt.
Nam multi peccāt obmittēdo vel cōmittē/
do cōtra legem xp̄i. Sed omīa opera q̄ nō
fiunt deus nō vult fieri. ⁊ omnia opa que fi
unt vult fieri. Ideo dicit euāgelista. Omīa
per ip̄m facta sunt ⁊ sine ip̄o factum ē nihil.
Joh. p̄mo. quare ⁊c̄. Secūdo probatur. ꝙ
lex xp̄i nō est in credēdis certissima que do/
cet credere illa que sunt cōtra rationē ⁊ quō
rum opposita sunt cōsona rationi. Sed lex
xp̄i est huiusmodi. igit̄ ⁊c̄. maior patet. quia
lex certissima debet esse probabilis ⁊ ratiōi
consona. sed minor probat̄. quia lex xp̄i do/
cet credere vnā essentiā simplicissimam esse
tres res ⁊ quamlibet illaꝝ vnam. ⁊ eandem
personā esse hominē ⁊ deum. vnā rem indi/
uiduam esse in pluribꝫ diuersoꝝ locoꝝ distā
tium ⁊ alia multa que apparēt manifeste con
tra rationē ⁊ quoꝝ opposita apparent cōsona
rationi. Ideo dicit apostolꝰ. ꝙ fides ē argu/
mentū nō apparentiū. ad Hebre. xj. quare ⁊c̄
Tertio probatur ꝙ lex xp̄i nō est in meritis
gratissima. quia illa lex nō est in meritꝫ gra/
tissima que imperat aliq̄d quod si non fiat:
demeritoriū est. ⁊ si fiat nō est meritorium.
sed lex xp̄i est huiusmodi. igitur ⁊c̄. Maior
patet. quia lex gratissima debet esse leuis et
promptior ad merita q̄ ad demerita. Sed
minor probat̄. quia lex xp̄i imperat credere
articulos fidei. Unde apostolꝰ ait. Sine fi
de inquit impossibile est placere deo. crede/
re em̄ oportet accedentē ad deū. ⁊c̄. ad He/
breos. xj. sed nō credere demeritoriū est. q̄a
qui nō crediderit cōdemnabit̄. Marci. vlti
mo. Credere vero nō est meritoriuꝫ. qd̄ de/
claro sic. quia nullꝰ actus meritorius est. q̄
non est liber seu in libera homīs potestate.
sed actus credēdi nō est liber cū sit actus in
tellectus ⁊ nō volūtatis. nec articulos fidei
credere est in libera homīs potestate. qꝛ pa/
ri ratione esset in libera hoīs potestate opi/
nari quecūq; vellet cū difficilius sit causare
assensum firmū ⁊ sine formidine: qualis est
assensus fidei q̄ assensum dubiū ⁊ cū formi
dine qualis est assensus opinionis. ⁊ tamen
ad experientiā patet ꝙ homo nō potest libe
re opinari quecūq; vult. quare ⁊c̄. Quarto
probatur ꝙ lex xp̄i nō est in p̄mijs iustissima
quia illa lex nō est in premijs iustissima que
tribuit malis maius suppliciū q̄ bonis pre
mium. sed lex Xp̄i est hmōi. igitur ⁊c̄. maior
patet. quia lex iustissima debet esse mitis ⁊ ꝓ
nior ad premia q̄ ad supplicia. sed minor pro
batur. quia lex xp̄i tribuit malis supplicium
quod est maius malū q̄ premiū beatificum
sit bonū. Quod declaro sic. quia s̄m legem
xp̄i duplex est pena malorū. scꝫ pena damni
⁊ pena sensus. Unde christꝰ. Discedite inq̄t
a me maledicti in ignē eternū. ⁊c̄. Matthei:
xxv. Ubi primo tangit̄ pena damni que est

priuatio premij beatifici cum ꝛc. Discedite a me maledicti. Secūdo tangitur pena sensus. que est afflictio infernalis tormēti. cum dicitur. in ignē eternum. Sed sola pena dāni siue priuatio premij beatifici est tam mala q̄ bonū est ipsum premiū beatificū. quia malicia alicuius priuationis nō potest mensurari nisi ex quantitate boni quod ipsa priuat ꝛ per cōsequens vtraq; pena simul ē maius malū q̄ premiū beatificū sit bonū. Quare ꝛc. Et hec pro parte negatiua questionis In oppositū vero pro parte affirmatiua arguitur sic. Legislatoris pfectissimi debet esse lex perfectissima. sed christꝰ fuit perfectissimus legislator qui ait. Non veni legē solue re sed adimplere. Matth. v. Igitur ꝛc.

¶ Pro declaratiōe proposite questionis animaduertendū est. q̄ licet doctrina legis christi multipliciter possit ostendi perfecta. tamē in speciali prout ad propositum sufficit: eius perfectio potest quadrupliciter declarari. Primo ex perfectiōe preceptoꝝ que ab ipsa iubētur. Secundo ex pfectione credendoꝝ que in ipsa docentur. Tertio ex perfectiōe meritoꝝ que sub ipsa habētur. Quarto ex perfectione premioꝝ que ex ipsa debētur. Jdeo iuxta quattuor p dicta puncta ꝛ correspōdenter ad quattuor argumēta ante oppositū facta: titulū proposite questionis diuidaz in quattuor titulos partiales. circa quattuor libros sententiarū diuina fauente gratia pertractādos.

Primus erit vtrū lex christi sit in preceptis rectissima

Secundus erit vtrū lex xpi sit in credendis certissima

Tertius erit vtrum lex christi sit in meritis gratissima.

Quartus erit vtrū lex christi sit in premijs iustissima.

Unde sub predictis quattuor titulis ī quattuor libris sentētiarum principijs. quattuor tractabo difficultates tactas in quattuor argumētis factis. p parte negatiua questionis. Prima erit de legis christi ꝛ diuine voluntatis recta cōformitate. Secūda erit de legis christi ꝛ sue veritatis certa pbabilitate. Tertia erit de legis christi meritoria credulitate. Quarta erit de legis christi premiatoria equalitate

D

Quantum igitur ad primū articulū nunc tractandum in quo querit Utrum lex christi sit in preceptis rectissima Uidendū est de legis xpi ꝛ diuine voluntatis recta cōformitate. Circa quē articulum tres difficultates querēde sunt. ꝛ tres cōclusiones declarāde. In prima videbitur qualiter volūtas diuina in genere legis obligātis est prima lex seu regula. In secūda videbitur qualiter hec prima lex creature rationalis est obligatoria. In tertia videbit qualiter huic prime legi summe cōformis est lex christi seu doctrina. ¶ Prima conclusio erit. Sicut diuina volūtas in genere cause efficientis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligātis est prima lex seu regula. Secunda cōclusio erit. sicut diuina voluntas est efficiēs causa. quia vult aliquid eē vl fieri. sic ipa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliqualiter esse vel non esse teneri. ¶ Tertia cōclusio erit. sicut diuina voluntas est lex perfectissima rationalis creature. sic lex christi vel doctrina est signū perfectissimum volūtatis diuine. Ad declarationem autē cuiuslibet predictarū conclusionū sic procedam. Primo premittā aliquas propositiones pambulas. Secūdo inferā aliquas propositiones correlarias. Tertio proponā aliquas propositiōes collatiuas. Prima igitur cōclusio est. sicut diuina volūtas in genere cause efficiētis est prima efficiens causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula. prima pars autē huius cōclusionis cōmuniter cōceditur ab omnib philosophis. ideo supponit tanq̄ clara. sed ad declarationez secūde partis premitto aliquas preambulas propositiones. ¶ Prima propositio est. q̄ inter leges obligantes vna est lex simpliciter prima. probatur. quia sicut non est processus in infinitū in causis efficientibus. vt probat philosophꝰ scdo metha. c. iij. Sic nō est processus in infinitū in legibus obligantib. Igitur sicut ē deuenire ad vnā primā causam efficiētem. sic est deuenire ad vnā primā legem obligantez. quia consimilis est ratio in vno ꝛ in alio. quare ꝛc ¶ Secunda propositō est. q̄ nulla lex creata ē simpliciter prima. probat. quia sicut nulla res creata habet ex se potestatē creandi. sic nulla lex creata habet ex se potestatē obligandi.

quia vt ait apostolus Romanoꝝ. xiij. Non est potestas nisi a deo ꝛc. Igitur sicut nulla res creata est prima causa efficiens. sic nulla lex creata est prima lex obligans. quia sicut prima causa est inder est deus in causando. sic prima lex in obligando. Quare ꝛc.

¶ Tertia propositio est ꝙ diuina voluntas est lex simpliciter prima. probatur euidenter ex duabus predictis. quia sicut attribuitur voluntati diuine esse ꝑmam causam efficiẽtem. sic attribuendū est eidē esse primam legem obligantē. quia sicut primū est perfectionis. sic ⁊ secundum. quare ꝛc. Item probat per Augustinū. xxij. contra Faustum. vbi dicit ꝙ lex eterna est diuina mens seu voluntas ordinem naturalē seruari iubens. turbari vetans. sed lex eterna est lex simpliciter ꝑma. similiter nihil est prius voluntate diuina. quare ꝛc. Et sic patet secūda pars cōclusionis ꝛc. ¶ Quarta propositio est. ꝙ impossibile est rem aliquā obligari ab aliqua lege ⁊ non sic obligari a diuina volūtate. probatur. quia sicut impossibile est secundaz causam agere. prima causa nō agente. sic impossibile est legē aliquā obligare. prima lege nō obligante. Nam sicut prima causa plus influit in effectum q̄z secunda. vt dicit actor de causis. sic prima lex plus obligat q̄z quelibet alia. quare ꝛc. ¶ Quinta propositio est ꝙ possibile est rem aliquā obligari a diuina volūtate ⁊ non ab alia lege. Probatur. Quia sicut prima causa aliquid agit cum causa secunda non potest agere se sola. sic prima lex vel regula quidquid obligat cū lege alia potest obligare se sola. quia vtrobiq̄ consimilis est ratio. quare ꝛc. ¶ Sexta propositio est ꝙ impossibile est ꝙ aliqua res creata sit lex vel regula nisi sit diuine voluntati cōsona. Probatur. Quia sicut impossibile est ꝙ aliqua res creata sit causa nisi a prima causa. sic impossibile est ꝙ aliqua res creata sit lex vel regula nisi a lege prima. Igitur sicut impossibile est ꝙ aliqua causa sit prime cause cōtraria. sic impossibile est ꝙ aliqua lex vl regula sit prime legi dissona. quare ꝛc. Sic igitur probate sunt predicte sex propositōes preambule. ex quib⁹ patet declaratio totius conclusionis prime ¶ Et Sed ex predicta conclusione ⁊ eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. ¶ Primum correlariū est ꝙ nulla doctrina falsa ē lex obligatoria patet ex sexta propositiōe. qa nulla falsitas est diuine voluntati consona cum voluntas diuina sit veritas summa. igitur. ꝛc. ¶ Et quo sequitur ꝙ nec doctrina machometica. nec doctrina Mosayca litteraliter intellecta: est lex dicenda. De doctrina enim machometica certū est fidelibus ꝙ sit falsa. de doctrina mosayca ꝙ sit falsa. literaliter intellecta: satis patet. quia apostolus dicit. Littera occidit ¶ Secundum correlarium est. ꝙ nulla ꝺscientia erronea ē lex obligatoria. patet sicut precedens. Et quo sequitur ꝙ licet quilibet obligetur ad ñ agēdum contra suā conscientiā. tamen nullus obligatur ad agendū ꝼm suam conscientiā erroneam. Primū patet. quia quicūq̄z agit contra suā cōscientiam peccat. sicut patet p glosam magistri ad Romanos. xiij. sup illo verbo. Omne quod nō est ex fide peccatum est. Secundū patet. quia ꝺscientia erronea nullum obligat sicut dictum est. ¶ Tertium correlarium est ꝙ quidquid est iustum lege humana. est iustū lege diuina. patet ex quarta propositione. ꝛc. Et quo sequitur ꝙ nullum principis edictū. prelati preceptum. politicie statutū aut ecclesie decretū est iustum vel iuste obligatorium. nisi sit diuine legi cōsonum. patet ex predictis ⁊ similiter per Augustinum de vera religione. capl'o. xxij. et libro primo de libero arbitrio. vbi dicit ꝙ in temporali lege nihil est iustum quod non et eterna lege homines sibi diuinauerint. ꝛc. Ideo sicut ostendit Johānes salesberiēsis in suo policratico libro quarto. ca. vj. Omnium legū inanis est censura. si non diuine legis imaginē gerat. ¶ Quartum correlarium est. ꝙ quidquid est iustum iure poli. est iustum iure fori. ⁊ similiter econtra. patet ex predictis. Et similiter quia quidquid est iustum aliquo iure. est iustum iure diuino. Et quidquid diuino iure est iustum. nullo iure est iniustū. vt clarius est. quare ꝛc. ¶ Et quo sequitur ꝙ quidquid est iustum in foro interiori. est iustum in foro exteriori ¶ Et similiter ecōtra patet ex predictis. ⁊ similiter p articulum parisius cōdemnatus contra quosdam philosophantes. qui dicebant creationem esse impossibilē ꝼm philosophiā. et esse possibilem ꝼm fidē. Sic em in proposito irrationale esset dicere vnū contradictoriorū esse iustū aliquo modo. ⁊ alterum alio modo. Quare ꝛc. ¶ Quintū correlarium est ꝙ omne peccatū est cōmissio vel obmissio con

tra legis prohibitionem vel preceptum Unde hec est propria descriptio peccati que patet ex predictis. Et similiter per Augustinū xxij. contra Faustum. vbi dicit q̄ peccatum est dictum factū vel concupitū contra legez eternam. Igitur .rē. ¶ Sextum correlarium est. q̄ nullū est ex se peccatum sed precise quia lege prohibitū. Unde hoc est cōtra bugolinum. q. vltima tertij libri. quod tamen patet ex dictis. Et similiter quia nullus est peccator nisi quia preuaricator. Unde psalmista ait. Preuaricatores reputaui omnes peccatores terre. Preuaricatio autē est legis transgressio. Quia scōm apostolū Romanorum. iiij. Ubi nō est lex nec preuaricatio. igitur .rē. Sic igitur circa p̄mam conclusionē probare sunt sex propositiones preambule z inde illate sex propositiones correlarie. Et hec de prima conclusione. ¶ Secunda conclusio est. Sicut diuina voluntas ē efficiens causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipa est lex obligatoria. quia vult aliq̄d ad aliqualiter esse vel non esse teneri. ¶ Prima pars huius cōclusionis cōcorditer ponitur ab omnibus theologis. ideo supponitur tanq̄m clara. ¶ Sed ad declarationez secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas. ¶ Prima propositio est q̄ diuina voluntas aliquid vult esse vel fieri ad quod non sequitur aliquid obligari. Probatur. Quia vult celum moueri. solem oriri. se esse deum. se esse trinū suppositum. et sic de alijs multis ad que non sequitur aliquid obligari. sicut patet intuenti. Igit .rē. Et tale velle dei siue diuinū beneplacitum potest vocari velle non obligans. ¶ Secūda propositio est q̄ diuina voluntas aliq̄d vult esse vel fieri. ad quod sequitur aliquid obligari. Probatur. Quia vult quemlibet viatorem teneri ad habendum charitatem. teneri ad nō mentiēdum. teneri ad non odiendum deū aut proximū. Et sic de alijs multis ad que seq̄tur aliquid obligari. sicut patet z aliter nullus peccaret. Igitur .rē. et tale velle dei seu diuinum beneplacitum potest vocari velle obligatorium. ¶ Tertia propositio est. q̄ diuina voluntas si aliq̄d vult ad aliqualiter esse vel non esse teneri ad hoc conuertibiliter consequitur illud obligari. Probatur. Quia sequitur Deus vult viatorem teneri ad esse in charitate. z ad non esse in cupiditate. ergo viator ad hoc obligatur z similiter econtra sequitur. z sic est in alijs omnibus. Unde ad istum sensum posita est secunda pars predicte conclusionis. scilicet q̄ diuina voluntas est lex obligatoria alicui rei. quia vult ipam ad aliqualiter esse vl nō esse teneri. Nec enim propositio est vna causalis. non q̄dem denotans antecedentis ad cōsequens causalitatē propriam. sed cōuertibilitatem per cōsequentiam mutuā. et q̄d quid sit in primo sensu. tamen in secūdo sensu ipa est vna. Et sic patet secunda pars cōclusionis .rē. ¶ Quarta propositio est q̄ diuinum velle omnē creaturam rationalem z solum talē potest obligare. Probatur. quia deus potest velle omnē creaturam rationalem z nullam aliā teneri ad aliqualiter esse vel non esse. Igitur .rē. tenet cōsequentia p iam dicta z antecedēs quo ad vtramq; partem declaratur. ¶ Unde ad declarationez ipsius z similiter omniū precedentiuz et sequentium videndū est quid importatur per ista ꝓba obligari z teneri. Dico igitur q̄ obligari est teneri ad aliqualiter esse vel nō esse. siue ad aliquam dispositionē habendam vel aliqua dispositione carendū. Sed teneri est habere a suo superiori prohibitionem vel preceptū de aliquo existente in inferiorꝭ libera potestate. Iste autē descriptiones sūt terminorum declaratōnes. ideo non possūt probari. sed apparent rationabiles cuilibet recte intuenti. Et inde patet clare ꝓpositum. ¶ Ex istis sequūtur aliqua. ¶ Primo seq̄tur q̄ possibile est rationalem creaturā deo beatifice cōiunctam vel etiā ypostatice vnitam ad aliquid obligari. ¶ Secundo sequitur q̄ possibile est deum licet non scōm naturam diuinam. tamen ꝑm humanaz ad aliquid obligari. quodlibet istorū patet ex dictis. tamen pro vltimo facit specialiter illō quod Christꝰ dicit de seipo Luce duodecimo. Baptismo inquit habeo baptizari et q̄ modo coartor vsq; dum perficiatur .rē.

¶ Tertio sequitur q̄ impossibile est naturam irrationalē esse peccabiliter culpabilez ¶ Quarto sequitur q̄ impossibile est naturam rationalem esse naturaliter impeccabilem. quodlibet istorū patz ex predictis. quia vbi non est arbitrij libertas. ibi esse non potest peccati difformitas. z vbi est arbitrij libertas. ibi esse non potest naturalis impeccabilitas. B ¶ Quinta propositio est q̄ diuinum velle ad nullum impossibile potest

obligare.probatur ex predictis.quia nullū impossibile est in rationalis creature libera potestate. Igitur ꝛc. Tamen ad declaratio nem istius distinguendū est ꝙ creaturaꝫ rationalem obligari ad impossibile dupliciter potest intelligi. Uno modo proprie. scilicet ꝙ obligetur ad faciendū impossibile. Alio modo improprie.scilicet ꝙ obligetur ad volendū impossibile. Primus autem modus multū differt a secundo modo.quia primus nō est in alicuius potestate. secundus vero scōm multos est in libera potestate voluntatis create.quia ſm Aristotelem tertio ethycorum Uoluntas nō solum est possibilium sed etiam bene impossibilium ꝛc. ¶ Ex istis sequūtur aliqua. ¶ Primo sequitur ꝙ nobis est euidens ꝙ nihil potest primo modo ad impossibile obligari. Patet.quia ad hoc euidenter sequitur cōtradictio.vt clare potest ostendi ex dictis. ¶ Secundo sequitur quod nobis nō est euidens ꝙ nihil possit secundo modo ad impossibile obligari.patet. quia ad hoc nō sequitur euidenter contradictio.sicut iam patuit.imo aliqui de facto concedunt ꝙ peccator illo modo obligatur ad volendū peccatum suū non fuisse. Hoc autē scōm articulū parisiensem est impossibile.quia impossibile est preteritum non fuisse.vt dicit articulus. Igitur ꝛc. ¶ Tertio sequitur qō probabile est.ꝙ nullus ō facto illo secundo modo obligatur ad impossibile.patet.quia talis obligatio videretur irrationabilis.sicut alias magis ostendam. ¶ Item beatus Hieronimus dicit. Maledictus qui dicit hominē ad impossibile obligari.sed cum de primo nō sit dubium videtur ꝙ de secūdo modo sit intelligendum.

¶ Quarto sequitur ꝙ probabile est ꝙ nullus de facto sic obligatur de peccato suo penitere ꝙ teneatur velle peccatū suum nō fuisse.patet ex dictis. supposito ꝙ impossibile sit preteritum non fuisse.quod est probabile. ꝯuis non sit euidens. Sufficit ergo ad veram penitentiā dolere de peccato commisso sed ad hoc nō requiritur velle ipsum non fuisse.sed nō velle ipm fuisse ꝛ ipsum detestari sed quia hoc alias magis ostēdam: breuiter pertranseo D ¶ Sexta propositio est. ꝙ diuinum velle non ad quodlibet possibile potest obligare.probatur ex predictis. quia aliquod est possibile ad quod deus nō potest velle rationalem creaturā teneri.igitur ꝛc. ¶ Sed ad declarationem huius notandum est ꝙ dupler est possibile. quoddam est quod nō existit in creature rationalis libera potestate.sicut celum moueri vl̄ solem oriri. Aliud est possibile quod existit in creature rationalis libera potestate.sicut diligere deum vel odire proximum. ꝛ sic ō multis ¶ Item dupliciter potest intelligi aliq̄d possibile existere in creature rationalis libera potestate. Uno modo stricte.ꝺ̄a tale potest fieri ab ea sicut velle vel nolle. diligere vel odire. Alio modo large.quia tale potest fieri vel ab ea vel in ea.sicut habere gratiaꝫ vel fidem infusam.hoc enim nō existit in rationalis creature libera potestate p̄mo modo.quia gratia vel fides infusa non potest fieri ab ea primo modo.sed secundo modo Qualiter autem distinctio hec debeat intelligi alias declarabo. Ideo breuiter transeo ¶ Existis sequūtur aliqua ¶ Primo sequitur ꝙ deus nō potest velle rationalem creaturam teneri ad aliquod possibile. quod nō est in eius libera potestate. Patet ex dictis ꝛ specialiter ex descriptione huius termini teneri. vbi nō capitur esse in libera potestate p̄mo modo.sed secundo modo.quia de facto deus vult rationalem creaturā teneri ad aliquod possibile quod nō est in eius libera potestate primo modo. Nam quelibet rationalis creatura tenetur habere gratiam. et quilibet viator etiam paruul⁹ habere fidem infusam.quod tamen nō est in eius libera potestate primo modo.sed bene secūdo modo. vt iam dictum est ꝛ alibi declarandū ¶ Secundo sequitur ꝙ deus nō potest rationalē creaturam velle teneri ad quodlibet possibile.quod est in eius libera potestate.patet. ꝺ̄a non potest velle ipsam teneri ad nō obediēdum sibi. uel etiam ad odiū sui.quorum tamen quodlibet est possibile ꝛ in eius libera potestate. Ergo ꝛc. Antecedēs quo ad vtrā ꝙ partem patet. sed tamen quo ad primam eius est euidens. ꝛ non quo ad secundā. Euidenter enim est impossibile deum velle rationalem creaturam teneri ad non obediendum sibi.sed non sic est euidenter impossibile deum velle ipsam teneri ad odium sui.ꝺ̄a ad primum euidenter sequitur contradictō ꝛ non ad secūdum. Nam ad primum sequitur.deus vult rationalem creaturam teneri

sibi nō obedire. ergo ipa tenetur ad aliquid. ⁊ per cōsequens obligatur ⁊ similiter sequit ergo ipsa tenetur sibi obedire. ⁊ p consequēs non obligatur. Sed ad secundum non sic euidenter sequitur contradictio. Nam licz sit articulus parisiensis q aliquis possz mereri odiendo deum: error. tamen ex opposito non sequitur euidenter cōtradictio. Unde multi illum articulum restringunt ad potētiam dei ordinatam. ⁊ multi doctores alteri⁹ studij tenent q deus potest precipere odium sui. Et sic probabiliter sustinent partez oppositam. quare ⁊c. ¶ Tertio sequitur q non est euidenter impossibile deuz velle rationalem creaturam esse. ⁊ ipam non teneri ad aliquod possibile. Patet. Quia sicut de facto stat creaturam irrationalē esse ⁊ ipam non obligari. sic videtur possibile creaturā rationalem esse ⁊ ipsam ad nihil teneri.

¶ Quarto sequitur q non est euidenter impossibile rationalem creaturam deum odire ⁊ tamen peccare. patet ex predictis Et sic patet sexta propositio. Sic igitur pbate sūt predicte sex propositiones preambule. ex q̄bus patet declaratio totius conclusiōis secunde. ¶ Sed ex predicta conclusione ⁊ eius declaratione infero aliquas proppositiones correlarias. ¶ Primum correlarium est q voluntas diuina non est naturaliter lex siue regula. Patet. Quia sicut volūtas diuina libere ⁊ cōtingenter est causa efficiens. sic ipsa libera ⁊ cōtingenter est lex obligans. Quare ⁊c. Unde patet q sicut volūtas diuina potest nō esse causa effectiua. sic ipsa potest nō esse lex siue regula. ¶ Secundum correlarium est q voluntas diuina nō fuit eternaliter lex siue regula. patet quia sicut sibi conuenit ex tempore ⁊ per relationē ad creaturam esse causam efficiētem sic esse legem obligantem. quare ⁊c. Unde patet q Augustinus. xvij. contra Faustum. et libro primo de libero arbitrio. dicens voluntatē diuinam esse legem eternam. non capit eternum proprie sicut dicitur eternum vere sine principio ⁊ sine fine. sed capit eternū improprie sicut Matth. xxv. ignis inferni dicitur eternus. non quia fuerit sine ꝓncipio. sz quia erit sine fine. sic igitur dicit volūtatem diuinam esse legem eternam non quia eternaliter fuerit lex. nam ipsa temporaliter incepit esse lex. sed quia eternaliter erit lex. nec mirum si hoc modo voluntas diuina dicatur lex eterna. Nam sic etiam noua Christi doctrina dicitur euangelium eternū. Apocalip. xiij. Uidi inquit angelum alterū volantem per mediū celi habentem euangelium eternuz. vt euangelizaret sedentibus super terram ⁊ super omnem gentem ⁊ tribuz ⁊ linguam ⁊ populum. dicens magna voce. Timete dominum. ⁊c. ¶ Tertium correlarium est q deus vult voluntate beneplaciti voluntatem creatam ad aliquid teneri. ⁊ tamen tali voluntate non vult illud ab ea fieri. patet de illa voluntate creata que peccat obmittendo aliquem actum debitum fieri. Nam deus vult voluntate beneplaciti ipaz ad illum actum teneri: aliter non peccaret obmittendo. ⁊ tamen deus non vult voluntate beneplaciti illum actum ab ea fieri. q̄a ad tale velle sequeretur illum fieri ⁊c.

¶ Quartum correlariū est q deus vult voluntate beneplaciti alicuius bone cōsequētie antecedens. ⁊ tamen tali voluntate non vult consequens. patet. quia ista cōsequentia est bona. voluntas creata tenetur ad aliquid. ⁊ non facit illud. ergo ipsa peccat. ⁊ deus voluntate beneplaciti vult antecedēs vt dictum est ⁊ tamen non vult consequēs sm illam opinionem que ponit q deus nō vult peccatum nec est causa peccati. Igitur ⁊c. ¶ Utrum aūt deus velit illam consequētiam esse bonam. nihil dico quia de hoc alibi tractabo. ¶ Quintum correlariū est q voluntas creata sic tenetur se voluntati diuīe conformare. vt velit quidquid deus vult ipam teneri velle. ⁊ vt nō velit quidquid deꝰ vult ipsam teneri non velle. Patet. Quia omnis voluntas que sic se conformat voluntati diuine est recta et iusta ⁊ nulla alia. sicut apparet ex supra dictis. et patet cuilibet intuenti. Igitur ⁊c. sed de hoc alibi tractabo ¶ Sextum correlarium est q voluntas creata nō sic tenetur se voluntati diuine conformare vt velit quidquid deus vult eam velle vl̄ vt velit quidquid scit aut videt deuz velle. Unde hoc est contra Ockam Gregoriū ⁊ Vgolinum. q. vltima ꝓmi libri. Quodlibet tamen istorum patet ex predictis. quia deum velle voluntatē aliquid velle. vel etiam deū velle aliquid quod ipsa voluntas scit ipsum velle non est lex obligans volūtatem causatam sicut apparet intuenti. Igitur. Item p̄

mum specialiter patet. quia stat volūtatem creatam peccare volendo aliquid quod deus vult eam velle. z per cōsequens stat volūtatem creatā teneri nō velle aliquid qō deus vult ipam velle. Igitur. Assumptuz potest ostendi ex dictis in tertio corrolario. sed alibi declarabo. Itē secundū specialiter patet. quia aliter sequeretur q voluntas creata teneretur velle aliquid antecedēs ad qō formaliter sequeretur ipsam quandoq; peccare mortaliter z damnari. vel esse miseram eternaliter. cōsequens videtur absurdum. sz cōsequentia patet in casu quo deus reuelaret alicui quod ipe est prescitus ad eternam penam. vel q ipse nō est habiturus finalem gratiam. Ad hoc em sequitur ipsum finaliter peccare z miserū esse. Igitur zc. Sic igitur circa secundā cōclusionem probate sunt sex propositiōes preambule. z inde illate sex propositiones corrolarie. Et hec de secūda conclusione. R ¶ Tertia cōclusio est. Sicut diuina volūtas est lex perfectissima rationalis creature. sic lex Christi vl' doctrina est signum perfectissimū voluntatis diuine. Prima pars autē huius cōclusionis euidenter sequitur ex premissis. ideo presupponitur tanq; clara. Sed ad declarationez secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas ¶ Prima propositio est. q diuine volūtatis aliqua sunt signa que non sunt creature rationalis obligatoria Ad cuius probationē aliqua sunt notanda ¶ Primo notandū est. q sicut volūtas diuina qō quid potest pducere mediante causa secunda. potest pducere se sola. sic ipsa de potētia absoluta posset rationalē creaturā obligare se sola. vt patet ex dictis supra in pma cōclusione zc. Sed tamē ipa de potētia ordinata nō posset rationalē creaturam obligare nisi mediante aliqua lege creata. hoc est per aliq̄ signa ex quib; sibi potest innotescere ipa dei volūtas obligatoria. vt patet per illud verbum xpi Joh. xv. Si locut' eis non fuissez peccatū nō haberent zc Et per illud apostoli Roz. x. Quō credēt ei quē nō audierūt zc ¶ Secūdo notandū est q sm magistruz libro pmo. dis. xlv. Quinq; sunt diuine volūtatis signa. s. preceptū. prohibitio. consilium permissio. z operatio. Quorū sic potest haberi distinctio. Nam q̄nq; modis possumus imaginari deū aliquid velle. ¶ Primo modo deus vult aliq̄d debere fieri a creatura z talis voluntatis signū est preceptū. ¶ Secundo modo vult aliq̄d debere nō fieri z h' signū ē prohibitio ¶ Tertio mō vult aliq̄d nec debere fieri nec debere ñ fieri sz expedire fieri. z h' signū ē cōsiliū ¶ Quarto mō vult aliquid nec debere fieri nec debere nō fieri. sz licere fieri. z hui' signū est pmissio ¶ Quinto modo vult simpliciter aliq̄d esse vel fieri z hui' signū est opatio. vnde quelibet ad extra dei opatio est signū volūtatis diuine. sic ē effectus sue cause ¶ Sic igit volūtas diuina pcipit bona. sicut deū honorare. primuz amare. phibet mala. sicut deū odire. primū ledere. cōsulit maiora bona. sicut sunt paupertas. virginitas. pmittit minora bona. sic sūt rerū dominiū. cōiugium. sed operat' generaliter omnia zc. ¶ Unde ex his apparet pmo q voluntas diuina solū duob; primis modis z nō trib; alijs. est lex obligatoria ¶ Secundo q pceptū z phibitio sunt signa obligatoria sed nō cōsilium. pmissio. aut opatio qz duo prima sūt signa legis obligātis z nō alia tria. igit zc. ¶ Tertio patet q capiendo pmissionē vt est signū volūtatis dei non est pcedendū. q̄a deus pmittit mala culpe fieri z hoc est otra magistruz sniaz vt magis alibi declarabo. ¶ Tertio notādum est q pdicti termini. s. preceptū. phibitio. cōsiliū. permissio. z opatio. nō solū supponūt pro diuīe volūtatis extrinseco signo. sz etiā p ipsius actu intrinseco. Uñ iste termin' preceptū nō minus prie supponit p actu intrinseco diuine volūtatis quo pcipit aliq̄d fieri seu vult aliq̄d debere fieri q̄z p signo extrinseco tal' act' z ita de alijs zc. L ¶ Secūda positio est q diuīe volūtatis signa obligatoria sunt in multiplici differētia. ad cui' pbationē alique hmōi signoz differētie sunt ponēde ¶ Prīa differētia ē q signoz diuīe volūtatis q̄dam sūt naturalia seu naturalit' habita. alia sunt supnaturalia z supnaturalit' data. Signoruz po naturaliū q̄dā sūt a natura īmediate. sic ē pma pncipia moralia solū p sindereſiz z lumē natural' rōis hīta. alia sūt a natura mediate. sicut cōclusiones morales mediātibus dictis principijs sola naturali ratiocinatione dictate. Sub pmo membro cōtinentur illa principia moralia quib; vnusquisq; cōpos mētis naturaliter assentit absq; eruditione doctorū vt q cuilibet reddēdum est qō suū est q nulli iuriādum est. sz sub scōo mēbro continētur doctrīe morales gentilium

philosophorum ⁊ regule vel constitutões legales principum ⁊ maiorum. ⁊ de huiusmodi signis dicit apostolus. q̄ gentes que legem non habent naturaliter que legis sūt faciunt. ¶ Signorum autē supernaturaliū quedā sunt a deo immediate. scilicz a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa que ipe docuit in propria persona. De quibus dicit apostol⁹. Q̄ olim deloquens patribꝫ in prophetis. nouissime locutus est in filio. ⁊c. ¶ Alia sunt a deo mediate. s. mediante angelo vel homine puro diuinit⁹ relata. sicut lex moysi doctrina christi quo ad illa que docuerūt apostoli ⁊ discipuli ei⁹ auctoritate sua. ⁊ similiter determinatio ecclesie dei a spiritusancto inspirata. de quibꝫ dicitur q̄ spiritusancto inspirati locuti sūt scī dei hoies. p̄ma Petri p̄mo. Omnia ergo predicta sunt diuine volūtatis signa obligatoria. quia p illa significatur ad que obligatur rationalis creatura. sicut potest oīdi. sed patet intuēti. ¶ Secūda differentia est q̄ signoꝝ diuine voluntatis tam naturaliū q̄ supernaturaliū quedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia ⁊ est naturalis cognitio vel supernaturalis reuelatio mentē de agendis ⁊ nō agendis interius informās. Alia sunt exteriora sicut signa vocalia aut scripta. vt est vox audibilis vel scriptura legibilis humana. seu diuīa p dictis signis mentalibꝫ exterius correspondens. Et ista sunt signa signoꝝ mentalium sicut patet. ¶ Tertia differentia est q̄ signorum interiorū siue mentaliū quedam sūt solum apprehensiua. alia iudicatiua. Et iudicatiuoꝝ quedā sunt adhesiua cum formidine. alia sunt sine formidine. sed cum certitudine. Et istorum quedā sunt actus. alia sūt habitus. ⁊c. ⁊ hec omnia possent ostendi in omnibꝫ predictis signis sed satis patent intuenti. ¶ Tertia propositio est q̄ diuine voluntatis signū perfectissimuz inter omnia est lex Christi seu doctrina. Ad cui⁹ probationem aliqne distinctiones sunt premittende

Prima erit generalis de isto termino lex
Secūda specialis de isto termio lex diuina
Tertia specialioꝛ de isto termino lex Christi seu doctrina

¶ Prima distinctio est q̄ iste terminus lex prout ad propositū pertinet. multipliciter ⁊ pro diuersis sumitur. quādoqꝫ pro prima lege. que est lex increata. ⁊ sic diffinit Augustinus legem. xxij. cōtra Faustum. vt supra dictum est. ⁊ libro p̄mo ō libero arbitrio. Lex eterna ēt summa ratio. cui semper obtemperandum est. ⁊c. Quandoqꝫ sumitur lex p signo prime legis. quod est lex causata. et sic diffinit Tullius in phili. 5. q̄ lex nihil aliud est q̄ꝫ recta ratio a numine tracta. imperans honesta. prohibens q̄ꝫ contraria. ¶ Sed capiendo istum terminum lex pro lege creata adhuc quādoqꝫ sumitur generaliter p qualibet tali naturali lege humana vel diuina. scripta vel non scripta. et sic diffinit Tullius libro secundo de natura deorum. Q̄ lex est recti preceptio. praviqꝫ depulsio. Quandoqꝫ vero sumitur pro lege naturali. Et sic diffinit Tullius libro de legibus. Q̄ lex est ratio insita a natura. que iubet que sunt facienda. prohibetqꝫ cōtraria. Quandoqꝫ etiam sumitur specialiter pro lege humana scripta. ⁊ sic diffinit Bracianus dis. p̄ma. q̄ lex est constitutio scripta. ⁊ dis. scōa. Lex est cōstitutio populi qua maiores natu simul cuz plebibus aliquid sanxerunt. Et sic quāuis iste terminus Lex: sit generalis ad omnem legem creatam vel increatam naturalez humanam vel diuinam scriptam vel non scriptam. tamen quandoqꝫ restringitur ad vnaz speciem. ¶ Secunda distinctio est q̄ iste terminus lex diuina. vt supponit pro lege creata diuinitus inspirata. qualis est lex Moysi vel christi. Uno modo potest sumi pro aliqua vna regula data a deo aliquid precipiente vel prohibente. ¶ Alio modo p aliqua vna congregatione plures tales regulas continēte. qualiter tota doctrina christi dicitur lex christi. Et isto modo sumitur in proposito. ¶ Sed capiēdo sic adhuc potest sumi stricte pro aliqua tali congregatione solum continente precepta ⁊ prohibitiones. quia hec duo solum pertinent ad legez proprie. sicut patet ex dictis. ¶ Alio modo potest sumi large pro aliqua tali congregatione. non solum continente precepta et prohibitiones. sed etiam consilia ⁊ permissiōes testimonia hystorialiū verorum exempla imitabilium gestoꝝ. parabolas. ꝓphetias. miracula. sacramenta. pmissiones premiorū. cōminatōnes supplicioꝝ ⁊ multa huiꝰmodi Que licet non omnia sint de substantia le-

gis proprie. quia nec ligant nec obligant eo q̄ his nihil imperatur aut prohibetur. ipsa tamen sunt fortissima adiutoria ad legē sustinendam ꝛ obseruādam. Ideo ponuntur partes legis diuine cōmuniter dicte. ꝛc̄.

¶ Tertia distinctio est. q̄ iste termin⁹ lex christi seu doctria Uno modo potest sumi stricte pro cōgregatione illorum que ipe docuit in propria persona. Alio modo large pro aliqua cōgregatione illoꝝ et simul eorum que docuerūt. ꝛ apostoli ꝛ discipuli eius auctoritate sua. ꝛ sic sumitur hic. Unde lex christi seu doctrina dicit tota doctrina euangelica: intelligēdo per euangelium non solū doctrinam quattuor euangeliorū sed generaliter nouū testamentū. quemadmodum doctrinā suā vocat ꝑaulus euangelium. scōa Thimoth. ij. Sed capiendo sic adhuc potest sumi Uno modo pro talis doctrine veritate. sine sit in mente. in scripto. vel in voce. Alio modo potest sumi pro talis veritatis seu obiecti intellectuali cognitione vnde nō minus proprie dicit lex precptum vel prohibitio ipsa cognitio agendorum q̄ ipsa veritas enuncians quid agendum vel non agendū. Ideo Hugo de sacramentis. libro p̄mo. par. vj. cap̄. vj. Quid cognitio faciendoꝝ fuit nisi quedaꝫ ad cor hominis facta p̄ceptio. Et quid rursum cognitio vitandorum nisi prohibitio. ¶ Hec autem cognitio potest esse multiplex. quia vel solum apprehensiua vel iudicatiua ꝛ adhesiua. Et si adhesiua. vel cum formidine vel sine formidine. ꝛ cum certitudine. ꝛ si cum certitudine. vel potest esse habitualis vel actualis. Et si habitualis vel acquisita vel infusa Et si actualis vel in habitu acquisito soluꝫ. vel ab habitu etiam infuso. sicut posset faciliter declarari. sed pātet loquendo. Igitur proprijssime lex christi potest dici fides infusa vel actus eius quo creatura rationalis assentit doctrine christiane veritatibus. Unde ad istum sensum posita est secunda pars conclusionis predicte. Et similiter tertia p̄positio. scilicet q̄ huiusmodi lex seu doctrina est signū perfectissimū voluntatis diuine: intelligendo ꝺ signis datis rationali creature pro statu vie. quia de illis solum loq̄r in presenti cōclusione ꝛ ad istum intellectuꝫ patebit propositum per propositiones immediate sequentes. ¶ Quarta propositio ē q̄ nec lex natural' nec lex aliqua būana. nec lex mosayca spiritualiter intellecta. est perfectissima lex creata. ꝓbatur primo: de lege naturali vel humana satis patet. q̄ nullus viator ex puris naturalibus sine fide potest perfecte omnia ad que tenetur cognoscere. Nam scōm apostolum. Sine fide impossibile est placere deo. Ad Hebreos vndecimo. Igitur vt supra. ¶ Secundo idem apparet de lege Mosayca scōm apostolum. Nihil ad perfectum adduxit lex. Ad Hebreos septimo. Igitur propositum. ꝛc̄. ¶ Quinta propositio est q̄ nec lex x̄pi seu doctrina vocalis aut scripta. nec ipsa mentalis solum apprehensiua. nec adhesiua si non sit ex fide infusa. sed perfectissima lex creata. ꝓbatur. Quia nullus viator per legem Christi sine fideli credulitate potest perfecte omnia ad que tenetur cognoscere vel intellegere. Juxta illud. Nisi crediderit is non intelligetis. ¶ Sexta propositio est. q̄ sola lex christi seu doctrina. id est. fidei infuse habitus vel actus quē viator habet de ea. est sibi perfectissima lex creata. ꝓbatur. Quia nullus viator per aliud signum seu directiuum creatum. nisi per huius fidez vel eius actum. perfecte cognoscit omnia ad que tenetur. vt patet ex dictis. Et per huiusmodi signum hoc perfecte cognoscit. vt pz. quia si non tunc catholici fideles operantes scōm directionem fidei Christi non sufficienter operātur ad consequendum salutem. quod est contra illud. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Marci vltimo. quare ꝛc̄. ¶ Unde ex predictis patz respōsio ad principalē questionis titulum. scilicet qualiter lex Christi seu doctrina est lex perfectissima. ꝛ qualiter nō. Et similiter patet responsio ad primū questiōis articulū scilicz q̄ lex Christi seu doctrina est in preceptis rectissima. Sic igitur probate sunt predicte sex p̄positiones preambule. Ex quibus patet declaratio totius cōclusionis tertie. ꝑ

¶ Sed ex predicta cōclusione ꝛ eius declaratione infero aliquas propositōes correlarias. ¶ Primū correlarium est q̄ sicut virtus iusticie solū est in mente ꝛ non in scripto vel in voce. sic in ipa est proprie lex seu regula iuste vite. Patet. quia nullo existente scripto vel voce. adhuc lex esset. nec regule ītellectuales que sunt rerum naturalium imagines minus essent seruande. nec homo min⁹ obligaret ad eas q̄ si eas legerꝫ l'audiret

¶ Secundũz correlarium est. ꝙ sicut vox audibilis non est lex proprie. sic nec scriptura legibilis. sed solum equiuoce patet. quia vox vel scriptura lex non dicit̃ nisi ea figura vel tropo. qua nomen rei vl̃ veritatis signo imponitur vel imagini. sicut imago regꝫ rex dicitur. Ideo apparet ꝙ iniuste diffinientes legem diffiniũt eam scd̃m eius improprijssimam acceptionẽ. Nam vt prius patuit. gratianus ⁊ alij solum diffiniũt legem scriptaz.

¶ Tertium correlariũ est ꝙ ad legis christi habitualem fidẽ omnis viator sine vlla excusatione obligatur. patet per illud Marc. vltimo. Qui non crediderit condemnabit̃. Et illud apostoli. Sine fide impossibile est pla. ⁊c̃.

¶ Quartũ correlarium est ꝙ a legis christi actuali fide nullus viator nisi sola incapacitate excusatur. Patet. quia licet inter homines alij alijs minus sint capaces propter breuitatẽ intellectus. experiẽtie paucitatem. aut defectum doctrĩe vel gratie. quare ñ om̃es similiter obligãtur ad credẽdum singula legis explicite ⁊ in particulari. Tamen nullũ est genus hominum adeo tardũ intellectu. quod saltẽ implicite ⁊ in vniuersali non possit omnia credere. id est. quidq̃d ibi asseritur esse verum. Ideo a tali credulitate actuali habenda loco ⁊ tempore. nullus omnino excusatur nisi incapacitate. paruulos autẽ ⁊ minores ac furiosos. ceterꝫq̃ passionibus mente captos incapaces voco. tãq̃ naturali impossibilitate prohibitos ⁊ omnino indociles dum his defectibus laborant. Quare sic credere non tenentur. ⁊c̃.

¶ Quintuz correlariũ est ꝙ sicut legis christi credulitas non est contra rationẽ. sed per rationem probabilis. sic eius credulitas ꝓpter rationis probationẽ non est deo contumeliosa aut displicibilis. Istud correlarium quo ad vtrãq̃ partem est contra H. parisi. libro de fi. ⁊ legibus per totum primum tractatum. Quod tamen posset probari ex predictis. sed dimitto. quia de hac materia tractabo in secundo principio ¶ Sextum correlarium est. ꝙ sicut legis christi credulitas est in creature rationalis potestate libera. sic ipsa est eterne salutis meritoria. Istd̃ correlarium est quo ad vtrãq̃ partem contra Holkot. p̃. q. primi libri. quod tamẽ posset probari ex predictis. sed dimitto. quia d̃ hac materia tractabo in tertio p̃ncipio Sic igitur circa tertiam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule. et inde illate sunt sex propositiones correlarie. ¶ Et hec de tertia conclusione

Q

Nunc descendo ad collationem habendã cum duobus magistris meis reuerendis ⁊c̃. Et iuxta materiam prime partis prime conclusionis ponã contra eos sex propositiões collatiuas ¶ Prima ⁊ principalis est ista. Sicut sola diuina volũtas respectu cõtingentis futuri potest esse causa inimpedibilis. sic solus diuinus intellect⁹ respectu veri d̃ futuro cõtingenti potest esse noticia infallibil̃ ¶ Prima pars patet ex prima parte dicte ꝯclusionis. quia prima causa nõ potest impediri ab alia. sed quelibet alia ab ip̃a. Igitur. ⁊c̃.

¶ Secunda probatur quia diuinus intellectus respectu veri de futuro cõtingẽti potest esse ⁊ de facto est noticia infallibilis ⁊ nihil aliud ab eo respectu talis veri potest esse noticia infallibilis. igitur. ⁊c̃. cõsequẽtia patet ⁊ antecedẽs quo ad p̃mam partẽ ꝓ nunc supponitur. quia cõcedit̃ ab omnib⁹ catholicis. Sed antecedẽs quo ad secũdam ꝑtem negat Ma. nychol̃. ⁊c̃. qui ponit istam conclusionẽ ꝙ respectu futuri ꝯtingentis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis cõmunicari. quã probat. q̃a hoc firi nõ implicat ꝯtradictõnẽ. igit̃ ⁊c̃. imo videtur fidei cõsonũ. dicere ꝙ talẽ habuerit xp̃s ⁊ ꝙ etiam quelibet ꝓphetia sit talis noticia.

¶ Sed pro nũc probabiliter teneo oppositum. ⁊ arguo cõtra eũ sic Quia ad hoc ꝙ aliqua noticia sit infallibilis. requiritur ꝙ nõ possit esse falsa. Sed omnis noticia creata respectu veri de futuro ꝯtingenti potest esse falsa. igitur ⁊c̃. Antecedẽs quo ad primaz ꝑtem patet mãifeste. Sed quo ad secũdam ꝓbatur. qꝛ om̃e verꝫ de futuro ꝯtingẽti potest esse falsum. ergo oĩs noticia creata qua tale iudicat̃ esse verꝫ. põt esse falsa. antecedẽs patet. ⁊ ꝯsequẽtia tenet. qꝛ non stat ꝙ aliq̃ noticia sit iudiciũ falsi ⁊ nõ sit falsa. similiter ista ꝯsequẽtia ꝯformabit̃ ꝑ sequẽtia. Unde contra eundẽ magistꝫ sit hec secũda propositõ. Sicut sola diuina volũtas aliq̃d põt ñ voluisse quod voluit. sic. sol⁹ diuin⁹ intellect⁹ aliq̃d põt nõ iudicasse qd̃ iudicauit. ꝓbatur ⁊ p̃mo ꝙ h̃ sit verꝫ de deo patet qꝛ de⁹ voluit ⁊ iudicauit ab eterno antixp̃m fore. ⁊ tamen

potest nunq̄m hoc voluisse aut iudicasse. sicut possibile est antichristum nō fore. Sed q̄ hoc sit verū de solo deo ꝛ de nullo alio negat dictus magister qui in secundo corrolario predicte cōclusionis ponit q̄ fidelis qui ex fide infusa iudicauit vltimū iudicium fore potest hoc nō iudicasse Quod probat. qz cum hoc quod iudicauit potest vltimū iudicium nō fore. ꝛ si nō erit ergo ex fide infusa falsē iudicauit. quod nō est dicendū cū fidei non subsit falsum. aut dabitur corrolarium suū esse verum. ꝛc. ¶ Sed cōtra hoc arguo sic. quia de nullo intellectu qui iudicauit antichristū vel iudiciū fore cōcedenduz est. q̄ potest hoc non iudicasse nisi de illo de quo ista cōsequētia est bona. iste intellectus sic iudicauit. ergo sic erit. sed de solo intellectu diuino ꝛ ō nullo alio ista consequentia est bona. vt patet. Igitur ꝛc. ¶ Unde p maiori declaratione huius ꝛ cōtra eundez magistrum sit hec tertia propositio. ꝛ est vna regula satis vtilis meo iudicio. q̄ nulla propositio de possibili negatiua cui⁹ affirmatiua ō preterito correspōdens est vera. est cōcedenda de creatura nisi vbi p̄dicatū est iste terminus verū aut falsum aut alius terminus includens alterū istorum in sua ratione diffinitiua. Uerbi gratia. si ista affirmatiua de p̄terito sit vera Sortes iudicauit vltimū iudiciū fore. hec negatiua de possibili sibi correspondēs non est cōcedenda. Sortes potest nō iudicasse vltimū iudiciū fore. Quia hoc solum cōcedendū est de deo propter rationem p̄us tactā. Si autem hoc cōcederetur de creatura pari ratione sustinerē q̄ creatura que voluit. a. potest non voluisse. a. et similiter illa que peccauit potest non peccasse. ꝛ sic q̄ preteritū potest non fuisse cōtra articulum parisien. Bene tamē concedenduz est q̄ Sortes qui vere iudicauit vltimū iudicium fore potest nō iudicasse verū. ꝛc. ꝛ q̄ illud quod fuit iudiciū verū potest non fuisse iudiciū verum. ꝛ ratione diuersitatis alibi ostendā. ꝛc. Ex his ergo patet q̄ ratio huius magistri nō valet quādo dicit cū hoc q̄ fidelis iudicauit ꝛc. stat ꝛc. Concedo eñ istud. ꝛ nego vltra illā cōsequentiā iudiciū non erit ergo talis ex fide falsē iudicauit. sed bene cōcedo ergo falsē iudicauit ¶ Unde dico primo q̄ nō est possibile fidei subesse falsum. patet. quia fides includit q̄ sic vera et de vero. ¶ Dico tamē secūdo q̄ fidei possibile ē subesse falsum. patet. quia istud quod de facto subest fidei potest eē falsū ¶ Dico tertio q̄ illa noticia que fuit fides licet non possit. nō fuisse noticia aut iudicium. tamē potest non fuisse fides aut iudiciū ver̄. patet ex dictis. ꝛ sic dictum cōtra istum re.ma. cui me recommendo ꝛc. R ¶ Quarta propositio ꝛ p̄n/cipalis est ista cōtra magistr̄. Berardum ꝛc Sic diuine volūtati nihil est causa essendi. sic diuino intellectui nihil est causa siue causalis ratio cognoscēdi. ¶ Prima pars patet ex prima parte predicte cōclusionis. quia p/me cause nihil esse potest causa essendi. ꝛc. ¶ Secunda pars sequitur ex prima. quia cum in deo sit idem esse velle ꝛ intelligere. sicut nihil est sibi causa siue causalis ratio essendi. sic nec volendi aut intelligendi Sed hanc secundā partē negat predictus magister qui in vna conclusione ponit q̄ quāuis diuinus intellect⁹ assentiat q̄ antichristus erit precise propter determinationē voluntatis. tamē hoc nō potest competere intellectibus creatis. Primā partē probat. quia p determinationē diuine volūtatis aliq̄d ponitur in esse futuri. Igitur per illam habet cognosci esse futuri a diuino intellectu. ꝛc. ꝛ sic in hac parte cōcedit q̄ diuine voluntatꝫ determinatio est ratio cognoscendi intellectui diuino. Secundā partē probat. quia i intellectu creato voluntas nō potest esse ratio assentiēdi alicui vero. Sed pro nūc nolo multū stare circa secundā partē. probo tamen q̄ illa non sit vera vel saltē non sit concedenda sed dubitāda. ꝛ arguo sibi sic. Deus potest facere aliquē intellectū tante perfectionis ꝛ talis cōditionis q̄ ex sola determinatione voluntatis sufficiet assentire qui buscunq̄ veris sibi propositis. Igitur sic assentire potest competere intellectibus creatis. cōsequentia est euidens. ꝛ antecedēs est sibi dubium. quia nō apparet q̄ talē intellectum a deo fieri implicet contradictionez. ꝛ si dicat q̄ sic ostēdat rationē. ꝛc. igitur consequens non est ab eo negandū ꝛc. S ¶ Sed venio ad primā partē vnde contra eam sit hec ānta propositio. Sicut diuina voluntas nullā habet rationē propter quā determineꝫ vt velit. sic diuinus intellectus propter diuine voluntatis determinationē non assentit q̄ antixp̄s erit. Prima ps patꝫ ex dictis. secūda ps seq̄tur ex p̄ma p̄ simile. ¶ Secundo probatur. quia aliter sequere

tur q̄ diuine voluntatis determinatio esset intellectui diuino causalis ratō assentiendi q̄ antichristus erit. falsitas cōsequentis patet ex dictis. Sed cōsequentia tenet. q̄a ista dictio propter dicit habitudinē causales vt clarum est ꝛc. ¶ Tertio probatur quia aliter sequeretur q̄ ista ꝓpositio causalis essz vera. quia diuina volūtas vult q̄ antichristus erit. diuinus intellectus assentit q̄ antichristus erit. cōsequentia patet. sed falsitas consequentis patebit. Unde pro isto ꝛ cōtra p̄dictum magistr̄ sit hec sexta ꝓpositio. quam pono pro regula generali. nulla ꝓpositio causalis cui⁹ cōsequens signat tanq̄m signatuz totale deum velle aut intelligere est vera p̄prie. patet. quia ad veritatē propositionis p̄prie causalis requiritur q̄ ita esse sicut signatur per antecedens sit causa quare ita est sicut significatur p̄ consequēs. Modo sic nō potest esse in proposito ꝛc. vt patet ex dictis ꝛ alias magis declarabo si opus sit. Ex his ergo patet q̄ ratio dicti magistri non valet quādo ipe dicit per determinationē diuine voluntatis ꝛc. igitur per eā ꝛc. Unde nego antecedēs. cōsequentiā. ꝛ cōsequens ad intellectum quē intēdit iste magister. Dico igitur primo. q̄ antecedēs de virtute sermonis est falsum. quia ista oratio esse futuri p̄ nullo supponit plus q̄z ista esse nihili vel chymere. Ideo per nullā causam ponitur aliquid in esse futuri. ¶ Secūdo dico q̄ illud antecedens est falsum ad sensum quē intēdit iste magister. Intelligit em̄ q̄ determiīatio diuine volūtatis est causa q̄ aliquid est futuruz sed postea ostēdam q̄ hoc est falsum ꝛc.

¶ Tertio dico q̄ supposito q̄ illud antecedens esset vez ad predictū sensum. tamē cōsequētia nō valet. intelligendo cōsequēs ad sensum quē intēdit iste magister. vt patet ex dictis. Et hec sint dicta contra. ꝛc. ¶ T

¶ Nunc descēdo ad collationē habēndam cū duobz alijs patribus meis reuerēdis. ꝛc. ꝛ iuxta materiā prime partis secūde cōclusionis ponā cōtra eos sex propositiōes collatiuas. ¶ Prima ꝛ p̄ncipalis est ista. Sicut diuina volūtas potest esse efficiēs causa solum respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus seu effectus causalitatis dei. prima ps euidenter sequitur ex p̄ma parte dicte cōclusionis. ꝛ etiā secunda pars sequitur ex prima.

¶ Secunda ꝓpositio est sicut negatio ꝛ priuatio sic nec preteritio nec futuritio potest effici a deo. patet ex precedēti. quia nullū tale est aliqua entitas siue effectus causalitatz ꝛc. ¶ Tertia propositio est. sicut diuīa potentia nō potest facere preteritū nō fuisse. sic nec futuz nō fore. patet ex precedētib⁹ Sed oppositū huius tenet frater Joh. ꝛc. qui i secūda cōclusione primi articuli ponit istam propositionē. Et si summi entis infinita potētia possit facere futuz nō fore. nō potest tñ facere preteritū nō fuisse. Primā partē probat. quia nullū futurum necessario eueniet. imo quodlibet futurū nō fore est possibile. ¶ Igitur cū deus sit omnipotēs seq̄tur q̄ potest facere ipsum nō fore. Secūdam ꝓbat. quia preteritū nō fuisse preteritū est impossibile. ergo hoc deus facere nō potest. ꝯsequētia tenet ꝛ antecedēs patet. quia ad illud sequitur aliquid fuisse ꝛ illud ñ fuisse. ꝛc. Szlicet cōcedam istā secūdam partē. nō tamen propter predictā probatōnē. vt patebit. Primam autē partē negaui. ꝛ cōtra eam arguo sic. Quia futurū nō fore non potest esse aliqua entitas que sit termin⁹ aut effectus causalitatis diuīe. Igitur ꝛc. antecedēs est clarum ꝛ cōsequētia patet per p̄dicta ¶ Secūdo illa oratio futuz nō fore nō supponit pro aliquo in illa propositōe. Igitur cū sit affirmatiua ipa est falsa. cōsequētia tenet. ꝛ antecedēs patet. quia ista. deus facit futuz non fore. implicat cōtradictiōez vt patet. ꝛc. Ex his ergo patet q̄ ratio sua nō valet quando dicit. quodlibet futuz potest nō fore. igit ꝛc. nego cōsequētiam. ꝛ ratio patet ex dictz. q̄ndo etiam dic̄ preteritū nō fuisse est impossibile. ꝛc. igitur ꝛc. cōcedo cōsequēs sed nō p̄pter istam probationē quia supposito q̄ ego cōcederē q̄ preteritū nō fuisse esset possibile adhuc tamē nō cōcederē q̄ deus potest facere preteritū nō fuisse. Cōcedo em̄ añcedēs. propter articulū parū ꝛ nō propter illā probationē. quia ad illud seq̄tur aliquid fuisse ꝛ illud nō fuisse Nam licet illud sequatur ex eo. quia ad impossibile seq̄tur quodlibet. q̄ tamen hoc sequatur nō potest probari pl⁹q̄z possit probari q̄ ad futuz posse nō fore. seq̄tur aliquid fore. ꝛ illud nō fore. Ideo ꝛc. Et sic sit dictū ꝓtra istum reuerēdū p̄rez ꝛc

¶ Quarta ꝓpositio ꝛ p̄ncipalis sit ista cōtra fratrē Robertū ꝛc. licet diuina causalitas sit infinita ꝛ immēsa. nō tñ immēse sz solum finite causat quidquid agit ad extra.

¶ Prima pars patet ex dictis. quia diuina causalitas est diuina voluntas. que est infinita ⁊ immensa. ¶ Sed oppositū secūde partis tenet dictus re. pater. qui in primo articulo ponit istam tertiā conclusionē. Sicut prima causa est immēsa intrinsece formalit' sic eidē correspōdet immēsum agere vere et realiter. cōsequentiā probat. quia ipsa agit. ⁊ ad cuiuslibet effect⁹ productionē cōcurrit per illud idē per qd̄ ipsa est intrinsece et formaliter immēsa. Unde arguit sic. ¶ Sit. a. aliquis effect⁹ product⁹. ⁊ sit b. virtus p̄me cause que producit illū effectum. vel igitur b. cōcurrit ad productionē ipsius a. s̄m suū totum conatū vel non. Secundū non potest dari. quia talis virtus est impartibilis. igitur oportet dare primū. ⁊ per consequēs talis virtus sicut est immēsa ⁊ immensi conatus. sic immense agit. Unde ex hoc infert ꝙ omne ꝓducere diuinū actiuuz est equaliter producere. id est. omne quod deus agit: equaliter producit. Ex quo vlterius infert. ꝙ hec cōsequentia nō valet. deus eque intēse producit a. ⁊ b. duos effectus. ergo a. et b. sunt eque intensi. ¶ Sed contra ista arguo primo sic. nulla res plus vel minus producitur ab aliqua causa. q̄ ipsa sit in sua natura. Sed omnis res ad extra producta soluz finite est. sicut ipsa ē finita essentia. ergo nulla talis infinite producit' a prima causa.

¶ Secundo arguo ex dictis ipsius ꝯtra euz. quia in primo correlario prime conclusiōis primi articuli ipse concedit. ꝙ licet deus ad esse rei īfluat ꝑ solū suū ītelligere ⁊ velle eternale. suū tamen influere est solū temporale. Cui⁹ rationē ponit. quia om̄is mensura in qua res ad extra est producta: est temporal'. ⁊ per cōsequens deus tēporaliter influit. ergo pari ratione deberet cōcedere ꝙ licet ꝓducere diuinū sit immēsum. tamen solū mēse ⁊ finite producit. quia res ꝓducta est finita. ¶ Tertio si dicta eius essent vera ⁊ ratio sua bona. tunc ipse haberet cōcedere ꝙ de⁹ immense ⁊ equaliter diligit omnia. ⁊ nō pl⁹ diligit seipsum q̄ creaturā. nec vnam creaturā plus q̄ aliam. cōsequens nō esset bene securū. Sed cōsequētia patet. quia dilectio qua deus diligit omnia. est immēsa ⁊c. Unde contra eū sit hec quinta ꝓpositio. licet diuina causalitas sit impartibilis. nec possit esse maior ⁊ minor in diuersis effectibus. non tamen equaliter causat. sed inequaliter concurrit ad inequales effectus. Patet per simile de diuina dilectione sicut iā tactum est

¶ Sexta propositio sit hec ꝙ ista cōsequentia non valet. diuina causalitas s̄m suuz totum conatū ⁊ cōcursum immensum producit a. effectum. ergo immēse producit ipsum patet ex dictis. datur em̄ instantia de dilectione dei. Itē datur alia instantia. quia nō sequitur sciētia ⁊ voluntas dei. qua deus scit ⁊ vult antichristum fore est necessaria. Igitur deus necessario scit ⁊ vult antichristum fore. ⁊ ita non sequitur conatus vel concursus dei quo producit. a. est immensus. ergo deus immēse producit. a. Ex his ergo clare patet ꝙ ratio hui⁹ re. pa. non concludit. Et hec sunt dicta cōtra. ⁊c.

A

¶ Principiū in secundo sententiaꝝ

Quenam doctrina hec noua. Ista questio mouetur Marc. p̄mo capl'o. Quā alias in eiusdē libri principio. Et similiter in primo sententiaꝝ et exordio per me assumptā pro themate. Iteruz nunc resumo. reuerēdi patres magistri ac domini charissimi. Sicut christiana philosophia profitetur pri⁹ q̄ mūdus materialis vl' eternalis diuine cōceptionis thalamo produceretur in esse. optimus eorū artifex ⁊ genitor deus per se omnino sufficiens nulla indigebat creatura. Erat quippe fons luminis. seminarium vite. thesaurus bonitatis. ⁊ summe plenitudo sciētie. in quo velut in speculo tersiori lucebant luce clarius vite viuentis imagines. notiones eterne. mūdus intellectualis. ⁊ idealis rerū omniū cognitio prefinita. nullo igitur indigebat. quoniā quidquid factū est in ipso vita erat. Joh̄is p̄mo. Unde liquet ꝙ nulla prorsus fuit mūdane creationis ratio nisi sola bonitas creatoris. Ipse em̄ summe bonus bona singula de sola bonitate creauit et tanq̄m optimus omnium artifex quod ab penetralibus mentis eternaliter conceperat quasi materiali verbo temporaliter euocans mundi creationē quasi materiale preceptū expressit. Dixit em̄ deus. fiat mūdus est ⁊ factū est ita. Genes. j.

¶ Hec est itaq̄ vera de mūdi creatiōe sententia quā xp̄iana ph̄ia ꝓfitet' imo quā inueterata ph̄oꝝ gētilitas licet ī tenebris ābulās

non tamē penit⁹ diffitet. Un̄ Plato phūs. Opifice inquit genitorē q̄z vniuersitatis tā inuenire difficile q̄z inuentū digne profari. Sed attēdite queso dilectissimi qualiter p̄ missam sniam om̄is creatura dei solo hoie anormala exceptione secluso vnanimiter cōfitetur z deū suū quantū in se est p̄dicat z fatetur. Cōsiderate p̄mitus celestia. Ecce em̄ solare corp⁹ die illuminat. lunaris globus cū ceteris planetis ac stellis noctē irradiat. Et vt ego positōes sidereas celiq̄z leges breuiter enumerē. Satis patet ad oculū q̄ celi enarrant gloriā dei. z opa manuū eius annūciat firmamentū. p̄s. xviij. Cōsiderate superius ethera. Ecce em̄ aer legiby obtemperans creatoris. nūc aura beniuola gratulat nūc nubiū fletiby quasi cōpatiens lachrimatur. nūc plūs ventorū irascit. nūc tonitrus cōcutit. nūc calore decoq̄tur. nūc austeritate frigoz asperat. Cōsiderate inferius terrestria. Ecce em̄ terra sui creatoris iussum implens. nūc fluuijs. nūc graminiby. nunc siluis comātiby hylarescit. p̄s frugiby. p̄s virescit arboriby. pars odoratis aspirat. pars victum animātiby subministrat. p̄s gēmis. p̄s metalloz generiby est fecūda Cōsiderate vlterius viuētia. Ecce em̄ volucres celi z aer⁹ pisces aque z maris. ac singule bestie terre: dei ordinatiōe z inspiratōe nature quantuz sensualitatis patit̄ inertia q̄by possunt obsequijs creatori suo venerabilit̄ famulantur. Sed q̄d mee narratiōis curriculū vltra vagari p̄mitterē cū iam ad sensum pateat vniuersis qualiter creatori suo singule creature sue regulariter obsequunt̄. qualiter ei fauet celū. famulat̄ aer. hūc colit tellus. veneratur vnda. huic velut mūdi dño tributum singula soluūt. Et vt breuiter dicā qualiter sibi om̄e genu flectit̄ celestiū terrestriū et infernoz. Phil. ij. Sed aduertite charissimi. qualiter sol⁹ homo cū vniuersa lege sue originis diuinis legiby teneant̄ obnoxia. hui⁹ vniuersitat⁹ excep⁹ a regula. irregulariter ī dñi sui maiestatē litigiosum ausus est excitare tumultū. Qualiter sol⁹ homo cui de⁹ omnē dederat creaturā in iuridice dñatiōis subiectum. imo cui seip̄m creatorē dederat ī beatifice dilectiōis obiectū. ingratissim⁹ om̄i creaturaz. deo furtū sup̄pſi⁹ faciēs. in hostē suū p̄riū se suo trāstulit ab actore. z veri domini sui ausus p̄uaricare p̄ceptū ei debite honoris denegauit tributū. Qualiter solus homo fact⁹ sui ad imaginē creatoris. in terram heu miser deposuit accepta diuinit⁹ insignia deitatis. z a sua generositate degenerans. omnē gl'iam suā sic in nihilū vsq̄z deduxit. vt in brutalis lapsus cecitat⁹ occasuz illud horrendū audire mereret⁹ opprobriuz. Homo cū in honore esset. nō intellexit comparat⁹ est iumētis z simil' fact⁹ est ill'. p̄s. xlix

¶ Sed pensate q̄so dilectissimi qualit̄ homo iste sic cecus. sic errabūd⁹. sic deuius. sic delir⁹ sola sui creatoris misericordia. ad viā reducit̄ veritat⁹. Uidēs em̄ misericors de⁹ hoiem quē plasmauerat sic dānabiliter oberrare. nouā euāgelice leg⁹ doctrinā a regalib⁹ celi sedib⁹ in terrā misericordit̄ delegauit. vt p eā edoct⁹ homo ab erroris deuio resiliret. z quē diu neglexerat suū recognosceret creatorē. ¶ Hec siq̄dem est doctrina penetrans vt gladi⁹. cōterens vt malle⁹. ardēs vt facula. rutilās vt lucerna. que velut gladius oim erroz abscindit zizanias. Que velut malle⁹ hereses interimit vniuersos Que velut facula nostroz fasciculos criminū caritatis feruore cōburit. Que velut lucerna p nocturna mūdi hui⁹ silētia lumē cōmeantiby exhibet ne pedē suū ad lapidē erroz⁹ exul homo z pegrin⁹ offendat. De qua optās p̄pheta dicebat. Lucerna pedib⁹ meis ſbuz tuū. z lumē semitis meis. p̄s. cxviij. Nō igit̄ dū ad hanc doctrinā nouā conuertit intuitū ab erroris somnio excitat̄. Sed turbato ad huc oculo rōis a tāte vict⁹ sublimitatis excellētia in admirationē rapit̄ z in admiratiue q̄stionis cogit̄. prumpe ſba dicēs. Quenam doctrina hec noua. q̄ fuit questio vīs p̄posita reuerentijs a p̄ncipio B ¶ Ad quā q̄dem questionē sicut alias dicebat magister sniaz in q̄dripartito hui⁹ libri volumine sub quadruplici cōclusione respōdet. ¶ Prima est q̄ hec doctrina p quā summa dei mysteria secreti⁹ reuelant̄ in p̄mo ¶ Secunda est q̄ hec doctrina p quā noua mūdi vestigia subtilius declarant̄ in secundo. ¶ Tertia est q̄ hec doctrina p quā mira ſbi cōmercia sublimi⁹ reserant̄ in tertio. ¶ Quarta est q̄ hec doctrina p quā pia lapsi remedia suaui⁹ p̄pinant̄. in quarto. Per ip̄sam nāq̄z reuelant̄ secreti⁹ velata mysteria sūme trinitat⁹ quo ad p̄mū. p ip̄am declarant̄ subtilius creata vestigia noue entitat⁹. quo ad secundū. p ip̄am reserant̄ sublimi⁹ sacrata cōmercia mire charitatis. quo ad tertiuz

per ipam ꝓpinant suauius oblata remedia pie sanitatis q̄ ad quartū. ¶ Hā i hoc quadriptito sniaꝝ libro tractat magister q̄ druplex xpi noue z euāgelice legis archanū euangeliste Johānī diuinit⁹ inspiratū Joh. j. ¶ Primū est q̄ in principio erat verbum z verbū erat apud deū z deꝰ erat ꝯbum. Qđ est beate trinitat⁹ summuz misteriū in ꝑmo libro. ¶ Scōm est. q̄ oīa p ipm facta sunt et sine ipso factū est nihil. qđ est create entitatis nouū vestigiū. in scđo libro. ¶ Terciū est. q̄ verbū caro factū est. qđ est diuine caritatis miruz ꝯmertiū in tercio libro.

¶ Quartū est z habitauit in nobis z vidimus gl̄iaz eⁱ⁹. qđ est humane sanitatis piū remediū in q̄rto. Sic igit⁹ p hāc doctrinaz alti⁹ erigit⁹ humanus ꝓspect⁹ q̄ ad ꝑmum. Dulci⁹ instruit⁹ hūanus aspect⁹ q̄ ad secūduz. Rectius dirigit⁹ human⁹ pfectus q̄ ad terciū. Viti⁹ corrigit⁹ human⁹ defectus q̄ ad quartū. Hā magister in hoc sniaꝝ libro correspōdenter ad ꝑmissa Ad erigendū p/spectū hoīs agit de cognitiōe dei pfecti luminis in ꝑmo. Ad instruendū aspectū hominis agit de creatiōe mūdi effecti germinis in secūdo. Ad dirigendū pfectuz hoīs agit de cōmunione ꝯbi affecti numinis in tercio. Ad corrigendū defectū hoīs agit ō curatōne lapsi infecti hoīs in q̄rto. ¶ De sunt igit⁹ q̄tuor cōclusiones ad ꝓpositā q̄stiōnē respōsales q̄s mg̃r sniaꝝ ptractat. De q̄rū secunda nūc solū dicendū est. reseruatis alīs suis locis. ¶ Secunda igit⁹ cōclusio est et huic secūdo libro sniaꝝ corrūdēs q̄ hec est doctrina p quam noua mūdi vestigia subtilius declarant⁹. ¶ Per ipsaz em̄ declarant⁹ subtili⁹ creata vestigia noue entitatis. Hā in h̄ secūdo sniaꝝ libro tractat mg̃r illud doctrine xpi noue z euāgelice legis archanū euangeliste iohānī diuinit⁹ inspiratū Joh. j. ¶ Oīa p ipsum facta sunt z sine ipso factum est nihil. Qđ est create entitatis nouū vestigiū. ¶ Ubi queso videte carissimi circa vestigiū noue entitatis q̄tuor subtilius ꝺclarari. ¶ Primū est vniuersoꝝ ꝓductio. Quia oīa p ipm ꝛc. ¶ Secūdum est ꝓductoꝝ creatio. q̄ p ipsum facta sunt. ¶ Terciū est creatoꝝ auersio. quia factū est nihil id est pctm̄. ¶ Quartū est auersoꝝ conditio q̄ sine ipso factū est nihil. Teste siq̄dem Augustino peccati ꝺditio est q̄ sicut ipm nihil ē sic a deo factū nō est. Hec est em̄ secundi libri sniaꝝ principalis materia z sentētia generalis. ¶ Sic igit⁹ p hanc doctrinā dulci⁹ instruit⁹ humanus aspect⁹ Nam mg̃r in hoc secūdo ad instruendum aspectū hoīs agit de creatōe mundi effecti germinis. ostēdens q̄ntum ratio capit humana. qualiter ex mūdi creatione intelligatur creator oīpotens. ex cōseruatōne omnia faciens. ex dispositione omnisapiēs. ex regimine ꝓuidus. ex pulcritudine pfectus. ex magnitudine sempitern⁹. Sed inutile cēseo vt p plura discurramus cum oē qđ apparet in vniuerso mūdo a summo vsq̄ deorsum z q̄cquid est bonitat⁹ in vniuersa serie seculoꝝ non aliud sit q̄ vestigiū tenuissime impressionis z velut vmbra dissimil⁹ apparitiōis abissalis illi⁹ bonitatis quaz nec assequit⁹ loq̄la nec attingit cogitatus. Nec est itaq̄ scđe ꝺclusiōis sn̄ia. hec ē hui⁹ secūdi libri sniaꝝ doctria p quā homo ex aspectu creaturaꝝ instruit⁹ in qualēcūq̄ noticiā creatoris. p quā vt verbo apli vtar inuisibilia ꝺi a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta ꝺspiciunt⁹. sempitna quoq̄ virt⁹ eius z diuinitas Ro. j. Ad cuius cognitionē pfectam nos ꝓuenire concedat Qui sine fine ꝛuit z regnat Amen. £

¶ Juxta thema collatiōis In ꝑmo principio meo talē formaui titulū questiōis. vtz doctrina xpi noua sit lex pfectissima Et qz pfectio legis xpi ex q̄tuor pōt specialiter declarari. Primo ex pfectōne preceptoꝝ que ab ipsa iubent⁹. Scđo ex pfectione credendoꝝ que in ipsa docētur. Tercio ex pfectione meritoꝝ que sub ipa habent⁹. Quarto ex pfectiōe ꝑmioꝝ q̄ ex ipsa debent⁹. ¶ Ideo iuxta hec q̄tuor pūcta titulus ꝓposite q̄stionis diuisus fuit i q̄tuor titulos ptiales circa quatuor libros sententiaꝝ ptractandos Primus est vtz lex xpi sit in ꝑdictis rectissima. Secundus vtz lex xpi sit in credendis certissima. Tercius vtz lex xpi sit i meritis gratissima. Quart⁹ vtz lex xpi sit in ꝑmiis iustissima Unđ sub his q̄tuor titulis in q̄tuor libri sniaꝝ ꝓncipiis quatuor difficultates ꝓposui ptractare. Prima est de legis xpi z diuine volūtatis recta ꝺformitate. Secunda est de legis xpi et sue veritat⁹ certa ꝓbabilitate. Tercia est de leg⁹ xpi meritoria credulitate. Quarta est de legis xpi ꝑmiatoria equalitate. Expedito igit⁹ ꝑmo titulo in ꝑmo ꝓncipio restat expedire scōm

¶ Queritur ergo. vtrū lex xpi sit in credendis certissima. Et arguit̄ ꝓmo ꝙ nō. Quia illa lex non est in credēdis certissima q̄ docet credere illa q̄ sunt cōtra rationē. ⁊ quorū opposita sunt cōsona rōni. sed lex christi est hmōi. igit̄ ⁊c. Maior patz. ꝙ lex certissima debet esse ꝓbabilis ⁊ rōni ꝑsona. Sz minor ꝓbat̄. quia lex xpi docz credere vnā essentiā simplicissimā esse tres res. ⁊ quālibet illaz vnā. ⁊ eandē ꝑsonā esse hoīez ⁊ deum. vnā rē indiuiduā esse in pluribz diuersoz locoz distantium. ⁊ alia multa q̄ apparent manifeste ꝓtra rationē ⁊ quoz oppositā apparēt consona rōni. Jdeo dicit ap'lus ꝙ fides est argumentū nō apparentiū. Ve. ꝙ. quare ⁊c. ¶ Secūdo arguit̄ sic. ꝙ lex illa non est in credendis certissima q̄ docet credere aliq̄d qđ nō est firmiter tenendum Et cuius oppositū est ꝓbabiliter asserēdū. Sed lex christi est hmōi. Jgit̄ ⁊c. Maior patet. Sz minor ꝓbat̄. ꝙ lex christi docet credere ꝙ volūtas diuina est lex seu regl'a simpliciter prima sicut ꝺclarauī in primo principio meo. ⁊ tū istud nō est firmiter tenendū. imo oppositū est ꝓbabiliter asserendū sicut declarauerūt plures patres ⁊ magistri mei reuerēdi qui contra me in suo ꝓmo ꝓncipio oppositū tenuerūt vt ifra patebit. igit̄ ⁊c. Jn oppositū arguit̄ p Augustinū in libro de fide ad petruz. vbi de q̄libet veritate legis xpi dicit. firmissime tene ⁊ nullatenus dubites. ꝙ hoc docēs ꝙ lex christi ē in credēdis certissima ⁊ firmissime ꝺitat̄

D ¶ Jn ista q̄stione iuxta materiā duorū argumentoz añ oppositū duo erūt articuli. Primus erit positiuus ⁊ respōsiuꝰ ad principale q̄situ. Secundus erit collatiuꝰ ⁊ respōsiuus ad secundū articulum. ¶ Dimisso aūt ꝙ nunc ꝓmo ⁊ principali articl'o de q̄ alias videbit̄ solū dicam de secundo in q̄ querit̄ vtz voluntas diuina sit lex seu regula simplicit̄ prima. Et q̄ntū ad istū articulū solū recitabo illa q̄ declarauī in primo ꝓncipio meo. ⁊ q̄ arguerunt reuerendi patres ⁊ mgri mei cū q̄bus indignꝰ ꝺcurro. dicta mea ꝙ posse a ꝓtradictiōe ꝓbabilit̄ defendēdo. vñ in hac pñti actu solū intēdo ꝺferre cū illis magistris q̄ in ꝓmo ꝓncipio me impugnauerūt ⁊c. cum alijs q̄s in ꝓmo principio ꝺpugnauī in alijs ꝓncipijs collaturus. ¶ Prima igit̄ ꝓpositio est ꝙ volūtas diuina est lex seu regula obligatoria in genere legis obligātis simpliciter ꝓma. ¶ Secunda est ꝙ voluntas diuina est lex seu regula obligatoria alicui rei qz vult ipsam ad aliqualiter esse vel non esse teneri ⁊ iste fuerūt due principales cōclusiones in primo ꝓncipio meo respōsales huic articulo. ¶ Tercia ꝓpositio est. ꝙ impossibile est aliquā rem obligari ab aliquali lege ⁊ non sic obligari a diuina voluntate. ¶ Quarta est ꝙ possibile est aliquā rem obligari a diuina volūtate ⁊ non ab alia lege. ⁊ iste sequunt̄ ex ꝓma. ¶ Quinta ꝓpositio est ꝙ oē peccatū est cōmissio vel omissio ꝓtra legis ꝓhibitionē vel p̄ceptū. ¶ Sexta est ꝙ nullum est ex se peccatū sed p̄cise qz lege ꝓhibitum. ⁊ iste sequunt̄ corrolarie ex supradict̄ ⁊c. ¶ Ꝓpositū tamē ꝓdictaz ꝓpositionū q̄s ego posui et ꝓbaui in primo principio meo tenuerūt aliq̄ reuerēdi patres ⁊ magistri mei. Uñ ꝺferēdo cum eis tenebo ordinē quē materia exigit ⁊ ꝑm ꝙ p̄dicte ꝓpositiones in se mutuo ꝺsequunt̄. ¶ Jgit̄ contra ꝓmam ꝓpositionē arguit frat̄ Jacobus ⁊c. Et ꝓbauit tria dicta. Primū ꝙ volūtas diuina nō debet ꝓprie dici lex seu regula. Secundū ꝙ volūtas diuina non sit simpl'r ꝓma lex seu regl'a. Terciū ꝙ p rōes meas nō sufficienter ꝓbat̄ illa ꝓpositio prima. ¶ Ad ꝓmū arguit̄ tripliciter. Primo qz voluntate diuina non ꝓmo est rectū vt oīa sint ordinatissima. igit̄ ⁊c. ꝺsequntia tenet qz ꝑm Augusti. ꝓmo ◌̄ libero arbitrio. lex ꝓma ⁊ eterna est qua iustum est vt oīa sint ordinatissima. Et añcedens ꝓbat. qz oīne qđ iustū ⁊ rectū est a rectitudie rōnis ꝓme iustū et rectū est. ergo ꝓus est iusticiā et rectitudinē rationis esse q̄ iusticiā ⁊ rectitudinē voluntatis esse. ⁊ p ꝺsequēs prius est rationē et legem esse q̄ voluntatē. Secundo sic esse summā rationē p prius ꝺuenit intellectui q̄ volūtati ergo esse summā legē. tenet ꝺsequntia p August. vbi supra dicentē ꝙ lex eterna est summa rō cui semper obtpandū est. ⁊ añcedens apparet. qz q̄ cōformiter se habet electio ad voluntatē taz ratio ad intellectū ⁊c. ¶ Tercio sic minus ꝓprie appropriat̄ summo intellectui bonitas. igit̄ ⁊ summe volūtati veritas. ⁊ p ꝺsequens esse legē eternā. tenet vltima ꝺsequntia p btm̄ August. ī de vera religione dicēte ꝙ apparet supr̄ mentē nostrā legē esse eternam q̄ veritas dicit̄. Et assumptū ꝓbat qz

qdlibet obiectū vnius potentie minus ꝓ/
prie assignat alteri potentie sibi non subor
dinate Sed sic est ꝙ bonitas est obiectum
adequatū voluntatis. ⁊ veritas intellect⁹.
igit ⁊c. F ¶ Iste ratões prima facie sūt
apparentes. Sed ad repellendū causaz ap
parentie ⁊ ostendēdo causam defectus po
nā ꝯtra istū reuerendū pa. q̄tuor ꝓpositões
¶ Prima ꝓpositio est. ꝙ volūtas diuina et
diuinus intellectus seu rō sunt oīb⁹ modis
idem tam formaliter q̄z realiter. nec distin
guunt inter se aliqualit ¶ Ad declaratōez
aūt huius p̄mitto q̄tuor regl'as. ¶ Prima
est. ꝙ nunq̄z aliq̄ positio est cōcedenda nisi
cogente fidei auctoritate. cuius oppositu
apparet euidens circūscripta fide. vnd pa/
tet ꝙ nulla positio ita difficilis ad sustinen
dū sicut positio d trinitate est concedenda
nisi cogente fidei auctoritate. ¶ Secūda
est ꝙ nunq̄z similis expositori⁹ debet nega/
ri nisi vbi cogit auctoritas fidei. ¶ Tercia
est ꝙ nunq̄z debet concedi aliq̄ cōtradicto
ria de eodē verificari ex natura rei nisi vbi
cogit auctoritas fidei. patet. cū valde diffi
cile sit sustinere aliqua ꝯtradictoria de eo/
dē verificari etiaz in positione de trinitate
ad quā cogit auctoritas fidei. ¶ Quarta ē
ꝙ nunq̄z debet ꝯcedi aliq̄ ꝯtradictoria ve
rificari de terminis supponentib⁹ ꝓ eodez
ꝯuertibiliter ꝯuersione regulata ꝑ q̄cquid
seu alio mō equiualēter. patet ex predictis
Et iste regule possunt declarari sz eas sup
pono. qꝛ nullus amator veritatꝫ debet eas
negare. vnd q̄ eas negāt magꝫ sunt cachin
no irridendi q̄z argumēto reprobādi. sicut
diffuse alias declaraui Ex his ꝓbatur ꝓpo
sitio. p̄mo. qꝛ positio cōcedens ꝙ volūtas
diuina et intellectus diuinus seu ratio nō
sunt oīb⁹ modis idem sed distinguunt for
maliter est ita difficilis ad sustinendū sicut
positio de trinitate. imo difficilior. quia ita
difficile vel difficilius est ymagīari ꝙ plu/
res formalitates sint eadez res sicut ꝙ plu
res res sint eadē essentia. qꝛ inimaginabi/
le est ꝙ sit aliqua nō identitas siue distictō
nisi pluriū distinctoꝝ. et inimaginabilis ē
pluralitas nisi reꝝ. Unde videt ꝓbabile ꝙ
si ecclesia minorē nō identitatē siue distin/
ctionē potuisset imaginari q̄z realem illam
ad minus apparēter obuiandū diuine sim
plicitati. diuinis ꝑsonis attribuissz. Cum
igit ad ponendū talem distinctionez inter
voluntatem ⁊ intellectū nō cogat fidei au/
ctoritas. sed oīa tradita in scriptura sacra ⁊
determinatione ecclesie possint saluari nō
ponendo eā. imo eā nō ponere magis con
sonet diuine simplicitati. seq̄tur ꝑ primaz
regulā ꝙ talis nō sit ponenda. q̄re ⁊c. ⁊ ha/
bet ꝓpositum ⁊c. Secūdo arguit expositō
rie sic hec voluntas diuina est oīb⁹ modis
idem volūtati diuine. hic intellect⁹ diuin⁹
est hec volūtas diuina. ergo hic intellect⁹
diuinus est oīb⁹ modis idem voluntati di
uine. p̄misse sunt vere. ⁊ ꝯseq̄ntia ē sillogis
mus expositorius. q̄ nō debet negari in ꝓ/
posito sicut patet ꝑ secundā regulā. igit ⁊c
¶ Tercio. Uoluntas diuina ⁊ diuin⁹ in/
tellectus sunt idem. ⁊ ista p̄dicata sunt con
tradictoria scz esse idem formaliter volun
tati diuini. nō esse idem formaliter volun/
tati diuine. ergo nō debēt ꝯcedi de volūta
te diuina ⁊ intellectu diuino sicut patz per
secundā regulā ⁊c. ¶ Quarto Quicq̄d est
volūtas diuina est intellectus diuinus. et
econtra. Igit de ipsis nō debēt ꝯcedi pre/
dicta cōtradictoria sicut patet ꝑ quartam
regulā. ⁊ ꝑ ꝯsequens apparet p̄ma ꝓpositio
ꝓbata. G ¶ Secunda ꝓpositio est ꝙ q̄d
quid ex natura rei ꝯuenit diuine volunta
ti ꝯuenit ⁊ diuino intellectui. Ista patz ex
p̄dictis ⁊ specialiter ex tercia ⁊ q̄rta regul'.
Aliter em̄ p̄dicta ꝯtradictoria verificaren
tur de eodē. ¶ Tercia ꝓpositio est. ꝙ si ītel
lectus diuinus est lex seu regula obligato
ria etiam voluntas diuina et ecōtra. patet
ex p̄dictis etiam arguendo expositorie. Et
ideo patet ꝙ dict⁹ reuerēdus pr̄ in suis ra/
tionib⁹ assumit multa falsa. Uñ p̄mo fal/
suz est qd assumit in prima ratōe. scz ꝙ pri
us est iusticiā ⁊ rectitudinē ratōis esse q̄z iu
sticiaz ⁊ rectitudinē voluntatis esse. et ꝙ p̄
us est ratiōz legis esse q̄z voluntatis. quia
ratio diuina ⁊ volūtas diuina sunt penit⁹
idem. ⁊ quicq̄d ex natura rei ꝯuenit ratiōi
ꝯuenit volūtati ⁊c. ¶ Secundo falsuz est
qd assumit in secūda ratōne scz ꝙ esse sum
mam rationē ꝑ prius ꝯuenit intellectui q̄z
volūtati. qꝛ ita ꝓprie ⁊ de virtute sermonis
verū est ꝙ voluntas diuina est ratio sūma
sicut ꝙ intellectus diuinus est ratio sūma
cui semꝑ obtꝑandum est. ⁊c. ¶ Tercio fal
sum est qd assumit in tercia ratione. scilicz
ꝙ bonitas nō est obiectum intellectus di
uini nec veritas obiectum voluntatis di

uine qꝛ quicq̄d est obiectū huius est obie/
ctū illius. ¶ Quarta ꝓpositio non obstan/
tibꝫ p̄dictis est ista. ꝙ ſm moduꝫ loquendi
sanctoꝝ ⁊ doctoꝝ magꝫ ꝓprie appropriat̄ vo
luntati diuine esse legē obligantē q̄ꝫ intelle
ctui diuino. Ita ꝙ hec ē de ꝑ se vera. volū
tas diuina est lex obligatoria. ⁊ ñ hec. intel
lectus diuinus est lex obligatoria Et rō est
qꝛ sicut modus loquēdi doctorū est ꝙ vo/
luntas diuina est causa effectiua rerū ⁊ nō
intellectus. ex eo qꝛ q̄cquid voluntas vult
est vel fit. ⁊ non q̄cquid intellectus intelli/
git. ita in ꝓposito q̄cquid voluntas vult ob
ligari obligat̄. et nō sic de intellectu. Unde
hec ꝯseq̄ntia est bona volūtas diuina vult
sortē obligari ad a. ḡ sortes obligat̄. ⁊ ideo
ista est ꝑ se vera. volūtas diuina est lex obli
gatoria. et nō ista intellectus diuinus ē lex
obligatoria. q̄ꝫuis vtraqꝫ sit vera. quare ⁊c̄

H ¶ Ad secundū principale ꝓbandum
arguit dictus reueren. pa. sic. qꝛ ab om̄i le/
ge simpl'r prima oīs alia deriuat̄. sed a vo/
luntate diuina nō oīs alia lex deriuat̄. igit̄
⁊c̄. Maior patꝫ. qꝛ a p̄mo in vnoquoqꝫ ge
nere oīa alia eiusdē generis deriuant̄. ⁊ mi
norē ip̄e ꝓbat de legibꝫ negatiuis, que non
emanāt a diuina volūtate. sicut est ista. nō
furtuꝫ facies. Tum primo. qꝛ si diuina vo
luntas nō esset. adhuc nō furtū facere esset
Tum secundo. qꝛ nō furtū facere non ha/
bet rationē entis. igit̄ nec boni nec volibil'
Tuꝫ tercio. qꝛ talis negatio nō est obiectū
diuine voluntatis. nā pari ratiōe quelibet
alia negatio esset obiectū diuine volūtatꝭ.
q̄re ⁊c̄. Allquas alias ratiōes facit dictꝰ re
uerendus pr̄. quas cā breuitatis dimitto.
quia possunt solui sicut iste oīno pari mō.
¶ Unde breuiter ad istā dico negando mi
norē Et ad p̄mam ꝓbationē dico ꝙ ad im
possibile sequit̄ quodlibet. ideo si diuīa vo
luntas nō esset. nō furtū facere esset ⁊ nō es
set. quare patꝫ ꝙ istud nihil facit oīno ad ꝓ
positum sicut patet cuilibet intuenti. ⁊c̄.
¶ Ad secundā ꝓbationē dico ꝙ ista lex nō
furtū facies habet rationē entꝭ ⁊ boni ⁊ vo
libilis cum sit lex bona ⁊ iusta ⁊ a deo data
nec oppositū habet aliquā apparentiam
¶ Ad terciam dico ꝙ ista lex nō furtū faci
es est obiectū diuine volūtatis. nec est īcō
ueniens ꝙ negatio sit obiectū diuine volū
tatis aut intellectꝰ diuini. Aliter em̄ intel/
lectus diuinns nō intelligeret aliquā veri
tatem negatiuā. quod est absurdū. q̄re pa/
tet ꝙ rōnes huiꝰ reuerēdi p̄ris nō ꝯcludūt

I ¶ Quantū ad terciū principale in q̄
ipse probat ratiōes meas esse insufficiētes
ad ꝓpositū sciendū est ꝙ in p̄mo principio
meo primā ꝓpositionē supradictā probaui
tripliciter. Primo ex tribꝫ ꝓpositionibꝫ pre
ambulis. Quaruꝫ prima est. ꝙ inter leges
obligantes vna est lex simpl'r prima. Se/
cunda ꝙ nulla lex creata est lex simpliciter
p̄ma. ¶ Secundo qꝛ sicut attribuit̄ volū
tati diuine esse p̄mam cām efficientē. sic at
tribuendū est eidē esse primā legem obligā
tem. Nam sicut p̄mū est ꝑfectionis sic ⁊ se/
cundū. q̄re ⁊c̄. ¶ Tercio quia ſm August.
xxij. ꝯtra Faustū. lex eterna est diuina mēs
seu volūtas ordinē naturalē seruari iubēs
turbari vetans. sed nulla lex est prior volū
tate diuina. igit̄ ⁊c̄. ¶ Ad istas aūt ratiōes
respōdet re. pa. Uñ ad p̄mam negat ꝙ int̄
leges obligantes sit vna simpl'r prima ni/
si loq̄ndo d̄ p̄meuitate institutōis. ⁊ negat
ꝙ nulla lex creata est simpl'r p̄ma. loq̄ndo
de eadē primeuitate institutōnis. ¶ Sed
ista respōsio nō valet. qꝛ sicut inter causas
efficiētes est vna non creata. sic inter leges
obligātes est vna nō instituta. ⁊ sicut cau/
sa nō creata est causa efficiēs simpl'r prima
sic inter leges lex nō instituta est simpl'r pri
ma. ⁊ illa est volūtas diuina. ⁊ non est aliq̄
lex creata. Qd̄ ꝓbat̄ sic. qꝛ sic̄ nulla res cre
ata habet ex se potētiam causandi. sic nul/
la lex creata habet ex se potestatē obligādi.
Nam sicut dicit apl'us ad Ro. xiij. Nō est
potestas nisi a deo. igit̄ sicut sola diuīa vo/
lūtas est p̄ma causa indepēdens in causan
do. sic ipsa est p̄ma lex indepēdens in obli
gādo. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad secūdam ratōeꝫ respō/
det ꝙ esse legem obligātez nec dicit ꝑfectio
nem nec imꝑfectōeꝫ. Uñ nō furtuꝫ facies
esse legē. nec dicit ꝑfectōeꝫ nec imꝑfectōeꝫ
nec diliges dñm deū tuū ⁊c̄. dicit ꝑfectōeꝫ
vel imꝑfectionē. licet diligere deū sup oīa
sit alicuius ꝑfectōis. Sed ista respōsio nō
est mihi intelligibilis. Item ex hac ratiōe
sequit̄ ꝙ staret rōnalē creaturā obligari ab
aliqua lege ⁊ nō obligari a diuina volūta
te vt patet satis. igit̄ ⁊c̄. ¶ Ad terciam rati
onē q̄ est autoritas Augustini rñdet ꝙ ob
ligari varie ꝯpetit legis ꝯditori et ipsi legi
¶ Nam legis ꝯditor obligat principaliter et
effectiue seu autoritatiue. sed lex ipsa obli/

gat virtualiter ꝛ cōsecutiue. et ideo nomen legis aliquādo trās ferr̄ ad signandū institutorez legis. Et per hoc dicit q̄ hec ē falsa de virtute sermonis. volūtas diuina est lex eterna. sed hec est vera volūtas diuina est eternus ꝺditor legis. quare ꝛc̄. Sed tñ hec reſpōſio nō valet. quia absolute staret q̄ volūtas diuina aliquā creaturā obligaret. ꝛ tamē q̄ nullā legem institutā cōderet Nam ex hoc solo q̄ diuina voluntas vult aliquā creaturaz ad aliq̄d obligari sequit illā creaturā obligari absq̄ hoc q̄ oporteat aliquā legem creatā institui. ꝛ tñ nō stat creaturā obligari sine lege obligante. igit volūtas diuina ꝓpriſſime est lex obligatoria ꝛc̄. et hec sint dicta ꝺtra istū re.pa ꝛc̄.

K ¶ Contra secundā ꝓpositionē arguit magister Egidi⁹ ꝛc̄. et circa hoc tria facit. Uñ primo arguit me ꝺ impropꝛietate sermonis. q̄ in secūda ꝺclusione primi principij posui q̄ sicut diuina volūtas est causa efficiens quia vult aliq̄d esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria q̄ vult aliq̄d ad aliqualiter esse vel non esse teneri Et limitaui sensum secunde ptis dicendo q̄ licet illa sit vna ꝓpositio causalis que potest ꝺnotare añcedentis ad ꝺsequētis causalitatez ꝓpriā vel ipsoꝝ ꝺuertibilitatē p ꝺsequentiam mutuā. tamē q̄cquid sit de primo sensu nihilomin⁹ in secundo sensu volui ītelligere ipsaz. Unde cōtra istum ꝓcessuz instat nimis multis medijs ꝛ quasi in idē coincidētibꝫ ꝛ miroꝝ quomō arestat se in ꝫ ꝛc̄ ¶ Primo igit arguit q̄ ponere illā causalē ꝛ solum p illam intendere ꝺsequētie cōuertibilitatē est abuti ꝓpositōibus. Nam eodē modo cōcederē q̄ ideo voluntas diuina est obligatoria quia viatoꝝ est. ¶ Secundo eodē modo cōcederē q̄ deus est. quia si asinus volat asinus habet alas. ¶ Tercio mirarē quare illo modo. plus dico voluntatē esse ꝑmam legem q̄s intellectuz. cū eque bona sit ꝺsequētia. intellectus diuinus dictat hunc obligari. ergo obligat. sicut de volūtate. Item p talē ꝺuertibilitatē ꝺsequētie nō plus habeē q̄ volūtas diuina sit lex vel regula humane obligatōis q̄s obligatio creata diuine volūtatis. cum eque sit ꝺuertibilis ꝺsequentia vtrobiq̄z. ꝛ tñ in toto ꝓcessu meo vt dicit nihil specialius pono p qd̄ volūtas diuina debeat dici lex vl regula. quare insufficiēter reſpōdeo. Nec enado ad difficultatē quesiti. q̄ difficultas est in quo ꝺsistit radix obligatōis Modo reſpōdere ꝓcise p ꝺsequētiā illam mutuā nō sufficit ꝛc̄. ¶ Sz iste instātie sunt sophistice ꝛ falso innituntr fūdamēto. Uñ ꝓ euidēti repulsione ipsaz Sciendū est q̄ ista ꝺiunctio quia. vel alia similis faciēs ꝓpositionē causalem aliq̄n significat causam essendi. ꝛ sic facit ꝓpositionem ꝓprie causalē. vt cum dicit. quia sol lucz dies est. q̄ homo habet materiā hō est cozruptibilis. ꝛ sic de similibꝫ. quādoq̄z ꝺ talis ꝺiunctio non significat causam essendi. vt cum ꝺr quia aliqua res in diuinis generat filium. aliq̄ res in diuinis est pater. q̄ creature sunt a deo. deus est dñs creaturarū. Tales em̄ ꝓpositōes solent concedi ꝛ tamē clarz est q̄ nō denotant añcedentis ad ꝺsequens causalitatē ꝓpriā. quia sic essent false vt notū est ītuētiꝛ ꝛc̄. Jta ē in ꝓposito q̄n̄do dixi. hec ꝓpositio volūtas diuina est lex obligatoria. q̄ vult aliquid ꝛc̄. non denotat antecedētis ad ꝺsequēs causalitatē ꝓpriam sed ꝺuertibilitatē p ꝺsequentiā mutuam. Uolui em̄ p hoc excludere ꝑmū sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. q̄ sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria. sed p hoc q̄ dixi q̄ talis ꝓpositio sicut ꝛ alie supradicte signat añcedētis ad ꝺsequēs ꝺuertibilitatē p ꝺsequentiā mutuam. nō volui excludere q̄n aliud requirar seu q̄ hoc sufficiat ad veritatē talis causalis. sed dico q̄ hoc requiritur ꝛ sufficit mihi ad ꝓpositū. ¶ Et si querat quid vltra hoc requirit quero etiā idem ab eo de aliꝭ causalibꝫ supradictis. ꝛ ita faciliter reſpondebo sibi sicut ipse mihi. Nec aliud teneoꝝ reſpondere q̄ non habeo hic tractare de veritate causaliuz nisi aliter cogat vi argumētoꝝ. ꝛ ex his patet q̄ due ꝑme instātie nō faciūt ad ꝓpositū. ꝛc̄. Ad terciam instantiā dico q̄ ipse mirar sine causa. Nam q̄uis dixerim q̄ voluntas diuina sit prima lex seu regula nō ꝓpter hoc negaui hoc de intellectu diuino. imo ex ꝑmo seq̄tur secunduz expositorie arguēdo. cū etiā volūtas et intellectus sint oīno idem vt supra ꝓbaui. Tamē quare magis appropꝛiatur volūtati esse legem obligatoriam q̄s intellectui supra dixi. scilicet quia licet vtraq̄z istarū sit vera. voluntas est lex obligatoria. et intellectus est lex obligato

ria. tamē prima est vera p se et non secūda. Cuius rationē assignaui. qz quicqd volūtas diuina vult obligari obligat. sed nō hc quid intellectus intelligit ꝛc. Et q̄uis bñ sequat intellectus diuinus dictat hūc obligari. ergo obligat. sicut de voluntate ꝛc. nō tñ sequit. intellectus diuinus intelligit hunc obligari. ergo obligat. vt patet cuilibet intuenti. quare ꝛc. Ad quartā instanti am nego assumptū. ꝛ cum reuerentia dico q̄ satis assignat que sit radix obligationis Nam illa est diuina volūtas. ꝛ illa satis explicat p hoc q̄ dixi ꝛc. nec oppositū ipse probat. ¶ Et si aliquis doctor pfundius attigat hanc materiam supplico q̄ ostendat.

¶ Secundo dictus magister principaliter descendēdo ad ꝓpositum agit ō illa ꝓpositione vt est causalis ꝓprie. et circa h̄ ponit duas ꝓpositiōes. ¶ Prima est. q̄ licz diuina voluntas vt sic nō sit ꝗrūlibet effectuum ratio formaliter effectiua. est tñ diuinarū rationū causaliuz ad agendū ratio applicatiua. Prima pars ꝓbat. quia vt sic nō est quorūlibet eminenter ꝓtentiua. Secunda quia aliter non saluaret q̄ ipsa esset oīm rez causa. Sed nō insistendo circa ꝓpositionē istā quia nō videt mihi facere ad ꝓpositū. Dico breuiter q̄ est falsa. et arguo contra eā sic. quia vel ipse ꝓcedit in deo distinctionē formalē vl̄ non. si sic. cōtra hoc sunt illa que supra dixi. etiam ipsemet dixit se nō ponere talē distinctionē. Si ergo nō ponat ea3. patet clare q̄ illa ꝓpositio nō potest esse vera. qz in deo nō sunt plures ratiōnes causales. nec ratio causalis aliq̄ modo distinguit a voluntate diuina. Hec est verū qō assumit in ꝓbatione. scz q̄ voluntas diuina nō sit quorūlibet effectuū eminenter cōtentiua. quare ꝛc. ¶ Ex predicta ꝓpositione intulit ꝓtra me q̄ hec talis ꝓprie nō est ꝓcedenda. qz deus vult aliquid esse illud est. vel qz deus vult aliqd fieri illō fit put li quia dicit causalitatē formalē. sed reuera istud nō est ꝓtra me. quia bene ꝓcedo q̄ si li quia dicat causalitatē formalez. illa esset falsa cum deus ipse nullius rei sit formalis causa. Sz cum hoc stat q̄ illa causalis est vera. put li quia distinguit causalitatem efficientē. sed ꝓtra hoc ipe arguit imponendo mihi q̄ ego posui istā regulam q̄ omnis causalis est falsa vbi ꝓseqns includit deum aliqd facere aut scire aut velle. sz hanc falsitatem aut potius puerilitatē nūq̄ posui. sed bene posui istam regulā q̄ nulla ꝓpositio causalis cuius ꝓsequēs significat tanq̄ significatū totale deum velle aut intelligere est vera ꝓprie. ꝛ p ꝓpositionē propriе causalem intellexi illā in qua illa ꝓiūctio quia significat causaz essendi sicut de claraui. modo videat ipse si iste differāt. satis em̄ clarz est q̄ sic. quare ꝛc. ¶ Secūda ꝓpositio sua est q̄ licet voluntas diuina vt sit legis obligatiue diuine ad extra obligādum sit ratio applicatiua. intellect9 tñ diuinus magis p se est causa obligatōis q̄s voluntas. ¶ Primā partem ꝓbat ex prima ꝓpositione. sed ipsa etiā eodem modo potest improbari sicut ꝓpositio illa. qz si nō ponatur distinctio formalis. nō potest sustineri q̄ ipsa sit vera. vt patet. quare ꝛc. ¶ Sz secundaz ptem ipse ꝓbat sic. quia inter leges creatas magis de p se obligat ratio q̄s voluntas. igit ita est in deo. ꝓsequētia tenet p simile. et añcedens ꝓbat. Primo p vnū dictū meū in quo posui q̄ habitus fidei infuse est pfectissima lex creata qui tamē ptinet ad intellectū. igit ꝛc. Secundo quia null9 actus dicit rectus vel iustus nisi qz principaliter ꝓformis rationi. igit ꝛc. Sed breuiter nego istam secundā partē. ꝛ ad ꝓbationem quicqd sit de añcedente. nego ꝓsequētiā ꝛ similitudinē. et ratio dissimilitudinis pōt assignari. qz in deo inter voluntatez et intellectū aut actū voluntatis ꝛ intellect9 nulla est oīno distinctio. Non sic aūt est in creatura. et istud possz deduci. sed dimitto ꝛc. ¶ Tercio principaliter dict9 mgr ponit q̄ ista ꝓsequētia nō valet. deus vult aliquē obligari ergo illū immediate obligat qō ꝓbat multipliciter. Primo. ꝗa stat aliquid a creatura potēte obligare precipi et illud nō precipi a deo. igit ꝛc. cōsequētia tenet vt dicit p descriptionē meā ō obligari. ꝛ añcedēs ꝓbat. quia aliter oīs obligatō esset de iure diuino qō est falsum. Secundo aliqō est ciuile dominiū qō nō est de iure diuino. igit etiam ꝛ obligatio ꝛc. Tercio multe sunt iniuste obligatōes. ꝛ q̄ sunt peccata in esse obligatōis. ergo deus illis nūc obligat. Item q̄rto. si oīs obligatio esset a deo. sequeret q̄ omnis obligat9 obligatiōnē nō adimplēs peccaret mortaliter. patet quia ꝓtra deum obligantē. Quinto ad inuicem non concurrūt humana obligatio

ꝛ diuina. igitur ꝛc. Antecedens patet. qꝛ ꝑfecte ad aliquid obligatus scz obligatōne diuina. amplius ad illud obligari non pōt sicut ꝑfecte dñs amplius fieri non potest dominus. vnde si diuine obligatiōi posset succedere alia obligatio cū illa prima non confirmaret nec intenderet. videt ꝙ superflueret. Item sexto. quia obligare vt videt aliud dicit q̄ efficere obligationē ꝑcise. ergo cum generali dei concursu effectiuo staret ipm non obligare ꝛc. ¶ Sed ꝓtra predictam ꝓpositionē arguo ꝓbando ꝙ illa ꝓsequētia sit bona. quia si nō. tunc oppositū cōsequentis stat cū añcedente. et sic stat ꝙ deus vult aliquē obligari ꝛ tamē illū immediate nō obligat. qđ est falsuꝫ. sicut nō stat ꝙ deus velit aliq̄d fieri ꝛ tñ illud immediate nō faciat. aliter diuina volūtas non essꝫ immediate efficax vniuersaliter oīm q̄ sūt vel fiunt. qđ est ꝓtra doctrinā sanctoꝝ ꝛ ecclesie. vt satis patet. igit ꝛc. Nec valent. cū reuerentia. rōnes sue. Uñ breuiter discurrendo ꝑ eas. Ad ꝑmam dico ꝙ nō stat aliquid a creatura potente obligare precipi ꝑcepto iusto ꝛ obligatorio. ꝛ illud nō precipi a deo. ideo dicit christꝰ loquēs ad prelatos q̄ possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. qui vos spernit me spernit Lu. x. Ideo simul ad primā instantiaꝫ ꝛ secundā dico ꝙ ex hoc nō sequit ꝙ oīnis obligatio sit de iure diuino. et cōcedo ꝙ sicut est aliquod ciuile dominiū qđ nō solet dici de iure diuino. ita etiam de aliqua obligatione. quia ſm modū loquēdi cōmunez aliqua obligatio vel aliqđ dominiū nō dicit de iure diuino. qꝛ sit a deo approbante. nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicit. sicut patet ex his q̄ dixi in tercia ꝯclusione primi principij. sed ea nunc nō recito ꝛc. ¶ Ad terciam instantiaꝫ dico ꝙ nihil iniustū seu peccatū est lex obligans. sicut alias dixi. ꝛc. ¶ Ad quartā nego ꝯsequentiam. q̄a ex hoc ꝙ aliq̄d est contra deum non inferꝛ ꝙ sit mortale peccatū Nā sic omne peccatū essꝫ mortale cum qđlibet sit ꝓtra deū. ¶ Ad q̄ntā nego assumptum ꝛ ad ꝓbationē nego añs. Uñ dico ꝙ loq̄ndo de ꝑfectione dñi ſm q̄d et in genere q̄le attribuit creature. aliqs ꝑfecte dñs pōt fieri amplius dñs Nam eiusdē rei plures possunt esse ꝑfecti domini. sic rex et baro in eadez baronia. ꝛ tamē constat ꝙ si in eandem ꝑsonam concurrerēt ista duo dominia ille esset amplius ꝛ ꝑfectius dñs. nā sicut oñdit dñs armachan⁹ in primo libro de paupertate xp̄i ca. ꝑmo. dominia ſm ꝙ magis aut minus habent de auctoritate ꝓpria respectu actuuꝫ siue vsus dominij di cunt magis aut minus dominia vl ꝑfecta quare ꝛc. Nec valet qđ dicit scz ꝙ si diuine obligationi posset succedere alia obligatō cum illa ꝑmam nō cōfirmaret nec intenderet quod ergo superfluerꝛet. Nam ꝯsimili mō ꝓbaret ꝙ si diuine causalitati coageret aliqua causa secunda ꝙ illa causa secunda superfluerꝛet sicut clare patet. ¶ Ad sextaꝫ cōcedo ꝙ obligare aliō dicit q̄ efficere obligationē imo dico ꝙ stat deū aliquid ō nouo obligare. ꝛ tñ nihil de nouo efficere. iō istud magis est ꝓ me q̄ ꝓtra. quare ꝛc. ¶ Uerū est ꝙ ad declarationē ꝯclusionis mee in ꝑmo principio meo posui descriptiones hoꝝ terminoꝝ. obligari ꝛ teneri. et dixi ꝙ obligari est teneri ad aliqualit esse vl nō esse. siue ad aliquā dispositionem habendā vl aliqua dispositiōe carendū. Sz teneri est habere a suo superiori phibitionez vel ꝑceptum de aliquo existente in inferioris libera potestate. Et istaꝫ descriptionū declaratio magis patuit in tercia conclusione primi principij. vbi ostendi quid sit ꝑceptum ꝛ quid prohibitio. ¶ Contra hoc instat primo quia describere obligari ꝑ teneri est diffinire magis notum per minus notum. ¶ Secundo arguit ꝙ teneri non bene describitur. quia stat ꝙ deus aliquez obliget. et tamen nihil precipiat vel prohibeat. ¶ Tercio ad idez. quia tunc sequeretur ꝙ creatura seipsam obligare nō posset cum sibiipsi non sit superior. ¶ Quarto qꝛ per hanc descriptionem euado difficultatem de obligatione ad impossibile. de qua doctores multi multum dubitant. modo ponere vnum mere voluntarium quid nominis sic euasiuum difficultatum nō probatum. est irrationabile sicut patet. iō ꝛc. Sed ad ista voluntarie dicta non ꝓbata respōdeo breuiter. vnde ad primā et secūdam instantiam nego antecedens. ꝛ miroꝝ q̄modo ipse sic petit principium assumendo simpliciter illud quod est ꝓbandum vt patet. ¶ Ad terciam nego ꝯsequentiā qꝛ licet creatura nō sit superior tamē pōt seipsam obligare id ē aliq̄d facere vñ seq̄t ipaꝫ esse

obligatā. ⁊ habere a suo supiori ꝓhibitōez vel p̄ceptū de aliquo. de quo prius nō habuit. sicut patet de illo q̄ vouet pauptatem vel virginitatē ⁊c. ¶ Ad quartā dico ꝙ illud q̄d noīs est rationale. nec ꝑ ipsum euado illā difficultatē de obligatiōe ad impossibile. nisi sicut decet eaz euadere. imo ex hoc ꝙ sancti dicunt ꝙ deꝰ non pōt obligare ad impossibile. seq̄tur ꝙ illud q̄d noīs sit ratōnale. et si nō placeat sibi det aliud melius ⁊ ego cōtentabor. Et hec sunt dicta contra istū reue. magistrū. ⁊c. P ¶ Contra terciam ⁊ q̄rtam ꝓpositōes arguit frater petrꝰ ⁊c. Et in p̄mo principio suo posuit istā terciā ꝯclusionē ꝙ nō stat creaturam rōnalez peccare mortaliter ⁊ ipsam nō ꝯmittere vl̄ omittere legi rōnis vel nature difformiter Quā ꝓbat supponēdo ꝙ talis creatura habeat noticiā vltimi finis ⁊ p̄ncipioꝝ moraliū. Uñ arguit sic. Nam dato ꝙ nullū essz p̄ceptum creature datū adhuc creatura rationalis lege rōnis seu recti dictaminis naturalis indispensabiliter obligaret̄ sub pena peccati deo honorē reddere. ei obedire. ⁊ ip̄m nō odire. ergo nō stat creaturā peccare ⁊c. ꝯseq̄ntia tenet. qꝛ qd̄ indispensabilit̄ obligat necessario obligat. stante ꝯstantia subiecti obligabilis. Sed añs ꝓbat̄. quia lex naturalis est īmutabilis ⁊ indelebil̄ in suis principijs q̄ sunt bonū facere et malū fugere. vt oñdit thomas p̄ma scd̄e. q. xliiij. iiij. ⁊. vj. articulis. Und̄ articl̄o. vj. allegat August. ij. cōfes. dicentē. Lex scripta est in cordibꝫ hoīm quā nulla q̄dez delet iniquitas. Sed lex scripta in cordibꝫ hoīm est lex naturalis. ergo lex naturalis deleri nō pōt Hec rō sancti thome ibidez. ¶ Secundo cōfirmauit ꝯclusionē autoritate beati Augustini libro scd̄o de s̄mone dñi in monte capl̄o. ij. vbi dicit Nulla est anima q̄uis ꝑuersa q̄ tamē ratiocinari possit. in cuiꝰ conscientia non loquat̄ deus. Quis em̄ scripsit legem naturalē in cordibꝫ hoīm nisi deꝰ ⁊c. Ex hac ꝯclusione intulit terciū correlariū. videlicz ꝙ impossibile est creaturā rōnalem obligari a diuino velle. ⁊ eā nō obligari aliqua alia lege. patet ex cōclusiōe. Et cōfirmatur. quia nō stat creaturā rōnalez omittere vel cōmittere contra diuinū velle. et non cōtra dictamē rationis. ergo non stat eam obligari ad aliquid ꝑ diuinū velle quin ipsa ad illud obliget̄ per dictamen legis naturalis seu rationis recte. Confirmauit. quia in mente rationalis creature est ꝓprie lex seu regula iuste vite Sed regula menti rationali intrinseca est lex naturalis rationis. que indissolubilit̄ obligat creaturam talem ad nihil agendū contra conscientiam. ergo correlariū verꝝ. Antecedēs est prima pars primi correlarij tercie conclusiōis mee. vbi dixi. sicut virtus iusticie solum est in mente ⁊c. Oppositū huiꝰ correlarij ꝓbaui sic sicut prima causa quicq̄d agit cum causa secunda potest agere se sola. sic prima lex vel regula. ⁊c. Ad hanc rationem dixit. ꝙ inter obligare ⁊ causare effectiue est magna dissimilitudo ⁊ differentia. quia non quodlibet obligare est agere vel actio. quia lex scripta obligat ⁊ tamē nihil ꝓducit vel agit in obligādo. ideo ad formam negatur secūda pars maioris seu antecedentis ratōne dissimilitudinis q̄ est inter causare effectiue ⁊ obligare. ¶ Sed licet circa hec multa possent dici. tamē breuiter dico ꝙ ista nullo modo sunt ꝯtra me Unde primo ꝯcedo ꝙ de potentia ordinata non stat creaturā rationalez peccare vl̄ cōmittere aut omittere contra diuinū velle ⁊ nō contra dictamen rationis seu legis nature aut alterius legis create. ⁊ nihil plꝰ probant ratiōes predicte. sicut patet intuenti. ⁊ hoc idem etiam cōcessi ⁊ probaui in tercia conclusione primi principij mei.

¶ Secundo nō obstantibꝫ istis cōcedo ꝙ de potētia absoluta stat creaturā rōnalem peccare ⁊ ꝯmittere vel omittere cōtra diuinum velle. ⁊ nō ꝯtra dictamen alicuius legis create. et in hoc sensu eius cōclusio est falsa nec sufficienter ꝓbata. nec responsio quam dat ad rationē meam videtur sufficere. quia q̄uis inter obligare ⁊ causare effectiue sit magna dissimilitudo ⁊ differentia. tamē ratiōe huius dissimilitudinis nō euacuatur ratio mea. quia quo ad hoc ē simile ꝙ sicut causa secunda non potest agere sine prima. sed bene prima sine secunda sic lex creata non potest obligare sine prima. sed bene prima sine quacūqz alia. ideo ⁊c. Q ¶ Contra quintam ⁊ sextam ꝓpositiōes arguit reuerēdus pater frat̄ michael ⁊c. et ponit cōclusionē contradictoriam supradictis ꝓpositionibꝫ Et primo probat ꝙ nō omne peccatum est ꝯmissio vel omissio contra legis prohibitionē vel p̄ceptuz

Tum ꝓmo qꝛ aliqua ignorantia est peccatū q̄ nec est cōmissio nec omissio ꝛc̄. Tum secundo qꝛ peccatū veniale ꝛ negligentie. nec est cōmissio vel omissio ꝓtra legis phibitionē. Tum tercio. qꝛ si oē peccatū esset cōmissio vel omissio ꝓtra legis phibitionē sequereꝛ q̄ q̄libet transgressio p̄cepti esset peccatū vel imputareꝛ ad culpā. qō est falsum. cū aliq̄ solum imputeꝛ ad penam Sz ad ista breuiter respōdeo. vñ ad ꝓmam ꝛ secundā simul nego assumptū. et pbatio sua consistit in q̄busdam diuisionib⁹ peccati ꝛ cōpationib⁹ peccatoꝝ| quas ipse assignat. sed illas nego. nec video q̄ habeant aliquā apparentiā. nisi eq̄uocando de istis termis cōmissio ꝛ omissio. ideo ꝛc̄. ¶ Ad terciā dico q̄ ois trāsgressio p̄cepti ꝓprie dicta q̄ est cōtra p̄ceptum ad intentionē p̄cipientis est peccatū seu ad culpam īputabilis. nec oppositū ipse probat. ideo nihil plus dico.

¶ Secundo principaliter dictus reuerēdus pater pbat q̄ aliq̄d est ex se peccatum ꝛ nō p̄cise qꝛ lege phibitū. Et arguit ꝓmo sic. quia possibile essz hominē peccare nullo p̄cepto sibi dato. scz neglectis eternis et spūalib⁹ bonis se cōuertendo ad tpalia bona. quia hoc est peccare ſm Augustinū ꝑmo de libero arbitrio. Cū ꝑ hoc turbeꝛ naturalis ordo. quē eterna lex seruari iubet ꝛ turbari vetat. sed nō minus pōt hoc homo habito p̄cepto nullo sicut cum p̄cepto. igitur ꝛc̄. Secūdo ad hoc est auctoritas beati Augustini in eodē libro. vbi dicit. Non sane. ideo malū est adulteriū. qꝛ vetaꝛ lege sed ideo vetaꝛ lege qꝛ malum est. ¶ Tercio ad hoc est auctoritas philosophi. ij. Ethi. vbi ait. Non ois aūt suscipit operatio neq̄ ois passio medietatē. Quedam em̄ cōfestim nominata conuoluta sunt cū malicia. puta gaudiū de malo. inuidia. adulteriū. homicidiū. hec inq̄t oīa ꝛ q̄ talia dicunt ſm ipsa mala esse. igiꝛ sequit ꝓtra me ꝛc̄. ¶ Sz breuiter dico q̄ ista nō sunt ꝓtra me. sed laborant in eq̄uoco. Vñ bene ꝓcedo q̄ aliq̄d ē peccatū nō p̄cise. qꝛ lege phibitū. intelligendo de lege scripta vel hūana. et hoc nihil. aliud pbant auctoritates p̄dicte. sed tñ cum hoc stat q̄ nihil est peccatū nisi qꝛ lege phibitū. id est nisi quia est ꝓtra legem eternam ꝛ voluntatē diuinā. Et ꝑ consequens nihil est ex se peccatum. quia nihil est ex se tale quod non est intrinsece tale. sed solum ꝑ denominationē extrinsecam. Et oppositum huius non pbant ratiōes p̄dicte sicut clare cuilibet intuenti potest apparere. quare ꝛc̄. R ¶ Tercio p̄ncipaliter dictus reuerendus pater ostendit rōnes meas non sufficere. Vñ quintā ꝓpositionē pbaui.

¶ Primo ex ꝑma ꝯclusione ꝑmi p̄ncipij in qua declarauī q̄ volūtas diuina est lex prima obligatoria. ꝛ ꝑ ꝯsequens oīs peccatū est cōmissio vel omissio ꝓtra diuie voluntatis obligationē. ¶ Secundo probaui eam ꝑ Augustinū. xxij. ꝓtra Faustū vbi dicit q̄ peccatū est dictum factū vel cōcupitum ꝓtra legem eternam. quare ꝛc̄. Sed ad hec respondet ꝑmo q̄ satis posset ostendi q̄ neutra illaꝝ ꝓpositionū sequit ex conclusione ꝛc̄. Sed hoc ipse nō ostendit. ideo ꝛc̄. Secūdo dicit ad auctoritatē Augustini q̄ illa descriptio quā ponit non est generalis ꝛ sufficiens descriptio peccati. sed ex ꝑmit solum materiā circa quā ꝓtingit esse peccatū actuale ꝛc̄. sed hec responsio nō est ad ꝓpositū. qꝛ ñ allegaui illā auctoritatē augustini tanq̄ diffinitionē peccati. sed vt ꝑ illam ꝯcluderē q̄ omne peccatū est contra legis eterne seu volūtatis diuine obligationē. quare ꝛc̄. ¶ Tercio ad pbationē sexte ꝓpositiōis q̄n dixi q̄ nullus est peccatoꝛ nisi quia p̄uaricatoꝛ ꝛc̄. Respondet q̄ sumendo large p̄uaricationē q̄libet potest dici p̄uaricatoꝛ q̄ agit ꝓtra legem cōmunit loq̄ndo de lege. ꝛ sic ꝓcedit maiorē ꝛ pbationē. et sic intelliguntur auctoritates psalmiste. Preuaricatores reputaui oēs peccatores terre. Et illa autoritas ap'li ad Ro. iiij. vbi dicit. Non est lex nec p̄uaricatio. Sed sumendo ꝓprie vl' stricte p̄uaricationē. ille solum dicit preuaricatoꝛ q̄ agit cōtra legē cōtracte sumptam. Et sic negat maiorē. quia aliquis est peccatoꝛ q̄ non est preuaricatoꝛ contra legem stricte sumptaz. ideo dicit q̄ ratio nō ꝓcedit. Sed ista respōsio est insufficiens. qꝛ ipse non declarat quid ipse intelligit ꝑ legem cōmunit sumptā. ꝛ q̄d ꝑ legē cōtracte vel stricte sumptā. vñ si ꝑ legez cōmuniter sumptā ipse intelligat indifferēter tā legē ꝑmā que est volūtas diuina q̄z legē secundā q̄ est lex creata. Et ꝑ legē stricte sūptam intelligat solum legem creatam. tūc cū lex prima que est voluntas diuina ita ꝓprie vel magis sit lex obligatoria sicut que cunq̄z lex creata. sequit contra ipsum q̄ ita

proprie vel magis aliqs est ꝓuaricator legis. qz agit ꝯtra legem creatã qđ est ꝑ ipm. quare ꝛc. Sic igit ex oibus ꝓdictꝫ patet q̃ ser ꝓpositiões supradicte stãt in veritate ꝛc.

Incipit principiũ in terciũ libꝝ sñiaꝝ.

A

Quena doctri

q na hec noua. Ista questio mouet Dar. j. ca. quaꝫ alias in eiusdẽ libri ꝓncipio ꝛ similiter in ꝓmo sñiaꝝ exordio ꝓ me assumptã ꝓ themate itez nunc resumo Reuerẽdi ꝑsulis mgri ac dñi carissimi ficut sacra testat hystoria. bonus oĩm artifex deus q̃ oĩa non nisi bona ꝓduxit in esse. hoiez ipm specialis ꝓrogatiua bonitatis creauit inter cetera valđ bonũ. eũqꝫ ad ymaginẽ suam factũ virtutibꝫ singulis insigniuit. Sed vt de alijs taceamus q̃tuor specialiter ꝟtutibꝫ videre mihi videor amictũ fuisse hominẽ ab ipso sue creatõis exordio. dederat eĩ sibi deus miscõiam ad cõseruationẽ. hunc siq̃dem miscõia custodiebat. Dederat veritatẽ ad eruditionẽ. hunc veritas docebat. Dederat iusticiã ad directionẽ. hũc iusticia regebat. Dederat et pacem ad declarationẽ. hũc deniqꝫ pax fouebat. Sed heu miser hõ descẽdẽs de hierusalem in hiericho incidit in latrones. Lucꝛa q̃bꝫ suis ꝟtutibꝫ miserabiliter spoliatus accepta ꝓdidit munera deitatꝫ. ꝓdidit enĩ pietatẽ ꝛ miscõiam. ꝓdidit veritatẽ ꝛ sapiẽtiam. ꝓdidit eq̃tatem ꝛ iusticiaꝫ. ꝓdidit etiã pacẽ ꝛ ꝯcordiaꝫ. Perdidit itaqꝫ homo iste pietatẽ ꝛ miscõiam q̃ sic exarsit in concupiscentia sua vt nec sibi nec filijs ꝑceret nascituris. Sed in se impius ꝛ inmisericors in posteros. simlr oẽs terribili maledicto ꝛ necessitati mortꝫ adiecit. Perdidit hõ iste veritatẽ ꝛ sapientiã q̃ diaboli credens mendacio ĩmortalitatẽ fallaciter ꝓmittẽtis. insipiens factus diuini verbi infallibilẽ veritatẽ abiecit. Perdidit hõ iste equitatẽ ꝛ iusticiã q̃ serpentis ꝓsuasioni ꝛ mulieris voci obediuit potiꝰ qꝫ diuine. tũc eĩ vt Qui dñi verbo vtar. Terras astra reliquit. Perdidit deniqꝫ hõ iste pacem ꝛ ꝯcordiã q̃ incepit caro ꝯcupiscere aduersus spm̃ ꝛ cõtra ipsum oĩs creatura q̃ ꝓꝰ sibi subiecta fuerat rebellare. tunc eĩ intus pauor ꝛ foris timor inuasit. Sic igitur prochdolor virtutes a terra passe sunt exilium. Sic in celũ coacte sunt capere refugium. sicqꝫ ipo hoie derelicto ad deuꝫ q̃ eas dederat redierunt. Sed pensandũ est carissimi et diligentius ꝑscrutandũ qualiter summa creatoris sapiẽtia circa miserabil' creature sue reparationẽ mirabiliter disposuerit ꝓuidere. Factum est nanqꝫ in celo consiliũ vt de causa lapsi hominis tractaret. in q̃ medius pater luminũ iudicis fungẽs officio residebat. ante cuius ꝑspectum virtutes ipse que dicte sunt principaliter assistẽtes sup hac re pariter conferebant ꝛ vtraqꝫ ex parte qđ eis videbatur vtilius loquebant Siquidẽ veritas ꝛ iusticia hominẽ miserum condẽnabant. pax vero ꝛ miscõia eũdem dulciter excusabant. veritas igitur ac iusticia cõtra hominẽ parate ad faciendaꝫ vindictã his verbis iudicẽ affabant. Nunquid oportet impleri sermonem quem locutus es domĩe. Necesse est ergo vt totus moriat Adam cum omnibꝫ qui in eo erãt qua die vetitũ pomum in ꝓuaricatõe gustauit. Nunquid si ꝓuaricator predictam mortis sententiã euaserit non iam ꝑmanebit in eternũ veritas tua domine. Nunqđ in teipsum iudicez partis huius merita retorquent. Cauendũ eĩ oĩno est ne fiat irritum verbũ tuũ. ne sermo tuus viuus ꝛ efficax vlla occasione vincat. Pax vero ꝛ misericordia econtra ꝓ parte homis pia iudicis pulsantes viscera loquebant Nunqđ obliuiscet misereri deus aut continebit in ira sua miscõias suas. Nunquid domĩe in eternũ irasceris nobis aut extendes irã tuam a generatione in generationẽ. Jam eĩ tua miscõia perijt ꝛ nulla est oĩno si aliquã do nõ misereris. Nunqđ ergo domĩe misericordie recordaberis vt culpa hois qui de fragili limo ꝓductus est qui a forti diabolo seductus est in foro tue pietatis valeat excusari. Eget eĩ tua miseratiõe creatura tua. q̃m misera facta est ꝛ miserabilis valde. venit autẽ ꝑ tus miserendi eius imo iam ꝑterijt tempus. Tu ḡ domĩe miserere Sic igit grandis erat cõtrouersia ꝛ intricata nimiuꝫ disceptatio. nec videbat. quõ possent erga hoiez veritas ꝛ iusticia ac simlr pax ꝛ mia ꝓseruari Sz audite dilectissimi sup hac deceptatõe iudicij sñiam. Sane ꝛ diu mltũqꝫ visus sit dissimlare pr̃ miscatiõnũ vt iteriꝫ satisfaceret zelo ꝟitatꝫ ꝛ iusticie

nō tñ infructuosa fuit patri miscdie suppli/
catio īportuna. sed exaudita fuit ī tpe opor
tuno. imo vt declamātis senece verbo vtar
Perierat totus orbis nisi sup irā fuisset mi
sericordia. vñ tandē pi⁹ ⁊ clemēs iudex pa/
ci ⁊ miscdie ꝯdescendēs sup p̄dicta ꝯtētiōe
talē ꝓtulit sniaz Penitet inq̄t me fecisse ho
minē. Gen. vj. bonū em̄ erat si nat⁹ nō fuis/
set hō iste. mihi aūt incūbit pniam agere ꝓ
hoīe quē creaui. vadam ergo ⁊ naturam as
sumens humanā ꝓ hoīs redemptiōe mor/
tem patiar ab hoīe. His itaq̄ auditꝫ factū
est qd̄ ꝓpha dixerat. Miscdia ⁊ veritas ob
uiauerūt sibi. iusticia ⁊ pax osculate sūt. p̄s.
lxxxiiij. Tūc em̄ indissolubili ꝯiuncte fede
re vnanimiter iudicis laudauerūt ꝓpositū
⁊ sic ꝓlata snia facta est ꝑtiuz ꝯcordia. Sz
attendite carissimi qualiter p̄missa snīa exe
cutioni fuerit demādata. venit em̄ plenitu
do tpis. ⁊ iā pluribꝫ tēpoꝝ curriculis euo/
lutis q̄bus os suū dilatauerat infernus vt
nascētes recipet ⁊ mortis terminos ampli
aret. Tandē pueroꝝ vagit⁹. voces iuuenū
senū lacrimas. vtriusq̄ sexus stridores dē
tiū. miseratio diuina ꝯspexit. vñ ꝓpter mise
riā inopū ⁊ gemitū pauꝑum. nunc exurgā
dicit dñs psal. x. Uolens ḡ pijssimus dñs
hoīem eripe ne ab inferni faucibꝫ sorberet
⁊ ei de miscdia reddere qd̄ sibi fuerat de iu
sticie ratiōe sublatū. dignat⁹ est ab arce ce/
li. a solio gl'ie. in hoīm coloniā. in seruilem
formā vsq̄ venire. sed ⁊ carnē peccati susci
pere vt ꝓ hoīs redemptione fieret de⁹ hō.

¶ Hec est igitur breuis noue xp̄i doctrine
summa. hec est breuis toti⁹ legis euāgelice
sentētia. hec est doctrina ꝑ quā lux in tene/
bris orit ⁊ salus nascit in peccatis. hec ē do
ctrina tā singulariter mirabilis. ⁊ tā mira/
biliter singularis vt in ei⁹ ammiratione ra
ptus hō nō immerito in admiratiue q̄stio/
nis cogat ꝓrūpe verba dicens. Quenā do
ctrina hec noua. q̄ fuit q̄stio vestris ꝓposita
reuerētijs a principio. B ¶ Ad quā qui
dē q̄stionē sicut alias dicebat magister sen
tentiaꝝ in quadriptito hui⁹ libri volumi/
ne sub q̄druplici ꝯclusiōe respōdet. ¶ Pri
ma est. ꝙ hec est doctrina ꝑ quā summa di
misteria secreti⁹ reuelant in primo. ¶ Se
cunda est ꝙ hec est doctrina per quā noua
mundi vestigia subtili⁹ declarant in secū/
do. ¶ Tercia est ꝙ hec est doctrina ꝑ quaz
mira verbi ꝯmertia sublimius reserantur
in tercio. ¶ Quarta est ꝙ hec est doctrina
ꝑ quaz pia lapsi remedia suaui⁹ ꝓpinant in
quarto. ¶ Per ipsam nanq̄ reuelant secre
tius velata misteria summe trinitatis quo
ad p̄mū. ꝑ ipsam declarant subtilius crea/
ta vestigia noue entitatis q̄ ad secūduz. per
ipsaz reserant sublimi⁹ sacrata ꝯmertia mi
re caritatis. quo ad terciū. ꝑ ipsam ꝓpinant
suaui⁹ oblata remedia pie sanitatis q̄ ad q̄r
tum. Nā in h̄ q̄driptito sniaꝝ libro tractat
mgr̄ q̄druplex doctrine xp̄i noue ⁊ euange
lice legis archanū euāgeliste iohāni diui/
nitus inspiratū. Joh. j. ca. Primū est ꝙ in
principio erat verbū ⁊ verbū erat apud de
um ⁊ deus erat verbū. Quod est beate tri/
nitatis summū misteriū in p̄mo libro. Se
cundū est ꝙ oīa ꝑ ip̄m facta sunt ⁊ sine ip̄o
factū est nihil. qd̄ est create entitatis nouū
vestigiū in secundo libro. Terciū est ꝙ ver
bū caro factū est. qd̄ est diuine caritatꝫ mi/
rū ꝯmertiū in tercio libro. Quartum est ꝙ
habitauit in nobis. Et vidim⁹ gl'iam eius
qd̄ est humane sanitatis pium remediū in
quarto. Sic igitur ꝑ hanc doctrinā altius
erigit humanus ꝓspectus quo ad primuz.
dulcius instruit humanus aspectus q̄ ad
secundū. Rectius dirigit humanus ꝓspe/
ctus. quo ad terciū. Mitius corrigit hu/
manus defectus quo ad quartū. Nā magi
ster in hoc sententiaꝝ libro correspōdenter
ad p̄missa Ad erigendū ꝓspectū hominis
agit de cognitione dei ꝑfecti luminis in p̄
mo. Ad instruendū aspectū homīs agit de
creatione mundi effecti germinis. in secun
do. Ad dirigendū ꝓfectū hominis agit de
cōmunione v̄bi effecti numīs in tercio Ad
corrigendū defectū hominis agit de cura
tione lapsi infecti semīs in quarto. ¶ Hee
sunt igitur q̄tuor conclusiones ad ꝓpositā
q̄stionem respōsales quas mgr̄ sniaꝝ ꝑtra
ctat. de quarū tercia nunc solū dicendū est
dimissis alijs suis locis. Tercia igitur cō/
clusio est huic tercio libro sniaꝝ correspon
dens. ꝙ hec est doctrina per quā mira ver
bi commertia sublimi⁹ reserantur. ¶ Per
ipsam namq̄ reserantur sublimius sacra/
ta commertia mire caritatis. Nam in hoc
tercio libro sententiarum tractat magister
illud doctrine christi noue et euangelice le
gis archanum euangeliste Johanni diui/
nitus inspiratum Johannis primo. Uer
bū caro factū est quod est diuine caritatis

mirum ꝯmerciũ. Ubi queso videte carissi
mi circa cõmertiũ mire caritatꝭ q̃tuor sub/
limius reserari. Primũ est ꝑsonalis diuini
tas. qꝛ verbũ. Secundũ est naturalis hu
manitas. qꝛ caro. Terciũ est tꝑalis natiui
tas. qꝛ factũ. Quartuꝫ est suꝑpositalis vni/
tas. qꝛ est. Teste siq̃dem ꝑho omne qđ est
ideo est qꝛ vnũ numero est. Hec est em̃ hu
ius tercij libri sn̄iaꝝ principalis materia ⁊
sn̄ia generalis. Sic igit̃ ꝑ hanc doctrinaꝫ
rectius dirigit̃ hũanus ꝓfect⁹. Nã mgr̃ in
hoc tercio ad dirigendũ ꝓfectuꝫ hoĩs agit
de cõmunione ꝟbi effecti numinis oñdens
q̃ntum hũana sinit fragilitas q̃liter in xp̃o
deo ⁊ hoĩe salua ꝓprietate vtriusq̃ substan
tie. vnit̃ cũ maiestate hũilitas. cum virtute
infirmitas. cuꝫ eternitate mortalitas. caro
cũ verbo. homo cũ deo. infimũ cũ summo
Sane vt qꝛ ꝑ ima nostra lõge distabam⁹ a
summis in seip̃o iũgeret ima summis atq̃
ex eo nobis via redeũdi ad summa fieret. q̃
summis suis ima nostra copularet. Hec ẽ
itaq̃ tercie ꝯclusionis sn̄ia. Hec est huius
tercij libri sentẽtiaꝝ doctrina ꝑ quã hõ pri
us a rectitudine deui⁹. recto calle ad profe
ctũ salutis dirigit̃ ꝑ quã ipse q̃ pri⁹ ad ĩfer/
na seducente diabolo trahebat̃ mediatore
xp̃o ducit̃ ad suꝑna. Qđ ipse nobis ꝯcede
re dignetur q̃ benedictus est in secula secu
loꝝ Amen. C

¶ Iuxta thema collationis in p̃mo princi
pio meo talẽ formaui titulũ questiõis. vtꝝ
doctrina xp̃i noua sit lex ꝑfectissima. Et qꝛ
ꝑfectio legis xp̃i ex q̃tuor põt specialiter de
clarari. Primo ex ꝑfectione p̃ceptoꝝ q̃ ab
ipsa iubent̃. Secũdo ex ꝑfectione creden/
doꝝ q̃ in ipsa docent̃. Tercio ex ꝑfectione
meritoꝝ que sub ip̃a habent̃. Quarto ex ꝑ
fectione p̃mioꝝ q̃ ex ipsa debent̃. ¶ Ideo iux
ta hec q̃tuor pũcta titulus ꝓposite q̃stionis
diuisus fuit in quatuor titulos ꝑtiales cir
ca q̃tuor libros sn̄iaꝝ ꝑtractãdos. ¶ Prim⁹
erat. vtrum lex xp̃i sit in p̃ceptis rectissima
Secũdus erat. vtꝝ lex xp̃i sit in credendis
certissima. Tercius erat. vtrũ lex xp̃i sit in
meritis gratissima. Quartus erat vtrũ lex
xp̃i sit in p̃mijs iustissima. ¶ Unde sub his
q̃tuor titulis in q̃tuor libri sententiaꝝ p̃nci
pijs q̃tuor difficultates ꝓposui ꝑtractare.
Prima erat de legis xp̃i ⁊ diuine volunta/
tis recta cõformitate. Scđa erat de legis
xp̃i ⁊ sue veritatis certa ꝓbabilitate. Ter/
cia erat de legis xp̃i meritoria credulitate.
Quarta erat de legis xp̃i p̃miatoria equa/
litate. Expeditis p̃mo ⁊ secundo articul' in
in alijs p̃ncipijs restat nũc expedire terciũ
alias reseruatũ. ¶ Querit̃ igit̃. vtꝝ lex xp̃i
sit in meritis gratissima. Arguit̃ primo ꝙ
nõ. qꝛ illa lex nõ est in meritꝭ g̃tissima q̃ im
perat aliq̃d qđ si nõ fiat demeritoriũ est. et
si fiat nõ est meritoriũ. sed lex xp̃i est hmõi.
igit̃ ⁊c. maior patet. qꝛ lex gratissima debet
esse leuis ⁊ ꝓmptior ad merita q̃ ad deme
rita. Sed minor ꝓbat̃ qꝛ lex xp̃i impat cre
dere articulos fidei. Unde apl'us. sine fide in
quit impossibile est placere deo. credere ei
oportet accedentẽ ad deũ ⁊c. Heb. xj. Sꝫ
nõ credere demeritoriũ est. qꝛ q̃ non credi
derit ꝯdẽnabit̃ Mar. vl. Credere ꝟo non
est meritoriũ qđ declaro sic. qꝛ nullus act⁹
est meritori⁹ q̃ nõ est liber seu in libera ho/
minis potestate. sed actus credendi nõ est
liber cũ sit actus intellectus ⁊ nõ volunta
tis. nec articulos fidei credere est in libera
hoĩs potestate. qꝛ pari rõne eẽt in libera ho
minis potestate opinari q̃cũq̃ vellet. cum
difficilius sit causare assensuꝫ firmũ ⁊ sine
formidine q̃lis est assensus fidei q̃ assensũ
dubiuꝫ ⁊ cũ formidine qualis est assensus
opinionis. ⁊ tñ ad exꝑientiã patet ꝙ hõ nõ
põt libere opinari q̃cũq̃ vult. q̃re ⁊c. ¶ In
oppositũ arguit̃. qꝛ sicut dici solet lex moy/
si est lex rigoris. lex aũt xp̃i lex gratie ⁊ amo
ris iuxta illud Jo. j. Lex ꝑ moysen data ẽ.
gratia aũt ꝑ iesum christũ facta est. q̃re ⁊c.

D ¶ In ista q̃stione erunt duo articuli
Prim⁹ erit breuiter responsiuus. et secun/
dus erit aliqualiter collatiuus ⁊c. ¶ Quã
tum igitur ad p̃mũ respondeo breuiter ad
quesitũ tenendo simpliciter ꝑtem affirma
tiuã q̃stionis ꝓ q̃ ad pñs sufficit ratio post
oppositũ. Sed ꝓ solutiõe rõnis añ opposi/
tũ aliqua sunt dicẽda. Primo igit̃ sciendũ
est ꝙ difficultas q̃ tangit̃ in hac ratõe. vtꝝ
credere articulos fidei sit meritoriũ ꝯsistit
in tribꝫ ꝓpositionibꝫ. quarum alterã opor/
tet ꝯcedere ⁊ tñ difficile est eligere. vel eniꝫ
oportet dicere ꝙ actus credendi nõ est me
ritorius qꝛ nõ est in potestate voluntatꝭ. et
contra hoc sunt assertões pluriũ doctorũ.
vel oportꝫ dicere ꝙ actus credendi sit me
ritorius. ⁊ ĩ potestate volũtatꝭ. ⁊ cõtra h̃ est
ratio supradicta. ⁊ vt videt̃ cõis exꝑiẽtia. vl'
oportet tercio dicere ꝙ actus credendi sit

meritorius ⁊ tñ q̄ nō sit in potestate volū/tatis. ⁊ ꝓtra hoc sunt multe autoritates tā sanctoꝝ q̄ꝫ pḧoꝝ dicentiū q̄ nullus actus est virtuosus vel vicios⁹ meritori⁹ vl' de/meritorius nisi sit a libero arbitrio. libere elicitus ⁊ impatus. ꝑmaz ergo ꝓtem tenet Holkot ⁊ dicit q̄ velle assentire vel accep tare assensum ⁊ gaudere de assensu est me/ritoriū ꝓprie. q⁹ oē qđ est meritoriū essenti/aliter est act⁹ volūtatis. Igit̄ ꝓprie ⁊ stricte loq̄ndo de merito dicit q̄ assentire articu/lis fidei nō est meritoriū nec dissentire de/meritoriū q⁹ actus credendi nō est impat⁹ a voluntate nisi sicut actus ꝟsiderādi vnā ꝟclusionē geometricā vel phisicā. Jō nō ē plus meritorius q̄ꝫ talis actus. Et eiusdez sententie videt fuisse H. parisiensis in q̄dā passu tractatus sui de fide ⁊ legib⁹ q̄ꝫ tū ad illud qđ vltimo dictū est de actu ꝟsiderā/di ⁊c. ¶ Sed p̄dictaz opinionē reputauit magist̄er hugolin⁹ q̄ꝫtum ad aliq̄ esse hereticam ⁊ sibi ꝓpsi repugnādo claudere repu/gnantiā. ¶ Mihi aūt videt hmōi di sputatiōis difficultatē solum stare in quid noīs ⁊ magis esse vocalē q̄ꝫ realem. ꝓpo q̄ scđo sciendū est. q⁹ aliquē actum esse liber̄ siue esse in libera ptāte voluntatis pōt tri/pliciter intelligi ꝓm q⁹ actus a volūtate p/cedentes sunt in triplici differentiā. Quí/dā eñ sunt q̄ fiunt immediate ab ipa volū tate ⁊ a q̄b⁹ aīa rōnalis denoīat volūtas. sī cut sunt actus volēdi. ⁊ isti sunt ꝑmo ꝓnci paliter ⁊ ꝓprie̅ssime liberi. Alij sunt act⁹ in/telligēdi q̄ fiunt ab intellectu mediāte actu volēdi ⁊ nolēdi ⁊ a q̄b⁹ aīa rōnalis deno minat intellectus seu intelligēs. sicut sunt act⁹ credendi articulos fidei. q⁹ vt ait Au gust. Cetera pōt hō nolens credere aūt nō nisi volēs. Et ideo actus credendi licet sit act⁹ intellect⁹ seu actus intelligēdi tñ fit p/ticulariter a volūtate seu mediāte actu vo lendi. Et ꝓpter hoc licet intellectus intelli gendo agat vt potētia naturalis ⁊ nō libe/re. tñ aliq̄ actus eius pñt aliq̄ modo dici li beri q⁹ aliq̄liter fiunt mediāte actu libero voluntatis ꝟcurrente ad hoc apparētia rō nis licet nō cogētis. Alij sunt actus poten tiaꝝ sensitiuarū impati a voluntate libera sicut currere. ambulare. ire ad eccl̄siā. da re elemosynā. ⁊ sic de similib⁹. tisti actus li cet sint naturales tñ pñt dici ī potestate vo luntatis p quāto fiunt ex eius impio ⁊ p̄ potest ꝟcordari p̄dicta cōtrarietas. ꝓpo q̄ tercio sciendū est q⁹ licet nullus actus in/telligēdi q̄ non fit a volūtate seu mediante actu volendi sit virtuosus vel meritorius aut etiā vicios⁹ nec demeritori⁹. q⁹ talis est pur⁹ ⁊ mere naturalis. tñ actus intelli/gendi q̄ fit mediāte actu volēdi pōt esse me ritorius q⁹ talis licet nō sit ꝓpriꝫssime liber̄ seu in libera ptāte voluntatis tñ est aliquo mō liber ⁊ in ptāte voluntatis ꝑ quāto de pendet ab ea. et hoc sufficit ad hoc q⁹ in eo cadat rō meriti vel demeriti. sicut etiā dici pōt de actu exteriori. Et ita dicendū est q⁹ actus credendi articulos fidei est merito/rius ⁊ est in ptāte voluntatis. iuxta secūdā viam supra tactaz. nec opositū ꝓbat ratio vt patet ex p̄dictis ⁊c. Et p̄missis patz illō qđ alias in tercio ꝓncipio intuli ꝟtra ma/gistruz H. qui posuit in q̄daz corrolario q⁹ assentire alicui vero ꝓpter determinationē volūtatis nō pōt ꝟpetere intellectib⁹ crea/tis. Qđ ꝓbat. q⁹ intellectui creato volun/tas nō potest esse rō assentiēdi alicui vero. ⁊ ꝑ ꝟseq̄ns nec eius determiatio q̄ꝫuis hoc ꝟcedat de intellectu diuino. hoc aūt appa/ret de facto esse falsum. q⁹ sepe hmōi deter minatio est fidelibus causa credulitatis. ⁊ si nō causa efficiēs totalis tñ ptialis. vt pa/tet per p̄dicta ⁊ amplius declarau̅i circa p logum p̄mi. Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundū articulum ad habēdū collationē ⁊c. resumā illas tres dubitationes quas tractaui in tercio ꝓn/cipio sez supra q̄rtū libruz. ¶ Prima erat. vtꝝ voluntas diuina sit diuino intellectui rō cognoscēdi siue assentiēdi respectu ali/cui⁹ veri ⁊c. ¶ Secūda erat vtꝝ volūtas diuīa sit vel esse possit creato intellectui cā infallibilis iudicij respectu ꝟtingētis futu ri. ¶ Tercia erat vtꝝ voluntas diuina sit creature rōnali p̄ma lex siue p̄ma regula obligādi respectu cuiuslibet ab ea debi/ti fieri. ¶ Ad primā dubitationē rñdet ma gist̄er H. tenēdo ptem affirmatiuā. nā in q̄ daz corrolario posuit q⁹ diuinus intellect⁹ assentit q̄ntitꝫs erit p̄cise ꝓpē determinatō nē voluntatis. Qđ ꝓbat q⁹ ꝑ determinati onē diuine volūtatꝫ aliq̄d ponit̄ in esse fu/turi. igit̄ ꝑ illā habet ꝟgnosci esse futuꝝ ab intellectu diuino. ⁊ sic ꝟcedit q⁹ rō cogno scēdi intellectui diuino est diuine volunta tis determiatio. Sꝫ ꝑ hoc arguēdo in p̄mo

principio meo posui tres ꝓpositões. sed vt breuius faciam illas nõ recito. etiam qz respondẽdo ad eas dixi q ego laboraui secũ in eq̃uoco. Ad cuius declarationẽ in q̃daz notabili inter cetera posuit q iste dictões quia ꝓpter. per. z hmõi. in cõibus locutionib⁹ q̃nq̃ notant nõ q̃dem causalitatẽ ꝓpriam sed illationẽ illius ex alio cũ cognotatione cuiusdã prestãtie vel ꝑositatis ſm nostrũ modũ ꝯcipiẽdi vel alias inferentis respectu illati. z ad aliquẽ talem intellectum ipse loquit de causalitate in dictis suis ⁊c. Sed in tercio ꝓncipio ꝓbaui q iste mod⁹ rãdẽdi nõ sufficit ad verificatõez dicti sui.

¶ Primo sic. qz ipse ꝓbauit correlariũ sum ꝑ hoc qz ꝑ determinationẽ diuie volũtatis aliq̃d ponit in esse futuri. igit ꝑ illã habet ꝯgnosci esse futuꝝ a diuino intellectu. sed in añcedente ly ꝑ nõ solum dicit ꝑositatem ſm modũ nostrũ cõcipiẽdi vel cognoscendi sed aliã causalitatẽ. igit in ꝯsequẽte eodem modo debet capi ⁊c. Ad hãc rñdet. negãdo istam vltimã ꝯñaz. sed vere nõ video huius negatõis cãm ⁊c. ¶ Secundo arguebã sic. qz in materia de qua loq̃mur sicut cũ dr de⁹ intelligit ꝑ ydeaz. vel q̃ndo iste mgr̃ dicit q diuinus intellect⁹ assentit q a. erit. ꝓpter determinationez volũtatiſ ly ꝑ vel ly ꝓpter nõ põt capi nisi altero istoꝝ modoꝝ. ſ. vel put notat circũstantiã eẽ motiue seu effectiue. sicut cum dicimus q aia intelligit ꝑ habitũ vel circũstantiã potẽtie intellectiue. sicut cũ dicim⁹ q hõ intelligit ꝑ intellectũ. vl̃ put dicit circũstãtiã formalis noticie. sicut cum dicimus q hõ intelligit ꝑ suã cognitionẽ. vel put notat circũstantiã sui obiecti mediantis. sicut cũ dicimus q hõ intelligit deũ in via ꝑ q̃ndaz cõceptũ sibi ꝓpriũ. vel put notat circũstantiã obiecti imediate terminantis. sicut cũ dicimus q hõ videbit deũ in patria ꝑ suã essentiam ꝓpriã. Sz nullo ꝓdictoꝝ modoꝝ põt intelligi illud dictũ. vt põt facilit ostẽdi inductiue. igit illud nõ est verꝫ nisi valde impꝛie. ¶ Tercio sic. quia nõ sufficit dicere q ly ꝑ vel ly ꝓpter notet ibi illã ꝑositatẽ cõsequẽtie siue nostri modi intelligẽdi. Tum qz istud viderek impꝛopꝛie dici. Tũ qz talꝭ modus ꝯcipiẽdi esset fictus. nisi sibi correspõderet aliq̃ prioritas ex pte rei. qđ nõ ꝑt dici. cũ inter intellectũ z voluntatẽ dei nulla possit ꝑositas seu q̃uis distinctio ex pte rei assignari. Igit nõ est verꝫ q sua volitio sicut rõ assentiẽdi intellectui diuino pl⁹ ꝫ econuerso. ¶ Quarto sic aliq̃d esse rationẽ ꝙrealiq̃d ꝯuenit alteri nõ põt nisi duplicit intelligi. ſ. vel qz ꝓmo ꝯuenit illiz iõ cõuenit alteri. sicut aia est rõ q hõ est susceptibilis disciplineq qz ꝫ ꝓmo ꝯuenit aie. ziõ ꝯuenit hoi. vl̃ qz nõ ꝯuenit sibi ꝓmo. ipm tñ ꝑ mo necessario exigit ad ꝫ q ꝯuẽit illi Et ꝫ põt esse dupl'r. vel qz ipsum est cã illius qđ ꝯuenit alteri. sicut aia est rõ q̃re hõ mouek nõ qz ꝓmo mouea. sed qz est cã sui motus Uel qz est aliq̃d importatũ ꝑ illud qđ ꝯuenit illi siue đ illo ꝑdicat. sicut tã materia ꝫ forma est rõ q̃re ꝯpositum est corruptibile qz ꝑ hoc ꝑdicatũ corruptibile taz materia ꝫ forma importat. vt patet ex ei⁹ q̃d nois. ¶ Sed duob⁹ ꝓmis modis nõ põt intelligi determinatõez volũtatis dei esse sibi rõnem essendi. vt clare patet. Nec etiã tercio mõ qđ patz sic. qz illo mõ nunq̃ a est rõ q̃re b. ꝯueniat ipsi c. nisi inter a. z b. z c. sit aliq̃ distinctio qđ nõ est in ꝓposito nisi ponatur distinctio formalis quã nõ cõcedit.

ℬ ¶ Pro solutione istaꝝ rationũ notauit c. in suo tercio ꝓncipio. et ꝓmo dicit q ꝑ exẽplari declaratiõe huius materie eẽ sciendũ q artifex creatus constituto iã artificio in esse ydeali in mẽte sua licz habeat potentiã sufficientẽ z oĩa necessaria ad ponẽdum illud in esse. tñ nõ exit in actũ nisi priꝰ ex ꝯsideratiõe q bonũ est illud esse supueniat sibi velle actuale ponẽdi illud i eẽ. Ex hoc eñ incipit illud artificiũ esse futurũ in tali vel tali tpe quãtũ est ex pte artificis. ⁊c. Sz q̃quid sit de hoc exẽplo. tamẽ falsum est qđ vltimo dicit. ſ. ex hoc incipit illud artificiũ esse futuꝝ ⁊c. Nã impossibile est aliq̃d incipe esse futuꝝ cum oẽ futuꝝ ab eterno sit futuꝝ. ⁊c. ¶ Scđo applicãdo dictũ exemplũ ad ꝓpositũ dicit q licz in ꝓmo artifice deo nulla sit ꝑositas vel rõ cãlis inter volitionẽ z ꝯgnitõez respectu esse a. ꝓducibilis vel futuri. tñ qz inter ꝯgnitõnẽ z volitionẽ simil' rõnis vel denominationis potest ꝑositas repiri in creaturꝭ. vt dictũ est. ideo q̃dãmodo põt volitio eẽ ratio ꝯgnoscẽdi intellectui. z hinc est q ſm modũ nostꝝ ꝯcipiẽdi naturalẽ ꝓcedẽdo a creaturis ad creatorẽ dicim⁹ deũ velle ratõez eẽ intellectui diuĩo ꝯgnoscẽdi. a. eẽ futuꝝ z nõ econuerso. Sz istõ magꝭ facit ꝫ eũ ꝫ

pro eo. nam si ipse hoc attribuat deo ꝓpter similitudinē in creatura a fortiori hoc ipse deberet ꝓcedere de creatura dū ꝓpter vnū quodq; tale z illud. zc. z tamē illud ipse negat de creatura. qz in secūda pte correlariū dicit q hoc nō pōt ꝓpetere intellectib⁹ creatis zc. itez in creaturis sic est q ꝓgnitio p̄cedit volitionē. cū volūtas nō ferat in īcognitum. ergo ꝑm suū modū loquēdi ꝓcedendo ex creaturis ad creatorē magis dicendū esset diuinū intellectū esse rōnez volendi q̄z econuerso. q̄re zc. ¶ Tercio dicit q ex p̄dicto notabili patet q̄d dicat ly ꝓ vl ly ꝓpter. cum ōz q ꝓ vel ꝓpter determiationē volūtatis respectu a. fore diuin⁹ intellect⁹ intelligit a. fore. dicit em̄ modū impropriē cālitatis in talib⁹ locutiōib⁹ apō doctores ꝓsuetū. in q̄ denotat ꝓsequētia vni⁹ ad aliud cū cōnotatione cuiusdā priozitatis vel ꝓstantie. q̄ duo sunt de ratione cause respectu effectus. modo sequit de⁹ vult a. esse futurū igit intelligit a. esse futuz z in diffinitiua vel descriptiua resolutione vltīata ei⁹ q̄d est a. esse futuz. oportz tandem necessario deuenire ad deū velle Sed istud vltimū dictū est falsum. qz hui⁹ q̄d est a. esse futuz nō est diffinitio vl descriptō. cū sit oīo infinitiui modi nō supponēs p aliq̄. Iterū qz si eius esset aliq̄ diffinitio vel descriptō cū in ea nullo mō includeret deū velle pl⁹ q̄z deum intelligere. vel deū esse imo plus q̄z chymerā curzere. vt patet intuenti. Hec oppositum sequit ex dictis meis vt ipe mihi imponit zc. ¶ Quarto respondēdo ad q̄rtam ratōez supradictā dicit q̄deo voluntas diuina est rō cognoscēdi diuino intellectui ō a. esse futuz. qz necessario exigitur ad esse futuz q de⁹ sit volitio respectu huius ex eo q̄ sine hoc diuinus intellectus nihil est natus esse scire futuz. ꝯ ozit ex formali rōne habitudinis potētie volitiue ad intellectiuā. sicut patet cuilibet intuēti notabile p̄missum. Sed istud nō valet. qz deus est cognitio q a. peccatū est futuz. et tū ad hoc q illud a. sit futuz nō est necessariū q deus sit volitio respectu hui⁹. cum ꝑm ml'tos deus nō possit velle pctm̄. Itez qz sicut diuinus intellect⁹ nihil est natus scire esse futuz nisi illud velit esse futurū ꝑm eum. sic diuina volūtas nihil est nata velle esse futuz nisi illud sciat eē futuz. q̄re ex hac formali rōne habitudinis potētie volitiue ad intellectiuaz nō plus ozit q volūtas diuina sit rō cognoscēdi intellectui diuino q̄z econuerso. Et sic patet q ipse nō sufficientet rndet ad rōnes meas. nec habeo rndere ad ipsas. nec p̄t applicari ꝺ causales q̄s ꝺcessi sicut ꝺ suū modum loq̄ndi vt ipse mihi imponit. zc. z hec dicta sint cū reuerētia. ℣ ¶ Ad secundā dubitationez rndet M. H. tenēdo ptem affirmatiuam. vñ in ꝓmo ꝓncipio posuit istā ꝺclusionez. q respectu futuri ꝓtingētis a deo pōt hūano intellectui noticia creata īfallibilis cōmunicari. Sz ꝺ ℏ. pbaui in ꝓmo ꝓncipio meo triplicē ꝓpositionē. sed nē oporteat singula repetere. punctus nostre difficultatz pōt reduci ad triplicē ratōez. ¶ Prima rō fuit ista. qz ad hoc q aliq̄ noticia sit infallibilis. req̄rit q nō possit esse falsa. sed oīs noticia creata iudicaria respectu veri ō futuro ꝓtingenti pōt esse falsa. Igit sua conclusio est falsa. ꝓna patz z añcedens q̄ ad ꝓmam ptem p q̄d notis. sed q̄ ad secundaz ptem pbat qz oē vez de futuro ꝓtingēti pōt esse falsuz. ergo oīs noticia creata q̄ tale iudicat esse vez pōt esse falsa. ꝓna patet z añcedēs. qz nō stat q noticia aliq̄ sit iudiciuz falsi z nō sit falsa. igit zc. ¶ Ad istā rōnem alias rndet cōcedēdo maiorē z negādo minorē. z ad pbationē meā qñ dico. q oē verum de futuro ꝓtingenti zc. cōcedit añs. z qñ infero. g̃ oīs noticia creata zc. negat cōsequentiā. z dicit. q instātia ē de noticia diuina. z cum dico q non stat q aliq̄ noticia sit iudiciū falsi zc. ꝓcedit ō noticia q̄ assentitur falso zc. Sed istaz rnsionē alias ipugnaui. Tū primo qz instantia quā dat ad ꝓsequētiam meā de noticia diuina nō ē ad ꝓpositu. qz in ꝓnte ponit noticia creata vt excludat noticia diuīa Tuz scōo. qz rnsio sua ad pbationē ꝓne nō sufficit. qz certuz ē q nō stat q aliq̄ noticia sit iudiciū falsi. q̄n ipsa assentiat falso. z p ꝓns q̄n sit falsa etiā ꝑm eū. quare zc. ¶ Ad hec in q̄rto ꝓncipio rndit. q nō posuit illā instantiā de noticia diuina nisi ad oñendū q nō oportz q oīs noticia q̄ est respectu illi⁹ q̄d pōt esse falsuz possit esse falsa. z sicut ℏ ōz de diuina ita p babiliter videt sibi posse dici ō noticia creata z ita ꝓcedit q licz nō stet q aliq̄ noticia sit iudiciū falsi q̄n sit falsa. tñ bñ stat q sit iudiciū illi⁹ q pōt esse falsum. z ñ possit eē falsa. et loquit de noticia creata. Sz ꝺ istam

solutionē arguo sic. quia data quacūq; noticia creata que fuit iudiciuz q; antichrist⁹ erit. ꝓbo q; sicut ipsa fuit iudiciū illius qđ ꝑt esse falsum. ita potuit eē falsa. Nā bñ sequit hec fuit falsa antixp̄s erit. g̃ illa noticia creata q̄ assentiebat antixp̄um fore fuit falsa. z añs est possibile g̃ z ꝯns. g̃re sequtur q; illa noticia nō fuit infallibil' zc. ¶

¶ Secunda rō p̄incipalis fuit ꝯ secūdū correlariū p̄dicte ꝯclusionis in q̄ posuit q; fidelis q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc nō iudicasse. Uñ ꝯ ℟ arguebā sic. qz de nullo intellectu q̄ iudicauit antixp̄m vel iudiciū fore cōcedendū est q; ꝑt hoc nō iudicasse nisi de illo de q̄ ista ꝯña est bona. iste intellectus sic iudicauit. ergo sic erit. Sed de solo intellectu diuino z de nullo alio. ista ꝯña ē bona. vt ꝓz igit' zc. ¶ Ad istam rationē alias respōdit. Et ꝑmo dicit. q; ista ꝓpositio nō facit cōtra correlariū suū qz posuit illud sic. vetula q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest ex ea non sic iudicasse. z ratio mea arguit q; nō potest nō iudicasse qđ non negauit. ¶ Secundo dicit. q; falsum est illđ qđ assumo in illa rōne scz q; de nullo intellectu nisi diuino ista ꝯña zc. Nam ſm ipm illa est bona de intellectu xp̄i qz aliter falleret. Cōtra quā rñsionē alias arguebā. Et ꝑmo ꝯtra ꝑmū dictū. qz qñ dicit q; vetula ex fide infusa ꝑt sic non iudicasse. vel ītelligit q; ꝑt sic nō iudicasse ex fide. co scz qz fides ꝑt non esse fides. z tūc bñ ꝯcedo. sz istud nō sufficeret ad saluandū illā fidez cē noticiaz infallibilē ꝓpter qđ tñ videt ponere illud correlariū. vel ipse intelligit q; ꝑt ex ea nō iudicasse. qz scz illa fides ꝑt nō fuisse iudiciū z tūc negarē istud. qz sicut ipsa non ꝑt non iudicasse sicut ipse videt cōsentire. sic ipsa non ꝑt non iudicasse ꝓ illđ iudicium. ¶ Scđo contra secundū dictum qz si de intellectu xp̄i creato illa ꝯña est bona. iste iudicauit antixp̄m fore. g̃ antixp̄us erit. tunc ex opposito ꝯntis infert oppositū añcedentis. z ꝓ cōsequēs sicut possibile est antixp̄m nō fore. ita possibile est aiaz xp̄i ñ iudicasse antixp̄um fore. Ad ista rñdet in q̃rto ꝓncipio Uñ qñ dico q; ipse intelligit q; vetula ex fide infusa zc. vel qz fides ꝑt ñ fuisse fides. vel qz fides potest nō fuisse iudiciū. rñdet q; neutz oportet ipm dare. sed dicit q; hoc est qz potest nō fuisse iudiciuz illius. Sz ꝯ hāc respōsionē arguo sic. qz si illa fides pōt non fuisse iudiciū illius cuiꝰ fuit iudiciū. sequit' euident' q; pōt non fuisse iudiciū. Nā si pōt non fuisse iudiciū illius z de facto non fuit iudiciū alicuiꝰ alterius nisi illius. sequtur q; pōt non fuisse iudiciū. Nā oē iudiciū est alicuiꝰ iudiciū. z ꝓ ꝯns sicut oportz dicere q; illa fides non ꝑt non fuisse iudiciū. ita non ꝑt non fuisse illius cuius fuit. Nā vtrūq; est ꝑteritū quorū neutrū plus dependet ex futuro q̄ reliquum. sicut patet cuilibet intuenti. g̃re zc.

℟ ¶ Tercia rō p̄ncipal' fuit ꝯfirmatio p̄cedentiū in q̄ ꝓbabā q; ista affirmatiua ō ꝑterito sit vera. hec vetula iudicauit iudicium fore. ideo hec negatiua de possibili ñ est p̄cedēda. ipsa ꝑt non iudicasse. zc. Dico cm̃ q; hoc solum ꝯcedendū est ō deo ꝓpter rationē alias tactā. Si aūt hoc ꝯcederet de creatura. pari rōne sustineret q; creatura q̄ voluit a. potest nō non voluisse a. z ille q̄ peccauit ꝑt non peccasse. z sic q; ꝑteritū ꝑt non fuisse ꝯ articulum parif. zc. Ad istā rñdet q; istud nō facit ꝯ eū. qz ipse non dicit q; vetula q̄ iudicauit vltimū iudiciū fore possit nō iudicasse vltimū iudiciū fore vt iā tactū est in p̄dicta rōne. zc. Sed ꝯ istā rñsionē ꝑter rationē iā factā arguo sic Nā ipse alias ꝯcessit q; sor. q̄ vidit aliq̄d in ꝥbo ꝑt illđ non vidisse. sic deus ꝑt illđ nō ostendisse. sed vidisse aliq̄d in ꝥbo est aliquid iudicasse. g̃re zc. Et hec dicta sūt cū reuerentia de secūda dubitatiōe. g̃re zc.

¶ Ad terciā dubitationē alias rñdi. renēdo ꝑtem affirmatiuā sub triplici ꝓpositiōe Et ꝯ plura dicta mea multipliciter arguit mgr̃ Egidiꝰ i suis p̄ncipijs. Sz ne oporteat singla repetere cum etiā ad pla illoꝝ satis in alijs p̄ncipijs sit responsum. Jdo hic solū cā breuitat' repetā pauciora. Jgitur inter alia posuit ꝯ me dictꝰ mgr̃ istā ꝓpositionē. q; ista ꝯña non valet. deus vult aliquē obligari. igit' illū immediate obligat. quā licz m'tipl'r pbauerit. tñ extaz copioso rationū exercitu solū tres eligo fortes ozes. ¶ Prima igit' fuit ista. qz stat aliq̄d a creatura potēte obligare p̄cipi. et sic illđ ñ p̄cipi a deo. igit' zc. ꝯña tenet vt dicit p descriptionē meā de obligari. z añs pbat. qz aliter oīs obligatio esset de iure diuino. qđ est falsum. g̃re zc. Ad hanc rñdi q; nō stat aliq̄d a creatura potente obligare p̄cipi

p̄cepto iusto ⁊ obligatorio. ⁊ illud non p̄cipia deo. ideo dicit xp̄s loquens ad p̄latos q̄ possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos spernit me spernit. Luce. x. Contra quā solutionē ipse arguit. quia q̄uis ita foret. non tñ deus immediate precipit. ⁊ sic per diffinitionē meā de obligari non immediate obligat. Itez apparet ⁊ sibi q̄ vtendo de p̄cepto sicut cuilibet videt sonare. assumptū est vez q̄ p̄cipere est aliquid mō impatiuo subdito dicere. vel demōstrare. modo hoc est possibile de creatura ⁊ nō de deo. Item tūc oīs volitio esset p̄ceptum. quod nō videt p̄prie dictum. q̄s em̄ quolibet creato intellectu ignorante potest obligari. ⁊ tunc sibi nihil esset preceptum. igit ⁊c. ¶ Sz hec facilit̄er ⁊ euidenter refellunt ex illo q̄ dixi in declaratiōe tcie p̄clusiōis p̄mi p̄incipij scz q̄ isti termini p̄ceptum. phibitio. consilium ⁊c. nō solum supponūt pro diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam p̄ ipsi⁹ actu intrinseco. Uñ iste terminus p̄ceptū nō minus p̄prie supponit p actu intrinseco diuine volūtatis qno precipit aliq̄d fieri. seu vult aliq̄d debere fieri q̄z p̄ signo extrīseco talis act⁹. ⁊ sic de aliis ⁊c. Et ita si aliquis obligat. de⁹ illū immediate obligat. et illud q̄ obligat immediate p̄cipit. p̄cepto scz sue volūtatis intrinseco. id ē actu q̄ vult talem obligari seu aliquid debere ab eo fieri. ⁊ per tale p̄ceptum possz creatura obligare absq; q̄cūq; p̄cepto extrinseco siue a deo siue a creatura dato. licet h̄ nō faciat omuniter. sicut alias dixi ⁊c. declara h̄ ⁊ pone exēplū de ꝯcursu cause secunde ⁊c. ¶ Secunda rō sua fuit hec. q̄ etiā in p̄ma rōne aliqualiter tangebat. q̄ nisi sua p̄positio esset vera. seq̄ret q̄ oīs obligatio foret de iure diuino ⁊c. ¶ Ad hanc rñdi. p̄cedēdo q̄ sicut est aliquod ciuile dominiū q̄ nō solet dici de iure diuino. ita etiam ⁊ aliqua obligatio. q̄ſm modū loq̄ndi cōmunē aliq̄ obligatio vl̄ aliquod dominiū nō dicit de iure diuino. q̄ fit a deo approbante. Nam sic q̄libet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dz. quare ⁊c. Cōtra quā responsionē ipse arguit q̄ ipse habet ad minus q̄ ego p̄tradico mō loq̄ndi etiaz sine rōne cogēte. ⁊ vltra p̄cedit mihi q̄ nō dicitur obligatio diuina quia p̄cise a deo approbante. sed q̄ ab eo obligante vel ab ei⁹ lege. ⁊ illa est p̄pria virtus sermonis. ex q̄ q̄d nois concesso precedēti infert q̄ est aliqua obligatio vel sibi alia causa quare obligatio aliqua dicat esse ab aliq̄. Sed hec oīa nego sibi. ⁊ ratio patz et his q̄ dixi in declaratione secūde p̄positōis tercie p̄clusionis p̄mi p̄incipij vbi distinctiones posui de signis diuine voluntatis obligatorijs quorū quedam sunt naturalia seu naturaliter habita. de q̄b⁹ ap̄l⁹ Ro. ij. Gentes que legem nō h̄nt naturaliter q̄ legis sunt faciūt ⁊c. Alia sunt supnaturalia siue supnaturaliter data. sicut ē̄t lex moisi vl̄ xp̄i. aut alia q̄uis signa diuine obligatōis diuinitus inspirata. De quibus loquit ap̄l⁹ .j. Pet. j. Spūsancto inspirati locuti sunt sancti ōi hoies ⁊c. Dico ergo q̄ aliqua obligatio dicit de iure diuino. nō q̄ sit a deo approbāte vel obligante. q̄ sic q̄libet esset ō iure diuino. sed q̄ talis innotescit nobis p̄ signa supnaturaliter ⁊ diuinitus inspirata sicut per scripturam legis xp̄i vl̄ Moysi. Et sic Gracian⁹ vocat ius diuinū q̄ in lege vel in euangelio p̄tinet. Et sic patz q̄ ipse male mihi imponit q̄ ego p̄tradico mō loq̄ndi sine rōne. q̄re ⁊c. ¶ Tercia rō fuit q̄ multe sunt iniuste obligatōnes ⁊ q̄ sunt peccata in eē obligatōis. g̃ deus illis minime obligat. Ad hanc rñdi q̄ nihil iniustū seu peccatū est lex obligās. sicut dixi in p̄mo p̄incipio. Sed ꝺ hoc ipse arguit quia stat q̄ aliq̄ creatura se obliget alicui ⁊ in se obligādo peccet. nam stat ipsam se obligare deo phibente. quo dato illius obligatō erit pct̄m. vñ arguit sic. de⁹ nullū obligat obligatione q̄ illi foret pct̄m. sed stat q̄ aliq̄ obligatio sit creature pct̄m. g̃ stat esse obligationez q̄ deus immediate nō obligat. Sed hic dico q̄ illa p̄po scz stat creaturaz obligare deo phibente est trūcata. Et dupliciter pōt intelligi. q̄ vel ipe intelligit q̄ creatura pōt se obligare ad aliquid faciendū deo phibēte ne illō fiat. ⁊ ad istū sensuz faceret ad p̄positū. sed ego nego. vel intelligit q̄ pt se obligare ad aliq̄d deo prohibēte ne se obliget ad illō. ⁊ adhuc istō ego nego. quo tamē ꝺcesso adhuc nullū sequeret inconueniens ꝺ me. nā solū sequeret q̄ de⁹ vellet aliquem obligari ad aliquid ad q̄ ille seipm̄ obligaret obligatōne q̄ esset sibi peccatum. ⁊ de⁹ illū obligaret obligatōne q̄ esset actus intrinsec⁹ sibi. hoc est p̄ suum

diuinum velle obligatoriũ. nec istud videtur impossibile. quare ꝛc̃. Ad alias aũt rõnes satis arbitror fuisse rñsum. sꝫ mgr̃ meꝰ nihil rñdit ad rõnem quã feci ꝯtra p̃dictã ꝓpositionẽ. ꝓbando ꝙ illa ꝯña sit bona q̃m negat. quia si nõ. tunc oppositũ ꝯsequentis staret cum añcedente. ꝛ sic staret ꝙ deꝰ vellet aliquem obligari. ꝛ tñ illũ immediate ñ obligaret. qđ est falsum. qꝛ sicut non staret ꝙ deus vellet aliquid fieri ꝛ tñ illud immediate nõ faceret. aliter em̃ diuina volũtas non eẽt immediate efficax oĩm q̃ vellet esse vel fieri. ita in ꝓposito. q̃re ꝛc̃. Et hec cũ reuerentia de tercia ꝛc̃.

A

Quenã doctrina hec noua. Ista q̃stio mouet̃ Mar. j. ca. quam alias ĩ eiusdẽ libri p̃ncipio ꝛ similit̃ in p̃mo sñiaꝝ exordio ꝑ me assumptã ꝓ themate iteꝝ nũc resumo. ¶ Reuerẽdi patres magistri ac dñi carissimi sicut diuinis testimoniis edocemur. Cũ ex primoꝝ parentũ lapsu miserabili ꝑ peccatũ humanũ genus multas incurrerit mis̃ias ꝛ multiplicia damna recepit. tamen vt de ceteris taceã q̃tuor specialiter incõmoda ip̃m videre possumus incurrisse. Primo moriendi necessitatem ineuitabilẽ. ¶ Secundo peccãdi ĩfirmitatẽ miserabilẽ. Tercio exulandi egestatem lamẽtabilẽ. Quarto mendicãdi pauꝑtatẽ despicabilẽ. Peccauit em̃ adaꝫ ꝛ hinc factũ est vt homo q̃ manere poterat ĩmortalis stipendia mortis acciꝑet. Ecce vnde homini moriẽdi necessitas. Peccauit adã ꝛ hinc factũ est vt hõ inferni reciꝑet incolatũ. ꝛ infelici paradisũ cõmercio ꝯmutaret. Ecce vñ homini exulandi egestas. Peccauit itaqꝫ adã. et hinc factũ est vt terra suos spõte fructus offerre parata. et q̃ vt verbo virgilij vtar oĩa liberius nullo poscente ferebat nũc sterilis laboris vomere ĩ spinas ꝛ tribl̃os fecundet̃. Ecce vñ hoĩ mẽdicãdi pauꝑtas. Sic igit̃ prochdolor hõ primus viuus dotatꝰ vigore postea factus est mortalis semĩs. Hinc est illud ꝑ vnum hoĩem in hunc mũdũ peccatũ intrauit ꝛ ꝑ peccatum mors Ro. v. Hõ prius sanus ꝛ sine lãguore postea factus est debilis ꝛ infirmus Hinc est illđ Miserere mei dñe q̃m infirmus sum sana aĩam meam qꝛ peccaui tibi p̃s. Hõ prius ciuis vallatꝰ honore. postea factus est exul ꝛ ꝑegrinꝰ. Hinc est illđ. heu me. qꝛ incolatus meꝰ ꝓlõgatus est. p̃s. cxix. Hõ priꝰ diues ꝛ sine labore postea factꝰ est pauꝑ ꝛ mendicꝰ. Hinc est illud Pauꝑ suꝫ ego ꝛ in laboribꝫ a iuuẽtute mea. p̃s. lxxxvij Uidetis igit̃ videtꝫ carissimi videtis ꝓchdolor hoĩs miserabilẽ lapsum Sed iã q̃so de reꝑatione lapsi inuestigare non pigeat. Queramus itaqꝫ ꝛ diligẽter inq̃ramꝰ doctrinam illã salubreꝫ in q̃ ꝑtractet̃ de vita mortui. de salute infirmi. de reditu exulis. de cã pauꝑis. Queramꝰ igit̃ inter doctrinas humanitus adinuentas si forte in eis illa poterit ĩueniri. Interrogemus ph̃os ꝛ medicos politicos ꝛ causidicos ꝯsulamꝰ Et ꝓculdubio videbimus ipsos nõ posse nr̃e satis facere q̃stioni Inueniemus siq̃dẽ ꝙ de vita mortui desperant phisici. de salute infirmi formidant medici. de reditu exulis silent politici. de cã pauꝑis tacent causidici. Ab his itaqꝫ prorsus ꝯsulo recedendũ ꝛ de nr̃e solutõe q̃stionis nihil penitus inq̃rendũ. hoc q̃ꝑpe nimis arduũ est negociũ ꝛ nõ nisi altiori expediẽdũ cõsilio. Queramus igit̃ dilectissimi q̃ramus inter doctrinas nõ hũanitꝰ sed diuinitꝰ inspiratas Et p̃mũ ad diuinã illã sed antiquã doctrinam moysi recurramꝰ. Sane inueniemꝰ eã ꝯtra p̃missa hoĩs incõmoda salubria ꝓmittere remedia. ꝓmittit em̃ mortuis adiutorium. viuificabit nos inq̃t pꝰ duos dies ꝛ ĩ tercia die suscitabit ꝛ viuemꝰ in ꝯspectu eius Osee. vj. Promittit infirmis sanatorium. Sanabo inq̃t cõtritões eoꝝ ꝛ diligaꝫ eos spontanee. Osee. xiiij. Promittit exulibus refugiũ. Educam inq̃t oues meas de oĩbꝫ populis ꝛ ꝯgregabo eas de vniuersis terris. ꝛ inducã eas in terrã suam Ezech. xxxiiij. Promittit deniqꝫ pauꝑibus subsidium. Liberabit inq̃t dñs pauꝑem a potẽte ꝛ pauperem cui nõ erat adiutor. p̃s. lxxj. Promittit g̃ antiqua doctrina moisi sꝫ nõ ꝑficit q̃ ꝓmittit. ꝛ si ad ea proficit nõ tñ efficit nec ea sufficit adimplere. Q̃m vt docet apl̃us lex illa moysi neminẽ ad ꝑfectũ adduxit. Justicie autẽ dei ꝑ fidem iesu xp̃i in omnes ꝛ super omnes qui credunt in eum Heb. vij. Ideo dimissa antiqua doctrina moysi ad nouam christi doctrinam veniamus. Recurramus igitur carissimi ad nouam doctrĩam christi ꝛ certe inueniemꝰ eã

p̄dicta remedia non solum p̄mittere sed p/ficere. non solū p̄ferre sed offerre. Hā huiꝰ doctrine noue summus doctor z mgr xp̄s tanq̄ immēsus deus mortuos suscitat. tā/q̄ medicus piꝰ infirmos visitat. tanq̄ ꝺuctor rectus exules reuocat. tanq̄ defensor equꝰ pauper ꝺuocat Audiamꝰ itaq̄ hunc doctorē ac mgr̄m noue legis euāgelice de vita mortui. de salute ifirmi. de reditu exulis. de causa pauperis docentē salubriter ac fideliter ifōrmantē. Hō desperet inq̄t mortuus in exitu suo. Ego sum imensus deus mortuos suscitās. Ego inq̄t sum resurrec/tio z vita. qui credit in me etiā si mortuus fuerit viuet. Jo. xj. Hō trepidet infirmꝰ in morbo suo. Ego sum medicꝰ pius visitās infirmos. Ego inq̄t missus sum sanare cō tritos corde Lu. iiij. Hō formidet exul aut pegrinus in via sua. Ego sum ꝺuctor rectus exules reuocās. Ego inq̄t sum via et nemo venit ad patrē nisi p̄ me. Johā. xiiij. Hon hesitet paup aut mēdicꝰ in sua causa Ego sum defensor equus pauper ꝺuocās Ego inquit missus sum euangelizare pau peribꝫ. Lu. iiij. Hec sunt ergo dilectissimi hec sunt q̄ xp̄us in doctrina sua noua in le ge euāgelica p̄dicat z docet. q̄ si bō diligen ter ꝺsideret sane in admirationē rapiꝫ z in admiratiue q̄stionis cogiꝫ p̄rumpe verba. dicēs. Que nā doctrina hec noua. Que fu it q̄stio vestrꝫ p̄posita reuerētꝫs a principio

B Ad quā q̄dem q̄stionez sicut alias dicebaꝫ mgr̄ sniarū in q̄driptito huiꝰ libri volumine sub quadruplici ꝺclusiōe rñdet Prima est q̄ hec est doctrīa p quā summa dei misteria secretius reuelanꝫ. in primo. Secunda est q̄ hec est doctrina p quā no ua mūdi vestigia subtiliꝰ ꝺclaranꝫ. in secū do. Tercia est q̄ hec est doctrina p quā mi ra verbi ꝺmertia sublimius reseranꝫ in ter cio. Quarta est q̄ hec est doctrina p quam pia lapsi remedia suauiꝰ p̄pinanꝫ in quarto Per ipsaz nāq̄ reuelanꝫ secretiꝰ velata mi steria summe trinitatis q̄ ad primum. Per ipsam nāq̄ declaranꝫ subtilius creata ve/stigia noue entitatis quo ad secundū. Per ipsaz reseranꝫ sublimiꝰ sacrata ꝺmertia mi re caritatis q̄ ad tercium. Per ipsam p̄pinā tur suauiꝰ oblata remedia pie sanitatꝭ q̄ ad quartū. Nam in hoc q̄driptito sniaz libro tractat mgr̄ quadruplex doctrine xp̄i no/ue z euāgelicę legis archanuz euangeliste Johānī diuinitus inspiratū. C Primum est. in p̄ncipio erat verbū z verbū erat apꝺ deū z deus erat ꝟbum. quod est vere trini tatis summū. misteriū. in p̄mo libro. C Se cūdū est q̄ oīa p ipm facta sunt et sine ipso factum est nihil. qꝺ est create entitatis no/uū vestigiū in secundo libro. C Tercio q̄ verbū caro factū est qꝺ est diuine caritatis mirū ꝺmerciū. in tercio libro. C Quartuz est q̄ habitauit in nobis. z vidim⁹ gloriam eius. qꝺ est humane sanitatis piū remediū in q̄rto libro. Sic igiꝭ p hanc doctrinā al tius erigiꝭ hūanus p̄spectus quo ad p̄mū Dulciꝰ instruiꝭ human⁹ aspectus quo ad secunduz. Rectiꝰ dirigiꝭ human⁹ p̄fectꝰ q̄ ad terciū. Hitiꝰ corrigiꝭ hūanus defectꝰ q̄ ad quartū Nam in hoc sniaz libro corre spondēter ad p̄missa Ad erigēduz p̄spectū hoīs agit de cognitōne dei p̄fecti luminis in p̄mo. Ad instruendū aspectū hoīs agit de creatione mūdi perfecti germinis in se/cūdo Ad dirigendū p̄fectū homis agit de cōione verbi effecti numinis in tercio. Ad corrigendū defectū hoīs agit de curatiōe lapsi infecti semīs in q̄rto. C Hec sunt igi tur q̄tuoz ꝺclusiones ad p̄positam q̄stionē respōsales q̄s mgr̄ sniaz p̄tractat. De q̄rū quarta nūc solū dicendū est. expeditis alīs suis locis. C Quarta igiꝭ cōclusio est huic q̄rto libro sniaz corrñdēs q̄ hec est doctri na p quā pia lapsi remedia suauiꝰ p̄pinanꝫ Per nāq̄ p̄pinanꝫ suauius oblata remedia pie sanitatis Nam in hoc q̄rto sniaz libro tractat mgr̄ illud doctrine xp̄i nouez euā/gelice legis archanū euāgeliste iohānī di/uinitus inspiratum Jo. j. Habitauit ī no/bis z vidimus gloriā eius. qꝺ est hūane sa nitatis piū remediū. Ubi queso videte ca rissimi circa remediuz pie sanitatis q̄ttuoz suauius p̄pinari. Primum est diuina beni gnitas que habitauit in nobis scz p gr̄am. Secūduz est curata infirmitas q̄ erat ī no bis scz p culpā. Terciū est restaurata sani tas qz vidimꝰ q̄ primo ceci eramus. Quar tū est collata felicitas qz vidimꝰ gl'iam eiꝰ quā desideramꝰ Hec est em̄ huius quarti libri sniaz principalis materia z sniā gene ralis Sic igiꝭ p hanc doctrinā mitiꝰ corri gitur human⁹ defectus Nam magister in hoc q̄rto ad corrigēdum ꝺfectū hoīs agit de curatiōe lapsi infecti semīs. ostēdēs q̄n tuz ebetudo p̄mittit hūana qualiꝭ manus

benignissima creatoris p ipsius curatione hoīs infecti semialiter. corrupti actualiter pcussi spūaliter. lesi corpaliter. lapsi culpabiliter. ac damnabiliter vulnerati. pias sacramentoꝝ exhibuit medicinas. Hec ē ita q̄ quarte ꝯclusionis sn̄ia. Hec est huiꝰ q̄r ti libri sn̄iaꝝ doctrina p quam hūani corrigunt defectus tā originalis q̄ actualis peccati. p quā infirmitates curant humane tā culpabiles q̄ penales. vt tandē hō oī prorsus infirmitate semota. pfectam eterne glorie recipiat sanitatē. Ad quam nos puenire cōcedat qui sine fine viuit ꝛ regnat.

L ¶ Juxta thema collatōnis in primo p̄ncipio meo talem formaui titulū questionis. vtrū doctrina xp̄i noua sit lex pfectissima. Et q̄ pfectio legis xp̄i ex quatuor specialiter pōt declarari. Primo ex pfectiōe p̄ceptoꝝ q̄ ab ipsa iubent. Scōo ex pfectiōe credendoꝝ q̄ in ipsa docent. Tercio ex pfectione meritoꝝ q̄ sub ipsa habent. Quarto ex pfectione p̄mioꝝ q̄ ex ipsa debent. Ideo iuxta hec q̄tuor puncta titulus ꝓposite q̄stionis diuisus fuit in q̄tuor partiales titl'os circa q̄tuor libros sn̄iaꝝ ptractādos. Primus erat. vtrū lex xp̄i sit in p̄ceptis rectissima. Secundꝰ erat vtꝝ lex xp̄i sit in credendis certissima. Tercius erat vtꝝ lex xp̄i sit in meritis gratissima. Quartus erat vtruꝝ lex xp̄i sit in p̄mijs iustissima. Unde sub his q̄tuor titulis in q̄tuor libri sn̄iaꝝ p̄ncipijs q̄tuor difficultates ꝓposui ptractare. Prima erat de legis xp̄i ꝛ diuine volūtatis recta cōformitate. Secūda erat de legis xp̄i ꝛ sue veritatis certa probabilitate. Tercia erat de legis christi meritoria credulitate Quarta erat de legis xp̄i p̄miatoria equalitate. Expeditis igit̄ duobꝰ primis titulis in alijs p̄ncipijs ꝛ reseruato tercio. restat nunc expedire quartum. ¶ Querit̄ igitur vtrū lex xp̄i sit in p̄mijs iustissima. Et arguitur p̄mo q̄ nō. qꝛ illa lex nō est in p̄mijs iustissima q̄ tribuit malis maius supplicium q̄ bonis p̄mium. sed lex xp̄i est hmōi. igit̄ ꝛc. Maior patet. qꝛ lex iustissima debet ēe mitis ꝛ pnior ad p̄mia q̄ ad supplicia. Sz minor ꝓbat. qꝛ lex xp̄i tribuit malis supplicium qđ est maiꝰ malū q̄ p̄mium beatificū sit bonū. qđ declaro sic. qꝛ ꝑm legē xp̄i duplex ē pena malorū. scz pena dāni ꝛ pena sensus. Un̄ xp̄s. Discedite a me maledicti in ignē eternū. Scōo tangit̄ pena sensus que ē afflictio infernalis tormēti. cū dicit̄. in ignez eternum. sed sola pena dāni siue p̄uatio p̄mij beatifici est tā mala q̄ bonū est ip̄m p̄mium beatificū. q̄a malicia alicuiꝰ p̄uatiōis nō pōt mēsurari nisi ex quantitate boni. qđ ipsa p̄uat. ꝛ p ꝯsequens vtraq̄ pena simul est maius malū q̄ p̄mium beatificū sit bonū quare. ꝛc. In oppositū arguit̄. qꝛ iustissimi legislatoris debet esse lex in penis et p̄mijs iustissima. sed xp̄s fuit pfectissimus legislator ꝛ oīm legislatoruꝫ iustissimꝰ. Nam ꝑm apl'm lex Moysi neminē ad pfectionez iusticie adduxit. Justicie aūt dei p fidem Jesu xp̄i in oēs ꝛ sup omnes q̄ credūt in eum. ad Heb. vij. igit̄ ꝛc. D ¶ In ista q̄stione erunt duo articuli. Primꝰ erit respōsiuus. secūdꝰ erit collatiuꝰ. ¶ In p̄mo declarabo tres ꝯclusiōes. in scōo mouebo tres dubitatōes. ¶ Quantū igit̄ ad p̄mum artic'm rn̄deo breuiter ad q̄sitū tenendo simpl'r p tem affirmatiuā q̄stionis. pro qua ad pōs sufficit rō post ōpositū. sed p solutōe rationis añ oppositū pono aliq̄s ꝓpositiōes Un̄ circa materiaꝫ ipsius p̄mitto breuiter tres ꝯclusiones. ¶ Prima est q̄ tota pena damnati siue punitio p actu demeritorio mortali nō est maius malū q̄ sit bonū totum p̄mium beatificū alicuius saluati p actu meritorio equali Jsta ꝯclusio patꝫ ex iusticia legis xp̄i. qui cum sit mitis in penis ꝛ in premijs liberalis nō debet eē abūdantior i seueritate penaꝫ q̄ in suauitate p̄mioꝝ. igit̄. ꝛc. ¶ Secūda ꝯclusio est q̄ nulla pena cōtracta siue deordiatio culpe vl' pcti est maius malū q̄ sit bonū totū p̄mium beatificuꝫ p actu meritorio sibi corrn̄dēte seu ꝓportōnabili. Jsta ꝯclusio patꝫ ex p̄ma qꝛ ois talis culpa vel pctm̄ seu deordiatio culpabilis est ptialis pena ipsiꝰ dānati seu peccātis. iuxta illud vulgatū verbū ex libro ꝯfessionuꝫ Augustini. Jussisti dñe ꝛ ita est vt pena sit sui ipsi ois inordinatus animꝰ ꝛc. ¶ Tercia ꝯclusio est q̄ sola pena dāni siue priuatio p̄mij beatifici nō est tā malum q̄ bonū est totū premium beatificū corrn̄dēs ei. Jsta ꝯclusio patet ex p̄ma sicut ꝛ p̄cedens. Sz tūc quando arguit̄ oppositū per hoc q̄ malicia alicuius p̄uationis non potest mensurari nisi ex quantitate boni qđ ipsa priuat. pro quo ēm videt̄ facere Ancelmꝰ. ij. Cur deus homo. capl'o. xiij. dicens. q̄ oīne bonum tam bonum est q̄ mala est eiꝰ corru-

ptio. ℙro isto dico aliquas ꝓpositiones. vñ
primo dico ꝙ licet quantitas boni priuati
sit potissima mensura malicie ꝑuatōnis ta
lis boni. tñ non sequit ꝙ ꝙ bonum est illō
tam mala sit eius priuatio. ⁊ hoc si ly tantū
⁊ quantū notent equalitatē. Secundo di
co ꝙ illud est verum si ly tantū ⁊ quantum
notent ꝓportionē. ita ꝙ ꝓportionabiliter et
ceteris paribꝫ omissio seu priuatio maioris
boni quando deberet haberi est ꝑ omis
sione seu priuatione minoris boni. Et tem
plū. pfectior intellectus ceteris paribꝫ pōt
impfectiorē intellectionē respectu eiusdez
obiecti. Et cōmuniter ex quātitate effectu
um pcedētiū et causis suis ſm vltimū po
tentie mensuratur quātitas virtutis i cau
sis tamē non oportet effectum equari suc
cause. similiter ꝑuatio boni actus merito
rij quādo ꝙs nō tenetur ad illum. ⁊ tñ mul
tū mereť in habendo ipm nullo mō est cul
pabiliter mala. ergo a fortiori huius priua
tio pōt esse modicū mala. licet positio omis
si esset valde bona et meritoria. Tercio di
co ad auctoritatē Ancelmi ꝙ ipse non loq̄
tur de pura priuatione boni. sed de eiꝰ cor
ruptione. Generatio autē ⁊ corruptio sunt
ꝯraria. ⁊ non solum ꝑuatiue oppositā. mo
do de cōtrarijs bñ ꝓcedo assumptum. sed
non de ꝑuatiue oppositis. Uerbi gra. dico
ꝙ cecitas nō est ita mala sicut visus est bo
nus. imo si visus haberet ꝯrariū illud eēt
peius ꝙ ꝙ cecitas. ⁊ tamen nō esset peius ꝙ ꝙ
visus esset bonus. Similiter pura ꝑuatio
delectationis nō est ita mala. sicut illa dele
ctatio est bona. sed tristicia ei cōtraria ⁊ eq̄
lis in gradu esset tam mala ⁊ illa est magis
mala ꝙ ꝙ pura priuatio. Sic etiā nō dilige
re deuz qñ quis ad hoc tenet nō est ita ma
lum sicut diligere deum est bonū. sed odi
re deum est maius malū ꝙ ꝙ diligere deū sit
bonum. aliter nullus posset ita bñ facere si
cut alius male. quare ⁊c. Quarto dico ꝙ li
cet pura priuatio sit ꝓportionaliter tanta ⁊ quāta. tñ
cōmuniter loquēdo est tāta in omissiōe de
biti quanta est positio omissi. Et hoc nihil
aliud est dicere nisi ꝙ tantum bonū debe
ret fieri ⁊ nihil eius fit. sed ex hoc nō sequit
ꝙ ergo tam mala sit vel tam grauis culpa
ꝙ ꝙ bonū esset vel meritoriū illud qđ omit
titur. Sic ergo est in ꝓposito. quare ⁊c. Et
licet circa istam materiā multa possent di
ci. ⁊ ex dictis multa inferri. tamē ꝓnūc bre
uiter transeo Et hec de primo articulo.

Quantū ad scōm articl'm ad hñdū
collatōez cum aliꝯ re. ma. meis monebo
tres dubitatōes. ℙria erit. vtꝝ volūtas
diuina sit diuino intellectui rō ꝯgnoscēdi seu
essendi respectu alicuiꝰ veri. Scōa vtꝝ
volūtas diuina sit vel possit esse creato ītel
lectui cā infallibilis iudicij respectu cōtin
gentis futuri. Tercia erit. vtꝝ voluntas
diuina sit creature rōnali ꝑma lex siue re
gula obligandi respectu cuislibet ab ea de
biti fieri. Ad ꝑmā dubitationē rñdet ma
gister B. tenēdo ꝓtē affirmatiuā. vñ i ꝑmo
principio posuit istud corrolariuz. ꝙ ꝙuis
diuinꝰ intellectꝰ assentiať ꝙ antichꝰs erit ꝑ
cise ꝓpter determiatiōnē volūtatis. tñ B nō
ꝓt ꝯpetere intellectibꝯ creatis. ℙrimā ꝓtē ꝓ
bat. qz p determiatiōnē diuīe volūtatis ali
quid ponit in esse futuri. igit p illam habet
cognosci esse futuꝝ a diuino intellectu. et sic
in hac ꝓte ꝯcedit ꝙ diuine volūtatis deter
minatio est rō ꝯgnoscēdi intellectui diuino
Secundā ꝓtez ꝓbat. qz intellectui creato
volūtas non ꝑt esse assentiēdi alicui vero.
⁊ p ꝯsequens nec eiꝰ determiatio. ⁊c. Sed
ꝫ istā respōsionē arguebā in ꝑmo ꝓncipio
meo. ⁊ ꝑmo ꝫ primā ꝓtem q̄ est directe re
spōsiua ad ꝓdictam dubitationē posui tūc
triplicē ꝓpōez. ℙrima erat ꝙ sicut diuīe
volūtati nihil est causa essendi sic diuino in
tellectui nihil est cā siue causalis rō ꝯgno
scendi. patz. qz cū in deo sit idez penitus et
oīno esse velle ⁊ intelligere. sicut nihil ē si
bi cā siue causalis rō essendi. sic nec volen
di ant intelligēdi. Scōa fuit ꝙ sicut di
uina voluntas nullam habet rationez ꝑ
pter quam determinetur vt velit. sic diui
nus intellectus ꝓpter diuine volunta
tis determinationem non assentit ꝙ anti
chꝛistus erit. ℙrima pars patet ex dictis.
Secūda pars sequitur ex prima per simi
le. Secundo probatur. quia aliter seq̄
tur ꝙ diuine voluntatis determinatio eēt
intellectui diuino causalis ratio assentien
di ꝙ antichꝛistus erit. falsitas consequen
tis patet ex dictis Sed ꝯsequētia tenet qz
ista dictio ꝓpter dicit habitudinē causa
lem vt clarum est ⁊c. Tercio pbatur. qz
aliter sequitur ꝙ ista ꝓpositio causalis esset
vera. quia diuina voluntas vult ꝙ anti
chꝛistus erit. diuinus intellectus assentit
ꝙ antichꝛistus erit. consequentia patz. sed

falsitas cõsequentis patebit. Vñ pro isto ꝛ ꝛtra ꝑdictum fuit hec tercia ꝓpositio. Causalis cuius ꝯsequens sig̃t tanc̃ꝫ significatũ totale deũ velle aut intelligere est vera ꝓprie patet. quia ad veritatẽ ꝓpositionis ꝓprie causalis req̃ritur q̃ ita esse sicut significatur p antecedẽs sit causa q̃re ita est sicut significaꝯ per ꝯns. modo sic non põt eẽ in positio ꝛc. vt patet ex dictis. ¶ Ex his ḡ patet q̃ rõ dicti magistri nõ valet q̃n ipse dicit q̃ per determinationẽ diuine voluntatis ꝛc. igiꝯ p eam ꝛc. Vñ nego añs ꝯsequẽtiam ꝛ cõsequens ad intellectũ quẽ intendit iste mgr̃. Dixi ergo ꝓmo q̃ añcedẽs de virtute sermonis est falsuꝫ. quia ista rõ esse futuri p nullo supponit plusc̃ꝫ ista esse nihil vel chymere vel bircocerui. ideo p nullã causam ponit aliquid in esse futuri. ¶ Secundo dixi q̃ añcedens est falsum ad sensum quẽ intendit magister. Intelligit enim q̃ determinatio diuine voluntatis ẽ causa q̃ aliquid est futuꝫ sed ostendi q̃ hoc ẽ falsum. ꝛc. ¶ Tercio dixi q̃ supposito q̃ illud añcedens esset verũ ad ꝑdictum sensuꝫ. tñ consequẽtia nõ valet. intelligendo ꝯseq̃ns ad sensum quem intẽdit iste mgr̃. quare ꝛc. Sed ad hoc breuiter respõdet dicendo q̃ ego laboro secum in eq̃uoco pro quo p̃mittit q̃ ista dictio propter non semp denotat causalitatẽ proprie dictã vnius rei ad aliã. vt cum dicit q̃ corpus aiatum est aniaꝯ sensitiuũ Et cum dicunt doctores q̃ ꝓpter immẽsitatẽ ꝛ illimitationẽ diuine nature siue ratione huius illimitatõis oritur deum esse ꝑsonaliter trinum. non q̃ ibi sit aliqua causalis ratio seu realis deriuatio vn̄i realitatis ab alia. Sed q̃cquid sit de ist̄ exẽplis quia ꝓmum est falsum ꝛ secundus est dubium. tamẽ concordo secũ in illo dicto ꝑambulo ꝛc. ¶ Secundo dicit q̃ illa dictio propter q̃nc̃ꝫ denotat illationem vnius ex alio cum cõnotatione cuiusdã p̃stantie vel ꝓritatis ꝑm nostrũ modum cõsiderandi. vt cum queritur propter q̃d res aliqua est talis vel q̃ est rõ essendi eã talem nõ em̃ queritur ibi que sit causa realis que facit eam essentialiter talẽ. Et quicq̃d etiã sit de isto exemplo concordo tamẽ secuꝫ in isto dicto. ¶ Tercio applicando ꝑdicta ad ꝓpositum dixit q̃ quia nõ sequit̄ diuina natura est immẽsa vel omnipotẽs igiꝯ ipa est assensus q̃ a erit. sed bene sequit̄. est volitõ q̃ a. erit. igiꝯ scit q̃ a. erit. ꝛ esse libere volitiuum dicit magis ꝑfectionez simpliciter c̃ꝫ esse intellectiuũ vt dicũt mḷti q̃ ad ip̄m ordinaꝯ. esse intellectiuũ tanc̃ꝫ deseruiẽs. ideo natura diuina est assensus q̃ a. erit. eo q̃ ipa est volitio q̃ a. erit. Sed q̃cq̃d sit de añcedente ostendam q̃ illõ nõ sufficit ad veritatẽ illius causalis. ¶ Quarto iuxta predicta ponit talẽ ꝓpõem q̃ respectu cuiuslibet denoiatõis vel ꝑdicati nõ generalissimi ẽ aliq̃ ꝑdicatũ cãle ꝑm modũ loquẽdi methaphisicũ vl̄ logicũ assignare. patz. q̃ cuilibet tali corr̃ndet aliq̃ genus ꝛ differẽtia sine q̃b illud ꝯplete cõcipi non potest. ꝛ ad talem intellectũ diuina volitio q̃ a. erit est rõ intellectui diuino assentiẽdi q̃ a. erit. q̃ ly volitio respectu. a. est denoiatio nõ generalissima. igiꝯ. ꝛc. Et q̃ oẽs ratiões mee cõtra ꝓmã ꝑtem corrolariũ ꝓcedunt vt diẽ de causalitate alia a ꝑdicta quã nullus poneret inter intellectum diuinũ ꝛ voluntatem eius. ideo nõ oportet dicere ad eas. ꝛc.

B ¶ Sed quicq̃d sit de ꝑdicta ꝓpositione ꝛ ei⁹ ꝓbatione q̃ nõ videt̄ mihi vera cuꝫ nõ q̃libet ꝑdicatũ nõ generalissimũ ꝛma ꝛime tale ꝑdicatũ intellect⁹ diuin⁹ vl̄ volũtas diuina habeat gen⁹ ꝛ differentiaꝫ ꝓprie dictã. ex eo q̃ dꝛa talis sp supponit p aliquo ꝯposito ꝯnotãdo aliquã ei⁹ ꝑtem essentialem. ideo eñ differẽtia ꝑdicaꝯ in q̃le ꝑm veram logicã ꝛ methaphisicã. tñ nõ stãdo in hoc ostẽdo q̃ iste modus rñdendi nõ sufficiat. ¶ Prio sic. q̃ dict⁹ mgr̃ ꝓbabat ꝓmã ꝑtem corrolariꝫ sui p hoc q̃ p determiatiõnẽ diuine volũtaꝯ aliq̃d ponit̄ in esse futuri. igiꝯ p illã habet ꝯgnosci esse futuꝫ a diuino intellectu. sed in antecedente ly ꝓpter non solum dicit prioritatẽ ꝑm modum nostrum cõcipiendi vel cognoscẽdi. sed aliaꝫ causalitatem. igitur ꝛ in consequẽte eodez modo debet capi. ꝛc. ¶ Secundo confirmatur. quia in materia de qua loquimur. sicut cum dicitur. deus intelligit p ydeas. vel quãdo iste magister dicit q̃ diuinus intellectus assentit q̃ a. erit propter determinationẽ volũtatis. ly p vel ly ꝓpter nõ põt capi nisi altero istoꝫ modoꝫ scilicz vl̄ ꝑut notat circũstantiã cause motiue seu effectiue. sicut cum dicimus q̃ aia intelligit p habitum vel circumstantiã potẽtie intellectiue. sicut cũ dicimus q̃ hõ intelligit p intellectũ. vel ꝑut dicit circũstantiam formalis

noticie. sicut cum dicimus q̄ hō intelligit p̄ suam ꝯgnitionē. vel put notat circūstantiā obiecti mediantis. sicut cū dicim⁹ q̄ hō intelligit deū in via p̄ quendā cōceptū sibi ꝓprium. vel put notat circūstantiaz obiecti immediate trinitatis. sicut cū dicim⁹ q̄ hō videbit deuz in p̄ria p̄ suam essentiā. sz nullo p̄dictoꝝ modoꝝ p̄t intelligi illud dictuz vt p̄t faciliter ostendi inductiue. Igit illō nō est verū nisi valde ꝓprie. Tercio sic. qz nō sufficit dicere q̄ ly p̄ vel ly p̄ notet ibi illā p̄ioritatē ꝯclusiue siue nr̄i modi intelligendi. Tum qz istud videret impropꝛie dici. tū qz talis modus ꝯcipiēdi essz fictus nisi sibi corr̄nderet aliq̄ p̄ioritas ex pte rei. qō nō p̄t dici. cū inter intellectū et voluntatē dei nulla possit p̄ioritas seu q̄uis distinctiō ex pte rei assignari. Igit nō est verū q̄ sua volitio sit rō assentiēdi intellectui diuino plus q̄z ecōuerso. Quarto sic aliquid esse rōnez q̄re aliq̄d ꝯuenit alteri non p̄t intelligi nisi dupl'r. scz vel qz p̄mo ꝯuenit illi z ideo ꝯuenit alteri. sicut aīa est rōq̄ hō est suscepti'bilis discipline. qz hoc p̄mo ꝯuenit aīe. z ideo cōuenit homini. vel quia nō ꝯuenit sibi p̄mo. ipm tū necessario exigit ad hoc q̄ cōueniat illi. et hoc p̄t ee dupliciter. vel qz ipm est causa illius qō cōuenit alteri sicut aīa est rō quare hō mouetur nō quia p̄mo moueat. sed qz est cā mot⁹ sui vel qz est aliqō importatū p̄ illud qō cōuenit illi. siue de illo p̄dicat. sicut tā forma q̄z materia est rō quare cōpositū est corruptibile. qz p̄ hoc p̄dicatū corruptibile tā materia q̄z forma importat. vt patet ex q̄d nois. sed duobꝫ p̄mis modis nō p̄t intelligi determinationē volūtatis dei esse sibi ratōez essendi vt clare patet. Nec etiam tercio mō qō patet sic. quia illo mō nuuq̄z a. est rō q̄ b. conueniat ipsi c. nisi inter a. b. z. c. sit aliq̄ distinctio qō nō est in ꝓposito. nisi forte dicat iste mgr̄ sicut scotus q̄ ibi est distinctio formalis. z q̄ determinatio voluntatis est ipsi deo ratō assentiendi alicui ꝓtingēti vero p̄ hunc modū scz. qz diuinus intellect⁹ in p̄mo instanti offert voluntati simplicia illius cōpleti quoꝝuis est cōtinens in re aut si offert ꝯpletionē offert eaz tanq̄z neutram sibi z in secundo instanti volūtas eligens vnā partem scz p̄uictionez illoꝝ facit illud determinate esse verū. z sic est intellectui diuino rō ꝯgnoscēdi illud verū z̄c. Sz qz istū modū nōdū ponit iste mgr̄. ideo nō arguo ꝫ hoc. sed ex p̄dictis infero q̄ su⁹ modus dicendi nō sufficit nisi ꝯcurrat in hoc. q̄re z̄c. Uerū est qō cōtra secundā ptem correlarij sui arguebā q̄ illa nō sit vera vel saltē nō sit ꝓcedēda sed dubitāda. Et arguebam sic. deus p̄t facere aliquē intellectū creatū talis ꝯditionis q̄et determinatōe voluntatis sufficiet assentire q̄buscunq̄z veris sibi ꝓpositis igit sic assentire p̄t ꝯpetere intellectiui creatis. p̄ña est euidēs z añs est sibi dubiū. qz nō apparet q̄ talē intellectuz a deo fieri implicet ꝯtradictionē. z si dicat q̄ sic. ostēdat rōnez. Igit añs nō est ab eo negandū. z̄c. Ad hoc rndet negando assumptū quia impossibile est eē aliquā creabilē rōnalē creaturā volitiuā de q̄ nō possit sil' stare q̄ esset volitio q̄ a. erit. z tū q̄ a. ñ erit. Igit nullius talis volitio p̄t esse sibi ratō infallibilis sciēdi q̄ a. erit quēadmodū est in deo. z sic añs nō est dubiū sicut dixi. sed implicat ꝯtradictionē. nec opositū ꝓbaui q̄re z̄c. Sed hec rn̄sio nō sufficit imo variat a ꝓposito. qz tūc ipse nihil dixit de ratiōe infallibili sciēdi. sed p̄cise posuit in suo correlario q̄in intellectu creato voluntas seu volūtatis determinatio nō p̄t esse rō assentiendi alicui vero. hoc autē de facto est falsum. qz sepe huius determinatio est cā efficiens. et si non totalis tamē partialis assensus seu credulitatis. sicut patz de assensu fidei p̄ experientiaz z p̄ sanctoꝝ doctrinā. Aliter eī q̄d sibi vult illud dictum cōe Augustini z alia similia Cetera p̄t hō nolēs. credere aūt nō nisi volens. Igit sequit q̄ ñ ita ꝓprie potest dici determinationē voluntatis esse rationem assentiendi intellectui diuino sicut intellectui creato. cum non sit illi sicut isti causalis ratio. Quare z̄c. Et hec de prima dubitatiōe dicta sint contra istuz reuerendum magistrum z̄c. Ad secundam dubitationez respondet magister H. tenendo partem affirmatiuā. Unde in p̄mo principio posuit istam conclusionem. q̄ respectu futuri contingentis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis ꝯmunicari. Quam probat. quia hoc fieri non implicat contradictionē Igit z̄c. imo videtur consonum dicere q̄ talem habuerit christus et q̄ quelibet prophetia sit talis noticia. ℣

Sed contra istam rn̄sionem po/

sui in ꝑmo ꝓncipio ꝓbabiliter triplicē ꝓ/
positionē. ¶ Prima est ꝙ solus diuin⁹ in/
tellectus respectu veri de futuro ꝓtingēti
potest esse noticia infallibilis iudicij Et ꝑ
ma pars affirmatiua huius exclusiue satis
patet. Sed pars negatiua ꝓtra eū ꝓbaꝫ
sic. qꝛ ad hoc ꝙ aliqua noticia sit infallibil
requirit ꝙ non possit esse falsa. sed omnis
noticia creata iudiciaria respectu veri de
futuro ꝓtingenti potest esse falsa. igitur ꝛc.
ꝓsequētia patet ꝛ antecedens quo ad ꝑmā
partem per quid nomis. sed quo ad secun
dam ꝓbaꝫ. quia omne verum ō futuro cō
tingenti pōt esse falsum. ergo omnis noti/
cia creata qua tale iudicatur esse verū pōt
esse falsa. consequēs patet. ꝛ ꝓsequentia te/
net quia non stat ꝙ noticia aliq̄ sit iudiciū
falsi ꝛ non sit falsa. ¶ Ad istā rationē respō
det ꝓcedendo maiorē. et dicit ꝙ minor po
test esse falsa ꝛ ꝑ ꝓsequens eam negat. quia
cum ipsa sit ō possibili si sit vera est necessa
ria. ꝛ per consequens non potest esse falsa.
Et tunc ad ꝓbationē meam quando di
co. omne verū de futuro ꝛc. ꝓcedit antece/
dens. ꝛ quādo infero. ergo omnis noticia
creata ꝛc. negat ꝓsequentiā. et dicit ꝙ instā
tia est de noticia diuina. Et cum dico ꝙ ñ
stat ꝙ aliqua noticia sit iudiciū falsi ꝛc. cō
cedit de noticia qua assentit falso. ꝛ sic ne/
gat meam ꝑmam ꝓpositionē. Sed ista re/
sposio nō valet. Tum primo. quia instātia
quam dat ad ꝓsequentiaz meā de noticia
diuina non est ad ꝓpositum. quia in ꝓseqn
te ponitur noticia creata vt excludaꝫ noti
cia diuina. Tū secundo. quia respōsio sua
ad ꝓbationē consequētie non sufficit. qꝛ
certum est ꝙ nō stat ꝙ aliqua noticia sit iu
dicium falsi quin ipsa assentiaꝫ falso ꝛ ꝑ cō
sequens ꝙn sit falsa etiam ꝑm eum. ꝙre ꝛc.

¶ Secunda ꝓpositio fuit ꝙ solus di/
uinus intellectus aliquid potest non iudi
casse quod iudicauit fore. ꝛ primo pars af
firmatiua exclusiue patet. quia deus iudi
cauit ab eterno antixꝝm fore. ꝛ tamē pōt ℞
nunc̄z iudicasse sicut possibile est antixꝝm
non fore. Sed pars negatiua exclusiue. s.
ꝙ hoc nō ꝙueniat alicui intellectui nisi di
uino. negaꝫ ab eo. Unde in secundo corre
lario predicte ꝙclusionis ponit. ꝙ fidelis
qui ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū
fore potest hoc nō iudicasse. quod ꝓbat.
quia cū ℞ ꝙ iudicauerit ꝛc. potest vltimuz
iudicium non fore. et si nō erit. ergo ex fide
infusa false iudicauit. qō non est dicendū.
cum fidei uon subsit falsum. aut dabiꝫ cor
relariū suū esse verum ꝛc. Sed cōtra ℞ ar
guebā sic. quia de nullo intellectu ꝙ iudi/
cauit antixꝝm vel iudiciū fore. cōcedendū
est ꝙ pōt hoc non iudicasse nisi de illo de ꝙ
ista consequentia est bona. ¶ Iste intellect⁹
sic iudicauit ꝙ sic erit. sed ō solo intellectu
diuino ꝛ de nullo alio ista ꝙsequentia ē bo
na. vt patz. igiꝫ ꝛc. Ad istam rōnem rñdet.
et ꝑmo dicit. ꝙ ista ꝓpositio nō facit contra
correlariū suum. quia posuit illud sic. ve/
tula que ex fide infusa iudicauit vltimū iu
dicium fore potest ex ea non sic iudicasse. ꝛ
ratio mea arguit ꝙ non pōt non iudicasse.
quod non negauit. Secundo dicit ꝙ fal/
sum est illud quod assumo in illa ratione.
scz ꝙ de nullo intellectu nisi diuino ista cō
sequentia ꝛc. Nam ꝑm ipm illa est bona ō
intellectu christi. quia aliter falleret. Sed
ꝓtra istam responsionē arguit ꝑimo ꝓtra
primum dictum. quia quādo dicit ꝙ vetu
la ex fide infusa potest sic non iudicasse vel
intelligit ꝙ potest sic nō iudicasse ex fide. et
eo scz quia fides potest non esse fides. ꝛ tūc
bene ꝓcordarem secum. sed non sufficeret
ad saluandum illam fidem esse noticiā in/
fallibilem ꝓpter quod tamen videtur po/
nere illud corrolarium. vel intelligit ꝙ po
test ex ea nō iudicasse quia scilicz illa fides
potest non fuisse iudicium. et tunc negarē
istud. qꝛ sicut ipsa nō potest non iudicasse
sic ipse videt ꝓsentire sic ipsa nō ꝑt nō iudi
casse ꝑ illud iudiciū sic patebit ꝑ ꝓseqnsar
gumentū. ꝛ in ℞ est pūct⁹ hui⁹ difficultatis.

¶ Scdo arguit ꝯ secundū dictū in q̄ po/
nit ꝙ de intellectu xꝑi illa ꝓña est bona ꝛc.
qꝛ vl ipse intelligit de intellectu xꝑi diuio
ꝛ sic nō eēt ꝯ me. vel de intellectu xꝑi crea/
to. ꝛ tūc arguo ꝯ ℞. qꝛ sic ꝓña est bona. aīa
xꝑi iudicauit antixꝝm fore. ꝙ antixꝑs erit.
tūc ex oppōsito ꝓñtis sequit oppositū añce
dentis. et ꝑ ꝓñs sicut possibile est antixꝝm
nō fore ita possibile est aniam xꝑi iudicasse
antixꝝm fore. sz falsitas ꝓñtis patebit ex di/
cendis. nec valet ꝓbatio qñ dic ꝙ nisi illa
ꝓña est bona alit xꝑs falleret. Tū ꝑmo qꝛ
ista ꝓña valde apparēter pt negari. Tū se/
do qꝛ ꝓñs valde ꝓbabiliter a mltis conce
ditur esse possibile per cōicationem ydio/
matum ꝛ per noticiam creatam. quare ꝛc.

Tercia propositio fuit ista regula Q nulla ꝓpositio de possibili negatiua cuius affirmatiua de ꝑterito correspōdēs est vera est ꝓcedenda de creatura nisi vbi ꝑdicatum est iste terminus vez aut falsuz aut alius terminus includēs altez istoz in sua rōne diffinitiua. verbi gra. si ista affirmatiua de ꝑterito fa sit. sor. iudicauit vltimuz iudiciū fore. hec negatiua de possibili non est ꝓcedenda. sor. potest nō iudicasse ꝛc. qz hoc solum ꝓcedendū est de deo ꝓpter rationē prius tactā. si aūt hoc ꝓcederet de creatura pari ratione sustinerē q creatura que voluit a. pōt nō voluisse a. ꝛ similiter q illa q̄ peccauit potest nō peccasse. et sic q ꝑteritum potest nō fuisse. cōtra articulū parisiēsem ꝛc. Bene tamē ꝓcedendū est q sortes q vere iudicauit vltimū iudiciū fore pōt nō iudicasse vere ꝛc. ꝛq illud qō fuit iudiciuz vez potest nō fuisse iudiciū verū. Et rō diuersitatis est qz in ꝓmo exemplo ꝓpositio ō ꝑterito vera. nullo mō dependet ex futuro sed in secūdo exemplo eius veritas dependet ex futuro. sicut patet intuēti. ideo ꝓma est necessaria ꝛ nō secunda ꝓ regulā cōem in hac materia. quare ꝛc. Ad istā rōnez nihil rndet que tamē apparet mihi difficilis supposito illo articlo cōiter ꝓcesso. Sed ꝯ illam regulam instat Primo de istis ꝓpositionib. sortes est ꝑscitus. sor. potest nō esse ꝑscitus. Secūdo de ista. sortes qui vidit aliq̄d in verbo potest illud nō vidisse. quia deus potest illud nō ostēdisse. Sz ꝓma instantia non valet. Tū primo qz isti termini ꝑscitus ꝛ ꝑsciētia includūt istum terminum vez. Tū secundo qz ille ꝓpositiones nō sunt vere nisi intelligant de prescia dei ꝛ nō ō sciētia creature. ꝛ ideo instātia non est ad ꝓpositum. Secūdo alia instantia nō valet. quia nego assumptuz. vñ dico q sic deus nō pōt nō voluisse causasse mūdū sic postq̄z sortes aliq̄d vidit in ꝟbo. de⁹ nō pōt voluisse causasse illam visionē. ꝛq ꝓns sor. nō potest nō vidisse nec deus pōt illud nō ostendisse. sicut sortes q̄ cucurrit nō ꝑt nō cucurrisse. ꝛita de quolibet alio ꝑterito ideo petit ꝓncipium sua ratio. quare ꝛc.

Scōm ꝑdicta respōdi in ꝓmo ꝓncipio meo ad rationē predicti magistri. vñ quādo dicit cū hoc q fidelis iudicauit ꝛc. stat ꝛc. cōcessi istud ꝛ negaui vltra illam ꝓnam iudiciū nō erit ergo talis ex fide false iudicauit sed bñ cōcessi ergo false iudicauit. vñ dico ꝓmo q nō ē possibile fidei subesse falsum. patet qz fides includit q sit vera ꝛ de vero. Secūdo dico q fidei pōt subesse falsum. patet. qz illud qō de facto subest fidei potest esse falsuz. Dixi tercio q illa noticia q̄ fuit fides licet nō possit nō fuisse noticia aut iudiciū. tamē potest nō fuisse fides aut iudiciū verum. Sed ꝓnam negatā factaz ꝓ suo correlario ipse ꝓbat sic. quia sequit. iste ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore ꝛ ita erit. ergo ex fide vere iudicauit. ergo simpliciter sequitur talis ex fide ꝛc ꝛ nō erit ergo ex fide false iudicauit. Item quia ex fide iudicauit et nō vere ergo false. Sz hec ꝓbatio non valet. quia licet ista ꝓna sit bona. tamē ꝓsequēs est impossibile ꝛ etiaz añs ꝓpter incōpossibilitatē ꝑtium licz q̄ libet pars sit ꝓtingens. quare ꝛc. Ulteri⁹ ipse arguit contra hoc qō dixi q fides pōt non fuisse fides. quia habitus qui fuit caritas aut iusticia aut prudentia non potest nō fuisse caritas ꝛc. ergo nec fides ꝛc. Item tunc fides potuit esse falsa respectu falsi. et ꝓ ꝓsequēs deus potest decipere. patet cōsequentia, quia non potest non fuisse habitus verus aut falsus. Sz ad hec breuiter dico. Uñ ad ꝓmū nego ꝓsequentiā ꝛ ratio patet ex regula supra posita. ꝛc. Ad secundum dico. q si decipe precise importz causare noticiam falsam. tūc ꝓcedo ꝓsequētiā et ꝓsequēs. si ꝟo importz aliq̄d inordinate facere. nego ꝓsequentiā nec ꝓbatio sua valet. Et hec de secunda dubitatiōe ꝛc.

Ad terciam dubitationē alias respondi sub triplici ꝓpositione. Prima fuit q sic voluntas diuina in genere cause efficiētis est prima efficiens causa. sic ipsa in genere legis obligantis est ꝓma lex seu regula.

Secunda fuit. q sicut volūtas diuina est efficiēs causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Istas duas diffuse ꝓbaui ꝛ declaraui in ꝓmo ꝓncipio meo. iō ꝓnūc eas suppono.

Tercia fuit q sic volūtas diuina est lex obligatoria. sic ꝛ itellect⁹ diuin⁹ licz cōueniētius hoc appropriet voluntati q̄z ītellectui. qz prima est ꝓ se vera. ꝛ non secūda. Istam declaraui in secundo ꝓncipio meo Et primo primā partē quia voluntas ꝛ intellectus in deo sunt idem oīno. ideo quid

quid ex natura rei ꝯuenit diuine volunta
ti ꝯuenit etiã diuino intellectui. quia expo
sitorie arguendo vnũ sequit̃ ex alio. q̃re ⁊c̃
¶ Secundã ꝑtem declaraui. qꝛ sicut mo
dus loquẽdi doctoꝝ est ꝙ voluntas diui/
na est cã effectiua reꝝ ⁊ nõ intellectus ex eo
qꝛ q̃cquid volũtas vult est vel fit ⁊ nõ q̃d/
quid intellectus intelligit. ita ĩ ꝓposito q̃d
quid volũtas vult obligari obligat̃. ⁊ non
sic de intellectu Uñ hec ꝯseq̃ntia est bona
voluntas diuina vult sortem obligari ad
a. ergo sortes obligat̃ ad a. tamẽ ista nõ va
let intellectus diuinus intelligit sortẽ ob/
ligari ad a. ergo sortes obligat̃ ad a. ⁊ ideo
ista est ꝑ se vera voluntas diuina est obli/
gatoria. ⁊ non ista intellectus diuinus est
lex obligatoria. q̃uis vtraq̃ sit vera ¶ M
¶ Sed contra ꝑdicta multipliciter argu
it magister Egidi⁹. nihil tñ rñdendo ad ra
tiones meas. Uñ quasi in multitudine ex
ercitus esset victoria belli ipse adeo multi
plicauit argumẽta ꝙ ad ea discurrẽda vix
sufficeret dies vna. sed fortassis sufficeret
vnũ breue verbuꝫ dicere ꝙ Marcialis in
q̃dam epigramate cuidã in ꝑsuasionib⁹ af
fluenti rñdit. ⁊c̃. Uerũtamen inter nos fit
disputatio catholica ⁊ nõ sophistica disce
ptatio. ideo silẽdũ est ab om̃i yronico ver/
bo. placuit aũt sibi ⁊ mihi nõ displicuit vt
de tot argumẽtis suis nõ oĩa sed aliqua g̃/
uiora ꝓ nũc veniãt ad mediũ cũ etiã ad eo
rũ plura satis in secũdo principio sit respõ
sum. Igit̃ ꝯtra ꝑmam ⁊ secundã ꝓpositões
⁊ specialiter ꝯtra secundã posuit istam. si/
cut voluntas dei vt sic nõ est causa reꝝ ꝑ se
ꝓductiua. sic nec ipsa ẽ lex seu regula crea/
ture obligatiua. Que ꝯclusio etiam si esset
vera tamẽ nõ est contra dicta mea. qꝛ nũ/
q̃ꝫ vsus sum hac locutione. vt sic vel vt nõ
sic. nec apud vtẽtem tali locutione vellem
diu disceptare. loquat̃ prout sic qui volue
rit quia nolo loqui sic Uerũtamẽ quia li/
mitaui sensum dicte secunde ꝓpositiõis di
cẽdo ꝙ licet illa sit vna ꝓpositio causalis q̃
potest denotare añcedẽtis ad ꝯseq̃ns cau
salitatem ꝓpriam vel ipsorũ cõuertibilita/
tem ꝑ ꝯsequẽtiam mutuam. tamẽ quicq̃d
sit de primo sensu nihilominus in secũdo
sensu volui intelligere ipsam. ideo contra
hoc arguit. quia ponere talem causalem ⁊
solum per illam intendere cõsequentie cõ
uertibilitatem est mirabiliter abuti ꝓpositi
onibus. Sic enim ꝯcederet̃ ista. quia chi
mera non est. ideo sortes põt esse. Ad h̃ au
tem ⁊ ad reliquas similes instantias respõ
di in secũdo ꝑncipio meo. ꝙ sunt sophisti/
ce ⁊ falso innitunt̃ fundamento. Pro cui⁹
euidenti declaratione dixi esse sciendũ ꝙ
ista ꝯiunctio quia vel alia similis faciẽs ꝓ
positionẽ causalem quãdoq̃ sig̃t cãꝫ essen
di. ⁊ sic facit ꝓpositionez causalẽ. vt cum di
citur qꝛ sol lucet dies est. quia hõ materiã
habet hõ est corruptibilis. ⁊ sic de similib⁹
Quãdoq̃ ꝟo talis cõiunctio nõ significat
causam essendi. vt cum dicit̃. quia aliqua
res in diuinis generat filiuꝫ. aliqua res in
diuinis est pater. quia creature sunt a deo
deus est dominus creaturaꝝ Tales enim
ꝓpositões solent cõcedi. ⁊ tamen claꝝ est ꝙ
non denotant añcedẽtis ad cõsequẽs cau
salitatem ꝓpriam. quia sic essent false vt no
tum est ⁊c̃. Ita est in proposito quãdo dixi
ꝙ hec ꝓpositio voluntas diuĩa est lex obli/
gatoria. quia vult aliquid ⁊c̃. non denotat
añcedẽtis ad cõsequẽs causalitatẽ propri
am. sed ꝯuertibilitatem ꝑ ꝯsequentiã mu/
am. volui em̃ ꝑ hoc excludere primum sen
sum in quo illa dictio quia significat cau/
sam essendi. quia sic nihil est causa vt diui
na voluntas sit lex obligatoria. sꝫ ꝑ hoc ꝙ
dixi ꝙ talis propositio sicut et alie supradi
cte signat añcedentis ad cõsequẽs ꝯuerti/
bilitatem per cõsequentiam mutuã nõ vo/
lui excludere quin aliud requiratur. seu ꝙ
hoc sufficiat ad veritatẽ talis causalis. sed
dico ꝙ hoc requirit̃. et hoc sufficiebat mi/
hi ad ꝓpositũ. Et si querat quid vltra hoc
requirit̃ q̃ro etiam idem ab eo de aliis cau
salibus supradictis. ⁊ ita faciliter respõde
bo sibi sicut ipse mihi. nec aliud teneor re/
spondere. quia non habeo hic tractare de
veritate causalium nisi aliter cogat vi ar/
gumentoꝝ. quia ex hoc satis patet ꝓpositũ
¶ Sed ipse dicit ꝙ hec responsio non suf
ficit. ⁊ ex his patet ꝙ diminute dedi sensuꝫ
ꝓpositioni mee. et ego teneor explicare q̃d
aliud requirat̃ ad veritatem illius causa/
lis. ⁊ ꝙ ꝑ causalẽ non sufficiẽter explico ra
dicem obligatõis quam tñ videor princi/
paliter inq̃rere. Ego autẽ hec omnia gra/
tis et sine ꝓbatione dicta simpliciter nego
sicut prius. Et dico ꝙ ipse petit ꝑncipium
sicut prius. ⁊ hoc ita clarũ est ꝙ qui nõ vi
det nihil videt, Tamẽ licet ipse non cogat

dicam sibi quid requirit ad p̄dictaꝝ causaliū veritatē vltra ꝯsequētie ꝯuertibilitatē.

A ¶ Dico eñ ꝙ ille denotāt vl' signāt nō q̄dē cām eēndi. nec añcedētis ad ꝯsequēs causalitatē ꝓpriam vt dictū est sed cām cognoscēdi siue ad ꝯseq̄ns ꝯuertibilitatē per ꝯsequētiaꝫ mutuā cū cōnotatione añcedētis cuiusdā prioritatis inferētis respectu illati ꝑm nostꝝ modū ꝯsiderādi. ⁊ ad aliquē talē vel ꝯsimilem sensuꝫ intelligunt causales supradicte. Unde in oibꝫ illis est talis ꝯsequētia cōuertibilis et vltra in añcedēte ponit diffinitio vel termin⁹ ꝑtinēs ad diffinitionē termini positi in ꝯsequēte. vt patꝫ. ideo est aliq̄lis p̄oritas añcedentis ad ꝯsequēs propter quā pōt dici añcedēs cā ꝯsequētis. ⁊ hinc est ꝙ tales cāles ꝯceduntur. Et ꝯsimiliter dico in ꝓposito. Et per hoc ad multa alia dicta sua patet clarissime solutio. ideo plura nō recito ⁊c̄. Et hec d̄ tercia dubitatione. Ueꝝ est ꝙ ego sperauerā ⁊ valde optauerā cum isto reuerēdo mgr̄o habere longā collationē. et in q̄ esset aliq̄d grauitatis theologice ⁊ nihil sophistice leuitatis. sed ipse insistit in his q̄ nō multum placēt mihi. Ipse aūt alias dixit ꝙ in tota positione mea oīa erāt ita clara ⁊ solida ꝙ nihil aliud in eis sibi visum fuit cui posset catholice repugnari. hoc aūt si dictū eēt reputarē nō eē vitupandū. Sꝫ cū reuerētia nō est veꝝ. imo multa posui quoꝝ opposita tenēt plures magni doctores ⁊ q̄ nō min⁹ reputo fore disputāda in scola theologica q̄ꝫ illa q̄ ipse tractauit de pl'alitate ꝑfectionū in deo sine distinctiōe. de distantia creature a deo ⁊ a nō esse. de latitudine possibilitatis ⁊ ꝯtingētie. de tendētia creature ī nō esse. Ego aūt malui permanere ī catholica simplicitate q̄ꝫ esse de illis qui nihil reputant dici subtile. nisi quod est in intelligibile.

A

Circa prologum libri sententiaꝝ formo talem questionem. Utrū possibile sit viatorem de veritatibus theologicis habere noticiaꝫ euidentem Arguitur p̄mo ꝙ nō. qꝛ impossibile est viatorē de aliq̄ ꝑitate habere noticiā euidentē. igit ⁊c̄. cōsequentia est clara. ⁊ antecedēs probat. q̄a aliter seq̄ret ꝙ possibile esset viatorem habere actum infinite rectitudinis ⁊ ꝑ consequēs infinite ꝑfectionis. ꝯsequēs est falsū cum sit finite capacitatis ⁊ finite actiuitatis. Sed cōsequētia ꝓbatur. quia noticia euidens est in infinitū certior opiniōe q̄ntūcunqꝫ forti. Nam q̄ntumcūqꝫ augeātur ratiōes probabiles in apparētia nunq̄ꝫ possent generare certitudinē equalē certitudini noticie euidentis. igit talis est certitudinis infinite. igit ⁊c̄. ¶ Secundo sic. quia impossibile est viatorem de veritatibꝫ theologicis habere noticiam maiorē fide. igit ⁊c̄. ꝯsequētia patet quia noticia euidens ē maior fide. ⁊ añcedens ꝓbatur per Augustinū. xj. de trinitate capitulo tercio. de scriptura sacra fideꝫ habemus de his rebꝫ q̄s ignorare nō expedit. nec per nosipsos ydonei sumus ⁊c̄. Unde patꝫ ꝙ de his de quibus est sacra scriptura solum fidem habemus. nec sum⁹ naturaliter ydonei ad maiorem noticiam deuenire. igitur ⁊c̄. ¶ Tercio sic. quia impossibile est viatoreꝫ de huiusmodi veritatibus acquirere sciētiaꝫ ꝓprie. igit ⁊c̄. ꝯsequentia patet. quia non est maior ratio de vno q̄ꝫ de alio. ⁊ antecedēs probatur. quia omnis scientia proprie dicta est per causam. p̄mo posterioꝝ. Scire est rem per causam cognoscere. ⁊c̄. omnes autē veritates theologice sunt de deo de q̄ nihil potest sciri per causam. igitur ⁊c̄.

¶ In oppositum arguitur sic. quia possibile est viatorem de ml'tis veritatibus habere noticiam euidenteꝫ in diuersis scientijs. igit hoc non minus est possibile ꝑ studium theologie. consequentia tenet. quia theologia est scientia principalissima ⁊ maxime architectonica ⁊c̄. Et antecedens patet. quia omnes homines natura scire desiderāt. primo methaphisice. sed vt distinguit ibi cōmētator. impossibile est appetitū humanum esse frustra. igitur possibilis est homini scientia. ¶ In ista questiōe iuxta materiam argumentoꝝ erunt tres articuli. Primo vtrum possibile sit viatorem habere noticiā euidentem de aliqua veritate Secundo vtrum possibile sit viatorē habere de veritatibꝫ theologicis noticiā maiorem fide. Tercio vtrum possibile sit viatorem habere de cōclusionibus theologicis noticiam scientificam proprie.

B Quantum ad primū articulū. primo ꝑmittam quoꝝdā terminoꝝ declarationes. Secūdo ponā aliquas respōsales ꝯclusiones. Tercio obiectiā ꝯtra ꝑaliq̄s rationes. Circa ꝑmū punctū sunt tres termini declarādi scz q̄d sit viatoꝝ. quid veritas. q̄d noticia euidēs. Primo ergo declarandū est quid sit viatoꝝ. vnde dico q̄ viatoꝝ seu creatura viatrix vt ꝓposito sumit est rōnalis natura q̄ nec est beata nec damnata. Ex quo sequunt aliq̄. Primo seq̄tur q̄ xp̄us nunq̄ viatoꝝ fuit. patet. q̄ ipse ab instanti sue ꝯceptiōis ꝟm naturā humanam fuit beat⁹. Secūdo sequit q̄ paul⁹ in raptu fuit viatoꝝ. patet. q̄ licet tūc viderit archana dei. tñ ꝑ illam visionem nō fuit beatus. Tercio sequit q̄ stat aliquem esse nō viatorē. z tñ ipm esse in statu merendi. patet de xp̄o añ tempus passionis ꝛc. Quarto sequit q̄ stat aliquē esse viatorē z tñ ipm habere noticiā intuitiuā dei. patz de paulo. q̄ ꝟm August. in q̄stiōib⁹ ad oroſiū z similiter sup. Genesim ad l̄ram. Anīa pauli in raptu clare z sicuti ē diuinā essentiam vidit. Uñ patet ꝯtra ockam q̄ intellectus viatoris nō bñ describit q̄ ille qui nō habet noticiā intuitiuā deitat⁊ sibi possibilē de potētia ordinata. Per ꝑmū intellect⁹ noster excludit q̄ habet noticiā intuitiuā dei. Per secundū intellectus damnati cui de potentia ordiata nō est possibilis illa noticia. ꝛc. Q̄ em̄ hec descriptio nō sit sufficiens. patet de paulo q̄ vt dictū est ꝛsicut ipsemet doctoꝝ ꝯcedit in secūdo tractatu dyalogi de dogmatib⁹ Jo. xxij. ca. ij. noticiā clarā deitatis habuit. ꝛc. z tñ tunc nō fuit beatus sed viatoꝝ vt dictū est. q̄re ꝛc.

L Secundo declarandū est quid sit ꝟitas. vñ dico q̄ oīs ꝟitas vt hic sumit est ꝓpositio vera. Ad cuius pbationē pono aliq̄s ꝓpositiones. Prima est q̄ nulla veritas ē distincta a ꝓpositōe. que sit quoddā ꝯplexe significabile seu ꝓpositōis significatū totale. patz q̄ si esset talis veritas seu tale ꝯplexe significabile nec esset suba nec accidens. nec de⁹ nec creatura. imo oīno nihil essz vt ꝯcedunt illi qui sic ponūt. sed talis positio est intelligibilis z irrationabil'. vt ꝑ nunc suppono. q̄ alibi declaraui. Secunda ꝓpositio est q̄ nulla veritas est distincta a ꝓpositione que sit res absoluta vel respectiua accidēs ipsi ꝓpositioni vere. patet. q̄ si sic sequit q̄ esset vel esse posset aliqua res alia a deo quā deus nō posset creare. z aliqua quā nō posset annihilare. q̄ nō posset creare veritatē istius. deus nihil creat. nec annihilare veritatē istius de⁹ nihil annihilat. Item sequit q̄ futurū ꝯtingēs de necessitate erit. q̄ veritas istius ꝓpositiōis antichr̄ist⁹ erit fuit. ergo sequit q̄ antichristus erit. ꝯña est bona. sed si illa veritas est aliq̄ res alia a ꝓpositione deus nō possz facere modo q̄n illa res fuerit. z sic añcedēs est necessariū illo dato. z ꝑ ꝯsequēs etiā cōsequēs ꝛc. Item deus posset talē rē distinctam a ꝓpositōe destruere ipsa ꝓpositōe manēte. z tūc illa ꝓpositio adhuc eēt vera. et ꝑ cōsequēs veritas ꝛc. z ex hoc sufficiēter patet ꝓpositum ꝑncipale. Tercia ꝓpositio sequēs ex ꝑdictis est. q̄ aliqua veritas pōt causari a deo. tamē nō est possibile q̄ deus causet illam veritatē. patet de ista deus nihil causat. z eodē modo ō annihilatiōe ꝛc. nō tñ ꝓpter ꝟ sequit q̄ aliqua entitas possit causari a deo z nō sit possibile q̄ deus causat illam entitatē. Quarta ꝓpositio etiaz sequēs ex ꝑdictis est q̄ aliqua veritas fuit quā necessariā est fuisse. z tñ ꝯtingēs est eā fuisse veritatē. patet de ista antixps erit.

Sed ꝯtra predicta obiicit. ꝑmo. q̄ de⁹ seu diuina noticia est veritas. z deus tamē seu eius noticia nō est ꝓpositio vera. Igit nō oīs veritas est ꝓpositio vera. Secūdo añ q̄ aliq̄d eēt ꝑter deum veritas seu verum erat mūdum fore. et hec veritas non erat deus quia hec veritas ꝯtingēs erat z deus erat necesse eē. nec hoc vez erat ꝓpositio. quia nulla erat. igit tale verū erat qōdam cōplexum significabile. Tercio q̄ si nulla ꝓpositio eēt adhuc veritas eēt nullam ꝓpositionē eē. Igit nō oīs ꝛc. Pro solutiōe istoꝝ pono aliq̄s ꝓpositiones. Prima est q̄ preter oēm ꝓpositionē creatā aliquid est verū seu aliqua veritas extra aīaz patet de deo sicut ꝑma obiectio arguit.

Secūda propositio q̄ preter oēm ꝓpositionē creatā vel increatā nullum est verū seu nulla veritas extra aīam. patet. quia sicut oīs veritas creata est propositio creata vt probatū est sic veritas increata que deus ē. est propositio increata. vt ostēdam

Tercia propositio quam pono probabiliter z nō assertiue pro declaratiōe p̄cedētis ē q̄ deus seu diuina noticia sicut est

veritas. sic est ipsi intellectui diuino ꝓpositio vera. patz. qz si diuina noticia q̄ deus cognoscit antixp̄m fore nō ꝺcedaꝯ esse ꝓpō ꝺa hoc nō pōt esse ꝓpter aliō nisi qz doceret q ad hoc q aliq̄d sit ꝓpō requritur q sit q̄d cō plexū sic q sit ex plib⁹ ptib⁹ essentialiter cōpositū. q̄z vna sit subiectum. alia copula z alia p̄dicatū. qō repugnat diuine simplicitati. Sz hoc nō valet. Primo. qz ꝓpter illā cām nō ꝺz ꝓpō mētalis ꝺnera. imo nulla propositio mentalis est illo mō ꝺposita sicut probat mgr̄ Gregoriꝰ. q. j. z hoc idem aliter sit vez et qualiter nō alibi declarauī. Secundo qz suppositō q illud esset vez de q̄libet ꝓpositione creata. tñ ꝓpter hoc nō debet negari a deo q sit ꝓpositio. Uerbi gra. licet verū sit de q̄libet noticia creata q non stat ipsam esse noticiā et ipsam nō esse rem distinctā ab illo cui est noticia. tñ ꝓpter hoc non negamus a deo q sit noticia seu ꝺgnitio q̄z uis sua noticia nō sit distincta ab eo. q̄re ita pōt dici in ꝓposito. zc. D Et istis patz respōsio ad secundā obiectionē vñ qñ dicitur q anteq̄z aliq̄d esset p̄ter deuz. vez erat mundū fore. distinguo istā. qz hec oratō infinitiui modi mundū fore pōt sumi significatiue z psonal'r vel materialiter. Si ꝓmo mō dico q illa oz̄o. p nullo supponit iō ꝓpō nō est vera. imo oīs ꝓpō in q̄ subijcit vel p̄dicat oratio infinitiui modi significatiue sumpta est incongrua de ꝑtute ꝑmonis sic alibi declarauī. Si ꝺo sumaꝯ scḋo mō. scz material'r. vel capit materialiter p seipsa z sic adhuc est falsa. vt claz est. vel capit materialiter p ꝓpōne cuiꝰ est dictū. seu cui corrñdet. z hoc vel p ꝓpōne creata et sic ꝓpō est falsa. vt patet. vel p ꝓpōne increata que deus est. z sic ꝓpō est vera. sic eñ dico q ante q̄z aliq̄d esset p̄ter deū veritas erat mūduz fore. z illa veritas erat deus. Et qñ arguit q nō. qz illa veritas erat ꝺtingens z deus erat necesse esse. dicēdo q illa veritas erat necesse sic de⁹ zc. sed tñ illa veritas erat cōtingenter veritas. sicut scia dei q antixp̄us erit est necessaria. tñ est ꝺtingenter scientia q antixp̄us erit vt alias declarabit. Si ꝺo dicaꝯ ꝺ. mundū fore ab eterno fuit vez seu veritas. igit mundū non fore ab eterno fuit falsum seu falsitas. cōsequētia tenet. qz qñcunq̄ vnū ꝺtradictoriorū fuit vez alterū fuit falsum. sed deus nec est nec p̄t eē falsitas. igit aliqua falsitas fuit ab eterno q̄ ñ erat deus. Rñdeo negando p̄mā ꝺsequētiā. vñ ꝺcedit ista ꝓpō quarta q ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit ꝺtradictoria falsitas. patet p rōnem factā. Et p idez patet ad terciā obiectionē. vñ qñ dicit q si nulla ꝓpō esset adhuc vez esset nulla ꝓpositionē esse. ꝺcedo istā cōditionalē. qz añcedens est impossibile. qz sicut impossibile ē deum nō esse noticiā sic impossibile est deum nō esse ꝓpositionez veram. dico tñ q si nulla ꝓpositio creata esset adhuc vez esset nullā ꝓpositionē creatā esse. capiēdo oratiōnē infinitiui modi vt dixi. sed illud vez essz de⁹

Sic igit patz q̄d est veritas z q nihil aliud sit q̄z ꝓpō vera. Quare aūt ꝓpositio dicaꝯ vera hic nō declaro. z multa alia q̄ circa hec possent dici ptranseo. qz de his spectat ad logicā z methaphisicā. z de illis dixi in tractatu de insolubilib⁹. E Tercio declarandū est q̄d sit euidentia seu euidens noticia. Uñ dico q ꝺuplex est euidētia. quedam est euidentia absoluta q̄lis est euidentia p̄mi p̄incipij vel reducibilis ad eam. alia est euidentia cōdicionata q̄lis est euidentia nostri ingenij q̄ est citra primā.

Euidentia absoluta simpl'r pōt describi q est assensus verus sine formidine causatus naturaliter. q̄ non est possibile intellectum assentire z in sic assentiendo decipi vel errare. In hac aūt descriptiōe quatuor ptes ponunt. Prima est assensus verus qz oīs euidētia est assensus licet nō ecōtra. Et ꝺz verus ad differentiā erroris seu assensus falsi vel erronei quantūcunq̄ sit firmus tñ nunq̄z est euidens. Scḋa ps ē sine formidine ad differentiā opiniōis suspicionis vel ꝺiecture q̄ nō sunt sine formidine de facto vel de possibili. Tercia ē cātus naturaliter id est ex causis necessitantibus intellectū ad sic assentiendū ad differētiā fidei q̄ licet sit assensus sine formidine. tñ nō cātus natural'r sz libere zc. Quarta est quo nō est possibile zc. Ad differētiā assensus causati p sillogismū falsigraphuz q̄ licet possit hr̄e ꝺdiciones p̄dictas. tñ habēs illū assensum sic assentiēdo ꝺcipit. nō p assensum ꝺclusum sed p mediū ꝺclusiuū

Itē illa pars ponit ad differentiā euidētie ꝑm q̄d siue ꝺdicionate. de q̄ statim dicetur Euidentia aūt ꝑm quid pōt describi q est assensus verus sine formidine causatus naturaliter q̄ non est possibile stante dei influ

entia generali ⁊ nullo facto miraculo intellectum assentire ⁊ in sic assentiendo decipi vel errare. In hac aūt descriptione singl'e ptes ponunt ꝯsimili rōne sicut in ꝑma. p̄ter illā stante dei ⁊c. q̄ ponit ad differentiā ꝑme euidētie. ⁊c. Et dant iste descriptōnes de euidentia creata. Et hec de terminorum declaratiōe. ⁊c. ¶ His p̄missis ponēde sūt tres ꝯclusiōes ad hunc ꝑmū articulū rñsiue. Uñ aduertendū est q̄ circa hūc articulum due fuerunt opiniones extreme Una achademicoꝝ ponētiū q̄ nulla veritas possit nobis esse euidēs. quā opinionē reprobat Aug⁹. Alia fuit q̄rundā p̄sumptuosorū phoꝝ asserentiū q̄ oīs veritas pōt naturaliter esse nobis euidēs. quā opinionē impugnat thomas brand. libro. j. summe suepte. xxij. capl'i ꝑmi. ¶ Igit mediādo inter istos errores. sit hec ꝑma ꝯclusio. Q̄ possibile est viatorē non solum de ꝑmo ꝓncipio sed etiā de multis alijs veritatib⁹ hr̄e euidenciā absolutā siue noticiā simpl'r euidētem. ¶ Jsta cōclusio maxime quo ad ꝑmā ptem adeo videt nota q̄ ipsam ꝓbare apparet petitio ꝓncipij tñ ꝯtra ꝓteruū pōt suaderi. ¶ Primo p̄ mediū tactū arguēdo ad oppositū q̄stiōis. ¶ Secundo q̄ aliter seqūtur oēs scias pire q̄ō est incōueniēs maxie de mathematicis que ꝝ ꝑm sunt in primo gradu certitudis. ¶ Tercio. q̄ q̄libet expit nō solum ꝑmū ꝓncipiū esse sibi euidēs mō p̄dicto sed etiā multas ꝯñas. sicut sunt ꝯñe petētes ꝓncipium. vt iste ſor. est. ḡ ſor. est vel nō est. si hō est hō est. ⁊ multe alie vt iste hō est ḡ aīal est. si equus currit aīal currit. ⁊c. Unō assensus taliū veritatū habet oēs ꝯdiciones suprad̄ictas vt patz q̄re ⁊c. ¶ Scōa ꝯclusio est q̄ possibile est viatorē de mltis veritatib⁹ ꝓtingentib⁹ habere euidentiā absolutā siue noticiā simpliciter euidentē. ꝓbi gr̄a q̄ ipse est. q̄ ipse ꝯgnoscit ⁊c. ꝓbat p Augu. xv. de tri. ca. xij. Scimus inq̄t nos viuere. prorsus nō metuim⁹ ne aliq̄ similitudīe fallamur q̄ certū ē etiā eū qui fallit viuere ⁊c. Scōo q̄ ipossibile est aliquē de talib⁹ veritatib⁹ rōnabilit dubitare q̄cūq̄ possibili posito ⁊c. q̄re ⁊c. F ¶ Tercia ꝯclusio est q̄ ipossibile est viatorē aliq̄d extrinsecū ab eo sensibile euidēter ꝯgnoscere esse euidentia simpl'r ⁊ absoluta sed bñ euidētia ꝑm q̄d ⁊ cōdicionata. Jsta ꝯclusio bz duas ptes. Prima est q̄ simpl'r ⁊ absolute nullū extrinsecū a nobis sensibile euidēter ꝯgnoscit esse. vt puta q̄ albedo est. q̄ nigredo est. q̄ hō est. q̄ hō est alius ab asino. ⁊ sic de similib⁹. Probat primo quia stat sine ꝯtradictōe apparere ⁊ assentire sic esse ⁊ tñ non sic esse. Igit sic cē non est euidens p̄dicto mō. ꝯña tz ex q̄rta ꝯditōne suprapposita de euidentia p̄dicta. ⁊ añs patet p dei oīpotentiā. quia q̄cquid deus pt facere mediāte cā secūda vel mediātib⁹ causis secundis pt p seipm. ⁊ q̄buscūq̄ duabus reb⁹ datis q̄rū vna nō est ps alteri⁹. de⁹ pt vnā illaꝝ ꝯseruare alia destructa. ⁊ p ꝯñs destructo q̄libet sensibili extrinseco posset ꝯseruare in aīa sensationē ⁊ habek ꝓpositus ⁊c. Scōo si p̄dicte veritates essent sic euidentes vel hoc esset p sensum vel p intellectū. Non p intellectū. q⁹ nō sequit euidenter intellectus intelligit aliam rem ab ipso igit alia res ab ipso est. nec sequit intelligēdo antixp̄m esse igit antixp̄s est. Nec p sensum. q⁹ hoc maxime foret p visum. sed hoc nō. probo. q⁹ sequit visus est indispositus⁹ et mediū est indispositū ⁊ obiectū nō est i debita distātia. igit visus nō iudicat euidēter de suo obiecto. ꝯña ē bona. ⁊ añs est ineuidens sensui p̄dicta euidētia. Igit ꝯñs non est sic euidens virtute visionis. ¶ Tercio q⁹ multotiēs eq̄ fortiter q̄s iudicat se videre asinū q̄n nō videt eū sicut q̄n realiter videt illū. ⁊ nō obstante tali iudicio ac firma adhesiōe talis decipit ⁊ nō videt q̄ credit videre. Igit ꝓpter q̄cūq̄ iudiciū forte vl firmā adhesionē nō ꝯgnoscit q̄s euidēter tali euidentia q̄ sic est sicut sibi apparet ⁊ ꝑ maxie vbi nō sequit apparet tibi q̄ sic ē et ḡ sic est. ⁊ p ꝯñs ex nullo añcedēte euidēte pt aīa euidēter inferre aliquā aliaz rē ab ipsa esse. loquēdo sp de euidentia p̄dicta. Confirmat rō q⁹ sequit deus īdisponit visuz ⁊ mediū. igit visus nō iudicat ō obiecto suo euidenter. loquendo de euidentia vt pr̄. ꝯña est bona. ⁊ añs est tibi dubium. igitur ꝯñs non est a te negandū. ⁊ p ꝯñs patz pr̄ima pars cōclusionis. s. q̄ simpl'r absolute nullū ⁊c. ¶ Secūda pars ꝯclusionis ē q̄ loq̄ndo de euidētia ꝑm q̄d seu ꝯdicionata vel exsuppositione scz stante dei influentia generali ⁊ cursu nature solito nullogz fctō miraculo talia possunt esse nobis sufficiēter euidentia sic q̄ de ipsis non habem⁹ rōnabiliter dubitare. Probat hoc. q⁹ stante

dei influentia ꝛc. nō stat talia nobis apparere ꝛ nō sic esse. vñ q̄uis talis aparētia posit esse ipsis obiectis nō existentibꝫ p potentiā dei absolutā tñ propter hoc nō habem⁹ rōnabiliter dubitare. Nam ex hoc mlta inconuenientia ꝛ absurda seq̄rent. Primo seq̄tur q̄ possemus rōnabiliter dubitare q̄libet qua suba alia a natura nra diuina esset. q̄ de⁹ posset ꝓseruare oīa accidētia hmōi substātijs corruptis seu destructis vt in sacramento altaris. Scō seq̄tur q̄ non posset sufficiēter inferri ex vna re alia nec ex causa posset ꝓcludi effect⁹. nec ecōtra. ꝛ sic perirent oēs demōstratōes naturales. Et cō sequētia tenet. q̄ duaꝝ rer̄ distinctaꝝ de⁹ pōt absolute alterā ꝓseruare alia ꝺstructa. Tercio seq̄tur q̄ haberem⁹ rōnabiliter dubitare demōstrata q̄cūq̄ creatura. an illa esset deus. an illa esset adorāda. ꝛ sic an deus esset asinus. an asinus adorādus. Nam quālibet talē posset de⁹ assumere ꝛc. ꝛ breuiter mlta similia possent inferri q̄ sunt absurda ꝛ blasphema. quare ꝛc. ꝛ sic pz rñsio.

¶ Cōtra p̄dictas ꝓclusiones p ordinē instat. Primo ꝺ ꝑmā q̄tuor rñsionibus seu medijs. Primo sic. nō est euidēs euidētia absoluta aliq̄d esse ꝑmū principiū. nec aliq̄d esse añs aut ꝓñs aut ꝓñaz aut ꝓpōnez ꝛ sic de similibꝫ. Igit̄ tali euidētia nihil est euidens. ꝓña tenet. q̄ si aliquod est euidēs tali euidētia oportet q̄ sit ꝓpō deducta p aliquam ꝓñam in qua sit añs ꝛ ꝓñs. sed añ cedens ꝓbatur. quia tali euidentia nō ē euidens plura esse. Igitur nec ꝑmum ꝓncipium esse. ꝛ sic de alijs positis in antecedēte. ad quoꝝ q̄libet ifertur plura esse ꝛc. Cōfirmat̄ scō. q̄ aliqui negauerunt primuꝫ principiū vt patꝫ quarto metbaphi. igitur non est euidens. ¶ Confirmat̄ tercio q̄ ꝺ facto dubium est quid sit primū principium vt clarū est. Igit̄ nō est euidēs. ¶ Secundo principaliter arguit̄ sic. illud nō est euidens cui intellectus pōt firmiter dissentire. sed intellectus potest ꝑmo principio dissentire. q̄ deus posset hmōi dissensum in eo causare de sua oīpotentia cum ꝫ non implicet ꝛtradictionē. ¶ Scō ꝓfirmat̄. q̄ hoc potest ipse intellectus ex impio voluntatis. vñ videt̄ plus impossibile intellectuꝫ assentire oppositō primi ꝓncipij ex impio voluntatis q̄ assentire isti credito vna essentia simplicissima est tres res distincte ꝛ quelibet eaꝝ. Nam ponēdo hunc articulum habemus negare modos arguēdi manifestissimos. ꝛ q̄ apparent tenere in virtute primi principij sicut sillogismū expositoriū sillogismū in barbara ꝛ ꝓsequētiam conuersiuā. sicut patet in exemplis. ꝛc. ¶ Tercio cōfirmatur. q̄ volūtas pie affectata pōt intellectui impare q̄ credat supradict̄ credibilibꝫ ꝛ ipm ad hoc subiugare. ꝯ potest esse aliq̄ voluntas ita male affectata q̄ poterit intellectum subiugare ad assentiendū oppositō ꝑmi principij. ꝓña tenet. q̄ cogitatio post lapsum facta est promptior ad malum q̄ ad bonū. iuxta illud. sensus ꝛ cogitatio humani cordis ꝓna sunt ad malū ab adolescentia. ꝛc. Etiam praua affectio pōt quantūlibet augeri ꝛtñ ineuidētia articuli trinitatis ꝛ ineuidentia oppositi ꝑmi ꝓncipij nō se excedūt infinite. igit̄. ¶ Tercio ꝓncipaliter arguit̄ sic. nulla falsitas pōt a nobis euidenter ꝓgnosci. igit̄ nec veritas. Añs patet ꝑmo posterioꝝ. falsum nō scit̄. q̄ nō ēt ꝛc. ¶ Sed ꝓña ꝓbat̄. q̄ tāta apparentia potest esse de aliquo falso q̄ sit verū sicut de vero. Nā ꝑm phm. viij. thopico. nihil phibet̄ q̄daꝝ falsa esse ꝓbabiliora q̄busdaꝝ veris ꝛ p ꝓñs apparentia. imo de facto phus vt patet ꝑmo phi. reputauit esse ꝓncipiū euidens q̄ ex nihilo nihil fit. ꝛ de illo habuit tantam apparentiā sicut de aliqua cōclusione demōstrata. Igitur si illud nō fuit sibi euidēs nec q̄cūq̄ aliud. Si añt dicatur q̄ ad esse euidens nō sufficit ꝑcise apparere. sed requirit̄ apparere vere cuꝝ apperere falso possit esse ita intēsum ꝛ ita firmum sicut vere. tunc datis duabꝫ talibus apparentijs nescimus q̄ sit euidēs. ꝛ sic nūq̄ esset nobis certum vel euidēs aliq̄d esse euidēs. ꝛ possemus dubitare tale esse euidens ꝛ p ꝓñs haberemus dubitare illō ee verum. q̄ sequitur dubito hoc esse euidēs ergo dubito hoc esse verū vel saltē nō scio ꝛc. ¶ Scō confirmatur. quia ad esse euidens non sufficit apparere vere. q̄ si sortes haberet quantācūq̄ apparentiā de aliquo vero ꝛ hoc p mediū falsigraphū ꝓpter ꝫ nō haberet euidentiam. sed nō est nobis possibile scire euidenter q̄ mediuꝫ sit sophisticum ꝛ quod verum. Nam quādoq̄ credimus habere demonstrationē quādo habemus sophisticaꝝ rationē. quare ꝛc. ¶ Tercio confirmatur quia ille assensus non est

euidens de aliquo cui oīno similis et eq̄ firmus est ineuidēs de eodem. sed q̄ñq̄ dato aliquo vero demōstratiue ꝓbato. poterit dari ꝓbatio falsigraphica eque vel magis apparens. si ergo secūda nō sit euidens nec prima. igit nihil est euidens per demōstrationē vl saltem nō est euidēs aliq̄d esse euidēs illa euidētia ꝛc. ¶ Quarto principaliter arguitur sic. si aliquid esset euidēs seqūretur q̄ qlibet esset equaliter euidēs ꝛ summe euidēs. ꝓñs est manifeste falsuz. q̄z nihil est nobis eque euidēs sicut deo ꝛ angelis. Similiter principia sunt euidentiora ꝯclusionibus. sed ꝓña ꝓbatur. q̄z nō videtur vnde euidētia possit intēdi. ¶ Primo nō quo ad veritatem. quia vna veritas nō est magis veritas q̄ alia. seu vna ꝓpositio magis vera q̄ alia. ¶ Scōo nō quo ad adhesionē. nam maior vel minor adhesio nō facit maiorē vel minorem euidētiā. patet de fide ꝛc. ¶ Tercio nō quo ad claritatem sic q̄ in vna euidētia sit maior claritas noticie q̄ in alia. q̄d ꝓbo. quia q̄libet talis euidētia de q̄ loq̄mur generatur naturaliter ex primo principio p ꝓñaz vel cōsequentias necessarias ꝛ euidētes ⁊ p ꝓñs q̄libet talis generat summa. quia ex causis naturalib⁹ nō pueniunt effectus inequales ceteris paribus. quia agūt fm vltimū potentie. ¶ Secūdo cōfirmatur. quia in huiusmodi generatione nō est maior resistentia in vno q̄ in alio. Nam cū nulla tali euidētia stat aliq̄s gradus dubietatis de obiecto. igit oēs sunt equales. ¶ Tercio cōfirmat. quia qlibet talis euidētia summe clare repsentat suuz obiectū. q̄z totaliter sicut est. aliter nō esset euidētia. sed p ipsam falli posset intellectus. igit ꝛc. ℣ ¶ Ad istas rōnes rñdetur p ordinē. ꝛ primo ad primam negatur ꝓña Unō p materia ponunt aliq̄ ꝓpositiones. ¶ Prima est. Q aliq̄s p̄t scire imo scit de facto aliquā ꝓpositionē vel ꝯsequentiam euidētia primi principij ꝛ nō scire euidēter tali euidētia q̄ scitū ab eo sit propositio vel ꝯsequētia. patet de boīe simpliciter illiterato ꝛc. ¶ Scōa est Q aliq̄s p̄t euidēter scire primum principiuz ꝛ nescire q̄d sit primum principiū. patet. q̄z qlibet mente formans primum principiū scit ipsum euidēter. ꝛ tñ cum hoc stat q̄ nesciat vtr̄ sit ꝓpositio ypothetica vl cathegorica. ꝛc. Tercia est Q aliq̄s p̄t scire euidenter aliquā ꝓpositionē ꝛ nō scire euidēter tāta euidentia q̄ illa ꝓpositio sit vera aut falsa. ꝛ similiter de ꝓña patet ex p̄dictis. ꝛ cōsimiliter p̄t dici q̄ aliq̄s p̄t scire aliquā ꝓpositionē ꝛ nō scire tāta euidētia an ita sit sicut illa ꝓpō significat. q̄z p̄t nō scire an ꝓpō sit ꝛ an significz ¶ Quarta ꝓpō est Q cum predictis stat q̄ nullus p̄t euidēter scire ꝓpositionē aliq̄m ꝛ nullatenus scire q̄d vel qualiter p eam signatur. patet. quia oppositum implicat ꝛ sic patet ad primam rōnem ꝛ ad terciā ꝯfirmationē. ¶ Sed ad secundā dicit q̄ sicut dicit Arestotiles. illi nō negabāt primū principium corde sed ore. similit hoc nō est ad ꝓpositum. q̄z si primum principiū erat eis ineuidens nihil sequit ꝛc. ¶ Ad secundā rationē negat maior. Uñ pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est. Q licet aliq̄s posset dissentire primo principio nō sequit q̄ illō nō sit euidēs. sed solū q̄ p̄t nō esse euidēs. puta illi q̄ sic dissentiret. ¶ Secūda est. Q licet aliq̄s dissentiēdo primo principio vl assentiēdo eiꝰ opposito erraret in fide. tñ q̄ aliq̄s possit dissentire primo principio vel assentire eiꝰ opposito nō ꝯtradicit fidei nostre. ¶ Primū patet. q̄z ex opposito primi principij seqūtur oppositum cuiuslibet articuli fidei.

¶ Scōm patz. q̄z dicere q̄ deus possit huiusmodi assensuz vel dissensum causare nō cōtradicit fidei. imo videt fauere articulo de oīpotentia dei. ¶ Tercia ꝓpō est Q huiusmodi positio nō est ꝯtraria veritati primi principij. ꝛ ad hāc positiōem nō sequit primū principium esse falsum. quia nō sequit aliquis assentit opposito primi principij. g primum principiū est falsum. imo sequitur oppositum ꝛc. ¶ Quarta ꝓpō est Q assentire opposito primi principij nō infert aliquod impossibile etiā naturaliter. puta cōtraria esse simul aut aliq̄d simile. patet. quia supposito q̄ assensus ꝯtradictoriorū eēnt contrarij. ꝛ q̄ eēt impossibile naturaliter ipos eē simul in eadem mēte sicut assensuz quo assentirem sor. eē. ꝛ assensum q̄ assentirē sortem nō eē. tñ nō ꝓpter hoc videtur impossibile vnū terciū assensum eē in mēte quo assentirem sor. eē et nō eē. Ex q̄bus patet in generali q̄ maior rōnis est falsa. ꝛ minor siue sit vera siue falsa. nō est ꝯclusionē ꝛc. tñ in speciali dicēdum est de materia ratiōis Unde q̄ primo dicitur q̄ deus posset ꝛc.

I ¶ Hic ꝛñdet q̄ circa h duplex est opi

nio. vna qđ deus põt se solo causare assensum vel dissensuz in mẽte nostra. z fm hãc ꝯcedendũ esset qđ deus possit causare huiusmodi errorẽ circa ꝑmum ꝓncipiũ nec ꝓpter hoc sequit qđ nõ sit euidens vt tã dictum est. ¶ Alia est opinio quã tenet Dol kot. q. j. arti. iij. q ponit oppositũ. z fm hanc ponende essent aliq ꝓpositões. ¶ Prima est qđ deus nõ posset se solo causare errorẽ rem de ꝑmo principio. patz. qz oĩs error ẽ assensus vel dissensus. ¶ Scõa est. qđ deus mediantibus causis secundis z fm naturalem cursuz põt causare errorẽ circa ꝑmum ꝓncipiũ. patet. qz. stat aliquẽ dubitare z errare circa entitatẽ primi ꝓncipij scilicet ꝙd sit ꝑmum ꝓncipium ꝛc. ¶ Tercia ẽ qđ deus mediãtibus causis secundis iuxta naturã iam eis inditã de cursu solito nõ ꝑt causare errorẽ de ꝑmo ꝓncipio id ẽ dissensum ei⁹ vel assensum de ei⁹ opposito. ptz qz hoc esset ex ꝯgnitõe alicui⁹ rei. sz q̃libet cognitio nata est concausare assensuz primi principij. saltem nulla est nata ꝯcãre dissensum. plusq̃ caliditas nata est frigefacere vel ecõtra. Jgit ꝛc. ¶ Quarta ꝓpõ ẽ qđ deus mediãtib⁹ causis secũdis z ꝑ suo posse absoluto põt cãre errorẽ de ꝑmo principio. patet. quia hoc non implicat. nec hoc infert ꝯtraria esse in eodẽ ꝛc. q̃re seq̃tur ꝛc.

¶ Ad materiã ꝙ scõe z tercie ꝯfirmatõis de ũpio volũtatis z etiam de affectõe voluntatis ꝛc. similit põt rñderi ꝑ aliq̃s ꝓpositiones. ¶ Prima est qđ ex impio vel affectione volũtatis ꝑcise sine q̃cunq̃ apparẽtia aut motiuo aliq̃ nõ ꝓtingit credere alicui ꝯplexo. patet quia aliter possem opinari libere qđ rex sedet. z sic de quolibet alio mihi ignoto ꝛc. quod apparet falsum. sz de hoc alias dicetur. ¶ Secũda est qđ nullus i fide nostra traditũ imo nulla imo nec oĩa simul iuncta aut aliqua ꝑ illis claudũt vel inferũt ꝯtradictionẽ seu oppositũ ꝑmi principij. nec appropinq̃nt sibi imo infinite distant ab eo. et tantũ quantũ aliqđ verum necessariũ q̃libet euidens imo q̃tuz ipmmet ꝑmum principiũ. nec ꝓpter ipa oportet negare aliquã ꝯñam euidentẽ seu tenentẽ in virtute primi principij. ¶ Et oĩa ista patebunt in materia de trinitate Ubi ostendã quõ ille articulus põt sustineri sine vlla cõtradictione aut bone ꝯñe negatiõe. ¶ Tercia ꝓpõ est. ad oppositũ primi principij cum impio vel affectiõe volũtatis nulla apparẽtia vera põt ꝯcurrere. nec ad hoc aliqua lex iusta potest obligare. ¶ Quarẽ est qđ ad ipsa credibilia fidei nostre q̃tum cũq̃ ardua cum impio vel affectione volũtatis potest ꝯcurrere apparẽtia vera z diuina inspiratio sicut alias ostẽdam. ¶ Et ꝙ bus omnib⁹ patet qđ impium volũtatis z eius pia affectio plus est potẽs ad faciẽdũ assentire credibilib⁹ nostre fidei q̃ ꝙcunq̃ assensio possibilis oppositio primi principij z sic patet modus ꝓbabilis rñdẽdi ad istã rationem Tñ adhuc hoc nõ obstãte videt mihi ꝓbabile ꝓpter ꝑdictas rões qđ intellectus et impio voluntatis z praua affectione cum aliq̃ apparentia licet falsa posset naturaliter dissentire primo principio ꝛc. sed q̃cquid sit de hoc nihil sequit cõtra cõclusionem vt sepe dictũ est ꝛc. ¶ Ad terciã rõnem ꝯcedit maior ad bonũ sensuz. quia licz sit falsa in forma qua ponitur ex eo qđ falsitas potest eẽ veritas. z simile ex eo qđ aliqua falsitas ꝑt euidenter ꝯgnosci eẽ falsitas. tñ vera est ad istũ sensum qđ impossibile est euidẽter scire falsum. ideo negatur ꝯña. ꝛc. Et ad ꝓbationẽ ꝯcedit illud qđ infert sez qđ ad esse euidẽs nõ sufficit ꝑcise apparere sic eẽ q̃tumcũq̃ talis apparentia sit intẽsa. sed requirit qđ apparentia sit ꝙa. z qñ infert qđ nunq̃ esset nobis euidẽs ꝛc imo haberemus dubitare ꝛc. ℟ ¶ Pro ista materia ponunt aliqui ꝓpões. ¶ Prima est qđ q̃uis nõ sit necesse oẽm habẽtez euidẽtiam ꝑ aliq̃ expiri illam aut scire illã eẽ euidentiam. tamẽ omnis hñs hmõi euidentiam expiri potest illam z scire põt illã esse euidentiã absq̃ aliquo nouo motiuo. imo motiua euidẽtie q̃ est actus rectus sufficiunt ad sciendum euidẽtiam eẽ euidẽtiam. q̃ est actus reflexus. z hoc mediante aduertentia circa actum rectum ꝛc. ¶ Scõa est qđ nõ stat aliquẽ hr̃e euidentiã de aliq̃ z dubitare se habere euidentiam de eodez patz. qz sicut bñ tangitur in arguẽdo si dubito meã apparentiã esse euidentiã dubito vel saltem nõ scio ipsam eẽ veram. z ꝑ ñs ita esse sicut ipsa significat. quare ꝛc.

¶ Tercia est ꝑ secũda ꝯfirmatione. qđ q̃uis nõ sit necesse oẽm habentem mediũ verũ z nõ sophisticũ ad aliqd euidẽter scituz ab eodẽ. scire actualiter se hr̃e mediũ vez tũ oĩs sic bñs ꝑt scire euidenter se hr̃e. nec

stat ipm dubitare de tali medio patet ex p̄/dictis. ¶Quarta ꝓpō q̄ cum p̄dictis stat q̄ aliqs nō bñs euidentiā de aliq̄ credit illud firmiter ꝛ absq; hesitatione ꝛ ex medio ne/cessitāte ipm ptūc. ꝛ pōt credere se scire eui denter illud ꝛ tñ in vtroq; taz in actu recto q̄z reflexo decipik. nec est possibile stante ta li assensu recto firmo habere assensuz refle xū dubiū plusq; in assentiēte euidēter. Et cōsimilik oīno pōt dici de habēte medium sophisticū qō est possibile q̄ credit se habe re demōstratiuū ꝛ credit se hr̄e euidentiaz ꝛ ad hoc ꝛcludūt ille ratiōes ꝛ nō plus. tñ cum istis stat q̄ q̄tumcūq; qs habeat fir/mū assensum ꝛ q̄tūcunq; credit se hr̄e eui dentiā. tñ eam nō hz si nō ꝛcurrāt ille cōdi tiones quatuor supraposite in descriptiōe euidentie. ¶Ideo ad tertiā ꝛfirmationez dicik ꝼm p̄dicta q̄ impossibile est esse duos assensus vnū euidentē euidētia de q̄ loqui mur. ꝛ aliū nō euidentē q̄ sint oīno similes q̄uis i apparētia adherētia ꝛ firmitate pos/sent esse equales. vt patz. quare ꝛc. ¶Ad quartā rōnem negak ꝛsequētia. ꝑ quo po/nunk aliquꝑpōnes. ¶Prima est q̄ suppo sito q̄ de aliq̄ seu de quolibet noto habere mus summā euidentiā id est maximā nob naturaliter possibilē. tñ nō ꝓpter hoc habe rem⁹ equalem cū deo ꝛ angelis. nec equa/liter scirem⁹ ꝓncipia ꝛ ꝛclusiones deductas ex eis. ꝓmū patet. q̄ deus sciret indepēden ter. nos aūt dependēter. simil̄r angeli sunt ꝑspicacioris nature intellectiue ꝛ ꝑ ꝓns ex eisdem ꝓncipijs eandē ꝛclusionē clarī⁹ in/telligerēt q̄z nos ceteris paribꝫ. Secōm pa tet ꝓmo posterioz. Propter qō vnūquod q̄z tale ꝛ illud magis. cū ergo scirem⁹ ꝛclu/siones ꝑ ꝓncipia sequitur ꝓpositum ꝛc.

¶Secūda est Q̄ necesse est oīa nobis eui/dentia esse nobis eque indubia. Patz quia euidētia nullū gradū formidinis aut du/bietatis secū ꝛpatik. ¶Tercia est Q̄ de fa cto nō est necesse euidentiā de aliq̄ cē sum/mā. imo in euidentia sunt gradus. q̄ ꝓmū ꝓncipiū est euidentissimū. ꝛ deīde alia ma gis vel minus ꝼm q̄ magis vel min⁹ appro pinquāt ad ꝓmū ꝓncipiū. similiter de eo dē pōt haberi euidētia maioz vel minoz vl̄ ꝓpter plura media ad eandē ꝛclusionē. vel ꝓpter intēsius idē mediū cōsiderare. vel ꝓpt diuersam dispositionē intellectus seu na turalē seu acq̄sitā. ¶Quarta ꝓpō ꝑ solutio ne rōnis est q̄ nō bñ ꝛcludit q̄ in intellecti bus oīno ꝛsimilibꝫ cōsimiliter dispositis ꝛ ꝛsimiliter applicatis ad ꝛsiderandū. ꝛcete/ris aljs paribꝫ ꝓmū ꝓncipiū ꝛ qōlibet ali/ud de se ꝛ ꝛclusionibꝫ equaliter sequentibꝫ equalē euidentiā imo oēm sibi possibilē ge nerabūt. patet. q̄ sicut agētia naturalia ꝛc. et si de hac generatōne vel augmētatōe fie rēt aliq̄ difficultates ille eēnt cōsimiles oī bus formis spūalibꝫ vt de luce ꝛ similibus ꝛc. hec de ꝓma ꝛclusione. ¶Cōtra se cundā ꝛclusionē arguik etiā q̄tuor rōnib⁹. ¶Primo sic. nulli est euidēs q̄ ipse ꝛgno/scit vel intelligit ꝛc. cui nō est euidens q̄ ip se sit creatura rōnalis seu natura ꝛgnosci/tiua. sed secundū nulli ē euidēs. igik nec ꝓ/mū. Maior videk nota. ꝛz minor patz. Hā de facto cōtigit in somnio vel etiā in vigi/lia in hoīe grauiter infirmo. q̄ credit se asi/nū vel lapidē ꝛ ꝑ ꝓns credit se nō creaturā rationalē aut ꝛgnoscitiuā. vñ iocose argui tur sic Ego nō sum creatura rōnalis seu i/tellectiua. igik nihil est mihi euidēs. ꝓna est optima. ꝛ añs pōt esse a me creditū in casu posito. g̃ ꝓns nō est a me negandū. ꝛꝑ ꝓns ꝛcedendū vel saltē pōt esse a me ꝛcedendū ꝛc. ¶Scōo arguik sic. Si ꝛclusio essz ꝓa vel esset possibile aīam cognoscere distincte quālibet suā cognitionē vel nō. si sic. cōtra q̄ esset possibile q̄ aīa simul hr̄et ꝛgnitio/nes infinitas distinctas. q̄rū vna nō eēt ꝑs alteri⁹. nec aliq̄d vnius eēt aliq̄d alterius. ꝓna patet ꝛc. ꝛ falsitas ꝛsequentis apparet. q̄ nō est possibile aīam simul ꝛ distincte in finita ꝛgnoscere ꝛc. Si dicak q̄ nō. cōtra. q̄ nō apparet maior rō de vna q̄z de alia ꝛc similiter dicit philosophus scōo posterio/rū. q̄ impossibile est nos habere habit⁹ no bilissimos ita q̄ lateat nos. quare ꝛc.

¶Tercio arguitur sic. Si cōclusio eēt ve ra. tunc iuxta sententiam Augustini. xv. ō trinitate. ca. ꝓmo. dicentis. Fidem suā vi/det vnusquisq; in corde suo si credit. vl̄ nō esse si nō credit. Et post pauca. Si inq̄t est fides in corde nostro eam esse non ambigi mus sed eam tenemus certissima sciētia. se q̄retur q̄ euidenter sciremus nos credere ꝛ nos habere fidem. ꝓna tenet ex conclusi/one. quia ex predicta autoritate Augusti/ni. sed falsitas ꝛsequentis patet quia sequi tur. scio me habere fidem ergo scio eam cē veram. ꝛ ita esse sicut per eam significatur.

quia ex opposito sequitur oppositum ꝛc̃. Et ꝓsequens est falsum ꝛ impossibile. cum fides sit ꝯgnitio enigmatica ꝛc̃. ¶ Quarto arguit sic. Nos nescimus euidēter nos habere actus intelligendi vel amandi. igitur nec scimus euidēter nos intelligere vel amare. ꝓsequentia tenet. et antecedēs patet. quoniā de illo sunt opiniones. Unde aliq̄ ponūt q̄ nō sunt actus distincti ab anima et alij oppositum. ꝛc̃. ℣ ¶ Ad istas rōnes per ordinem respondetur. Uñ ponuntur aliq̄ ꝓpositiones. ¶ Prima est pro materia minoris siue antecedentis. q̄ forte non est possibile aliquem credere se eē creaturam non cognitiuā vel intellectiuam. ¶ Secunda est. q̄cquid sit de illo. tñ ratio nihil plus potest cōcludere nisi q̄ possibile est aliquē opinari q̄ nihil sibi est euidēs. q̄ contingit opinari añcedēs ad hoc ꝛ ꝑñaz. ¶ Tercia est q̄ cum hoc stat aliquid esse ꝛ posse esse alicui euidēs q̄ꝫ eidem homini nō sint ista possibilia simul. scilicz q̄ opinetur nihil sibi esse euidens ꝛ q̄ aliquid sit sibi euidens. ¶ Quarta est pro declaratōe p̄cedentis q̄ posse aliquē dissentire isti aliquid est mihi euidēs. nō ꝓcludit q̄n stet aliquid esse euidēs ꝛ esse dubium. sicut supra tactum est de p̄mo principio. ¶ Ad secundam rōnem ponuntur alique propositiones. ¶ Prima est q̄ anima nō potest ꝯgnoscere distincte quamlibet cognitionē suaz. patet. quia hoc nō foret possibile sine multitudine cognitionum infinita. q̄ cū vna ꝯgnitio non sit distincta cognitio suiꝑsi⁹. vel erit deuenire ad aliquam quam nō cognoscit. vel habebit notícias infinitas. ¶ Secunda est q̄ quālibet cognitionē suam potest aīa nostra ꝯgnoscere distincte. patet inducendo. ¶ Tercia est. Ānia nostra scit distincte se scire q̄cq̄d ꝛ quecunq̄z ipsa scit. patet. quia ipsa scit vel potest scire distincte istam. scio q̄cquid vel q̄cunq̄z scio. ¶ Quarta est q̄ nō quicq̄d aut quecunqz aīa scit ipsa scit se scire distincte. patet. quia aliter oporteret ponere actus infinitos ꝛc̃. et sic patet ad rōnem. ¶ Ad autoritatē phi dicit. q̄ ipse vult q̄ inconueniens sit q̄ aliq̄s sciat et ꝓsideret actualiter an ipse sciat ꝛ nesciat se scire. ꝛ hoc est verum. ꝛ sic patz ad istam rōnez. ¶ Ad terciam ponunt aliq̄ ꝓpositiões. ¶ Prima est q̄ q̄ꝫ expiamur fidem nō tamē expimur ipsam esse fidem ꝛ hoc solum probat ratio ꝛc̃. ¶ Secūda est q̄ possibile est fidem aliquam esse intuitiue cognitā ꝛ euidenter scitā ꝛ scire q̄ sic est oīno sicut significatur p eam. ꝛ tñ ipsaz nō esse euidentem notíciā. patet q̄z videat angelus intuitiue fidē petri in corde suo cuiꝰ significatum euidēter nouit in ꝑbo. tūc angelo est euidens sic esse sicut significat illa fides. ꝛ tñ illa non est euidēs notícia q̄z nō angelo vt notū est nec petro. ¶ Tercia ē q̄ possibile est q̄ viatoꝛ euidēter ꝯgnoscat suam fidē ꝛ ipsam esse fidem veram. ꝛ sic eē sicut ipsa significat. ꝛ tñ fides nō erit sibi euidens notícia licet sit sibi euidēter nota. patet. posito q̄ vnus viatoꝛ bñs fidem aliunde sibi acquirat demonstratiōnē vel expiētiam aut quomodolibet aliter euidentiaz de significato sue fidei. patet. Nam si eēt assensus euidens nō essz fides ꝛc̃. ¶ Quarta est q̄ licet ista ꝓsequentia nō valeat. euidēs est fidem esse ꝛ fidem esse veram. igit fides est euidens notícia. ista tamē est necessaria euidens est fidē esse veram. igitur fides est vera. patet satis. ꝛ sic apparet quō possumꝰ pcipe euidenter fidē nostrā ꝛc̃. ¶ Ad quartam rōnem negat ꝑña. q̄z licet nos nesciamus euidenter q̄ res sint actus intelligēdi aut volēdi. nō tñ sequit q̄ nihil sciamꝰ euidenter p ipsos sicut satis patet ex supra dictis ꝛc̃. ℣ ¶ Contra terciā ꝓclusionem arguit etiā q̄tuoꝛ rōnib⁹. duab⁹ p̄mam ptem ꝛ duab⁹ ꝓtra secundā. ¶ Primo sic. Nō est possibile p quācūq̄z potētiā q̄ aniasentiat obiectū exteriori sensatiōe ꝛ q̄ obiectū nō sit. igit illa ps p̄ma est falsa q̄ videt oppositū supponere ꝛ in hoc fūdari ꝛc̃. Sz añs ꝓbat. q̄z ista ꝑña est bona. anima sentit obiectum. igitur obiectum est. sequit ei bene tāgo calidum igitur calidum est. gustodulce igitur dulce est. video petrū ido petrus est. quia si video petrum video aliquid ꝛ nō nisi petrum. igitur petrus est aliquid. ꝛ sic de alijs. ¶ Secūdo confirmatur. quia anima nō potest agere sensatiōez de aliquo obiecto ipso obiecto non existente. sed anima non potest sentire obiectū nisi agat suam sensationez. igitur ꝛc̃. ℣ Maioꝛ est clara ꝛ minoꝛ patet. quia sequitur anīa sentit igitur anima agit. Sed sicut omnis cognitio est actio ita ꝛ omne cognoscens ē agens. solus ergo deus non potest in anima causare sensationem. Quare ꝛc̃.

¶ Secūdo ad idē arguit sic. si fundamētū ꝓclusionis esset verum scz ꝙ illud non est euidens qđ potest sic apparere ꝛ nō sic esse. ꝛc. sequit ꝓ simili rōne ꝙ nulla noticia creata vel creabilis esset infallibilis. ꝛ p consequēs nulla euidens qđ est ꝺ dicta. Sz ꝓsequētia patet. qz de q̄libet tali sic est ꝙ ꝑt nō esse sicut ipsa repsentat. aut ꝙ intellect⁹ pōt aliter vti ipsa q̄ ipsa sit vtēda. quare ꝛc.

¶ Secūdo ꝓ firmat. quia si illud fūdamētum esset verū sequeret ꝙ nullus beat⁹ haberet euidentiā de ꝑpetuitate sue beatitudinis. ꝛ p ꝓsequens nō cēt assecurat⁹. et sic nō esset beatus. qz securitas ē maxia pars beatitudinis. ꝓña patz. qz supposito ꝙ beatus firmiter assentiat ꝙ ita ꝑpetuo remanebit. ꝛ ꝙ ille assensus non pōt nō fuisse assensus. tñ oppositū pōt nō fore. ꝛ p ꝓña nō fuit euidens ꝛc. q̄re ꝛc. ¶ Tercio ꝺ secundā p tem ꝓclusionis arguit. nullū est expimētū vel iudicium q̄n p nature potentiaz cū dei influentia generali possit esse qđ illud expimentū vel iudiciū sit. ꝛ ꝙ nō sit sicut ꝺ notat⁹ p illud. igit ꝓclusio est falsa ꝛ fundamētum nullū ꝛc. ꝓña patet. sed añs ꝑbat⁹. qz tale iudiciū potest causari dato ꝙ non sit ita vel in dormiēdo vel etiā in vigilando. propter indispositionē medij vel organi. vel p ludificationes sicut patet p expientiam.

¶ Secūdo ꝓ firmat. qz si rō fundamētalis cōclusiōis valeat. sequit ꝙ mō sit possibile aristotilē habuisse euidētiā ꝙ ꝑpetuo erūt generationes ꝛ corruptiōes. ꝓña patz manifeste falsum. qz illud fuit falsum ꝛ non est possibile ipm sciuisse falsum. sed ꝓña ꝑbat⁹ qz ipse sic assentijt firmiter p rōnes intellectū suū cogentes ꝛ mō est possibile ꝙ sic sit nec fuit possibile naturaliter ꝙ sic assenserit ꝛ ꝙ non sic erit. igit possibile est ꝙ habuit de illo euidentiā ꝛc. ¶ Quarto ad idē arguit. sensatio pōt naturaliter generari ꝛ cōseruari absq̄ obiecti p̄ntia vel exīntia. imo obiecto absente vel destructo. Igit illa ꝑs ꝓclusiōis est falsa. Añs ꝑbat⁹ de generatione vt patet in somnijs ꝛ timētib⁹ ꝛ ludificatis q̄b⁹ apparent castra ꝛ multa q̄ nō sunt. ꝛ ista apparētia est sensitiua. de ꝓseruatōe pz qz ex forti obiecto relinq̄tur in nobis visio causata ipso oculo clauso sicut docz expientia ꝛ Augusti. xj. de trini. ca. j. Secundo cōfirmat. qz expientia videt ad oppositum cōclusionis. Primo de existente in natura cui arbores vident moueri. Secūdo ꝺ circulo apparēte in aere ex back⁹ ignito ꝛc. ¶ Tercio de baculo ꝑ medietate in aqua q̄ apparet fract⁹. ¶ Quarto de collo colūbe verso in quo apparēt diuersi colores. ¶ Quinto de imagine q̄ videt in speculo. in q̄ nō est. ¶ Sexto de illusiōib⁹ ꝛ ludificationib⁹. Ex q̄b⁹ oīb⁹ patet ꝙ naturaliter multa nobis apparent esse q̄ nō sunt ꝛ q̄lia nō sunt. ꝛ sic nō quicq̄d expimur est euidēs esse ꝛc. ¶ Ad istas rōnes ꝑ ordinē respondet. Un ad ꝑmā ponunt ꝓpositiones.

¶ Prima est ꝙ ad impugnandū ꝑmā ptez conclusionis ꝛc. nō sufficit ponere ꝓbabiliter ꝙ impossibile ē sentire obiecto nō existente seu aliquā ꝓsimilē ꝓpositionē ꝓbabilem imo oportet hoc euidēter ꝓbare. quia dato ꝙ sit solub⁹ ꝓbabile q̄s poterit opinari oppositū. ꝛ p ꝓña ꝓsequēs ad ipm non erit ab eo negandū. Un pōt dari vna regl'a generalis que valet ad multa in ista materia ꝙ si ex aliquo añcedente euidēter ꝛ formaliter sequit aliqđ ꝓña ꝛ añs sit ꝓpō ꝓbabil⁹ vel aliqua eius ꝑs. imptinens est ꝓña esse euidēs. ita ꝙ nō oportz ꝓsequēs ee euidēs nec hoc repugnat. ¶ Secunda ꝓpō est ℚ siue ad sensationē ee sensationē. siue ad potentiā sensitiuā sentire requirat ipsam potentiā agere siue nō. est imptinēs ꝑme parti ꝓclusiōis nec ipugnat ꝑ hoc ꝛc. ¶ Tercia est ℚ supposito ꝙ ad potentiam sensitiuā sentire. requirat potentiā ipsam agere adhuc pōt ipsa ꝓducere vel saltē ꝓseruare sensationem obiecto destructo vel absente simpliciter. ſ. qz deus pōt supplere vicē obiecti. ¶ Quarta est. ꝙ possibile est de diuina potētia qđ potētia talis sentiat exteriori sensatione obiecto non existente. nec valet consequentia. anima sensitiua sentit. igitur obiectum est. plus q̄z hec anima intelligit antichristum. Igitur antichristus est. Ideo non valent iste video Petrum. ergo Petrus est. tango calidum. ergo calidum est. ꝛc. Sed bene sequitur Uideo petrum ergo video aliquid. q̄z⁹ istam negēt multi. dico tamen ꝙ non sequitur. ergo petrus est aliquid. sicut bene sequitur. deus intelligit antichristum. ergo intelligit aliquid. sed non sequitur vltra ergo antichristus ē aliquid. ꝛ per ista patet ad totam rōnez ꝛc.

¶ Ad secundam rationem negatur consequentia. Sed gratia materie ad videndū

differentiam inter noticiã dei ꝛ creature. q̃ ad infallibilitatem ponunt ꝓpositones.

¶ Prima est ꝙ sola diuina noticia est vniuersaliter infallibil'. Ista supponit. ¶ Secunda ꝙ alĩq̃ hũana noticia de necessario ꝛ impossibili aliter se habere sicut de ꝑmo principio ꝛ similiꝫ est infallibilis. patꝫ. qꝛ nõ stat ipsam esse ꝛ aliter esse q̃ꝫ significat. nec est possibile talem noticiã aliter significare. hoc em̃ est possibile ꝑ potẽtiã nr̃i intellect⁹. cum illa nõ significet ad placitum nec ꝑ potentiã diuinaꝫ. qꝛ quãta necessitate ipsa est significatiua vel significat. significat suũ significatũ. Et ideo licet de⁹ posset ipsam facere nõ esse aut non significare. tñ non posset facere eã significare oppositũ sui significati qͦ modo significat. sicut nõ posset facere ꝙ caliditas frigefaceret seu ꝑ duceret frigiditatẽ. ¶ Tercia est ꝙ aliqua hũana noticia de aliq̃ ꝓtingenti vero ẽ infallibilis. puta noticia q̃ scio me esse. viuere. patet. qꝛ talis nõ põt esse noticia ꝛ ꝙ aliter sit q̃ꝫ significat. Uñ si illa ꝑ potentiã diuinã trãsferat in aliud subiectũ rei ꝛgnitiuũ. videt pbabile ꝙ nõ esset noticia d̃ in esse nec de q̃cũq̃ alio. q̃cq̃d tñ sit de hoc illa nõ põt esse mihi fallibilis. ¶ Quarta est ꝙ nulla hũana noticia de ꝓtingẽter vero extrinseco a ꝛgnoscẽte est vel esse põt infallibilis. ꝛ hoc pbat rõ. Et his sequunt aliq̃.

¶ Primo sequit ꝙ de eodem esse pñt due noticie idem significantes quaꝫ vna est infallibilis ꝛ alia non. patet de creata ꝛ increata noticiꝫ de antix̃po fore. ꝛc̃. ¶ Secundo sequit ꝙ oĩs euidentia absoluta de q̃ in ꝑma ꝛ secũda ꝯclusionib⁹ est noticia infallibilis. sed nulla euidẽtia ꝯdicionata de q̃ in hac tercia ꝯclusiõe. est infallibilis. patet clare ꝛc̃. ¶ Ad confirmationẽ ꝯceditur ꝑmum ꝯñs. ꝑ q̃ ponuntur ꝓpositiones.

¶ Prima est ꝙ nullus beat⁹ scit euidenter ꝙ sua beatitudo ꝑpetuabit'. licꝫ boc credat firmiter ꝛ certitudinaliter. qꝛ q̃libet scit vel scire põt ꝙ nõ implicat ꝯtradictõeꝫ ꝙ ipse suã beatitudineꝫ credat ꝑpetuari. et tñ ꝙ nõ ꝑpetuet'. et hoc bene pbat ratio secunda. et hoc est claꝫ de noticia in ꝓprio genere. q̃ꝫ dubitet de noticia in verbo ꝛc̃.

¶ Secũda est ꝙ nõ stat ꝙ aliꝰ sit beatus ꝛ dubiter an sua beatitudo ꝑpetuabit'. hoc pbat rõ. ꝛc̃. ¶ Tercia est de quolibet futuro ꝓtingenti possibile est ꝙ creatura ei firmiter assentiat. ꝛ tamẽ nõ erit. patꝫ satis.

¶ Quarta ẽ. ꝙ de nullo futuro cõtingenti possibile est ꝙ deus sibi assentiat ꝛ ꝙ ñ erit quia sic deus erraret quod est impossibile

¶ Et ꝑ dictis ꝑmo sequit ꝙ de eodem pñt esse due noticie idem significãtes. q̃rũ vna est simpliciter euidens ꝛ alia simpl'r ineuidens. ¶ Scõo sequitur. licet oĩs euidentia sit certitudo. tñ non ecõuerso. vñ q̃ sit differentia inter has noticias patet satis ex his que apparẽt ad rationẽ ꝛc̃. ¶ Ad terciã rõnem ponunt aliq̃ ꝓpones. ¶ Prima est aliqui duo assensus pñt esse oĩno eiusdẽ ratõnis. quoꝝ vn⁹ erit euidẽs ꝛ alter nõ. patꝫ si videat aliqs hostiã ꝯsecrataꝫ ꝛ assentiat ꝙ videat panẽ. ꝛ alter nõ ꝯsecratã. ꝛ ꝯsimilit' assentiat. ꝛc̃. ¶ Scõa est ꝙ aliqs assensus est in me nũc euidẽs ꝛ ille põt fieri ineuidẽs me nesciẽte. ꝛ similiter ecõtra. patet facilit'. ꝛ hec ꝛ nihil plus pbat rõ. ¶ Unde negat consequẽtia. quia est euidẽs q̃ñ ita est ꝛ nõ alias vt patet ex descriptione euidentie.

¶ Tercia est ꝙ nulle rõnes ꝑbabiles cogunt ad assentiendũ sine formidine ꝓpositioni quã ꝑbant. quia nõ cogũt nisi ad assensum opinatiuuꝫ ꝛc̃. ¶ Quarta est ꝙ sola experientia vel demonstratio cogit intellectuꝫ ad assentiendũ ꝓpositioni. que sine his maneret dubia. Et ex his patet. Ad cõfirmationeꝫ negatur ꝯsequẽtia. qꝛ philosophus solum habuit opinionẽ nec habuit rõnem cogentẽ. Sed forte ista responsio nõ sufficit ꝛc̃. Ideo posset dici sine assertione. ℚ sicut falsum potest nunq̃ fuisse falsuꝫ. imo verum. sic ꝙ nunq̃ fuit euidens potest fuisse euidens. ꝛ sic diceretur concedẽdo cõsequens ꝓbabiliter ꝛc̃. ¶ Ad quartam rationem premittunt ꝓpositiones. ¶ Prima est ꝙ ex causis naturalibus cum dei influentia generali fieri potest ꝙ nihil sentiatur a sorte. et tamen ꝙ sortes iudicet ꝙ ipse sentit aliquid. ꝛ similiter fieri potest ꝙ aliquid sentiatur a sorte ꝛ sortes non iudicet se sentire. ¶ Primum patet in dormientibus. Secundum patet sepe in non aduertentibus vt clarum est. ¶ Secunda est ℚ ex causis ꝛ cetera. fieri potest ꝙ homo sentiatur a sorte ꝛ sortes iudicet se nõ sentire hominẽ. Et similiter ꝙ homo non sentiatur a sorte ꝛ sortes iudicet se sentire hominem Primũ patet de illo qui videtur a remotꝰ. et similiter secundum vt clarum est.

Tercia est q̄ ex causis naturalib⁹ ꝛc. nō potest fieri q̄ sor. sentiat aliquod obiectum qđ est p̄ se obiectū illius sensus quo sentit approximatū in debita distātia. organo bñ dispositō ꝛ etiā medio ꝛ sor. iudicet se non sentire illud obiectū. patet. quia aliter sensus decipet circa p̄prium obiectū. Quarta est q̄ ex causis ꝛc. nō potest fieri q̄ aliq̄d sentiat a sorte sensu exteriori sensatione sufficiente ad iudiciū ꝛ sortes iudicet se non sentire aliq̄d. quia tale iudicium nō posset habere causam aliquā naturalē vt patꝫ ꝛc.

Ad hīs ad rōnes negat antecedēs. ꝛ quantū ad id qđ dicit de dormientib⁹ ꝛc. dico q̄ ipsi non p̄cipiūt p̄ sensus exteriores sed p̄ interiores. p̄ quos pōt naturaliter sentiri absens vel non existens videt tñ homini q̄ sentiat. ꝛ hoc est p̄pter species rex̄ derelictas ꝛc. Sed de vigilantib⁹ timentib⁹ vel infirmis dico q̄ tales nō sentiunt nisi ea q̄ sunt ꝛ p̄sentia sunt licet aliter iudicent.

In timētib⁹ aūt iudicium erroneū causat ymaginatio fortis cū sensatiōe p̄sentis virtute cuius iudicat hō q̄ illud quod sentit sit illō qđ timet. In infirmis aūt hmōi iudicium erroneū causat vl' etiā ymaginatio fortis vel dispositio organi. De ludificatis aūt diuerse sunt cause error̄ f̄m diuersas causas q̄b⁹ ludificatiōes fieri p̄nt. de q̄bus in scientijs naturalibus ꝛ magicis.

Quantum ꝯo ad illud qđ dicit de cōseruatione visiōis ꝛc. dico q̄ nō. sed p̄pter fortem alterationē organi causat iudiciū erroneū quo iudicat idem videri qđ prius ꝛc.

Ad confirmationē negat añs. vñ p̄ materia ponunt aliq̄ positōnes. Prima ē q̄ res sensate taliter possunt applicari sensui interiori. vl' sensus taliter disponi q̄ sensus virtute talis sensatiōis nisi aliunde dirigat habebit multa iudicia erronea vt pote iudicabit se videre q̄ non videbit ꝛ econtra. ꝛ hoc solum p̄bant ista exēpla adducta

Secunda est q̄ in oīb⁹ p̄dictis exēplis sensus nō videt nisi ea q̄ sunt et q̄ p̄sentia sunt. verbi gr̄a. existens in naui nō videt arbores moueri nec motū arboris. nec generaliter aliquē motū. q̄ nullus motus ē in arbore nec in aliq̄ viso ab eo in casu. ꝛ ꝯsimiliter pōt dici in alijs ꝛc. Tercia est q̄ in p̄dictis exēplis apparet sensui vel apparere p̄t nisi aliūde dirigat q̄ sentiat ea q̄ non sunt. nec p̄sentia sunt. ꝓbi gr̄a q̄ videat motum arbor̄. igneū circulū ꝛc. baculum fractū ꝛc. Cause aūt taliū apparentiar̄ bñ videri in phia ꝛ in p̄spectiua. ꝛ q̄ntum ad ludificatōes aliq̄s in astrologia ꝛ in arte magica. ideo transeo. Quarta ꝯpō sequens ex p̄dictis q̄ naturaliter fieri pōt q̄ aliquis credat se habere experientiā de aliq̄ de q̄ solū habet apparentiā erroneā. tñ nō stat q̄ apparentia erronea sit experientia. q̄ ipsa solum est de vero. Et sic patet de tercia conclusione et primo articulo.

Articulus secundus

Quantum ad secundū articulū in q̄ videndū est. vtrū possibile sit viatorē habere ō theologicā noticiā maiorē fide. Primo p̄mittā terminor̄ declaratōes. Scōo ponā responsales ꝯclusiones. Tercio obiiciam p̄ aliq̄s rōnes. Circa p̄mū p̄ctū tres termini sunt declarādi. Primo q̄ sunt ṽitates theologice. Scōo q̄d sit fides ꝛ q̄liter viator pōt eā acq̄rere. Tercio q̄ noticia maior fide. Primo ergo declarāduꝫ est q̄ sint veritates theologice. Ubi dico q̄ de ipsis possumus loqui dupl'r. Uno mō stricte. Alio mō large. stricte loquēdo veritates theologice sūt ṽitates necessarie viatori ad etnā beatitudinē p̄sequendā. vel veritates q̄s credere viatori est necessariū ad salutē. sed magis large loquēdo veritates theologice sunt ille veritates q̄ sunt ō deo formate vel formabiles. vel etiam de creaturis vt hūt attributōez vel p̄ se ordinē ad deū puta f̄m creationē. gubernationē. reparationē. iustificationē. remunerationez. ꝛ similia. q̄ p̄siderant in theologia vt passiones subiecti. vñ ad istō facit dictū Augu. p̄. de tri. ca. j. nō vtiq̄ q̄cq̄d sciri ab hoīe p̄t in reb⁹ hūanis vbi p'imū supuacue vanitatis ꝛ noxie curiositat̄ est huic scīe tribuo s̄z illud tm̄ mō quo fides saluberrima q̄ ad vitam beatam ducit. gignit. nutritur. defēditur. ꝛ roborat̄ Et loq̄tur ō theologia.

Ex ista autoritate sequunt aliq̄ ꝯpōnes. Prima ē q̄ scōa descriptio posita ē magis ꝓpria q̄s sit p̄ma. ꝛ h̄ est ꝯ Ockam q. p. q̄ ponit illam. patet. q̄ multe sunt veritates q̄ valent ad defendendū fidez ꝛc. q̄ nō sunt viatori necessarie ad salutem. ꝛc. Secūda est. q̄ sole veritates que sunt de rebus diuinis aut humanis quibus veritatibus ipsa fides saluberrima est ꝛ cetera. possunt proprie dici veritates theologice.

Tercia est que sequit. q nō oēs vitates theologice sunt fide credēda sed aliq̄ soluz probabiles z opinatiue. patet de istis. de⁹ pōt facere infinitū. deus pōt creare sup̄nā spēm. z de multis similib⁹ zc. Quarta p positio est q de oīb⁹ reb⁹ mūdi pñt esse veritates theologice. patz. q⁹ de oīb⁹ pñt formari vitates q̄b⁹ fides saluberrima zc. Nā de q̄libet re alia a deo verificat q est creata z de deo q ipe illā creat. z p hoc fides saluberria zc. Itē circa q̄scunq̄ res creatas vl etiā increatas potest hō virtuose vl etiā viciose agere. igit zc. Añs patz. q⁹ q̄cūq̄ re creata vel increata pōt licite vl illicite frui vti. z ña tenet p August. xij. de tri. cap. xiij. Quicq̄d prudenter fortiter tpater iuste agim⁹. ad eā ptinet sciam q̄ in euitādis malis bonisq̄ appetēdis vsat. Uñ ex istis pbatiōib⁹ patz vnū correlariū q̄ valet ad defendēdū p̄dictā positionē. Et est q ista ña nihil valet cuiuslibet scientie veritates sunt de deo vel de reb⁹ creatis tanq̄ de obiecto vel obiectis. igit ptinent ad theologiam seu sunt veritates theologice sed est falacia ñtis. Nā licet tā veritates sciaz pticulariū q̄ veritates theologice sint de eisdem reb⁹. tñ vitates theologice sunt fm aliam attributionē ad deū. q̄ attributio vl ordo est sufficiēs ad vnitatez talis scie modo q̄ loquit phus. iij. methaphi. z alīs pluribus locis. Secūdo patet ex p̄dictis q̄d debet dici de subiecto theologie z de vnitate eius. z quō sit practica. z quō specula/tiua fm diuersa. sed de his nihil dico q⁹ logicalia sunt vel alibi videda. Secundo declarandū est q̄d sit fides. vñ dico q multipliciter pōt sumi. vt alias videbit. sed vt ad pñs sumit fides pōt describi. q ē assensus verus firm⁹ sine formidie nō euidēs. Uel breui⁹. fides est assensus cert⁹ nō euidens. Nam certitudo importat primas duas ꝓditiones. Certitudo em̄ ē assensus verus firm⁹ sine formidine. In hac aūt fidei descriptōe due ꝑme clausule ponunt eadē causa q̄ in descriptione euidētie. sz tertia scz nō euidēs ponit ad differētiā euidētie. Et huic descriptiōi ꝓcordat illō cōe dictū Aug⁹. Quid ē fides nisi credere q̄d nō vides. Capit em̄ credere p certitudialiter assentire. z capit nō videre p nō euidenter ꝓgnoscere Sed videndū est hic q̄liter viator possit hanc fidē acq̄rere. z de hoc pono aliq̄s ꝑpōnes. Prima est q impossibile est viatorē p rōnem demōstratiuā vl euidentē acq̄rere fidē. patz fm phm demōstratio ē sillogism⁹ faciēs scire. g talis rō generat sciam seu euidētiā et nō fidē. Scōa est q ipossibile ē viatorē p rōnez dyaleticā pcise vel pbabilē acq̄rere fidē. patz. q⁹ talis q̄ntū est de se solū generat opinionē cū formidine z nō certā fidē. Tercia est q impossibile est viatorē p solū impium volūtatis vl p solā affectionē acq̄rere fidē. ptz. q⁹ tale impiū vel talis affectio p se nō pt generare opinionē. igit nec fidē. ña tz a fortiori zc. añs patz p expientiā. z ad idē ꝓmentator. ij. de aīa. cōmēto. liij. Ubi dr q opinari nō possum⁹ cū volum⁹. Quarta ē q possibile est viatorē p impiū volūtatis z piā affectionē ꝓcurrēte ad h̄ testimōio. vl autoritate vel etiā dyaletica vel pbabili rōne acq̄rere fidē. patz p expientiā. Itē alit fruſtra adducerent testimonia aut rōnes pbabiles ad ea q̄ sunt fidei. q⁹ tm faciunt Aug⁹ z alij doctores scti. Itē capio aliquē qui hz iā fidē de aliq̄ articulo. tūc volo q adducat ad illō pbandū aliq̄ rō solū pbabilis. tūc q̄ro vl illa nihil facit. vel destruit fidē aut certitudinē ꝑius habita z. aut generat seu auget fidē. Nō pmū. q⁹ certitudo ꝑius hīta nō impedit effectū rōis. Nec secundū. q⁹ tūc minus esset piculosum pbare articulos fidei iō sequit tercīū z habet ꝓpositū. Ex istis sequunt aliq̄ correlaria. Primo seq̄tur q catholicus sol⁹ z null⁹ de alia secta hz fidez vel certitudinē de lege sua q̄ntūcunq̄ credat eā sine formidie. Scōo seq̄tur q p/suasiones causant tantā certitudinē in pie affectatis sic demōstratōes in phis. patz in fidelib⁹ catholicis. Sz ꝯ h̄ arguit q⁹ si sic sequit q volūtas possit ipare intellectui q assentiat plusq̄ rō pbat. quod videtur falsum. quia non apparet cur hoc faceret voluntas Nam sicut impossibile est assentire sine rōne. ita videtur impossibile assentire plus q̄ ratio probat vel videtur pbare.

Ad hoc dico ꝓcedendo ꝓsequēs z ad ím pbationē dico q licet sine apparentia vel ratione non possumus habere fidez vl opinionem. licet etiam ratio solum probabilis sine imperio voluntatis non sit apta nata causare nisi opinionem. tamen cum imperio voluntatis potest causare fidez seu certitudinem. sed ꝺ hoc alias respondebit.

¶ Tercio sequit̄ q̄ aliq̄ ineuidētia sunt nobis eq̄ vel magis certa sicut nobis euidentia. z similiter aliq̄ ꝓtingētia z q̄ ꝑñt eē falsa sicut vera necessaria. Primū patz de articulis z ꝯclusionib⁹ fidelib⁹ demōstratis. Scōm patet de istis duob⁹ articul' de⁹ est z resurrectio mortuoꝝ erit. totū facilit̄ patet. ¶ Quarto sequit̄ q̄ licet ipossibile sit fidei subesse falsum tñ fidei pōt subesse falsū ¶ Primū patet. qz ista ꝓña est necessaria fides est. ergo est de vero. Scōm patz qz fides est de aliq̄ ꝓtingenter vero z qō pōt eē falsum vt patet de articl'o resurrectōis z ꝑ ꝓñs fides pōt esse de falso z fides pōt nō eē fides imo nō fuisse fides zc. sicut satis patz

T ¶ Tercio declarandū est q̄ sit noticia maioꝝ fide. Uñ dico q̄ noticia ē multiplex q̄dam est noticia euidēs. alia nō euidēs. et vtraq; est duplex. Nā quedā est noticia euidens q̄ est de aliq̄ vero p se noto. Alia q̄ est ō aliquo nō per se noto sed ex alio vero vel alīs veris deducto. Quid aūt sit p se notū alias declarabo suo loco. Similiter noticia nō euidens est duplex. q̄dam cū formidine q̄ vocat opinio. Alia cum certitudine q̄ vocat fides. ¶ Prima est nata causari ex noticia alicui⁹ ꝓpositōis vel aliq̄rum ꝓpositionū nō euidenter sed ꝓbabiliter solum.

¶ Secūda ꝙo licz etiā predicto mō possz causari. tñ ipsa cōiter causat principalit̄ ex autoritate seu testimonio alioꝝ. et sic loquitur Aug⁹ de fide dicens. Absit vt scire nos negem⁹ q̄ testimonio alioꝝ didicim⁹. alioquin nescim⁹ esse vrbes vel terras quas celeberrima fama ꝓmendat. z sic sunt quatuor modi noticie. ¶ De istis ergo⁹ ea; ꝓparatione pono aliqs ꝓpositōes ¶ Prima est q̄ oīs noticia euidens est maioꝝ noticia inuidēti. patet. qz est clarioꝝ. Nā p ipsaz' magis apparet veritas intellectui z similit̄ ipsa habet claritatē p suā intrinsecā naturaz. vel saltem ex aliq̄ habente talem claritatez Alia ꝙo nō. igit̄ zc. ¶ Secūda est q̄ noticia euidēs q̄ est de p se noto vel de p se notis est maioꝝ q; illa noticia euidēs q̄ est deducta ex eis. patet. qz ꝓpter qō vnūquodq; tale z illud magis. ꝓmo posterioꝝ. nō dico tñ q̄ oīs euidētia q̄ est de vero p se noto sit oīm euidentia q̄ est de vero nō per se noto. noticia maioꝝ patet. qz staret oppositum

¶ Tercia ē q̄ noticia nō euidēs q̄ ex rōne vel ꝓbabilitate inducēte itellectū ad assentiendū est maioꝝ rōne ꝓbabilitatis q; noticia causata solū ex testimonio alioꝝ. patet. qz illa noticia est maioꝝ isto mō q̄ est ō magis ꝓceptibilib⁹ z magis apparētib⁹ intellectui zc. Cōfirmat. qz infidelis magis inducit̄ p rōnez ꝓbabilē q; p testimoniū seu per autoritatē. ¶ Quarta est q̄ fides rōne certitudinis est maioꝝ q; opinio. patz. qz certitudo solū excludit deceptionē z dubitationē. Dec aūt nō ꝑñt esse i fide. vt patz ex dictis sed bñ in opinīoe. igit̄ zc. Cōfirmatur qz fidelis p fidē assentit vl' assentire pōt articulis ita firmiter sicut ꝓbus ꝓncipijs vl' ꝯclusionib⁹ demōstratis. sed sic assentiens certius z firmi⁹ assentit q; opinās zc. Ex ꝓdictis patet q̄ licet opinio nō sit simpliciter maioꝝ fide ipsa tñ aliq̄ modo est maioꝝ. scz p quāto illa est ex ꝓbabili rōne. hec ꝙo solum ex testimonio vel autoritate. ¶ Secundo patet. qz euidentia est simpl'r noticia maioꝝ fide. z non loquor de maioritate gradualizc. U ¶ Ideo p respōsione ad ꝑsentem articulum iuxta predicta ponam tres ꝯclusiones. In prima videbitur vtrū possibile sit viatorem de veritatib⁹ theologicis habere opinionē. In secunda. vtruz possibile sit viatorē de veritatib⁹ theologicis habere noticiā euidentē In tercia vtz. possibile sit viatorē de veritatib⁹ theologicis habere noticiā fide maioreż. ¶ Prima ꝯclusio est q̄ naturalit̄ possibile est viatorē de mlt̄is veritatib⁹ theologicis hr̄e opinionē. ꝓbat. naturaliter possibile est viatorē ō illis veritatib⁹ hr̄e opinionē ad q̄s ꝓbādas naturalit̄ pōt hr̄e rōnes dyaleticas seu ꝓbabiles inducētes ad assentiendū intellectū indifferenter. sed sic est de multis ꝓpositionib⁹ theologicis. igit̄ zc. maioꝝ patet. sz minoꝝ ꝓbat. ¶ Uñ ad hoc ꝓbandū ꝑñt adduci illa octo media que ponit Scotus q̄stiōe scōa ꝓlogi. que sunt autoritas scribētiū. ꝯcordia scripturaꝝ. rōnabilitas ꝓtētorū. irrationabilitas singl'oꝝ erroꝝ. ꝑnūciatio futuroꝝ. viuacitas miraculoꝝ. ipsi⁹ legis duratio. z diligentia in recipiēdo. Sz de istis remitto ad eū zc. ideo aliter ostēdo ꝓpositum. Pro quo sciendū est q̄ ſm doctores rethoricos octo sunt ꝓbationū spēs. s. p fidedignū hoīm testimoniū p autoritatū legis scriptum. p pactum. p iuramentuz. p miraculum. p tormentum. per eum in cuius ore non est inuentum mendaciū. z per

cõformitatẽ gestuũ corpalium ⁊ verboꝝ. Et istis octo modis pbabiles sunt articuli fidei ⁊ theologice veritates. sicut ostẽdi potest. ⁊c

¶ Primo p testes seu fidedignũ hominũ testimoniũ. Unde dicebat xps Actu. j. Eritis mihi testes in hierusalẽ ⁊ in oi iudea ⁊ samaria ⁊ vsqꝫ ad vltimũ terre. Juxta hoc potest fieri talis rõ. Illud est pbabile qđ vna magna gentiũ cõmunitas prudẽs ⁊ discreta in agibilibus. subtilis ⁊ pfunda i speculabilibus testat esse verũ. sic est de articulis fidei ⁊c. igitur ⁊c ¶ Secũdo p legẽ seu autenticum legis scriptũ. Unde dicebat xps iudeis Joh. v. Scrutamini scripturas in qbꝫ putatis vitam eternã habere ⁊ ille sunt q testimonium phibent de me. Ex scripturis eñ legis moysi ostẽdit q xps fuit verꝰ pheta ⁊ verꝰ messyas in lege pmissus. ⁊ p psequẽs q eiꝰ doctrina est vera ⁊ credẽda. ¶ Tertio per pactuꝫ. Unde ait apostolꝰ Roꝝ. j. qđ euãgeliũ xpi ante pmiserat deus p pphetas suos ⁊c. Ex scripturis eñ sanctis ostẽdit q doctrina xpi est illa quã deus pmiserat in pphetis. ⁊ p consequẽs q ipa est vera ⁊ nullo modo erronea. ¶ Quarto p iuramentũ. Unde ait apostolus Heb. vj. Qñ neminẽ habuit p quẽ iuraret maiorẽ iurauit p semetipm ⁊c. in quo abundantiꝰ volẽs ostẽdere deꝰ immobilitatẽ cõsilij sui interposuit iusiurandũ ⁊c. Deus eñ sanctis patribꝫ ea que de xpo futura erãt nõ solũ simplici verbo pmisit. sed etiã iuramento firmauit. que oĩa ostẽdunt ex scripturis iã esse impleta. quare ⁊c. ¶ Quinto p miraculum. Unde dicebat xps Joh. v. Ipa opa que ego facio testimoniũ phibẽt de me. Qđ non solũ verũ est de opibꝫ virtutũ sed etiã de operibꝫ miraculoꝝ. Juxta hoc eñ potest fieri talis rõ. Deꝰ nõ assistit alicui miracula naturã excedẽtia faciẽdo in testimoniũ falsitatis. sꝫ deus sic affuit xpo ⁊ discipulis eiꝰ in testimoniũ doctrine sue. Igit ⁊c. Maior videtur clara i lumine naturali. qꝫ aliter deus esset testis falsus. Minor patet de resuscitatione Lazari Joh. xj. ⁊ de alijs innumeris miraculis xpi ⁊ etiã apostoloꝝ ⁊ sanctoꝝ in noie xpi in euãgelio ⁊ scripturis autenticis que miracula si negent saltẽ hoc vnum magnũ est ⁊ ad intelligẽdum miraculuꝫ q sine miraculis maxima ps orbis credit ⁊c ¶ Sexto p tormentũ. imo diuersa genera tormentoꝝ. Unde dicebat apls Heb. xj. Sancti per fidem vicerũt regna. ⁊c. Lapidati sunt. secti sunt. tẽptati sunt. ⁊ in occisione gladij mortui sunt. ⁊ hi oĩs testimonio fidei pbati ⁊c. Probabile eñ est illud esse verũ ⁊ eis diuinitus inspiratũ. p cuiꝰ assertiõe tot homies vtriusqꝫ sexꝰ ⁊ etatis tot ⁊ tanta tormẽta patiẽter ⁊ ostãter ⁊ volũtarie sustulerũt ¶ Septimo p eũ in cuiꝰ ore nõ est inuentũ mẽdacium. Unde apl'us Heb. vj. Impossibile ẽ mẽtiri deũ. ideo arguit sic. Omne reuelatum a deo est verũ. sꝫ doctrina xpi est reuelata a deo igit ⁊c. Maior patet. minor apparet ex miraculis ⁊ scripturis sanctis. ¶ Octauo p pformitatẽ gestuũ ⁊ verboꝝ. Unde Actu. iiij. Loquebant verbũ dei cũ fiducia ⁊c. Ex gestibꝫ eñ xpi ⁊ discipuloꝝ suoꝝ patebat q ẏba eorum nõ erãt falsa. qꝫ non loquebant ficticie sed ex corde sine curiositate ostẽtatiõe vel apparatu. sed cũ charitate affectiõe ⁊ toto affectu. Igit probabile est dicta ipoꝝ esse vera. quare ꝓpositũ. ¶ Ad declarationẽ istaꝝ rationũ possent induci multe pcordãtie ⁊c. sꝫ dimitto causa breuitatis. ¶ Secũda cõclusio. q naturaliter possibile est viatorẽ de multis veritatibꝫ theologicꝭ habere noticiam euidentẽ. Probatur. qꝫ phi sequẽtes rõnem naturalẽ deuenerũt licꝫ a posteriori ad noticiã euidentẽ istaꝝ veritatũ de⁹ est. deus est vnꝰ. bonꝰ. simplex. eternꝰ. ⁊c. vt patꝫ. viij. phisicoꝝ. ⁊. xij. metha. Igit ⁊c. Et si dicatur q nunq̃ aliqs phus habuit euidentẽ noticiam de illa. Deꝰ est. ⁊ p psequẽs nec de alijs. quidqđ sit de hoc. qa postea de hoc tractabitur. tamẽ phi habuerẽt euidentẽ noticiã istarũ cõditionaliũ si deus est. deꝰ est bonꝰ. simplex. eternꝰ. ⁊c. ¶ Tertia cõclusio q naturaliter ipossibile est viatorẽ de oĩbꝫ veritatibꝫ theologicis habere noticiã oi fide maiorem Probat. qꝫ si nõ ⁊c. vel talis noticia essꝫ opinio vel euidẽtia. sed nullo mõ potest dici. igitur ⁊c. Maior patet a sufficiẽti diuisione. sꝫ minor pbatur. Primo nõ potest dici qa talis noticia esset opinio. qꝫ licet opinio aliq̃ modo fm qđ sit noticia maior fide vt pus tactũ est. rñ simplr ⁊ absolute fides est noticia maior opinione. Unde fm Hugonẽ de sacramẽtꝭ libro. ij. pte. x. c. ij. Fides est opinione superior ideo ipe diffiniẽs fidẽ ait. q est certitudo animi de rebꝫ absentibꝫ supra opinionẽ et infra sciam cõstituta. Igit supposito q esset naturaliter possibile viatorẽ de omnibꝫ veritatibus theologicꝭ habere opinionẽ. qđ non est clarꝫ vt magis postea tangẽt in argumentis

cõtra primã cõclusionẽ tamẽ nõ ꝓpter hoc sequerẽ ꝙ esset naturaliter possibile viatorẽ de omnib⁹ ꝛc. habere noticiã oĩ fide maiorẽ ꝛc. Secũdo nõ potest dici ꝙ talis noticia esset euidẽtia. qz licet naturaliter possibile sit viatorẽ de aliquib⁹ veritatib⁹ theologicis habere noticiã euidentẽ ꝛ ꝑ ꝙsequẽs omni fide maiorẽ. vt patet in secũda ꝙclusiõe. tamen ℔ nõ est naturaliꝫ possibile de oĩb⁹ hmõi veritatib⁹. sicut patet de istis de⁹ est trin⁹ ꝛ vnus deus ꝑ generat deũ filiũ. de⁹ est homo. corpus xpi est in sacramẽto. ꝛ sic de multis similibus. Hã si esset naturaliꝫ possibile viatorẽ de illis veritatib⁹ habere noticiã euidentez. tũc quilibet infidelis posset naturaliter cogi ad assentiẽdũ eisdẽ. qđ apparet falsum per experiẽtiã. Si aũt aliꝙs dicat oppositũ: vadat ad infideles ꝛ hereticos conuertendũ. ꝛc. Dici aũt notãter in ꝙclusione ꝛ ei⁹ pbatiõe. qz nõ est naturaliter possibile. ꝛc. Et nõ dixi simpl'r impossibile. Unde pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est ꝙ simplicit' possibile est viatorẽ manentẽ viatorẽ habere de deo noticiã ꝛ ꝑ ꝙsequẽs de ꝑdictis veritatibus de deo formatã intuitiuã noticiã seu cognitionẽ. Patet ex dictis supra in ꝓmo articulo in descriptõe hui⁹ termini viator. in ꝗrto corrolario ¶ Secũda est ꝙ simplicit' possibile est viatorẽ manentẽ viatorẽ de ꝑdictis veritatib⁹ habere noticiã euidentẽ. patet ex ꝑdicta ¶ Tertia est. ꝙ non est possibile ꝑ aliquã potentiã viatorẽ de oĩb⁹ veritatib⁹ theologicis hr̃e euidentiã simpl'r absolutã Patet de veritatib⁹ de futuro ꝙtingẽti sicut de istis. resurrectio general' erit. antixp̃s ꝑdicabit ꝛc. sicut tactũ est sup̃ i secũda cõclusione ꝓtra tertiã ꝙclusionẽ ꝓmi articuli ꝛc. Quarta est ꝙ possibile est ꝑ absolutã dei potẽtiaz viatorẽ de omnib⁹ veritatib⁹ theologicis habere euidentiã fm ꝗd siue ꝙditionatã. Patz qz si nõ maxime videret de illis de futuro iã dictis. sz de illis est possibile. s. in casu ꝙ viator haberet noticiã dei intuitiuã. ꝛc. Nam isto casu posito possibile esset viatorẽ habere noticiã cui ꝙuenirẽt oĩes ꝙditiões euidẽtie fm ꝗd ꝛc. sicut patet facilit' ꝛc ¶ Cõtra ꝑdicta arguit' aliꝗbus rõib⁹ ꝛ ꝓmo ꝓtra ꝓmã ꝙclusionẽ ostẽdendo ꝙ nõ sit naturaliꝫ possibile viatorẽ de veritatib⁹ theologicis habere opinionẽ seu ꝑbabilẽ rõnem. Uñ arguit' sic. Quia ad ℔ ꝙ aliqua rõ sit ꝑbabilis respectu alicui⁹ vel generet opinionẽ. requirit' ꝙ apparẽtia veritatis in antecedẽte. ꝛ ꝙsequẽtia excedat apparentiã falsitatis in ꝙsequẽte seu cõclusione ꝑbanda. sed nulla est ratio ad ꝑbandũ veritates fidei in qua viatori apparet in añcedẽte. ꝛ ꝙsequẽtia maior apparẽtia veritatis ꝙ̃ sit apparẽtia falsitatis in multis ꝑ positionib⁹ theologicis. Igitur. ꝛc. Maior hui⁹ rõis videt' nota. sz minor patet in veritatib⁹ theologicis. de trinitate. de incarnatione. ꝛ de eucharistia. Uñ ad ꝑbandũ ꝙ vna res est tres res ꝛ quelibet earũ. vel ꝙ deus est homo. vel ꝙ corp⁹ xpi est sub sacramẽto altaris ꝛ sub qualibet ei⁹ ꝑte. nõ videt' posse fieri aliqua rõ in qua añcedẽs ꝛ ꝙsequẽtia habeant maiorẽ apparentiã veritatis ꝙ̃ ꝙsequens habet apparentiã falsitatis. ꝛ hoc circũscripta fide. Si eĩm sit aliqua de⁹ illa ꝛc. Cõfirmat'. quia nulla rõ ꝓbãs trinitatẽ est viatori demonstratiua. sed articul⁹ de trinitate circũscripta fide eque vel magis apparet falsus sicut oppositũ cõclusionis demonstrate Igit' maior est apparẽtia ad oppositũ articuli. ꝙ̃ ad ei⁹ pbationẽ. cõsequẽtia tenet. qz cõclusio demõstrata magis apparet vera ꝙ̃ solum dyalectice pbata. ꝛ hoc si appareat ꝛ hui⁹ modi pbatio sit dialetica. Secũdo arguit' contra illud qđ dictũ est. ꝙ fides est noticia simplicit' maior opinione. ꝛc. oñendo ꝙ naturaliꝫ possibile sit viatorẽ de veritatib⁹ theologicis habere opinionẽ oĩ fide maiorem quia illa noticia simpl'r est maior fide que ẽ certior ꝛ firmior sz positiue ẽ aliqua opinio certior ꝛ firmior fide. Igit' ꝛc. Maior patet sed minor ꝑbat'. quia aliqua rõ ꝑbabilis facit opinionem alicui⁹ adhesionis ꝛ firmitatis Igit' tales que faciũt in duplo firmi⁹ adherere ꝛ quattuor ĩ quadruplo ꝛ sic in infinitũ ꝛ ꝑ ꝙsequẽs vltra omnẽ adhesionẽ fidei potest adhesio opinionis firmior. ꝛ ꝑ ꝙsequens certior generari ꝛc Confirmat'. qz aliqui ita firmiter adherẽt his de ꝗb⁹ habẽt opinionẽ sicut aliꝙ his de ꝗb⁹ habẽt sciaz. quia sicut ꝛ vñ. ethicoꝝ. ꝗdã opinãtiũ nõ dubitãt sed existimant se scire. ꝛ nihil min⁹ credũt his que opinant' ꝙ̃ alteri his que sciũt. Sed nullus ita firmit' ꝑ fidẽ adheret credibilib⁹. sicut scies ꝑ sciam scibilib⁹ que ipe nouit ꝑ causaz ꝛ quoniã illoꝝ sunt causa ꝛ qm̃ ꝛc. igitur ꝛc ¶ Tertio ad idẽ arguit' sic. quia opinio potest tantũ augeri ꝙ faciat intellectũ alicui assentire ꝓtra imperiũ volũtatis. Igit' talis opinio erit certior ꝛ firmior fide. ꝓcꝙntia tenet

quia fides hoc nō potest. sed antecedens probatur. qz sciētia facit intellectū assentire cōtra imperiū volūtatis. igit & opinio hoc potest. cōsequētia tenēt p auctoritatē iā posita. Cōfirmat. qz capio oppositū huius articuli. deus est trinus & vnus. tūc respectu illius pōt habere intellectus aliquā rōem inducentē ad assentiendū illi. & potest habere in duplo maiorem & sic vltra. & p̄sequēs eque inducentem sicut demōstratio. & sic agentē cōtra imperiū volūtatis. & p̄ p̄sequēs potest esse aliqs de necessitate seu coacte infidelis. cē. igit p̄positum ¶ Quarto arguit̄ ꝓtra tertiā ꝓclusionē ostendendo q naturaliter possibile sit viatorē de omnibus veritatibus theologicis habere noticiā euidentē. & p̄sequēs omni fide maiorē. Vñ arguit̄ sic. noticia euidēs ō oībus veritatibus theologicis nō est infinite difficultatis. iō p studiū theologicū potest acq̄ri a theologis. añcedēs patet. qz aliter nulli creature esset possibilis. Sz p̄sequētia pbatur supponendo vnū qō videt clare p experientiā. & sup quo fundāt se Aristo. & ei⁹ cōmentatores. ad pbandū q intellectus sit ꝑtus immaterialis. iij. de aīa. cōmēto. viij. & est q intellectus noster intelligēdo fortificat. & post noticiā vni⁹ veritatis acquisitā disponit ad acq̄sitionez alteri⁹. Cū igit multe sint veritates theologice ad quaz noticiā naturaliter deuenerūt phi. vt patz cē. Sequit q p noticiā illarum intellectus poterit disponi ad maiorez & maiorē noticiā cui⁹cūq; finite difficultatis & p̄ p̄sequēs ad noticiā euidentē p exercitiuz studij. p̄sequētia potest deduci cē. ¶ Confirmat̄ p auctoritates. Prima est ad Roma. j. sup illo qō notū est dei manifestū est illi. glosa. qō noscibile ē ō deo manifestū est illis. habent eīm vnde noscere possunt qō noscibile est de deo. s. naturalē rōez. & loquit̄ ō gētilibus phis. vnde statim post sup illo inuisibilia ōi p ea que facta sunt cē. post multa ad ꝓpositū dicit glosa. q p ea que facta sunt illi⁹ summe trinitatis noticiā habuerūt gentium phi. cē. ¶ Unde. etiā Hermes termegist⁹ de quo Augustin⁹ meminit. d. in libro suo ō verbo eterno. q deꝰ est monas. & q monas gignit monadē. id est. deꝰ deū. cē. Secūda auctoritas est sup illo passu Exodi. vbi magi defecerūt ī tertio signo. di. glosa phos pueniſſe ad noticiā duaz p̄sonaz sed nō tertie. igit potuerunt cē. Tertia est Richardi de sancto Victore in libro de trini. Credo sine dubio aduecūq; que necessario est esse nō tm̄ pbabilia imo necessaria argumēta nō deesse. Igit ad articulū de trinitate cē. & p̄ p̄sequens ad oēs alios q; ille est excellētior cē. Z

¶ Ad istas rōes respōdet̄ p ordinē. Vñ ad p̄mam p̄mittēda est vna distinctio que est q aliquid esse pbabile potest duplicit̄ intelligi Uno modo simplicit̄. alio modo p̄ quid. Vñ p̄ p̄hm illud ō; probabile simpliciter qō videt̄ omnib⁹ vel pluribus vel maxime sapientib⁹. Que descriptio sic intelligit̄. q p̄babile est qō cū sit ver; & necessariū non est tamē euidēs sed apparēs omnib⁹ vel pluribus vel maxime sapiētib⁹. Per p̄mā clausulā excludunt̄ falsa & vera cōtingentia que strictē loquēdo nō dicunt̄ pbabilia licet aliquādo improp̄e. sicut dicit p̄hus q nihil p̄hibz falsa esse pbabiliora quibusdā veris Capit eīm probabile improp̄rie p apparēti cē. Per secundam excludunt̄ oīa p̄ncipia & cōclusiones demonstrationū. Per tertiā excludunt̄ necessaria que apparēt falsa omnib⁹ vel pluribus cē. Sed alio mō & magis large aliqd ō; pbabile p̄ quid. qō cū sit ver; siue necessarium siue ꝓtingēs nō est tm̄ euidens sz apparēs alicui vel aliquib⁹. Et ꝓportionabiliter posset distingui de rōe pbabili. quia vel est ex pbabilib⁹ p̄mo modo vel secūdo modo vel simpliciter vel p̄ quid cē. Ex hac distinctione sequunt̄ aliq; ꝓpositiones ¶ Prima est q nulla rō pbabilis seu dyaletica est falsigrapha siue peccās in materia vel ī forma ¶ Secūda est. q nō oīs rō probabilis seu dyaletica facit semp dubitationē seu formidinē. sz frequēter firmā adhesionē. Patet. qz q̄cūq; adherem⁹ ita firmit̄ pbabilib⁹ sicut euident̄ notis. ¶ Tertia est q null⁹ potest p̄ cōmunez cursum euident̄ cognoscere de aliquo sylogismo topico ipm esse topicū. Patet satis. potest tamē de hoc habere assensum firmum.

¶ Quarta est respōsiua ad rōem q nō oīs theologice veritates sunt p̄mo modo pbabiles. nec ad oīs pñt haberi simplicit̄ pbabiles rōes ¶ Patet p̄mo. quia multe sūt huiusmodi veritates ꝓtingētes & nō necessarie cē. ¶ Secūdo qz multe sunt huiusmodi veritates que apparēt false omnib⁹ vel pluribus. l̄ maxime sapiētib⁹. & hoc intelligēdo de sapiētibus huius mūdi p̄cise innitētibus rōi naturali. quia isto modo accipit̄ sapiēs in descriptione pbabilis. Sic eīm sapiētes mūdi. scz q̄dam philosophi irridebāt paulū & reputa-

bant ipsum insanire. Actuũ. viij. Et hoc p/bat ratio ꝛ nihil plus. Tamẽ cuz istis stat q multe veritates theologice sunt ꝓbabiles ꝓ mo modo. ꝛ hoc sufficit. qz cõclusio non est posita de omnib generaliter Similiꝛ oĩa sunt ꝓbabiles secũdo modo. ſ. ſm q̃d ꝛ apꝫ multos sicut apud illos q̃ modicũ vel nihil cõprehendũt de difficultate articuloꝝ. et tñ ꝓbatiões ipsoꝝ bene cõsiderant vtpote qz vidẽt supioꝛes suos q̃ eos predicãt ꝛ eis cõ formiter operanꝫ ꝛ cõtra hoc nõ vadit ratio sicut potest faciliter apparere. ꝛc. AA

¶ Ad secundã rõem respõdetur ꝑmittendo quandã distinctionẽ que est de certitudine.

¶ Uñ sciendum est q ab eodẽ causaꝫ notiꝛcia de aliquo obiecto ꝛ ipsiꝰ notiꝛcie certitudo. ſ. a veritate ipsiꝰ rei cognite. Sic eniz se habet vnũ quodq; ad cognitõnẽ sicut ad veritatẽ. Cũ igiꝫ veritas sit equatio rei ad ĩtellectum. ideo ex vtroq; potest oꝛiri certitudo vel ex pte rei cognite vel ex pte ipsiꝰ cognoscẽtis. Primo modo fides ẽ noticia certissima vel saltẽ ita certa sicut aliqua alia. qz res cognita ꝑ eã est prima veritas ꝛ oĩe aliud notum ꝑ eã innitiꝫ veritati prime. que ẽ res certissima necessaria ꝛ immutabiꝫ. ꝛ de tali certitudine loquiꝫ pñus ꝓmo metha. dicẽs. certissime scientiaꝝ maxime sunt ꝓmaꝝ veritatum. id est. substantiaꝝ separataꝝ. ꝛ tamẽ cõstat q ista certitudo nõ est ex pte nostri intellectus. cũ se habeat ad ista sicut oculꝰ noctue ad lucẽ solis. vt dicit ibidẽ. Jgiꝫ ꝛc. Secundo modo est vel attẽditur certitudo ex parte cognoscẽtis. ꝛ hoc dupliciter. quia vl est certitudo firmitaꝫ ꝛ adherẽtie. vel ꝓbationis ꝛ apparẽtie. Primo modo fides est notiꝛcia certissima vel saltẽ ita certa sicut quecũq; opinio vel scia Uñ dicit Augustinus de vtilitate credẽdi. q nihil est certꝰ hoĩ sua fide. sed alio modo fides nõ est ita certa sicut opinio vel sciẽtia. qz nõ est de ita apparẽtibꝫ ĩtellectui. Et de tali certitudine loquiꝫ Linconiensꝫ dicẽs. q illa sunt certioꝛa que sunt magis apꝛehẽsibilia ab intellectu ꝛ magis penetrabilia. ꝛ sic credibilia ꝑ fidẽ non sunt ita certa sicut cognoscibilia ꝑ sciam vel opinionẽ. sed ista incertitudo seu minoꝛ certitudo credendoꝝ fidei ꝓuenit ex indispositõne seu impfectõe cognoscẽtis. ꝛ est incertitudo ſm q̃d. Exemplũ de sole respectu visus. ꝛc.

¶ Sic ergo patet quõ fides est certioꝛ opinione ꝛ quõ non. Sed qñ arguiꝫ q opinio possit esse firmioꝛ ꝛ ꝑ ꝛsequẽs certioꝛ ratõe adhesionis. hoc negaꝫ sicut iam patz ꝛc. Ad ꝓbationẽ quãdo dicitꝫ q vna ratio faciat opinionem alicuiꝰ firmitatis. igitur dupla ĩ duplo ꝛc. Rñdetur vno modo. q nõ est naturaliter possibile rões ꝓbabiles sic in infinituz fortificari. ꝛc. Jtẽ alio modo oꝛ q suppositoq illud esset possibile. tamẽ nõ sequiꝫ q ĩtellectus ꝑ rões tales firmiter adheret opinabili sicut ꝑ fidẽ credibili. quia intellectus sic ductꝰ ꝑ rõem ꝑcise semp adheret cuz aliqua formidine. nisi illa tollaꝫ ex ĩmpio volũtatis. Et sic nõ erit ꝓprie opinio sed fides ¶ Jtem tertio oꝛ ꝓbabiliter q respectu cuiuscunq; ꝓpositionis cuiꝰ oppositũ nõ est euidens firmioꝛem assensuz potest ĩ intellectu agere voluntas ꝑ suũ imperiũ cũ aliquo motiuo. q̃cunq; persuasio sine hoĩmõi imperio. Jdeo assensus causaꝫ ꝑ voluntatez firmioꝛ est q̃z aliãs causaꝫ sine volũtate ꝑ rõem ꝓbabilez ꝛc. ¶ Jtẽ quarto oꝛ ad cõfirmationẽ et auctoꝛitatẽ phi. q ipe vult q aliq; ita afficiũtur opinionib suis q ex ĩmpio volũtatis ita firmiter adherẽt eis sicut aliq; ꝓpositionib sciti. ꝛ hoc nõ est cõtra dicta. ꝛc. Similiter negatur minoꝛ ibidẽ assumpta. sicut patet ex distinctiõe ꝛc. BB ¶ Ad tertiã rõem ponũtur aliqueꝓpositiões ¶ Prima est q rõ siue ĩtellectus põt induci ad assentiendum ex affectione volũtatis ꝑ eiꝰ imperiuz. Nõ dico tñ q sine motiuo ꝛc. Patet. qz ꝓmo ethicoꝝ oꝛ q in bestialib rõ coꝛrũpitꝫ ꝑ voluntatẽ. Jtẽ Anselmꝰ de ꝺceptu ꝑginali. c. iij. dicẽ q omnes alie vires quo ad actꝰ suos sũt subiecte volũtati. ꝛ ca. ſ. deꝰ nos ꝛ potestatẽ que ĩ nobis est subiecit volũtati. vt ad imperiũ eius nõ possimꝰ nõ facere qõ vult. ꝛc. Jtem sup Joh. omel. vj. cetera potest homo nolẽs. credere aũt nõ nisi volẽs Jtẽ sup illo Jsaie. liij Dñe quis credidit auditui nostro. dicit glosa. Si eñ quereꝫ quare iudei credere nõ poterant. Rñdeo qz nolebãt ¶ Ex his patet ꝺ Holkot. q actꝰ credendi est liber ꝛ in libera volũtatis potestate ꝛ meritoꝛiꝰ vite eterne. Sed de his magis alias ¶ Secũda ꝓpositio est. q nõ potest intñ augeri opinio q cogeret intellectũ ꝓtra imperiũ volũtatis assentire alicui cõplexo. Patet. quia aliter fieri posset vt aliquis essz coacte infidelis ¶ Tertia est q q̃nis nõ sit ita fortis aut ita cogẽs ratio faciẽs opinionẽ quin possit magis cogi dari saltẽ ꝑ diuinã potentiã. ĩ ꝓtra quãlibz

talē potest volūtas ꝺuertere intellectū i ptē oppositam. ¶ Quarta est. ꝙ sciētia facit maximū assensum cōtra quē nō potest voluntatis imperiū. ſz ꝺtra quēlibet assensum citra sciam seu euidentiā potest volūtas auertere intellectū ad oppositū. ꝛc. Nō dico tamen ꝙ hoc possit volūtas p̄cise p suū imperiū sicut alias tetigi superi⁹ ꝛc Jsta aūt ꝓpositō est ꝓbabilis. sed etiā videt mihi ꝙ eius oppositum eque ꝓbabiliter posset poni. Sicut em̄ fidelis p imperiū volūtatis cū aliquo motiuo paruo assentit ꝙ vna res est tres res ꝛ q̄libet earū. ita videtur possibile ꝙ aliquis assentiret oppositō alicui⁹ ꝺclusiōis sibi demōstrate per imperiū volūtatis cū aliquo motiuo. puta ex auctoritate alicui⁹ ꝺicentis. Pōne exemplū ꝛc. ¶ Sed cōtra hoc et pro illa ꝓpositione arguit. quia si volūtas p suū imperiū posset cōtra assensum euidentē sequit ꝙ possibile eēt ꝙ aliquis nunq̄ faceret cōtra cōscientiā. ꝛ ꝙ damnati possent libere tollere maximam partē pene sue. qz possent vermē ꝺsciētie deponere. imo possent suam penā diligere. ꝛ sic nō eēt pena. quia nihil est penale nisi quod est ꝺtra voluntatem vt patet ꝑ Augustinū. ix. de trini. c. iiij. ¶ Jsta omia sunt absurda. sed cōsequētia patet. qa volūtas posset p imperiū suū cum aliq̄ motiuo impare intellectui ꝙ assentiat p omnia cōformiter sicut volūtas vult. ꝛ tūc tollitur omnis vermis ꝺsciētie. quia facere ꝺtra conscientiā seu habere vermē ꝺsciētie nō est aliō q̄ voluntatē dictamini ratōis ꝺtraire. Similiter voluntas damnati posset intellectui suo impare ꝙ assentiat isti cōplexo. hec pena est summe nobilis ꝛ ꝺueniēs. sed facto isto i perio nō est ratio quare intellect⁹ nō assentiat nisi quia aliqua sunt dictamina rationis ita euidētia. ꝛ quia peccata dānatoꝝ sūt eis ita euidētia ꝙ intellect⁹ nō posset propter qō cunq̄ imperiū volūtatis talib⁹ dissentire vel cōtraire. quare ꝛc. Sed tenēdo oppositū diceretur de dānatis. ꝙ hoc nō p̄nt. quia deus nō vult ad tale imperiū ꝺcurrere. ꝛc. De hac aūt materia alias ꝛ alibi videbit. Nec aūt ad p̄ns sufficiant. qz satis patet ad rōem. ꝛc.

¶ Ad quartā rōem rn̄detur cōcedendo ant̄cedens ꝛ negādo ꝺsequētiā. Et ad ꝓbationē cōcedo ꝙ intellect⁹ fortificat ꝛc. ꝛ tamē non sequit ꝙ ad cuiuslibet veritatis noticiaz possit naturaliter ꝓuenire. ꝛc. Dico igit ꝙ rō concluderet vez de omnib⁹ veritatib⁹ quaz difficultas subest facultati naturali ipi⁹ intellectus. sed sic nō est in ꝓposito. quia in oīi cognitione obiectū se habet in rōe cause efficiētis fm Augustinū ꝛ ꝑhum. Jdeo ad illā cognitionē ad quā causandā non sufficit obiectum naturaliter agens requirit obiectū supnaturale. sic aūt est hic. quare ꝛc. ¶ Ad ꝺfirmationē ad p̄mā auctoritatē dico. ꝙ apostolus ꝛ glosa illa voluit ꝙ gētiles naturaliter deuenerūt ad cognoscendū vnū eē deū. vnā primā causam. ideo redarguunt⁹ ꝺ idolatria quia colūt creaturā pro deo. Similit⁹ ad illud qꝺ ibidē subdit glosa. dico ꝙ nō vult aliud. nisi ꝙ philosophi deuenerūt ad cognoscēdum ap̄opata triū personaz. scz potentiā. sapientiā. bonitatē. nō tamē ꝓpter hoc sequit ꝙ ad distinctionē p̄sonaz. Et si forte ille hermes ad hoc ꝓuenerit. nō tamē naturaliter sed p diuinā inspirationē. Nec hoc fuit impossibile in gentib⁹ sicut patz de sybilla que multas arduissimas veritates fidei prophetice dixit. vt testat⁹ Augustin⁹ li. de ciui. dei. versus eius recitās. ¶ Ad secundā auctoritatē dico. ꝙ illa glosa que est Augustini nō vult aliud dicere nisi ꝙ phi nō venerūt ad noticiam tertie p̄sone. id est. potissimū effectū bonitatis. s. incarnationē. nec hāc digne venerati sunt. ꝛ sic min⁹ pfecte cognouerūt ap̄opriatū tertie p̄sone q̄z aliaz. ꝛc. ¶ Ad tertiaz auctoritatē dico. ꝙ nō ꝺsunt rōes quantū est ex pte rei. sed bñ quantū est ex pte intellectus nostri q̄ nō potest media inuenire ex q̄bus tales veritates euidenter inferāt. Et sic patet ꝙ p̄dicte rōes nō sunt cōtra dicta. Et hec de secundo articulo DD

¶ Quantū ad tertiū articulū in quo videndū est. Utrū possibile sit viatorē habere de ꝺclusionib⁹ theologicis noticiā scientificaz ꝓprie. Primo p̄mittā terminoz ꝺclarationes. Secūdo ponā rn̄sales conclusiones Tertio obiectā p aliquas ratiōes. Circa primū tres termini sunt ꝺclarādi. Primo quid sit theologia. Secūdo quid sit ꝓpe ꝺclusio theologica. Tertio quid sit noticia ꝓprie scientifica siue sciētia ꝓprie dicta

¶ Primo ergo ꝺclarādum est quid sit theologia. Uā dico ꝙ multipliciter potest capi. Uno modo pro scriptura sacri canonis Alio modo p actu vel habitu mentis respectu illoz que i sacra scriptura ꝺtinētur. Et hoc modo iteꝝ dupliciter potest sumi. Uno modo pro aliquo vno actu vel respectu ali-

cuius veritatis sacre scripture. Alio modo p multis actibꝫ vel habitibꝫ respectu pluriū talīū veritatū. sicut etiā plures actꝰ vl habitus respectu pluriū veritatū geometrie dicunt geometria z vna scia geometrie propter vnitatē subiecti. ad qđ habēt attributionem Et hꝫ modo itez dupliciť potest sumi. Uno modo p actibꝫ vl habitibꝫ q̄bꝫ q̄s notat sensum sacre scripture z scit vnū dictū ex p alio exponere z pbare. z alia q̄ nō formaliť cōtinenť in ipa ex his que in ea ꝓtinenť deducere z inferre. Alio mō p actibꝫ vel habitibꝫ adhesiuis in aio fidelis acq̄sitis p discursuz theologicū vel discursus theologicos de cōclusionibꝫ theologicis Et licet quolibet istorum modoꝝ qñq̄ sumať theologia tñ magis ꝑprie sumiť vltimo mō zc. Ex ista distinctione sequunť alique ꝓpositōes. ¶ Prima est q̄ sumēdo theologiā ꝑmo istoꝝ duoꝝ modoꝝ possibile est aliquē cē infidelē seu nō catholicum z tñ cē theologū. Patet. q̄ oēm actum vel habitū ꝑter fidē quē acq̄rit theologus fidelis. posset etiā acq̄rere infidelis si eēt nutritus inter xp̄ianos. z erudiť in studio theologico. sicut patet zc. ¶ Secūda est q̄ sumendo theologiā secūdo illoꝝ duoꝝ modorū impossibile est aliquē cē infidelē seu nō catholicū z cē theologū. patet ex dictis z loq̄r ō infideli simplr. q̄ nulli parti sacre scripture dat fidē qualis eēt purus gentilis vl pagan⁹ ¶ Tertia ꝓpositio est. q̄ ad esse ꝑprie theologum nō requiriť scire omnē sacre scripture sensum. Patet. q̄ hoc nō eēt bene possibile. sed sufficit scire de ꝑncipaliorib⁹. z maxime litterale zc. ¶ Quarta est q̄ ad cē ꝓprie theologū requiriť credere fideliť explicite vel implicite q̄cquid i sacra scriptura cōtinetur cē vez. z scire aliqua exponere defendere z cū omni ſitate ꝯcordare. Uñ cē theologū suscipit magis z min⁹. q̄ q̄ plura scit l melius. ꝺr magis theologus. z q̄ oīa. esset p fectus theolog⁹. sicut satis patet. zc. ¶ EE ¶ Secūdo declarandū est q̄d sit ꝑprie ꝯclusio theologica. Ad qđ ostēdendū ꝑmit⁹ videndū est q̄d sit ꝑprie discursus theologicus quia ex hoc patet que sunt ꝑncipia theologica z ꝯclusiones theologice ¶ Dico igitur q̄ discursus ꝑprie theologic⁹ est q̄ ostat ex dictis seu ꝓpositiōibꝫ in sacra scriptura ꝓtētis. vl ex his que deducunť ex eis vel ex altera hmōi. Patet quia ſm beatū Dyoni. in de di. no. capitulo. ij. Hō assentiēti sacre scripture nō ꝑt manuductio fieri ad theologiā zc. Igitur. Item tūc solū dicim⁹ aliquid theologice p̄bari quādo ex dictis sacre scripture ꝯcludiť sicut Augustin⁹ ꝓcessit in libro de trini. qui. libro. j. ca. iiij. ita dic. Oēs quos legere potui. qui añ me scripserūt de trinitate que de⁹ est hoc intendūt ſm scripturas docere q̄ pater z filius z spūssanc⁹ vni⁹ z eiusdē substantie sunt zc. Hō enī ait ſm aliquas scientias humanas adinuētas aut p p̄babiles ꝓpositōnes sed ſm scripturas zc. ¶ Ex hac descriptione patet que sint ꝑncipia theologica. Sunt enī ipe sacri canonis veritates. q̄nia ad ipas fit vltimata resolutio theologici discursus. z ex eis ꝑmo singule ꝯclusiones theologice deducunť ¶ Secūdo patz que sint ꝯclusiones ꝑprie theologice distinguēdo cōclusiones cōtra ꝑncipia. Sunt enī ille veritates que nō formaliter i sacra scriptura cōtinenť. sed ex tētis i ipa de necessitate sequūtur. sive sint articuli sive ñ. sive sint p eccīam determinate sive nō. sive sint scite sive non. ¶ Tertio patet q̄ loquēdo de veritatibꝫ theologicis large. sicut in secūdo articulo dixi. multe sunt veritates tales que nec sunt ꝑncipia theologica nec ꝯclusiones. Ptz vt ibi dictū fuit alique sūt p̄babiles p̄cise. que nec ꝯtinenť in sacro canone. nec inde sequunť ō necessitate ¶ Quarto patet q̄ nullus discursus q̄ est ex ꝓpositionibꝫ p̄babilibꝫ vl ex altera hmōi. est ꝑprie theologicus ꝓtra aureolum. q̄stione ꝑma. Patet ex dictis. Item q̄a talis ex se nat⁹ est causare solū opinionez de sua ꝯclusione zc. Itē ſm istū doctorez null⁹ discursus ex ambabꝫ euidētibꝫ est ꝑprie theologic⁹ Igiť nec ex ambabꝫ p̄babilibꝫ. ꝓña tenet p dicta eius. q̄ ratio quare ꝑus non est theologic⁹ est. quia habit⁹ causat⁹ ex eo non supponit fidē vt ipe dixit. ſz ſm eundē etiam opinio nō supponit fidē. imo nec eā compatitur. vt dic eadē. q. arti. iij. Igiť zc. Item ſm eundē null⁹ discursus ex p̄babilibꝫ ad ꝯclusionē credendā nondū determinatā est theologicus. igiť nec ad ꝯclusionē iā determinatam. ꝓña patet. q̄ si illa ꝯclusio p eccliaz determinareť eēt ꝯsimilis ꝓcessus zc. Ex dictis potest dari vna regula meo iudicio valde vtilis. Q̄ si ex aliquo añcedēte euidenter vl formaliter sequať aliqđ ꝓñs. z antecedēs sit ꝓpositio p̄babilis vel aliqua ex⁹ ꝑs. tūc implicans est ꝓñs esse ꝯclusionē theologicā catholicam seu firmiter fide credendam. Ita

q nec istud ex illo sequit. nec sibi repugnat. z hoc satis patz intuēti. zc. FF ¶ Sz contra pmū correlariū arguit. q sicut ōz pmo topi coz. pncipia sunt q nō p alia sz p seipa habēt fidem. sz auctoritates ptēte in sacro canone nō p seipas. sz p aliud hñt fidē scz p auctoritatē eccl'ie. iuxta illud Augustini contra epl'az fundamēti. ca. ij. Ego euāgelio nō crederez nisi mihi eccl'ie catholice cōmoueret auctoritas. Cōfirmat. q nulla scia pcedit ad sua pncipia pma pbanda. sz potiꝰ ex eis ad alia. sed theologia pcedit ad ꝯcludendū articulos z alia que i scriptura ptinent. vñ doctores formāt cōclusiones de articulis z eos p bant ¶ Pro ista rōe pono aliquas ꝓpositōes ¶ Prima est q nō est intelligendū q prima pncipia nō habēt fidē p alia. sic q nihil aliō ab ipis sit causa assentiēdi eis. Hā multa pncipia sumunt p experientias singulariū. q̄rū assensus causa est experimentū. vt patz scō posterioꝝ i fine z in phemio methaphisice. ¶ Secūda est q pma pncipia nō hñt fidez p alia scz pncipia ex q̄bꝫ ipa demōstrent. ita q assensus illoꝝ alioꝝ sit p se causa assensus circa ipa. z ad hūc assensum cōcedit maior. z negat minor ¶ Tertia ꝓpō q p auctoritatem Aug'. nō habet q ipe crediderit euāgelio p auctoritatē eccie tāq̄ p pncipiū theologicū et q euāgeliū theologice pbetur cēt verum. sz solū tanq̄ ex causa mouēte ipm ad fidem euāgelij. ac si ipe aut aliꝰ diuinus. nō crederē euāgelio nisi me eccie sanctitas aut xpi miracula cōmouerēt. in q̄ dicto licz fidi euāgelij causa aliqua assignet. nō tñ aliqō pncipiuz pus. cuiꝰ fides causa sit vt euāgelio creditur ¶ Sz forte diceret q imo scz istō. omne qd eccia iubet esse credendū est verū. Ex quo pncipio cū ista minore habita p experientiā. s. euāgelio iubet eccia esse credendum ꝯcludit euāgeliū esse verū zc. ¶ Pro ꝟ sit qrta ꝓpō. q posito q Aug'. ex tali pncipio crediisset euāgelio. qd tñ ex eiꝰ auctoritate nō habet. tñ illud nō fuit i eo p se pncipiū theologie ita q assensus theologicꝰ acqreretur i eo p aliquē theologicū discursum q̄ reduceretur i ipm vltimate z p se. Nō pz ¶ Primo quia illa maior ex sacra scriptura ē deducta z sic est magis ꝯclusio theologica q̄ pncipium zc. ¶ Secūdo q si illud esset p se pncipium discursus theologici sequeret q q̄libz articulꝰ fidei theologice ꝯcluderet arguendo modo p̄dicto. sz ꝟstat q q̄uis vere et bñ cōcludat. nō tñ theologice. alioq̄n quilibet fidelis adultꝰ etiā nouiter baptizatꝰ anteq̄ audisset vel legisset sacrā scripturā recipiēs euangeliū videdū ab eccia. z hñs illud pncipium theologice ꝯcluderet quelibet articulum. z sic absq̄ studio z noticia sacre scripture foret theologꝰ. qd videt absurdū. ¶ Ad cōfirmationē negat minor. sz intelligitur ō articulis exp̄sse in sacra scriptura contentis Uñ si theologo aliqd tale neget nulla theologica pbatio ei restat nisi ostēdere illud eē scriptū in canone. Ad pbandū aūt illos articulos nō sic exp̄sse ptētos. vtiq̄ theologice pceditex dictis scripture. Doctores aūt disputātes articulos z pbantes eos aliunde q̄ ex scriptura sacra nō faciūt hoc p habitū theologicū. sed p aliū methaphisicuz vel phisicum aut aliū aliquē. Uñ purꝰ phus nō fidelis similit facere posset z forte aliqñ melius zc

BB ¶ Tertio declarandū est qd sit noticia ꝓprie scientifica vel scia ꝓprie dicta. Und dico q est noticia euidēs veri necessarij nata causari p p̄missas applicatas ad ipam per discursum sylogisticū. z capio sciam sm qꝺ distinguit ptra illos habitꝰ intellectuales. ꝺ quibꝰ loquit phs. vj. ethi. Per pmā ergo pticulam excludit error. opinio. suspitio. z fides z alie oīs noticie que nō sunt euidētes Per secundā excludit noticia euidēs veroꝝ ptingentiū que nō est ꝓprie scia. Per tertiā excluditur noticia euidēs pmoꝝ pncipioꝝ. qa illa nō habet p discursum sylogisticum Dico aūt nata causari. q nō oportet q ō fctō causetur p tales p̄missas. Hā potest p experiētiam causari. potest eīm aliqs sine syllogismo euidēter scire q luna est eclypsabilis p solaz experientiā sine sylogismo Q aūt ista sciētia sit sciētia ꝓprie dicta. Patet. q ipa est habitꝰ veridicꝰ. sz sm phm. vj. ethi. nō sunt nisi q̄ tres tales. s. intellectꝰ. sapia. scia. ars. z prudentia. z ꝟstat q nō est aliqs istoꝝ nisi scia. Igit zc. ¶ Sz contra hoc arguit pmo. q nō est similis modꝰ acqrēdi noticiā pncipioꝝ z conclusionū. sed noticia aliquoꝝ pncipioꝝ acq̄ritur p experiētiam sine demōstratiōe. Igit zc. ¶ Secūdo aūt ista noticia est eiusdē speciei cū noticia acqsita p demōstrationem respectu eiusdē aut nō est eiusdē speciei. Non potest dici pmū q distincte cause specie. cū sant distinctos effectꝰ specie. sed scie quaruz vna est p experiētiā z alia p demōstrationez causank p distinctas causas specie. igit sūt

plus differūt sciētia acq̄sita p experiētiam. z sciētia acq̄sita p demōstrationē q̄z sciētia q̄a. z sciētia ꝓpter q̄d. sed iste differūt specie. ſ. posterioꝝ. Igitur fm esse ¶ Pro istis pono p/ positōes ¶ Prima est q̄ potest esse cōsimilis modus acquirēdi noticiā aliquoꝝ ꝓncipio/ rum z aliaꝝ ꝯclusionū. sed p̄ter istū modum cōmunē est vnus ꝓpr⁹ noticie ꝯclusionum. scz p demonstrationē. que nullo modo pōt cōpetere noticie ꝓncipioꝝ ꝑmoꝝ. Et sic pa/ tet ad ꝑmum ¶ Secūda est q̄ noticia ꝯclu sionis acq̄sita p experientiā z noticia eiusdē acq̄sita p demonstratōnē sunt eiusdē speciei quia nō est incōuenies distictas causas spe cie habere eosdem effectus specie. sicut sol z ignis ꝑducūt eundē calorē specie. ita in ꝓpo/ sito z̄c ¶ Tertia ꝓpositio sequēs est q̄ si ꝑmo sciatur ꝯclusio p experientiā z postea eadez p demōstrationē nō causabitur noua sciētia distincta specie. sed fiet vnum ex gradu p̄ce/ dente z sequēte. sicut si ꝑmo ponatur calor p solem z postea intēdatur p ignez ¶ Quar ta propositio est q̄ sciētia quia z sciētia ꝓpter quid dupliciter accipi possunt. Uno modo pro demōstratiōe quia z ꝓpt quid. Alio mo do pro noticia causata a p̄missis talium de/ monstratōnū. Si ꝑmo modo sic dicō q̄ spe cie distinguūtur respectu eiusdē cōclusionis sicut ille demonstratōes. z sic loquit̄ ꝓbus p mo posterioꝝ. ¶ Secūdo modo dico q̄ nō distinguūtur specie quātumcūq̄ noticie p̄/ missarum que sunt cause efficientes noticie cōclusionis distinguātur specie. Et sic patz ad secundum. z apparet descriptio scie prope dicte. z̄c. ¶ Ex qua sequūtur aliq̄ correlaria. Primo apparet q̄d sit scibile ꝓprie dictum. vñ dico q̄ est propositio necessaria dubitabilis nata fieri euidēs p propositōes necessarias euidētes p discursum syllogisti/ cum applicatas ad ipam ¶ Prima conditio scz q̄ sit propositio necessaria patet. p hoc ei excluditur ꝓpositio ꝯtingēs quē q̄uis possit esse euidēter nota quia tamē potest esse falsa nō dicit scibilis scia propie dicta. ¶ Secū da ꝯditio scz q̄ sit propositio dubitabil' pa/ tet. p hoc em excludit propositio per se nota. que q̄uis sit necessaria q̄z nō est dubitabil': nō dicit propie scibilis. Itē patet p linconi ensem ꝑmo posterioꝝ. c. ſ. vbi dicit. q̄ sciētia ꝓncipioꝝ nō est acq̄sita p doctrinā q̄z nō do cemur vel addiscimus nisi illud q̄d cū ꝑmo cōcipim⁹ est nobis dubiū vel apparet falsuz. z post dubitationē manifestat nobis ꝓpter. ¶ Item scdo posterioꝝ dr. q̄ questiones sunt equales numero bis q̄ vere scimus. Igitur omne scibile est queribile z p ꝯsequēs dubi/ tabile. ¶ Tertia ꝯditio est scz q̄ sit nata fieri euidens. z̄c. Quia p istā distinguit̄ ab aliqui bus ꝓncipijs que nō sunt p se nota z p cōse/ quens dubitabilia. q̄z tamen nō p̄nt fieri no ta p discursum syllogisticū. ideo nō sunt pro prie scibilia. Uerbi gratia. de ista propositō ne calor est calefactibilis que est necessaria z dubitabilis. quia si aliquis intellect⁹ appre/ hēderet calorē intuitiue solū p intellectum z nunq̄ sensisset calorē calefacere. puta si nul/ lum calefactibile fuisset alicui calori sibi in/ tuitiue cognito approximatū. ita possz dubi tare an calor posset ꝑducere calorem. sic du bitat an albedo potest ꝑducere albedinem. z sic ista est propositio dubitabilis. z tamen p nullā aliā potest fieri euidēs. quia est simpli citer prima sed tantū p experientiā. Igit̄. z̄c. ¶ Sed cōtra secundā ꝯditionē obꝯit̄. q̄ si omnis propositio scibilis esset dubitabil'. se quere q̄ ille intellectus qui nō posset dubi/ tare vel errare: nō posset aliq̄d scire quod est falsum. quia scia nullā imp̄fectionē ꝯcludit. igitur nō debet negari a diuino intellectu. ¶ Rñdendo dico q̄ intellectus diuin⁹ non habet sciam sic stricte sumptā. nec ista sciētia dicit p̄fectionē simpliciter sed includit imp fectionē scz q̄ sit nota ꝑduci ab alia comple xa noticia ¶ Secūdo sequit̄ ꝯtra aliquos q̄ res extra nō est obiectū sciētie seu illō quod scitur sciētia ꝓprie dicta. patet ex dicto corre lario. quia tale obiectū est ipa ꝓpositō demō strabilis z̄c. Itē si sic. sequitur q̄ multe sciē/ tie essent de cōtingentib⁹ z possibilib⁹ alit̄ se habere ꝯtra phūm. vj. ethicoꝝ. z ꝑmo poste rioꝝ. Item sequit̄ q̄ idem esset obiectuz scie opinionis fidei z erroris ¶ Tertio sequitur cōtra Gregoriū. q. ſ. arti. ſ. q̄ complexū signi ficabile seu significatū totale cōclusionis de monstrate nō est obiectū sciētie propie dic/ te. Patet ex ꝑmo correlario sicut precedēs. Item q̄a iste doctor cōcludit q̄ tale comple xum significabile seu significatū totale nihil est et q̄ nihil est: est obiectū sciētie. sed nullū videtur posse maius incōueniēs ꝯcludi. nec ratōes sue ꝯcludūt. sed eas dimitto quia ad logicam z methaphisicā spectant ¶ Quar to sequit̄ ꝯtra eundē doctorē eadē. q. arti. iij. ¶ ꝯclusio demōstratōis mētalis ꝓprie acce

pte nõ ẽ noticia vel assensus. Oppositũ ponit iste doctor in tribꝫ cõclusionibꝫ. sed tamẽ patet propositũ. quia nõ est idẽ scientia z actꝰ sciendi z obiectũ scientie. sed ꝯclusio demonstrationis est prope obiectũ scie vt dictũ est igitur ipa nõ est scia vel assensus scientificꝰ. quare zc. Itẽ ꝓtingit intellectũ formare huiusmodi ꝯclusionẽ. z tamen ignorare an ita sit sicut ipa significat z dubitare. immo z dissentire sicut patet ꝑ experientiã. Et similiter scdo posterioꝝ dr Quomis cõclusio est questio z ꝑ ꝯsequẽs dubitabilis ꝓpositio vt iam dictũ est. Igit nulla cõclusio est formaliter noticia vel assensus saltẽ talis qualis haberꝫ ꝑ demonstrationẽ. Itẽ aliter sequerꝫ. qꝫ eadem propositio i mente esset successiue. imo etiã simul credere opinari z scire. Quod successiue satis patet ex ꝓdicta ratõe. sed qꝫ etiã simul patet si simul haberꝫ auctoritas cui assentiretur z mediũ probabile z mediũ demonstratiuũ. tũc em̃ haberetur q̃dquid requritur ad quẽlibet talẽ actum. Itẽ fidelis z infidelis possunt formare propositões in materia fidei omnino eiusdẽ rõis. z tamen vnꝰ assentit eis quas format z alius nõ zc. Igit neutrũ est assensus fidei. z ꝑ ꝯsequẽs eadem rõne nec ꝯclusio est assensus scientie z haberꝫ ꝓpositum. Verũ est qꝫ ꝓdictus doctor multum probabiliter sustinet oppositũ. z apparẽter arguit ꝓ dicta. Sed istam materiam breuiter transeo. quia ad alia festinat intẽtõ.

JJ Vis premissis respõdenduꝫ est ad articulũ in quo querebatur. Utrũ possibile sit viatorẽ habere de cõclusionibꝫ theologicis noticiã scientificam proprie dictam

Ũ aduertendũ est qꝫ iste articulus duas habet difficultates. vnã generalẽ. Utrũ absolute z simplr possibile sit viatorẽ ꝑ aliquẽ discursum silogisticũ habere de ꝯclusionibus theologicꝭ sciam prope dictã. Aliã specialem. s. Utrũ ꝺ cõmuni lege z naturaliter possibile sit viatorẽ ꝑ discursum theologicũ de ꝓdictis cõclusionibꝫ habere talem sciam De ꝓma aũt satis patet ex ꝓdictis in isto articulo. z similiter in secũda z tertia ꝯclusiõibus primi articuli qꝫ de aliquibꝫ sic z de aliquibꝫ nõ zc. sed de hac materia remitto ad ea que tractat g. ockam ꝓtra scotũ. q. ij. prologi. quia nolo hic insistere. iõ dicam solũ ꝺ secunda difficultate. Sunt aũt diuerse opiniones circa hoc sicut recitat Ockam. q. vij. z Gregoꝛ. q. j. prologi. Sed nolo omnes recitare ideo vnã solam que apparet mihi probabiliꝛ volo hic breuiter trãsire. Est igitur opinio qꝫ ex decursu theologico acquiritur sciẽtia proprie dicta. z subalterna sciẽtia dei z beatoꝝ. Cuius ꝓbatio est. quia omnis habitꝰ ꝓcedẽs ex principijs sibi creditis z notis in lumine superioris scientie est ꝓprie sciẽtia subalterna. patet de musica que vtiqꝫ est scientia ꝓprie subalterna quia procedit ex principijs sibi creditis z notis in arismetrica. et cõsimiliter in pspectiua zc. Sed theologia procedit ex principijs tm̃ in ea creditis q̃lia sũt articuli z alia i sacra scriptura ꝓtenta. notis aũt in superioris sciẽtie lumie scz scie dei z beatoꝝ. Igit zc. Cõfirmatur rõ. quia deus posset ꝓduare in intellectu sortis habitum musice que est sciẽtia subalterna nõ ꝓduãdo in eo habitũ arismetrice. sed i tali intellectu illa musica esset ꝓprie sciẽtia. z tm̃ de principiis suis illa haberet fidẽ solũ z nõ euidẽtiam Igit zc. Pro ꝓdicta opinione facit qꝫ omes theologie doctoꝝ vocãt eã sapiam. Unde Sap. x. dedit illi sciam sctoꝝ. Silr. j. Loꝝ. xij. Alij dakm̃o scie zc. Et Augustinꝰ. xiij de trini. c. ij. huic scie tribuo zc. Et. vj. ethic. dr qꝫ habitus intellectuales veridici sũt tm̃ ãqꝫ z theologia nõ est aliqs illoꝝ nisi scientia zc. Sed ꝓtra istam opinionẽ arguit sic. quia omis scia proprie dicta est noticia euidens vt patet ex dictis. sz theologia non est noticia euidẽs. vt patet ad experiẽtiã. igit zc

Confirmaꝭ. qꝛ ad hoc qꝫ ego habeã sciam de aliqua ꝯclusione. non sufficit qꝫ principia eius sint alteri nota. qm̃ ꝑ nullã noticiaz existentẽ in alio causari potest imediate z naturaliter aliqua scia in mente mea. Cũ igit ꝓncipia theologie nõ sint aut fuerint nob euidenter nota vt isti ꝯcedunt. sequitur qꝫ theologia que acquitur de cõmuni lege in nobis vere nõ est scientia Cõfirmatur itẽqꝫ quia si scientia subalterna potest acqri suis principijs nõ notis acquirẽtibus sed tantuz creditis. notis autẽ alicui habẽti superiorẽ scientiam. similiter etiã scientia nõ subalterna poterit acquiri ab aliquo esto qꝫ nõ nouerit eiꝰ principia dũmodo credat illa. z alius nouerit illa. nõ em̃ potior ratio videtur hic qꝫ ibi. z per cõsequens non oportet dicere qꝫ scientia est subalterna sed absolute scientia zc. qꝺ isti negant zc. RR Pro solutiõe autem rationum predicte opinionis pono propositiones Prima ꝓpositio qꝫ nulli sciẽtie

siue subalterne siue nō subalterne sua ꝓncipia sunt credita vel nota. q; nulla talis ē sciorum ꝓncipioꝝ nota fides vel intellect⁹ ido maior illi⁹ rōis est falsa de virtute ꝓmonis.

¶ Secūda ꝓpositio est. q; si illa maior intelligitur ad bonū sensum vt dicat q; oīs habitus ꝓcedens ex ꝓncipijs in lumīe superioꝝ scie tm̄ notis est scia subalterna. tūc hoc potest intelligi dupl'r. Uno mō q; illa ꝓncipia sint nota habēti ipam sciam cui⁹ sunt principia. z sic pōt ꝓcedi. sz minor sic est falsa. quia ꝓncipia theologie nō sunt nota theologo vt istimet dicūt. Alio mō potest intelligi. q; nō sunt nota illi sz tm̄ credita z nota alteri. z sic est falsa. q; ex noticia ꝓncipioꝝ existēte i vno nō causat scia ꝓclusionis in alio ¶ Tertia ꝓpositio rñsiua ad ꝓpositum est. null⁹ ignorās arismetricā nisi ꝓncipia musice p experiētiā aut aliā viā noscat sz tm̄ credit acq̄rit musicam q̄ est scia subalternata. sz tm̄ quendam habitū creditiuū q; si vellem⁹ possem⁹ vocare musicā creditiuā ¶ Quarto ꝓpositio p cōfirmatōe illi⁹ rōis est q; nō oīs musica est scientia sz illa q̄ solū est euidēs noticia ex euidentia ꝓncipioꝝ suoꝝ īmediate vel mediate genita. vel aliqua alia eiusdē rōis q; ā deus immediate p semetipm̄ vellet causare. Jō si de⁹ aliquā musicā q̄ nūc est de facto scia cōseruaret absq; arismetrica adhuc ipa eēt scientia apta nata in act⁹ sil'es in ꝺs nūc est si cetera pariꝝ ꝓcurrerēt Nō tm̄ ex ꝺ sequit q; musica acq̄sita in nō habēte arismetricā eēt scia zc. ¶ Ad auctoritates ibi inductas pōt dici q; scia capit ibi large z nō sicut ꝺ. Uel aliter potest dici q; theologia est scia capiēdo theologiā vno mō supꝺicto. s. p habitu q̄ quis nouit sensum sacre scripture exponere. ꝺfendere z ꝓbare. zc. Q; aūt ibi allegat q; solum ꝗnq; sint habit⁹ intellectuales veridici intelligēdū est ꝺ habitib⁹ euidentib⁹ qual'non est theologia vt hic sumit. sz est fides vt dicetur. ¶ Pro rñsione ḡ ad ꝓcedentē articulū ponā tres cōclusiones. ¶ Prima igit ꝓclusio erit q; theologia p discursum theologicū naturaliter acq̄sita nō est scia ꝓprie dicta. sz est in aīo fidelis quedā adhesio siue cognitio adhesiua ¶ Secūda ꝓclusio erit. q; theologia hmōi non est adhesio cū formidine. sed est quedā fides firma siue credulitas cū certitudine. ¶ Tertia cōclusio erit q; theologia i eodē subiecto z respectu eiusdez obiecti nō est naturalit cōpossibil sciētie vel opinioni. s. act⁹ actui vl habit⁹ habitui. Prima ꝓclusio duas hz ptes quaꝝ ꝓma sat⁹ pt⁹ ex ꝓdictis. sz ite⁹ ꝓbat. q; p nullū discursuz acq̄rit scia ꝓprie dicta que nō est ex ꝓpositōibꝫ ꝓmis z īmediat⁹. vel ex his q; p tales mediate vel īmediate notata sunt. pat⁹ ꝓmo posterioꝝ. vbi ꝺ q; sine his vtiq; erit sil'is sz nō faciet sciam. Cōstat aūt q; discursus theologicus nō est ex talibꝫ vt pz in scḋa descriptōne Cōfirmat quia oīs discursus p se z ꝓprie faciēs scire est demōstratio. ꝓmo posterioꝝ sed demōstratio est sillogismus faciēs scire. Cōstat aūt q; discursus theologic⁹ nō est demōstratio. aliter cogeret infidelē assentire zc ¶ Secunda ps ꝓbat. q; si theologice ꝓbet aliqua veritas nō formalit ꝓtenta i scḋptura. nec p eccīam determiata cui añ hmōi ꝓbationem nō assensisset fidelis. cōstat q; in aīmo talis fidelis acquirit assensus de ꝓclusione sic probata. qm̄ impossibile est naturalit assentire p̄missis z nō assentire conclusioni si cōsequētia sit euidēs ¶ Dico aūt notanter i animo fidelis siue assentientis sacre scḋpture quia cōstat q; p discursum theologicū non causatur adhesio i animo infidelis siue non habētis fidem de sacra scḋptura q̄uis talis noscat cōclusionē sequi ex p̄missis. sic vn⁹ fidelis vel theolog⁹. quia nō assentit p̄missis quare zc. ¶ Secūda cōclusio etiā duas ptes habet. Prima ꝓbat. quia oīs adherēs sine formidine aliquib⁹ p̄missis adheret sine formidine ꝓclusioni quā cognoscit seq̄ ex illis. pat⁹ clare. sz fidelis siue fidē dans sacre scḋpture assentit indubitāter p̄missis discursui theologici. vt pat⁹. igit zc. Secūda ps seq̄t ex ꝓma. q; oīs assensus sine euidentia z sine formidine est fides siue credulitas firma. sz adhesio causata i aīo fidelis p discursū theologicum est talis zc. ¶ DD Tertia conclusio includit mlt⁹ partes. ideo ad declarationē eius pono aliquas propositiones ¶ Prima est q; theologie actus non est naturaliter cōpossibilis in eodem subiecto z respectu eiusdem obiecti scientie actui. et nec similiter habitus habitui. Prima pars ꝓbatur. quia si actus fidei z actus scientie essent naturaliter compossibiles respectu eiusdem. tunc non esset necessarium q; acceden te scientia vel clara noticia fides cedat z per ꝓns in prima simul cū visione fides remaneret. hoc aūt est falsum. q; ꝓtra Augustinum ꝓmo de doctrina xp̄iana dicentē. q; cū q̄sq;

ad eterna puenerit decedentibꝰ fide ⁊ spe. caritas auctior pmanebit. ⁊ eandē sniam dicit libro. j. sol. ca. xij. Itē. xij. sup Beñ. ad lram. ¶ Fides ⁊ spes q̄ nūc transeūdo pegrinatiōz valde necesse sūt. nō erūt in illa vita. propter quā adipiscendā sunt necessarie. Igitur ꝛc. Secūda ps pbaf. qz quozūcūq; habituum naturalit acquisitoꝝ actꝰ sunt icōpossibiles etiā ipi habitꝰ sunt naturalit incōpossibiles sed habituū theologie ⁊ scie respectu eiusdē actus sunt incōpossibiles. vt dictū est in pma pte. ergo ꝛc. Maior patz inductiue. Itē rōe. qz si actus habituū sint incōpossibiles: cū habitꝰ naturaliter nō acq̄runt nisi p actꝰ tales habitꝰ nō poterūt simul acq̄ri. Itē de⁊ oppositū pari ratōe dicet q nulli habitꝰ sunt incōpossibiles qz de tali incōpossibilitate ñ potest ꝓstare nisi p incōpossibilitatē actuuz. ergo ꝛc. ¶ Secūda ꝓpositio est q theologicus habitꝰ est cōpossibilis scie actui ⁊ similiter ecōtra. Probaf. qz nō minꝰ iste habitꝰ illi actui est cōpossibilis q̄ habitui virtutꝫ vt vicij sit cōpossibilis actꝰ de genere actuū habitus oppositi. vel etiā actuali scie habitꝰ erroris oppositi. Sed ista sunt ꝓpossibilia. patet p experientiā. quia aliq̄s habitualiter vitiosus potest elicere vnū actū de genere virtutis nō totaliter pdendo habitū vicij. Similiter vnꝰ habēs habitū erroris potest elicere vnā demōstrationē nō pdendo habituz pdictū. Qđ patet. quia si obliuiscerē illam demonstrationē reperiret se pmptū ad assentiendū ꝓclusioni oppositesicut pus. ¶ Tertia ꝓpositio est. q theologia actꝰ nō est naturaliter ꝓpossibilis ī eodē subiecto ⁊ respectu eiusdē obiecti opinioni actui. nec similit habitus habitui. Prima ps patet. quia impossibile est aliquē adherere alicui formidando de veritate oppositi. ⁊ adherere eidē non formidādo. Patet. quia aliter formidaret ⁊ nō formidaret ꝺ eodē qđ implicat ꝓtradictōez ergo impossibile est eundē simul assentire eidem assensu theologico ⁊ assensu opinionis ꝓsequētia patz. qz hec est differētia p̄cise iter fidē ⁊ opinionē. qz fides est adhesio sine formidine. qm̄ vbi dubitatio est: fides non est. ſm Hugonē li. pmo de sacramētis. ⁊ pte. x. ca. ij. ⁊ p Augustinum. viij. de trini. c. iij. vbi vult q ī eis que ad fidē ptinēt nō licz dicere forte. Assensus aūt theologicꝰ est q̄dam modo fides vt dictū est. opinio vero est adhesio cū formidine ſm Auicē. vj. naturaliū. pte. v. ca. j. vbi diffinit opinionē. q est cōceptio ad quā accedit cum formidine alterius partis Et idē dicit linconien. in fine pmi posteriorum. g̃ ꝛc. Secūda ps patet ex pma sicut pus pbatū est q habitꝰ scie ⁊ fidei nō sunt cōpossibiles ex incōpossibilitate actuum

¶ Quarta ꝓpositio est q theologia habitus est cōpossibilis opinioni actui ⁊ silr econtra pbaf. qz actualis assensus theologicꝰ ꝺ non sic esse est ꝓpossibilis habitui opinioni ꝺ sic esse. ergo theologicꝰ habitus de sic ee est cōpossibilis opinioni actui de sic nō ee. consequētia tenet p locū a minori qz minus videtur de pmo q̄ de secūdo. Antecedens pbaf qz nō quilibz assensus etiā sine formidine ꝺ vno oppositoꝝ elicitꝰ post habitū intensum de altero oppositocorrūpit totalit illū. sicut nec q̄libet actꝰ bonꝰ totalit corrūpit habitualem malicia intellectiuā ad actū oppositum. eodē modo pōt pbari q habitui theologico sit cōpossibil assensus actual opinatiuꝰ circa idē. Igit ꝛc. Et sic patet ꝓclusio ¶ Sz ꝯ pmā ꝓpositionē arguit ⁊ pmo ꝯ pmā ptē. qz nō est maior repugnātia fidei ad sciam q̄ auctoritatꝫ ad demōstratōz. Patet. qz si sit repugnātia cū illa nō ꝓueniat ex obiectis. optet q ꝓueniat ex mediis. mediū autē scie est demōstratio. fidei ꝺo auctoritas. sed auctoritas ⁊ demōstratio nō sunt incōpossibiles. qz q̄s potest simul hr̄e demōstratiōz ⁊ auctoritatē. Cōfirmaf. qz phs frequēter pꝰ demōstratōes aliquaꝝ ꝓclusionū adducē auctoritates antiq̄ꝝ. igit ꝛc. ¶ Scdo arguitur sic. qz cuicūq; ē possibile mediū theologicū. ⁊ assensus circa p̄missas illi⁹ eidē ē ꝓpossibil assensus theologicꝰ. qz assensus ꝓclusiōis cōsequēs ē ad assensū p̄missaꝝ. ſz scie alicuius ꝓclusiōis theologice cōpossibile ē medium theologicū ⁊ assensus circa p̄missas. vt patz ad experientiā. igit ꝛc. ¶ Tertio arguit ꝯ scdāz ptē. qz actꝰ theologie cōpossibil est habitui scie. igit ⁊ habitꝰ habitui. Añs pz ex scda ꝓpositōe ⁊ ꝓña pz qz ex actu generat hitꝰ Quarto qz si ī habitu scie nō staret hitꝰ theologie. q̄ est q̄dā fides. piculosū eēt theologꝫ conari acq̄rere scīam eoꝝ q̄ credūt. qz sic conarent ad id p qđ pderēt fidē ⁊ ꝓsequēs meritū ꝛc

¶ Ad ista rñdet. Ad pmū dico pmo q auctoritas p̄t dupl'r sumi Uno mō p assensu q̄ adhibet dicto seu ſmoni alicuiꝰ. sic dicim⁹ aliq̄d eē magne autoritatꝫ cui adhibet magna fides. Alio mō p̄t sumi p ipomet dcō l' ſmō

¶ Secūdo dico q̄ si sumat auctoritas pri mo modo. negāda est minor. qm̄ assensus q̄ ꝓprie est auctoritas nō est cōpossibilis demō strationi mētali illi scz q̄ est assensus seu que i ducit sciam ¶ Tertio dico q̄ si sumatur au ctoritas secūdo mō negāda est maior. qm̄ d mōstrationi est cōpossibil' auctoritas sic sū pta. vt sat' ptz intuēti ꝛc. ¶ Quarto dico ad pbationē illi⁹ maioꝛ cū dr. q̄ illa repugnan nō ꝓuenit ex obiecto ꝛc. q̄ licz ñ sit repugnā tia ex obiecto absolute. est tñ ex obiecto fm q̄d inq̄ntū em̄ est obiectū hui⁹. ipsum est tale scz ignotū. inq̄ntū ꝯo est illi⁹ ipm nō est tale. sed est notū. ꝛ hoc sufficit ad incōpossibilita tem illoꝛ actuū sicut pz in fidi in actib⁹ volū tatis. Desideriū em̄ ꝛ cōplacētia circa idem sunt obiectū ꝛ similit' spes ꝛ fruitio ꝛ tñ non sunt cōpossibiles circa idē. vt pz ꝛc ¶ Ad cō firmationē dico q̄ Aristo. post demōstratio nes nō inducit auctoritates. sed bñ post suas dyaleticas rōes ꝛ pbabiles argumētatiōes sed etiā si illud faceret hoc non esset vt p eas causaret aliquē assensum. qꝛ hoc nō essz pos sibile ꝛc. sz vt ostēderet ꝓuenientiā doctrine sue cū doctrinis alioꝛ. vel vt q̄ demōstratio nes cape nō sunt idonei. auctoritat⁹ dent assensum aut alia aliqua causa est. ¶ Ad se cundā negat maioꝛ ꝛ ad pbationē dr. q̄ non semp assensus circa ꝯclusionē natus causa ri ex assensu circa p̄missas ꝯsequēs est ad il los assensus. sz hoc solū fit q̄n potētia nō est nata recipe. intellect⁹ aūt hñs assensum scię tificū de ꝯclusione nō est apt⁹ p tūc recipere assensum creditiuū seu fidē. Et est exemplū sicut lumē solis licet sit causatiuū caloris. tñ nō calefacit speras ꝛc. ¶ Ad tertiam dico q̄ actū illū habitui eē cōpossibilē potest dupli citer intelligi. Uno modo sic q̄ p ipz nec tol latur nec remittat. ꝛ sic negat añcedēs Alio modo sic q̄ nō tollat ex toto. ꝛ sic ꝯcedit illd ꝛ hoc modo intelligit illa secūda ꝓpositio vt patet ex pbatione. ꝛ tūc negat ꝯsequētia. Et ad pbationē dr. q̄ p nullū actū generat habi tus cū quo actu stat habit⁹ oppositꝰ accipiē do generationē ꝓprie p inductione forme. s. illi⁹ habit⁹. ꝛ sic patet solutio. ¶ Ad quartā nego ꝯsequētiā ꝛ ad pbationē dico q̄ vtiq⁹ tales conarent ad illud p q̄d pderent fidem non q̄dem infusam. sz illā acq̄sitā q̄ dr theo logia. Hec iste conat⁹ piculosus est sz vtilis Hec p hoc pdit meritū. qꝛ sicut dic̄ Tho. se cūda scde. q. ij. ar. x. In sol. scdi articli. ꝛ mlti alij doctoꝛes. licet tales sciētie tollāt fidē qꝛ faciūt esse euidēs illud q̄d ponit. non ta men diminuūt rōem charitat⁹. p quā volū tas ꝓmpta est ad illud credendū. etiā si nō el set euidens. ac p hoc nō diminuūt rōem me riti. quare ꝛc. ¶ Sed adhuc ꝑ terā ꝓpositionē in cui⁹ pbatione dictuz est q̄ opinio habet necessario annexā formidinez arguit ꝛ p̄mo sic. quia capio aliquē q̄ habet opinionē de aliquo vero necessario. vl' ergo talis estimat illud possibile aliter se hr̄e: aut non. si sic igit talis opinio d vero est falsa. q̄a p talē estimat illud possibile aliter se habere ꝯsequēs est falsum. qꝛ omnis opinio qua q̄s opinat verum: est vera. ꝛ sic erit vera ꝛ falsa. Si vero nō estimat illud vez possibile alit se habere. Igit illa opinio est sine formidine quia oīs noticia qua quis estimat rem eē si cuti est ꝛ nō aliter est sine formidine. Scdo quia nō omis act⁹ opinatiu⁹ p sui reiteratio nem corrūpit habitū firmū. ergo nō omnis talis est formidolosus. ꝯsequētia patet añce dens. pbatur. qꝛ phs ꝛ alij circa ea de q̄bus habēt sciam faciūt rōes pbabiles ꝛ opinati uas. nec ꝓpter hoc pdunt sciam quā habent similiter fideles ad ea que tenent fide ꝛc.

¶ Tertio si formido esset de essentia opiniōis sequeret q̄ aucta opinione augeretur formi do. ꝛ q̄ quāto q̄s vellet fort⁹ opinari. tanto vellet fort⁹ formidare. ꝯsequētia videt nota ꝛ falsitas ꝯsequētis patz. quia alit multū eēt inutile multiplicare rōes pbabiles ad aliq̄d pbandum. ꝛc. ¶ Quarto arguit auctoritate phi. vij. ethi. dicētis. q̄ aliqui tantū adherēt opinionib⁹ suis quantū alij ꝯclusionib⁹ sui demonstrat⁹ ꝑ ꝑ ¶ Ꝓ solutōe p̄dictā rum ꝓpositionū notandū q̄ opinio multipli citer sumit. Uno modo p ꝑsumptōne seu af sensu temerario q̄ q̄s estimat se scire q̄d ne scit. ꝛ sic sumit Augustin⁹ in de vtilitate cre dendi. c. xxj. Tria sunt in q̄t hominū genera pfecto improbanda ac detestāda. vnum est opinantiū. id est. eoꝛ q̄ se arbitrant scire q̄d nesciunt. ꝛc. Et infra. q̄d opinamur in q̄t de bemus erroꝛi. Et sic nō sumitur hic nec cō munit. Alio modo sumit p assensu alicui⁹ p positōis indifferent. ꝛ sic fm linconien. in fi ne p̄mi posterioꝛ pōt tripl'r sumi. s. cōiter. p ꝓprie. ꝛ magis ꝓprie. Opinio cōiter vt dicit est ꝯceptio cū assensu ꝛ sic ē gen⁹ scie. fidei. ꝛ opi nionis ꝓprie. ꝛ magis ꝓprie dicte. Opinio aūt ꝓprie dicta est conceptio vnius partis

contradictõis cum timore alicui⁹ alterius. ⁊ ſm hoc vt dicit ſciẽtia nõ eſt opinio. ſed tñ idem eſt ſcibile ⁊ opinabile. Opinio aũt magis ꝓprie dicta eſt cõceptio veritatis attingẽtis inquantũ b⁹mõi. ⁊ ſm hoc nec ſciẽtia eſt opinio nec ſcibile eſt opinabile. Uñ ſecũdo modo boꝝ triũ modoꝝ ſumit hic ⁊ cõmuniter. ⁊c. ¶ Ad ꝓmam rõem dico. ꝙ nõ eſt neceſſe ꝙ habẽs opinionẽ de aliquo ꝓpo neceſſario. ipm eſtimet poſſibile aliter ſe habere. nec tamẽ ſequit ꝙ talis opinet ſine formidine ptis oppoſite. Aliud em eſt timere de oppoſito aliud poſſibile ipum aliter ſe habere. Uerbi gra. Si quis opinet circulũ poſſe quadrari vtiqꝫ dubitat de oppoſito. nõ tam eſtimat ipm nõ poſſe quadrari. qz ſic ſil' eſtimaret ꝯtradictoria. nec eſtimat poſſibile eſſe ipm nõ poſſe quadrari. multũ em rudis eſſet qui nõ cognoſceret ꝙ ſi circul⁹ poſſet q̃drari. nõ eſt poſſibile ñ poſſe quadrari. Si queratur vñ ꝓueniat ille timor opinãti. dico ꝙ vel ex ꝓbabilibꝫ que ꝗs habet ad oppoſitũ vel ex ineuidẽtia medij qõ habz ad ꝓpoſituꝫ. Et iſtud ſecundũ magis videtur dicẽdum. ¶ Ad ſecundã nego añcedens ⁊ dico ꝙ habentes ſcĩam vel fidẽ de aliqua ꝯcluſione. licet vtant rõibus ꝓbabilibꝫ. nõ tamẽ vtũtur actibꝫ formidoloſis ꝗ ſoli ꝓprie dicunt actus opinatiui vt de opinione hic loq̃mur. ꝗa tales ꝓbationes nullũ in eis cauſant aſſenſuꝫ ſicut ſi aliquis de aliquo ꝙ ſe noto inducerꝫ ꝓbabilia argumẽta: nullũ in eo cauſarẽt aſſenſum QQ. ¶ Si querat quare ꝯ ꝓbus inducit cũ talibꝫ demõſtrationibꝫ tales ꝓbabiles rões ⁊c. poteſt dici ſicut ſupra ꝺ auctoritatibꝫ ⁊c. ¶ Ad tertiã nego conſequentiã. ꝙntum em ad ꝓmũ conſequẽs patet inſtãtia i ſuſpitione de qua non eſt dubiũ ꝙn ſp annexã habeat formidinẽ ⁊ tñ nõ augetur formido aucta ſuſpitõe. quia quãto ꝗs vehemẽtiꝰ ſuſpicatur: miꝰ dubitat. Similiter inſtantia eſt de cõtinentia que annexã habet difficultatẽ. ⁊ tamẽ cũ augeꝫ nõ augetur difficultas Si dicat tamẽ ꝙ poſſent multiplicit augeri rõnes ꝓbabiles. ꝙ totaliter tolleret formido. ⁊ ſic eſſet opinio ſine formidine. Dico ꝙ ſi totaliter tolleret formido: etiã tolleretur opinio. qz q̃uis opinio poſſit magis ⁊ miꝰ eſſe cũ formidine. nõ tñ poteſt eẽ ſine formidine ſicut ſuo modo videri poteſt i ſuſpitõe ⁊ ꝯtinentia. Dico igit ꝙ ſi rões ꝓbabiles mẽ tales ſint tales quibꝫ aſſentiat cũ formidine tunc quãtũcunqꝫ multiplicent nunqꝫ tolleretur formido de ꝯcluſione cũ quelibꝫ ſecuꝫ ꝓpriã ferat formidinẽ. Si autẽ ſint tales quibꝫ aſſentiat ſine formidine tũc cõcedo ꝙ tollent formidinẽ ⁊ ſimiliter opinionẽ ⁊ generabũt fidem ¶ Quantũ ꝓo ad ſecundum cõſequẽs patet inſtãtia de ꝯtinentia ſicut ꝓpus dictũ eſt. Similiter fides ⁊ ſpes habent annexã carentiã viſionis ⁊ fruitionis nec tamen quãto quis magis vult credere vl' ſperare magis vult carere illis ⁊c. ¶ Ad quartam poteſt dici ꝙ hic ꝓbus accipit opinionẽ ꝓ ꝓſumptiõe iuxta acceptionẽ Auguſtini ſupradictã qõ innuit ꝓ illud qõ ibidẽ precedit Quidã em opinantiũ nõ dubitãt ſz eſtimãt ſcire. Uel accipit opinionẽ cõmuniter pro adheſione ꝯdiſtincta cõtra ſciam. ⁊ ſic eſt cõis ad opinionẽ ⁊ ad fidẽ ꝓprie dictas. ⁊ hoc ſufficit ad intentionẽ ſuã. Et hec de tertõ articulo queſtionis R'R ¶ Tũc ad rões ꝓncipales queſtionis. ad ꝓmã negandũ eſt añcedens. ſicut patz ex ꝓmo articulo. Et ad ꝓbationẽ negat cõſequẽtia. ⁊ dico primo ꝙ loquẽdo de ſtrute ſmonis noticia euidens nõ eſt ĩ infinitũ certior opinione. qz nulla opinio eſt certitudo ſiue certa cognitio ꝓprie loquẽdo ¶ Secũdo dico ꝙ loquẽdo improprie ꝺ certitudine ſcz apparẽtia ꝺ ſic eẽ. adhuc noticia euidẽs nõ eſt in infinitũ apparẽtior opiniõe. quia euidẽtia nõ eſt infinita apparẽtia ¶ Tertio dico ad ꝓbationẽ illi⁹ ꝙ quãtũcunqꝫ augerent rões ꝓbabiles in apparẽtia loquẽdo de rõibꝫ ꝓbabilibꝫ que habẽt annexã formidinẽ ⁊ que habẽt generare opinionẽ. ille nũqꝫ poſſent generare certitudinẽ. id eſt. apparentiã equalẽ apparẽtie noticie euidentis. qz vbi eſt formido ibi nõ eſt equalis apparentia noticie euidẽtis. ¶ Quarto dico ꝙ tamẽ ex his nõ ſequit. ꝙ apparẽtia euidentie excedat in infinitũ apparentiã opinionis. ⁊ ſic eſſz infinita. ⁊c. Uerbi gratia. Licet pfectio aſini quãtũcunqꝫ replicata nunqꝫ redderet perfectionẽ homis nec ei equaret. tamen homo ñ excedit infinite aſinũ in perfectiõe. quia aliter eſſet infinite pfectionis. ſed de hoc alibi videndũ ⁊c. ¶ Ad ſecundã patet quid dicẽdum eſt ꝺ antecedẽte ex ſecundo articulo ſecunde cõcluſionis. vbi de hoc viſum eſt ſatis. Auctoritas autẽ Auguſtini ibi adducta facit pro dictis in tertio articulo ⁊c. ¶ Ad tertiã primo dico ꝙ quid q̃d ſit de añcedẽte loquẽdo ſimplicit ⁊ abſolute tñ cõſequentia

nō valet. quia de hoc aliqua habet euidentia vel haberi potest absq; hoc q̄ de illo habeatur sciētia ꝓprie dicta sicut potest apparere ex primo articulo. ¶ Secūdo dico q̄ absolute ⁊ simpliciter possibile est viatorez de multis veritatib; theologicis habere scientiam ꝓprie. licet nō de omnib; ⁊ de paucis cōmuniter habet. ¶ Tertio dico ad ꝓbationē antecedētis. q̄ ibi ꝑsupponit falsum scz q̄ omnes veritates theologice sint d̄ deo sicut patet ex secūdo articulo. sed tamē om̄es denominant a deo ꝑm ethymologiā noīs. qꝛ plures sunt de deo. ⁊ qꝛ om̄s cōsiderant ꝑm attributionē ad deū vt patuit ¶ Quarto dico q̄ de veritatib; de deo potest haberi sciētia ꝓprie dicta q̄uis deus nō habeat causaz nec philosoph⁹ diffiniēs scire capit ibi causaz ꝓprie ꝓ causa incōplexa reali. sed large ꝓ omni illo cui cōpetit aliquid demōstrare. et sic ratio nō ꝓcedit. ⁊c. ¶ Ad quartā rationē factam post oppositū questionis. negat ꝯseq̄ntia. ⁊ ad probationē negat antecedēs. qꝛ supponit q̄ theologia sit sciētia ꝓprie dicta. q̄d ē falsum vt patet ex articulo tertio. ¶ Et hec de ꝑma questione ⁊ nihil plus circa ꝓlogū

¶ Sequit distinctio prima

A

Circa primaz distinctionē primi libri In q̄ magister agit de fruitiōe dei. Quero vtrū nobis sit euidēter notū solū deū esse fruitionis obiectū. ¶ Arguit primo q̄ non quia fruitio dei nō est possibilis creature rationali. igit questio falsa. cōsequētia est nota ⁊ antecedēs ꝓbatur. qꝛ in tali fruitiōe obiectum est īproportionatū virtuti create cum sit infinitū. ⁊ virt⁹ sit finita. sed inter obiectū ⁊ potentiā ꝑceptiuā debet esse aliqua ꝓportio. Igit Uñ scdo de aīa ꝯmento. xiiij. dicit q̄ sensus cōsistit in quadā ꝓportione qua nō existēte sensus nō potest sentire. Igit eadem ratōe potētia intellectiua ⁊ volitiua. cū non sit infinite potētior ⁊c. ¶ Secūdo sic. soluz deo nō est fruendū. Igit questio falsa. cōsequētia nota. añcedēs ꝓbat. qꝛ ꝟtutib; ē fruendū ꝑm magistꝝ in ꝑma distinctōne. ca. v. vbi dicit q̄ ꝟtutes ꝓpter se diligim⁹ ⁊c. ¶ Tertio sic ad ꝑncipale quesitū. nihil q̄d apparet esse cōtra rōem naturalē est nobis euidēter notū. sed deū esse sup oīa diligendū. ⁊ ꝑ ꝯsequens solo deo esse fruendū apparet ꝯ ratio nem naturalē. ꝑm quā nihil est ab aliquo diligendū plus q̄ seipum. Uñ homo est maximus amic⁹ sibiꝑsi. ix. ethi. Igit ⁊c. ¶ In oppositū arguit sic. Nobis est euidēter notum solū deū esse summū bonum. sed oīno videt euidēs summū bonū esse summe diligēdum ꝑm ph̄m ꝑmo ethicoꝝ. igit ⁊c. ¶ Hic erunt tres articuli. In ꝑmo articulo ponam tres distinctiōes. ex quib; patebit quid ē fruitio. ¶ In secūdo iuxta tria argumēta ante oppositum ⁊ ad respōdēdū ad quesitū probabitur triplex cōclusio. In tertio circa materiā questionis mouebit ⁊ soluet triplex dubitatio.

B ¶ Quantū ad primū articulū quia vsus ⁊ fruitio sunt act⁹ volūtatis sit hec prima distinctio. Ex aliq̄d potest assumi ī facultate volūtatis duplicit. vel ꝓpter se vel ꝓpter aliud. Primo mō aliq̄d assumit in facultatem volūtatis qñ aliq̄d rep̄sentatū voluntati ꝑ intellectū. etiā si sine oī alio rep̄sentaret: assumeret in facultatē volūtatis. Alio modo aliq̄d assumit in facultatē volūtatis. q̄ndo assumit alio p̄sentato. ita q̄ si aliud non p̄sentaret volūtati illud sine alio nō assumeretur in facultatē volūtatis ¶ Prim⁹ actus nō est referēs vel saltē potest esse nō in aliud referēs. qñ scz volūtas elicit aliquē actū circa aliq̄d ita q̄ eundē actū eliceret etiā posito q̄ nihil aliud sibi ostēderet. sicut si alicui clare ostēderet deus. ille appeteret eū nullo alio sibi ostēso ¶ Secūdus act⁹ est referēs. quādo scz nō eliceret ille actus circa illud si nihil aliud ostēderet vel assumeret in facultatem volūtatis. Sicut si aliq̄s appetit potionem amarā quā nō appeteret si nō appeteret sanitatē. vel saltē si nō ostēderet sibi sanitas. Primus aūt mod⁹ scz q̄ aliq̄s act⁹ sit non referens potest esse duplicit. vel sic q̄ obiectuz accepteť a volūtate tanq̄ summe diligēduz ab ea. ⁊ hoc est diligere aliq̄d tanq̄ finē vltimum. ⁊ talis act⁹ apud theologos proprie ⁊ stricte vocat fruitio. Uñ Augustin⁹ libro ꝑmo de doctrīa xp̄iana. ca. xxviij. dicim⁹ nos ea re frui quā diligim⁹ ꝓpter se. Et infra Si ꝟo inheseris atq; ꝑmāseris finē in ea ponēs leticie tue. tūc vere ⁊ ꝓprie dicendus es frui. vel aliter talis act⁹ nō referēs fertur in obiectum absolute sic q̄ absolute accepteť ⁊ assumatur in facultatē volūtatis nec vt summū nec vt nō summū. nō tamē referēdo in aliđ tanq̄ ī finē. ⁊ talis act⁹ improp̄e ⁊ large posset dici fruitio. Uñ hoc mō tenet Adam: q̄

alio a deo est fruendū. capiēdo scz fruitōnē vt dictuz est ꝓ amore absoluto quo aliquid amat̄ propter se siue hoc ꝙ amor ille ī aliud referatur magis amatū. ⁊ hoc ꝓbat ꝑ magistrū dis. ꝑma. vbi auctoritate Ambrosij dic: ꝙ v̄tutes ꝓpter se petende sunt ⁊ amande. ⁊c̄. Secūdus etiā mod⁹ scz ꝙ aliquis actus sit referēs potest esse duplicit̄. Uno modo sic ꝙ obiectū acceptet̄ a volūtate p̄cise propter aliud. ⁊ nō ꝓpter se. ⁊ talis ꝓprie est vsus ⁊ stricte Alio modo sic ꝙ tale obiectū acceptetur ꝓpter se ⁊ ꝓpter aliud. vt si q̄s diligit vinū ꝓpter se quia delectabile. ⁊ tamē si post ꝯsiderat bonū sanguinē ꝑ ip̄m generari ⁊ inde sanitatē cōseruari. incipit diligere illud tam ꝓpter se q̄ꝫ ꝓpter aliud. Et talis actus large p̄t vocari vsus. Et satis proprie oīs actus quo aliquid diligitur ꝓpter aliud vocādus ē vsus Hoc autē potest esse dupliciter. qꝛ quando aliquid diligit̄ ꝓpter aliud vel sic ꝙ vtrunq̄ actu diligit̄. vel vnū actualiter diligit̄ ꝓpter aliud quod habitualit̄ est dilectū. sicut multi fideles amant facere elemosynas et multa opera ꝓpter deū. q̄uis de eo actu nō cōsiderent ¶ Secūda distinctio est ꝙ fruitio proprie ⁊ stricte dicta qua assumit̄ aliq̄d in facultatē volūtatis ꝓpter se tanq̄ summū bonū est duplex. quedā est ordinata. alia inordinata. Fruitio ordinata est quādo aliq̄d summe diligenduz summe diligit̄. Fruitio aūt inordinata est quādo aliq̄d summe ⁊ ꝓpter se diligit̄ quod min⁹ ⁊ ꝓpter aliud esset diligendū. Sed fruitio ordinata ē duplex. Quedā est de bono p̄senti ⁊ iā habito q̄ quietat simplicit̄ voluntatē qualis est fruitō patrie. Alia est de bono absente ⁊ nō sic habito que nō simplicit̄ quietat qualis ē fruitio vie ¶ Tertia distinctio est ꝙ vsus capit̄ dupliciter. Uno modo large ⁊ īprope ꝓ illo quo vtimur aliq̄ tanq̄ obiecto. ⁊ sic omīs actus volūtatis est vsus. s̄m Augustinū. x. de trinitate. ca. xj. Alio modo stricte ⁊ ꝓprie prout distinguit̄ cōtra fruitionē proprie dictam. ⁊ sic vti est sumere aliq̄d in facultatē voluntatis ꝓpter aliud. Et talis vsus est duplex. quidam ordinat⁹. quidā inordinat⁹ Usus ordinatus est quādo aliquid diligit̄ propter aliud q̄ fruendū est. Et talis act⁹ appropriate aliquādo dicit̄ vsus. ⁊ sic diffinit Augustin⁹ x. de trinitate. c. j. vtimur eis que ad aliud referimus q̄ fruendū est. Et sic distinguit̄ vti ꝯtra abuti. Usus aūt inordinat⁹ est. quādo aliquid quo fruendū est diligit̄ propter aliud ⁊ talis actus quādoq̄ appropriate dicit̄ abusus. ⁊ sic dicit Augustin⁹ ꝑmo de doctrina xp̄iana. ca. viij. Usus illicit⁹ abusus potius vel abusio nominādus est Sz ista acceptō est nimis stricta. Ideo ⁊c̄. D ¶ Ex predictis sequūtur aliqua. ¶ Primo patet q̄d est fruitio proprie ⁊ s̄m qd̄ de ea hic loquimur Est em̄ fruitio act⁹ voluntatis quo aliquid assumitur ī facultatē volūtatis propter se et tanq̄ summe diligēdū. ¶ Secūdo patz q̄d est vsus proprie ⁊ scd̄m qd̄ de vsu hic loquimur. Est em̄ actus volūtatis quo aliquid assumitur in facultatē volūtatis non propter se finaliter. sed propter aliud. Unde nō capitur hic vsus ꝓut cuiuslibet potētie operatio dicit̄ eius vsus. qualiter dicit̄ cui⁹ vsus bonus ipsum quoq̄ bonuz. Nec loquimur de vsu quo dicimur vti potētijs ad eliciendus actus suos. nec de vsu quo dicimur vti habitibus cū volum⁹. nec de vsu quo dicimur vti ipso actu cū volumus. sed de vsu quo dicimur vti aliquo tanq̄m obiecto. nec tamen om̄is talis act⁹ in proposito vocatur vsus. patet ex dictis ⁊c̄. ¶ Tertio patet ex predictis ꝙ aliquis est act⁹ volūtatis medi⁹. qui nec est proprie fruitio nec vsus. scz quo aliquid amatur. nec est tamē finis simpliciter vltim⁹. nec tamē in aliud actualiter refertur Et si dicatur. si quid amatur ⁊ nō propt̄ aliud. igit̄ propter se. sed omne tale amat̄ tanq̄ finis vltimus. Dico ꝙ aliquid dicit̄ amari propter se. quia scz si nihil aliud ostēderetur voluntati adhuc amaret̄. ⁊ tamen stat ꝙ tale nō ametur tanq̄ finis vltim⁹ nec propter aliud saltē positiue ⁊ actualiter. quia tūc tantū amatur aliq̄d tanq̄ finis vltimus. q̄ndo acceptat̄ tantū tanq̄ super om̄ia amanduz. sed isto modo nō omne amatū propter se est amatū tanq̄ finis vltimus. quia aliq̄s apprehendēs virtutē ⁊ nō cogitans de felicitate. appetit virtutē nō propter felicitatē. nō tamen appetit virtutē tanq̄m super omīa diligendā. ¶ Et si petatur vtrū talis act⁹ semper sit malus cum per ipsum diligatur aliquid quod est ad finem. ⁊ non tamen propter finem. Dico ꝙ actus respectu alicuius ordinati ad finem potest non esse malus. q̄uis non diligatur propter finem. vel non referatur positiue ⁊ actualiter ad finem. ⁊ hoc maxime si non apprehēdatur finis. Et si dicatur ꝙ omnis defect⁹ circumstātie req̄sitꝰ

ad actū bonū facit actū malū. sed circūstantia finis est requisita ad actū moraliter bonū Igit̄ q̄n cūq; talis deficit. act⁹ est moraliter malus. sed hic deficit. Igit̄ ꝛc. Dico q̄ non oīs defect⁹ circūstantie requisite ad actum bonū facit actū esse malū vel peccatū. Tūc em̄ ignorātia nunq̄ excusaret q̄d est ꝺ sctōz doctrinā. sed quādo deficit aliqua circūstātia ad quā eliciēs actū ꝑ tūc obligatur. tunc est actus mal⁹. si aūt tūc nō obligat ad illaz circumstātiā tūc nō est mal⁹. Sic aūt nō est in ꝓposito. quia iste in tali casu nō est obligatus ad volendū istud ꝓpter finē. si tamē talis eliceret actū circa hoc ꝑstituendo illud tanq̄ finem sibi respectu omniū alioz peccaret

¶ Quarto patet ex ꝓdictis q̄ aliq̄s est actus volūtatis q̄ simul est fruitio ⁊ vsus. s. quo diligitur finis. ⁊ ea que sunt ad finē ꝓpter ip̄m. Et istud ꝓbat Ockam. q̄ sicut intellect⁹ se habet ad ꝓncipia ⁊ ꝓclusiones. ita volūtas se habet ad finē ⁊ ad ea que sunt ad finē Sz intellectus licet possit itelligere ꝺclusionem distincto actu ab actu intelligēdi ꝓncipia. potest tñ vnico actu cognoscere vtrūq;. Igitur sic erit de volūtate. Maioꝛ satis patet. sed minoꝛ ꝓbat. quia nō min⁹ repugnat ītellectui intelligere vnū discursum vel vnā cōsequētiam q̄ vnā ꝓpositionē vnico actu. sed secūdū potest. ꝛc. Cōfirmatur. q̄ ℔m cōmuniter loquētes intellect⁹ in patria vnico actu intelligit verbū ⁊ res in verbo. ⁊ similit̄ ℔m sic loquētes volūtas vnico actu diliget deum ⁊ creaturas. Igit̄ hoc nō est negandum ab istis i via. ex q̄ nō apparet euidēs rō in cōtrariū. nec experiētia. nec auctoꝛitas sc̄ptuze Igit̄ hoc erit ꝓbabile. ꝛc. Et ¶ Sed cōtra istud vltimū coꝛrelariū arguit̄ ꝓmo. q̄ finis ⁊ illud q̄d est ad finē nō possunt diligi vno actu. q̄ ꝓmo posterioꝛ. ꝓpter q̄d vnum quodq; tale ⁊ illud magꝭ. Sed illud q̄d est ad finē diligit̄ ꝓpter finē. igit̄ finis magis diligitur q̄ ordinatū ad finē. sed idē act⁹ ñ potest esse maioꝛ ⁊ minoꝛ dilectio. Igitur ꝛc. Confirmat̄ quia si eodē actu diligeret vtrūq; ergo eque intēso ⁊ eque pfecto actu aliq̄s diligeret deū ⁊ creaturā meritoꝛie. et p cōsequēs nō magis diligeret deū q̄ creaturā. et sic de⁹ nō esset summe ⁊ sup oīa diligendus. q̄d est absurdū. ¶ Secūdo sic etiā sequeret q̄ aliq̄s actus vtēdi aliquo actu fruēdi esset pfectioꝛ. cōsequēs falsuz. q̄ nō est aliq̄s act⁹ volūtatis pfectioꝛ fruitione dei. cōsequētia patet. quia quādo aliq̄ actu respiciunt plura obiecta ab aliqua potētia. ⁊ eque pfecte. ille actus est pfectioꝛ q̄ ali⁹ quo respiciunt pauciora. sz isto posito act⁹ fruēdi esz tm̄ respū finis. actus ꝛo vtēdi esset ⁊ respectu finis et respectu illi⁹ q̄d est ad finē. ⁊ eque pfecte respectu finis sicut act⁹ fruēdi: q̄ ꝓ hoc q̄ aliquis diligit aliquā creaturā ꝓpter deū. non minus diligit deū. ergo act⁹ vtendi creatura erit pfectioꝛ actu fruēdi deo ¶ Tertio volūtas ñ potest simul ⁊ semel habere duos act⁹ pfectos vni⁹ ⁊ eiusdē obiecti. sed posito actu meritorio in volūtate quo aliq̄s diligit deū ꝓpter se. potest offerri volūtati aliq̄d diligibile ꝓpter deū. q̄d potest tūc volūtas diligere ꝓpter deuz. ⁊ nō oportet q̄ volūtas dimittat actū ꝓmū. igit̄ iste act⁹ ꝑcise terminabit̄ ad creaturā. Aliter em̄ respectu dei essent simul ⁊ semel dno act⁹ i volūtate. Igit̄ ꝛc ¶ Quarto sicut aliq̄s potest diligere aliq̄d ꝓpter aliud dilectū ita potest aliq̄d detestari ꝓpter aliud dilectū. Igit̄ si act⁹ diligēdi aliq̄d propt aliud est vn⁹ actus numero habēs vtrūq; ꝓ obiecto. pari rōe actus detestādi aliq̄d ꝓpter amorē alicui⁹ erit vn⁹ actus habēs vtrūq; ꝓ obiecto. sed hoc est impossibile. q̄ tūc idem actus esz amoꝛ ⁊ odiū velle ⁊ nolle ꝛc. ¶ F

¶ Pro solutōe ꝑdictoz ⁊ maxime ꝓmerōis Et ꝓ intellectu dictoz ꝓmitto istā distinctionē. Q aliquē vnā rem pl⁹ diligere q̄ aliaz potest quadrupliciter intelligi. Uno modo q̄ maioꝛi actu dilectōis diligit vnā q̄ aliaz. ⁊ ista maioꝛitas pōt esse vel attēdi vel penes gradualē intētionē. vel penes essentialē pfectionē. id est. dilectō potest dici maioꝛ. vl̄ q̄ gradualit̄ intēsioꝛ. vel q̄ essentialit̄ pfectioꝛ Secūdo modo quia vult vni maius bonū q̄ alteri. Tertio modo q̄ firmi⁹ ⁊ naturali⁹ inest sibi dilectio vni⁹ q̄ alteri⁹. Quarto modo quia si deberet alteri⁹ amorē ex electione dimittere. eligerz pot⁹ dimittere amorē vnius q̄ alteri⁹ ⁊ illā diceret magis diligere cuius amorē magis eligerz ꝓseruare. Et ℔m h̄ pono aliquas ꝓpositōes ¶ Prima est q̄ deus nō est ab homie magis diligēdus q̄ creatura ꝓmo modo. exponēdo magis diligere. id est. maioꝛi dilectōe. Uerbi gra. Dico ꝓbabilit̄ q̄ Sortes nō tenet diligere deū maioꝛi dilectōe q̄ seip̄m vel aliā creaturā. siue intelligit̄ de maioꝛitate gradualis intētiōis siue essentialis pfectionis. Patet ex dict⁹. q̄ eodē actu potest Sortes diligere meritorie

deum ꝛ creaturã. ¶ Itẽ patet qꝛ Sortes põt ita remisse diligere deũ sicut vult. dũmõ sibi velit summũ bonũ ꝛ summũ honorẽ. ꝛq tali actu diligat ipm. ꝛ propter se nõ ꝓpter aliud tanꝯ ꝓpter finẽ. similiꝛ Sortes põt licite diligere creaturã ita intẽse sicut vult. dũmodo nõ velit sibi summũ honorẽ. ꝛ nõ diligat ipam ꝓpter se tanꝯ vltimũ finẽ. Hã ꝑceptum diuinũ de dilectõe dei ꝛ creature non determiat ad certũ gradũ intẽtionis. vel etiam ꝑfectõis actꝰ. ꝛc. ¶ Secũda ꝓpositio est qꝝ deus est ab hoie magis diligẽdus ꝯ aliq̃ creatura secũdo modo exponẽdo magis diligere. id est. ad maius bonũ. patet clare. ꝛ sic ꝓceptũ diuinũ de excessu dilectõis habẽde ad deũ supra dilectionẽ habendã ad creaturã. intelligiꝫ nõ de maioritate actus volendi seu diligẽdi. sed ꝺ maioritate boni voliti. ¶ Tertia ꝓpositio est qꝝ deꝰ nõ est ab homine magis diligẽdus ꝯ creatura tertõ modo exponẽdo magis diligere. id est. firmiꝰ et naturaliꝰ adherere. patet. quia ꝗlibet homo firmius ꝛ naturaliꝰ diligit se ꝯ aliꝗd alius. ¶ Un̄ nono ethicoꝝ ꝺr. qꝝ homo est maximꝰ amicus sibꝫ ipsi. ꝛ qꝝ amicabilia que ad alterum ꝓsupponũt amicabilia que ad seipsum. ¶ Quarta ꝓpositio est qꝝ deꝰ est ab hoie magis diligẽdꝰ ꝯ aliqua creatura quarto modo exponẽdo magis diligere. Patet. ꝙa nullo modo deberet creatura dimittere dilectionẽ dei ꝓ dilectõe alterius rei. Et sic patet ꝙ bus modis deꝰ est summe diligẽdus ꝛ ꝙbus nõ. Nullo aũt ꝑdictoꝝ modoꝝ deꝰ plus diligit vnã rem ꝯ aliã. sed oĩs equaliter. nisi solũ secũdo modo. ꝗlibꝫ etiã ꝑdictoꝝ modorum potest licite rational' creatura plꝰ diligere seipam ꝯ aliquã aliã. nisi solũ secundo modo. Aliqua eĩ rationalis creatura tenetur plꝰ diligere. id est. velle maꝰ bonũ hũanitati xꝑi vel beate ỿgini. ꝯ sibꝫ ipsi. sed de ꝟ alias ꝟ ¶ Et ꝑdictis dico ad ꝓmam rationem. qꝝ licet idẽ actꝰ nõ possit esse maioꝝ et minoꝝ. intẽsioꝝ ꝛ remissioꝝ. tamẽ eodẽ actu potest aliꝗd magis diligi. aliud minus. sicut deus eodẽ actu magis diligit seipm ꝯ creaturam. Ad sensum dictũ ¶ Ad cõfirmationem patꝫ ex ꝑdictis. qꝝ nõ valet ista ꝯsequentia eque intẽso actu diligit deꝰ ꝛ creatura. ꝙ eque intẽse. quia diligere eque intẽse plꝰ cõnotat. ꝛc. ¶ Ad secundã dico qꝝ nõ est inconueniẽs aliquẽ actũ vtẽdi aliquo actu fruẽdi esse ꝑfectiorẽ. quãdo ꝫ ille actꝰ vtẽdi est etiam actus fruẽdi alio obiecto. ¶ Un̄ nõ videt qꝝ actus quo creatura diligit ꝓcise ꝓpter deum. sit impfectioꝝ ꝯ actus quo diligit ꝑcise deus. ꝛ ꝟ si sit actꝰ eque intẽsus. qõ nõ semꝑ cõtingit. Unde dicit iste doctor quem insequor ꝓ maiori ꝑte in hac materia. qꝝ fruitio beatifica in patria erit ꝑcise a solo deo. et respectu solius dei erit ꝑfectioꝝ ꝯ quecũq̃ ꝙ potest esse simul respectu dei ꝛ respectu creature. Hã illa que simul potest esse respectu dei ꝛ respectu creature põt elici a volũtate creata. alia aũt nõ. Qꝫ aũt actus fruitõis qui est beatificꝰ sit nõ actiue a volũtate ꝫ a solo deo. ꝑsuadet sic iste doctor quia visio dei beatifica est a solo deo actiue. igitur ꝛ fruitio. ꝛc. Antecedẽs ꝛ similiter cõsequentiã ꝓbat sic quia quãdo aliqua duo sic se habẽt qꝝ sũt supernaturalia. si impfectius illoꝝ ꝓpter sui ꝑfectionẽ ponat esse a solo deo creabile. ꝛ id qõ est ꝑfectius erit a solo deo creabile. ꝫ habitus charitat̃ ꝛ lumẽ glorie. si ponãtur sũt supnaturalia ꝛ impfectioꝝ ꝯ actꝰ supnaturales sibi coꝝrespondentes. ꝛ sunt a solo deo actiue ꝼm cõmuniter loquẽtes. Igit̃ ꝛc. Itẽ aliter sequerer̃ qꝝ volũtas̃ beati simplicit̃ posset facere se nõ esse beatã. cũ ipa respectu cuiuslibet obiecti sit libera. ꝛ ipa simpl'r possit cessare ab actu suo libero ¶ Itẽ damnatus nõ habet se actiue respectu alicuiꝰ actus volũtatis. qꝝ aliter posset se facere sine illo actu ꝛ ꝓ ꝯsequẽs se posset facere sine tristicia ꝛ sine pena. igitur nec beatꝰ ꝛc. ꝟ ¶ Scõm istam viã cõcedende sunt iste ꝓpositiões. ¶ Prima propositio est. qꝝ beatꝰ clare videns diuinã essentiã potest circa eã actiue elicere actũ fruitionis. Patet. qꝛ volũtas nõ minus est potẽs in patria ꝯ in via. ¶ Secũda propositio est. qꝝ talis actꝰ fruitionis a btõ actiue elicitus nõ erit beatificꝰ. nec maxime ꝗetatiuus. patet. quia aliꝰ qui est a solo deo est ꝑfectioꝝ ꝛ magis ꝗetat. Si aũt dicat̃ qꝝ tũc haberet ꝙ beatꝰ duos actꝰ fruẽdi deo. vnũ a solo deo ꝛ aliũ actiue a seipo. ¶ Ponit̃ tertia propositio. qꝝ hoc cõsequẽs est probabile. Patet. qꝛ volũtas beati tenetur diligere deum omnibꝫ modis ꝙbus potest ¶ Igit̃ si põt actiue se habere ad aliquã fruitionẽ eliciet eam. si nõ impediat̃. sed nõ impedit̃ ꝓ actum beatificũ. quia cũ illi actꝰ distinguant̃ specie ꝛ nõ ꝓtrarietur vnus nõ impediet aliũ. Igitur ꝛc. Si vero aliꝙs vellet negare illã ꝓpõs posset dicere qꝝ ille actꝰ nõ elicit̃ a voluntate

propter hoc solū quia deus nō vult sibi coagere ¶ Quarta propositō est q nullo modo repugnat imo magis ꝓuenit nobilitati voluntatis ꝛ etiā ratōni ꝑmū q volūtas sit pure passiua respectu actꝰ beatifici. Primū pz. quia quāuis agere in cōmuni sit nobiliꝰ pati in cōmuni. eo q nobilissimū agēs est nobilius nobilissimo passo. tñ aliqō pati aliquo agere est nobiliꝰ. ꝛ respectu eiusdē ꝛ respectu diuersoꝝ. Respectu eiusdē patet qꝛ nobilius est intellectū vel sensum recipe ꝛ pati intellectionē vel sensationē. q̄ lapidē agere illas cognitiōes vt obiectū ꝛc. Respectu diuersoꝝ patet. qꝛ nobiliꝰ est recipe intellectionē q̄ producere vnū calorē ꝛc. ¶ Secūdum patz. qꝛ q̄uis de ratōe meriti sit q sit actiue a merente. tamē de ratōe ꝑmū est q sit pure passiue ī ꝑmiato. ꝛ soluz actiue a ꝑmiante. imo si esset actiue a ꝑmiato hoc nō ꝓueniret sibi vt premium. nec in hoc haberet rōnem ꝑmū ꝛc. Nec ergo via est ꝓbabilis. nec est demōstratiue improbabiliꝫ. sicut nec est demonstrabiliꝫ Uerꝝ est q magis ꝓbabile videꝫ q nulla res creata sit alicui potētie cognitio vel volitio. nisi sit ab ipa actiue. ſz de hoc ꝑ nūc transeo. quia de hoc alias videbiꝫ. ꝛc. ¶ Ad tertiam rōem dico. q volūtas potest simul hr̄e duos actus pfectos respectu eiusdē obiecti. maxime quando illud est obiectū totale respectu vniꝰ actꝰ. ꝛ tm̄ partiale respectu alteriꝰ. sicut est in ꝓposito. quia qñ diligiꝫ finis ꝑcise propter se. tūc finis est obiectū totale illiꝰ actus quādo aūt diligiꝫ illud qō est ad finē ꝓpter finem. tūc finis est tm̄ obiectū partiale. ¶ Ad quartā dico. q nō est incōueniēs q idē actus numero respectu vniꝰ sit actꝰ detestādi. ꝛ respectu alteriꝰ sit actꝰ amādi. ſ. qñ vnico actu aliquid detestaꝫ ꝓpter aliud amatū. Si aūt dicaꝫ q ista sūt oppositā ꝛ ꝓ ꝓsequēs nō pñt eidē ꝓuenire. Dicendū est q ista sunt opposita sic q nō pñt ꝑ eodē supponere. seu eidē cōuenire respectu eiusdē. ſz bñ respectu diuersoꝝ. sicut est de naturali ꝛ libero. ꝓtingenti ꝛ necessario. q non pñt cōpetere eidē respectu eiusdē. tm̄ bñ respectu diuersoꝝ. sicut voluntas diuina vel pr̄ in diuis est ꝓncipiū ꝓducendi spūm sanctū naturaliꝫ ꝛ necessario. et tamē est ꝓncipiū ꝓducēdi creaturā ꝓtingenter ꝛ libere. Siꝫr idē actꝰ diuine volūtatis ē dilectio dei ꝛ est odiū peccati. sic igiꝫ nō est incōueniēs eundē actū voluntatis numero sortiri diuersas denoīationes ꝓpter diuersitatem obiectoꝝ. vt q volūtas eodē actu dicatur velle vnū obiectū ꝛ nolle aliud. diligere vnū obiectū ꝛ odire aliud. q̄uis ista opinātur respectu eiusdē obiecti. Et sic patz ad istas rōes. Et ꝫ de ꝓmo articulo. ¶

¶ Quantū ad secūdū articulū iuxta materiam triū argumentoꝝ Et rndēdo ad quesitū ponā tres ꝓclusiones. In ꝓma videbiꝫ vtꝝ fruitio dei sit possibilis creature rōnali. In secūda vtꝝ sit ꝓcedendū q nullo alio a deo est fruendū. In tertia vtꝝ sit nobis euidēt notū solo deo esse fruendū ¶ Prima cōclusio. Sicut fruitio dei est possibilis viatoribus. sic est eis possibilis ex puris naturalib. ¶ Secūda ꝓclusio. sicut q̄libet alio a deo ē vtendū. sic nullo alio est fruendū ¶ Tertia ꝓclusio. sicut solo deo eē fruendū est veracit ꝑfitendū. sic nō est nobis euidenter notum. ¶ Prima ꝓclusio ꝓbaꝫ. ꝛ ꝓmo ꝓma ps qꝛ in hoc oēs catholici ꝓsentiūt. ꝛ siꝫr ad hanc rōnalis creatura finaliꝫ ordinaꝫ ꝛ naturaliꝫ inclinaꝫ. igiꝫ est sibi possibiliꝫ. ¶ Secūda ps ꝓbaꝫ ratiōib Wolkot. Primo qꝛ oīne qō intellectꝰ humanꝰ ex suis naturalib potest credere esse summū bonū ꝛ summe diligendū pōt volūtas humana ex suiꝫ naturalib summe ꝛ sup oīa diligere qꝛ irrōnale videꝫ q homo dicret aliq̄d ab eo esse summe diligēdū ꝛ tñ q nō possit illud summe diligere. cū nihil magis sit ī potestate ipsiꝰ volūtatiꝫ q̄ ipa volūtas. iij. de li. ar. c. iij. Sed intellectꝰ hūanus ex suis naturalib potest credere deū ē summū bonū ꝛc. Nā possibile est q aliqs sic assentiat ꝓpter auctoritatē alicuiꝰ dicētis. vl etiā ꝓpter aliquā rōez. ſ. qꝛ deꝰ est ꝓma causa oīm ꝛc. Nec oportet ad ꝫ credendū q deus aliquē supnaturalē habitū infundat. igitur nec ad diligendū ¶ Secūdo hō potest ꝑ sola naturalia diligere deū plꝰ q̄ istā rēdemōstrato Platone. ꝛ plꝰ q̄ istā rem demōstrato sorte. ꝛ sic de singul. g̃ sup oīa. ꝓsequētia tenet. añcedēs ꝓbaꝫ. qꝛ intellectꝰ potest dictare q deꝰ est melior q̄ sortes. ꝛ q̄ plato. ꝛ sic ꝺ aliis. ꝛ q magis tenet diligere illō quod est maiꝰ bonū. igiꝫ cū volūtas sit libera sequꝫ ꝛc. ¶ Tertio homo pōt ex puris naturalib vel le deū esse deū. ꝛ nihil aliud a deo esse deum sed talis deo vult maximū bonū ꝛ nulli alteri vult tātū bonū. ergo plꝰ diligit deum. ꝛc. ¶ Quarto homo errans potest diligere creaturam sup oīa. ꝛ frui creatura ex puris naturalib. g̃ pari rōe potest frui deo sine habitu

supernaturaliter infuso. ꝛ sic patet ꝺclusio.

¶ Sꝫ ꝺcontra istã ꝺclusionẽ arguitur Et ꝓmo ꝺcontra ꝓmã ꝓtem. qꝛ nulla ꝺilectiõ infinite ꝓfectõis est creature rõnali possibilis. sꝫ fruitio ꝺei est hmõi. igit. ¶ Maiꝛ patet. quia creatura rõnalis est finite ꝓfectionis ꝛ finite capacitatis. ¶ Minꝛ ꝓbatur. quia obiecti ꝓfectioris est ꝓfectioꝛ ꝺilectio. ꝛ ꝓ ꝓsequẽs infiniti obiecti ꝺilectio erit infinite ꝓfectiõis. Alit cũ cuiuslibet finiti ad finitũ sit ꝓꝓꝛtio. esset ꝺare aliquã ꝺilectionẽ creature q̃ nõ esset ꝺilectio ꝺei. ꝛ tamẽ esset equalis vl maioris ꝓfectõis q̃ ꝺilectio ꝺei obiecti infiniti. quod videtur omnino impossibile. ꝛc.

¶ Secũdo ꝺcontra secundã ptẽ. qꝛ si ꝛc. sequit q̃ creatura rõnalis posset recte agere sine ḡ/tia. ꝓsequẽs est falsum ꝛ ꝺcontra glosam Augustini sup illo Ro. ix. nõ est volẽtis neq; currẽtis ꝛc. vbi ꝺꝛ. ꝛ est verbũ Augꝰ. in li. ꝺe ꝓfectiõe iusticie. q̃ volũtas nostra nihil boni agit nisi diuinꝰ aꝺiuta ꝓ ḡram. Cõsequẽtia ꝓbat qꝛ si volũtas posset frui ꝺeo sine gratia. posset ꝛ recte agere sine ḡra. Nã sicut ꝺicit Anꝺ. mono. lxviij. Nihil aptius q̃ creaturam rõnalẽ aꝺ ꝑ esse factã vt summã essentiã amet sup oĩa sicut ipa est summũ bonũ. sꝫ ꝓstat rationalẽ creaturã nõ esse factã nisi aꝺ opationem bonã ꝛ rectã ꝛc. ¶ Tertio qꝛ si ꝛc. Luꝫ ꝺiligere ꝺeũ sup oĩa sit maximũ mandatuꝫ Matth. xij. sequit q̃ esset possibile ex puris naturalib⁹ obꝺuare oĩa mãꝺata ꝛ sic fruꝰtra daretur ḡra ¶ Cõfirmat. qꝛ sequit q̃ homo ex puris naturalib⁹ posset vitare oĩẽ peccatum. Nã sicut ꝺs possꝫ ꝺiligere ꝺeũ sup omnia sic naturaliter posset ꝓformare se diuis ꝓceptis ꝓ oĩa sed sic faciẽꝺo vitaret oĩẽ peccatũ. quia cũ tali ꝓformitate nõ stat pctũm. ꝛc. ¶ Quarto quia si ꝛc. sequit q̃ magis ꝺiligens ꝺeũ minꝰ ꝺiligeret a ꝺeo. ꝓsequẽs falsum ꝛ ꝺcontra illuꝺ Prouer. viij. Ego ꝺiligentes me ꝺiligo. ꝓsequentia ꝓbat. qꝛ capio aliquem q̃ sibi ex puris naturalib⁹ acq̃siuit habitũ intẽsum ꝺiligẽꝺi ꝺeũ. ꝛ capio aliũ. i. ḡra nõ habentẽ habitũ talẽ. tũc ꝑmus potest intensꝰ ꝺiligere ꝺeũ in hac hꝛa q̃ secundus. ponatur ita esse. ergo secũdus minus ꝺiligit ꝛ tñ plꝰ ꝺiligit quia habꝫ ḡram. Confirmat quia si ꝑmus ꝺecederet ꝺãnaret. ꝛ secũdus saluaretur. ergo secũdus plus ꝺiligitur. ꝛc.

¶ Ad ꝑmam rõem nego minoꝛẽ. ꝛ ad ꝓbationẽ q̃ ꝺꝛ obiecti ꝓfectioris est ꝺilectõ ꝓfectioꝛ. ꝓcedo ceteris paribꝰ. sꝫ nego ꝑiam igitur infiniti obiecti est ꝺilectio infinite ꝓfectionis. Nec ꝓpter hoc sequit q̃ sit aliqua ꝺilectio que nõ sit ꝺilectio ꝺei. que sit equalis vel maioris ꝓfectõis q̃ ꝺilectio obiecti infiniti. Non oportet eñ q̃ cuiuslibet finiti ad quodlibet finitũ. sit isto modo proportio. q̃ vnũ aliquotiẽs replicatũ possit reꝺꝺere ꝓfectionẽ alterius seu eam attingere vel excedere sicut alibi videnꝺũ est. Si aũt ꝺicat q̃ in infinitum ꝓfectꝰ est ꝺiligere ꝺeũ q̃ lapiꝺẽ. seu aliuꝺ creatũ. ergo ꝺiligere ꝺeũ est infinite ꝓfectionis Uno modo potest ꝺici negãꝺo antecedẽs sicut tactũ fuit in fine ꝓcedentis q̃stionis. in solutõe ꝑme rõis ante oppositum Alio modo ꝺicũt alĩ negãꝺo illã ꝓsequentiam. Uñ ꝺicũt q̃ est instãtia qñ fit cõpatio inter ꝺistincta fm spẽm. sicut nõ sequit in infinitũ Sortes est ꝓfectior asino. ḡ Sortes est infinite ꝓfectõis. Silr nõ sequit q̃ corꝓ in infinitũ excẽꝺit lineã ꝛ linea punctũ. ponẽꝺo q̃ talia sint res quedã. ḡ corꝓ est infinitũ. vel linea est infinita. Q̃ aũtecedẽs sit verum ꝓbat qꝛ corꝓ excedit sup ficiẽ. ꝛ linea punctum plus q̃ i ꝺuplo plus q̃ in triplo. et sic in infinitũ. Et sic posset argui ꝺe Sorte ꝛ ꝺe asino. Silr ꝺatur instãtia sic. Nõ sequitur a. in infinitũ mouet velociꝰ q̃ b. ḡ a. mouetur in infinitum velocit. Ponatur q̃ b. sit vnũ mobile motũ ꝺifformit. sic tñ q̃ nunq̃ moueat ita velocit sicut sol. sed ꝑ vnã hoꝛam tardiꝰ ꝛ tardiꝰ moueat. ꝛ sit a. sol. tũc hec est vera. in infinitũ mouet velocius a. q̃ b. qꝛ b mouetur in infinitũ tardius q̃ a. quia plꝰ q̃ in ꝺuplo plꝰ q̃ in triplo tardius. ꝛ sic i infinituin. Nã ꝺe a. q̃ nõ tũc oportet cõcẽꝺere. q̃ in certa ꝓportõe b. mouet tardiꝰ q̃ a. sit ḡ in quaꝺruplo. Cõtra. qꝛ in aliq̃ ꝑte hoꝛe mouetur b. tardiꝰ q̃ i quaꝺruplo. ergo nõ ꝑcise in q̃ꝺruplo mouet b. tardiꝰ q̃ a. Itẽ alit ꝓbatur sic i ꝑma ꝑte ꝓportionabili buꝰ hoꝛe b moueat tardius q̃ a. ꝛ i secũda tardiꝰ q̃ i ꝑma. ꝛ i tertia tardiꝰ. ꝛc. Et sic nulla tarꝺitas fuit maxima q̃ b. mouebat. Igit infinituꝫ mouebat tardiꝰ q̃ a. ꝛ tñ nõ est verꝫ q̃ b. mouebatur infinita tarꝺitate. nec a infinita velocitate. sic potest ꝺici in ꝓposito ꝛc. Sed ꝺe hac materia videnꝺũ est i materia ꝺe ꝓfectõne specieꝫ ¶ Ad secũdam rõem rñꝺeo ꝺꝛ ꝓ ea ꝛ sequẽtibꝰ pono quattuoꝛ ꝓpões.

¶ Prima est q̃ nullꝰ homo potest stãte lege ꝑ pura naturalia implere ꝓceptũ ꝺ ꝺilectõe ꝺei sup oĩa. Patet. quia lex que est iubet q̃

actus cadēs sub p̄cepto fiat in gr̄a. que ē habitus supnaturalis. g̃ licet existēs extra gratiam p̄ sola naturalia posset diligere deū supoīa. nō tamē implet p̄ceptū ad intētionez p̄cipientis nisi sit in gr̄a. Et hoc est q̄ multi doctores dicūt q̄ homo potest implere preceptū quantū ad substam p̄cepti vel facti cadentis sub p̄cepto. nō tn̄ quantū ad circumstantiā facti ⁊ intētionē p̄cipientis. Et ad h̄ determinatio eccīe. xix. dist. Qui dixerit q̄ sine gratia possum⁹ mādata dei īplere p̄ liberum arbitriū anathema sit. Un̄ p̄trariū fuit hereſis plene ip̄oz pelagianoz ⁊c. ¶ Scōa est q̄ null⁹ homo potest stāte lege p̄ pura naturalia recte agere meritorie. Et loq̄z de merito vite eterne. Patet ex p̄ma. ⁊ iō si q̄s p̄ pura naturalia eliceret actiuū dilectōis dei super oīa. nō esset sic meritor⁹ ⁊c. ¶ Tertia est q̄ null⁹ hō potest stāte lege p̄ pura naturalia sine gr̄a recte agere simpl̄r ⁊ absolute. patet. quia null⁹ simpl̄r ⁊ absolute agit recte nisi que agit p̄formit̄ legi diuīe. ſz null⁹ sic agit nisi sit i gr̄a ſm legē statutā ⁊c ¶ Quarta est q̄ aliq̄s potest stāte lege p̄ pura naturalia sine gr̄a moraliter recte agere. Patet. q̄z p̄ recte agere moraliter nihil aliud intelligo nisi agere cōformiter dictamini rōis. quam phi morales sicut Aristoteles. Tull⁹. Seneca aut alij si les vocassent rōem rectā. ſz p̄stat q̄ aliq̄s existēs extra gr̄am potest sic agere Jgitur ⁊c. ¶ Et p̄ ista patet ad rōnem ⁊ apparet solutio ad multas auctoritates sanctoz q̄ i hac materia videnť sibi inuicē repugnare.

¶ Ad tertiā patet ex dict̄ qualiter homo ex puris naturalib⁹ possit obs̄uare dei mandata ⁊ qualit̄ nō. Ad p̄firmationē negat̄ consequētia loquēdo ſm legē statutā ⁊c ¶ Ad q̄r tam ⁊ ei⁹ p̄firmationē dico p̄ma q̄ p̄sequentia nō valet. nō em̄ sequit̄. de⁹ infundit ip̄i a charitatē vel p̄fuat vl̄ auget ⁊ nō ip̄i b. ergo plus diligit ⁊c. Similit̄ nec sequit̄. deus saluaret a. si nūc decederet in gr̄a ⁊ damnaret b quia nō est nūc in gr̄a. ergo plus diligit a q̄s b. Instātia patet. si b. sit p̄destinat⁹ existens nūc in mortali peccato ⁊ a. sit p̄scitus existēs nūc in gr̄a ⁊c. ¶ Secūdo dico q̄ p̄sequens nō est ip̄ossibile. Nā de facto vez est in exemplo iā dicto similit̄ p̄destinat⁹ qui dormit ⁊ actu nō diligit deū pl⁹ diligit̄ a deo q̄s p̄scit⁹ quātūcūq̄s diligat deū. ¶ Dico tertio p̄ intellectu scripture. q̄ ly diligere capit̄ equoce i scriptura Uno modo p̄ motu vl̄ actu volūtatis quo vult deo bonū. Alio modo p̄ ut idē significat q̄ p̄seuerāter viuere ſm dei mādata iuxta illud. q̄ mādata ⁊c. ille est q̄ diligit ⁊c. ¶ Quarto dico q̄ q̄ secūdo modo pl⁹ diligit pl⁹ diligit̄. ſz nō oportet primo mō. Nā x̄ps pl⁹ dilexit petz q̄n negauit eum q̄s iudā q̄n ip̄e etiā erat i gratia. q̄z ad maiul bonū. ⁊ sic patet ad rōem. Et hec de p̄ma cōclusione ¶ Secūda p̄clusio p̄bat̄ ⁊ p̄mo p̄ma ps. q̄z q̄libet aliud a deo p̄pter deū ⁊p̄t ip̄m factū est. Nā ip̄e est finis vltim⁹ ⁊ p̄ma causa effectiua oīm alioz. Jgit̄ omni alio a deo p̄pter deū est vtendū. ¶ Secūda ps patet. q̄z nihil aliud a deo est sup oīa diligēduz ⁊c. Tamē ad maiorē declarationē ei⁹ cōclusionis pono q̄tuor p̄positōes. ¶ Prima ē. q̄ licet q̄libet ens siue de⁹ siue creatura possit esse obiectū act⁹ vtēdi. tamē de⁹ nō ē obiectū vsus ordinati ¶ Prima ps patet. q̄z q̄libet q̄ volūtas p̄t referre ad aliud potest eē obiectū act⁹ vtēdi. sed volūtas ex libertate sua potest referre q̄libet ad aliud ⁊ quocūq̄s sibi ostēso potest aliud magſ diligere. ⁊ p̄ cōsequēs potest diligere ip̄m p̄pter aliud. ¶ Secūda ps patet. q̄z de⁹ est finis vltim⁹. sed tale nō est ad aliud referibile. ¶ Secūda p̄positio est q̄ q̄libet aliud a deo potest esse obiectum vsus ordinati. Patet. q̄z q̄libet aliud a summe acceptato p̄t assumi ordinate i facultatē volūtat̄ p̄pter sūme acceptatū. Nā ſz q̄libet tale aut est bonū aut malū. si sit bonum p̄pter summe acceptatum p̄t ordinate amari si sit malū p̄t odiri p̄pter ip̄m deū sūme amatuz. ⁊c. ¶ Tertia est q̄ aliq̄d aliud a deo potest esse fruitiōis obiectū inordinate. Patet q̄z aliqua creatura p̄t seip̄am diligere sup oīa ⁊ tanq̄s finē vltimū. ⁊ sic ex hoc patet rn̄sio ad formā q̄stionis. ⁊c. ¶ Quarta ē. q̄ nihil aliud a deo est aut esse potest saltē ſm legē statutā p̄ nūc ordinate fruitōis obiectū Patet. q̄z oīs dilectio qua aliq̄d aliud a deo diligeret̄ sup oīa siue tanq̄s finis vltim⁹ esset inordinata ⁊ culpabil̄ ſm legē statutaz. Et dico ſm legē statutā. q̄z nō videt̄ impossibile nec ip̄licare p̄tradictionē q̄ de⁹ posset absolute obligare creaturam ad vtendū deo ⁊ fruendū seip̄a. aut alio obiecto creato. Et ē hic aduertendū q̄ q̄n dico q̄ de⁹ nō est obiectum vsus ordinati nec creatura est obiectū fruitiōis ordinate nō volo dicere q̄n aliquo actu q̄ est vsus. ordinate diligat de⁹ ⁊ aliquo actu q̄ est fruitio ordinate diligat creatura.

Questio secunda

Nam eodē actu vt supra dictū est ordinate diligit deus & creatura, ꝓpter deū. & talis actus ē vsus & fruitio. & habet vtrūq; ꝓ obiecto. sed volo dicere q; de⁹ nō est obiectū quo ordinate vtamur. nec creatura est obiectū quo ordinate fruamur. & sic patet diuersus sensus tituli q̄stionis ꝛc. ¶ Ad oppositā istam cōclusionē arguit & ꝓmo contra ꝓmam ptē. quia odio dei nō est vtēdū. igit nō quodlibz a deo. ꝛc. Añs ꝓbatur. q; odiū dei nō est ordinate in deū referibile. Nā sequit. refertur. ergo ē. sed nō potest esse ab aliqua volūtate sine pecato. ergo nec potest referri in deū ab aliqua volūtate sine pctō. quare ꝛc. ¶ Secūdo nō quolibet alio a deo potest volūtas abuti. ꝙ nec ordinate vti. ꝓña tenet q; vsus & abusus habēt fieri circa idē. Añs patet. q; ꝑm Aug. libro. ij. de libe. ar. Virtutibz nemo male vtitur. ceteris aūt bonis nō solū bñ sed etiā male quisq; vti potest ¶ Tertio arguit ꝓpta secundā ptez. omni illo est fruendū qō potest satiare voluntatē. sed aliud a deo est hmōi. igitur maior videt nota. ꝓbatur minor. q; quādo aliq̄ actus alicui⁹ potētie sic se hñt q; vnus est simplr perfectior si actus simplicit imperfectior potest satiare illā potentiā. multo magis hoc potest actus perfectior. Sz possibile est q; aliquis act⁹ volūtatis respectu alicuius creature sit perfectior q̄ act⁹ volūtatis respectu dei. quia cū act⁹ respectu dei sit finitus & p ꝓns habeat certā ꝓportionē in perfectione ad alios act⁹. possibile erit q; fiat aliquis actus perfectior respectu creature ꝛc. vl q; tm̄ multipliciter respectu creature q; equalent actui respectu dei ꝛc. ¶ Quarto. qa si deus est sūme diligēdus ꝟ nō est nisi quia summū bonū est summe diligēdū. Sz ꝑm philosophū. ij. thopi. sicut summū ad summum & magis ad magis ꝛc. & p ꝓns si summum bonum est summe diligendū. & magis bonum erit magis diligendū. & sic angel⁹ erit magis diligend⁹ ab hoie q̄ ipemet. qō est ꝺ phum. ix. ethi. & Augustinū de doctrina christiana vbi ponit ordinē charitatis ꝛc. ꝟ ¶ Ad istas rndet. Ad ꝓmam rōem negat añcedēs & ad ꝓbationē dico q; licet ista ꝓña possit negari odiū refert ꝛc. ꝙ est. vt patet. satis tñ cōcesso ꝓsequēte. dico q; nō sequit odiū dei nō pōt eē libere a volūtate aliqua sine peccato. ꝙ nō potest referri in deū a volūtate aliqua sine peccato. Nā ab alia volūtate nō odiēte potest referri p actū detestādi seu nolēdi. i. q; non solū nō peccaret sz mereret ꝛc. ¶ Ad secundā dico q; isti termini vti & frui accipiūt equiuoce. Nā vno modo dicimur vti l frui aliquo tanq̄ potētia vel habitu. sic dicimus artificē vti arte sua. & hoc modo etiam dicemus q; fruitōe fruendū est. s. ꝺo. Alio modo dicimur vti vel frui aliquo tāq̄ obiecto. Et sic capitur ī ꝓposito vt patuit. Si ꝙ ꝓmo modo capiatur vti & ꝓportionabiliter abuti. verū est qō assumit. & sic intelligit Aug⁹. nō secūdo modo ¶ Ad tertiā dico ꝓmo q; nihil aliud a deo potest satiare voluntatē obiectiue. hoc aūt solū fide creditur nec ē euidens ¶ Secūdo dico q; null⁹ actus volūtatis respectu alteri⁹ a deo potest ipam formalit satiare. quia null⁹ alius act⁹ excludit omnē anxietatē & tristiciā. qua quocūq; alio obiecto creato habito potest volūtas aliquid aliud cū tristicia appetere ¶ Tertio dico ad ꝓbationem q; act⁹ fruitiōis diuine essentie est perfectissimus act⁹. & ille sol⁹ est q̄tatiu⁹ volūtatis create ¶ Quarto dico. q; licet iste act⁹ sit finitus & finite perfect⁹. nō tamē poterit attingi ab aliquo alio actu seu alijs actib⁹. Unō argumentū solū habet locū qñ talia quorū vnū est perfectius & alius imperfect⁹ sūt eiusdē rōnis. Sed dicet. solū finite bñ est creature rōnali p fruitionē respectu dei. sz ī infinitum ꝓtingit bñ esse creature rōnali p aliud a fruitione siue subducta fruitōe. Igitur ita bene vel melius ꝓtingit esse rōnali creature p aliud a fruitione sicut bñ est ei p fruitionē. ꝓña videtur nota & similit ꝓma ꝓs añcedētis. sed secūda ꝓbat. q; ostēdat volūtati aliqd obiectum aliud a deo sub rōe boni & delectabil. tūc volūtas potest illud diligere & in eo delectari quātū illud apparet sibi bonū & delectabile. Itez oñdat sibi duplū diligibile ꝟ rōe in duplo diligibilis & delectabil. tūc poterit in duplo plus & diligere & delectari. et sic arguā de tertio. quarto. quinto. et deinceps. Igit ꝛc. ¶ Ad hoc rndet vn⁹ negando ꝓñam ꝓmā. sz iudicio meo licz sit facile sic dicere. nō est tamē facile itelligere. nā ipe videt negare manifeste verū. s. illā ꝓñam & ꝓcedere falsum. s. ptē añcedētis secundam quare ꝛc. Jō ꝓcessa ꝓña nego illā ptē secundam añcedētis. & ad ꝓbationē dico ¶ Primo q; esset ꝺcenire aliqñ in tali ꝓcessu ad aliqd obiectū qō nō amabit a volūtate nec delectabit eā. Et ꝟ est ꝓbabile ꝓpter limitationē capacitatis volūtatis. Nam quādo dilectō & f 3

delectatio volūtatis respectu illoꝝ obiecto rum sic p̄sentatoꝝ erit tāta quantā potest ca pere volūtas obiectū vlteri⁹ p̄ntatū nō dele ctabit. q̄re ꝛc. ¶ Secūdo dico ꝙ quātūcun q̄ fiat in volūtate delectatio aut dilectio re/ spectu taliū obiectoꝝ nunq̄ tñ satiak propt hoc. Et rō est qꝛ q̄dlibet aliud a deo secū af/ fert quādā indigētiā potissime illi potētie q̄ est capax dei. sicut diuitie auaro. ꝛ hmōi. sic etiā posset poni exemplū ꝙ rōes dialetice ex natura sui semp adducūt formidinē. ideo q̄t quot sint nō p̄nt causare ita pfectū assensuz. sic demōstratio ¶ Dico tertio ꝙ aliq̄ fruitio respectu dei est ita pfecta ꝙ p ipam satiatur volūtas creata. qꝛ fruitio beatifica excludit omnē indigentiaz. ꝛ ꝑ naturalit. qđ dico qꝛ forte de potētia absoluta posset cōpati secuz tristiciā sicut fuit i ꝓpo ꝑm aliq̄s ꝛc. ¶ Quar to dico ꝙ cuilibz rōnali creature frui do be atifice est summe bñ eē sibi possibile. Patet ex p̄dictis. qꝛ licet p fruitionē soluz finite bñ sit rōnali creature. tñ p nihil aliud potest si/ bi ita bñ esse subducta fruitōe. Qđ patet. q̄a si aliter posset ꝛc. hoc videret maxime p vni onem ypostaticā. sz ꝑ nō quia ista ꝛuenire p̄t tam rōnali q̄ irrōnali creature. sz fruitio so li rōnali creature. Igit ꝛc. ꝓña tenet. qꝛ sic/ bat phus. j. ethi. in voluptatib⁹ carnalib⁹ nō esse felicitatē. Sed de hac materia in tertio R ¶ Ad quartā dico ꝓmo ꝙ solus de⁹ est sū me diligēdus. qꝛ est summū bonū. Et quan do ꝺr ꝙ sicut maximū ad maximū. ꝛc. Dico ꝙ illa ꝓpositio ñ est vniuersalit vera. qꝛ sum mū ens ē ꝓductiuū summi effect⁹ ꝛ tamē nō semp pfecti⁹ ens est ꝓductiuū effect⁹ pfectio/ ris. Hā angel⁹ non potest ꝓducere nisi acci/ dens ꝛ tñ multa min⁹ pfecta ꝓducūt subam ¶ Secūdo dico de ꝓñte ꝙ homo potest li/ cite magis diligere angelū q̄ seip̄m. i. velle maius bonū angelo q̄ sibip̄si. Patet. qꝛ po test licite velle angelū esse angelū ꝛ nō velle sibi aliq̄ bonū ita magnū sicut est bonū an gelum esse angelū. ꝛc. Uer est aūt ꝙ hō saltē viator potest licite pl⁹ diligere se q̄ angelu⁹. id est. ad mai⁹ bonū intelligendo de bono be atifico. quia de illo intelligit ordo charitat⁹. ꝛc. ¶ Tertio dico ꝙ homo p̄t licite imo te/ netur mag⁹ diligere aliquā aliā creaturā q̄ se. id est. ad mai⁹ bonū etiā beatificū. Patet. Uiator sic tenet magis diligere humanita/ tem ꝙ̄pi. quia tenet credere deū velle se ñ ha/ bituz tñ bonū beatificū sicut ꝙ̄ps. Igit ꝛc. ¶ Quarto dico ꝙ hō potest licite imo tenet magis diligere se q̄ aliquā aliā rōnalē crea turā in statu vie. i. ad mai⁹ bonū beatificum. Patz. qꝛ iste est ordo charitatis de quo dicit charitas est ordinata. s. ꝓmo ad deū. deinde ad seip̄m. postea ad ꝓximuz. Uñ ꝟ intelligit de rōnalib⁹ creaturis existētib⁹ in statu vie. ꝑ ꝓximū em̄ intelligit rōnalis creatura via/ trix. Qđ patet. quia de beatis hoc nō debz in telligi. Hā quilibet beat⁹ aliū beatū quēlibz tenet diligere ad tantū bonū beatificū q̄ntū videt ꝙ de⁹ vult ip̄m habere. et sic q̄libz mi/ nus beat⁹ plus diligit aliū magis beatuz q̄ seip̄m. ꝛ ad ꝟ tenet. ꝛ sic patet qualiter debet intelligi p̄ceptū de dilectōe dei sup oīa et sui post deū. ꝛ ꝓximi post seipsum ꝛc Et hec de conclusione. S

¶ Tertia conclusio ꝓbatur. ꝛ ꝓmo ꝓma pars. qꝛ deo est fruendū ꝛ nullo alio ab ipso est fruendū. Igit ꝛc. ꝓña patet ꝛ secunda ꝑs antecedētis. ꝛ scda ꝑs ꝟclusionis secunde. sz ꝓma patet ꝑ Augustinuz. ꝓmo de doctrina x̄piana. Res q̄b⁹ fruendū est sunt pater. fili⁹. ꝛ spūssanct⁹. Uñ ista est ꝟclusio catholica ꝛc ¶ Secūda ꝑs ꝟclusionis ꝓbatur. quia nō est euidēter notū deū esse. igit nec est euiden ter notū solo deo esse fruendū. imo nec ꝺo eē fruendū. ꝓña patet. qꝛ ex opposito sequit op positū. ꝛ añs patet. qꝛ deū esse sola fide tenet ad Heb. xj. Credere em̄ oportet accedentez ad deū qꝛ est ꝛc. Itē suppositō ꝙ aliūde q̄ ꝑ fidem ꝟ possit ꝓbabiliter haberi. non tñ eui/ denter vt post ꝓbabit. ¶ Tamē ad maio/ rem declarationē hui⁹ ꝑtis pono q̄ttuoꝝ pro positiones ¶ Prima est ꝙ non est nobis eui/ denter notū nullo alio a deo esse fruendum Patet. qꝛ dicēti ꝙ aliquo creato est fruendū ꝛ tale est sup oīa diligendū. nō potest euidē/ ter ꝓbari oppositū sicut si q̄s diceret ꝙ hō de bet seip̄m sup oīa diligere Hā ꝓ̄hus videt ꝟ dicere. ix. ethicoꝝ. ꝛ ad ꝟ etiā quilibet homo naturalit inclinat ꝛc. ¶ Secūda est ꝙ ñ est nobis euidēter notū deo esse fruendū Patz ꝑ rōem iā factā. Dic tñ dicit vn⁹ ꝙ licet non sit euidēs siue euidēter demōstrabile deo eē fruendū siue deū esse ab hoīe sup oīa diligē dum. tñ ista ypothecica ꝺditional si deus est deus est sup oīa diligēd⁹ ab hoīe. est euidēs seu naturaliter rōe demōstrabilis. Et hoc ꝓ bat exsignificato hui⁹ vocabuli de⁹ seu ꝟce/ ptu quē habem⁹ de deo. s. ꝙ sit vnū creans ꝛ ꝟseruans libere oīa. ad cui⁹ nō esse sequitur

nō esse omniū. sine quo nihil possum⁹. ⁊ cetera bona que de deo ꝓcepim⁹. Uñ arguit sic. Illud est summe diligendū ab hoīe qō scit ab eo esse summū bonū sibi. sed si sciatur ab homine ꝙ deꝰ est. scitur ꝙ ipe est summū bonum hoī. Igitur. ⁊c. Sed istud dictū nō est vez meo iudicio. Unde dico ꝙ illa cōditionalis nec est euidēs nec euidēter demonstrabilis. nec ratio facta valet. Primo. quia supponit falsuz. s. ꝙ significatū siue diffinitō ꝗd nominis huiꝰ termini deꝰ sit illa oratio composita ex omnib⁹ predicatz significatib⁹ pfectōnes dei. quod si esset vez pari ratione argueretur ꝙ iste cōditionales essent euidentes. si deus est deꝰ est trinus. si deꝰ est deus generat deum. ⁊c. Secūdo ergo dico ꝙ quid nominis huiꝰ termini deꝰ est ista oratō summū bonū in entib⁹ siue aliqua proportionabilis ideo ratio nō valet. quia licet aliquis sciat ꝙ deus est ⁊ p̄sequens ꝙ aliquid est summuz bonū in entib⁹. nō tamē sequit ꝙ sciat ꝙ illō est summū bonū. nec p̄sequens ꝙ sit ab eo summe diligendū. iō patet ꝙ nec cathegorica nec ypothetica est euidēs ⁊c. Tertia positio est ꝙ nō est nobis euidēter notum ꝙ volūtas nō possit q̄etari aut satiari in aliq̄ citra deū. Patet. quia nō potest euidenter ꝓbari q̄n voluntas possit recipe vnū actū ab aliquo ente creato sicut a causa īmediata: que satiet totū appetitū volūtatis. imo difficile ē sustinere oppositū sicut patuit supᵖ. Ex hoc sequitur ꝙ opinio Auicenne q̄ ponit ꝙ inferior intelligētia beatificatur in intelligentia superiori nō potest euidēter ꝓbari. Patet ex dictis ⁊ satis notū est. Quarta ꝓpositio est ꝙ nō est nobis euidenter notū ꝙ volūtas possit quietari aut satiari p aliquē actuz. Patet. q⁹ non potest euidēter ꝓbari quin quocūq⁹ actu possibili posito in ipa volūtate possit libere velle aliq̄d aliud. ⁊ tristari etiam si careat illo. ⁊ ita nec est euidēs ꝙ volūtas possit satiari aut quietari fruitiōe beatifica quā ponim⁹ nec ꝙ non possit q̄etari aut satiari aliqua respectu alicuiꝰ creature. Ex hoc sequit ꝙ nō est nobis euidēter notum ꝙ fruitio beatifica quā speram⁹ sit nobis possibilis. sed hoc est tm̄ fide creditū. vel etiā dyaletica ⁊ pbabili rōe psuasum. patet ex p̄dictz ⁊c. Sed ꝓtra p̄dictā ꝓclusionē arguitur. ⁊ primo ꝓtra p̄mā ptem. pbando ꝙ ipso deo nō est fruendū. q⁹ fruitio succedit desiderio. igitur erit idē obiectū fruitiōis ⁊ desiderij. sed desideriū est respectu actꝰ q̄ postea habebitur deꝰ. ⁊ non respectu dei absolute. Nō em̄ desideramꝰ deum nisi quia desideramus videre eū. ergo fruitio nō est de deo absolute sz de visione ⁊c. Cōfirmatur. quia fruitio est respectu alicuiꝰ cōpleti. q⁹ respectu eiusdē respectu cuiꝰ est desideriū. sz desiderium est respectu alicuiꝰ cōpleti. nō em̄ desideramꝰ deū sed videre aut habere eum. ⁊c. Secūdo ꝓtra eandē ptem probatur ꝙ nō solo deo est fruenduz. quia ipa fruitione est fruendū. igit. Añs pbatur. quia fruitio ē diligenda. aut ergo dilectiōe que est ipsamet l' alia. Si ipsamet ergo fruitione diligēda est fruitio ⁊ p cōsequēs fruitōne fruendū ē. Si alia itez illa est diligēda ⁊ p̄sequēs ponenda est alia dilectio qua diligatur. ⁊ sic tertia quarta. ⁊ sic īfinite erūt simul vel erit aliqua dilectio nō dilecta. Cōfirmatur. q⁹ significet a. deū. ⁊ b. fruitionē sortis de deo. vel ergo sortes tenetur equaliter diligere a. ⁊ b. et p cōsequens frui vtroq⁹. vel tenet magis diligere a. q̄z b. ⁊ p cōsequens velle. a. esse q̄z b. esse. igitur citius deberet velle omne illō ꝗd repugnat ad velle b. esse. sed odiū dei repugnat ad velle b. esse. ergo citius deberet velle odiū dei esse q̄z velle a. nō esse. sed velle. b. nō esse est odire deū. ergo citius deberet velle se odire deū q̄z se nō odire deū. qō est ipossibile. quia sic simul deberz odire deū ⁊ non odire. Tertio arguitur cōtra secundā ptē cōclusionis probādo euidenti rōe ꝙ solo deo est fruendū siue ꝙ ipe solus est sup omia diligēdus. quia homo naturaliter debet diligere ordinata ad finē. ⁊ p cōsequens magis finē q̄z ea q̄ sunt ad finē. q⁹ ꝓpter qō vnūqō⁹ q̄z tale ⁊ illud magz. ⁊c. sed deus est finis hominis ⁊ finis vltimᵒ omniū qui mouet vt desideratū ⁊ amatū. ꝟij. methaphᵇ. cōmē. xxxvj. ergo hō debet deū sup oia diligere. vnde ad ꝫ facit qō ibidē dic cōmētator. si motor corpoz celestiū est magz bonᵘ oib⁹ necesse est vt sit desideratū magz bonis oib⁹. igit ⁊c. Cōfirmat q⁹ bonū cōe et diuinū est magis diligendū q̄z bonū pticulare. pmo ethicorum. g illud quod est summe diuinum ⁊ maxie cōmune bonū est summe diligendū. tale ē deꝰ. Igitur. ⁊c. Quarto sic illud quod antiq̄ phi sequendo rōem naturalē posuerūt ipi euidenter pbauerūt. sed deū esse sup omnia diligendū. antiqui phi posuerūt. igitur. ⁊c. maioz satis patet. et minoz pbatur. quia fm

apostolū Rom.j. Gentiles p creaturas visibiles deuenerūt in noticiam dei. Unde ꝺr. Deus eiñ reuelauit illis. inuisibilia eiñ ipsi⁹ a creatura mūdi p ea que facta sūt intellecta ꝓspiciunt. sempiterna quoq; virtus eius et diuinitas. ⁊c. quia cū cognouissent deū non sicut deū glorificauerūt. Ex quo arguit sic. Isti philosophi tantā ⁊ euidentē cognitiōz habuerūt de deo ꝙ fuerunt inexcusabiles ꝺ deo ꝙ nō coluerūt ⁊ glorificauerūt eū sicut deum. ergo ita euidentē noticiā habuerunt de deo ꝙ sciuerūt ipm esse colendū sicut deum. sed colere aliquid sicut deū: est diligere ipsum super omnia. ergo sciuerūt deum esse super omnia diligendū ⁊c. ¶ Confirmatur quia antiqui philosophi naturales illud cognouerunt ⁊ naturali ratione ꝓbauerunt quod precipit iure naturali. sed diligere deum super omia precipitur iure naturali. igitur ⁊c. Maiꝛ patet. quia illi philosophi cognouerūt ius naturale. sed minꝛ ꝓbatur quia illud precipit lege diuina. ⁊ p ꝓsequens etiā iure naturali. quia omnes leges diuine natura cōstant. humane autē moribus. ſm Isidꝛ. Et habetur in decretis dist. j. omēs ⁊c. ¶ Ad ista rñdetur. Ad primā vno modo potest dici sicut dicit Ockam ꝙ fruitio patrie nō proprie succedit desiderio. sed succedit fruitioni vie que est actꝰ quo deꝰ diligitur in se amore amicicie ⁊ nō amore concupiscētie. ita bene siue nō magis ꝯꝫ fruitio patrie. ⁊ ista fruitio est alius actꝰ ab actu desiderij ⁊ ista duaꝝ fruitionū idē est obiectū scz deus. Et per idē diceret ad ꝓfirmationē ꝙ licet desideriū esset respectu alicuⁱ⁹ completi. nō tamen fruitio. quia nō est idem obiectum ꝑmum desiderij ⁊ fruitōis. Nam desideriū est ꝓprie respectu alicuⁱ⁹ futuri. ideo quia actus beatificꝰ est futurꝰ ⁊ nō deus. cōcederet ꝙ obiectū desiderij qđ est summe desideratū ⁊c. est actꝰ beatificꝰ. ⁊ sic summe desideratū nō est obiectum fruitionis sed obiectum illiⁱ⁹ summe desiderati. ⁊c. Alio modo potest dici ꝙ obiectū desiderij est ipse deus vel omnino nihil est ſm illos qui ponūt cōplexe significabilia hoc est nulla res vel entitas est videre deū. Sed quia ista secunda pars distincti nō placet mihi. quia non intelligo complexe significabilia isto modo. nec bene cōcipio quo modo ista stant simul videre deum est obiectū desiderij. ⁊ nihil ē obiectum desiderij. ideo cōcedendo ꝑmam ptē scz ꝙ deus est obiectū desiderij. quia illud ē obiectū desiderij qđ vere ⁊ ꝓuenienter rñdetur ad questionez factam p quid desideras. aut sibi equiualentē. sic est de deo. Non nego tamē ḋn actꝰ beatificꝰ sit obiectū desiderij ⁊c. Quādo dicit ꝙ desideriū est respectu completi ⁊ respectu futuri dico ꝙ nō oꝑtet Nā desideriū bñ est respectu alicuⁱ⁹ obiecti. qđ de facto ⁊ ꝑncipaliter est ⁊c. ⁊ sic tale nō est futuꝝ. sed bene verꝝ est ꝙ desideriū nō est respectu iā habiti sed habēdi. ⁊c. ¶ Ad secūdam nego añs. s. ꝙ fruitione sit fruendū scz tanꝯ obiecto. Et ad ꝓbationē qñ ꝺr. fruitio est diligenda vel ergo seipsa vel alia dilectōne. dico hic ꝙ siue sic siue sic nō ꝓcludit illd antecedēs. Nam si cōcedatur ꝙ seipsa ⁊c. nō tamē valet ista ꝓsequētia. diligo fruitionem fruitione. ergo fruor fruitiōe. sicut nō sequit vsu diligo deum. ergo vtor deo. Unde tenēdo ꝙ ipsa met fruitione diligatur fruitio diligitur tamē propter deū. Et ideo illa fruitione diligo deū fruendo ⁊ diligo ipam vtendo ea. Si vero cōcedatur ꝙ fruitio diligatur p similē dilectionē ⁊ nō seipsa sicut melⁱ⁹ videtur nō sequit processus in infinituz. ḋa ꝓcedendū est ꝙ est aliqua dilectio in intellectu non actu dilecta. sicut est aliqua cognitio nō distincte cognita. sicut alⁱs dixi ¶ Ad cōfirmationē quādo ꝺr. Sortes tenet magis diligere. a. ꝯꝫ b. cōcedo antecedēs. et nego ꝓsequentiā. ergo citius deberet velle omne illud qđ repugnat b. ꝯꝫ qđ repugnat. a. qꝛ est dare aliquid qđ cōmuniter repugnat scz odium dei. ideo si cōcederetur illud ꝓsequēs sequitur ꝙ citⁱ⁹ deberet velle odire deum ꝯꝫ nō odire deū. sicut arguitur. qđ est falsuz ⁊c ¶ Ad tertiam rōnem dico ꝙ licet istud argumentū sit bonū ⁊ ꝛcludat probabiliꝛ verꝝ. non tamen euidēter. ¶ Pro cuius declaratione pono aliquas ꝓpositōnes ¶ Prima est ꝙ nō est nobis euidēs ꝙ sit aliquis finis vltimus omniū propter quē omnia fiunt. Uñ ⁊ si ꝓbs hoc posuerit ℞ tñ euidēter non ꝓbauit ¶ Secūda est ꝙ nec est nobis euidens ꝙ homo debeat ordinare oīa opa sua ad aliquem finē ꝯꝫ ad seipm. ⁊ ad suā perfectiōz. Et p ꝓsequēs nō est nobis euidēs quādo hō sit sibi finis vltimus ⁊ qñ seipo debeat frui ⁊ ñ alio ¶ Tertia est ꝙ nec est nobis euidēs ꝙ ista cōsequentia sit bona siue hec ꝓditionalis ꝑa si aliqꝭ est finis vltimⁱ⁹ oīm ille est matie diligēdus ⁊ ꝓpter seipm. Jō patet ad rōnem

Questio secūda

Quarta ꝓpositio ꝓ ꝯfirmatōe rōis est q̄ ñ est nobis euidēs q̄ bonū cōe ſp̄ ſit magis diligendū q̄ſ bonū ꝑticulare. imo ꝫ nō est vez vniuersaliť nisi qñ bonū ꝑticulare includiť in bono cōi. Aliť sequiť q̄ hō magꝭ deberet eligere salutē vni⁹ cōitatꝭ q̄ſ suāpsi⁹. ⁊ se damnari q̄ſ vnā cōitatē cui⁹ nō esset ps. qđ est falsum ✠ Sz dubitaťꝫ ꝫ q̄d sit finis vltim⁹ naturaľ creature rōnalis. vtz de⁹ seu fruitio dei. Et circa ꝫ pono aliquas ꝓpositiōes

Prima est q̄ fruitio dei nō est finis naturalis creature rōnaľ in quē tēdat tāq̄ſ ī finez sui appetit⁹ naturaľ. Patet. q̄ si ita essz ille finis eēt a creatura rōnali naturaliť acq̄sibiľ. ⁊c. Secūda ē q̄ creatura rōnaľ nō tēdit ī deū tāq̄ſ ī finē vltimū sui appetit⁹ naturalis. Patz. q̄ aliť sequiť q̄ natura possz hmōi finē hře naturaliť Tertia est q̄ creatura rōnalis tēdit ī seipam. i. ī ꝓfuationē ⁊ in bonū suāpsi⁹ tāq̄ſ in finē vltimū sui appetit⁹ naturalis. patz ad experiētiā cuiuslibz ⁊c Quarta est q̄ creatura rōnalis appetitu rationali ⁊ libero pōt ⁊ dz tēdere ī aliud q̄ſ in seipam tāq̄ſ in finē vltimū. ſ. in deū. Patet ex ꝑdictis.

Sz ꝙ ꝓmā ꝓpositionē instať q̄ creaťa rōnalis naturaliť appetit suā beatitudinē ſz ipa fruitio est ei⁹ beatitudo. Igiť eā naturaliť et appetitu naturali appetit. Et vltra. igiť ē sibi naturaliť possibiľ. q̄ appetit⁹ naturaľ nō appetit sibi naturaliť ipossibile Pro isto pono alias ꝓpōes Prima est q̄ creatura rōnalis si nūq̄ſ audiuisset loq̄ de beatitudie quā speram⁹. eā nō appeteret appetitu naturali distincte ⁊ absolute. Patz. q̄ ignoraret istā beatitudinē nec ad ei⁹ cognitōz possz venire p naturalē rōem Secūda ē q̄ creatura rōnalis btitudinē quā speram⁹ appetit appetitu naturali ⁊ ꝯfuse. ptz. q̄ ꝙlibet taľ naturaliť appetit q̄ bñ sit sibi. ⁊ q̄ nihil tristabile vľ ꝺriū sustineat. ⁊ ꝫ est beatitudinē appetere. sal tē ꝯfuse. ſz ex ꝫ nō sequiť q̄ btitudo sit creatura rōnali naturaliť possibiľ. q̄ſ quis sic dictū ē naturaliť appetať Ūñ sit tertia ꝓpō. creatura rōnalis appetitu naturali ⁊ ꝯfuse bñ appetit aliq̄d qđ est sibi naturaliť ipossibile ⁊ appetitu rōnali etiā distincte bñ appetit qđ ē sibi simpľr ipossibile sic q̄ nō possit tristari vľ dolere ⁊c. Quarta ē q̄ creatura rōnaľ rōnabiliť nō appetit distincte ⁊ absolute sibi ipossibile qđ credit eē tale. patz satz. Et dico qđ credit ⁊c. q̄ aliq̄s rōnabiliť in casu appetit sibi ipossibile. q̄ nō credit illud eē sibi impossibile. dico etiā absolute. q̄ aliq̄s subꝺitione ī casu rōnabiliter appetit qđ credit sibi esse impossibile sic penitēs appetit pctm̄ ꝑteritū nō fuisse subꝺitōe si ꝫ esset possibile. ñ tñ debte absolute. q̄ licet q̄s debeat simpľr ⁊ absolute appetere aliq̄d qđ nescit euidēter esse sibi possibile. sic esse beatuz eternaliť. nō tñ debet aliq̄s sic appetere qđ credit sibi ipossibile. Et sic pz ad rōem Ad quartā dico. ꝓmo q̄ phi etiā sequēdo rōem naturalē multa posuerūt q̄ nō euidenť ꝓbauerūt ſz solū p suasiue ⁊ dialetice. imo pauca demōstrauerūt euidenť. multa etiā posuerūt sine magꝭ probatione miscēdo se opinionib⁹ vulgi ⁊ legibus ⁊c Secūdo dico ad auctoritatē apľi q̄ añ ortū pho⁹ magnoz fuerť patriarche ⁊ cult⁹ dei fuit reuelat⁹ hoib⁹. ⁊ iō phi hoc sciuerūt. ⁊ tñ q̄dam eoz eū nō coluerūt. sed timore tyrannoz vt eis placerēt coluerūt ydola. ⁊ illi fuerunt inexcusabiles. ⁊ hos reprehendit apostol⁹ Sed ꝓtra. apostolus dic̄ inuisibilia dei. ⁊c. ergo hoc potuerūt p rationem phi naturalē ꝓbare. Dic dico tertio q̄ licet potuissent ꝫ aliqua naturali rōne ꝓsuadere. nō tñ euidēter ꝓbare. similiter habita reuel. tōe q̄ de⁹ est credēti deū esse multa possunt ex cognitōe creaturaꝝ concludi de deo que aliter non cōcluderētur Et ideo pz ad rationē Quarto dico ad cōfirmationē q̄ aliquid p̄cipitur iure naturali dupliciter Uno modo exp̄sse ⁊ formaliter sicut illud ꝫ facias alt̄ qđ tibi vis fieri. Alio modo latenter ⁊ virtualiter ⁊ quasi ī añcedēte. et ista sunt adhuc ī duplici differētia. q̄ sequiť aliquid vel euidēter vel solū ꝙsequētia fideliter credēda. Illa ergo q̄ ꝓmo modo p̄cipiūť iure naturali vel ex eo euidēť sequūtur cognouerunt phi euidenť nō alia sicut sunt illa q̄ ī euangelio habenť ꝓ maiori pte. ⁊ tale est deum esse summe diligendū. quare. ⁊c. Et hec de tertia ꝯclusiōe. Hūc ad rōes factas in ꝓncipio q̄stionis. Ad ꝓmā negať añs. sic patet in ꝓma ꝯclusione. Et ad ꝓbationē dico. q̄ obiectū fruitōis est ꝓportionatū ꝫtuti create. loquēdo ꝓprie de ꝓportione sic mathematici loquūtur. quia sic infiniti ad infinitum nō est ꝓportio. sed tamē bene est ei ꝓportionatum tali ꝓportione que suffic̄ ad vitalē immutationē potētie pceptiue ab obiecto pceptibili de qua tangeť in sequēti q̄stione. ideo transeo. Ad secundaz etiā negať antecedēs sicut patz ex scda ꝯclusiōe. Et ad

ꝓbationē dico q̄ ☞frutib⁹ nō est fruendū. Et ad maiorē dico q̄ licet ☞frutes sint ꝓpter se diligende nō tñ sequit̄ q̄ eis sit fruendū saltez obiectiue. rō quare negat ꝓsequētia patet ex ꝓmo articulo q̄stionis statim post diffinitionem vsus z fruitiōis. ¶ Ad tertiā dc̄d sit d añcedēte patz ex tertia ꝓclusione q̄ rō ꝓcludit vez. Igit̄ zc̄. ¶ Ad quartā factā post oppositū q̄stionis ptz ex tertia ꝓclusiōe q̄ vtra q̄s añcedēt̄ est negāda. tñ rndendo ad formam tituli q̄stionis ex sup̄ dictis q̄tuor patēt. Primū est q̄ aliud a deo p̄ōt esse fruitionis obiectū. s. frutitōis inordinate. Secundū est q̄ aliud a deo p̄ōt esse etiam ordinate fruitōis obiectū. s. fruitōnis que est vsus zc̄. Tertiū est q̄ solo deo est fruendū. s. obiectiue. Quartū q̄ ꝫ nō est nobis euident̄ notuz scz ꝓ statu vie. Sic igit̄ patz rndendo ad q̄situm ꝟm intētionē tytuli q̄stionis. Et hec de scdo articulo ꝓncipali y ¶ Quantum ad tertiū articulū mouēde sunt z soluende tres dubitatōes circa materiā q̄stionis. ¶ Pria est vtrū rōnalis creatura posset frui essentia diuīa nō fruēdo aliq̄ ꝑsona vel etiā vna ꝑsona nō fruēdo alia. videt̄ q̄ sic. q̄ nō magꝭ repugnat essentie diuīe termiare actuz fruēdi sine ꝑsona vel vni ꝑsone sine alia q̄ ipi ꝑsone repugnat termiare dependentiā nature assumpte sine essentia vel sine alia ꝑsona. Igit̄ cū ꝑsona filij termiet dependentiā nature assumpte sine essentia vl' sine alia ꝑsona. sequitur zc̄. Oppositū videt̄ q̄ nō est nisi vnū obiectū q̄ licite est fruendū. igit̄ nō stat frui ipo nisi fruēdo oī illo q̄ō est ipm. ¶ Secūda dubitatio est vtrū rōnalis creatura teneat magis diligere vnā personam diuinam q̄ aliam. Videt̄ q̄ sic q̄ tenet̄ diligere filiū. q̄ redemit ipam z q̄ passus est ꝓ ipa. z nō sic tenet̄ diligere ꝑem. igit̄ magis zc̄. oppositū videt̄. oīs ꝑsone diuīe eque bone sunt z eius dē bonitatis. igit̄ eque diligēde zc̄ ¶ Tertia dubitatio est. vtz rōnalis creatura licite diligat deū ꝓpter aliq̄d aliud ab ipo z nō ꝑcise ꝓpter seipm. videt̄ q̄ sic. q̄ aliq̄s licite diligit deuz q̄ creauit z redemit ipm z ꝓpter sua bñficia z ꝓpter suā retributionē. Un̄ ps ¶ Inclinauit cor meū ad faciendū iustificatōes tuas ꝓpter retributionē. Oppositū videt̄ q̄ ꝫ esset vti deo quod est illicitū. similit̄ ꝓpter q̄ vnū quodq̄ tale z ipm magis. zc̄. ¶ Ad ꝑmā dubitationē teneo ꝓtra scotū z pono quattuor propositōes ¶ Pria est q̄ nulla rōnalis creatura siue in via siue in ꝑria potest cognoscere vel diligere diuinā essentiā nō cognoscendo vel diligēdo q̄libet ꝑsonā. Probatur. q̄ nūq̄ de eadē re seu de termīs supponentib⁹ ꝑ eadē re debēt ꝓcedi cōtradictoria nisi hoc habeatur ex scriptura sacra vel ex determinatione ecc̄ie vel ex talib⁹ inferat̄. cuz igit̄ eadē res sit essentia z ꝑsona nō est ꝓcedendū q̄ aliq̄s possit cognoscere vel diligere essentiam z nō ꝑsonā cū hoc nō habeat̄ aliquo ꝑdictoꝝ modoꝝ. Maior patz. q̄ cū difficillimū sit intelligere ꝓtradictoria verificari de eadem re. hoc nō est ponendū nisi solū vbi fides cogit. quare zc̄. ¶ Secūda ꝓpositio est. q̄ nulla rationalis creatura siue in via siue i patria potest cognoscere vel diligere vnam ꝑsonam nō cognoscēdo vel diligēdo quamlibet ꝑsonā diuinam. Probatur ꝑ illud dictum ꝑpi. Qui videt me videt z patrē. Et si dicatur q̄ istud ꝓcedit de facto z nō de possibili. tūc sequitur q̄ ista cōsequentia christi ñ valuit. quia antecedēs p̄ōt eē verū sine cōsequente. Similit̄ hoc est cōtra expositionez Augustini ꝓmo de trini. ca. ꝫ. dicētis q̄ neuter sine altero ostēdi potest. Itē probat̄ fortius quia sequit̄. pater diligitur. ergo essentia diligitur. sicut patet ꝑ ꝓmam ꝓpositionez z eī⁹ ꝓbationē. Et similit̄ bñ sequitur. essentia diligitur. ergo filius diligit̄. sicut patet ꝑ idem. ergo sequit̄. pater diligit̄ ergo filī⁹. zc̄. ¶ Tertia est q̄ aliqua rationalis creatura i via potest assentire se cognoscere vel diligere diuinā essentiam nō assentiendo se diligere vel cognoscere. imo assentiēdo se non cognoscere vel diligere aliquā diuinā ꝑsonaz patet de ꝑbis qui nō cognouerunt trinitatē personaꝝ. z de hereticis qui credunt nō esse tres personas. et tamē cognoscunt z etiaz diligunt vel credunt se cognoscere et diligere diuinā essentiam. Et intelligēdo predicta d cognitione z dilectōne que de ꝑ se terminatur ad diuinā essentiā vel personaz tanq̄m ad obiectū ꝓpriū ¶ Pro quo sit quarta ꝓpositio q̄ rationalis creatura in via p̄ōt cognoscere z diligere p accidens vnā ꝑsonam diuinā nō cognoscendo vel diligēdo aliam. Patet. quia aliquis potest cognoscere hūanitatem ꝑpi non diligendo patrem aut spiritumsanctū. Igitur potest diligere filium ñ diligendo patrē aut spiritumsctū. Consequētia tenet ꝓpter cōmunicatōz idiomatuz.

Z ¶ Ad cui⁹ declarationē distinguendū

est q̄ viatorem frui vna p̄sona sicut persona filij vel eā diligere aut cognoscere. potest intelligi dupliciter. Uno modo p̄prie. q̄a tal' persona est ens vel obiectuz talis fruitiōnis de p̄ se. Alio modo potest intelligi viatorē diligere filiū dei p̄ accidēs. s. p̄ cōmunicationē idyomatū. quia scz obiectū siue fruitiōis vel dilectionis est humanitas vnita filio dei p̄pter quā vnionē hec est p̄cedēda. Iste diligit filiū dei sicut passio illata humanitati est causa quare p̄cedim⁹ q̄ filius dei est passus z isto modo potest p̄cedi q̄ aliq̄s potest diligere vnā p̄sonā nō diligēdo aliā. vel etiā nō diligēdo essentiā. quia p̄dicata que sic p̄ueniunt p̄sone vnite humane nature. p̄ cōmunicationē idyomatū p̄nt negari ab alia p̄sona. Et similiter ab essentia. sicut cōmuniter cōceditur q̄ filius est incarnat⁹ z passus z nō pater. nec etiā essentia ſm aliquos Si ergo aliquis diligeret humanitatē xp̄i z odiret deū. patet p̄positū. Et ſm istū modum loquendi essent p̄cedēde alique p̄positōes mirabiles.

¶ Prima est q̄ stat q̄ aliquis diligat deū super oīa z tamē eadē dilectōe mortaliter peccat. Patet. quia ponat⁹ q̄ aliquis delectetur in hūanitate xp̄i z fruatur ea. seu diligat sup omnia nesciēs q̄ est assumpta. tūc iste mortaliter peccat. quia fruitur creatura. s. hac humanitate. z tamē eadē dilectōe diligit deuz sup omnia p̄ cōmunicationē idyomatuz. vt patet. Igit̄ zc̄. Sed ꝓtra quia sequit̄. iste fruitur hac humanitate. ergo diligit eā plus q̄z deū. q̄ diligit eā sup oīa alia ab ea. ergo p̄ cōmunicationē idyomatū diligit deū pl⁹ q̄z deū. z pari ratōe iste essent p̄cedende. Judei oderūt deū plus q̄z deū. z viderūt deū clarius q̄z viderūt deū. Et pari ratōe Maria minus dilexit filiū q̄z dilexit spūmscm. quia minus dilexit humanitatē filij q̄z spūmsanctū. imo sequit̄ q̄ de⁹ min⁹ diligit se q̄z diligat se. q̄ filius min⁹ diligit humanitatē suā q̄z diligit se. Igit̄ si oīa p̄dicata que p̄ueniunt nature sic vnite p̄ueniret etiā filio dei p̄ cōicationē idyomatū hoc p̄dicatū min⁹ diligi a filio. q̄z filius diligat a se: p̄ueniret filio. Et sil'r h̄ esset p̄cedēda. xp̄s vult q̄ min⁹ diligam⁹ euz q̄z diligam⁹ eū. q̄ vult q̄ min⁹ diligam⁹ suam humanitatē q̄z diligam⁹ eū. s. dilectōe ordinata. Igit̄ zc̄. ¶ Ad ista posset dici sequēdo viam p̄dictā q̄ nō est maior rō quare sit cōicatio idyomatū in istis p̄dicat⁹ tangit̄. pcutit̄. crucifigit̄. q̄z in istis fruit̄ diligit̄. cognoscit̄. ideo p̄cederent̄ p̄dicte p̄positōes. Nō em̄ videtur incōueniēs p̄cedere q̄ de⁹ min⁹ diligit se q̄z diligit se. sicut p̄cedit̄ q̄ de⁹ minus diligit se ſm naturā humanā q̄z diligit se ſm naturā diuinā. z sic ꝺ aliis. ¶ Alio mō si h̄ via nō placet pōt dici q̄ multa p̄dicata sunt que cōueniūt nature humane. que nō p̄ueniunt filio dei. sicut natura humana est vnita filio dei z nō fil⁹. Similit̄ natura humana ē creatura z est realiter distincta ab essentia diuina z incepit esse. z tm̄ nō fil⁹. s̄z sufficit sanct⁹ q̄ natura humana cōicet idyomata. i. p̄prietates nature humane sicut nasci de muliere sitire. esurire. mori. zc̄. nō sic aūt in istis frui. diligi. cognosci. zc̄. S̄z q̄ iste mod⁹ dicendi videt⁹ oīno volūtari⁹ p̄ma via videt⁹ probabil'.

¶ Nō ſm illā viaz sit secūda p̄positio. q̄ stat q̄ aliquis odiat deū z tamē eodē actu meretur. Patet. q̄ ponat⁹ q̄ aliq̄s odiat humanitatez xp̄i. nesciēs eā esse humanitatē christi. s̄z credens eam esse humanitatez alicuⁱ⁹ alterius hoīs mali z p̄pter hoc odiat eā decept⁹ errore inuincibili: sequit̄ p̄positū. ¶ Tertia est. q̄ stat q̄ aliq̄s simul z semel eadē re fruat⁹ z vtatur meritorie. Patet. q̄ ponat⁹ q̄ aliquis diligat deū sup oīa z talis videat xp̄m nesciēs tm̄ ipm esse xp̄m s̄z credēs eū esse petz quem diligit p̄pter deū. sequit̄ p̄positū arguēdo exp̄positorie zc̄. ¶ Quarta est q̄ stat q̄ aliq̄s sit z semel eadē re fruat⁹ meritorie quā odit meritorie. patet. q̄ ponat⁹ q̄ aliq̄s sūme diligat xp̄m z nūq̄z viderit ipm nec sciat ipm discernere ab alio z tm̄ odiat iudā q̄. p̄didit xp̄m. tūc occurrat sibi iudas z credat ipsum esse xp̄m decept⁹ errore inuincibili. sequit̄ p̄positum arguēdo exp̄positorie ¶ Existis ergo patet veritas quarte p̄positōis principalis z intellect⁹ p̄me z secūde sicut patet intuenti

AA ¶ Sed ꝓtra p̄mam p̄positionē p̄ncipalē arguit̄ sic. q̄ q̄n vnū nō est de intellectu alteri⁹ nō est incōueniēs vnū intelligi sine alio. s̄z p̄sona diuina non est de intellectu ad̄ditatiuo essentie diuīe. igit̄ nō est ꝓtradictio q̄ essentia diuīa intelligat nō intellecta p̄sona. Igitur zc̄. ¶ Secūdo alⁱ⁹ est conceptus essentie z alius est cōceptus p̄sone. igitur est aliq̄s p̄cept⁹ essentie q̄ nō est p̄cept⁹ p̄sone. z ita ꝓtradictoria verificant̄ ꝺ essentia z p̄sona quāuis sint vna res. ¶ Tertio ꝓbi habuerūt aliquam cognitionē de deo et diuina essentia sed nullā penit⁹ de p̄sona. Igit̄ nō obstante identitate dei z persone diuine

aliqd affirmatur de deo qđ negat de psona. ¶ Quarto tra secundā ꝓpositionē q: ꝯ̄ quis idem nō possit affirmari ⁊ negari de eadē re nō tamē est inconueniēs aliqd vere affirmari de vna re ⁊ vere negari de alia Igit quicqd sit de essentia ⁊ psona que sunt eadē res tam possibile est ꝙ cognosci ⁊ diligi affirmarent de vna psona ⁊ negētur de alia. Ex quo sūt distincte res ⁊c. ¶ Ad ista rñdetur. Uñ ad ꝑmā potest dici ꝙ quādo aliquid non est de intellectu alteri⁹. nec idē realiter cū illo pōt tūc intelligi alio nō intellecto. nō sic aūt in ꝓposito ⁊c. Tamen potest hic distingui ꝙ aliquid esse de intellectu alicui⁹ potest intelligi dupliciter. Uno modo quia nō potest intelligi nisi illo intellecto. ⁊ sic psona est de intellectu quidditatiuo essentie Alio modo q: est ps eius vel ꝯstituēs ipm ⁊ sic psona nō est de intellectu essentie nō tamē potest essentia intelligi sine psona ꝓpter idēptitatē realē essentie ⁊ psone. Et similiter de psona ¶ Ad secūdam dr ꝙ oīs cōceptus essentie est cōceptus psone ⁊ ecōuerso. tñ aliq⁹ ꝓceptus primo dr de essentia ꝯ̄ de psona. Et ratio ē. qa est aliq⁹ qui vere dr de oīi illo de quo dr essentia diuīa ⁊ de nullo alio. ⁊ tamē nō sic respicit aliquā psonā. quia dr de aliquo ỏ quo nō dr illa psona. sicut esse sapiēs. esse creatiuum. ⁊ hmōi. que ꝑmo cōpetūt essentie ⁊ nō psone. Nō em̄ esse creatiuū ꝑmo cōpetit pri q: cōpetit filio q nō est pater. Si vero dicat ꝙ ista rñsio destruit rōem ꝑme ꝓpositiōis quia hic vere aliquid affirmat ỏ essentia qđ vere negatur de psona. sicut dr ꝙ essentie ꝑmo cōpetit aliquis ꝓceptus ⁊ patri nō cōpetit ꝑmo ille idem ꝓcept⁹. ¶ Rñdeo ꝙ ista affirmatio ⁊ negatio debēt ꝓcedi quia sequuntur euidēter ex illis que fide tenem⁹. quia eo ipso ꝙ fide tenem⁹ ꝙ deꝰ est creatiu⁹ ⁊ quicqd est deꝰ est creatiuū. ſ. quelibet psona diuina. etiā hoc tenem⁹ ꝙ pater non est filiꝰ. euidenter sequit ꝙ iste ꝓceptus ꝑmo cōpetit essentie ⁊ nō patri. q: ꝑmo cōpetere alicui est cōpetere illi ⁊ nulli alteri. nisi de quo ipm verificatur cōpetere aūt nō ꝑmo est competere alicui. ⁊ tamē cū hoc cōpetere alij. de quo ipm nō verificatur. Et ita si esse ꝓceptū alicui⁹ est rep̄sentare seu significare aliqd ⁊ nō aliud cōcedendū esset ꝙ aliquis est cōcept⁹ psone q nō est essentie. quia est aliq⁹ conceptus psone q ꝑcise cōpetit vni psone ⁊ nō alteri. ⁊ p conseqūs nō est ꝓcept⁹ essentie ex quo nō vere cōpetit omni de quo dr essentia BB ¶ Ad tertiā dr ꝙ quācūꝯ cognitionē habuerunt phi de diuīa essentia. habuerūt etiā de psona. ꝯ̄ phi nō habuerūt cognitionē de diuīa essentia nisi habēdo aliquos cōcept⁹ simplices cōmunes deo ⁊ creaturis. vel ꝓcept⁹ p̄ prios negatiuos ⁊ cognitiuos. sed oīes tales cōceptus ad quos potuerūt phi deuenire equaliter competebāt cuilibet psone sicut diuīe essentie. cuiusmodi sunt tales. immateriale. summū. eternū. sapiēs. ⁊c. ¶ Dico tamen secūdo ꝙ hoc nō obstāte phi potuerūt scire tales ꝓpositiōes de⁹ est immaterial'. summus. eternꝰ. ⁊ nō istas. deꝰ est trinꝰ ⁊ vnꝰ. deus est pater. filius. ⁊ spūssanct⁹. ⁊ hoc modo dr cōmuniter ꝙ potuerūt naturalit cognoscere diuinā essentiā ⁊ nō trinitatē psonarū ⁊c. ¶ Tertio dico. ꝙ loquēdo de ꝑfute ꝓmonis sicut cōceditur ꝙ ex puris naturalibus phi diuinā essentiā cognouerūt. ita ꝓcedendum est ꝙ trinitatē psonaꝝ cognouerūt. sed nō cognouerūt trinitatē psonaꝝ id est. deuz esse tres psonas ¶ Quarto dico ꝙ stat ꝙ aliquis trinitatē psonaꝝ cognoscat ⁊ diligat ⁊ tamē nō cognoscat se trinitatē psonaruz cognoscere aut diligere. ímo credat oppositum scz se trinitatē nō cognoscere ⁊ eam odire ⁊c Patet clare. vñ apparet ꝙ aliqua cōsequētia nō valet. ⁊ tamē nō stat ꝙ aliq⁹ assentiat añcedēti illi⁹ q̄n assentiat ꝓsequēti. Patz ỏ ista deū trinū ⁊ vnū cognosco. ḡ cognosco deuz trinū ⁊c. ¶ Ad quartū dico ꝙ nō est ꝓcedendum aliqd vere affirmari de aliqua re et ꝑe negari ab alia re. que tamē est vna res numero simplicissima ⁊ vna res singularissima est quelibet illaꝝ rez nisi vbi fides cōpellit. modo in ꝓposito ꝯ̄ quis pater ⁊ filiꝰ distinguūtur realiter. tñ vna res simplicissima est p̄ ⁊ filius. ⁊ ideo q̄cqd vni cōpetit competit alteri: nisi vbi fides cogit dicere oppositū. sic autez nō est hic. ímo magis ꝓcedit ꝓpositū. Nā Augustinꝰ ꝑmo de trini. ca. x. ex idēntitate patris ad filiū probat ꝙ vnꝰ sine alio oñdi non potest simplicit in diuersis locꝫ ex idēntitate ipsoꝝ. probat ꝙ neuter creat sine alio. Igit eodē modo probabit ꝙ neuter sine alio pōt intelligi ⁊c ¶ Ad argumentū ꝑncipale dico ꝙ plus repugnat essentie diuīe termīare actum intelligēdi sine psona ꝯ̄ repugnat vni p̄sone termīare dependentiā nature assumpte sine alia. sicut ꝑm beatū Augustinū plus repugnat vni psone creare sine alia ꝯ̄ icarnari

Questio secunda

sine alia. ¶ Dico secūdo q̄ nō est nobis euidens q̄ sit maior repugnātia hic q̄z ibi. nec ista repugnātia potest ꝺcludi rātōe naturali. vnde secluso articulo fidei p̄ nullā rōnem potest p̄bari q̄ vna p̄sona potest incarnari sine alia plus q̄z possit p̄bari q̄ vna pōt creare sine alia ꝛ ita in ꝓposito ¶ Dico tamē tertio q̄ vnū est tenendū ꝛ aliud nō. Et si quaratur vñ cōstat ad hoc dico q̄ p̄ scripturam sacrā ꝛ determinationē eccie ꝛ non aliunde ¶ Dico quarto ꝛ hoc sequit ex p̄dictis. Q̄ p̄babiliter potest ꝺcedi diuinā essentiam terminare depēdentiā nature assumpte. patet p̄ rōem supra factā cū nō cogat fides ad oppositū vt videtur Sed de hac materia videndū erit in tertio libro Nec de prima dubitatione. ꝛc. ¶¶ ¶ Ad secundā dubitationem rñdeo ꝛ pono quattuor ꝓpositiones ¶ Prima est q̄ nulla rōnalis creatura tenetur magis diligere vnā diuinā p̄sonā q̄z aliam. Patet. q̄ eadē est bonitas omniū ꝓpter quā debet rōnalis creatura eas diligere.

¶ Secunda est Q̄ nulla rōnalis creatura posset siue licite siue illicite magis diligere vnā diuinā p̄sonam q̄z aliā. patet ex dictis ī p̄ma dubitatiōe. quia quacūq̄z dilectōe diligitur vna diligit alia ꝛ loquor de dilectione que terminat de p̄ se ꝛ nō de p̄ accidēs ad p̄sonam diuinā ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio est ꝺtra aliquos q̄ nulla rationalis creatura propter aliquā causam tenet diligere vnā p̄sonā diuinam ꝓpter quā nō tenet diligere aliā. Oppositum dicūt aliq̄ ꝓpter rōem factā proponēdo dubitationē. q̄ diligo filiū ꝓpter hanc causam q̄ redemit me. ꝛ nō diligo patrē ꝗa redemit me ꝛc. Sed rō nō valet q̄ licet non diligā patrē quia redemit me vel ꝗa passus aut mortuꝰ est p̄ me. tamen eadē causa q̄ diligo filium. q̄ scz filiꝰ redemit me. ꝛ q̄ passus ꝛc. diligo similiter patrē ꝛ spūmsanctū. q̄ filius redemit me. q̄ quantū opatus est filius ad redemptionē tm̄ illi opati sunt. ꝛ sic non valet rō ¶ Probatur ergo ꝓpositio. quia sequitur bn̄ ꝓpter a. causaz diligo filium. ergo ꝓpter eandē causam diligo spūmsanctū. ꝛ similiter patrē. Igit ꝛc. ꝓna tenet. ꝛ añcedēs patet. ſ. q̄ illa ꝺna sit bona per illa que dicta sunt in secūda dubitatione ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ nō obstantibꝫ p̄dictis illa eadē causa propter quā rationalis creatura diligit q̄m libet p̄sonam diuinā. p̄ diuersas propositiones causales exprimit in cōparatōe ad aliā ꝛ aliā p̄sonā. Patet. q̄ vere dicit. diligo filiū quia ipe redemit me. ꝛ nō diligo patrē. quia ipe redemit me. sed quia filiꝰ redemit me Et hoc probat ratio. ꝛc. ¶¶ ¶ Ad tertiā dubitationē sunt diuersi modi dicēdi. Vñ dicit vnus doctor. ſ. magister Gregorius. Q̄ omis actꝰ quo aliquis diligit deū propter aliquid aliud a deo est illicitꝰ vitiosus ꝛ abusiuus. Et ad hoc facit plures rōes ꝺtra vnuz alium doctorē qui tenet oppositū. ſz eas causa breuitatis dimitto. videat eas qui vult. iij q. dis. p̄me. ar. ij. ¶ Ad auctoritatē aūt p̄salmiste supra inductā respōdet. q̄ ibi ly propt nō tenetur causaliter ita q̄ retributō sit causa finalis dilectionis vel iustificationis. sed cōsecutiue ita q̄ iustificationes illas sequit eterna retributio. ꝛ sic actū dilectionis dei cōsequitur retributio p̄miꝫ. sed nō debet fieri ꝓpter intuitū premiꝫ ꝝ Bern̄. de diligendo deū. nō sine premio inquit diligit deus. ꝛ si absq̄z intuitu premiꝫ diligendꝰ sit. Et eūdem sensum habet glosa ibidē Sed q̄ videtur mihi q̄ iste modus dicēdi nō euacuat totaliter difficultatē. Ideo cōtra hoc p̄babiliter dicā aliqua. ¶ Unde p̄mitto istā distinctionē. Q̄ hec dictio ꝓpter quādoq̄z capitur cōsecutiue. ꝛ tūc denotat ordinē cōsecutiōis vnius rei ad aliā. vt cum dicit. premiuz dat propter meritū. Nihil em̄ aliud significatur nisi q̄ post meritū datur premiū. ꝛ non nisi post meritū sicut alias patebit in materia ꝺ merito. Quādoq̄z vero capit causaliter. ꝛ ꝝ dupliciter. q̄ quādoq̄z denotat causalitatez motiuā siue efficientē vt cū ꝺr. intellectus assentit cōclusioni ꝓpter euidentiā p̄missarum Quādoq̄z vero denotat causalitatē finalez. vt cū dicit. creatura diligēda est ꝓpter deum De ꝓma aūt significatōe nō est ꝝ difficultas Sed de alijs pono quattuor propositōes.

¶ Prima est q̄ nulla rationalis creatura licite diligit deū propter aliq̄d aliud ab ipso tanq̄z ꝓpter causam efficientē motiuā precisam aut p̄ncipalem. Patet. quia in oī dilectione licita respectu dei. principalis causa efficiens motiua debet esse summa bonitas diuina. que est obiectū charitatis sicut ī omni credulitate licita respectu articli fidei p̄ncipalis causa efficiēs motiua nō debet eē rō seu p̄babilitas sed auctoritas diuina que p̄cipit sic credere ¶ Secūda ꝓpositio est q̄ rationalis creatura licite diligit deū propt aliquid aliud ab ipo tanq̄z ꝓpter causam effici-

entem motiuam. nō tamē p̄cisam aut princi palem. ℔ patet quia sicut aliquis licite credit articulū fidei propter rōem seu apparētiam aliquā mouētem. imo sine hoc nō posset cre dere. vt alias dixi. nō tamē propter hoc p̄ci se aut p̄ncipaliter debet credere vt dictū est. sic aliquis diligit deū propter bñficia sua et propter retributiōz eternā tāq̄ propter cau sam motiuā ad dilectōem. nō tamē p̄cipa liter aut p̄cise sed p̄ncipaliter propter ipsum met deū. Uñ ad hoc videt facere auctoritas psalmiste p̄dicta. z similiter experiētia. qz vi demus q̄ doctores z p̄dicatores volentes mouere fideles ad dilectōz dei: mouēt ad h et bñficijs creatōis redēptōis. z saluatōis. z cōstat q̄ audiētes hmōi motiua accēdūtur ad maiorē dilectiōz dei p hoc. ꝛc. z nimis eēt durū dicere q̄ in hoc peccarēt. Igitur ꝛc

¶ Tertia propositio est. q̄ nulla rationalis creatura licite diligit deū propt aliq̄d aliō ab ipo tāq̄ propter causam finalē p̄ncipalē z simpliciter vltimā. ℔ patet. quia hoc est per uertere ordinē diligēdoz cum dr z nihil ali ud sit simpliciter vltim⁹ finis. Et est vti fruē dis z frui vtēdis. que est maxima quersitas fm Augustinū z hoc probāt optime ratōes z auctoritates p̄dicti doctoris. vt patet intu enti ℔ ¶ Quarta propositio est q̄ ratō nalis creatura licite diligit deū propt aliq̄d aliud ab ipo tāq̄ propter cām finalē. nō ta mē p̄ncipalē aut simpliciter vltimaz. ¶ Uñ ad declaratōem ist⁹ propositōis i qua diffi cultas p̄ncipaliter iacet distinguēdū est. Q̄ diligere deū propter aliq̄d aliud vtputa p/ pter a. tāq̄ propter finē potest dupliciter in telligi Uno modo q̄ tali dilectōe diligatur deus referēdo seu ordinādo ipm i aliud tan q̄ i finem. z tūc dico q̄ talis dilectio est illi cita. z est vsus dei z abusus vicios⁹. et hoc est cōtra illū doctorē quē reprobat magist⁹ Gregori⁹. quia tenet q̄ aliquis vsus dei est licitus. hoc ēm sufficiēter reprobāt ratiōes eius. Uñ cū deus z nihil aliud a deo sit sim pliciter vltim⁹ finis. z tāq̄ vltim⁹ finis dili gēdus. deus nō est licite ordinabilis i aliq̄d aliud tāq̄ i finem siue vltimū siue ñ vltimū ideo oīs dilectio qua sic referret esset illici ta z abusiua. quia est amor cōcupiscētie z nō amor amicicie. omīs autē amor cōcupiscen tie p̄supponit amorē amicicie. ita q̄ quando aliq̄d diligitur amore cōcupiscētie est aliq̄d magis amatū amore amicicie. z p ꝓns oīs amor concupiscētie respectu dei est illicit⁹. igi tur. ꝛc. Alio modo potest dici vel itelligi de um diligi propter aliq̄d aliud tāq̄ propt fi/ nem. nō sic. quia dilectōe illa referatur deus i aliquid aliud tāq̄ i finem. sed quia illa di/ lectio refertur seu ordinatur i aliquid aliud tāq̄ i finem. Nō quidē vltimatū sed vlteriꝰ ordinatū i deum. Et tūc dico. q̄ sic itelligit predicta propositio. z sic aliqua dilectio dei qua diligit propter aliud tāq̄ propter finez. est licita. z illa ñ est vsus dei sed fruitio. licet bñ sit vsus creature. Uerbi gra. Si quis di ligat deū sup oīa z tāq̄ finem vltimū. referē do seu ordinādo illam dilectiōem i beatitu/ dinem seu felicitatē sine eliciēdo eā propter felicitatē tāq̄ propter finē ñ simpliciter vlti/ mum. sed vlteri⁹ ordinatuz i deum. Dico q̄ illa dilectio est licita. Qđ patet. quia oīs di/ lectio vie potest licite ordinari i beatitudinē tāq̄ i finem. non tamē ꝓstituēdo beatitudi/ nem tāq̄ finē vltimū sed vlteri⁹ ordinādo eā i deum. z diligēdo eā propter deū sūmebo/ num. Nec ꝓra hoc valēt rōes vel auctorita tes quas magist⁹ Gregori⁹ facit. sed solum probāt p̄mā z tertiā ꝓpositōes z nihil faciūt ꝓra secūdam vel tertiā ꝓra quartam itelle ctam modo p̄dicto. sicut patet ꝛc. ¶ Si aūt dicatur cōtra id qđ modo dictū est. q̄ beati tudo ñ est finis vltim⁹ ꝛc. quia dicit p̄hus q̄ felicitatē null⁹ eligit propter aliud. igit̄ bea/ titudo est finis vltim⁹ quo fruēdū est ¶ Ad hoc vno modo potest dici. q̄ p̄hus de dile/ ctione dei z beatitudīe imperfecte loquitur quia eā soluz vmbratice somniauit. ¶ Alio modo potest dici q̄ beatitudo siue felicitas triplicit̄ potest sumi. Uno modo p obiecto beatificāte. z sic est verꝫ qđ dicit philosoph⁹. Alio modo p beatitudīe ñ sic obiective. sed formaliter nos p̄ficiēte z ista est creatura z diligēda propt aliud scz propter deū. Ter/ tio modo p beatitudīe comp̄hēdēte beatitu dinem p̄mo modo dictaz. z similiter secūdo modo. z omīa ad statum beatitudis pertinē tia que multa sūt vt alias videbitur. Et sic sumit Augustin⁹ cū dicit. Beatus est q̄ ha/ bet quidq̄d vult z nihil mali vult. Et simili ter Boecius dicit. q̄ beatitudo est stat⁹ oīm bonorum aggregatōe perfect⁹. z sic loquen/ do patet q̄ beatitudo ñ est propt aliud diligē da. qz icludit deū. sed secūdo mō itelligit qđ dictum est. Et hec de dubitatōe tertia et toto tertio articulo.

Distinctio Secūda.

A

Circa secundam distinctionē huius primi in qua magister ostēdit vnitatē dei. formo istam questionē. Utrū nobis sit euidenter notū in vniuersitate entiū vnū esse deum ¶ Arguitur pmo ꝙ nō. quia nō est nob naturaliter cognoscibile deuz esse. igitur q̄stio falsa. Patet ꝯña ⁊ añs probat. quia noticia propria deitatꝫ nō est nobis naturaliter possibilis. Nam si sic vel esset intuitiua vel abstractiua a sufficiēti diuisione. Nō prima q̄a illa solum est supnaturaliter cōmunicabilis nec secūda eo ꝙ ipa presupponit primā ¶ Et cōfirmatur. quia deus nō est a nobis sensibilis. ergo nec naturaliter intelligibilis. añcedens patet. ꝯña probat. quia oīs nostra naturalis cognitio ītellectiua depēdet ex sensitiua. vt habet pmo posterioꝝ. ⁊c. ¶ Secūdo quia illud nō est nobis p se notū qd pōt esse naturaliter dubiū. ⁊ cui⁹ possumus credere oppositū. sed sic est de ista ꝓpositōe Deus est. iuxta illud ps. Dixit insipiēs in corde suo. ñ est deus. igit ⁊c. ¶ Et cōfirmatur auctoritate Auicēne pmo methaph. dicētis. Ex deuz esse nec est manifestū p se nec desperatū manifestari. Igit. ⁊c. ¶ Tertio quia nō est nob euidēter notū tantū vnū esse deū. igitur nō est p se notū aliquid esse deū. ꝯña tenet. quia p deū nihil aliud ītelligimus q̄ꝫ vnum ens summū in entib⁹. Igit cuz nō possit esse nisi vnū summū bonū si esset p se notū aliq̄d esse deū euidēter. sequeret tm̄ vnū esse deū. quare ⁊c. Et añcedēs ꝓbatur quia dicēti ꝙ sunt tres dij nō potest euidēter ꝓbari oppositum plus q̄ꝫ dicēti ꝙ sunt tres ꝑsone quaꝝ quelibet est deus possit oppositū euidēter probari. quare ⁊c. Cōfirmatur. qꝛ tm̄ vnū esse deum est articul⁹ fidei. igit nō est euident notū nec euidēter potest ꝓbari. ꝯña tenet qꝛ fides est argumētum nō apparētiū. Ad Hebre. xj. ¶ In oppositū arguit. qꝛ nobis est p se notum illud esse qd nō potest cogitari nō esse. qꝛ esse est de quidditate rei. ⁊ p ꝯñs nō potest cogitari deus q̄n cogitetur esse. Cōfirmat. p deum intelligim⁹ necesse eē. sed nō possumus cogitare necesse esse non esse. quare ⁊c. ¶ In ista questione erūt tres articuli iuxta tria argumenta añ oppositū questionis. Prim⁹ est vtrū nobis sit naturaliter notū deum esse. ¶ Secūdus vtꝝ nobis sit p se notū deum esse Tertius vtrū nobis sit euidēter notū tantū vnum deū esse ¶ Circa pmū articulū pmo videbit quid sit noticia siue cognitio. Secundo qualis noticia nobis sit naturaliter possibilis de deo. Tertio instabitur ꝯtra dicta multiplici argumēto.

B

¶ Quantū igit ad pmum articulū pmo videndū est q̄d sit noticia siue cognitio. Und potest sic describi. Noticia est act⁹ aliquid re p̄sentās potētie vitaliter ꝑceptiue. Uel sic. Noticia est act⁹ vniēs potētiam ꝑceptiuaz vitaliter cū obiecto. Et capio hic actuz nō ꝓut distinguitur ꝯtra habitū. s. pro illo quo potētia vitalis formaliter ꝑcipit. Uñ apparet ꝙ nulla res est noticia nisi ſm habitudinem quā habet ad potētiaz vitalē ꝑceptiuā. Ideo ad maiorē declarationē p̄dicte descriptionis ⁊ ad euidētiam hui⁹ materie. videnda sunt hic tres difficultates satis vtiles ¶ Prima erit p quid siue p quā habitudinē cōueniat alicui rei esse noticiā siue cognitōz ¶ Secūda vtꝝ aliqua noticia possit alicui esse magis vel min⁹ noticia q̄ꝫ sit essentialit perfecta ¶ Tertia vtꝝ diuina essentia possit esse intellectui creato formalis noticia.

C ¶ Ad pmam difficultatē pono quattuor propositōes ¶ Prima est ꝙ nulla qualitas seu queuis d genere accidētis essentia. est intrinsece ⁊ essentialiter noticia. Probat quia quelibet talis potest esse ⁊ nō esse noticia. Igit ⁊c. ꝯña tenet p q̄d noīs. quia illud dicit intrinsece ⁊ essentialit tale ꝙ sic est tale ꝙ nō stat ipm esse ⁊ nō esse tale. Sicut hō ītrinsece ⁊ essentialit dr rationalis quia hō ñ potest esse ⁊ nō esse rationalis. Añcedēs patet. quia qdcūq̄ accidēs si esset sine sbiecto. vel etiā in sbiecto nō vitaliter ꝑceptiuo ipz nō esset noticia ⁊c. Ex hoc ergo patet ꝙ nullum accidēs est noticia per denoīnatiōem intrinsecā sed solū extrinsecā ⁊c. ¶ Secūda ꝓpositio est. Ex nulluz accidēs est noticia alicui per hoc precise ꝙ est ab illo causaliter effectiue. Probatur. quia stat ipm causari seu fieri ab aliquo ⁊ ipm nō esse illi aut alteri noticiam. Igitur precise p hāc habitudinē nō cōuenit sibi esse noticiam. cōsequētia patet. et añcedēs apparet quia si deus sol⁹ causaret illd ⁊ nihil alid. illd ñ eēt alicui noticia. ⁊ sic ex causalitate efficiētie pme causenō capit ꝙ sit noticia. ⁊ per cōsequens nec etiā ex causalitate effectiua alicuius creature. quia cau-

salitas dei effectiua nō minus potest dare talez denominationē q̄ causalitas effectiua create potētie. Itē obiectū cognitū ipam noticiam causat z tamē clarū est q̄ nō propt̄ hoc capit ipa noticia talē denominationē Igitur nec p̄cise propter hoc q̄ ipm causat potētia perceptiua. zc. ¶ Tertia propositio est. Q̄ nullū accidēs est noticia per ꝺ̄ precise q̄ est i alio formaliter inhesibile. Probat. q̄ si tale accidēs informaret subiectū nō viuēs nō esset noticia vt patet. Igitur ista denominatio non cōuenit sibi p hoc p̄cise q̄ informat aliquod subiectū seu inheret alicui subiecto: ꝺpendēdo ab eo i genere cause materialis seu suū esse sibi intrinsece formaliter cōmunicādo Itē nulla forma suo subiecto formali cōmunicat p informatiōem intrinsecā precise illud qꝺ nō habet i se extrinsece. sed nulla forma habz i se intrinsece vt sit noticia. igit nulla talis p informatiōem intrinsecā p̄cise communicat suo subiecto q̄ sit cognoscēs. z per ꝺ̄s nec per hoc ꝺuenit sibi vt sit noticia siue cognitio. Minor patet ex ꝺ̄ma propositione. Maior aūt apparet per ꝺd nois informatiōis intrinsece. Nam p informare intrinsece nō intelligo aliud nisi cōicare alicui ꝺcretiue illud qꝺ aliquid ꝺtinz abstractiue. sicut aīma que est abstractiue vita cōicat corpori q̄ sit viuēs. ¶ Quarta propositio est q̄ qōlibet accidēs qꝺ est noticia p hoc est noticia p̄cise q̄ est a potētia vitaliter pceptiua effectiue z est i ea informatiue. Probatur quia licet nullū istoz precise sufficiat vt satis patet p predicta tamē vtrūq̄z simul requirit̄ z sufficit vt aliquod accidēs sit noticia. igit̄. ꝺ̄s patet. ¶ Sz ad declaratōem añcedētis pono quattuor ꝓpositōes. ¶ Prima est q̄ ad hoc q̄ accidēs sit noticia nō sufficit sz bñ requirit̄ q̄ sit effectiue a potētia vitaliter pceptiua. Patet. q̄ em̄ hoc ñ sufficit apparet satis ex secūda ꝓpositōne p̄cipali. Itē ad hoc q̄ aliquid sit noticia requirit̄ q̄ sit i potentia vitaliter pceptiua. aliter oporteret dicere q̄ esset possibile q̄ aliquod accidēs existēs i aere nō existēs i intellectu eēt ipi intellectui noticia qꝺ est absurdum. Igit̄ sequit̄ q̄ ad hoc q̄ accidēs sit noticia nō sufficit sz bñ requiritur q̄ sit effectiue a potētia vitaliter pceptiua. nā si esset ab ea z nō in ea non eēt noticia Sed qꝺ hoc requiratur ꝓsuaderi potest sed nō demōstrari. Uñ arguo sic. quia si nō. zc. sequitur q̄ lapis vel aliud quodlibet obiectum sufficiēter p̄ntatum intellectui posset sibi esse noticia de seipo. ita bñ sicut qualitas producta i intellectu ab obiecto. hoc aūt videtur absurdū. sed ꝺ̄ma patet. q̄ nō apparet ratio de vno magis q̄ de alio nisi quia tale obiectū licet sit p̄ns intellectui tamē nec ē nec esse potest sibi cognitio. quia nō potest eē effectiue ab eo. nō sic aūt est de ipa noticia.

¶ Si vero dicatur q̄ alia est ratio scz quia tale obiectū nō potest informare talem intellectum sicut potest ipa noticia. ita q̄ diceretur q̄ noticia est noticia p hoc q̄ ipa est sic sufficiēter p̄ns potētie pceptiue q̄ ipa informat ipam. aut propter hoc q̄ ipa formalit̄ actuat subiectū vitale z ñ quia est ab eo effectiue Sicut cū habemus oculos apertos z albedo est i ꝓspectu nostro ñ est possibile q̄n videamus albedinē z hoc ñ est nisi quia potētia vitaliter pceptiua est informata visiōe. igitur. zc. ¶ Ad hoc dico q̄ habitudo informationis siue causalitatis formalis ad hoc ñ sufficit sed requiritur habitudo causalitatis effectiue. Uñ q̄uis ñ eēt possibile rem talem informare potētiam pceptiuā z ipam ñ eē sibi noticiam. ñ tamē sequitur q̄ istam denominatiōez capiat precise per hoc q̄ informat talem potētiam. sed simul p aliud inseparabilit̄ cōcurrēs quādo talis res talem potētiam informat. Sicut licet ñ sit possibile formam aliquod subiectū actuare q̄n ꝺ̄biectū sit effectus talis forme i genere cause formalis. nō tamē sequitur q̄ illud subiectū sit effect⁹ talis forme i genere cause efficiētis. sed solum effectus formalis vel forte nullo modo ē ei⁹ effectus ſm illos qui ponūt q̄ subiectuz informale ñ est effectus formalis ipm forme sz totum cōpositū. Igitur zc Sic ergo potest dici probabiliter licet hoc ñ possit ꝓbari euidēter vñ alia opinio videtur valde probabilis sed tamē ista probabilior z magis ꝓsona doctrine paripatheticoz. quia cum itelligere siue cognoscere sit perfectōis. ista perfectio ē magis attribuēda potētie pceptiue ſm rōez efficiētis siue agētis. q̄ ſm rōem subiecti siue patiētis cum ceteris paribꝫ perfectius sit agere q̄ pati. z efficere q̄ informari. Igit̄. zc.

¶ Secūda ꝓpō est. Q̄ ad hoc q̄ accidēs sit noticia ñ sufficit sed bñ requiritur qꝺ sit informatiue i potētia vitaliter pceptiua. patet. Q̄ em̄ hoc ñ sufficit apparet satis ex tertia ꝓpositōe p̄cipali z ex ꝺmediate dictis Sed qꝺ hoc requiratur ꝓsuaderi potest.

qz vt iam dictū est ad hoc q aliquod accidēs sit alicui potētie pceptiue noticia. nō sufficit q sit ab ea. nisi etiā sit in ea. Igitur ꝛc. Si vero dicatur q sufficit q sit ab ea ꝛ etiam sit in ea p inexistētiam seu coexistētiam ꝛ nō requiritur q sit in ea p informationē intrinsecā Ad hoc dico q nō sufficit. ꝛ cuius hoc non posset euidēter probari. potest tamē probabiliter cōcludi. Vñ arguo sic. Pono q sunt duo angeli siue duo intellectus localiter separati. ſ. a. ꝛ b. ꝛ videat vnus alium. ita q a. agat visionē seu cognitionē sui in b. tūc certum est q illa visio nō est ipi a. cognitio cuius sit ab eo. Si ergo deus poneret a. ꝛ b. in eodem loco. nō tamē sequit propter hoc q illa visio esset ipi a. cognitio magis q ante. Igitur ad hoc q ipa sit sibi cognitio: nō sufficit q sit ab eo ꝛ q sit in eo p talem coexistētiam sed requiritur q sit in eo p informationē intrinsecā E Tertia ꝓpositio ē Q ad h q accidēs sit noticia nō sufficit nec requiritur q sit inhesiue in potētia vitaliter perceptiua Patet. q em hoc nō sufficiat apparet ex ꝓdictis. ꝛc. Sed qō nō requiratur persuadeo

Pro quo sciēdum est. Q differētia est inter inexistere. informare. ꝛ inherere. vnde licet cōueniāt per esse in. differūt tamē qa nō oīe qō inexistit alicui informat illud. Sicut patet de deo qui inexistit cuilibz rei ꝛ tñ nullam informat. Similiter nō oīe quod informat inheret. sicut patet de ītellectu humano qui informat corp ꝛc. ꝛ tamē nō inheret ei. qz inherere vltra informare reqrit q illō qō inheret alicui subiecto dependeat ab ipo in genere cause materialis. sic autē non est de intellectu cū nō sit eductus de potētia materie sed creatus. Sed de hoc alias ī materia de creatōe. ꝛ causalitate formali ꝛ materiali dicā. Dico igitur Q ad hoc qō aliquod accidēs sit alicui intellectui noticia ñ requiritur quod educatur de potentia subiecti seu q educat vel dependeat a subiecto causalitate materiali. Naz si tale sit a potentia intellectiua effectiue. ꝛ sit in ea informatiue. hoc sufficit. Si vero dicatur qō nō est possibile. quia eoipo qō aliquod accidēs est ab intellectu effectiue. ꝛ est in eo informatiue. sequit qō est ī eo sic qō educitur de potentia ipi subiecti ꝛ dependet ab eo propria causalitate materiali. ꝛ p ꝓsequēs inhesiue. Aliter sequitur qō intellect posset creare ꝛc

Ad hoc dico qō nō habeo p incōueniēti. qō intellectus seu alia creatura possit creare isto modo. Nō qualiter sit verum declarabo in quarto libro. ꝛc. Quarta propositio est Q ad hoc qō accidēs sit noticia sufficit ꝛ requiritur qō sit a potētia vitaliter p ceptiua causaliter effectiue ꝛ in ea formaliter intrinsece. Patet ex predictis. ꝛ ex his patet quarta propositio principalis F

Ex predictis sequētur aliqua. Primo sequitur cōtra vnū doctorē qō oē accidens quod est noticia capit vt sit noticia per habitudinē proprie causalem ꝛ proprie effectualem ad potētiam vitalem. Patet ex dict. qa capit per hoc qō est ipsi potētie vitaliter perceptiue causa formalis. ꝛ est effectus ipi vt cause efficientis vel agentis ꝛc. Secūdo sequitur contra eundē qō nullū accidēs potest esse noticia per aliquem habitudinē ad potētiam vitalē. aliam q̄ per causalē ꝛ effectualem. Patet. quia nō est imaginabil alia habitudo. ꝛc. Undelicet doctor tenens oppositum dicat qō noticia nō capit hanc denominationē p hoc qō intellectus efficit eā ꝛ qō informat eam sed per hoc qō vitaliter ī mutat intellectū. tamē nō efficaciter probat vt patz ex dictis. nec sufficiēter explicat qualis sit ista habitudo seu quid est vitaliter immutare nec videtur hoc explicabile nisi tenē doctriam ꝓdictam. ꝛc. Igit ꝛc. Tertio seq̄tur qō deus non potest se solo in intellectu creato aliquā cognitionē vel volitionē causare ipo nō cōmunicāte vel coagente. De cognitione patet ex predictis. sed de volitione patet p simile. quia ñ videtur ratio diuersitatis. ꝛc Quarto sequitur qō hoc nō obstante omnē cognitōnē vel volitionē potest deus causare. ipso intellectu creato non cogente. Patet. Quia quidquid deus potest causare cum causa secunda potest se solo. ꝛc. Verū est tamen qō tūc talis res non esz cognitio vel volitio. ꝛc. Exēplum oēm actū meritoriū potest deus ꝓducere sine creatura ꝓcurrēte. ꝛc. sed tūc talis actus nō esz meritorius. ꝛc. Ex his ergo patet quid sit cognitio ꝛ p quā habitudinez ꝓueniat sibi hec denominatio. Nec de ꝓma. ꝛc. B Ad secūdam difficultatē etiā pono aliquas ꝓpōes.

Prima q omis noticia seipa est simil obiecto ab ea distincto ꝛ p ipam cognito. Patet quia nisi esset similis non plus repñtaret vnum obiectū ipi potētie q̄ aliud. qd est falsum. vt patet. Nō seipa sit sil is obiecto appa

ret. quia alias ipa non repñtaret directe ⁊ i mediate ipm obiectum. imo magis illud per qđ esset simile obiecto qđ supponit esse falsum. ¶ Secūda ꝓpositō est q licet aliqua noticia seipa seu sua pfectiōe intrinseca sit magis simile vni obiecto ꝙ alia tamē noticia ⁊ obiectū nō pñt esse magis vl minus seipis similia ꝙ de facto sunt dum existūt in rerū natura. ¶ Prima pars patet. quia noticia ꝓpria ⁊ intuitiua alicui⁹ obiecti est magis simile obiecto ꝙ generalis ⁊ abstractiua. ¶ Secūda pars patet de se. quia nulla duo entia seipsis similia pñt esse magis vel minus similia seipis ꝙ de facto sint sicut nō pñt esse maioris vel minoris perfectōis essentialis ꝙ đ facto sint. ¶ Tertia propositio est. q nulla noticia potest esse magis de aliquo noticia: ꝙ ipa sit illi obiecto seipa similis dum obiectum est vel foret similis si obiectū esset. et sic nō potest magis esse de aliquo noticia ꝙ ipa sit intrinsece ⁊ essentialiter pfecta. Patet clare ex predictis. ¶ Quarta propositio est. Q noticia potest minus esse de aliquo noticia. ꝙ ipa sit seipa siue p suam essentiā simile suo obiecto. ⁊ sic potest min⁹ eē noticia ꝙ sit ḋd ditatiue pfecta. Patz. quia aliqua noticia alicui intellectui potest esse ita magna q alteri nō posset esse aliqualit magna ⁊ tamē vtriꝙ potest esse noticia. Igit ⁊c. Cōsequētia patz ⁊ añcedēs apparet. qz aliqua noticia intellectui angelico potest esse ita magna q intellectui humano nō possz equaliter esse magna cum ipe sit minoris capacitatis vitalis. ⁊ tamen illa vtriꝙ potest esse noticia. quia đ facto noticia est vni ⁊ posset alteri applicare i oīno simili habitudine. igit ⁊c. Si ꝙ dicat q illa noticia minori intellectui nō possit esse noticia sed bñ maiori. ¶ Cōtra hoc arguit. qz sequit q aliqua visio dei etiā creata esset vel esse posset ita magna q aīa xpi nō posset videre p eā etiā sub quocūꝙ gradu. ⁊ tñ angelus superior bñ posset qđ videt absurdū ⁊c. Cōfirmat. qz excellēs intelligibile nō corrumpit intellectū. igit p quācūꝙ cognitiōz ꝙtūcūꝙ pfectā potest intellect⁹ cognoscere ꝙntumcūꝙ sit pue capacitatis ꝙuis nō cognoscat p eā ꝑm totā latitudinē illi⁹ ꝑm capacitatem suā. ⁊c. ¶ Sz ꝓtra illud quod dictū ē ⁊ qđ supponit tota ista imaginatio instatur. pbādo q aliqua sit noticia que nō est simile obiecto. quia aliqua est noticia p̄cise ad placitū vel p sē solā institutionē volūtariam representās aliqđ obiectū. Igit ⁊c. ꝓña patet. quia non videt q p liberā impositōem illud qđ nō est simile obiecto fiat sibi simile. Et antecedēs apparet de ꝓceptu hui⁹ vocis homo ḋ licet repñtet naturalit ista vocē homo. ad placitū tamē repñtat Sortē ⁊ platonē ⁊ omnes hoīes ḋb⁹ nō est simile. ¶ Ad ꝟ dimissis aliis modis dicēdi. Rñdeo breuit q ꝓceptus hui⁹ vocis homo ꝓprie loquēdo non est noticia hoīs nec repñtat hoīem sed p cōsuetudinem est quedā colligātia seu mutua cōcomitātia iter ꝓceptū naturalē hoīs ⁊ cōceptum hui⁹ vocis homo. ꝓpter quā vno cōceptu moto p obiectū suū. s. qñ audit ista vox homo. statim mouet ali⁹ ꝓcept⁹ siue spēs naturalis hoīs. ⁊ sic obiectū ei⁹ cognoscit. non ḋdem p spēm illi⁹ vocis sz p ꝓpriam spēm. Et q ita sit patz. qz si deperderet spēs natural⁹ hominis. iā spēs illi⁹ vocis hō nullo modo representaret hoīem ⁊c. ꝟ

¶ Ad tertiam difficultatem pono aliquas propositiones. ¶ Prima est q nō est ita đ facto q diuina essentia sit ītellectui creato formalis noticia. Patet p extrauagātem domini bñdicti. ⁊c. ¶ Secunda est q nō est ita đ facto q de⁹ vel spūssanct⁹ sit volūtati create charitas formal⁹ siue dilectio. Sequit ex ꝓma p simile. ⁊ hoc ñ tenetur magister a doctoribꝫ. ⁊c. ¶ Tertia est q nō est possibile q diuina essentia sit formal⁹ noticia intellectui creato vel volūtati create formalis dilectio. Et hoc est ꝓtra vnū doctorē ḋ tenet oppositum. Etiā patet qz cum nō sit de facto vt dictum est si esset possibile ita esse. sequit q aīa xpi perfecti⁹ posset cognoscere ⁊ diligere deum ꝙ faciat de facto ⁊ pfectius posset beatificari ꝙ de facto sit. Cōsequēs est absurdum ⁊c. ⁊ ꝓña patet. qz pfecti⁹ esset diligere et cognoscere ⁊ beatificari p diuinā essentiā formaliter. ꝙ p aliquā creaturā informātez accidentalit. ⁊c. ¶ Quarta est Q nō est nob⁹ euidens vel euidēter demōstrabile esse impossibile q diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel volūtati create formalis dilectio. Patet. quia licet dictū sit q ad hoc q aliquod accidēs sit noticia requirit q sit effectiue a potētia vitalit ꝓceptiua ⁊ q sit sibi forma. tamē hoc non est euidēs imo bene dixi q oppositū est probabile. Itez supposito q hec habitudo requireret ad hoc q aliqua res creata esset alicui noticia vt videtur probabile. tamē p hoc nō habetur q ita sit đ no-

ticia increata. Sicut ꝯuis sit probabile. ꝙ nulla potētia ꝓceptiua creata possit cognoscere seipam aut aliquā rem aliā ꝑ suā essentiam. tamē ꝓpter hoc nō negat ḋn diuina potentia ꝓceptiua hoc possit. ꝛc. Igitur ¶ Si ergo aliquis dicat sicut tenet ḋdam doctor. Ꝙ ad hoc ꝙ diuina essentia sit noticia intellectui creato nō requirit intrinseca informatio ipius potētie cognoscētis nec effectiua ꝓductio ipsi⁹ noticie. sed sufficit ꝙ sit pñs potentie cognitiue tāꝯ spēs cognoscibil' ipam potētiam vitaliter immutās. ꝛ ꝙ diuīa essentia absolute potest se habere ī tali habitudine. ꝛc. nō video ꝙ hoc possit euidēter improbari. sed oppositum apparz probabilius propter dicta. Et hec de primo primi articuli.

J

¶ His premissis videndū est qualis noticia sit nobis naturaliter possibilis de deo. Circa qō p̄mittam tres distinctōes. deinde ponam tres ꝯclusiones. ¶ Prima distinctio est Ꝙ noticiaꝝ nobis possibilium quedam est sensualis. alia intellectualis. Uoco autē sensualem oēm noticiā ad quā causandaz ꝑ se ꝓcurrit virtus aliqua sensitiua. aut aliḋ existens ī ipa. Intellectualē vero voco omnem noticiam intellectus. siue omīs noticia sensualis homīs sit intellectualis siue nō. ō quo aliter ꝛ aliter esset dicendū ſm aliam et aliam opinionē de distinctione ꝛ identitate potentiaꝝ anime. sed de hoc alias. ¶ Harū autē noticiaꝝ tam scz sensualiū ꝯ intellectualium quedā est simplex ꝛ incōplexa. alia vero complexa. Complexaꝝ autē alia distans vt ꝓpositio vera aut falsa. Alia indistans. vt oratio que nec est vera nec falsa. loquēdo de veritate cui opponitur falsitas. Qualiter autē debet intelligi ista complexio in oratione mentali. alibi declaraui. ¶ Sed ꝙ noticia sensualis possit esse complexa sicut ꝛ intellectualis patet. quia aīmalia bruta in ḋbus nō est noticia intellectualis habēt aliquā noticiam complexā de sensibilibꝫ. quod apparet. quia aliquādo videmus vnū brutū apꝓhendere aliquod sensibile sicut panem ꝛ moueri ad ipsum. aliquādo vero apprehendere idem ꝛ nō moueri ad illud. ergo motus iste cū sit per appetitū naturalē. ꝛ talis appetitus ḋa sequitur apprehēsionem ꝓsupponit ꝓter simplicē apprehēsionem rei sensibilis noticiam complexā. ḋa iudicat talērem esse sibi vtilem ꝛ bonā. Ad hoc est etiā experiētia multiplex ꝛ specialiter de canibꝫ venaticis. Et ꝑ hoc est auctoritas Auicēne. vj. naturalium. ꝓte. iij. c. ꝓmo. vbi probat ī brutis esse sensum cōmunē. Uidem⁹ etiā quedā bruta ee disciplinabilia. disciplina ꝙ ñ fit sine cō plexa noticia. Nec valet rō quā facit Adam dicēs ꝙ ſm hoc in talibꝫ brutis esset intellectus practicus ꝛ deberēt talia vocari rōnabilia. Hoc em̄ nō seḋtur loquendo ad sensū in quo dicimus hominē esse rationalē ꝛ habere intellectū practicū. quia homo nō tantum habet singularia iudicia. sed etiaz vniuersalia. nec tantū circa sensibilia rationaḃ. similiter intellectus practicus nō solum ex singularibus. sed ex altera vniuersali quandoqꝫ cōsiliatur. Et propter hanc differētiaz ꝛ multas alias illa ꝓña non valet. Si tamē quis vellet vocare illa rationabilia nomīa sunt ad placitum ꝛ in pura obediētia. sic etiam vnus alius volēs vocare omnia cognoscentia rationabilia. posset negare a brutis omnē cognitionē etiā simplicez ꝛ inferre. ḋa alias ipsa essent rationabilia. quare ꝛc. De noticia autē sensuali siue simplici siue complexa nō plura dico. quia magis spectat ad naturales pḧos ꝛ medicos. ꝛ quia satis notum est ꝙ talis nō est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de intelligibili dicenduz est hic. ꝛc. K

¶ Secūda distinctio est ꝙ duplex est noticia incōplexa nobis possibilis. quaꝝ vna solet vocari abstractiua. alia intuitiua. ¶ Dupliciter aūt potest accipi noticia abstractiua Uno mō ḋa est respectu alicui⁹ abstracti a multꝫ singularibꝫ. ꝛ sic cognitio abstractiua nō est aliud ꝯ cognitio alicui⁹ vniuersaḷ' abstrahibil'a multꝫ singularibꝫ. Aliḋ accipitur cognitio abstractiua ſm qō abstrahit ab existētia ꝛ nō existētia ꝛ ab alīs ꝓditōibꝫ q̄ ꝓtingent accidūt rei vḷ ꝓdicanḋ de re. nō ꝙ aliḋ cognoscaḋ ꝑ noticiā intuitiuā qō nō cognoscaḋ ꝑ abstractiuā. ſz idē totaliṫ ꝛ sub oī eadē rōe cognoscib ꝑ vtrāꝯ. ſz distinguūḋ ꝑ istum modū. qz noticia ītuitiua rei est taḷ noticia. virtute cui⁹ potest sciri vtrum res sit vḷ nō sit. ita ꝙ si res sit virtute eius statim cognoscitur euidenter rem esse. ꝛ similiter si essz talis noticia ꝑ diuinā potētiam cōseruata ō re nō existēte virtute illi⁹ noticie euidēter cognoscereḋ rē nō esse nisi forte ꝺ impediaḋ ꝓpter impfectōem ipsi⁹ noticie. Hā aliqñ ꝓpt' impfectōz ipsi⁹ noticie ītuitiue. ſ. qz ē valō remissa

⁊ obscura vel propter alia impedimēta ex ꝑ te obiecti vel medij vel alterius potest ꝯtin gere ꝙ vel nulle vel pauce veritates ꝯtingē tes de re sic ītuitiue cognita pñt cognosci. sꝫ quādo est sufficiēter perfecta virtute eiꝰ po/ test euidēter cognosci existētia vel nō existē/ tia rei vt dictum est. Similiter quādo aliq̄ res intuitiue cognoscūtur quaꝝ vna inherꝫ alteri vel vna distat loco ab altera: vel alio modo se habet ad alteram statim virtute il/ lius noticie incomplexe scitur si res inheret vel nō si distat vel nō. ⁊ sic de alijs veritatibꝫ cōtingētibus. ⁊ vniuersaliter omīs noticia incomplexa virtute cuiꝰ potest euidēter co/ gnosci aliqua veritas ꝯtingēs maxime de p̄ senti est noticia ītuitiua ¶ Noticia autē ab/ stractiua est illa. ꝟtute cuiꝰ de re existēti nō potest sciri euidēter vtrum sit vel nō sit. Et per istum modū noticia abstractiua abstra hit ab existētia ⁊ nō existētia. quia nec per ip sam potest euidēter sciri de re existēte qđ exi/ stit. nec de nō existēte qđ nō existit per oppo si tum ad noticiā intuitiuā. Similiter per no ticiaꝫ abstractiuā nulla veritas ꝯtingēs ma xime de pñti potest euidēter cognosci: sicut de facto patet. quia quādo cognoscitur sor/ tes ⁊ albedo eius ī absentia sortꝭ noticia ab stractiua īcomplexa. virtute illius noticie ñ potest sciri ꝙ Sortes est nec ꝙ nō est nec ꝙ est albus nec ꝙ nō est albus nec ꝙ distat a ta li loco vel nō. ⁊ sic de alijs veritatibꝫ ꝯtingē tibus ⁊ tamē cōstat ꝙ iste veritates pñt eui denter cognosci. omīs aūt noticia comple/ xa vltimate reducitur ad noticiā īcomplexā termīorum Igit̄ illa noticia īcomplexa ꝟtu te cꝰ pñt ille ꝟitates euidēt̄ cognosci erit noti cia intuitiua ⁊ ista ē noticia a q̄ īcipit noticia perimētalis. qꝛ vniuersaliter ille qui potest accipe experimētum de aliqua veritate con tingēte ⁊ mediāte illa de aliqua veritate ne/ cessaria habet aliquā noticiā īcomplexaꝫ đ aliquo termīo quā nō habet ille q̄ nō potest sic experiri. Et ideo sic̄ ꝟm phm̄ p̄mo metha phi. ⁊ scđo posterioꝝ. sciētia istoꝝ sensibiliuꝫ que accipit̄ ꝑ experiētiam īcipit a sensu. id ē. a noticia sensitiua ītuitiua istoꝝ sensibilium ita vniuersaliter noticia sciētifica ip̄orū pu/ re ītelligibiliū accepta ꝑ experiētiam īcipit a noticia ītuitiua ītellectiua ip̄oꝝ ītelligibili um. L ¶ Ex istis sequūtur alique ꝓposi/ tiones ¶ Prima est ꝙ noticia ītuitiua ⁊ ab stractiua nō differūt ꝑ obiecta. s. qꝛ abstra/ cta potest esse indifferēter existētis ⁊ nō exi/ stētis pñtis ⁊ nō pñtis. intuitiua tm̄ existētꝭ. ⁊ pñtis realiter. sicut multi imaginātur. siue quia abstractiua nō attingit obiectū ī se sub perfecta rōe. sed tātum ī quadā similitudine diminuta. ītuitiua aūt attingit obiectum in se ⁊ sub perfecta rōe. vt dicit vnus doctor.

¶ Primū patet quia obiectum inquātū ter minās aliquā noticiā habet respectu illiꝰ ra tionē cause aut nō. Si sic cum nō possit ha bere rōem nisi cause efficiētis. vt patet. sequi tur ꝙ illa noticia potest fieri sine illo obiecto quia quidq̄d deus potest ꝑ causam efficiētē mediā potest īmediate se solo. Si nō argui tur sic. omīs effectus sufficiēter dependet ex suis causis. ita ꝙ illis positis omnibus alijs circumscriptis potest sufficiēter poni effectꝰ ¶ Igit̄ si obiectum noticie ītuitiue īquātū ter minās nō habet rōem cause respectu illius si tale obiectū īquātuꝫ terminās simpliciter destruatur ꝟm oēm existētiam sui realem po test adhuc poni ip̄a noticia ītuitiua ⁊ per cō sequēs ip̄a ꝟm se ⁊ necessario nō plus est exi stentis q̄ꝫ nō existētis pñtis q̄ꝫ nō pñtis. ⁊c̄.

¶ Secūdum patet. quia idem totalit̄ ⁊ sub eadem rōe a parte obiecti est obiectum ītui/ tiue ⁊ abstractiue nec potest aliquid cogno sci intuitiue quin possit cognosci abstracti/ ue ¶ Secūda propositio est. ꝙ noticia ītui tiua ⁊ abstractiua nō differūt per ratōes mo tiuas formales siue per quascūqꝫ suas cau/ sas. scilicet quia ī cognitōe ītuitiua res ī pro pria existētia est motiua per se obiectiue ⁊ in cognitione abstractiua est aliquid motiuuꝫ in quo res habet esse cognoscibile. sicut di/ cit idem doctor. siue quia ī ip̄a intuitiua ob iectum mouet vt pñs in propria existentia. In abstractiua vero obiectum mouet vt p̄/ sens in aliquo ip̄um rep̄sentante. sicut ponit idem. Patet totum. quia sicut iam tactū est deus per idem totaliter potest causare vtrā/ qꝫ noticiam nec requiritur simpliciter ꝙ res moueat ī propria existētia. etiam obiectiue. nec ꝙ sit pñs. ⁊c̄. Verum est tamē ꝙ natura liter noticia intuitiua nō potest esse sine exi/ stentia rei. que est vere causa efficiēs eiꝰ me/ diata vel immediata. Abstractiua autēꝫ po test esse naturaliter ip̄a re nota simplicit̄ de/ structa. Sed tamē per hoc nō differūt for/ maliter iste noticie. sed seipsis differūt.

M ¶ Pro cuiꝰ maiori declaratiōe sit h̄ tertia ꝓpō. ꝙ noticia ītuitiua tā sensitiua q̄ꝫ

intellectiua potest simpliciter ⁊ absolute esse ⁊ de re nõ existẽte. probatur aliter q̃ prius quia oĩs res absoluta distincta loco ⁊ subiecto ab alia re absoluta. potest p diuinã potẽtiam absolutã existere sine illa. Hõ enĩ videtur verisimile q̃ si deꝰ vult destruere vnã rez absolutã existẽtem ĩ celo q̃ necessitatur destruere vnã aliam existẽtem ĩ terra. Sed visio intuitiua tã sensitiua q̃ itellectiua est res absoluta distincta loco ⁊ subiecto a suo obiecto sicut si videã intuitiue stellã in celo. ergo ista visio potest manere stella destructa Cõfirmatur. quia deꝰ habet noticiã intuitiuam oĩum siue sint siue nõ sint. ⁊ ita euidenter cognoscit res nõ esse que nõ sunt sicut res eẽ q̃ sunt. Jgit̃ ⁊c. ¶ Quarta propositõ est. Q̃ ĩtellectꝰ noster p statu isto ĩtuitiue cognoscit etiã aliqua itelligibilia q̃ nullo modo cadũt sub sensu plꝰ q̃ substãtia separata. Patet de intellectõibus ⁊ volitõibꝫ nostris q̃ homo potest expiri sibi ĩesse ⁊ tamẽ nõ sunt sensibilia. Euidẽter enĩ cognosco q̃ ego itelligo ⁊ ego diligo ⁊c. ⁊ talis noticia accepta est ĩmediate ex noticia incõplexa termiorꝫ ⁊ certum est q̃ ad hoc nõ sufficit noticia intuitiua mei. g̃ requirit̃ noticia ĩtuitiua ipĩus itellectõis ⁊ dilectionis. quare ⁊c. Cõfirmat̃ quia ista ẽ noticia accepta p experiẽtiam q̃ ita experimur ista ĩ nobis sicut quecũq̃ sensibilia. sed talis nõ potest esse sine ĩtuitiua sicut ꝑus tactũ est quare. ⁊c. Ex ꝑdictis aũt satis est notũ q̃ talis noticia ĩtuitiua nõ est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de abstractiua dicendũ est hic. ⁊c. ¶ Tertia distinctio est Q̃ duplex est noticia abstractiua nobis naturaliter possibilis. Hã quedã est qua res ipa ĩmediate cognoscit̃ ĩ seipa ⁊ ad ipam obiectiue terminat̃ ita q̃ nihil aliud ab ea distinctum terminat illã noticiã. Alia est qua res ipa nõ in se cognoscit̃. sz ĩ alio nec ad ipam rẽ ĩmediate termiat̃. sz ad eius spẽm seu eius imaginem ĩ alia existẽtem Jtẽ taliũ noticiarꝫ quedam est simplex ⁊ q̃dã cõposita. Jtẽ quedã est cõmunis ⁊ q̃dã ꝓpria. Jtẽ quedã ẽ absoluta ⁊ quedam ꝓ connotatiua. Ex oĩs iste differẽtie reperiunt̃ in noticia abstractiua ĩcõplexa vocãdo large oẽm illã noticiã incõplexã q̃ non est ꝓpõ. Et sic ex ꝑdictis tribꝫ distinctõibꝫ pz qualit̃ diuersi modi noticiarꝫ sunt nob naturaliter possibiles. ⁊ de aliqbꝫ satis apparet q̃ deus nõ est illis modis a nob naturaliter cognoscibilis ¶ Difficultas g̃ huius articuli ꝑncipaliter est de noticia incomplexa qualis posset naturaliter haberi de deo. nã ni si aliqua talis eẽt nobis naturaliter possibilis nullã veritatẽ complexã de deo hr̃e possemꝰ cũ ista ꝑsupponit aliã. ⁊c. iõ circa hoc ponaz tres ꝯclusiones ¶ Prima est q̃ deus non est a nobis naturaliter p statu vie cognoscibilis ĩmediate ĩ seipõ. sz bñ in aliquo alio ei repre sentatiuo ¶ Prima ps probat̃ qz nihil naturaliter põt cognosci ĩ seipõ: nisi ꝑcognoscat̃ intuitiue. sed deꝰ naturaliter nõ ꝑt cognosci a nobis ĩtuitiue. igit̃ ⁊c. Minor patz. qz ẽm apostolũ. visio facialis dei ñ babeb. nec ĩ hac vita nec videb intuitiue ⁊ ĩ seipõ immediate sic q̃ nullũ aliud mediũ termiet illam visionem. Maior pbatur. qz nõ est maior ratõ q̃ vna res posset a nobis cognosci ĩ se sine previa noticia ĩtuitiua q̃ alia. sed multe res nõ sunt a nobis cognoscibiles ĩ se nisi previa ĩtuitiua cognitõe. quia ẽm pbum cecus a natiuitate nõ potest habere sciẽtiam de colore nec potest cognoscere colorẽ in se. quia non potest cognoscere colorez intuitiue. Jgitur vniuersaliter vna res nõ potest ĩ se cognosci nisi precognoscat̃ intuitiue. q̃ si creatura nõ possit multo magis nec deus. Quare ⁊c.

¶ Secũda pars cõclusionis patebit ex cõsequẽtibus. ⁊ sequitur ex ꝑma. quia cũ deus ñ sit naturaliter cognoscibilis in seipõ. sequit̃ q̃ in alio. Alias nullo modo esset naturaliter cognoscibilis. qd̃ est falsuz ¶ Ex hac cõclusione ⁊ eius probatiõe sequitur q̃ oĩs noticia qua res cognoscitur ĩ seipa est noticia ĩtuitiua vl̃ ex noticia intuitiua accepta

¶ Secũdo sequitur q̃ nulla substãtia corporea exterior a nobis naturaliter est ĩ se cognoscibilis quidquid sit de aĩma ĩtellectiua vel quacũq̃ alia substãtia que est d̃ essentia cognoscẽtis. Ũñ cum video ignẽ eius substantia nõ cognoscitur in seipa. quia non cognoscitur ĩtuitiue sed de facto ñ cognoscit̃ ĩ se nisi accidẽs ignis. ⁊c. ¶ Secũda cõclusio est Q̃ deus nõ est a nobis naturaliter p statu vie cognoscibilis ĩ aliqua ꝓpria specie vel cõceptu simplici sibi ꝓprio ⁊ absoluto. sed bene ĩ aliquo tali simplici ⁊ absoluto cõmuni sibi ⁊ alteri ab ipo ¶ Prima pars probatur ex ꝑma parte ꝯclusionis precedẽtis. qz nullius rei ꝯceptum simplicẽ ꝓpriũ sibi ⁊ absolutum seu nõ ꝯnotatiuũ habere possumꝰ naturaliter nisi illiꝰ ob quã ĩmediate ĩ seipa apprehẽdere possumus nec per talẽ cõceptum

aliquid cognoscit nisi q aliud immediate in seipo p̄cognoscit ¶ Secunda ps probatur quia vt statim dicet deus est naturalit cognoscibilis ī aliquo ꝯceptu simplici ꝓprio. ⁊ cōnotatiuo. oīs aūt ꝯceptus cōnotatiuus aliq̄m cōceptum absolutū p̄supponit cui attribuit sicut album attribuit alicui absoluto. Aliquid em̄ est qd dr album. s. lapis aut lignuz Et istud patet ex diffinitōe q̄d noīs ⁊c̄. Igit cum cōceptus cōnotatiuus deo ꝓprius attribuitur alicui cōceptui absoluto ⁊ nō propo deo. vt patet ex p̄ma parte. nec proprio creature vt patet de se. igitur cōmuni deo ⁊ creature Sic igitur oportet ꝯcedere aliquē vnū cōceptū cōmunē deo ⁊ creaturis in quid p̄dicabilē de ip̄is. aliter impossibile essz saluare q deus sit naturaliter cognoscibilis a nobis. Utrum aūt iste cōceptus sit ꝯceptus entis vel substātie vel alius. ⁊ vtrū p eandē rōnem oporteat ponere aliquē ꝯceptum cōmunem quidditatiuū substātie ⁊ accidēti habz videri ī methaphisica. ⁊c̄ O ¶ Tertia ꝯcl'o est Q deus est nobis naturaliter p statu vie cognoscibilis ī aliquo cōceptu complexo sibi proprio. ⁊ etiā in aliquo simplici sibi proprio cōnotatiuo vel negatiuo. ¶ Prima ps probatur. quia aliquē cōceptum proprium deo possumus cōponere ex cōceptiōibus simplicibꝫ ab aliis rebꝫ abstractis. sicut sunt tales cōceptus. ens. necessariū. summū. bonū sapiētia infinita ⁊c̄. ¶ Secunda ps probatur qr possumus de deo habere tales ꝯceptus creatiuū. beatificatiuū. eternū. increabile. ī passibile. immutabile ⁊c̄. Et iste ꝯceptus est simplex s̄m cōiter loquētes: q̄uis distincta significet siue p̄ncipalit siue secūdario hoc ē in recto vel ī obliquo ¶ Ex hac cōclusiōe sequitur Primo q nos habemus de deo mltos cōceptus quos nescimus esse ꝯceptus dei nisi p discursum. Patet de istis p̄ma causa ens oīpotes. ⁊c̄. ¶ Secūdo sequitur q nos habemus de deo multos ꝯceptus quos naturaliter nō possumus scire esse ꝯceptus dei. sz solum credimus. Patet de istis. trinitas psonarum. generās deū. ⁊c̄. ⁊ nulli taliū ꝯceptuū deo sunt ꝓprij simplices ⁊ absoluti. sed oportet q sint cōmunes vel cōpositi vel cōnotatiui. quia oīs ꝯceptus proprius. simplex. ⁊ absolutus potest cognosci de re sine discursu. ⁊c̄. P ¶ Sed cōtra ista instatur probādo q deus nō est a nobis cognoscibil' ¶ Primo qr si sic sequit q esset a nobis comp̄hēsibilis. ꝯñs est falsum ⁊ ꝯtra illud Hiere. xxij ¶ Potēs es ⁊ magnus ꝯsilio ⁊ incomp̄hēsibilis Ad idē Augustinus li. de vidēdo deo. ⁊ Damascenus libro p̄mo. Deus est incōprehēsibilis sed ꝯña probat. quia illud cōprehēdit a cognoscēte qd cognoscit esse tātum q̄tum est. patet p Augustinū de vidēdo deū ¶ Uidēdo inquit cōprehēditur qd ita videt q nihil illius latet vidētem. ⁊c̄. sed cognoscēdo rem quāta est nihil eius latet. cognoscēs aūt deuz cognoscit ens infinitū. ⁊ p ꝯñs cognoscit deum tātum quātus est. igit comp̄hēdit deum Cōfirmatur. qr om̄e simplex aut totalit scitur aut totaliter ignoratur. quia ī eo non potest esse pars scita ⁊ pars ignorata. si ergo deus nō totaliter ignoratur. ergo totaliter scitur ⁊ p cōsequēs comp̄hēditur. Et s̄m Augustinum in. xij. de trinitate. ca. xviij. Quidquid sciētia cōprehēditur sciētis comp̄hēsione finitur. deus autē est infinitus. Igitur ⁊c̄ ¶ Secūdo arguit sic. quia dictū est q deus nō cognoscitur a nobis immediate in seipo. sed ī aliquo rep̄sentatiuo creato. sed probat hoc esse impossibile. quia nullū medium cognoscēdi ducit ī cognitiōz alicuius nisi propter similitudinē quā habet ad ip̄m. quia sicut patet ex p̄us dictis. om̄is cognitio fit rōne assimilatōis medij cognoscēdi ad ipsum cognitū. ⁊ quāto est minus simile tāto imp̄fectiorē cognitōem inducit sed ī infinitū maior est dissimilitudo inter deū ⁊ creaturā. q̄z sit similitudo. ⁊ etiā in infinitum maior est similitudo inter vnā creaturam ⁊ aliam q̄z inter deū ⁊ creaturā. ⁊ tñ est dare duas creaturas inter quas nō est tāta similitudo vt vna sufficiat ducere ī cognitōem alterius. igitur a multo fortiori nulla creatura potest ducere in cognitiōz dei vel esse cognitio dei seu medium eū cognoscēdi Cōfirmat p̄bādo q deus seu alia res nō pōt cognosci ī alio qr qñ illud qd denoīat aliq̄d ē totalit extrinsecū alteri. nō ꝓpter h̄ denoīnat illud alterz. igit ex h̄ q aliq̄s ꝯceptus seu aliqua spēs vel imago alicuius rei cognoscit nō sequit q illa res cognoscit ¶ Tertio arguit sic. Nullū obiectū infinitū pōt cognosci a potētia p̄ceptiua finita. sz deus est obiectū infinitū ⁊ intellectus nr̄ est finitus. igit ⁊c̄. Minor patz. maior p̄batur. qr inter obiectū cognitū ⁊ potētiam cognoscētem debet esse ꝓportio. vñ aliqd est obiectuz qd maxime est proportionatū intellectui ad cognoscēduz ⁊ illud nō est obiectū infinitū

vt notum est. igitur finitū. ꝛ tamē illud obiectum est ī certo gradu difficultatis ad cognoscēdum. ꝛ p ꝯns oīe qđ excedit illud est maioris difficultatis ad cognoscēdum. ſz deꝰ excedit obiectū oīe datū in infinitū igit est in infinitū maioris difficultatis ad cognoscēdū Igit ꝛc. Cōfirmatur quia sicut est aliqđ obiectū visus coꝛpalis qđ ꝓpter suā magnitudinem ñ est pfecte apprehēsibile a visu vt sol ꝛ similiter est aliud obiectū qđ ꝓpter paruitatē suam nō potest pfecte movere visum. et est aliqđ maxime proportionatum visui. et si esset aliqđ obiectū qđ infinite recederꝫ ab illa ꝓportione nullo modo apprehenderetur Jta similiter videtur de ītellectu. quare ꝛc.

¶ Quarto arguit sic nulla cognitio infinite pfectōis est nobis possibil' cū intellectus nr sit finite capacitatis sed cognitio dei est infinite pfectōis. qz pfectioꝛ obiecti est perfectioꝛ cognitio. igit ꝛc. Cōfirmat' qz cognitio q̄ infinita cognoscerētur ꝛ qlibet coꝛ distincte esset cognitio infinite pfectōis. quia equivaleret infinitis ꝓpr̄is noticijs illoꝛ infinitoꝛ si essent sed deus est obiectū equivalēs vl' excedēs illa obiecta infinita Jgit cognitō eꝰ ē infinite pfectōis. quare ꝛc ¶ Ad ista respondetur. ad ꝑmum. qz ibi fit mētio de cōprehensione seu cognitōe comprehensiua dei Jō de hac materia pono quattuoꝛ propositiones

¶ Prima est q deus nō potest a nobis cognosci quantū est deꝰ cognoscibilis Patet. qz deus cū sit infinitū ens ꝛ p ꝯns infinite cognoscibile ex natura sua. nō est tamē a nobis infinite cognoscibil'. ꝛ sic nō est cōprehēsibilis a nobis. bñ tamē cōcedēdum est q deus potest a nobis cognosci esse tātus quātus ē. ꝗa potest cognosci esse infinitꝰ quātus veracit' est. ¶ Secūda ꝓpositio est q deꝰ potest a nobis cognosci totalit' siue totus vt notet' totalitas rei cognite sic q nihil eiꝰ lateat videtez Et ista modo posset dici comprehēdi. Nō tn cōcedēdum est q sic totaliter cognoscitur q omis veritas de eo cognoscibil' cognoscat. Et sic cōiter capit' cōprehēdi ¶ Tertia ꝓpoꝛ sequēs gra materie erūt de comprehēsiōe creature. Et sit hec tertia. q creatura est a nob cognoscibilis totalit' ꝛ comprehēsiue sic q cognoscit a nobis tāta cognitōe in esse cognitionis quāta ipa est ex natura sua cognoscibilis. Patet qz ipa nō est infinite cognoscibilis cum nihil sit magꝫ cognoscibile q̄ sit ens seu pfectū in sua natura. sicut nihil est magꝫ risibile aut rationale q̄ sit homo. Jgitur ꝛc. Nō tamē ꝓcedendum est q aliqua creatura sit a nobis cognoscibilis totaliter ꝛ comprehēsiue. sic q sit nob possibile cognoscere omnem veritatē de ea cognoscibilē. quia finite veritates sūt de ea cognoscibiles ꝛc. Quarta propositio est q nulla creatura est a nobis cognoscibilis tāta cognitōe quāta ipa est cognoscibilis. Patet. quia deus potest ipsam cognoscere ꝛ de facto cognoscit infinita cognitiōe. quia eadē qua seipm. Jgit ꝛc. Non tamē propter hoc sequit' q̄n sit a nobis cognoscibilis quātum ipa est cognoscibilis ad sensum ꝓpus dictū. quia ipa nō est plꝰ cognoscibilis q̄ ens. Jdeo dicūt aliqui q creatura nō est tātum cognoscibilis q̄tum deꝰ potest ipam cognoscere. ꝛ negāt istam ꝓsequētiam. deus potest infinite cognoscere a. creaturam. igit a. creatura potest infinite cognosci. vel est infinite cognoscibilis. Nam aliter eēt cōcedēdum ipam esse infinite ꝛ ꝓsequēs equaliter cognoscibilē sicut deꝰ est cognoscibilis qđ nō videtur bñ sonare. Sed istō dictum videt omīno impossibile. nā illa cōsequētia est euidēs. vñ dico q si cōcedat' q deꝰ potest infinite cognoscere creaturā oportet cōcedere q creatura potest infinite cognosci ꝛ p ꝓsequēs q est tātum cognoscibilis q̄tū deus. ꝛ cōsequēter q ipa est simplicit' magis cognoscibilis q̄ ipa sit ens ex natura sua. iō quia istud nō apparet mihi rationabile. Dico q deus nō potest infinite cognoscere creaturam. ꝛ nego istam ꝓnam. deus cognoscit cognitōe infinita creaturā. ergo infinite cognoscit eā sicut ꝛ istam. deꝰ dilectiōe infinita diligit creaturā. igit infinite diligit eaz. Si aūt alique auctoritates repiātur q̄ dicant q deus infinite cognoscit creaturā: ītelligēdū est infinite cognoscit. i. cognitōe infinita. vl' infinite cognoscit. i. infinitas ꝛitates de ea cognoscit. ſz tn loquēdo incōplete solū finite producit cognoscit creaturā ꝛ finite diligit. Si dicatur. ergo creatura est simpl'r a nob tātū cognoscibil' q̄tū est a deo cognoscibil' qz solum infinite ē a deo cognoscibil' ꝛ pcise tn: q̄tū ipa ē ex nata sua cognoscibil' ꝛ tn cognoscibil' ē ipa a nob vt ponit tertia ꝓpō. igit. ꝛc. ¶ Ad ꝫ pbabilit' dico ꝓcedēdo ꝓns saltē de aliq̄ creata. ꝛ dico ꝺ aliq̄ ꝛ ñ ꝺ q̄libz. quia forte aliq̄ ē vel eē pt ita pfecta q illa ñ esset a nob cognoscibil' q̄tū ē ex sua nata cognoscibil'. nō tn ꝓcedo q aliq̄ creatura sit tā pfcē a

nobis cognoscibilis q̄ perfecte est cognoscibilis a deo. Sicut licet cōcederem q̄ causa secūda ita perfectū ꝓducit effectū sicut causa ꝑma. nō tamē q̄ tam perfecte. quare ꝛc.

¶ Et his ergo patet qualiter de⁹ vel creatura est comꝑhensibilis ꝛ qualiter nō. Et sic patet ad ꝑmam rōem. ¶ Ad secundā rationem de similitudine dei ꝛ medij ꝑ qđ cognoscitur sit prima ꝓpositio Q̄ aliquid potest eē similitudo alteri⁹ duob⁹ modis Uno modo in essendo ꝛ in pfectione quidditatiua Alio modo in repñtando ꝛ in ratiōe repsentatiua

¶ Secūda est q̄ ꝑmo modo maior ē similitudo inter quamcūq̄ creaturā ꝛ aliā. q̄ inter creaturā ꝛ deum. imo fm aliquos inter deū ꝛ creaturā est infinita dissimilitudo isto modo. Isti tamē negāt ꝓnam. ergo nulla est similitudo. fm alios vero illa ꝓna ꝓceditur quia si est infinita dissimilitudo. igitur q̄ta maior cogitari nō potest ꝛ ꝓ ꝓns sine aliqua similitudine. Item si est infinita dissimilitudo. igitur de⁹ est equaliter dissimilis omnibus creaturis. ꝛ ꝓ ꝓns si cum stet similitudo erit equalis ꝛ erūt oēs creature eque similes deo vel nō vna pl⁹ q̄ alia. Ideo isti cōcedunt q̄ inter hec nulla est similitudo i essendo sive in pfectione quidditatiua q̄ essentie habent repugnātes ꝓditiones essendi. nam vna est necesse esse. alia cōtingens esse. quid quid tamen sit de his patet ꝓpositio.

¶ Tertia ꝓpositio maior est hmōi similitudo inter aliquā creaturā ꝛ deum q̄ inter omnem creaturā ꝛ aliam. licet nō sit ita de omnib⁹ generaliter. Uñ ad ꝓns potest hic assignari triplex similitudo ¶ Prima est maior colligātia creature ad deū. q̄ scz creatura ē effectus ꝛ causa relucet aliq̄ modo in suo effectu. rōe cui⁹ q̄s ex noticia creature ducit i cognitionē dei. magis q̄ ex noticia hui⁹ creature in noticiā alteri⁹ cui⁹ nō est effect⁹. nec habet talē colligantiā ad aliā. ¶ Secunda similitudo est ex hoc q̄ omnis creatura ex q̄ omnē suam pfectionē recepit a deo ē mediū cognoscēdi pfectionē dei. ꝛ sic pfectio creatura pfectio dei similitudo exīstit. s. cut ꝺ naturali pfectione. patet in hoīe qui ꝺ imago dei ꝛ de morali pfectione patet in homīe iusto in quo plura relucent de deo. ¶ Tertia similitudo est ꝑ ꝓdicatōnē q̄. s. multa ꝓdicata pfectionalia ꝓdicant⁹ de deo ꝛ creatur⁹. ꝛ plura de deo ꝛ vna creata q̄ de alia ¶ Quarta ꝓpositio est q̄ ois similitudo quā habem⁹ de deo in infinitū differt ab entitate ꝛ pfectōne dei. ꝛ ideo oīs cognitio quā habem⁹ de deo in infinitū differt in rōe cognitōis ab entitate dei in rōe cognoscibilitat⁹ ita q̄ entitas diuina in infinitū mag⁹ est cognoscibilis q̄ ꝺ cognitio sit cognitio ꝛ hoc ꝓbat rō ¶ Ad cōfirmationē ꝫo dico q̄ denominatōe extrinseca aliq̄d potest dici cognosci. ꝛ ꝺ est q̄ aliq̄d aliud imediate cognoscit qđ supponit ꝑ eo ꝛ ꝓuenit ei. Et ideo nō sequit. ꝺceptꝰ non est de⁹. igit ꝑ ꝺ q̄ cognoscit cōceptꝰ nō cognoscit de⁹. s. bñ sequit q̄ nō cognoscit imediate ꝛ in se s. in alio Et ꝺ nō est aliud nisi q̄ nō possum⁹ deū i se cognoscere vtimur ꝑ eo vno ꝺceptu sibi attributo ꝛ illi ꝺceptui attribuim⁹ q̄cq̄d pōt deo attribui nō ꝑ se s. ꝑ ꝺo. ꝛ sic ꝺ de⁹ cognosci i alio. Alio mō pōt dici q̄ de⁹ nō cognoscit i se. q̄ nō cognoscit cognitiōe sibi ꝓpria s. cōi sibi ꝛ alīs. saltē i significādo licet nō in supponēdo. ꝛ iō nō ꝺ in se cognosci. q̄ ꝺcurrit aliq̄d aliud i rōe obiecti q̄uis de⁹ i rōe obiecti imediate termiet illū actū cognoscēdi. Et iste mod⁹ videt mihi ꝓbabil' ¶ Ad tertiā ꝺ ꝓportiōe obiecti ad potētiā ꝛc. pono q̄ttuor ꝓpōes. ¶ Prima est q̄ aliq̄d ē obiectū maxie ꝓportionatū intellectui vl' pōt esse. ꝛ illud nō est infinitū. ꝛ ē i certo ḡdu difficultat⁹ ¶ Secūa ē q̄ oē illud qđ excedit illd obiectū i pfectōe ē maior⁹ difficultat⁹ ad cognoscēdū. ꝛ ñ ita pfecte cognoscit ab intellectu. ꝛ si ita pfecte ꝺ est cū maiori difficultate ¶ Tertia ē q̄ ñ ꝓt ꝺ sequit. q̄ obiectū qđ excedit illd i infinitū sit infinite difficultat⁹ ad cognoscēdū. s. bñ seq̄t qđ ē infinite difficultat⁹ ad cognoscēdū ita pfectē sic intellect⁹ intelligerz illd obiectū maxie sibi ꝓportionatū. Uñ bñ ꝺceditꝰ. ꝛ ꝺ ꝓbat rō. Q̄ nr̄ intellect⁹ ñ pōt pfecte cognoscere deū nec ita pfecte sic illd obiectū ¶ Et his seq̄t q̄rta ꝓpō. Q̄ intellect⁹ nr̄ fm suā facultatē. cognitionē dei recipit ꝛ ñ fm dei cognoscibilitatē ꝛ iō cognitio dei ñ ꝺ in nob⁹ finita vel infinita a re cognita finita vel infinita. s. z a facultate cognēt⁹. Et sic nō sequit. de⁹ ē infinitus. igit cognitō nr̄a de deo ē infinita. s. z ꝗa intellect⁹ nr̄ finit⁹ est iō finite cognoscit deū. ꝛ sic patz ad rōem ¶ Ad ꝺfirmationē de sensu ꝺceditur assumptū. ꝛ ꝺ est q̄ excellēs sensibile coꝛrūpit sensum ñ sic aūt ē ꝺ intellectu. quare. ꝛc. ¶ Ad quartam conceditur maior ꝛ negatur minor. Et ad ꝓbationem dico. Q̄ q̄uis vna noticia sit perfectior alia quia

pfectionis obiecti nõ tñ simplicit̃ z vniuersaliter oportet sic eẽ sz cũ ista circũstantia ceteris paribus. possz em̃ aliũde noticia fore ita impfecta q maior pfectio obiecti nõ faceret eã magis pfectã. bñ sequit̃ tamẽ eaz eẽ magis pfectã pfectõne pueniẽte ex pte obiecti absolute ꝓsiderati z sic patz q nõ est necesse ifiniti obiecti noticiã eẽ infinite pfectõis sed stat ipam eẽ min9 pfectã q̃ sit aliqua noticia obiecti min9 pfecti. q̃re zc. ¶ Ad ꝓfirmatõz dico q illa cognitio q̃ infinita distincte cognoscerent eẽt infinite pfectõis ī rõne cognitõis qz eq̃alez ifinitz cognitõibꝫ pr̃is. et nego ꝓseq̃ntiã q ergo illa cognitio quã habem9 ꝺ deo sit infinite pfectõis sz solũ illa qua de9 cognoscit se qz licz ista cognitio quã habemus de deo sit de obiecto qꝺ eq̃alet illis ifinitis tñ in ifinitũ min9 facit cognoscere illꝺ. q̃ illa cognitio faceret que eẽt ifinitoz obiectoruz. Uñ si ista cognitio quã habem9 de deo faceret ipm cognoscere tantũ quãtũ cognoscibilis est rõ bñ ꝓcluderet. igit̃ zc. Et sic patz ad ꝓ dictas rões Et h̃ de toto ꝑmo articlo. ¶ Quantũ ad scꝺm articulũ in q̃ videndũ est vtrũ nobis sit p se notũ deũ eẽ. Primo p̃mittã diffinitõez q̃d nois quid dicat̃ p se notuz. Secũdo ponã ꝓclusiões respõsales ad articulũ. Tertio arguã in ꝓtrariũ z breuiter inter diuersos modos dicẽdi eligã hic vnuz zc. ¶ Quantũ igit̃ ad ꝑmũ punctũ dico q illud qꝺ ꝓprie dicit̃ p se notũ est ipa ꝓpositio et nõ ipius ꝓpositõis signatũ. qz nõ pono aliq̃d ꝓplexe significabile seu significatũ totale ipi ꝓpositõi adequatũ sicut imaginant̃ aliq̃. ideo p se notuz põt describi. q est ꝓpositio que vel alia sibi eq̃alens in significãdo cuilibet vti rõne potẽti naturalit̃ põt eẽ nota absq; indigentia noticie alicui9 extrinseci Dico ꝑmo q vel alia sibi eq̃alens zc. vel oino similis qz nulla vna numero est cuilibet nota. Dico secundo cuilibet vti rõe zc. qz ipa ꝓpositio per se nota debet eẽ talis q cuilibet aduertẽti eã sit euidẽs nec possit naturalr eẽ dubia. Per ꝑmũ excludunt̃ ꝓpositões dubie credite vel opinate. p secundũ vero ꝓpositões que licz ñ sint dubie tamẽ possunt eẽ dubie ante demõstratõez vel expientiã. ¶ Dico tertio sine indigentia noticie zc. qz si ad suaz noticiã alia noticia eẽt necessaria iam nõ eẽt p se nota.

Sz quarto addo alicui9 extrinseci qz nõ excludit̃ noticia terminoz p hoc q dicit̃ per se nam sine noticia terminoz nõ potest aliq̃ ꝓpositio eẽ nota Uñ dicit philus q ꝓncipia cognoscim9 inq̃ntũ termios cognoscim9 quod intelligendũ est de illis ꝓncipijs que vocant̃ dignitates nõ aũt de illis que sumunt̃ p viã sensus z experiẽtie. Hec igit̃ descriptio sic intellecta est ꝺ intentõe philosophi scꝺo posterioz z cõmẽtatoris tertio de aĩa cõmento. xxxvj. vbi loq̃tur de dignitatibz z ꝓpositiõibz que sine doctrina z sine antecedẽte cognitõe veniũt in mentẽ ¶ Ex p̃dicta descriptõe sequit̃ alia corrolaria. Primũ est q nulla ꝓpositio cõtingens est p se nota qz nulla vel sibi eq̃alens potest naturalit̃ cuilibet eẽ nota sine zc cũ q̃libet p experientiã primo fiat nota ¶ Uñ nulla ista z ego intelligo ego diligo zc. ꝓprie dicit̃ per se nota qz quelibet p experientiã intellectualẽ est nota z licet sit mihi nota nõ tñ cuilibet alteri z si ita est de hijs seq̃tur ita eẽ de oibz alijs a fortiori. Secũdo sequit̃ q nõ oĩs ꝓpositio imediata est p se nota qz multe sunt imediate que absq; experiẽtia cognosci ñ possunt sicut iste aliq̃d mouet̃ calor est calefactiu9 zc. Tertio seq̃tur q nulla ꝓpositio demõstrabilis ẽ per se nota qz oĩs talis est dubitabilis sed nulla dubitabilis ẽ per se nota z hoc ẽ ꝓtra aureolũ qui tenet q quedã cõmunes animi ꝓceptões z per se note ꝓpositões veniũt in mentẽ quodã sillogismo inceptibili vt q oĩe totũ sua pte quãtitatiua est maius ꝑbat̃ et hoc qz cõtinet partẽ z addit super eam z ad hoc est alacen. q̃. per spectiue capt̃o scꝺo dicẽs q plures sunt ꝓpositiones que reputant̃ q sint ꝑme z tamẽ nõ cõprehẽdunt̃ nisi per rõem verbigratia de p̃dicta ꝓpositõe. Sed istud nõ valet qz siue illa ꝓpositio sit per se nota siue nõ dico tamẽ q nõ est demõstrabilis q̃uis sit sillogisalis sillogismo ex veris z necessarijs qz licet iste sillogism9 sit bon9 z ex necessarijs oĩe qꝺ cõtinet tantũ z amplius est magis eo oĩe totũ cõtinet partẽ z amplius ergo zc. quia p̃misse nõ sunt notiores ꝓclusiõe vt patet ideo nõ est ꝺ monstratio sz petitio zc Quarto sequit̃ q nõ oĩis ꝓpositio cuius p̃dicatũ includit̃ in rõe subiecti ẽ per se nota nec etiaz oĩis ꝓpositionis per se note p̃dicatũ includit̃ in rõne subiect̃ hoc est ꝓtra aliquos doctores. ¶ Primũ tamẽ patet qz aliter sequit̃ q oĩis ꝓpositio in qua p̃dicat̃ diffinitio vel pars diffiniti onis de diffinito eẽt per se nota ꝓsequẽtia patet z falsitas ꝓsequẽtis nota est. scꝺm etiã patet quia iste sunt etiã per se note homo est asi

nus vel ñ est asin⁹. Si ab eq̃libus eq̃lia ⁊c ⁊ tñ p̃dicata nõ sunt de rõe ſbiectoꝝ vt notũ ẽ. igit⁹ ⁊c. Sic ergo patꝫ q̃d sit p se notũ ⁊c.

¶ Hijs ergo p̃missis ponã tres ꝯclusiones tñsales ad p̃sentẽ articulũ. Prima ⁊ p̃ncipalis est q̃ licet ista propositio de⁹ est ñ sit p se nota nobis etñtib⁹ in via ipa tñ quã formãt beati ī patria ẽ per se nota. Prima pars ꝓbatur qꝛ illa propositio quã de facto habem⁹ ẽ naturalit⁹ dubitabilis. igit⁹ ⁊c. ꝯsequntia patꝫ ex dictis ⁊ añcedẽs apparet de se ⁊c. ¶ Secunda pars ꝓbat⁹ qꝛ beat⁹ apphendẽs illos terminos ⁊ formãs propositionẽ naturalit⁹ assentit ei sicut p̃mo p̃ncipio nec posſz eã plus dubitare ꝙ̃ p̃mũ p̃ncipiũ ⁊ ita eẽt de q̃libet alio ītellectu formãte talẽ propositionẽ ⁊c. igit⁹ ⁊c. Añcedẽs patꝫ ⁊ ꝯsequntia tenet qꝛ illa propositio est p se nota q̃ licet nõ naturalit⁹ veniat in mentẽ tñ ipa formata siue volũtarie siue naturaliter siue supnaturaliter ei⁹ euidentia naturalit⁹ venit ī mentẽ ex sola noticia terminorũ. Sicut em̃ vt dixi propositio p se nota ñ excludit noticiã termiꝝ sic nec noticia terminoꝝ est cã sufficiẽs talis noticie sz cũ noticia terminoꝝ requritur formatio propositiõis. q̃re ⁊c. Ex p̃ma pte ꝯclusionis seq̃t⁹ q̃ deũ esse nõ est p̃muꝫ p̃ncipiũ ⁊ p̃mum omnium verorũ ea naturalit⁹ precedẽs ꝺ auctorem de causa dei ab ꝛ̃.cap̃lo vsq̃ finẽ. xxij. ptis p̃me summe siue ꝺ pelagiũ. patet qꝛ p̃mũ p̃ncipiũ debet eẽ p se notũ. Jtẽ patꝫ ex vno ab isto doctore freq̃nter assũpto scz q̃ pus natura ẽ a q̃ nõ ꝓuertit⁹ subsistẽdi ꝯsequntia ꝓstat aũt q̃ euidẽter seq̃tur de⁹ est ergo de⁹ est vl nõ est et ecõuerso nõ seq̃tur euidẽter vt patꝫ. igit⁹ ⁊c. Uñ gratia hui⁹ pono hic q̃tuoꝝ ꝯditões p̃mi p̃ncipij oĩm veroꝝ. ¶ Prima est q̃ tale p̃mũ p̃ncipiũ debet eẽ ꝯplexũ ptz qꝛ loq̃mur de p̃mo p̃ncipio in cognitõe ⁊ nõ in causalitate. Scõa ẽ q̃ debet eẽ oĩm ꝯplexoꝝ notissimũ. ptz qꝛ debet eẽ p̃mũ ī euidẽtia ⁊c. Tertia ẽ q̃ debet eẽ ex terminis cõmunissimis ⁊ ꝯmunissimũ. ptz qꝛ debet ad oĩa alia vera se extendere. Quarta ẽ q̃ debet eẽ propositio affirmatiua vel saltẽ nõ pure negatiua ⁊ propositio ipotetica vel saltẽ nõ pure categorica. patꝫ qꝛ affirmatio ẽ ꝑ̃ pura negatõe ⁊ ꝯsequntia propositio pure negatiua nõ ꝑ̃t esse p̃mũ p̃ncipiũ ꝯplexũ sz propositio pure affirmatiua. Et categorica non ꝑ̃t esse p̃mũ p̃ncipiũ qꝛ nulla talis est euidẽtissima vt ptz inductiue. igit⁹ sequit⁹ q̃ p̃mũ p̃ncipiũ ꝯplexũ est propositio ipotetica affirmatiua sicut ista aliq̃d est vl nihil est vel est propositio nõ pure categorica sz de ipotetico extremo nec pure affirmatiua nec pure negatiua q̃lis est ista q̃libet ẽ vel ñ est Et sic ex hijs patꝫ q̃ p̃mũ p̃ncipiũ ꝯplexũ ñ est illõ de⁹ est. Ex scõa parte ꝯclusionis seq̃t⁹ q̃ illa propositio de⁹ est quã formam⁹ ⁊ illa quã formãt beat⁹ nõ sunt oĩno sil'es speciuoce sed vna est pfectioꝝ alia in specie. patꝫ aliter vna eẽt per se nota sicut alia q̃ est falsuꝫ. Sicergo patet q̃ nõ ẽ nobis p se notũ deũ ee. ¶ Sed videndũ est vtrũ sit nobis euidẽter notũ seu demõstrabile. ¶ Et de hoc sit secũda ꝯclusio q̃ licet ista propositio de⁹ est nõ sit nobis euidẽs aut euidẽter demõstrabil⁹ ipa tñ est naturalit⁹ pbabilis. Prima pars ꝺclarabit⁹ sz secũda pars patꝫ q̃a phi naturali ratione pbauerũt p̃mũ motorẽ ee. primã causam eẽ p̃mũ p̃ncipiũ eẽ vt patet. viij. phisicorũ ⁊. xij. methaphisice. igit⁹ ⁊c. Sed ad declarationẽ prime partꝭ pono aliq̃s propositiones. Prima est q̃ ex nullis apparẽtib⁹ naturaliter p̃ꝺcludi deũ ee euidenter. patet quia si sic maxime hoc eẽt ex processu phi arguẽtis ex mutatõe ⁊ nouitate rer̃ cũ finito processu ī causis mouẽtib⁹ ⁊ motꝭ sicut patet. viij. phisicorũ. xij. methaphisice ⁊ ī pluribꝫ passib⁹ phisice et methaphisice. Nullus enim videtur fortioꝝ modus probandi. Sed licet iste modus bene sit pbabilis tñ nõ demonstratiue nec euidẽter ꝯcludit deũ ee vt postea ostẽdã igit⁹ ⁊c. ¶ Secũda propositio est ꝺ vnũ doctorem parit⁹. ꝓra de ripa. Nõ ex q̃libet gradu eẽndi euidenter inferr⁹ imensitas gradus p̃mi. Patet quia vl hoc eẽt supponẽdo processũ finitũ in gradib⁹ essendi ⁊ hoc nõ quia ꝟ nõ est euidens vel supponendo processum ifinitũ ⁊ hoc nõ quia tunc nullꝰ talis gradus concluderet⁹ primitas sicut nec ex infinito processu in partib⁹ continui cõcludit⁹ alicuiꝰ illarum vltimitas vnde patet q̃ deductio illius doctoris petit principiũ ⁊c. Tertia est ꝓtra eundẽ q̃ ex nulla entitate ĩmateriali seu quiuis in mente nostra creabili specie intellectibili precise potest euidẽter cognosci deũ esse Patet quia quacũq̃ tali posita in mente adhuc deus libere obicit se menti nostre vt obiectũ cognoscibile. igit⁹ ⁊c. ¶ Quarta ex solo dei gratuita vnione cũ mente nostra per modũ obiecti visibilis ac luminis sufficientꝭ de se lucentis cũ alijs ex parte potẽtie nostre intellectiue requisitis potest euidẽter cogno-

sci deū esse. Pars exclusiua patet ex precedē tibus sed affirmatiua apparet quia talis p̄ sentia seu vnio dei ad mentē nostrā nō min⁹ sufficit generare euidēs iudiciū de sui exist̄ tia q̄z obiectū sensibile ꝛc. Ex hūs ergo patz p̄ma pars cōclusionis ꝛc. ¶ Tertia ꝓclusio est q̄ licet ista ꝓpositio deus nō est nō sit p̄mū falsum ipa tamē nō minus iplicat cōtradi ctionē q̄z p̄mi p̄ncipij ꝓtradictoriū. Prima pars patet ex p̄cedētibꝫ quia sua cōtradicto ria nō est p̄mū verū. Itē nō infert euidenter quodlibet falsuz. igit ꝛc. ¶ Sz ad decla rationē scōe p̄tis pono aliqs ꝓpositōes. Pri ma ē q̄ sicut vnū ipossibile nō est ipossibil⁹ alio sic ex quolibet ipossibili seq̄tur ꝓtradi ctio. Primū patz de se. Scōm seq̄tur ex pri mo ꝛc. Itez ꝓbat q̄ ipossibile ē ita eē sicut p̄ antecedēs ipossibile signat q̄n ita sit sicut p̄ qōlibet ꝓseq̄ns signat. igit ꝛc. Itē cū nullo i possibili stat p̄mū p̄ncipiū. igit p regulā cō munē oppositū p̄mi p̄ncipij seq̄tur ꝛc. Secū da ꝓpositio ē sicut quodlibet ipossibile ipli cat ꝓtradictionē sic nō quodlibet ipossibile euident⁹ infert falsitatē. Primū patet q̄z ex q̄/ libet impossibili sequunt⁹ ꝓtradictoria vt di ctum ē. modo hoc intelligit p iplicare ꝓtra dictionē. igit ꝛc. Unde apparet ex hoc q̄ ma gister Hugolin⁹ male negat istā cōditionalē si deus nō eēt deū nō eē nō iplicaret. Respō det em̄ q̄ imo adhuc iplicaret sed ego bñ cō cedo q̄ si deus nō eēt adhuc deū nō eē impli caret sed ꝓpter hoc nō ē alia cōditionalis ne ganda ꝛc. Scōm patet de duab⁹ ꝓtradicto riis de possibili opinabilib⁹ ad vtrūlibet sic sunt iste de⁹ potest facere suprēmā speciē de⁹ nō potest facere suprēmā speciē. Altera enīz ē impossibil' ꝛc. Tertia ꝓpositio ē q̄ licet bo nus logic⁹ sciat ex quolibet ipossibili seq̄ con tradictionē tamē ex aliq̄ impossibili bon⁹ lo gicus nō scit sequi falsitatē. Patet ex dictis. Quarta ē licz bon⁹ theologus ex aliq̄ impos sibili cognoscat seq̄ quodlibet certitudinali ter tamē ex eodē impossibili i nescit seq̄ aliqō falsum euident. Patet de isto impossibili de us nō est vel nō est trin⁹ ꝛc. Sic ergo patz ex hūsq̄ ista de⁹ nō ē implicat ꝓtradictionē licz nō explicet. i. nō sit nobis euidēs ipam infer re ꝓtradictionē. Et sic patet tertia ꝓclusio ꝛ resp̄sio ad istū ar. ꝛc. ¶ Sz ꝓtra p̄/ dicta arguit ꝛ p̄mo cōtra illud quod dictū ē in p̄ma ꝓclusione ꝛ in scōo corrolario ei⁹ ꝛ p̄ batur q̄ ista ꝓpositio deus ē quā formamus ꝛ illa quā formant beat⁹ sunt eiusdē speciei ꝛ p ꝓsequēs si vna ē per se nota ꝛ alia. quia vl' ad illā quā formant viatores currit de⁹ tanq̄z obie ctum agens ꝛ causans ac terminās illā ꝓpo/ sitionē vel nō. Si sic cū intellect⁹ sit eiusdez speciei ꝛ obiectū idē. seq̄tur q̄ vtraq̄z cogni/ tio erit eiusdē speciei. ꝓsequētia patz p p̄m viij. methaphisice. Si materia sit eadem ꝛ agens idē forma erit eadē. Si nō. seq̄tur q̄ illa ꝓpositio quā formam⁹ de deo nō erit co/ gnitio dei ꝛ p ꝓseq̄ns q̄ nulla eius cognitio erit nobis naturaliť possibilis ꝓtra p̄dicta i primo articulo sed ꝓseq̄ntia ꝓbatur p Aug. nono de trini. c. ir. liq̄do tenenduz est q̄ om nis res quā cognoscim⁹ generat in nobis su am notiziaz. Ab vtroq̄z em̄ parit notitia scz cognite ꝛ cognito. ¶ Secundo arguit cō/ tra p̄mā p̄tem ꝓclusionis secūde ꝛ p̄mā p̄/ positionē. ꝛ ꝓbatur ostratiue deū esse scz per ꝓcessum philosophi ꝛ arguit sic. Mani festuz ē aliqua moueri sed oīe qō mouetur ab alio mouet ꝛ nō est ꝓcessus in ifinitū igit ē deuenire ad aliqō mouēs imobile. Simi liter arguit. manifestū ē aliq̄d esse nouiter p ductū ꝛ nō a se igit ab alio. Et nō est ꝓcessus in ifinituz nec ē articulatio igit est deuenire ad aliqō ꝓducēs iproductū. Et illud est de us igit cū ista deductio sit euidēs seq̄tur eui denť deū eē. ¶ Tertio ad idē argui pōt p p/ cessuz venerabil' Anshelmi in libello suo cō tra insipientē dicentē in corde suo nō est de⁹ vbi multis ca. nitit demōstrare deū esse Sz quia rōnes sue nō solū nō sunt ostratiue imo pure sophistice ꝛ peccātes in logica ꝓp cui⁹ defectū iste deuot⁹ hō nō soluz in hoc lo co sed in alijs passib⁹ sepe decept⁹ fuit vt dicit vn⁹ doctor ꝛ patz intuēti ideo nolo in ꝓcessu suo insistere. Sed tamē breuiter arguo sic ō monstrabile ē veritatē esse igit ꝛ deū esse ꝓse quētia patz ꝛ antecedēs apparet q̄z Anshel/ mus credidit hoc demōstrare mono. xviij. Cuius vis stat in hoc quia si veritas nō est ergo veritatē nō esse verū est ergo veritas ē. ꝛ sic veritatē esse seq̄tur ex vtraq̄z parte ꝓtra dictiōis quare ꝛc. ¶ Quarto arguit contra tertiā cōclusionē ꝛ dicta ibidē ꝓbādo q̄ ista deus nō est nec quelibz impossibilis iplicat ꝓtradictionē quia intellect⁹ potest intellige/ re impossibile. ergo nō qōlibet impossibile i plicat ꝑdictōz. ꝯa tz. q̄z intellect⁹ ñ p̄t intellige re ꝓtradictoria. Antecedēs apparet q̄z intel/ lectus ipossibile opinat ꝛc. Itez patet q̄z nō

mīn⁹ potest intellectus intelligere impossibile ꝙ voluntas velle impossibile sed hoc potest voluntas quia voluntas est impossibilium. iij. ethicoꝝ. Patet etiā de penitēte ꝙ vellet nō fecisse qō fecit. Itē de lucifero qui appetiuit equalitatē dei Itē de pelagianis qui volūt esse pmi dñi suoꝝ actuū. Itē de odiēte deū ꝛc. AA ¶ Ad ista respōdet ad pmū dico primo ꝙ ad illā cōcurrit deus tā ꝙ obiectū agens ꝛ terminās nō tamē immediate terminās vt patet ex supradictis in primo articlo. ¶ Dico secō ad illā auctoritatē philosophi ꝙ si subiectū sit idē ꝛ agens idem sequit eadē forma quando agens uaturalit agit ꝛ eodē modo se habet ad passum ꝛ subiectū est eodē modo dispositū sed nō est inconueniēs ꝙ idē intellect⁹ de obiecto habeat cognitiones specie distinctas secm aliā ꝛ aliaꝝ habitudinē vel dispositionē intellect⁹ obiecti vel medij sic in ꝓposito. ¶ Dico tertio ad illā partē antecedētis ꝙ licet oīe subiectuꝝ cognitū terminet suā cognitionē ex eo ꝙ aliqō obiectū terminare aliquā cognitionē nō est aliud ꝙ ipm cognosci p illā tamē nō omne obiectū cognitū agit suā ꝯgnitionē quia aliqō est obiectū cognitū quod nō est nec fuit et nihil tale agit vl egit ꝛc. ¶ Dico q̄rto ad auctoritatē Augustini ꝙ illa debet intelligi ō re quā cognoscim⁹ immediate i seipa ꝛ sic est vera vñ patet ad rationē. ¶ Ad secām dico ꝙ ille ꝓcessus philosophi nō ꝓbat demōstratiue deū ee. vnde pmo dico ꝙ est euidēs euidentia summa aliqd moueri diceret enī ꝓteruus quia licet sic appareat tamē nō sic ē. ¶ Secō dico ꝙ licet esset euidens aliqd moueri nō tamē illud ab alio moueri diceret eī ꝓteruꝰ ꝙ aliqua seipam mouet ad replendū vacuū ꝛc. Similiter ipa calefacta se ipaꝝ reducit ad frigiditatē ꝛc. q̄re ꝛc. ¶ Tertio dico ꝙ licet eēt euidēs oīe qō mouetur ab alio moueri ꝛ cōcesso ꝙ nō est ꝓcessus in infinitū in mouētibꝫ qō nō est euidēs tamen per hoc nō cōcludit mouēs imobile diceret eī ꝓteruus ꝙ mouet. b. ꝛ licet. b. p tunc sit mouens imotū nō tamē imobile. ¶ Quarto dico ꝙ non est euidens ꝙ circulatio non sit possibilis imo sic est ꝙ est possibilis diuerso genere cause quare ꝛc. Et cōsimiliter posset respōderi ad alios modos ꝓbandi deū esse.

De ꝯfirmatōe aūt q̄ est de nouitate reruꝝ ꝛc. postea dicā. Ad tertiā dico pmo ꝙ ista ꝯsequētia nō est euidēs veritas ē ergo deꝰ ē ꝛc ¶ Secō dico ꝙ antecedēs nō est euidēs ratio nec hoc demōstrat Anshel. vnde ad ꝓbationē eius dico tertio. ꝙ licet ista cōditionalis sit vera si veritas nō est veritatē non esse verū est quia antecedēs est ipossibile vt alias dixi tamē illa ñ est euidēs sicut nec ista si homo nō est asinꝰ hominē nō esse asinū est vera. ¶ Quarto dico ꝙ ista ꝯsequntia nō ē euidens nulla veritas est ergo ista ꝓpositio ē vera vel eius cōtradictoria ꝛc. quia stat ꝙ nec ipa nec sua ꝯtradictoria est vera vt ptz et sic ista ratio peccat ꝑ logicā ꝛc ¶ BB Ad quartā cōcedo antecedēs ꝛ nego ꝯsequntiam vnde primo dico ꝙ intellect⁹ potest intelligere ipossibile nō solū intellectōne apprehēsiua ꝫ etiā iudicatiua. ¶ Secō dico ꝙ intellect⁹ potest intelligere cōtradictoria ꝛ licet de intellectōe iudicatiua hoc possit negari tamen de apprehēsiua nullꝰ negat. ¶ Tertio dico ꝙ licet intellect⁹ possit assentire alicui ipossibili ꝛ ipe nō possit assentire ꝓpositioni ipossibili que est copulatiua ex cōtradictoriis nō tamen seqtur quin qōlibet impossibile iplicet cōtradictionē licet nō explicet ꝯtradictionē sicut talis copulatiua. Et ratio diuersitatis est quia talis copulatiua euidēter iplicat cōtradictionē ꝛ hoc ego voco explicare seu implicare ꝯtradictionē nō sic aūt qōlibet aliud impossibile. quare ꝛc. ¶ Quarto dico ad cōfirmationē ꝙ voluntas potest velle ipossibile vel saltē impossibile potest velle. ꝛ hoc videre meo bene ꝓbant ille sex rōnes ibidē inducte vt patz intuēti ꝛ deducēti ꝛc. Et sic patet ad istas rōnes. Et hec de secūdo articulo LL ¶ Quantū ad tertiū articulū in q̄ videndū est vtrū nobis sit euidenter notū tantum vnū deū esse. Primo premittā descriptionē siue quid nomis huius termini deꝰ Secundo ponā cōclusiones. Tertio obiciā cōtra ꝛc. Quantū igit ad primū punctū notandum ē ꝙ ad describendū deū nō oportet omnes eius cōditiones ꝛ ꝓprietates includere i eius diffinitōe quia hoc nobis foret impossibile. ideo dicūt aliqui ꝙ sufficit oīes vl plures vel aliquas earuꝝ de ipo notiores ꝛ sibi soli cōpetentes in eius descriptione ponere ꝛ inde est ꝙ eius dantur diffinitiones diuerse a diuersis sicut patet in libris sanctoruꝝ ꝛ doctoꝝ. Ad cōuenienter aūt describenduꝝ datur ab aliquibus hec regula ꝙ deus debet describi per omnē terminū signantē perfectionē simpliciter siue bene esse simpliciter

sic ꝙ in om̄i materia melius est ip̄m eē q̄ nō esse ⁊ hoc cum isto aduerbio summe. vt dicē do ꝙ deus est ens summe bonū. summe sapiens. summe potens. ⁊ sic de alijs ⁊c̄. ⁊ quā to plures termini ibidē congregātur tanto melior ⁊ perfectior est descriptio ⁊c̄. ¶ Secundo notandū est ꝙ ista regula nō videtur omnino rationalis quia scd̄m istū modum dicendi nō erit aliqua certa descriptio dei. Pro cuius declaratione aduertenduz est ꝙ aliqua est perfectio simpliciter d̄ qua nō est nobis euidens ꝙ sit perfectio simpliciter sicut est ista posse facere qd̄libet alid̄ a se. ⁊ ita stat aliquē de deo aliquā eius proprietatem ⁊ perfectionē simpliciter negare dubitare vl̄ opinari quam alius firmiter credit. Sunt em̄ multe perfectiones simpliciter ⁊ proprietates dei que pure credunt̄ ex fide vel quas nullo modo est euidens deo conuenire sicut esse liberū. actiuū. ⁊ infiniti vigoris. ⁊ sic de multis alijs. quare ⁊c̄. Ideo ad conuenienter describendū deū pono istā regulaz ꝙ deus debet describi per illd̄ quod cōmuniter conceditur deo cōuenire ab om̄ibus qui cōcedunt deuz esse vt dicendo ꝙ deus est ens summe bonū ⁊ perfectissimū in entib̄. Omnes em̄ cōcedentes deū esse cōmuniter cōcederent deo illud conuenire ⁊ sic ista descriptio erit certa ⁊ cōmunis apud om̄es concedentes deū eē. Nō sic aūt esset si in sua descriptione deberet poni cōmuniter ⁊ indifferenter alij termini signantes perfectiones simpliciter qui de deo nō ab om̄ibus sed solum ab aliquib̄ vel a fidelibus cōcedūtur. sicut sunt isti essentia productiua omniū aliorū a se. essentia infiniti vigoris. eēntia cōmunicabilis tribus suppositis. eēntia creatiua de nihilo ⁊c̄. ¶ Tertio notandū ꝙ sicut iam patet ex dictis in descriptōe dei debet poni istd̄ aduerbium summe vel alius superlatiu⁹ includens ip̄m. sicut dicendo ꝙ deus est ens summe bonū. vel perfectissimū in entibus. Et ideo sicut superlatiu⁹ potest dupliciter exponi affirmatiue ⁊ negatiue sic iste termin⁹ deus potest habere duplicem descriptionē.

¶ Prima est ꝙ deus est ens omni alio a se melius ⁊ perfectius. ¶ Secunda est ꝙ deus est ens quo nihil est melius vel perfecti⁹.

DD ¶ Hijs premissis pono tres conclusiones. ¶ Prima ꝙ licet primo modo describendo deum nō possit a nobis euidēter probari tantū vnū deum eē. tamē sic potest euidenter probari ꝙ ad deum eē sequitur tantum vnū deuz eē. Prima pars ꝓbatur quia ista ꝓpositio deus est nō est per se nota nec ex per se notis demonstrabilis nec est nobis ꝑ experientiā euidens vt satis patet ex dictis ī primo articulo. ¶ Igitur ista tantū vnus de⁹ est nō potest nobis euidenter probari describendo deū illo modo. Consequentia patet. quia secunda euidenter infert primā ⁊c̄.

¶ Secunda pars probatur quia euidenter sequitur deus est ergo tantū vnus deus quia si detur oppositū scilicet ꝙ sint duo dij ⁊ plures dij illo modo describendo deū euidenter sequitur contradictio quia sequitur. a. ⁊. b. sunt duo dij ergo per illam descriptionem. a. est perfectior. b. ⁊ similiter ergo. b. est ꝑfectior. a. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns. a. est ꝑfectior ⁊ īꝑfectior q̄ꝫ. b. ⁊. b. q̄ꝫ. a. quare ⁊c̄. ¶ Secunda conclusio ꝙ licet secūdo modo describenda deum nō possit a nobis euidenter probari tantum vnū deū esse nec ꝙ ad vnū deum eē seq̄tur tantū vnū deū eē. tn̄ ꝙ nō possit euidēt̄ probari nō possum⁹ euidēter ꝓbare. ¶ Pria ꝑs ꝓbat̄ q: dicēti ꝙ sunt plures dij eq̄liter ꝑfecti nō p̄t euidēter oppositū probari plus q̄ꝫ possit euidenter probari oppositū dicenti ꝙ sunt plures res eq̄liter perfecte quarū quelibet est deus sicut arguebatur ante oppositū ⁊c̄. ¶ Secunda pars probatur quia licet rationes probantes vnitatē dei possint apparenter solui ꝓpter quod bene concedo ꝙ vnitas dei nō potest nobis euidenter probari tamen nō potest euidenter ostendi ꝙ ille rationes nō concludunt. quia hoc nō possit euidenter ostendi nisi euidēter soluendo rationes illas quod nō possum⁹. Propter qd̄ cōcedo ꝙ ista negatiua vnitas d̄i nō potest euidenter probari. nō potest a nobis euidenter probari sicut licet ista sit vera trinitas personarū nō potest a nobis euidēter probari tamen ista negatiua nō potest euidēter probari ⁊c̄. ¶ Tertia cōclusio ꝙ licet nullo predictorum modorū describēdo deum sit nobis euidēs aut possit esse in naturali lumīe tātuz vnū deum esse tamē hoc est probabile naturali ratōe. ¶ Prima pars sequitur ex dictis supposito quid nomīs huius termini lumē naturale. per quē ītelligo lumē siue cognitionem sine errore ītellectui possibilē de cōmuni cursu nature. Et dico sine errore quia cō

gnitio erronea nõ debet dici lumẽ naturale sed potius tenebra. sic ergo sumendo lumẽ naturale. patet ꝙ in naturali lumine non est nobis per se aut per experientiã notum tantum vnũ deum esse vt clarum est. nec ex taliter notis potest nobis euidenter probari vt dictum est quare sequitur ꝙ hoc non est nobis euidens nec potest esse. igitur ⁊c. ¶ Secunda pars probatur supposito quid nominis huius termini ratio naturalis per quez intelligo rationez sumptam ex hijs que nobis apparẽt de communi cursu nature. Sic ergo sumendo patet ꝙ multe rationes naturales possunt fieri ⁊ facte sunt a philosophis concludentes tantũ vnum deũ esse licet non euidenter tamen probabiliter ⁊ probabilius q̃ꝫ posset concludi oppositũ vt post patebit.

EE ¶ Ex hijs sequuntur aliqua. Primo ex prima parte huius conclusionis sequitur ꝙ nec oppositum articuli de veritate dei nec oppositũ alicuius alterius ariticuli fidei potest probari in lumine naturali. Patz quia licet ad probandum opposita horuz articulorum fidei possint fieri alique rationes naturales ꝓbabiles tamen tales nõ probãt in lumine naturali qꝛ semper peccant vel in materia vel in forma ⁊c. quare ⁊ cetera.

¶ Secundo sequitur ꝙ articulum de vnitate dei crediderunt philosophi ⁊ probauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis ⁊ aliorum plurium philosophorum

¶ Sed contra hoc est magister Hugolinus qui tenet ꝙ philosophus nunq̃ꝫ formauit propositionem mentalez veram de deo ⁊ ratio eius est quia cõceptus illi quos Aristotelis opinabatur vel credidit supponere ꝑ deo. pro nullo supponebant. Uerbigratia ꝑmum ens infinitũ in vigore vel cognoscens per suam essentiam ⁊ nihil extra se vel prima causa naturaliter agẽs vel summa perfectio solum in vno supposito existens ⁊ cetera. isti eniz conceptus pro nullo supponunt eo ꝙ ĩplicent aliq̃d qđ non potest vere dici de deo quare ⁊ cetera. Sed hoc dictuz videtur puerile nec eget reprobatione. ¶ Primo enim patet falsitas in negatiuis ⁊ cetera. ¶ Secundo in affirmatiuis potest euidenter ostẽdi quia licet hoc totuz asinus rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur ꝙ li asinus per se nullo modo supponat. quare ⁊ cetera. Unde ad euidentem huius declarationem. ¶ Primo suppono ꝙ aliqua res bene concipitur pluribus cõceptibus pro ea supponibilibus. ¶ Secundo ꝙ ꝯceptus vnius rei potest non componi cuz alio cõceptu eiusdem rei vel non adiungi sibi per moduz determinationis cum suo determinabili.

¶ Tertio ꝙ isti conceptus prima causa et finitum in vigore sunt diuersi conceptus.

¶ Tunc arguitur sic stat ꝙ aliqua res concipitur vno conceptu pro ea supposite absq̃ꝫ hoc ꝙ alius conceptus priori adiungatur ꝑ modum determinationis ad suum determinabile ergo si talis conceptus predicetur de se erit propositio affirmatiua vera ⁊ per consequens Aristotelis formans istam mentalem. prima causa est. prima causa formabat veram propositionem ⁊ cetera. Item aliter sequitur ꝙ quicunq̃ꝫ opinaretur aliquez cõceptum supponere pro aliqua re pro qua nõ supponit tunc non possit habere conceptum supponentem pro illa re de qua false opinaretur. Consequentia patet sed absurditas consequentis patet quia sic quicunq̃ꝫ aliqđ falsum opinaretur de deo vt qđ possz facere supremam speciem ⁊c. nullum verꝝ crederet đ deo. ⁊ ita in alijs ⁊c. ¶ Tertio sequitur ꝙ articulus de vnitate dei licet nõ possit nobis fieri euidens in lumine naturali tamen hoc potest in lumine superiori. Patet quia in lumine supernaturali ⁊c. ¶ Quarto ex hoc sequitur ꝙ articulus de vnitate dei potest esse magis euidẽs q̃ꝫ nobis sit euidẽs veritas ꝑmi ꝑncipij. patz. qꝛ ꝓbabile est ꝙ ꝯp̃hensores in lumĩe patrie suꝑnaturali clari⁹ vident cõclusiones q̃ꝫ nos viatores ꝑncipia. nã cũ finite ⁊ nõ multũ clare videam⁹ ⁊ ꝑ lumẽ minus tã ꝑfectiõaliter q̃ꝫ gradualiter. videť ꝙ quelibet veritas necessaria possit absolute a nob videri clari⁹ q̃ꝫ nos mõ ꝑ lumẽ naturale primũ ꝑncipiũ videam⁹ ⁊c. FF ¶ Sed cõtra p̃dicta arguiť probãdo ꝙ vnitas dei possit naturaliter demõstrari. Primo quidẽ sic qꝛ euidẽs est aliq̃d posse nouiter esse ⁊ ꝑ ꝯsequẽs tale esse ꝓducibile ⁊ nõ a se ergo ab alio Et de illo quero vt prius ⁊ sic sꝑ vltra. vel ergo deueniã ad aliqđ simpliciter ꝑmũ ⁊ habetur ꝓpositũ vel erit ꝓcessus in infinitũ qđ est euidenter ĩpossibile ⁊c. ¶ Et si dicať ꝙ ꝯm ꝑhm in generationib⁹ est possibile ꝓcedere ĩ infinitũ hoc nõ valet qꝛ philosophus nõ cõcedit ꝓcessum in infinitũ in causis eẽntiali-

ter ordinatis. sed tantũ in accidentaliter ordinatis ¶ Secundo arguitur cõfirmando predictã rationẽ ⁊ ꝓbando ꝙ nõ sit possibilis ꝓcessus in infinitũ in causis essentialiter ordinatis quia vniuersitas causatoꝝ eẽntialiter ordinatorũ est causata igit̃ ab aliquo qđ est supra illã multitudinẽ ⁊ nõ est aliquid illius multitudinis. aliter em̃ idẽ esset causa sui ip̃ius. quare ⁊c̃. Item aliter sequeret̃ ꝙ idez effectus haberet simul ĩfinitas causas actu ip̃m causantes ⁊ ꝑ cõsequens in causis essentialiter ordinatis erit aliquid simpliciter primũ. ¶ Tertio arguit̃ per rationẽ cuiusdam doctoris qui tenet ꝙ predicta argumẽtatio valet ita bene in accidentaliter ordinatis sic̃ in essentialiter ordinatis si bene formet̃. Capio inquit totam multitudinẽ illorum quorum qđlibet habet aliqđ prius se. Tũc arguitur sic Tota ista multitudo habet aliquid ꝑius se. ergo ꝑter totam illã multitudinẽ oportet dare aliquid ꝑius vel ergo illud est simpliciter primũ ⁊ habetur ꝓpositum vel nõ ⁊ hoc est contra ꝓpositum quia ip̃m erit pars multitudinis illorum quorũ qđlibet habz aliq̃d ꝑius. quare ⁊c̃. ¶ Quarto arguitur sic si eẽnt plures dij aut distinguerent̃ specie aut solo numero. si specie tũc nõ essent eque perfecti ⁊ per cõsequens minus perfectus nõ esset đus. si solo numero tunc possent esse infiniti. quia quãdo sunt plura indiuidua distincta solo numero. nõ apparet ꝯtradictio quin sint plura. nec potest assignari status ad certum numerũ quin maior possit esse ⁊c̃. BB

¶ Ad ista respondet̃ ad primũ ⁊ secundũ simul̃ respõdẽdo quia faciunt vnã rationẽ. vnde ꝑmo dico. ista ratio nõ probat euidenter tantum vnũ deum esse. qđ patet multipliciter.

¶ Primo quia in ista ratione presupponitur nouitas rei que nõ prefuit nec aliquid eius. talis aũt nouitas nõ concluditur euidenter ex apparentibꝫ naturalibus cũ multe mutationes valde apparenter saluẽtur a modernis absq̃ ꝑexistentia distinctaꝝ nouitate sicut đ motu locali ⁊ de motu ad quantitatem ⁊c̃. Et tali modo diceret ꝓteruus ꝙ possent saluari om̃es mutationes ad accidentia ⁊ etiã ad substãtias a fortiori. qꝛ nõ sunt sensibiles nisi ꝑ mutationẽ factã in accidentibꝫ sensibilibus ⁊ sic si talia saluarent̃ ꝑ res aliter se habere vel apparere res aliter se habere solũ. nõ req̃reret̃ aliqđ agens extrinsecũ a re ip̃a alit̃ se hñte. nã res aliquando aliter se habet vel apparet aliter se habere se ip̃a sola sine extrinseco agente sensibili vel apparente. ¶ Secundo in predicta ratione presupponit̃ bonitas huius consequentie. si aliquid nouiter est illud producitur ab aliquo hec autem cõsequentia non est euidens ⁊ cetera. Diceret em̃ ꝓteruus ꝙ sicut nõ seq̃tur euidẽter. a. nouiter nõ est. igit̃ ab aliq̃ nouiter nõ est. sic nõ euidẽter sequit̃. a. nouiter ẽ igit̃ ab aliq̃ ⁊c̃. qꝛ sicut aliquis potest đsinere esse ꝑ solã absentiam cõseruantis nullo ad hoc positiue agẽte. sic potest incipe esse ꝑ solã absentiã impediẽtis nullo ad hoc positiue cõcurrẽte ĩmo diceret ꝓteruus valde apparenter ꝙ multuz difficile est exprimere quid est vnaz rem esse ab alia siue effici aut produci ab ea. maxime vbi vna potest esse sine alia. ꝟbigratia tu dicis ꝙ ignis efficit vel producit calorem ⁊ est eius causa efficiens constat tamen ꝙ iste calor posset esse ⁊ nõ esse ab illo igne. sed a solo deo. igne se habente ad illum calorem omnino similiter sicut prius. scđm omnẽ nostraz apparentiã ⁊c̃. quare ⁊c̃. ¶ Tertio ista ratio presupponit ꝙ aliq̃ sunt cause essentialit̃ ordinate hoc aũt nõ ẽ euidẽs qꝛ ille ꝯditões causarũ essentialit̃ ordinataꝝ quas inferiꝰ ponã nõ possent euidẽter ꝓbari ꝯuenire aliquibꝫ causis vt patet intuẽti. ¶ Quarto ista rõ ꝑsupponit ꝙ nõ sit possibil ꝓcessus in infinitũ ĩ causis eẽntialiter ordinatꝫ. h̃ aũt nõ est euidens. tum ꝑmo qꝛ scđm ph̃os talis ꝓcessus cõcedit̃ possibilis in causis accidẽtalit̃ ordinatis. tum secũdo qꝛ ꝯz fidez posset ꝓbabilit̃ dici ꝙ deꝰ posset facere ĩfinitas causas actu existentes sibi essentialiter ordinatas ⁊c̃.

¶ Quinto cõcessis om̃ibꝫ ꝑdictis adhuc ratio nõ ꝓbat euidenter. quia proteruus diceret ꝙ in causis essentialiter subordinatis esset circulatio ita ꝙ quelibet esset ab aliqua ⁊ sic nec esset processus in infinitum nec aliqua simpliciter prima. ꝙ autem talis circulatio non sit possibilis potest euidenter probari.

¶ Sexto concessis omnibus presuppositis ⁊ etiam ꝙ non sit talis circulatio possibilis ad hec ratio non probat aliquid eẽ simpliciter primum exponendo affirmatiue. i. quo nihil est prius ⁊ sic ratio nõ probat euidenter illud primum efficiens esse tantum vnum. quia proteruus diceret ꝙ plura essent prima efficientia. ita ꝙ nullo aliquid esset prius efficiẽs. diceret etiã ꝙ licet vnũ eẽt tantũ primũ efficiens. illud tamẽ nõ eẽt sim

pliciter primū ens ⁊ perfectissimū quia aliquid esset eo prius quod nō eēt efficiens sed eius vltimus finis ꝓpter quod ageret. ⁊ sic ꝑmum efficiens nō eēt deus. Patet ergo ꝙ ꝓdicta ratio nō probat euidenter tantū vnuz esse deū. ¶ Et predicto processu apparet ꝙ in philosophia seu doctrina Aristotelis nulle vel pauce sunt rationes euidēter demonstratiue patet quia illa ratio videtur apparentior inter oēs quas vnq̄z Aristotelis fecit ⁊c. Item sequit ꝙ philosophia Aristotilis seu doctria magis debet dici opinio q̄z scientia ⁊c. ⁊ ideo valde sunt reprehensibiles qui nimis tenaciter adherent auctoritati Aristotelis ⁊c. ¶ Secūdo principaliter dico ad predictā rationē ꝙ ista ratio licet nō sit demonstratiua ipa tamē est probabilis ⁊ debet dici bona ratio naturalis. Patet quia licet proteruus possit eaz multipliciter euadere vt patuit. tamen ꝓbabilius persuadet q̄z possit persuaderi opposituz ⁊c.

¶ Tertio dico ꝙ ista ratio potest apparentiꝰ ⁊ efficatius formari q̄z Aristotelis eā forma uit vnde sicut dicit Ockam apparentius potest probari primitas efficientis et eius vnitas per conseruationē rei a sua causa q̄z per productionē accipiendo productionē scōm ꝙ est rem accipere esse immediate post nō eē Cuius ratio est quia nimis difficile eēt probare ꝙ nō sit processus in infinitū in causis eiusdem rationis quarū vna possit esse sine alia. sicut philosophi posuerunt hominē generantē ante hominē generatū in infinituz. ¶ Similiter difficile est probare per productionez ꝙ vnus homo nō possit produci ab alio sicut a causa totali. modo si ista duo cōcederentur nō posset probari ꝙ iste processus in infinitū nō esset possibilis nisi eēt aliquid vnū semper manens a quo tota ista infinitas dependeret. Et ideo ratio potest melius sic formari quecquid realiē producitur ab alio q̄diu manet in eē reali ab aliquo realiter cōseruatur. sed iste effectus producitur igitur q̄diu manet ab aliquo conseruatur. tunc quero de illo conseruante aut potest ꝓduci ab alio aut nō. si nō tunc est efficiens ꝑmum sicut est conseruans primū quia eē cōseruans est eē efficiens vt ostendā in quarto ¶ Si aūt illud conseruās producitur ab alio igitur conseruatur ab alio ⁊ de illo alio quero sicut prius ⁊ sic vel oportet procedere in infinitū. vel oportet venire ad aliquod primum conseruans nō conseruatū ⁊ tale est ꝑmum efficiens Sed nō ē possibile eē processum in infinitū in conseruātibus quia tunc actu eēnt infinita quod est impossibile saltez naturaliter. sicut posset probari per rationes philosophi ⁊ aliorū que sunt satis rationabiles. Et per consequēs per istā rationē patet sufficienter licet nō euidenter ꝙ oportet dare primū conseruans ⁊ ita primū efficiēs.

¶ Differt aūt ista ratio ab alia ratione facta sub alia forma quia ista arguit per cōseruationē alia per productionē modo semper oīne conseruans aliud siue mediate siue immediate est actualiter cū suo conseruato ⁊ econuerso. nō aūt oīne productū ab alio requirit ꝙ illud a q̄ est productū sit simul actu cum eo ⁊ sic q̄uis possit poni processus in infinitum in causis producentibus sine infinitate actuali. nō tamen in cōseruantibus ⁊c. quare ⁊c. Et sic patet quomodo predicta ratio potest apparenter fortificari. ¶ Quarto principaliter dico circa predictā rationez ꝙ ipsa solum valet arguendo in causis eēntialiter ordinatis ⁊ nō in accidentaliter ordinatis sicut prius tactū est. ideo ad declarationē huius videndū est que sint cause eēntialiter ordinate ⁊ que accidentaliter ordinate. Et de hoc dico ꝙ inter eas est triplex differentia.

¶ Prima est ꝙ in causis essentialiter ordinatis secunda dependet a prima in causando. Cause aūt accidentaliter ordinate sunt quarū neutra ad productionē alicuius effectus aliaz requirit naturaliter in causando.

¶ Secunda differētia est que sequitur ex prima ꝙ in causis essentialiter ordinatis est causalitas alterius rationis et alterius spēi ita ꝙ cause eēntialiē ordinate sunt alteriꝰ speciei. quia ad causationē vnius effectus sufficit vnū vnius rationis. quare ⁊c. ¶ Tertia differentia est ꝙ oīnes cause eēntialiter ordinate simul requiruntur ad causandū effectuz in causis aūt accidentaliter ordinatis nō requiritur earuz simultas in causando. quare ⁊c. ¶ Et si dicatur ꝙ mus ⁊ sol eēntialiter subordinātur in causando mur ⁊ tamē non requritur eaꝝ simultas. dico ꝙ licet mus essentialiter subordinatur ad solē nō tamē ecōuerso ⁊c. ¶ Unde circa predicta sciendum est ꝙ causaruz concurrentiū ad determinatū effectū si vna ñ possit ꝓcurrere nisi alia cōcurrat ita ꝺpēdet vna ab alia ī causando sic ecōuerso generaliē tm illa q̄ est prior ⁊ illimi

tatior non sic omnino dependet a posteriori causa eiusdē effectus sicut econuerso. verbi gratia. dico q̄ in generando hominē homo essentialiter a sole dependet z ecōuerso. quia nec homo sine sole nec sol sine homīe potest hominē generare sed tamē sol sine sorte potest hominē generare z sic causa vniuersaliori z illimitatior nō omnino dependet ab inferiori. scilicet sol ab homine sicut inferior a superiori z vniuersaliori propter causam dictam scilicet quia sol in p̄ducendo hominez nō requirit necessario hoc singl'are puta sortem ad cōproducendū sed ecōtra. Aliquando aūt non ē sic mutua dependētia causarū cōcurrentiū in causando sicut quādo sol et mus generant murē quia licet mus nō possit generare murē sine sole. sed tamē potest sine murc. z per hoc potest apparere quomodo procedūt z quomodo multe instantie q̄s in hac materia mouet ockam contra scotuz ponentē predictas differentias zc. ¶ Exp̄ dictis sequit primo q̄ nō est nobis euidens per experientiā nec per demonstrationē sed solum opinatū vel creditz aliquas causas sic esse essentialiter ordinatas. patz satis per predicta. ¶ Secundo sequit q̄ fm fidem oīs causa creata nō solū in essendo sed etiam in causando essentialiter ōpendet a deo. ¶ Tertio sequit q̄ deus a nulla causa depēdet essentialiter in causando. ¶ Quarto sequitur q̄ fm fidē simpliciter et absolute nihil essentialiter ōpendet ab aliqua causa creata siue in causari siue in esse. ¶ K K Circa qō sciendū qō aliquid essentialit dependere ab alio potest dupliciter intelligi. ¶ Uno modo simpliciter z absolute. quia scilicet sine illo nō posset esse vel conseruari aliis quibuscunq̄ positis. z sic nihil eēntialiter dependet nisi a solo deo. Alio modo fm q̄d quia scilicet de facto ponit in eē z conseruat ab illo z sine illo nō fieret nec naturaliter fieri posset licet bene absolute. z sic aliquid essentialiter dependet a causa creata quia fm cursum nature causat z conseruat ab illa zc Sic igitur patet ad predictā rationē quantum probat z quantū nō et qualiter debeat intelligi zc. ¶ Ad tertiā rationē dico q̄ non valet. vnde ipa habet multas instantias. nā consimiliter probarek primū instans temporis z p̄mū p̄ctū in cōtinuo z q̄ in eo nō sūt partes infinite z q̄ mund⁹ nō durabit in infinitū sicut patet intuenti zc. Unde maior ē falsa si li tota capiat kathegorice nec p̄batur ad illū sensum. z sic nō valet ratio gratia forme. gratia tamē materie tenet de primo agēte licet nō p̄incat zc. ¶ Ad quartaz dico q̄ licet illa sit bona ratio naturalis z probabiliter concludens q̄ non possunt esse plures dij nō tamē euidenter probat. quod patet qz nō potest demonstrari q̄ species plurificabilis in indiuiduis nō terminet se ad certuz numerū indiuiduorū. Non eīn potest demōstrari quin aliqua astra sint eiusdē speciei et tamē illa fm philosophos sibi determinant certū numerū indiuiduorū sub qualibz specie ita q̄ nō possunt plura esse sub eadē specie. Similiter sol est eiusdē speciei cum suis medietatibz z tamē determinat sibi certū numerum medietatuz. Similiter fm catholicos tres p̄sone diuine sunt eiusdē speciei z tamē determināt sibi certū numeruz. Et ita dicere posset proter⁹ q̄ species diuina determinat sibi certuz numerū ita q̄ sunt duo vl' tres dij eiusdē speciei. nec possunt plures esse nec oppositz possit euidenter p̄bari pl⁹ q̄s possit euidēter probari q̄ tres p̄sone eiusdem speciei z equalis p̄fectionis quarū qualitas est deus nō possunt esse īmo apparentius posset probari q̄ sunt tres tales persone q̄s q̄ nō sint tres dij quia ad saluandū p̄muz oportet ponere q̄ vna res est tres res z quelibet illarū. z p̄pter hoc negare consequētias valde apparentes. s. sillogismū expositorium barbara z cetera vt post patebit nō aūt propter secundū. Et similiter valde difficile est saluare q̄ sint tres tales persone absq̄ hoc q̄ ponātur tres dij. vt magis post apparebit. Et per hec que dicta sunt patet. quomodo potest respōderi ad oīes rōes que possunt fieri ad probandū vnitatem dei ostendendo q̄ non demōstrant sed semper aliquod assumunt dubium vel eque aut magis ineuidēs sicut illud quod probant z sic petunt principium vt ostendit ockam contra scotum primo quolibet. questiōe prima. Et hec de tertio articulo. L L ¶ Tunc ad rationes principales. Ad primam patet et primo articulo q̄ antecedens est negandum. Et ad probationem dico q̄ est cognitio abstractiua z non omnis talis p̄supponit intuitiuā illius rei cuius est sed alterius z sic habemus de deo cognitionē abstractiuam ex cognitione intuitiua creature per modum ibidem dictum. Qualis autez sit ista cognitio

dei dictū est. ¶ Ad confirmationē conce/
ditur antecedens et negatur consequētia et
ad auctoritatē philosophi dico ꝙ ipe loqui
tur de cognitione intellectiua causata a fan
tasmate ipsius rei intellecte et de omni tali
veruz est ꝙ ipa dependet ex cognitione sen/
sitiua eiusdez rei. cui⁹ ratio est qꝛ de nulla re
potest haberi fantasia sine sensatōe p̄uia illi/
us rei ibi ergo philosoph⁹ solū loquit̄ de co/
gnitione intellectiua rerū sensibiliū causata
ex fantasmatib⁹ ⁊ sic illud intelligit̄ tertio de
anīa ꝙ nequaq̄ sine fantasmate ītelligit ani
ma. Propter hoc tamē nō sequit̄ ꝙ de deo ñ
possit haberi cognitio intellectiua nisi de eo
p̄cedat cognitio sensitiua quia de ipo nō ha
betur cognitio cāta ex fantasmatib⁹ sicut ha
betur de sensibilib⁹ sed solū ex discursu ratio
nis qui mod⁹ potest fieri sine fantasmatibus
⁊ sensatōe. quare ⁊c̄ ¶ Ad secundā patz ex se
cundo articl'o. ꝙ ipa cōcludit verū ⁊ est pro
dictis ibidē. ¶ Ad tertiā patet ex tertio arti
culo. ꝙ antecedēs ⁊ ꝯsequēs est verū ⁊ de ꝓ
batione ꝯsequētie patuit ibidē. Ad aliā post
oppositū negat̄ minor ⁊ clare patet ꝙ ꝓbatio
nō valet ⁊c̄. quia ita argueret̄ d̄ qualibz alia
re qꝛ cuilibet rei esse de sua q̄dditate ⁊c̄. Ad
ꝯfirmationē q̄cquid sit de maiore negat̄ mi
nor. quia ista est dubitabilis ⁊ nō per se nota
īmo nec euidēter demōstrabilis necesse esse
est ⁊c̄. ⁊ hec de tertia questione.

¶ Distinctio tertia.

A

Circa tertiam di
stinctionē huius libri primi ī q̄
ostendit magister qualit̄ in crea
turis ē vestigiū ⁊ imago trinitatis formo istā
questionē vtrū creatura rōnalis sit vestigiū
⁊ imago increate trinitatis. ¶ Arguit̄ p̄mo
ꝙ nō. quia nulla creatura est vestigiū increa
te trinitatis. igit̄ ⁊c̄. ꝯseq̄ntia ptz ⁊ antecedēs
ꝓbat̄. qꝛ vestigiū ducit in noticiā illi⁹ cui⁹ est
sed nulla creatura ducit in noticiā trinitatis
īmo poti⁹ ex creaturis naturalit̄ cōcludit̄ ꝙ
nulla res sit tres res ⁊ q̄libet eaꝝ ⁊c̄. ¶ Se/
cūdo sic ꝙ creatura rōnal' nō sit vestigiū tri
nitatis quia in illo quod ē vestigiū trinitatis
inuenit̄ triū reꝝ realis distinctio sicut in ipa
trinitate sunt tres ꝑsone realiter distincte sz
aliqua creatura rōnalis sicut anīa vel ange/
lus est simplex ⁊ indiuisibilis ī qua nō est di
stinctio. igit̄ ⁊c̄. ¶ Tertio sic ꝙ creatura rō/
nalis nō sit imago trinitatis. quia si ⁊c̄. vel h̄
esset rōne substātie anīe. vel rōne suoꝝ actu/
um. nō rōe substātie qꝛ cū sit simplex nec in
ipa sit distīctio reꝝ ipa nō rep̄sentaret distin
ctionē ꝑsonarū nec ratōne suoꝝ actuū quia
nō rep̄sentaret cōsubstātialitatē ꝑsonarū ⁊c̄.
¶ In oppositū arguit̄ quia scd̄m Augusti/
nuz. vj. de trinita. capl'o vltimo. Oportet vt
creatorē per ea que facta sunt intellecta con
spiciētes trinitatē intelligam⁹ cuius in crea/
tura quomodo dignū est apparet vestigium
Et si hoc verū sit d̄ aliqua creatura maxime
videt̄ de rōnali quā etiā in plurib⁹ locis di/
cit esse imaginē trinitatis scd̄m mentē. vt pa
tet. xij. de trini. capl'o. xvij. ⁊ alijs diuersis li/
bris eius ⁊c̄ Primo p̄mittā tria notabilia ad
terminorū declarationē. Secūdo ponā ad
quesitū triplicē cōclusionē. Tertio soluā cir
ca istā materiā triplicē dubitationē. ¶ Cir/
ca primū in p̄mo notabili videbit̄ quomodo
vestigiū ⁊ imago in aliquib⁹ cōditionib⁹ cō/
ueniūt ⁊ in aliq̄bus differūt. In scd̄o quo/
modo vestigiū sumit̄ mltipliciter. In tertio
quomodo imago similiter. B ¶ Pro
quo notandū scd̄m ockam ꝙ vestigiū ⁊ ima
go aliquas habēt cōditiones ⁊ ꝓprietates cō
munes ⁊ aliquas ꝓprias. Prima ꝓprietas cō
munis ē ꝙ tam vestigiū q̄ꝫ imago differt ab
illo cuius est. Secunda ꝙ vtrūq̄z ducit ī no
ticiā illi⁹ cui⁹ est. Tertia ꝙ vtrūq̄z ex natura
sua nō plus rep̄sentat vnū indiuiduū q̄ꝫ ali/
ud sibi similimū. vnde ꝙ rep̄sentat vnū indi
uiduū ⁊ nō aliud hoc est ideo. quia nō inue
nitur aliud indiuiduū sibi sil'imū. Tamē cir
ca hoc est aduertendū ꝙ aliquid ducere in
noticiaz alterius potest dupliciter intelligi.
Uno modo quia est causatiuū cognitōis al
terius mediante sua noticia ita ꝙ noticia ipi
us sit causa noticie alterius. Alio modo q̄a
est causatiuū cognitōis alterius immediate
sine noticia sui sicut intellectus ducit tanq̄ꝫ
causa in noticiam cuiuslibet intelligibilis.
¶ Primo modo adhuc contingit duplici/
ter. quia vel ducit in primaz talē noticiam.
vel tantuz facit rememorationem de aliquo
habitualiter noto. ¶ Primo modo noticia
singularis est causa noticie vniuersalis ⁊ no
ticia premissarū noticie conclusiōis. sed nū/
q̄ꝫ isto modo noticia vnius rei incōplexa est
causa sufficiēs alterius noticie prime alteri⁹
rei incōplexe. ¶ Secundo mō vna res incō
plexa mediante noticia sua potest esse causa

partialis rememoratõis alterius rei habitu aliter nocte illa aũt noticia habitualis necessario currit in ratione cause partialis. & isto modo tam vestigiũ q̃z imago representat illud cuius ē sicut patet ad experientiã de imagine herculis que solũ representat herculez illi qui primo habuit noticiã ō hercule & sic de vestigio ꝛc. Ex hijs sequit q aliqua duo possunt se repsentare mutuo patz si sint duo homines multũ similes & sint noti aliquibus vterq; indifferẽter poterit ducere in recordationẽ alteri⁹ ꝛc. Sed etiã vestigiũ & imago ĩ aliq̃bus differunt. ¶ Prima differentia est quia de rõne vestigij est q sit causatuz ab illo cui⁹ est quia vestigiũ vt patz inductiue dicitur illud qd est derelictũ ab alio. de ratiõe aũt imaginis nõ est q sit causata ab illo cui⁹ est quia imago herculis potest esse ab alio q̃z ab hercule. ¶ Scda differẽtia sequit ex prima. q vestigiũ nisi sit impeditũ ducit nõ tantum in noticiã recordatiuã illius cui⁹ est sed etiã in noticiã ꝛplexã alicui⁹ veritatis ꝓtingentis de ipo. verbigratia vestigiuz expedebonis nõ tantũ facit recordari ō boue habitualiter noto sz ducit cõmuniter in noticiaz hui⁹ q bos hic trãsiuit q̃zuis qñq; posset ẽ errorꝛc. imago aũt quia nõ necessario causatur ab illo cui⁹ est ideo nõ facit regulariter noticiã alicui⁹ veritatis cõtingentis ō illo cuius ē nisi forte recordatiuã de q̃ nunc nõ est sermo & sic ptz ꝛc. ¶ Secũdo notãdũ q vestigiũ put vna creatura dicit vestigiuz alteri⁹ accipitur triplicit Uno mõ large & sic vestigiũ est effect⁹ derelict⁹ ex aliq̃ causa rememoratiu⁹ ipius & ducẽs ꝓmuniter in noticiã alicui⁹ ꝓpositõis cõtingẽtis enũciantis eẽ vel fuisse. vl alicui⁹ talis de ipa causa & sic fumus derelict⁹ ex igne vel cõbustio derelicta potest dici vestigiũ ignis. & etiã odor derelictus ab aĩali vestigiũ aĩalis. Scdo mõ dicitur vestigiũ magis stricte p impssione alicuius in aliq̃d sibi cedẽs remanẽte in absentia illi⁹ & sic in cera relinq̃tur vestigium sigilli. Tertio mõ strictissime & sic dicit impssio alicuius ptis alicui⁹ toti⁹ in aliq̃d sibi cedẽs derelicta & manẽs in absentia illi⁹ & ducẽs i ꝛrecordationẽ ei⁹ ꝛc. ¶ Tertio notandũ q imago etiã accipit triplicit Uno mõ strictissime & sic imago est substãtia formata ab artifice ad similitudinẽ alteri⁹ scõm aliq̃ accidẽtia conformia accidẽtibꝫ illi⁹ ad cui⁹ similitudinẽ fit distincte ab alijs repsentãs sibi dissimilibꝫ ĩ aliq̃bꝫ accidentibꝫ suis. verbigratia. Lignũ format ad similitudinez herculis vt habeat ꝓsimilẽ figurã qualẽ habuit hercules & cõsimiles colorez ꝓpter q̃ facit cognoscentẽ venire ĩ recordationẽ isti⁹ herculis scõm qõ ẽ ali⁹ ab alijs hoĩbꝫ qui nõ habẽt ꝓsimilia accidẽtia. & isto mõ imago nõ est pmo similitudo totius. sed est pmo similitudo accidẽtis q; accidentia sunt similia in eis sed nõ subie ꝛc. Et sic accipiẽdo imaginẽ de rõne imaginis ẽ q fiat ad imitatõz illius cui⁹ est. hoc tñ nõ cõpetit sibi ex natura sua sz tantũ ex intẽtione agẽtis. quia posset simplicit fieri nõ ad imitationem illi⁹. Secũdo accipit imago p tali formato siue fiat ad imitationẽ alteri⁹ siue non. Tertio mõ p oĩ vniuoce ꝓducto ab alio qõ fm rõem sue ꝓductõis ꝓducitur vt simile. & sic filius possz dici imago patris qualit apostolus vocat filiũ dei ꝛc. D ¶ His pmissis ponã tres ꝓclusiones. Prima est q rõnalis creatura & generaliter q̃libet alia põt rationabiliter dici vestigiũ trinitatis inquãtũ scz appropriata creaturz possunt aliq̃ modo ducere in noticiã appropriatoꝝ in diuinis psonis. patet q; possunt ducere in noticiã recordatiuã. Uerbigratia ex specie in creatura cõcludit pulchritudo q̃ est vnũ appropriatũ diuine psone. postea accurrẽte aliq̃ pulchra creatura incipit intellect⁹ recordari de pulchritudine diuina & sic ducit in noticiaz recordatiuã ipius & hz rõem vestigij & ista est pma ꝓueniẽtia cũ vestigio corpali. Secũda ẽ q; sicut vestigiũ corpale est causatũ ab illo cui⁹ est vestigiũ ita q̃libet creatura a deo ꝛc. Ex qua sequit tertia q sicut vestigiũ corporale ducit ĩ noticiã ꝓplexã alicui⁹ veritatz ꝓtingẽtis de illo cui⁹ est. ita creatura ducit ĩ noticiã ꝓplexã de deo ꝓtingentẽ vt q de⁹ causat hoc vl hmõi. Quarta q sicut vestigiũ cõuenit cũ illo cui⁹ est in aliq̃bꝫ accidẽtibꝫ & nõ in oĩbꝫ ita creatura habet aliqs ꝓcept⁹ vniuocos cuz deo & aliquos non. Quinta q sicut vestigiũ corporale est similitudo aliquo modo & nõ simpliciter expressa. ita creatura respectu dei. ¶ Pro scda ꝓuenientia vidẽdum est que sint illa ĩ creatura in quibꝫ consistit vestigium. vnde dico q aliquãdo vestigium consistit in realiter distinctis quia aliqñ rei substantiã representat aliquod appropriatuz patri & vna qualitas vel actio representat aliquo speciali modo aliquod appropriatum filio ad aliud accidens. aliud appropri-

atuz spiritui scto z tūc vestigiū psistit in substantia z diuersis accidētibꝫ z hoc patet per Augustinū. vj. de trini. c. vl. vbi assigt quo i creaturis est vestigiū trinitatis in q assignationes partes vestigij distinguunt. Patet etiaz satis in distinctōe ex dicts mgri z auctoritatibus ibidē zc. aliqñ aūt nō distinguunt realit sed ē vnicū qđ sortit diuersas denoiatōes vt cōtentū sub diuersis pceptibꝫ quo possunt haberi diuersa appropriata in deo z tūc in illo qđ est vestigiū nō sunt multa sed est tantū vnū tamē ex illo possunt haberi in recordatione plura recordabilia de deo appropriata diuersis personis. ꝓmo mō nō oīs creatura est vestigiū trinitatis qz nō quelibet habz diuersa accidentia. sed scđo mō quelibet creatura est vestigiū trinitatis z sic patz ꝓma cōclusio zc. E Scđa ꝓclusio est q creatura rōnalis z nulla alia ē imago trinitatis. ptz qz vt apparet ex dictis imago fm q inuenit in creaturis dicit ꝓpter ꝓformitatē alicui⁹ similitudinis in illo cui⁹ est imago z in imagine qđ est natū ducere in recordationē illius cuius est imago z per ꝓsequēs illa creatura maxie ꝓprie dicet imago dei que aliqđ habet deo similitudinē ita q est ꝑcise cōe vniuocū đo z illi. sz sola creatura rōnalis est talis. qđ patet qz nihil ꝓmune vniuocū deo z cuicunqz creature est tale quin possit ꝓpetere creature rōnali. patz em q entitas bonitas veritas perfectio z sic de oīmbꝫ aliis q ꝓueniūt ꝓprie đo z creature rōnali z nō solū fm similitudinē ꝓueniūt etiā deo z creature rōnali multa ād ꝓprie ꝓueniētia deo sunt ꝑcise ꝓmunia deo z creature rōnali sicut cē itellectiuū volitiuuz iusticia misćdia sapiētia z sic de aliis. iō creatura rōnalis sola dicit imago dei q̄ꝫ nō ita pfecte sicut si itellectio volitio zc eēnt accidentia in deo vt in creatura zc. C Tertia ꝓclusio ē q creatura rōnalis sic ē imago trinitatis q rō imaginis ꝓsistit radicalit z originalit in ipa aīa fm suā subam. sz tñ pfectiue z ꝓpletiue ꝓsistit in substātia aīe z duobꝫ actibꝫ ab ea ꝓductis. Prima pars ptz p Augustinū. xiiij. de trini. c. viij. Eo aīa imago dei est q capax ē participatiuꝫ eē potest. z sic đ q̄cunqz verificat eē capax dei posseqz ei⁹ esse pticeps de illo solo verificat imago dei ideo aīa solū sensitiua vl etiā itellectiua fm partē sensitiuā nō dicit imago dei sed aīa intellectiua scđm suā substātiā est capax dei. igit zc. Si vero dicat q aīa nō ē capax dei nisi pactus. Rñdeo q li per pōt dicere circūstanti am subiecti seu denoīati tali demonstratōe vel circūstantiā ꝓnotati sine q nō sic denoīatur. Primo mō aīa est capax dei per suā substantiā qz ipa ē illud qđ capit deū. Secūdo mō ipa ē capax dei p actꝰ suos sine quibꝫ nō pōt capere deū zc. scđa ps ptz z ē ꝓpria sctī thomā qui ponit qđ imago ꝓsistit in potentys aīe z nō in actibꝫ. Sz ꝓpria hoc ē Augu. in quodā sermone dicēs q si hō seruasset in se bonū qđ in illo creauit dꝰ id est imaginē suā nō solū sp laudaret dēū lingua sz z vita ergo fm Aug. creata fuit in hoie imago dei quā nō seruauit sz hoc nō potest intelligi de substātia aīe aut potētijs ergo intelligit de aliq accidēte creato qđ hō perdidit p peccatum ipius. Sz tale nō pōt poni nisi actꝰ intelligendi aut volēdi vel habitus z si habitꝰ ptineāt ad imaginē multo magis ipi actus. Cōfirmat qz oīes ponūt imaginē in tribꝫ ꝓsistere habētibꝫ ordinē ordinis inter se sz aīa aut potētie aīe nō originant. iđo oportet ponere aliq accidētia originata ptinere ad imaginē trinitatis increate. Sic g ptz q ꝓpletio imaginis ꝓsistit in ipa substātia aīe z duobꝫ actibꝫ scilicz actu intelligēdi z volendi z etiā pōt ꝓsistere in ipa substātia aīe z duobus habitibꝫ corrūdentibꝫ dictis actibꝫ. vñ q̄ꝫ sint multi actꝰ z habitꝰ diuersaz speciērū sic iusticia. misćdia. ars. sciētia. prudētia zc. tñ oīa reducunt ad duo genera ideo ponit imago in duobꝫ. F Tūc igit loquēdo de actibꝫ naturalibꝫ pōt assignari iste ordo q sicut pater in diuinis habet fecunditatē ad ꝓducendū filiū z spiritū sanctū z ꝓmunicat filio fecūditatē ꝓducēdi spiritū sanctū z sic pater z filiꝰ ꝓducūt spm sctm. C Sic ipa substātia aīe est fecūda z productiua tā actꝰ intelligēdi q̄ꝫ volēdi z tūc iste due cause. s. sbia aīe z actꝰ intelligēdi possunt ꝓducere actū volendi ita q sic filiꝰ in diuinis ē tātū ab vno z spūssctūs est a ꝑe ꝓducētе a filio ꝓducto z sic imago pōt aliq mō repñtare distinctas psonas fz originē ac ordinē eaz. qz ista imagine est actualis rez trinitas sz nō est ꝓsubstantialitas nisi iquātū illi duo actꝰ in eadez substātia repiunt z sic pōt imaginari imago Sz etiā pōt assignari imago in ipis potētijs nō q sint realit distincte sz p hūc moduz quia eadē substātia aīe dicit memoria. intellectꝰ z volūtas. Dicit em intelligētia inquātū ipsa potest ꝓducere verbū seu actū intelligēdi sic

pater pōt ꝓducere filiū ⁊ dicit memoria ī qn tum ipa retinet habitū de obiecto cognito p verbū sicut filiꝰ est eternaliter verbū patris. ⁊ dicitur volūtas inquātū ipa cū ꝟbo pōt ꝓducere actū volēdi sicut pater cū filio ꝓducūt. s.s. ⁊ sic sicut in diuinis est ꝓsubstātialitas sic aliq mō est hic nō sic q in mente nostra sint aliqua tria que sint vnū sz sic q isti tres termini p vno supponūt. s. p ipa aīa. Et sicut in diuis est distinctio realis triū suppositoꝝ sic isti tres termini diuersa ꝓnotāt vt dictū ē. ⁊ ī potētijs anie pōt poni imago trinitatis licet impfecte. Expressius tn ponit in substātia ⁊ actib⁹ fm q ponit Ockam vt iā dictū est. ℍ Tūc ad rōnes ꝓncipales. Ad ꝓmaz nego antecedens ⁊ ad ꝓbatōz dico q vestigiū nūq̄ ducit ī noticiā illi⁹ cui⁹ ē nisi p̄supposita noticia habituali ipius ⁊ iō si trinitas psonaꝝ nō p̄cognosceret. q̄uis creatura tūc nō duceret ī cognitionē trinitatis de facto adhuc tn possz ducere iō dici pt vestigiū trinitatis qlit ār posit ducere dictū est. Ad scōam nego antecedēs ⁊ ad ꝓbationē dico q nō oportet in oi vestigio trinitatis capiendo vestigiū vno mō supdicto inueniri aliq̄ tertia sz sufficit q ex illo possit habere noticiā triū appropatoꝝ mō supdicto Siliter q̄uis in substātia itellectu ali nō sit distinctio realis triū rez intrinseca ⁊ cētialis ibi est tn talis distinctio extrinseca ⁊ accidentalis sufficit. Ad tertiā nego antecedēs ⁊ ad ꝓbationē dico aliq̄s ꝓpositiones. Prima ē q imago trinitatis ōr creatura rōnalis tā rōne aīe q̄z rōne actuū ei⁹. Patet qz imago ꝓpletꝰ sistit in ipa substātia aīe ⁊ ei⁹ actib⁹ simul. Scōa ē q creatura rōnalis ē imago trinitatis magis rōne substātie aīe q̄z rōne actuū ei⁹ Patz. qz ipa est q̄ ꝓprie ē capax dei Un iste termin⁹ imago supponit p ipa aīa bene tn ꝓnotat ipos actꝰ q̄ nō sunt imago dei licet ipa aīa in ꝓpatione ad illos actꝰ quos ꝓducere pōt fm ordinē supdictū expssius dicat imago ⁊ iō cū habeat illos actꝰ accidētaliter ⁊ q̄nq̄z habeat ⁊ q̄nq̄z nō. patz qz ipa aīa pōt vna vice dici expssiꝰ imago q̄z alia Tertia ꝓpositio est q creatura rōnalis fm substātiam aīe deficit a rōne imaginis pfecte. patz qz nō repūtat distinctōez psonaꝝ vt bn dicit nec h est incōueniēs qz fm magistrū in littera nō pōt in nobis repiri ratio imaginis ad plenū. Un in aīa nō est tanta similitudo trinitatis quin sit maioꝝ dissimilitudo. ipa tamē qz intelligit meminit ⁊ vult. iuuat ad noticiā aliqualē trinitatis ⁊ emanatōis psonarum. Aliqui tamē ad saluandū rationē imaginis in substātia aīe ꝓcedūt distinctionē seu noti idēptitatē inter substātiā aīe intellectū ⁊ voluntatē sz talis distinctio nō pōt pbari vt bene dicit Scotus nec videt necessaria aut vtilis ad saluandū ꝓpositū qz siue sic siue nō int potētias anie nō saluat originatio. Quarta est q creatura rōnalis fm ꝓpationē ad suos actꝰ deficit a rōne imaginis pfecte. patet qz vt sic nō repūtat cōsubstantialitatē psonarum vt bene arguit tamē signa repsentatiua illoꝝ actuū seu alios cōseruātia vere affirmātur de eadē substātia qz eadē substātia est memoria intelligētia ⁊ volūtas. Isti em̄ termini licet ꝓnotent diuersa ⁊ distincta realiter ab ipa aīa supponūt tamē p ipa que ē cōsubstantialitas. quā intēdūt Augustin⁹ ⁊ alij doctores ⁊ sic patet ad questitū respōsio Que tamē p sequētia amplius ꝺclarabit ⁊c. ℍ Circa ꝓdicta moueo tres dubitatōes Prima est quia videt q imago trinitatis nō cōsistat in substātia aīe ⁊ duobꝰ actib⁹ ab ea ꝓductis Primo quidē qz arguit q imago nō cōsistat in substātia anie qz imago necessario requirit distinctionē aliquā sed in ipa non est distinctio aliqua cū sit indiuisibilis ⁊ p cōsequēs ipa nullo mō habet rationē imaginis. Unde Augustin⁹ vbicunq̄ expssit imaginē expssit eā p aliqua distincta sicut. ix. de trini. p mentē. noticiā ⁊ amorē. ⁊. x. deinceps p memoriā intelligētiā ⁊ voluntatē. quare ⁊c Cōfirmat qz Augustin⁹ in fmone de vno martyre dicit q si hō seruasset bonū qd̄ i illo creauit de⁹ id est imaginē semp laudaret deū ⁊c ⁊ sic imaginē nō seruauit. Item. x. de trini. c. vij. imago ita deformis ⁊ obscura facta ē vt pene nulla sit. sed substātia aīe integra remāsit. quare ⁊c Secūdo ꝓncipaliter arguitur q imago nō ꝓsistat in actib⁹ aīe quia int partes imaginis debet eē cōsubstātialitas sz inter substantiā anie ⁊ illos actꝰ nō est ⁊c. Confirmat quia Augustin⁹. xiij. de trini. c. iij. di. q imago creatoris imortaliter insita ē anie sed tales actꝰ nō insunt anie imortaliter Item ibidē cap'o. v. dicit q imago nō est pōnēda in trāseuntib⁹ ⁊c. Secūda dubitatio vtrū secūda pars imaginis sz actualis cognitio gignat a ꝑma sz ab aīa ⁊ tertia sz actualis volitio a ꝑma ⁊ scōa sz ab aīa ⁊ ei⁹ noticia sicut supradictū est. Primo em̄ arguitur q nō oīs cognitio seu noticia ꝓdu

catur ab aīa cui est noticia q2 aīa ē sibīpi cognitio seu noticia. igit̄ ꝛc. cōsequntia patet q2 idē nō pducit a se. ꝛ antecedēs pbat quia intelligere vel cognoscere ē viuere. viuere aūt ē esse. eē vero ē ipa res. que est. igit̄ itelligere ē ipa aīa intelligēs. Jtē aīa est eēntialiter intellectiua. nā p hoc reponit̄ i gradu specifico ergo nullo accidēte indiget vt itelligat ꝛc Jtē intelligere ipius aīe nō est nisi moueri intentionalit̄ sicut corp9 mouet localit̄ sed pbabiliter pōt sustineri q in corpib9 mot9 localis realit̄ ñ differt a mobili igit̄ i spiritib9 hoc pōt saluari ꝛc. Jtē sicut saluat̄ deum aliquid intelligere p suā eēntiā ita q nūc intelligit aliq̄liter esse q̄liter pus nō intellexit ꝛc. pter hoc solū q2 nūc ita est q̄liter pus nō intellexit neq; pus fuit ita videt̄ posse pbabilit̄ saluari de q̄libet alio intelligēte q̄re frustra ponit̄ pluralitas sine necessitate ꝛc. Secundo pncipalit̄ arguit̄ q2 nō ois volitio sit effectiue ab actu itelligēdi quia sicut arguit scotus libro pmo di. iij. q. vltima. noticia genita est accidēs cui nō cōicatur fecūditas pducē di actū volitōis tale eīm accidēs nō est natus esse formalit̄ intelligēs ꝛ volēs igit̄ mens nō cōicat tali accidēti pducto illaz fecūditatem quā pus habuit q2 nō cōicat sibi naturā eandem sz aliā. simlit̄ Augusti. dicit. ix. d trini. c. viij. q verbū amore pcipit̄ ergo amor ē cā effectiua verbi magis q; ecōtra. Jtē appetit9 sensitiu9 potest eē sine sensatōe igit̄ ꝛ appetitus intellectiu9 sine intellectōe. Antecedēs patet q2 naturalit̄ aliq̄s pōt habere famē ꝛ sitiz etiam si nunq; sentiret aliqd ab extrinseco sz fames ꝛ sitis sunt quidā appetit9 scōm cōmētatorē. ij. de anima cōmēto. xij. Jtez voluntas pōt impare cognitionē de aliq̄ de quo actualiter nō cogitat̄. Aut igit̄ illud apprehendit̄ actualiter ꝛ tūc frustra p̄ciperet̄ fieri qđ pus fiebat aut nō apprehendit̄ ꝛ tūc volūtas opatur circa incognitū. Jtē cognitio habitualis pōt sufficere. q2 habitib9 vtimur cū volum9 igit̄ nō requirit̄ cognitio actualis. saltē videtur q nō req̄rat̄ ad eius cōseruationē. quia sicut species sensibilis nō causat̄ sine p̄sentia rei sensibilis tñ ipa causata aliquādo sine ea pseruat̄ vt patet i claudtēe oculos postq; videt aliquod lucidū. sic ꝓportionalit̄ volitio licet nō causet̄ sine actuali intellectione poterit saltē sine ea p tp̄us cōseruari ꝛc. Tertia dubitatio est vtrū partes imaginis create sint equales inter se videt̄ q nō quia imago creata nō habz partes distinctas inter se igit̄ ꝛc. Jn oppositū est dictū cōe ꝛc. J

Ad pmā dubitationē dico q ad pfectaz imaginē trinitatis requireret̄ aliq̄ distinctio sed substātia aīe est iperfecta imago q2 q̄uis longinquā habeat similitudinē cū deo tam maiorē q; sit inter deū ꝛ creaturā aliā. vnde quādo Augustin9 locis ibidē allegat̄ exprimit imaginē trinitatis ad habendū pformitatē aliqualē iter partes imaginis ꝛ psonas in diuinis exprimit eā per nomia significātia substantiā aīe cōnotādo tñ ipos actus. ꝛ iō ix. de trini. assignat imaginē p mentē. noticiā ꝛ amorē. vbi p mentē intelligit substātiā aīe p noticiā ipam substātiā aīe cōnotando verbū qđ est act9 secund9 pducibilis ab ipa substātia aīe. p amorē etiā intelligit ipam substātiam aīe cōnotādo actū volēdi pducibilē ab ipa substātia aīe ꝛ ꝥbo pducto. Q; eīm sic intelligit Augus. patet ibidē vbi dicit q amor est substātia ꝛ nō corp9 ꝛ mens nō est corp9 sz spiritus neq; tamē amor ꝛ mens duo spirit9 sed vnus. neq; due eēntie sed vna. Et subdit hec aūt duo relatiue ad inuicez dicunt̄. ꝛ sic vult q mens ꝛ amor iportāt vnaz eēntiā aīe dicuntur tamen relatiue. i. cōnotatiue ꝛ eodem modo itelligit capl'o. v. vbi ꝓbat q cognitio ꝛ amor sunt in mēte nō tanq; accidētia in suo subiecto ꝓpter hoc quia accidēs nō excedit suū subiectū. mēs aūt amore quo se amat potest etiam amare aliud p̄ter se. similiter nō se solā cognoscit mens sed multa alia. ergo amor ꝛ noticia nō sunt accidentia ipius mentis. hoc eīm argumentū nō valeret de amore ꝛ cognitiōe actuali ꝛ elicito vel etiam habituali acquisito. vt patet. Jntelligit ergo de amore ꝛ cognitione habituali intrinseco que est ipa mens. que potest vocari habitus quia ē principiū actuū respectu cognitionis ꝛ amoz actualis suū ipius ꝛ sic isti termini amor ꝛ noticia capiunt̄ equiuoce ꝛc

Si dicatur q fm predicta cadē esset assignatio imaginis quā ponit Augustinus. ix. de trini. per mentē noticiā ꝛ amorē ꝛ quā ponit postea per memoriā. intelligentiā ꝛ volūtatem ꝛ per cōsequēs vna nō esset evidentior alia. Cuius oppositū dicit Augustinus. xv. d trini. c. iij. respōdēdo q iste due assignationes sint eiusdē rei ꝛ nō differūt nisi scōm nomia diuersimode idē exprimentia. Secunda tamē aliquo modo est evidētior q; p̄ma quia intentio beati Augustini est inuesti

gare quomodo tres psone distinguũtur inter se ⁊ tñ sunt vnus de⁹ quia scõm vsum loquendi magis dicit᷑ q eadẽ res est memoria intelligentia ⁊ volũtas ꝯ᷒ q sit idẽ mens notitia ⁊ amor. ides quantũ ad hoc est euidentior quia euidẽtius est notũ illa tria predicari de eodem ⁊c. ¶ Ad ꝓfirmationẽ dico q imago capit᷑ dupliciter. Uno modo vt supponit p substãtia anĩe que est memoria intelligentia ⁊ volũtas ⁊ sic nõ pdidit homo imaginẽ dei licet p peccatũ bene pdiderit efficaciaz bene opandi ex impedimẽtis q̃ incurrit Alio modo capit᷑ vt est nomẽ collectiuũ supponẽs p substãtia anĩe ⁊ actib⁹ cognitõis et dilectõis dei. istos aũt pdidit homo p statu nature lapse. ¶ Ad scõam rationẽ dico q nõ oportet q inter ptes imaginis sit ꝺ substãtialitas nisi sicut supꝝ dictũ est. Et ad auctoritatẽ Augustini respõdeo q intẽtio Augu. est q imago est imortaliter ⁊c. qz illa p q̃ partes imaginis exprimunt᷑ sp pdicant᷑ ꝺ ipa aĩa Nam hec sp est vera aĩa est memoria intelligentia ⁊ volũtas ⁊ ꝫ mõ loquẽdi sepe vtunt᷑ sancti. ⁊ sic patz ad ꝑmã dubitatõz. ℟

¶ Ad scõaz dubitatõz dico q sic sicut dictũ est supꝝ. Et ad ꝑmã rõnez dico q antecedẽs est falsum. vñ ad ꝑmã pbationẽ potest multipliciter respõderi. vno mõ scõm tenẽtes cõplexe significabilia q intelligere vel cognoscere vel aĩam viuere vel eẽ nõ est aĩa nec aliqua entitas sed aliqꝺ complexe significabile Alio mõ scõm illos q̃ nõ ponunt cõplexe significabilia põt dici q ille ꝓpositões sunt impropꝛie ⁊ incõgrue capiẽdo infinitũ verbaliter quia verbũ nõ potest reddere suppositũz verbo nec etiã oratio infinitiui mõi. quare ⁊c Alio mõ ꝓcedẽdo illas ꝓpositões posset dici q intelligere nõ est intellectio. sz est res intelligens. cuius oppositũ supponit argumentũ Melius tamẽ videt᷑ mihi dicendũ q p talez ꝓpositionẽ intelligere est viuere. intelligatur ista quod intelligit vivit. ⁊ nihil plus. quare ⁊c. ¶ Ad scõam rationẽ dico qꝺ licet aĩa sit essentialiter intellectiua nõ tamẽ est essentialiter seu p suã essentiã intelligens nec sua essentia est sua intellectio ⁊ licet hoc ꝓcederet᷑ posse esse. tamẽ de facto aliud ab ipa est sibi intellectio. ¶ Ad tertiã dico qꝺ sine aĩa intelligendo moneat᷑ intẽtionaliter sine nõ tamẽ ponẽdũ est qꝺ aliqua qualitas pmanẽs est intellectio. ¶ Ad quartã dico qꝺ licet ꝫ posset sine ꝓtradictione saluari nõ tamẽ ita rationabiliter. quia deus nõ indiget aliquo extrinseco ad sui pfectionẽ cetera vero indigent. Ideo dicit᷑ qꝺ nõ frustra ponit᷑ in aĩa ⁊c. cuius in deo hoc nõ ponat᷑. Ulterius tamen circa hoc dico qꝺ nõ est euidens quin aĩa possit cognoscere seipam vel aliquã rẽ aliam puta angelũ vel ꝼm aliquos deũ nulla alia re posita preter potentiã ⁊ obiectũ Et si queratur in casu isto. que res esset cognitõ vel res cognoscens vel res cognita. ¶ Ad hoc posset ꝓbabiliter dici qꝺ si obiectũ esset pfectius cognite ⁊ cognoscere᷑ clare tũc ipz esset cognitio sed si enigmatice nõ oportet.

¶ Si vero obiectũ sit eque vel minus pfectũ cognite ita qꝺ cognoscẽs cõtineat illꝺ pfectionaliter tunc nõ oportet qꝺ obiectuz sit cognitio. ¶ Ex hac imaginatione sequitur qꝺ intellectus noster per suã essentiaz nõ potest clare cognoscere essentiã diuinã aut angelicã. ¶ Secundo sequit᷑ qꝺ nõ est euidens quin intellectus noster p suã essentiaz possit cognoscere seipm ⁊ qꝺlibet sue speciei ⁊ circa speciẽ suam. tamẽ hꝺs nõ obstantib⁹ ꝓbabilius ponit᷑ qꝺ intellectus noster q̃c quid intelligit p cognitionẽ a se ⁊ obiecto cognito distinctã cognoscit. ¶ Ad scõam rationem dico qꝺ actus volendi est effectiue ab actu intelligendi qꝺ ꝓbat Ockam qz omne absolutũ necessario presupposituz alteri habet respectu illius rationẽ cause sed actus intelligendi necessario tã ꝯ᷒ ad absolutũ ꝑsupponitur actui volendi igit᷑ habet respectu illius rationẽ cause ⁊ nõ nisi effectiue vt patet. igit᷑ ⁊c. Unde ad ꝑmã instantiã concedo antecedẽs sed nego cõsequentiã quia etiaz ꝼm Scotum aliquid potest esse causa effectiua intellectionis ⁊ volitionis qꝺ nõ est natum esse intelligens aut volens. ſ. aliquod obiectum. quare ⁊c. Et ad auctoritatẽ Augusti. dico qꝺ sicut patet ex ꝓcessu suo per verbum intelligit ibi noticiã complexã elicitaz ex habitu. ⁊ per amorẽ voluntatem. ⁊ quantum ad illud verbũ concurrit voluntas. qz verbum complexũ quodꝫ determinate affirmatiuũ vel negatiuũ ꝼm aliquos non fit nisi mediãte voluntate tamẽ respectu illius actus voluntatis est noticia scilicet incõplexa termini vel terminoruz que est concausa ipius. ¶ Similiter quando verbũ habetur habitualiter frequenter ad eliciendũ ipz actualiter ⁊ distincte ⁊ ad conseruandũ precipue concurrit ipa volũtas quia intelligi-

mus cū volumus qđ est itelligendū post no
ticiam habitualē acquisitā. ¶ Ad scđam ne
go antecedēs 7 ad pbationē dico q fames et
sitis licet possint haberi sine sensatōe extrin
seca nō tñ sine sensatiōe ab extrinseco scilicet
ex actione vnius partis i aliā. qualis potest
haberi sine sensatione ab extrinseco. sicut pa
tet in habētib⁹ dolorē capitis vel dentiuz 7c
vel potest dici q fames 7 sitis nō sunt actus
appetitiui elicīti respectu cibi 7 potus sed sūt
quidā languor ex ōfectib⁹ cibi 7 potus loqn
do de fame 7 siti p̄ueniētibus omnē experi
tiam cibi 7 potus. Ad hoc ergo q sint actus
appetitiui requirit prima sensatio 7c. ¶ Ad
tertiā concedo q volūtas potest impare co
gnitionē actualē de aliquo nō prius cogita
to actu distincto sicut cuz occurrerit alicui
q audiuit aliquid 7 nō cogitet quid fuerit il
lud tunc voluntas p̄cipit intellectui vt inq
rendo recogitet 7 sic frequēter inuenit. imo
cōmuniter iste est pcessus in reminiscēdo di
co tamē q illud apprehēdebat prius nō disti
cte sed cōfuse ideo precogitabat vno modo
7 alio modo precipiebat cognoscēti dico eti
am q supposito q voluntas p̄ciperet eandez
cognitionē quā prius nō tamē pus frustra p̄
ciperet quia p hanc potest illa cōseruari 7c.

I ¶ Ad quartā dico aliquas ꝓpositiones.
Prima est q voluntas nō potest diligere seu
velle incognitū patet p Augustinū. Inui
sa diligere possumus. incognita neqq̄. imo
fm qđ ponit Adam oīs volitio est quedā
cognitio. de quo alias videbit. ¶ Scđa est
q ad hoc q voluntas eliciat actū volitionis
nō sufficit cognitio habitualis vñ lz habiti
bus vtamur cū volum⁹ tñ habitib⁹ vti nō vo
lumus nisi cū de eorū vsu distincte vel ꝯfuse
actualiter cogitam⁹. ¶ Dic aūt aduerten
dum est q habens habitū 7 nō cogitās actu
aliter de obiecto illi⁹ pōt moueri ad cogitan
dum de illo nō solū a voluntate sed aliunde
multipliciter scilicet vel a motore extrinseco
vel ab influentia celi. vel a dispositione cor
porū. sepe tamē mouet a volūtate retraben
te intellectū ab alīs. vel trahente ad illud ñ
tamē semp vndefit vt frequenē habituat⁹ in
cipiat cogitare de aliquo 7 nesciat vnde mo
uetur ad cogitandū de illo pluscz de alio.

¶ Tertia ꝓpositio est q ad hoc q voluntas
cōseruet actū volitionis nō sufficit cognitio
habitualis patet sicut precedens. ¶ Quar
ta est que sequit ex alīs 7 est q ad hoc q vo
luntas eliciat aut conseruet actū volitionis
requiritur naturaliter cognitō actualis pa
tet ex dictis. Unde sequitur q volitio plus
dependet in essendo 7 pmanendo a cognitio
ne cz species in sensu a re sensibili licz fortē
plus dependeat in fieri 7 nihil plus ꝯcludit
argumētū ¶ Secundo sequit q volitio pl⁹
dependeat a cognitione cz executio exterior
libera dependeat a volitione. quia executio
exterior sicut ire ad ecclesiā potest ab homie
fieri etiā meritorie absq hoc q sit ab actu vo
luntatis sed sufficit q infuerit 7c. quare 7c.
Uerū est tamē q talis executio nō dicit libe
ra intrinsece sed solū extrinseca denomiatōe
quia ab actu voluntatis 7c. ¶ Tertio sequi
tur q cognitio potest esse causa effectiua cō
trariarū volitionū successiue in eodē subie
cto 7 eodē modo dispositō. patet quia eadez
stante cognitione eiusdē obiecti volūtas po
test illud velle 7 nolle 7c. ¶ Quarto sequit
q idē agens naturale potest cōtrarios effe
ctus causare in idē passuz eodē modo dispo
sitū vnde hoc nō est incōueniens de causa ō
terminabili ad varios effectus p concursuz
esse libere sicut hic 7c. D ¶ Ad terti
am dubitationē pono aliquas ꝓpositōes. Pri
ma ꝓpositio est q loquēdo de virtute sermo
nis 7 ꝓprie partes imaginis create nō sunt eq
les inter se quia nulle plures res distincte sūt
partes imaginis create vt satis patet de ani
ma 7 eius actib⁹. quia nō cōstituunt aliquod
vnū. Similiter de intelligentia memoria et
voluntate patet q sunt idez. 7 per ꝯsequens
nō sunt partes alicui⁹. tamē improprie voca
do ista partes imaginis ipas esse equales po
test intelligi multipliciter. ¶ Unde sit scđa
ꝓpositio q ptes imaginis vno mō possunt in
telligi esse equales ratōe obiectorū suorū scz
quia q̄cquid est obiectū vnius potest esse ob
iectū alterius. 7 eodem modo scz habitu vel
actu 7 sic ꝯcedunt esse equales tā in via q̄ in
patria. ¶ Tertia ꝓpositio est q ptes imagi
nis alio modo possunt intelligi esse equales
ratione suorū actuū sic scz q nulla earū scđz
suā dispositionē naturalē est magis ipedita
a suo actu q̄ alia 7 sic nō oportet q sint equa
les in via. vnde in quibusdam videm⁹ q me
moria excedit itelligentiā quia bene retinēt
sed nō faciliter subtātialiter intelligunt i ali
is econtra. In alīs amor excedit intelligen
tiam 7 memoriā. in alīs ecōtra. sz erūt equa
les in ptria quādo erūt ab oīni languore sa

nate. sicut dicit. r. de trini. ¶ Quarta ꝓpositio est q; ptes imaginis alio mō possunt itelligi esse eq̄les rōne suoꝝ actuū sic scz q; respectu eiusdez habeāt actus eque intensos ꝛ sic clarū est q; in via nō sunt equales. Sz etiaz videt q̄busdā q; ipossibile est q; isto mō sint eq̄les in p̄ria. respectu dei. ꝛ q; ibi ē sp intensior actus dilectionis q̄z cognitionis. Alijs videt q; in p̄ria erit eque intensa cognitio sicut dilectio. Quod pbat auctoritate magistri in scdo dl. xxij. vbi videt dicere q; in p̄ria tātū ḡsq; cognoscit quātū diligit. Jstud tn̄ nō cogit qz magister ibidē nō vult aliud dicere nisi quod q̄ plus diligit plus cognoscit ita q; notet ꝓportionē nō equalitatē. ℔ em̄ sufficit ad intentōz magistri qz nō intendit ibi pbare nisi q; seraphin plus cognoscāt deū q̄z cherubin. qz plus diligūt. Dico tn̄ q; ista questio vtrū illi act⁹ beatifici sint eque intensi in sua specie est q̄stio facti. de qua nō cōstat sine reuelatiōe dei ꝛ sic patet qūo ptes imaginis debēt cōcedi equales ꝛ quomodo nō ꝛc. Si vero dicat ꝓtra scdam ꝓpositionē q; act⁹ malus hic in via potest esse cognitus a beato et tamē nō volitus qz tunc beat⁹ peccaret. nec nō volitus quia tunc nō esset de oīb⁹ sicut vellet. igit ꝛc. Respōdeo vno mō potest cōcedi q; actus peccati est volit⁹ a beato sicut ē etiam volitus a deo nec in hoc peccat qz nec deus nec beat⁹ male vult illū actū. Alio mō potest dici q; actus peccati est volitus a beato sicut a viatore sicut ex charitate ꝛc. Hec oportet q; oīa fiant circa alios q̄ fieri optant circa eos tn̄ circa seipos fiunt q̄cūq; fieri optāt saltē vt in pluribꝫ. licet nō in oībꝫ forte circa iudiciū qz anīe beate optāt vniri suis corporibꝫ ꝛc ſm Augustinū ꝛ ſm hāc viā dicēdū ēt qđ nō oportet volūtatē beatā cōformari deo in omni volito qđ videt deum velle ꝛc. Et hec de ista questione.

¶ Questio quinta.

A

Circa tertiā distinctionē ꝛ alias multas seq̄ntes in q̄bꝫ magister agit de eēntie diuine vnitate ꝛ psonarū trinitate. quero vtrū positio fidei de dei vnitate ꝛ psonaꝝ trinitate pbabiliter valeat sustineri. ¶ Arguit ꝑmo q; ñ qz tal⁹ positio nō est a nob imaginabilis. igit nec pbabilit sustinibil. ꝟsequētia tenet qz nō videt q; illud possit pbabilit sustineri qđ nō p̄t imaginari. Et antecedēs p̄z qz imaginatio nō capit q; vna res simplicissima sit tres res ꝛ q̄libet eaꝝ vñ sepe dicunt doctores ℔ nō esse imaginabile. Si em̄ Anselmus dicit de incarnatione ℔bi cito post ꝑncipiū. q; xp̄iana fides multū ꝟfitet qđ itellectu capere neq;m⁹ ꝛc ¶ Secūdo sic talis positio nō potest sine ꝯtradictione saluari. igit nec pbabiliter sustiere. ꝟsequētia tenet. ꝛ antecedēs patet. qz ista positio idē de eodē affirmat ꝛ negat vt patet in istis ꝓpositionibꝫ de⁹ generat deū. de⁹ nō generat deū. ꝛ tn̄ non est nisi vnus deus. similiter de istis eēntia nō generat. pater in diuinis generat. ꝛ tamē omnino idē est eēntia ꝛ pater in diuinis ꝛc. ¶ Tertio sic talis positio sine negatione forme sillogistice aut formalis ꝟsequētie nō potest defendi. igit ꝛc. ꝟsequētia tenet ꝛ antecedēs patet qz ꝓpter illā positionē oportet negare sillogismū expositoriū sicut istuz hic pater generat. hic pater est essentia diuīa. ergo essentia diuina generat. Similiter istum quecunq; res est pater est pater. fili⁹ est res que est pat⁹ ergo filius est pater. qui tamen videt esse in dar̄ij. Similiter ꝟsequentiā cōuersiuā sicut istā nulla eēntia diuina generat ergo nulluz generans est essentia diuina. in hīs oīb⁹ antecedēs est verū ꝛ ꝟsequēs falsuz scōm positionē fidei ꝛc igit ¶ In oppositū arguitur quia fides nostra est vera ꝛ saluberrima ꝛ ꝑ ꝟsequēs incōueniēs esset qđ nō posset defendi ꝛ pbabiliter sustineri. ¶ Etiā frustra laborarent circa studiū fidei fideles catholici ꝛ doctores theologi nisi posſz pbabiliter ab oīi falsitate tueri ¶ In ista questione erūt tres articuli iuxta tria argumēta iam facta.

¶ In ꝑmo videbit q̄d concedat positio fidei de trinitate. In secundo qualiter hec positio possit sustineri sine ꝯtradictione. In tertio qualiter etiā sine forme sillogistice aut alteri⁹ bone ꝟsequētie negatione. Et sunt hec tria valde vtilia in theologia. B ¶ In ꝑmo articulo ponā ꝛ deducā tres ꝟclusiones ¶ In ꝑma videbit q̄d ꝟcedat hec positio fidei. ¶ In scda vtrū ℔ positio possit euidēter pbari ¶ In tertia vtrū possit imaginari aut pbabilit sustineri. ¶ Prima ꝟclusio est qđ positio fidei ꝟcedit qđ vna res simplicissima ē tres res ꝛ q̄libet eaꝝ scz qđ vna diuina eēntia est ꝟiunctim p̄r ꝛ fili⁹ ꝛ spūssctūs ꝛ est singillatī pat⁹ ꝛ est etiā fili⁹ ꝛ ē spūssanct⁹ q̄ruz triū rerū vna nō est alia sed sunt eadē indiuisibilis es-

sentia.q̄ quidē eēntia nullā illaꝝ triū rep̄ generat nec ab aliqua generat nec aliquā pducit nec ab aliqua pducit sed vna illaꝝ triū scz pater a nulla re generat vel pducit sed generat z pducit vnā illaꝝ triū scz filiū z pater et filiꝰ tanq̄ vnū p̄ncipiū pducūt sed nō generant spīm sctm̄ Ista ꝓclusio patet ex simbolis p̄ ecclīam factis z p eā ap̄probatis nec aliter ꝓbo eam. ¶ Sed ad sciendū q̄ ꝓpositōes ꝺ beant cōcedi ſm hanc positionē fidei ponaz aliquas distinctiones z inde elicīā plures p positiones satis vtiles. ¶ Prima distinctio est q̄ nomia significātia deū sunt in mltiplici differētia.quedā sunt eēntialia.quedā psonalia.quedā cōmunia.quedā nocionalia.

Essentialia aūt dicunt que sic supponūt p essentia vel natura q̄ si essentia z suppositū i diuinis realiter distinguerent. illa supponerēt p essentia nō p supposito.nomia vero psonalia sunt illa que ex vsu loquēdi sic supponūt p supposito q̄ si suppositū z essentia distinguerent adhuc supponerēt p supposito z nō p essentia. ¶ Uel aliter loquēdo essentialia sūt q̄ supponūt p psona vt psona est. z licet p̄dicte locutōes forte nō sint vere de virtute sermonis tū qualiter debeant intelligi.patebit in scdo articulo magis. Noīa aūt cōmunia sunt q̄ ex vsu loquēdi supponūt p supposito z essentia.z si suppositum et essentia distinguerentur adhuc supponerent ꝓ vtroq̄. Nomina vero nocionalia sunt illa que dicūtur de vna persona vel de pluribꝫ non tamē de qualibet z si illa dicerent de creatura supponerent p quibusdā actionibꝫ creaturaꝝ Exēpla aūt istoꝝ patebunt. ¶ Secunda distinctio est q̄ nomia essentialia sunt in multiplici differentia.quedā sunt substantiua vt hoc nomē deitas.quedā adiectiua vt ē ꝯmunicabile. Itē substātiua.quedā sunt numerabilia vt trinitas.quedā nō numerabilia vt eēntia sapiētia bonitas veritas. Itē nomia psonalia sunt in multiplici differētia.quia q̄dam sunt ꝯmunia.sicut sunt ista suppositū psona quedā vero ꝓpria sicut pater filius z ista sunt duplicia quia q̄dam sunt abstractiua vt paternitas filiatio.z ista dicunt ꝓprietates psonarū.z alia ꝓcretiua z ista q̄nq̄ sumunt substantiue z tunc ab antiquis doctoribꝫ et eis dicitur esse predicatio idemptica vt dicēdo essentia est pater.quandoq̄ aūt adiectiue et tunc dicitur predicatio formalis z sic ista apud quosdaz esset falsa essentia est pater Itē nomina cōmunia sunt in multiplici differētia q: q̄dā sūt q̄ sp tenent cōiter sic̄ res ens z q̄dā vero sunt vt saltē aliq̄ ē q̄ nō q̄nq̄ sumūt cōiter q̄nq̄ p̄cise eēntialit̄ q̄nq̄ ꝺo p̄cise psonalit̄ sicut ꝺs nomē ꝺe ꝺe q̄ postea dicet magr Itē nomia nocionalia sunt i multiplici saltem in duplici differētia.q: aliqua sunt q̄ solum supponūt p vna psona sicut generatio actio spiratio passio.quedaz vero supponūt p aliq̄bus psonis sicut spiratio actio ꝓductio passio.z hec oīa patent faciliter cuilibet aduertenti z̄c. ¶ Tertia distinctio ē q̄ verba que dicunt in diuinis sunt in multiplici differentia quedā sunt substantiua sicut ista est existit.quedā sunt adiectiua z ista sunt in duplici differētia quedā sunt psonalia vel nocionalia sicut generare spirare q̄dā essentialia sicut cōmunicari plurificari.quedā vero cōmunia sicut creare velle intelligere.z cōsimiliter potest fieri distinctio de ꝑticip̄ijs.

¶ Hijs p̄missis possunt poni multe ꝓpositiones seu regule. ¶ Prima est q̄ noīa essentialia substātiua nō numeralia vere dicūtur de essentia z de q̄libet supposito in singulari vt dicēdo eēntia est deitas pater est deitas. ¶ Secunda nomīa eēntialia substātiua numeralia vere dicunt de eēntia in singulari z nō de supposito vt essentia est trinitas.z nō pater est trinitas. ¶ Tertia noīa essentialia adiectiua dicunt de eēntia z nō de supposito vt eēntia est cōmunicabilis z nō pater.

¶ Quarta noīa eēntialia cuiuscūq̄ ꝺitionis existāt dicunt de nomibꝫ cōibꝫ ac etiā de isto termino ꝺs vt aliq̄ res est trinitas aliq̄ res est cōmunicabilis. ¶ Quinta.nomia psonalia cōia dicunt de eēntia z q̄libet supposito vt eēntia est psona p̄ est psona. ¶ Sexto psonalia ꝓpria abstractiua dicunt de eēntia z aliq̄ supposito vt eēntia est p̄nitas pater ē paternitas. Ratio est q: nō p̄nt p̄dicari nisi substātiue z ideptice z nūq̄ adiectiue vl̄ formaliter vel ſm modū loq̄ndi antiquoꝝ. ¶ Septima ꝓpria psonalia ꝓcreta dicunt de essentia z aliq̄ suppositō. vt eēntia ē pat z ꝺs q̄ p̄dicāt substātiue z ideptice sz si adiectiue vl̄ formaliter solū dicūt de vna psona vt p̄ est p̄ et nō de eēntia. ¶ Octaua noīa nocionalia abstractiua dicunt de eēntia z aliq̄ supposito vl̄ aliq̄bꝫ sz nō de oībꝫ vt eēntia ē generatio actiua. ¶ Nona.oīa ꝟba tā substātiua q̄ adiectiua z cōia dicunt de eēntia z q̄libet supposito. ¶ Decima oīa ꝟba adiectiua essentialia dicuntur de eēntia z nō de aliqua psona.vt eēntia cōmunicatur non persona. ¶ Undecia

ꝑba ꝑsonalia adiectiua dicunt de ꝑsona nō de eētia nisi forsan cū aliq̄ addito qđ facit illa nō teneri adiectiue respectu eētie. vt eētia ē res generās vel q̄ generat. Sz videduz est etiā quō tales termini pñt dici in plurali

Ūñ sit duodecia regla q̄ noia q̄ supponūt ꝑ suppositū z ꝑ eētia z q̄ nō supponerēt ꝑ essentia. sz p q̄libet suppōito si ipa distinguerētur dicunt vt plurimū de tribꝫ ꝑsonis plurali z nō singulariť vt tres ꝑsone sunt tria suppōita z nō vnū suppositū tres ipostases z nō vna. Ab hac regla excipiť ꝫ nomē de⁹ quia ex vsu doctoꝝ nō dicit pluraliť sz singulariť z tñ si suppositū z eētia distinguerent suponeret ꝑ suppōito nō ꝑ eētia. de ꝫ tñ postea dicā

Deciatertia noia q̄ nō supponerēt nisi ꝑ eētia z nō ꝑ suppōito si distiguerēt dicūť de tribꝫ ꝑsonis z nō pluraliť vt tres ꝑsone sunt deitas z nō tres deitates.

Decimaq̄rta. noia absoluta q̄ supponūt ꝑ eētia z q̄libz suppōito z ita supponerēt si distiguerēt dicūtur de tribꝫ ꝑsonis z ꝑliter z singulariť. sicut tres ꝑsone sunt tres res z sunt vna res tria entia z vnū ens.

Decimaquita noia adiectiua q̄ supponūt ꝑ eētia z q̄libet suppōito. z ita supponerēt si distiguerent dicunt vt plurimū de tribꝫ ꝑsonis singulariť z nō pluraliť vt tres ꝑsone sunt vn⁹ creator vn⁹ etern⁹ z nō tres creatores vel tres eterni nisi cuz addito vt tres ꝑsone sūt tria suppōita creantia. tria suppōita eterna. Ab hac regla excipiunt isti termini coeterni coeq̄les. Ūñ i symbolo bñ ꝓcedunt tres coeterni. iō miror q̄re ibidē ne gant tres eterni nec video rōez diuersitatꝫ.

Deciasexta. noia q̄ supponunt ꝑ suppōito vno z nō ꝑ alio nūq̄ꝫ dicunt vere de tribꝫ ꝑsonis nec singulariť nec pliter sz bñ de isto termino de⁹ singulariť vt de⁹ est pr̄ sz nō tres ꝑsone sunt pr̄.

Regule pñt multiplicari z poni de ꝫbis z ꝓcipijs. sz ex ꝑdictis satꝫ patz q̄d debeat ꝓcedi vt negari i materia de tritate ꝺm positōz fidei. verūtñ añ oia ꝟa ista regula nuli⁹ hoim i hac matia exprio sensu aliq̄d audeat asserere qđ ñ sit a sctis doctoribꝫ approbatū. sic ei docet hilari⁹ dicēs q̄ forma fidei certa ē nō g aliq̄d addēdū ē sz mod⁹ ꝓstituēd⁹ audacie z ꝫ allegat mgr̄ li. j. di. xxiij. et ē ꝫbū notabile. Et ꝫ de ꝑma ꝓclusiōe.

Scōa ꝓclusio ē q̄ sic ꝑdicta positō fidei ñ ē nob naťlit̄ euidēs nec pt euidēť ꝑbari. sic nec ipa ex scpturis noui aut veteꝝ testamti pt euidēť ꝓcludi.

Pria ps patz. q̄ talis positio ñ ē ꝑ se nota. nec ꝑ exꝑientiā vt clazt ē. Ūñ q̄ ꝫ negaret idigeret sensu Nec ipa pt euidēť dēmōstrari i lumie naťali. q̄ tūc infideles possent cogi vi rōis naturalis ad assistēdū fidei articul⁹ qđ ē falsū. vñ sic̄ꝫ dicat oppositū radat ḡ ad ifideles ꝙuertēdū.

Scōa ꝑbatz illaz nō assero sz solū pono ꝑbabiliť vñ ad ꝫ⁹ ꝑbationē suppono tria.

Primū ē q̄ ꝑdicta positio nō ꝓtinet formaliť z exꝑsse in scriptura noui z veteris testamēti seu i textu biblie. patz intuēti scripturā. etiā aliter eccl̄ia in suis cōciliꝫs z sancti in suis libris nō laborassent ad ꝓcludendū illā positionē ex scripturis rē.

Scōo suppono q̄ ꝑdicta positio cōcedit aliq̄s ꝓter qđ oportet negare aliquā ꝓsequtiā multū apparentē imo apparēter euidentez cuilibet non catholico sicut sillogismuz expositoriū vel sillogismū quā Aristotelis reputasset in darij vel cōsequentiā quā ipe reputasset cōuersiuam sicut arguebatur in tertia ratione ante opposituz vt post patebit.

Tertio suppono q̄ nulla ꝓpositio euidēť cōcludiť per aliquā ꝓsequentiā min⁹ apparentē ꝫ sit illa cōsequentia quā oportet negare ꝑpter illā positionē patet clare. Tūc arguo sic ꝑdicta positio nō potest cōcludi ex scripturꝫ rē. nisi per aliquā ꝓsequētiā tūc quero de illa ꝓsequētia vel ipa est magis aut min⁹ aut eque apparēs sic illa quaz oportet negare ꝓpt illā positōz vt dicit secunda suppositio. Non potest dici primū scilicz q̄ sit magis apparēs quia nec Augustin⁹ nec alius vnq̄ꝫ fecit aliquē talem vt patet. nec tertiū scilicet q̄ eque quia nulla reperitur talis. Item nec hoc sufficeret ad euidenter concludendū sed solum peteret principiuz ergo oportet dicere scōm scilicet q̄ ꝙ minus. z ꝙ ꝓsequens z per illā non ꝓcludiť euidēť vt dicē tertia suppositō. q̄re rē. Et ista rō videť mihi fortꝫ nec scirē eā solvere rē

Scōo specialiť arguo q̄ ex scripturꝫ ñ pt euidēť ꝓcludi q̄ eētia diuia nulla rē in diuis generat nec ab aliq̄ generať. Ubi sciēdū ē q̄ ꝺm aliq̄s ex duobꝫ euidētibꝫ suppositꝫ vna cū illis q̄ mānifesta sūt i fidē mgr̄ euidēť ꝓcludit q̄ eētia diuia ñ generat rē.

Pria suppositio eoz ē ꝫ q̄ nulla res gñat se ipaz. Scōa ē q̄ tāta ē idēptitas eētie diuine ad quālibz ꝑsonā sic eētie ad seipam.

Dyis ei suppositꝫ arguiť sic Si eētia diuia generat z gñat eētiā diuinā aut pr̄z aut filiū aut spūsctū. ñ ꝑmū ꝙ ꝑmā suppositionē nec secundū aut quartū quia hoc est mani-

feste bereticū. nec tertiū p secundā suppositi/
onē. etiā fm Augst. primo de trini. capl'o pri
mo z de imortalitate aīe capl'o. tiij. Nihil ge
nerat idē qđ ipm est. Sic eñ formatur rōnem
magister Brego. z videt multis euidēs illa/
tio. Sed salua omniū reuerētia dico q̄ et di
ctis suppositōibus vna cū oīb manifestis
in fide ante determinatōz i qua magister sen
tentiaz approbat z eius sentētia. nō cōclude/
batur euident illud nec ab Augustino nec a
magistro nec ab aliq̄ alio qđ patet. qz q̄uis
cōcederet secūda suppositio q̄ scz essentia sit
tam idē patri zc. quod tamē nō est euidēs vt
post patebit. nō tamē sequit pater generat. er
go essentia generat. ergo pari rōne nō seq̄tur
euident nec formaliter essentia generat filiū
ergo generat se. Ideo dicūt aliq̄ q̄ nō sequit
nisi q̄ essentia diuina generat idē qđ se. sicut
bene ꝓcedit q̄ pater generat id qđ se. quare
zc. Sic igit dupliciter potuisset respōde
ri magistro ante determinatōz. Uno modo
q̄ licet essentia diuīa nō generet essentiā di/
uinā nec generet ab essentia diuina. tamē ge
nerat filiū z generat a patre nec oppositū eui
denter cōcludit p̄dicta ratio. Secundo mō
potuisset dici q̄ licet essentia generaret essen
tiam nō tamē sequit euidenter essentia diui/
na generat diuinā essentiā. ergo generat se es
sentiā vel aliā sicut ipe magister negat istā. ō
us generat deū ergo se deū vel aliū deū. Et
si diuisset q̄ nō est simile quia iste termin⁹ de
us qñq̄ sumit psonalit. nō aūt iste terminus
essentia. Contra ħ est Augustin⁹ qui sumit
hunc terminū eēntia psonalit qñ dicit eēnti
am de eēntia z ita sepe faciebāt doctores alij
ante illā determinatōz ꝓcilij zc. Si ergo di
catur q̄ magister p illā ꝓpositionē eēntia non
generat essentiā nō intēdit aliō nisi q̄ res q̄ē
plures res z quelibet illaz nō generat zc.

Ad ħ dico q̄ illō nō seq̄batur euidēter ex
manifestis in fide añ illā determinatōz dam
namus extra de sum. trini. zc. Si aūt dicat
quare ergo eccl'ia talē positionē ita mirabilē
acceptauit z determinauit. etq̄ nō poterat e
uident ꝓcludi ex scpturis zc. Dico. pbabil'r q̄
ipa in ħ ar. z in pluribꝫ aljs multa determia
uit q̄ nō poterāt euidēter ꝓcludi zc. sed tales
veritates deꝰ voluit credi a catholicis q̄re vo
luit ipas revelare eccl'ie z p eā determinari z
sic qñq̄ determiatōes eccl'ie nō sp ꝓcedūt p
euidentē illationē ex scripturis scz p specialē re
uelationē factā catholicis. Si vero q̄ra
tur qūo cōstat de tali revelatōne zc. Dico q̄
difficile est ꝓstare nisi illis q̄bus revelatio fit
ideo donū dei speciale ē credere recte zc. Et
hec de secūda. F Tertia ꝓclusio est
q̄ sicut p̄dicta positio fidei est a nobis imagi
nabilis sic ipa pbabilit est sustinibil. Pria
pars pbat qz talis positio fidei pōt a nob cre
di. igit z imaginari. antecedēs patz z ꝓsequē
tia tenet qz credere aliq̄d est apparere sic esse
vel saltē non stat aliq̄d credere z nō apparere
sic eē sed p imaginari nihil p nūc aliud intel
ligo q̄ apparere sic eē. q̄re zc. Unō si q̄ aucto
ritates vident sonare oppositum intelligende
sunt q̄ ħ nō est a nobis imaginabile scz natu
raliter pfecte z clare. Scōa ps pbat qz il
la positio pōt pbabiliter sustineri que potest
imaginari z credi ad cui⁹ apparētiā possunt
aliq̄ rōnes pbabiles fieri z que potest sine cō
tradictione sustineri sz p̄dicta positio potest
credi z imaginari vt dicit p̄ma pars. z ad ei⁹
apparentiā possunt aliq̄ rōnes pbabiles fieri
sicut miracula z psuasiōes vt dictū fuit in p̄
ma. q. ar. scōo. Et ipa pōt sine p̄dictōe sustine/
ri vt dicet in scōo ar. huiꝰ q̄stionis. Et sic patz
minor sed maior pbat qz ille sunt tres ꝓditio
nes req̄site z sufficientes ad ħ q̄ aliq̄ positio
possit pbabiliter sustineri z sic patet tertia cō
clusio z p ꝓsequēs respōsio ad istū articulum
Sz ō arguit pbando q̄ p̄dicta positio nō
possit pbabiliter sustineri. Primo sic talis po
sitio repugnat simplicitati dei. igit zc. ꝓseqn
tia tenet quia catholicus concedens deū eē
simplicissimū non potest probabiliter susti/
nere aliquid huic repugnans seu contrariū.
Antecedēs pbatur quia vbi est pluralitas
ibi nō pōt esse summa simplicitas Nam illud
videtur simplicius in quo nulla omnino est
pluralitas q̄ illud in quo est pluralitas Cō
firmat. qz si pluralitas triū psonaz nō repu/
gnat simplicitati dei. pari rōe nec q̄ternitas
z p ꝓseqns nec īfinita pluralitas. ꝓseqntia te
net. qz oīno videt ꝓsilis rō. z p cōseqns ē ab/
surdū zc. Scōo p̄dicta positio repugnat vni
tati dei. igit zc. ꝓseqntia pz sic pus. z añcedēs
pbat qz ista ꝓseqntia ē bōa vnū ē tale q̄ magis
cogitari nō pōt q̄ illō est deꝰ Ita pari rōne ista
erit bona tria sūt talia q̄z q̄libz magis cogitari
nō pōt. q̄ sūt tres dij. qz nō apparet rō dissilitu
dinis sz añcedēs scōe ꝓseqntia ħz p̄dictā po
sitōz ꝓcedit ō psonis diuis igit zc. Cōfir/
mat qz psonaz pluralitas arguit oppositōez
cōtradictoriā iter psonas qz pater est pater

⁊ filius nõ est pat' sz oppositio ꝯtradictoria ẽ maxima scdm pbm igit' psonarũ pluralitas arguit oppositionẽ maximam. sz illa excludit vnitatẽ summã qꝛ minor oppositio scz ꝯtrarietas excludit illã. igit' ⁊c. ¶ Tertio p̃dicta positio repugnat ĩfinitati dei. igit' ⁊c. ꝯsequẽtia patz vt p̃us. ⁊ antecedẽs ꝓbat' quia si psone diuine distinguunt' vel ergo finite vel infinite. Si finite ergo cũ ista distinctio vnius psone ab alia nõ sit nisi psona ⁊ illa distinctõ esset finita sequit' ꝙ illa psona erit finita. ⁊ p ꝯsequẽs deꝰ erit finitus nõ ergo infinitꝰ qd ẽ ꝓpositũ. Si ĩfinite ergo tũc ipa distinctio eẽt infinita ⁊ p ꝯsequẽs nulle alie res magis distinguerent' q̃ tres psone nec deꝰ a creatura nec due creature intra se quod est falsum qꝛ distinguunt' psonaliter ⁊ eẽntialiter ⁊ psone diuine solũ psonalit'. ¶ Confirmat'. qꝛ si infinite ergo si p impossibile essent duo dij illi ñ magis distinguerent' inter se q̃ psone diuĩe.

¶ Quarto p̃dicta positio repugnat pfectioni dei. igitur ⁊c. ꝯsequẽtia patet vt p̃us ⁊ antecedens ꝓbat' quia vel esse patrẽ est alicuiꝰ pfectionis vel nulliꝰ. Si nulliꝰ ergo nihil ẽ esse patrẽ in diuinis. Si alicuiꝰ ergo cũ filiꝰ nõ sit pat' sequit' ꝙ aliqua pfectio ꝯuenit patri que nõ ꝯuenit filio. ⁊ per ꝯsequẽs filius ñ est summe perfectꝰ. igit' ⁊c. ¶ Confirmat'. qꝛ vl' quelibz persona est sufficient' perfecta ad agendũ om̃ia que om̃es possunt vel nõ. si ñ. ergo nõ quelibet est oĩpotẽs. nec p cõseq̃ns summe perfecta. Si sic. ergo plures q̃ vna supfluunt. quare nõ sunt plures ponẽde. cõsequẽtia patet per magistrũ li. p̃mo. di. tertia capl'o secũdo vbi ꝓbat vnitatẽ dei sic. Si essent duo dij. tũc aut vterq̃ haberet qd aliꝰ habet aut nõ. Si nõ. aliquis eorũ esset ĩsufficiens. si sic. aliꝰ supflueret ⁊c. B ¶ Ad ista respondet'. Ad primã ꝓ materia p̃mitto istã distinctionẽ ꝙ simplicitas potest capi multipliciter. Uno modo vt excludit pluralitatez ⁊ hoc duplicit' quia vl' vt excludit ab aliq̃ re omnẽ pluralitatẽ tam essentialẽ q̃ realẽ vl' vt excludit solũ pluralitatẽ essentialẽ nõ realez Alio modo potest capi simplicitas vt excludit compositionẽ ⁊ sic sumit' cõmuniter ⁊ h̃ dupliciter quia aliq̃d potest dici sic simpliciter simplex vel quia ex nullis rebꝰ cõponitur vl' quia nec sic componit' nec est alicui rei cõponibile. Et iuxta hoc pono ꝓpositiones.

¶ Prima est ꝙ deꝰ seu diuina eẽntia primo modo nõ est simpliciter simplex patet quia ñ excludit pluralitatẽ suppositorũ et hoc ꝓbat p̃ma rõ. Exq̃ patet ꝙ illo primo mõ eẽntia diuina nõ est tam simplex q̃ simplex est diuina persona Patet qꝛ essentia est plures res ⁊ nõ psona quare ⁊c. ¶ Scdo patz ꝙ eẽ simplex illo modo nõ dicit pfectionez simplicit' patet quia nõ cõuenit essentie diuine. ¶ Secunda est ꝙ solus deꝰ scdo modo est simpliciter simplex patet quia ipe excludit omnem pluralitatẽ essentialẽ sed nulla creatura simpliciter excludit omnẽ pluralitatẽ realem vl' essentialẽ quia si aliqua excludat sic pluralitatem ꝙ nõ est plures res vel essentie vt angelus vel aĩa tamẽ nulla si excludit pluralitatẽ quin ipa sit plures res vl' in ipa sint aut esse possint plures res p modũ inherẽtie.

¶ Tertia ꝓpositio est ꝙ non solus deus est tertio modo simpliciter simplex Patet quia licet deus sit sic simpliciter simplex ꝙ ex nullis rebus ꝯponitur tamẽ etiã aliqua creatura isto modo est simpliciter simplex. Probat' quia aut anĩa vel angelus est isto modo simpiciter simplex vel nõ. si sic habet' ꝓpositũ si nõ tũc quero aut talis res est cõposita ex materia ⁊ forma aut nõ si nõ tũc nõ apparet quo modo sit cõposita. si sic quero de sua forma aut est simpliciter simplex aut non si nõ tunc erit ꝓcessus in infinitũ in cõpositione vl' dabitur aliquid in cõpositũ et habet' ꝓpositum Uerũ est ꝙ ista ratio ꝓbat ꝙ est dare aliquid simpliciter simplex p negationẽ ꝯpositionis ex partibꝰ alternis ⁊ alterius ratõis sicut materia ⁊ forma potẽtia ⁊ actꝰ sed dicenti ꝙ aliq̃ res creata componitur ex partibus eiusdez rationis vel extensis sicut calor ⁊ lux vel non extensis sicut anima vel angelus vt aliqui dixerunt. contra hoc non demonstrat ratio qꝛ certum est ꝙ om̃e continuũ est diuisibile in componibilia in infinitũ. tamẽ sic dicere de anima vl' angelo videtur gratis dictũ q̃uis oppositum non sit per se notum. ¶ Quarta ꝓpositio est ꝙ solus deus est quarto mõ simpliciter simplex Probatur ⁊ primo ꝙ deus sit illo mõ simplex ⁊ nullo mõ alteri ꝯponibilis satꝫ ꝓtz ⁊ supponit' eẽ verꝫ sz ꝙ nihil aliđ ab ipo sit illo mõ simplex ĩmo ꝙ oĩs creatura sit alteri ꝯponibil' ꝓbat' qꝛ oĩs creatura est substãtia vl' accidẽs de accidẽtibꝰ aũt satis patz sed de substãtijs idẽ ꝓbat' qꝛ si aliq̃ substãtia eẽt incõponibilis alteri rei maxime h̃ videretur de angelo sed h̃ est falsum qꝛ nulla repugnãtia eẽt ꝙ angelꝰ ꝯponeret' alicui rei ita ꝙ

ex eo ꝛ illa re fieret vnū sicut ex intellectu humano ꝛ corpe fit vnū ꝛc. Aliq; aūt hoc volūt ꝓbare. ſ. q̄ oīs creatura substātia ē alteri rei ꝓponibil' p hoc q̄ ipa pōt sbstare accidētib⁹. vñ arguūt q̄ angel⁹ est ꝓponibilis qz recipit suas affectōes ꝛ ad h̄ videt esse intētio Augu. v. de trini. c. xix. vbi dicit. Nihil simplex mutabile ē oīs creatura mutabilis ē ergo nulla creatura vere simplex ē. Sz ista ratio nō valet qz ex substātia ꝛ accidētib⁹ ñ ꝓponit vnū nec ex āgelo ꝛ suis affectōib⁹. ⁊ō ex hoc q̄ substātia subsistit accidētib⁹ nō ꝛcludit ꝓponibilitas ei⁹ ideo dico q̄ Augustin⁹ nō arguit ibi de simplicitate excludēte ꝓponibilitatez qz sic argumētū nō ꝓbaret sz intendit loqui de simplicitate. Secūdo mō. ſ. excludēte ab aliqua re pluralitatē essentialē. Q̄ patet ex hoc q̄ ibidē ꝛ eodē capl'o subdit q̄ ⁊ō aīa nō ē simplex quia in aīa aliō est cupiditas aliō timor. aliud leticia. aliud tristicia. quare ꝛc. Ex dictis patet q̄ absoluta simplicitas excludēs oēm ꝓponibilitatē est denoīatio pfectionis simplicit'. ¶ Secūdo patet q̄ simplicitas ſm q̄d sicut simplicitas excludēs p̄cise ꝓponibilitatē ptiū diuersaꝝ rationū nō ē denominatio pfectionis simplicit'. patz aliq; res cui denoīatio h̄ ꝓuenit ē minus pfecta aliq; alia cui talis denoīatio nō ꝓpetit. ptz ō materia ꝛ ꝓposito. Sic igit ex dictis patz q̄liter solus de⁹ est simpliciter simplex ꝛ q̄liter nō. quare ꝛc. ℣ ¶ Tunc ad formaz rōnis patz qz ipa ꝓcedit p̄mā ꝓpositionē tñ dico q̄ vbi est pluralitas ibi potest eē ꝛ de facto est summa simplicitas. ſ. excludēs ꝓponibilitatem de qua cōiter loquūtur doctores nec illo modo aliq̄d est simplici⁹ qz in eo nō est pluralitas. ¶ Ad ꝛfirmatōz dico q̄ trinitas psonaꝝ nō repugnat simplicitati dei sz q̄terni tas seu quelibet maior pluralitas ei repugt qz trinitas ē ponibilis sz maior pluralitas ñ est ibi ponibilis. Cōcedo tñ istā ꝛditionalē q̄ si eēnt infinite pſone starēt cū summa simplicitate ꝛ etiā istā q̄ si eēnt infinite nō starēt cū summa simplicitate qz vtriusq; ātecedēs est ipossibile ꝛ p ꝛsequns ꝛsequntia bona ꝛ sic patz ad p̄mā rōnez. ¶ Ad scdam gra materie p̄mitto istā distinctionē q̄ iste termin⁹ de⁹ sicut supꝰ tactū fuit dupliciter sumit q̄nq; essentialiter q̄nq; vero suppositaliter seu psonaliter. p̄mo modo supponit imediate p eēntia diuīa ꝛ sic est synonim⁹ cū illo termio eēntia diuīa seu diuinitas. ¶ Scdo mō supponit imediate p psona diuīa ꝛ sic est synonim⁹ cū isto termio psona diuina. quid aūt sit immediate supponere p aliquo ꝛc. postea patebit in scdo articulo. Tūc iuxta istā distinctionē pono aliquas ꝓpositōes. ¶ Prima q̄ñ est simpliciter ꝛcedendū tres esse deos sz tm̄ vnū esse deū. patet qz illud nō est simpliciter ꝛcedendū qđ simpliciter negat in symbolo sz illud simpliciter ꝛcedendū qđ ibi simpliciter ꝛcedit. In symbolo aūt simpliciter dicitur ita de⁹ pater deus filius deus spūssanct⁹ ꝛ tamē nō tres dij sed vnus est de⁹. igit ꝛc. ¶ Secūda ꝓpositio quā solū ꝓbabiliter ꝛ ñ assertiue pono ē q̄ capiēdo istū terminū de⁹ cūdo mō. ſ. suppositaliter sicut iste sunt cōcedende nō tantū est vna psona diuīa vel tres sunt psone diuine quaꝝ quelibet ē deus sic iste sunt cōcedende nō tātū est vn⁹ deus vel plures sunt dij. patz quia tales eq̄lent penitus ſm illā acceptionez. vt apparet p quid nomis. Tamē sicut iā dixi tales nō sunt cōcedende simpliciter id est sine addito sz ſm quid id est cū addito addendo scz q̄ ille terminus de⁹ ibi capiat psonaliter nō essentialiter. talis aūt locutio licz sit vera ꝛ ꝓpria apd doctos. nō tamē est ꝓsueta ꝛ ꝓpter simplices ⁊ō abstinendū ab ea ꝛc. Intelligendū est etiam h̄ ſm vnā descriptionē hui⁹ termini de⁹ scz dscribēdo deū q̄ ē ens q̄ nullū est melius vel pfecti⁹. Sic em̄ tres psone sunt tria entia q̄ꝝ quolibz nihil ē melius sz describēdo deum q̄ ē ens oī alio melio⁹ vl' pfecti⁹ nō sic pt dici sic ptz intuēti. sic nullo mō posset hīe veritatē q̄ tres psone diuīe sūt tres dij ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio sequēs ex p̄dictis ē q̄ isti termini de⁹ ꝛ deitas nō sunt oīno synonimi sz solū sūt synonimi q̄ñ iste termin⁹ de⁹ capit essentialit'r ꝛ nō suppositalit'r. vt ptz qz alit' sequit q̄ sp loco vni⁹ posset ꝓcalio dici q̄d ē falsū. qz sic sic vere dr de⁹ generat deū ita vere dici posset deitas generat deitatē. Et ꝛsequntia ptz qz loco sp vni⁹ synonimi p̄t vere reliquū dici. ¶ Quarta ꝓpositō etiā sequns ex p̄dictis ē q̄ i simbolo iste termin⁹ de⁹ nō vbiq; capit synonie vl' eodē mō. ptz qz alit' sumit cū dicit q̄ ē tm̄ vn⁹ de⁹ ꝛ nō plures dij ꝛ alit' cū dicit q̄ de⁹ generat deū seu q̄ ꝓpus ē filius dei Et ex p̄dictis si vera sint q̄d videt q̄ꝝ nō asserā multa argumēta in materia de trinitate facilit' soluunt q̄ alit' dicendo nō vident faciliter posse solui sicut post patebit in secūdo articulo. ¶ Tunc ad formam rationis patet ad quem sensum

ꝺsequẽs posset ꝺcedi. tunc dico q̃ simplicit loquẽdo illa ꝺsequẽtia nõ valet tria sunt talia quoꝝ qͦlibet est deꝰ ergo sunt tres dñi Et tota ratio est q̃ iste terminꝰ deus nõ cõcedit simplicit in plurali de trib⁹ psonis. tamẽ bene sequit q̃ tria sunt talia quoꝝ qͦlibet ẽ deus. Si vero arguit sic sunt tria talia q̃b⁹ maiora cogitari nõ possunt ergo tres dñi. cõsequẽtia tenet quia a diffinitõe ad diffinituꝫ valet cõsequẽtia in singulari ꝛ p ꝺsequens in plurali. Ad hoc potest dici negãdo antecedens quia nõ sunt tria magna sed vnꝰ magnus ꝛ vna magnitudo sicut nõ tres eterni ꝛc. Sed adhuc cõcesso antecedẽte ꝺsequẽtia nõ est formalis nec oportet q̃ valeat in plurali sicut in singulari. Instantia potest dari bene sequit hoc est aial nõ videns ꝛ aptum natũ videre ergo ẽ cecũ. Et nõ sequit ista sũt anialia nõ videntia ꝛ apta nata videre ergo sunt ceca demõstratꝫ eĩ duob⁹ quoꝝ vnum est cecũ ꝛ aliud nõ antecedẽs est vex ꝺsequens falsum. Ad ꝺfirmationẽ dico ꝓmo q̃ oppositio ꝺtradictoria nõ est nisi termioꝝ aut ꝓpositionũ ꝛ nõ rex. Jõ in trinitate nõ est vl la oppositio ꝺtradictoria. Dico secũdo q̃ aliqua ꝺtradictoria benevere ꝑdicanꝫ de terminis supponẽtib⁹ p reb⁹ in diuinis sicut bñ arguit. Dico tertio q̃ cũ hoc stat summa vnitas essentialis triuꝫ psonaꝝ vnde sequit quarto q̃ talis oppositio nõ arguit summam distinctionẽ sed bñ aliqualẽ nec excludit sũmaꝫ vnitatẽ ꝛ qñ dicit q̃ minor oppositio distinctionẽ cõcludit que excludit vnitatẽ scilicet oppositio ꝺtraria ℔ vex ẽ in creaturis ꝛc.

Ad tertiã rõem sunt diuersi modi dicẽdi Aliq̃ em̃ dixerũt q̃ psone diuine nullo modo distiguunt differentꝫ tñ infinite distinguũtur in ꝺpossibilit. ꝓmũ aũt clare ẽ vex qz inf illa nõ est differẽtia q̃ sunt idẽ vt supponit ex q̃d nois ꝺ psone diuine sunt idẽ igit ꝛc. Secundũ vero si sit vex pari ratione erit vex ꝺ q̃buscũq⁹ duab⁹ reb⁹ qz q̃ icomposs̃ibile est q̃ vna psona diuina sit alia tã incõpossibile ẽ q̃ q̃cũq⁹ alia res sit alia. Et sic p hoc nõ euacuat difficultas. Aliq̃ vero dixerũt q̃ psone diuine nec finite nec ifinite distinguunt ꝺ ℔ nõ est bñ intelligibile q̃ distinguant ꝛ nõ finite nec ifinite. Quia si distiguunt oportꝫ q̃ finite vel nõ finite. cũ isti termi sint ꝺdictoꝝ ꝛ si ñ finite q̃ ifinite ꝛ sic manet argumẽtũ. Sil'iter si nec finite nec ifinite q̃ distinctio p sonaꝝ nec ẽ finita nec ifinita. distictio aũt illa ẽ aliq̃d in diuis q̃ aliq̃d est in diuis nec finitũ nec ifinitũ ꝛc. ℟ Ideo alit dico et pono aliq̃s ꝓpositões. ꝓma ẽ q̃ sicut distinctio vnⁱ psone ab alia ẽ ipa psona distincta sic talis distinctio ẽ infinita. ꝓma ps patꝫ qz iste terminꝰ distinctio p̃cise a filio supponit p aliq̃ qz si p nullo supponeret tunc nulla esset distinctio inter personas. sed nõ potest dici q̃ supponat p̃o aliquo qͦ nõ est deus quia distinctio personaꝝ nõ est aliqua res creata ergo supponit p deo ꝛ nõ potest q̃uenienꝰ dici q̃ supponit p patre. igit ꝛc. Si vero queratur vtrũ supponat p essentia vl p̃o filio dico q̃ sic scilicet q̃ supponit p essentia sed non imediate. p filio vero nõ supponit plus q̃ iste terminꝰ pater ꝛ ꝓportionabiliter dico de isto termino distinctio filij ꝛc. Secũda pars sequit et prima quia oĩs distinctio in diuinis est persona infinita quare ꝛc. Secũda ꝓpositio est q̃ distinctio vnius psone diuine ab alia ẽ maior distinctõe alicuⁱ creature a creatura. sequit et ꝓma quia distictio creature a creatura ẽ finita. igit ꝛc Tertia ẽ q̃ persone diuine distinguunt infinite. patꝫ quia distinguunt sic q̃ vna nõ est alia ꝛ tam quelibet res ẽ infinita. Et ad istũ sensuꝫ cõcedo q̃ distinguunt infinite id est sunt res distincte q̃ sunt ifinite vel q̃ꝝ quelibet est infinita ꝛ iste sensus videtur satis conueniens.

Quarta q̃ nõ obstante predicta ꝓpositione tamẽ aliquo modo potest vere concedi q̃ deus ꝛ creatura vel vna creatura ab alia plus distinguitur q̃ persone diuine. patet quia ad istum sensum q̃ pluribus modis distinctionis id est aliqualiter distinguuntur scilicet essentialiter qualiter non distinguuntur persone ꝛc. Tunc ad formã rationis dico q̃ ista consequentia nõ valet distinctio vnius persone ab alia est infinita vel distinguũtur infinite ad sensum predictum ergo nulle alie res magis distinguuntur ꝛc. quia distinctionem vocando rem distinctã distinctio potest esse maior ꝛ tamẽ res minꝰ distinguit. Sicut si similitudo sit res similis similitudo potest esse maior ꝛ tamen res minus est similis. sicut similitudo dei ad creaturã est maior q̃ creature ad creaturã. qz ꝓma est deꝰ scda ẽ creatura. deꝰ tñ ẽ minꝰ similis creature q̃ creatura creature ꝛc Ad cõfirmationẽ dico q̃ si eẽnt duo dñi illi nõ magis distinguerent ꝛc similit magꝫ distinguerent ꝛc. qz ad impossibile sequit qͦlibet.

Ueruntñ si ꝙs ꝓsequ̾nter loquẽdo ꝓcederet duos deos haberet dicere ꝙ magis distinguunt. i. aliq̃liter q̃liter nõ ꝓsone ꝛc. ℒ

Ad quartã dico ꝙ si ista ozõ infinitiui mõi cẽ patrẽ capiat significatiue ꝛ ꝓprie. tunc ista ozõ est incõgrua cẽ patrẽ est alicui⁹ pfectõis. Est eñ incongrua q̃ talis ozõ significatiue sumpta ꝛ ꝓprie sc̃z capiendo verbũ infinitiui mõi ꝟbaliter nõ põt reddere suppositũ ꝟbo nec est subiectũ ꝓpositõis si aũt caperet materialiter patet ꝙ nõ cẽt ad ꝓpositũ. Secũdo dico ꝙ si illa ozõ infinitiui mõi capiat significatiue ꝛ ipropprie sc̃z capiẽdo illũ infinitiuũ noialiter vt ista ozõ cẽ patrẽ tantũ valet q̃s ista cẽntia patris tũc illa est ꝓpositio cõgrua ꝛ vera esse patrẽ est alicui⁹ pfectõis. Et sic cõcedendũ est ꝙ cẽ patrẽ est cẽ filiũ id ẽ cẽntia patris ẽ cẽntia filij. Ideo dico tertio ꝙ licet pater nõ sit fili⁹ nec ecõtra tamẽ nulla pfectio ꝓuenit vni que nõ ꝓueniat alteri q̃ eadẽ essentia vtriusq̃ ẽ pfectio vtriusq̃. ꝛ eadẽ pfectione vterq̃ ẽ summe pfect⁹ ꝛ sic patet ad formã. Quarto dico ad ꝓfirmatõez ꝙ q̃libet ꝓsona est eq̃liter sufficient pfecta ad agẽdum oñia q̃ oẽs possunt agere. patet q̃ eadem pfectõe. sz nego ꝓsequẽtiã ergo plures q̃s vna supfluũt ꝛ ad argumentũ ingrẽ dico ꝙ nõ ꝓbat efficaciter tñ gratia materie valet de dñs ꝛ nõ de ꝓsonis q̃ ille sunt idẽ vnõ si vna ꝓsona nõ cẽt idẽ cẽntialiter cũ alijs alie supfluerẽt sicut magister arguit de dñs. Nec de ꝑmo articulo. ℳ Quãtũ ad scõm articulũ i q̃ videndũ vtrũ positio de trini. possit sustineri sine ꝓtradictõe. Primo ꝓmittã tria notabilia faciẽtia ad ꝓpositũ. Secũdo ponã tres ꝓclusiões ad arti. Tertio arguã in oppositũ. Primo ergo notandũ ẽ ꝙ ꝓtradictio est manifestissima repugnãtia. i. affirmatio vni⁹ ꝛ negatio eiusdẽ. Et ista est duplex q̃dã est terminoꝝ sicut est termini finiti ad terminũ infinitũ vt hõ nõhomo. Alia est ꝓpositionũ sicut ẽ ꝓpositõis vniuersalis ꝛ ꝑticularis eorũdẽ terminoꝝ ꝛ diuersaꝝ q̃litatũ ꝛ duaꝝ singulariũ eorũdẽ terminoꝝ et diuersarũ q̃litatũ ꝛc̃. Et ista põt poni triplex q̃ vel vocalis tñ vl̃ mẽtalis tñ vel vocalis ꝛ mẽtalis simul. De ꝑma vero nõ est curãdũ sz reliq̃ sũt ad ꝓpositũ. Uñ de ipis põt dari ista regla. Q ꝓtradictio solũ mẽtalis ẽ ita cuidẽter ipossibilis sicut vocalis ꝛ realis.

Secõ notandũ ꝙ ad ꝟ ꝙ aliq̃ ꝓpositio sit sufficiẽter vniuersal' oportet ꝙ subiectũ sit sufficiẽter distributũ p ꝟ totũ oĩs res q̃ est vel q̃quid ẽ. seu eq̃alens nec fit sufficiẽter vniuersalis p ꝟ signũ oĩs. Sil'iter ad hoc ꝙ aliqua ꝓpositio sit sufficient singularis oportet ꝙ subiectuz sit termin⁹ vere singularis. ꝓprie aũt loquẽdo ille termin⁹ nõ est vere singularis q̃ põt vere affirmari ỏ terminis supponẽtibus p rebꝫ realiter distinctis ꝛc̃. Tertio notãdũ est ꝙ suppositio alicui⁹ termini in diuinis est duplex q̃dam est suppositio mediata alia ĩmediata vñ ille termin⁹ supponit mediate p patre in diuis q̃ supponit p ꝑze. ꝛ tñ non ꝓuertit cũ isto termio pat. ꝓuersiõe regl'ata p ꝟ signũ oĩs res q̃ est. ꝛ sic iste termin⁹ pater supponit p cẽntia nõ ĩmediate. Et simili iste termin⁹ cẽntia p patre. q̃ licet pat sit cẽntia ecõtra. nõ tñ sequit q̃cunq̃ res q̃ est pat ẽ essentia ergo q̃cũq̃ res q̃ ẽ cẽntia est pat. vt ꝓz iõ ꝛc̃. Sz ille termin⁹ supponit ĩmediate pro ꝑze in diuis siue p re q̃ producit ꝛ nõ producit q̃ ꝓuertit ꝓuersione regl'ata p ꝟ signũ oĩs res q̃ est null⁹ aũt ali⁹ termin⁹ supponit ĩmediate p patre. Et sic dicendũ est de filio suo mõet de spũsancto ꝛ de cẽntia ꝛc̃. ℵ Et istis infero alias regulas bñ notãdas. Prima ẽ null⁹ termin⁹ psonalis supponit ĩmediate p cẽntia in diuinis sicut sunt isti termini pat filius ꝛ spũsanct⁹. Et patet clare. Secunda null⁹ termin⁹ cẽntialis supponit ĩmediate p ꝓsona in diuinis sicut isti deitas cẽntia.

Tertia oĩs termin⁹ cẽntialis supponit mediate vel ĩmediate p qualibet re in diuinis. patet q̃ iste termin⁹ cẽntia vel deitas supponit p cẽntia ĩmediate ꝛ p qualibet ꝓsona mediate ꝛc̃. Quarta null⁹ termin⁹ psonalis supponit p qualibet rei diuinis patz q̃m iste termin⁹ pat nõ supponit p filio nec econtra. nec spũsanct⁹ p ꝑze. nec ecõtra ꝛc̃. tñ iste termin⁹ pat bñ supponit mediate p re q̃ ẽ fili⁹ sc̃z p cẽntia Quinta licet quilibet termin⁹ psonalis nõ collectiuus ĩmediate supponat p ꝓsona ꝛ mediate p cẽntia tñ null⁹ talis supponit p pluribꝫ rebꝫ in diuinis copulatiue nec etiã disiũctiue. patz q̃m ista copulatiua ẽ falsa pater ẽ pat ꝛ pat ẽ fili⁹ ꝛc̃. Sil'it ista de copulato extremo est falsa pat est pat ꝛ filius. ꝛ sic li pat nõ supponit collectiue p pluribꝫ rebus. nec ꝑsecim nec diuisim ꝛc̃. Sexta ẽ ꝙ licet iste termin⁹ trinitas supponat ĩmediate p oñibꝫ ꝓsonis diuinis collectiue. tñ pro nulla earũ p se sumpta supponit. nec mediate nec ĩmediate. Prima pars patet q̃m hec

Questio quinta

est vera quecūq; res que ē trinitas ē pater ⁊ filius ⁊ spūssctūs. ⁊ ecōtra quecūq; res que est pater ⁊ filius ⁊ spūssctūs ē trinitas. igit.

¶ Secūda patz qm̄ nec trinitas ē pater nec ecōtra Et qua sequit septima q; ē aliquis terminus scz trinitas q̄ supponit p aliqua rei diuinis licet mediate tm̄ p nulla psona suppōit mediate vel imediate. ¶ Prima ps patet qz hec est vera trinitas ē essentia ergo supponit p eēntia. patz p diffinitionē suppositōnis. Scōa pars patet qm̄ hec nō ē vera trinitas ē psona nec ecōtra. igit ⁊c ¶ Octaua ē q; nulla res in diuinis ē due res quin illa sit tres res. Et istud magis postea declarabitur.

¶ Si aūt dicat pductio actiua ē due res. s. pater ⁊ filius ⁊ tm̄ nō est tres res igit ⁊c. Similiter pductio passiua ē due res. s. fil⁹ ⁊ spiritussanct⁹ ⁊ tamē nō est tres res ⁊ sic ē de spiratione actiua. ¶ Ad h̄ dicit q; anteq̄ argumētū valeat requirit nō solū q; spiratio actiua sit due res sz etiā q; spiratio actiua sit vna res. modo ego dico q; spiratio actiua non est aliqua res quin illa sit tres res cuius spiratio actiua nō sit tres res ē tamē res que ē tres res sed de hac materia alias videbitur ⁊c.

O ¶ Ex p̄dictis etiā patēt alique distinctiones. ¶ Prima est q; aliq̄ termini dicunt deo tantū in singulari numero ⁊ aliq̄ in singulari ⁊ plurali exemplz p̄mi sicut sunt isti termini natura essentia vita intelligētia veritas ⁊c. ⁊ generaliter termini essentiales essentialiter capti. exemplū scōi sicut sunt isti. res. psona. ⁊ aliqui etiaz adiectiui. sicut sunt isti coeterni. equales. plures. duo. tres. sed nulle dicunt in plurali quin dicant etiā in singulari ⁊ hoc si habeant singulare sicut sunt isti termini duo tres ⁊c ¶ Secunda distinctō sequēs est terminoz essentialiū quidā sunt q̄ modificationē certā nō admittūt sicut sunt isti natura essentia deitas ⁊ plures alij quoniā scōm supdicta nō possum⁹ vere dicere in diuinis q; natura genita est aliqd nec q; eēntia genita est aliquid qz fm determinationē nulla est eēntia diuina genita. Aliq̄ aūt sunt essentiales q̄ hmōi modificationē bñ admittunt sed tūc per illā modificationē efficiunt psonales sicut sunt isti sapiētia amoz ⁊c. Un̄ bene dicim⁹ q; sapiētia genita ē aliquid in diuinis scz fil⁹ ⁊c. Et h̄ de noīb⁹ p̄mittendū ē.

P ¶ Hijs p̄missis pono tres ꝯclusiones ad istū articulū respōsales. ¶ Prima est q; licet positio de trinitate ꝯcedat terminos contradictorios ō terminis supponibilib⁹ p eodē ipa tamē nō cōcedit ꝓpositiones ꝯtradictorias nec vllā implicat ꝯtradictionē. ¶ Prima pars patet quia ipa ꝯcedit q; essentia nō generat ⁊ q; pz generat ⁊ sic cōcedit istos terminos generare ⁊ nō generare qui sunt vere cōtradictorij de istis terminis essentia diuina ⁊ pater in diuinis. qui tamē supponunt p eodem licet vnus mediate ⁊ alius imediate ⁊c

¶ Secunda pars patet quia oīs positō cōcedens ꝓpositiones ꝯtradictorias vel implicātes ꝯtradictionē est impossibilis vt notum est sed positio de trinitate est possibilis imo vera igit ⁊c. ¶ Secūda ꝯclusio est q; licet positio de trinitate possit sine ꝯtradictione apparēter sustineri. tamē q; ipa nō concedat ꝓpositōes realiter seu mentalit ꝯtradictorias siue q; nō implicet ꝯtradictionē contra pteruū nō potest euidenter ꝓbari. ¶ Prima pars p̄obat quia absurdū esset dicere q; fides catholica ꝯcederet aliquā positionem que nō posset sine ꝯtradictione apparēter sustineri. hoc em̄ esset dicere q; fides negat primum principiū sicut blasphemauerūt quidam dicentes primū principiū nō tenere in diuinis. Quicūq; aūt hoc dixerit anathema sit. ¶ Secunda pars p̄obat ⁊ pmo ostendo q; nō posset euidenter ꝓbari ista negatiua positio de trinitate nō implicat ꝯtradictionē quia si dē oppositū sequit q; possit euidēter ꝓbari q; illa positio sit possibilis ꝯsequntia tenet quia sicut oīe qđ implicat ꝯtradictōez est impossibile ⁊ ecōtra sic oīe qđ nō implicat contradictionē est possibile ⁊ econtra sz falsitas ꝯsequētis satz patet. Secūdo oñdo q; nō possit euidēter ꝓbari contra pteruum ista negatiua. positio de trinitate nō cōcedit ꝓpositiones mentaliter cōtradictorias. Aliq̄ em̄ dicunt q; sic ⁊ supponūt q; positio trinitatis est ponere vnā rem esse tres res ⁊ quālibet illaz. s. essentiā diuinā esse patrē ⁊ esse filium ⁊ esse spiritūsctm̄ ⁊ etiā sigillatim eē patrem ⁊ eē filiū ⁊ eē spm̄sctm̄. Et q̄ inferūt qđ pōt ꝯcludi euident etiā ꝫ pteruū vel hereticū q; illa positio nō est ꝫdictio manifesta neq; tm̄ mētalis neq; vocal⁹ ⁊ real⁹ qm̄ ista positio nō ponit nisi puras affirmatiuas ⁊ ex puris affirmatiuis posset seq ⁊c O ¶ Sz istō nō sufficit qz isti arguūt ac si positio de trinitate nō poneret aliud nisi vnā rez eē tres res ⁊ quālibet illaz ⁊ ac si nō poneret nisi puras affirmatiuas mō h̄ est falsum. ponit em̄ aliō

z ꝓcedit ꝓpositões negatiuas scz q pater nõ est filius q eẽtia diuina nõ generat z tñ res que est eẽtia generat q diuinitas nõ generat z tñ deꝰ generat. Modo diceret pteruus hereticus q licet tales ꝓpositões nõ ꝺicant vocaliter tñ ꝓtradicũt realiter z mẽtaliter sicut nullũ aĩal currit z aliq̃d qꝺ est aĩal currit. vel iste marcꝰ nõ currit z tulliꝰ currit. posito q sint nomĩa synonima ẽ. nec oppositũ huius posset euident ꝓbari ꝓtra pteruũ q̃ cuius oppositũ huiꝰ posset defendi ꝓtra ipm ẽ. Dico tamẽ q ꝓt euident ꝓbari ꝓtra pteruũ ista negatiua. positio de trinitatẽ nõ ꝓcedit ꝓ positões vocalit z mẽtaliter ꝓtradictorias. patet quia talis positio nõ ponit aliquas duas vnã pfecte vniuersalẽ z aliã pticularẽ eorũꝺez terminoꝝ z ꝺiuersaꝝ qualitatũ. vl' duas etiã pfecte singulares eorũꝺẽ terminoꝝ z ꝺiuersaꝝ qualitatũ vt patet inductiue z magis ꝺeclarabit ẽ. Tertia ꝓclusio est q licet positio ponens q nulla creatura est vel esse põt q̃ sit tres res z quelibet illaꝝ sit vera z rõnabil' tñ ipa nõ est nob euidẽs vel euidẽt ꝺemonstrabilis. Prima pars ꝓbat quia si eẽt aliqua creatura q̃ esset tres res z quelibz eaꝝ vel si ꝺeꝰ absolute potest facere talẽ creaturaz eadẽ rõne posset facere q vna creatura esset oĩes ille q̃ iã sunt z quelibet illaruz. ꝓsequẽtia tenet qz non videt maior ratio ꝺe vno q̃ ꝺ alio sz ꝓseq̃ns est irrationabile q̃m tunc idẽ eẽt pfectũ z impfectũ. diuisibile z in diuisibile z quãtũ z ꝺiuersaꝝ speciez scilicz hõ azinꝰ ẽ. imo humanitas z azininitas ẽ. qꝺ videt absurdũ q̃re ẽ. Scꝺa ps ꝓbat quia ponẽꝺo talẽ creaturã esse vel esse posse nulla manifesta ꝓtradictio potest inferri in lumine naturali. quia sicut sustineri põt ĩ diuinis absq̃ ꝓtradictione q vna res sit tres res z quelibet earũ eadẽ rõne z eoꝺẽ modo ĩ creaturis posset defendi z ꝓsequẽs ñ scimꝰ euidẽter vtrũ talis creatura sit possibilis vel nõ. quare ꝓclusio vera. Confirmat quia ꝺe facto aliq̃ antiqui pĥi posuerũt q genꝰ est realiter oĩes sue spẽs z spẽs quodlibet suũ indiuiduũ z p ꝓsequẽs habebãt ꝓcedere q aliqua res que nõ erat ꝺeꝰ esset plures res et q̃libet illarũ. mõ licet ista opinio sit falsa tamẽ nõ posset euident ĩprobari sicut nec positio de trinitate in diuinis. q̃re ẽ. Et ꝓꝺicta cõclusione sequunt aliqua. Primo sequit q licet aliquã creaturã que sit tres res z quelibet earũ posse fieri p absolutã potentiaz ꝺei possit sine ꝓtradictõe sustineri. tamẽ hoc ꝺebet a catholicis negari. Prima pars patz ex ꝺictis scꝺa pars q̃uis negat ab aliquib; tamẽ ꝓbat sic. Uñ p ista pono duas regłas. R Prima est q aliquã positionẽ posse sine ꝓtradictione sustineri nõ est sufficiens ratio q talis positio nõ ꝺebeat negari. patet quia multe sunt veritates ratõabiles z ꝓbabiles quaꝝ oppositeꝝ falsitates possunt sine ꝓtradictione sustineri sicut patet in pĥia naturali ẽ. Scꝺa est oĩis positio ꝺebet a catholicis z ab oĩib; negari cui oppositũ circũscripta fide apparet euidens in lumĩe naturali z hoc nisi ad ꝓcedẽꝺũ ipam cogat auctoritas fidei. patet clare ẽ. Ex hoc arguit sic circũscripta fide apparet euidens in lumĩe naturali q nulla res potest eẽ tres res. z quelibet eaꝝ. z nulla auctoritas scripture vel fidei cogit ad concedendũ oppositũ in creaturis imo magis videt consonũ fidei ꝺicere q ꝑ infinite pfectionis est z q solũ ꝺecenit ꝺeo rõe sue ĩmensitates. igit ẽ. Secundo sequit specialiter ex scꝺa regula q cõcedẽtes aliqꝺ vnũ esse plura indiuidua vnius generis vel speciei nõ sunt digni vocari pĥi. patet qz illi nõ sunt digni vocari pĥi qui ꝓcedunt aliq̃d ita difficile ad sustinendũ sicut z positio ꝺ trinitate absq̃ hoc q ad ꝑ cogant fidei auctoritate. Istud patet qz ꝓprietas pĥi ẽ q innitat lumini naturali nisi vbi oppositũ docet lumẽ fidei. Sz sic ẽ q aliquod genꝰ vel speciẽ aliquã esse realiter plura indiuidua z quodlibz illoꝝ est ita difficile ad sustinendũ sicut eẽtiam diuinã esse tres psonas z quãlibet illarum ĩmo videt aliq̃ mõ difficiliꝰ qz fides nõ ponit psonas distingui eẽtialiter z tñ duo indiuidua eiusꝺẽ speciei distinguunt eẽtialiter z tñ ad ꝑ nõ cogit auctoritas fidei imo forte magis ad oppositũ vt posset ꝺeclarari sed nõ curo. igit corrolariũ vez ẽ. S

Sz ꝓtra ꝓꝺicta arguit z ꝓbat q positio de trinitate ĩplicat z ꝓcedit ꝓtradictionẽ. p quo tria supponunt. Primũ ẽ vnũ ꝓcessuz in isto articulo scz q ꝺictio tñ mẽtalis ẽ tãta z tã euidẽs repugntia z ipossibilitas sic mẽtalis z vocalis simul. Scõm est q eẽtia diuĩa nõ ẽ minꝰ idẽ ꝑi q̃ si nõ eẽt aliq̃ res nisi pat. Tertiũ ẽ q si nõ esset nisi suppositus ꝑis in diuĩs eẽt ꝺictio mẽtalis q eẽtia diuĩa affirmaret ꝺe aliq̃ ꝺe q nõ affirmaret pat z siliter ecõtra. z etiã eẽt ꝺictio mentalis q eẽtia diuĩa vere negaret ꝺe aliq̃ ꝺe q affir/

matur pater ꝛ ecõtra. ¶ Istis suppositis arguo sic si nõ esset nisi vnũ suppositũ patris in diuinis cõtradictio mẽtalis esset q eẽntia diuina esset aliqua res ꝛ pat nõ esset illa res vl ecõtra per tertiã suppositionẽ. Sed nũc sic ẽ q essentia diuina nõ min⁹ est pater aut idem patri ꝯ si nõ eẽt nisi pater p secundã. ergo ñ minus est ꝓtradictio mẽtalis q aliq̃d affirmetur de eẽntia ꝛ nõ de patre aut neget vel ecõtra nũc ꝯ tunc ergo cũ tunc esset ꝓtradictio mentalis ꝛ nunc erit. sed illa nõ minus ẽ euidẽter impossibilis ꝯ vocalis ꝛ mentalis simul p ꝑmã suppositionẽ. ergo formalis cõtradictio est q essentia nõ generat ꝛ pat generet. ¶ Scõdo cõfirmat sic ꝑpter idemptitatez inter marcũ ꝛ tulliũ contradictio est marcum currere. ꝛ tullium non currere sed non est minor idemptitas inter eẽntiã diuinaz et patrẽ ꝯ inter marcũ ꝛ tulliũ ergo nõ minus ꝓtradicũt eẽntiaz ꝛc. ¶ Scõdo arguit q illa positio nõ solũ ꝓcedat ꝓtradictionẽ mentalem. sz etiã mentalẽ ꝛ vocalẽ. quia ꝓcedit vniuersalẽ ꝛ ꝑticularẽ eorũdẽ terminor ꝛ diuersarũ qualitatũ igit ꝛc. ꝓsequẽtia patet antecedens. pbat quia concedit istas duas ois deꝰ generat aliquis deus nõ generat. deꝑma patet quia cõcedit q deꝰ generat ꝛ q nõ est nisi vnus deus ergo oñis deus generat. desecũda patet. qr ꝓcedit q filꝰ nõ generat ꝛ ille est deus igit ꝛc. ¶ Secũdo ꝓfirmat q illa positio ꝓcedit duas singulares eorũdẽ terminorum ꝛ diuersarũ qualitatũ. igit ꝛc. ꝓsequẽtia patet antecedẽs. pbat. qr cõcedit istas q deꝰ gñat ꝛ deꝰ nõ gñat vt ꝑz ex ꝑdicta rõe. g cuz nõ sit nisi vnꝰ deus habet ꝓcedere q idẽ deꝰ generat ꝛ idẽ deꝰ nõ generat. siue q hic deus generat ꝛ hic deꝰ non generat. quare ꝛc.

¶ Tertio ꝑncipaliter arguit ꝑ quo supponit q aliquid implicat ꝓtradictionẽ licet nõ explicet illã mentalit ꝑz. qm alias frustra laborarem⁹ ostẽdere aliquid implicare aut ducere ad ꝓtradictionẽ. Hã quocũ ꝯ dato aut illud est ꝓtradictio mẽtalis ꝛ vocalis manifesta ꝛ sic nõ oportet illud reducere ad ꝓtradictõez quia iã est reductũ vel est solũ mentalis contradictio ꝛ dictũ est ꝑius q illa euidẽter ẽ cõtradictio ꝛ repugnantia sicut vocalis ꝛ mẽtalis simul. ꝛ sic nõ oportet etiã illud reducere nisi forte per diffinitionẽ q̃d nomis. vel nõ est manifesta sz est reducibile ad ꝓtradictõez ꝛ sic illud implicat nec explicat ꝛc. Tunc arguit sic aliq̃d solũ implicat ꝓtradictionẽ ꝛ eã nõ explicat ꝛ tamẽ illud nõ potest sustineri sine ꝓtradictõe sicut est illud diameter est simeter id est diameter est ꝑmẽsurabilis coste. sed nõ magis potest sustineri ꝓbabiliter positio trinitatis ꝯ illud. qð tamẽ nõ põt sustineri vt dictũ est. igit nec positio illa ꝛc. ¶ Nõ magis ꝓbabiliter ꝛc. ꝓz qr negat vias seu modos arguendi ꝑ quos reduceret ad ꝓtradictionem ita apparẽtes sicut sunt illi ꝑ quos alia ad cõtradictionẽ reducit. imo forte eosdẽ. ¶ Secundo ꝓfirmat quia nulla est positio quin e q̃liter ꝓbabiliter sustineret sicut ista sine ꝓtradictione. igit ista nõ ꝓbabiliter sustinet ꝓsequẽtia patet ex dictis sz antecedẽs ꝓbat qm̃ si sicut aliqua det illa ꝛ ostendã q sit ꝛc. Unde si eẽt aliqua dabilis mane videret ista positio scz q aliqua res esset necessaria ꝛ esset res ꝓtingens sz pari mõ quo sustinet positio de trinitate posset illa positio sustineri puta q a. eẽt. b. q nõ posset nõ esse ꝛ eẽt. c. qð potest nõ esse ꝛ illud nõ potest ꝓbabiliter sustineri Igitur nec positio trinitatis. ¶ Quarto arguitur sic positio trinitatis nõ ꝓbabilius sustinet ꝯ oppositũ alicuiꝰ ꝑncipij ꝑ se noti sine ꝓtradictione. ergo nõ ꝓbabilit sustinet ꝛc. ꝓsequẽntia tenet. quia tale nõ ꝓbabiliter sustinet sine ꝓtradictione. Alias eñ nihil esset quin ꝓbabiliter posset sustineri sine ꝓtradictione qð ẽ falsum ꝛ ꝓtra suppositionẽ quartã. Qð tam̃ patet qm̃ opposita ꝑncipioꝝ ꝑ se notoꝝ minus ꝑñt ꝓbabiliter sustineri sine ꝓtradictõe ꝯ aliqð aliud eo q sunt ĩmediatius ꝓtra ꝑmũ ꝑncipiũ in quo fundat ꝓtradictio. Sed antecedẽs ꝑncipale patet qm̃ equaliter vl facilius sustineret q a. est equale. b. ꝛ tamẽ. a. ꝛ c. non sunt equalia qð est contra illud ꝑncipiũ quecunq̃ vni sunt equalia ꝛc. sicut sustineret q pater est ista essentia diuina ꝛ filꝰ est illa eadẽ ꝛ tamẽ filius nõ est pater. ¶ Secũdo ꝓfirmat sic causa defectus apparet maior ad hmõi positionẽ sustinẽdã ꝯ causa apparentie sit magna. igit ꝛc. ꝓsequẽtia videtur nota antecedẽs ꝓbat quia si nõ detur g causa apparẽtie q̃ maior ẽ ꝑte ꝛ ꝑbabiliter imo fuit ꝑbatũ. q. ꝑma huiꝰ ar. secũdo. Ad ista p ordinẽ. ¶ Ad ꝑmã rõnez ꝯ uis tertia suppositio posset calũpniari qr ẽ vna ꝓdicti onalis cuiꝰ antecedẽs ẽ ꝑpossibile ex q̃ sequitur qðlibet ꝛ p ꝓseqns oppositũ ꝓseqntis sicut illud ꝓseqns. cũ qr p b nõ euaderet difficultas ad formã rõis negat ꝓseqntia. ꝛ ad ꝓbationẽ qr nõ minꝰ ẽ ꝑpossibile nũc ꝯ tũc. Dic di

co. q nūc qz eēntia diuīa idēptificaf cū alio suppoſito q̄z cū ſuppoſito pīs ideo nō eſt nūc ipoſſibile imo neceſſariū q diuina eēntia affirmef de aliq̄ de q̄ nō affirmef pat. ſz tūc foret impoſſibile ſcz ſi eēntia nō eſſz alia res q̄z pater nec econtra. ¶ Ad cōfirmationē dico q idēptitas inter a. z. b. p̄ciſe ſumpta nō ē ratio ſufficiēs ad p̄bandū q ſi de a. affirmaf vere aliq̄d q̄pter hoc debeat illō de b. affirmari ſed vltra idēptitatē inter a. z. b. requirit q neutrū eoz idēptificef cū aliquo a quo negatur reliquū. mō ſic nō eſt inter eēntiā z patrē q̄uis ſic ſit inter marcū z tulliū ¶ Ad ſecūdam rationē notandū eſt vt dicit Ockam q iſte termin⁹ de⁹ q̄uis ex mō ſignificādi habeat ſupponere p ſuppoſito in tantū q ſi ſuppoſitū realiter differret a diuina eēntia ſicut nō ſuppoſitus verbi differt realiter a natura ſua humana. iſte termin⁹ de⁹ ex modo ſuo ſignificandi. nō ſupponeret niſi p ſuppoſito nō p̄o natura z ſi ex vſu loquēciū aliq̄n ſupponeret p natura h̄ nō eēt niſi rōe alicui⁹ adiuncti ꝛc. Tamē qz natura diuīa z ſuppoſitū ſunt vnū ſimpliciter. Ideo ex vſu ſanctoz loquēciū et maxime q̄pter hereticos ne det eis occaſio errandi z decipiēdi ſimplices q̄ neſciūt virtutē ꝓmonis. iſte termin⁹ de⁹ ſupponit p natura z p ſuppoſito reſpectu oīs p̄dicati qđ p̄t cōpetere nature z ſuppoſito ſic q loco iſti⁹ termini licitū eſt ponere reſpectu talis p̄dicati taz naturā q̄z ſuppoſitū Sz reſpectu p̄dicati qđ p̄ciſe p̄t cōpetere nature p̄ciſe, ſupponit p natura. z reſpectu p̄dicati quod p̄t p̄ciſe cōpetere ſuppoſito p̄ciſe ſupponit p ſuppoſito. Uñ ſiue h̄ ſit ex modo ſignificandi termini aut ō virtute ꝓmonis vl̄ ſolū ex vſu z bñplacito loquentiuz nō eſt vis. tñ rōnabiliť poſſum⁹ ſic vti. tū q̄pt hereticos q̄ ſi ille termin⁹ p̄ciſe ſic ſupponeret p ſuppoſito ml̄te q̄poſitōes eēnt ō ꝓtute ſermōis p̄cedēde q̄s heretici q̄ponētes ſimpliciby facerēt eos credere pluralitatē deoz̄ z multitudinē diuine eſſentie. Tū etiā p̄pter idēptitatē dei z deitat⁹ qz eī ſunt ſimpliciter idē. iō q̄cquid p̄dicaf deo z de deitate et ecōuerſo. niſi cui⁹ oppoſitū habeť ex fide. q̄re niſi aliq̄d tale obſit iſte termin⁹ ſp ſupponit p diuinitate z ſuppoſito. U ¶ Ex iſtis ſequunť alique q̄poſitiones. ¶ Prima eſt q h̄ eſt ſimplicit ō virtute ſermonis concedēda de⁹ generat deū. patet qz h̄ ponit aliq̄d quod p̄ciſe eſt cōpetere ſuppoſito. iō p̄ciſe ſupponit p ſuppoſito. z iō ſicut hec ē vera, pater generat filiū ita etiā illa ē vera de⁹ generat deū Et ſi dicaf ergo vel ſe deū vel aliū deū magiſter negat conſequentiaz. tñ p̄bať ad bonū ſenſuz dico q hec eſt de ꝓtute ſermonis p̄cedēda de⁹ generat aliū deū ſcz aliū deū in p̄ſona nō in eēntia. id eſt aliā p̄ſonā q̄ eſt de⁹. Hec iſtuda liquo mō eſt incōueniēs bñ intelligēciby cuz li de⁹ ibi vtrobiq̄ capiaf p̄ſonaliť nō eēntialiter. ¶ Scōa q̄poſitio q h̄ eſt de ꝓtute ſermonis p̄cedēda de⁹ nō generat deū patet q̄a filiꝰ nō generat deū mō ſcō m artē z formā logice terminus non habet aliū et alium modū ſupponendi in affirmatiua z negatiua. iō ſicut iſta de⁹ generat deuz verificaf p patre. ſic iſta deus nō generat deū p filio z ſpūſcō Aliqui tamē negant illas q̄pter hereticos ne decipiant ſimplices inferentes q ſi deus nō generet deū q ergo ibi nō ſit aliquis filiꝰ genitus quia ex vſu loquentiū q̄pter idemptitatem dei cū quolibet qđ eſt in diuinis denotatur q nihil quod eſt realiter deus genere deum. z ſic de iſtis deus nō eſt pater deus ñ eſt filius. ſed p̄mus modus dicendi magis ē formalis z iam ſatis in vſu nec eſt periculuz illam z ſimiles concedere. ¶ Tertia q̄poſitio eſt q hec eſt de virtute ſermonis negāda oīs deus generat deū patet quia hic li de⁹ nō ſupponit eſſentialiter vt ptz p̄dicta z ſic etiaz eſſet falſa ſupponit ergo perſonaliter z ſic eſt falſa. ſicut iſta omnis perſona diuina generat deum. Ex quo patet ad rationem nec valet p̄batio deus generat z non eſt niſi vnus deus igiť. oīs deus ꝛc. quia in p̄ma li deus capitur perſonaliter in ſcōa eſſentialiter z ſic variať ſuppoſitio. q̄re ꝛc. ¶ Quarta q̄poſitio eſt q hec eſt de virtute ꝓmonis negāda deus generat z idē deus nō generat. Et ſimiliter iſta copulatiua. hic deus generat z deus nō generat eodē ſuppoſito demonſtrato. patet quia hoc eſſet formalis p̄tradictio ſed p diuerſis ſuppoſitis ille due ſingulares ſunt vere ſed tunc nō ſunt contradictorie vt patet. Et ſic apparet ad confirmationē Nam ad p̄bationē negať conſequentia ſicut p̄us ꝛc. ¶ Ad tertiā conceſſa ſuppoſitione z maioze rōnis poteſt negari minoz ſcilz q nō magis p̄t p̄babiliter ſuſtineri ſine contradictione poſitio, trinitatis q̄z q diameter eſt ſimeter Iſtud poteſt negari z ad p̄bationem etiaz poteſt negari aſſumptū ſcz q cōſequntie p quas illud demonſtratur eſſe impoſſibile nō ſunt apparentioꝛes imo minus vel eedez

Questio quinta

illis que negant ad sustinendū positionē trinitatis. Et causa potest dici qm̄ diametrum eē simetrū potest ostendi ipossibile p ꝯsequētias regulatas p dici de oīni aut de nullo vl̄ per reducibiles ad eas modo nulla talis negatur ad sustinendū positionez trinitatis vt post ostēdet ꝛc. ¶ Ad ꝯfirmationē qñ dicitur nulla est positio quin eq̄liter ꝓbabil̄r ꝛc. negat hoc antecedēs ꝛ quādo dicit detur illa. hic potest dici q illa positio p quā negarē tur forme regulate p dici de oīni vel de nullo nō esset ꝓbabilit̄ sustinibilis ꝛ tñ nō possz ꝓprie reduci ad ꝯtradictionē ꝯtra ꝓteruum ꝛ logicū. quia fieret petitio ꝓncipij ꝛc. Sz qñ vltra dicit q si eēt aliqua dabilis maxime ꝛē hoc negari potest sicut patet ex imediate dicto. vnde siue hoc possit ꝓbabiliter sine ꝯtra dictione sustineri siue nō. nihil seq̄tur ꝯcedēdo tamē bene q sic dicēs nō possit euidenter duci ad manifestā ꝯtradictionē nec etiā cogeret negare formas sillogisticas regulatas p dici ō oīni aut p dici de nullo. ꝛē. ✠

¶ Ad quartā ī qua tangit q nō plus potest ꝓbabiliter sustineri sine ꝯtradictione positio trinitatis ꝙ illa positio que poneret q. a. ꝛ. c nō sunt eq̄lia cuī tamē oppositū reputat ꝓncipiū per se notū. Dic potest ml̄tipliciter respōderi. Uno modo posset dici q si ad vnuz nō plus eēt auctoritas vel ꝓbabilitas aliun de ꝙ ad aliud argumentū ꝓcederet sz nō est hoc saltē de auctoritate clarū est ꝛē. Alio mō potest negari assumptū quia etiā aliqui phi antiqui sicut plato ponens ideas vt recitat Aristoteles. vij. methaphisice ꝯcedebāt eandem rē vniuersalē esse plures res singl̄ares q̄ positio nō minorē habebat difficultatē ꝙ nos ad saluandū trinitatē. Similiter multi posuerūt ꝛ reputati subtiles sicut Scot⁹ eādem humanitatē eē plures homies qō non minus videt difficile ꝙ positio de trinitate ꝛ tamē isti nūq̄ ꝯcessissent eē possibile q duo fuissent vni ꝛ eidē equalia. ꝛ tamē nō eēnt inter se equalia. Alio modo potest dici q vocādo illud ꝓbabiliter sustineri sine ꝯtradictōe qō nō potest duci ad ꝯtradictionē manifestam in lumīe naturali p ꝯsequētias regulatas p dici de oīni aut de nullo tūc vtrūq̄ potest sustineri sine ꝯtradictione vt bene arguitur. Alio mō potest dici q ꝓprie loquēdo ad hoc q aliq̄d dicat ꝓbabiliter sine ꝯtradictōe sustineri nō sufficit illud quod nūc īmediate dictuz est. sed illud requirit ꝛ vltra hoc q possit imaginari ꝛ ad eius apparentiā possūt alique rationes ꝓbabiles fieri vt tangebat in tertia ꝯclusione ꝑmi articuli. hoc aūt pōt esse in positione de trinitate ꝛ nō in alia. quare ꝛē. ¶ Ad ꝯfirmationē quādo dicit q cā apparētie falsitatis in hmōi positione est maior ꝙ causa apparētie ueritatis dico q in illo qui credit hoc nō est vez quia credere est apparere vez. Sed de hac materia satis aliās dictū est. ideo nō plus dico nūc ꝛē. ¶ Ex ꝑdictis sequunt aliqua. ¶ Primo sequit q valde periculosum est imperitos aliq̄d diffinire in materia de trinitate aut in eadē ex ꝓprio capite respōdere. patet qm̄ aut tales sciūt differentiaz inter sillogismos bonos ꝛ palogismos ꝛ tunc non essent imperiti aut nesciunt ꝛ sic aut indifferēter negabūt vtrūq̄ scz bene regulatū ꝛ male regulatum aut ꝯcedēt vtrūq̄. Si ꝑmū hoc est maximū incōueniens quoniā illa positio vt dictū est esset irrationabilissima que negaret omnē formaz etiam nō petentē ꝓncipiū. Itē ex alio patet hoc esse incōueniēs quoniā ostēdi potest infideli in logica erudito q maior est apparētia p teruitatis negare sillogismā bene regulatuz p dici ō oīni ꝙ illū quē oportet negare ꝓpter positionē trinitatis. Itē tales quantū in eis est exponerent fidē nostrā derisioni. Si aūt detur scōm scz q ꝯcedāt vtrūq̄ valere ꝛē. satis patet q ipi statim ꝯcedent hereticū quia in ñ regulato stat p̄missas esse veras ꝛ catholicas ꝛ ꝯclusionē eē hereticā vt post patebit.

¶ Secundo sequit q valde vtile est studere in materia trinitatis quia valet vt sciam⁹ eam sustinere sine ꝯtradictione vt patebit in hoc articulo ꝛ absq̄ forme bene regulate negatione. vt patebit in sequēti articulo vbi dabitur ars recte sillogisandi ī hac materia. iō apparet blasphemia quorūdā impitoruz catholicoꝝ maxime iuristaꝝ platorū ꝛ aliorum qui dicunt inutile esse de hac materia disputare sed sufficit simpliciter credere. sed anathema sit qui hoc dixerit. arbitror enim vtil⁹ eē ꝑm de hac magna disputare ꝙ de secularibus vetularū negotijs ꝛ vilibꝫ litigijs discere. ¶ Quantū ad tertiū articulum in q̄ videndū vtrū positio de trinitate possit sustineri sine forme sillogistice ꝛ alterius bone ꝯsequentie negatōe. Primo p̄mittā quasdam ꝯsequentias que negant ꝛ vident formales. Scōo ponā ad articulū ꝯclusiones rūsales. Tertio ostendā illorū palogismoꝝ

solutiones. ¶ Quantũ ad p̃mũ p̃ma instantia est de sillogismis expositorijs sic̃ sunt isti hec essentia est pater hec essentia est filius ergo filius est pater. Itẽ hec eẽntia nõ generat hec essentia est pater ergo pater nõ generat. Item iste pater generat. Iste pater est hec essentia. ergo hec essentia generat. Item. Iste pater generat. hec essentia non generat. ergo hec essentia non est iste pater. Secunda instantia est de sillogismis nõ expositorijs sz ex cõibus terminis sicut sunt isti om̃is essentia diuina est pater oĩs filius est eẽntia diuina ergo om̃is filius est pat̃. itẽ nulla essentia diuina generat om̃is pater est eẽntia diuina ergo null⁹ pater generat. p̃mus est in barbara. scd̃s in celarẽt q̃ sunt modi euidentissimi arguẽdi ⁊ ꝯsimiliter posset dari instantia in om̃ib⁹ alijs modis. ꝯstat aũt ꝙ in p̃dictis p̃misse ꝯcedunt̃ catholice ⁊ ꝯclusiões sunt heretice. igit̃ ꝯsequẽtie sunt negande ⁊c̃. ¶ Tertia instantia est de ꝯsequẽtijs nõ sillogisticis sed ꝯuersiuis sicut sunt iste. nulla eẽntia diuina generat ergo nullũ generãs est eẽntia diuina. Om̃e generans est essentia diuĩa ergo aliqua essentia diuina generat. p̃ma est conuersio simplex. scd̃a ꝑ accidẽs ⁊ in vtraq; añcedens est catholicũ ⁊ ꝯsequens hereticũ vt patet igit̃ sunt negande ⁊ ꝑ ꝯsequẽs videt̃ ꝙ p̃dicta positio de trinitate nõ possit sustineri sine bone ꝯsequẽtie negatione Sz p̃dict⁹ nõ obstantib⁹ pono tres ꝯclusiones quaruz Prima est ꝙ positio de trinitate potest sustineri sine forme sillogistice aut alterius bone cõsequẽtie negatione. ꝓbat̃ sic qꝛ positio de trinitate est vera similiter om̃is forma sillogistica aut bona ꝯsequẽtia est ꝓpositio vera ⁊ necessaria sed om̃e verũ potest sustineri absq; negatione alicui⁹ veri. quia s̃m Aristotelẽ om̃e verꝝ om̃i vero cõsonat nec aliqd̃ verꝝ alteri vero repugnat. igit̃ ⁊c̃. ¶ Secunda cõclusio est ꝙ om̃es p̃dicti modi arguẽdi sunt ꝑalogismi siue sophistici. ꝓbatur. quia sunt modi arguendi apparẽtes ⁊ nõ existẽtes igit̃ ⁊c̃. ꝯsequẽtia est clara. ⁊ antecedẽs patet Primo ꝙ sint apparẽtes notũ est quia circũscp̃ta fide ⁊ lumine naturali apparerent euidentes sed ꝙ sint nõ existẽtes patet quia in om̃ibus cõsequẽs est falsum sed ĩpossibile est ex vero sequi falsum. igit̃ om̃es peccant vel in materia vel in forma cõi. q̃re ⁊c̃ ¶ Tertia ꝯclusio est ꝙ pure creditũ est nec ẽ euidẽs in lumine naturali ꝙ p̃dicti modi arguendi sint ꝑalogismi siue sophistici. ꝓbatur. quia licet per fidem credam⁹ ꝙ oẽs illi peccãt in materia vl̃ in forma tamẽ per artẽ logice seu quãuis aliam nõ possumus euidenter ostendere in lumine naturali ꝙ nõ sunt boni. quare ⁊c̃.

Z ¶ Nunc ergo restat ostendere q̃liter s̃m fidẽ habeam⁹ ad dictos ꝑalogismos rñdere ¶ Unde ad p̃mã instantiã que est de sillogismis expositorijs notandũ est ꝙ ad hoc ꝙ aliquis sillogism⁹ sit expositori⁹ ⁊ sit bon⁹ de forma requirit̃ ꝙ mediuz ei⁹ supponat ꝓ vna re ⁊ nõ ꝓ pluribꝫ ⁊ si supponat ꝓ pluribꝫ rebꝫ distinctis nõ est expositori⁹ vel saltẽ nõ est bonus Et hoc patet. Ex quo sequit̃ ꝙ null⁹ sillogismus cuius mediuz est termin⁹ essentialis est ꝓprie sillogism⁹ expositori⁹ secus si mediuz sit termin⁹ ꝑsonalis aut ĩmediate supponens ꝓ persona. patet ex dictis in scd̃o articulo quia om̃is termin⁹ essentialis sꝑ supponit ꝓ pluribus. ideo ibidẽ dictũ fuit ꝙ iste terminus hec essentia diuina nõ est ꝓprie singular⁹ Non sic aũt de termino ꝑsonali. ⁊c̃. quare ⁊c̃ ¶ Secũdo sequit̃ ꝙ duo ꝑalogismi p̃me ĩstantie nõ sunt ꝓprie silogismi expositorij. patet quia ibi mediũ est iste termin⁹ hec eẽntia quare ⁊c̃. Nõ sic aũt de alijs duob⁹ quia mediũ est termin⁹ ꝑsonal̃ vt ptz ⁊c̃. ¶ Scd̃o notandũ est ꝙ siue illi ꝑalogismi om̃es vocent̃ sillogismi expositorij siue nõ qꝛ de om̃ib⁹ nõ est curandũ cum significẽt ad placitũ. tamẽ dico ꝙ illi modi arguendi nõ valent in diuinis sed solũ tenẽt in creaturis. Et rõ est quia sillogism⁹ expositorius fundat̃ ĩ hoc ꝙ q̃cũq; vni ⁊ eidẽ sũt eadẽ int̃ se sũt eadẽ. i. q̃cũq; res est aliq̃d. ip̃a est q̃cquid est illud. modo istud de directo ⁊ simplicit̃ negat̃ in diuinis quia ibi ꝯcedit̃ ꝙ vna res est tres res ⁊ quelibꝫ earum. sed illud fundamentũ nõ debet negari in creaturis vt patet ex dictis in scd̃o articulo. quare ⁊c̃ Ex quo sequit̃ ꝙ null⁹ sillogism⁹ expositori⁹ est ꝯsequẽtia formalis. patet qꝛ cõsimili forma retenta nõ valet in om̃ib⁹ terminis vt patz ex dictis. ¶ Secundo sequit̃ ꝙ sicut catholicus negat sillogismũ expositorium in diuinis. sic ph̃us si ponerz aliquã creaturã eẽ tres res ⁊ quãlibet earꝝ haberet ip̃m negare in creaturis. patet ex dictis quia illa est tota rõ quare negat̃ ĩ diuĩs. q̃re ⁊c̃. ¶ Ad scd̃am ĩstantiã q̃ est de sillogismis ex cõibus termĩs sũt diuersi modi rñdendi Quidã em̃ dicũt ꝙ ĩ illis ꝑalogismis est fallacia figure dictõis vl̃ accidentꝫ. Et licet ista positio possit totalit̃ exponi ꝙ coincideret cũ vera solutione. tñ de ꝟtute s̃monis illa positio h̃ nõ p̃

tendit sed magis vnũ absonũ inducit reddẽ do causam quia scilicet propter variationez predicationis in maiori et minori nõ sequit̃ cõclusio. Sed ex tali dicto sequeret̃ ꝙ talis sillogismus om̃is homo est animal albũ est homo ergo albũ est animal nõ valeret. quia in maiori genus predicat̃ de specie ⁊ ĩ minori species de accidente. ideo p̃dicta respõsio est oĩno absurda nec est alicui⁹ apparẽtie apd̃ intelligẽtes. ¶ Ad improbandũ aũt ip̃am magister Greg. infert ꝙ sequit̃ ꝙ mlte demõstrationes nõ valerent sed ip̃e petit p̃ncipiũ quia illd̃ qd̃ dicit ẽ magis incõueniẽs q̃ꝫ negare demõstratões illas esse demõstratiões in quib⁹ esset talis variatio p̃dicatõnis. ideo de ista opinione nihil plus Alij dicunt sicut recitat Gregori⁹ ꝙ talis modus arguendi ñ tenet in diuĩs eo ꝙ ibi vna res est plures res ⁊ quelibet illarũ sed in creaturis tenet quia nulla est plures res ⁊ quelib⁹ illaꝝ. AA

¶ Sed istã solutionẽ magister Gregorius reputat oĩno irrationabilẽ. Et ratio eius est qꝛ sic dicentes tollunt omnẽ viã ad ꝓbandũ vl' ĩprobãdũ aliq̃d circa diuĩa. Nã cũ catholici arguẽt ꝯtra hereticos quãtũcunq̃ bene regulẽt argumentũ dicent heretici argumẽtum nõ valere sicut dicunt catholici Sꝫ salua reuerẽtia magistri Gregorij si ista solutio velit dicere sicut eius ꝟba p̃tendũt ꝙ in tali mõ arguendi in creaturis nunq̃ꝫ cõcluditur falsum ex p̃missis veris sed in diuĩs hoc bñ ꝯtingit tũc clare patet illud dictũ esse veruꝫ. Nec rõ magistri Gregorij ꝯcludit oppositu⁹ Unde negat̃ sibi ꝙ per illud dictũ tollat̃ oĩs via ad aliq̃d ꝓbandũ vel ĩprobandũ quoniã alius est modus rigorosior qui valet tam in diuinis q̃ꝫ in creaturis vt patebit. sed tamen bene ꝯcedo ꝙ illa solutio nõ est oĩno sufficiens eo ꝙ nõ explicat modũ arguẽdi tenentẽ in om̃ib⁹ terminis tam in diuinis q̃ꝫ in creaturis nõ ergo sufficit dicere ꝙ illi modi peccant ꝑ fallaciã seu ꝙ nõ tenent in diuinis sꝫ solũ in creaturis id est nõ sunt sufficienter regulati vt teneant in oĩb⁹ termĩs licet in talib⁹ ex p̃missis veris nõ sequit̃ falsum in creatur⁹ sꝫ qd̃libet istoꝝ dictoꝝ sit veꝝ tñ oportet vltra oñdere q̃liter peccãt ⁊ q̃liter dãda sit ars formalis ⁊ generalis in oĩb⁹ terminis arguẽdi. iõ circa h̃ videnduꝫ est ⁊ licet de h̃ diffuse tractẽt adã ⁊ greg. ego tñ volo explicare vnũ breuẽ modũ mihi placentẽ ⁊ apparentẽ inter oẽs formaliorẽ ¶ Pro q̃ p̃mo notandũ est ꝙ regula per quã tenent om̃es boni sillogismi ex coĩb⁹ termĩs est dici de oĩ vel dici de nullo sicut dicit ph̃us p̃mo p̃orũ ĩmo addũt aliqui ꝙ etiã ꝑ hanc regulã equaliter regulant̃ boni sillogismi expositorij quia licet aliã ibi exp̃mat Aristoteles scꝫ hãc ꝙ medio exñte h̃ aliquid. id est sufficienter ꝓprio necesse est extrema ꝯiungi. tamẽ talis medius termin⁹ sic existens sufficienter ꝓprius equiualet medio iuxta regulã de dici de om̃i vel de nullo distributo. verbigratia. iste homo currit iste homo disputat. ergo disputans currit. Oportet em̃ si iste sillogism⁹ sit expositorius ꝙ ista ꝓpositio iste homo currit valeat istã. quicq̃d est iste homo currit. Et ita proporcionabiliter de secũda. alias nõ essꝫ bonus discursus vt patet quia imaginato ꝙ natura humana esset entitas realis ꝯmunis omnib⁹ homĩb⁹ indiuiduis nõ sequeret̃ hec natura cõmunis est sortes. hec natura est plato. ergo sortes est plato Et ratio est quia ista hec natura est plato nõ equiualet isti omne qd̃ est hec natura ẽ plato ergo omnis sillogismus perfectus de se euidens regulatur vere vel per equiualentiam per dici de omni aut de nullo quicq̃d tamen sit de illo ꝙ hic dictum est de expositorio sillogismo tamẽ de alijs hoc est certuꝫ.

¶ Secundo notandũ est quid est dici de oĩ ⁊ dici de nullo siue sillogismũ per ista regulari. vnde dico ꝙ dici de om̃i ẽ qñ nihil est sumere sub subiecto de quo nõ dicat̃ p̃dicatuꝫ ⁊ sillogism⁹ regulat̃ ꝑ dici de om̃i qñ cõponitur ex p̃missis ⁊ ꝯclusiõe ĩ mõ ⁊ figura dispositis ⁊ ꝑ p̃missaꝫ vniuersalẽ denotat̃ ꝙ nihil sit sumere sub subiecto. de q̃ nõ nõ dicat̃ p̃dicatũ. Sꝫ dici de nullo ẽ qñ nihil est sumere sub subiecto de q̃ nõ remoueat̃ p̃dicatũ ⁊ sillogism⁹ regulat̃ ꝑ dici de nullo qñ cõponit̃ ex p̃missis ⁊ ꝯclusione dispositis in mõ ⁊ figura ⁊ ꝑ p̃missaꝫ vniuersalẽ d̃notat̃ ꝙ nihil est sumere sub subiecto de q̃ nõ remoueat̃ p̃dicatũ sol⁹ ḡ sillogism⁹ sicut regulat⁹ est bon⁹ BB ¶ Ex istis sequũt̃ aliq̃. ¶ Primo seq̃t̃ ꝙ si ĩ aliq̃ sillogismo accipiat̃ aliq̃ p̃missa vniuersal'. q̃ ñ denotet dici de oĩ si sit affirmatĩa vl' de nullo si sit negatĩa ip̃a ñ ẽ sufficiẽt̃ vniuersal' vniuersalitate req̃sita ad regulãdũ sillogismũ vt sit bon⁹ de forma ¶ Scd̃o seq̃t̃ ꝙ si ĩ aliq̃ sillogismo accipiat̃ p̃missa sufficiẽter vl' is sꝫ tñ sb̃ termĩo distributo sumat̃ aliq̃d ꝓ q̃ nõ distribuit̃ ille termin⁹ ñ valꝫ sill'us de forma ptꝫ clare. ¶ Tertio sequit̃ ꝙ sillogis

mꝰ facti in secūda instantia ꝛ generaliter oēs palogismi ex termīs cōibus q̄ pñt fieri ī hac materia peccant ex eo quia nō regulant ꝑ dici de oī aut de nullo ꝛ hoc si ꝑmisse sint vere Qđ notant addo quia in illis duobus palogismis ꝑmisse possunt habere talē sensuz q̄ eēnt sufficiēter vniuersales ad regulandū sil logismū ꝑ dici de oī aut dici de nullo sz tūc nō eēnt vere sz iste modꝰ dicēdi declarabiꝯ ī solutione tertie instātie. Si autē ꝑmisse sint vere patet satis q̄ nō regulant ꝑ dici de oīmi aut de nullo qz ꝯclusiones sūt false. sed positio fidei nō habz cōcedere q̄ ex veris seq̄t falsum nec habet negare sillogismū bñ regulatū. quare ꝛc. ¶ Quarto sequiꝯ in p̄dictis palogismis seu in q̄buscūq; alijs ī hac materia fieri ꝯsuetis q̄ nulla ꝑmissa ē simpliciter ꝛ sufficienter vniuersalis. patet qz nulla ꝺnotat sufficienter dici de oī vel de nullo vt patet ex dictis. Et hoc si ꝑmisse sint vere. Qđ addo ꝓpter causam tactā ꝛ inferꝰ declarandā ꝛ sic patet solutio illoꝝ palogismoꝝ. ℒℒ ¶ Sz hic videndū est ꝛ declarandū quid sit ꝓpositio sufficienter ꝛ simpliciter vniuersalis ꝛ quale distributiuū requiriꝯ ad hoc q̄ ꝑ eam sillogismus regulet dici de oīmi aut de nullo in oībus terminis siue in creaturis siue in diuinis. ¶ Unde ꝑ isto distinguendū est q̄ ꝓpositio vniuersalis ē dupler q̄dā est in q̄ de forma ſbiectū simpliciter distribuiꝯ id ē ꝑ quā denotaꝯ q̄ quocūq; dicꝯ subiectū de eodē dicitur p̄dicatū si sit affirmatiua sic dicendo oīs res que est. a. est. b. vel q̄cquid est. a. ē. b. Alia est in qua de forma subiectū nō sic plenarie ꝛ simpliciter sz scōm quid distribuiꝯ vt ista oē a. est. b. Prima potest vocari vniuersalis simpliciter. Scōa vero vniuersalis scōm quid Et ad p̄mā vniuersalē seq̄tur scōa ꝛ nō ecōtra. vt patet in diuīs ꝛ licet ī creaturꝭ mutuo se iferāt qz ī eis nulla res ē plures res ꝛ q̄libz earū. si tamē aliquis cōcluderet aliquā creaturā esse plures res ꝛ quālibet illaꝝ haberet ponere inter eas differentiā. ideo differūt de forma. Prima ergo vniuersalitas siue distributio req̄riꝯ ꝛ sufficit ad ħ q̄ sillogismꝰ regulet ꝑ dici de oīmi aut de nullo sz nō scōa ꝛc Et ħ sequūtur aliq̄ Primo seq̄tur q̄ licz ista signa oīs ꝛ nullꝰ sint sufficiētia distributiua ad faciendū ꝓpositionē vniuersalē ꝟm q̄d nō tñ ad faciēdū eā vniuersalē simpliciter ꝛ ꝺ forma. patet qz licet sufficienter distribuāt terminum supponentē ꝑ creaturis que sunt aut eē possunt nō tñ sufficienter distribuūt terminum eēntialē in diuinis nec ē euidens vtrū sufficienter distribuāt in creaturis vt patet ex dictis in secūdo articulo ꝛ ꝓsequēs nō sūt sufficiētia distributiua de forma. Et hoc capiendo illa scōm vsum cōiter ꝓsuetū. Quod notanter addo ꝓpter illa que dicā in solutōe tertie instantie. ¶ Scōo sequiꝯ q̄ ista signa ꝓpleta oīmis res que est vel nulla res que est aut eis equiualentia sunt sufficiētia distributiua ad faciēdū ꝓpositionē vniuersalē simpliciter de forma patet ex dictis. ꝺꝺ ¶ Sz ꝓtra oīmis res que est pater est pater. filius ē res que est pater ergo filius est pater p̄misse sunt vere ꝛ ꝯclusio falsa. vt patet ꝛ subiectuz maioris est distributū ꝑ hoc signū oīmis res que est. ¶ Ad hoc respondeꝯ q̄ ibi istud signū oīmis distribuit hoc totū res que est pater quod est subiectū ꝓpositionis ꝛ sumendo sub illo nō regulaꝯ per dici de oīmi quia tūc solū oīmis est ibi signū quod nō sufficienter distribuit vt dictū est sic aūt fit ibi subsumptio quare nō valet discursus. sed tamē in p̄dicta ꝓpositione est aliud signū sc̄z hoc totū oīmis res que est. qđ distribuit solū illū terminū pater. qui est subiectū distributōis de qua hic loquimur ꝛ per ꝯsequēs sumptio debet fieri sub illo alias subiectū distributōis maioris nō erit p̄dicatū minoris quia ergo ī minori p̄dicti palogismi iste terminꝰ pater nō est p̄dicatū sed hoc totū res que est pater seq̄tur ꝛc. ¶ Ex hijs patet ꝓtra greg. q̄ ipe insufficienter soluit illū palogismū qz ipe assigt causam defectꝰ eo q̄ maior nō ē sufficiēter regulata. cū dicit. oīs res q̄ est pat ꝛc sz oportz ꝫz ipz dicere oīs res q̄ est. res q̄ est p̄z est pat. aliter maior nō est sufficiēs ꝑ p̄ma figura. vnde ex hac solutōe seq̄tur q̄ nō possemꝰ bñ regulare sillogismū ī diuīs nisi facerem⁹ maiorez falsaz ī p̄ma figura vt ptz qđ tñ ē absurdū.

¶ Ulteriꝰ apparet ꝺ adā q̄ ipe frustra laborat soluere palogismos ꝑ circūlocutōz alicuius termini additi cū medio sic est ħ circūlocutio idē p̄ri vl idē deitati vl id qđ ē idē vt dicendo omne idez patri est pater filius est idē p̄ri ergo filiꝰ est p̄z. qz ꝫm aliq̄s ꝑmisse sūt vere ꝛ ꝯclusio falsa Quicq̄d tñ sit de ħ siue maior sit vera siue falsa. tñ aliꝰ modꝰ videt forma lior qz ꝫm illū nō oportet se iplicare in talibꝫ circūlocutōibꝫ q̄ videnť oīno volūtarie nec aliquo modo ꝑtinere ad formam sillogismi. quare ꝛc. ¶ Tertio sequiꝯ q̄ nō est nobis e

uidens ꝙ istud distributiuũ om̃is res que ē tantũ distribuat quãtũ dici de om̃i requirit patet quia si aliquis poneret ꝙ deꝰ posset facere ꝙ eēnt due creature. b. ⁊. c. ⁊ tñ ꝙ. a. esset. b. ⁊ nõ eēt. c. sed eēt b. ⁊ c. licet ista positio essꝫ falsa tñ nõ eēt euidēter ĩpossibilis vt patet ex dictis in scd̃o ar. ĩmo quidã magister simile ꝯcessit d̃ xp̃o scꝫ ꝙ xp̃s erat due nature ⁊ erat natura diuina ⁊ nõ erat natura humana ⁊c̃. Sꝫ tũc patet ꝙ quecũqꝫ res que ē a. ē b. ⁊ tñ aliquid est sumere sub subiecto de q̃ nõ dicitur p̃dicatũ qꝛ. b. ⁊ c. sunt. a. ⁊ tñ. b. ⁊ c. ñ sunt b. vt patet in casu ⁊c̃ Uñ patet ꝙ ad distributionē euidenter bonã requirit̃ illud distributiuũ quecũqꝫ res q̃ est ⁊ quecũqꝫ res que sũt Apparet in p̃dicto casu. quia tũc nihil est sumere subiecti ⁊c̃. EE ¶ Quarto sequi ex istis ꝙ minꝰ rigorosa regulatio sufficit ad saluandum positionē trinitatis q̃ꝫ requirat̃ ad hoc ꝙ saluet̃ euidenter dici de om̃i etiam in creaturis. patet ex p̃dictis. quia istud distributiuũ quecũqꝫ res que est sufficit in materia trinitatis. sꝫ nõ sufficeret in aliquo casu imaginabili in creaturis qui casus licet sit ĩpossibilis. tamē nõ est euidens. quare ⁊c̃. Et sic patet ad scd̃am instantiã ⁊ ad om̃es sil̃es ⁊c̃. ¶ Ad tertiam p̃ncipalē instantiã que est de ꝯsequētijs ꝯuersiuis. notanduꝫ est ꝙ ista ꝓpositio negatiua nulla eēntia diuina generat. potest exponi dupliciter. Uno modo sic essentia diuina nõ generat ⁊ nulla res ē eēntia diuĩa que generet ⁊ sic ē vniuersalis simpliciter ⁊ valet ad regulandũ sillogismũ per dici de oĩ ⁊ ad faciendũ ꝯsequētiã ꝯuersiuã sed sic ip̃a est falsa. Alio mõ potest sic exponi essentia diuina nõ generat nec est aliqua essentia diuina que generet ⁊ sic nõ est vniuersalis simplicit̃ sed tm̃ ꝑm quid ⁊ est vera sed nõ valet ad sillogisandũ. ⁊ ꝑ ꝯsequēs nec ad cõuertendũ. licet in creaturis nõ sit dare sil̃e quia nõ est talis res ⁊c̃. FF ¶ Secundo notandũ ꝙ etiã illa ꝓpositio affirmatiua om̃e generãs est eēntia diuina põt similiter duplicit̃ exponi. Uno modo sic aliquod generans est eēntia diuina ⁊ nulla res est generans quin sit eēntia diuina ⁊ sic ē simpliciter vniuersalis ⁊ vera ⁊ potest ꝯuerti in istaꝫ. aliqua essentia est generãs id est res generans capiendo li generans substãtiue a parte p̃dicati sicut a parte subiecti. sed licet ista vniuersalis sit vera tamē aliqua alia cõsimilis sic exponendo esset falsa sicut ista oĩs essentia diuina est pater vt notum est. Alio modo potest sic exponi aliquod generans est essentia ⁊ nullũ est generans quin sit essentia. ⁊ cõsimiliter illa om̃is essentia diuina est pater. et sic nulla est simpliciter ⁊ sufficienter vniuersalis ad sillogisandũ vel ad conuertendũ de forma. licet gratia materie valeat in creaturis sic ꝙ nunq̃ꝫ ex vero sequitur falsum ꝓpter causam iã sepe dictã. sed si deus faceret vnã rem esse plures res ⁊ quãlibet illarũ. contingeret in creaturis sicut in diuinis ⁊ sic patet ad illas ꝯsequētias conuersiuas ⁊ pari modo ad om̃es alias. ¶ Ex istis patet vnus breuis modus ⁊ vtilis respõdendi ad om̃es paralogismos per distinctionē ꝓpositionum vniuersaliũ modo iam dicto quia scd̃m vnũ sensum taliũ ꝓpositionũ hoc signũ omnis eq̃ualet huic distributiuo omnis res que est ⁊c̃. Et nullus. nulla res que est ⁊ cetera. GG ¶ Et si queratur quē predictorũ sensuum faciunt ille ꝓpositiones de virtute sermonis. ¶ Ad hoc potest dici ꝙ exercitatis in materia trinitatis tales ꝓpositiones sunt equiuoce nisi aliquis sit qui semper velit eis vti ĩ vno sensu ⁊ nõ in alio. nõ exercitatis aũt videtur prima facie ꝙ faciant secunduꝫ sensum ⁊ videtur vsus cõmunior. ¶ Sic ergo patet quomodo positio trinitatis potest sustineri sine bone consequentie negatione. ⁊ h̃ de tertio articulo. ¶ Ad rationes principales. ¶ Ad primã dico nego antecedens vt patet ex tertia conclusione primi articuli Et ad probationē dico ꝙ imaginari multipliciter potest capi ¶ Uno modo ideꝫ est quod mente concipere. ⁊ isto modo nõ solum vera sed etiam ĩpossibilia ⁊ contradictoria p̃nt imaginari qꝛ nõ est alid̃ q̃ꝫ mēte formare aliquã ꝓpositionem. Alio modo idem est ꝙ mēte formare aliquam ꝓpositionē cũ apparentia ꝙ ita sit vel cum apparentia ꝙ nõ sit repugnãtia quin ita possit esse ⁊ isto modo dicũt multi ꝙ ꝯtradictoria nõ possunt imaginari. Sꝫ sic loquendo concedo ꝙ positio de trinitate est imaginabilis a viatore. Unde Augustinus loquens de ip̃a p̃mo de trinitate. Adoratur inquit creditur ⁊ intelligitur. Et si alique auctoritates inueniantur dicere ꝙ ip̃aꝫ imaginari aut capere nõ possumus intelligendum est ꝙ nõ perfecte ⁊ clare sed tamen ĩperfecte ⁊ enigmatice ⁊c̃. ¶ Ad scd̃am ⁊ tertiã patet ex scd̃o ⁊ tertio articulis. Et h̃ de q̃stione ⁊c̃.

Circa materiaz trinitatis ⁊ ꝑsonalis distinctionis. Et ad maiorē declaratōem ꝑcedentis q̄stionis quero adhuc vtruz aliq̄ distinctio sit in deo cōcedenda. alia a distinctione reali triū ꝑsonarū ī vna eēntia. ¶ Arguit̄ ꝑmo ꝙ sic qꝛ aliqua est distinctio in deo inter eēntiā ⁊ ꝑsonā siue ꝓprietatē ꝑsonalem ⁊ illa nō est distinctio realis. igit̄ ⁊c. ꝯseq̄ntia patet ⁊ minor apparet quia eēntia est ꝑsona siue ꝓprietas ꝑsonalis ⁊ similiter ecōtra. sed maior ꝓbatur quia de eēntia ⁊ ꝑsona sine ꝓpetate ꝑsonali verificāt̄ ꝯtradictoria ex natura rei ergo nō omnino idē ex natura rei. cōsequētia videt̄ nota sed assumptū patz quia essentia nō generat ⁊ pater seu paternitas generat similiter est essentia cōmunicabilis sz ꝑsona siue ꝓprietas ꝑsone nō est ꝯmunicabilis. quare ⁊c. ¶ Secundo sic aliqua est distinctio in deo inter ꝑfectiones attributales ⁊ ꝑfectionū attributaliū ad diuinaz essentiā ⁊ illa nō est distinctio realis. igit̄ ⁊c ꝯsequētia patet. ⁊ minor similiter apparet. Quia quicquid est ꝑfectio attributalis est diuina eēntia ⁊ similiter ecōtra. sed maior ꝓbatur quia ꝟm Augustinū. xv. de trini. c. v. om̄es diuine ꝑfectiones sunt equales sed equalitas nō est nisi inter aliquo modo distincta. Similiter essentia diuina est fundamentū omniū ꝑfectionū attributaliū. nulla aūt talis ꝑfectio ē fundamētū omniū perfectionū quia nō sui ip̄ius ergo inter essentiā ⁊c. ¶ Tertio. aliq̄ est distinctio in deo inter ideas rerū ꝓducibiliū ⁊ illa nō est realis. igit̄ ⁊c. ꝯsequētia patet ⁊ minor apparet quia in deo nulla distinctio realis concedit̄ nisi inter ꝑsonas sed maior ꝓbatur qꝛ ꝟm Augustinū. lxxxiij. q. xlvj. alia ratione ꝯditus est homo alia ratione cōditus equus ⁊ ꝑ istas rationes intelligit ideas in deo vt patet ibidem. quare ⁊c ¶ In oppositū arguit̄ quia ꝟm ꝯmunē regulā Anꝟ. in diuinis omnia sunt vnū vbi nō obuiat relationis oppositio sed solū inter personas est relatōis oppositio ⁊ per ꝯsequēs distinctio. quare ⁊c. ¶ In ista questione iuxta materiā trium argumentorū erunt tres articuli.

¶ In ꝑmo videbit̄ vtrū ī deo sit aliqua distinctio inter essentiā ⁊ ꝑsonas siue ꝓprietates ꝑsonales. ¶ In scd̄o videbit̄ vtꝛ in deo sit aliqua distinctio inter eēntiā ⁊ suas ꝑfectiones attributales. ¶ In tertio videbit̄ vtrū in d̄o sit aliqua distinctio inter essentiā ⁊ ideas siue rationes causales ⁊c. B ¶ Quantuz ad ꝑmū. Primo ꝑmittam tres suppositiones. Scd̄o ponā tres ꝯclusiones. Tertio obijciam per aliq̄s rationes. ¶ Circa ꝑmū punctum sciendū est ꝙ q̄druplex potest imaginari distinctio quedā essentialis que est pluriū essentiaꝝ quarū vna nō est alia. Alia realis que ē pluriū rerū quaꝝ vna nō est alia. Oīs aūt distinctio eēntialis est realis. sed nō ecōtra. quia licet ista sit in creaturis nō tamē in diuinis vbi plures res sunt vna indiuisibilis eēntia ⁊ scd̄m aliquos nulla est vl̄ esse potest distinctio nisi essentialis vel realis. quia nō videt̄ eis ꝙ sit imaginabilis distictio nisi inter extrema que sint plures essentie vel realitates distincte. sed scd̄m alios est quedā distinctio formalis ⁊ alia distictio ex natura rei siue modalis. quaꝝ neutra est inter extrema que sint necessario plures res. sed possunt eē eadem res ⁊ talē concedunt aliqui esse in d̄o inter essentiaz ⁊ personā. Aliqui inter essentiam intellectū ⁊ voluntatē sapientiā ⁊ bonitatem ⁊ sic de alijs. Aliqui etiā inter ideas ⁊c. Sed vtrū talis distinctio sit ponēda ⁊ qualiter intelligenda. patebit postea. ¶ Tūc ad ꝓpositū sit prima suppositio ꝙ essentia diuina nō distinguit̄ realiter a persona nec econtra Patet quia aliter esset quaternitas in diuīs per declarationē ecclesie. consequētia patet. Item patet per regulā Augustini ꝙ deus est quicq̄d hz ex sua simplicitate excepto ꝙ vna persona habet aliā ⁊ tamē nō est illa. Itē patet per regulā Anꝟ. supradictā. ¶ Secunda est ꝙ essentia diuina non differt realiter a relatione seu personali proprietate nec econtra. Patet sicut precedens. ¶ Tertia est ꝙ persona diuina ⁊ relatio siue personalis ꝓprietas non distinguūtur realiter Patet. quia vere dicitur ꝙ pater est paternitas ⁊ econtra ⁊ sic de alijs. Et istud sequitur ex duabus ꝑmis suppositionibus ⁊ posset probari eisdez rationibus vt patet satis ¶ Hijs ꝑsuppositis sit hec prima conclusio ꝙ essentia diuina tam idem est persone vel relationi siue personali proprietati q̄z idem est sibijp̄i. Probat̄. quia tam idez est ⁊c. ꝙ sicut propter idemptitatem essentie ad essentiam verificat̄ ista eēntia est essentia sic propter idemptitatē eēntie ad ꝑsonaz verificat̄ ista essentia est ꝑsona ⁊c vt patet ex suppositōibꝫ ꝑmissis ⁊c. ¶ Scd̄o ꝓbatur qꝛ eadē idēptitate qua eēntia est eēn-

tia eadē idēptitate cēntia est psona ⁊c̄ ¶ Tertio pbatur quia si cēntia esset vna psona ⁊ ñ plures clarū est q ipa eēt tam idem psone q̄ idē esset sibiꝑpi sed modo nō min⁹ est idē psone q̄ tunc foret. quia nō min⁹ videt esse idez vni psone per hoc q idemptificat alteri psone. quare ⁊c̄. L ¶ Scōa ꝯclusio est q int essentiā ⁊ psonā vel relationē siue ꝓprietatez psonalē nō est aliqua nō idemptitas quā ꝓprie debeam⁹ vocare distinctionē formalem. Probat ꝓmo ex ꝓdicta ꝯclusione quia inter essentiā ⁊ cēntiā nulla est omnino nō idēptitas ⁊c̄. ergo nec iter essentiā ⁊ psonā ⁊c̄. Secundo pbatur quia ūimaginabile ē q sit aliqua nō idemptitas siue distinctō nisi plurīū ⁊ imaginabilis est pluralitas nisi rep q̄ ptz de diuinis psonis. Unde minimā distinctionē quā ponit eccl'ia posse stare cū sūma simplicitate diuina ponit realē ⁊ inter res. videt aūt ꝓbabile q eccl'ia firmit' credēs in deo sūmā esse simplicitatē ⁊ vnitatē si minorē distinctionē vel nō idemptitatē potuisset imaginasse q̄ realē illā ad min⁹ apparenter obuiandū diuine simplicitati diuinis psonis attribuisset quare illa nō videt possibilis ⁊c̄. Tertio pbatur quia ꝓprie loquēdo ō distinctione sicut sequit' a. ⁊ b. distiguunt' realiter. ergo sūt distincte realitates. sic sequitur. a. ⁊. b. distinguuntur formaliter. ergo sunt distincte formalitates. sed essentia ⁊ persona ⁊ cetera nō sunt distincte formalitates ita scilicet q sint vna res nō tamē eadē formalitas sed multe formalitates siue rōnes aut pfectiones formales ex natura rei seu quouis alio noīe nominent' qō patet quia realitas ⁊ formalitas essentie sunt omnimode idē sicut realitas est idē sibiꝑpi. Et similiter realitas psone aut relatōnis ⁊c̄. igit' sic nō est alia realitas cēntie a realitate psone ⁊c̄. sic nec erit alia formalitas ⁊c̄ ꝯsequētia patz ⁊ antecedēs patet. q aliter esset ꝓcessus in infinitū in formalitatib⁹. Sic ergo patet q cēntia ⁊ psona ⁊c̄ nō distinguūtur formaliter. nec etiam distinguūtur realiter. Aliqui enim ponunt inter istas differētiā q̄ nō curo ⁊c̄. Si ꝙ dicat q sic imaginabile ē plures res eē vnā cēntiā sic est imaginabile plures formalitates eē vnā rem ⁊ nō plures dico q siue hoc sit imaginabile siue ñ tū nō ꝓp̄ hoc sequitur in ꝓposito ita eē. Pōt tn̄ dici q nō est imaginabilis pluralitas nisi rerū ꝓmū aūt imaginat' ⁊ firmit' ꝺo reuelante creditur. sed scōm ⁊ si ore dicam⁹ nō tū intelligimus ⁊c̄. D ¶ Tertia ꝯclusio est q inter essentiā ⁊ psonā vel relationē siue ꝓprietatē psonalez est aliquis modus nō idemptitat' quā largez ad bonū sensuz possumus vocare distinctionem formalē. Probat sic. quādocūq̄ aliqua supponunt p eodē oīb⁹ modis quicquid cōpetit vni cōpetit alteri nec possunt ꝺ eis verificari cōtradictoria nisi aliquis modus dicendi logicalis aut grāmaticalis hoc ipediat. q̄ posito q iste termin⁹ pē vl' pīnitas haberet oēs modos grāmaticales aut logicales cosdē seu ꝺsimiles. quales habet hoc nomē essentia seu deitas. adhuc esset hec vera essentia est filius ⁊ similiter hec pater nō est filius. similiter essentia est ꝯmunicabilis ⁊ paternitas nō est cōmunicabilis ergo cuz idem affirmetur de essentia ⁊ negetur de patre ⁊ paternitate nec hoc contingat ꝓpter diuersitatē modorū grāmaticaliū ⁊ logicaliuz ergo hoc est ꝓpter aliquē modū nō idemptitatis inter illud quod significat' per essentiaz ⁊ illud q significatur per patrē ⁊c̄. Et per cō sequens inter essentiā ⁊ patrē ex natura rei ē aliquis modus nō idemptitatis. ¶ Secundo cōfirmat' ratio quia capio istas essentia ē filius pater est filius ⁊ aut subiectū in vtraq̄ ꝓ eodē oīb⁹ modis ex parte rei supp̄ōit aut nō. Si sic ergo cum idē sit p̄dicatū vtriusq̄ vel vtraq̄ erit vera vel neutra. ꝺsequēs ē falsum. q̄ ꝺsequētia patet q aliter nō apparz rō q̄re vna sit vera ⁊ nō alia. Si nō habeat' ꝓpositū. ¶ Tertio sic quia quādo aliqua nomia idē significant oīb⁹ modis ⁊ habent oēs ꝺsimiles modos significandi. illa vere sunt synonima. quia aliter nō potest assignari q̄liter aliqua nomia sint synonima. Igitur si ista nomia essentia ⁊ paternitas significent idē oīb⁹ modis ex parte rei cū habeāt oēs modos significandi cōsimiles ⁊ si nō habeant qō tamē nō videt posse assignari volo tamē q habeant quia hoc est ad placitū sequitur ergo q nō vere erunt nomia synonima. Tunc sic quandocunq̄ aliqua nomia sunt synonima q̄cquid verificat' de vno sumpto significatiue seu psonalit' verificat' etiā de reliq̄ sumpto sil'iter. igit' si hec sit vera essentia est filius ⁊ hec filius ē paternitas qō est manifeste falsum. E ¶ Iste sunt in virtute rationes ockā ad pbandū cōclusionez predictā. ¶ Sz ꝺ p̄dictā ꝯclusionē arguit' ꝓmo sic q̄ sic q̄cūq̄ distinguunt' realit' sunt plures res sic quecūq̄ distinguunt' formalit' sunt plu-

res formalitates ergo si eẽntia ⁊c̃. essentia et paternitas sunt plures formalitates eiusdez rei qđ est cõtra supdicta. ¶ Unde roborat ratio sic. quia distinctio eẽntialis est distinctio eẽntiaꝝ ⁊ distinctio realis est distinctio rerũ ⁊ distinctio rõnis distinctio rationũ et distinctio materialis distinctio ꝓditionum materialiũ ergo etiã distinctio formalis est distinctio rationũ formaliũ seu formalitatũ quare sequit ꝓpositũ ⁊c̃. ¶ Secundo sic sicut se habet distinctio realis ad distincta realiter ⁊ sicut distinctio ratõis ad distincta ratione. ita distinctio formalis ad distincta formaliter sed qñcunq; aliqua distinguunt realiter vel rõne. nõ tantũ ꝓtingit dicere ꝙ vnũ nõ est realiter aliud vel nõ ẽ scõm rationẽ aliud sed etiã ꝓtingit vere dicere ꝙ vnuz nõ est aliud ergo si eẽntia ⁊ relatio distinguunt formaliter nõ tantũ erit verũ dicere ꝙ essentia non ẽ formaliter relatio sed etiã ꝙ eẽntia nõ ẽ relatio. Unde etiã inter illa que distinguũtur materialiter vnũ nõ est aliud ergo similiter ⁊c̃. ¶ Tertio sic quia posita tali distinctione formali nõ poterit habere distinctio realis personarũ sicut ex distinctione ratõis inter aliqua nõ potest haberi distinctio que cuq; ex natura rei ergo sicut aliqui arguunt ex distinctõe ex natura rei ipaꝝ psonarũ. distinctionẽ ex pte rei inter eẽntiã ⁊ relationem ita ex distinctione reali psonarũ ꝓtingerz arguere distinctionẽ realẽ inter eẽntiã ⁊ relationem. ¶ Quarto sic sicut de eodẽ formalit nõ possunt ꝓtradictoria verificari formalit. sic de eodẽ realiter nõ ꝓtingit cõtradictoria realiter verificari igit ad hoc ꝙ eẽntia sit realiter ꝓmunicabilis ⁊ relatio nõ sit realiter cõmunicabilis nõ sufficit ꝙ eẽntia ⁊ relatio nõ sint idẽ formaliter sed requirit ꝙ nõ sint idez realiter ⁊ sic ꝓtra ꝓclusionẽ ⁊c̃. ℣ ¶ Pro solutione p̃dictoꝝ ⁊ ampliori cõclusionis ꝺclaratione sunt aliqua p̃mittenda. Notãdũ est ergo ꝙ distinctio sive distingui ex natura rei potest intelligi duplicit. Uno mõ ꝓprie ⁊ tũc distinctio ex natura rei nõ est nisi pluriũ realitatũ quarum vna nõ est alia. de tali distinctiõe loquit secũda cõclusio. Alio modo impꝛopꝛie qñ scz aliq; res est plures res ⁊ quelibet illaꝝ ⁊ tunc ipa que est plures res ⁊ illa res que ẽ ipa q̃ non est plures ipꝛopꝛie dicunt aliq; mõ distingui ex natura rei quia de ipis ex natura rei p̃nt ꝓtradictoria verificari ⁊ de tali distinctõe ipꝛopꝛie dicta loq̃tur tertia conclusio. ⁊ põt vocari distinctõ formalis qz noĩa signt ad placitũ. ꝑmo modo nulla res distinguit ab aliq; qđ ẽ ipa ⁊ sic eẽntia nõ distinguit a psona vel relatõe ⁊c̃z bene. scõdo mõ qz eẽntia ẽ realit psona ⁊ ipa ẽ plures res ⁊ nõ psona ⁊ sic ponit ꝓclusio p̃dicta. ¶ Ex hac distinctiõe sequunt aliqua. Primo sequit ꝙ talis distinctõ formalis nũq; ẽ nisi rõne distinctionis realis. patet qz nõ ẽ nisi vbi sunt distincte tres q̃ tũ sunt vna res ⁊c̃. ¶ Scõdo sequit ꝙ talis distinctio formalis nũq; est ĩ creaturis. patz qz ibi nũq; vna res ẽ plures ⁊ q̃libz eaꝝ sed bene in diuinis nec est ibi ꝓcedenda nisi vbi credita nos cõpellũt. quare ⁊c̃. ¶ Tertio sequit ista regula ꝙ quãdocunq; aliqui termini dicunt de seĩ inuicẽ ꝓuertibilit ⁊ hoc ꝓuersione nõ regulata p hoc distributiuũ q̃quid vl omnis res que ẽ. tũc de ipis significatiue sumptis verificatur distingui formaliter ⁊ nunq; aliter patet ex diffinitõe q̃d nois ⁊c̃. Exemplũ primi omnis eẽntia diuina ẽ paternitas ⁊ ois pnitas ẽ essentia diuina ⁊ sic isti termini dicũtur ꝓuertibiliter nõ tamẽ ꝓuersione regulata per q̃quid est. quia licet quicq̃d ẽ paternitas sit eẽntia nõ tamẽ ecõtra ideo eẽntia ⁊ paternitas distinguunt formaliter. Exemplz scõi mẽbri q̃quid ẽ essentia diuina ẽ deitas ⁊ ecõtra Ideo eẽntia diuina ⁊ deitas nõ distinguunt formaliter. ¶ Quarto sequit ex p̃dicta regula ꝙ vna psona diuina nõ distinguitur formaliter ab alia nec psona a relatione seu psonali ꝓprietate vel econtra. ¶ Prima pars patet quia vna psona nõ est alia mõ ad hoc ꝙ a. ⁊ b. distinguunt formaliter req̃rit ꝙ a. sit b. vt patet ex q̃d nomis. ¶ Secũda patet quia q̃quid ẽ pater ẽ paternitas et ecõtra ⁊ ita ẽ de alijs psonis ⁊ relatõibus ⁊c̃. q̃re ⁊c̃. ¶ Si vero dicat paternitas ẽ in patre ⁊ pater nõ ẽ in patre ergo aliquo mõ distinguunt. Respondeo ꝙ omnis ꝓpositio composita ex terminis istis pater ⁊ paternitas in q̃ predicat verbũ qđ ẽ nota distinctõis ẽ falsa ꝺ ꝓtute sermõis licet possit esse vera ad bonum sensuz ꝓmuniter loquẽtiũ. talia aũt verba sũt sicut habere ꝓstruere esse ĩ ⁊ huiusmodi. Ideo dico ꝙ paternitas nõ est in patre ꝛz magis est in filio scilicet per circũincessionẽ Ad bonũ sensum tamẽ ꝓcedit ꝙ paternitas ẽ in patre ⁊ nõ in filio est pater. Sed de hac materia magis alias videbit. ℣ ¶ Hijs p̃missis respondetur ad predictas rationes.

Questio sexta

¶ Ad ꝓmā negaf ꝫsequētia ꝛ dico q̄ nō ſūt ꝓcedende plures formalitates ꝓpter rōes ſuꝓdictā q̄ eſſet ꝓceſſus in infinitū in formalibus. Ideo ꝓcedo q̄ eēntia diuina ſeipa ſine oīi diſtinctōe a ꝑte ſui eſt eadē realiť cuꝫ relatōe ꝛ diſtinguiť formaliť ab eadē nec aliquo ꝙuenit ꝛ alio differt. nec diſtinguiť formaliť q̄ aliquā formalitatē nec oꝑtet q̄ ſīc diſtinctio realis eſt diſtinctio reꝝ ꝛc. q̄ etiaꝫ diſtinctio formalis de q̄ loq̄mur ſit diſtictio formalitatū. ꝛ ſic patet ad rōnes ¶ Ad ſecūdam negaf aſſumptū q̄ ſicut ſe habet diſtinctio realis ad diſtincta realiter ſic formalis ad diſtincta formaliter ꝛc. q̄ ꝛ vt patet ex dictꝫ diſtinctio formalis ꝑſupponit idēptitatē realem. Ideo q̄ꝫis in alīs diſtinctōibꝫ ꝓtingat vnū negare ab alio nō tñ in iſta ꝛc. Nō eſt etiam ſimile de diſtinctōe materiali ꝛ ō iſta formali. q̄ hic nō ſumiť formaliter vt diſtinguitur ꝓtra materialiť nec diſtinctio formalis ē formarū ſeu formalitatū ſicut materialiť materiarū ꝛc. ¶ Ad tertiā ꝓcedo q̄ ex ſola diſtinctione formali nō ꝓtingit habere diſtinctōꝫ realem a ꝓri. ꝛ ideo ex ſola diſtinctōe formali eēntie ꝛ relatōis nō cōcludiť diſtinctio realis ꝑſonarū a ꝓri ſed ecōuerſo ex diſtinctione reali ꝑſonaꝝ ꝛ idēptitate eēntie cū perſonis ꝛ relatōibꝫ. ꝓtingit arguere diſtinctionē formalē eēntie ꝛ relatōis ꝛ ſic diſtinctio realis triū ꝑſonaꝝ nō eſt q̄ eēntia ꝛ relatio diſtinguunť formaliť ſed magis ecōtra vt patet ex dictis quare ꝛc. ¶ Ad quartā dico q̄ nō eſt ſimile quia idēptitas formalis nullaꝫ cōpatitur nō idemptitatē vel diſtinctionē ꝛ ideo nullo mō ꝑmittit verificationē ꝓpoſitionū ſed idemptitas realis ꝓpter aliquam nō idemptitatē vel negationem alicuiꝰ modi idemptitatis ideo aliq̄ modo eā ꝑmittit ꝛc.

¶ Si vero hic querat an debeat cōcedi q̄ diſtinguunť formaliť. ¶ Et videť q̄ nō q̄ ꝛ cū formaliter nō ſit determinatio diſtrahēs vel diminuēs ſequiť diſtinguiť formaliť ergo diſtinguunť. ¶ Sc̄o ꝓpoſitio eſt via potiſſima ad ꝓbandū diſtinctionē realē ergo ſi de eſſentia ꝛ relatōe verificenť ꝓpoſitoria ſequiť q̄ diſtinguunť realiter. ¶ Tertio realitas eſt in plus q̄ꝫ formalitas ꝛ ꝑ conſequens etiā realiter ī plus q̄ꝫ formaliť ergo hic arguiť ab inferiori ad ſuꝑius diſtinguiť formaliter ergo realiter. a. eſt formalitas ꝛc.

¶ Ad hoc reſpondeť vnde ad ꝓmū quicq̄d ſit dicendū de virtute ſermonis dico tamen q̄ ad bonū ſenſuꝫ ꝛ ad intellectū ſuꝓpoſitū poteſt ꝓcedi q̄ diſtinguunť formaliter ꝛ negari cōſequentia ergo diſtinguūtur quia diſtinctio formalis vt ō ea loquimur nō eſt diſtinctio loquendo ſimpliciter ꝛ ꝓprie nec diſtingui formaliter vt hic ſumitur eſt ſimpliciter diſtingui ꝛ ſic li formalis ꝛ li formaliť eſt determinatio diſtrahens vel diminuens reſpectu diſtinctionis ꝛc. ¶ Ad ſecundum dico q̄ cōtradictio eſt via potiſſima ad ꝓbandū diſtinctionē realem quādo ita eſt q̄ negatio eſt ſimpliciter ita q̄ nullā circūlocutionē poteſt alterum cōtradictoriorū verificari ō illo a quo negaf. ſed quando bene verificatur tunc ſolum eſt via ad ꝓbandum diſtinctionē formalē. Et ſic eſt in ꝓpoſito quia q̄ꝫis hec ſit vera negatiua paternitas non eſt cōmunicabilis tamē hec affirmatiua eſt vera paternitas eſt illa res que eſt cōmunicabilis ꝛ ita de alīs in ꝓpoſito ꝛ hoc ſolum contingit in diuinis vt dixi. ¶ Ad tertium dico q̄ nec formaliter eſt inferius ad realiter nec formalitas ad realitatē ꝛ vt de formalitate hic loquimur vt quando dicit eēntia ꝛ relatio diſtinguunť formaliter. li formaliter eſt ibi vnū purū ſincathegoreuma ſicut eſt per ſe vel neceſſario vel contingenter vel oīnis ꝛ ſic de alīs. Et ideo non plus eſt formaliter inferius ad realiter q̄ꝫ per ſe aut contingenter ad realiter nec formalitas ad realitatem q̄ꝫ perfectas aut neceſſitas ad realitatem. Et ſi dicaf ſiue formalitas ſit inferius ad realitatē ſiue nō tamē hec eſt vera omnis formalitas eſt realitas ergo eodē modo omnia diſtincta formaliter ſunt diſtincta realiter. ¶ Reſpondeo q̄ hec nō debet concedi ꝓprie loquēdo oīnis formalitas eſt realitas. quia formalitas ſicut hic loquimur eſt q̄ ſi quedam conditio totius ꝓpoſitiōis que nō eſt ꝓprie aliquod ens reale. Unde ſimile eſt ſicut de neceſſitate reſpectu realitatiſ loquendo de neceſſitate que cōrreſpondet neceſſario. quando dicit homo neceſſario non eſt aſinus hic eīn eſt quedā neceſſitas ꝛ ratiō illa nō eſt aliqua vera realitas quia tunc eſſet aliqua vera realitas ꝛ realis neceſſitas alia a deo ſed illa neceſſitas eſt conditio totiꝰ ꝓpoſitionis. ¶ Uel forte magis ꝓprie loquēdo poſſet dici q̄ tales termini abſtracti ꝑſcitas neceſſitas cōrreſpondētes aduerbijs ſiue ſincathegoreumatibꝫ modificantibꝫ ꝓpoſitionē ſunt termini ficti ꝛ ꝑ nullo ſuppo-

nentes ⁊ ita de formalitate ⁊c. ¶ Si dicat q̄ nō loquimur de ꝓpositione sed de re et de formalitate que est ex parte rei. Dico q̄uis loquamur de re tamē loq̄mur mediante ꝓpositione ⁊ ideo ꝓcedo q̄ eēntia ⁊ relatio ex natura rei distinguunt formalit tamē illa formalitas nō est in re ex natura rei. sicut homo necessario est risibilis ex natura rei ⁊ tamē illa necessitas nō est in re. Si ergo cū dicit̄ essentia nō est formaliter relatio potest exponi q̄ nō est p̄dicatio formalis eēntia est relatio quia nō cōuertunt p̄ hoc distributiuū quicq̄d est vel oīs res que est ⁊ sic possunt intelligi supradicta. ¶ Quantū ad scd̄m articulū in quo videndū vtrū in deo sit aliqua distinctio inter eēntiā ⁊ suas pfectōes attributales. ¶ Primo p̄mittā notabilia ⁊ terminorū declaratōes. ¶ Scd̄o ponā rōsales ꝓclusiones. ¶ Tertio arguā ꝓtra dicta p̄ aliquas rationes. ¶ Circa p̄mū notandū est p̄mo q̄ pfectio attributalis p̄t accipi dupliciter vno mō ꝓprie p̄ aliqua pfectione simpliciter diuina que est realiter de⁹ Alio mō pro aliquo p̄dicabili vere de deo ⁊ de oīb⁹ tribus psonis diuinis diuisim ⁊ p̄iunctim. Primo mō dico q̄ nō sunt plures pfectiōes attributales sed tm̄ vna ⁊ indistincta re ⁊ ratione q̄ ꝓprie ⁊ de virtute sermonis nō debet dici eē in deo sed est oīb⁹ modis ipa diuina essentia vt patebit. ¶ Scd̄o modo dico q̄ sūt plures pfectōes attributales vt p̄z. Secūdo notādū q̄ pfectōnes attributales scd̄o mō dicte nō sūt ꝓprie loquēdo pfectōes diuine sed sunt quedā signa vel ꝓcept⁹ qui possunt p̄dicari vere de deo ⁊ magis debēt dici ꝓceptus attributales siue noīa attributa q̄z pfectiones attributales. Ūñ ꝓprie loquēdo differētia est inter attributa diuina rōnes attributales. ⁊ pfectōes attributales. Nam attributa ꝓprie sunt noīa siue signa vocalia supponentia īmediate p̄ pfectōe diuina. sz rōes attributales sunt cōceptus mētales p̄dictis attributis correspōdentes. sz pfectio attributalis est illō p̄ quo supponit īmediate rō attributalis. ¶ Ex hijs sequunt aliq̄. ¶ Primo sequit̄ q̄ attributa diuina vel rōnes attributales sunt plures ⁊ in mltiplici differētia. qz quedā hmōi signa iportant ipam eēntiā diuinā affirmatiue ⁊ simpliciter absolute sicut eēntia deitas. quedā affirmatiue tamē cōnotando aliq̄d aliud sicut p̄destinās creatū ⁊c. quedā vero negatiue sicut īmutabile incorruptibile ⁊c. ¶ Secūdo sequit̄ q̄ attributa diuina ⁊ ipe rōnes attributales distinguunt essentialit̄ inter se ⁊ ab eēntia diuīa patet clare et dictis. Tertio sequit̄ q̄ attributa diuīa loquēdo ꝓprie nō distinguunt rōne patet qz sicut vnū quodq̄ quod ē realiter extra aiam est seipo formaliter ens ⁊ nō p̄ aliq̄d extrinsecum. ita est vnū ⁊ a q̄libz alio distinctū seipo ne p̄ aliq̄d extrinsecū. ⁊ p̄ ꝓsequēs circūscripta oīmino qualibet rōne ⁊ q̄libet ope intellectus talia attributa distīstinguunt seipis. ¶ Uerū ē tamē q̄ vna ratio attributalis ab alia distinguit̄ rōne quia seipa Sil̄iter ipo ꝓprie loquēdo ⁊ ad bonū sensum attributa diuina distinguunt rōne id est eis correspōdēt distincte rōnes mētales ⁊c. ¶ Quarto seq̄tur q̄ attributa diuina vel rationes attributales nō supponūt p̄ pfectōib⁹ distinctis eēntialiter vel realiter. patet ex dictis ⁊ similiter oīes doctores in hoc ꝓcordant sed differēter quia aliqui tenent q̄ nec supponūt p̄ pfectionib⁹ distinctis formaliter seu quomodocūq̄ aliter ⁊ hoc infra tenebo ⁊ ꝓbabo. Alij tenent q̄ p̄ distinctis formaliter ⁊ cōcedunt pluralitatē perfectionū diuinaꝝ nō tamē realiter sed solū formaliter distinctarum sicut Scotus ⁊ suus ꝓmentator ille Johānes de rippa quā opinionē inferius euidēter reꝓbabo. ℟ ¶ Tertio notandū est q̄ differentia est inter pfectionē simpliciter ⁊ denominationē pfectionis simpliciter. Unde pfectio simpliciter cōmuniter describit̄ a doctorib⁹ q̄ est illud qd̄ est in quolibet melius ipm q̄z nō ipm id est esse aliquale vel aliquid qd̄ melius est esse q̄z nō esse sicut vita intellectiua ⁊c. Sed denomiatio pfectionis simpliciter est termin⁹ vel cōceptus supponēs īmediate p̄ tali pfectione. Aliqui aūt vocant denominatōez pfectionis simpliciter perfectionē creatā que habet cōsimilē denominationē cū pfectione diuina. Unde vitā vel intelligentiā diuinā ipi vocant pfectionē simpliciter ⁊ vitā vel intelligētiam creatam vocant denomiatiationem perfectionis simpliciter. Licet aūt hoc non possit reꝓbari quia nomīa significant ad placitū tamē ꝓ ꝓprie loquēdo dico q̄ tam vita diuina q̄z vita creata debet dici perfectio simpliciter ⁊ iste terminus vita p̄ vtraq̄z supponens debet dici denominatio pfectionis simpliciter p̄ nomen eīm res denominat. quarez ⁊c. ¶ Ex hac distinctione sequunt aliqua. ¶ Primo seq̄

tur ista regula q̄ ad hoc q̄ aliquis terminus sit denomiatio perfectionis simpliciter req̄ritur q̄ verificet cōuertibiliter de quidditate rei siue essentia p̄ qua supponit t hoc p̄uersione regl'ata p̄ hoc distributiuū quicq̄d est vel oīs res que est. Patet ex descriptione denomiationis perfectōis simpliciter quia aliter tales res nō supponerēt imediate p̄o pfectione simpliciter sicut apparet ex descriptione suppositionis imediate data in p̄cedēti questione. Sed tamē nō requirit q̄ sic verificetur cōuertibiliter de quolibet quod est illa essentia siue illa pfectio p̄ qua supponit. Uerbigratia iste termin⁹ vita diuina est denomiatio pfectionis simpliciter quia quicquid est vita diuina est essentia diuina t ecō tra sed tamē aliquid est eēntia diuina scilicet pater de quo nō sic dicit cōuertibiliter quia nō quicq̄d est vita diuina est pater licet ecō tra. quare tc. ¶ Secundo sequit alia regula q̄ ad hoc q̄ aliquis termin⁹ sit denomiatio pfectionis simpliciter in diuinis requiritur q̄ vere dicatur de essentia diuina ac etiam p̄iunctim t diuisim de psonis. Patz ex p̄dicta regula q̄ talis termin⁹ debet supponere p̄ essentia diuina t p̄ quolibet qđ est ipa aliter nō supponeret p̄ ipa imediate. ¶ Tertio sequit ex predictis regulis q̄ isti termini suppositū psona pater paternitas trinitas spiratio t huiusmodi nō sunt determinationes pfectionis simpliciter patet clare. ¶ Quarto sequit q̄ licet posse p̄ducere creaturam sit determinatio pfectionis simpliciter nō tamē posse p̄ducere psonā diuinā patet clare. Et hec de terminoz̄ declaratōe. ¶ Hīs p̄missis pono tres p̄clusiones ad articulū respōsales. ¶ Prima est sicut deitas t diuin⁹ intellectus seu volūtas nō distinguunt realiter inter se Sic nec p̄prie loquendo distinguuntur ratione Prima pars supponit quia ab oīb⁹ cōcedit. Sz scđa sequit ex p̄ma q̄ q̄ sunt idē realiter p̄prie nō distinguunt rōne vñ sicut distincta realiter nō sunt idē f̄m rōnem sic nec cadē realiter sunt distincta f̄m rationē. t sicut nullū ens rōnis est idē f̄m rem cuicūq̄ alteri enti rōnis. sic nihil reale ē idez f̄m rōnez alteri enti reali vt p̄us tangebat et p̄ p̄sequēs multo min⁹ aliq̄d reale distingue tur f̄m rōnem ab aliq̄ qđ est ipm seu idē sibi f̄m rem. Tamē licet de virtute sermonis ñ sit verū bene tamē q̄ñq̄ gratia breuis locutionis p̄cedit ad bonū sensum q̄ intellectus diuinus t voluntas distinguunt rōne id est isti termini supponētes p̄ eadē re habēt diuersas t distinctas tōnes eis correspōdētes in mente t sic intelligūt doctores talē locutōez quare tc. ¶ Scđa p̄clusio est q̄ sicut deitas t diuin⁹ intellectus seu volūtas nō sunt eiusdē eēntie distincte realitates. sic nec sunt eiusdez rei distincte formalitates. Prima p̄s supponitur t ab oīb⁹ sanctis t philosophis p̄ceditur. Sed scđa pars p̄batur sicut arguebatur in tertia ratione scđe p̄clusionis p̄mi articuli quia esset p̄cessus in infinitū in formalitatib⁹ tc. ¶ Tertia p̄clusio est q̄ sicut deitas t diuinus intellectus seu volūtas sūt tam idem q̄z idem est deitas deitati sic inter hec nō est distinctio formalis seu quecunq̄z nō idemptitas ex natura rei. Ista conclusio quo ad vtrāq̄z partē satis patet ex dictis in p̄ma t scđa p̄clusionibus p̄mi articuli. t satis sequitur ex scđa p̄clusione nūc p̄bata nec indiget alia p̄batione vt patet. ¶ Sz tamen ad euidentius refellendū oppositam opinionē. Iterū eam p̄babo. Et q̄uis magister Gregorius ad hoc multipliciter arguat. tamē quia vt in pluribus rationes eius p̄cedunt ac si opposita opinio poneret distinctionē realez inter huiusmodi pfectiones vt patet intuēti eas. qđ tñ nō imaginant alij iō aliter est p̄cedendū ad reprobandā opinionem p̄dictam. Unde ad p̄positū declarandum premitto aliquas suppositiones. ¶ Prima est q̄ vbicunq̄ est aliqua distinctio vel ñ idemptitas ibi possunt aliqua contradictoria de sic distinctis verificari. patet quia si a. t b. non sint idem oīb⁹ modis tunc iste sūt vere. a. est idez. a. oīb⁹ modis t b. nō est idē a. oīb⁹ modis t sic eē idem. a. oīb⁹ modis t nō esse idem. a. oīb⁹ modis verificant de. a. t de. b. Et ita etiaz aduersarij cōcedunt q̄ sapientia diuina t bonitas diuina nō est formaliter sapiētia diuina tc. t sic patet suppositio illa. ¶ Secunda est q̄ oīa contradictoria habent equalem repugnantiā inter se patz q̄ tāta ē repugnātia int̄ aiam t nō aiaz angelū t non angelū sicut inter deū t nō deum siue inter ens et non ens nisi forte dicat esse maioz repugnantia inter ista q̄z inter illa. propter maiorem perfectionē alicui⁹ partis in vna contradictione q̄z in alia. sed hoc non est ad p̄positū quia loquimur de repugnantia verificationis tc. quare tc.

¶ Ex predicta sequit tertia suppositio q̄ tā/

ta est repugnantia aliqua cõtradictoria verificari de aliquo eodem oĩno quanta cũt quecunq; alia contradictoria siue omnia verificari de illo. ¶Patet ergo quo oĩa equaliter repugnant ꝛc. ¶Quarta suppositio est q; ex aliquib; contradictoriis cõtingit inferre. q; illa de quib; verificãtur sunt distincte res seu q; nõ sunt eadem res. patz quia sequitur a. est ꝛ b. nõ est. ergo sunt distincte res vl' in actu vel in potentia saltem sequit ergo nõ sunt eadẽ res. sicut sequitur. substantia est ꝛ accidens nõ est. ergo substantia ꝛ accidens nõ sunt eadem res. ꝛ capio li res sicut se extẽdit ad ens reale ꝛ ad ens rationis. quia oĩe ens rationis est vera res. patet ergo suppositio. ¶Tunc ex hijs arguitur sic. intellectus diuinus ꝛ voluntas diuina nõ sũt oĩnibus modis idem sed inter hec est nõ idẽptitas siue distinctio formalis per aduersarium. igitur de ipis aliqua cõtradictoria verificantur. consequentiã concedit aduersarius ꝛ ꝟ similiter patet per primã suppositionẽ sed impossibile est contradictoria verificari nisi de distinctis rebus vel ratione distinctionis realis quia verificatio cõtradictorioꝝ infert distinctionem realem in aliquibus vt patet per quartã suppositionem ergo vbiq; ꝛ in oĩnibus Jsta ꝟsequentia patet ex secũda ꝛ tertia suppositionib; ꝛ per cõsequens sequitur q; si esse idem formaliter intellectui verificatur de intellectu ꝛ negetur de voluntate oportet q; intellectus ꝛ voluntas in deo importent aliqua que nõ sunt idem realiter qd̃ est falsum. quare ꝛc. ¶Confirmatur. quia qua ratione tu dices quod aliquid idem potest vere affirmari de intellectu diuino ꝛ vere negari de voluntate diuina non obstante reali idemptitate ꝓpter solaz distinctionẽ formalem eadem ratione dicam vniuersaliter q; esse ꝛ nõ esse vel quecunq; alia cõtradictoria verificantur de a. ꝛ de b. ꝓpter solam distinctionẽ formalem non obstante q; sint idẽ realiter. ꝛ sic perit oĩis via ad ꝓbandũ distinctionem vel nõ idemptitatem realem.

¶Si em̃ dicas q; homo est rationalis ꝛ asinus non est rationalis. ergo homo ꝛ asinus distinguuntur realiter. dicaz q; nõ sequitur quia sufficit q; distinguuntur formaliter.

¶Sed forte dicetur q; quãdo aliquid idẽ vere affirmatur ꝛ vere negatur simpliciter ꝛ absolute sine aliqua additione alicuius modi sincathegoreumatici tũc bñ ꝓtingit inferre nõ idemptitatẽ realem. ideo sequit simpliciter. a. est ꝛ b. nõ est ergo est ibi nõ idẽptitas realis. similiter sequitur intellectus diuinus est intellectus diuinus ꝛ voluntas diuina ẽ intellectus diuin⁹. ergo distinguunt realiter vel nõ sunt idem realiter. ¶Sz quãdo aliquid cũ aliq; mõ sincathegoreumatico affirmatur vel negatur vel nõ requirit idẽptitas realis sz sufficit formalis ꝛ sic est in ꝓposito. Hã h̃ ẽ vera intellect⁹ diuin⁹ ẽ formalit̃ intellect⁹ diuin⁹ ꝛ h̃ sili't̃ volũtas diuina nõ est formaliter intellectus diuinus. Sed hoc nõ valet quia oĩa ꝓtradictoria sunt eque cõtradictoria ꝛ eque repugnantia. per secundã suppositionẽ. ꝛ ꝓ ꝟsequens tantũ sunt ꝓtradictoria esse formaliter intellectũ diuinũ ꝛ nõ esse formaliter intellectũ diuinũ sicut esse ĩtellectũ diuinũ ꝛ nõ eẽ intellectũ diuinũ ergo ex vna ꝓtradictione ꝓtingit inferre nõ idemptitatẽ realem sicut ex alia. Et qua ratione tu dicis q; ex ista nõ ꝓtingit inferre ꝛc. eadẽ rõne ꝛ pari facilitate dicã q; nec ex alia. quare ꝓpositũ.

¶Scõo arguit̃ declarando ꝑdictam rationẽ q; ex quibus talis distinctio vel nõ idẽptitas formalis ꝓcedat eẽ int̃ eẽntiã diuinã ꝛ ꝓsonã ad sensuz positũ ꝛ declaratũ in ꝑmo articulo ꝛ licet eque faciliter et absolute posset sustineri inter eẽntiã ꝛ intellectũ aut volũtatem diuinã q; tñ talis distinctio est difficillima ad intelligendũ ꝛ ad sustinendũ vbicunq; nec facilioꝝ ex sit trinitas ꝓsonaꝝ cũ vnitate eẽntie iõ nõ debet poni nisi vbi evident̃ sequit̃ ex creditis traditis in scripta sacra vl' ꝺ terminatõne eccl'ie ex ꝓ cui⁹ auctoritatẽ ꝺz oĩs rõ captiuari. Et iõ cũ oĩa tradita in scriptura sacra ꝛ determinatõe eccl'ie ac dictis sanctorũ possint saluari nõ ponẽdo eã int̃ intellectũ ꝛ volũtatẽ diuinã ꝛ sic de q̃libet ꝓfectione diuina imo eã nõ ponere magis ꝟsonet simpliciter diuine. sequit̃ q; nõ est ponẽda sz neganda. Sz q; ex credẽdis evident̃ sequit̃ q; de essentia ꝛ ꝺ ꝓsona seu relatõe diuina verificant ꝓtradictoria ꝛ tñ sunt idẽ realit̃. iõ ꝓcedit̃ ibi distinctio formalis nec ibi verificatio ꝺictoriozꝝ ꝟcludit distinctiõz realẽ int̃ eẽntiam ꝛ ꝓsonã q̃uis aliquã distinctiõez realẽ ꝟcludat sez int̃ vnã ꝓsonã ꝛ aliã sicut magis declaratũ est in ꝑmo articulo. Cũ igit̃ q̃cq̃d ẽ intellectus diuin⁹ est volũtas diuina ꝛ ecõtra nõ est ibi distinctio formalis cõcedẽda. Int̃ eẽntiã vero ꝛ ꝓsonã ponẽda est q; ad ꝑmum nõ cogit fides sed bñ ad secundũ. nec etiã in

creaturis concedenda est q̄uis posset ibi eq̄ faciliter sustineri sicut in diuinis. Et ratio ē quia q̄ in diuinis vna res sit tres res ꝛ quelibet earū in fide exp̄ssum est sed nō q̄ ita sit ī creaturis ꝛ p̄sequens cum repugnet rationi negandū est. Confirmat predicta ratio siue breuiter recolligit per hunc modū. quādocūq̄ aliqua positio est ita difficilis ad sustinendū sicut positio trinitatis ipa est negāda. nisi per ipsam cogat fides. sed positio cōcedens intellectum diuinū ꝛ voluntatem. ꝛ sic de qualibet alia perfectione diuīa esse idē realiter ꝛ distingui formaliter est ita difficilis ad sustinendū sicut positio trinitatis immo forte magis quia ponit pluralitatez sine distinctione reali. quod nō facit positio trinitatis. nec ad illam cogit fides. ergo talis positio est neganda p̄sertim cum opposita possit faciliter sustineri ꝛ sit magis consona diuine simplicitati ꝛc. ¶ Tertio arguit sic q̄ si illa distinctio formalis sit ponenda vel sic distincta magis distinguūtur q̄ps persone vl̄ minus vl̄ eque. Non potest dici q̄ magis vl̄ eque quia tunc distinguūtur realiter quod supponitur ꝛ ab aduersarijs conceditur esse falsum. Nec potest dici q̄ minus quia distinctio personaliuz scōm doctores est minima distinctio siue minimus modus distinctionis nec minor videtur imaginabilis vt in p̄mo articulo tangebatur et sic patet conclusio demonstratiue probata ꝛc ℣ ¶ Sz contra predicta arguitur aliquibus rationibus nec faciam om̄es rationes que possunt fieri pro opinione opposita sed inducam fortiores. ¶ Primo arguitur sic distictio emanationum diuinaruz p̄supponit distinctionem principiorum elicitiuorum et nō solum distinctionez scōm rationē. ꝛ per consequēs aliquam aliā preuenientē omnē operationē intellectus nostri. sed intellectus ꝛ voluntas sunt in deo principia elicitiua ꝛ non distinguuntur realiter ergo distinguuntur formaliter. ¶ Confirmatur quia filius producitur naturaliter per intellectuz tanq̄ verbuz patris. sed spiritus sanctus libere per volūtatem tāq̄ amor amboruz. Similiter filius producitur quomodo natus ꝛ spiritus sanctus quomodo datus hoc autez nō videtur posse esse. nisi in principijs elicitiuis scilicet inter intellectū ꝛ voluntatem sit aliqua distinctio ex natura rei ꝛc. ¶ Secundo arguitur sic aliquid per se conuenit intellectui diuino qđ non sic cōuenit voluntati diuine ergo non sunt formaliter ꝛ adequate idem cōsequentia patet. ꝛ antecedens probatur. Tū primo ex natura rei. deus intelligit per intellectum ꝛ nō per voluntatem ꝛ deus vult per voluntatem ꝛ nō per intellectum. Tum secundo quia deus naturaliter intelligit ꝛ deus libere vult. Tum tertio quia deus per intellectum nō est causa efficiens reruz per voluntatem est causa efficiens rerum. Tum q̄rto quia deus intelligit peccata ꝛ nō vult peccata vt omnes concedunt. quare ꝛc. igitur.

¶ Tertio arguitur sic si in deo nulla esset penitus distinctio ex natura rei nō esset ratō quare produceret distincta. sicut vnum viuens ꝛ aliud non viuens. consequentia tenet quia idem inquantū idem semper natuz est facere idem. nec valet dicere q̄ ad hoc sufficit libertas quia tunc sicut deus posset producere vnam creaturam viuentez ꝛ nō intelligentem sic etiā posset producere vnam intelligentem ꝛ nō viuentē qđ est impossibile igitur oportet ponere ꝛc. ¶ Quarto arguitur sic si nulla esset penitus distinctio in deo inter perfectiones attributales sequitur q̄ nomina attributalia ꝛ rationes attributales eis correspondentes significarent penitus idez ꝛ per consequens essent synonima qđ est falsum igitur ꝛc. Ista sunt fortiora argumenta istius opinionis ꝛc. Q. ¶ Ad primaz rationem dico q̄ si loquamur de emanationibus passiuis. bene cōcedo q̄ p̄supponūt distincta principio scilicet patrem ꝛ filiū id ē distinctas res quarum quelibet est principium. Sed si loquamur ō emanationibꝫ actiuis non oportet q̄ p̄supponāt distincta p̄ncipia. ¶ Secundo dico q̄ distinctio diuinarum emanationū passiuarum nō p̄supponit aliquam distinctionem principiorum elicitiuorum sed sicut in creaturis idē est p̄ncipium totaliter illicitiuum diuersorum ita in diuinis. ¶ Tertio dico q̄ nullum est p̄ncipium quo filiꝫ in diuinis aliquo modo distinctum contra principiuz qđ. id est nihil in diuinis est principium quo producitur filius qđ sit aliquo modo distinctum a patre q̄ est principium a. q̄d producit. ¶ Ideo dico quarto q̄ intellectus diuinus non est principium quo producitur filius ꝛ ita de volūtate respectu spiritussancti. Et ideo nulla res in diuinis est principiuz filiꝫ nisi illa que nec est filius nec spiritussanctus. Nec oportz po

nere principia aliquo modo distincta ꝛc. qꝛ qua ratione tu dices ꝙ ab vno eodem principio simpliciter indistincto non producuntur distincti. Ita dico ꝙ ab vno eodē nō distincto realiter non producūtur distincti realiter ꝛc ¶ Ad confirmationē dico primo ꝙ filium produci per intellectū siue per actuꝫ intellectus ꝛc. potest multipliciter intelligi. Uno modo ꝙ intellectus sit principiū quo siue per qđ producitur filius ꝛ sic est falsum vt iam tetigi. Alio modo non virtute sermonis sed per quandā appropriationē vsitatam a sanctis ꝛ sic illud est verum. ¶ Pro cuius declaratione dico scđo ꝙ generatio actiua filij appropriatur intellectui ꝛ spiratio actiua spiritussancti appropriatur voluntati. Cuiꝰ ratio potest eē propter similitudinē ordinis productionis verbi ꝛ amoris ī anima ad ordinem productionuꝫ verbi ꝛ spiritussancti in diuinis. vnde sicut productio intellectionis in anima non supponit aliud produci in ea ꝛ productio volitionis est ab anima ꝛ intellectione iam producta vt supra dictuꝫ est sic pater a nullo producitur sꝫ filius est a patre improducto ꝛ spiritussanctus ab vtroqꝫ ꝛc. Ex hoc tamē non arguitur aliqua distinctio inter intellectum ꝛ voluntatē ꝛ ꝑm hoc etiā potest exponi ꝙ filius producitur quomodo natus ꝛ spiritussanctus quomodo datus. R ¶ Sed quia tangitur ꝙ filius producitur naturaliter ꝛ spiritussanctus libere ideo dico. Tertio ꝙ accipiendo libertatem proprie ꝛ stricte ꝑm ꝙ distinguitur contra principium productiuuꝫ naturale. illud non est concedendum quia pater ꝛ filius ita naturaliter ꝛ necessario spirant spiritūsanctum sicut pater generat filiuꝫ. sed accipiendo libertatem pro volūtate potest cōcedi ad bonum sensum ꝙ filius procedit per modū ītellectus ꝛ nature ꝛ spiritussanctus per modum voluntatis ꝛ libertatis. scꝫ per quandam appropriationē ꝛ tactum est. ¶ Dico quarto ꝙ concesso ꝙ filius naturaliter producitur ꝛ spiritussanctus libere non tamen sequitur illa distinctio formalis inter principia elicitiua. quoniam deus pater producit filium naturaliter ꝛ creaturā libere per ideꝫ principium vt etiā habent concedere aduersarij. Similiter idem totaliter indistinctuꝫ re ꝛ ratione etiam in creaturis potest esse ꝑncipium naturale respectu vnius ꝛ principium liberum respectu alterius non tamen respectu eiusdem. saltem eodē tempore ꝛ stante eadē dispositione ꝛc. ¶ Ad scđam dico primo ꝙ aliquid per se cōuenire intellectui diuino ꝛc potest dupliciter ītelligi. Uno modo de virtute sermonis. scilicꝫ ꝙ aliquid aliquo mō ꝯpetat rei que est intellectus diuinꝰ qđ non conueniat rei que est voluntas ꝛ sic illud est falsum. Alio mdo improprie. scilicꝫ ꝙ aliqua propositio in qua aliqđ predicatū enunciatur de hoc termino intellectus diuinus est per se vera ꝛ tamē propositio in qua idem predicatum enunciatur de hoc termino voluntas diuina non est per se vera ꝛ sic potest concedi istud sed tunc non valet consequentia. Si autem primo modo intelligitur consequentia est bona sed antecedēs falsum. ¶ Dico scđo pro solutione instantiarum pro quanto facerent pro intellectu falso. ꝙ de virtute sermonis concedendum est ꝙ sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem ꝛ vult per intellectū ꝛ per voluntateꝫ intelligit naturaliter ꝛ per intellectum vult libere ꝛ deus per intellectū est causa rerum sicut per voluntateꝫ. ¶ Dico tertio ꝙ improprie ad bonum sensum deus dicitur intelligere per intellectum ꝛ non per volūtatē quia nō om̄e qđ intelligit vult ꝛ per voluntatem dicitur causa efficiens rerum ꝛ nō per intellectū quia om̄e qđ vult esse vel fieri est vel fit sed non om̄e quod intelligit est vel fit. Et dicitur intelligere naturaliter quia nō potest nō ītelligere ꝛ libere velle quia potest non velle. a. Et ista possunt bene verificari de deo absqꝫ aliqua distinctione ex parte dei per solam cōnotationeꝫ distīctionis in creaturis Sicut iste verificantur deus beatificat petrū ꝛ nō damnat petrum. non propter aliquā distinctioneꝫ inter volūtatem beatitudinē ꝛ non dampnanteꝫ. sed ꝓpter distinctionē inter vitā eternā ꝛ penā eternam. quia per istam. deus beatificat petrum importatur totum istud deus dat petro vitā eternā ꝛ per istā deus nō dampnat petrū significatur totū istud deus nō dat petro penam eternā ꝛ sic ista verificat̄ sine distinctōe a ꝑte dei qꝛ deus ꝑ eandē virtutē ꝛ voluntatem dat vitā ꝛ nō dat penā sed ħ fit ꝓpter varietatē ex ꝑte creature Sil̄iter deꝰ potest creare a. ꝛ creat. a. Nec tñ ex hoc sequit̄ ꝙ posse creare ꝛ nō creare distīguit̄ formaliter ī deo Et ita pōt dici ī ꝓposito ꝛ hoc est qđ vult magister li. j. di. xxxv. vbi dicit ꝙ deꝰ ꝓpter diuersos effectus sortit̄ diuersa vocabula sicut p̄destinatio p̄sciētia ꝛc. S ¶ Quarto speci

aliter dico p quarta instãria q̃ p istã. dr vult peccata iportaꝛ ꝯm ꝯmunẽ modũ loq̃ndi q̃ dr facit aliq̃ male ꝛ q̃liter nõ debet ꝛ sic per illã cõnotaꝛ res faciẽs aliq̃d male vel qualit nõ debet qõ solũ potest cõpetere creature sz p illã deus intelligit mala vl peccata illõ nõ ꝯnotaꝛ iõ sancti in hoc sensu negãt ꝓmã ꝛ cõ cedunt scõam. sz ex hoc nullo modo sequiꝛ q̃ intellectio dei aliquo modo distinguiꝛ ab eius volitione sed hoc solũz ꝓuenit ꝓpter di uersa ꝯnotata vnde sequiꝛ q̃ si isti termini i/ tellectus volũtas intelligere velle ꝛ sic de ali is nõ essent ꝯnotatiui sed ꝓcise importarẽt absolute illã rem que deus est nõ plus esset hec vera deus itelligit mala q̃ hec dr vult mala ꝛ sic de alijs ꝓpositionib⁹ supradictis ꝛ hoc apparet ex p̃missis ꝛc. ¶ Ad tertiã dico q̃ ꝓsequentia nõ valet et ꝓcedo q̃ idez ꝛ om nino indistinctum potest ꝓducere distin/ cta nec ex distinctione ꝓductoꝝ potest cõ cludi in deo distinctio realis nec potest con cludi in do distinctio formalis rationũ cau salium plus q̃ ex distinctione reali taliũ ꝓ ductoꝝ possit concludi in deo distinctio realis huiusmodi rationũ quia qua ratione tu dices q̃ ab eodem principio causali indis tincto realiter ꝓducuntur effectus distin cti realiter ita faciliter dicã q̃ ab ipo idistin cto totaliter ꝓducuntur tales effectus distin cti realiter. Et si queras quare ꝓducit distin cta. dico q̃ sufficit p ratiõe eius libertas nec ideo sequiꝛ q̃ ipse libere possit ꝓducere vnã creaturam nõ viuentẽ tñ intelligentez ꝛc. qz nõ stat aliq̃d esse intelligẽs ꝛ nõ viuẽs sed be ne ecõtra quare ꝛc. ¶ Ad quartã dico q̃ no mina attributalia ꝛ rationes attributales si gnificant penitus idem in deo. id est signifi/ cant deũ q̃ est penit⁹ ꝛ oñib⁹ modis idem.

¶ Scõo dico q̃ qñq̃z tales termini ꝓsigni/ ficant siue ꝯnotant diuersa in creaturꝭ. Uñ lz deo oino idẽ significaꝛ p intellectũ et vo/ lũtatẽ sic de alijs noib⁹ pfectõalib⁹ tñ i cre aturis aliõ corrñdet ꝯceptui intellect⁹ aliud ꝯceptui volũtatis iõ ista nomia sunt synoni/ ma. Et si dicatur q̃ saltẽ sequiꝛ q̃ hec noia h̃ itellect⁹ diuin⁹ hec volũtas diuia sunt noia synonima ꝓ isto dico tertio q̃ nõ sunt sy/ nonima pl⁹ q̃z ista hic hõ hoc animal eodem denotato. vñ licet nulli conueniat vnũ quin eidẽ ꝯueniet reliquũ tñ aliq̃d significaꝛ per vnũ qõ nõ per reliquũ. veruz est tamẽ q̃ res que ẽ intellectus diuinus ꝛ res que ẽ volun tas diuia possunt significari per synonima nomia. ¶ Quarto dico q̃ licet predicta no mina significent penitus idem in deo tamẽ non ẽ nugatio dicendo deus intelligens vo lens deus iustus sapiẽs ꝛc. ꝛ hoc propter di uersas cõnotationes. Et sic patet ad predi/ctas rationes. Et hec de scõo articulo ꝛc.

T ¶ Quantũ ad tertium articuluz in quo videndum vtrũ in deo sit aliqua distinctio inter essentiam ꝛ ideas siue rationes causa/ les. ꝓmo videbitur quid sit idea. Scõo p batur triplex conclusio responsiua. Tertio mouebuntur dubia. ¶ Circa primũ pun/ctum primo notanduz est q̃ licet de ideis di uerse sunt opiniones apud antiquos docto res oñes tamen vel plures in hoc concor/ dant q̃ idea est realiter diuia essentia sed ad saluandũ q̃ in deo sunt distincte idee ꝛ quo modo distinguũtur ꝛ ad quid. diuersi diuer simode dixerũt. Sz de his antiq̃tatib⁹ trãs/ eo ꝛ remitto ad ea q̃ tractat ockã circa. xxxv. di. ꝑmi li. vbi hãc materiã valõ pulcre deter miauit. ¶ Scõo notãdũ ẽ q̃ idea ꝛz p̃dictũ doctoꝝ nõ hz q̃d rei qz ẽ nomẽ ꝯnotatiuuz nec significat p̃cise aliq̃d vnũ sz suppõit p ali q̃ ꝛ ꝯnotat aliq̃d aliõ vl illõ idẽ p q̃ supponit ꝛ iõ hz tm̃ q̃d noiꝭ. vñ ꝑt sic describi. idea est aliq̃d ꝯgnitũ a ꝓncipio ꝓductio itellectuali ad qõ ipz aspiciẽs ꝑt aliq̃d in eẽ reali ꝓduce/ re. ¶ Pria ꝓcla hr descriptõis patz p Aug. lxxxiij. q. q. xlvj. vbi dic. has ãt rões vbi arbi/ trãdũ ẽ eẽ. nisi i mẽte creatoꝛ. Hõ ei extra se q̃cq̃ positũ ituebaꝛ vt scõm illõ ꝓstituerz qõ ꝓstituebat Et q̃ ꝑz q̃ idee sũt cognite a mẽte diuia ¶ Scõa ꝓcla ꝑz. s. a ꝓncipio ꝓducti uo ꝛc. ꝑ illõ qõ i dicta auctate ponit vbi arbi trãdũ ꝛc. nisi i mẽte creatoꝛ ¶ Tertia ꝓcla scz ad qõ aspiciẽs ꝛc. ꝑz p finalẽ clausulã illi⁹ auctaꝛ qz dic. nõ ei extra se ꝛc. Ex clare ei/ nuãs q̃ dr ideas ituer vt ꝝm illas ꝓstituat. i. efficiat illa q̃ ꝓstituit Itẽ ista descptio ꝑz per senecã epla. lxv. vbi cñeratis q̃tuor causis ponitꝛ ab Ari. dic sic ãntũ plato adic exẽplar qõ ideã vocat h̃ ei ẽ ad qõ aspiciẽs artifex il/ lud qõ destinauit effic nihil ãt ad re ptinet vtz foꝛ liqt exẽplar ad qõ referat oc'os an in⁹ qõ ipe ꝯcepit Et q̃ auctate ꝑz q̃ idee sũt q̃dã exẽplaria cognita ab artifice ad q̃ respiciẽs ꝑt aliq̃d in eẽ ꝓducere ꝛc. ¶ Tertio no tãdũ ẽ q̃ p̃dicta descptio put supponit p idea creature nõ ꝯuenit diuie eẽntie sz est ipamet creatura ꝓmũ patz qz scõm oẽs plures sunt Unde dicit Augustinus vbi supra alia rati one conditus est homo alia equus ꝛc. Et

capit rationē p idea sed eēntia diuina est vnica z nō plurificabilis nisi in trib⁹ suppositis de q̄bus nō est ad ꝓpositū. igit⁹ zc. Un inimaginabile est q̄ diuina eēntia eēt realiter plures idee creaturaꝝ nisi ponendo illas ideas eē distinctas formalit⁹ que distinctio formalis supra satis reprobata est. Alios modos saluandi per distinctionē rōnis z respectiuū ad creaturā satis reprobat doctor p̄dictus. Tales eīm respectus nihil sunt z si eēnt nō faciunt ad ꝓpositū. Scōm patet scz q̄ ip⁹ creature idea sit creatura. ꝓmo q̄ sibi cōpetunt oīes pticule p̄dicte descriptōis. Hā ipa est cognita ab intellectuali actiuo z de⁹ ad ipaz aspicit vt rōnabilit⁹ ducat q̄ntūcunq̄ deus cognosceret eēntiā suā si nō cognosceret suū ꝓducibile ignorant ꝓduceret z nō rōnabiliter z p ꝓseq̄ns nō p ideā. Et si p impossibile de⁹ ipe cognosceret suū ꝓducibile z non cognosceret suā eēntiā posset vere z rōnabiliter ꝓducere. igit⁹ ipam creaturā ꝓducibilez vere aspicit z ipam aspiciendo ꝓducit ergo ipa est idea. Jtē idee ꝓporcionabiliter sunt ponende in artifice creato z increato sed si artifex creatus p̄cise cognosceret illud artificiuz quod ꝓducit illud vere ageret p exemplar z p ꝓsequens per ideam z sic respectu artific⁹ creati ipmmet ꝓducibile essz exemplar z per ꝓsequēs p ideam. Et ideo idea. quia idē intelligunt doctores p ideas z exemplaria igit⁹ deus artifex increatus cū suā creaturā ꝓducibilē p̄cognoscit ipa sibi est exemplar z idea. q̄re zc. Jtē istud patet a signo q̄ plato cuius sentētiaz sequit⁹ Aug⁹. ideā hois dicit eē hominē vel q̄ddītatē hois vel creaturā humanā vniuersalē sicut patet p Aristotilē recitā tem opinionē platonis de ideis ī diuersis locis ergo intētio fuit q̄ idea eēt nō diuīa eēntia sed aliq̄ res alia cognita a deo q̄ eēt sibi exemplar ad q̄d aspiceret in ꝓducendo sz inter oīa cognita nihil p̄t ꝓueniēt⁹ poni idea q̄z ipam z creatura vt magz patebit. igit⁹ zc. ¶ Ex ¶ Ex p̄dictis sequunt⁹ aliq̄ ꝓpositōes ex q̄bꝫ patebit q̄ sit necessitas ponēdi ideas. ¶ Prima est q̄ idee nō sunt ponende vt sint rōnes cognoscēdi ipas creaturas ab eis distinctas Patet q̄ p̄ter ipam diuinā eēntiā q̄ est oīb⁹ modis sua cognitio nō sunt aliq̄ que possint sibi eē rōnes cognoscēdi z ī nō sunt plures rōnes cognoscēdi creaturas ¶ Scōa est q̄ idee nō sunt ponēde tāq̄z silitudines q̄dā repsentātes intellectui diuīo ipas creaturas. Patet q̄ ille silitudines nō possunt eē diuina eēntia cuz ipa sit oīno iplurificabilis nec possunt poni aliq̄d aliud q̄ nō apparet q̄d ē set illud z p ꝓsequens sequit⁹ ꝓpositū. ¶ Tertia est q̄ p̄dicte nō sunt ponēde vt de⁹ cognoscat p eas ipas creaturas. patet q̄ sicut apparet ex p̄dictis de⁹ ꝓprie loquēdo nō cognoscit p ideas zc. ¶ Dic tamē distinguendū q̄ li p potest dicere circūstantiā cause motiue sicut dicim⁹ q̄z aīa intelligit p habitū tanq̄z p causam motiuā seu effectiuā. vel potest dicere circūstantiā potentie cognitiue sicut dicimus q̄ homo intelligit p intellectuz. vel p̄t dicere circūstantiā obiecti medij sicut dicimus q̄ intelligim⁹ deū in via per quendā cōceptū sibi ꝓpriū vel improprie p̄t dicere circūstantiā obiecti terminātis imediati sicut dicim⁹ q̄ videbim⁹ deū p suā essentiā q̄ ipa erit visa in se imediate. Primis aūt tribꝫ modis nō intelligit de⁹ alia a se p ideas eoz q̄ille nec mouēt intellectū diuinū nec sunt ipse intellect⁹ nec obiectū medium inter deū z alia a se cognita. Si quarto mō. p̄t ꝓcedi. quia idee sunt ipa cognita deo alia ab ipo sicut dictū est z magz patebit p sequētia zc. ¶ Quarta ꝓpositio ē q̄ idee ponēde sunt p̄cise vt sint exemplaria ad q̄ intellect⁹ diuin⁹ aspiciens p ducit creaturas. Patet quia ꝟm Augustinū vbi sup̄ ꝓpter ꝟ p̄cise ponēde sunt idee in deo vt ipe sit rōnabiliter ꝓducēs. Un ait. Quis audeat deū dicere oīa irrōnabilit⁹ ꝓdidisse zc. Sed ad rōnabiliter operandū nō req̄rit⁹ nisi potētia ꝓductia z exēplar ad q̄d aspiciat ꝓducēs ī ꝓducēdo sz idee nō sunt ipa potētia ꝓducētis cū illa sit vnica z iplurificabil⁹. igit⁹ sunt ipa exēplaria z sic vt exēplaria sunt ponende zc. ¶ Ex p̄dictis patz q̄ res sit idea q̄z nō est nisi aliq̄d cognitū ad q̄d cognoscēs aspicit in ꝓducendo z scōm ipm aliq̄d simile illi z ipmmet ꝓducit in esse reali. Sic̄ vna dom⁹ p̄t dici vere idea z exemplar alterius dom⁹ q̄z artifex illam domū cognoscēdo p̄t aliā silez fabricare. z sic p̄t dom⁹ dicit⁹ idea secūde. Silit⁹ etiā si illa zc eēt ab artifice p̄ cognita ꝟtute illi⁹ posset domū eandē ꝓducere z sic illa esset idea z exēplar suū ꝓius. Ex q̄ vlteri⁹ patet q̄ ꝟ nomē idea significat z ip̄ort at in recto ipam rē ꝓductā z eandē etiā ip̄ort at in obliq̄ z ꝓter ꝟ ip̄ortat in obliq̄ ipam diuinā cognitōz seu potētiā cogscentēz ī sup̄ponit p ipa re ꝓducta sz nō p cogscēte sine p ducēte. z totū patz ex dictis zc. y ¶ Hijs

Questio sexta

p̄missis pono tres ꝯclusiones responsiuas.

Prima est q̄ in deo sunt plures idee q̄ sūt realiter idē diuine eētie. ⁊ sunt inter se ⁊ ab ipa eētia aliq̄liter distincte. patet q⁊ in diuinis sunt due psone pducte scz filiꝰ ⁊ spūssanctus. ⁊ cuilibet ꝯuenit descriptio idee ⁊ cōditiones supraposite ⁊ oīa q̄ attribuit Aug. ideis ꝯueniunt eis ita ꝓprie ⁊ forte magis de ꝛtute sermonis q̄ꝫ ꝯueniant creaturis vt patet cuilibet intuenti. ergo licet pater in diuinis nō sit idea. quia nō est pducibilis. tamē due psone p̄dicte sunt idee. ꝯstat aūt q̄ ille sūt realiter idē diuie eētie ⁊ inter se realiter distincte similiter ab essentia aliq̄liter distincte scz formaliter ⁊ nō realiter ad sensuꝫ supra expositum in p̄mo arti. igit̄ q̄ ad vtrāq̄ partē patz clare ꝯclusio ⁊c.

Secunda ꝯclusio est q̄ in deo sunt plures idee q̄ sunt inter se ⁊ ab eētia diuina realiter distincte. patet q⁊ plures sunt creature inter se ⁊ ab eētia diuina realiter distincte ⁊ ille sunt idee vt dictū est ⁊ sunt in deo vt patet p illud Jo. p̄mo. Oīa p ipm ⁊c quod factū est in ipo vita erat ⁊c ergo patz cōclusio sed satis patebit eius declaratio ⁊c.

Tertia ꝯclusio est q̄ in deo nō sunt plures idee q̄ꝫ due que sint in eo realiter ⁊ ꝓprie. sed bene sunt in eo infinite itellectualiter et obiective. patet quia sunt plures idee q̄ꝫ due q̄ sint realiter deꝰ vel in deo vt patet ex dictꝫ scz infinite sunt idee sicut sunt infinite res pducibiles ⁊ ille nō sunt in deo realiter ꝓprie scz solum intellectualiter ⁊ obiective scz tanq̄ꝫ q̄dā cognita ab ipo ⁊ nō alio modo. Et sic patz cōclusio ⁊c.

Et p̄dictis clare sequūtur aliq̄ ꝓpositōes de q̄bꝫ a diuersis multe sunt q̄stiones.

Prima est q̄ materie ⁊ forme ⁊ generaliter oīm partiū eētialiū aut integraliū ⁊ vniuersaliter oīm rez pducibiliū sunt distincte idee. sicut ipe res inter se sunt distincte.

Scōa est q̄ idee solū sunt singularium. patz q⁊ sola singl'aria sunt extra pducibilia ⁊ nulla alia ⁊ si plato aliter senserit nō est in h̄ sequēdꝰ nec in h̄ eū approbat Augustinꝰ.

Tertia q̄ idee nō sunt vniuersaliū. patz q⁊ nulla sunt nisi ponat̄ q̄ vniuersalia sint q̄dā res in ania simplicit̄ exītes rebꝰ extra cōmunes ⁊ p̄ dicationē vniuersales.

Quarta est q̄ negationū ꝓpuationū vel mali culpe et hmōi q̄ nō sūt res positiue ⁊ ab alijs rebꝰ distincte nō sunt idee. patz clare. Et sic ex dictis patet rñsio ad articulū.

Sz ꝓtra p̄dicta sunt aliq̄ dubia. Primuꝫ est q⁊ videt̄ q̄ idee creaturarū sint realiter ⁊ ꝓprie in deo creatore q⁊ illud quod est eternū est realiter deꝰ vel in deo. aliter aliq̄d aliud a deo eēt eternū sed idee sunt eterne ꝛm beatū Augustinū vbi supra dicentē. Sunt nanq̄ idee ꝓncipales q̄dam forme atq̄ rationes rez stabiles atq̄ incōmutabiles que ipe formate nō sunt ac per hoc eterne ac semp hoc eodem modo se habentes. Jtē postea subdit. Q si hec rerū omniū creaturarū creandarū ve rationes diuina mente ꝓstituūtur neq̄ in diuina mēte q̄c q̄ꝫ nisi eternū ac incōmutabile esse potest atq̄ has rationes rez ꝓncipales ideas appellauit plato Nō solū idee sed ipe vere sunt quia eterne sunt atq̄ incōmutabiles manent. Ex q̄bus patet q̄ ꝛm Augustinū idee sunt forme ꝓncipales ⁊ q̄ vere sunt ⁊ q̄ eterne ⁊ incō mutabiles sunt que oīa nō possunt cōpetere nisi deo ⁊c.

Secundū dubiū est quia nō videt̄ q̄ ipe creature sint idee ꝓprimo quia Augustinꝰ dicit de ideis q̄ earꝫ visione fit anima beata. Similiter dicit q̄ ipa rationalis ania nō oīnis ⁊ quelibet sed que sancta ⁊ pura fuerit asseritur illi visioni idearum eē idonea ⁊ illū oculū quo videnī ista esse sanū ⁊ sincerū ⁊c. Sed ꝯstat q̄ ania visione creaturarū nō sit beata. Similiter etiaꝫ ipas creaturas p̄t intueri aia nō sctā. sic aia sctā

Jtē si ipamet res creata eēt idea seq̄t q̄ idea nō plus haberet esse ab eterno q̄ꝫ lapis ⁊ p cōsequens idea nō esset eterna q̄d̄ est contra Augustinū dicentē q̄ exēplaria oīnīū rez deꝰ intra se habet numeros vniuersorum que agenda sunt ⁊c plenus hūs formis quas plato ideas appellat īmortales ⁊ īmutabiles infatigabilia. Nec aūt nō possūt ꝓpetere creaturis Jtem ꝛm Augustinū ipe idee neq̄ oriunt̄ neq̄ intereunt sed scōm eas transformari dicitur omne q̄d̄ oritur q̄d̄ oriri aut interire potest ⁊ cetera. sed impossibile est idem oriri ⁊ interire ergo creature que oriuntur ⁊ intereunt nō sunt idee ⁊ cetera.

Tertium dubium est quia non videtur q̄ ipsi deo siue intellectui diuino ipsa creatura sit suū ꝓpsius idea.

Primo quia sic deus aliq̄d extra se intueretur vt scōm illud cōstitueret quod cōstituit quod expresse negat Augustinus vbi supra.

Secundo quia sic deus indigeret aliquo alio a se ad hoc q̄d̄ ageret quod est absurdum.

Tertio quia sic idem esset exemplar suū ꝓpsius quo est falsum quia inter exemplar ⁊ exemplatum de-

bet esse distinctio ꝛc. BB ¶ Ad ꝓmum dubiū dico ꝓmo q̄ idee creaturarū nō sunt in deo eternaliter realiter subiectiue. sed solum obiectiue id est ab eterno fuerūt in deo quia ab eterno fuerūt cognite ab eo. Uñ nū ꝯ inuenit q̄ Augustin⁹ ponat ideas nisi i diuina mēte vel intelligētia ꝛ nū ꝯ i eēntia per hoc insinuans q̄ nō sunt in deo nisi sicut cognita ꝛ nō sicut realiter existētia. dicit enim vbi eas arbitrandū esse nisi in mente creatoris. Et sup̄ dicit eas diuīa intelligētia contineri. ¶ Secundo ꝓ intellectu Augustini dico q̄ eternū dupliciter accipit. Uno modo ꝓprie ꝓ illo qđ vere ꝛ realit est existēs eternaliter ꝛ sic solus de⁹ est etern⁹ Alio mō ipropria ꝓ illo qđ est cognitū eternaliter ꝛ sic intelligunt Augustin⁹ ꝛ alī ideas eē eternas īmutabiles ꝛ infatigabiles nec oriri nec īterire ꝫ est sunt eternaliter īmutabiliter ꝛ infatigabiliter cognite nec de nouo incipiunt intelligi nec desinunt intelligi a deo. Et hec oīa dicunt sancti vt insinuent differentiā ideaꝝ in mente diuina ꝛ in mente artificis creati qui nec eternaliter nec īmutabilit nec infatigabiliter itelligit ꝛc. ¶ Tertio dico q̄ loquēdo de virtute sermonis ꝛ ꝓprie sicut creature nō sunt eterne sic nec idee sed improprie. Et ad eundē sensum quo concedit ideas esse eternas posset ꝯcedi creaturas eē eternas vnuꝫ tamē vsitat a sanctis ꝛ nō reliquū. Cui⁹ ratio est quia hic termin⁹ idea īportat cognitōꝫ ꝛ est termin⁹ ampliatiu⁹ Nō sicut aūt iste terminus creatura nec isti homo lapis asin⁹ ꝛc quare ꝛc. ¶ Quarto dico q̄ quādo Augu. dicit q̄ idee vere sunt quia eterne sunt. nō intelligit q̄ idee vere ꝛ ꝓprie sint eterne. ſz sic aliq̄ dicunt q̄ creature fuerūt eterne in dei potentia qđ nō est vez de virtute sermonis sed intelligunt q̄ eternaliter de⁹ potuit eas pducere. Sic Augustin⁹ intendit q̄ idee vere sunt id est vere sunt intellecte a deo ab eterno nec ꝓpter hoc oportet ꝯcedere q̄ ab eterno vere ē quia ab eterno vere intelligit. Nā ista locutio nō est vsitata a sanctis sicut ꝓma ꝛ causa fuit iā dicta. Similit quādo Augustin⁹ vocat ideas formas ꝓncipales ꝛc. Nō intendit q̄ preter ideas sint alie res min⁹ ꝓncipales ſz ideo dicit quia res ille ꝓs natura sunt idee ꝛ in deo cognite ꝯ sint extra deū pducte ꝛ q̄ necessario in deo sunt idee ꝛ nō necessario ſz ꝓtingenter sunt extra deū pducte sicut necessario sunt a deo cognite ꝛ cōtingenter pducte LL ¶ Si vero querat vtrū ꝑcise aliqua res debet vocari idea qñ de⁹ actualiter pducit ſm eam. an siue pducat siue nō ita q̄ sufficiat q̄ possit pducere ſm eaz. Rñdeo q̄ ista difficultas magis est vocalis ꝯ realis. dico tñ q̄ magis est de vsu sancto⁹ vocare ideas ꝯ quis de⁹ nō pducat actualiter ꝫ eas. vñ dicunt q̄ res ab eterno fuerunt idee. Ex quo patet q̄ si nullus asinus eēt ista de ꝑtute sermonis eēt falsa idea asini est sed hec eēt vera idea asini est idea asini patet ꝓ ꝗd noīs ꝛc. ¶ Scō patet q̄ añ creationē rez hec non erat vera idea creature est ſz hec fuisset vera idea creature est idea. Et sic ante ꝯ idea creature esset aliq̄d erat idea creature ꝛc. ¶ Ad scām dubiū ꝓmo dico q̄ aīa nō fit beata visione ideaꝝ nisi beatitudine quadā accidētali quia visio creaturaꝝ magna est pfectio anīe rōnalis. ¶ Scō dico q̄ aīa nō sancta pōt intueri ideas saltē aliq̄s sicut aīa sancta ſz Augustin⁹ vult vel q̄ anīa sancta beata multas veritates potest de ideis pfecte coḡscere quas nō pōt aīa nō beata vel q̄ anima sancta etiā in via habet de eis multas veritates quas nō hz aīa nō sancta ꝛ maxime infidelis. Ut aīa fidelis cognoscit q̄ omīnū rerum sunt idee in deo. hoc ē q̄ de⁹ est oīm rez causa ꝓ suaz cognitionē ꝛ ita de multis aliis ꝗs ignorat īfidelis ꝛc. ¶ Tertio dico q̄ istō dictū Augustini ꝛ mlta alia ō ideis possent exponi nō de ideis creaturaꝝ sed de ꝓtonis diuinis pductis vt patet. ¶ Quarto dico q̄ nō oīa dicta Augustini possent exponi de illis ideis increatis qz in deo non sunt nisi tres res realiter ꝛ ꝓprie ꝛ tñ dicit Aug. q̄ singla ꝓ ꝓpꝛis rōnibꝫ creata sūt ꝛ ſm oēs Aug. intendit q̄ tot sūt idee q̄t sunt res pducibiles vl pducte. saltem specifice distincte. ꝛ ita nō intēdit Aug⁹. q̄ oēs idee sint i deo realit ꝛ ꝓprie. Et si ꝫ itellexisset Aug⁹. nō eēt in ꝫ seqnd⁹ ſz cū reuerētia negād⁹. sic eī docet Aug⁹. in plogo tertij ō trini. Noli iāqt nr̄is lr̄is q̄i canonicis septurs inſuire ꝛ nisi qđ certū itelleterit noli firmū tenere ꝛc. Et eandē ſniaz ponit i epla viij. ad Hiero. q̄re ꝛc. ¶ Ad scāz ꝛ tertiā instātiā ibidē factā ptz ꝗd dicēdū sit ex rñsiōe ad ꝓmū dubiū ꝛc DD ¶ Ad tertiū dubiū dico ꝓmo q̄ de⁹ nō ituit aliq̄d realit exīs extra se vt ſm illō ꝓstituat qđ ꝓstituit tñ ituit aliq̄d qđ nō ē ipe nec ē aliq̄d i re vt ꝫ illō cōstituat ipm ꝛ qđ pōt esse. ¶ Secundo dico q̄ ex hoc non sequit q̄ deus indigeat aliquo

alio a se ad hoc q̄ agat nec deus indiget ideis ad hoc q̄ agat nec ipe idee seu aliquid aliud ab eo requiruntur proprie loquēdo ad hoc q̄ agat sed tantū requirit cognitio idearum ipaz que est oīm̄ modis ipe deus. z eoipo q̄ deus est deus ipe cognoscit oīa nec aliter esset rōnabiliter operās nisi cognosceret sua opera. ¶ Tertio dico ad tertiā instantiam q̄ ipa creatura est ipi deo exemplar suū ꝓpius z idea. nec oportet q̄ inter exemplar z exemplatum sit distinctio. Unde sicut vna dom⁹ extra cognita potest eē exemplar alterius domus fiende. qz est illud ad quod artifex aspicit vt cōsimilē producat. ita si artifex ipaz domum fiendā cognoscerz in particulari ita q̄ nihil aliud cōcurreret qō esset simile domui fiende. posset per hoc ita pfecte vel pfectius facere ipam domū fiendā sicut si cognosceret vnaz aliā domū. z sic ipa nec dom⁹ p̄cognita esset exemplar suū ꝓpius Sic autē est ō deo q̄ quia ipe oīes res pfecte p̄cognoscit quas postea producit z illas producendo aspicit z sic respiciendo dicit rationabiliter operās quia nō tantū in vniuersali sed in particulari z distinctissime cognoscit qō operat. Et si dicatur q̄ fz Senecā allegantē platonē vbi supra idea est cā quinta. p̄ter illas quattuor causas positas ab Aristotile zc. sed est causa suū ꝓpius. ergo nihil est idea vel exemplar suū ꝓpius Pro isto dico quarto q̄ proprie loquendo nihil est causa nisi aliquo quattuor illorū modoz positorū ab Aristotile z ideo idea ꝓprie nō est cā. tū extendendo nomē causa ad oīe illud cui⁹ cognitio p̄supponit pductioni alicuius sic potest idea vl exemplar eē causa. z sic extensiue z improprie loquit Seneca de causa z alij sancti. z sic nō est incōueniens q̄ idem sit causa suū ꝓpius sicut nō est icōueniens q̄ necessario illud qō debet pduci debeat p̄cognosci quia nō est aliud eē causam isto modo q̄z p̄cognosci vt fm ipm̄ fiat ipmmet vel aliud simile z sic dicit Augustin⁹ q̄ singula ꝓpriis sunt creata rationib⁹ zc. id ē ꝓpriis exemplaribus nec aliud intendit Augustinus. Et si aliud intelligeret ita q̄ predicta dictoz suorū expositio nō placereret tamē cū opposita positio sit cōtra rationē potius eius auctoritas esset neganda q̄z opposita positio esset cōcedenda ꝓpter suam auctoritatē. Haz ꝓpter dictū Augustini nō est opus ītellectui cōtra rationē captiuari sicut iam ex eius auctoritate pbaui. Et hec de tertio articulo zc.

¶ Ad rationes p̄ncipales patet clare quid sit dicendū ex tribus articulis. q. in q̄bus de ipis est visuz. tamē in scōa rōne allegabatur auctoritas Augustini q̄ oīes diuine perfectiones sunt equales quod nō est vez ꝓprie cum nullo modo sint distincte sed intelligit equales id ē nō inequales. ¶ Similiter negatur illud q̄ ibi dicit scz q̄ essentia diuina ē fundamentū omniū perfectionū zc. nisi intelligatur capiendo terminos materialiter z ad sensum improprium zc.

¶ Questio septima. A

CIrca quartam c distinctionem z oīes alias sequentes in quib⁹ magister agit de generatione in diuinis. Quero vtrū concedendū sit a catholicis vnā rem generare z aliam generari in diuinis. Arguit̄ p̄mo q̄ nō sic in diuis nō debet p̄cedi eēntiā diuinā generare aut generari igit̄ questio falsa. antecedens patet p magistrū di. iij. z p determinationem ecclesie. c. dampnamus extra de summa trinita. z si catholica. Sed p̄sequentia p̄batur quia essentia diuina est quelibet res q̄ est deus ergo si ipsa nō est generans nec res genita quare. Ista p̄sequentia tenet quia ex opposito seq̄t. eēntia ē res generās g̃ eēntia ē generās p illā regulā q̄ a determiabili sumpto cū determiatōe nō distrahēte nec diminuēte ad determiabile absolute sūptuz z sil̄iter ad ōtermiatōz absolute sūptaz ē bona cōsequētia. Et vltra seq̄t eēntia ē generās g̃ essentia generat qz de q̄cūq̄z p̄dicat̄ pticipiū ō eodē p̄dicat̄ eiusdē pticipij ꝟbum. q̄re zc. Scōo arguit̄ sic i diuis nō dz p̄cedi eē veram potētiā generādi g̃ q̄stio falsa. p̄seq̄ntia patz qz vbi nō ē vera potētia generādi ibi nō debz p̄cedi aliq̄d posse generare vl generari. sz añ cedēs pbat̄ qz ul̄ tal̄ potētia generādi p̄cedit̄ eē in q̄libet p̄sona vl̄ nō sz i solo p̄re. si dicat̄ p̄ mū g̃ in filio z s. sancto ē vera potētia generādi z p p̄seq̄ns q̄libet p̄t generare filiū qō ē absurdū. Si dicat̄ scōm g̃ cū potētia generādi sit pfectio simplicit̄ seq̄t q̄ alīq̄ pfectio simplicit̄ erit i p̄re q̄ nō erit i alīs p̄sonis z qō aliq̄d poterit p̄ qō nō p̄t filius nec spūssctūs. et p p̄seq̄ns nō sūt eq̄ pfecti nec eq̄ potētes. q̄re zc. ¶ Tertio arguit̄ sic in diuis nō dz p̄cedi eē generatōz ꝓprie dictā alicui⁹ rei g̃ q̄stio falsa. p̄seq̄ntia p̄z qz vbi nō ē generatio p̄pe dicta alicui⁹ rei ñ dz p̄cedi aliq̄d p̄pe generare

aut generari. Sed antecedēs ꝓbat quia omnis generatio ꝓprie dicta est ꝓductio de nō esse ad eē. Sz ḋquid est in diuinis est eternū nec capit eē post nō esse. igit ⁊c ꝯsequētia patet ⁊ minor etiaz. ꝑ illud simboli eternꝰ pater eternꝰ filius ⁊c. sed maior apparet ꝑ diffinitiōnē generatōis ⁊ etiā quia sicut se habet corruptio ad eē sic generatio ad nō esse. sed ḋquid corrūpitur desinit eē. ergo ḋquid generat incipit eē. quare ⁊c. ¶ In oppositu arguitur ꝑ magistrū in hac distinctione ⁊ alios pluriꝫ ⁊ ꝑ determinatōz eccl'ie ⁊c. ¶ In ista questione iuxta materiā triū argumentoꝝ erunt tres articuli. Primꝰ vtz in diuinis debeat cōcedi diuinā eētiā generare aut generari. ¶ Secundꝰ vtz in diuinis debeat cō cedi esse verā potentiā generandi. ¶ Tertius vtz in diuinis debeat ꝯcedi esse generationem ꝓprie dictā alicuꝰ rei. Ūñ sub istis tribus articulis expediā breuit multas questiones que solēt fieri de generatione in diuis ⁊c. B ¶ Quantū ad ꝑmū articulū ponaz tres ꝯclusiones ⁊ eas declarabo. ¶ Prima ꝯclusio est ꝙ nō est ꝯcedendū a catholicis diuinā essentiā aliḋ generare vl' ab aliquo generari in diuinis. ¶ Ista ꝯclusio patet ex determinatione eccl'ie supra allegata. Et licet sicut supra declarauī ista ꝯclusio non possit euidenter ꝯcludi ex manifestis in fide ante ꝺclarationē eccl'ie tñ ꝑt satis ꝑsuaderi. Quia si oppositū esset vez sequeret essentiā distingui ab illo quod generat vel generat ꝙ oīe quod generat distinguit ab illo quod generatur ⁊ ecōtra. Sz eētia diuina nō distinguit ab aliquo in diuinis. Et licet large loquendo de distinctione ꝯcessuz sit sup̄ quod distinguitur formaliter a ꝑsona. hec tñ distinctio nō sufficit ad ꝓpositū. sed requirit distinctio realis. quare ⁊c. Et si querat ratio ꝙre nō ꝑt ꝯcedi ꝙ eētia est generās sicut ꝯcedit ꝙ essentia est pater vl' paternitas. cū tñ iste terminus generās supponat ꝑ eētia mediate sicut li pat' vel paternitas. ¶ Respōdeo ꝙ siue ex ꝓprietate ipoꝝ ꝑdicatoꝝ generare ⁊ generari spirare spirari siue ex vsu loquētiū qḋ magꝫ videt ista ꝑdicata nō ꝑdicant de aliḋ in diuinis nisi de illo de ḋ ꝓmo ⁊ imediate ꝑdicant siue ꝑ ḋ imediate supponūt ⁊ qz nō supponūt imediate nisi ꝑ suppositō iō ꝫ nō ē ꝥa. eētia ē generās. Si aūt ꝫ sit ex vsu sanctoꝝ ⁊ alioꝝ loquētiū rōnabiliter potuerūt ad ꝫ moueri ne ꝯcederet ꝙ eētia diuina distingueret realiter ab aliquo qḋ est ī diuinis. cū sit cōiter ꝯcessum apud oīes ꝙ oīe generās distinguitur realiter a genito ⁊ ecōuerso. Et iō essentia diuina nō potest generare aut generari in diuinis qz nō pōt realiter distingui a ḋcunq; suppositō in diuis ⁊c. ¶ Dico aūt notāter in ꝑdicta ꝯclusione ꝙ eētia nō generat aliquid nec generat ab aliḋ in diuinis. Hāz ista ꝓpositio essentia diuina nec generat nec generat simpliciter ⁊ vniuersaliť nō est vera sed solū est vera de generatōe ad intra ⁊ eternali. nō de generatione ad extra ⁊ tpali quia nō est dubiū quin eētia diuina generet ḋquid generat ad extra. Similiť posset generari tpaliter quia sicut filius tpaliter fuit genitus ꝑ assumptōez nature humane. sic possibile esset de eētia diuina īmo ꝼm aliquos in xp̄o sic fuit de facto. Sed de ꝫ videbiť in tertio. Patet ḡ ꝙ illa ꝓpositio nō debet intelligi vniuersaliter sed specialiter de generatione eterna. ⁊ ꝯ̄ quis satis appareat in decretali ꝙ ista est intētio determinatōis eccl'ie. miroꝝ tamē ḡre ibi dicit simpliciť ꝙ eētia nec est generās nec genita ⁊c. cū in tali materia ꝓba debeant eē clara ⁊ exp̄sse limitata ⁊c.

L ¶ Scḋa ꝯclusio est ꝙ nō est ꝯcedendū a catholicis diuinā eētiā eē subiectuz vel ḋsi subiectū diuine generatōis. ¶ Ista ꝯclusio est ꝓtra opinionē quoꝝdā ḋ imaginanť ꝙ sicut in generatione creature est aliḋ potētiale qḋ ꝑsupponiť generatōi vt materia ⁊ aliḋ terminꝰ formalis inducť ꝑ generatiōez ḋ est forma. ex ḋbus ꝯstituiť eētialiť ipm ꝓductuz ita ꝓportionabiliť in diuinis eētia diuina ḋ ꝑsupponiť ī ꝓ̄e est ḋi materia ⁊ relatio ḋi forma ⁊ ꝑsona est ḋd ꝯstitutū ex eētia ⁊ relatōe tā ḋ ḋd ꝓductū ex ḋi materia ⁊ ḋi forma ⁊ sic eētia est ḋi subiectū. ¶ Hāc aūt opinionez aliḋ declarāt sic. qz circa materiā istoꝝ generaliū ⁊ corruptibiliū est inuenire aliḋ ḋ sunt ꝑfectionis ⁊ aliḋ impfectōis. Primū impfectionis est ꝙ materia ē alia scḋm eētiā in generāte ⁊ genito. Scḋz ꝙ est ipotētia aī actū quātū ex se ad formā realiť differentē. Tertium ē ꝙ ꝑ realē trāsmutatōz vadit de potētia ad actū Sz ꝑfectōis est ꝓmo ꝙ ē eiusdē rōis in generāte ⁊ genito. Scḋo ꝙ cū termio formali ꝯstituit ꝑ se vnū licet sit impfectōnis ꝙ cū termio formali realiť cōponat. ¶ Tertio etiā ꝑfectōis est ꝙ materia est illō ḋ ꝯstitutū generat ne sit ḋ nihilo. Circūscribēdo ḡ oēs ꝑdictas impfectōes. ꝯsiderādo solū materiā

scdm perfectiones predictas videtur q materia sit ponenda in diuiuis ipa eentia ne sit generatio de nihilo vel de substantia aliena Ad hoc aut facit q magister dicit filiu no generari de nihilo sed de substantia patris sed illud de quo aliquid generatur est subiectu z q̄i materia talis generatōis igit ꝛc ¶ Sz no insistendo circa istā materiā vl opinionē breuiter teneo cū Scoto z Ockam partem oppositā. Et dico q filius est de substātia patris nō sicut de materia vl quasi de materia sed sicut de aliquo quod est sibi ꝯsubstantiale hoc est de patre qui est filio cōsubstātialis z ita nō ē filius de nihilo. nō quia sit de aliq̄ materia vel q̄i materia p̄supposita sed quia ē de patre in quo ē substātia filij vnde p cōclusione z cōtra predictā opinionē arguo breuiter sic. qz potētia z actus nō possunt ꝯpetere nisi rebus realiter distinctis vt materia z forma. z iō sicut in diuinis ꝑm oēs nō ē ponenda ꝯpositio nec q̄i cōpositio. sic z eodem mō nec est ponendū q aliq̄d sit potentia vel actus. materia vel forma. vel quasi potentia aut quasi materia respectu alteri⁹ z hoc ꝓpter idēptitatē realē eēntie z relatiōis in diuinis. Sz q̄cquid attribuit eēntie attribuendū est relationi z ecōuerso nisi oppositū sit creditu z vl seq̄tur euident ex creditis vt sup̄ dictū est ꝛc. ¶ Itē falsitas p̄dicte opinionis q̄tū ad hoc q ponit psonā ꝯstitui ex eēntia z relatione patebit alias vbi oppositū pbat ꝯ Ockaz sz p nunc transeo quia satis patet ꝯclusio ꝛc.

D ¶ Tertia ꝯclusio ē q nō est ꝯcedendum a catholicis diuinā eēntiā eē formalē terminū diuine generatōis. ¶ Ad cuius declaratōz pono aliq̄s ꝓpositiones. ¶ Prima est q terminus formalis alicui⁹ pductōis vt h sumitur ē illud qd capit eē simplicit p illā pductionē vñ quādo termin⁹ formalis z termin⁹ totalis distinguunt termin⁹ formalis ē aliquid ipius termini totalis capiēs simplicit eē per ipam pductionē. ex h q termin⁹ totalis capit esse simpliciter p ipam. ¶ Ex hoc sequit primo q nō iō dicit aliq̄d termin⁹ formalis qz ē forma. Nā si deus crearet ipam materiā p se existentē illa eēt terminus formalis. Similiter si de⁹ crearet materiā sub forma p̄existēte forma nō eēt termin⁹ formalis sed materia ¶ Scdo sequit q hic nō capit formale vt ē ꝯcretū ipius forme tam ꝑm vocem q̄z scdm significatōz sz capit p illo qd ꝑm se totū p̄mo habet eē p aliquā pductōz. Et sic nō ē inconueniens materiā esse terminū formalē alicuius pductōis sicut ipa ē obiectū formale. vel potest eē alicuius cognitionis. ¶ Tertio sequit q quādo aliquod cōpositū creat ꝑm se totū nō plus dicit forma eē termin⁹ formal illius pductionis q̄z materia. ¶ Quarto sequit q quandoq̄z idem ē termin⁹ formalis z terminus totalis alicui⁹ pductionis. Unde licet quādoq̄z distinguunt nō oportet tamē semp sic eē vt patet satis. ¶ Ex p̄dicta descriptione sequunt aliq̄ ꝓpositiones. ¶ Unde secunda ē q eēntia diuina nō ē terminus formalis diuine generatōis. Patet ex q̄d nominis quia eēntia diuina nō habet esse per pductionē igit patet ꝯclusio. ¶ Tertia ꝓpositio ē q persona diuina pōt dici termin⁹ formalis diuine generatōis. nō tamē distinguēdo terminū formalē ꝯtra terminū totalē. patet quia ipa simplicit habet esse p pductionē igit ꝛc. Utrū aut debeat ꝓprie vocari terminus formalis vel termin⁹ totalis vel neutro modo magꝫ eēt difficultas vocalis q̄z realis iō de ea nō ē curandū tñ psona vere ē terminus origīat⁹ z ē termin⁹ ipius pductōis actiue qz respectu illi⁹ pater dicit producēs.

¶ Quarta ꝓpositio ē ꝯtra Ockaz q relatio ē termin⁹ formalis diuine generatōis patz qz psona z relatio sicut fili⁹ z filiatio sunt oībus modis idē tā formalit q̄z realit. igitur ꝛc.

¶ Nec valet rō sua. vñ arguit sic. nihil idē p̄t eē termin⁹ suij p̄ius sed ipa pductio ē relatio formalit z realit. ergo relatio nō ē terminus formalis pductōis Jō licet ipe cōcedat q relatio aliq̄ mō habet eē p generationē qz idē ē seipa. tñ qz ad eē terminū formalē req̄rit aliqua nō idēptitas ad ipam pductionē h est q nō sit idē formalit z ita ē vt dicit q generatio ipa z filiatio sunt idē formalit seq̄tur ꝛc. Ad h ergo rñdeo q generatio actiua nō ē filiatō sz ē pater z paternitas sicut generatio passiua nō ē paternitas sz ē fili⁹ z filiatio. Et iō sic filius ē termin⁹ formalis generatōnis actiue sic etiā filiatio cū sit idē formalit filio. q̄re ꝛc.

E ¶ Sz ꝯtra p̄dictas ꝯclusiones arguo sic Primo ꝯtra p̄mā qz eēntia diuina nō min⁹ ē rō generādi in diuinis q̄z forma sit rō generandi in creaturis qz nihil videt rō generandi in diuinis nisi eēntia diuīa sed qz forma ī creaturis ē rō agendi vere dicit forma agens īmo agere ꝯpetit subiecto p formā z p consequēs veri⁹ pōt ꝯpetere ipi forme ḡ eodē modo qz eēntia diuina ē rō generādi vere dicit

generans. Confirmat p rationē ꝓmā añ oppositū. Similiter eēntia est pater ⁊ oīs pater generat vel genuit. similit est pater filij et nō nisi illi⁹ quē genuit ⁊c ¶ Scō ꝓtra secū dā ꝓclusionē arguit sic illud qđ est p se ꝓstitutiuū suppositi ꝓducti ⁊ p̄supponit ipi generationi magis ꝓuenit cū materia in generatione naturali q̄ cū forma substātiali. sz eēntia habet totū eē sibi ꝑtiū in patre ꝓpter originē q̄ sit in filio. ergo eēntia magis habet rōnem materie q̄ forme ⁊c. ¶ Tertio arguit ꝓtra tertiā ꝓclusionē qz sicut arguit scotus li. j. de quōta. q. ⁊c. essentia diuina datur siue ꝓmunicatur filio. Unde Jo. x. qđ pater qui dedit mihi maius oīb⁹ est. hoc aūt nō p̄t eē nisi eēntia diuina. Similit Aug⁹. xv. de trini. c. xxvj. Sicut naturā p̄stat filio sine initio generatio. ita spuisctō p̄stat eēntia sine initio spūssancti. pcessio. modo illud qđ datur vel cōicat filio p ꝑductionez nisi illud sit res formalis illi⁹ ꝑductionis nō debet dici dari vel cōmunicari. igit ⁊c. ¶ Quarto arguitur ꝓtra vnū qđ p̄supponit in oīb⁹ p̄dictis scz q eēntia est pater qui generat ⁊ ē fili⁹ qui generat. qz si sic. vel ergo pater generat filiū natura vel volūtate. Si natura ergo natura diuina erit aliquo mō ꝓncipiū generationis vel ergo se habebit sicut ꝓncipiū efficiens ꝓtra pmā ꝓclusionē vel sicut ꝓncipiuz subiectū ꝓtra scōam vel sicut ꝓncipiū formale ꝓtra tertiā. Si dicat q volūtate ergo libere ⁊ ꝓtingenter pater generat filiū. qz qđ volūtarie fit libere fit. Et ista est materia quaz tractat magister di. vj. ⁊c. ¶ Ad ista respondet. Ad pmā dico q nō oportet concedere q eēntia diuina sit ratio generādi in diuinis. ¶ Scō dico q ꝓcesso q eēntia diuina sit ratio generandi in diuinis sicut forma in creaturis tñ nō debet ꝓcedi q eēntia generat. Et cā sup̄ tacta est. qz eēntia diuina non distinguit a genito. ¶ Tertio cōcedo q forma vere ⁊ ꝑprie agit ⁊ generat capiendo agere ⁊ causare ꝑprie sicut pḥus capit quīto methaphisice. ¶ Quarto dico q forma per se agit ꝓpositū vero siue suppositū solū p accidens agit vel generat secus tamē est de generato qz ꝓpositū p̄cise generat nō forma aut materia ꝑprie loquēdo ⁊ scōm pḥm. ¶ Et si dicat q actiones sunt suppositoꝝ. dico hec propositio nō inuenit i pḥia sed aliqui forte transtulerunt eā ex dictis cōmentatoris ⁊ p̄t habere istū sensum vez q scz actiones reales sūt suppositoꝝ id est singulariū. quia nihil ē reale nisi singulare. q̄re ⁊c. ¶ Ad ꝓfirmationē q̄ fiebat ex pma rōe añ oppositū rñdet Ockā q eēntia nō est generans si li generās teneat pure ꝓticipialit ⁊ adiectiue sz ē res ñ generās qz est eēntia nō generās. ⁊ q̄ñ dicit q eēntia est pater ⁊ ē pater filij ꝓcedit. Sz vltra quā do dicit q est pater generās vel nō generās rñdet q si generās teneat sicut ꝓpositū neutra ē ꝓcedenda. Cui⁹ ratio ē quia q̄ñ aliqđ determinabile sumptū cū aliqua determinatōe p̄dicatur de aliquo. req̄ritur q determinatio p̄dicet vere de ꝓncipali subiecto. sicut ad veritatē istius sortes est hō albus requirit veritas istarū triū sortes ē homo sortes ē albus. homo est albus. ⁊ sic hec ē falsa eēntia est pater generās quia hec ē falsa eēntia ē generās ⁊ similit hec ē falsa eēntia ē pater nō generās qz hec ē falsa pat ē nō generās. ⁊ sic in talib⁹ ꝓpositis nō oportet q ab illo a quo negatur aliq̄d tale cōpositū affirmet vna ꝑs sumpta cū opposita ꝓtradictione alterius. sicut nō sequit lapis nō ē lignū albū ergo ē lignū nō album nō est tamē oīno simile. qz nūq̄ inuenitur nisi in deo ⁊c. Si tamē illa ꝓpositio essentia est res generās vl pater generās haberet istū sensum q eēntia est aliqua res scz pat qui est generās tūc eēt cōcedenda. sed tūc nō valet ꝓsequentia. ergo eēntia est generans ⁊ ita rñderi potest ad oīa ibi inducta et alia similia. ¶ Sed istam respōsionē reꝓbat Greg. ꝓmo in capl'o dampnam⁹ concedit q eēntia ē spūssanct⁹ ab vtroq̄ ꝓcedēs. ergo pari rōne debet ꝓcedi q ē filius a patre nascēs ⁊c. ¶ Scō quia rō negationis nō valet. quia de sorte nigro ꝓcedit q ē albus monachus ⁊ tamē hec est falsa sortes ē alb⁹. Sed ℔ nihil valet qz facilit dicit q illud dictū de cretalis intelligit sicut iam dictū est ⁊c. Nec instantia valet quia ille loquit vbi ē determinatio ⁊ ōterminabile q̄ vniformit significāt sepatim ⁊ ꝓiūctim. ¶ Sic aūt nō est in exēplo p̄dicto vt patet ⁊c. Jō instantie Gregorij pungūt ad vocē ⁊ nō ad rē. q̄re ⁊c. ¶ Ad secundā rationē dico ꝓmo q opinio ponēs diuinā essentiā esse diuie generatōis subiectuz vel quasi materiaz magis cōsistit in abusiuo modo loquēdi q̄ in re ideo difficile est eam reꝓbare. ¶ Secundo dico q ꝓprie loquendo essentia nullo modo per se constituit suppositum ꝓductū nec est ibi ꝓprie loquendo aliqua constitutio nec compositio

vt alias oñdī.q.viij.c. ℬ Tertio dico q̄ ꝓprie loquēdo eēntia nō supponit generatōi vnde q̄uis in creaturis in actione causaruz naturaliū supponat materia tamē quantum ad actionē dei nō plus ꝓsupponit materia q̄ forma.quia sicut de⁹ creat in materia pexistēte ita posset materiā in forma vel sub forma pexistente creare quando ergo aliq̄d ꝓducit de aliquo qđ nō est distinctū realiter.tunc illud nō est materia nec forma nec q̄si materia nec quasi forma. Unde pari rōne qua aliq̄d concederet eē in deo quasi materia.posset in eo ꝓcedi quasi cōpositio. Et sicut tu dicis q̄ eēntia est quasi materia amouēdo quicq̄d ē imꝑfectōis.z relatio quasi forma accipiēdo quicq̄d est ꝑfectionis.ita potest dici q̄ ex essentia z relatione est quasi ꝓpositio accipiendo quicq̄d est ꝑfectionis in cōpositione.qz illa que sunt imꝑfectionis ī cōpositione nō magis videnť insepabilia a cōpositione q̄ illa que sunt imꝑfectōis sint sepabilia a materia zc. Et ideo sicut nō est dicendū q̄ eēntia est quasi cōposita vel q̄si imꝑfecta sic nec quasi materia zc. ℬ Quarto dico ꝑ materia minoris illius rationis q̄ eēntiā habere totum eē sibi ꝓprium ꝑ prius origine q̄ sit in filio potest intelligi dupliciter. Uno modo q̄ sit in patre tota.q̄ est prior origine filio et sic est ꝓcedenda ad bonū sensuz. Alio modo q̄ ipa met eēntia sit prior origine filio.z hoc ē simpliciter falsuz.tñ quocunq̄z hoc intelligat siue talis priorītas ibi ꝓcedat siue nō.hoc tamen nihil valet vt ꝓcludatur q̄ eēntia sit materia vel q̄si materia sicut iaz dixi.quare zc. ℬ Ad tertiā rōnem dico ꝑmo q̄ aliq̄d dari vel cōicari alicui ꝑ ꝓductionē pōt dupliciter intelligi. Uno mō de ꝓprie sermonis z sic habere eē in ꝓducto ꝑ ipam ꝓductionē.z distingui ab eo est ꝓprie dari vel cōicari ꝑ ꝓductionez. Uñ ome qđ isto mō datur distinguit ab illo z nō est illud cui dat Alio mō pōt illud intelligi ꝓprie ad bonū sensum z sic aliq̄d dari vel cōicari ꝑ ꝓductionē est habere eē in ꝓducto siue illud distinguit ab eo siue sit idez cū eo. ℬ Secūdo dico q̄ ꝑmo modo eēntia ꝑ ꝓductionē nō cōmunicat filio qz est idē filio nec distinguit realiter ab eo z isto mō nō intelligunť ille auctoritates. ℬ Tertio dico q̄ scōo mō eēntia ꝑ ꝓductionē datur z cōmunicat filio qz filius nascendo habet a ꝑre nō solū vt sit filius sz etiā vt sit eēntia z generaliter vt sit q̄cquid est. Et isto mō intelligūtur ille auctoritates.nec est intelligendū q̄ essentia detur filio vt aliq̄d quod sit in eo.sz vt aliq̄d qđ ipe est. ℬ Quarto dico ꝑ materia minoris q̄ aliud est cōmunicari ꝑ aliquā ꝓductionē z eē terminū formalē illius ꝓductionis qz spiratio actiua cōicatur filio ꝑ generationē. Hā q̄cquid habet filius a patre per generationē z spirationē actiuā habet a ꝑre ꝑ generationē.z tamē spiratio actiua nō est termin⁹ formalis generatōis z sic patet falsitas minoz.quare zc. ℬ Ad quartaz rationem dico ꝑmo q̄ quādo dicit pater genuit filiū volūtate.iste ablatiu⁹ pōt teneri dupliciter.vno mō aduerbialiter alio modo noialiter. Primo mō iterū pōt sumi dupliciter vl scōm q̄ idē significat qđ volūtarie vl ꝑm qđ signat idem quod libere libertate ꝓtingētie. ℬ Secūdo dico q̄ primo mō pat genuit filium voluntate. id est voluntarie.quia nō est aliud dicere nisi q̄ genuit filiū volens vel q̄ voluit generare Sed scōo modo nō genuit voluntate.id est libere ꝓtingenter.z hoc intēdit magister.di.vj.quādo dicit q̄ de⁹ nec volens nec nolens genuit filiū zc. Et exponit ō voluntate ꝓcedente vel antecedēte scz ipi patri de nouo.z sic hec est intentio sanctorū cōtra hereticos q̄ licet pater volens genuerit filium nō tamē genuit volūtate id ē contingenter sed necessitate id ē necessario z īmutabiliter.nō q̄dem necessitate indigentie vl coactionis sed necessitate ineuitabilitatis. ℬ Tertio dico q̄ isti ablatiui natura voluntate zc quādo noialiter sumunť possunt dupliciter cōstrui. Uno mō possunt cōstrui in ratione alicuius formaliter denominātis sicut dicim⁹ q̄ homo ē albus albedine.z ignis calidus caloze.vel in ratione alicui⁹ ꝓncipij elicientis sicut dicim⁹ q̄ ignis calefacit calore z albū disgregat visum albedine quia caloz ē ꝓncipiū elicitiuū calefactiōis z albedo disgregatōis. ℬ Quarto dico q̄ pater ꝑmo mō nō genuit filium volūtate nec intellectu nec natura qz deus nō dicit ꝺnomiatiue generans a voluntate vel intellectu vel natura. Sed dicit Ockam q̄ denoiatur a generatione generans sicut denomiatur a calefactione calefaciēs. vel a fortitudine fortis. ℏ aūt forte ē verū de virtute sermonis cū generatio actiua z pater actiue generans sint omnibus modis idem zc. Quid autē sit dicendum de secundo modo patebit ex sequēti articulo. Et ℏ de ꝑmo articulo. ℑ Quā

tum ad scōm articulū in quo videndū vtrū in diuinis debeat ꝯcedi eē verā potentiā generandi. ¶ Ponā tres ꝯclusiōes ⁊ eas declarabo. deinde arguā ⁊tra p aliquas rationes ⁊ ad eas rñdebo. ¶ Prima ꝯclusio ē q cōcedendū est a catholicis verā potentiā generādi eē in diuinis. ¶ Scda est q nō est ꝯcedēdum a catholicis diuinā eēntiā esse potētiā generādi in diuinis. ¶ Tertia ē q ꝯcedēdū est a catholicis solā psonā eē potentiā generandi in diuinis. ¶ Prima igit ꝯclusio formaliter respōsiua ad articulū est ⁊tra aureolum. q tenet q in patre nulla ē oīno potētia vere pductiua vel elicitiua qua generet vel possit generare filiū. sz illa potētia qua dicit posse generare ē solūmodo actualis ꝯnexio ⁊ nō repugnātia terminorū sicut ē potētia q deus potest eē de⁹ ⁊ potētia qua pater potest eē pater ⁊c. Uñ dicit q negatio potētie generandi in diuinis. nō est negatio potētie pductiue. Et ad ß videt facere illud dictū Augustini ⁊tra maximū li. iij. c. xiij. dicentis q filius nō genuit nō q nō potuit sz quia ñ oportuit .i. nō ex aliqua īpotentia fuit ⁊ p ꝯsequns negatio potētie generatiue i diuinis nō ē negatio vere potētie ⁊c. Sed breuiter trāseundo istam opinionē ⁊tra eā ⁊ p ꝯclusione arguo sic. pbando q pater ē vera potētia pductiua filij capiendo potētiā pductiuā p potestate seu vi seu ꝓncipio pductiuo. quia pater vere pducit filiū ⁊ est vere ꝓncipiū pducens filiū. aliter nō vere generaret filiū. vnde valde multe sunt auctoritates Augustini ⁊ aliorum sanctoꝝ q pater ē ꝓncipiū filij. Sz vbicunq est ꝓncipiū vere pducēs ⁊ aliqd vere pductū ibi ē potestas seu potētia pductiua. cū ergo ß sit in diuinis sequtur ꝓpositū ⁊c. Et breuiter dicere oppositū est stare in terminis nec est difficultas realis sz vocalis ⁊ nullius valoris. ideo de ß nō curo Sed tenet q simpliciter debet cōcedi q in diuinis est vera potentia generādi. iō dico q negatio potētie generandi in diuinis ē negatio vere potētie pductiue Hec Augustin⁹ intendit oppositū q Augustin⁹ nō dicit q filiꝰ nō potuit sed oppositū sz nō q nō potuit ergo a fortiori nō est dicendū q pater nō potuit īmo argumētum posset reduci in arguentē. Exponendū est ergo illud dictū Augustini ꝑm magistrū non q nō potuit. i. nō ex īpotētia fuit q valet tātū ac si dicat nō q īpotens fuit sz nō sequit. nō fuit, īpotens ergo potuit vel fuit potens ꝓducere filiū sicut nō sequit iste nō adultus nō est iniustus ergo est iust⁹ quare ⁊c. ¶ Secunda ꝯclusio est q nō ē ꝯcedendū a catholicis diuinā eēntiā esse potētiā generandi in diuinis. Et ista ē ⁊tra sanctū Thomā. pbatur tamē breuiter sic de nullo ꝯcedendū ē q sit vere potētia generandi nisi de illo q̄ pōt vere generare. ß videt clarū q quid nomis sed de essentia nō ꝯcedit q vere possit generare in diuinis vt patet ex ꝑmo articulo q̄re ⁊c. ¶ Tamē ad maiorē declarationem ꝑdicte ꝯclusionis ꝑmo notandū ē q potētia ⁊ ꝓncipiū possunt dupliciter sumi. Nam est quoddā ꝓncipiū quod agit ⁊ est q̄ddā ꝓncipiū quo agens agit Exemplū ꝑmi in naturalibus ignis generās ē ꝓncipiū q̄ agit ignez ⁊ forma est ꝓncipiū quo agit ignē. Exemplū etiā i artificialib⁹ artifex est ꝓncipiū q̄ agit sed ars est ꝓncipiū quo agit. ¶ Secundo notandū q loquēdo de potentia ⁊ principio generandi ꝑmo mō oēs satis ꝯueniunt q essentia nō est ꝓncipiū quod agit sed sol⁹ pater est ꝓncipiū q̄ generat. sz loquēdo de ꝓncipio scōo mō sunt opiniones. Quidā em̄ tenuerūt q ꝓprietas psonalis est illo modo ꝓncipium generandi. Alij sicut thomas. egidius. scotus. ⁊ ockam q tale ꝓncipiū est ipa diuina essentia ⁊ nō psonalis ꝓprietas patris. ¶ Tertio notandū q inter alios Ockā magis ꝓprie declarat istam opinionē. Unde dicit q ratio pducendi siue potentia elicitiua aut ꝓncipiū elicitiuū alicuius pductionis ē illud q̄ necessario ⁊ p se requirit ad illā pductionē. Et q̄ essentia diuina requirit ad generationē actiuā ⁊ passiuā. ideo ipa est rō eliciendi istas pductiones tam actiuas q̄ passiuas. Sed quia ipa a nulla istarū realiter distinguitur ⁊ semp inter ꝓncipiū ⁊ ꝓncipiatum est realis distinctio iō essentia nō ē ꝓncipium q̄ agit sed est ꝓncipium quo ⁊ ratio agendi. ¶ Contra tamen istū modū loquendi arguitur quia qua ratione ipe dicit q inter ꝓncipiū q̄ agit ⁊ ꝓncipiatū debet esse distinctio realis. pari ratione ⁊ ita rationabiliter dico sibi q distinctio inter eēntiā ⁊ psonā producta erit insufficiens ad saluandum q essentia aliquo modo sit ꝓncipiū filij cuz sicut ipe dicit q illa nō sufficit ad saluandū q eēntia sit ꝓncipium q̄ agit. quare ⁊c. ¶ Unde contra istū modū loquendi pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est q ad hoc q aliquid sit aliquo modo ratio pducēdi

sine potentia elicitiua aut ꝓncipiū elicitiuuz alicuius ꝓductionis nō sufficit ꝙ necessario ꝛ ꝙ se requiraꝯ ad illā ꝓductionē sed vltra hꝫ requiritꝫ ꝙ sit realiter distinctū a ꝓducto per illā ꝓductionē. Patet quia ipsemet ꝓcedit ꝙ ꝓprietas ꝑsonalis nō est ꝓncipiū generatōis ꝓpter istā rationē. quia nihil est ꝓncipiū elicitiuū suiꝓpius ꝛ tamē ꝓstat ꝙ ipa requiritꝫ necessario ad generationē. Igitꝫ sequitꝫ ꝓpositū

Scōa est ꝙ in diuinis nihil est ꝓncipiuz quo ꝓductiuū filij sine etiā potētia aut aliq̄ modo ratio generandi nisi ꝓncipiū qō ꝓducit. Patet ex ꝓdictis. Et similiter quia nihil debet dici ꝓncipiū sine potētia sine ratio generandi nisi illud qō potest generare ꝛ ꝓncipiare. quare ꝛc.

Tertia est ꝙ essentia diuina nō est ꝓncipiū quo ꝓductiuū filij nec aliq̄ modo ratio sine potētia generandi. Patet et sequitꝫ ex ꝓmissis.

Quarta est cōtra Ockā ꝛ alios quos ipe sequitꝫ. ꝙ ꝑsonalis ꝓprietas est ꝓncipiū ꝓductiuū ipius filij ꝛ est ratio et vera potentia generandi. Patet quia ꝑsonalis ꝓprietas sicut paternitas vel generatio ē oīnibꝫ modis idē ꝑsone patris ꝛc. Sed patꝫ est ꝓncipiū ꝛ potētia ꝛ ratio ꝓducēdi quia ē illud quod ꝓducit ꝛ etiā aliqualiter pōt concedi ꝙ est ꝓncipiū quo. quia seipso sine alio ꝓncipio quo ipe ꝓducit. quare ꝛc. ꝛ sic patet ꝓclusio.

Tertia ꝓclusio est ꝙ ꝓcedendū est a catholicis solam ꝑsonā esse potentiā generandi in diuinis. Et ista sequitꝫ ex ꝓdictis Unde dico ꝙ sola persona patris ē potētia actiua generandi ꝛ sola ꝑsona filij est potentia passiua generandi. Patet quia illi soli cōuenit vt sit potentia actiua generandi quod pōt actiue generare ꝛ soli illi etiā cōuenit vt sit potentia passiua generandi quod pōt passiue generari sed soluz pater pōt generare in diuis ꝛ solus filiꝰ generari sicut ponit fides catholica igitꝫ ꝓclusio vera.

Unde patet ꝙ potētia generandi actiue nō pōt cōmunicari filio a patre. patet quia filius nō pōt aliquid generare in diuinis. Q aūt ita sit solū tenendū est ꝓpter auctoritatē scripture nec ꝑt ad hoc fieri euidēs ratio. Tamē sanctꝰ Thomas ꝑ aliquas rōnes nititꝫ ꝓbare ꝙ nō possunt esse plures filij in diuis sed Ockā ostendit eas nō valere ꝛ facit alias sed etiaz facile esset eas soluere. Ideo hoc solū tenendū fidei auctoritate.

Scōo patet ꝙ potētia generandi passiue pōt cōicari ꝛ de facto cōicatꝫ filio a patre quia filiꝰ habet a patre vt sit potentia generādi passiue ꝛc. ꝛ hec de tertia cōclusione.

Ꝺ Sz ꝓtra ꝑdicta arguitꝫ ꝓmo cōtra ꝓmā ꝛ scōam cōclusiōes simul quia si potētia actiue generandi sit vera potentia vt dicit ꝓma ꝓclusio. ꝛ illa solū ē in patre ꝛ nō in alia ꝑsona vt dicit tertia ꝓclusio. sequitꝫ ꝙ aliqua ꝑfectio simpliciter sit in patre que nō est in filio sicut arguit scōa ratio ante oppositū. q.

Cōfirmaꝯ qz si pater potest generare ꝛ nō filiꝰ ergo aliq̄d potest patꝫ quod nō potest filius ꝛ ꝓ ꝓsequēs nō sunt eq̄ potentes nec quilibet oīpotens. sicut ibidem arguebaꝯ.

Scōo arguitꝫ cōtra scōaz cōclusionē ꝑ rationē sancti Thome quia illud est potentia generatiua siue ꝓncipiū generandi in quocūq̄z generante in quo genitum assimilaꝯ generāti sicut homo genitus est similis homini generāti in natura humana cuiꝰ virtute homo potest generare hominē sed in essentia tantū filiꝰ dei assimilaꝯ patri generanti. igitꝫ ꝛc.

Tertio arguitꝫ ad idē ꝑ rationē Scoti. quia si deꝰ ꝑ impossibile generaret aliū deū ꝛ aliꝰ tertiū deitas esset ꝓncipiū illiꝰ ꝛ nō relatio igitꝫ ꝛ nūc cū deus generat aliū qui est idē deus. Antecedēs reputat notū ꝛ ꝓsequētia ꝓbaꝯ. qz quicḋ est ꝑfectionis in ꝓncipio ꝓductiuo nō tollit ab aliquo rationē ꝓncipij ꝓductiui sed cōicare se in idēptitate numerali ꝓducto videtꝫ esse ꝑfectionis in ꝓncipio ꝓductiuo. quare quarto arguitꝫ quia ꝫm Hyla. quinto de trini. ꝛ allegat magister di. v. Natiuitas dei nō potest eā ex qua ꝑfecta est nō tenere naturā. certum ē aūt eā nō ex alia natura cꝫ diuina ꝑfectam esse. ḡ natura diuina ꝓncipiū est ex q̄ est natiuitas filij.

Itē magister dicit ibidē ꝙ patꝫ nō est potēs gignere. nisi natura. eiꝰ potentia eīn natura ē vel eēntia quare ꝛc.

A Ad ꝑdicta respōdetꝫ.

Ad ꝓmā dico ꝓmo ꝙ loquendo de virtute sermonis ꝛ ꝓprie nō est cōcedendū ꝙ potētia generādi actiue sit in patre sed magis ꝙ sit in filio. ꝓz quia eē in aliq̄ ꝓnotat aliquā distinctionē sz pater ꝛ potētia generandi actiue sunt oīnibꝫ modis idē ido sicut patꝫ nō ē in ꝑe sic potētia generādi actiue nō est in ꝑe sz bñ est in filio sicut patꝫ est ī filio ꝑ circūincessionē ꝛc.

Scōo dico ꝙ loquēdo ad bonum sensum ꝛ ꝛ ꝓprie ꝑt ꝓcedi ꝙ potētia generādi actiue sit in patre ꝛ nō in filio. i. pater ꝛ nō filiꝰ.

Tertio dico ꝑ materia ꝓsequntie ꝛ ꝓsequētis ꝙ ꝑfectio simpliciter duplicitꝫ potest sumi. Uno modo ꝑ

aliqua pfectione que est simpliciter summa z infinita carēs oīmi impfectōe z oīmi impfectioni incōpossibilis. Alio modo p aliq̄ pfectione que ē in q̄libet simpliciter pfecto. seu vere ꝓuenit cuilibet simpliciter perfecto.

¶ Quarto dico q̄ p̄mo modo potētia generandi in diuinis seu q̄libet relatio est pfectio simplicit ꝛ nō scōo mō. quare ꝛc. ¶ Et si dicatur q̄ saltē ſm p̄mū modū aliq̄ est pfectio simplicit in patre que nō eēt in filio ¶ Ad ꝟ respondet Ockam dupliciter. vno mō ꝓcedendo ꝓsequēs q̄ sic accipiendo pfectionez simpliciter nō est incōueniēs. alio mō negādo ꝓsequētiā vñ nō sequit paternitas nō est in filio z paternitas est pfectio simpliciter. ergo aliqua pfectio simpliciter nō est in filio. sicut nō sequit paternitas nō ē in filio z paternitas ē essentia ergo eētia ñ ē in filio. ¶ Ad ꝓfirmationē ꝓcedo illud ꝓsequēs q̄ aliq̄d p̄t pater qđ nō p̄ōt filꝰ. i. aliq̄d p̄ōt pducere qđ nō p̄ōt pducere filꝰ. ꝛ nego ꝓsequētiā ergo nō sunt eque oīpotentes vel g̃ nō quilibet est oīpotens z rō alias dabit quādo tractabo ō equalitate psonaꝝ ꝛc. ¶ Ad scōam negatur maior z licet ipa forte eēt vera in creaturis i ꝓposito tñ nō habet veritatē eo q̄ p̄ncipiū p̄ductiuū quo debet ee realiter distinctuz ab eo cuiꝰ est p̄ncipiū. qđ nō p̄ōt esse in ꝓposito. quia i illo in quo pater assimilat seu potius idēptificat filio nullo mō distinguit ab eo.

¶ Ad tertiū patet q̄ quicq̄d sit de antecedēte. ꝓsequētia nō valet. q̄ illa iposteſi ꝓcessa essentia diuina distingueret realit a pducto vt patet. nō sic aūt in ꝓposito. ¶ Et ad pbationē dico q̄ nō est pfectionis in aliq̄ p̄ncipio pductiuo esse aliq̄ modo p̄ncipium eiꝰ quod ab ipo ē indistinctū. Hā hoc est ipossibile et excludit oīno rationē p̄ncipij z p̄ncipiati. q̄re ꝛc. ¶ Ad quartū dico ad auctoritatem Hylarij z ceteras similes sicut docet magister ibidē q̄ natiuitas ē pfecta ex natura. id ē et patre qui ē eadē natura cū filio. Et ad auctoritatē magistri dico q̄ magister nō intendit aliud nisi q̄ pater nullo alio sed seipo p̄ōt gignere. z ꝟ est verꝝ ꝛc. ¶ Sed huic expositioni videt ꝟtrariū quod dicit Ank. li. de pces. spūs sancti. asserens spiritū sanctū ꝓcedere ō diuinitate patris z nō de paternitate z addit q̄ opinio q̄ dicit q̄ nō ꝓcedit de diuitate sed de p̄nitate parenti fatuitate se suffocat. Respondeo q̄ ꝟba ista z alia multa q̄ iste ponit nō sunt vera de ꝟtute sermonis imo sua improprietate se suffocant si tamē forte illa fuisset opinio Ank. nō eēt vis nec mꝰtū oportet ī̄sistere expositōi i ꝟbis suis. iō trāseo. Laboret q̄ afficiunt eiꝰ dictꝫ. Et ꝟ de scōo articꝰlo ꝛc.

O ¶ Quantū ad tertiū articulū in q̄ videndum vtrū in diuīs debeat ꝓcedi eē generationē p̄prie dictā alicuiꝰ rei. ¶ Ponā tres conclusiones z eas declarabo. Deinde arguam ꝓtra p aliq̄s rōnes z ad eas rñdebo. ¶ Prima ꝓclusio est q̄ in diuinis debet cōcedi esse generationē p̄prie dictā. ¶ Scōa ē q̄ in diuinis nō debet ꝓcedi esse generationē successiuam. ¶ Tertia ē q̄ in diuīs debet ꝓcedi esse generationē eternā. ¶ Prima ꝓclusio pbat q̄ vere z p̄prie pater in diuinis generat filiū igit ꝓclusio vera ꝓseq̄ntia clara z antecedēs est articꝰ fidei. Aliq̄ aūt nituntꝰ ad pbandū generationē in diuīs nō solū auctoritate sed etiā rōne sicut Scotꝰ li. j. ꝫ Ockam oñdit rationes suas nō valere nec ꝓcludere. Jō breuiter dico q̄ p nullā rōem naturalē pbari p̄t plures eē psonas in diuīs ꝫ q̄ sint plures p sone quaꝝ vna ē pater z alia filiꝰ z q̄ filiꝰ vere generet a patre tenendū est sola fide. quare ꝛc. ¶ Scōa ꝓclusio pbat quia nulla generatio est successiua in qua illud qđ generatur simul totaliter pducit z nō ps post ptem ꝫ filius in diuinis simul totaliter pducit z ñ ps post ptem igit ꝓclusio vera. Cōsequētia clara z maior nota p quid nomīs sed minor est ꝓcedenda ſm fidē igit ꝛc. ¶ Tertia ꝓclusio pbat q̄ ipossibile est aliquid realiter idem cū diuina eētia esse nō eternū sed taz filius q̄z generatio in diuinis est realiter diuina essentia. igit ꝓclusio vera. Cōseq̄ntia est clara z antecedēs certū. Nec est aliquo modo difficile videre q̄ pductū possit eē coeuū producenti quia etiā in creaturis agens creatū qđ nō agit p motū sicut corpꝰ luminosuz pduc in īstanti z p ꝓsequēs si eternalit eēt eternaliter pduceret sicut declarat btūs Augustinꝰ. vj. de trini. c. j. q̄re ꝛc. ¶ Sed ꝓtra p̄dictas cōclusiones sunt aliq̄ difficultates z p̄mo ꝓtra p̄mā ꝓclusionē. sicut arguit in scōa rōe ante oppositū videt eē diffinitio generatiōis q̄ est q̄ generatio ē pductio alicuiꝰ de nō esse ad esse ꝟ aūt deo nō p̄t ꝓuenire g̃ in diuīs nō p̄ōt ꝓuenire diffinitio generatiōis p̄prie dicte q̄re ꝛc. ¶ Scōo arguit sic q̄ oīs generatio ē mutatio ꝫ i deo nō ē mutatio igit nec generatio. Cōseq̄ntia ptz z maior apparet q̄ ibi p̄dicat genꝰ de sua spē. Hā generatio est spēs

mutationis scdm omnes philosophos ⁊ minor patet Jacobi primo. Apud quem non est trāsmutatio ⁊c. Et similiter magister dis. viij. probat ꝙ solus deus est immutabilis et ꝑ ꝯsequēs ingenerabilis qꝛ a quo negat̄ genus ⁊ species. quare ⁊c. ¶ Tertio arguitur ꝯtra scdam ꝯclusionē qꝛ om̄is generatio est successiua vel subita seu instantanea. Nā int̄ ista nō videt̄ esse mediū sed generatio in diuinis nō est subita vel instantanea cū ip̄a sit eterna vt dic̄ ꝯclusio tertia nullū aūt eternū est instantaneū Jgit̄ est successiua ⁊ habetur ꝓpositū ⁊c. ¶ Quarto arguit̄ ꝯtra tertiā conclusionē quia nihil qd̄ est p̄us alio est sibi coeternū sꝫ pater est prior filio ergo nō est sibi coeternus ⁊ ꝑ ꝯsequēs generatio nō est eterna Cōseq̄ntia clara ⁊ maior videt̄ nota quia prius ⁊ posterius nō sunt simul sꝫ om̄e quod est p̄us alio est aliquādo sine eo in aliquo signo p̄ori in quo nō est aliud. Et minor patꝫ quia om̄e generans est p̄us genito saltē p̄oritate originis. q̄re ⁊c. P ¶ Ad istas difficultates rn̄det̄ Uñ ad p̄mā notandū ē ꝙ isti termini trāsmutatio. factio. ꝓductio. generatio. spiratio. habēt diuersas rōnes ⁊ ꝯnotationes. Nā isti factio ⁊ trāsmutatio ꝯnotāt ꝙ res capiat eē de nouo. trāsmutatio aūt vltra factionē ꝯnotat subiectū p̄suppositū ⁊ sic oīs trāsmutatio est factio vl̄ simplicit̄ vel ſm q̄d nō tamē ecōuerso quia creatio non est ꝓprie trāsmutatio. Et isti termini nō admittunt̄ ī diuinis vt patet. De istis aūt terminis causa causatū causalitas vtrū in diuinis admittant̄ diuerse int̄ doctores locutōes inueniūtur. vñ magister dist. v. loquēs de generatōe in diuinis dicit. genito gignēs non gignenti genitū causa est vt sit ⁊ deꝰ sit. ⁊c. Jdeo licet isti termini nō sint in hac materia assueti nō est tamē incōueniēs ip̄os ad bonū sensuꝫ cōcedi. Jsti aūt termini ꝓductio generatio spiratio nō ꝯnotant ꝙ res sit de nouo sꝫ solū ꝙ vnū sit ab alio. ⁊ est ꝓductio genꝰ ad generationē ⁊ spirationē. Et sic isti termini ꝯceduntur in diuinis. Quid aūt intersit inter generationē ⁊ spirationē alias patebit. ¶ Ex p̄dicto notabili sequunt̄ aliq̄. ¶ Primo sequit̄ ꝙ nō oīs generatio ꝓprie est ꝓductio de nō esse ad esse. patet qꝛ nō om̄e genitū habet eē pꝰ nō esse. Uñ hoc nō oportet vbi genitū est eadem natura siue eadē essentia cuꝫ generante qd̄ in solo deo est possibile. ¶ Scdo sequit̄ ꝙ illa descriptio generatio est ꝓductio de ñ eē ad esse nō est vniuersaliter bona descriptō generationis ꝓprie dicte. sed solū generatōis creature vel magis quedā differentia generationis tp̄alis ⁊ eterne. ¶ Tertio sequit̄ ꝙ nō vniuersaliter nec oīno sicut se habet corruptio ad nō esse sic se habet generatio ad eē patet quia de generatione eterna que est ꝓductio alicuius absqꝫ nō esse p̄cedente nō est illud verū sed si debeat habere veritatē hoc est p̄cise de generatione noua. Et sic patꝫ respōsio ex hijs ad tertiā rationē ante oppositū questionis ⁊c. ¶ Quarto sequit̄ ex predictis ꝙ generatio nō vniuoce sed equiuoce dicit̄ de generatione in diuinis ⁊ de generatione in creaturis Patet quia nō conueniūt in diffinitione vt satis apparet ex dictis ⁊c. similiter nō conueniūt in genere. quia omnis generatio in creaturis est transmutatio nō aūt in diuinis vt patebit ⁊c. ¶ Ad scdam nego maiorē ⁊ dico ꝙ mutatio ñ est genus ad omnem generationē sed solū ad eā que ē in creaturis nec generatio ī diuinis est species mutationis vt bene ꝓbat ratio. ¶ Sed quia ī ista ratione tangit̄ ꝙ solus deus est īmutabilis sicut tractat magister dist. viij. ¶ Q

¶ Jdo gr̄a huiꝰ distinguo h̄ ꝙ mutatio duplicit̄ accipit̄ Uno mō large ⁊ īproprie Alio mō stricte ⁊ ꝓprie. Large eī ⁊ īproprie dr̄ aliq̄d mutari qd̄ hꝫ eē post nō eē vl̄ ecōuerso et ista mutatio vocat̄ a Damasceno v̄sio. Alio mō accipit̄ mutatio stricte ⁊ h̄ ē dupl̄r l̄ ꝓprie vl̄ ꝓprijssime ꝓprie ē mutatio qñ aliq̄d recipit aliq̄d qd̄ p̄us ñ habuit. ⁊ sic si materia crearet̄ sub forma ip̄a materia diceret̄ mutari qꝛ eēt sub forma ⁊ p̄us ñ fuissꝫ sub ea sil̄r si totū ꝯpositū annihilaret̄ ip̄a materia diceret̄ mutari nō solū qꝛ ñ est postq̄ꝫ p̄us fuit sed etiam qꝛ non haberet formā quā p̄us habuit. proprijssime vero dicit̄ mutatio quādo aliquid manens scdm suā essentiā habet aliquid ip̄ꝫ informās qd̄ p̄us non habuit vl̄ econuerso ita ꝙ subiectū manēs p̄us est sub forma postea sub p̄uatione vl̄ ecōuerso. ¶ Ex hac distinctione sequunt̄ alique ꝓpositiones ¶ Prima est ꝙ quolibet p̄dictorū modorum deꝰ ē īmutabilis. ¶ De p̄mo modo patꝫ qꝛ deꝰ est necesse eē. si em̄ ñ eēt necesse eē esset aliquid p̄us eo quod posset facere ip̄m post non esse ⁊ per ꝯsequens nō esset deꝰ. De scdo mō ptꝫ ꝑ idē De tertio mō ptꝫ qꝛ ens simplicit̄ īfinitum nullo modo ꝑfici potest sꝫ ē ens infinitū ⁊ infinite ꝑfectum simplicit̄ siue hoc pos-

sit euidenter naturali ratione ꝓbari siue nō. z ꝓ ꝯsequens nō potest ꝓfici quacūq; forma z ꝓ ꝯsequens nec mutari de ꝑuatione ad fōrmā vel ecōuerso Et sic ptz ꝓpositio z itelligit ō mutatōe de ꝑ se q̄ aliq̄d mutat i sua natā i trinsecez nō de mutatōe de ꝑ accidens q̄ deꝰ dicerek mutari ꝑ cōmunicationē idiomatū ꝓpter mutationē nature assumpte. ¶ Secūda ꝓpositio est q̄ solus deus ē imutabilis ꝑmo modo. patet qz deus illo modo est imutabilis z nihil aliud a deo est imutabile illo modo quia deus in ꝓncipio oīa ꝓduxit ita q̄ nihil ante fuit in rez natura ꝓter deum cuius hoc nō possit euidenter ratione naturali ꝓbari ꝫ hoc sola fide tenendū ē. ¶ Tertia ꝓpositio quā pono ꝓbabiliter ē ista q̄ aliqua creatura ē vl esse potest imutabilis secundo z tertio modo. patet quia aliqua ē vl esse pōt que nullius ē receptiua sed tantū est receptibilis in alio. Igit ꝛc. Consequentia patet. z antecedēs apparet quia aliter esset ꝓcessus in infinitū. Nam accipio. a. creaturaz si ergo. a. pōt aliquid alterius rationis recipere tunc quero de illo sicut de ꝓiori. si pōt aliquid recipere vel nō si non ergo ꝓpositū. si sic quero de illo alio recepto sicut de ꝓiorib z sic vel erit ꝓcessus in infinitū vel stabitur ad aliquid quod nihil pōt recipe nec ꝑ ꝯsequens mutari aliquo illoꝝ duoꝝ modoꝝ. vnde licet ista ratio apparenter ꝯcludat bene tamen scio q̄ nō demōstrat. ¶ Ex ipa aūt si vera sit sequit hec quarta ꝓpositio q̄ nō solus deꝰ est imutabilis ꝑmo z tertio modo patet clare.

¶ Ex p̄dictis apparet q̄ ista ꝯsequētia nō valet boc est in aliquo loco in quo ꝑus nō fuit ergo mutat localiter. Patz qz deꝰ in ꝓncipio mōi fuit in aliq̄ loco in q̄ ꝓius nō fuit nec ꝓpter hoc fuit mutatꝰ qz hoc fuit ꝑ nouā ꝓductionē loci. vñ talis ꝯsequntia nō valet vbi fieret noua ꝓductio vel etiā localis mutatio loci sicut si turri īmota moueat aer circūstās ꝛc. ¶ Scōo patet q̄ ista ꝯsequntia nō valz ō boc verificant termini accidentales g̃ est receptiuū accidentiū. Apparet clare de ꝫ ꝛc. et sic patet ad rōnez ꝛc. ¶ R Ad tertiā rōem dico aliqs ꝓpositōes. ¶ Prima ē q̄ generatio in diuis nec ē ꝓductio successiua nec subita. patet qz vbi ē ꝓductū indiuisibile ibi nō ē ꝓductio successiua z vbi ē ꝓductio eterna nō nō est ꝓductio subita. ¶ Scōa est q̄ generatio in diuis nō est ꝓductio instātanea loquēdo de instanti tpis. sequit ex p̄dicta. Tertia est q̄ generatio in diuinis est ꝓductio ꝓtinua. patet qz filiꝰ semp z sine interruptōe gignit a patre. ¶ Quarta ē q̄ generatio in diuinis ē ꝓductio instantanea loq̄ndo de instāti eternitatis qz est ꝓductio eterna. Vñ si q̄ratur quid est instans eternitatis dico q̄ ipa eternitas que deus est. ē instans eternitatis. ¶ Que ideo dicitur instans quia sicut instans tempis si eēt esset totū simul nec in eo esset ꝑius z posterius. sic ipa paternitas tota simul sine successione ꝓris z posterioris existit.

¶ Ex hijs patet q̄ ista cōsequentia nō valet filius dei est in isto instanti nec ante fuit nec post erit. ergo incipit esse vel desinit esse. patet de instanti eternitatis ꝛc. ¶ Scōo patet infatuata subtilitas quoꝝdā dicentiū q̄ cōtradictoria sunt vera in eodē instanti eternitatis. hoc em̄ clare falsuz est. quia sicut ad cōtradictoria esse vera in eodē tempe requirit quodlibet esse verū in toto illo tempe aliter nō eēnt cōtradictoria sic ad ipsa eē vera in istanti eternitatis requireret quodlibet eē verum eternaliter quod manifeste implicat ꝛc

S ¶ Ad quartā rationē aliqua sunt notanda. ¶ Unde ꝑmo notandū est q̄ hic est vna difficultas scz vtrū cuius pater nō sit ꝓior filio duratione debeat ꝯcedi ꝓr aliqua alia ꝓritate Et quantū ad hoc ē int doctores discordātia ñ tā realis q̄ verbalis. Oēs ei in h̄ cōcordāt q̄ pater est principiū filij z filius originatur a patre sed in hoc discordant q̄ alij dicunt q̄ ista nō sufficiunt ad hoc q̄ cōcedatur ꝓritas in diuis. Alij dicunt q̄ sic. Et quantū ad hoc magis innitendū est auctoritatib q̄ rōnib quia ad neutrā partez potest ratio sufficiens inueniri sed magis consistit in modo loquendi. ideo dico breuiter q̄ vere z realiter pater est ꝓior origine ipso filio. quia per esse ꝓior origine hic nihil aliud intelligo nisi q̄ a patre originatur filius. siue q̄ pater est principiū originis filij. excludendo alias significationes huius termini ꝓrius. de quibus dicaz inferius. Et sic clare patet veritas illius. ꝛc. ¶ Scōo notandum q̄ adhuc circa hoc est alia difficultas an ꝓcesso q̄ pater est ꝓior origine filio. debet concedi q̄ pater sit in aliquo signo ꝓri nō nature vel durationis ꝫ originis in quo nō sit filiꝰ. Et de ꝫ hic tenet Scotꝰ q̄ sic sic̄ ptz in multis distinctōib z q̄stionib ꝓmi libri. vñ ipe imaginatur q̄ sicut sunt instantia temporis ita sunt instātia vel signa nature z origis. Et

ponit istum ꝓcessum q̄ in ꝑmo instanti ori/ginis sunt oia cēntialia sicut deitas intelle/ctus.actus intelligendi.ꝛ actus volēdi. In secundo signo originis pater generat filium In tertio ꝓducit spiritū sanctū ꝛ totus iste or do originis complet in ꝑmo instanti nature ꝛ in secundo instanti nature intellect⁹ diui/nus ꝛ voluntas ferunt respectu obiectoꝝ se cundarioꝝ.ita q̄ iste est ordo q̄ cēntialia sūt ꝑdicamenta notionalibꝫ ꝛ notionalia sunt ꝑdicamenta cēn tialibꝫ includentibꝫ respect⁹ ad extra. ¶ Hec est imaginatio ꝑdicti doctoris quā declarat in diuersis locis. Sed q̄nis forte aliqua istoꝝ dictorū possent bene intelligi sic.s. intel ligendo q̄ cēntia est aliquo modo prior ꝑso nis quia cōmunior vel aliquo tali mō. Mo dus tamē loquēdi est simpliciter falsus ꝛ ni mis abusiu⁹. Nec est facile declarare que res sint illa instantia vel signa.sed nolo hic insi/stere. Qui aūt voluerit hoc reprobare vide/at Ockam di.ix.ꝑmi libri questione tertia.

T ¶ Tertio notandū circa declarationez ꝑdictoꝝ q̄ diuersi sunt modi ꝓioritatis ꝛ po/sterioritatis sicut patet in ꝑdicamētis ꝛ.v. me thaphisice cap'o de ꝓori qđ longū est nume rare ꝛ distinguere tamē inter alios isti vidē/tur esse magis famosi scz ꝓus duratione pri us natura.ꝓus causalitate.ꝓus cōitate. ꝓus dignitate.ꝓus ſm locū. ¶ Prius aūt durati one est ꝓprissime ꝓus ſm ꝑhm in ꝑdicamen tis.ꝓus natura est illud qđ potest eē sine po/steriori sed nō ecōuerso.vt patet q̄nto metha phisice vnde ſm ꝑhm materia est ꝓor natu/ra ipa forma ꝛ subiectū suo accidēte saltez se parabili ꝛ ptes toto.ꝓus causalitate est cau/sa respectu sui causati ꝛ sicut dicit ꝓus causa litate ita posset dici ꝓus ꝓductiuitate. Et pa tet distinctio hmōi ab alijs ꝑdictis.quia ſm ꝑhm causa ꝛ causatū aliq̄n sunt simul dura tione nec oportz q̄ causa sit ꝓus natura suo causato. Et ſm aliquos pater in diuinis est ꝓor filio ꝛ tamen nec duratione nec natura. Prius cōmunitate est illud a quo nō ꝙuerti tur subsistendi ꝙsequētia. Prius dignitate ē oīne perfecti⁹ respectu impfectioris. ꝛ hoc si ue ex natura rei sive ex voluntate humana si cut rex est ꝓor comite ꝛ comes milite. Prius ſm locū cōtingit dupliciter vel per compa/tionē ad aliquid quod naturalit̄ est primū aut ad aliquid qđ statuit̄ primum. ꝑmo mo do ignis est ꝓor aere ꝛ aer aqua. ſcō modo idem etiā respectu eiusdem potest esse prius ꝛ posterius ꝓpter diuersa que statuunt̄ esse ꝑ ma sicut vult Aristotiles quinto methaphi sice. ¶ Istis ꝑmissis pono aliquas ꝓpositi/ones de cōparatione predictoꝝ modoꝝ ꝓ/oritatis ꝛ posterioritatis. U ¶ Prima est q̄ alicui eidez cōpetunt diuersi modi pri oritatis sicut idem respectu eiusdē p̄ potest eē prius duratione natura causalitate ꝛ digni/tate. vt patet de celo respectu alicui⁹ noui ef/fectus producti ab eo ¶ Secunda est q̄ idē respectu eiusdem diuersis modis prioritatis potest esse ꝓus ꝛ posterius.patet de materia ꝛ forma toto ꝛ parte. ¶ Tertia est q̄ aliqua sunt ordinata ſm prius ꝛ posterius in quib⁹ ꝓprie dicit̄ q̄ prius est in aliquo priori in quo nō est posterius. Patet de ordinatis ſm pri/us ꝛ posterius quib⁹ correspondet aliqua ex trinseca in quibꝫ ordinant̄ sicut ꝓus ꝛ poste/rius ſm tempus ꝛ ſm locū ordinant̄ ſm ali qua extrinseca qtia scilicet aliqua pars tem poris correspondet priori ꝛ alia posteriori et similiter alius locus correspondet priori et alius posteriori vnde solum in talib⁹ est illa locutio vera. Et de sic ordinatis scōm tem/pus vel durationē debēt concedi precise dis tincta instantia vel signa ꝛ de ordinatis ſm locū concedi distincta loca. ¶ Quarta ꝓ/positio est q̄ aliqua sunt ordinata ſm prius ꝛ posterius in quib⁹ nō ꝓprie dicit̄ q̄ prius ē in aliquo priori in quo nō est posterius. Pa tet de ordinatis scōm prius ꝛ posterius qui bus nō correspondēt aliqua extrinseca in q̄ bus ordinētur sicut deus est prior creatura causalitate natura dignitate supposito q̄ nō eēt tempus aut locus imo oīni alio extrinse/co circūscripto In talibꝫ ergo nō est ille mo dus loquendi ꝓprius nec in talibus est ratio nabile querere vtrū posterius sit in priori vl̄. nō Et si recipiat̄ talis modus loquendi.tūc debet concedi q̄ posterius est in suo priori ꝛ nō prius in aliquo priori sicut materia est ꝓ/or natura ipsa forma ꝛ ipsa forma non est in aliquo priori sed forma est in illo priori. si/militer totum est prius perfectione ꝛ digni/tate sua parte.non tamē potest dari aliquod prius in quo sit totum ꝛ non sit pars sed po/test dari aliquod prius perfectione in quo sit pars ꝛ non totum scilicet ipsummet totū cē. Sic ergo patet contra Scotum q̄ licet pater sit ꝓor origine filio pater tamē nō ē in aliq̄ signo ꝓrio in q̄ nō sit fili⁹ nec ē aliq̄ tale signū vel instās.sed fili⁹ bñ est in aliquo pri/

ori in quo nō est pater. scz in ipomet patre in quo nō est pater. quare ꝛc. ¶ Sed ad huc circa illos modos priorit̄is ꝛ posteriorit̄is videndū est qui reperiantur vel nō in diuīs. Et de hoc pono aliq̄s ꝓpositiones.

¶ Prima est q̄ p̄mus ꝛ secundus nullo modo possunt reperiri in deo per respectū ad īra. patet quia oīa ibi sunt simul duratiōe ꝛ natura vt patet. ¶ Secunda est q̄ nec q̄ntus nec sextus possunt reperiri in deo. patet q̄ ibi nihil est ꝓfectius alio vel dignius sed quicq̄d est ibi est infinite ꝓfectū. Similiter ibi nihil est īalio tanq̄ in loco ꝛ illo mō quo deus est in loco quicq̄d est ibi est in eodē loco. ¶ Tertia ꝓpositio est q̄ secūdus modus p̄oritatis. scz priorit̄as causalitat̄ extendendo p̄oritatē causalitatis ad priorit̄atez ꝑductiuitatis reperitur in diuinis. patet quia attribuitur patri respectu filij ꝛ vterq̄ respectu spiritussancti. Et ista priorit̄as vocatur p̄oritas originis. ¶ Ex hoc patet ꝯtra Ockā q̄ paternitas est p̄or origine filiatione. Naz pater ꝛ paternitas sunt oīnib⁹ modis idem. quare ꝛc. Et sic nō est verū q̄ dicit q̄ filiatio nō originatur a paternitate nec est prior origine filiatione. sed est solū prior filiatiōe. q̄ est ꝓprietas patris qui est prior filio. cuius ꝑ ꝓprietas est filiatio ꝛc. ¶ Secundo patet q̄ iste modus p̄oritatis in diuinis soluz habet locū inter personā ꝛ psonalē ꝓprietatē. ꝛ nullo modo inter essentiā ꝛ psonā seu relationez patet clare intuenti ꝛc. ¶ Quarta ꝓpositio ē q̄ etiā q̄rt⁹ mod⁹ priorit̄at̄. s. p̄oritas cōitatis reperit̄ in diuinis. patet quia talis priorit̄as nō est nisi ꝯsequētie nō ꝯuertibilitat̄. ꝛ h̄ aliquo modo est in diuinis scz in essentia respectu persone vel relationis. q̄ bene sequit̄. a. est pater. ergo. a. est eēntia ꝫ nō ꝯuertit̄ quia nō sequit̄. filius est eēntia ergo filius ē pater ꝛ sic eēntia est cōmunior q̄ persona ꝛc. ¶

¶ Et hūjs sequunt̄ aliqua. ¶ Primo sequitur q̄ diuina eēntia ꝛ intellectio vel volitio diuina quia idem sunt oīnib⁹ modis est aliq̄ modo prior qualibet ꝑsona vel relatione diuina ꝛ hoc priorit̄ate ꝯmunitatis. ¶ Secūdo seq̄tur q̄ noticia diuina creaturarū. siue respectu creature est aliq̄ modo prior q̄libet ꝑsona vel relatione diuina. Patz quia sequitur a. est pat̄ ergo est noticia creature nō ecōuerso. ¶ Tertio sequit̄ q̄ spiratio actiua est aliquo mō prior tā generatōe actiua q̄ passiua. De generatione actiua patet. q̄ oīne generans spirat nō ecōuerso. De generatione passiua etiaz patet quia spiratio actiua est in patre. qui est prior filio in quo soluz est generatio passiua. q̄re ꝛc. ¶ Quarto sequit̄ q̄ taz generatio actiua q̄ passiua est aliquo modo prior spiratione passiua. patet quia tam pater q̄ filius est prior spiritusancto. quare ꝛc. Sic igitur apparet quales modi priorit̄atis debeant concedi in diuinis ꝛ qualiter debēt intelligi. Tunc ergo ex predictis patet respōsio ad formam quarte rationis. ¶ Unde negatur maior. Et ad probationē dicitur q̄ licet prius ꝛ posterius duratione nō sunt simł sed oīne q̄ō est prius sit in aliquo signo priori ꝛc. tamen nō oportet sic esse vbi solum est priorit̄as originis sicut est inter patrez ꝛ filium in diuinis. quare ꝛc. Et hec de tertio articulo ꝛ tota questione ꝛc.

¶ Questio octaua.

A

Circa decimam distinctionem ꝛ alias sequentes in quibus magister agit de ꝓcessione spūssancti eterna. Quero vtrū concedēdū sit spiritūsanctū ꝓcedere a patre ꝛ filio vnica spiratōe siue tanq̄ ab vno p̄ncipio.

¶ Arguit̄ p̄mo q̄ nō. q̄ spūssctūs nō ꝓcedit ꝛ patre ꝛ a filio. igit̄ q̄stio falsa. ꝓña clara. añs ꝓbat̄ q̄ q̄ndocunq̄ aliq̄d ē in se p̄ncipiū sufficiēs ad aliq̄d ꝑducendū ꝑ illō ꝑducere oī alio circūscꝛpto. Ita q̄ oē aliud ad h̄ videt̄ supfluū ꝫ pat̄ est ex se intrinsece p̄ncipiū sufficiens ad ꝑducēdū spm̄sctm̄ q̄ dicere q̄ pater eēt insufficiēs eēt absurdū. igit̄ pat̄ sine filio ꝑt ꝑducere spiritūsanctū. quare ꝛc. Confirmatur q̄ spiritussanct⁹ nō distinguit̄ a filio ꝑcise q̄ ꝑcedit ab eo. igit̄ nulla est ratio quare ꝓcedat̄ ꝓcedere a filio. Cōsequētia patz q̄ ista videt̄ potissima rō ꝛ añs ꝓbatur. quia filius ꝑ filiationez distinguit̄ a spūsctō. igit̄ seclusa spiratōe adhuc haberz vnde distingueretur a spiritusancto ꝛ etiam spiritussanctus ab eo. quare ꝛc. ¶ Scōo sic spūssctūs nō ꝓcedit ab vtroq̄ tanq̄ ab vno principio. igit̄ questio falsa. Cōsequentia est clara. añs ꝓbatur quia si pater ꝛ filius eēnt vnum principium spirans vel p̄dicatū hui⁹ ꝓpositionis supponit ꝑ eēntia vl̄ vna ꝑsona vel ꝑ duab⁹ Nō p̄mū vt patet ex dictis in alia questione nec secundum quia pater et filius non sunt vna ꝑsona. nec tertiū quia tunc sequitur q̄ pater

Questio octaua

ꝛ filius cẽnt aliq̃d vnũ quod nõ essz spũssanctus quod est falsum. Confirmaꝯ p hyla. ij. de trinitate dicentẽ q̃ spũssanctus a patre ꝛ filio auctoribꝫ ꝓfitendꝰ est. ꝛ p ꝓsequens sũt duo auctores nõ vnus spirator. ¶ Tertio sic spiritussancti ꝓcessio nõ est spiratio sed ẽ generatio ergo q̃stio falsa. Consequẽtia est clara. antecedens ꝓbatur quia oñe qđ vere ꝓducitur de substantia patris vere generaꝯ ꝛ eius productio est generatio. sz spiritussanctus ꝓducitur a patre ꝛ de substantia patris sicut filius igitur generatur sicut filius quare ꝛc. Cõfirmaꝯ quia si nõ. hoc nõ est nisi q̃ principiũ ꝓductionis spiritussancti est voluntas ꝛ nõ filij sed hoc nõ valet. tum quia ñ est verũ vt patet ex dictis. tum quia in nobis actus ꝛ habitus voluntatis quorũ principium est voluntas ita naturaliter generanꝯ sicut ipius intellectus quare ꝛc. In oppositꝫ arguiꝯ per magistrũ ꝛ per determinatõez ecclesie extra de sũ. trini. ꝛ fi. ca. li. vj. ¶ In ista questione erunt tres articuli iuxta materiaz triũ argumentorꝫ ante oppositꝫ questionis factorꝫ. ¶ Primus vtrũ cõcedendũ sit q̃ spiritussanctus procedit a patre ꝛ a filio ¶ Secundus vtrũ cõcedendũ sit q̃ spiritussanctꝰ ꝓcedit ab vtroq̃z tanq̃z ab vno principio.

¶ Tertius vtrũ cõcedẽdũ sit q̃ spiritussancti processio sit generatio. ¶ Quantum ad primũ articulũ pono tres cõclusiones et eas declarabo. ¶ Prima ꝯclusio est q̃ spiritussanctus ꝓcedit a patre ꝛ filio eternaliter. ¶ Scõa ꝯclusio est q̃ spũssanctꝰ ꝓcedit a patre ꝛ filio vniformiter. ¶ Tertia ꝯclusio ẽ q̃ si spũssanctꝰ nõ ꝓcederet a filio nõ distingueret ab eo realiꝯ ¶ Prima igiꝯ iter latinos ꝛ grecos est in discordia. tñ illa magz est expedi supponenda q̃z rõne ꝓbanda. Aliq̃ aũt nituntur istã ꝯclusionẽ rõnibꝫ ꝓbare. sz simpliciter dico q̃ p rõnez hoc nõ põt ꝯcludi sz oẽs rationes q̃ ad ꝑ fierent possent facilꝯ solui. iõ solum ẽ tenendũ auctoritate fidei scz ex determinatõe eccl'ie dei nec aliter eã ꝓbo. ¶ Secunda cõclusio ꝓbaꝯ q̃ spũssanctꝰ nõ ꝓcedit a patre ꝓncipaliter sz ab vtroq̃z eq̃liter vt dicit magister igiꝯ ꝛc. Tñ est hic aduertendũ q̃ li vniformiter põt dupliciter intelligi. Uno mõ vt excludit omnẽ ordinẽ in ꝓsonis ꝓducentibus inter se. Alio mõ vt excludit omnẽ ordinẽ in ꝓductione. ¶ Primo mõ dico q̃ pater ꝛ filius nõ spirant oino vniformiter q̃z inter ꝓsonas ꝓducẽtes ẽ ordo originis inter se vt dictum est in alia q̃stione. ¶ Scõo mõ dico q̃ spirãt oino vniformiter ita q̃ spiñsetim in nullo signo ꝛ instanti spirat vna persona in quo nõ spiret alia sicut imaginanꝯ aliq̃. q̃ in aliquo signo originis spiret pater in quo nõ spiret filius. ¶ Si quaeraꝯ an debeat concedi q̃ pater spirat spiritũsanctum ꝓpter originẽ q̃z filius spiret eũ. dico q̃ si per spirare ꝓprius originem nihil aliud intelligaꝯ nisi q̃ pater spirans est ꝓpter originẽ vl' q̃ pater nõ ab alio habet spirare ꝛ filius hoc habet a patre tunc illud est cõcedendũ. ꝛ isto modo intelligunt sancti sicut Augustinꝰ quãdo dicẽ q̃ spiritussanctus ꝓncipaliter ꝓcedit a patre. Similiter Jeronymꝰ ꝛ hyla. quando dicunt q̃ procedit a patre per filium. ꝛ Richꝰ. quando dicit q̃ spiritussanctus procedit a patre mediate ꝛ a filio immediate. intelligunt enim q̃ pater a nullo habet q̃ spiret ꝛ ita principaliter ꝛ nõ per aliud. filius aũt hoc habet a patre quia sibi cõmunicat esse ꝛ spirare ꝛc. quare ꝛc. ¶ Tertia conclusio ꝓbatur quia est vna ꝓpositio conditionalis cuius antecedens ꝛ consequens sic se habent q̃ impossibile est ita eẽ sicut significatur per antecedẽs quin ita sit sicut significaꝯ per cõsequens. igitur ipa est vera Consequẽtia patet quia hoc requiritur ꝛ sufficit ad veritatẽ cõditionalis Et antecedens apparet quia est vna cõditionalis. cuiꝰ antecedẽs est ipossibile vt claz est igiꝯ impossibile est ita eẽ sicut significaꝯ p illud antecedẽs. quare ꝛc. Et ꝑpter cõsimilem rationẽ cõcedo istam si spũssanctꝰ nõ ꝓcederet a filio ipe distingueret ab eo ꝛc. ¶ Tunc circa istã cõclusionẽ aduertendũ q̃ quando doctores querũt vtrũ si spiritussanctus nõ ꝓcederet a filio adhuc distingueret vnus ab alio. Ista ꝯclusio potest habere dupliciter sensuz. Unꝰ est an ꝑcise p hoc q̃ filius spirat spiritũsanctũ ꝛ ipe spiratur a filio. filius distinguitur a spiritusancto. ita q̃ hunc eẽ ab illo sit ꝑcisa ratio distinctionis eorũ. Aliꝰ est vtz ex hoc q̃ spiritussanctꝰ distinguiꝯ a filio possit ꝯcludi q̃ ꝓcedat ab eo. ꝛ hẽt ꝓtra grecos q̃ ꝓcedũt ꝑmũ ꝛ negãt scõm. Et in hoc sensu tractaꝯ illa q̃stio a pluribꝫ doctoribꝫ antiq̃s. sz in ꝑmo sensu tractaꝯ a q̃busdã modernis ꝛ siue illi duo sensus distinguuntur de ẽtute sermonis siue non. tamen de vtroq̃z erit videndum. ¶ Quantũ igitur ad primuz notandũ ẽ q̃ de ꝯstitutõe ꝛ distinctõe ꝓsonarum in diuinis diuerse fuerũt opiniones.

Una fuit q̄ psone seipis distiguunt. ¶ Secunda fuit q̄ p̄cise per relatões reales distiguunt. ¶ Tertia. q̄ primo distinguuntur per ꝓprietates absolutas ⁊ quasi secundario p relationes. ¶ Quarta posset cē q̄ p̄cise distinguerent ꝓprietates absolutas. ¶ Sz circa istas opiniones nolo insistere q̄ vero eas voluerit pscrutari videat Ockam circa distinctionē vicesimāsextā vbi tractat ista materia. verū est tamē q̄ ipe tenet ibidē. ⁊ in pluribus locis in p̄mo libro innitit isti opinioni q̄ psone diuine ꝓstituunt ⁊ distinguunt p relationes originis. vnde dicit q̄ paternitas ⁊ essentia diuina ꝓstituūt p se vnū scz patrē ⁊ sic p paternitatē constituit pater ⁊ distinguitur a filio. ¶ Sed breuiter transeūdo. quia nō reputo multū vtile hic insistere. arguo cōtra hoc sic. quia ad hoc q̄ aliq̄d per se ⁊ ꝓprie cōstituat ex aliquo requirit q̄ illa distinguant aliquo modo. hoc em̄ est euidēs ⁊ hoc etiam ꝓcedit iste doctor. sed pater ⁊ paternitas i diuinis nullo modo distinguunt. quia nihil vere affirmat de vno ⁊ negat de alio vel econuerso plusq̄ de eēntia diuina in quib⁹ scōm ipm nulla est oīno distinctio hoc em̄ videt clarū ⁊ videt sequi ex dictis illius doctoris imo in p̄mo q̄stione tertia ponit istā regulaz q̄ oīs ꝓpositio cōposita ex istis terminis p̄ ⁊ paternitas in q̄ p̄dicat verbū quod est nota distinctionis est falsa de virtute sermonis Jdeo ibidē negat istā. paternitas est i patre. Jgit sequit q̄ nulla rōne potest dici q̄ paternitas ꝓstituitur ex patre q̄ ipe nō concedit vnde miror quomodo tant⁹ doctor talē conclusionē posuit ⁊c. ¶ Secundo notandum magis accedendo ad ꝓpositū q̄ multi conueniūt in hoc q̄ in filio sunt eēntia diuina filiatio ⁊ spiratio actiua. sed isti diuersificant. quia quidā dicunt q̄ essentia ⁊ filiatō tantū ꝓstituūt personā filij ⁊ q̄ spiratio actiua in filio ē quasi aduenticia ita q̄ nō constituit filiū in esse psonali. Alij dicunt oppositum ponentes q̄ tam eēntia q̄z filiatio ⁊ etiā spiratio actiua ꝓcurrūt intrinsece ad psonalitatem filij nec est sibi aduenticia imo si filius nisi spiraret nō remaneret psona eo q̄ careret spiratione que intrinsece ꝓcurrit ad ei⁹ psonalitatem. Alij etiā dicunt q̄ in filio p̄ter spirationē actiuā. que realiter distinguitur a spiritusancto est aliquid sufficiens distinguens ipm ab eo scz ipa filiatio ⁊c. ¶ Sz circa istas opiniones nolo ilisistere quia hoc reputo inutile. qui vero earū reprobationez voluerit videre legat magistrū Bregorij in ista materia. mihi autē sufficit contra ista ratio supra facta. Jdeo breuiter dico q̄ oēs ille opiniones sunt false et ꝓcedunt ex falsa imaginatione. quia sic loquētes imaginant q̄ eēntia diuina ⁊ filius ⁊ filiatio distinguantur ⁊ q̄ eēntia sit quasi materia respectu filiationis ⁊ filiatio sit q̄si forma eius ⁊ q̄ ex vtro q̄z resultat persona ⁊ q̄ sic constituat persona quasi similiter sicut cōpositum substātiale constituitur in esse per suā formā. hoc autē oīno negari debet de persona diuina ⁊ de q̄libet re que est diuina eēntia. quare oēs tales opiniones sunt fugiende tanq̄z veneno/se. ¶ Tertio notandū circa istam materiaz q̄ aliquid esse distinctiuū alicuius potest intelligi dupliciter. vno modo vt per huiusmodi distinctiuū intelligamus aliquid existens extra animā scōm se ab alio distinctuz sicut dicimus q̄ homo per animā suaz distinguitur ab azino ⁊ q̄ vna anima scōm se distinguitur ab alia. Alio modo vt per distinctiuū intelligamus aliquid per quod potest vere cōcludi aliquid ab aliquo eē distinctū sicut dicimus q̄ accidens in sacramēto altaris distinguitur ab alijs per hoc q̄ ipz nō est in subiecto sicut alia accidentia. hoc autē modo dicimus in diuinis q̄ pater distinguit a filio p hoc q̄ ipse a nullo est ⁊ filius est ab eo ⁊ hoc vtiq̄z sic esset etiā si nulla anima hoc cōsideraret. ¶ Ex hoc patet q̄ in p̄mo sensu filius distinguitur a spiritusancto seipo. ⁊ non aliquo suiꝓprie ⁊ fm intransitiuā constructionem loquendo. Quod patet quia filius est p̄sona simplicissima. igit a quocunq̄z distiguit seipo distiguit ¶ Scōo pz q̄ in secūdo sensu filius distinguit a spūsancto nō p̄cise q̄z spiritussanctus ꝓcedit ab eo. Nam filius distinguitur a spiritusancto etiam per hoc q̄ ipse est a patre nascendo ⁊ spiritussanctus a patre nō nascendo sed procedēdo. igitur nō p̄cise per hoc filius distinguitur a spiritusancto q̄ ipse spirat spiritumsanctum. consequentia tenet quia non est idem esse a patre nascendo ⁊ esse a patre nō nascendo ⁊ cetera Et breuiter istud non est aliud dicere nisi q̄ per aliud medium bene concludimus spiritumsanctuz esse distinctū a filio q̄z per istud quia ipse spiritussanctus procedit ab eo. et sic patet declaratio conclusiōis quo ad p̄imum sensum suprapositę distinctionis.

Quantū aūt ad secundū sensum diuersi sunt modi dicēdi. aliq̄ eīm dicūt q̄nō sequitur spūssanct⁹ nō ꝓcedit a filio. ergo nō distinguit ab eo Alij aūt dicunt oppositū diuersis tm modis Hā q̄dā dicūt q̄ facta illa yposteſi spūssanct⁹ z filius eēnt vna psona genita z spirata z p ꝓns nō distinguerētur Alij dicūt q̄ nō distinguerent nō tm qz cōcurrerent in eandē psonā sed qz filius tūc nō esset psona. z mlte tales fantastice ymaginatiōes possent recitari sed trāseo. Uez est q̄ mgr Gregorius ponit istā ꝯclusionē q̄ ista ꝓña est bona spūssanctus nō ꝓcedit a filio ergo nō distinguit ab eo. Quā ꝓbat ꝑmo sic. qz si spūssanctus nō ꝓcederet a filio spūssanct⁹ nō eēt nec essz psona. ꝓña patet z añs patet. qz si spūssanctus nō ꝓcederet a filio spūssanct⁹ non eēt spūssanct⁹ nec donū patris z filij. z ita nec psona. q̄re zc.

Scdo qz filius est p se ꝑncipiū spūssancti ergo si filius nō ꝓduceret spūmsanctū ipe spūssanctus nō ꝓduceret. sed si nō ꝓduceret nō esset igit zc. Tercio si aliq̄ creatura nō ꝓduceret a filio ipsa non ꝓduceret a ꝑre. igit si spūssanct⁹ nō ꝓduceret a filio ipse nō ꝓduceret a ꝑre. z p ꝓns si non ꝓduceret a filio ipse nō essz z p ꝓns a nullo distingueret zc. Sz ꝑa hoc pono aliquas ꝓpositiones. Prima est q̄ illa ꝓña est bona. patet. qz illud añs est ipossibile. z ad impossibile sequit q̄libet. Scda est q̄ illa cōsequētia nō magis valet. spūssanct⁹ nō ꝓcedit a filio ergo nō distinguit ab eo. q̄z ista valeat spūssanct⁹ nō ꝓcedit a filio ergo distinguit ab eo. patz qz vtraq̄ est necessaria ꝓpt rōnem dictā. Tercia est q̄ licet ista ꝓña valet. tm rōnes illi⁹ doctoris nō ꝓbāt ipaz esse bonā. patet qz petunt ꝑncipiū vt patet intuēti. imo eēnt derisorie apō vnū grecuz q̄ negaret spūmsanctū ꝓcedere a filio. Jō miror tales rōnes fieri ab aliq̄ subtili viro.

Quarta ꝓpō est. q̄ licet illa ꝓña valet. tm non est euidens nec pōt euidenter ꝓbari in via de lege ordinata quia illa ꝓña sola fide credit esse bona. qz ꝓcedit añs eē impossibile. z q̄ illud sit impossibile nō est euidenter ꝓbatū. sed sola fide creditum vt patz zc.

Si ꝓo q̄rat vtz ista causalis sit vera. qz filius ꝓducit spūmsanctū ipe spūssanctus distinguit a filio. Dico q̄ sic. qz sicut filius ē cā sibi vt sit q̄quid est extendendo nomen cause largead oē ꝑncipiū ꝓductiuū. sic est sibi causa vt distinguit a quolibet q̄ non est. z hoc sufficit ad veritatē illius causalis Dico tm q̄ eius veritas nō pōt euidēter ꝓbari sicut nec veritas supradicte ꝓdicionalis. etiā ꝓcessa yposteſi q̄ pater z filius z spūssanctus sunt tres psone z vna essentia. Hā ex hoc añcedente non plus sequit euidēter nobis q̄ spūssanct⁹ ꝓcedat a filio q̄z oppositū. vel q̄ pater ꝓcedat a spūsancto zc. Ulterius ad rōnes ꝑdicti doctoris pt faciliter rnderi qz petūt principiū zc. Et hec de ꝑmo articulo.

F

Quantū ad secundū articulū in q̄ videndum vtz ꝓcedendū sit q̄ spūssanct⁹ ꝓcedat a ꝑre et filio tanq̄z ab vno ꝑncipio. ponam tres ꝓclusiones z eas p ordinē declarabo. Prima est q̄ ꝑr z filius ꝓducūt spūmsanctū nō tanq̄z duo ꝑncipia sed tanq̄z vnū ꝑncipiū. Scda est q̄ ꝑr z filius ꝓducūt spūmsanctū nō inq̄ntū distincta ꝑncipia nec inq̄ntū vnū ꝑncipiū Tercia ē q̄ ꝑr z filius n sunt oīno respectu spūssancti sicut respectu effect⁹ creati vnum ꝑncipiū. Prima ꝓclusio ꝓbat̄ p determinationez ecc'lie Extra de sum. trini. z fi. ca. li. vj. vbi dr q̄ spūssanctus eternaliter ex patre et filio. nō tanq̄z ex duob⁹ ꝑncipijs sed tanq̄z ex vno ꝑncipio. nō duab⁹ spiratōib⁹ sed vna spiratōne ꝓcedit. z in fine damnant z improbant oppositum dicētes. quare zc. Dico tm q̄ ista ꝓclusio tenēda est sola fidei autoritate. z nō posset ꝓuinci ratione. etiam ꝓcessa psona z distinctione z ꝓductione zc. Scda ꝓclusio ꝓbat̄. quia ex ista ꝓpone. pater z filius inq̄ntum vnum ꝑncipium spirant vel producunt spūmsanctū. sequit q̄ omnia q̄ essent vnū ꝑncipiū spirarent spūmsanctum. q̄d est manifeste falsum. qz tres persone q̄ sunt vnum ꝑncipium nō spirant spūmsanctum Et similiter ex ista ꝓpone. pater z filius inq̄ntum distincti vel inq̄ntum distincta ꝑncipia ꝓducunt spūmsanctū. sequit q̄ omnia distincta ꝓducūt spūmsanctū. q̄d est manifeste falsum. Utraq̄ ꝑña patet. quia arguitur a ꝓpositione reduplicatiua ad suā exponentez. sicut bene sequitur. homo inq̄ntum ratōnalis est risibilis ergo omne rationale est risibile. vt patet in logica. Et ideo quelibet illaz ꝓpositionum de virtute sermōis est vna exclusiua falsa. quare ꝓclusio vera.

Dico igitur q̄ loquendo de virtute sermonis. pater z filius nec spirāt spūmsanctū

inq̃tum sunt vnū nec inq̃tum sunt distincti. Et si sancti videant aliq̃ dicere q̃ spirant inq̃tum sunt vnū. nō est intentio eoꝝ q̃ talis ꝓpō sit vera ꝺ virtute sermonis. sed hoc dicunt vt denotent vnitatem spirationis ⁊ nō pluralitatē. ita q̃ q̃uis pater ⁊ filius sint distincte psone tamē spirant non distinctis spiratiōibꝫ sed vnica spiratōne ⁊c. ¶ Tercia ꝯclusio probat. qꝛ licet concedatur q̃ pr̃ ⁊ filius sunt vnum p̃ncipiū spūsancti sicut ꝯcedit q̃ sunt vnū principium creature tñ nō est oīno simile. sed in hoc est differētia qꝛ scilicꝫ pr̃ ⁊ filius et spūssanct⁹ sunt vnum p̃ncipiū naturale respectu creature qꝛ sunt natura diuina q̃ est p̃ncipium creature. sed pr̃ ⁊ filius nō sunt sic p̃ncipiū naturale sꝫ notionale vt patebit. ita q̃ in ꝓma ly p̃ncipium est terminus essential' supponēs immediate pro essentia. et est sensus pater ⁊ filius sunt vnum p̃ncipiū creature id est sunt vna essentia que est p̃ncipiū creature. sed in secunda ly principiū est terminus nō essentialis sed notionalis non supponens immediate pro essentia sed pro psona. ¶ Tamen ad declarationē istius ꝯclusionis est aduertendū q̃ licet ꝺ ista ꝓpone pater ⁊ filius sunt vnus spirator sint opiniones. ⁊ aliqui negent eam aliꝫ ꝯcedāt tamen ista ab omnibꝫ cōiter cōceditur pat et filius sunt vnum principium spirās spiritū sanctum. Unde dicit Aug⁹ Fatēdum est patrem ⁊ filium p̃ncipium esse spūssancti non duo principia. sed sicut pater ⁊ filius vnus deus. ⁊ ad creaturam relatiue vnus creator et vnus dñs. sic relatiue ad spiritū sanctum vnum p̃ncipiū. li. de trini. ca. xiiij Unde de isto. autoritas Augustini est ita expssa. ⁊ etiam ista positio iā ita inoleuit vt eam negare nō sit securum. Sed tñ dubium est apꝺ aliquos vtrū hoc sit de virtute sermonis verum. Et videt q̃ nō ꝓpter ratōnem secundaꝫ factam ante oppositum. Uñ circa hoc sunt varij modi dicendi. quoꝝ aliquos recitabo ⁊ q̃ magis mihi videntur ad ꝓpositum. ¶ Prima igitur opinio est q̃ pater ⁊ filius sunt vnū principiuꝫ spirans spūmsctūm ꝓpter vnaꝫ vim spiratiuā q̃ vter q̃ spirat. Uñ imaginat' ista opinio q̃ in diuinis sit aliquod p̃ncipium quo. sicut voluntas. vel aliquod tale elicitiuum spirationis actiue. ita q̃ pater ⁊ filius sint illꝺ p̃ncipium quo. seu illa vis spiratiua. ⁊ ad illū sensum facit Scotus magnam difficultatem in ista materia. Sed istud nō valet. tū ꝓmo. qꝛ nō est ponēda aliqua vis spiratiua q̃ sit principiū quo spūssancti ⁊ nō p̃ncipiū quod. vt patet ex alia q̃stione. Tū secundo qꝛ hic querit' de principio quod. ideo ꝯcesso tali p̃ncipio quo. nō posset dici p̃ncipiū spirans spūssancti. qꝛ ꝓprie nō ꝯcedit' de alli quo q̃ spiret. ſſ. nisi sit p̃ncipiū qꝺ etiaꝫ ꝓponentes talia p̃ncipia quo. quare seq̃tur hoc nō valere ad ꝓpositum. ⁊c. ¶ Secūda opinio est q̃ pater ⁊ filius sunt vnum p̃ncipium spūssancti. ita q̃ ly p̃ncipiū supponat ibi nō tm̃ ꝓ essentia vel volūtate diuina seu aliq̃ principio quo elicitiuo spūssancti. sed etiam supponit ꝓ aliq̃ quod ñ est idē formaliter cum diuina eēntia. Uñ imaginatur ista opinio imo expsse ponit q̃ pr̃ ⁊ filius sunt vnū ꝯstitutū ex diuina essentia et spiratiōe actiua. quod q̃dem vere ē spirās spūmsctūm nec tm̃ p̃ncipiū quo sed qꝺ. Uñ infert Ockam tenēs istam opioem q̃ aliter pr̃ ⁊ filiꝰ pōt ꝯcedi vnū p̃ncipiū spirās spūmsctūꝫ. si ue vnus spirator q̃ posset ꝯcedi q̃ tres psone sūt vnum p̃ncipiū creās siue vnus creator. qꝛ ꝓma habet duas causas veritatis scilicꝫ q̃ pater ⁊ filius sunt vna diuina essentia que est p̃ncipiū quo elicitiuū spūssctī. ⁊ etiaꝫ q̃ pater ⁊ filius sūt vnū vere spirās spūmsctūm qꝺ nō est formaliter diuina eēntia. sicut nec pr̃ est formaliter essentia diuina q̃uis realiter. Sꝫ secūda ñ habet nisi vnā causaꝫ veritatis scilicꝫ q̃ tres psone sūt vna essentia q̃ est p̃ncipium ꝓducēs essentiā creatā ⁊c. Sꝫ hec opinio deficit sicut ⁊ ꝓma opinio ꝓpter ꝺ p̃ncipio q̃ ⁊ p̃ncipio qꝺ ⁊c. Scꝺo qꝛ initur falso fūdamēto de istis ꝯstitutiuis ⁊ ꝯstitutiuis ī ꝺo. vt patet ex alia q̃stiōe Tercio quia ꝯstat q̃ ñ mi⁹ distinguitur spiratus a spirāte q̃ genitus a generāte. ⁊ per ꝯns tm̃ distinguit' spūssctūs ab isto ꝯstituto qꝺ spirat ipm̃ quātum filius a pr̃e q̃ generat eum sed filius distinguitur a pr̃e psonaliter. ⁊ ista distinctio psonalis est maxima distinctio q̃ sit ī diuinis. ergo illud cōstitutum vnicū sic p̃cise sumptum distinguitur a spūsancto psonaliter. ⁊ p ꝯns tātuꝫ sicut pater Cū igit' illud ꝯstitutum ñ sit pat nec sit filius sequitur q̃ spūssctūs distinguitur ab aliq̃ psonaliter. ⁊ tñ de illo ñ est verū dicere qꝺ sit pater nec etiaꝫ qꝺ sit filiꝰ. quod videtur falsum. Aliq̃s alias rationes facit

Brego. sed transeo eas. quia videntur mihi petere principiū. ꝛc. ¶ Tercia opinio licet nō admittat in diuinis ꝓncipium quo sed solū ꝓncipiū quod. nec ꝯcedat ſibi talē ꝯſtitutionē que dicta eſt. tñ ad ſaluandū illā opinionē eſſe verā dicit tria. ¶ Primū eſt q̄ pater et filius nō ſunt vnū principium eſſentiale. ſſ. quia nullum eſſentiale ſpirat aut ſpiratur. ſicut nec generat aut generat. ¶ Secundū eſt q̄ nec ſunt vnū principium p̄ſonale. q̄ illud ꝓncipiū qđ eſt pater ꝛ filius nō eſt aliqua p̄ſona ſicut pater ꝛ filius nō ſunt aliq̄ vna p̄ſona. ¶ Tercium eſt ℚ ſunt vnū ꝓncipium notionale. et ℏ ſequit ex alijs ſufficienti diuiſione. Et iſta tria dicta mihi videntur vera ad bonuz intellectum. tñ Adā tenēs iſtā opinionez declarādo ꝓpoſitū per ꝓncipiū notionale dicē intelligere aliq̄ principiū cōmune pluribus perſonis et nō omnibus. Sic enim vult vti illo termino principiū notionale ꝛ nō pro voce vel conceptu cōmuni ipſis p̄ſonis. ꝛ cōcedit q̄ illud ꝓncipium cōmune eſt ſpiratio actiua. ꝛ hoc diffuſe declarat. Sz breuiter non videt mihi q̄ iſta opinio ſic intellecta vt eā deducit poſſit ſuſtineri. niſi ꝯcedēdo q̄ in diuinis aliq̄ vna res ſcz vna ſpiratio actiua ſit due res. ꝛ tñ non ſit tres res qđ nō videtur mihi verū aut ꝯcedendū. ꝛc. ¶ Quarta opinio eſt mḡri Brego. quā tñ non ponit aſſerēdo ſed ꝓbabiliter loquēdo. vñ dicit licet dicta ꝓpō ſit cōiter ꝯceſſa ꝛ vera nō tñ de virtute ꝝmonis eſt accipiēda. Sed ad bonū intellectū ſanctorū ꝛ doctoꝝ eſt ꝯcedēda. ꝓ declaratiōe aūt ſue intētionis dicit q̄ nunq̄ in creaturſ cōcurrūt ſimul plures per ſe cauſe ad vnum effectū niſi vna eaz aliter cauſet q̄ alia. vel omnes ſimul plus vl magis cauſent q̄ illarum vna tm̄. ſicut dicit eſſe manifeſtū Sz ſpūſſanct⁹ q̄uis a duob⁹ ſcz a p̄re ꝛ filio ꝓducat nō tñ aliter ab vno q̄ ab alio. nec ab ambob⁹ ſimul magis vel plenius q̄ ab altero tm̄. ac ꝓ hoc nō ꝓcedit ab eis tanq̄ ex duobus principijs ſed tanq̄ ab vno. ideo ſancti hoc denotare volētes dixerūt patrē ꝛ filium nō eſſe duo p̄incipia ſed vnum ꝓncipium. ſſ. Et ita ꝓpter eandē rōnem dixerunt tres p̄ſonas eſſe vnum ꝓncipium creature nō tria ꝓncipia q̄uis etiā alia ratiōe ſpeciali poſſit dici vnū principium creature. ſ. q̄ ſunt vna eſſentia q̄ eſt oīm creatorū vnum principiū. nō tñ iſto mō pater ꝛ filius poſſunt dici vnū p̄incipiū. ſſ. vt ſupra ſatis dictum eſt. Vñ ad iſtō ꝓpoſitū inducit iſte doctoꝝ autoritatē mḡri. ſed nō curo recitare. q̄ ſi oppoſitū dicti ſui eſſet ita intelligibile ſicut ſunt verba mḡri ſunt multo meliuſ contra ipm̄ q̄ ꝑ ipſo. ¶ Ad iſtud etiā ꝓpoſitū videt̄ ee altiſ. li. ꝓmo. ca. iij. ſum. ſue. vbi dicit q̄ hec ꝓpō pater ꝛ filius ſunt vnū principiū. ſſ. eſt eodē mō locutōis accipiēda qua illa ꝓpō qua ꝺr q. ſſ. eſt multiplex ꝓpter diuerſos effectus. ita q̄ eodē mō ꝑ vnum effectū quē hñt pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus dicunt vnū principiū. ꝛ q̄ eodem mō procedit ab eis. ſſ. etiā dicunt vnū principiū ipſius ¶ Itē ad iſtud ꝓpoſitū inducit ꝝba decretalis vbi ſupra. Vñ nō dicit ibi qđ pat⁹ ꝛ filius⁹ ſunt vnū p̄incipiū. ſſ. ſed qđ eſt ex eis nō tanq̄ ex duob⁹ p̄incipijs ſz tanq̄ ex vno ꝓncipio. Vñ patz qđ q̄ ꝓſiliū noluit affirmare vnitatē p̄incipij. ideo ait tanq̄ ex vno ſed q̄ voluit affirmare vnitatem ſpiratōis ait vna ſpiratiōe. nec dicit tanq̄ vna ſpiratione ſicut dicit tanq̄ ex vno ꝓncipio Sic ḡ ꝝm eū ſimꝫ ꝛ inſeparabiliter ac vno mō penitus p̄ꝛ ⁊ filius⁹ ſpirant ſicut alter eoꝝ ꝝm ſe. ꝛ ſicut ſi eſſent penitus idē principium. Et ideo dicunt vnū principiū. ſſ. ꝛ nō duo ꝓncipia ne. ſ. aliq̄ diuerſitas modi ſpirādi detur intelligi. Sz tñ loq̄ndo de ꝛtute ꝝmonis ꝑt dici qđ pater ꝛ filius⁹ ſūt duo ꝓncipia ſſ. ſicut ſunt duo q̄ ꝓncipiant ſpūmſanctū. Vñ hoc videt̄ velle Hilarius dicēs ſpūmſanctū ee a p̄re ꝛ filio auctoritb⁹. nō dicē auctore. videt̄ ergo poſſe ex hoc ꝯcludi patrē ꝛ filiū ee auctoꝝes. ꝛ ꝑ ꝓns ſpiratoꝝes ꝛ ꝓncipia. ſſ. Nō tñ debet ꝯcludi q̄ ſpirant tāq̄ duo ꝓncipia ſed tanq̄ vnū. ꝓpter cāz ſupi⁹ dictā ꝛc. ¶ Quinta opinio ē mḡri Johānis ꝺ rippa cui nō placuit ꝑdicta opinio ꝓpter qđ dicit ꝯ mḡrm Bregoriū q̄ ſi ipe vidiſſet diſtinctionē formalē nō incidiſſet in illud baratrū magne abſurditatis dicēdo q̄ pater ꝛ filius⁹ ſunt duo principia ꝛc. Poſitio aūt ſua q̄ ad iſtud ꝓpoſituz iuxta imaginationē ſuam ſtat in hoc q̄ ſumēdo ſpirationē actiuam ꝑ cōmuni notione pater ꝛ filius ſunt vnū p̄incipiū ſpūſſcti Sed ſumēdo ſpirare pro ꝓducere pater ꝛ filius ſunt duo reſpectu ſpirationis ꝓducte. et impugnat magiſtrū Bregoriū negando ſibi q̄n due cauſe create poſſint in vnum ꝛ eundē

effectum equaliter ꝓcurrere. ꝛ hoc ꝺclarat diffuse ꝛc. Sed breuiter ista opinio est taꝫ obscura ꝙ indignū est in ipsa stare. pōt aūt faciliter impugnari. Primo qꝛ supponit distinctionē formalē. vbi nō est ꝓcedenda ꝛc. Item supponit ꝙ spūssanct⁹ nō oīmode ab eodē ꝑncipio ꝓcedit ꝑ ꝓmunicationē ꝛ ꝑductionē. hoc aūt negaꝺ sibi. ꝛ satis patꝫ b⁹ dicti falsitas ꝑ supꝛa dicta. quare ꝛc. Itez nō queriꝺ hic nisi de ꝑncipio quod et illud nō est essentia. sine iste terminus ꝑncipiuꝫ quod nō supponit immediate ꝑ essentia. et ideo videꝺ ꝓcedere ꝓpositum. dicēdo ꝙ sumendo spirare ꝑ ꝑducere pater ꝛ filiꝰ sunt duo ꝑncipia qm̄ hic nō queritur de principio spirante spūmsctm̄ nisi inq̄ntum spirare sumiꝺ ꝑ ꝓducere. ꝛ ideo positio nihil significat. Unde sicut ipse dicit ꝓtra Greg. ita dico ꝫ eum ꝙ si ipse vidisset veritatez et habuisset veram logicā nō incidisset in baratrū tante obscuritatis vt poneret talē distinctionē formalē. qꝛ vere sua ymaginatō repugnat intellectui inclinato ad veritatē ꝛc. Et iō q̄uis magister Grego. declarauerit suā intentionē in isto ꝓposito valde clare ꝛ pulcre. tamen ꝺestruēdo alias opiniones adhuc pōt sua opinio fortiter ꝓfirmari supponēdo duas suppositiōes. ¶ Prima est ꝙ licz aliqō ꝑdicatū seu ꝓprietas vere p̄dicet̄ de patre ꝛ etiā de filio q̄ tū nō competunt spūisancto. tamen in nulla re incōplexe significabili pater identificaꝺ filio q̄n in eadem identificetur spūisancto Et hoc est qꝛ pater ꝛ filius nō ꝓueniūt in aliquo vno incōplexe significabili nisi in essentia ī qua etiā cōuenit. ſſ. Aliter em̄ oportet ꝺicere ꝙ aliqua res in ꝺiuinis esset ꝺue res ꝛ nō essꝫ tres res ꝛ esset ꝺue ꝑsone ꝛ nō esset tres ꝑsone quod oīno videꝺ irratōnabile. ¶ Secunda suppositio ꝙ illa res in qua ꝑsone cōueniunt non ꝑducit ad intra nec aliq̄ modo ꝑducitur. Patet. qꝛ essentia nec generat nec generaꝺ. nec spirat nec spiraꝺ. mō nulle sunt alie ꝓductiōes ad intra. Ex his formatur talis rō que est fortis. qꝛ si ꝺicas ꝙ de virtute ꝰmonis loquēdo pater ꝛ filius sunt vnū ꝓncipiū spirās spūmsctm̄. quero vtrū illud ꝑncipium sit vna res vel nō. Si nō. ergo nō ē ꝓncipiuꝫ. sed ꝓncipia. et etiam non potest ꝺici ꝙ nō sit vna res. qꝛ iste terminus vna res ꝺicitur de oīni subiecto suppolite in ꝺiuinis cum ꝺicaꝺ ꝺ isto termio trinitas ꝛc. Si aūt ꝺicaꝺ ꝙ sit vna res. tunc q̄ro vtrū illa sit plures vel non. si sit plures sequitur ꝙ ꝺue ꝑsone ꝓueniūt ꝑ ipam. ſz ꝺue ꝑsone nō ꝓueniūt in aliqua re q̄n in ea tres ꝓueniāt vt patet ꝑ ꝓmaz suppositionem. sed illa res in qua tres cōueniunt est essentia. ſſ. ergo nō spirat ipm. vt patet ꝑ secundam. q̄re ꝛc. ℟ ¶ Secta opinio saluo meliori iudicio potest probabiliter poni. ¶ Un̄ quicq̄d sit ꝺ veritate ꝺicti magistri Gregoꝛ̄. tamē ꝓtra suum modū ponendi ꝺeclarabo quatuoꝛ ꝓpositiones. ¶ Prima est ꝙ ita faciliter vel nō magꝫ difficulter potest ꝺe virtute sermonis sustineri ꝙ pater ꝛ filius sunt vnum ꝑncipiū ꝛnō plura ꝑncipia spūssctī. sicut ꝙ vnus ꝺe⁹ spirat spūmsanctum. ꝛ nō sunt plures ꝺ̄ñ. patet. quia sicut magister Gregoꝛ̄⁹ querit ꝺe illo termino vnum ꝑncipium ꝑ quo supponit. ita queram ab eo ꝺe hoc noīe vnus ꝺeus ꝛ poterit fieri oīno ꝓsimilis difficultas ꝺe vno sicut ꝺe alio. vt patet cuilibet subtili ꝛc. ¶ Un̄ arguiꝺ ꝓtra istum ꝺoctoꝛ̄ ſſā ꝰm ipm̄ secūda ꝓpō est concedēda. quia ipse in illa questiōe vtruꝫ ꝺeus genuit ꝺeum cōcedit ꝙ sic. ꝛ tamē negat ꝙ sint plures ꝺ̄ñ. ꝛ ꝑ ꝓsequens ipse habet etiam cōcedere ꝙ ꝺeus spirat ꝺeum. nec sunt plures ꝺ̄ñ. modo sicut ad istam ꝺeus generat ꝺeum. seq̄tur ista vnus ꝺeus generat ꝺeuꝫ. satis em̄ esset extraneum ꝺicere ꝙ ꝺeus generat ꝺeum. negādo ꝙ vnus ꝺeus generat ꝺeuꝫ. sic ad istam. ꝺeus spirat ꝺeū sequitur ista vn⁹ ꝺeus spirat ꝺeum. ꝛ ꝑ ꝓñs ipe habet cōcedere ꝙ pater ꝛ filiꝰ sunt vnus ꝺeus qui spirat spūmsctm̄. nec sunt plures ꝺ̄ñ. sed oīno ita faciliter pōt sustineri ꝙ pater ꝛ filius sunt vnum ꝓncipium qꝺ spirat. ſſ. ꝛ nō sūt plura ꝓncipia. Et sicut ipe ꝓcedit ꝙ pater ꝛ filius ñ sunt duo ꝺ̄ñ. ꝛ iste terminꝰ ꝺeus in ꝺiuinis ñ ꝺebet cōcedi in plurali. ita eque apparēter ꝛ equali facilitate p̄t iste ꝺicere qꝺ pater et filius nō sunt ꝺuo ꝓncipia. ꝛ qꝺ iste terminus ꝓncipium in ꝺiuinis ñ admittiꝺ ꝺici ī plꝛali. Un̄ nec ipe nec alius ꝓ eo possꝫ facere aliquod argumētum per ratiōez ad ꝓbādum qꝺ pater et filius sūt ꝓncipia. quin ita forte posset fieri ad ꝓbādum qꝺ sint ꝺ̄ñ. Cum ergo ipe cōcedit qꝺ ñ sūt plures ꝺ̄ñ. ipse habet ꝺicere qꝺ ñ sunt plura ꝓncipia. sed vnum ꝓncipium. ¶ Si ꝓ quo teneatur ꝓ quo suppo

nit ille terminus principiuz. ¶ Pro ista sit hec secūda ꝓpositio. q ille termin⁹ pro nullo immediate supponit. sicut nec iste terminus trinitas pro nullo immediate supponit vt dictum fuit in questiōe de trinitate. tamen supponit pro pluribus mediate scilicet pro patre z filio. Patet. quia prout ibi sumitur cōuertitur vniuersaliter cum isto termino complexo pater z filius dicēdo q quicquid est pater z filius est p̄ncipiuz spirans. ss. z similiter q̄cquid est principium zc̄ est pater z filius. ¶ Et si dicat ꝓtra. q hec est vera pater est principiū spirans. ss. ergo ille terminus nō vniuersaliter simplr conuertitur cum hoc toto pater z filio⁹. ¶ Pro isto sit hec tercia ꝓpō q ille terminus principium equinoce seu non eodem modo significandi sumitur hic et ibi. quia dico q ī prima non supponit immediate pro aliqua psona. in secūda ꝑo supponit imediate pro patre. sicut etiam cum dicimus deus generat deum deus spirat. ss. Unde in prima li deus sumitur personaliter et supponit immediate pro persona patris. sed in secūda li deus potest stare pro personis patris z filij. Et si isto modo stet tūc ꝓprie loquendo li deus supponeret immediate pro pluribz. z nō nisi mediate pro vna re. scz pro eēntia. et ideo nō capitur eodem modo hic et ibi. et sic dico in ꝓposito ¶ Et si dicatur fm p̄dicta iste terminus principium esset terminus collectiuus. quia in prima propositione supponeret immediate pro pluribz z nō sic supponeret pro aliquo illorum pluriuz. ¶ Pro isto sit quarta ꝓpō q sicut iste terminus trinitas est nomen collectiuum suppones immediate pro tribus personis et pro nulla illarum. ita hic iste terminus principiuz immediate supponit pro duabus personis et pro nulla illarum. Patet ex dictis nec videtur mihi aliquis melior mod⁹ dicendi tenendo q iste terminus deus nullo modo debeat cōcedi in plurali zc̄. ¶ Si ꝑo dicat magister Gregorius vl alius pro eo q ex istis dictis ipe habet ꝓpositz. quia ergo ꝓcessum est q li principium vno mō supponit pro aliqua psona immediate. scilicet pro patre z pari ratione pro filio. sequitur q in plurali nūero potest supponere immediate pro filio. ¶ Ad hoc dicetur sibi q nō fm ipm. quia sicut ipe cōcedit q iste terminus deus nō admittitur ī plurali q̄uis supponat immediate pro pluribus. ita p̄t dici q iste terminus principium nō admittitur in plurali. ¶ Et si dicatur q ex hoc realiter habet ꝓpositum licet nō vocaliter ita dicam q realiter habetur ꝓtra ipm q eēnt plures dī licet non vocaliter. sicut possz faciliter ostendi z satis patet intuenti. z etiaz ex dictis in questione d trinitate. Et sic patet probabiliter quid sit dicendum hic Et hec de secundo articulo.

¶ Quantum ad tercium articulū in quo videndū vtrū ꝓcedendū sit q spūssancti ꝓcessio sit generatio. ¶ Primo ponaz z declarabo triplicem ꝓclusionem. Secundo mouebo z soluam triplicem dubitationez ¶ Prima cōclusio. Passiua spūssancti ꝓcessio nō est generatio. nec spūssanctus ad intra est genitus aut generabilis. ¶ Secunda cōclusio. Passiua. ss. processio z filij generatio ac ipaz distinctio nō est a nobis in via pfecte cognoscibilis. ¶ Tercia conclusio. Passiua spūssancti ꝓcessio z filij generatio ac ipaz distictio est a nobis in via aliquo modo intelligibilis. ¶ Prima conclusio est certa ex fide. quia cum nō sit nisi vnus filius in trinitate. iuxta illd. Sic deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret zc̄. ꝓpter quod in symbolo cōfitemur vnicum dei filium. z cum etiam filius nō sit filius nisi quia genit⁹. zq filius vtiq genitus vt dicit Aug. v. de tri. ca. vj. sequit q. ss. nec est filius nec est genitus nec generabil' ad intra. z p ꝓñs ei⁹ ꝓcessio passiua nō est generatio passiua. z sic patet ꝓclusio prima zc̄. ¶ Secūda ꝓclusio patet. q vtraz ꝓcessio siue ꝓductio est a nobis p statu vie ineffabil'. vñ fm mgrm sicut d generatōne filij scriptum est. generationē ei⁹ q̄s enarrabit. ita de. ss. potest dici. ꝓcessiōez eius q̄s enarrabit. Et ideo dīam spiratiōnis a generatione. z cur spiratio. ss. non dicatur generatio. z cur. ss. nō dicatur filius. ita q ambo dicantur filij z geniti. ī vita ista nō possumus pfecte cognoscere vl enarrare. Et hec intentio est Aug. z hyla. ilra. Similiter Damasceni li. ꝑmo vbi dic̄. Quoniam est quedam differētia generatōnis z spiratōis didicimus. q̄s aūt est modus differētie nequaq̄z. q̄uis autez intelligere ista nō possimus veraciter. tamen sic esse confitemur z ꝓcedim⁹. Ult em̄ dicere q ista ñ possimus pfecte intelligere. ¶ Tercia cō-

clusio patet quia oīa que possimus aliq̄ mō intelligere. possum⁹ z explicare. nō stat eīm aliquid credere z illud nullo modo intelligere sicut supra dixi in. q. de trini. et clarum est q̄ oīe qđ possimus aliquo modo intelligere possumus aliquo mō explicare zc. Et ideo cū reuerētia mgrī Gregorij apparet q̄ ipse insufficiēter respōdet ad istam questionē. Ipse eīm postq̄ reprobauit diuersos modos alioz ponentiū differentiā inter spirationē z generationē nullum modū ponit specialez. sed dicit q̄ nō est nobis p statu isto possibile istā differentiā intelligere aut explicare. ideo nō tētat eam explicare. Qđ aūt ista responsio sit insufficiēs patet. Tū p̄mo. q̄z eodem mō ipse posset se expedire de oī difficultate que fit in materia de trī. Cū totus ille articulus fm sctōs dicat ineffabilis zc. Tū secūdo. q̄z absurdissimū z scandalosum videt esse in fide. dicere q̄ aliq̄ p̄ō sit credēda a catholicis. z tamen nullus catholicus sciat assignare diffinitōnem q̄d nois siue descriptionē z differētiā significatiōis terminoz illius. sic est ingpositō. igit zc Et ideo videndū est qualit̄ possit explicari ista differētia baz pductionū.

Ad ¶ Sunt aūt circa hoc diuersi modi dicēdi. Aliqui eīm assignāt istā differentiā ex p̄ncipio quo vnius. z p̄ncipio quo alterius. dicunt eīm q̄ pductionis filij p̄ncipium quo est intellectus Sed pductōnis spūssancti est volūtas. sed istud non valet. Tū p̄mo. q̄z nullius istaz pductionū est aliquod p̄ncipium quo distinctum a p̄ncipio quod. vt in alia questiōe dictuz est. Tū secundo. q̄z in deo intellectus et voluntas nullo modo distinguunt. vt dictuz est in q̄stione de distinctione formali. igit si vnius illaz est intellectus p̄ncipium. z volūtas erit eiusdē p̄ncipium. z ecōuerso. quare sequit zc. ¶ Alij assignant p̄dictam differentiā ex ipsis pductis Nam filius est ꝑbū qđ pater intelligēdo se pducit. spūssanctus autem est donū qđ pr̄ z filius se amādo producunt. Uerbum aūt ex eo q̄ verbum simile est rei intellecte cuius est verbum. sed donum ex eo q̄ donū est nō est simile sed p̄t eē dissimile. pductio aūt viuētis similis pducenti est generatio vt hic sumit. q̄uis ergo spūssanct⁹ qđ est donuz pr̄is z filij sit simil patri z filio nō minus q̄z filius patri. q̄z tn nō est similis ex eo q̄ est donū. ideo ei⁹ pductio nō est generatio. Et ista rō potest sumi ab Anſ. mono. lv. Sed q̄uis iste mod⁹ sit subtilis z ip̄m subtiliter declarat Ockam. tn nō videt sufficiēs. q̄z eque ignotū est nobis q̄ spūssanctus nō sit ꝑbum patris z filij sicut q̄ eius pductio nō sit generatio. aut q̄ ipse nō sit genitus. Un cum. ss. sit eque similis patri z filio sicut filius patri. z intellectio z volitio nullo mō distinguantur in deo. nō apparet cur spūssanctus nō sit ꝑbū qđ se intelligendo pducunt pater z filius ita bn sicut filius est ꝑbum qđ pater se intelligēdo producit. zc. ¶ Alij assignant differētiā harū pductionū ex differentia pducentiuz q̄z. s. filius est ab vno tm sed spūssanct⁹ a duobus. Filius aūt nō potest eē duoz nisi vn⁹ illoz sit pater z alter mater qđ in trinitate ymaginari absurdissimum est. Et ista rō ponit a mgro z Anſ. mono. lv. z sumit ab augusti. xv. de trini. ca. xvij. ¶ Sed cōtra h̄ arguit mgr̄ Grego. q̄z vbi pductum eodez mō est a duobus nec aliter ab vno q̄z ab altero. neq̄z ab ambobus simil. neq̄z ab altero tm ibi nō videtur q̄ pductio ex hoc p̄cise q̄ est a duobus minus debeat dici generatio q̄z si esset ab vno tm. Unitas eīm vel pluralitas pducentium nō videt variare rōnem pductiōis. sicut patet q̄ p̄ductio vnius iguis a duobus nō min⁹ dicit generatio q̄z pductō ab vno. sed spūssanctus q̄uis sit a duobus eodē mō. tn penitus est ab vtroq̄z vt patet in p̄mo articulo. quare zc. ¶ Un infert q̄ nō sequit. si spūssanctus est filius duoz q̄ esset vnius tanq̄z patris. z alteri⁹ tanq̄z matris. cum filius nō sit vniformiter ex patre z matre. quia nō esset ratio quare vnus eēt pater potius q̄z alter vel ecōuerso. Un q̄ntum ad illud secundum bene p̄cordo cum magistro Grego. sed nō q̄tum ad p̄mū. q̄z non nego ex toto p̄dictum modum vt patebit zc. ¶ Alij assignant illam differentiam ex diuersitate modi pcedēdi. q̄z filius p̄cedit quō natus. z. ss. quō dat⁹. Et hāc ponit Aug⁹. v. de tri. ca. xiij. ¶ Sed istud nō sufficit. cū nō declaret cur spūssanctus nō p̄cedit quō natus zc. Qualiter aūt istud dictū Augustini debet intelligi declarabo z inde patebit q̄ iste modus coincidit cum alio dicto zc. Un ad declarādū p̄dictos duos modos z ad manifestandū oppositū. Sciendū est q̄ generatio q̄druplr̄ p̄t sumi. Uno mō largissime z improprie. et est p/

ductio alicuius de nõ esse ad esse. z sic se extẽdit ad creationẽ. nec sic dicit in diuinis. Scõo mõ sumit minus large z proprie. et est generatio pductio alicuius nõ de nihilo. z sic nõ se extendit ad creationẽ. Hoc autẽ pot esse dupliciter. qz vel potest esse productio alicui⁹ de nõ esse in esse. z sic solũ est in creaturis z nõ in diuinis. vel põt eẽ productio alicuius in esse q̃uis nõ de nõ esse. z sic solum est in diuinis z nõ in creaturis. ¶ Tercio mõ sumitur generatio stricte z ẽ pductio nõ de nihilo alicui⁹ viuẽtis cognoscẽtis ab aliq̃ eiusdẽ nate nũero vel spẽ. z sm talẽ generationẽ in creaturis pducẽs ꝺr pr̃ vel mr̃. pductũ filius vel filia. sic eñ sol z hõ pducunt hominẽ. sed sol nõ generat hominẽ. hõ ꝺo generat hoiem. Taliter ꝺ productio est in diuinis tã respectu filij q̃ respectu. ss. sed tñ ista nõ est descriptio completa diuine generationis. ¶ Quarto mõ sumitur strictissime. z ꝺr generatio productio nõ de nihilo alicui⁹ viuẽtis cognoscẽtis ab vno solo pducẽte eiusdez nature numero vel specie. Et sic sumit in diuinis. et est diffinitio ꝺd nois siue descriptio ꝺpleta diuine generatõis. vt patet inducẽdo in ꝑticibus singulis. Uñ ꝓportionabiliter põt describi spiratio. q̃ est pductio non de nihilo alicui⁹ viuẽtis cognoscentis non ab vno solo pducẽte sz a pluribꝫ eiusdẽ nature numero vel spẽ. Et ponit illa particula. s. nõ ab vno solo tẽ. ad differentiã generatiõis. Et ideo ad instantiaz magistri Brego. qñ dicit q̃ vnitas vel pluralitas pducẽtiũ tẽ. dico q̃ licet hoc essz vez in creaturis. tamẽ nõ oportet sic esse in diuinis. Nec exẽpluz qõ ponit de pductiõe ignis tẽ. bene ẽ ad ꝓpositum. qz etiã sm eũ illa pductio nõ ẽ generatio stricte sumpta z vt hic accipit tẽ. Uñ melius est dicere sic q̃ dicere sicut ipe dicit q̃ nulla descriptio diuine generatõis cũ ea cõuertibilis põt a nobis dari. qz est a nobis incõprehẽsibil'. qz absurdissimũ mihi videt q̃ credam⁹ fide aliquã ꝓpositionez et tñ nesciam⁹ dare diffinitionẽ quid nois terminoz ipsi⁹ seu descriptionẽ ꝓuertibilẽ Nec incõprehẽsibilitas ipsi⁹ rei hoc tollit. Quia deꝰ ẽ a nobis incõprehẽsibilis. z forte q̃libet creatura. z tñ dam⁹ diffinitionem dei ꝓuertibilẽ. Ideo sua rñsio cũ reuerẽtia videt scãdalosa. ¶ Et ꝑdictis sequunt aliqua. ¶ Primo sequit q̃ licet generatio et spiratio sint pductiones distincte ex natura rei z seipsis formaliter sint distincte. tñ ista pductionũ differẽtia ñ potest a nobis melius explicari q̃ ꝑ hoc q̃ generatio est ab vno tñ z spiratõ a duobus. Patz ex dictis z videt intẽtio Augustini. ¶ Scõo sequit q̃ non põt a nobis explicari q̃re filius ꝓcedit quõ natus z nõ. ss. z spũssanct⁹ ꝓcedit quõ datus z nõ filius. nisi ꝑ hoc q̃ filius ẽ ab vno solo z nõ spũssanct⁹. z. ss. est a duobus quorũ vnus dat alteri. s. pater filio q̃. ss. sit vel procedat ab eo. z nõ sic ꝓcedit filius. Et est intẽtio augustini vbi supra. ¶ Tercio sequit q̃ nõ potest a nobis explicari q̃re filius est ꝟbum z nõ spũssanct⁹ z. ss. est donũ z nõ filius nisi ꝑ modũ immediate dictũ. Patet ex dictis. ¶ Quarto sequitur q̃ licet ex distinctiõe filij z. ss. vel generationis z spirationis nõ possit fieri euidens argumẽtũ ad ꝓbandũ q̃. ss. procedat a filio. tñ ex hoc põt fieri forte z apparens argumentũ ad hoc ꝑ bandum ꝓtra grecos. Prima pars patz ex ꝓmo articulo questionis. Scõa patz ex dictis. quia nõ videtur aliter q̃liter greci possint explicare differentiam generationis et spiratõis. nec alia explicare que dicta sunt Et forte ista fuit ratio que mouit ecclesiã romanã ad determinandũ z tenendũ contra grecos q̃ spũssanctus procedit a vtro q̃. qz non apparet mihi q̃ hoc posset aliter euidẽter ꝓcludi ex textu sacre scripture. vt reputo patere intuẽti tẽ. Sic igitur saluo meliori iudicio ꝓbata est z declarata tercia ꝓncipalis cõclusio. ℘ ¶ Sed circa istã materiã moueo tres dubitatõnes. ¶ Prima ẽ vtrũ verũ sit z quõ debeat intelligi illud qõ August. Rich. z aliq̃ scti z doctores cõiter dicere ꝓsueuerũt scz q̃. ss. ẽ caritas amor z dilectio pr̃is z filij z mutuus ac iocundus nec⁹ amboz. z q̃ñ est amor iocũd⁹ nisi sit mutu⁹. z q̃ pr̃ z filius mutuo se diligẽdo producũt. ss. Et ita de alijs dictz siliby q̃ freq̃nt ꝓcedunt a sctis tantiq̃s doctoribus. ¶ Scõa ẽ vtz debeat ꝓcedi q̃ pr̃ z filius se diligãt spũsctõ. videt q̃ ñ. sic in ꝺo idẽ est sape z eẽ ita diligere z esse. sed ista nõ cõcedit pr̃ ẽ sapiẽs sapia genita. qz ad illã sequitur q̃ pr̃ ẽ sapia gẽita vt arguit aug. z mgr̃ in lra. d. xxij. z ꝑ ons sequitur q̃ista ñ debet ꝓcedi pr̃ diligit se. ss. qz ad illã sequit q̃ pr̃ est spũssanct⁹. quod est falsum. oppositum patet per magistrũ in predicta distinctiõe.

¶ Tercia est iuxta istam materiā vtrū debeat ꝯcedi ꝙ pater est sapiens sapientia genita. Uidet ꝙ sic. quia ꝟm Augu. pater dicit verbo. tūc q̄ro aut dicere accipit essentialiter aut notionaliter. si essentialiter. tūc idem est qd̄ intelligere. igit pater intelligit verbo sicut dicit ꝟbo. q̄re ꝛc̄. Si teneat notionaliter tūc idez est qd̄ gignere. sed hec ē falsa. pater gignit ꝟbo imo generat ꝟbū. ergo illa erit falsa si dicere capiat notionalit. q̄re ꝓpositū ꝛc̄. O ꝓpositū patz ꝑ mgr̄m ī di. xxxij. ꝛ ꝑ Augu. in. v. de trini. multis locis.

¶ Ad istas dubitatiōes rn̄deo ꝑ ordinem. Ad p̄mam dico p̄mo ꝙ volūtas diuina est concors ꝛ mutua caritas siue dilectio ꝛ amor iocūdus ꝛ mutuus cōis patri ꝛ filio ꝛ spūisancto. nec plus distinguit ab essentia diuina cōmuni trib⁹ ꝑsonis q̄ꝫ essentia a se ipsa sed sunt idem oībus modis. ¶ Scd̄o dico ꝙ spūssanctus nō magis est caritas amor vel dilectio p̄ris ꝛ filij q̄ꝫ pater sit caritas amor vel dilectio filij et spūssancti. et h̄ loquendo de virtute ꝟmonis ꝛ ꝓprie. Patz qꝛ vnic⁹ ꝛ penitus indistinctus est amor essentialis mutuus iocūdus ꝛ infinit⁹ q̄ mutuo se diligūt p̄r ꝛ filius et spūssanct⁹. nec ē possibile ponere aliquē amorē quo p̄r diligat filiū aliquo mō distinctū ab amore cōmuni triū ꝑsonaꝝ ꝟm Augu. vj. de tri. Uñ p̄dicti termini caritas amor dilectio ꝓprie loquēdo semꝑ sunt termini essentiales. Et si qñq̄ꝫ a sanctis vel doctorib⁹ capiant ꝑsonaliter hoc nō est ꝟm sermonis ꝓprietatem sed est ꝟm quandā appropriationē. sicut appropriat patri potentia ꝛ filio sapientia ꝛc̄. tñ in diuinis nō est aliqua potētia vel sapientia aliquo mō distincta a cōmuni potentia vl̄ sapīa triū ꝑsonaꝝ. sic in ꝓposito ꝛc̄.

¶ Tercio dico ꝙ. ss. potest dici nexus p̄ris ꝛ filij ad istū sensum ꝙ p̄r ꝛ filius ꝓducunt spūmsctm̄. aliter aūt intelligēdo non videtur verū. ¶ Quarto dico ꝙ sicut veꝝ est ꝙ pater ꝛ fili⁹ mutuo se diligēdo ꝓducūt spiritūsctm̄. Sic etiā de ꝟtute ꝟmonis ꝯcedēdū est ꝙ p̄r ꝛ filius mutuo se intelligēdo ꝓducūt. ss. patet qꝛ cū in deo penit⁹ idē sit diligere ꝛ intelligere ꝛc̄. p̄mum tñ est in vsu apud sanctos. sed nō secūdum. Q ¶ Si ꝟo queratur. vtruz illa ꝓpō in sensu causali sit vera. ita ꝙ ista causalis sit vera. pater ꝛ filius quia diligunt se mutuo ꝓducūt spūm sanctum. Rn̄deo ꝙ licet forte illa vt est causalis ꝓprie dicta de virtute ꝟmonis nō esset ꝯcedēda. tamē potest cōcedi ad bonuz sensum. ¶ Et si querat cum ita sit ꝙ pater ꝛ filius quia diligūt se producūt spūmsctm̄. quare nō est ita ꝙ pater ꝛ filius ꝛ. ss. quia diligunt se nō producūt aliam personaz. Ad hoc respōdeo ꝙ nulla est causa nisi quia deus est vna essentia ꝛ tres persone nec pōtesse plures sicut potest haberi ex scriptura. Et ad hoc possunt haberi cōgruentie. sed de illis nō curo. Et ideo querere cur ita est vbi nō est cā superuacuum est. nec aliq̄ ratio potest hic a nobis assignari nisi qꝛ natura rei talis est nec est euidens quin tres ꝑsone possint producere quartam quare ꝛc̄.

¶ Ad secundam dubitationē patz ex iam dictis quid respondēduz. Unde dico ꝙ si istud verbum diligere capiatur essentialiter sicut istud verbum sapere. tunc de virtute ꝟmonis hec est absolute falsa. pater et filius diligunt se. ss. sicut ista pater sapit sapientia genita sicut bñ arguit ratio Tamē q̄ꝫuis sancti ꝛ doctores antiqui capiāt semper illud verbum sapere essentialiter nō tamen sic istud verbuz diligere sed quādoq̄ꝫ notionaliter. et sic ad sensum quem intelligūt ip̄a est vera ¶ Uñ apud eos diligere vt capitur notionaliter nō est om̄ino idez qd̄ spirare. quia tunc sicut hec est falsa pater ꝛ filius spirant se spūsancto. sic ista esset falsa pater ꝛ filius diligunt se spiritusancto. sz diligere isto modo includit diligere essentiale quod est om̄ibus modis diuina essentia ꝛ similiter spirare. Et ideo illa ꝓpositō ē falsa pater ꝛ filius diligūt se amore absoluto ꝛ essentiali. ꝛ sic diligendo se producunt spūmsanctum. ¶ Ex quo patet ꝙ ille terminus ꝟm vsum sanctoꝝ nec est pure essentialis nec pure notionalis sed ꝑtim essentialis ꝛ partim notionalis. id est in descriptione sua ponitur termin⁹ aliquis pure eēntialis ꝛ aliquis terminus pure notionalis non sic autem de isto termino sapere. ideo patet ad rationem ꝛc̄.

R ¶ Ad terciam dubitatōem respōdeo premittēdo istam regulam quam ponit ille doctor antiquus et subtilis domin⁹ P. pictaueñ. libro primo summe sue. capitulo xix. videlicet ꝙ nihil in hac materia sine distinctione vel affirmandum est vel negandū. vt si in dissonanti sophista fecerit sillogismum ridicul⁹ appareat. ideo distīguo ꝙ

iste terminus sapiētia p se sumptus est ter/minus essentialis. sed qñq; p aliquid addi tū efficitur psonalis vt dicēdo sapiētia ge/nita. Et qñ ponit in ablatiuo casu sicut i p posito tūc dupl'r pōt exponi Uno modo p istā ꝓpositionē a Alio mō p istā ꝓpositionē p. vt patet clare in exēplis. Uñ ꝑm hoc pñt poni q̄tuor ꝓpones. q̄ colligunt ex dict illi us doctoris saltē p parte. ¶ Prima est Q̄ ista ꝓpō. pater est sapiēs sapia genita siue p a resoluat siue p p falsa est. patet. quia sicut pater nō est a filio nec p filiū q̄ est sapientia genita. sic nō est sapiēs ab ipo vel p ipsum ꝑm beatū Augu. ¶ Secūda est. q̄ ista ꝓpō pater est sapiens sapiētia ingenita. si p a re soluat falsa est. si p per vera est. patz q̄ sicut pr̄ nō est a seipso nec ab essentia diuina ꝓprie loquēdo. sic non est sapiēs a sapia ingenita que est ipse vel essentia diuina. Et hoc est ꝺ dictum doctoꝛez ꝛc. sed tñ est sapiēs p seip sum ꝛ p essentiā diuinā. q̄re ꝛc. ¶ Tercia est q̄ ista ꝓpō. s. filius est sapiēs sapia genita si p a resoluat falsa est. si p per vera ē. Patz q̄ sicut filius non est a seipso sic nō est sapi ens a seipso sed a patre a quo est. sed tñ ē sa piens a seipso ꝛ p seipm. sicut filius agit p seipm licet nō a se ꝑm Hila. ¶ Quarta ē q̄ ista ꝓpositio filius est sapiēs sapia ingenita siue p a resoluat siue p per vera est. patz q̄ sicut filius est a pr̄e ꝛ p patrē sic est sapiens ab ipso ꝛ p ipm qui est sapiētia ingenita.

¶ Et sicut dico de filio ita dicenduz est de spūsancto quo ad istā ꝓpōnem. q̄uis autez possit ꝺcedi q̄ filius vel spūssanctus est sa/piēs sapiētia ingenita. i. ab ea sapiēdo illuz terminuz psonaliter p patre. nō sic tamē pt ꝺcedi capiēdo ipm essentialiter scz p essen tia. bñ tamē ꝺcedendū est q̄ filius vel spūs/sanctus est sapiēs sapia ingenita. i. p eēntiā que est sapiētia ingenita. Si ꝙo dicatur q̄ ꝑm Augu. idem est in deo sape ꝛ esse. ergo si filius est sapiēs sapiētia ingenita. sequit q̄ filius est sapiētia ingenita qđ est falsum. qz si esset sapiētia ingenita nō essz sapientia genita. S ¶ Rñdeo q̄ sic ingenitū pōt dupl'r accipi sic etiaz sapia ingenita. Uno mō ꝺz ingenitū oīne qđ nō est genitū. et sic essentia diuina est sapia ingenita. Alio mō ꝺz ingenitū qđ nō est genitū ꝛ est generans ꝛ sic est ꝓprietas soli patri ꝺueniēs ꝛ non fi lio. Primo mō ꝺcedo q̄ filius est sapia īge nita ad istū sensum q̄ filiꝰ est ista sapia q̄ est ingenita sicut est ista essentia q̄ est ingenita Sed scḋo modo dico q̄ filius nō ē sapien tia ingenita. qz ingenitū isto mō nō conue/nit diuine essentie. ¶ Si ꝙo dicat ꝺtra p/mū q̄ ꝑm hoc isti termini sapiētia ingenita ꝛ sapiētia genita affirmabunt de filio. Dí/co q̄ nō est incōueniēs capiēdo li sapientia ingenita essentialiter. ꝛ ly sapiētia genita p sonaliter. ¶ Si ꝙo dicatur ꝺtra secunduz q̄ adhuc ꝓcedit argumētū q̄ filius sit sa pientia ingenita capiendo psonaliter. quia p quartam ꝓpōnem filius est sapiēs sapien tia ingenita capiēdo psonaliter. ergo est sa pientia genita ꝑmo mō capiēdo. ꝓña tenet p illud mediuz Aug. ꝛc. Rñdeo q̄ q̄uis in deo sit idem sapere ꝛ esse. non sequitur fili/us est sapiens sapientia ingenita in ablati/uo casu. Igitur est sapientia ingenita si in añcedente capiatur ly sapientia ingenita ī ablatiuo casu ꝛ in consequēti in nominati uo. Hec video q̄ habeat apparentiaz ꝑmo modo. sed si vtrobiq; capiatur eodem mō consequentia habet aliquam apparentiaz et potest concedi consequens sicut antece/dens. sicut patet cuilibet subtiliter intuen/ti. ꝛc. ¶ Tunc ad rationem istius dubita tionis ꝺico Q̄ non sequitur. pater dicit verbo ergo sapit verbo. ratio est q̄ ꝑm vsū sanctoꝛum sapere semper capitur essentia/liter. sed in illa ꝓpositōe dicere non capitur pure essentialiter sed notionaliter. vel par tim essentialiter et partiz notionaliter. i. in sua descriptione quid nominis ponit ter/minus essentialis ꝛ terminus notionalis. quia dicere non est omnino idem qđ intel ligere nec oīno idē qđ gignere. qz pater nō gignit verbo sed gignit verbum. sed dicere est intelligere ꝛ intelligendo ꝓducere. et sic ista pater dicit ꝙbo valet tantū pater intel/ligit verbum intellectione essentiali ꝛ intel ligendo gignit verbū sicut supra dixi ꝺ di/ligere. Et hec de ista ꝛ de toto tercio articu lo. Tunc ad rōnes principales. ¶ Ad pri mam negat añs. ꝛ ad ꝓbationē negat ma/ioꝛ. si intelligat vniuersaliter circūscripto oī alio qđ nō est idē secū. mō sic nō est ī ꝓpo sito qz filiꝰ ē eēntia eadē cū pr̄e q̄re ñ supflu it q̄uis pr̄ sit ex se sufficiēs. Ad ꝺfirmatōez pz q̄d dicēdū ex ꝑmo arti. q̄stiōis. Ad secū dā ꝛ eiꝰ ꝺfirmatōez patuit diffuse ī scḋo ar ticu. q̄d possit dici ꝛc. Ad ꝛciā negat añs. ꝛ ad ꝓbatōz negat maioꝛ ꝛrō pz ex dictz ī ꝛcō

articulo. Ad confirmationē negat assumptum. quia hoc nō est verum vt ibi tāgitur vt dictum est. Ad illud tamē qđ ibi dicit q̄ actus ⁊ habitus illius voluntatis vere generant ꝯcedēdo capiendo generationē large. non tamen stricte vt patz clare ꝯsiderāti ꝑdicta. Et hec de ista questione.

¶ Sequitur nona questio.

Circa decimā

c quartam distinctionē. ⁊ alias in quib⁹ magister agit de eterni spūssctī ꝓcessione tpali tam visibili q̄z inuisibili quero vtrū sola ꝑsona spūssancti sit caritas infusa que datur amicis dei. Arguit ꝑmo q̄ non. quia ꝑsona spūssctī nō est caritas que datur amicis ðī. igitur questio falsa. ꝯsequētia est clara. sed antecedens probatur. quia frustra fit per plūra quod pōt fieri ꝑ pauciora. sed ad hoc q̄ aliquis sit amicus dei sufficit q̄ ei dētur dona spūssancti. Nam q̄cūq̄z habet illa ipse est carus deo et amicus dei. igitur supfluum est q̄ dar̄ ꝓprią ꝑsona spūssancti. quare ⁊c. ¶ Secundo. quia aliqua caritas que nō est persona spūssctī datur viatori. Igitur questio falsa. ꝯsequentia clara. sed añs ꝓbatur q̄z caritas creata datur a spūsancto viatori ꝑ q̄m ipse est amicus ðī. iurta illud apostoli Ro. v. Caritas dei diffusa est in cordibus nr̄is per spūmsanctum qui datus est nobis. ⁊c. Sed cōstat q̄ spūssanctus nō est illa caritas creata que per ipm diffunditur in nob. igitur ⁊c. ¶ Tercio. quia caritas que dar̄ amicis dei pōt augeri ⁊ minui. igitur questio falsa. ꝯña clara. sed añs ꝓbar̄. quia sicut aliquis potest esse magis vel minus carus deo ⁊ amicus dei. ita sua caritas pōt fieri maior ⁊ minor ⁊ intendi ⁊ remitti. sz cōstat q̄ hoc nō potest competere ꝑsone spūssancti. igitur ⁊c. ¶ In oppositum arguit ꝑ magistrum. xvij. dist. vbi tractat de ista materia ⁊ determinat oppositum expresse. In questione iurta materiā trium argumētorum erunt tres articuli. ¶ Primus. vtruz caritas que datur amicis dei sit ꝑsona spiritussancti. ¶ Secūdus vtrū caritas que datur amicis dei sit qualitas infusa menti ¶ Tercius vtrū caritas que datur amicis dei potest augeri vel minui. B ¶ Circa ꝑmū primo ꝑmittā tria notabilia ꝓpter terminoz̄ declarationē. Scōo ponā triplicē ꝯclusionē Tercio soluā triplicē dubitationē. ¶ Quātū igit̄ ad ꝑmū q̄ mgr̄ dicit duplicē esse ꝓcessionem spūssctī. eternā. ⁊ tēporalē ¶ Notandū est q̄ qñq̄z ꝓcessio accipit̄ ꝑ productiōe passiua vnius ꝑsone ab alia. aliqñ aūt importat talē ꝓductionē cō notando illā ꝑsonam ꝓductā de nouo exist̄re in aliqua creatura rōnali ſm aliquez modū specialez de quo infra dicetur. Unſi vsus sctōz esset q̄ ꝓcedere importaret talē ꝓductionē vni⁹ ꝑsone ab alia ⁊ nouā sui existentiā in q̄cūq̄z creatura nō ꝓpter nouitatē dei sed ꝓpter nouitatē rei. ita bñ posset dici q̄. ſſ. ꝓcederet tpaliter qñcūq̄z creatura creatur. sicut modo ðr̄ q̄ ꝓcedit tpaliter q̄z dar̄ alicui rōnali creature ad ipsam sanctificandā. q̄z tūc. ſſ. ꝓcedere nō essz aliō q̄z ipm ꝓduci a patre ⁊ filio ⁊ de nouo ad extra esse in creatura noua. ¶ Ex his sequit̄ q̄ de ꝛtute ſmonis ñ debet ꝯcedi q̄ sit duplex ꝓcessio. ſſ. vel sint due ꝓcessiones. ſſ. patet. q̄z sicut ꝓcedēs ē vn⁹ sic ꝓcessio ei⁹ ēvnica. ¶ Scōo sequit̄ ꝯtra Ockaz q̄ ꝓcessio tpalis est vna res loq̄ndo de ꝛtute ſmōis. vñ dico q̄ ꝓcessio tpal̄ est vnū ens reale. ſ. ſſ. licet em̄ ille termin⁹ non significet solum vnū ens reale sed plura. tñ solū supponit ꝑ vno. ſ. ꝑ spūsancto. Sic etiaz dico ꝯ euz q̄ creatio dei est ꝓprie res. ſ. ipse deus creās. si capiat̄ actiue ⁊ sic concedo q̄ creatio creat vel creatio est ipsa creatura si capiat̄ passiue. ⁊ sic cōcedo q̄ creatio creatur quocūq̄z mō tñ capiat̄ nō solū signat vnā rē sed plures. ſ. deum ⁊ creaturā ⁊c. ¶ Tercio sequit̄ q̄ ꝓcessio tpalis nō differt realiter a ꝓcessione eterna loquendo de virtute sermonis Patet quia isti termini ꝓcessio temporalis ⁊ ꝓcessio eterna supponunt pro eodez licet connotent diuersa ⁊c. ¶ Quarto seq̄tur q̄ tamen ad intentionē sanctorum potest ꝯcedi q̄ duplex est siue q̄ due sunt ꝓcessiones spūssancti. et q̄ ꝓcessio eterna differt realiter a ꝓcessione temporali. Patz quia nihil aliud intelligunt nisi q̄ eternaliter ꝓcedit ⁊ etiam tempoaliter. ⁊ q̄ pōt primo modo ꝓcedere abſq̄z hoc q̄ ꝓcedat secūdo modo. et q̄ ꝓcessio eterna differt realiter ab aliqua re que importatur per ꝓcessionem temporalem. scilicet a creatura temporali.

¶ Secundo notandū est que sit differentia inter ꝓcessionē ⁊ missionē ⁊ dationem. vnde dico ꝙ isti termini supponunt ꝑ eodem. sed tñ processio ꝓut hic sumitur est in plus q̄ꝫ missio. quia om̄e quod mittitur procedit sed non ecōuerso. Nā filius eternaliter procedit nō tamen eternaliter mittebatur. licet eternaliter possꝫ mitti. sꝫ processio nō est in plus q̄ꝫ datio nec etiā in minus. Ꝙ non in plus patet quia non omne qđ datur procedit. Nam dona spūssancti dant̄ nō tñ procedūt vt hic de ꝓcessione loquimur. Ꝙ etiā nō in minus. patet qꝛ non omne quod procedit dat̄. Nam filius eternaliter ꝓcedit nō tamē eternaliter dat̄ Sꝫ qualiter se habeant missio ⁊ datio satis patebit ꝑ sequentia. Dico tñ ꝙ licet p̄dicti termini simpliciter sumpti se habeāt vt dictū est. tamē ipsi aliquo mō restricti pñt ad īuicem ꝯuerti. Uñ isti termini ꝓcessio tꝑalis spūssancti. missio spūssancti. datio spiritussancti. inter se ꝯuertunt̄ saltem ꝟm legē ordinatā. quod dico qꝛ forte possibile est absolute spūmsanctū dari absq̄ꝫ hoc ꝙ mittatur. sicut poterit apparere ex dicendis inferius ⁊c. ¶ Tercio notandu est quid importat̄ ꝑ istos terminos missio ⁊ datio siue mitti ⁊ dari. Uñ dico ꝙ mitti importat ꝑsonā procedentē connotando creaturā. ita ꝙ descriptio quid noīs sit hoc totū mitti ē ꝑsonam aliquā ab alia productā ꝑ nouaꝫ existentiā in aliqua creatura rōnali ꝟm specialē modū existendi in ea manifestari. Et ꝓporcionabiliter q̄d noīs huiꝰ termini mittere est ꝑsonam aliquā productā ꝑ nouam existentiā in aliqua creatura rōnali ꝟm specialē modū existendi in ea manifestari. Et ista manifestatio fit aliquid opando circa creaturā. ꝑ quam opationē ꝑsona que mittitur manifestari dicit̄. Sꝫ dari est aliquā rē productā existentē in alicuius potestate sic se habere ad rōnalē creaturā ꝙ ipse possit iuste illa vti ad opanduꝫ aliq̄d sicut sibi rōnabiliter placuerit Et ista descriptio cōuenit tā spiritussancto q̄ꝫ eius donis vt patebit. Et ꝓporcionabiliter q̄d nominis huius termini dare potest assignari ꝙ est aliquā rem habentē aliam rem productaꝫ in sua potestate velle sic se habere ad rōnaleꝫ creaturam ꝙ ipsa possit iuste illa vti ad aliquid opandum sicut sibi rationabilit̄ placuerit. Sic em̄ dicitur ꝙ aliquis dat seipsum alteri in hoc ꝙ offert seip̄m sibi vt faciat quod alius dixerit Nec querenda est in p̄dictis descriptionibꝫ p̄cisa ⁊ rigorosa sermonis ꝓprietas. sed q̄rendum est vt intelligat̄ veritas. Ex istis sequunt̄ aliq̄. ¶ Primo sequit̄ ꝙ mittere est cōmune tribus personis. qꝛ cuilibet earum ꝯuenit aliq̄d opari circa creaturā vñ alia ꝑsona manifestat̄ et sic tenet argumentū magistri. ꝙ si aliq̄ ꝑsona mitteret ⁊ nō alia sequit̄ ꝙ oparet̄ aliquid ad extra et nō alia quod est falsum.

¶ Secundo sequit̄ ꝙ eadeꝫ ꝑsona potest mittere se. quia opando aliquid circa creaturam potest manifestare ꝙ ipsamet procedit. ¶ Tercio sequitur ꝙ dare est cōmune tribus personis ⁊ ꝙ eadem persona potest seipsam dare. quia quelibet persona est in potestate cuiuslibet ꝑsone. ⁊ quelibet in potestate sua. vt velit aliquam personaꝫ productam sic se habere ad rationalem creaturam ꝙ sit parata ad faciēdum quicquid rationabiliter petit rationalis creatura.

¶ Quarto sequitur ꝙ nec mitti nec dari est cōmune tribus personis quia non competit nisi ꝑsone producte. nec competit patri. ⁊ hoc est solum ex vsu sanctoruꝫ. et si aliter fuissent vsi ratōnabiliter posset dici oppositum. Unde difficultas in ista materia principaliter est ex significatis terminorū quibus est vtendum ꝟm vsum̄ sanctorum ⁊ antiquorū. ideo est difficultas magis vocalis q̄ꝫ realis. D ¶ His premissis circa istum articulum pono tres conclusiones. ¶ Prima est ꝙ amicis dei non soluꝫ dantur creata spūssancti dona sed etiā propria spūssancti persona Ista cōclusio probatur a magistro in litera pluribꝫ autoritatibus. nec videtur ad hoc melior probandi modus. Item ad hoc est autoritas Augustini sup illo verbo Jo. xiiij. Ego rogabo patrem ⁊ alium paraclitum dabit vob. Item Lu. p̄mo dicit angelus ad Mariā Spūssanctus supueniet in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Ubi duo distīcte promittit. s. aduentū spūssancti ⁊ etiā obūbrationem virtutꝫ altissimi. ꝑ p̄mum notatur donatio spūssancti. ꝑ secūduꝫ donatio doni creati ⁊c. ¶ Scđa ꝯclusio est ꝙ amicis dei nunq̄ꝫ dat̄ spūssctī ꝑsona q̄n det̄ aliqđ eius donū creatū. s. caritas vel gr̄a. nec similit̄ econtra Prima ꝑs probat̄ qꝛ q̄cūq̄ꝫ habet spūmsctūm est amicus dei Ro. viij.

quicūq; spū dei agunt hij filij dei sunt. sed nullus est filius vel amicus dei sine caritate vel gr̄a gratū faciente a deo creata ⁊ īfusa vt postea ꝓbabitur igit̄ ⁊c̄. Scd̄a ꝑs ꝓbat̄. qꝛ q̄cūq; habet caritatē creatam siue g̅tiam gratū facientē est amicus dei. sed nullus est amicus dei si nō habeat spūmsctm̄. igit̄ ⁊c̄. Maior patz Thi. iij. iustificati gr̄a ipsius heredes simus ꝯm spem vite eterne Minor patz Ro. viij. Si q̄s spūm xp̄i nō habet hic nō est ei⁹. id ē mēbꝝ xp̄i. ⁊ ꝑ spūm xp̄i intelligit̄ spūssanct⁹ ꝯm glosam igit̄ ⁊c̄.

¶ Tercia ꝯclusio est. amicis dei absolute pōt dari spūssancti ꝑsona absq; hoc ꝙdentur eius dona. ⁊ similiter ecōtra. Prima ꝑs ꝓbat̄ a mgr̄o Grego. sic. qꝛ oē dabile a deo homini absolute potest ei dari ñ dato alio qd̄ non est essentialiter idē cū eo nec aliq̄d de essentia eius. igit̄ ⁊c̄. Consequētia tenet qꝛ spūssanct⁹ est dabilis ꝑ ꝑmam ꝯclusionē. ⁊ nullū donū creatum est eēntialit̄ idez cum spūsancto siue de esse spūssancti. Et añs patet. Tum qꝛ ipso ꝯcesso nulla sequitur ꝯtradictio. Tuz qꝛ sicut omne factibile a deo pōt fieri ab ip̄o nō facto alio quod nō est ip̄m aut de eēntia ipsius. sic videt̄ in ꝓposito. Sed illud añs faciliter pōt negari. ⁊ ad ꝑmam ꝓbationē patz ꝙ nulla est ꝓbatio. hoc ꝯcesso nō potest euidenter inferri cōtradictio. igit̄ hoc est verꝝ aut ꝯcedendū. Et ad secundā ꝓbationē posset dici ꝙ spūmsanctū dari nō est aliud q̄ꝫ donū eius creatū dari. ideo non valet rō nec similitudo ibidem inducta ⁊c̄. E ¶ Uñ aliter ⁊ melius Ockam ꝓbat illam ꝑtem sic ꝙ illd̄ dicit̄ dari alicui qñ pōt illo vti ad aliq̄d faciendū sicut placet. quēadmodū d̄r ꝙ aliquis dat seip̄m alteri ꝓpter hoc qꝛ offert se illi ad faciendū qd̄ alius dixerit. vñ h̄ supponit̄ ex quid noīs. Sed supposito ꝙ spūssanctus nullū donū creatū daret creature rōnali adhuc posset eē paratus ad faciendū illud qd̄ creatura rationalis rōnabilit̄ vellet vt claꝝ est. igit̄ sine dono creato absolute posset seip̄m dare. ⁊ sic ꝑma ꝑs patet sufficiēter. Sed scd̄a ꝑs sequit̄ satis ex prima. vt patet cuilibet intuēti. igit̄ ⁊c̄. ¶ Ex istis sequunt̄ aliqua. Primo sequit̄ formalis respōsio ad istū articulū. s. ꝙloquēdo d̄ virtute ꝯmonis caritas q̄ datur amicis d̄i nō est ꝑsona spūssancti. Patz. qꝛ spūssctūs nō est caritas creata vt clarum est sed nulla caritas datur amicis dei nisi caritas creata. Pro cuius declaratiōe sit istud secundū correlariū Ex loquendo de v̄tute ꝯmonis caritas increata nō dat̄ amicis dei. patet. qꝛ ꝓprie loquēdo iste termin⁹ caritas est terminus eēntialis īmediate supponēs pro eēntia diuina. sed nō est ꝯcedendū ꝙ essentia diuina mittat̄ vel detur. sicut nec pater qꝛ non est res ꝓducta vt patz ex supradictis igit̄ ⁊c̄. Und̄ si aliqñ a sanctis inueniat̄ qd̄ caritas increata dat̄ iste terminus capitur notionaliter pro ꝑsona spūssancti. ⁊ hoc ñ est ꝯm ꝯmonis ꝓprietatem sed ꝯm attributionē vt supra tangebat̄ in alia questione.

¶ Tercio sequit̄ ꝯtra mgr̄z qd̄ spūssanct⁹ nō est caritas qua formaliter diligim⁹ deū ⁊ proximū. patet qꝛ licet spūssanct⁹ det̄ nobis. nō tamē ꝑ ip̄m formaliter diligim⁹. ita qd̄ ipse sit nobis formalis dilectio. qꝛ deus in duplici genere cause. scz materiał ⁊ formalis nō potest esse cā sed solum in genere cause efficiētis ⁊ finalis. igit̄ ⁊c̄. ¶ Quarto sequit̄ qd̄ spūssanct⁹ nō ideo p̄cise dicit̄ dari quia dent̄ eius dona. Patet ꝑ magistrū ex tercia ꝯclusione. ⁊c̄. ¶ Sed circa predicta est triplex dubitatio. Prima est Ex cuz spūssanctus ꝯm veritatem sit in oīb⁹ reb⁹ ꝑ essentiam p̄sentiā ⁊ potētiā. ⁊ ꝑ ꝯñs in hominib⁹ bonis ⁊ malis nō videt̄ qd̄ spūssanctus in ꝓpria ꝑsona possit nouiter dari. qꝛ nō pōt in aliq̄ homīe eē nouiter q̄ prius fuerit. aliter eēt possibile aliquem hoīem eē ⁊ spūmsctm̄ nō esse ī eo. quod supponitur falsum ⁊c̄. ¶ Secūda dubitatio est vtꝝ spūssanctus detur in suis donis ⁊ ī quibus donis. ⁊ quare magis dicatur dari ī aliquib⁹ donis q̄ꝫ in alijs cum oīa sint dona eius q̄cūq; habet creatura rōnalis ¶ Tercia dubitatio est vtꝝ. ss. detur vel mittatur visibiliter. videt̄ qd̄ nō. qꝛ īuisibile nō potest visibiliter mitti. sed ip̄e est simpliciter inuisibilis. igitur. ⁊c̄. Oppositum dicit mgr̄ distin. xvj. F ¶ Ad ꝑmā dubitationē rñdetur qd̄ ꝯm mgr̄m disti. xvij. Spūssanctus duplici modo existēdi est in rebus Uno mō ē in om̄ibus creaturis generaliter. Alio mō est solum in creaturis ratiōalibus iustis ⁊ sanctis specialiter. et isto modo bñ stat qd̄ homo sit ⁊. ss. nō sit ī eo illo modo et postea sit in eo nouiter illo modo. ⁊ ꝯm istum specialem dicitur. ss. mitti ⁊ dari. ¶ Et si queratur qualis sit iste modus existendi spūs

sancti. Uno modo potest dici q̄ nō est com
p̄hensibilis sic̄ nec p̄mus de quo magis vi
deret̄. ⁊ ideo est inexplicabilis. tñ potest ali
quo modo notificari a posteriori Nā vt di
cit magister in. xvij. dist. Tunc nobis dicit̄
mitti spūssanctus cū ita est in nobis vt faci
at nos diligere deū ⁊ ꝓximū dilectione me
ritoria. Non q̄ hoc sit .ss. dari qm̄ absolute
staret meritorie diligere deū ⁊ proximum.
⁊ nō sic habere ip̄m ⁊ similiter ecōtra. Alio
mō potest dici ⁊ forte melius q̄ licz iste mo
dus existēdi nō sit nobis ꝯp̄hensibilis aut
cognoscibilis ad plenū. tamē nō sequit̄ ꝓpt̄
hoc q̄ nō sit aliquo mō explicabilis. Nō ei
video esse possibile aliquid credere qd̄ nul
lo mō est explicabile. ideo dico q̄ iste mod⁹
specialis vltra p̄muz modū generalē nihil
oīno importat nisi solum spūmsanctū esse
paratū ad faciendū quod creatura ratōna
lis rōnabiliter vellet. iuxta illa q̄ dicta sunt
⁊c̄. hoc aūt absolute potest absq̄z hoc q̄ ī ip
sa sit aliqua dilectio seu aliquod donū cre
atum ⁊c̄. quare ⁊c̄. ¶ Ad secundā dubitati
onem dico p̄mo q̄ spūssanctus dat̄ in suis
donis. vel magis ꝓprie loquendo datur cū
suis donis. q̄uis absolute possit dari sine
eis ⁊ econtra. ¶ Scd̄o dico q̄. ss. nō datur
de facto alicui nisi ei quē sanctificat ⁊ acce
ptat ad vitam eternā. ¶ Tercio dico q̄ spi
ritussanctus nullū sanctificat vel acceptat
ad vitam eternā nisi eum in quo est caritas
creata siue gratia gratum faciens vt pate
bit in secūdo articulo Et ideo sancti dicūt
ss. dari in caritate tanq̄z in dono creato.
¶ Quarto dico q̄ si ad hoc esset modus lo
quendi sanctoꝝ ita bene posset dici ⁊ cōce
di. ss. dari in sapiētia vel in fide vel in spe si
cut in caritate. sed hoc nō est vsitatū apud
sanctos. Similit̄ nō dicit̄ dari q̄uis cōfe
rat alicui potestatē faciēdi miracl'a sine ca
ritate vel gr̄a q̄uis hoc posset dici si sancti
sic vterent̄. ⁊ sic patet ad secundā dubitatō
nem. B ¶ Ad terciā dubitationē dico p̄
mo q̄ missio visibilis alicuius p̄sone p̄t du
pliciter fieri. Uno mō p̄ realem assumptio
nē nature create visibil' in vnitate diuīe p̄
sone. Alio mō sine tali reali assumptiōe. p̄
mo modo filius fuit visibiliter missus ī in
carnatōne. de qua missione in tercio libro.
Scd̄o mō spūssanctus fuit missus in no
ua lege. ⁊ de ista missione videndū est quid
sit ⁊ qñ ⁊ q̄bus facta sit. Uñ dico secūdo q̄
missio visibilis est apparitio alicui⁹ rei cor
poralis visibilis facta circa creaturā ratio
nalē eidem creature missionē inuisibilē di
uine p̄sone rep̄sentans. Primo em̄ q̄ sit ap
paritio specieꝝ corp̄aliū visibiliū. patet. q̄z
aliter nō posset esse visibilis cū diuina p̄so
na sit inuisibilis. Scd̄o q̄ sit circa creatu
ram rōnalem. patet. q̄z non mittit̄ nisi crea
ture rōnali. Tercio q̄ rep̄sentet ⁊c̄. patz. q̄z
diuina p̄sona nō mittit̄ nisi ad rep̄sentādū
aliquē effectum spūalem scilicz gr̄am gra
tum facientē. q̄uis aliter possit fieri si deo
placeret. Tercio dico q̄ nō oportz missiōez
inuisibilē tunc p̄mo fieri qñ p̄mo fit missio
visibilis q̄ eā significat. missio em̄ visibilis
significat missionē inuisibilē. vl' tūc primo
fieri vel prius factā esse. et adhuc p̄manere
q̄z qñ. ss. visibiliter xp̄o mittebat̄ in colūbe
spē Mat. iij. nō tunc p̄mo accepit gratiaz.
nec fuit in eo augmētata. Similiter qñ vi
sibiliter missus fuit apl'is nō tūc p̄mo gra
tiam recep̄ant licet fuerit augmentata
¶ Quarto dico q̄ ista missio facta fuit in
noua lege xp̄o ⁊ apl'is Et de xp̄o patz ī euā
gelio. ⁊ de apl'is in libro actuū apl'orū. Et
q̄uis facte fuerint in veteri testam̄to appa
ritiones aliq̄bus sanctis. nō p̄ricipaliter si
gnant missionē. ss. sed aliud ⁊c̄. ¶ Si v̄o q̄
ratur vtrū ille spēs que apparuerūt fuerint
vere res ⁊ q̄les fuerūt. Rñdeo q̄ fuerūt ve
re res ⁊ tñ potuerūt esse tales quales appa
ruerūt. vel potuerūt esse alique alie conue
nientes cū alijs rebꝫ ⁊ similibꝫ accidētibꝫ ex
terioribꝫ. Uñ qñ spūssanctus apparuit in
specie columbe dico q̄ fuit vera res. tamē
hoc potuit fieri per verā columbā vel per
aliquam aliam rem de nouo creatam ha
bentem accidētia exteriora similia acciden
tibus columbe. et sicut deo placuit ita fa
ctum est. Ad argumentū aūt patet q̄ inui
sibile potest visibiliter mitti non in se sed in
aliquo instituto ad ipsum significandū ⁊c̄.
Et hec de primo articulo.
H ¶ Quantum ad secundum articu
lum vtrum charitas que datur amicis d̄i
sit qualitas infusa mēti. Primo ponā tres
ꝯclusiones ⁊ eas declarabo. Secūdo ob
ijciam per aliquas rationes ⁊ ad eas rñde
bo. ¶ Prima conclusio. nullus potest esse
amicus dei d̄ lege ordinata non habendo
in se aliquam qualitatē infusam que sit ca
ritas vel gratia. ¶ Secūda ꝯclusio. aliq̄s

potest esse amicus dei de potentia absoluta nō habendo aliquam qualitatē infusam que sit caritas vel gratia. ¶ Tercia cōclusio. aliquis potest esse non amicus dei de potentia absoluta habendo aliquam qualitatem infusam que sit caritas vel gratia. Et in omnibus istis ꝯclusionibus p amicum dei intelligendo illuꝫ quem deus specialiter diligit ꝛ ad speciale bonū. ſ. ad vitā eternam. quia generaliter loquendo quilibet est amicus dei siue bonus siue malꝰ sit in hoc ꝙ deus diligit ipsuꝫ ad aliqđ bonū vt clarum est ꝛc. ¶ Prima ꝯclusio probat et licet ipsa non possit probari ratiōe naturali. quia per nullam rationē naturalē possimus concludere aliquem habitum supnaturalem tamen potest pbari auctoritate multiplici tam scripture q̄ sanctoꝝ. sed qꝛ ista conclusio cōmuniter ꝯceditur. ideo p̄bo eam vnica autoritate apostoli. ſ. Corīt. xiij. vbi dicit. Si linguis hominū loquar ꝛc. vbi omnes virtutes ꝛ dona spūssancti ꝛ eoꝝ actus dicit nihil proficere habenti scz ad meritū vite eterne sine gratia vel caritate. Et si dicaꝭ ꝙ apostolus loquitur de caritate non q̄dē creata sed increata que ē spiritussanctus. Dico ꝙ licet istud posset pretendendo sustineri. tamen nō videtur esse de intentione apostoli. quia ibi loquit̄ de caritate quasi de q̄dam virtute. ꝛ eius excellentiam ad alias virtutes nititur ostēdere. vñ in fine capli dicit. Nunc manēt fides spes caritas hec tria. maiorꝝ aūt horum est caritas. ¶ Et si dicatur sicut dicit magister. ꝙ caritas etiam a sanctis ꝛ doctoribus dicit virtus non quia ipsa sit virtus creata infusa sicut alie. sed quia per eam mens afficit tanq̄ si esset virtus. Respondeo ꝙ ita faciliter posset dici de qualibet alia virtute ꝛc. nec videtur ꝙ expressius p̄ autoritates scripture possit haberi ꝙ fides aut spes sint virtutes infuse create q̄ de caritate. quare ergo nō poneretur ꝛc. Item apl's Ro. v. hoc expresse videtur dicere Caritas dei diffusa est in cordibus vestris p spūmsanctuꝫ q̄ datus ē vobis. Ubi expressit apostolꝰ duo scz p̄mū spūmsanctū datum esse. secūdum ꝙ caritatē per ipsum diffundi. quasi caritas sit aliquid distinctum a. ſſ. ꝛ p ꝯsequēs virtus creata. Et licet ista autoritas aliter posset glosari tamen illa est apparentior intentio apli quā insinuant ꝟba Augu. sup. Joh. p. canonica. ome. vj. exponentis illō Ro. viij. Ipse spiritus interpellat pro nob ꝛc. Quid est inquit ipse spūs interpellat p sanctis nisi ipsa caritas q̄ in te per spūm facta est. ideo eīm dicit idem apl'us. Caritas diffusa est ꝛc. Ex his ergo tenendū est ꝙ caritas est virtus creata. ꝛc. Sed pro ista conclusionē est opinio mgri. Aliqui tū dicunt ꝙ licet magister posuerit deum esse caritatem nostraꝫ. nō tamē negauit hmōi habitum caritatis create. ſz quicq̄d sit ō hoc clarum est satis ꝙ nullaꝫ mentionē de hoc facit ipm ponendo. imo magis ipm videt non ponere. cum dicat ꝙ non eodez sensu dicitur deus est fides nostra. ꝛ deus est caritas nostra qm̄ primū dicit ꝓpter habituꝫ quem habemus in nobis a deo scz fidē infusam. non sic aūt secundū. Ideo videt sic̄ dicunt aliqui ꝙ magister opinatus fuerit ꝙ ad actum diligendi deum meritorie aut proximū non cōcurrit aliquis habitus caritatis create. sed hmōi actum meritoriuꝫ spūssanctus operatur sine habitu virtutis medio quod non sic est de actibus fidei et spei. quare ꝛc. Unō pro opinione mgri inter multas autoritates quas ipse inducit. ꝑcipue due sunt magis apparētes. Prima est Augustini. viij. de tri. ca. vj. Qui primū diligit ꝯsequēs est vt ipsam p̄cise dilectionem diligat. deus eīm dilectio est. ꝛ q̄ manet in dilectione in deo manet. Alia ēin eodem libro ca. vij. Nemo dicat ꝙ non noui quid diligam. diligat fratrem ꝛ diligat eādem dilectionē. magis eīm nouit dilectiōez qua diligit q̄ fratrem quem diligit ꝛc. Et quibus autoritatibus habetur ꝙ dilectio qua diligimus fratrem est deus de deo id est spiritussanctus. Et sic sine alia caritate aliquis est deo carus ꝛ dei amicus ꝛc. Sz quia in hac opinione magister cōmuniter non tenet. ideo ad autoritates Augusti. respondetur et potest responderi sicut respōdet Scotus. tamen aliter potest respōderi forte magis ꝟm mentem Augustini Uñ ꝟm ꝙ dicit Augustinus. xv. de trinitate capitu. xvij. ꝛ sup Jo. omelia. xxviij. exponēs illud Johā. xv. Manete in dilectiōe mea duplex potest distingui dilectio dei. Una increata scilicet deus. Alia est quedā forma existens in nobis que non est deus. Et de p̄ma dicit saluatorez intellexisse cum dicit. manete ꝛc. Utraq̄ autem dicitur dil-

ctio qua diligimus fratrē. sed sub diuerso sensu. Nam dilectio creata est qua formaliter diligimus. sed dilectio increata est q̄. id est ꝓpter quā diligim⁹ causaliter. Cū ergo Augusti. dicit q̄ diligit primū diligit dilectionē. non intelligit de dilectione p quā sed de dilectione ꝓpter quaz. quia propter qđ vnumqđq; tē. z hoc innuit cum dic̄. cōsequens est vt ipsam dilectionē p̄cipue id ē maxime diligat. z illa dilectio vere deus ē. Et sic Augustinus probare intēdit q̄ qui diligit primū sicut debet etiam diligit deū quando aūt dicit diligat fratrem z diligat eādem dilectionē. ly eandē non refert ad dilectionē p quam diligit formaliter. sed ꝺ illa ꝓpter quam diligit causaliter. de qua immediate premiserat. de⁹ dilectio est. Et sic patet ꝺclusio. nec tenenda est magistri opinio. ¶ Secunda cōclusio probatur. Ad cuius probationē z declarationem. ac etiam p̄cedentis cōclusionis. distinguēdū est q̄ esse amicū dei sine deo carum aut acceptū ad vitam eternā potest dupl'r intelligi. Uno modo idem est q̄ esse a deo ordinatum ad vitam eternā finaliter obtinendaz et sic q̀libet electoz in quocūq; statu sit g̃tie vel culpe est deo carus z acceptus z dei amicus. et nullus reproboz. licet sit in statu gratie est dei amicus Et isto modo non intelligitur prima conclusio. quia sic esset falsa. tē. Alio modo idem est q̄ esse in statu vel dispositione in qua si perseuerauerit deus dabit sibi vitam eternā. et sic non quilibet electus est deo gratus vl' acceptus nec dei amicus. sicut ille qui est in statu culpe mortalis. Et aliquis reprobus est deo carus z dei amicus sicut ille q̄ est in statu g̃tie. tē. Simili modo mg̃r tercio sententiarū distin. xxxj. dicit. q̄ aliquem esse scriptuz in libro vite potest intelligi dupliciter. scz. ſm eternam p̄scientiā vel ſm p̄sentem iusticiam. z multi sunt scripti primo modo z nō secundo modo z ecōuerso. Sic in proposito potest dici q̄ aliquem esse amicū dei. ꝑt intelligi dupl'r. vel ſm eternam dei dilectionem vel ſm p̄sentē dispositionē. et aliqs potest esse amicus dei ꝑmo modo z non secundo modo z econuerso. Jn ista ergo q̃stione intendo istis terminis carus. grat⁹. acceptus deo. amicus dei. dignus vita eterna. z hmōi. secundo mō vti z nō ꝑmo mō. Et in isto sensu habet secunda cōclusio difficultatem. Probatur ergo conclusio ꝑmo sic. quia spūssanctus potest dari alicui absolute loquendo sine caritate creata aut alio eius dono. sicut patet ex ꝑmo articu. ſz ipse solus sine alio dono creato pōt tm̄ dignificare creaturā respectu ꝑmij beatifici aut alterius boni quantū ipse cum alio dono. quia alias ipa caritas creata ex natura sua aliquā dignitatē respectu vite eterne tribueret ipsi creature. quam dignitatem nullo modo posset sibi spūssanctus p seipsum tribuere. quod est absurdū Scō ꝓbatur q̄ esse carum deo vel gratum vel amicuz. vel vita eterna dignum primo modo nihil est aliud ꝓprie loquēdo q̃ esse in aliquo statu in quo si quis decederet haberet vitā eternam ſm dei ordinationē. sed nullā cōtradictionem implicat q̄ de⁹ ordinaret eā dare alicui sine caritate aut alio dono creato tē. ¶ Tercio sic. quia nullam contradictionem implicat q̄ deus ordinaret talē legem q̄ q̀cunq; decederet sine caritate vl' gratia tali lege stante esset amicus dei z dign⁹ vita eterna. illo modo dicto supra. consequentia est clara. z añs patz. quia dei voluntas sufficit acceptare aliquem ad vitaz eternam sine quocunq; dono creato. ꝛper ꝺseq̄ns sola dei voluntas acceptans sufficit facere aliquem sibi carum gratū z amicum z vita eterna dignum. seu dignificare ipsum. Et sic patet sufficienter cōclusio probata. ¶ Tercia conclusio probat. q̄ absolute possibile est deum dare alicui caritatem z nunq; velle dare illi beatitudinē igitur. tē. consequntia patet ex dictis. Et añ cedens licet posset multipl'r probari. tamē ex hoc patet q̄ illud nullo modo implicat ꝺtradictionem. z per consequns est deo possibile. Scō quia aniam caritatem habētem deus pure gratis acceptat ad beatitudinem. igit̄ absolute possibile est tē. consequntia patet z antecedēs apparet p illō Ro. vj. Stipendium peccati mors. gratia aūt dei vita eterna. Jtem Roma. viij. Nō sūt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam. Jtem Lu. xvij. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sumus. ¶ Tercio. quia carēti caritate et gratia deus non est debitor illius. sed illam gratis donat. sed propter h̄ q̄ deus gratis donat aliquod munus nō fit alterius muneris ꝺbitor. ergo ei cui de

dit caritatem vel gratiā potest nō dare vitā eternā. Et breuiter iste due ꝯclusiōes possent mltipl'r probari. sed videnť mihi adeo clare q̄ non egent ampliori declaratōe ꝛc.

Ex p̄dictis sequūtur aliqua corrolaria. Primū est rñsiuū ad articulū scz q̄ caritas vel gratia est q̄dā qualitas infusa. Ulñ in duabus predictis ꝯclusionib⁹ vsus sum istis terminis caritas ꝛ gratia vt supponūt absolute p̄ tali qualitate. vt sit sensus q̄ sine tali qualitate aliq̄s pōt absolute amicꝰ dei esse ꝛ cū tali q̄litate nō esse amicus dei. tñ vtendo illis terminis p̄m suam cōnotationē de ꝟtute p̄monis iste p̄pōnes essent cōcedende. Aliquis habet caritatē vel gr̄am. vel est amicꝰ dei ergo est deo carus ꝛ gratꝰ ꝛ ad vitam eternā acceptus ꝛ ea dignus q̄ illi termini hoc cōnotant. ꝛ hoc nō esset. igitur ꝯclusio vera ꝛc. Secūdo sequitur q̄ nulla qualitas infusa est vel esse pōt formaliter ꝛ intrinsece caritas vel gr̄a. patz. quia quelibet talis existens vel possibiľ absolute potest esse ꝛ nō facere aliquē caz vel gratum. igiť q̄libet talis absolute pōt esse et nō esse caritas vel gratia. p̄ña patz ex cōnotatz istoz terminoz. ꝛc. Et añs apparet ex dictz ꝛ p̄ ꝓñs sequitur q̄ nulla talis qualitas p̄t esse formaliter ꝛ intrinsece caritas. q̄ nihil est formaliter ꝛ intrinsece tale q̄ potest eē ꝛ nō esse tale ꝛc. Tercio sequiť q̄ de lege ordinata non est possibile creaturā rōnalē diligere deū meritorie sine habitu ifuso caritatis vel gratie. Patet ex p̄ma ꝯclusiōe ꝛc. Quarto sequiť q̄ de potentia absoluta ē possibile creaturā rōnalem diligere deum meritorie sine habitu infuso caritatz vel g̃tie. Patet ex secunda ꝯclusione et similiter q̄ actus dilectionis est meritorius ex diuine volūtatis acceptatione. mō ipsa pōt talem actū acceptare ita bene si nō fiat in gratia siue in puris naturalib⁹ sicut si fiat in g̃tia. vt patet ex dictis ꝛc. ℒ Hic tamē est notandū q̄ in istis duob⁹ vltimis corrolarijs loquor de dilectione dei meritoria vite eterne. vñ cum meritū dicať in respectu ad p̄miū ꝛ p̄miū sit duplex scz eternuz ꝛ tpale. satis ꝯstat q̄ etiaz de lege ordinata aliq̄s possit ip̄m deū diligere meritorie ad aliq̄d bonū tpale sine habitu caritatis vel gratie et nō ad vitam eternā. Quia diligere deuz meritorie isto mō est sic diligere q̄ aliquis p̄ illa dilectione p̄miabiť p̄mio eterno vel p̄miareť si finaliť decederet sine peccato. Et isto mō aliquis siue electus ad vitam eternā siue nō dicit mereri vitam eternam ꝛc. igiť ꝛc. Aliq̄ tñ p̄m aliā assignationē huius q̄d est mereri vitam eternā aliq̄ dixerūt q̄ nullus reprobꝰ mereť vel vnq̄z meruit vitam eternā q̄ si mereret ipam aliq̄ haberet ipsam. cū mereri dicať respectu p̄mij. Et iste modus dicendi videret mihi valde p̄babilis. nisi q̄ nō bene sonat in auribꝰ multoz. Ideo melius est dare assignationē p̄ quam possit sustineri q̄ vterq̄z scz tam reprobꝰ q̄z electus aliq̄ meretur vitā eternā licet multū sit difficile hoc assignare d̄ virtute p̄monis p̄ter hoc q̄ talis ꝯditionalis est de virtute p̄monis impossibilis aliquo demōstrato p̄scito vl' reprobo ꝛc. si iste decederet sine peccato vl' si iste p̄seueraret ī bono ipse p̄miareť p̄mio eterno. q̄ absolute staret ita esse sicut significať p̄ añs ꝛ non esse ita sicut signať p̄ consequens. ergo ꝯditionalis est falsa de ꝟtute p̄monis. ꝛ p̄ ꝓñs impossibilis. sicut de ꝟ forte alias videbiť. Aliq̄ añ assignant aliť idipsum q̄d est mereri vitam eternam. nō vtentes illo mō loquēdi cōditionali Unde dicunt q̄ ille dicitur mereri vitam eternā q̄ aliquē actū facit vl' in aliquo statu ē p̄ quo deus voluit etiā volūtate beneplaciti q̄ talis sit dignus vita eterna Sed forte si inquirať. quid est sic esse dignū ꝛc. oportebat redire ad p̄mum modum. Nolo tamē hic insistere. sed cōcesso isto mō loquēdi dico q̄ p̄m hoc aliq̄ p̄pōnes sunt ꝯcedende

D Prima est q̄ aliquis est dignꝰ vita eterna ꝛ mereť ipsam q̄ tamē nunq̄z habebit eā. Patet de reprobo q̄ licet q̄nq̄z mereať ꝛ sit dignꝰ vita eterna. q̄ est in gr̄a. tñ nunq̄z habebit vitam eternā eo q̄ indignificabit se postea ꝛ nō reuertetur ad talē dignitatem. ideo damnabiť ꝛc. Secunda p̄positio q̄ aliquis non est dignus vita eterna nec meretur ipsam. et pōt fieri dignꝰ ea p̄ aliquam mutationē in ipso facta ꝛ ad aliquam supnaturalē formā scz caritatez vel gratiam. Et sic communiter de lege ordinata fit aliquis dignus qui prius nō erat dignus. ꝛ talis potest dici dignus p̄m presentem iusticiam. quia non est possibile q̄ aliquis fiat de nouo dignus p̄m eternam p̄scientiam. Tercia est q̄ aliquis non dignus vita eterna potest fieri dignus ea de

potentia absoluta absq; aliqua mutatione in ipso aut in quolibet alio facta. ꝑter solaz transitionē tpis existentis vl' possibilis. patet. qz sicut rex posset statuere inuētos ī camera die lune debere puniri z inuētos die martis debere ꝑmiari. sic nulla est ꝓtradictio q deus statueret existentes sub .a. mēsura esse habituros beatitudinem et nō añ vel post zc. quare zc. ¶ Quarta ꝓpositio est q aliquis non est dignus vita eterna ab aliqua causa creata sed a sola acceptatōne diuina. patet satis ex ꝓdictis. Similiter licet de lege ordinata ad istam dignitatem siue ad meritū vite eterne concurrant cum causalitate z acceptatione diuina ipsa voluntas creata z caritas siue gratia. tamē absolute staret ista non concurrere. z tñ istam dignitatē esse meritum vite eterne. z ꝑ ꝯs non ab alīs sed a sola diuina acceptatōne cōsurgit ista dignitas vite eterne. ꝑ quo facit istud dictuz scripture. hoc honore dignus est quem rex voluerit honorare. Uñ patet q licet voluntas causet actum meritorium. ex hac tamē causalitate non cōuenit tali actui esse meritoriū vel vita eterna dignum. Unde sequitur vlterius q ꝯz aliquis sit dignus vita eterna in sensu ꝓus dicto. nullus tñ eam mereri potest de condigno. z hoc intelligendo in sensu immediate tacto. sed de his magis alias videbitur.

¶ Sed contra dicta arguīt et primo ꝓtra secundam ꝯclusionem. qz ꝯz zc. cū q̄libet dei amicus sit deo gratus z carus. sequit q aliquis posset esse deo grat⁹ z carus sine gratia vel caritate. qd̄ videt impossibile. sicut impossibile est q aliquis sit alb⁹ sine albedine. Cōfirmat. qz deus nihil odit nisi diuina voluntas repiat in eo aliq̄d odibile aut displicibile ex natura rei. iuxta illud. Qñ non deus volens iniq̄tatē tu es. Igit etiam nihil est deo carum vel dilectū nisi q̄tenus in ipo est aliquid qd̄ ex natura rei facit ipm diligibile. hoc aūt non potest in nobis poni nisi aliqua qualitas infusa. sicut caritas vel gratia. igitur zc. ¶ Secūdo ad idem arguitur sic. qz impossibile est ꝓtradictoria successiue ꝟificari nulla mutatione facta circa res illoz. ergo si nūc verum est q sortes non sit dei amicus vel deo carus z acceptus. z postea eius oppositum sit verū. necesse est mutationē esse factaz et non in deo. ergo in illo nouiter caro. z non apparet alia mutatio nisi acquisitio alicui⁹ qualitatis supnaturalis ipm carū facientis. igitur zc. Confirmat. qz si aliqua ꝓpositio verificat ꝑ rebus. z ad eius verificationem due res nō sufficiunt. necesse est ponere terciā rem ad hoc vt ipsa sit vera. sed ista ꝓpositio sortes ē dei amicus vel deo carus verificat ꝓ rebus z ad eius verificatiōez nō sufficit deum esse z sortē esse. qz ipsis positis potest esse falsa. ideo requirit alia res ab eis. z illa est caritas vel alius habit⁹ supnaturalis zc. ¶ Tercio ad idem sic. quia q̄cunq; est sine caritate vel alio habitu supnaturali ipse est in peccato mortali. sz nullus talis est amicus dei. igitur zc. minor ē nota. sed maior ꝓbatur quia ꝓuatio caritatis est peccatū mortale. Tum quia quilibet tenetur caritatem habere. Tum qz nullus potest ex naturalib⁹ suis vitare q̄libet peccatum mortale. Igitur ad hoc requiritur aliquod donū supnaturale. quare zc.

¶ Confirmatur. qz nullus existens in peccato mortali potest illo carere nisi ex caritatis aut alicuius habit⁹ infusione. igit zc. ꝯña patet z antecedens apparet. quia tale peccatum cum sit ꝓuatio non tollitur nisi per positionē habitus positiui. aliz post q̄z ablata esset adhuc esset. quia subiectum non haberet habitū quem aptum natū est habere. quare zc. ¶ Quarto arguitur ꝓtra terciam ꝯclusionē. quia aliquod est malum qd̄ deus detestatur z de necessitate odit. s. peccatū z iniusticiā. ergo cum ipe sit immutabiliter iustus z rōnalis dilector aliquod erit bonum quod ipse de necessitate diligit. scilicet iusticiā. quia ꝟm Augustinū null⁹ iustus est qui iusticiaz nō diligit zc. ¶ Cō firmatur quia aliquis act⁹ malus iuste meretur penam eternam. ergo aliquis actus bonus iuste merek vitam eternam. Antecedens patet de quolibet mortali peccato. et consequentia tenet. quia nullus est actus ita malus quin aliquis sit possibilis mediante caritate vel gratia tam bonus q̄z ille ē malus. zc. ¶ Ad ista respondek. Uñ ad primam z ꝓ dictis z dicendis distinguendum ē q aliquem esse deo gratum et carum vel dei amicuz potest dupliciter dici. Uno modo denominatione intrinseca ab habitu vel actu caritatis vel gratie animam ipsius informante Alio modo denominatione extrinseca ab ipsa diuina volū

rate acceptante. Vel magis ꝓprie loquēdo aliquis pōt dici amicus dei dupliciter. vel quia diligit deuz. vel quia diligitur a deo. Primo mō pōt aliquis esse carus ⁊ gratus sine aliqua q̄litate supnaturali infusa que sit caritas vel gratia nō tm̄ sine aliqua qualitate creata que sit dilectio ⁊ que pōt dici caritas vel gratia. ⁊c̄. Scō modo pōt aliq̄s esse carus ⁊ gratus sine aliqua qualitate informāte. nec est simile de esse albuz et albedine sicut hic ⁊c̄. Scō distinguendū est q̄ illo mō secundo iā dicto aliq̄s potest dici amicus dei dupl'r sicut dupl'r pōt intelligi deū aliquē diligere. Uno mō generaliter. qz vult sibi aliq̄d bonū ⁊ sic oīe bonum in q̄ctum bonū deus dicitur diligere. iuxta illud. diligis eīm oīa que sunt ⁊ nihil odisti coz q̄ feciſti Alio modo specialiter. qz vult sibi aliq̄d speciale bonum. ⁊ sic deus magis diligit illū cui facit maius bonum. qz q̄uis oēs eadē dilectione diligat. non tm̄ ad equale bonuz. Tercio distinguenduz est q̄ illo mō vltimo adhuc aliq̄s potest dici amicus dei dupl'r. Uno mō. qz deus vult illū ꝓ illo tunc habere aliq̄d magnū donum q̄d nō est vita eterna sicut ē caritas vel gratia vel originalis iusticia. siue velit q̄ semp̄ ꝑmaneat in tali bono siue nō. ⁊ hoc volūtate bñ placiti. ⁊ hoc vocam⁹ diligere f̄m p̄sentez iusticiā. ⁊ sic deus diligit solū rōnales creaturas q̄ sunt i gratia gratum faciente siue sint electe siue reprobate Alio modo qz deus vult illum nō ꝓ illo tunc tm̄ aliq̄n habere vel habituꝝ esse illud speciale donum q̄d est vita eterna. et sic deus diligit solum rōnales creaturas. nō tm̄ omnes illas que sunt in gratia gratum faciente. sed solum illas que sunt electe et nō reprobe. siue sint in gr̄a siue in mortali culpa. Et hoc voco dilectionē f̄m eternā p̄scientiā de qua ad Ro. Jacob dilexi Esau aūt odio habui. Et ista pōt vocari dilectō simpl'r ꝓma. aut dilectio f̄m q̄d. qz in scriptura simpl'r loquendo dicit. Esau autem odio habui. licet forte. ⁊ sine forte. esau q̄ñq̄ habuerit caritatē saltē q̄n fuit nouit' circumcisus. ⁊ ita de quolibet reprobo p̄t dici simpl'r q̄ deus odit ip̄m. licet f̄m q̄d scilicet f̄m p̄sentem iusticiā diligat ip̄m q̄n habet caritatē vel gratiā ⁊c̄. ¶ Ex ist̄z distinctionibus sequunt' aliq̄e ꝓpositiones.

¶ Prima q̄ loquendo de dilectione generali oīs entitas est a deo diligibilis ex natura rei. Patet ex dictis. ¶ Secūda est q̄ loquendo illo mō nulla entitas est deo odibilis ex natura rei. Patet. qz nulla talis est f̄m se mala sed simpl'r bona. ¶ Tercia ē q̄ loquendo de dilectione speciali vltīo mō dicta nulla entitas est a deo diligibil' ex natura rei siue ex sui natura. Patet. qz q̄ aliq̄ res sit accepta deo ad vitam eternam solū est ex ordinatione volūtaria ⁊ gratuita voluntate diuina ⁊c̄. ¶ Quarta est q̄ loquēdo isto modo nec odium dei nec alius quicūq̄ act⁹ culpabilis est deo odibilis ex natura rei siue ex sui natura. Patet. nullus talis actus deacceptatur ad vitā eternaz vel imputat' ad penam eternā. nisi ex mera voluntate diuina ⁊c̄. Et ex his patet ad rōnē.

¶ Ad secundā rationem dico aliquas ꝓpositiones. Q ¶ Prima est q̄ possibile est transire de contradictorio in cōtradictorium. siue ꝓtradictoria successiue verificari. absq̄ motu locali aut positiōe noue rei vel destructione p̄existentis. cuius verificatōnis lapsus tp̄is non sit in causa. q̄uis sine lapsu temporis actualī vel potēciali cōtingere nō possit. alias eīm cōtradictoria simul' essēt vera. Patet quia possibile est q̄ aliq̄s non habens spūmsanctū illo modo speciali de quo dictum est in p̄mo articulo habeat postea spūmsanctum eo non mutato localiter nec aliqua alia re noua facta vel aliqua destructa. vt patet ex dictis ibidē. Et cōstat q̄ mutatio non est in spūsancto nec oportet q̄ sit in alio nec lapsus tp̄is ad hoc facit ⁊c̄. Item patet. quia absolute possibile est diuīa virtute q̄ albedo huius corporis nulla locali eius aut subiecti mutatiōe facta ⁊ nulla re nouiter causata vel destructa non informaret illud corpus ⁊c̄. Patz quia hoc nō minus est possibile q̄ accidentia sacramētalia sint eque p̄sentia corpori xp̄i sicut erant substātie panis. ⁊ tm̄ nō informant ipsum ⁊c̄. Item absolute deus posset se solo ꝓseruare lumē q̄d causat candela quiescens in aere nulla mutatione locali facta ad hoc aut aliqua re nouiter creata vel destructa. ⁊c̄. ¶ Ex quo patet q̄ absolute possibile est aliqualiter esse in re q̄liter ꝓus nō fuit. vl' aliqualiter nō esse q̄liter ꝓus fuit absq̄ mutatione q̄ sit acq̄sitio vel pditio alicuⁱ rei. patet clare ⁊c̄. Et sic patz q̄ maior illius rōnis est falsa. ¶ Sed ꝓ

materia minoris ꝛ ꝓñe sit secunda ꝓpō. ℞ esto ꝙ essꝫ impossibile ꝓtradictoria succes siue verificari sine mutatiōe. tñ nō oportet ꝙ fiat ꝓpter mutationē factā in aliqua illa rum rerū ꝑ q̄bꝫ talia verificank. sed sufficit ꝙ in alia. vt si deus ordinaret dimittere of fensam sortis existentis in peccato morta li si aliq̄s vir sanct⁹ rogaret ꝑ illo. Illo eīm rogāte fieret de non dilecto dilectus absq̄ hoc ꝙ oporteret esse mutationē in eo vl' in deo sed in rogante. Similiter in casu suffi cit ad talē verificatōem lapsus tp̄is. ꝛ ℔ qñ determiatio tp̄is cadit sub statuto. sicut a pud hebreos lex erat vt q̄libet seruus ꝙple to sexto anno ſuituꝫ rediret ad libertatez. ideo absq̄ vlla ipsi⁹ mutatione solo tp̄is la psu fiebat de ſuo nō seru⁹ ꝛ de nō libero li ber. et ita possit eē in ꝓposito. ꝛc. ¶ Tercia ꝓpō est ꝙ esto ꝙ sine mutatione in tali re nō ꝓtingeret talia ꝓtradictoria verificari. ad huc nō sequit ꝙ ꝑ mutationē acquisitam. Et itez esto ꝙ ꝑ acq̄sitionē etiā non sequit ꝙ ꝑ acq̄sitionē caritatis aut gr̄e vel habit⁹ alicui⁹ supnaturalis. Et hoc satꝫ patz. vnō apparet ꝙ rō nō ꝓcludit. ¶ Pro ꝓfirmatōe rōnis sit hec q̄rta ꝓpō ℞ ista ꝓña nō valet. positis duab⁹ reb⁹. ista ꝓpō est falsa ℊ vt ipa sit vera requirit tercia. patet q̄ista est falsa antixps nō erit. ꝛ tñ ad ei⁹ verificationē nō requirit aliqua res alia ab illis q̄ sunt. sꝫ p̄t illa ꝓpō esse vera solū volēte deo. ¶ Ad te instantie p̄ñ dari de informatiōe ꝛ inherē tia forme. de cōseruatiōe radiꝫ solis. ꝛ ō do natione. ſſ. de q̄bꝫ iā tactū est ꝛc. Et ita in p posito negat maior rōis. ꝛ simil'r pz ꝙ ꝓña nō valet ꝛc. iō ꝛc. ¶ Ad terciam rationem dico aliq̄s ꝓpones. ℞ ¶ Prima est ꝙ pu ra priuatio caritatis vel gr̄e p̄cise nō hz rō nē pcī vel culpe. patz. qz talis est pctm̄ so lū inq̄ntū presupponit debitū habēdi talē caritatē vel gr̄am. illud aūt debitū tolli p̄t sine positione alicui⁹ habitus vel forme.

¶ Scōa ꝓpō est ꝙ carētia caritatis licz sit peccatū tm̄ pōt esse ꝛ ñ eē pctm̄. patz. qz nō est pctm̄ nisi in eo q̄ debet ꝛ tenet hr̄e eam. ꝛ qz de⁹ possꝫ hoīem absoluere a tali debi to hñdi. esto ꝙ nō daret sibi caritatē. sequi tur ꝙ possibile est talē carere caritate absq̄ pctō. Et sic patz ꝙ maior rōnis ꝛ añs ꝓfir matōis sunt falsa. ¶ Tercia ꝓpō est. ꝙ licz nō sit possibile ꝙ ab aliq̄ tollat carētia cari tatis vel gr̄e infuse absq̄ hoc ꝙ ifundat si bi talis iusticia. tm̄ possibile est ꝙ ab eo tol latur carētia caritatis vel gr̄e debite ineſſe absq̄ ℔ ꝙ infundat sibi caritas vel gr̄a. pa tet. si tollat debitū habēdi eaz ꝛc. ¶ Quar ta ꝓpō est ꝙ nō sit possibile aliquē ꝑuari iu sticia debita ineſſe ꝛ nō esse iniustū. patz. si tollat debitū ꝛc. Et sic existꝫ clare patz ad rōnez ꝛ ei⁹ ꝓfirmationē. ꝛ q̄lit' ꝑuatō carita tis sit pctm̄ ꝛc. ¶ Sed qz in ꝓbatiōe añce dentis fiebat ista ꝓsequntia. null⁹ pōt ex pu ris naturalib⁹ vitare q̄libet peccatū mor tale igit̄ ad hoc requirit aliq̄ donū supna turale. Hec aūt ꝓña nō valz sed fundat in falsa ymaginatiōe. s. ꝙ ex hoc p̄cise hō non potest ex puris naturalib⁹ vitare peccatuz quia ex puris naturalibus non potest ha bere caritatem quam tenetur habere. hoc autem est falsum ꝛ neganduz. ¶ Ideo ad huius declarationē distīguo ꝙ vitare pec catum ex puris naturalibus potest dupli citer intelligi. Uno mō vt per pura natu ralia excludam⁹ oīa dona infusa supnatu ralia. Alio modo vt per hoc excludam⁹ ad iutoriū supnaturale. tunc ſm hoc pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est ℞ secū do modo nullus ex puris naturalibus po test aliquod peccatū vitare. ℘ patet. qz esto q̄ deus absolueret ipm a ꝺbito habendi caritatē seu quoduis aliud donū supnatu rale. tamen adhuc non posset ex suis pur⁹ naturalibus. id est ex se ꝛ sine adiutorio ꝺi supernaturali peccata vitare. sicut nec ali quid agere bene. ¶ Secunda est q̄ ꝑi mo modo quis potest ex puris naturalib⁹ quodlibet peccatum vitare. patet si de⁹ ab solueret ipsum a debito habendi donū su pnaturale ꝛc. ¶ Tercia est q̄ ꝑimo mo do quis non potest de lege ordinata ex pu ris naturalib⁹ q̄libet pctm̄ mortale vita re. patz. quia de lege ordinata tal' tenet esse in caritate vel gr̄a. et si non sit peccat mor taliter. ꝛ tale pctm̄ nō pōt vitare sine cari tate vel gr̄a. igit̄ ꝛc. ¶ Quarta est q̄ ꝑimo mō q̄s pōt etiam de lege ordinata ex puris naturalib⁹ aliq̄ pctm̄ mortale vitare. pa tet. quia talis ex⁹ sine caritate vel gr̄a p̄t vitare multa mortalia. aliter q̄libet exist̄s sine gratia incurreret oīa mortalia q̄ ē ma nifeste falsum. ꝛc. Et sic patz de isto. Ex p̄ dictis aūt patz q̄ absolute possibile ē q̄ aliq̄s non habeat caritatē aut gr̄az nec ha beat pctm̄ aut culpam. Si autem q̄rat' si

o ℞

iste decederet in isto statu vtruz damnaret̄ vel saluaret̄. Dico ꝙ fieret sicut deo placeret qꝛ vtrumqꝫ deus posset. Uerisimile tñ videt̄ ꝙ nō damnaret̄ pena sensus. qꝛ in ipso nihil esset puniendū. Et idem esset sentiendū de illo. ⁊ de p̄mo hoīe si in statu innocentie ante infusionē gratie decessisset ⁊c̄.

¶ Ad quartam dico ꝙ nullum est bonum vel malum qđ deꝰ de necessitate siue ex natura rei diligat vel odiat. loquēdo de dilectione ⁊ odio spāli de quo supra. Nec aliq̄ q̄litas est ex natura rei iusticia sed ex mera acceptatione diuina nec deus iustus est qꝛ iusticiā diligit sed potius ecōtra aliqua res est iusticia qꝛ deus eā diligit. id ē acceptat. ⁊c̄. ¶ Ad confirmationē rñdent aliq̄ cōcedendo añs ⁊ negando ꝯñam. Nec valet ꝓbatio vt dicunt. qꝛ licet esto ꝙ aliq̄s actꝰ sit ſm se eque bonꝰ vl̄ melior q̄ꝫ aliquis alius actꝰ est malus. non tñ est similis ꝓportio eiꝰ ad vitam eternā qualis est actꝰ mali ad penam eternā. ſm mereri ⁊ demereri. qꝛ malus de ꝯdigno punit̄ eterna pena. Bonus aūt vltra ꝯdignū premiat̄ vita eterna. Similiter actus bonus nō est apđ deum ex se ⁊ ꝓpria bonitate meritorius. Actus ꝟo malus ex ꝓpria malicia vtiqꝫ demeritorius est q̄re ⁊c̄. ¶ Sed aliter potest dici ꝯcedendo ꝯñaz ⁊ ꝯñs. S ¶ Uñ dico primo ꝙ nulli actui q̄ntūcunqꝫ bono ex sui bonitate vl̄ intrinseca natura đbetur vita eterna. patz qꝛ ex sola gratuita dei ordinatione misericorditer dat̄. ¶ Secundo dico ꝙ aliquis actus bonus ex gratuita dei ordinatōe est iuste meritorius vite eterne. patet. qꝛ iuste p̄miat̄. iuxta illud. ij. Thi. iiij. Reposita est mihi corona iusticie quam reddet mihi iustus iudex. Cū hoc stat tñ ꝙ gratꝫ dat̄. Uñ ⁊ glosa dicit sup illo verbo. ꝙ vita eterna ē gratia ꝓ gratia. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns gratis data.

¶ Tercio dico probabiliter ꝙ nulli actui quantūcūqꝫ malo debet̄ ex sua malicia vel intrinseca natura pena eterna. patet. qꝛ sic̄ deus gratis acceptat actum bonū ad vitā eternaz. sic posset nō deacceptare actū malum ad penam eternā. ¶ Quarto dico ꝙ aliquis actus malus ex iusta dei ordinatione est iuste meritorius pene eterne. Patet. quia iuste punit̄ ⁊c̄. Utrū aūt ad cōdignū vel citra ꝯdignum. de hoc nihil dico nunc qꝛ magis alias dicam. ⁊c̄. Ex predictis sequit̄ istud correlariuz ꝙ nō est in libera potestate rōnalis creature ꝙ actus suus bonꝰ sit meritorius vite eterne. vel actus eiꝰ malus demeritorius pene eterne. patet qꝛ nullus actus est meritorius vel demeritorius essentialiter ⁊ intrinsece. sed soluz ex diuīa acceptatione vel deacceptatione. sed nō est in potestate libera rationalis creature ꝙ suus actus accepteť vl̄ deaccepteť. quia hoc solum est in libera potestate dei. vt totū patet ex dictis. igit̄ ⁊c̄. ¶ Secundo sequitur. ꝙ rōnalis creatura ad aliquid obligat̄ qđ non est ꝓprie in eius potestate libera. patet. quia obligatur ꝙ aliquis eius actꝰ sit meritorius vite eterne ⁊ acceptetur ad eam ⁊c̄ igitur ⁊c̄. ¶ Si dicatur ergo obligatur ad impossibile. negatur consequentia. qꝛ licet istud non sit in eius potestate non est tamē simpliciter impossibile. Et si dicatur ꝙ saltem sequitur ꝙ obligatur ad sibi impossibile. adhuc nego consequentiā. quia licz illud non sit proprie in eius potestate. est tñ sibi possibile. licet non a se sed ab alio sicut esse est sibi possibile licet non a sua potestate. Et sic patet ⁊c̄. Hec de scđo articulo.

T ¶ Quantum ad tercium articulū vtrū caritas que datur amicis dei pōt augeri vel minui. ¶ Primo videndum vtruz aliqua forma vel qualitas possit augeri vl̄ minui. ¶ Secundo videndum vtrū ipsa gratia vel caritas possit augeri. ¶ Tercio videndū vtrum ipsa caritas vel gratia possit minui. ¶ Circa primum p̄mittaz distinctiones. deinde ponam suppositōes. postea soluam obiectiōes. ¶ Quantū igitur ad p̄mū fit prima distinctio de isto termino forma. Unde dico ꝙ forma sumitur vno mō largissime ꝓ oī significato terminoꝝ abstractiuoꝝ. sicut per terminos abstractos predicamentoꝝ accidentiuz. ⁊ sic figura dicit̄ forma rei figurate. ⁊ paternitas patris. ⁊ raritas ignis ⁊c̄. Et isto mō sepe repit̄ ꝙ forma nō distinguit̄ a suo formabili. Alio mō sumit̄ minus large ꝓ oī eo qđ non est subiectū vel ꝯpositū ⁊ sic deus ⁊ angeli dicūtur forme. Alio mō sumit̄ non ita large ꝓ oī eo qđ est cā in alio genere cause q̄ꝫ efficiētꝫ finalis aut materiał. Et satꝫ ē difficile explicare q̄ sit ista cālitas sꝫ de h̄ videbit̄ alias.

¶ Scđa distictio ē de isto t̄mīo q̄litas. Uñ dico ꝙ q̄litas p̄t tripl̄r sumi Uno mō ꝓ oī significato t̄mīoꝝ đ p̄dicamētꝫ q̄litatꝫ ⁊ sic aliq̄ suba est q̄litas. vt satis patet scđo

modo p quolibet apto aliquid denomīare esse quale. z sic forma substātialis est qualitas. Alio mō sumit p aliquo accidente denominate aliquid esse quale vel apto denomīare. z sic nulla substātia est qualitas. q̄ licet forma substātialis denomiet aliq̄d esse quale, ppter q̄d differētia essentialis p̄dicat in quale. tñ nō est qualitas. ḡa nō est accidēs. ideo nō p̄dicat in quale accidētale. Uñ i positō sumunt isti termini forma vel qualitas vltimo mō z ñ alijs z̄c. ¶ Et his patet q̄ois q̄litas vt hic sumit est vl' eē pōt forma. licet non econtra z̄c. ¶ Tercia distinctio est de isto termino augmentatio Uñ dico q̄ tripler est augmētatio. quedaz est pure extēsiua sicut rarefactio vel solidorū augmētatio. Alia est pure intēsiua. sicut augmētatio formeꝝ spūalis siue formaꝝ spiritualiū non corpaliū sicut augmētatio caritatis. z̄c. Alia est extēsiua z intēsiua. sicut augmentatio formaꝝ corpaliū vt caliditatis vel frigiditatis. Aliqua pōt dici augmētatio licet improprie q̄ nec extēsiua nec intēsiua q̄ posset vocari conuersiua. sicut aliq̄ res dicerēt augmētata q̄ essz mutata in rē pfectionē. vt anima in angelum. Et de isto modo possunt poni exempla varia z posset subdiuidi sed trāseo. q̄ nō est ppria augmētatio nec ad ppositum z̄c. ¶ Quarta distinctio est subdiuisio augmētatiōis solum extensiue. q̄ illa est duplex. quedā numerosa seu discretiua sicut augmentatio gregis oniū vel cumuli lapidum. Alia est augmētatio extēsiua nō solum numerosa vel discretiua sed ꝯtinua. sicut rarefactiō aeris z̄c. Et sicut dictū est z dicēt de augmētatione. ita oīno pportionabiliter dici potest de diminutione. ¶ Quinta est de augmētatiōe intensiua. et est. q̄ ipsa dupl'r potest ymagiari. Uno modo p accumulationē graduū eiusdem rōnis ꝯstituentiū vnā formaꝝ q̄ sit magis intēsa q̄ aliqua pars eius. Alio mō ymaginant aliqui fieri augmētationē intēsiuam solū p recessum a nō gradu. z istud a diuersis varie assignat. Nā q̄dam dicūt q̄ intensio fit per ꝺpurationē alicuius forme a suo contrario. Alij q̄ fit p maiorē radicationē in suo subiecto. ita q̄ p̄m istos cōtingit eandē formaꝝ penitus inuariatā p̄m suam essentiā aliq̄ subiectū min⁹ intense denominare. z postea magis. z similiter econtra. Sz ista opinio nō est vera vt habet declarari in pḣia z̄c. ¶ Sexta distinctio ē. q̄ augmentatio tā intēsiua q̄ extēsiua dupliciter pōt ymaginari fieri. Uno mō subito siue in instanti sicut si sol aut aliud lumino sum crearet in instāti in medio ꝺyaphano z postea aliq̄d aliud crearet in eodē medio in instanti. patet. quia fieret ibi augmētatō luminis tam extensiua q̄ intēsiua in illo secundo instanti. Alio mō pōt ymaginari talis augmētatio fieri nō in instanti. sed successiue continue tam p̄m extensionē q̄ p̄m intensionē. ita q̄ data aliq̄ forma vt caliditate verū est dicere q̄ añ quālibet ptē istius caliditatis prius fuit eius medietas p̄m intensionē z extensionē. q̄ illa tota ps z sic fit successiue ꝺtinue. ¶ Unde p declarationē istoꝝ est hic videndū quid est aliq̄d fieri in instanti. Uñ dico q̄ aliq̄d dicit fieri in istāti q̄ñ nulla eius ps p̄fuit anteq̄ illud esset. ¶ Ex quo sequit q̄ nō stat aliquod indiuisibile fieri z illud nō fieri in instanti. Patz q̄ nihil eius añ ipm p̄fuit cum ipm careat ptibus z̄c. ¶ Septima distinctio est q̄ augmentatio continua pōt dupl'r fieri. Uno mō pōt fieri ꝺtinue successiue. Alio mō cōtinue pmanenter. Et hoc est. q̄ duplex est ꝺtinuum. scz ꝺtinuū successiuū. z continuum pmanēs. Ad cuius declarationē sciēdū est q̄ aliq̄d ꝺz ꝺtinue successiue augeri q̄ndo in quolibet instanti posteriori est magis intensum vel magis extēsum q̄ in aliq̄ priori. Ita q̄ nō est dare aliq̄ tps in augmētatione sic cōtinua in quo toto illud sit eq̄liter intensum vel extensum in qualibet ptē sit equaliter z̄c. ¶ Octaua distinctio est q̄ tripl'r ꝺtingit aliquā formā acquiri successiue cōtinue vel augeri. Uno mō solū extēsiue q̄ intētionē nō habet saltē realit gradualez sicut forma subalis mixti. Alio mō solū intēsiue. q̄ extēsionē non habet sic forme substantiaꝝ spūaliū vt noticia vl' amor intellectualis. sz nulla forma hz intēsionez z extensionē q̄n si fiat successio ꝺtinua i extēsione fiat etiā z in intēsiōe. Et sil'r ecōtra. z hoc naturaliter loquēdo. q̄ absolute oppositū est possibile. z̄c. ¶ Uis premissis pono aliq̄s ppōnes q̄s voco suppōes. q̄ apō theologos magis debēt supponi ex pḣia q̄s in theologia pbari. ¶ Prima ē. aliquod subiectū pōt fieri magis z min⁹ tale sine alicui⁹ q̄litatis aut alteri⁹ rei sibi inexistentis acquisitione vel deperditione. Patet.

qz sit .a. aliquod subiectū calidū vt octo. et sit .b. aliquod calidū vt q̄tuor. z sine mutatione ipsi⁹ a. augeat calliditas ipsius b. vsq; ad .viij. tunc fit magis simile .a. q̄ prius. et p̄ñs econtra .a. fiet magis simile ipsi .b. mō constat q magis simile est magis tale. zc. Similiter quāto q̄s sit magis bonus ē deo similior. z p p̄ñs deus sibi simili similior q̄ prius. z tñ nullius sit in deo acquisitio. igitur zc. ¶ Unde sequit q gradum p̄patōis positiui z suum p̄patiuum de aliq̄ respectu eiusdem verificari successiue nō arguit illud mutatū esse. Patet de deo zc. vt dictus est. Non nego tñ q̄n vnum illoz mutet ad verificationē successiuā taliū zc. vt patet.

¶ Secūda p̄positio est Q aliquod subiectū est tale vel aliquale p aliquā qualitatē seu aliquā formā accidētalē ab eo realiter differentē. Patet. quia ista est cōmunis doctrina paripatetica. cui etiam cōcordat fides catholica. que p̄cedit q albedo i sacramento altaris remanet sine subiecto. q̄ albedo fuit p̄us in pane tanq̄ in subiecto. qō quidem subiectum p eam erat album.

¶ Tercia p̄positio est Q aliquod subiectū potest esse magis z minus tale p aliquā q̄litatem seu formam accidētalē Patet quia aqua p̄t esse magis z minus tale p aliquā qualitatē seu formā accidentalē. Patet. qz aqua p̄t esse magis z minus calida p caliditatē sibi inexistentē z eā informantem.

¶ Quarta est q aliquod subiectū nō p̄t ee magis z minus tale p aliquā qualitatē seu formā accidētalē ipsa forma simpl'r nō variata in se intrinsece Patet. qz cum quelibz forma de sua intrinseca rōne denoīet suuz subiectū cōcretiue illa denominatio quā habet abstractiue vt patz in oīb⁹ inductiue. sequitur q ipsa nō potest ipm magis vl' minus denoiare q̄ ipsa sit in tali denoiatione z q̄ sit pfecta intrinsece. z p p̄ñs non est ymaginabile q ipsa simpl'r inuariata fm se possit suū subiectū magis z minus denoiare. Un̄ sequit cōtra q̄sdam doctores q nō p̄t saluari q eadē forma numero fm suā essentiam indiuisibil' z simpl'r inuariata. sicut calor vel alia forma siue substantialis siue accidētalis possit dare suo subiecto pfecti⁹ et impfecti⁹ esse. z facere ipm magis z minus tale z hoc p̄pter maiorē subiecti vel minorē dispositionē. vl' vt q̄dā dicūt p̄pt maiorē vl' minorē radicationē in subiecto. aut deputationem a cōtrario. Patet ex dictis. Et licet alio mō posset hoc multipl'r declarari. tñ de hoc remitto ad p̄hiam zc. ¶ Quinta p̄positio est q nulla forma potest suum formabile intēsiue z remissiue denoiare. siue facere ipm magis z minus tale nisi p intensionē z remissionē ipsi⁹ forme in se. ¶ Sexta est Q nulla forma p̄t suū formabile intensiue z remissiue denoiare sine noua alicuius p̄tis acq̄sitione vel depditione Patz aliter nō videt posse saluari qualiter ipa esset de nouo intēsior vel remissior in se. Un̄ sequit primo q in cuiuslibet forme intensione acquirit aliq̄d reale realiter distinctum a forma p̄iore. ¶ Secūdo sequit p̄ta q̄sdam q in tali acquisitione illud qō acquirit est eiusdem rōnis siue speciei specialissime cum forma p̄cedente. ¶ Tercio sequit q in tali acquisitiōe illud qō acquiritur remanet cū forma p̄iore. ¶ Quarto seq̄tur q illud qō acquiritur facit p se vnum cuz forma p̄ore. ¶ Hec oīa sunt contra illos q̄ dicunt q intensio forme fit p acquisitionez noue forme pfectioris q̄ p̄cedens. ita q in subiecto nunq̄ sunt simul tales due forme quaz vna fuerit prius in subiecto q̄ altera sed simul aduenient noua corrumpit prima. ✠ ¶ Hec aūt opinio p̄cedit aliquaz esse intensionē continuam. ideo ex ea sequitur p̄mo q quelibet forma que acquiritur dum durat intensio solum est per instans z subito. Patet. qz si esset per tempus cū in tempore illo quo esset fit adhuc intensio et p̄ñs acq̄ratur aliquid. sequitur q precedēs z sequēs imo multe sequentes erunt simul in subiecto contra eos. ¶ Secundo sequitur q q̄libet talis forma acq̄rit in instanti z subito. patet clare. Et sic ista opinio est impossibilis zc. ¶ Septima p̄positio est q aliqua forma accidētal' siue q̄litas hz latitudinē diuisibilē nō solū fm realē extēsionē sed etiā fm gradualē intēsionē. Patz ex dictis qz ista p̄dicta forma habet latitudinē valet de virtute fmonis ista⁹ forma hz in se plures partes realiter distinctas faciētes p se vnū extēsum vel intensum zc. ¶ Un̄ ad huius declarationē videndū est quid est latitudo q̄d latitudo intēsiua. q̄d latitudo extensiua z q̄d sit grad⁹ vt sumunt hic. ¶ Dico igitur q latitudo sic h̄ sumit cū loq̄mur de latitudine formaz est pl'alitas distinctaz p̄tiū cōstituētiū per se vnum extensum vel intēsuz

Sed latitudo extēsiua est pluralitas ptiū distinctaꝝ ꝓstituentiū per se vnum quantū ꝓtinuuꝫ. vñ nō capitur hic latitudo put apud mathematicos distinguit cōtra lōgitudinez. qm̄ si ad ymaginationē mathematicoꝝ eēt vna linea solū diuisibilis ſm vnā dimensionē adhuc ipsa esset latitudo z haberet latitudinē. z de ea hic loq̄mur. Sz latitudo gradualis siue intēsiua est pluralitas distinctaꝝ ptium sibi inuicē coexistentium z ꝓstituentiū p se vnum quantū intēsum. ¶ Uñ quadruplex est quantitas siue quantū. Quedam est quātitas solū discreta sicut numerus angeloꝝ. Alia est quantitas simul discreta z ꝓtinua sicut numerus ptium vnius corpis vt lapidis. Alia ē q̄ntitas simul discreta continua siue extensa z etiam intensa sicut numerus ptium vnius q̄litat̄ corpal̄ sicut caliditas zc̄. Alia est q̄ntitas simul discreta et intēsa sed nō ꝓtinua vel extensa. sicut numer⁹ ptiū vnius qualitatis spūalis vt caritatis. Et sic q̄litas isto mō quanta potest esse in subiecto indiuisibili sicut in angelo vel anima. vt patet zc̄.

¶ Sed gradus vt hic sumitur dicitur ps alicuius latitudinis intensiue siue ps alicuius forme alteri pti eiusdem coexistēs et secum ꝓstituēs p se vnum quantū intēsum zc̄. ¶ Ex his sequunt aliqua ¶ Prio sequit q̄ licet aliqua sit forma extensa que nec est intensa nec intēsibilis. tñ nulla ē intensa q̄ nō sit extensa vel extēsibilis. Prima pars patz de forma substantiali mixti sicut lapidis vel asini. Scōa ps patet qz licz aliqua forma spūalis sit intensa q̄ nō est extensa sicut est caritas vel scīa in intellectu. tñ nulla videt repugnātia q̄n de⁹ possz eaz extendere z vnū gradū alteri coexistentem ab alio separe z ei ꝓtinuare. sicut qualitas corpoꝛis xp̄i in sacramento est ibi intensa z nō extensa. z tñ deus p̄t eam extendere zc̄. Scōo sequit q̄ licz q̄libet forma extensa possit esse z nō esse extēsa tñ nulla forma intensa pōt esse z nō esse intensa. Prima ps patz. qz sicut aliqua forma seu qualitas extensa corpis xp̄i existētis in celo pōt esse z ꝺ facto est nō extēsa in sacramēto. ita possz eē de qualibet alia forma extēsa zc̄. Secūda pars patz. qz sicut nō est dare minimū q̄ntum ꝓtinuū. ita non est dare minimū quātum intensum. z p ꝺns q̄libet ps forme intense est magis intensa q̄ sua medietas Et sicut non est possibile quamlibet ptem continui a qualibet esse diuisam. ita impossibile est quamlibet ptem intensi a qualibet eē separatam zc̄. quare zc̄. ¶ Tercio sequit q̄ licet forme substantiales mixtoꝝ eiusdez rationis siue eedem specie vl̄ etiam ptes eiusdem talis forme simul coexisterent. nunq̄ tamē facerēt latitudinē intensiuam seu cōstituerent. Patet ex dictis. ¶ Quarto seq̄tur q̄ licet aliqua forma extēsa et nō intēsa sicut forma asini haberet moduz existentie alicuius forme intensiue z nō extensiue nō ꝓpter hoc faceret latitudinem intensiuam. Patet de corpe christi in sacramento z potest faciliter applicari. ¶ Si aūt queratur hic quare vna forma est intensibilis et alia non. sicut forma accidentalis z non substātialis. Dico q̄ nulla est ratio nisi quia vna est talis nature z alia non. Uñ dico q̄ nulla natura est intensibilis que non potest facere per se vnum cum alia eiusdem ratōis. sine maiori extensione quātitatiua. sic autē est quelibet substātialis forma vt suppono zc̄. ¶ Octaua ꝓpositio principalis z respōsiua ad istum punctum est q̄ aliqua forma accidētalis seu qualitas potest ꝓtinue successiue augeri vel minui. nō solum ſm extēsionem sed etiam ſm intēsionem. Patz satis ex predictis. Uñ eius ampliorem pbationem suppono ex phīa naturali. zc̄. Sed ad ipsius declarationē aliqualem sciendū est q̄ aliquam formā augmētari potest intelligi dupliciter Uno mō de virtute ſmonis et sic ista nunq̄ est vera. forma augmētatur Nam illud qō augmentat̄ est primo minus z postea maius. sed nulla forma est primo maioz z postea minoz. quia nec prima precedens nec sequens nec aggregatū zc̄. Alio modo potest intelligi ſm intentionem loquentium. et sic per istam forma augmentatur. intelligimus istam aliqua forma prius est minoz et postea aliqua forma est maioz cuius pars est forma ꝓoz. Et ita proportionabiliter potest exponi ista. forma minuitur. Et sic intelligitur predicta p positio et omnia precedentia et sequentia quando loquimur de augmentatiōe vl̄ diminutione zc̄. Et ad eundē sensum conceditur q̄ forma suscipit magis z minus id ē aliqua forma est maioz z alia eiusdem speciei est minoz. Et sic illa propositio est copulatiua non de copulato extremo.

A ¶ Sed contra predicta obijcitur primo contra quartam ꝓpōnem ⁊ eius correlarium. quia sicut se habet agēs ad agere. sic forma ad ꝑficere ⁊ dare esse. sed idem agēs numero in se nō variatum potest magꝭ vel minus agere ꝑm ꝙ inueniť subiectum magis vel minus dispositum. ergo similiť eadem forma numero in se nō variata pōt facere suū subiectum magꝭ ⁊ minus tale ꝑm ꝙ magis ⁊ minus dispositum. ¶ Secūdo ꝯtra sextam ꝓpositionē ⁊ dicta ibidez arguitur ꝙ forma adueniēs nō remaneat cū ꝑore. quia oīs forma nata est denoīare suum subiectū. igiť si minor caritas ⁊ maior simlꝭ sunt. iste due denoīabunt idem subiectum ⁊ ꝑ ꝯñs idem subiectū diceť magis carū ꝓpter maiorē caritatē ⁊ minus caꝝ ꝓpter minorē caritatem. ¶ Tercio arguiť ꝙ nō sint eiusdem rōnis nec faciant ꝑ se vnum. quia si sint eiusdē rōnis q̄ro quō faciūt vnū. primo nō vnitate ꝯpositionis quasi vna materia ⁊ vna forma. nec vnitate cōtinuitatis clarū est. nec vnitate homogeneitatꝭ. qꝛ homogenia nō vniunť nisi per continuitatez sicut aqua vniť aque. vñ anima aīe nō vniret q̄ꝫuis sint homogenie nec vnitate identitatis oīmode et simplicitatis clarum est. nec vnitate aggregatiōis. qꝛ sic esset aceruꝰ rerū innumerabiliū ⁊ multitudinis infinite. Nec pōt ꝑter istas vnitates vnitas alia ymaginari. igitur ⁊c. ¶ Quarto ꝯtra octauam ꝓpōnez arguitur ꝙ nulla forma possit gradualiter augeri successiue ꝯtinue. quia sequiť ꝙ forma sic intēsa eēt infinita. ꝯñs ē falsum. ꝯña ꝓbať. posito ꝙ albedo intēdať ꝑ tēpus scꝫ. c. et sit b. ꝑmum instās in q̄ incipit intentio et. c. instans in quo cōpleta est tūc hoc posito arguiť sic. qꝛ in infinitū minor albedo vel minor gradus seu ꝑs albedinis est q̄ꝫ sit hec totalis albedo que ē acquisita in. c. instanti fuit acquisita in tꝑe b. c. post b. instans ergo hec albedo demonstrādo eā totā est infinita. ꝯña tenet. qꝛ q̄libet ꝑs albedinis acq̄sita post b. instās ē alicuius quātitatis intensiue. sed nullū quātum est in infinitū minus alio finito. igiť illa tota albedo est infinita ⁊c. ꝯ ¶ Ad ista respōdeo Ad ꝑmum nego similitudinem. Nā eodem mō ꝓbaretur ꝙ eadē forma posset dare eē diuersis subiectis. etiā situ distātibus sicut illud agens potest agere ī diuersa subiecta. vt sol ⁊c. ¶ Ad secundam dico ꝙ ꝯñs forte d̄ ꝟtute ꝑmonis ñē incōuenies tñ de cōmuni mō loquēdi nō ꝯcediť eē possibile idem esse magis albū ⁊ minus albuz. qꝛ ꝑ hoc ꝙ dicitur minus album excludiť maior albedo. Uñ aliq̄d eē minus album duo dicit. scꝫ habere minorē albedinē ⁊ nō maiorē. ⁊ ita minor albedo nata est denoīare suū subiectū minus album solū qñ non habet maiorē albedinez. qñ ꝟo habet nata est denoīare non q̄dem dicēdo hoc est minus albū sed dicendo hoc est tali albedine album. Et sic patet ad rōnem. ¶ Ad tercium dico ꝙ faciūt vnū vnitate homogeneitatis. ⁊ sic est assumptū falsum. scꝫ ꝙ nihil ē homogeniū nisi ꝯtinuū. Et dico ꝙ faciūt vnum se totis ⁊ nō ꝑm sua vltima. qꝛ ñ habent talia vltima sicut materia ⁊ forma q̄ꝫuis in hoc sit dissimilitudo qꝛ hic vna non informat aliam. ¶ Ad quartā nego ꝯñam Et ad ꝓbationē ꝯcedo ꝙ in infinitum minor albedo q̄ꝫ hec tota que est acq̄sita in. c. fuit acquisita post b. ista tñ nō est ꝯcedēda. aliqua albedo in infinitū mīor q̄ꝫ est hec tota fuit acquisita post b. Prima em̄ est vera. qꝛ ibi ly albedo supponit ꝯfuse tm̄. Scd̄a est falsa qꝛ ibi supponit determinate ⁊c. Et sic patz ad ista. Et q̄ꝫuis multa possent dici circa hanc materiā de intēsione ⁊ remissione ⁊ latitudine formarū quā Ockā ⁊ pꝰ eum mgr̄ Grego. ⁊ plures alij diffuse ⁊ subtiliter tractauerūt. tamē qꝛ hec materia ad methaphisicā ⁊ ꝑhiaz spectat. breuiter pertranseo his ꝯtentus q̄bus subtilis pōt cetera faciliter ꝑscrutari. Et hec de ꝑmo pūcto huius articuli.

AA ¶ Quantū ad secunduz punctum Utꝝ ipsa gr̄a vel caritas possit augeri ponam tres ꝯclusiones. ¶ Prima cōclusio ē rñsiua ꝙ caritas pōt augeri Probať primo autoritate apl'i ⁊ ad Philippē. j. Oro vt caritas vestra sic magis abūdet. id est crescat ꝑm glosam. Non orasset aūt apl'us ꝓ caritatis incremēto si non esset possibile eā augeri. Item. ij. Thess. j. Gratias ago qm̄ supcrescit fides vestra ⁊ abūdat caritas. Itē ecclesia orat dicēs. oīpotēs sempiterne deꝰ da nobis fidei spei ⁊ caritatis augmentum Itē Augꝰ dicit Ench. penul. minuiť cupiditas caritate crescēte ⁊c. igitur ꝯclusio vera. ¶ Scd̄a cōclusio est ꝙ caritas nō solū subito ⁊ instantanee sed etiam in tꝑe continue potest augere. Patz quia omnē formā

habentē latitudinē intensiuā potest de⁹ z si mul z successiue causare. sed caritas est hu iusmodi. igit ꝛc. Maior patz. z minor sequ tur ex dictis. qz cū caritas possit augeri. et non ꝑm extensionē vt patet. sequit ꝙ ꝑm in tensionē. z p ꝯns ꝛc. Quid aūt sit de facto in ꝓposito dubiū est. Nā si nos mereamur in tpe adhuc deus in instanti pōt tantū au gere caritatē in nobis q̄ntum in tēpore me remur illaz augeri. z hoc tam in ꝑmo instā ti actus meritorij cū ipse ꝑsciat q̄ntuz ē du raturus z q̄ntum augmentū caritatis sibi correspondeat. q̄z etiā in aliquo alio instā ti ipsius actus sicut placet sibi Si ꝙ nos mereamur in instanti z nō in tpe adhuc ipe in tpe potest z successiue augere caritatem ꝓportionabiliter ad meritū nostrū. z sic ista est ꝯclusio facti de q̄ nō ꝯstat. ¶ Tercia cō clusio est ꝙ caritas in infinitum pōt auge ri. Et hec intelligit de potentia dei absolu ta z non de lege statuta. ꝓbat. qz quāta cunqz caritate data deus pōt aliquem gra dū certe quātitatis de nouo causare prio re nō destructo. z illi vnire sic vt ex eis con stituat vna caritas. g̃ oī caritate data deus potest ī infinitū dare maiorē. quare ꝛc. Ta men ad ampliorē huius ꝯclusionis z sue ꝓ bationis declarationē ¶ Sciendū est ꝙ si cut patet ex supradictis aliquid in infinitū augeri potest q̄dupliciter intelligi. Uno modo extensiue. et hoc dupl'r. quia vel per additionē ptis ad ptem sicut aqua addit a que. vel p rarefactionē. Alio mō intensiue et hoc dupliciter. quia vel sine ſubiecto. vl' in ſubiecto. Et ꝑm hoc pono quatuor ꝓpō nes. B B ¶ Prima est ꝙ augmentatio forme extēse ꝑmo modo pōt in infinitū ꝓ cedere ita ꝙ q̄cūqz data pōt a deo fieri ma ior illa. ꝑmo ꝓbat ex tribꝫ suppositionibus. ¶ Prima est ꝙ ex quo pūt esse duo indiui dua eiusdem rōnis vl' speciei specialissime absolute infinita pūt esse. quia nō est ratio quare de⁹ possit facere duo q̄n eadem rōne possit facere tria. z sic sine statu. ꝛc. ¶ Se cunda est ꝙ nulla indiuidua eiusdem ratō nis vel speciei repugnāt simul esse. itaqꝫ q̄ cunqz indiuiduo posito deus pōt aliud fa cere nō destructo. quia ista non habēt for malē repugnantiā ꝛc. ¶ Tercia est ꝙ q̄cū qz indiuidua eiusdez rōnis vl' speciei sunt vnibilia sunt equaliter vnibilia. sic̄ q̄cūqz eque sunt eiusdē rōnis sunt eque vnibiles qz quicqd pōt ꝯpetere vni indiuiduo pōt ꝯsimil'r cōpetere cuilibet eiusdez rōnis ꝛc. ¶ Et istis patz ꝓpositū. s. ꝙ deus nō potest facere aliquam talem formaz q̄n possit fa cere maiorem. quia q̄cunqz data possz de⁹ facere aliud indiuiduuz eiusdem rōnis cū illo. z illud vnire priori. z p ꝯns totum re sultans erit maius. ¶ Secunda ꝓpositio ē ꝙ augmentationē extensiuā forme alteriꝰ rei extense secūdo mō posse ꝓcedere in infi nitū est probleuma neutz quia ad neutraz partem potest fieri ratio quin faciliter sol uatur. Sed tñ Ockam tenet ꝙ pars nega tiua est ꝓbabilioz. s. ꝙ augmētatio ꝙ rarefa ctionem non ꝓcedit in infinitum. ita ꝙ ali qua substātia vel q̄litas potest fieri ita ra ra ꝙ ipsa non posset rarior fieri. quia incō ueniens videt ꝙ vna faba fieret ita magna ꝙ circūscriptiue occuparet tantū locum si cut totus mundus vel mille si essent. qō tñ sequit si non poneret status in rarefactiōe. ¶ Tercia ꝓpositio est ꝙ augmentatio for me intēse tercio mō. id est sine subiecto pōt in infinitū ꝓcedere. ita ꝙ q̄libet forma intē siue augmētabilis q̄ pōt esse a subiecto se pata pōt augmētari in infinitū sic ꝙ qua cunqz data potest deus facere maiorē. Et hec ꝓbat oīno sicut prima ꝓpō. z ita si cari ritas sit sepabilis a subiecto sic̄ albedo. nō pōt fieri tanta q̄n possit fieri maior. qz q̄cū qz data deus posset aliam creare eiusdem rationis vel speciei z vnire ꝓpri. ¶ Quar ta ꝓpō est ista. augumentationē forme intē se quarto mō id est in subiecto posse proce dere in infinitū est ꝓbleuma neutrū. Unō vtrū deus possit aliquā formā sicut carita tem intendere in eodem subiecto in infini tum est dubiū. z pt ꝓbabil'r sustineri ꝙ nō qz posset dici ꝙ subiectuz determinet sibi ex sua natura certas q̄litates q̄s pt recipe et aliquas non. Sicut anima non posset re cipe albedinē sic etiam determinat sibi cer tam quantitatem nec vltra potest aliq̄d re cipe. Et sic diceret ꝙ deus posset tantā ca ritatē ꝓducere in aia qō nō posset maiorez ꝓducere in ea. Tñ Ockam declarat ad partem negatiuam qō ꝓbabiliter pōt tene ri qō deus non posset facere tantā carita tē in aia q̄n posset facere maiorē in ea. quia q̄ñ aliq̄ forme eiusdē rōnis pūt ee in eodez subiecto ꝑmo nō est ꝯtradictio quascunqz formas eiusdē speciei esse in eodē subiecto.

sed alique caritates ptiales possunt esse in eodem subiecto. ergo q̄buscūq; datis non est ꝯtradictio illas eē in eodem subiecto ꝑ mo. ꝛ sic non est ꝯtradictio q̄n deus faciendo vnā caritatē nouā possit intēdere ponēz q̄ntūcūq; magnā in eodē subiecto.

¶ LL ¶ Sed q̄uis ipse subtiliter dicat tamē ad ꝓfundiorē hui⁹ materie declarationē distinguēdū est. ¶ Uñ incipiēdo vbi ipse dimittit dico q̄ aliq̄ subiectū sic anima habet duplicē capacitatē. scz capacitatē passiuā ꝛ potentialiter subiectiuā. et capacitatē actiuā siue nō pure passiuā sed vitaliter ꝓceptiuā. Et licet ista distinctio ꝑmonis ꝑ illos q̄ ponunt distinctionē formalē ꝓcederet de virtute ꝑmonis. qz isti dicerēt q̄ iste sunt due capacitates inter se ꝛ ab ipa ania distincte. licz non realiter tñ formaliter. tñ qz nō ꝓcedendo in creaturis distinctionez talē nec etiā in diuinis nisi ad sensuz supra dictū in q̄stiōe de distinctiōe in diuinis vt q. vj. H. ibidē patuit. Jō dico q̄ ꝓdicta distinctio nō est vera de ꝛtute ꝑmonis. sz intelligo eā sic q̄ aīa est dupl'r capax alic⁹ forme scz pure passiue ꝛ potentialiter. vl' non solum pure passiue sed vitaliter. ita q̄ ania respectu alicui⁹ forme pōt esse subiectum ꝛ ipsam subiectiue capere. nō soluz passiue potentialiter sicut materia ꝑma capit formaz sed etiaz subiectiue vitaliter ꝛc. ¶ Tūc iuxta hoc pono quatuor ꝓpōnes. ¶ Prima est q̄ ania est infinite capax potētialiter subiectiue ita q̄ nō tantū nec tot pōt q̄n magis et plura possit suscipe. Patz. qz oīs potentia pure passiua vt sic p̄cise quantificat ex sibi correñdenti actiua. ꝛ p ꝓns tantū pōt capere passiue q̄ntuz deus pōt in ea ponere actiue. quare ꝛc. ¶ Secūda ꝓpō ē q̄ aīa nō infinite sed solū finite est capax vitaliter ꝓceptiue. Patet. qz q̄libet vital' capacitas ē p̄cise tanta q̄nta est eius ꝛtualis actiuitas ꝛ eius ꝛtualis actiuitas p̄cise tanta est q̄nta est ei⁹ ꝑfectionalis quidditas. q̄ꝛ ꝛc. Ex his sequit primo q̄ licet capacitas subiectiua ꝛ capacitas ꝓceptiua ipsi⁹ aīe sint oīb modis idē scz ipsa aīa. tñ ipa est infinita capacitas subiectiua ꝛ soluz finita capacitas ꝓceptiua. patet qz ꝑ hoc q̄ dico infinita capacitas subiectiua nihil aliud intelligo nisi q̄ est potētia infinite capax subiectiue ꝛc ¶ Secūdo sequit q̄ licet capacitas subiectiua anie sit finita id est finita entitas ipsa tñ est infinita capacitas. qz infinite pōt capere subiectiue licet nō ꝓceptiue ꝛc. q̄ꝛ ꝛc. ¶ Tercia ꝓpō est q̄ caritas in infinitū pōt augeri in aīa. Patet ex primis dictis. qz tal' qualitas q̄ntacūq; sit in ania adhuc pōt fieri maior ꝛ ania pōt eā recipe subiectiue. ꝛ sic nec ex pte ꝓducētis nec ex pte recipiēs repugnat ipsam augeri in infinitū. q̄ꝛ ꝛc. ¶ Quarta ꝓpō est q̄ nō pōt in infinitū augeri caritas in ania. Uolo dicere q̄ licz caritas in infinitū possit augeri in aīa et hoc in esse q̄litatis nō tñ in esse caritatis. ita q̄ ē dare aliquā caritatē in ania q̄ quantūcūq; possit fieri maior in gradu q̄litatis vl' talis entitatis non tñ pōt esse maior caritas isti aīe. Et hoc patet ex scōa ꝓpōne qz erit dare aliquā q̄ erit tanta quantā pōt ista ania capere vitaliter sed nulla res pōt esse alicui anime maior caritas q̄ illa aīa sit vitalit capax ꝛc. ¶ D D ¶ Ex his sequit primo q̄licz in nullo subiecto possit in infinituz augeri caritas. qz nec in hoc nec in illo quocunq; subiecto demōstrato. tñ in infinitū pōt augmentari caritas in subiecto. Prima pars patet ex dictis. qz q̄cūq; subiecto dato ē dabilis caritas tāta q̄ nō potest ineſſe aliqua maior caritas eidem subiecto ꝛc. Secūda ps patet qz ly in subiecto supponit confuse tm. ꝛ iō q̄uis sit dare caritatez q̄ nulla pōt esse maior caritas isti subiecto. illa tñ pōt esse maior caritas alteri subiecto magis vitaliter ꝓceptiuo ꝛ magis pfecto mō q̄cūq; tali subiecto dato. deus pōt creare pfecti⁹ igit ꝛc. ¶ Tercio sequit q̄ licz hec q̄litas sit hec caritas. nō tñ sequit hec sit maior qualitas q̄ hec sit maior caritas. Patet ex dictis ꝛ p̄t poni exēplū. qz nō sequit hec linea est vlna vel bipedalitas et hec pōt fieri maior linea ergo pōt fieri maior vlna vel maior bipedalitas. ꝛc. ¶ Similiter nō sequitur hec distantia est hec ꝓpinquitas demōstrato acere inter sortē ꝛ platonem ꝛ potest fieri vl' fit maior distantia. ergo fit maior ꝓpinquitas ꝛc. patz clare. ¶ Et si arguit sic. hec q̄litas est caritas ꝛ hec qualitas erit maior q̄ prius. ergo hec caritas erit maior q̄ prius ꝓcedendo añs ꝛ ꝓns si huic adiectiuo maior subintelligit illō substantiuū qualitas. sed nego minorem ꝛ ꝯclusionem si ꝓ substantiuo intelligat iste terminus caritas vt patz intuenti. ꝛ potest poni exemplus in dictis terminis ꝛc. ¶ Dic aūt diligenter ad

uertendum q̄ sicut dico de caritate vl' gr̄a ita debet p̄cedi ō beatitudine vl' gloria z ō delectatione et tristicia vel pena z generaliter de qualibet volitione vel noticia z oñi qualitate que potest potentiam p̄ceptiuaz vitaliter immutare. imo melius clarius vl' magis p̄prie hoc apparet esse ver. in istis q̄z de caritate vel gratia. Et rō est quia nulla qualitas est intrinsece z formaliter volitio vel noticia. sed p̄cise p̄ habitudinē quā habet ad potentiam vitalem p̄ceptiuaz vt patuit supra. Licz autem talis caritas vl' gratia nō sit intrinsece z formaliter talis vt patuit in secundo articulo tamen nec est talis p̄cise per habitudinē quā habet ad potētiā vitalem cui est intrinseca sed p̄ habitudinē ad diuinam acceptationē que est ei extrīseca. z ideo est maior vel minor caritas vel g̃ia f̄m q̄ magis vel minus acceptata a volū tate diuina id est ad maiorē vel minorē beatitudinē Absolute aūt staret q̄ minor in g̃du magis acceptaret. et sic maior qualitas esset minor caritas et minor qualitas esset maior caritas Et ex istis patet via subtilibus ad imaginandū multa in hac materia ⁊c. ℣ℰ Sed ꝓtra dicta instat̄ primo sic p̄ rōnez Scoti. quia accepta aliqua caritate puta .a. queritur vtrū ascendendo sit status ad aliquā sup̄mam possibilē aut nō si sic habetur p̄positum si non sequit̄ q̄ quāto aliqua magis excedit a tanto est p̄fectior z p̄ oñs illa que in infinitum excedit est in infinitū p̄fectior. z ita illa in se erit intēsiue infinita. z cum ipsa videat̄ ab intellectu diuino sicut vnuz creabile poterit vnica creatione creari. quare ⁊c. Secundo si caritas aut aliqua forma posset augeri in infinitum tunc aliqua creatura f̄m suaz naturam absolute ꝑportaret p̄fectionē infinitaz hoc aūt soli deo p̄priū est. quare ⁊c. Tercio si ⁊c. tunc posset esse maior caritas caritate christi cōtra ma. li. iij. dis. xiij. Quarto logicaliter arguitur sic Omnes p̄tes caritatis creabiles possunt esse create. hec est vniuersalis cuius q̄libet singularis ē vera vt patet. tūc demonstratis oīb illis partib̄ creabilibus ista singularis erit vera. iste p̄tes creabiles possunt esse create. hec autez demonstratio est possibilis saltem intellectui diuino q̄ omnes p̄tes z quālibet videt sed quelibet singularis ō possibili affirmatiua in qua subñcit̄ p̄cise pnomē demonstratiuum si est vera est vera in sensu cōposito vt patet in oīb̄us. z p̄ oñs hec est possibilis iste oēs p̄tes sunt create demōstratis oīb̄ creabilib̄. z p̄ oñs hec ē possibilis iste oēs p̄tes sunt create illis oīb̄us demōstratis z p̄ oñs impossibile esset aliā caritatem creari Illa ergo essz summa creabilis. Similiter ꝯt p̄tes caritatis z quantācūq̄z caritatem de' pōt facere tot z tantā pōt deus facere. ponat̄ in esse q̄ quantācūq̄z ⁊c. deus facit. ergo nō poterit vlterius maiorē facere z p̄ oñs non in infinitum ⁊c. Ad ista rñdeo. Ad p̄mum dico p̄mo q̄ siue de' possit facere aliquam magnitudinē vel caritatem actu infinitam siue non. tñ hoc nō concludit illud argumentū Ad ꝺ similiter probaret̄ q̄ augmētū numerorū nō p̄cedat in infinitū et q̄ deus posset facere tot indiuidua vnius speciei q̄ nō posset facere plura quod est inconueniens. Secundo dico ad formam argumēti q̄ vltra .a. pōt in infinitum p̄cedere augmētatio ita q̄ nō est status. z qñ ꝺr q̄ quāto aliqua caritas excedit a tanto est p̄fectior cōcedēdo ad sensū quē post statim dicam. sed p̄t̄ hoc nō sequit̄ ergo q̄ in infinitū excedit a. est in infinitum p̄fectior. q̄z implicat̄ q̄ aliqua caritas in infinitū excedit vel excedere potest a. quod ē falsum. Unde sicut deus pōt facere plura z plura indiuidua in infinitū. z tñ faciet finita z nunq̄z infinita. ita pōt facere maiorē caritatē z maiorē in infinitum. z tñ semper faciet finitā. Tercio dico q̄ qualibet caritate finita potest fieri caritas finita maior sed tñ ñ seq̄tur q̄ aliqua caritas finita possit fieri maior qualibet caritate finita quia arguit̄ a termīo stāte ꝓfuse tñ ad īp̄m stantem determinate. sic nō sequit̄ post oēm diez potest fieri dies. g̃ aliqua dies p̄t fieri post oēm diē. similit̄ non seq̄tur vltra quālibet diuisionē ꝓtinui pōt fieri diuisio g̃ aliqua diuisio potest fieri post oēm diuisionē.

Quarto dico q̄ nulla caritas intensiue infinita videt̄ ab intellectu diuino esse creabilis. q̄z nulla talis est factibilis. et p̄ oñs nec a deo visibilis. licet deus videat q̄ī infinituz caritas potest fieri maior.

FF Ad secundā primo nego p̄nam. nō em̄ sequit̄ q̄ si īfinitū caritas possit augeri q̄ sit possibilis aliqua caritas infinita Secundo dico q̄ esto q̄ esset aliqua talis caritas infinita de facto. adhuc ipsa nō

esset infinita pfectio. imo nō esset essentialiter magis pfecta q̄ps eius finita. sicut si esset vnus aer infinit⁹ ille nō esset essentialiter pfectior q̄ vnus pugillus ei⁹. ¶ Tercio dico q̄ esto q̄ esset aliqua talis caritas infinita pfectio. nō tñ sequit̄ q̄ esset eodē mō infita pfectio sicut deus. ¶ Quarto dico q̄ ista ꝓña nō valet simpl'r. hec caritas fit maior vel intensior. ergo fit pfectior. patet. q̄ per hoc q̄ fit intēsior nō fit pfectioris speciei sz manet eiusdem speciei z pfectōis essential' zc. bñ tñ ꝓcedo q̄ fit pfectior. lz nō simpl'r. scz essentialiter. tñ ꝑm q̄d scz gradualit̄ ad istum sensum q̄ ipsa cōtinet aliquē gradū quē nō ꝓtinebat ꝓus q̄ est aliq̄ pfectio zc. Et ad eundē sensum ꝓcedo q̄ spēs caritat' absolute importat infinitā pfectionē possibilē. id est infinitos gradus possibiles q̄rū q̄libet est aliqua pfectio. z sic q̄libet spēs in qua pl'a indiuidua sunt possibilia. ¶ Ad terciā dico ꝓmo q̄ caritas xp̄i nō fuit maxima possibilis. patet. q̄ deus potuit illā augere vel sine subiecto vel etiam in alio subiecto maioris capacitatis q̄ aīa xp̄i sicut ī angelo. Scō dico q̄ caritas xp̄i non fuit maxima sibi possibilis. patz ex dict'. q̄ illa potuit in infinitū intēdi in gradu q̄litatis in ipsa aīa xp̄i cū ipsa esset infinite capacitatis potētialis. ¶ Tercio dico q̄ caritas xp̄i fuit maxima sibi aut alteri possibilis ō potētia ordinata. z sic intellexit mgr̄ z non de potentia absoluta. ¶ Quarto dico q̄ caritas xp̄i fuit maxima caritas sibi possibil' etiā ō potētia absoluta. patz. q̄ suppono q̄ illa caritas fuit tāta quantā ei⁹ aīa absolute potuit vitaliter capere. z fuit adequata sue potētie seu capacitati vitali. z iō cū eius vitalis capacitas nō potuit augeri sicut nec ei⁹ essentialis q̄dditas sequit̄ q̄ illa caritas potuisset augeri in gradu qualitatis nō tñ in esse caritatis respectu talis capacitatis. Et si dicat̄ vel in augmentatōne gradualis talis qualitas gradus aduenies est illi anime caritas vel nō. si sic. ergo aggregatū ex ꝓcedēte et aduenīte erit maior caritas. q̄ ꝓtinebit aliquā caritatē quā non ꝓtinebat ꝓcedēs caritas. si nō. hoc est incōueniens. cum sit eiusdē rōnis. non em̄ videt̄ possibile q̄ in eodem subiecto sint duo grad⁹ vnius qualitatis q̄r vnus sit illi subiecto caritas z alter non. ¶ Ad hoc dico q̄ licet posset sustineri q̄ nō. et nego ꝓñaz. ergo aggregatū zc. dico em̄ q̄ licet aggregatū sit mai⁹ z maior q̄litas. nō tñ maior caritas licet illud ꝓtineat aliq̄d q̄ō est caritas q̄ō pri⁹ nō ꝓtinebat. Exēplū si pott⁹ sit plen⁹ vino licet deus poneret aliud vinū cū ꝑpri per penetrationē. ille pottus nō esset magis plen⁹ q̄ añ. q̄uis aliquo esset plen⁹ q̄ nō erat añ plen⁹. z sic pl'ibus rebus esset plenus licet non magis plen⁹. sic in ꝓposito zc. de ℔ hec pauca ꝓnunc sufficiāt. de q̄ plura dicā in materia de merito xp̄i. ℔ ℔ ¶ Ad quartaz dico ꝓmo q̄ añs est verū. sed illa pōt negari in sensu ꝓposito. z licet illa singularis cōcederet̄ iste ptes creabiles pñt esse create. demōstratis oīb⁹ zc. tñ negat̄ in sensu ꝓposito. et illa regula assumpta nō est vl'r vera in illis ꝓpōnib⁹ in q̄b⁹ subiic̄it ꝓnomen demonstrativū pl'alis numeri sicut q̄uis ista sit vera. ista pñt esse vera demōstratis duobus ꝓtradictorijs ꝓtingētib⁹. tñ hec nō est vera. possibile est ista esse vera vel hec ē possibilis ista duo sunt vera eisdem demōstratis zc. ¶ Scō dico aliter rñdēdo q̄ oēs ptes caritatis creabiles demōstrari dupliciter pōt intelligi. Uno mō q̄ demōstrāt̄ur oēs quorū q̄libet est creabilis. Alio mō q̄ demonstrenk oēs q̄ sunt creabiles. ¶ Si ꝓmo mō dico q̄ hec singl'aris iste ptes pñt esse create nō est singularis illius vniuersalis oēs ptes creabiles zc. Et rō est q̄ oīb⁹ ptib⁹ demōstrat' ista nō est vera iste partes sunt creabiles Uñ nō sequit̄ q̄libet istorū est creabile g̃ ista sunt creabilia. Exemplū sint due linee equales. a. z. b. hec ē vera q̄libet istorū demōstrat' oīb⁹ quorū q̄libet ē ps ipsi⁹ b. est excessum ab. a. z tñ hec est falsa eisdem oīb⁹ ō̄mōstratis ista sunt excessa ab. a. q̄ ista sunt b. z b. est quantū equale a Uñ patet q̄ nō semp de oīb⁹ simil' verificat terminus pl'alis numeri de q̄r q̄libet verificat singl'are illi⁹ pl'alis. Si ꝓ⁹ demōstretur scō mō ōr ꝓñter q̄ talis demōstratio nō est possibil' q̄ nulle creabiles sūt oīes creabiles. zc. ¶ Tercio dico q̄ si q̄libet singularis illius vniuersalis est vera ẽpa vera. tñ sua de inesse nō est possibilis. ideo nō facit ad ꝓpositu. z. sed nulla singularis est in qua demonstrank oēs ptes creabiles. Si aūt fiat ista vl'is. oēs ptes quar̄ quelibet ē creabilis pñt esse create. tūc dico q̄ aliqua eius singularis esset vl' esse posset saltez cognita a deo. in qua omnes collectiue ō̄mō

strank quarum quelibet est creabilis. ſz ipſa vniuerſalis est falſa. ſicut ꝛ illa ſingularis vt potes declarare ꝛc. ¶ Quarto dico ꝙ quantācūq; caritatē deus pōt facere tāntam pōt facere. ꝛcū dicit ponat in esse. dico ꝙ nō ſequit ꝙ debeat ſic poni in esse. nec est neceſſariū ꝙ quelibet ꝓpō vera de poſſibili poſſit ad illum moduꝫ poni in esse niſi qñ est vera in ſenſu ꝓpoſitionis. Uerūtamen ſi quis nimis curioſus velit ꝙ ponatur in esse debet ſic poni. quantam deus facit tāntam facit. ꝛhec poſſibilis est ſed non facit ℈ dicta. Et hec de ſecundo puncto ꝛc.

¶ Quantū ad tercium punctuꝫ vtꝫ ipſa gratia vel caritas poſſit minui ponam tres ꝯcluſiones. ¶ Prima est ꝙ quelibet caritas creata per potentiam abſolutam dei pt minui. ¶ Scōa est ꝙ q̄libet caritas acquiſita p potentiam agentis creati pt minui. ¶ Tercia est ꝙ nulla caritas infuſa p potentiā ordinatā dei poteſt minui. ¶ Unde ad declarationē iſtaꝝ ꝯcluſionuꝫ diſtinguēdū ꝙ caritas creata pōt ſumi dupliciter. ſcz p caritate infuſa q̄ ꝓprie ōr caritas creata. ꝛ p caritate acquiſita qz ſicut ex alijs actibus anīe frequentatis generātur habitus. Sic etiā ex ipſis actibus diligendi deū ꝓpter ſe ꝓtmū ꝓpter deum generat habitus in aīa ad cōſimiles actꝰ inclinans q̄ etiā poſt peccatū mortale remanet in homine. Prima caritas ōr gratia gratū faciens. ſed ſecūda nō est gr̄a gratū faciēs. Et iſta pōt ſumi vel p hītu vel p actu. Et proportionabiliter cupiditas ē duplex. ſ. actualis ꝛ habitualis. ꝛ vtraq; diuidit in mortalē ꝛ venialē. ¶ Ex hac diſtinctōe ſequūtur aliq̄ corrolaria vl̄ ſupōnes valētes ad ſequētia. ¶ Primo ſequit ꝙ caritati infuſe nulla cupiditas habitualis est cōtraria. ſed ſibi ꝯpoſſibilis. patz. qz ſi gētilis luxuriosus ꝛ auarus ꝛ alijs cupiditatib habituatus baptizat. infundit ſibi caritas. ꝛ tñ nō ſtatim corrūpitur habitꝰ vicioſus q̄ prius erat cum etiā poſt baptiſmū expiatur ſe inclinari ad actꝰ illoꝝ. ¶ Scōo ſeq̄tur ꝙ nulli actui caritatis cupiditas habitualis est ꝯtraria. ſed ei cōpoſſibilis. Patet ſic̄ p̄cedens. ꝛ loquor de actu caritatꝭ infuſe ꝛc. ¶ Tercio ſequit ꝙ caritati infuſe vel eius actui cupiditas actualis venialis nō est cōtraria ſed ei cōpoſſibilis ¶ Quarto ſequit ꝙ caritati infuſe ꝛ eius actui cupiditas actualis mortalis est contraria ꝛ incōpoſſibilis. Et capio ꝯtrarietatē large ꝓut illa dicunt ꝯtraria q̄ de lege ordinata non p̄nt eidem ſimul ineſſe ſed bñ ſucceſſiue. q̄uis ℏ nō ſit de ipſoꝝ intrinſeca rōne ꝛc. ¶ Quinto ſequit ꝙ caritas acquiſita et cupiditas mortalis ſm habitū ſunt ꝯtrarie. nec vna est alteri cōpoſſibilis. Et loquendo de caritate habituali acquiſita p̄fecta. ſ. qua q̄s habitualiter diligit deū ſuꝑ oīa. et q̄cquid diligit diligit ꝓpter deum. Patet quia alit̄ in eodez ſimul eſſent habitus acquiſiti ad incōpoſſibiles actus. ſ. ad diligendū creaturā plus q̄ deū. vel nō ꝓpter deū qui ē actus cupiditatis mortalis. ꝛ ad diligenduꝫ deum plus q̄ creaturā ꝛ ꝓpter iſm creaturam qui est actus caritatis. ¶ Sexto ſeq̄tur ꝙ licet non omnis cupiditas ſit formaliter cōtraria caritati infuſe. tñ aliq̄ mō potest dici ꝯtraria. ſ. virtualiter inq̄ntum īclinat ad actus actib⁹ eius incōpoſſibiles. vl̄ aliquo mō impediētes mediate vel immediate. ne actus eius eliciant ita p̄fecte ſicut magis ex declaratione ꝯcluſionū apparebit ꝛc. ¶ Dis p̄ſuppoſitis p̄bat̄ prima ꝯcluſio. quia oīs forma augmentabil̄ ꝛ ſucceſſiue acquiſibilis abſolute est diminuibilis ꝛ ſucceſſiue deſtructibil̄. ſz q̄libet caritas creata ſiue īfuſa ſiue acquiſita ſiue actus ſiue habitus ē hmōi vt patz ex ſupradictis. igitur quelibet talis est abſolute diminuibilis ꝛc. ¶ Secūda ꝯcluſio p̄bat̄ qz oīs caritas acquiſita est actus vel habitus. Si ſit actus tunc ſiue ſit actus caritatis infuſe tm̄ vt in eo qui nōdum acquiſiuit habitū caritatꝭ ex actib⁹. ſiue ſit actꝰ caritatis acquiſite tm̄ vt in eo q̄ poſtq̄ acq̄ſiuit habitum caritatis ex actib⁹ p peccatuꝫ mortale p̄didit caritatem infuſam. ſiue ſit actus vtriuſq; vt in eo q̄habet vtrūq; habitū infuſum. ſ. ꝛ acq̄ſitū. Cōſtat ꝙ talꝭ actuſ pōt minui ab agente naturali. qz nō omnē hmōi actum neceſſe est totum ſimul corrūpi. ſed ſucceſſiue poteſt naturaliter remitti vt q̄libet poteſt expiri. Si aūt talis caritaſ acq̄ſita ſit habitꝰ tūc pt naturaliter minui p actus ꝯtrarios generatiuos incōpoſſibilis habitꝰ. ſcz cupiditatis. quia oīs habitꝰ naturaliter generabilis et augmentabilis p actus. p contrarios actus est corruptibilis ꝛ diminuibilis. vt patet ſecundo Ethicorū. ꝛ quilibet poteſt experiri. igitur ꝛc.

¶ Tercia conclusio ꝓbatur. qꝛ si habitus caritatis infuse ꝑ potentiā ordinatam dei. id est stāte ordinatōe dei posset minui. hoc maxime esset ꝑ actus nostros demeritorios. sed hoc nō. qꝛ vel hoc esset ꝑ peccatum mortale vel ꝑ peccatū veniale. Non ꝑ mortale. qꝛ illud totaliter tollit caritatem ⁊ nō stat cū aliquo gradu eiꝰ ꝯm dei ordinatōez aliter idē hō simul esset dignus morte eterna ⁊ vita eterna. qđ est falsum. ꝯña patz. qꝛ ꝯm ꝙ dicit mgr̄ li. ij. dist. xlij. Sola caritas diuidit inter filios ꝑditiōis ⁊c̄. Augꝰ. v. de trini. ca. xviij. Nec ꝑ veniale. qꝛ si ꝑ veniale posset minui ꝑ venialia posset totaliť corrumpi. ꝯñs est falsum. qꝛ sic aliq̄s hñs caritatem absq̄ peccato mortali posset ꝑ veniale p̄cise dānari. quod est falsum. Et cōsequentia patet. qꝛ si in aliq̄ sit ꝑua caritas ⁊ ꝯmittat peccatuz veniale si diminuať caritas tūc ponať ꝙ centesima. talis ḡ ꝑ plura ⁊ plura ⁊ grauiora venialia poterit tantū diminuere ꝙ adimeret totuz ⁊c̄.

K K ¶ Sed ꝯtra hoc sunt diuersi modi dicendi. Una via est ꝙ ꝑ secundū veniale nō corrūpitur tātus gradus caritatꝭ q̄ntus ꝑ ꝑmum sed medietas eius. ⁊ ꝑ tercium medietas illiꝰ medietatis. ⁊ sic semꝑ ꝑ partes minores eiusdem ꝓportionis Sed hoc non valet. qꝛ ꝑ maius peccatuz vel equale posterius ꝯmissum nō minus debet corrūpi q̄ꝫ per primum. imo potius plus. cum secundū nō excuseť ꝑ ꝑmū sz potiꝰ aggrauatur. Alia via est ꝙ añ corruptionē totalez caritatis oportebit tot venialia cōmittere ꝙ si q̄s vlterius peccet illud pctm̄ non poterit esse veniale sed erit mortale. et ꝑ illud totaliter caritas corrūpeť. Sz hoc nō valet. quia q̄tquot peccatis etiā mortalibꝫ cōmissis adhuc p̄t q̄s cōmittere aliud mortale. ḡ multo fortius quotcūq̄ venialibꝫ cōmissis p̄t aliud veniale cōmittere. ⁊ sic ꝑ venialia ⁊c̄. Alia via est ꝙ ante totalē corruptionē occurret materia alicuius p̄cepti qđ vel iste implebit. ⁊ tūc reaugebiť caritas ipsius vl' trāsgredieť. ⁊ tūc ipse peccabit mortaliter. ⁊ sic caritas ꝑ mortale ꝑdetur. Sz hoc nō valet. qꝛ licet materia p̄cepti possit occurrere. nō tñ necesse est q̄n añ labať magnū tempus anteq̄ꝫ occurrat. ⁊ in illo tempore poterunt mltiplicari venialia donec totaliter caritas ꝑdať. Alia via est ꝙ ꝑ peccata venialia possibile est caritatez minui vsq̄ꝫ ad totalez corruptionē exclusiue. sic ꝙ in instanti cōplete corruptiōis ipse peccat mortaliter. qꝛ. s. nō seruat caritatē ad quaz teneť sub pena peccati mortalis. quare ⁊c̄. Sed hoc nō valet. quia nō seruare caritatem cū eius ꝯseruatio sit totaliter a deo nō est homini pctm̄ ꝓprie loquendo. sed ꝯmittere vel obmittere aliq̄d ꝓpter qđ demereť caritatē subtrahi ⁊ sibi auferri a deo est in eo pctm̄ Et nullum tale est hic in casu nisi culpa venialis. igiť ⁊c̄. L L ¶ Ido ex p̄dictis sequunť aliq̄ correlaria. Primū ē ꝙ caritas infusa ꝯm ordinatā dei potentiā non pōt diminui q̄ꝫtum ad eiꝰ essentiam.

¶ Scđo sequiť ꝙ ꝑ culpam venialē p̄t diminui q̄ꝫtum ad eiꝰ feruorē. Et hoc pōt cōtingere qꝛ ex frequentatione venialium generať cupiditas habitualis inclinās ad actus q̄ sunt peccata venialia. ⁊ ꝑ ꝯñs aliquo mō inhabilitans ad actꝰ caritatis. Exq̄ sit vt postea nō tam feruidos ⁊ intēsos actus caritatis eliciat sic habituatus. Itē aliter potest ꝯtingere scz ꝙ hñs caritatē infusam habeat etiā acquisitā. ⁊ nō solū illā que inclinat ad actus cōtrarios mortalibꝫ sz etiā q̄ inclinat ad actus contrarios venialibꝫ. ⁊ tūc si talis cōmittat multa venialia cōtra inclinationē illius caritatꝭ acquisite remitteť illa ⁊ sic minus ꝓmpter minus feruenter eliciet actus caritatis infuse. qꝛ constat ꝑ expientiam ꝙ hñs caritatē acquisitā feruentiorē simul cū infusa. feruentiꝰ opať q̄ꝫ hñs infusam solū. vt patet de viciose habituato post susceptionē caritatis in baptismo ⁊c̄. ¶ Tercio sequiť ꝙ ex venialibꝫ mltiplicatis p̄t totaliter tolli seu corrūpi feruor caritatis. patet. qꝛ feruor caritatis nō est aliud nisi habitꝰ acq̄situs caritatꝭ vl' eiꝰ actus. nec ē aliq̄ entitas ab his distincta q̄ minuať sicut aliq̄ ymaginanť. ita ꝙ caritatē remitti q̄ ad eius feruorē nihil est q̄ꝫ minus feruidos ⁊ intēsos actꝰ caritatis ⁊ minus feruenter ⁊ minus delectabiliter elicere. ⁊ sicut diminutio huiꝰ feruoris pōt per venialia fieri ita ⁊ totalis corruptio. ⁊c̄. Quarto sequitur ꝙ ꝑ culpā venialē p̄t diminui caritas q̄ꝫtum ad eius firmitatem ⁊ stabilitatē. s. ad istū sensuz. qꝛ q̄dam venialia multū disponūt ad lapsum ⁊ ad ruinaz in mortalia ꝑ q̄ ꝑdiť caritas ⁊c̄. ¶ D D ¶ Sed ꝯtra dicta arguiť ꝑmo ꝙ ꝑ mortale minui possit caritas. quia est possibile ꝙ

ñtum vnus actus est meritorius tantũ p̃ cise alius act⁹ mortaliter culpabilis sit de/ meritorius. ℊ possibile est caritatẽ minui p̃ peccatũ mortale. añs patet. qz aliquo actu demeritorio est dare actũ meritoriũ magꝭ meritoriũ z est dare minus meritoriũ. et p̃ ons erit dare eque meritoriũ. sed ona ꝓbatur. sit actus a. meritorius z sit. b. mortalis p̃cise tantũ demeritorius z sit. a. ꝑmus act⁹ meritori⁹ augmenti gratie post grã bap tismalẽ. tunc quantũ ꝑmiuz debeꝫ a. tanta pena p̃cise debeꝫ b. ℊ quantũ quis acquisi uit de caritate p̃ a. actum. tantũ p̃cise ꝑdet p̃ b. actum. z p̃ ons remanebit sibi tota gra tia baptismalis zc. Cõfirmaꝫ. qz ꝑm sctos deus remũerat vltra ꝺignum z punit ci/ tra ꝺignũ. hoc aũt esset falsum si deus pro culpa. b. semel cõmissa priuaret istũ oĩ cari tate que fuit ꝑmiũ. a. cẽties ꝺmissi. ℊ nõ pri uat plus ꝝ acq̃siuit p̃. a. semel zc. Secũ do arguiꝫ. qꝺ p̃ venialia possit tolli caritas qz ds p̃ venialia põt demereri penam eter/ nam z penã extẽsiuam infinitã. ergo ꝑdere caritatem. ona patz. qz si sic decederet nũ/ ꝝ haberet beatitudinẽ. Et añs ꝓbaꝫ. quia possibile est ꝙaliqs cõmittat infinita veni alia pro quorũ quolibet meretur penã ali/ quam. qz in qualibet ꝑte ꝓportionali alicu ius tẽporis vt huiꝰ hore põt ꝺmittere vnũ veniale cum non sit dare minimũ tẽpus in q̃ possit nouum actum habere. Confirma tur. quia pono qꝺ deus p̃cipiat sorti ꝙactũ quem habet nõ ꝺtinuet p̃ horã neq̃ p̃ ali/ quã ꝑtem eius ꝓportionabilez sub pena di urna p̃ cuiuslibet ꝑtis continuatiõe. et cõ/ tra ꝑceptum sortes ꝺtinuet actũ illũ p̃ ho/ ram. sequiꝫ cum in illa sint infinite ꝑtes ꝙ merek penam infinitoz dicꝫ. Tercio ar guiꝫ qꝺ p̃ veniale possit minui caritaꝫ. quia si nõ sequiꝫ qꝺ hns caritatẽ ex hoc qꝺ venia/ liter peccaret nõ esset minus ꝺilectus a ꝺo nec etiã minus bonus z equaliter ꝺiligere tur peccans z eque bonꝰ esset qꝺ est absur dum. cũ peccãs venialiter puniatur a deo ꝺseq̃ntia tñ patet qz hns equalẽ caritatem est eq̃ bonꝰ ꝑm Auguſt. Ench. xxvij. habẽs maiorẽ caritatẽ est melior z eque bonꝰ etiã eq̃ diligiꝫ. igiꝫ zc. Quarto ad idẽ oẽ pec/ catũ vel malũ admit aliqꝺ ꝺ bono et ẽ cor ruptio boni ꝑm Auguſti. Ench. xij. xiij. z. xij. de li. ar. ꝑ. Peccatum autẽ veniale est ma lum. z nõ oportet qꝺ adimat de bono natu re ℊ aliqꝺ de bono gratie. z sic ꝺminuit eã zc. AA Ad ꝑmã rõnem ꝺico ꝑmo qꝺ in hac ꝓpatione vl̃ sumiꝫ actus demerito rius sequens immediate grãm. vel actꝰ de meritorius nõ sequẽs ĩmediate grãm. Et si secũdo mõ tunc ona nõ valet qz talis nõ tollit grãm nec in toto nec in ꝑte. Et si pri/ mo mõ tunc est negandũ. Secundo di co ad ꝓbationẽ qꝺ nullo actu demeritorio sic sumpto est dare in eodem supposito aut alio in quo cetera sint paria aliquem ma/ gis meritoriũ ꝝ ille sit demeritorius quia p̃ quẽlibet talez actũ merek ds priuari gra tia. z si sic decedat ꝑuatur gloria cozrñden te gratie p̃cedenti. z merek cum hoc penaz eternam. Hec aũt sunt maius malũ ꝝ sit bonũ qꝺ merek ds p̃ aliquẽ vnũ actũ meri torium. quod patet. quia per nullũ actum meretur quis vitam eternam que ꝑus im mediate nõ esset sibi a deo ex grã deputata cũ cuiuslibet actꝰ meritorij grã sit ꝓncipiũ solũ. ℊ merek augmentũ grẽ in pñti z gl̃ie i futuro. tale aũt augmentũ nõ est tã bonuz ꝝ malũ est ꝑuatio totalis gl̃ie sibi deputa te ꝑus zc. Tercio ꝺico qꝺ esto qꝺ essz da/ re aliquẽ actũ magꝭ meritoriũ ꝝ. b. est de/ meritori⁹ z aliquẽ minꝰ. nõ sequiꝫ qꝺ sit da re aliquẽ tantũ p̃cise meritoriũ q̃ntũ. b. est demeritori⁹. Et hoc est ꝺ adã li. ij. q. ix. vbi vult simile ona in oĩb⁹ tenere Sed istã/ tia patz de angulis causatis intra circulu ex ꝓtiõe circũferẽtie circuli z linea recta secante circulũ. z de angulo recto. vtrũq ꝓpando angulũ cõtingẽtie extrinsecuz cir culo. qm̃ est dare aliquẽ intra circulũ ma/ gis excedentẽ angulũ ꝓtigẽtie extrisecũ ꝝ angulꝰ rectꝰ excedat ipm. s. angulũ ex maio ri ꝓtiõe circli z linea intrinsecꝰ secãte cir culũ. qz oĩs talis ẽ maioꝝ recto vt ꝑz ex. xv. tercij Euclid. Jtẽ est dare ĩtra circulũ an/ gulũ minꝰ excedẽtẽ angulũ ꝓtingẽtie ꝝ ex cedat rectꝰ eũ. s. angulũ ex mioꝝ ꝓtiõe cir cli z linea rcã. qz oĩs talꝭ ẽ mioꝝ rcõ. vtz ibi dẽ z oĩs talꝭ excedit ãgl̃m ꝓtigẽtie cũ possit diuidi p̃ angl̃os rcilineos q̃z q̃libet ẽ ma/ ioꝝ angl̃o ꝓtigẽtie. q̃ ẽ oĩm acutoꝝ acutissi/ mꝰ. Et tñ nõ ẽ dare aliquẽ talẽ angl̃m q̃ tã tũ p̃cise excedat angulũ ꝓtigẽtie q̃ntũ euz excedit rectꝰ. Aliter cũ q̃cũq̃ eq̃lit excedũt idem sint eq̃lia. sequiꝫ qꝺ aliqs possz esse an gulus hmõi intra circulũ qui essz eq̃lis re cto. cuius oppositum ibidem demõstraꝫ.

O O ¶ Ex quo sequitur ꝙ tales ꝯseq̄ntie non valēt inter illa q̄ sunt alterius ⁊ alterius rōnis. ⁊ ꝑ ꝯñs cum alterius ratōis sit actus meritorius ab actu demeritorio. patet dictam ꝯñam non valere in proposito. ¶ Secūdo sequit̄ ex p̄dicto exemplo sicut notat etiam ꝯmentator supra p̄dicta ratione ꝙ vbi fit ꝯparatio inter ea q̄ sunt alteri⁹ ⁊ alterius rōnis possibile est aliq̄n̄ transire de minore ad maius ꝑ oīa media et nunq̄ꝫ venire ad equale. patz. si imaginat̄ linea recta secās circulū in ꝑtes inequales ⁊ cōstituens cū minori portione circuli angulu3 minorē recto moueri ꝯtinue ꝟm extremitatem suā q̄ ꝯstituit angulū illū ꝟsus maiorē portionē circuli. ita ꝙ semꝑ crescat angul⁹ ille post donec dicta linea transiuerit vltra Nā ante sectionē in partes equales ⁊ etiaꝫ tūc angulus causat⁹ ē minor recto ⁊ postea maior qꝛ maioris portionis circuli. ⁊c̄. Et sic patet ad rōnem. ¶ Quarto principalit̄ dico ad ꝯfirmationē ꝙ deum punire citra condignū pōt intelligi dupl'r. ¶ Uno mō ꝯparādo quantitatē culpe ad quantitatez pene ꝟm statutū diuine miscdie. ⁊ sic q̄libꝫ punit̄ vel premiat̄ ꝟm cōdignum id est ꝟm ꝙ ex statuto dei dignus est. Alio mō ꝯpando illa p̄cise ꝟm se. ⁊ sic dicit̄ cōiter ꝙ q̄libet peccator vel damnat⁹ punitur citra cōdignum qꝛ vltra penā quā habet meret̄ maiorē. vt dicit mgr̄ lib. iiij. dist. xlvj. Et addit mgr̄ Grego. ꝙ oīs culpa mortalis nō solū meret̄. absolute ꝯsiderata ei⁹ malicia. p̄uationem glorie. et penam eterne miserie. sed etiā priuationē totius cause ⁊ annihilationem. ⁊ ꝙ deus non annihilat peccatorē est ex eius mīa. Juxta illud Tre. iij. Miscdie dei qꝛ nō sum⁹ ꝯsumpti. Et ꝓbat ratiōe qꝛ ꝑ hmōi culpam meremur p̄uari oī beneficio dei ꝯsiderata magnitudine offense que estimāda est ꝟm magnitudinē offensi vt dicit Crik. sup illo Mat. x. Non est discipulus sup mgr̄m ⁊c̄. Jmo nec sic annihilādo digne ⁊ plene puniret̄ q̄ꝫuis amplius puniri nō possit ⁊c̄. ¶ Sed istud dictū nō videt̄ mihi verꝫ qꝛ non video ꝙ aliq̄s mereat̄ ex culpa sua repugnantia ⁊ incōpossibilia. scꝫ puniri eternaliter et annihilari simpliciter. sed de hoc alias ⁊c̄.

P P ¶ Ad secundā rōnem nego añs. et ad ꝓbationē q̄n dicit̄. possibile est ꝙ aliq̄s ꝯmittat infinita venialia ⁊c̄. Ad hoc rñdet Hibernicus ꝙ non est possibile. sed adam hoc reprobat diffuse. Tamē hic dico p̄mo distinguendo ꝙ hoc pōt dupl'r intelligi. Uno mō ꝙ possit ꝯmittere infinita peccata discreta ⁊ distincta ꝟm se q̄ non sunt partes alicuius vnius. ⁊ sic nego hoc esse naturaliter possibile. Alio modo īfinita ꝑtialia vnius sicut si aliquis per aliquod tempus ꝯtinue intēderet actum suū malum. ⁊ tunc qꝛ licet infinitis ꝑtibus illius actus debeantur infinite ꝑtes pene. non tamē infinite eq̄les sicut nec in illo actu sunt infinite ꝑtes equales. ¶ Secūdo dico ad ꝯfirmationē ꝙ ad hoc ꝙ iste sit ex omissione p̄cepti reus illius pene. oportet ꝙ de q̄libet parte ꝓportionali illi⁹ tꝑis ipse sciat vel scire possit distincte quanta ipsa est. cum q̄ntitas tēporis hic includat̄ in p̄cepto. Aliter nō scienter obmitteret. ⁊ ꝑ ꝯñs non esset reus pene. sed hoc non est naturaliter possibile vt quamlibet ꝑtem illius tꝑis sic distincte cognoscat. sed est dare minimā partem distīcte ꝑceptibilem ab eo vel maximā non ꝑceptibilē. ⁊ cum partes ꝑceptibiles nō sint infinite in aliq̄ ꝑte tꝑis iste sic ꝯtinuās nō poterit cēseri reus infinitaꝝ penaꝝ Et sic p̄ceptū illud de lege ordinata non est dabile a deo nec rōnabile. nec casus admittendus. ¶ Tercio dico ꝙ casus forte de potētia absoluta esset possibilis. sed tūc nō est ad ꝓpositū. qꝛ nec est absolute impossibile caritatem minui per venialia ⁊ totaliter tolli. ¶ Quarto dico ꝙ sic̄ dictū est d̄ tꝑe ita p̄t dici de pena. scꝫ ꝙ ad hoc ꝙ iste omissiones obligent oportet ꝙ iste ꝯgnoscat penā impositā fore eternam. et per ꝯñs ꝙ priuabit̄ ꝑpetuo gloria. ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ si iste cōtinuet actū sciēter ⁊ libere ipse p̄elegit actū illū continuare saltem interp̄tatiue q̄ꝫ esse ꝑticeps glorie eterne. ⁊ per consequēs contemnit ⁊ peccat mortaliter. ⁊ sic cōcesso casu de lege ordinata adhuc non habetur ꝙ per venialia ⁊c̄. Q Q ¶ Ad terciaꝫ vno vno modo potest dici ꝙ precise ꝓpter peccatum veniale nō minus diligitur quis a deo nec oppositū ꝓbat̄ ex h̄ ꝙ tꝑalit̄ punit̄. Uult em̄ ip̄m purgari vt ipse p̄miū accipiat. Alio mō ⁊ meli⁹ p̄t dici ꝟm Gādeñ. v. q̄libꝫ. q. xxiij. ꝙ amor dei nō d̄r maior vl' minor in se sed ꝟm effect⁹ suos. effect⁹ autē est duplex scꝫ eternus ⁊ tꝑalis. q̄ꝫtum ergo ad effectum eternuꝫ qui est gloria non minus

diligit peccantē venialiter ꝯz nō peccantē. nec etiā ꝯtuz ad gr̄am p quā venit ad gloriam. ꝯtum aūt ad effectū aliquē tpalē minus eū diligit. qz ei penā tpalē infligit z tēporaliter differt ei dare bonū eternū. Etiā ꝯtum ad illā bonitatē q̄ acceptat ad gloriam nō est minus bonus. z de illa loquit augustin⁹. zc. ¶ Ad quartā dico q̄ nō oē peccatū sp admittit de bono qđ̄ infuit aliq̄d ei⁹ corrūpendo. sed p tāto dicit admittere. quia potentiā reddit minus dispositā z potentē ad bonū. vel qz si sit habitus bonus acq̄situs in potentia illū rep̄mit. z sic peccatum veniale pōt admittere de iusticia vel virtute morali z acq̄sita. nō tn̄ de theologica z infusa. vel admittit de bono qđ̄ natū est inesse. sicut est bonus actus oppositus vel aliqs ḡdus ei⁹. nā vt dictuz est nō sinit elicere tam intēsum z feruidū actū caritatis. Et licz n̄ possit forte tollere totū feruorē qz nunq̄z ille tollit q̄n sic peccans velit facere z dimittere q̄cunq̄z de necessitate salutis sunt facienda vel obmittēda. p̄pter qđ̄ nō diminuit vl̄ saltem nō totaliter tollit feruorē circa opa p̄ceptoz aliter peccaret mortaliter. tn̄ bene tollit totū feruorē acq̄situz p actus directe ꝯtrarios illis venialib⁹ sicut supra dictū ē. Et hec de tercio arti. ¶ Tūc ad rōnes p̄ncipales q̄stiōis. Primū patet q̄d dicēdū de añte. tn̄ ad p̄bationē dico q̄ de⁹ multa facit p plura q̄ posset facere p pauciora. nec hoc est frustra. Alia aūt nō est cā q̄rēda nisi voluntas sua. qz eo ipso q̄ sic vult ꝓuenienter fit z nō frustra. sec⁹ aūt est in causis naturalibus z in cauſ volūtarijs creatis. ¶ Ad secundā z terciā rōnes patz q̄ ꝓcludūt vnū ex secūdo z tercio arti. Ad rōnem post oppositū patz q̄ mḡr in hac pte non est tenendus zc. Et hec de ista questione.

Questio decima

Circa distinctionē. xix. et aliqs sequētes in q̄b⁹ mḡr agit de p̄sonaz diuinaz eq̄litate q̄ro Utz p̄sone diuine sint oīb⁹ modis equales inter se. ¶ Arguit p̄mo q̄ nō qz p̄sone diuine nō sunt eq̄les sibijnuicem fm magnitudinē. igit zc. ꝓna ē clara. z añcedens p̄bat. quia magnitudo p̄sone nullo mō distinguit ab essentia. sed p̄sone diuine nō sunt eq̄les fm eēntiā. nā inter eas est oīmoda identitas fm essentiā. z p ꝓns nullo mō eq̄litas. cū equalitas sit distinctoz. ḡ fm magnitudinē nō sunt equales sed idez Cōfirmat. qz nō sunt similes fm q̄litatem ḡ nec eq̄les fm magnitudinē. añs patz z cō seq̄ntia tz. qz sicut similitudo ē spēs qualitatis sic magnitudo q̄ntitatis zc. ¶ Scdo arguit sic. qz p̄sone diuine nō sunt in se inuicem p circūincessiōez. igit nec sunt equales fm p̄fectionē. ꝓna tenet p mḡrm i hac. xix. dist. q̄ ex opposito ꝓntis infert oppositū añcedentis Et añs p̄bat. qz si pater esset in filio tūc p̄rnitas essz in filio. ꝓna tenet. qz in q̄cunq̄z est p̄r i eodē paternitas cū sint oīb⁹ modis idē. sed falsitas ꝓntis patet. qz in q̄cūq̄z est p̄rnitas illud est p̄r z sic fili⁹ essz p̄r Cōfirmat. qz bn̄ sequit. a. est in. b. z. b. ē in c. ḡ a. est in. c. z p ꝓns eodē mō sequit p̄r est in filio z fili⁹ est in p̄re. ḡ p̄r est in patre. Prima ꝓna videt vbiq̄z bona. z secūda est oīno simil z tn̄ ptz falsitas ꝓntis. igitur zc. ¶ Tercio arguit q̄ p̄sone diuine n̄ sunt eq̄les fm potētiā sic fm productiuitatē. igit zc. ꝓna est clara. z añs p̄bat. qz nō maioris potētie est producere diuinā p̄sonā q̄z creaturā sed si vna p̄sona posset producere creaturā z nō alia nō eēnt eq̄les fm potentiā. igit maiꝰ to magꝭ cū vna possit producere diuinā p̄sonā z alia nō p̄t eā producere. sequit zc. Cōfirmat. qz illa p̄sona q̄ nō est oīpotēs nō est eq̄lis p̄sone oīpotēti fm potētiā. sz fili⁹ nō est oīpotēs. ḡ zc. assumptū p̄z. qz sequit fili⁹ est nullipotēs ḡ nō h̄z potentiā generādi. ḡ eodem mō sequit affirmatiue fili⁹ est oīpotēs ḡ potētiā h̄z generādi. qz vtrobiq̄z fit distributio p eisdē. sz ꝓns ē hereticū. igit z añs zc ¶ In oppositū arguit p mḡrm in hac distinctione z duab⁹ sequētib⁹. z p symbolū. Eq̄lis p̄r zc. ¶ In ista qōne erūt tres articuli breues iuxta materiā triū argumentoz ¶ Primꝰ vtz p̄sone diuine sint eq̄les sibijnuicē fm eēntiā siue magnitudiez ¶ Secūdꝰ vtz p̄sone diuine sint i se inuicē p mutuā circūincessionē. ¶ Terciꝰ vtz p̄sone diuine sint eq̄les sibijnuicē fm potētiā seu p̄ductiuitatē. ¶ Quantū igit ad p̄mū notanduz ē p̄mo q̄ tot modis dr̄ eq̄les ineq̄le q̄t modis dr̄ magnū z magnitudo Hoc aūt dr̄ q̄druplicit. p̄mo mō dr̄ q̄libet res alteri equalis vel inequalis. qz q̄libet ē altera p̄fectioz vl̄ imp̄fectioz. z dr̄ equalis quia eque p̄fecta. Secundo modo dicitur vnus numer⁹ eq̄

lis alteri. qz tot sunt vnitates in vno quot sunt in alio. Et differt a ꝑmo modo. qz tres hoīes sunt equales tribus asinis numero. non tñ ꝑfectione. Tercio mō dicit albedo eque intensa equalis alteri eq̄ intense q̄uis vna sit in maiori subiecto q̄ alia z ꝑ ns inequalis ſm extensionem. Quarto mō dicit vnum extensum equale alteri extenso. Et in oīb ꝫ istis modis equalitas vel inequalitas nō ē aliq̄ res relatiua distincta a re absoluta vl reb absolut ꝫ vt hic suppono. ¶ Secundo est notandū q magnitudo vel magnum q̄dripliciter pōt capi. Uno mō large z sic idem est qđ ꝑfectio vel ꝑfectus z sic loquit Aug⁹. vj. de trini. q in his q̄ nō mole magna sunt idez est melius qđ mai⁹ esse. Et isto modo quelibet res est magna vel magnitudo q̄dā. ¶ Scđo mō accipit minus large ꝓ oī ꝯtinente plura siue sit vnuz p se siue ꝯgregatiōe. z sic dic Aug⁹ q̄nīa ē maior seipsa qñ recipit ꝑtutes. Et isto mō numer⁹ dr magn⁹ z vnus maior alio z vn⁹ exercit⁹ alio ¶ Tercio mō accipit stricte p aliq̄ ꝯtinente plura eiusdem ratōnis faciētia p se vnū siue illa distinguant loco z situ siue non. Et sic albedo intēsa est magna et maior albedine remissa. ¶ Quarto mō accipitur magis stricte p aliquo ꝯtinēte plura eiusdem rōnis facientia p se vnum loco z situ distincta. Et sic magnitudo dicit q̄ntitas z ponit ꝑdicamentū ab alijs distinctū Et isto mō loquit Aug⁹ qñ dicit q deus ē sine qualitate bon⁹ z sine q̄ntitate magn⁹. zc. ¶ Tercio notandū q differētia est inter modos magnitudinis z modos eq̄litatis. qz modi magnitudinis ordinant ſm sup⁹ z inferius vel p se vel p accidēs. qz oē quod est magnū quarto mō ē magnū tribꝫ ꝑmis. z nō ecōuerso. z oē quod ē magnum tercio mō est magnum duobꝫ ꝑmis modis nō ecōuerso zc. Sz modi eq̄litatis non sic ordinant. qz aliqua ꝑñt esse eq̄lia q̄rto mō. licet nō alijs modis nec eorū aliq̄. zc. sic albedo z aliq̄ suba sunt equales quarto mō. z tñ nullo alioꝝ modoꝝ sunt eq̄les vt patz zc. ¶ His ꝑmissis pono quatuor ꝓpones.

Prima est q ꝑsone diuīe sunt equales sibīnuicē ſm magnitudinē ꝑmo mō accipiēdo magnitudiem z eq̄litatē z nullo alioꝝ modoꝝ. Prima ps patet. qz oīs res cōparata alteri vl ē illa ꝑfectior vl īpfectior vel eq̄ sed nulla ꝑsona diuīa est alia ꝑfectioꝝ vel ipfectioꝝ. ergo eque ꝑfecta. z ꝑ ns eq̄ magna z equalis ſm magnitudinē ꝑmo mō. ¶ Secūda pars patz qz nulla magnitudo repit in ꝑsonis aliq̄ illoꝝ triū modorū. ¶ Secūda ꝓpō est q ꝑsone diuine sunt eq̄les sibīnuicē ſm eēntiā siue ꝓpter eēntie vnitatē. Patet qz ſm sctōs magnitudo in diuinis est q̄d mere absolutū sicut sapia z essentia. nec pl⁹ distinguit magnitudo ab essentia q̄ essentia ab essentia. z sic vsi sunt sancti ꝯ hereticos ne ꝓcederēt tres ꝑsonas eē tres magnitudines vel tres magnos z ꝑ ns sequens tres ꝑsone sunt equales ſm essentiā id est p vnā essentiā existentē in eis ¶ Uñ sequit q̄ isto mō loquēdo paternitas nō est formalit magnitudo sic nō ē formaliter eēntia zc. Scđo sequitur q ꝑnitas ex se nō est formaliter equalis filiatiōi. nec inequalis ei. sed tm̄ ꝓpter ydentitatē essentie q̄ est eadē in vtraq̄z. z sic sic dico ꝙ relatiōe vel ꝓprietate relatiua pōt dici de ꝑsona zc. ¶ Tercia ꝓpō est Q accipiēdo magnitudinē p oī realitate positiua z entitate reali ꝑsone diuīe sunt eq̄les ſm magnitudinē relatiuā. qz isto modo loq̄ndo relatio in se sicut ꝑnitas ē q̄dā entitas z ꝑ ns q̄dam magnitudo. qz in se ē q̄dā res ꝑfecta imo ꝑfectior oī creatura. et in se est res cui repugnat oīs īpfectio. z ꝑ ns vna relatio est alteri in se equalis vel inequalis ſm magnitudinē. z certū est q ñ est ineq̄lis. qz eq̄ ꝑfecta est vna relatio sicut alia. ergo est sibi eq̄lis ex se. z ꝑ ns vna ꝑsona ē alteri eq̄lis ſm magnitudinē relatiuaz sicut est sibi eq̄lis ſm magnitudinez absolutā. ¶ Quarta ꝓpō est q eq̄litas sil'itudo z ydentitas nullā distinctionē īportāt ī diuinis nisi tm̄ distinctionē ꝑsonarū. nec eq̄litas est aliq̄d reale ī ꝑsonis aliq̄ mō distinctū vl ſm rōnez vl ex natura rei a sim̄litudine. sed sil'itudo z eq̄litas importāt diuīas ꝑsonas hñtes eandez essentiā nūero ꝓpter quā dicunt eq̄les et similes z tñ non sunt noīa synonima nō ꝓpter distinctionē in deo sed ꝓpter distinctionem in creatura cuz sunt aliq̄ mō cōia zc. ¶ Et his seq̄tur ꝑmo q accipiēdo magnitudinē p aliq̄ absoluto sic vna ꝑsona ñ ē aliq̄ magnitudo sic accipiēdo magnitudinē p q̄cūq̄z re positiua vna ꝑsona ē aliq̄ magnitudo q nō est alia s. magnitudo relatiua. tamē vna ꝑsona vtroq̄z modo est equalis sicut alia. nec distinctio magnitudinū repugt eq̄litati.

¶ Secundo sequit̃ ꝙ sicut equalitas ꝑsonaꝝ non est ꝑm magnitudinẽ que est species quantitatis facientis p̃dicamentũ distinctũ ab aliis. sic similitudo ipsaꝝ nõ est spẽs qualitatis nec talis eq̃litas magnitudo vl̃ similitudo vt attribuit̃ deo reponit̃ sub aliquo p̃dicamẽto. Et ex eis patet ad primuꝫ ante oppositum ⁊c̃.

E ¶ Quantum ad secundũ articulum respõdeo ꝙ ꝯclusio affirmatiua est certa ex fide Jo. xiiij. dicit xp̃s Ego ĩ pr̃e ⁊ pr̃ ĩ me est. sed quõ vna ꝑsona sit in alia et econuerso difficile est videre. Jdeo ad huiꝰ intelligentiã distinguendũ est ꝙ triplex põt ymaginari inexistẽtia. quedã est ꝑ ꝯtinentiã. altera est ꝑ p̃sentiã ⁊ cuiuscũqꝫ distantie carẽtiam. alia est ꝑ p̃ñtiam intimã ⁊ ꝯsubstantialitatẽ ydenticam. Exemplũ primi sicut aliquid est in loco. Exemplũ secundi sicut angelus est in loco. ⁊ si angelus essꝫ in aliq̃ corpe oĩ loco destructo tũc em̃ nõ esset ĩ illo nisi ꝑ p̃sentiã. Exempluꝫ tercij sicut vna ꝑsona diuina est in alia qꝛ est sibi intime p̃sens ⁊ ꝯsubstãtialis eidẽ. ⁊ hoc vocat̃ eẽ in ꝑ circũincessiõeꝫ Qꝛ aũt sic possit dici vna ꝑsona eẽ ĩ alia ꝑ circũincessiõeꝫ põt ostẽdi p̃ncipaliter autoritate scripture. Secũdo aliqualiter rõne. qꝛ nõ plus repugnat vni ꝑsone esse in alia ⁊ ecõuerso q̃ꝫ repugnet toti esse in suis ꝑtibꝫ ⁊ ecõuerso. sed ꝑm ph̃m iiij. Phisi. totum est in suis ꝑtibꝫ ⁊ econuerso partes sunt in toto ⁊c̃. Ex istis patet descriptio inexistentie ꝑ circũincessionẽ. Nã illud dicit̃ sic inexistens alicui qđ est ab eo realiter distinctũ sibi intime p̃sens ⁊ ei cõsubstantiale. ⁊ sic tam essentia q̃ꝫ ꝑsona importat̃ ꝑ hoc nomẽ inexistens vt hic sumit̃. ⁊ sic vtraqꝫ est aliq̃ mõ huius inexistẽtie rõ ⁊c̃. ꝑm hoc possunt poni quatuor ꝓpõnes.

¶ Prima est ꝙ vna ꝑsona est in alia ⁊ ecõuerso. patet. qꝛ hoc nõ est aliud q̃ꝫ vnã ꝑsonam esse alteri p̃sentem ⁊ ꝯsubstantialem.

¶ Scđa est ꝙ ꝑsona nõ est in essentia nec ecõuerso. patet qꝛ essentia nõ distinguitur realiter a ꝑsona nec ecõuerso ⁊c̃. ¶ Tercia est ꝙ relatio nõ est in essentia nec ecõuerso. patꝫ sicut p̃cedẽs. tñ sancti vtunt̃ q̃ñqꝫ oppositis locutiõibꝫ nõ ꝓprie ⁊ ꝑm ꝯstructionẽ transitiuã sed intransitiuã id est ꝑsona ẽ essentia ⁊ relatio est eẽntia ⁊ econuerso.

¶ Quarta est ꝙ pr̃nitas non est in pr̃e nec ecõuerso. sꝫ ẽ in filio ⁊ ecõuerso. patet qꝛ paternitas est oĩbꝫ modis idem pr̃i vt dictuꝫ fuit supra. saltem non est realiter distincta. quare ⁊c̃. ¶ Ex his patꝫ qꝛ hec ꝯña nõ est vniuersaliter bona. a. est in b. ⁊ b. est in c. ꝯ a. est in c. sicut nõ sequit̃ ꝑtes sunt in toto ⁊ totũ in ꝑtibꝫ ergo ꝑtes sunt in ꝑtibꝫ. ⁊ sic apparet ad secundũ ante oppositum ⁊c̃.

F ¶ Quantũ ad terciũ articulũ videnda sunt tria. ¶ Primo videndũ est quis sit sensus ⁊ intellectus tituli q̃stionis. ¶ Secundo rñdendum est ad formã tituli q̃stionis. ¶ Tercio videndũ est que fuit intẽtio Augustini circa materiã q̃stiõis. ¶ Circa p̃mum punctũ sciendũ est ꝙ nõ dꝫ esse ĩtellectꝰ qõnis supponẽdo potentiaꝫ esse aliq̃d reale in deo distinctũ q̃cũqꝫ mõ a diuĩa essentia ⁊ ꝑsonis diuinis vl̃ ꝑm rẽ vel ꝑm rõnem. ⁊ q̃rere an ꝑm illud dicant̃ ꝑsone eq̃les. quia sic intelligendo nec potentia nec equalitas est aliq̃d in deo absolutũ vel respectiuũ sicut q̃dam ymaginant̃. imo ꝓprie loq̃ndo equalitatẽ potẽtie vel potentiaꝫ eẽ in deo non debet aliter intelligi q̃ꝫ cõcretũ equalitatis ⁊ potẽtie vere p̃dicari de deo ⁊ diuinis ꝑsonis. vt hec sit simpl̃r vera persone sunt equales. ꝑsone sunt eque potentes. ⁊ ita intelligunt sancti q̃ñ dicunt potẽtiã eternitatẽ ⁊c̃. esse in deo Sꝫ debet eẽ intellectus questionis supponendo ꝙ ꝑsone diuine p̃ñt in aliquẽ actũ vl̃ terminũ q̃rere vtrũ possint in eadeꝫ vel in equalia. ⁊ h̃ vel ꝑm numeꝝ vel ꝑm ꝑfectionẽ. Jta ꝙ aliq̃ñ dicunt̃ aliq̃ ꝑm potentiã eq̃lia et tamen nulla est equalitas nisi inter effectus illoꝝ

¶ Circa p̃mũ punctuꝫ dicit Ockam ꝙ in ista q̃stione ꝑm ꝙ eã tractãt doctores ẽ magis difficultas vocalis q̃ꝫ realis Uñ q̃ dicũt ꝙ potẽtia de q̃ est hic q̃stio ẽ cõe ad potentiã generãdi spirãdi ⁊ creandi ita ꝙ potẽtia sit idẽ qđ potẽtia ꝓductiua siue ad intra siue ad extra h̃ñt dr̃e ꝯñter ꝙ pr̃ ⁊ filius nõ sunt eq̃les ꝑm potẽtiã extensiue. qꝛ dicere patrẽ ⁊ filiũ esse eq̃les isto mõ nõ est aliđ q̃ꝫ dicere ꝙ q̃cũqꝫ res ꝓducibiles q̃s p̃t ꝓducere pr̃ põt ꝓducere filius. vl̃ si pr̃ põt ꝓducere aliqđ ꝓducibile qđ nõ potest filius eodeꝫ mõ filiꝰ p̃t ꝓducere aliqđ ꝓducibile qđ nõ p̃t pr̃. q̃ꝝ vtrũqꝫ est falsuꝫ. qꝛ filiꝰ nõ põt ꝓducere oẽꝫ rẽ ꝓducibilẽ a pr̃e. nec p̃t aliq̃d ꝓducere quod non sit producibile a pr̃e. Et eodem modo ꝓportionabiliter dicendum est de filio ⁊ spiritusancto.

B ¶ Ex quo sequit̄ ꝙ si oīpotens in/
cludat potentiā quālibet ꝓductiuā taz ad
intra q̄ ad extra nec filius nec .ss. est oīpo/
tens. qꝛ aliter sequit̄ ꝙ q̄libet ip̄oꝝ possz ꝓ
ducere qd̄libet ꝓducibile qd̄ est manifeste
hereticū. ¶ Uñ sequit̄ cōtra Tho. q. d̄ po
tentia. q. ⁊ ar. v. ꝙ est falsa opinio q̄ dicit ꝙ
potentia generādi ꝑtinet ad oīpotentiā pa
tris ⁊ nō ad oīpotentiā filij. Et rō est. quia
cū dicit̄ oīpotētia in hoc termīo intelligit̄
signū distributiuū cū distribuibili. ⁊ tūc q̄
ro. aut fit distributio ꝓ potentia aut ꝓ ob/
iecto potentie. ⁊ siue sic siue sic. quicq̄d sibi
addat̄ ꝓ eisdem fit distributio. ⁊ ꝑ ꝯñs pro
eisdem fit distributio qñ dicit̄ oīpotentia
patris ⁊ qñ dicitur oīpotentia filij. ⁊ sic po
tentia generādi vel ꝑtinet ad oīpotentiam
vtriusq̄ vel nullius. quare ⁊c̄. Illi ꝟo q̄ di
cunt ꝙ potētia in ꝓposito accipit̄ p̄cise pro
potentia effectiua vel causatiua q̄ est soluz
respectu factibiliū ad extra. habent dicere
ꝙ tres ꝑsone sunt equales ꝟm potentiā. qꝛ
q̄cquid tale est factibile ab vna ꝑsona etiā
ab alia. ⁊ ita ꝑfecte ab vna persona sicut ab
alia. Ideo rñdendo ad formā questionis.
qꝛ loquendū est sicut doctores et sancti et
ipsi intelligunt illaz equalitatē solū penes
obiecta factibilia ad extra. ⁊ q̄cquid est fa/
ctibile ab vna ꝑsona et a qualibet alia. ꝓpt̄
hoc simpliciter ⁊ absolute ꝯsiderandū est
ꝑsonas diuinas esse equales ꝟm potentiā.
Ratio aūt quare sancti sic vtebant̄ fuit ista
quia ipsi loquebantur cōtra hereticos vo
lentes filiuz non esse omnipotentē sed esse
impotentiorem patre ⁊ imꝑfectiorē ⁊ mino
rem. ideo sancti oēm potentiā q̄ necessario
ꝯuenit cuilibet ꝑfectissimo cuilibet perso/
ne attribuebant. ¶ Unde qꝛ potentia ge/
nerandi vel spirandi non cōuenit cuilibet
ꝑfectissimo sic q̄n aliquis possit esse perfe/
ctissimus q̄uis non possit generare vl̄ spi
rare. ideo talem potentiam non ꝯp̄hende/
bant sub potentia vel impotentia quando
dicebant ꝑsonas equales ꝟm potentiam ⁊
quamlibet esse oīpotentem. Quod patet ꝑ
magistrū in littera vbi dicit. Sciendū est
ꝙ non est oīpotentior pater filio nec filius
⁊ pater spūisancto. nec maiorē potentiā ha
bent duo vel tres q̄ singulus eoꝝ. Et mul
ta similia ponit. Ex quo patz ꝙ sancti asse
rentes in ꝑsonis diuinis oīpotentiā seu eq̄
litatē ꝟm potentiā loquunt̄ ꝯtra hereticos
dicentes patrē esse potentiorē ⁊ ꝑfectiorez
filio quasi aliq̄d possit ad extra pater quod
non possit filius. Et hoc apparet ꝑ Augu.
li. iij. cōtra maximū ⁊ allegat̄ in lr̄a vbi di/
cit. Sz forte dices tu heretice eo ipso pr̄ ē
maior filio. q̄a de nullo genitus genuit tñ
equalem. ¶ Ad qd̄ cito rñdebo. imo iō nō
est pr̄ maior filio. qꝛ eq̄lem sibi genuit. Ori
ginis em̄ ē q̄stio ista q̄s d̄ quo sit eq̄lis aut
qualis aut quantus sit. Uult dicere ꝙ qñ
q̄rit̄ an pater sit equalis filio non est q̄stio
de origine an filius sit a patre. sed questio ē
qualis ⁊ q̄ntus sit filius. hoc est an sit ita ꝑ
fectus et ita oīa alia potens sicut pater. qꝛ
penes talia attenditur equalitas. nō penes
hoc ꝙ vnus sit ab alio. Ideo dicit Augus.
nec cum dicitur filius a patre genit⁹ osten
dit̄ inequalitas substantie sed ordo natu/
re. ⁊c̄. ¶ Ex quo vlterius patet ꝙ questio
principalis est de equalitate et inequalita/
te ꝟm potētiam. ex qua sequit̄ equalitas vl̄
inequalitas ꝟm ꝑfectionem ⁊ substantiam
Ideo dicit mgr̄ non ꝟm hoc ꝙ pater genu
it ⁊ filius genit⁹ est ⁊ spūssanct⁹ ab vtroq̄ ꝓ
cedit equalitas vel inequalitas ibi existit.
quia non ꝟm hoc aliqua persona alteri eq̄
lis vel inequalis dicit̄. Et sic patet respon
sio questionis ⁊c̄. H ¶ Circa terciū pū/
ctum sciendum est ꝙ beatus Aug⁹ li. iij. cō
tra maximū ꝓbat equalitatē filij ad patrez
primo ꝑ autoritatem Johan. xvj. Omnia
que habet pater mea sunt. sed omnipoten
tiam habet pater. ergo omnipotentiaz ha/
bet filius. Scd̄o per rationem Quia si pa
ter non genuit filium sibi equalez. aut hoc
fuit quia noluit. aut quia non potuit. si pri
mū det̄. ḡ inuidus. si secundū ḡ ipotēs fuit
q̄ꝝ vtrūq̄ ē falsum. ¶ Tercio per similitu
dinem. qꝛ pr̄ carnal̄ si posset generaret fili/
um equalē sibi. ḡ multo mag⁹ pater etern⁹
si pōt generat filiū equalem sibi. sed hoīem
non generare filium sibi equalē arguit im
ꝑfectionē ⁊ impotentiā in eodem. ergo de
um patrē non posse generare filium eq̄lem
sibi arguit idem. ⁊c̄. Iste rōnes ꝑtiz tenent
per autoritatē ⁊ ꝑtim per ꝓpositōnes natu
raliter notas. ¶ Prima em̄ simpliciter fū
dat̄ in auctoritate que sic est intelligēda. ꝙ
oīa q̄ habet pater. q̄ nō habere ponit imꝑ/
fectionē in filio. habet fili⁹ Et iō qꝛ nō ha/
bere oīm potentiā de q̄ loq̄tur Aug⁹. argu
it filium esse minorem patre ⁊ min⁹ ꝑfectū

ideo dicit esse filiū equalem patri in oīpotē/
tia. qua nō posita in aliquo ponitur illō nō
esse pfectissimū. Uñ sicut patet bñ ꝓsideran
ti verba Augustini. ipe nō intēdit aliud ꝓ
bare de filio nisi cuⁱ carētia nō potest esse si/
ne impfectiōe. ꝛ ideo quia carētia vel nō po
tentia generādi vel nō posse generare nō po
nit in carēte vel nō habēte impfectōem. non
cōcluditur ex illa auctoritate potētia gene/
randi i filio ¶ Secūda rō ꝛ tertia fundātur
in auctoritate quā ꝓcessit Maximⁱ. s. q deⁱ
pater genuit filiū naturalē. ꝛ in quadam p/
positiōe naturaliter nota. s. q nunq̄ tāta p/
fectio repugnat formaliter filio naturali q̄n
ta est i eius patre naturali. sed q aliq̄n filius
naturalis est impfectior patre. vel est exim/
potētia patris. quia nō potest statim deduce
re filiū ad equalē pfectōem quā habet vl est
ex nolitione. quia nō vult habere filium sibi
equalē in pfectōe. ꝛē. ¶ Ex istis arguit Au/
gustinⁱ. Q exquo etiā ſm aduersariū patⁱ ge
nuit filium naturalē. ideo filio nō repugnat
formaliter tāta pfectio quāta est in patre. et
ꝓsequēs carētia tāte pfectōis nō potest cō
parere filio ex se. Igitur aliūde ꝛ certum est
q nō nisi a patre. ꝛ ex patre nō potest sibi cō/
petere nisi vel ꝓpter impotētiam patris. quia
nō fuit potēs sibi dare pfectōem sibi non re/
pugnātem ex natura. vel ꝓpter inuidiam pa/
tris. quia noluit habere filiū sibi equalem:
cui nō repugnat equalⁱ pfectio. ꝛē. ¶
Uñ ex oībus p̄dictis ꝛ ex pcessu ꝛ intētio
ne Augustini pñt quattuor ꝓpōes inferri.
¶ Prima est q Augustinⁱ ꝛ aliⁱ sancti soluꝫ
loquūtur de equalitate ſm potētiam q̄ ꝓseq̄
tur equalitatē ſm pfectiōem ꝛ essentiam Et
talis est equalitas ſm potētiam q̄ respicit fa
ctibilia ad extra. ꝛ ideo de tali potētia loq̄bā
tur ꝛ nō de alia. Et rō que ad hoc mouit eos
quia de tali potētia ꝛ impotētia loquebātur
heretici ꝛ phi ꝓtra quos sancti disputabant
quare ꝛē. ¶ Secūda est q accipiēdo potēti
am sicut sancti sic potētia generādi nō est po
tentia sicut ipa nō est potētia effectiua ¶ Et
si dicaⁱ q ſm beatū Augⁿ. si pater nō posset
generare filiū sibi equalē nō esset oīpotens.
Igiⁱ posse generare est simplr posse ¶ Di/
co q bñ sequiⁱ si pater nō potest generare fi
lium ipe est impotēs. sicut bñ sequiⁱ. pr̄ non
est deⁱ ergo est impotēs vel nō est oīpotens.
sed ex hoc nō sequiⁱ q posse generare sit po
se vt hic sumiⁱ ¶ Tertia est q accipiēdo om
nipotētiam sicut sancti sic oīpotens non de
scribitur sufficienter p hoc q potest quidq̄d
nō implicat ꝓtradictōem. quia generare nō
includit ꝓtradictōem similiter deū esse ꝛē. ꝛ
tamē ista nō respicit omnipotētiam vt h̄ su/
mitur. Similiter omnipotēs nō sufficiēter
describiⁱ p hoc q potest pducere quidq̄d p
duci nō implicat ꝓtradictōem. quia nō ꝓue/
niret filio nec spūisancto quoꝝ vterq̄ ē om/
nipotēs. Sed describiⁱ p hoc q potest face
re q̄dquid fieri nō implicat ꝓtradictōem. li
cet hec descriptio ab aliquib impugnetur.
ꝛ male vt post videbiⁱ ¶ Quarta est q acci/
piēdo oīpotētiam sicut sancti sic illud no/
men oīpotētia est quoddā complexū equiua
lens vni signo distributiuo ꝛ suo distribui/
bili cū vno alio termio in recto. q̄ omnipo
tens idē est q potēs facere oīa factibilia. ꝛ li
factibilia distribuiⁱ ꝛ nō potētia. Uñ si essēt
duo dij de vtroq̄ ꝓcederēt q eēt oīpotēs.
ꝛ tamē neuter ꝓtineret oīpotētiam vel oēm
potētiam nec p causalitatē nec p equalētiaꝫ
pfectionalē ¶ Ex p̄dictis patet ad tertiū añ
oppositū q accipiēdo potētiam vt hic sumiⁱ
posse pducere diuinā psonaꝫ nō est maioris
nec minoris aut equalis potētie sicut posse
pducere creaturā q̄ nō est potētia siue posse
efficere aliq̄d factibile. tamē tale posse bñ in
fert maximā potētiam cōpetere illi q̄ hoc po
test. intelligere oīa ꝛ esse deū infert maximaꝫ
potētiam cōpetere illi ¶ Secūdo ptꝫ ad cō
firmatōem. Q licet bñ sequiⁱ. filiⁱ est nulli/
potēs ergo nō habet potētiam generādi. nō
tamē sequiⁱ est oīpotēs. ergo habet potētiā
generādi. ꝑma eī ꝓsequētia est bona. q̄ añ
cedēs est impossibile. ꝛ nō q̄ arguaⁱ a supio
ri ad inferi⁹. q̄ potētia generādi nō est inferi
us ad distributū in añcedēte. vt patet ex di/
ctis. ¶ Et hec de tertio articulo ꝛ tota que
stione. ꝛē.

Questio vndecima Ā

¶ Arca tricesimā quintā distinctōem ꝛ quasdam sequentes i quib tractatur de dei sciētia ꝛ ꝓtingētib futuro/rum moueo talē questionē. Utrū cū dei om niscientia stet rei ꝓtingētia ¶ Et arguiⁱ ꝑmo q nō. q̄ deus nō est p̄sciētia veroꝝ ꝓtingēti um igiⁱ questio est falsa. ꝟña tenet. quia ipa supponit q deⁱ sit oīsciens. ꝛ p ꝟñs oīa futu/ra ꝓtingētia p̄sciens. Sꝫ añcedēs ꝓbatur

quia de nulla re que cōtingēter erit ꝓpe enunciatur q̄ hec res erit. Nā si talis enūciatio esset vera sequit̄ p legē ꝓtradictorie q̄ sua cōtradictoria essent falsa. sed hoc nō est verum quia tale ꝓtingēs nō est pl⁹ determinatū ad esse q̄ ad nō esse. aliter nō esset ꝓtingens ad vtrūlibet. ꝛ p̄ sequēs nō est possibile vnam partē ꝓtradictōis verā esse determīate ꝛ aliam determīate falsam. cū nō sit potior ratio q̄ vna sit vera q̄ alia. Cōfirmat̄ p Aristotelem. ij. periarmē. vbi determīat q̄ nulla talis est vera. ꝛc. ¶ Secūdo arguit̄ sic. deus non est sciētia oīm cognoscibilium. Igit̄ questio falsa. p̄ña tenet. quia ipa supponit oppositum sed añcedēs probat̄. q⁹ de⁹ nihil aliud a se intelligit vel cognoscit. Nā deus a nullo pōt aliquid pati cū sit actus pur⁹ ꝛ nulli⁹ rei receptiuus. sed oīne q̄ intelligit aliud a se patit̄ ab illo sicut patz in omnib⁹ inducēdo. igit̄ ꝛc Cōfirmat̄ p Aristotelē ꝛ cōmentatorem. xij. methaph̄. vbi expresse hoc determinant. ꝛc.

¶ Tertio arguit̄ sic. quia cū dei omniscientia nō stat ꝓtingētia futuroꝝ. igit̄ questio falsa. p̄ña tenet sed añs pbat̄. q⁹ si de⁹ scit aliq̄d fore cū eius sciētia sit necessaria ꝛ immutabilis illud necessario ꝛ īmutabilit̄ erit ꝛ p̄ p̄ns nō est ꝓtingēter futurū. Cōfirmat̄ p Augustinum. libro. vj. sup Gen̄. ca. xxiij. Ubi dic̄. q⁹ illud q̄d deus p̄sciebat necessario futurū erat Et. iij. de li. ar. ca. iij. vbi dic̄. q⁹ aliter fieri nō potest q̄ deus p̄scinit ꝛ p̄p̄ns nō stat deū aliquid p̄scire ꝛ illud cōtingēter euenire. ꝛc.

¶ In oppositū est magister in lra. ꝛ ad h̄ est cōmunis doctrina catholica. ¶ In ista questione erūt tres articuli iuxta materiā triū argumētoꝝ. Primus est vtr̄ deus scit p̄sciētia veroꝝ ꝓtingētium. Secūd⁹ vtr̄ de⁹ scit scia oīm cognoscibiliū Tert⁹ vtr̄ cū dei omniscientia stet ꝓtingētia futuroꝝ ¶ Circa p̄mum articulū videndū erit Utrū aliqua p̄positio singularis de inesse cathegorica in materia de futuro ꝓtingēti ad vtrumlibz sit determinate ꝑa. ꝛ ei⁹ ꝓtradictoria determinate falsa. q⁹ hoc tangit argumētum. Et circa hoc p̄mo recitabo Aristotil' opinionem.

¶ Secūdo declarabo veram rñsionem. Tertio mouebo triplicē dubitatōz ¶ Quantū ad p̄mum sciendū est q̄ fm aliquos magnos doctores. s. Guillermū. Ockā. ꝛ Gregoriū. opinio Aristotel' ī p̄mo p̄iarmenias vbi tractat de enūciationib⁹ ꝓtradictoꝝ fuit q̄ licz cuiuslibet ꝓtradictionis de p̄nti vel de p̄terito vna pars sit determīate vera ꝛ alia determinate falsa. tamē nō est sic de quibuscūq; p̄positionib⁹ singularib⁹ ꝓtradictoꝝ. scz de illis de futuro ꝓtingēti ad vtrumlibet. Unde quantū ad hoc ipe intēdit duas ꝓclusiones

¶ Prima est q̄ nō oīnis p̄positio singularis de futuro cathegorica d̄ inesse ꝛ de simplici subiecto ꝛ p̄dicato ꝛ copula est vera vel falsa. ita q̄ nō cuiuslibet ꝓtradictōis de futuro hec pars determinate vel illa est ꝑa ꝛ similit̄ nec ista determīate vel illa est falsa ¶ Secūda est q̄ licet neutra taliū determinate ē vera. tamē p̄po singularis negatiua de p̄dicato copulato ex p̄dicatis illaꝝ ambaꝝ nō est ꝑa Uerbi gr̄a. q̄uis nec ista sit vera antichrist⁹ erit. nec ista antixp̄s nō erit. ista tamē non est vera antixp̄s nec erit nec nō erit. Unde fm Ockam ī logica tractatu de ypothetic⁹; Aristoteles ꝓcessisset aliquā disiunctiuā esse veram ꝛ necessariā cui⁹ tm̄ nullā ptē cōcessisset esse veram. Exemplū de ista. antixp̄us erit vl' antixp̄s nō erit. Et q̄ ista fuerit intētio Aristotel'. declarat Ockam circa libz p̄iarm̄. et post eū Gregor⁹ ī lectura sua sniaz. ¶ Aliq; aūt volētes Aristotelē excusare dicūt q⁹ nō est verisimile ip̄m sic errasse cū hoc sit manifestū incōueniēs. sz voluit dicere nō q⁹ talis p̄positio nō sit ꝑa aut falsa. sed q⁹ nō est determinate ꝑa aut determīate falsa. intelligēdo p̄positiōem determinate veram vel determinate falsam necessario veram vl' necessario falsam ꝛc. ¶ Sz Gregor⁹ mirat quō aliq̄s intelligēs putet Aristotelē illud nō sensisse cū hoc manifestū appareat ī textu suo. nec sit textus aliq̄s p quē constare possit de oppositō Nec vt dicit mirandū est ip̄m sic errasse. tuz quia etiā accidit ip̄m ī pluribz alijs turpissime errasse. ꝛ in aliquib⁹ sibīpsi cōtradixisse. tū quia etiā Tull⁹ magn⁹ ille p̄hus in hac materia sic errauit. vt negaret a deo omnē p̄scientiā futuroꝝ. vt patebit ¶ Uñ ip̄e habuit in hoc idē ꝓcedere q̄ Aristoteles cōcessit tm̄ etiā q̄dā doctor catholic⁹ p̄dictā ꝓclusiōz p̄hi asserit esse veram ꝛ oñdit incōueniētia seq̄ ad ei⁹ oppositā ¶ Ad cui⁹ declaratōz probat duas ꝓclusiones ¶ Prima est q⁹ si talis p̄po est vera illa īmutabiliter ꝛ ineuitabilit̄ ē ꝑa. ¶ Secūda est q⁹ ex illa ineuitabilit̄ ꝛ necessario sequit̄ q⁹ tale futurū ponet̄ in esse. ꝛ p̄ p̄ns ex his sequit̄ q⁹ nihil ꝓtingēter eueniet. ꝛ ista deducit Gregor⁹. sz transeo. ꝛc. B

¶ Nūc venio ad declarandū q̄d circa hāc

articulum rñdendū sit ſm veritatē. Uñ hic ꝓmo notādum est. q ꝓtinges ad vtrumlibet nō dicit illud quod erit z nō erit. nec illō qō nec erit nec nō erit. sed ōz illud qō erit et potest nō fore. vel qō nō erit z potest fore ita q descriptio sine quid nois ꝓtingentis ad vtrūlibet sit possibile nō necessariū. vel potēs ēe z potēs nō esse. z sic ꝓtingens ad vtrumlibet est inferius ad possibile. vt patet zc. ¶ Secūdo notādum q aliquid esse futurū cōtingens potest dupliciter itelligi. Primo mō q illud erit z potest nō fore. z sic nihil est futurum ꝓtingēs nisi qō erit. Alio modo qz illō erit z potest nō fore vel nō erit z potest fore. z sic aliquid est futuꝝ ꝓtingēs quod nō erit nec est futuꝝ. zc. ¶ Tertio notādum q aliquid cē determinate veꝝ potest dupliciter itelligi. Uno modo q sit idem qō necessario veꝝ. z sic claꝝ est q vel nulla sūt ꝓtingentia vel questio est clara. Alio modo sumitur vt sit idem qō esse veꝝ z nō falsum. ita q ly determinate nō sit ibi determinatō aliquo modo restringēs. sed bñ sequitur. hec ꝓpositio ē vera. ergo determinate vera. Et sic sumit in proposito ¶ His ꝓmissis pono aliquas propositiones quas voco suppositiones. quia magis debēt supponi q̄z possint ꝓbari ¶ Prima est. q quelibet ꝓpositio singularis de futuro ē determinate vera vel falsa. ita q cuiuslibet talis ꝓtradictionis ꝓtingit vere dici hec ps est vera z illa est falsa. q̄uis nos nesciamus determinare que illaꝝ sit ꝝa z que falsa. Patz. qa disiunctū vera vel falsa. est ꝓpria passio propositiōis. igit predicatur de qualibet propositione. quare zc. ¶ Secūdo patet. qz bene sequit. hec nō est vera antixps erit. igitur antichristꝰ nō erit. z añs est veꝝ p aduersariū. igitur ꝓñs est veꝝ. Cōsequētia tenet. qz et oppositū sequit oppositum. Et vltra sequit. igit hec est falsa antixps erit. p legē ꝓtradictoriarum. zc. Tertio q alit sequit q esset aliqua ꝓpositio disiunctiua ꝝa cuiꝰ nulla ps essz ꝝa qō videtur manifestū impossibile. z p consequēs aliqua copulatiua falsa cuiꝰ nulla pars esset falsa. qō etiā absurdū est. quia nō videt rō quare talis magis ēet vera q̄z falsa. zc.

¶ Secūda propositio est q si aliqua ꝓpositio enūciat aliquod possibile qō erit: fore. ipa est determinate vera. z si enūciat ipsum nō fore. ipa est determinate falsa. Et ita pōt dici de possibili nō futuro. Patz. quia sicut ab eo q res est vel nō est ōz ōro de pñti vera vel falsa. sic ab eo q res erit vel nō erit dicit oratio de futuro vera vel falsa ¶ Tertia est q nulla propositio singularis de ineſſe affirmatiua vel negatiua de futuro contingenti ad vtrūlibet est necessario aut ineuitabiliter vera. patet. quia cuiuslibet talis ꝓtradictoria est possibilis. ergo nulla talis est necessaria. añs patet p qd nomis ¶ Quarta est q nulla propositio vniuersal vel particularis de ineſſe affirmatiua z de futuro contingēti ad vtrumlibet est necessaria. Patet qz ista est absolute possibilis. nullū futuꝝ ꝓtingēs erit. ergo nulla talis ꝓpositio enuncians aliquod futuꝝ fore est necessaria. ꝓña est clara z añs patet. quia solꝰ deus est necessariꝰ. zc.

¶ Ex hoc sequit ꝓmo q iste propositiones nō sunt necessarie oīe futuꝝ ꝓtingēs est futuꝝ aliqō futuꝝ ꝓtingēs est futuꝝ. Et hoc patet ex illa propositiōe dūmodo ibi capiat futuꝝ pro aliqua entitate ꝓtingēte futura. sed ſm ponētes cōplexe significabilia vtraq̄z earuꝫ est necessaria si subiecta stēt p enūciatibus completis enūciationū de futuro tam affirmatiuaꝝ. q̄z negatiuaꝝ. ¶ Secūdo sequit. q iste ꝓpōes sūt absolute possibiles nihil qō erit ꝓtingēter erit ꝓtingēt. aliqō qō erit nō erit. capiendo subiecta taliū p aliq̄ entitate q̄ cōtingenter erit. Patz. qz sic talia subiecta possunt p nullo supponere. vt patet ex dictis. q̄re. zc. Similit ꝓtradictorie taliū nō sūt necessarie. zc. ¶ Tertio sequit q aliqua ꝓpositio pticularis vel indiffinita est ꝝa. cuiꝰ quelibet singularis est falsa. Patet de ista. alterꝝ ꝓtradictoriorꝝ ꝓtingentiū esse veꝝ ē necessariū. Hā ipa est ꝝa. zc. ¶ Quarto sequitur q aliqua ꝓpō vniuersal est impossibil cuius quelibet singularis est possibilis. Patet de ista vniuersali qōlibet istoꝝ est veꝝ demonstratis duobꝰ ꝓtradictoriꝫ cōtingentibus. Et similiter aliqua est necessaria. cuiꝰ quelibet singularis est cōtingēs. Patet ō ista. omne veꝝ ꝓtingēs est veꝝ. Itē sil rdicit Ockaz in logica sua q aliqua vniuersalis est ꝝa cuius quelibet singularꝫ est falsa. sicut hec. omne veꝝ cōtingēs esse veꝝ ē necessarium. zc. Sed hoc exemplū potest calūniari qz illa nō est vniuersalis sed indiffinita vt patz. zc. posset tamē dari i ꝓpositiōib in alia materia habentib reflectiōem sup se. sed de hoc trāseo quia nō facit ad propositū. zc. ¶

¶ Quinta propositio est q quelibet talis singularis potest nunq̄z fuisse ꝝa. Patet. quia

qđcūqꝫ p aliquā hmōi ꝓpōem enūciaꝝ esse futuꝝ potest nō eē futuꝝ. ꝛ sil'r quidqđ per aliquā talē enūciaꝝ nō esse futuꝝ potest esse futuꝝ. ergo qlibet talis potest nūqꝫ fuisse vera Añs patet. qz enūciatū ponit esse futuꝝ contingēs ad vtrūlibet. ꝛ ꝓña patet. qz de qlibet bñ sequit. hoc nō est futuꝝ. ḡ hec nō fuit ꝥa. hoc est futuꝝ. ꝛ añs est possibile. Jgit ꝛc.

Sexta ꝓpō est Q̄ quelibet tal' singularis de futuro enūciās aliquid p aliq̄ tpe futuro potest esse successiue ꝥa ꝛ falsa. sic tñ q affirmatiua potest eē falsa postqꝫ fuit ꝥa. nō autē ecōtra. negatiua ꝥo ecōtra potest eē ꝥa postqꝫ fuit falsa. sed nō ecōtra. Verbi gr̄a ista antichr̄ist⁹ erit in. c. instāti futuro. si antichr̄ist⁹ erit in. c. est vera sed postqꝫ illud instans erit erit falsa. quia illud postea non erit. Et si sit falsa nō potest esse vera. qz nō potest eē ꝥa nisi añ. c. ꝛ si ipa ī aliquo instāti añ. c. eēt ꝥa. seq̄tur q sp q̄ncunqꝫ ꝓus fuit. fuit vera vt patz ex secūda ꝛc. Et sic patet ꝓpositū de ꝓpositōe affirmatiua. Secūda ꝑs añt sez de negatiua sequit ex ꝓma. vt patet intuēti. Septima est q nulla tal' ꝓpositio affirmatiua vl' negatiua pōt successiue eē vera ꝛ falsa. nec ecō tra falsa ꝛ postea ꝥa añ illud instās p q̄ enunciat aliqđ fore vel nō fore. Patet. qz si tal' ponatur esse ꝥa añ illud instās sequit q nunqꝫ añ fuit falsa. ꝛ si ponaꝝ eē falsa sequit q nūqꝫ añ fuit ꝥa. q̄re ꝛc. Octaua ē. q si illa ꝓpositio dicaꝝ immutabiliť ꝥa q̄ nō pōt eē vera et falsa successiue ꝛ illa mutabiliť ꝥa. de q̄ ꝓtingit dicere hec est falsa postqꝫ ꝓus fuit ꝥa ꝛ in eodē sensu dicaꝝ aliqua īmutabiliť falsa tūc quelibet tal' affirmatiua ꝥa est simpl'r loquēdo mutabiliť ꝥa. ꝛ quelibet negatiua est mutabiliter falsa. Sz affirmatiua falsa est īmutabiliter falsa ꝛ negatiua ꝥa. ē etiā tūc īmutabiliter ꝥa. patet ex sexta ꝓpō. Nona est. q nulla talis est mutabiliť ꝥa vel falsa. sz q̄libet ꝥa īmutabiliť ꝥa. ꝛ quelibet falsa īmutabiliť falsa. licet nō simpl'r tñ fm q̄d ꝛ cū determinatōe. s. añ illud instās p q̄ enūciat. ita q añ illud instās nō est successiue ꝥa ꝛ falsa. patet ex ꝓpō septima. Decima ꝓpō est q q̄libet tal' affirmatiua ꝥa pōt incipe eē falsa. sz affirmatiua falsa nō pōt incipe eē vera ꝛ ecōtra est de negatiua. patet ex sexta ꝓpositōe. ꝛc.

In ꝓposito añt dico ꝓpem incipe eē verā ꝓpō qz est ꝥa ꝛ ꝓus nō fuit ꝥa. sed qz ꝓus fuit nō vera vl' si fuisset. fuisset nō ꝥa. aliter ꝓpositio necessaria de nouo formata inciperet eē vera qđ nō est dicere ꝛsuetū. Undecima ꝓpositio est. Q̄ nulla tal' pōt incipe eē vera vl' falsa añ illud instās vel tps futuꝝ p q̄ enunciatur aliqđ esse futuꝝ vel nō eē futuꝝ. patet ex septima ꝓpōe. qz nulla tal' potest añ illud īstans esse falsa postqꝫ fuit non falsa. vel eē ꝥa postqꝫ fuit nō ꝥa. Duodecima ꝓpō est Q̄ q̄libet talis añ illud instās vel tps futurū p q̄ enūciat postqꝫ fuit ꝥa pōt eē falsa ꝛ similiter ecōtra. Patet. qz ista antixp̄us erit ꝓus fuit vera ꝛ nūc potest eē falsa. etiā añ illud tps p quo enūciat. igit postqꝫ fuit ꝥa pōt eē falsa ꝛc nō tñ dico q possit eē falsa postqꝫ fuit ꝥa. ꝛc. nā multuz refert sic vel sic dicere ꝛ ꝓponere vel postponere ly postqꝫ ꝛc. D

Exꝑdictis sequunť aliqua. Primo seq̄tur aliqua ꝓpō est vera ꝛ potest eē falsa. ꝛ tamen nō pōt illa cessare seu desinere eē vera nec incipe eē falsa. ꝛ sil'r aliqua est falsa ꝛ pōt esse vera ꝛ tamē nō ꝑt cessare eē falsa nec incipere eē vera. Exemplū ꝑmi Antichr̄ist⁹ non saluabiť. Exemplū secūdi. Antixp̄s saluabitur. Prima est īmutabiliť vera. ꝛ secūda īmutabiliť falsa. vt patet ex sexta. ꝛ tamē vera pōt eē falsa ꝛ falsa pōt eē vera vt patet. quare ꝛc. Secūdo sequit q ista ꝓña nō valz. hec ꝓpositio nūc nō est vera ꝛ īmmediate p⁹ hoc pōt fore vera. ergo pōt incipe eē vera. sim̄liť pōt dici de desinere eē vera. ꝛc. patet. qz añs est vez demōstrata illa ꝓpōe antixp̄s saluabitur. ꝛ ꝓña ē falsum. ꝛc. Et si dicatur q in añ cedēte includiť vtraqꝫ exponēs ꝓsequētis. et p ꝓsequēs ꝓña est bona sicut ista. hec non ē vera nūc ꝛ īmmediate p⁹ hoc erit vera. Jgitur incipit vel incipiet eē vera. Dico q secunda ꝓña est bona. quia añs ꝛ ꝓñs sunt mere de inesse ꝛ añcedēs includit incōpossibilia. licet vtraqꝫ ꝑs sit possibiľ. Sed ꝓma cōsequētia nō valet. ꝛ ratio ē. qz licet in añcedēte includunť exponētes ꝓsequētis. qz tamen illud verbū pt vel mod⁹ possibile nō p̄cedit in añcedente nisi alterā illaꝝ exponētium. ꝛ in ꝓsequēte p̄cedit illū infinitiuū incipe. ꝛ p ꝓñs equalēter vtrāqꝫ exponētem ꝓsequētis ideo p añs nō denotať q copulatiua de inesse cōposita ex illis exponentibꝫ possit eē vera sed solū q vna illaꝝ. s. ista hec erit ꝥa. sz in cōsequēte denotať q tota copulatiua possit eē vera. quare. ꝛc. Sz bñ sequit. possibile ē q hec nūc nō est vera ꝛ īmediate p⁹ hoc erit ꝥa ergo pōt incipe esse vera. sic tñ q antecedēs sumatur ī sensu cōpositō ꝛ denotat copula/

nam esse possibilem. ꝛ tūc añs est falsum. ꝛc. ¶ Tertio sequit ꝙ alique sunt ꝓpões quarū vtraꝫ potest esse vera. ꝛ tamē nec simul nec successiue seu vna ꝑ aliam. Patet de duab⁹ ꝯtradictoꝝ ons ꝯtingētib⁹ sicut de duab⁹ ꝑdictis. ꝛc. ¶ Quarto sequit ꝙ alique sunt ꝓpositiões quaꝝ vtrāꝫ de⁹ vel ali⁹ potest scire ꝛ tamē nec simul nec successiue. patz de duabus ꝯtradictoꝝ ons ꝑdictis ¶ Quinto sequit ꝙ aliqua ꝓpō ab eterno fuit vera vl' fuissz vera si fuisset formata que potest esse ꝛ ab eterno fuisse falsa. ꝛ tamē si esset falsa nō aliter se haberet ꝫ ab eterno se habuisset. Patet ex ꝑdictis de ista. antixps erit. ꝛc. ¶ Sexto sequit ꝙ aliqua est ꝓpō que nūꝫ fuit ꝟa ꝛ tamen in potestate mea est ꝙ ipa semp fuerit vera ꝟel fuisset vera si fuisset formata. ꝛ similit econtra. Patet. sit a. aliqd de quo ī potestate mea sit facere ipm euenire. ꝛ tamē nō eueniet. tūc ista nūꝫ fuit vera. a. eueniet. ꝛ tamē in potestate mea est ꝙ a. eueniet ꝛ ꝑ ons sequēs hec fuerit vera. a eueniet. ꝛc ¶ Septimo sequit ꝙ aliqua est ꝓpō de ꝑterito vera que est ita contingēs sicut quecūq; de futuro patet de illa de ꝑterito vera cui⁹ veritas dependet ex futuro ꝯtingēti. sicut veritas ist⁹. antixpus fuit futur⁹ dependet ex veritate ist⁹. antixpus erit futurus. Et ista. hec ꝓpositio fuit vera demonstrata ista. antixps erit. licet em̄ sit de ꝑterito vera. tamē est ꝯtingēs. qz ei⁹ veritas dependet ex ista. antixps erit. vt patet. qz ex opposito sequitur oppositū ¶ Octauo sequit ꝙ illa cōmunis regula. oīs ꝓpositio de ꝑterito vera est necessaria. ꝛ oīs falsa est impossibil'. nō est vniuersaliter vera. Patet ex dictis. tm̄ cōmuniter dr. ꝙ ista regula est vniuersaliter vera nisi vbi veritas vel falsitas talis ꝓpōis dependet ex futuro ꝯtingēti. Sz hoc nō ē verum. vñ do alibi instantiam clarā. qz ista ꝓpositio de ꝑterito Adā fuit oīs homo. vl' aliqd qđ fuit oīs homo fuit a ial aliquādo fuit ꝟa. scz statim postꝫ fuit creat⁹ ꝛ añꝫ eua esset ꝛ tamē tūc nō erat necessaria qz modo ē falsa. Sil'r ista. oīe a ial qđ fuit post diluuiū fuit in archa noe aliq̄ fuit vera. s. statim p⁹ diluuium ꝛ añꝫ fieret alia a ialia ꝛc. ꝛ tamē tūc nō erat necessaria. quia modo ē falsa. Constat aūt ꝙ veritates taliū nō dependebant ex futuro ꝯtingēti. qz veritas vel falsitas alicuius ꝓpōis dr dependere ex futuro ꝯtingēti qñ ex illa euidēter sequit aliqua ꝓpō de fūto cōtingenti. sicut sequit. antixps fuit futurus. ꝫ antixps erit. Nō sic aūt est de illis vt satis patet intuēti. ꝫ re ꝓposituz. ꝛc. Jdeo dico ꝙ illa regula est vera de ꝓpō de ꝑterito que est simpliciter de re ꝑterita ꝛ nō de re futura. ꝛ in q̄ nec subiectū nec ꝑdicatū aut aliqs termin⁹ a ꝑte subiecti vel ꝑdicati posit⁹ est terminus distribut⁹ q̄ possit supponere ꝑ re futura ꝓ qua respectu copule talis ꝓpōis non supponebat antea. Per ꝑmā clausulam excludūtur ꝓpões quaꝝ veritas vel falsitas dependet ex futuro ꝯtingēti. ꝛc. Per secūdam excludūtur instātie ꝑdicte. vt patz intuēti. Et ꝑ nūc nō occurrit mihi ꝙ alibi possit dari instātia ḡn semp talis ꝓpositio si est vera sit necessaria. ꝛ si est falsa sit impossibilis. Et hoc tenēdo ꝙ ꝑteritū nō potest nō fuisse. ꝛ ꝙ nō ꝑteritum nō pōt fuisse sicut cōmuniter tenet. ꝛc. Sed de hoc magis postea videbit ¶ Ex his aūt satis patet respōsio ad istum ꝑmum articulū. ꝛc. ¶ Sed hic moneo tres dubitatões. Prima est qñ ꝯtingēs debet dici ꝯtingens. vel qñ est vel qñ nō est. Et circa hoc ꝑmittā aliquas suppositões. Secundo ponā aliquas ꝓpões ¶ Prima suppositio est. ꝙ sicut supra tactū est ꝛ ꝑm sniam phi. ꝑmo poz. hoc nomē ꝯtingēs idē valet ꝙ hec ozō possibile ñ necessariū ¶ Scōa ē ꝙ sic aliqd dr posse esse ꝛ posse nō esse sic dr ꝯtingēs ee ꝛ ꝯtingēs nō esse. ꝛ nō solū qñ hoc verbum ē ꝑdicat ꝑm adiacēs. sz etiā qñ ꝑdicat ttiū adiacens qualecūq; sit ꝑdicatū. ꝛc. ¶ Tertia ē ꝙ qñ dr ꝯtingēs est indeterminatū ad esse ꝛ nō esse nō debet intelligi de indeterminatõe de ineſſe. s. ꝙ ꝯtingēs nec sit nec non sit. quia hoc est impossibile ꝛcludēs ꝯtradictiõem. sz de indeterminatiõe de necessario negatiue. scz ꝙ nō est necesse esse nec necesse nō esse vl' de indeterminatõe de possibili affirmatiue. scz qz potest esse ꝛ pōt non esse. q̄ duo sensus ēqpollent ¶ Ex his patet q̄rta ꝙ tūc contingens est ꝯtingēs qñ potest esse ꝛ ꝑt nō esse. iō ad videndū vtrū qñ res est sit ꝯtingens esse vel qñ nō est videndū est vtꝫ qñ res est possit nō esse. vel qñ ipa nō est. ¶ Uñ h sciendū est ꝙ hoc pōt tripl'r intelligi. Uno modo ꝙ qñ res est tūc sit ī potētia. vt in futuro nō sit Alio modo ꝙ tūc sit ī potētia vt nō sit etiam tūc. Et hoc dupl'r. Uno modo sic ꝙ ꝓpositō enunciās ipm nō esse tūc potest esse vera in futuro. Alio mō sic ꝙ possit ee vera etiam ꝑ illo tūc ¶ Scōm hoc pono aliqs ꝓpositiões ¶ Prima est ꝙ ꝑmo modo aliqd qñ est pōt

non esse. Patet. qr tertū est q aliqd nūc ē qđ nō est impossibile nō esse. igit aliqd nunc est qđ potest non esse. añs patet. qr multa sunt corruptibilia. rē. Et hoc patet ꝓtra aliquos q licet ista sit vera aliquid simul potest esse et potest nō esse. tamē hec nō est ꝓcedēda. aliqd simul pōt esse et nō esse. ¶ Prima pars patz. qr aliqd quādo est pōt nō esse. g simul qñ est potest nō esse. et ꝓ ñs rē. ¶ Secūda ps patz qr si rē. signet illud tūc sic. hoc sit pōt esse et ñ esse. g hec est possibilis. hoc simul est et nō est ꝓña tenet. qr q̄libet cathegorica singularis ō possibili cui⁹ subiectū est nomē ꝓpriū vel ꝓnomē demōstratiuū ꝑcise si est ꝟa i sensu diuiso est vera in sensu cōposito ¶ Secūdo sequitur q copulatiua ex ptibꝫ de possibili nō requirit ad ei⁹ veritatē vnā copulatiuā de esse possibilē. sz sufficit q vtraqꝫ ps diuisim sit possibilis. patet i materia ista. Itē in hoc exēplo Sortes pōt portare hūc lapidem. et Sortes pōt portare illū lapidē. demōstratis duobꝫ lapidibꝫ quoꝝ vterqꝫ sit adequatꝰ virtuti sortis. rē. et tñ non sequit. g Sortes pōt portare hūc lapidē et illū. rē. ¶ Secūda ꝓpositio est q scđo mō siue i sensu secundo aliqd qñ est pōt nō ee. patet. qr p solā ꝑtitionē instantis i quo est. ipm post nō est i illo instāti. et sic siue illud corrumpat siue nō tñ ista erit ꝟa. illud nō est i hoc instāti: demōstrato illo in q̄ ꝑus fuit. Et sic ptz in hoc duplici sensu q dubitatio nō hz magnā difficultatē. Sz de tertio sensu ē difficultas de q̄ sunt opiniones ꝓtrarie F

¶ De hoc tamen sit tertia ꝓpositio. q tertio modo i sensu tertio. aliqd qñ est pōt non esse. sic q ꝓpō enūcians ipm nō esse. possit ee vera. p illo tūc. Istā pbat diffuse mgr Gregoriꝰ ex tribꝫ suppositoibꝫ ¶ Prima est q aliq̄ est cā libera et q causa libera in b differt a naturali q positz oībꝫ req̄sitis ad agendū potest agere et pōt nō agere. non sic cā naturalis. vt patet. ix. metha. ¶ Secūda ē q volūtas pōt volutionē suā elicere i instāti. et si q̄s nō cōcedat istā suppoēm dic q pōt formari rō de deo et aliq̄ creatura quā deꝰ pōt i instāti libere producere. Sz q̄cqd sit de istis suppositoibꝫ qa forte ꝓma nō est oīno ꝟa. et scđa ē dubia. tamē ꝓclusio sua ē tenēda. Et est ꝓbabilior videre meo q̄z sua opposita ꝓcessa futuroꝝ ptingētia. Et hāc hñt tenere q̄cūqz tenēt deū potuisse ꝓducere creaturā aliquā ab eterno et quicūqz tenēt q angelꝰ potuit mereri in ꝓmo instanti sui esse. Sz circa ꝓcessum istū nolo hic insistere. qr de hac materia magis erit videndum qñ tractabit ō libertate. p nūc añ suppono q volūtas p illo instāti q̄ hz actū liberū pōt illū nō hre. Jta q p illo tūc q̄ hz actū hec pt esse ꝟa p eodē tūc. ipa nō habet actuz q̄uis nō sit possibile q vtraqꝫ ꝓiūctim et sit sit ꝟa. et sic libertas et ptingētia nō solū est ad futura sz etiā ad ptia. rē. ¶ Quarta ꝓpō ad maiorē declaratiō ꝓdictoꝝ sit b. q aliqd ee i aliq̄ instāti et posse nō ee i illo instāti. sic q ꝓpositio enūciās illud nō esse possit esse ꝟa i illo instāti pōt tripl'r intelligi Uno mō q hoc sit possibile i sensu cōposito. et b implicat cōtradictiō. rē. Alio mō q b sit possibile i sensu diuiso. et b dupl'r. Uno mō q illa res q̄ est in aliquo instāti dato. possit nō ee in illo instāti. i. tā posita i esse desinere esse. et ō ee transire i nō esse i illo instāti. et q ꝓpō enūciās ipsam esse desinat ee ꝟa et de ꝟa fiat falsa. Et b est impossibile. qr tal' successio siue trāsmutatiō nō est possibil' in instāti. Tertio mō q absolute et simpl'r sit possibile illā rē nō tūc esse et nō poni. s. p suā cām i esse et ꝓpōem enūciātez ipaz nō esse. ee in illo instāti verā. Et iste sensus est verꝰ et fm ipm posita ē tertia ꝓpō. Et q b nihil incōueniēs includat oñdo breuit sic. qr ꝓcedēdo ptingētia futuroꝝ ꝓcedēdū ē q antixps erit i a. instāti et pōt nō fore p illo instāti. et q hec est ꝟa in b instāti. antixps erit et pōt nō esse vera in b instāti. g necessario est ꝟa in hoc instāti. g necessariū est i hoc instāti antixpm fore. Et ita argui pt de quolibet alio instanti. qre. Sz eq facilit pōt sustineri q sortes est i b. instāti et pōt nō esse i b. instāti et qr hec est ꝟa in b instāti sortes ē. et pōt non esse ꝟa i hoc instāti qr ñ apparet maior difficultas i hoc scđo q̄z in ꝓmo. et ois rō q̄ possz fieri ꝫ scđm possz retorqri ꝫ ꝓmū. vt ptz subtilit intuēti. Jgit cū ꝓmū sit fm fidē tenēdū. et nō sit aliq̄ auctoritas fidei ꝫ scđm. sequit ꝓpositū. rē. Et eodē mō sicut dictū ē q aliqd qñ est pōt nō esse. pōt dici q aliqd qñ nō est potest esse. rē. B

¶ Secūda dubitatio ē circa ꝓdicta q̄lit debeat intelligi illa cōmunis ꝓpō phi. omne qđ est qñ est necesse ē esse. hec em videt exprimere suprādictꝫ ꝓtradicere et obuiare. rē. ¶ Ad b rñdet valde bñ Gregꝫ. distinguēdo q ista dictio qñ. pōt ibi stare aduerbialit vt ꝓiūctionalit ita q equaleat huic ꝓiūctioni si. Nam vt dicit Boeciꝰ li. j. de ypothetic syllogismis

ista pōt fieri ꝺditionalē q̄ ℔ aduerbiū cū sicut p hanc ꝓiūctionē si. Uñ ista est ꝺditionalis cū homo est aīal est. sicut hec si hō est animal ē ⁊ idem iudiciū pōt eē de qñ ⁊c. Si ḡ ly quā/do stat ibi aduerbialit. vel illa ꝓpō sumetur i sensu cōposito ⁊ sic est ꝓa. q̄ denotat q̄ ℔ sit necessaria. oīe qꝺ est qñ est necesse est esse. ⁊ hoc est ver licet nō habeat aliquā singularē necessariā ꝑter hāc hoc qꝺ ē qñ ē demōstrando deū. Hā quocūq; alio demōstrato singularis ē ꝓtingēs. vt patz ⁊c. Uel illa sumetur in sensu diuiso. ⁊ hoc duplicit. Uel ipa ē tē/poralis. ⁊ tūc equalet huic copulatiue. oīe qꝺ est aliquādo ē. ⁊ oīe tale tūc ē necesse eē. ⁊ ipa est falsa sicut scda ps. q̄ nihil ꝑter deū aliqñ est necesse eē. Uel pt eē de tpali extre/mo. ⁊ hoc duplicit vel de tpali subiecto ⁊ sic totū hoc. oīe qꝺ est qñ ē: erit subiectū. ⁊ reli quū erit ꝑdicatū. qꝺ denotabit verificari ꝺ illo subiecto cū mō necessitatis. Et tūc ē falsa Qꝺ patz arguēdo sic. oīe qꝺ ē quādo ē ⁊c. Sortes ē quādo ē. ergo sortes necesse ē esse ⁊c. Uel pōt eē de tempali ꝑdicato ⁊ tūc tātū ly qꝺ est erit subiectū. ⁊ reliquū predicatum Et sic adhuc est falsa. q̄uis aliq; dicāt oppo situm. Patet arguēdo sic. oīe qꝺ ē necesse ē de necessitate ē quādo ē. sortes ē ergo sortes de necessitate ē quādo ē. Et idem ē iudiciuz si dicatur. oīe qꝺ ē de necessitate ē quādo ē pclusio aūt ē falsa cū sit singularis i sensu di uiso que ē falsa in sensu cōposito. vt patet ⁊c. Ideo patz q̄ si illa ꝓpō sumat in sensu diui/so sicut de ꝟtute ꝓmonis debet sumi ⁊ ly q̄ñ stet aduerbialiter sicut cōmuniter solet acci pi. tunc ipa ē simpliciter falsa. Si ꝟo ly q̄ñ stet cōditionaliter vel pōt eē cōditionalis vl̄ de cōditionali extremo. Si primo mō vl̄ ly necesse pōt denotare ꝑnam eē necessariam. ⁊ tūc ē vera. quia ista ē necessaria. oīe quod est si est ipm ē. Uel pōt denotare necessitatē ꝓsequētis. ⁊ ē sensus q̄ si aliquid ē quodcun q; illud sit ipm de necessitate ē. ⁊ sic est falsa. Si vero sit de ꝺditionali subiecto etiaz fal sa est. quia denotat q̄ de quocūq; dicit hoc subiectū ens quod ē si ē dicit hoc verbuz est modo necessitatis. ⁊ sic ē falsa. vt patz ⁊c. Si autē sit de cōditionali ꝑdicato tunc est vera quia denotatur q̄ de quocūq; dicit hoc sub iectū ens qꝺ est dicatur ℔ ꝑdicatū ē si ē cum modo necessitatis. ⁊ hoc ē ver. qꝛ quocunq; qꝺ ē demōstrato verum ē dicere. hoc ꝺ neces sitate ē si est. Ex qua nō sequit. ergo hoc ꝺ ne cessitate ē. sed ē falsa ſm quid ad simpliciter. Et istū sensum voluit phus vel primum. ⁊c

¶ Ex hoc patet. Q̄ q̄uis aliqua res cōtin/gens que ē in aliquo instāti de necessitate sit in illo instāti si ē in illo instanti. nō tamen de necessitate ē in illo instāti sed cōtingent. Et hoc ē verum vt illa est propositio de condi/tionali ꝑdicato ⁊ nō cōditionalis. quare. ⁊c.

℔ ¶ Tertia dubitatio ē. Utrꝫ sic ē futurus ꝓtinges pōt nō fore ⁊ aliqꝺ quod ē quando est pōt nō eē. sic ꝑteritum possit nō fuisse. ita q̄ sicut cōcessa ē ꝓtingentia respectu futuro rum ⁊ respectu pntiuz etiā ꝓcedēda sit respe ctu ꝑteritoꝝ. Et hec ē difficil dubitatō. Uñ circa hoc sunt diuersi modi dicēdi. Hā qdā antiq; doctores ꝓcesserūt q̄ ꝑteritū per diui nam potētiā ꝑt nō fuisse sicut Bilbert⁹ positan⁹ vt patet i cōmēto suo sup li. ꝺ trini. Boecij. ⁊ sil'r Guillerm⁹ altiss. in sūma sua. li. pri mo. tractatu de potētia dei. arti. vj. Aliq; etiam moderni doctores idē tenēt. ⁊ dicunt q̄ sicut aliqñ fuit verꝫ adā nō fuisse. ⁊ ꝓsequns tūc nō includebat ꝓtradictoz. aliquam ⁊c. g nec sil'r nūc includit ꝺictōem nec ad ℔ seq̄t ꝑmū ꝓncipiū nō eē verꝫ pl⁹ q̄ ad antitm̄ ñ fore. q̄re ⁊c. Aliq; aūt ad vtrāq; ptē adducūt rōes ⁊ nullā audēt asserere sz vtramq; relin quūt tāq; disputabilē. sicut mgr Grego. ⁊c. Aliq; aūt sicut ockā ⁊ plures alī tenēt ptem negatiuā. ⁊ ista cōiter tenet. ¶ Sz circa istā materiā sine temeraria assertiōe ponā aliq̄s ꝓpōes ¶ Prima ē hec. q̄ ꝓcessa ꝓtingētia re/spectu futuroꝝ ⁊ circūscriptis autoritatibꝰ si q̄ sint scripture vl̄ doctoꝝ. nō pt ꝓuinci p rō nes i lumīe naturali q̄n etiā ꝓcedēda sit hu iusmodi ꝓtingētia respectu ꝑteritoꝝ. Proba tur ꝓmo. q̄ nulla rō q̄ tū nō fundet i auctori tate fit p ipugnāda pte ista q̄n eq̄ apparēs fi ret p impugnāda futuroꝝ ꝓtingētia. igit. ⁊c. ꝓna est clara. ⁊ añs pz. q̄ si sit aliq; det illa et ostendet faciliter propositū ⁊c. sicut etiā pa tebit. ¶ Cōfirmatur quia ꝓcedēdo futuro/rum ꝓtingentiā ꝓcedendū est q̄ illud qꝺ fu/it verꝫ potest nūq; fuisse verꝫ. vt patet ex dictis ⁊ ita faciliter sustineretur q̄ illud quod fuit potest nō fuisse. q̄ nō apparet rō diuersitatis. Similiter oportet cōcedere q̄ hec est possi/bil. quod erit contingenter non erit contin genter. vt patet ⁊c. sed ita faciliter sustinere/tur q̄ hec est possibilis. quod fuit contin/genter non fuit contingenter. ⁊c. Similiter oportet ꝓcedere ad saluādā ꝓtingētiā futuroꝝ

q̄ deus aliquid ab eterno sciuit ⁊ voluit q̄ potest nunq̄ sciuisse aut voluisse. vt post patebit. imo aliqui ꝓcedunt q̄ aliqua noticia vel volitio creata sc̄z aīe x̄pi fuit noticia vel volitio respectu alicui⁹ obiecti. ⁊ potest eē q̄ nunq̄ fuit volitio respectu illi⁹ obiecti. et ħ ad saluandū noticiā aīe x̄pi esse infallibilem ⁊ eius volitionē infrustrabilē. sed de ħ alias Cōstat aūt q̄ ita faciliter sustinere⁊ hoc esse possibile de alīs rebꝰ ptingēter factis aut p̄teritis vt patz. quare. ⁊c. ¶ Secūdo ad idē sic. quia si de⁹ nō posset velle modo mūdum nō fuisse. igit esset mutata eius potētia Et si deus respectu hui⁹ q̄ō est velle mūdum non fuisse. habuit aliq̄n libertatē ꝓtradictionis. ⁊ nūc nō habet. eius libertas videt esse mutata. quia habuit ꝑus potētiam ⁊ libertatez ad hoc ⁊ nūc nō haberet. quare. ⁊c. ¶ Cōfirmatur. q̄ mundū nō fuisse aliq̄n fuit obiectum diuīe volūtat̄. sed nec ex pte volūtatis diuine cum sit omnipotēs. nec ex pte obiecti cū sit eodē modo se hn̄s nūc ⁊ ꝑus nō est defect⁹. q̄re nūc nō posz eē obiectū diuīe volūtat̄ sic ꝑus. q̄re ⁊c. Silis mod⁹ arguendi valet i oī materia. sicut si visus potuit aliq̄n videre a. ⁊ nūc nō p̄t vl̄ est defect⁹ ex pte potētie vl̄ obiecti ¶ Tertio sic si respectu h⁹ q̄ō ē mūdū nō fuisse volūtas ꝺi aliq̄n fuit libera ⁊ nūc ñ est. q̄ro q̄ sit cā h⁹ necessitat̄. s. q̄re volūtas diuina necessitat ad volēdū mūdū fuisse nec p̄t velle mūdū nō fuisse. ⁊ ꝓstat q̄ ñ p̄t assignari cā nisi obiecti exīstētia. g̃ res extra vel p̄teritio rei necessitaret volūtatē dei. q̄ō est absurdū. q̄ aduēt⁹ rei ñ necessitat volūtatē nostrā. g̃ nec p ꝓns volūtatē diuinā Añs apparet. q̄ possum⁹ de re q̄ fuit velle ipam ñ fuisse. sic̄ patz de penitēte. Igitur ⁊c. Cōfirmat. q̄ futuritio rei ñ necessitat volūtatē ꝺi ad volēdū rē esse futurā. g̃ nec p̄teritio ⁊c. ad volendū rem eē p̄teritā. añs pz. ⁊ ꝓña tenet. q̄ nō videt rō diuersitat̄. ⁊c. ¶ Quarto ad ħ possent adduci auctoritates vna est Aug. xxvj. ꝺ Faustū. tā nō p̄t futura nō fieri. q̄z ñ fuisse facta p̄terita. sz ꝓmū nō est absolute impossibile. igit nec scꝺm. Alias rōes ⁊ auctoritates nō induco q̄ iste mihi videt sufficere ⁊c. ¶ Secūda ꝓpositio ē. q̄ nō est nob euidens nec naturalit̄ demōstrabile. q̄ p̄teritū p̄t nō fuisse. patz. ħ nō est nisi cū magna difficultate imaginabile ⁊ est remotū a naturali lumie. Uñ oēs phi ħ negauerūt sicut pz de Arist⁹. j. ꝓiarme. ⁊. vj. ethi. vbi ipe cōmendat illud dictū aghaton. ħ solo ꝑua⁊ deꝰ ingenita facere q̄ vtiq̄z facta sunt ¶ Tertia est q̄ nō est nob euidēs nec naturalit̄ demōstrabile q̄ aliq̄ futurū p̄t nō fore. ꝑatz. q̄ in naturali lumie ita facilit̄ vel nō magꝭ difficulē sustinere⁊ q̄ p̄teritū p̄t nō fuisse sic̄ q̄ futurū p̄t nō fore. vt pz ex dictꝭ. g̃ si ꝓmū nō est euidēs nec euidēt demōstrabile i naturali lume vt dictū ē. seq̄t q̄ nec scꝺm. sz solū tenēdū est fide. ⁊c ¶ Quarta ē Q ꝑhs sequēs purā rōz naturalē hꝫet ꝓcedere nullū futurū ptingēt⁹ euenire. pz ex p̄dictꝭ. q̄ ħ faciliꝰ sustinere⁊ q̄z oppositū. imo taliꝰ sustinēs oppositū hz ꝓñr dicere q̄ p̄teritū p̄t nō fuisse. q̄ō null⁹ sequēs rōem naturalē ꝺz ꝓcedere. q̄re. ⁊c. Uñ pz q̄ Arist⁹ nō ꝓñr locut⁹ ē ꝓcedēdo ptingētiam futurorū. ⁊ negādo ptingētiā p̄teritorū. q̄ ita faciliꝰ sustinet secūdū sicut ꝓmū. imo naturaliꝰ loquēdo scꝺm seq̄t ad ꝓmū. ⁊c J

¶ Sz ꝺ p̄dicta ꝓbat q̄ mūdꝰ p potētiā diuinā, nō p̄t nō fuisse. ꝓmo sic. pura ꝓuatio vl̄ puz nō ens nō p̄t eē obiectū potētie diuine nisi ꝓm q̄ ip̄m respicit aliq̄ ens vel seq̄t ad positōz vl̄ destructōz alic⁹ entꝭ. Nō pz sic. q̄ ponat⁹ exēpli gr̄a q̄ ꝺs adhuc nihil fecisset. tē deꝰ nō posset eē cā q̄ nihil foret. q̄ si p imaginatiōz deꝰ nō esset adhuc nihil foret. g̃ nihil fore nō est obiectū alic⁹ potētie vl̄ cause Sed mundū nō fuisse ē pura ꝓuatio q̄ nō seq̄t positionē aut ꝓuatōz alic⁹ entꝭ. q̄ q̄cq̄d crearet⁊ a deo vl̄ q̄cq̄d anihilaret⁊ a ꝺo. adhuc staret mūdū fuisse. g̃ mundū nō fuisse nō potest eē obiectū diuīe potētie. ⁊ sic de alīs p̄teritis ⁊c ¶ Secūdo sic si ⁊c. posset ꝓsimilit facere nihil fuisse nihil futurū esse ⁊ nihil eē p̄terse. ⁊ħ ñ posset facere p aliquā mutatōz. q̄ nulla eēt in isto casu. ⁊ sic sine oī mutatōe pñtia. p̄terita vel futura posset sic facere. sz ħ ꝓns est icōueniēs. q̄ sic posset deꝰ facere de pr̄e meo eē nō patrē meū. ⁊ de albo nigrū sine mutatōne. imo adhuc posset ꝓducere quālibet creaturā vel ab eterno ꝓduxisse sine mutatōe Tertio sic si ⁊c. seq̄t q̄ ꝺ⁹ necessario eēt cā siue factor ad extra. q̄ nō posset eē q̄n eēt cā habit⁹ l̄ sue ꝑuatōis ex q̄ posset cā eē nō entꝭ ⁊c. Quarto p̄ ista pte sūt auctoritatesꝭ Prima ē Diero. ad Eustoc. Audacter dicā cū oīa possit deꝰ suscitare nō p̄t virginē post ruinā. i. nō p̄t facere corruptam nō fuisse corruptā ¶ Secūda ē Augustini. xxvj. ꝺ Faustū. q̄s dicit si oīa potēs est deꝰ faciat vt q̄ facta sunt ñ fuerint. nō videt bo⁊ se dicere si omnipotēs est deus

faciat vt que vera sunt. ex eo q̄ ꝓa sunt. falsa sint. Et subdit q̄ sniam q̄ dicim⁹ aliq̄d fuisse si ꝓa est de⁹ cā falsam facere nō potest. qz ñ est ꝯrari⁹ veritati ¶ Tertia ē q̄ Anſ. de cōcoꝛ. c. iij. vbi ē exp̄ssa ei⁹ sntia. ꝛc. Et licet rōnes ꝛ auctoꝛitates possent mlt̄iplicari. tamē iste sufficiāt. qz his solutis pz solutio ad oēs alias. Patz etiā q̄ auctoꝛitates nō sunt ꝯtra dicta qz ꝓmo ꝯclusio excludit auctoꝛitates. Tres aūt rōes ꝓme possent oīno sil'r fieri ꝑ ptingentiā futuroꝝ. ꝛc. sz nihilomin⁹ dicam ad ista ¶ Ad ꝓmā dico ꝓmo q̄ mere ꝑteritū nō magꝭ est ens q̄ntꝝ ꝑm nō foꝛe. iō ꝓsil'is rō posset fieri de futuro sic fit de ꝑterito. q̄re ꝛc. ¶ Secūdo dico q̄ de ꝑtute ꝓmonis hec est falsa. de⁹ pōt facere rē q̄ fuit nō fuisse Et eodē mō ista. de⁹ potest facere rē q̄ erit nō foꝛe. qz ista est ip̄ossibilis ꝓpter implicatiōz de⁹ facit rem q̄ fuit nō fuisse. ꝛ sic ista de⁹ facit rē que erit nō foꝛe. ꝛ sic iste sunt false de⁹ pōt facere mūdū q̄ fuit non fuisse. de⁹ potest facere antiꝝpm q̄ erit nō foꝛe. Et ita posset dici de istis de⁹ pōt facere ꝑteritū nō fuisse. vel deus pōt facere futuꝝ nō foꝛe. ꝛc. ¶ Tertio dico. q̄ tales ꝓpōes i sensu diuiso ꝓbabilit̄ possūt ꝓcedi. rē q̄ fuit vel rē ꝑteritā de⁹ potest facere nō fuisse. rem q̄ erit vl' rē futurā de⁹ potest facere nō foꝛe. ꝛ ꝓsil'is rō videt̄ de ist̄. Et sim̄ilit̄ iste i sensu ꝓposito. de⁹ potest facere mūdum vel adā nō fuisse. de⁹ pt facere ātiꝝpum vel vltimū iudiciū nō foꝛe. Et ꝫ est vez tenēdo opioem Bꝛanō. q̄ tenet q̄ sicut de⁹ ꝑ suū velle est causa rei q̄ est vt sit. ita q̄ nolle ē causa q̄ illud qō nō est nō sit. Et sic de illo qō ñ fuit vl' nō erit vel nō pōt esse. sic em̄ ꝓcedit q̄ deus est cā negationū ꝓpositionū nō entiuz ꝛ impossibiliū. Sz sic loq̄ndo pz q̄ de⁹ ñ posset facere aliq̄d nō fuisse. ꝛ ꝫ positiue aliq̄d facīedo. sz negatiue nō ꝓducēdo ipm̄ ī ꝑterito ꝫ est qz pōt ipm̄ nō ꝓduxisse ¶ Quarto dico q̄ ꝓbabilit̄ potest ꝓcedi q̄ intelligēdo ꝑ obiectum diuīe potēcie illō cui⁹ de⁹ est aut eē pōt causa. puꝝ nō ens vel negatio nō est obiectū potētie diuīe. ꝛ ꝫ est vez tenēdo ꝯ brād. q̄ deus nō est cā nisi ꝑ velle bñplaciti q̄ vult aliquid esse vl' fieri. Et sic nō est vel esse ꝑt causa nisi illi⁹ qō est vl' esse pōt entitas positiua. Sz sic loquēdo patet q̄ de⁹ nō posset facere ꝑteritū seu rē aliquā nō fuisse. vel nō foꝛe. vl' nō esse. capiēdo facere ꝓprie ꝑ vt idē est q̄ causare effectiue ꝛc. Hec tñ ꝓpter hoc sequit̄ q̄n ꝑteritū possit nō fuisse sicut futurum etiaz potest nō foꝛe ꝛc. ¶ Ad secūdam rōem dico q̄ tenēdo viam bꝛanō. supꝛa tactā potest cōcedi cōsequēs. ſm quē modū videt̄ loq̄ Augustinus quādo dicit. q̄ res quas condidit priusq̄ fuerint. deus egit vt nō essent. Et sic nō sequitur si deus non esset nihil esset. ergo deus nō est causa vt nihil sit scilicz aliō a se. Quia etiā si deus nō fuisset res anteq̄ fuerint cōdite nō fuissent. ꝛ tamē ſm Augustinum deus fuit causa q̄ ꝑus nō fuerint. et ꝫ quia ipe potuit ꝑus ꝓducere ꝛ nō ꝓduxit. ꝛ sic hoc intelligit̄ per fuisse causam illo modo. ꝛc. ¶ Sed ad illud qō vlterius inferꝛtur. ꝯña illa ꝛc. Unde licet albū nō possz deus esse nigrū postq̄ fuit albū sine illi⁹ mutatione. posset tamē illud facere nigruz sine mutatione. quia possz facere illud nunq̄ fuisse album ꝛ semp fuisse nigrum. ꝛc. Et sic ꝺ aliꝭ exemplis suo modo. Et potest poni bonum exemplū ad ꝓpositū declarādum. qz possibile est antichꝛistū nunq̄ fuisse futurū ꝛ istud complexū antiꝝpus erit nunq̄ fuisse vez. ꝛ sic capiēdo large facere ſm viam prędictam de⁹ potest facere antiꝝpm nunq̄ fuisse futuꝝ. qui tamē fuit ꝛ est futurus. et pōt facere illud vez nunq̄ fuisse verum: qō tamen fuit vez ꝛ sine mutatōe ꝛ sine aliqua reali seu positiua factione. ꝛc. ¶ Ad tertiaz dico q̄ tenēdo opinionē bꝛāō. supdictā: potest concedi q̄ licet deus nō sit necessario causa vel factoꝛ alicui⁹ entis positiui. tamē ipse est necessario causa vel factoꝛ ad extra scz huius rei vel sue priuationis vel nō esse sui. q̄uis nulli⁹ partis sit necessario causa vel factoꝛ. ꝛc. ¶ Sed tenendo aliā viam patet quid dicendum. Que autē istarū sit tenēda post patebit. ¶ Ad quartam dico q̄ auctoꝛitates ñ sunt contra dicta. quia fuerūt excluse in ꝓpositione ꝓma. ꝛc. ¶ Sed adhuc possunt solui dicendo. q̄ intelligitur de potentia oꝛdinata ꝛ posset declarari sed trāseo ꝛc ¶ Si vero queratur cum ita faciliter sustineꝛ ꝓteritum posse nō fuisse sicut futurum posse non foꝛe. quare ergo facilius imaginamur secundū q̄ntꝝ ꝑm. secundū em̄ cōmunit̄ recipit̄ ꝛ cōcedit̄ ꝛ nō ꝑmum. ¶ Dico q̄ causa est. quia ꝑ experiētiam euidenter ꝛ clare cognoscim⁹ aliquod ꝑteritum fuisse ꝛ idē iudicium reputam⁹ de q̄libet ꝑterito q̄ ad posse nō fuisse. sed per experiētiam nō sic clare cognoscimus aliqō futuruz foꝛe. ideo facilius imaginamur illud posse non foꝛe: q̄m illud

posse nō fuisse. de quo experimur ipm fuisse z hoc maxime qñ nō aduertim⁹ difficultatē sustinēdi aliqđ futuꝝ ptingenter euenire seu posse nō fore. Uñ aduertēs difficultatē i sustinēdo talē ptingētiam futuroꝝ ita difficulter imaginat vnū sicut reliquū. vt patet ex p dictis. zc. ¶ Ex oīb⁹ p̄cedētib⁹ apparet resp̄sio ad formā p̄mi articuli. s. q⁹ deus est p̄sciētia veroꝝ ptingētium. quia aliqua sunt ꝑa ptingentia. z inter illa aliqua sunt de futuro siue de re futura. Igitur deus respectu taliū veroꝝ ptingētium est p̄sciētia. Añcedēs patet ex dictis. z ꝯsequētia tenet. q⁹ sicut de⁹ respectu oīm veroꝝ est sciētia. sic respectu verorum de futuro ipe ꝺr p̄scia vt patebit i secundo articulo. Et hec de p̄mo articulo.

¶ Sequitur secūdus articulus. R

¶ Quātum ad secūdum articulum in q̄ videndū est vtrū de⁹ sit scia oīm cognoscibiliū Primo videbit vtrū de⁹ sit scia oīm rez existētium. Secūdo videbit vtꝝ de⁹ sit p̄scientia oīm futuroꝝ ptingentiū. Tertio videbitur vtꝝ de⁹ sit scia oīm veroꝝ enūciabilium Trib⁹ p̄dictis apparebit solutio pluriū difficultatū circa materiā de scientia dei zc

¶ Quantū ad p̄mū punctū opinio Auerroys z ꝑm aliquos etiā Aristotel fuit Q deus nihil aliud a se itelligit. Uñ. ij. methaph̄. ponit tres ꝯclusiones circa intellectionem dei Quaꝝ p̄ma est Q de⁹ est suba intellectual'. z semp actu intelligēs. Secūda est q⁹ sua substātia est sua itellectio. Tertia est q⁹ de⁹ nihil aliud itelligit p̄ter seip̄m. Due aūt p̄me conclusiones sunt vere z p nūc supponēde. Sz tertia est falsa. z siue illa fuerit de intentione Aristotelis siue nō. tñ fuit opinio sui cōmentatoris q illā ꝓbat multipl'r. sed pure inutiliter z inefficaciter. zc. Jō pono ꝯtra hoc aliquas p̄ões ¶ Prima est q⁹ pbabile est in naturali rōe q⁹ deus cognoscit aliud a se. ꝓbatur. q⁹ sic pbabile est deū intelligere. igit etiam pbabile est ipm itelligere aliud a se. añs patz ex p̄ma ꝯclusiōe p̄hi. sz ꝯña tenet p eandem rōem p quā ꝓbat illa ꝯclusio a pho. q⁹ deus est ens oīm nobilissimū. ℔ esse intelligimus noīe dei. ℔ aūt nō esset si nō esset suba intellectualis z semp actu itelligēs. Eodē modo ꝓbat q⁹ ipe cognoscat alia a se. q⁹ sic magis pfecta iudicam⁹ cognoscibilia nō cognoscibilib⁹. sic etiā pfectiora ꝯcludim⁹ esse magis cognoscibilia min⁹ cognoscibilib⁹. sic ei ꝑtes p quas plura cognoscim⁹ iudicam⁹ esse digniores. Uñ dicit Aristo. in phe. metha. Sēsum visus p alias diligim⁹ q⁹ plures rerum differētias nob oñdit. Igit cū deus sit oīm nobilissimū. z ei⁹ nobilitatē ñ possumus nisi ex his q nobis z i nobis nota sūt inferre sequit q⁹ naturalit debem⁹ ꝯcludere ipsum plures rez differētias cognoscere z per ꝯñs alia a se. Multas alias fac Brego. ad hoc p bandū. sz ista mihi sufficit z debet sufficere

¶ Secūda ꝓpō est q⁹ nō est euidēs i naturali lumie nec demōstrabile naturali rōe q⁹ ds cognoscit alia a se. patz. q⁹ sic dictū fuit in. q. de vnitate dei. nō est sic eñ de⁹ nec euident demōstrabile deū ee. igit. zc. imo dico vltra q ista ꝯditional' nō est euident euidēs vl' euidenter demōstrabilis. Si de⁹ esset deus cognoscit aliud a se. patet. q⁹ licet i deo sit pfectionis cognoscere se. nō tñ cognoscere aliō a se. Hec oportet q⁹ ꝑter sue pfectōis excellētiam ponat cognoscere aliud a se. q⁹ cognoscēdo se cognoscit obiectū nobilissimū z eq̄ualens obiect⁹ omib⁹ z cognoscit se pfectissime. z ℔ sufficit vt ei⁹ cognitio sit pfectissima z ipe cognoscēs pfectissimū. dicēti eñ sic ñ potest oppositū euident ꝓbari. zc. Uñ rōes D. Brego. q⁹ facit i ꝓposito nō sūt demōstratiue sicut posset oñdi facilit etiā ex p̄dictis in. q. ꝓallegata. sz trāseo q⁹ ℔ magis est phīcū q̄ theologicū. zc. ¶ Tertia ꝓpō est Q de⁹ in sua essentia penit⁹ indistincta nō ꝯfuse sz distincte repñtat oīa existētia oēs ptes p̄ minui z infinitos nūeros. ic̄ p̄cedit Aug⁹. xi. de ciui. dei. c. xxiij. deū itelligere nūeros infinitos. Et istō siue sit euidēs siue ꝓbabile naturalit siue ñ. tñ firmit ē credēdū ¶ Quarta ꝓpositio ē q⁹ de⁹ siue diuīa essentia ītuitiue cognoscit ñ solū existētia sz etiā oīa possibilia. ꝓbat. q⁹ cū de⁹ cognoscat oīa cognoscibilia vt p̄z ex dict⁹. q⁹ ñ esset rō q̄re aliq̄ z aliq̄ nō l' g abstractiue vl' intuitiue. sz q⁹ nō abstractie patz q⁹ quodlibet cognoscit immediate z ñ p aliquod mediū cognitū mediās int cognitionem z rem cognitā. q̄m nullū tale mediū est possibile. q⁹ nō creatura vt ꝯstat. nec diuinitas ipa cum ex natura rei ipa nullo modo sit distincta a dei noticia. zc. L

¶ Si vero dicat ꝯtra i tertia ꝓpositōe ꝯcessum est q⁹ de⁹ in sua essentia cognoscit. zc. et est cōmune dictū quia i diuīa essentia velut in speculo relucēt z repsentātur omnia z per ꝯsequēs de⁹ nō imediate intuet creaturas. sz mediāte sua essentia z p ñs abstractie zc.

Questio Undecima

¶ Respõdeo q̃ nõ est intelligẽdum q̃ deus cognoscat res ĩ sua essentia nisi ad istum sensum q̃ ei⁹ essentia est oium rez noticia. Q̃ aũt additur de speculo ⁊ relucẽtia. ⁊c. Si intelligatur q̃ essentia diuina repñtet intellectui diuio sic q̃ eius ĩtellectio immediate feratur ĩ essentiã diuinã ⁊ mediate illa in obiecto repñtata illud dictũ cõmune falsum est. Nã intellect⁹ diuin⁹ intellectio ⁊ essentia diuina sunt penitus indistincta ⁊ oĩbꝫ modis idẽ. q̃bus essentia sibꝫ ipsi. Et sic ꝓprie loquẽdo nec essentia repñtat intellectui. nec ĩtellectus aut intellectio repñtat essentie. sed tam essentia q̃z ĩtellect⁹ est immediate noticia sui ⁊ alioꝝ. ideo illud dictũ debet ĩtelligi vl̃ ad sensum iã dictũ. vel referẽdo ipsum ad intellectũ creatũ. ita q̃ essentia diuina dicaĩ speculuz repsentatiuũ creaturaꝝ ipi intellectui creato. ⁊c. Et licz difficile sit ista imaginari ñ firmit̃ debet credi ⁊c. ¶ Ex ꝑdictis sequũtur aliqua. ¶ Primo sequit̃ q̃ licet sciamus omnẽ denominatõem pfectõnis simpliciter deo ꝓuenire. tamẽ aliquã denominatõem pfectõis simpliciter nescimus deo cõuenire. ¶ Prima ps patet q̃ scimus istã omĩs pfectio simplicit̃ deo ꝓuenit. Et hoc ex suppositione si de⁹ sit. q̃ p deũ intelligim⁹ ens simpliciter pfectissimũ ¶ Secũda ps patet. q̃ cognoscere distincte ⁊ intuitiue omĩa est denominatio pfectõnis simpliciter. vt patet ex dictis. ⁊ ñ nescim⁹ euidẽter ipam deo ꝓuenire. ⁊c. ¶ Secũdo sequit̃ q̃ diuino ĩtellectui nihil est vel esse potest ratio cognoscẽdi. patet ex immediate dictis ¶ Tertio sequit̃ Q̃ diuin⁹ intellectus nõ p ꝓpꝫ intelligit suã essentiam q̃z creaturã. ⁊c. ¶ Quarto sequitur q̃ diuin⁹ intellect⁹ nõ pfectius cognoscit suam essentiã q̃z creaturã. ista patent. ⁊c.

¶ Quantũ ad secũdum punctũ in q̃ videndũ est vtrũ deus sit ꝑsciẽtia oĩm futuroꝝ cõtingẽtium Sciendũ est q̃ futuroꝝ ꝓtingentiũ quedã sunt ĩcomplexe significabilia. ⁊ talia sunt entitates possibiles. que aliquãdo erũt ĩ actu siue actualiter existẽtes. q̃dam vero sũt complexe significabilia ſm aliquos sed magis ꝓprie loquẽdo dicunt̃ complexe significãtia Primo modo dicim⁹ q̃ antichristus est futur⁹. Sed secũdo modo dicimus q̃ futuꝝ est q̃ xps iudicabit mũdum id est. est futuꝝ. q̃ talis ꝓpositio sit vera. xps iudicat mũdũ. ꝓma futura vocabo sp infer⁹ res futuras. Secũda vero vocabo enũciabilia futura vt loquamur breuius. Tũc ĩꝓta hoc ponam aliquas ꝓpositões ¶ Prima est q̃ deus est ꝑsciẽtia oĩum rez futurarum. ꝓbatur. quia de⁹ distincte cognoscit oĩs res possibiles. igitur ꝑscit oĩs futuras res ꝓsequẽtia tenet. q̃ deũ ꝑscire nõ est aliud q̃z euidenter cognoscere res futuras. Et añcedens patz ex ꝓpꝫ dictꝫ ⁊ ꝓbat̃. q̃ cũ deus sit ꝓma causa nihil potest ꝓduci ipo nõ cõꝓducẽte. ipe aũt nobilissime ꝓducit scz ꝑ intellectum ⁊ volũtatẽ vt supponit̃ ⁊ satis patz q̃ alias nõ esset rõ quare vnũ eiusdẽ ratiõis ꝓduceret magis vel ꝓpꝫ q̃z aliud. sicut istũ calorem plus q̃z aliũ eiusdẽ ratiõis. nisi determinatio fierz a causa cognoscẽte. ⁊c. Et istõ expresse est determinatio Augustini sup Genesim ad lr̃am. c. xv. Dis atq̃ huiusmodi testimoniꝭ. s. scripture ꝓbatur q̃ hec omĩa ꝓ vũs q̃z fuerint erãt ĩ noticia faciẽtis. Et idẽ determinat pluribꝫ locis ⁊c ¶ Secũda propositio est q̃ de⁹ est ꝑsciẽtia oĩm enũciabiliũ futuroꝝ. ꝓbatur. q̃ deus ꝑscit multa enũciabilia futura. ergo ⁊ oĩa. ꝓña tenet q̃ ex q̃ non est repugnãtia de aliq̃bus. ⁊ ipe habet intelligẽtiam infinitã. sequit̃ q̃ nec de omnibꝫ ⁊c Et istud añs patz. q̃ multa reuelauit de⁹ futura sicut resurrectionẽ mortuoꝝ. vltimum iudiciũ. ⁊c. ⁊ blasphemũ est dicere q̃ aliq̃ reuelauit ⁊ que sint illa nesciuit. Et istud ẽ expressum in scriptura Joh. vj. Sciebat enĩ ab initio Jesus q̃s traditurus esset eum. ⁊c. Et ibidem. xviij. Ipse erat sciẽs omnia que ventura erãt sup eum. Jtẽ Augustinus. xv. de trini. ca. iij. allegãs verbũ xpi Math. vj. dicit. Nouit autẽ verbũ dei pater vester q̃d vobis necessariũ sit anteq̃z petatis ab eo. nec ista ex aliquo tempe cognoscit. Jtẽ. v. de ciuitate dei. ca. ꝓmo. determiat q̃ nephas ẽ deum esse ꝓsciũ futuroꝝ negare. ⁊ libro ꝓmo ꝓtra Maximũ dicit q̃ est insania ¶ Ex his patet manifeste q̃ periculosa est ⁊ fidei contraria opinio Aureoli que dicit q̃ hec ẽ falsa. deus scit q̃ aliquid est futuꝝ. Et ista. deus scit q̃ antichristus erit. ⁊ similes omnes. quibus significatur deũ determinate scire aliqua futura. cui⁹ ratiõem assignat quia talis ꝓpositio de futuro ꝓtingẽti nõ est determinate vera ⁊ p ꝓsequẽs nec determinate scita. Et itez dicit q̃ ista est improꝑa. de⁹ scit quid est futuꝝ. quia nihil est determinate futurum sed tantum sub disiunctõne hoc vel illud. et sic etiam deus scit hoc vel illud

siue q affirmatio vel negatio est futura. sed determinate nescit q affirmatio sit futura. quia nō est determiate futura. deus aūt nō potest scire qđ nō est. ꝛc. Uñ ꝓstat esse hec ꝫ scripturā ⁊ intētionem sanctoꝝ. Q aūt dicit nō esse determinate veꝝ vel determiate falsum qđ futuꝝ erit. etiā falsum est vt patet ex ꝑmo articulo. Quādo aūt dicit q deus sit sub disiunctōe hoc vel illud q̄ꝫ hoc sit verum. tamē hoc nō sufficit. quia etiā hoc ego scio ꝛc. ¶ Tertia propositio est q de⁹ est infallibilis sciētia immutabiliť cognoscēs omnia entia futura. patet satis ex ꝑdictis ¶ A ¶ Quarta est q deus est infallibilis sciētia certitudinaliter cognoscēs oīa enūciabilia futura. patet etiā ex ꝑdictis. Sed quomō h̄ sit est questio multū difficilis. Nā esto q de⁹ cognoscat petrū possibilē ⁊ albedinē possibilem adhuc cū sit possibile absolute petruꝝ fore album ⁊ etiā possibile ipm nō fore albū difficile est videre quō deus certitudinaliter nouit q determiate petrus erit alb⁹ aut determiate q non erit. Et circa h̄ diuerse sunt opiniones. Quidā em̄ dixerūt q deus habz penes se ydeas que nō solū repsentāt simplices terminos sed etiā cōplexiones veroꝝ cū oībus circūstantiis tpis ⁊ loci. ⁊ sic nouit determinate singularia. ꝛc. ¶ Sed ꝓtra h̄ arguit Scotus ꝑmo q rōnes cognoscēdi terminos alicui⁹ cōplexi nō sufficiēter causant noticiā illi⁹ nisi illud natū sit cogñosci ex terminis. ſz complexum ꝓtingēs nō est tale. ḋa tūc esset immediatū. Igiť ꝛc. ¶ Secūdo qz eodē modo ydee sunt possibiliū nō futuroꝝ ergo ydea futuri nō magis repñtat ipm determiate futuꝝ q̄ꝫ ydea possibilis nō futuri. ¶ Tertio qz ydea futuri nō repñtat futurū ponēdo ipm eē in hoc nunc magis q̄ꝫ in illo Igiť ꝛc. ¶ Uerꝝ est q Aurcol⁹ dicit has rōnes nō eē efficaces ꝓtra opinionē illam. sed de hoc nō curo. quia siue sic sit siue nō tamē ista opinio falsa est. quia ponit ydeas eē intellectui media vel rōes cognoscēdi creaturas cum tñ nihil tale sit ponēdum. vt supꝫ dictū est. Aliter ergo dic̄ Scot⁹. q hoc potest saluari dupliciť. Uno modo q intellect⁹ diuinus videdo determinatōem volūtatis diuine videt aliq̄d fore p a. scit em̄ illā volūtatez esse immutabilē ⁊ nō impedibilē. Quare ꝛc. Uel alio modo qz ista videť ponere quēdaz discursum ī intellectu diuīo quasi ex intuitione determiationis volūtatis ⁊ immutabilitatis eť ꝓcludit hoc fore. ideo potest poni q intellect⁹ diuin⁹ aut offert simplicia quoꝝ vnio est ꝓtingēs in re aut si offert cōplexionē offert sicut sibi neutrā. ⁊ volūtas eligēs vnā partē scz ꝓiunctionē illoꝝ p aliquo nūc in re facit illud esse determinate veꝝ. hoc erit p a Hac aūt existēte determinate vera essentia: est ratio intellectui diuino cognoscēdi illud veꝝ. ita q ſm eū in ꝑmo instāti quo talia cōplexa cōtingētia offerunť p intellectū nō sūt vera. quia tūc nihil est p qđ habeāt ſitatem determinatā. posita aūt determinatōe volūtatis diuīe iam sunt ꝛa in secūdo instanti. et tūc sunt cognita ⁊ fuissent etiā cognita in ꝑmo instāti si tūc fuissent ꝛa ¶ Sed ista positio nō est intelligibilis. Primo quia talia instātia ⁊ ꝓzitatē ⁊ posterioritatē esse ī deo nō est veꝝ. sicut alias tactū fuit. Secūdo quia impossibile est q p aliquo instāti talis complexio de futuro sit neutra. alias p tūc daretur mediū in ꝓtradictōe. Tertio hec opinio deficit sicut ꝑma. quia ponit aliq̄d eē medium ⁊ rōez cognoscēdi ītellectui diuīo. ⁊ specialiter ī hoc q dicit volūtatem seu volūtatis determinatōem esse rōem cognoscēdi qz si p impossibile deus nō eēt volēs. tamē eēt intelligēs. ⁊ sicut futura eēnt futura sic ꝓpter excellētiam sue ītelligētie certissime cognosceret futura. ꝛc. ¶ Ideo aliter dicūt aliq̄ q modus ille quo de⁹ cūcta futura certitudinaliter p cognoscit nō est nobis clare ītelligibilis nec a nobis p fecte explicabilis p statu vie vt patet. tamē nobis est aliqualiter cognoscibilis ex his que videmus ī nobis. Uñ sicut ea que nostris oculis sunt pñtia ītuitive videm⁹ ⁊ p hui⁹ intuitōez certe iudicam⁹ vbi ⁊ qualiter res visa existit. ⁊ plures alias ꝓtingētes veritates de pñti. sic ītellectualis ⁊ etern⁹ ocul⁹ dei. est quedā intuitio que immediate sup quālibet rem actualiť vel potētialiter existētem simul ferť. ideo tā circa futura q̄ꝫ circa pñtia vel p̄terita oīm ꝓtingētium veritatū certū ⁊ distinctū ac verissimuꝝ habet iudiciū ⁊ ipa diuina intuitio est tale immēsum iudiciū. Uñ ista est intētio Damas. libro ꝑmo. c. vltť. Et Augustini. xv. de trinitate. vij. Et Boecij. v. de ꝓsolatiōe. ⁊ plurium doctoꝝ. ꝛc. ¶ Quātum ad tertiū punctum in quo videdum est Utrū deus sit scientia oīm veroꝝ enūciabiliū difficultas est. quia si sic sequiť q deus possit plura vl pauciora scire q̄ꝫ scit. ꝛc. Nam aliq̄d scit qđ pōt

nō scire ꝛ aliquid nō scit quod potest scire sicut aliq̄d est verū quod potest nō esse verū. ꝛ aliq̄d nō est verū qđ potest esse verū. mō nihil scitur nisi verū. quare ꝛc. Et tamē ꝓns videtur absurdū. quia si sic scia dei essz augmentabilis vel diminuibilis ꝛ p ꝓns mutabilis.

¶ Circa hoc aūt ꝓmitto aliquas distinctiones de istis termis sciētia vel scire ſm q̄ cōtrahunt ad standū ꝓ sciētia dei. ¶ Prima est q̄ vno modo possunt accipi cōmuniť nō quidē intelligēdo hanc cōmunitatē ſm multitudinē pluriū p se inferioꝝ quasi inᵗre sint sciētie dei. Nam dei sciētia vnica est tantum ꝛ simplex. sed intelligēdo ſm multitudinem scitoꝝ ꝛ cognitoꝝ respectu quoꝝ dicitur dei sciētia. Et sic generaliter sumendo respectu cuiuslibet a deo notiꝫ ꝯsueuit vocari scientia simplicis noticie siue simplex noticia. Alio modo potest sumi specialiter. ꝛ hoc dupliciter ſm q̄ cognitoꝝ quedā sunt res actuales vel potētiales. quedā vero sunt enūciabilia. que nō sunt vere res ꝛ entitas. sed distinguēdo ꝓpositōes cōtra res que nō sunt ꝓpōes Et ſm hūc modū aliqui antiq̄ distinxerūt scientiam dei in sciam rez ꝛ sciam enūciabilium Et sic accipiēdo scia rez significat diuinam essentiā ſm q̄ est simplex apprehēsio entitatū incōplexaꝝ. Sciētia vero enūciabiliū significat eandē ſm q̄ est simplex apprehēsio ꝓpositionū vel euidēs iudiciū complexoꝝ

¶ Secunda distinctio est q̄ ꝓmo adhuc ꝑt accipi triplr Uno modo generaliť respectu cuiſlibet entitatiꝫ pūtis. preterite. vel future. aut possibilis. ꝛ sic simpliciť vocatur noticia aut sciētia simpliciꝫ intelligētie. Secūdo modo spēaliter coꝝ que sunt. fuerūt. vel futura sunt. ꝛ sic solet ab aliquibꝫ vocari scia visionis. ꝛ a magistro dis. xxvij. simplr vocaťr scia. Tertio modo specialiᵗ respectu futuroꝝ tm̄ ꝛ sic vocaťr ꝑsciētia. ¶ Et eodē modo posset distingui seu distincte significari de scientia ſm q̄ est apprehēsio enūciabiliū. sed hoc satꝫ patet. ꝛc. ¶ Ex his patꝫ q̄ sciētia dei intuitiua est ī plus siue respectu pluriū q̄ sciētia visionis. Patet qz est respectu oīm possibiliuꝫ vt supra dictū est. nō aūt sciētia visionis. ꝛc.

¶ Secūdo patet q̄ scia dei respectu pluriū est apprehēsio q̄ iudiciū. Patet. quia respectu oīm tā incomplexoꝝ q̄ complexoꝝuꝫ tam veroꝝ q̄ falsoꝝ est apprehensio. sed solū respectu veroꝝ est iudiciū. vt ꝓz ꝛc. ¶ Tertia distinctio est q̄ terminoꝝ significatiū dei sciam quidā signant deū cognoscere precisē quidā vero nō ꝓcise signāt deum cognoscere sed vltra hoc etiā diligere: vel circa aliq̄d opari vel factuꝫ esse sicut sunt isti. dispositō puidentia. approbatio. reprobatio ꝛ predestinatio. ꝛc. ℔ ¶ His ꝓmissis ponam aliquas ꝓpōes. ꝓmo de sciētia rez. secūdo ō scientia enūciabilium ¶ Prima est q̄ deus oīum rez possibiliū est simplex noticia siue cognitio. ℔z auctoritatiꝫ scripte. Primo ad Roma. iij. deus vocat ea que nō sunt tanq̄ ea q̄ sunt. Jtē Heb. iij. oīa nuda ꝛ apta sunt oculis eius. Jtē Sap. xiij. scit oīa ꝛ intelligit ¶ Secūda est q̄ deꝰ necessario oīum rez possibiliū est simplex noticia vel cognitō. patet ex ꝓma. aliter staret oppositum prime. ꝛc.

¶ Ex his duabꝫ sequunť aliqua correlaria. Primū est q̄ nullā rem quā deꝰ nescit pōt scire ¶ Secūdum q̄ nullā rem quā deꝰ scit potest nō scire ¶ Tertiū q̄ nō plura q̄ deus scit ipe potest scire nec etiā pauciora Quartum est q̄ nullā rē potest deꝰ incipe vel desinere scire vel nō scire ¶ Jsta oīa patēt ex dictis capiēdo hic scire ꝑ simplici noticia vel cognitōe ¶ Quintū est q̄ loquēdo secundo modo de sciētia rez. s. de sciētia visionis aliquā rem quā deꝰ nō scit pōt scire ¶ Sextuꝫ est q̄ loquēdo tertio modo de scia rez. scz ō ꝑsciētia alicuꝰ future entitatis aliquam rez quā deꝰ nō ꝑscit pōt ꝑscire. ꝛ similiť plures q̄ prescit potest ꝑscire ¶ Jsta duo patent qz possibile est aliquā rem q̄ nō est futura eē futuram ꝛ simul cuꝫ hoc oēm rem q̄ est futura manere futurā. Igitur ꝛc. Jste aūt due ꝓpositiones ī sensu diuiso sunt de ꝟtute ſmonis vere. iste tamē in sensu ꝓpositi sunt falsē. deus potest scire aliquā rez quā nescit. ꝛ plura scire q̄ sciuit deus pōt aliquā rem ꝑscire quā nō ꝑsciuit. vel plura ꝑscire q̄ prescit. Et rō est. quia impossibile est. deus scit vl' ꝑ scit aliquā rem quā nō ꝑsciuit. vel deus prescit plura q̄ ꝑsciuit. sicut hec est impossibilis aliqua res est futura que nō fuit futura. ꝛc.

¶ Septimū corelariū est q̄ aliquā rē quā deus ꝑsciuit potest nō ꝑscire. ꝛ pauciora q̄ deus ꝑscit ꝛ ꝑsciuit potest ꝑscire. ꝛ hoc siue ī sensu diuiso sicut iacet. siue in sensu composito accipiť. Patꝫ q̄ hec est possibilis. aliqua res que fuit futura nō est futura. imo de facto habet multas singulares veras. imo tot quot sunt creature actu existētes. distinguēdo futuꝝ ꝓtra pūs. ꝛc ¶ Octauū corelariū

est q nullā rē deus potest incipe scire vel p̄ scire. Patet. qz nulla res p̄t incipe futura cē igit. Sz qz res p̄t desinere esse futura vt tactum est. ideo aliquā rem p̄t deus desinere scire vel p̄scire. vt hic loq̄mur. Et sic patet ō scia rez q̄d dicendā ¶ Tertia ꝓpō principal sit ista Q deus oīm enūciabiliū tā possibilium q̄z impossibiliū est apprehēsio siue apprehensiua cognitio. patet. qz cuiuslibet ꝓtradictionis de⁹ apprehēdit vtrāq; ptem ¶ Quarta est q de⁹ oīm enūciabiliū necessario ē apprehensio siue apprehēsiua cognitio. ¶ Iste due possunt pbari oīno sicut due ꝓme. et ex eis oīa similia correlaria inferri. Quia oīme enūciabile est res. nec pono aliqd enūciabile qd nō sit ꝓpositio. qd sit obiectū scientie dei. sicut imaginat magister Gregor⁹. Jsto oīno dicendū est de sciētia apprehēsiua enunciabiliū sicut de simplici noticia rerum.

¶ Quinta ꝓpositio est Q de⁹ oīm verorum enunciabiliū est ꝑa scia siue vez iudiciū. Patet satis ex p̄dictis Q ¶ Uñ ex ista seq̄tur ꝓmo q de⁹ oīm vere enūciabilium de p̄terito vel de p̄nti est sciētia siue noticia visionis ¶ Secūdo sequit q vere deus oīm enūciabilium de futuro ꝓtingēti est p̄scientia siue noticia p̄uisionis ¶ Tertio sequit q de⁹ respectu eoz que bñ fiūt est scia approbationis. ¶ Quarto sequit q de⁹ respectu eoz q̄ male fiunt est scia reprobatōis. Jsta omia satis patent ex dictis. sz duo vltima inferius patebunt magis. ¶ Sexta ꝓpō est q deus oīum veroz ꝓtingētiū nō necessario sed ꝓtingent est ꝑa scia siue iudiciuz. Patet. qz sicut talia ꝓtingēter sunt ꝑa. sic deus ꝓtingent est eoz̄ scia siue cognitio iudiciaria cū ipe nō possit iudicare falsum. ꝛc. ¶ Uñ sequit ꝓmo q sic loquēdo de scia enunciabiliū q̄ modo logici vtunt cōmunit disputantes aliqd enūciabile qd deus nō scit p̄t scire ꝛ aliqd qd scit potest nō scire. Patet. qz aliqd enūciabile falsū potest esse vez. ꝛ aliqd vez potest esse falsum igitur ꝛc. ¶ Secūdo sequit q possibile ē deum aliqd enūciabile scire qd nō sciuit. ꝛ sil'r possibile est deū aliqd nō scire qd sciuit. Patet qz hec est possibilis aliqd enūciabile ē verum qd nō fuit vez. ꝛ similit aliqd nō est verum qd fuit vez ¶ Tertio sequit q aliquod enūciabile de⁹ potest incipe scire. ꝛ aliqd potest incipe nō scire. vel desinere scire. hec tamen nō est ꝓcedēda. de⁹ potest incipere scire aliqd enūciabile. qz ly enūciabile distribuit. sed si adderet pnomē demōstratiuū dicēdo deus potest incipe scire h enūciabile aliqd demonstrato. hoc esset vez scz demōstrato illo qd potest incipe esse vez. vt patz ¶ Quarto sequit q nō plura q̄z de⁹ scit vel sciuit de⁹ potest scire. nec etiā pauciora. Patet. qz nō plura q̄z sunt vel fuerūt vera possunt esse ꝑa nec etiā pauciora. igit ꝛc. Cōsequētia patet ꝛ antecedēs etiā. qz semp alterz enūciabiliū ꝓtradictoriorz est vez alterz nō est vez. ꝛ si vnum incipit esse vez alterz desinit esse vez. ꝛ ideo semp est equal' numer⁹ enūciabiliū verorum igit ꝛc. Et sicut dictū est de scia ipsoz enūciabilium p̄t dici de p̄scientia cū nō sit aliud p̄scire q̄z scire vez de futuro ꝛc. ¶ Ex p̄dictis ergo patet quō de⁹ est sciēcia oīum verorum enūciabiliū. nec tamē sequit q eius scientia sit mutabilis nec sit augmētabilis vel diminuibilis cū sit idē qd eius essentia. sz ista omnia magis patebūt ex sequēti articulo. Et hec de secundo articulo R

¶ Quantū ad tertiū articulū in quo videndum Utrū cū dei omniscientia stet cōtingentia futuroz. i. vtrūq; simul stet q de⁹ sit omniscius ꝛ q aliqd sit futurz ꝓtingēs. Primo p̄mittā aliquas suppositōes. Secūdo ponā aliquas ꝓpōes. Tertio soluā aliquas fortes obiectiones. ¶ Prima suppositio est q futurz nō dicit ꝓtingēs ad vtrūlibet. siue cōtingenter futurz. quia erit ꝛ nō erit. nā hoc ē impossibile. Nec quia erit vel nō erit. nā sic quodlibet impossibile esset futurz ꝓtingēs. Nec qa nec erit nec nō erit. Nā hoc est impossibile sicut primū. sed qz potest fore nō fore sicut dictum fuit in ꝓmo articulo. ¶ Secūda suppositio est q eoz que sunt futura. quedā sūt incōplexe significabilia intelligēdo ad sensū supra declaratuz. ꝛc. ¶ Tertia est q scia dei de futuris dupliciter p̄t accipi. Uno mō ē simplex noticia vel apprehēsio. Alio modo ē iudiciū siue iudiciaria cognitio. ¶ Quarta est q impossibile est diuinū iudiciū esse falsum. ¶ Quinta q de⁹ p̄scit oīe futurz siue ī cōplexe significabile siue enūciabile cōplexū vez. ¶ Ex istis sequit sexta Q licet cuiuslibet futuri siue incōplexe entitat siue cōplexi enūciabilis de⁹ sit necessario intuitio siue intuitiua noticia. nō nulli⁹ enūciabilis ō futuro ꝓtingēti est necessario iudiciū siue iudicatiua scia. ¶ Jsta oīa ꝛ spēaliter ꝓma ꝑs hui⁹ suppositōis satis patēt ex dictis. Sz secūda ꝑs pbat. qz impossibile est diuinū iudicium

esse falsum. g nullū enūciabile ꝓtingēs futurum deus necessario p̄scit aut necessario iudicat esse futuꝝ. Añs est suppositū. sed ꝓña ꝓbatur. qz si deꝰ opositū ꝛc. sit illud futurum ꝓtingēs antixp̄m fore. tūc arguit sic. deus iudicat q̄ antixp̄s erit ꝛ antixp̄s nō erit. g diuinum iudiciū est falsum. Cōsequētia patz. sz añs est ꝑ aduersariū. quia est vna copulatiua cui⁹ ꝓma ꝑs est necessaria. vt dicit. ꝛ secūda ꝑs est possibilis vt patet. ergo tota copulatiua est possibilis ꝛ ꝑ añs cōsequēs ē possibile qđ est ꝓtra ꝓmum añs. quare ꝛc. Et his sequūtur aliqua ¶ Primo sequit q̄ omne futuꝝ cōtingēs enūciabile qđ deus p̄scit ꝛ p̄sciuit ipe non potest nūc p̄scire ꝛ nunq̄ ꝑ sciuisse. Patet. qz sequit. quocūq̄ futuro demōstrato hoc deus nō p̄scit: ergo hoc nūq̄ p̄sciuit. ꝛ añs est possibile ergo ꝓñs. Sz consequētia patet quia sequit hoc deus nō p̄scit ergo hoc nō est veꝝ. qz oīe enūciabile veꝝ de futuro deus p̄scit ꝛc. Et vltra sequitur ꝫ nō est veꝝ ergo hoc nūq̄ fuit veꝝ. Patz ex ꝓmo articulo. Et vltra sequitur. ergo deꝰ hoc nūq̄ p̄sciuit. ¶ Secūdo sequit q̄ aliqđ futurum ꝓtingēs enunciabile deus p̄scit et ab eterno p̄sciuit. ꝛ tñ in potestate creature ē facere aliqđ vñ sequitur deum illud nō p̄scire nec vnq̄ p̄sciuisse. Patet. qz sit a. aliqđ qđ ꝑt creatura rōnalis libere facere. ꝛ tamē nō faciet. tūc deus p̄scit ꝛ ab eterno p̄sciuit q̄ a. ñ eueniet ꝛ tñ in potestate creature est facere. q̄ a. eueniet ꝛ ꝑ ꝓñs q̄ deus sciuit q̄ eueniet ꝛc. ¶ Tertio seq̄tur q̄ licet scia dei sit necessaria ꝛ ñ ꝓtingēs nec dependeat ab aliquo ad extra. tamē nulli⁹ futuri cōtingētis enūciabilis ipe est necessario scia. sed quolibet tali demōstrato veritas istiꝰ ꝓpositiōis. deus scit hoc ꝓtingēter dependet ex aliquo ad extra. ꝑz satis ¶ Quarto sequit q̄ licet deꝰ necessario sciat oīe futuꝝ ꝓtingēs enūciabile veꝝ esse veꝝ tamē nullū tale necessario scit esse verū. Et ita licet deus necessario sciat illā vniuersalem tamē pure ꝓtingēter scit quālibet eius singularē ¶ Prima ꝑs patet quia deꝰ necessario scit alteꝝ illoꝝ esse veꝝ. ꝛc. ¶ Secūda ꝑs patet. qa neutꝝ ꝓtradictorioꝝ scit necessario esse veꝝ. ꝛc. ¶ Quinta ꝓpō est q̄ nō facilius potest saluari futuroꝝ ꝓtingētia siue q̄ futura ꝓtingēter sint futura nō ponendo dei p̄sciētiam q̄ ipa posita. Nec ipa p̄sciētia aliquo modo infert necessitatē in futuris plus q̄ possit inferri ipa nō posita. Patet euidenter ex ꝓmo articulo. qz cum q̄libet propositio sit determinate ꝓa ex hoc ita difficulter potest argui cōtra ꝓtingētiam futuroꝝ sicut posita dei p̄sciētia vt apparet intuēti predicta. Uñ sicut ꝓpō potest esse ꝓtingēter vera q̄ tñ non potest mutari de ꝓitate i falsitatē. nec desinere esse vera. ꝛ sine successiōe ꝛc. sic deꝰ potest talem veritatē ꝓtingēter scire ꝛ tamē ei⁹ scia nō potest mutari i falsitatē nec desinere esse vera. Nec hoc arguit successionē in dei sciētia plus q̄ ꝓpō. Et ista apparēt cuilibz sb̄tiliter aduertēti. ideo fatuū est ꝛ signū ignorantie magne in ista materia negare dei p̄sciētiam ꝓpter futuroꝝ ꝓtingētiam ꝛc.

¶ Serta ꝓpō est rñsalis ad articulū q̄ sunt stat q̄ deus sit omnisciēs ꝛ q̄ aliquid sit futurum ꝓtingēs siue q̄ deus p̄sciat futura. et q̄ illa sint cōtingent futura S ¶ Istud diffuse declarat magister Gregoriꝰ. sed tota efficacia iacet i hoc quia si simul stat q̄ aliqđ ē futuꝝ ꝛ tamē q̄ illud pōt nō esse futuꝝ. sequitur q̄ simul stat q̄ deꝰ sciat illud esse futurū ꝛ tamē pōt nō esse futuꝝ. qz si vnū ē alteri cōpossibile ex ꝫ q̄scit ee tl'e ñ min⁹ ē cōpossibile Uñ si ꝑ ipossibile. ponerek q̄ illō ñ sciret nec a deo nec ab alio illud esset ꝓtingēter futuꝝ. et si ponat q̄ accedat dei scia ita q̄ deꝰ p̄sciat illud esse futuꝝ ꝓstat q̄ nō aliter erit futurū q̄ añ aliter sciētia aduenies rez cōditiones mutaret. ꝛ veritates ꝑus cōtingētes faceret necessarias. qđ est falsum. iō sicut tā tactum est certa p̄sciētia dei respectu futuroꝝ nō plꝰ repugnat eoꝝ ꝓtingētie q̄ veritates ꝓpōnuꝫ de futuro nec ecōuerso. Si ergo non repugnat q̄ veꝝ sit aliquid esse futuꝝ. ꝛ tñ possit nō esse futuꝝ. Nec etiā repugnat q̄ deꝰ sciat illud esse futuꝝ ꝛ tamē possit nō esse futurū. Et ista est intētio Boecij. v. de cōsolatōe ꝛc.

¶ Sed adhuc pōt declarari ꝓpositu. ꝛ ista declaratio trahit er dictis Ockam. ¶ Unō ꝓmo suppono q̄ maioꝝ difficultas huiꝰ materie ꝓsistit i hoc pūcto. qz oportet ad saluādū cū dei p̄sciētia ꝓtingētiam futuroꝝ ꝓcedere q̄ illud qđ deus p̄scit ꝛ p̄sciuit potest nūq̄ p̄scire vel p̄sciuisse. Ita q̄ ista ꝓpō est contingēs deus p̄scit a fore ꝛ pōt nō esse vera ꝛ nūq̄ fuisse vera. licet sit ꝛ fuerit ꝓa ¶ Secūdo ad declaratōem huiꝰ suppono q̄ sicut ꝓpō copulatiua est ipossibilis si vna ꝑs sit ipossibilis ꝛ alie necessarie. sic copulatiua est contingēs si vna ꝑs sit ꝓtingēs ꝛ alie sūt necessarie ¶ Tertio suppono q̄ licet ista ꝓpositio deus

prescit a fore vel scit me sedere sit cathegorica ꝺm vocē. tamē ꝺm significatū eq̄alz vni ypothetice copulatiue. Qꝺ apparet. qz actus sciēdi diuin⁹ est etern⁹ cū sit diuīa essentia q̄ semp est idē. z tñ dicim⁹ deū scire z non scire idem cōplexū successiue sicut nūc scit me sedere. z iā nō sciet me sedere. z tñ act⁹ ei⁹ quo nūc scit me sedere iā erit qñ nō sciet me sedere. Et ideo patet q hec ꝓ̄ deus scit me sedere aliq̄d plus ip̄ortat q̄ ista ꝓ̄ iste actus scindi est. ꝺmōstrato actu quo de⁹ nūc scit me sedere. Addit. g aliq̄d vltra ꝓmā. s. q me sedere est verꝝ. Et istud pōt oñdi nō solum i deo sed etiā in hoīe. qz posito q Sortes videz me sedere. tūc scit me sedere loquēdo de scia sicut capit hic. s. ꝓ certa z euidēti noticia nō em̄ hic loq̄mur de scia vel scire vt sumitur i libro posterioꝝ. qz sic nō scit de⁹ aliq̄d verus ꝓtingēs eo q talis sciētia solū est verorum z necessarioꝝ. loquēdo igit de scia vt ip̄posito sumit Sortes scit me sedere. pono igitur q de⁹ cōseruet illā noticiā in sorte me nō sedente vel nō existēte. tūc assensus ille manet z tñ nō manet scia. g vltra illud absolutū quod ē scia z ꝓ quo supponit ille termin⁹ scia hoc nomen aliq̄d aliud im̄portat. z ꝫ est obiectum alli⁹ esse verꝝ ¶ Un̄ sequit quarta suppositio q hec ꝓ̄ deus scit a fore. equiualet huic. hec noticia diuina demōstrata noticia q̄ cognoscit a. fore est z a. fore est verū. ¶ Et q̄ꝫ apparet propositū. qz secūda ps huius copulatiue est cōtingens q̄ꝫ sit de prima parte quare zc̄ Et similiter idē patet de ista de preterito deus ꝓsciuit a. fore. equiualet em̄ isti copulatiue. noticia diuina qua deus nouit hoc complexū a. erit fuit z hoc complexū est verꝝ. vel ita est sicut ꝓ ipm̄ significat. Et qz secūda ps ē ꝓtingēs iō tota copulatiua ē cōtingēs. Un̄ patet q licet ista ꝺm vocē sit ꝺ p̄terito. tñ significat vel includit vnā de futuro. s. istam. a. erit. Et iō est ita ꝓtingēs sicut illa de futuro. Et hoc debet intelligi quando ꝺ veritatē talis ꝓpositiōis de p̄terito dependere ex futuro. zc̄ ¶ Sed ꝓ̄ predicta fortiter instat ¶ Primo sic si cū dei ꝓsciētia staret futuroꝝ ꝓtingētia. sequit q dei prescientia esset fallibilis. ꝺns est ip̄ossibile. sed ꝺns ꝓbat. tum qz si de⁹ ꝓsciat me libere aliq̄d esse factuꝝ. i mea ptāte erit mutare ꝓpositum diuinū. z illud nō facere. z si nō fecero fallet ꝓsciētia dei. tū qz sequit de⁹ ꝓscit a. fore z a. nō erit. ergo ꝓscientia dei vel de⁹ fallit ergo similiter sequit. deus ꝓscit a. fore z possibile est a. nō fore g̃ deus pōt falli. quia sicut ad ambos de ineſſe sequit illa ꝺ ineſſe sic ad vnā de ineſſe z aliā de possibili sequit illa de possibili ¶ Cōfirmat. qz si a. ꝓscitū a deo fore pōt nō fore ponat ineſſe. ergo de⁹ ꝓsciens decipit. Et ans est possibile. g̃ ꝺns ¶ Secūdo ꝓncipaliter sic. si zc̄. sequit q dei ꝓscia esset mutabilis. ꝺns est ip̄ossibile. sz ꝺna ꝓbatur. quia si de⁹ nūc scit a. fore z possibile est a. nō fore possibile est deū ꝓscire a. nō fore. Qꝺ si ponat in esse sequit q de⁹ ꝓmo sciat a. fore et post sciat a. nō fore. Hā im̄possibile est q sit scia vtrūq; tal' autē successio non potest esse sine mutatōe. zc̄. Cōfirmat qz im̄possibile ē trāsire de ꝓtradictorio i ꝓtradictorium seu vnū ꝓtradictoriorū verificari p⁹ alterū. nisi iterueniat aliqua mutatio i re signata zc̄. sz si ponat a. ꝓscitum fore nō erit. hec ꝓmo erit ℣a deus ꝓscit a. fore. z postea hec erit ℣a. de⁹ nō ꝓscit a. fore. ergo aliqua mutatio erit facta. Et cōstat q nō in a. qz est ip̄ossibile cuz oīno nihil fit. Igit in deo zc̄ ¶ Tertio sic oē qꝺ deus ꝓscit de necessitate ip̄e ꝓscit. g oñe qꝺ deus ꝓscit necessario eueniet. ꝺna patz z ans ꝓbat. qz ꝓsciētia est pfectio simpliciter z oīs pfectio simpl'r de necessitate deo q̄uenit ¶ Cōfirmat qz oñe qꝺ deus ꝓscit z non potest nō ꝓscire post q̄ꝫ ꝓsciuit de⁹ de necessitate ꝓscit. sz oñe qꝺ de⁹ ꝓscit de⁹ nō potest non ꝓscire post q̄ꝫ ꝓsciuit aliter minueret ei⁹ ꝓscia Igit zc̄. ¶ Quarto sic. qz vel deus ꝓscit futura. qz illa futura sunt. vel iō illa futura sūt qz de⁹ ꝓscit illa. Nō ꝓmū. qz tūc res ip̄e future essent cause ꝓsciētie dei qꝺ falsum ē. Nec secundū qz tūc ꝓscia dei esset causa rez vt essent future. z ꝓ ꝺns cū ip̄e sit ꝓscia nō solum bonoꝝ. sz etiā maloꝝ ¶ Cōfirmat. qz si ꝓsciētia dei esset causa futuroꝝ vt essent futura. cum ipse naturaliter z nō libere sit scia vel prescietia. q⁹ei⁹ essentia est sibi noticia q̄ nō minus naturaliter est repñtatiua q̄ꝫ spēs vel noticia creata. sequit q naturaliter ipse erit causa futuroꝝ. z sic futuꝝ qꝺ erit libere a causa creata erit naturaliter z necessario a causa prima. s. a deo. quare zc̄. ¶ Ad ista rñdetur. Un̄ ad ꝓmū nego ꝺnam. z ad ꝓmam ꝓbationē rñdet Boeci⁹. v. de ꝺsolatōne. Et stat rñsio i hoc q de⁹ ꝓsciuit q ad hāc z ad illam ptē possim volūtatē meam ꝙuertere. z sic etiā ad quā ptē de facto ꝙuertā. z si ad oppositā esseꝫ ꝙuersur⁹ illꝺ etiā ip̄e ꝓsciuisꝫ zc̄

Questio Undecima

Ad secūdam vero ꝓbationē dico ꝙ ꝓma ꝯsequēcia est bona. sed añcedens est impossibile ꝓpter incōpossibilitatē ptiū cuius vtrazꝫ ps sit possibilis. sed secūda ꝯña nō valet. Et ratio est qz ꝓ istam deꝰ decipit que ē cōsequēs ꝓme ꝯsequētie signat ꝙ deus iudicat aliqd fore qđ non erit. z hoc bñ infertur ex ꝓmo añcedēte. sed ꝓ istā deus potest decipi que est ꝯña secūde. signatur esse possibile ꝙ deus prescīat aliquid fore quod nō erit vel aliqd nō fore qđ erit. hoc añt non sequit ex illis duab⁹. quia ꝓ illud añs denotatur ꝙ isti deus pscit a. fore sit cōpossibilis ista de inesse a. nō erit que cōrespōdet huic. possibile est a. nō fore. Et hoc nō est vez. quod tamen oporteret si ꝯña deberet valere Ad cōfirmationē dico ꝙ ista a. pscitum a deo fore ꝓt nō fore. nō debet sic poni de ineſſe a. pscitum a deo fore nō erit sed sic. a. non erit sicut ista Petrus sedēs potest stare. cē. Si tñ arguꝛetur sic. possibile est a. pscitum a deo fore ñ fore. tūc sua de ineſſe esset hec. a pscitum fore nō erit. Ad quā vt dicit Gregoꝛ⁹. vtiqz sequitur deū decipi. sed illa i sensu compositō nō est vera. Hoc añt nō videtur mihi veruz qz hec nō apparet mihi impossibilis pscituz fore nō erit. qz est negatiua cuiꝰ subiectū pōt ꝓ nullo supponere sicut hec futurū non erit. z ideo sicut est possibile nullū esse futurum sic possibile est nihil esse pscitum. z ꝓ ꝯña cuius hec sit falsa pscitum nō erit. tñ est possibilis z ꝓ ꝯsequēs nō est impossibile. ḡre cē.

Ad secūdam negat ꝯña. Et ad ꝓbationē in ꝓcedo ꝙ possibile est deū pscire a. nō fore. sz si ponatur in esse scz añ illud instās dico ꝙ ñ sequitur ꝙ deus ꝓmo pscīat a. fore z post pscīat a. nō fore. sed sequit ꝙ non prescīat nec unqz añ pscīuit a. fore. Et est simile sicut de ꝓpositiōe vera de ꝓtingēti futuro que si ponatur falsa sequit ꝙ semꝑ fuit falsa z nūcz fuit vera. Et ꝑ idem patet ad cōfirmationē. qa nō ponit trāsitus de ꝓtradictoꝛio in ꝓtradictoꝛium vel successio vt ꝓmo vna sit vera. z post alia cē. Uñ ex hac solutōne sequit ꝙ vtrūqz ꝓtradictoꝛioꝝ deus potest prescire z tamē nec simul nec successiue Secūdo sequitur ꝙ vtrūqz ꝓtradictoꝛioꝝ deus potest pscire sine quacūqz mutatōe. siue in deo siue in alia re Ista patēt z sequūtur ex ꝓmo articulo. cē. Tertio sequit ꝙ licet deꝰ sit necessario scia alteriꝰ ꝓtradictoꝛioꝝ in contingēti materia tamē nullius coꝝ est necessario scientia. patet clare loquēdo de sciētia iudiciaria Quarto sequitur ꝙ licet sciētia dei apprehēsiua z iudicatiua sit oīb⁹ modis idez scz ipa diuīa essentia tamē deus respectu alicuius est necessario sciētia apprehēsiua respectu ciuꝰ nō necessario sed ꝓtingēter est sciētia iudicatiua cē. x

Ad tertiā negatur añs z ad ꝓbationē dicō. Primo ꝙ loquēdo de ꝓtute sermonis pscientia dei est pfectio simpliciter z summa qđ est deus z diuīa essentia. Secūdo ꝙ pscientia dei de necessitate est i deo. i. de necessitate est deus vel diuina essentia. Tertio sequitur ꝙ ex hoc nullo modo sequit ꝙ omne qđ deus pscit de necessitate pscit. siue ꝙ deꝰ respectu alicuiꝰ futuri de necessitate sit pscientia. Uerbi gra. pductio dei actiua qua pducit sor. est pfectio simpliciter z est necessaria. z tamē nō sequit ꝙ deus pducat sor. necessario. vel ꝙ necessario sit pductio sortis. quia ꝯsequēs est falsum. Quarto dico ꝙ ista prepositio pscientia dei est pfectio simplicit. itel ligitur sic ꝙ esse pscium sit denominatio pfectionis simpliciter ita ꝙ in vnoquoqz meliꝰ sit ipm esse pscium cz nō cē. potest distingui Uel igit termin⁹ pscium potest sumi dupl'r Uel respectu futuroꝝ. z sic nō est denomiatio simplicit esse pscīū: sicut nec esse causam effectiuā rez quia si nulla res esset futura qđ est absolute possibile deus nō esset pscꝰ. nec tamē esset minꝰ pfectus sicut si nulla creatura esset deꝰ nō esset causa nec tamē essz minꝰ pfectus. Et sic esse pscium vel esse cām efficientem nō dicit pfectiōem simpliciter sz posse esse prescīū z posse esse causam efficientez est denomiatio pfectōis simplicit. qz si esset aliquid futuꝝ z deꝰ illud nō pscīret ipse ñ eēt simpliciter pfectus nec eēt deꝰ. Et est huic simile qđ dicit Anſ. mō. xv. ꝙ nō esset meliuſ ꝺo esse summū cz nō summū. qz si nulla alia res esset ipe nō esset summꝰ. z tamē nō eēt minus pfectus tamē alijs rebꝰ existētibꝰ si non esset summꝰ nō esset deꝰ. Uel iste terminꝰ pscium pōt sumi respectu enūciabiliū futuroꝝ tā affirmatiuoꝝ cz negatiuoꝝ Et sic est denomiatio pfectōis simpl'r esse pscīū. z meliꝰ est deo esse pscium cz nō esse z ipe de necessitate est pscius. vt patet ex dictis in pdicta ratione. cē. Et iō esse pscium huiꝰ futuri quocūqz demōstrato. nō est denomiatio pfectionis simpliciter. sed esse prescīū huius vel sui cōtradictoꝛij. Et totū patz clare ex supdictz

Ad cōfirmationem dico q̄ minor ratōis simpliciter intellecta est falsa. Quia sicut p̄positio de futuro vera potest fieri falsa sine sui mutatione. sed per mutationē rei. sic aliquam talē quā deus p̄scit potest non p̄scire postq̄ eam p̄sciuit sine sui mutatione. sz per mutationē rei. que postq̄ fuit futura fit preterita. sicut modo deus nō p̄scit mūdū fore. z tamen hoc aliquādo p̄sciuit. Nec tm̄ sequitur q̄ dei p̄sciētia intrinsece minuat sicut patet in secudo articulo. Si vero illa minor intelligitur nō simpliciter sed cū addito. scilicet q̄ omne quod de⁹ p̄scit. deus nō potest ñ p̄scire ante instans p̄ quo ip̄m non p̄scit postq̄m ipsum p̄sciuit ipsa essz vera. intelligēdo tamē eam vt sit vna cathegorica cui⁹ pars predicati sit illa oratō p⁹q̄ ipsum p̄sciuit. z tunc maior est falsa. Nam quodlibet tale ante illud instans: deus non potest p̄scire. vt patet ex supradictis. et tamen nullum tale potest deus ante illud instans nō p̄scire postq̄ ipsum p̄sciuit. sicut p̄positio enunciās illud fore potest ante illud instans p̄o quo enunciat illud fore non esse vera. z tamen nō potest non esse vera postq̄ fuit vera. z ideo illa maior est falsa quare hic ostēde quomodo hec ē distinguē/da. deus potest. zc. y

Ad quartā rōnem est difficultas non solum p̄opter materiā rationis in se. sed p̄opter cōtrarietatem auctoritatū quas magister inducit ī. xxxviij. dis. Nam intētō Augustini. xv. de trinitate. cap'o. xiij. videtur esse q̄ res non quia sunt ideo deus eas nouit. sz q̄ nouit ideo sunt. Sed ecōtra videtur fuisse opinio Origenis super epistolā ad Romanos. q̄ nō ideo aliquid erit. quia deus scit illud futurum. sed quia futurū est. ideo scitur a deo anteqū fiat. zc. Ad hoc aūt in predicta distinctione respondet magister z potest eius respōsio sub quadruplici p̄positione recolligi. Prima est q̄ res future nullaten⁹ sunt cause p̄sciētie vel scientie dei. Et ideo sequūtur vel p̄sciūtur quia future vel facte sunt. Secūda est q̄ dictum Origenis q̄ futurum est ideo scitur. intelligendū est vt notetur ibi causa nō p̄prie dicta sed causa sine qua non. Tertia est q̄ etiam p̄scientia vel sciētia dei p̄out solū includit noticiā rei nō est p̄prie causa eorum que fiunt nisi solum sine qua nō. Quarta est q̄ si nomine scientie includatur beneplacitum atq̄ dispositio tunc potest dici causa rerum. Et sic intelligit Augustin⁹. ideo sunt quia nouit. i. quia scienti placuit. z quia sciens disposuit. In his stat respōsio magistri. sed sicut dicit Egidius super littera distinctionis. solutio magistri nō sufficit. qua dictum Origenis exponit de causalitate sine qua nō. quia tunc pari ratione diceretur z ideo aliq̄d erit quia deus p̄scit illud futurū quod negat Origenes. Nam etiā ꝑm magistrum p̄scientia est causa sine qua nō futurorum dicit. Ideo aliter respōdet magister Gregorius z dicit q̄ q̄uis scientia dei que nō est aliud: q̄ substātia vel essentia dei sit causa oīm rerum que fiunt. ista tamē propositio quia deus p̄scit ideo res sunt future si sit causalis z nō equiualens precise huic conditionali: si deus p̄scit res sunt future z nomine p̄scientie nō includatur beneplacitū sz dispositio. absolute neganda est. Nam sicut nō iō quia propositio de futuro est vera res quam enunciat fore erit. nec si ego p̄scirē aliquid fore ideo quia p̄scirem illud fore et q̄uis necesse esset q̄ si p̄scirē illud fore et sic in proposito. zc. Et ratio est. quia nec sicut veritas propositionis sic nec sciētia inquantū huius modi est causa quia ita sit in re Z

Sed alia propositio. scilicet quia aliqua sunt futura deus p̄scit illa esse futura distinguenda est. Quia vnus sensus potest esse vt denotetur res futuras esse causas p̄scientie. qua deus p̄scit res esse futuras sicut si dicatur quia visibile est mihi obiectuz ideo video. Et sic illa est falsa Et ad hūc sensum negāt eam Augustin⁹ z magister. Nec sic intelligēdum est dictū Origenis. Alius sensus potest eē quo p̄scise denotetur q̄ ꝺa res sunt future ideo p̄scientia dei est p̄sciētia. z isti termini p̄sciētia z p̄scius verificantur de deo ita q̄ talis locutio sit illo modo causalis quomodo ista. quia homo ē animal. Ideo hec est vera homo est animal. z sicut solet dici q̄ esse sic in re sicut propositio enūciat est causa q̄ illa sit vera. zc. Et sic ꝑm istum modū loquēdi potest concedi q̄ res esse futuras est causa vel potius cōcausa vna cum immēsa perfectione diuine scientie. q̄ deus scit p̄sci⁹ vel p̄scientia seu q̄ isti termini vere dicātur de eo. Et ad istum sensuz potest dici q̄ quia res future sunt. z dei sciētiam nihil potest latere. ideo p̄scit illas deus esse futuras. Et sic intellexit Origenes.

Sed Augustinus loquitur de noticia dei ſm q̄ eſt ſimplex apprehēſio rerum. In quo ſenſu non eſt verum q̄ quia ſunt ideo nouit Nam ſiue ſint ſiue nō. nō minus nouit quia res nō cauſant ſuā noticiam in deo ſicut in nobis. ideo ꝛc̄. Sed q̄ dicit ideo ſunt q̄ nouit intelligēduz eſt de noticia ſimul cum beneplacito ſeu cum diſpoſitione ſicut bñ exponit magiſter ¶ Dic tamen dico iſtam regulam ℞ nulla propoſitio cauſalis cuiꝰ cō ſequens ſignat tanq̄ ſignatū totale deū vel le vel intelligere eſt cōcedenda de virtute ſmonis ꝛ proprie. Ideo iſta cauſalis in ſenſu cauſali non eſt vera de virtute ſermonis. quia res ſunt future deus preſcit. ꝛc̄. ſed hoc magis poſtea declarabo ¶ Tūc ad formaz rationis dico q̄ de virtute ſermonis iſta diſiunctiua eſt falſa. quia nulla pars eſt vera. Sitamē prima pars intelligitur in ſecūdo modo. vera eſt ad bonū ſenſum. ꝛc̄. nec ex h̄ ſequitur q̄ res future ſint cauſe preſciētie dī ſicut nō ſequitur quia Petrus ſedet. ī hec propoſitio que prius fuit falſa Petrꝰ ſedet. nūc eſt vera. ergo Petrus ſedēs eſt cauſa illius veri. ſicut patet ex dictis. Iſta tamen locutio nō apparet mihi vera de virtute ſmonis. ꝛc̄. ¶ Ad cōfirmationem patet quid de añcedēte ſit dicēdum. ſed ratio tāgit aliā difficultatem. Unde ſanctꝰ Thomas ī ſcripto ſuo. diſ. xxxviij. Et Egidius eadē diſ. q. vltima cōcludūt cōſequēs hic illatum. Dicunt em̄ q̄ omne futurū comparatū ad cauſam p̄mam ꝛ dei p̄ſciētiam eſt neceſſariū ſeu neceſſario futurum. comparatū autē ad cauſas p̄mas ꝛ ſm ſuam naturā cōſideratū eſt contingēs ſeu ꝓtingēter futuz. Hec eſt inconueniens idem diuerſis reſpectibꝫ eſſe neceſſariū ꝛ cōtingēs. Et huiꝰ ſentētie videtur eſſe Boecius q̄nto de cōſolatōne. Hec inquit ſi ad diuinam noticiā referātur neceſſaria. ſi p ſe cōſiderētur neceſſitatis ſunt nexibꝫ abſoluta. Et hoc ibi diffuſe p̄ſequitur ¶ Hec autem tripliciter poteſt reſpōſio intelligi Uno modo vt abſolute ꝛ ſimpliciter cōcedaī aliquid idem eſſe neceſſariū ꝛ ꝓtingēs tamē ab vno. ſ. a cauſa p̄ma habet vt ſit neceſſarium ꝛ ab alio q̄ ſit cōtingēs. ſicut idem lac eſt album ab albedine ꝛ dulce a dulcedine. Alio modo pōt intelligi q̄ iſta ſic abſolute ſūpta a. eſt neceſſariū ꝛ cōtingēs nō cōcedatur. ſed tamē de a. cōcedatur q̄ eſt neceſſario futurū a p̄ma cauſa ꝓtingenter futurum a ſecūda. ſicut de eodē dicim⁹ q̄ eſt a deo ſcituz fore ꝛ nō eſt a cauſa prima ſcitū fore nō tñ abſolute ꝓcedim⁹ q̄ eſt ſcitū fore ꝛ nō ſcitū. q̄z h̄ implicat. ꝛc̄. Alio mō q̄ cōparatū ad cauſam p̄mā vel dei noticiā eſt neceſſario futuz. i. neceſſe eſt ſi aliq̄d eſt p̄ſcitū a deo ipm eē futurū ita q̄ ſit neceſſitas ꝰſequētie nō ꝰſequētis idē tñ ſm ſe. i. abſolute eſt ꝓtingēter futuz. licet iſtū nō p̄tendat de ſtute ſmonis p̄dicta ſolutio ꝛ ¶ Tūc pono aliquas ꝓpoſitiones ¶ Prima eſt q̄ predicta ſolutio in p̄mo ſenſu implicat cōtradictōem. quia ſi a. ꝓtingenter eſt futurum poteſt ergo nō fore. ꝛ ſic h̄ eſt poſſibilis a. nō erit ꝛ ſi a. eſt neceſſario futurum hec eſt neceſſaria a. eueniet. quare ꝛc̄. Nec valet ad hoc diuerſitas cauſaz. q̄ non minus eſt ipoſſibile q̄ a diuerſis cauſis duo ꝓtradictoria verificētur q̄ ab eadē ꝛ illō eſt clarum ¶ Secūda eſt q̄ p̄dicta rñſio ī ſcōo ſenſu eſt falſa. patet quia ex ea ſequit̄ q̄ omīa de neceſſitate eueniret. Cōſequētia patet. q̄z ſi aliq̄d neceſſario eueniat a p̄ma cauſa. ſeq̄t̄ q̄ neceſſario eueniet. poſito q̄ ſecūda cā poſſit ipm non facere. Itē oīa a ſolo deo fienda eſſent neceſſaria. ꝛc̄. ¶ Tertia ꝓpoſitio eſt. q̄ p̄dicta rñſio in tertio ſenſu intellecta ē vera. Et ad illū ſenſum loquit̄ Boeciꝰ vt patz ex proceſſu ſuo. vñ loquit̄ de neceſſario ꝛ neceſſitate ꝰñē ꝛ cōditionali ¶ Si aūt dicaī ſi deus ſciat ſortē peccaturū in a. ſor. peccabit. ꝰña ē neceſſaria. ꝛ añs eſt vez. g̃ ꝰñs. ꝛ añs non eſt in poteſtate ſortis. g̃ nec ꝰñs ¶ Dico q̄ ī poteſtate ſortis eſt facere q̄ añs nō ſit nec vnq̄ fuerit vez ſicut ſupra tāgebaī ¶ Quarta ꝓpoſitio et reſpōſiua formata ad ꝓfirmatōem eſt q̄ deꝰ naturaliter ꝛ nō libere eſt ſcia vel preſcientia futuroꝝ. tamē nullius veri de futuro cōtingenti eſt naturaliter ſiue neceſſario. imo cōtingēter iudicium ſiue ſcia iudicatiua Unū dico q̄ eſſentia diuīa nō naturaliter repūtat antichriſtum fore. ſed cōtingēter. ſicut cōtingēter vult ipm fore. Licet em̄ naturale ſit diuine eſſentie repūtare quodlibz verum. ſic naturale eſt ſibi q̄ ceſſat repreſentare iudicatiue illud quod prius repreſentauit iudicatiue ſi tale ceſſat eſſe verū. Sicut naturale eſt ſibi q̄ nihil eā lateat ꝛ p nihil erronice iudicat. Hec eſt ſimile de hac noticia et de ſpecie vel ſimilitudine creata ſeu creata noticia. cum nulla creatura poſſit oīno ſil'is eſſe do ī modo cognoſcēdi ſic̄ nec ī mō eſſendi. Et ſic pz ad iſtā rōz. Nec ō tertio articlo

9 ¶ Tūc ad rōes p̄ncipales questiōis. ¶ Ad p̄mā negat̄ añs. ⁊ ad ꝓbatiōez negat̄ assumptū. Et ad ꝓbatiōem patet ex p̄mo articulo qualiter intelligendū sit ꝯtingēs non esse determinatū ad esse pl⁹ q̄ ad nō esse. ⁊c̄. Et qualiter sit intelligēdum ꝓpōnem esse determinate verā aut falsam ¶ Ad ꝯfirmatōz dico q̄ in hac ꝑte auctoritas ph̄i est negāda q̄ falsa ⁊ quia sibijpsi alibi contradictoria. Uñ ip̄e dicit in libro de bona fortuna deuz videre futura ⁊c̄. ¶ Ad secūdam negat̄ antecedēs ⁊ ad ꝓbationē negat̄ assumptū. sic̄ patuit ī secūdo articulo. Et ad ꝓbatiōez negat̄ minor. nec rō valet q̄ licet sic esset in nobis nō tñ sic dicēdū est de deo. sicut nec ī deo dicimus cognitōz distingui ab ip̄o q̄uis sic sit in nobis. ⁊ ita de multis similib⁹ ¶ Ad ꝯfirmationē patz q̄ auctoritas Aristo. nō valet hic ¶ Ad tertiā negat̄ añs sicut patet ex isto tertio articulo. Et ad ꝓbatōez negat̄ ꝯña sic̄ patet ex dictis. Cōcedo tñ q̄ īmutabilit̄ eueniet licet nō necessario l̄ ineuitabilit̄. Et h̄ ē qd̄ quidā antiq̄ dixerūt q̄ illud qd̄ deus scit necessario eueniet. necessitate īmutabilitatis nō necessitate īeuitabilitatis. i. immutabilit̄ scit licet ꝯtingēter. ⁊c̄. ¶ Ex hac solutōe ptz. q̄ licet tā mutabilitas q̄ ꝯtingētia repugnat deo sic q̄ sicut de⁹ nō est mutabile esse sic nō est ꝯtingēs esse. tñ aliqualit̄ intrinsece repugnat deo mutabilitas qualit̄ nō sibi repugt̄ ꝯtingētia. Patet. q̄ sicut de⁹ īmutabilit̄ est. sic īmutabilit̄ scit. ⁊ vult q̄cq̄d scit. ⁊ quicq̄d vult. si tñ de⁹ aliq̄d ꝯtingēter scit ⁊ ꝯtingēter vult. quare. ⁊c̄. ¶ Ad ꝯfirmatōz dico q̄ Augustin⁹ intelligit illas ꝓpōes ī sensu cōposito ⁊ vult dicere q̄ hec est ipossibilis aliter sit q̄ deus p̄sciuit. ⁊ hec est necessaria. deus p̄scit a. ergo a. erit ita q̄ loquit̄ de necessitate ꝯñe ⁊ nō de necessitate ꝯsequētis. Et sic sepe loquitur Boecius ⁊ communiter antiqui doctores. Et hec de ista questione

¶ Questio duodecima

A

Circa quadragesimā distinctōz ⁊ sequentē in quib⁹ magister agit de p̄destiatione saluādoꝝ ⁊ reprobatōne damnādoꝝ. Quero vtꝝ cū eterna p̄destinatione ⁊ reprobatōe dei stet p̄destinatū posse dānari ⁊ reprobatū saluari ¶ Et arguit̄ primo q̄ nō. q̄ p̄destinatio vl̄ reprobatio dei ē ⁊ fuit ab eterno īeuitabilis ⁊ necessaria. igit̄ questio falsa. Cōsequētia tenet. q̄ sequit̄. p̄destinatio est īeuitabilis ⁊ eterna ⁊ necessaria. ḡ quicūq̄ p̄destinat̄ eternaliter ineuitabiliter ⁊ necessario p̄destinat̄. ḡ nō potest nō p̄destinari. ⁊ ꝑ ꝯñs nec dānari. ⁊c̄. Sz antecedēs patet. q̄ om̄e īmutabile est necessariū sz p̄destinatio dei est īmutabilis. ⁊ sic de reprobatione. Igit̄ ⁊c̄. ¶ Secūdo arguit̄ sic q̄ p̄destinatōis vel reprobatōis dei est in p̄destinato vel reprobato aliq̄ rōnabil̄ cā. igitur q̄stio falsa. Cōsequētia tenz. q̄ q̄stio supponit q̄ p̄destinatio vel reprobatio sit eterna. modo nulli⁹ eterni aliqd̄ tpale est vel esse p̄t causa ⁊c̄. Sz añs patz. q̄ si ī reprobato non essz aliq̄ sue reprobatōis rōnalis causa de⁹ ipsuz crudelit̄ ⁊ irrationabilit̄ dānaret siue iusticia. igit̄ ⁊c̄. ¶ Tertio arguit̄ sic. q̄ cū reuelatione dei facta alicui de sua p̄destinatōe vel reprobatōe nō stat ip̄m p̄destinatū posse dānari vl̄ reprobatū posse saluari. igit̄. q. falsa. Cōsequētia tenet. q̄ reuelatio dei nō magis excludit ꝯtingētiā reuelati q̄ p̄destinatio vl̄ reprobatio dei. sz añs pz. q̄ alit̄ reuelatō dei facta ītellectui creato nō essz infallibil̄ ⁊ certa. qd̄ est falsū. igit̄ ⁊c̄. ¶ In oppositū ē mgr̄ ī lr̄a. Et ad h̄ est cōis doctrina catholica In ista q̄stione iuxta materiā triū argumētoruz erūt tres articuli ¶ Prim⁹ vtꝝ p̄destinatō l̄ reprobatio dei sit l̄ fuerit ab et̄no īeuitabil̄ ⁊ necessaria ¶ Secūd⁹ vtꝝ p̄destinatōis vl̄ reprobatōis dei sit ī p̄destinato vel reprobato aliq̄ rōnabil̄ cā Terti⁹ vtꝝ reuelatio dei sit possibil̄ intellectui creato īfallibil̄ ⁊ certa ⁊c̄

B ¶ Quātū igit̄ ad p̄mū articulū p̄mo p̄mittēdū est q̄d nois p̄destinatōis et reꝓbatiōis. Uñ dico q̄ p̄destinatō ē diuinū ꝓpositū dādi vitā et̄nā. Reprobatio ꝟo ꝑ oppositū est diuinū propositū nō dandi vitā eternaz. Uel s̄m aliq̄s nō propositū dandi vitā eternam. Unde ille dicit̄ p̄destinat⁹ cui deus ꝓposuit dare vitam eternā. Et ille dicitur reprobatus cui deus ꝓposuit non dare vitam eternam. Uel s̄m aliquos cui non proposuit dare. ⁊c̄. Et hoc satis docet apostol⁹ Romanoꝝ. ix. Jacob dilexi Esau autem odio habui. vbi concludit. ergo cui⁹ vult miseret̄ ⁊ quē vult indurat. id est nō miseret̄. vt exponit Augustin⁹ libro p̄mo ad simplicianum. Uñ apostol⁹ ibi ꝑ diligere idē ītelligit q̄ velle misereri. i. misericordit̄ vitā eternā largiri. Nā de tali mīa ibi p̄ncipalit̄ loquit̄ aplus.

Ideo electos vocat vasa misericordie. ꝑ odire vero idē intelligit ꝙ velle nō misereri vel nō velle misereri. quare ꝛc. Sed etiaꝫ aliter potest describi p̄destinatio ꝛ reprobatō. ꝛ sic p̄destinatio est p̄paratio bñficioꝝ dei. s. gr̄e ī pñti. ꝛ glorie in futuro Et hec sn̄ia est Aug. libro de ꝑseuerātia circa mediū. ꝛc. Ita ꝙ p̄destinatio isto modo sumpta est propositu ꝫ dādi gloriam ꝛ alia bona saltem gratuita sicut charitas ꝛ merita vite eterne. vel etiam alia bona saltē habētia ordinem ad vitā eternam sicut sunt attritio. fides informis. operatio solum moraliter bona. ꝛc. Et sic preparatio quorūcūqꝫ bonoꝝ vna cum gloria vel saltē glorie ꝛ gratie ꝛ cuiuslibet boni meritorij vite eterne dicit̄ p̄destinatio. Reprobatō autē est propositū nō dandi vitam eternam. ꝛ nolēdi ꝓ aliquo bono vel merito dare vitam eternam. Uñ licet ꝓm Gregoriū ꝛ aliquos alios si reprobat⁹ perseueraret in bonis meritorijs ipe vitam eternā haberet. qđ licet ad aliquē bonum sensum possit concedi. tamē de virtute sermonis non est verum Certū est tamē ꝙ de multis deus nō vult ꝙ in bonis meritorijs perseuerēt. Aliter enim om̄es saluarētur ꝛ ideo quidq̄d sit de veritate talis cōditionalis si reprobatus perseueraret in charitate deus daret sibi vitaꝫ eternam. tamē deus nō vult ꝙ conditio illa impleatur. quia si vellet vtiqꝫ impleret̄. quare ꝛc. ¶ Ex predictis đscriptionibꝫ sequuntur aliqua ¶ Primo ex p̄ma sequit̄ ꝙ dare vl' habere vitam eternā siue magis proprie loquēdo vita eterna data vel habita est effectus p̄destinationis. sed nō dare vel nō habere vitam eternā in illo qui tenetur eaꝫ habere est effectus reprobatōis loquēdo de effectu large ꝛ ad modū loquēdi magistri. ¶ Secūdo sequit̄ contra magistrū Gregoriū. ꝙ ipse ex prima descriptōe nō debuit inferre ꝙ nō misereri sit effectus reprobatōis cum sit idē q̄d reprobatio. Nec debuit inferre ꝙ vocare et iustificare sint effectus predestinationis illo modo sumpte cū sint idem qđ predestinatio sed etiā q̄ꝫuis nō essent idem. tamē non possunt poni effectus predestinatiōis nisi secundo modo sumpte. sicut patet intuēti. ¶ Tertio sequitur ex secūda descriptione. Q̄ non solū vita eterna. sed ad minus omnia bona gratū faciētia sunt effectus p̄destinationis. imo ꝓm quosdā spes. fides. vocatio ad fidē christi. etiā bona opera Cornelij ante susceptionem baptismi ꝛc. ¶ Quarto sequitur ꝙ nō solum nō dare vel nō habere vitā eternā. sed etiā nō dare vel nō habere finalē ꝑseuerātiam seu pro nullo merito aut quocūqꝫ facto esse dignū vita eterna finaliter. ē effectus reprobatōis. sed culpa vel peccatū a doctoribꝫ cōiter nō ponit̄ effectus reprobatōis

C ¶ His p̄missis ponā tres cōclusiones ad hūc articulū rñsales ¶ Prima est ꝙ quelibet rōnalis creatura a deo fuit eternalit̄ p̄destinata vel reprobata. Probat̄. qꝛ cuilibet dabit deus vitā eternā. vel nō dabit. q̄re. ꝛc. Et hec ꝯclusio est determinatio Augustini. libro de p̄destinatōe ꝯtra pelagianos. ꝛc.

¶ Ex his sequitur p̄mo. ꝙ nō solum q̄libet est p̄destinat⁹ vel reprobatus ab eterno. accipiēdo p̄destinationē aut reprobationē primo modo. sed etiā secūdo modo. Et istđ patet p̄mo de p̄destinatis. ꝓ quo suppono tria ¶ Primū est ꝙ non stat fieri aliqđ bonū q̄n deus faciat illud. ¶ Secūdum ꝙ nullū est meritū nisi de⁹ acceptet illud ꝛ velit esse meritum. ¶ Tertium ꝙ nō stat deū velle aliq̄đ q̄n ab eterno illud voluit. ¶ Tūc arguit̄ sic nō stat aliquid esse nouiter bonū quin deus ab eterno illud voluerit. ꝛc. sed predestinatō est ꝓpositum dādi vitam eternā ꝛ cetera bona meritoria. ꝛc. igit̄ ꝛc. ¶ De reprobatis etiam patet. quia ipsi nō solum carebūt gloria eterna. sed etiā finali perseuerātia. nec moriētur in charitate vel gratia ꝛ deus ab eterno hoc ordinauit ¶ Secūdo sequitur: sed hoc magis declarabit̄ in secūdo articulo. Q̄ deus nullū p̄destinauit aut p̄destinat accipiendo p̄destinatiōꝫ secūdo mō ꝓpter aliqđ bonū aut aliquā causam p̄uisam in p̄destinato. patet. qꝛ nō stat aliquē nouiter aliqđ bonuꝫ habere q̄n deus p̄us voluerit ꝛ ab eterno ꝙ illud q̄ñqꝫ haberet. Capio igit̄ illud propt̄ q̄d tu dicis deū p̄destinare. accipiēdo p̄destinationē secūdo mō. Tūc arguo sic. tale bonuꝫ qđ tu assignas est partialis effect⁹ p̄destinationis. ergo deus nō ꝓpter illud predestinat. añs patet ꝑ q̄d nomīs. ꝛ ꝯña satis patet. Et cōsimiliter potest argui de reprobatiōe scđo modo dicta ¶ Secūda cōclusio est ꝙ quelibet rationalis creatura a deo predestinata potest damnari. ꝛ quelibet reprobata potest saluari. Patet. quia cuicūqꝫ deus dabit g̃tiam. ꝛ finaliter gloriā libere dabit. ꝛ ꝑ consequens posset nō dare. ergo talis potest non saluari ꝛ dānari ꝛ cōsimiliter reprobat⁹. ꝛc.

¶ Hic tamē est aduertēdum ꝙ licet p̄dicta cōclusio de virtute sermonis sit vera. tamē in sensu composito ītellecta esset falsa. Unde ista est impossibilis. p̄destinatus damnabit̄ vel reprobatus saluabit̄. q̄uis quelibet singularis de simplici subiecto demonstratiuo sit possibilis. Similiter ista copulatiua est impossibilis. Iste est vel fuit p̄destinatus. ⁊ iste damnabitur Et ista est determinatō magistri. dis. xl. ¶ Tertia cōclusio est Ex quelibet ratiōalis creatura a deo p̄destinata potest nō esse ⁊ nūq̄ fuisse p̄destinata. sed eternaliter reprobata Et similiter quelibet reprobata potest nūq̄ fuisse reprobata. sed eternaliter predestinata. ¶ Ista cōclusio sequit̄ ex secūda. quia quicūq̄ potest damnari potest nō esse reprobatus. ⁊ ecōuerso. ⁊c̄. D

¶ Ex hac cōclusione p̄mo sequit̄ ꝙ licz ista propositio de p̄terito sit vera iste fuit predestinatus. tamē nō est necessaria. imo hec est possibilis. iste q̄ fuit p̄destinatus nunq̄ fuit p̄destinatus. Et ita dici potest de reprobato. ⁊ totū patet ex dictis. ⁊c̄. ¶ Secundo sequitur respōsio ad istum articulū. ꝙ licet p̄destinatio dei sit necessaria. tamē deus ñ necessario vel ineuitabiliter sed cōtingēter est p̄destinatio. Et ita dici potest de reprobatione. ¶ Prima ꝑs patet. quia p̄destinatio dei est ipa dei essentia. que est necessaria. Unde isti termini p̄destinatio ⁊ reprobatio ꝑ eodē supponūt ⁊ idem omnino importāt in deo. licet nō in creatura. ⁊c̄. ¶ Secūda ꝑs patet. quia sicut deus ꝯtingēter aliquē p̄destinat. ita respectu cuiuslibet ꝯtingenter est p̄destinatio. ⁊ potest nūq̄ fuisse p̄destinatio. ¶ Et ꝑ hoc patet respōsio ad p̄mum articulū añ propositū. quia licet p̄destinatio dei sit īmutabilis ⁊ deus sit īmutabiliter p̄destinatō. ñ tamē īeuitabiliter. Uñ licet omne immutabile reale sit necessariū. tamē nō omne īmutabiliter tale. Naz loquēdo de mutabilitate complexi eo modo quo dicim⁹ aliqd̄ cōplexum mutari de veritate ī falsitatē. aliqd̄ cōplexum potest sic mutari ⁊ aliqd̄ non. Et sic dicēdum est ꝙ nō om̄e immutabile est necessarium. Nā aliquod est cōplexum qd̄ nō pōt esse p̄mo verꝫ ⁊ postea falsum. nec econuerso ⁊ tamē nō est necessariū sed ꝯtingēs. Et causa est. qꝛ quātumcūq̄ sit vel fuerit verꝫ compossibile est ꝙ nō sit verū ⁊ ꝙ nūq̄ fuerit verum. Uñ impossibile est ꝙ hec sit p̄mo vera iste saluabitur. ⁊ postea sit falsa. vel econuerso. Et ꝑ ꝯñs illo mō est immutabilis ⁊ īmutabiliter vera. Et tamē nō est ineuitabiliter vera vel necessaria ¶ Et ꝑ hec patet responsio ad titulū ꝓposite q̄stionis. s. qualit̄ stat cū vita eterna dei. ⁊c̄. ¶ Sz ꝯtra p̄dicta arguit̄ p̄mo sic. qꝛ qñcūq̄ aliqua opposita sic se hñt ꝙ impossibile ē vnū succedere alteri si vnuz inest īpossibile ē aliud inesse. sicut qꝛ habitus nō pōt succedere p̄uatōi si p̄uatio inest īpossibile est habitū inesse. sz esse p̄destinatum et damnari sunt h⁹ mōi. ergo impossibile est ꝙ damnari succedat ei qd̄ est esse predestinatū ⁊ ꝑ ꝯsequēs si aliq̄s est p̄destinatus impossibile ē ꝙ damnat̄. Et ꝯsimiliter potest argui de reprobato. ⁊c̄. ¶ Secūdo sic. p̄destinat⁹ siue ī libro vite scriptus. nō potest deleri. igitur nec pōt damnari. Cōsequētia satꝫ patet. ⁊ añs probat̄ ꝑ magistꝝ historiaꝝ super illo verbo Moysi Exo. xxxij. vbi dicit. obsecro dñe aut dimitte eis noxam. hanc aut dele me d̄ libro quē scripsisti. ⁊c̄. Uñ ibi ait magister ꝙ hoc ex magna cōsidētia in deum est ꝑ impossibile dictū. quasi diceret sicut ē impossibile vt me deleas. sic oro nō posse fieri quin dimittas. ⁊c̄. ¶ Tertio si p̄destinatus posset damnari ⁊c̄. sequit̄ ꝙ numerus electoꝝ posset minui. ⁊c̄. Cōsequētia patet ⁊ falsitas cōsequētis. qꝛ tūc nō esset deo certitudinaliter not⁹ numer⁹ electoꝝ ⁊c̄. ¶ Quarto ad hoc ē Aug⁹. de cor. ⁊ gl'ia p̄destinatoꝝ. Ita certus est numer⁹ vt nec addatur eis q̄cq̄. aut minuatur ex eis. Et p⁹ subdit ꝓbatōz ex Apoc̄. tene qd̄ habes ne alius accipiat coronā tuā Si alius inq̄t nō est acceptur⁹ nisi iste ꝑdiderit certus est ergo numer⁹ ¶ Igit̄ non pōt esse maior aut minor. ⁊c̄. E

¶ Ad ista respōdetur. ¶ Ad p̄mum dico ꝙ de talibus oppositis que respiciūt futura cōtingentia nō est verꝫ qd̄ assumitur. sicut est ī ꝓposito. Sz dicit Ockam. ꝙ in creaturꝫ nō pōt simile reperiri sicut ē de istis oppositis p̄destinari. damnari. reprobari. saluari. Hoc autē cum sua reuerētia nō est verꝫ. scz ꝙ ī creaturis nō possit simile huic inueniri. quando simile est in propositionibus de futuro contingēti. de istis oppositis verum. falsum ⁊c̄. ¶ Ad secūdum dico ꝙ istud verbum deleri potest accipi dupliciter. Uno mō ꝓprie. ⁊ sic deleri de libro vite p̄supponit fuisse scriptum. ⁊ deleri de libro idem est ꝙ nō eē scriptum ⁊ prius fuisse scriptum. et sic scriptus in libro vite non potest deleri. intelligēdo

de hijs qui sunt scripti fm eternā pscietiam. nam hoc argueret mutationē volūtatis diuine. vt patz. ꝛc. Alio modo potest sumi magis large. vt idē est deleri qō nō ee scriptum ꝛ hoc est possibile de potētia absoluta. Q̄ g̃ Moyses fuisset delet⁹ de libro in q̄ erat scriptus simpliciter impossibile fuit in ꝑmo sensu. ꝛ implicat⁹ tradictiōem sicut patet. sz nō in secūdo sensu. ꝛc. ¶ Ad tertiū rndet Ockā q licet in sensu composito impossibile est numerū predestinator augeri vel minui. quia p hoc signatur q numer⁹ electoꝛ ē ꝑmo maior ꝛ postea minor. vel ecōuerso. ꝛ hoc est impossibile. quia talis successio nō est hic possibilis. sed ī sensu diuiso potest concedi q numerus electoꝛ potest augeri vl minui. quia fm eū nihil p hoc plus denotaf nisi q preter istos qui nūc sunt p̄destinati potest aliquis saluari. vel de illis aliq̄s nō saluari. tamē ex hocipso q poneref ipm saluari ꝓcedendum esset q ille fuit ab eterno de numero p̄destinatoꝛ. ꝛ q ille nō fuit numer⁹ sed al⁹. ꝛ sic ō reprobatis. ꝛc. Tamē adhuc illa propositio in sensu diuiso potest rationabilit distingui iuxta duplicē acceptionē istoꝛ terminoꝛum augeri vel minui. quia vn⁹ sensus potest esse q numer⁹ electoꝛ potest esse maior vel mīor illo numero qui nūc est. vt si sit. x. potest esse xij. vel potest esse. viij. ꝛ sic illa est vera. alius sensus potest esse q nō solum potest esse maior vel minor. post q̄ fuit minor vel econuerso. ꝛ istum sensum ꝓprie videtur facere illud cōsequēs. nam augeri ꝛ minui importāt successionē quātitatum maiorū vel minorum. ꝛ sic illud est falsum nec sequit ex anteceden te. vt iam patet ex dictis. ꝛc. Est eñ simile ac si dicatur numer⁹ rerū futurarū non potest augeri quia nō possunt esse plures post q̄ fuerunt pauciores cū nulla possit incipere esse futura. ꝛc. sic in proposito nullus potest incipere esse predestinat⁹ vel reprobatus. q̄re. ꝛc. ¶ Ad quartū patet q Augustin⁹ non loquitur de possibili sed de ineſſe ꝛ similiter loquitur de augeri ꝛ minui proprie in secūdo sensu dato. sed in ꝑmo sensu nō loquit. Nec ex hoc sequitur quin ille numerus sit certus ꝛ deo determinatus. ꝛc. Et sic patet respōsio ad ꝑmum articulū questionis F

¶ Quantū ad secūdum articulū Utruz p̄destinatiōis ꝛ reprobationis dei sit in p̄destinato vel reprobato aliqua rationalis causa. Primo declarabo huj⁹ articuli sensum. Secūdo recitabo vnā rnsionē ad articulum Tertio tractabo vnā difficultatē ad ꝓpositū.

¶ Circa ꝑmū sciēdū est q nō est intētō huj⁹ articuli nec doctoꝛ hoc mō loquēdi cōmuniter vrentiū q̄rere Utrum in p̄destinato vl reprobato sit aliq̄d q̄ō sit causa illi⁹ rei que est p̄destinatio vel reprobatio que nō est nisi diuina essentia saltē actiue sumpta. de hoc eñ null⁹ dubitat. q̄ certū est q illi⁹ nulla ē causa. sed est sensus q̄stiōis. vtrum ꝓpter aliq̄d p̄destinatoꝛ vel reprobatoꝛ incōplexe vel complexe significatiuū de illos eternalit p̄destinauit vel reprobauit. ita q dici possit de aliquo q ꝓpter hoc vel ꝓpter illud aut q̄ ille factur⁹ erat h vel illud ipe est p̄destinat⁹. aut aliquo alio mō explificādi p̄positiones causales q̄ licet ꝓpositiones causales frequent denotēt causalitatē vni⁹ rei ad aliā. nō tn sp. sicut in alia q̄stione dictū fuit. igit fm hūc sensum diuersi diuersimode voluerūt assignare causaz q̄re isti vel illi sunt p̄destinati vel reprobati.

Quidā eñ assignarūt cām positiuā dicētes q ꝓpter bona opa vl vsum bonū liberi arbitrij quē de⁹ pscijt aliq̄s habituros: p̄destinauit eos ꝛ ꝓpter malū vsum futuꝝ ī alijs reprobauit illos. Et adhuc inter istos ponentes cām positiuā est differētia. q̄ q̄dā dixerūt p pter bonū vsum liberi arbitrij. q̄ ad actū credēdi. alij q̄ ad illū ꝛ alios act⁹ liberi arbitrij. Jtez aliq̄ dixerūt q bon⁹ vsus li. ar. dupliciter ꝑsiderari pt. Uno mō put pcedit ptialit a gra ꝛ est bon⁹ bonitate gratuita vl meritoria ꝛ isto modo cōsiderat⁹ nō est fm istos causa predestinatiōis sed effect⁹ Alio modo potest cōsiderari vt procedit a libero arbitrio. ꝛ vt est bon⁹ bonitate morali. ꝛ sic vt dicunt est causa p̄destinationis nō de cōdigno sz ō cōgruo. Alij autē dicūt q predestinatōis nulla est in p̄destinatis causa positiua sed priuatiua tantū. scz absentia finalis gratie p culpam originalē vel actualē respectu gratie dī sed fm istos reprobatōis est aliqua causa positiua in reprobis. scz obex gratie. Unde dicunt q in ꝑmo instāti quo intuitu diuino offertur aliq̄s homo. de⁹ vult illi gratiā ꝛ salutem ꝛ oēs creat ad illū finem nisi tamē obicem gratie reperiat. p quem homo reddatur indign⁹ Et in tali oblatione aliqui videntur cum obice gratie ꝛ indignitate actuali vl habituali ideo reprobant. Aliq̄ aūt offerunt ꝛ si nō cum dignitate positiua tamen sine indignitate ꝛ obice ꝛ ideo predestinantur ꝛc.

His ꝓmissis ꝓtra ꝑdictas opiniones ponit magist⁹ Gregor⁹ ꝛ probat diffuse aliquas ꝓpositões. Prima est ꝙ null⁹ est ꝑdestinat⁹ ꝓpter bonū vsum liberi arbitrij quē deus ꝓsciuit illum habituꝝ Secunda nullus est ꝑdestinat⁹ quia ꝓscitus fore finaliter sine obice habituali gr̄e. Tertia est ꝙ quēcūqꝫ deus ꝑdestinauit gratis ꝓcise ꝛ pure misericorditer ꝑdestinauit Quarta est ꝙ nullus ē reprobat⁹ ꝓpter malū vsum liberi arbitrij quē deus ꝓsciuit illū habituꝝ Quinta est ꝙ nullus ē reprobat⁹ quia ꝓscitus fore finaliter cū obice diuine gratie.

Sexta potest addi ꝙ quēcunqꝫ deus reprobauit. sine quacūqꝫ causa in ipo reprobato. eū reprobauit Prima igit̄ propositio probatur. quia aliq̄ predestinātur qui nunqꝫ habebunt vsum liberi arbitrij. sed qua ratiōe isti nō ꝑdestinātur ꝓpter vsum bonū liberi arbitrij. pari rōe nec aliqui alij. Igit̄ ꝛc. Consequētia patet. Prima ps añ cedētis patet de paruulis baptizatis moriētib⁹ añ vsum liberi arbitrij. Secūda patet vel detur ratō diuersitatis Ad hoc dicūt aliqui ꝙ nō ꝓpter vsum quē habuerūt. ꝛc. sed ꝓpter vsum quez habituri erāt si vixissent ꝛ ad etatē pfectam puenissent. Sed hoc nō valet qz nullus ꝓmiatur a deo ꝓpter merita que nec ei⁹ nec alterius sunt fuerūt aut erūt. igit̄ nec ꝑdestinatur ꝛc. Añs patet p apostolū. Omnes inquit astabim⁹ añ tribunal xp̄i vt recipiat vnusq̄sqꝫ ꝓm ea que i corpe gessit. nō dicit gessisset l̄ habitur⁹ fuisset si vixisset. ꝛc. Itē ex ista rñsione sequit̄ ꝙ paruul⁹ tantū gradū glorie reciperet quātum si vixisset vsqꝫ ad vsum. ꝛc.

Secūdo patet p Augustinuꝫ libro ꝓmo ad Simplicianū. Nemo ꝓpterea bñ operat vt accipiat gr̄am. sed qz accipit Tertio pz p apostolū. ḋa ñ ē ex operib⁹ sed ex vocāte vt dictū est. Jacob dilexi. Esau autē odio habui. quoꝫ vsus liberi arbitrij i vno fuit bonus. ꝛ i alio nō. ꝛc. Secūda propositio probatur. ḋa carētia obicis originalis vl̄ actualis est effectus diuine ꝑdestinatōis. ꝛc. igitur nō ḋa aliquis ꝓuidetur ꝛc. Cōsequētia videtur nota. añs patet Eph̄. j. Elegit nos ante mūdi ꝓstitutōem vt essem⁹ sancti ꝛ immaculati. Cōfirmatur. ḋa iustificatio est ꝑdestinationis effect⁹. ꝛ tamen exigit vel includit remissionē peccatoꝝ. igit̄ ꝛc. Secūdo patet ḋa paruuli morientes post baptismum sunt sine obice quia sunt baptizati. ꝛ iō baptizati quia sunt ꝑdestinati. vt patet p apostolū ad Thytū. iij. Nō ex opibus iusticie. ꝛc. sed p lauacrum regeneratōis. id est. baptismum. ꝛc.

Ad hoc quidā dicūt ꝙ paruul⁹ nō habet a ꝑdestinatōe ꝙ baptizat̄. sed hoc potius est �fm cursum nature. Nā si puer ex complexione naturali mori debeat statim nat⁹ nō pueniret ad baptismū. nec hoc est ex aliqua reprobatione. sed de⁹ nō vult ꝓpter ip̄m facere nouum miraculū. Hoc aūt nō valet. ḋa cōtra dicit auctoritati allegate in qua dr̄ �fm suaz misericordiā ꝛc. ergo nō tantū ex cursu nature. Tertio patet ꝓpositum p Augustinum in libro de ꝑdestinatōe sanctoꝝ vltra medium. dicētis ꝙ gratia dei maxime apparet i puulis quoꝝ alij baptizati alij nō vite huius terminū finiūt satis ꝓbant mificordiā ꝛ iudiciuꝫ. Ad idē est expressa auctoritas Augustini i libro de bono pseuerātie.

Tertia ꝓpō probat̄ ex ꝑdictis. ḋa ꝓpter nulla bona in aliquo ꝓuisa ḋs predestinatur. ſz potius ad ei⁹ ꝑdestinationē talia ꝓsequunt̄. Igit̄ ꝛc. Ad hoc possent induci plures auctoritates. ꝛc. Quarta ꝓpositio probat̄. qz ꝑdestinatus nō propter sua bona opa ꝑdestinatur. igit̄ nec reprobat⁹ ꝓpter mala opa reprobatur. Añs patet ex dictis. ꝛ pña tenet p apostolū ḋ indifferēter loquēs de Jacob et Esau. dicit antecqꝫ nati essent aut boni aliq̄d aut mali egissent. ꝛc. Itē Roꝫ. ix. Nō est volentis necqꝫ currētis sed dei miserentꝫ. Et sequit̄. ergo cui⁹ vult miseretur. ꝛ quē vult indurat. i. nō miseretur. vt exponit Augustin⁹ put supra dictū. ꝛc. Itē ad hoc possunt induci multe auctoritates Augustini. sed ꝑdicta satis sufficiūt. ꝛc. Quinta ꝓpō probat̄. ḋa queritur vñ ḋs habeat ꝙ in fine vite careat obice gratie siue peccato. Vel em̄ oportz dicere ꝙ a libero arbitrio ꝛ ꝓpria ꝑtute. ḋ est error Pelagij. vel a deo gratis eū cōuertente ad se p gr̄iam ꝛ remittente peccata. Cū igit̄ oēs eque faciliter ꝓuerteret sicut vnuꝫ �fm Augustinū. ideo nō oportet aliter rñdere nisi ḋa sibi nō placz iuxta verbū apl̄i. cui⁹ vult miseretur. ꝛc. ꝛ p ꝑs nō ꝓpter obicem. ꝛc.

Et ꝑdictas propositões ꝛ eaꝝ probatōes valde diffuse deducit Gregor⁹. ꝛ ad eas inducit multas auctoritates. sed tot⁹ effectus cōsistit in predictis. iō sufficiāt. ꝛc. Sexta propositio. licet eam nō ponat tamē sequitur ex alijs ꝛ ex eius dictis sicut patet. ꝛc. Sed contra ꝑdicta instat. Primo qz ꝑdestinatio

includit electionem. iuxta illud. Elegit nos ante mūdi cōstitutōem. sed electio nō est inter equales omīno. ergo inter electos ⁊ non electos reperitur diuersitas propter quam isti eligūtur ⁊ illi nō ¶ Secūdo sic agēs vniuersale agit ī om̄e quod nō habet impedim̄tum. patet de sole. ⁊c̄. sed deus est agēs vniuersale. vñ illud. solem suū facit oriri sup̄ bonos ⁊ malos. ⁊ p̄ ꝯsequēs oībus dat gratiā. ⁊ nisi in illo sit impedimētum. ergo ꝙ aliq̄s careat salute ⁊ sit reprobatus est causa. positio impedimēti ab eterno preuisa ⁊ per oppositum est de p̄destinato ¶ Tertio sic quia sicut arguitur añ oppositū aliter deus crudeliter ⁊ irrationabiliter dānaret si sine causa pro libito sue volūtatis homīes reprobaret Cōfirmat̄. quia licet ī carētibus sensu ⁊ experientia mali possit artifex sine iniusticia ⁊ crudelitate disponere opa sua pro libito in honorē ⁊ ꝯtumeliam sicut apostol⁹ ponit exemplū de figulo. ⁊c̄. tamē secus videtur ī habētibus experiētiā boni ⁊ mali. ⁊c̄. ¶ Quarto ad propositū ē auctoritas Augustini. lxxxiij. q. q. lxviij dic̄. prorsus cui⁹ vult miseretur ⁊ quē vult indurat. Sed volūtas dei iniusta esse nō potest. venit em̄ de occultissimis meritis. ⁊c̄. Et cōcludit. precedit ergo ī peccatoribꝫ aliq̄d quo q̄uis nōdum sint iustificati digni efficiātur iustificatōe. ⁊ idem precedit in alijs peccatoribꝫ quo digni sunt obduratōe. Cōfirmat̄ per magistꝝ dis. xl. si meritum querim⁹ obduratiōis ⁊ misericordie obduratōis inuenim⁹. mīe nō inuenimus ⁊c̄

J ¶ Ad ista rñdetur ad p̄mum dicendum ꝙ de electōe possumus loq̄ dupliciter Uno modo specialiter ꝓut scz sequit̄ deliberatiōem ⁊ sentētiam cōsilij sicut diffinit̄ tertio ethicoꝝ. ꝙ electio est desideriū cōsiliabile. Et talis nō cadit inter penit⁹ equalia ante cōsilium scita esse equalia. ⁊ sic predestinatio nō includit talē electōem. nec talis cōpetit deo. vt dicit Damas. in libro scd̄o. capl̄o. xxxiij. ⁊c̄. Alio modo possumus loqui de electione large ꝓut libera preacceptio vni⁹ ad alterū dicit̄ electio. Et hec est duplex. q̄dam preueniēs bonitatē electi. quedam vero cōsequēs. Primo modo p̄destinatio est electio. nō autē secūdo modo. Et illa potest esse īter omīno equales sicut patet de figulo ī exemplo apostoli. ⁊c̄. ¶ Ad secūdum dicēdum ꝙ maior nō est vniuersaliter vera sed habet instātiam de agēte libero. vñ artifex nō agit in quamlibet partē obiecte sibi materie de⁹ autem est agēs liberrimum. Igit̄ licet deus sit agēs vniuersale ī om̄es. sic ꝙ dat omnibus aliqua dona gratie. s. esse. viuere. cognoscere. ⁊c̄. tamē aliqua dona gratie specialis dat vni que nō alteri ⁊c̄. sicut fidem. gratiā gratum facientē. ⁊ talia que sunt effectus predestinatōis secūdo modo dicte. ⁊c̄. ¶ Ad tertium dicēdum ꝑm magistrū Gregoriū. ꝙ affligere siue punire nō est reprobare. nec deus reprobat aliquē vt puniat nec punit quia reprobat. sed quia ille quē punit peccauit siue peccato reus fuit. cui⁹ peccati nō fuit causa diuina reprobatio. Et sic ꝑm eū ꝙ iste damnatur aliqua causa est scz quia peccauit. ido nō irrationabiliter nec iniuste aut crudelit̄ damnat̄. ⁊c̄. Sed de isto modo loquēdi per tales causales postea dicet̄. Sed tamen hic dicēdum est ad ꝯfirmatōem ꝙ illi qui faciūt talia argumēta ⁊ reputāt in eis magnā difficultatē nō attendūt cū debita veneratiōe v̄ba sacre scripture. Nam ꝑm scripturā etiam si de⁹ aliquā creaturā eternaliter puniret vl̄ affligeret sine ei⁹ peccato. vel pure ānihilarꝫ nullam iniusticiā vel crudelitatē ei faceret. Uñ est illud Sapie. xij. Quis tibi imputabit si perierint om̄es natiōes quas tu fecisti. Et paulo post. cū sis iust⁹: iuste omīa disponis. ⁊c̄. Uñ signum est magne ruditatis ⁊ ineruditōis in scripturis facere magnaꝫ difficultatē in hoc sicut cōmuniter faciūt rudes iuriste q̄ imaginātur deū esse obligatū legibus creatis quasi aliq̄d p̄ prius sit iustum q̄ deus velit illud. cū tamē oīno sit econuerso. ideo tales errāt. ⁊c̄. ¶ Ad quartū respondet magister ꝙ credēdū est Augustinū illa v̄ba retractasse in libro retracta. Sed Gregorius oñdit ꝙ salua ei⁹ reuerētia illud nō est veꝝ. ¶ Uñ ad declaratiōem verboꝝ Augustini sciēdū. ꝙ sicut cōmuniter dicūt doctores. obduratio potest capi dupliciter. Uno modo ꝓ ip̄a reprobatōe. Alio modo ꝓ obstinatōe mētis ī peccato. ⁊ sic nō est reprobatio sed poti⁹ sequela eius. q̄a ille cui de⁹ nō vult misereri ⁊ gratiā cōferre a peccato nō ꝯsurgit. Similiter cōstat ꝙ iustificatio nō est p̄destinatio sed predestinatōis effect⁹. Augustinus autē ibidē accipit obduratiōem secūdo modo. sicut patet p̄ exemplū Pharaonis quod ibidē introducit ⁊ sic nō loquit̄ de reprobatiōe vel predestinatōe. quare illa autoritas nō est cōtra ꝓpositum. Sed vtꝝ veꝝ sit

quod dicit Augustin⁹. q⁹ in peccatoribus p̄cedit aliquid quo digni sint iustificatōe. ꝛc.

¶ Dicendū hoc dupliciter posse intelligi. Uno modo q⁹ illud tale peccatores habeāt a se ꝛ sic est illud falsum. Alio modo q⁹ illō habeāt ex p̄ueniente misericordia dei. ꝛ sic ē illud verū ꝛ est de intētione Augustini vt p̄z ibidem. Sed in p̄mo retract. vbi ista verba recitat illa nō retractat sed solū dat intellectum huⁱ⁹ q̄ addidit deus nō misereꝛtur nisi volūtas p̄cesserit. d. hoc eē dictū de misericordia que sequit̄ p̄niam. q⁹ scz p̄cedit talis volūtas penitēdi nō aūt q̄libet mīficordia dei. Nam vt dicit est quedaꝫ misericordia dei p̄uenies ipsam volūtatem sine q̄ nō preparat̄ volūtas. Et sic est Augustini intētio q⁹ in quibusdā peccatoribꝫ imo ꝛ in pluribus p̄cedit aliquid quo digni sunt iustificatione. id est. deus cōmuniter nō dat istuꝫ effectum misericordie. s. iustificatiōem nisi p̄cedat volūtas penitēdi ita q⁹ deus misericorditer disposuit q⁹ cuilibet habēti sufficiētem attritiōem p̄ p̄niam dabit gratiā iustificationis. Ideo dicūt aliqui doctores q⁹ sufficiēs attritio semp̄ fit ꝯtritio. ꝛc. ¶ Ad confirmationem dicēdum q⁹ magister nō accipit ibi obduratiōem p̄mo modo. scz p̄ eterna reprobatione. sed p̄ tempali obstinatiōe cordis cuiⁱ⁹ meritū est frequēter p̄cedens peccatū. sicut patet in Pharaone. Quia sicut dicit Augustinus vbi supra p̄pter crudelitatē quā exercuit in eis quib⁹ misericordia ꝛ humanitas debebatur meruit penā vt indurarēt ei cor ꝛc. Et hec est intētio verboꝝ Augustini allegatorum supra ibidē nec est ꝯtra dicta sicut patet ꝛc ℟ ¶ His p̄missis adhuc circa istam materiā vltra illa que determinat magister Gregor⁹. tractāda est vna satis vtilis difficultas quā nec ipe nec aliquis aliⁱ⁹ quē viderim adhuc enacuauit. Et est Utrū deū aliquē p̄destinare vel reprobare sit ꝯsequens alicuiⁱ⁹ p̄positiōis causalis vere. Et circa h̄ p̄mo recitabo vnam positōem. Secundo declarabo vnū modum dicēdi probabilem

¶ Sciendū est igit̄ q⁹ positio Ockam circa hāc materiā ꝯsistit in tribꝫ ¶ Primo em̄ distinguit q⁹ hoc nomē causa a quo denominatur p̄posito causalis dupliciter accipit̄ Uno modo p̄ aliqua re habēte aliā rem tāq̄ effectum. Et isto modo potest dici causa illud q̄ posito aliud ponitur ꝛ nō ponitur sine illo. Alio modo accipitur causa nō pro re aliqua respectu alteriⁱ⁹ rei. sed vt denotat quandam priorit̄ vnius p̄positionis ad aliā. sicut si dicamus. q⁹ causa quare ignis nō calefacit est quia nō habet passum cōbustibile sibi approximatū. Et sic dicit̄ frequēter aīcedens esse causa ꝯsequētis. ꝛ tamē nō est p̄pria causa in aliquo quattuoꝝ modoꝝ causandi positoꝝ ab Aristotele. Et sic quādo ab vna p̄positione ad aliā est bona cōsequētia naturalis ꝛ nō ecōuerso. tūc potest aliquo modo dici. q⁹ aīcedens est causa ꝯsequētis. ꝛ nō ecōuerso. Uerūtamē dicit q⁹ hoc vel raro vel nūq̄ ꝯtingit nisi quia ī re aliquid est causa alteriⁱ⁹ vel fuit aut erit aut potest esse ¶ Secūdo dicit q⁹ reprobatiōis est aliqua causa seu ratio accipiēdo saltē causam secūdo modo Nam ista causalis est vera. quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. Et ad hoc sufficit sibi ista ratio. quia dānatio nō videtur bona nisi quia iusta. Hā fm Augustinū sup Genes. deus nō est p̄us vltor q̄ aliquis sit peccator Uideret̄ em̄ esse crudelitatis punire aliquē nō p̄ecristētē in eo culpa. ergo a simili deus nō vult p̄⁹ punire q̄ videat aliquē peccatorem esse. ergo p̄mus actus volūtatis diuine nō est velle damnare iudā. put iudas offert̄ in naturalibus puris. quia sic vellet dānare sine culpa. sed est velle damnare iudam p̄ ut offertur volūtati diuine sub ratōe peccatorum. Ergo cū reprobare sit velle damnare. reprobatio habet ex p̄te obiecti rōnem siue causam. s. culpā finalem p̄uisam. ideo cōcedit tales causales. quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. quia iste fuit peccaturus ideo reprobat̄ est. ꝛc. ¶ Tertio dicit. tamen sine assertiōe. Q⁹ alicuiⁱ⁹ predestinatōnis est aliqua causa seu ratio ꝛ alicuiⁱ⁹ nō. accipiendo causam secūdo modo. Et huiusmōi causa seu ratō est. quia aliqui p̄pter merita saluabuntur q⁹ si volūtarie nō mererent̄ nō saluarentur. Aliqui aūt solū ex gratia spēali sunt ordinati ad vitā eternam. ita q⁹ sibīpsis nō sunt derelicti sed p̄ueniūtur ne possint ponere obicem ne perdāt vitā eternā. Sicut fuit de beata virgine ꝛ quibusdā alīs qui preueniebātur speciali gratia dei ne p̄derēt vitam eternā ꝛc. In p̄mis ergo videtur esse aliqua causa p̄destinationis. q⁹ sicut damnati reprobantur quia p̄uidētur peccaturi finalit̄. cuꝫ deus nō sit p̄us vltor q̄ aliquis sit peccator ita est de quibusdā predestinatis q⁹ p̄destinātur. quia p̄ruidentur finaliter in charitate

perseueraturi. z deus nō cōferret eis vitam eternam nisi pus mererētur eā. In secūdis vero nō videtur esse ratio. quare predestinātur nisi quia deus vult ita. Haz q̄cquid dat eis. dat vt cōsequātur vitā eternam. nec permitteret eis aliquid ineſſe quod posset eos impedire a vita eterna. Causa aūt quare istos predestinat sine ratōe z alios propter rōem nō est nisi eius volūtas sicut causa quare beatus Paul⁹ fuit cōuersus sine meritis p̄uīs z alīj nō: fuit sola diuina volūtas. ¶ Si autem cōtra p̄dicta dicatur q̄ eodē modo debent omēs p̄destinati predestinari sicut omnes reprobi eodē modo reprobātur. ergo nō debet esse aliqua ratio quare aliqui predestinātur z nulla quare alīj reprobātur ¶ Item si deus sine ratiōe predestinaret istum z propter ratiōem p̄destinaret illum. deus essz acceptor psonaz ¶ Item nō videtur verus q̄ ratio quare predestinat istū est propter merita sua. quia si iste nūq̄z habuisset merita z fuisset sine peccato originali z actuali fuissz saluatus. igitur nō ꝓpter sua merita. zc. ¶ Item beata virgo fuit saluata propter merita sua igitur predestinatōis eius fuit aliqua causa sicut z aliorum ¶ Ad hec rñdet. ¶ Ad primum q̄ nō omēs predestinātur eodē modo sic scz q̄ omnīū sit ratio predestinatōis l' nullorum sicut nō omēs eodē modo receperūt gratiam. aliqui eīm fuerūt sanctificati añ natiuitatem suā z alīj nō. Et quare isti z nō illi nulla est ratio nisi volūtas dei. zc ¶ Ad secūdum respōdet q̄ nō est acceptio personaz nisi quādo duo sunt equales z aliquid debetur vtriq̄z z vni cōfertur z alteri nō. sed in proposito deus nulli est aliquo modo debitor. ideo nō est personaz acceptor ¶ Ad tertiuz respōdet q̄ q̄uis iste fuisset saluatus si fuissz mortuus statim post baptismuz sine merito vel demerito. tamē cū hoc stat q̄ fuit predestinatus ꝓpter merita. sed ratio bene probat q̄ bene potuit esse p̄destinatus z non propt merita z hoc nō est ꝓra dicta ¶ Ad quartum respondet q̄ beata virgo fuit saluata et magis beata ꝓpter merita sua. deus tamē ordinauit q̄ sic saluaretur ita q̄ ꝓordinauit eā ad vitam eternā nō propter talia media per que deueniebat ad eā. Sic igitur finaliter cōcedit q̄ licet predestinatōis vel reprobationis nō sit in obiecto aliqua causa primo modo dicta quia nullū tale est causa alicui⁹ eterni. tamen ista ꝓpositio de⁹ predestinat. vl' ista deus reprobat que fuisset ab eterno vera bene habet causam secūdo modo. eo modo q̄ dicit añs esse causam cōsequētis. z illud añcedens est ita eternū sicut cōsequens quia illud añcedēs iste peccabit finaliter. fuissz ab eterno verum. sicut illud ꝯsequens deus reprobat istum. Et sic iste respōdet affirmatiue ad difficultatē propositā zc. ¶ Sed licet ista positio sit subtiliter z breuiter explicata tamē nō videtur mihi q̄ euacuat totā difficultatē sicut post patebit. Et etiam siue vera siue falsa sit. tamē cōtra aliqua ibi dicta sunt illa que supra dicta sunt. Uñ quidquid sit de p̄mo dicto de quo postea tāgam. tamē Gregori⁹ negaret scām dictū Et q̄uis cōcederet istam causalē quia iste peccabit finaliter ideo damnabit. sicut cōcedit Ockam. tamē negaret illā quia iste peccabit finaliter ideo reprobatur quā ali⁹ concedit. Unde p̄m Gregoriū duo sunt hic distincte cōsideranda. Unū est q̄ deus nō proposuit misereri huic. z in hoc proprie cōsistit ratio reprobatōis Et cur sic proposuit non est aliqua causa ꝓter suum bñplacitum. sed simpliciter cōsiderādum est cū apostolo cui⁹ vult miseretur z quē vult indurat. id est. nō miseretur. Aliud est quod est hic cōsiderandum scz q̄ tali cui⁹ proposuit deus nō misereri p̄parauit etiā pro peccatis penam debitā. Et ideo q̄uis nō propter culpā nolit deus misereri. id est. nō dare vitam eternā. tamē pro pter culpā vult dare penam. Et sic cōcedit istam causalē. quia iste peccabit deus vult ei dare penā. z nō istā. quia iste peccabit de⁹ eum reprobat vel vult nō dare gl'iam. zc. ¶ Item Gregori⁹ negaret tertiū dictum z diceret generaliter. q̄ nullus p̄destinatur propt merita. Et negaret istā causalē. quia iste est habitur⁹ merita ideo est predestinatus. imo cōcederet ecōtra. quia iste est p̄destinatus iō est habiturus merita. Similiter cōcedit. q̄ nō quia deus proposuit z voluit alicui dare merita vel bonū vsum liberi arbitrīj. ideo proposuit ei dare vitā eternam. sed ecōtra qz proposuit dare vitā eternam ideo voluit conseqūeter dare. zc. ¶ Et hec diffuse nititur probare p auctoritates in vna ratione per quaz probat p̄mam ꝓpositiōem supra positam Et sic iste respōdet negatiue ad difficultatē proppositam. sed tamē nō euacuatur causa. vt patebit. zc. ¶ His ergo p̄missis volo hic sine assertiōe

declarare vnum modū dicēdi apparētez mihi probabilē Unde circa hoc ꝛ ad maiorem declaratiōem omniū dictoꝝ Primo notandum ꝙ sicut supra dictū est ō sciētia. ita proportionabiliter dici potest de volitione. s. ꝙ volitio restringendo eam ad volitiōem dei. potest sumi vno modo large seu cōmuniter nō quidē attendēdo istā cōmunitatē ſm multitudinē per se inferioꝝ vel singulariū quasi sint plures dei volitiōes. quoniā volitio dei simplex est ꝛ vnica. sed attēdendo ſm multitudinē volitiuoꝝ respectu quoꝝ dicit volitio. Et sic generaliter sumendo respectu cuiuslibet a deo voliti posset vocari volitio efficax seu beneplacitū. ꝛc. Alio modo potest sumi minus generaliter solū respectu futuroꝝ. ꝛ sic possz vocari ꝑuolitio. Alio modo respectu ꝑsentis aut futuri. ꝛ sic forte sumēdo non sunt nomina imposita que sint in vsu. Alio modo potest sumi specialit respectu eoꝝ que dicūtur dona gratuita sicut sūt fides. spes. charitas. Alio modo specialius respectu eoꝝ que dicūtur gratuita non que cūqz sed iustificātia sicut charitas vel gratia vel gloria. ꝛ respectu taliū posset vocari volitio gratuita vel beneplacitū gratū faciens Alio modo specialissime respectu bonoruz glorie. ꝛ talis posset vocari volitio eterna siue dilectio eterna: gratificatiua. nō quia volitio alio modo sumpta sit tempalis. sed ab effectu istiꝰ volitionis. ꝙ deus vult tale bonum sez glorie in eternū manere. Et talꝫ volitio cōmuniter vocatur ꝑdestinatio. posset aūt circa hoc esse dubiū Utz predestinatio includat solū deū velle alicui bonuz glorie. vel tam bonū glorie in futuro q̄z bonū gratie in ꝑsenti. Et vtrū tantū ista bona vl̄ siml aliqua alia. ꝛc. Et licet Ockam dicat ꝙ predestinatio ꝓprie nō est respectu alicuiꝰ nisi respectu vite eterne. ita ꝙ vita eterna ꝛ nō omne ordinās ad eam est effectꝰ approbationis tamē sicut aliqualiter in ꝓmo articulo visū fuit aliquādo ꝑdestinatio sumit large. et sic tam gratia finalis q̄z merita sunt effectus ꝑdestinatōis. ꝛ nō aliquod aliud donū in pñti vita collatuz. Et ſm hoc diuerse pñt dari descriptiones ꝑdestinationis. vt supra dixi.

¶ Secūdo notādum ꝙ isti termini predestinatio ꝛ reprobatio possunt capi duplicit. Uno modo actiue. ꝛ sic supponūt pro diuīo velle eo modo quo dictū est Alio modo passiue. ꝛ sic supponūt pro effectu volūtatis diuine. ita ꝙ effectus ꝑdestinationis vel reprobationis ꝓmo modo dicte potest vocari ꝑdestinatio vel reprobatio alio modo. Unō existis inferri possunt aliqua correlaria.

¶ Primū est ꝙ capiēdo ꝑdestinatiōem ꝛ reprobatiōem actiue satis clarū est ꝙ ipsiꝰ nulla est causa. quia talis actꝰ diuine volūtatis nulla est vl̄ esse potest causa sicut patet Secūdum est ꝙ capiēdo ꝑdestinatiōem ꝛ reprobationem passiue sez ꝑ tali effectu potest cōcedi probabiliter ꝙ ipsiꝰ est aliqua causa sumendo causam improꝑe ꝛ large. put meritū solet dici causa ꝑmij vl̄ pene. quia de lege ordinata licet nō ex natura rei. tali merito posito. sequitur tale premiū vel pena. Uñ sic loquēdo cuiuslibet reprobatōis passiue est aliqua causa sez culpa. ꝛ alicuiꝰ predestinatōis est aliqua causa sicut meritū vel gratia. ꝛ alicuius ꝑdestinatiōis nulla est causa in predestinato sicut in illo qui non habet meritum. Nec est incōueniēs ꝙ vnus effectꝰ predestinationis sit causa vel ratio alterius. ꝛ ꝑ consequēs vna ꝑdestinatio alterius ꝛc. ¶ Tertium est ꝙ capiēdo ꝑdestinationem vel reprobationē actiue ꝛ large. put predestinatio ē respectu gratie vel glorie. satis claꝝ est ꝙ non. quia deꝰ ꝑdestinauit ideo vult dare gratiaz finalē nec ecōtra. Patet. quia hoc esset idem sicut dicere ꝙ deus vult dare gratiā finalez ꝛ gloriā vult dare gratiā finalē vel econtra quoꝝ vtrūqz est falsum sicut satis patet. ꝛc.

¶ Quartū est ꝙ capiēdo ꝑdestinatōem ꝛ reprobationē actiue ꝛ stricte. put ꝑdestinatio includit deū velle alicui dare glam ꝛ nihil plꝰ licet eñ nulli velit dare gloriā q̄n etiaz velit sibi dare gratiā in pñti. tamē possumꝰ restringere istum terminū ꝑdestinatio vt nō significet plus nisi deū velle dare gloriam. Et isto mō accipiūt aliqñ doctores. Sic ergo accipiendo est dubiū vtrū quia deꝰ predestinat aliquē ideo dat ei gratiā in pñti vel econtra hoc est dictu vtrū ꝙa deus vult dare glam ideo velit dare gratiā finalē vel econtra. Et iste est pūctus quē querit difficultas ꝛc.

¶ Uñ circa istū pūctum sunt alique difficultates ¶ Prima est vtrū deū velle aliquid alicui possit esse cōsequēs alicuiꝰ vere causalis. Et videt ꝙ nō. quia sicut deo nihil potest esse causa vt sit. ita nihil potest ei esse causa vt velit cū in eo sit omnib⁹ modis idē esse ꝛ velle. Igit ꝛc. Et si istud diceretur pateret rñsio negatiue ad ꝓpositā difficultatez.

Et hec respõsio esset tam ꝓtra Ockam q̄ ꝫ Bregoriũ. vt patet qz ꝗlibet ꝓcedit aliquaz talẽ causalẽ licet diuersimode. ꝛc. ¶ Secũda difficultas est vtrũ cõcesso q̄ deuz velle aliquid alicui possit esse ꝓsequẽs alicui⁹ vere causalis an hoc possit esse respectu antecedẽtis significãtis p̄cise sic esse vel nõ esse de creatura. Verbi gra. respectu talis añcedentis sortes facit vel faciet a. ita q̄ talis causal' sit vera. qz sortes facit a. deus vult q̄ sortes habebit b. Videret eñ ꝓbabile q̄ nõ ex ꝫ q̄ diuinũ velle est causa cuiuslibet creature ꝛ nullo modo ecõtra. Et sic diceretur q̄ deum velle aliq̄d nunq̄z sit ꝓñs in vera causali nisi deũ velle vel scire sit añs. sicut dicendo. quia de⁹ vult sortez facere a. ideo deus vult sortem habere vel habituz esse b. Et scdm hũc modũ dicẽdum esset q̄ cũ deus ỹ facto puniret malos ĩ inferno ꝛ per ꝓñs velit eos punire quia nõ volẽs nihil facit. ideo sequitur q̄ deũ velle punire nõ possit esse ꝓsequẽs in vera causali ad istud añs sortes peccauit vel peccabit. Et iste modus dicẽdi mihi videtur ꝓbabilis. ꝛ est tã ꝓtra Ockam q̄ ꝓtra Bregoriũ. ꝛc. vt patet ¶ Tertia difficultas est vtrũ deũ velle aliq̄d alicui possit esse cõsequẽs alicui⁹ ꝛe causalis si añs sit deũ velle vel scire sicut est in exẽplo iã dicto. Et videt q̄ nõ qz cũ in actu diuine volũtatis nulla sit omnino distinctio aut ꝓnitas aut posteritas sicut imaginat Scotus nõ apparet ratio quare ista sit vera. quia de⁹ vult a. iõ de⁹ vult b. plus q̄ ecõuerso. Et iste mod⁹ dicendi adhuc esset tã cõtra Ockam q̄ Bregoriũ ¶ Quarta difficultas est cõcesso q̄ deũ velle aliquid alicui sit ꝓñs alicui⁹ vere causal'. cui⁹ añs sit deum velle an sicut deus potest velle alicui min⁹ bonum qz vult ei maius bonum ita possit velle maius bonũ qz vult ei minus bonũ. Si eñ dicat q̄ sic tũc sicut ỹ qz quia deus vult dare gl'iam iõ vult dare gratiam finalẽ. ita diceret q̄ hec est possibil'. q̄a deus vult dare gratiã finalẽ. ideo vult dare gloriam. ꝛ hoc est ꝓtra Bregoriũ. ꝛ ꝓ opinione Ockam. Si vero dicat q̄ nõ sed q̄ vniuersaliter deus vult semp alicui minus bonũ quia vult ei maiꝰ. ꝛ nũq̄z ecõtra. tũc clara est respõsio ad difficultatẽ ꝓpositã. Et hoc est ỹ Ockam ꝛ ꝓ opinione Bregoriĳ. Videretur aũt iste modus ꝓbabilis ex hoc qz ordinate volens finẽ ꝛ ea que sunt ad finẽ vult media ad finem ꝫ finẽ. ꝛ ideo licet deus nõ q̄ ꝓ velit finem q̄z ea que sunt ad finez. quia non est in deo talis ꝓnitas actuũ. nec talia instãtia qualia imaginat Scotus ꝛc. tamẽ videt q̄ deus velit ea que sunt ad finẽ ꝫ finem ꝛ ꝓsequẽs min⁹ bonum ꝫ maiꝰ bonum. Aliter nõ esset ordinate volẽs. Igitur deus vult alicui gr̃am ꝛ alia que sunt ad beatitudinẽ ꝫ beatitudinẽ que est omniuz finis. Et ꝓ ꝓsequens qz vult alicui gloriam vult ei gratiã. Isti ergo sũt diuersi modi dicendi ꝓbabiles in quib⁹ apparet p̄ctus difficultatis ꝛ datur materia exercitatõis. Hec videtur facile eligere meliorez. tamẽ hic aliquid dicam ꝓbabilit'. ꝛc. ¶

¶ Tertio ergo ꝓncipaliter notãdum est. q̄a hic facta est mẽtio de ꝫ positõib⁹ causalibus. q̄ ista dictio qz vel ꝫ ter vel alia equiualẽs faciẽs propositiõem causalẽ quãdoq̄z significat causam essendi ꝛ denotat causalitatem vnius realitatis respectu alterius in aliquo quattuor generez causaz. ꝛ sic facit propositionem ꝫ prie causalẽ. vt cum dicit' quia sol lucet dies est. ꝛ sic de similibus que denotant añcedẽtis ad cõsequens causalitatẽ ꝫ priam. Et de tali causali proprie dicta potest dari ista regula q̄ nulla propositio causalis proprie dicta cui⁹ cõsequẽs signat tanq̄z signuz totale deum aliq̄d velle vel intelligere ẽ vera. ꝓbatur. quia sicut supra arguit'. sicut nihil est vel esse potest ipsi deo causa prope dicta vt sit. sic nec vt intelligat. vel velit iõ sic vtendo propositiõibus causalib⁹. patet clare q̄d dicẽdum ad difficultatẽ propositã ꝛ ad alia supra tacta. Quãdoq̄z vero talis dictio non signat causam essendi nec añcedentis ad cõsequẽs causalitatẽ proprią. ꝛ sic nõ facit causalem proprie dictã. vt cũ dicitur quia creature sunt a deo. deus est domin⁹ creaturarũ quia aliqua res in diuinis generat filiũ. aliqua res in diuinis est pater. quia homo ẽ rationalis. homo est risibilis. quia ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis ideo est triãgulus. ꝛ sic de similib⁹ ¶ Tales eñ propositões solẽt cõcedi tã in theologia q̄ in philosophia ꝛ methaphisica. ꝛ tamẽ nõ denotãt causam essendi nec añcedentis ad cõsequẽs causalitatẽ proprią. quia sic essent false vt patet intuẽti. sed signãt causam cognoscendi vel añcedẽtis ad ꝓsequẽs cõuertibilitatem ꝓ ꝓsequẽtiam mutuã cũ cõnotatione cuiusdã proprietatis inferẽtis respectu illati fm nostrũ modũ ꝓcipiẽdi. Et ad aliquem

talem vel consimilem intellectū. Et sic itelligūtur causales supradicte. Unde in omnibus illis est talis cōsequētia cōuertibilis. et vltra hoc in antecedēte ponitur diffinitō vl terminus ptinēs ad diffinitiōem termini positi in cōsequente. vt patet. ideo est aliqualis prioritas antecedētis ad ꝓsequēs ꝓpter quaz potest dici antecedēs causa cōsequentis. Et hinc est q tales causales ꝓcedūtur. Et fm hūc moduz loquēdi potest hec secūda regula poni q deū velle aliquid vl intelligere potest esse ꝓsequēs alicui⁹ propositiōis causalis vere. Unde potest inferri probabiliter responsio ad difficultatē propositā ꝑ tra Bregorium. s. q aliquē ꝑdestinare vel reprobare potest esse ꝓsequēs alicui⁹ propositionis causalis vere. Et ꝓ ista parte z cōtra Bregorium arguo ex ꝓpriis dictis eius. Nam in q̄stione vtz deus sit ꝑscius futuroz. arti. tertō in fine ipe distinguit istam. quia aliqua sunt futura deus ꝑscit illa esse futura. Et quāuis neget eam in vno sensu vt supra patuit. tam cōcedit eam in isto sensu quo precise denotetur q quia res sunt future ideo ꝑscientia dei est ꝑscientia. Et isti termini ꝑsciētia z prescius verificātur de deo ita q illa locutio sit illo modo causalis quomodo ista est quia homo est animal ideo hec est vera homo ē animal. Et fm istū modū loquendi concedit q res esse futuras sit causa seu cōcausa vna cū immēsa perfectiōe diuine scientie q deus sit ꝑscius vel ꝑscientia. z q de ipo verificentur isti termini zc. Et sic cōcedēda est ipa causal' quia res sunt future. z dei sciētiam nihil potest latere. ideo deus presciit illas eē futuras. zc. Sed dicat mihi magister Bregorius vel alius ꝓ eo rōem quare nō potest omnino proportionabiliter dici q quia sortes finaliter peccabit. ideo deus reprobat sortē. id est nō vult sorti dare gl'iam finalem. ita q quia sortes est finaliter peccatur⁹. ideo de⁹ est reprobatio z iste terminus reprobatio verificatur de deo Nulla eñ potest ratio diuersitatis assignari nec oppositū probāt rōnes Bregorij Si autē dicatur q ratio diuersitatis ē quia in exemplo suo est ꝓsequētia necessaria sz nō in isto. zc. hoc nō valet. quia tūc pari ratione nō deberet ipe ꝓcedere istas causales. quia sortes finaliter peccabit ideo damnabit. vel deus vult eū punire. quia deus voluit sorti dare vitam. ideo voluit ei dare merita z finalem gratiā Et sic de similibz quas ipse cōcedit. vt supra patet. Et cōsequētia patet. ꝙa hic nō est plus ꝓsequentia bona z formalis. q̄z in exemplo proposito. vt patz zc. quare zc Et sint hec dicta sine assertione ꝺ ista materia. De qua si deo placuerit latius alibi dicam. Hec de secundo articulo.

¶

Quantū ad tertium articulū Utrum reuelatio dei sit possibilis intellectui creato infallibilis z certa Primo probabiliter ponam triplicē conclusionem Secūdo soluam triplicē dubitatiōem nihil temerarie asserendo Et quia difficultas huⁱ⁹ articuli nō est de reuelatiōe veroz necessariorum. qz de illis faciliter patet ꝙd est dicēdum. sed de reuelatione veroz cōtingētium z maxime ꝺ futuro. ideo solū de illis erit sermo Prima ergo cōclusio erit Q veroz cōtingētium de futuro est possibilis intellectui creato ꝑa reuelatio Secūda cōclusio erit Q verorū ptingētium ꝺ futuro est possibilis itellectui creato certa vl infallibilis reuelatō Tertia ꝓclusio erit q veroz ptingētium de futuro nō est possibilis itellectui creato infallibilis reuelatio Ad declarationē aūt ꝑme ꝓclusionis sciēdum est q reuelatio pōt capi multipliciter. Uno mō vt reuelare idē importat q causare aliqꝺ signū extrinsecū causatiuū assensus i intellectu creato. z sic deus ꝺ reuelasse legē xp̄i ōib⁹ tam fidelib⁹ q̄z infidelibus. q̄uis nō oīs assentiāt Et hec pōt vocari reuelatio exterior. Alio modo pōt capi vt reuelare iportat idē qꝺ causare assensuz i intellectu creato de aliq̄ cōplexo. Et hoc ꝑt esse de cōplexo ꝑo vel de cōplexo falso. vl assensu sine formidine vel assensu cū formidine. Et fm hūc modū ꝓcedūt aliq̄ q hec ē necessaria. deꝰ reuelauit sorti q dies iudicij erit z nō depēdet aliquo mō ex ptingenti futuro Et q deꝰ pōt reuelare falsum. z potest decipere z fallere creaturā. Et q nō est incōueniens q ille q̄ est veritas causet in aliquo falsitatem. Alio mō potest capi reuelatio specialius vt reuelare iportat idē qꝺ causare assensum firmū in intellectu creato de aliquo cōplexo vero. z sic vtar inferi⁹ isto termio z potest vocari reuelatio interior Et fm hūc modum hec est ptingēs deus reuelauit sorti q dies iudicij erit etiā post q̄z reuelauit. ꝙa illa debet exponi q deꝰ causauit i sorte assensum firmū q sic erit z vez est qz sic erit Hō secūda ps est ptingēs. q̄re zc. Tūc ꝓbatur ꝓclu-

sio. qz quicūq; veraciť pscit z puidet futura. siue fa ptingētia de futuro. z est oīpotēs. pt p signa aliqua extrinseca vl' p seipm sine talibus signis ītellectui creato talia reuelare. sz deus est hmōi. Igiť zc. imo de facto q; multa talia reuelauit ptz Dañ. ij. Reuelatum est mysteriū danieli. Itez de Paulo. j. Lor. ij. Scio hoiem zc. Sequiť. Et audiuit archana fba. zc. Itē de aīa xpi zc. Itē aliť nulla est setphia. Et breuiter ista pclusio ē fide supponenda zc.

¶ Ad declaratōem secūde conclusionis sciendū est. q; certitudo potest capi duplicit. Uno mō imprope vt certificare importat firmiť idē qđ assentire alicui completo z q; nō pōt aliter esse. Et isto modo satis pstat q; de⁹ nō potest certificare aliquē ō aliquo fo de ptingēti futuro. Nec respectu illi⁹ est isto mō possibilis certa reuelatio q; ħ includit ptradictiōem. Alio mō potest certitudo capi ppie vt certificare ītportat idem q; firmiter assentire alicui cōpleto fo. Et isto mō satis patet q; licet nō sit possibile q; certitudo sit falsa. tñ certitudo pōt esse deceptio. Et licet null⁹ pt decipi p certitudinē tñ per certitudinē pt decipi. Et iō ille q; fuit certus pōt nō fuisse cert⁹. z illa noticia q; fuit certitudo pt fuisse deceptio z nō certitudo zc.

Tūc ergo isto modo capiēdo certitudinem. patet satis conclusio ex dictis in prima conclusione. zc. Q

¶ Ad declarationem tertie cōclusionis sciendum est qđ sit signatū vel qđ nois noticie infallibilis. Uñ noticia infallibilis est q; nō potest esse falsa siue assensus ver⁹ q; nō ē possibile falli. Falli aūt est assentire taliter cē q; liter nō est. vel nō taliter esse qualiť est. Tūc pbatur pclusio p q; supponiť q; intellect⁹ creatus nō cognoscit formaliť p ipam diuinaz noticiā. Naz si hoc poneret posset saluari q; posset fieri infallibilis noticia ītellectui creato. sicut sibūpsi respectu cuiuslibet veri etiam de ptingēti futuro p hoc q; sicut futurū ptingēs pōt nō fore. ita pōt nō fuisse respectu illi⁹ noticia nec fa nec falsa. Qđ nō videtur eodē mō posse dici de noticia creata. Uñ arguiť sic. tu iudicasti noticia creata antixpm fore. z antixpus nō erit. g; tu errasti. z sic tua noticia creata fuit falsa z pōns nō infallibiľ pña pz ex qđ nois. sz pmisse sunt possibiles z cōpossibiles q;cūq; reuelatōe sibi facta circa futuritiōz antixpi. igiť zc.

¶ Uñ ad maiorē declaratiōz h⁹ materie pono aliquas ppōes.

Prima ē q; qđlibet vez de futuro ptingēti pt de⁹ absoluta z determiata siue limitata reuelatōe ītellectui creato reuelare Et ista ītelligēda ē de reuelatōe ñ cadēte siue ñ hñte reflexionē sup ipaz reuelatōz vel actū mētis sz solū sup extrinseca ō futuro ptingēti imptinētia ipi reuelatōi. Qđ dico ppť sophismata q; pñt fieri ō ista. nihil tibi reuelabiť vel de psiľib⁹. Et ħ sic ītellecta est ꝫ aliq; opiones quaz vna ē q; nulla pt fieri reuelatō absoluta de fuō ptingēti. sz solū sub pditōe aliqua vtpote q; a. eueniet nisi aliq̄d obstet vel siľi mō. Uñ ħ nō valet. tū qz fm hāc viā de⁹ nō posset pl⁹ aliq̄d certificare ō futuro ptingēti q;z ego. nā possem reuelare futuz ptingens isto mō. tū qz de⁹ pt absolute certificare ō illa pditōe. z habeť ppositū q; psiľi mō patuit ō pmo. vl' nō pt. z sic pcedeť in infinitū. q;re zc

¶ Alia opinio ē q; nulla sit reuelatio a deo ō futuro ptingēti q; sit ad vnū sensū determiata. qz pter sensū lr̄alē. quē fmo fboz ptēdit. sūt ibi sensus alij subitelligēdi. ad q;z aliquē referēda ē locutio. si sensus lr̄al' nō sit verus sic ad sensū allegoricū vl' tropicū. Aliq̄n sumiť simpl'r z absolute aliq̄n sb pditiōe. Et ħ ñ valet. tū qz oppositū tenēdū ē eē fcm pphis. Aliť fm hāc viā licz ppha aliq; hz̄et aliquez sensū vez. tñ nesciret illū. qđ ē absurdū dicere. ō oib⁹ pphis. tū qz ō de⁹ determiate nouit qđ quē sensū pnūciat aliq̄d fore. g; determiate illū sensū pt alicui reuelare. Et q; rōe pt ō vno. z de q̄libet. q;re ppō fa zc. R

¶ Secūda ppositio ē q; qđlibz vez ō futuro ptingēti a deo siue imediate p seipm siue p signū extrinsecū. siue absolute siue aliť q;litercūq; reuelatū ē. ita ptingēs p⁹ reuelatōz. sic añ. nec q;cūq; reuelatō tollit ptingētia reuelati aut facit ipm necessariū. Et ħ ē ꝫ opionē quā repbat adā. q; posuit q; fcā reuelatōe absoluta. q;lis fcā ē ō resurrectōe mortuoz z alijs articul' fidei ō futuro ptingēti. ñ pt euenire oppositū nec impediri z rō ē. qz posse ꝫ veritatē nō ē posse.

¶ Sz ħ opio ñ est sana. Primo qz ex eo seqť qđ ō necessitate de⁹ aliq̄d agerz ad extra. imo q; oīa ō necessitate eueniēt qđ ē ꝫ fidē

¶ Secūdo sequiť qđ de⁹ potuit aliq; facere q; nūc nō pōt facere. z p pñs seqť diminutio potētie diuine. pña pz. qz de⁹ aliqua pt creare q; nō creabit. ponatur ergo qđ deus reuelet cras qđ illa ñ creabit vl' faciet absoluta reuelatōe. tūc cras hec erit vera. deus pōt ista facere z tamē hec erit vera deus amodo non potest ista facere

Et cōsimiliter sequit̄ ꝙ deus posset se face/
re vel fecisse nullipotētem qđ est absurdum
Et cōsequētia patet.quia deus anteq̄ q̄cq̄
crearet potuit solū creare vnā solā creaturā
rationalē.⁊ eidē reuelare ꝙ nihil ammō cre/
aret.⁊ ꝙ si peccaret ipsam annihilarz Et cū
ipsa potuit peccare sequit̄ propositū id est ꝙ
deus nihil potuit creare.quare ⁊c̄ ¶ Uñ si/
cut bñ dicit adā ista via magis est irrationa
bilis q̄ negare absolutas reuelationes esse
possibiles ⁊c̄. ¶ Tertio sicut arguit Hyber
nicus sequitur ꝙ iudas tradēs christum . et
Petrus negās ipsum fuissent excusati a pec
cato cū eoꝝ peccata fuissent reuelata a xp̄o.
quia nullus peccat ī eo quod vitare non po
test. Igitur ⁊c̄.ꝯsequētia patet.quia christꝰ ī
cena reuelauit discipulis ꝙ iudas traderet
ipsum ⁊ ꝙ Petrus negaret ip̄m. Et per ꝯñs
ꝑm istā viam ista ab eis caueri non poterāt.
⁊ sic ñ peccauerūt cōtra euāgeliū Ue homi
ni illi per quē filius hoīs tradet̄ ⁊c̄. ¶ Quar
to arguit̄ sic. Sciētia dei ad intra de aliquo
futuro nō tollit cōtingētiam futuri.igit̄ nec
reuelatio ad extra. Añcedens patet ex supra
dictis ⁊ cōsequētia tenet.quia nō apparet ra
tio diuersitatis Similiter aliter sequitur ꝙ
deus necessitaret̄ ad agendū ꝑ aliquid extrī
secum.quod est absurdū. Et breuiter ex di/
cta opinione sequūtur multa incōueniētia.
⁊c̄. ¶ Tertia propositio est ꝙ quelibet noti/
cia creata q̄ fuit reuelatio alicuiꝰ veri đ con
tingenti adhuc futuro potest nō esse ⁊ nūq̄
fuisse reuelatio.patet supposito ꝙ iste termi/
nus reuelatio importet ꝙ sit assensus verus
⁊ de vero. Nam tūc bene sequit̄ demonstra
to tali vero de cōtingenti futuro. Hoc nun
q̄ fuit verum.igitur hec nunq̄ fuit reuelatō
Et antecedēs est possibile.igitur ⁊c̄. Et per
hāc propositōem vult vna opinio saluari.ꝙ
reuelatio sit noticia infallibilis ⁊ ꝙ deus nō
potest decipe quia iste terminꝰ reuelatio cō/
notat ita fore sicut prenūciatur.⁊ ideo ꝯtin/
genter est illa prenūciatio reuelatio.ita ꝙ si
non eueniat illa prenunciatio nunq̄ fuit re/
uelatio. Sed licet istud dictum sit verum.
tamē non sufficit ad euadēdum difficultatē
quia per hoc nō vitatur quin deus fecerit il
lum cui fiebat prenūciatio credere ꝙ ita eue
niet.⁊ per cōsequens quin deceptus fuerit:
nisi ita eueniat.ꝙ licet illa reuelatio possit ñ
fuisse reuelatio.tamen non potest non fuisse
iudicium vel adhesiua cognitio: vt videtur
probabile. Et hoc tenet Adam S
¶ Unde probabiliter loquēdo pro declara
tione huiꝰ sit hec quarta propositio. ꝙ queli
bet noticia creata que fuit reuelatio alicuiꝰ
veri de cōtingenti adhuc futuro.licet possit
nō esse aut non fuisse noticia vera vel de ve/
ro.tamē non potest nō fuisse noticia iudicia
ria siue adhesio.patet supposito ꝙ p̄teritum
non potest nō fuisse.quod communiter tene
tur q̄uis oppositum sit probabile. vt supra
declaratum est.hoc em̄ supposito apparet mi
hi ꝙ si concedatur ꝙ talis noticia potest nō
fuisse noticia vel iudicium.postq̄ fuit: pari
ratione erit cōcedēdum ꝙ ip̄a simpliciter p̄t
non fuisse.⁊ sic de quolibet preterito. Et sic
apparet ratio diuersitatis ¶ Et si dicatur ꝙ
sicut cōceditur ꝙ tale iudiciū potest non fu
isse iudicium. verū pari facilitate potest con
cedi ꝙ tale potest nō fuisse iudiciuz. ¶ Dico
Ꝗ licet eque facile posset vnū sustineri a cō
tradictione sicut aliud.sicut alias declara/
tum est.nō tenendo ꝙ preterituz non potest
nō fuisse ⁊ futuꝝ potest nō fore.p̄mum est cō
cedēdum ⁊ nō secundū. Et ratio diuersitatis
est.quia ꝙ tale iudiciū fuerit verum depen/
det ex futuro ꝯtingenti sed qđ tale iudicium
fuerit nullo modo videt̄ depēdere ex futuro
plus q̄ ip̄m fuisse creatū. ⁊c̄. ¶ Si vero di
catur qđ sicut cōceditur ꝙ iudiciū diuinum
nō solū potest nō fuisse verū respectu futuri.
imo potest nō fuisse iudiciuz pari facilitate
potest ꝯcedi qđ iudiciū creatū respectu illiꝰ
ꝯtingētis futuri potest nō fuisse iudicium đ
sic fore ¶ Dico Ꝗ licet eque faciliter posset
vnum defendi a ꝯtradictiōe sicut aliud. ta/
men ratio diuersitatis quare p̄mum rōna/
biliter ponitur ⁊ nō secūdum est ista.qꝛ cum
deus nō possit iudicare falsum diuinū iudi/
cium siue iste tres iudiciū increatū importat
qđ sit veꝝ.ideo deum iudicasse antixp̄m fo/
re dependet ex futuro ꝯtingēti.ita qđ sic con
tingēs est antichristū fore.ita cōtingens est
deum iudicasse.sed nō sic est de iudicio crea
to.quia qua ratione sic esset de vno pari ra/
tione ita esset de quolibet .quod est falsum.
Et ideo de nullo intellectu qui iudicauit an
tichristum fore ꝯcedēdum est qđ potest hoc
nō iudicasse.nisi de solo intellectu diuino.
Quia de illo solo ista ꝯña est bona.iste intel
lectus sic iudicauit.g̊ sic erit. ¶ Si autē di/
catur qđ imo talis cōsequētia est bona đ ali
quo intellectu creato.s.đ ītellectu vl' aīa xp̄i

Questio duodecima

Dico probabiliter q̄ nō valet absolute talis cōsequentia. quia qua ratione valeret de ipso ꝛ de quolibet alio eiusdē speciei etiam si illa aīma esset dimissa a verbo non valerz illa cōsequētia. ꝛc. Ex istis ergo omnib⁹ patet probabiliter illud quod est intētum. scilicet q̄ nulla noticia creata vel creabilis ē simpliciter infallibilis respectu futuri cōtingētis. quia ex quo talis fuit nō potest non fuisse iudicium ꝛ tamē potest nō fuisse iudiciū verum. ergo potest fuisse iudicium falsum. Antecedēs patet ex dictis. ꝛ cōsequētia. quia iter vez ꝛ falsum in proposito nō est medium ꝛc

T Sed contra predictā positiōem et alia dicta est vna opinio ad quā videt declinare magist⁹ Gregori⁹ quam vult saluare. Q̄ aliqua talis noticia creata sicut diuina revelatio sit infallibilis de facto p hoc q̄ talis noticia potest nō fuisse significatiua aut nō sic significatiua illius qđ significauit seu ipsam nō fuisse assensum vel iudiciū illi⁹ futuri. Sicut dicēdum esset q̄ iudiciū quo iudico petrū sedere si cōseruaretur in me postq̄z petrus surrexisset nō ampli⁹ esset iudiciū vl nō esset iudiciū quo iudicarē petrum sedere. Unde dicit postq̄z deus significauit per aliquod dictū a. fore possibile est deum nunq̄z voluisse significare per suū dictū a. fore. et p ꝯſ nūq̄z dixisse a. fore. quare ꝛc. Et licz Gregorius nō probet istam opinionē. tamē pro ea ꝛ cōtra dicta potest fortiter argui. Primo sic. q̄ videat clare aliqua creatura rōnalis i verbo aliqđ futuz contingens fore. Arguit sic. Ista visio vel creata noticia potest nūq̄z fuisse noticia vel assensus. igit ꝛc. ꝯña tenet. q̄ iste est mod⁹ saluādi diuinā noticiam esse infallibilē respectu ꝺtingētez futuroz. Añcedēs patz. q̄ verbū pōt nūq̄z sibi repñtasse illud fore. q̄ talis creatura pōt nūq̄z assensisse vel iudicasse illud fore. quare ꝛc. Añs apparet. q̄ sequit. a. nō erit. q̄ ꝝbum nō repñtauit. ꝛc. Si ꝺo dicat q̄ ex hoc q̄ talis noticia potest nō fuisse assensus ꝛc. nō habet q̄ illa noticia sit infallibilis. i. nō possibilis esse falsa. sz tm̄ habet q̄ pōt nō fuisse falsa. Dicetur ad hoc. q̄ noticia infallibilis habetur isto modo. Si em̄ esset aliqua noticia creata q̄ sic repsentaret aliqđ futuz fore q̄ si ipsum nō foret nō ampli⁹ repñtaret nec vnq̄m repñtasset. ꝛ si foret ipm repñtasset ita q̄ posset ipm repsentasse ꝛ posset ipm nō repñtasse sicut illud posset fore ꝛ posset nō fore. illa eēt infallibilis sicut saluatur de noticia diuina sed talis videtur noticia in verbo ꝛc. Uñ ad hoc probādum arguit secundo sic. q̄ noticia creata in verbo vt exemplū sibi subordinatū in significādo nō repsentat nisi ꝙa ꝝbum vult eā sic repsentare ꝛ libere vult ꝛ pt nunq̄z voluisse eā repsentare ergo illa potest nūq̄z repsentasse. Et cōsequēs sequit q̄ deus potest facere aliquā noticiā vel assensuz subordinatū oīno diuīe noticie sicut vox vl scriptum subordinat enūciationi mentali. Et p ꝯſequēs sicut diuina noticia pōt nō repsentasse a. fore. ita illa noticia creata ei subordinata. quare ꝛc. Si vero dicat q̄ talis noticia naturaliter ꝛ nō libere repsentat ꝛ repsentauit. quare. ꝛc. Dicit q̄ etiam noticia naturaliter repsentat sibīpsi a. fore. sic scz q̄ potest nō repsentare. sz illud debet fore si autem intelligit naturaliter. absolute falsum ē ꝛc

Tertio arguitur sic. quia nō implicat cōtradictiōem talē noticiā q̄ dicta est esse a dō vel fieri. imo oppositū dicere derogat potentie dei. Nec ad hoc sequit ꝑteritum nō fuisse sicut opposita opinio videtur supponere. igitur ꝛc. Cōsequētia patet ꝛ añs apparet. Haz sine deperditiōe alicui⁹ rei de noticia vel assensu potest fieri nō noticia vel assensus. Hā ſm illos qui ponunt q̄ ad hoc q̄ aliquid sit noticia intellectui requiritur q̄ sit ab eo effectiue. illud quod est noticia potest desinere esse noticia. sine deperditiōe alicui⁹ rei. scz si cōseruaret a solo deo ꝛ nō ab intellectu creato. Et p ꝯſequēs sicut talis noticia pōt non fuisse a tali causa. ita ꝑt nō fuisse tal obiecti. vel ꝑt simpl̄r nō fuisse noticia absq̄z h̄ q̄ ꝺcedatur q̄ aliq̄ res ꝑterita possit non fuisse. sic patet ꝛc. Quarto arguit sic. aīa xp̄i habet talē noticiā creatā infallibilē. igit ꝛc. Añs ꝓbatur. q̄ suppono q̄ verbū nō est sibi formalis cognitio. ꝛ supposito q̄ oppositū dicat. tñ illa aīa potest ꝛ potuit ꝓducere noticiā creatam ꝓformē illi noticie increate. Sed si talis noticia increata nō esset infallibil̄ seq̄t q̄ xp̄s pōt ꝛ potuit falli ꝛ p ꝯſ p cōmunicatiōem idiomatū q̄ ꝝbū diuinum pōt falli falsitate create noticie. qđ videt absurdū. q̄re ꝛc Et ita potest dici de qualibet noticia in ꝝbo ꝛc.

Iste rationes sunt difficiles ꝛ opinio ista subtilis ꝛ esset valde rationabil̄. supposito q̄ concederetur ꝑteritū posse non fuisse. qđ ita faciliter posset defendi a contradictione sicut futurum posse non fore, sicut supra

dictum est. Sed si hoc nō cōcedatur nō video q̄ ista opinio possit rationabiliter sustineri ¶ Unde cōtra hāc opinionē preter illa que supra dicta sunt facio talē rōem. Pono eīm q̄ angel⁹ Gabriel vidit in verbo īcarnationez xp̄i futurā. nec hoc aliūde vl' alio modo viderit q̄z in ꝑbo. ita q̄ ex illa visiōe z nō ex alia causa ipe habuerit vnū gaudiū z vnā dilectiōem z venerit ad Mariā z salutauerit eam sicut scriptura dic̄. Tūc fimus in tē pore medio inter salutatōem illā z incarnationem tūc futurā. z arguit tūc sub tali forma. Christ⁹ nō incarnabitur. ergo Gabriel hoc nō vidit in verbo. Ista cōsequētia p aduersariū in illo tempe medio erat necessaria quia verbū nō repsentauit aliq̄d fore nisi q̄d futurū fuit. z añcedens erat ꝓtingēs i illo tē pore. ergo similiter z cōsequēs. sicut etiā cōcedit predicta opinio. Et p cōsequēs etiā sequitur q̄ iste erāt cōtingētes Gabriel habuit gaudiū vel leticiā. Gabriel venit ad Mariam z salutauit eā. Cōsequētia tenet p positum. quia Gabriel aliā causam gaudendi vl' veniēdi nō habuit nisi quia in verbo sic vidit. ergo si potest nō vidisse potest non venisse. zc̄. Et cōsimiliter potest dici de quolibet preterito. quare zc̄. U

¶ Ad hāc rōem sunt diuersi modi euadendi ¶ Prima via est q̄ gaudiū Gabrielis q̄ō est z fuit gaudiū in b. gradu nō soluz potuit fuisse intētius vel remissius vel ñ fuisse gaudium in tali gradu sicut dicūt aliqui. imo illud gaudiū potest simpliciter nō fuisse gaudium. ita q̄ nō solū hec est ꝓtingēs Gabriel habuit gaudiū in b. gradu. imo hoc modo ē ꝓtingens. Gabriel habuit gaudiū. Unō dicit hec opinio. q̄ licet necessariū sit q̄ illa res siue illa passio fuerit. tñ potest ñ fuisse gaudium. Nec hoc debet videri mirabile vt dicit. q̄z talis passio nō est dilectio vl' gaudiū nisi cū cōiungitur cū cognitōe mediāte qua causatur. ergo sicut est possibile q̄ iste nō habuit visionem. ita est possibile q̄ talis passio quā habuit non fuit gaudiū si esset in mēte z mēs nihil cognosceret. Hā mens gaudere nō potest sine cognitōe. vt patet. quare zc̄ ¶ Sed hāc viā diffuse repbat adā in tertio quo ad vtrāq̄z ptem. iō trāseo. tamē hec via difficiliter apparet falsa. p hoc q̄ ꝑm casum positum illud gaudiū precise fuit causatuz ex hoc q̄ Gabriel vidit sic fore. ergo si potest hoc nūq̄z vidisse sequitur q̄ sicut potest per te ñ habuisse gaudium. ita potest nō habuisse illaz passionem cū ipa esset ab eadem causa. Et sic ista via nō euadit difficultatē. quare zc̄.

¶ Secūda via est quam ponit Hybernic⁹ q̄ gaudiū Gabrielis potest nō fuisse ab alia visione sed ex alia causa. ita q̄ licet Gabriel habuerit gaudiū z venerit ad Mariam. q̄a vidit zc̄. tamē in illo tempe medio est possibile q̄ nō habuerit gaudiū nec venerit ex ista causa sed ex alia. Unde dicit q̄ in illo tempe medio ista cōsequētia nō valet Gabriel non vidit in verbo xp̄m fore incarnādum. g̃ ñ habuit gaudium. vel ergo nō venit ad Mariem nec salutauit eam. Quia licet de facto ñ venerit ex alia causa. tamē semp in illo tempore medio possibile est q̄ venerit ex alia cā. ideo ex ista que est ꝓtingens Gabriel nō vidit zc̄. non sequitur. Unde cōcedit vlterius q̄ in illo tempe medio hec fuit simplicit cōtingens Gabriel nō fecit ista facta quia viderit deū incarnādum. zc̄. Sed hec via nō sufficit. quia ex ea sequitur q̄ in potestate beate virginis fuisset q̄ nunq̄z Gabriel preuidisset xp̄m incarnādum. Et breuiter licet adā multipliciter impugnet istā viam tamē ꝫ ipsam z supradictā sufficere debet ista ratō. Quia pari ratione qua tu dicis q̄ gaudiū Gabrielis potest nō fuisse a tali causa z illi act⁹ possunt fuisse ab alia causa. pari ratione potero dicere q̄ illi actus simpliciter possunt nō fuisse. zc̄. Uel saltem sicut tu dicis q̄ illi actus possunt non fuisse ab illa causa. sed ab alia. ita dicam q̄ Sortes potest non fuisse a patre suo sed ab alio. z q̄ pater eius potest non fuisse pater eius. sed vnus alius zc̄. Et ita ꝫ quolibet effectu secunde cause. zc̄. que omia sunt absurda zc̄. ¶ Ideo dicēdum est in hac materia q̄ sicut visio Gabrielis non potest non fuisse. sic nō potest non fuisse visio. nec potest non fuisse iudicium nec gaudiū eius potest nō fuisse gaudium ab illa causa a qua fuit. siue de illo obiecto. Et quia vidit ī verbo christum incarnādum. ideo habuit gaudium z leticiam. z venit ad Mariam. zc̄. id est. quia sic firmiter z sine dubitatōne credidit. z nō quia vere iudicauit. ita q̄ illa visio eius inquātū erat firmū iudiciū de sic fore nō quatenus erat reuelatio in verbo siue verum iudiciū fuit causa illorum actuū. quia illa visio poterat in illo tempe medio nō fuisse vez iudiciū siue reuelatio. z tñ nō potat ñ fuisse iudiciū siue cognitō ꝫ tli obiecto. ñ

patet q̄ pro illo tempe medio licet nō de potentia ordinata tamē de potētia absoluta ꝟ erat possibilis Gabriel errauit. Gabriel in ꝟbo falsē iudicauit. Gabriel falsē enunciauit. Nec tamē propter hoc sequit q̄ hec esset possibilis Gabriel mēritus fuit vel mēdax nuncius extitit. positis precise his que ꝓpus. Ratio est. quia nō diuisset aliq̄d cōtra suam conscientiam q̄ō reꝯritur ad mēdaciū. ꝛc. ✠

¶ His p̄missis respōdeo ad rationes prius factas. Uñ pro solutōe prime ꝛ declaratione dictoꝝ ꝛ dicēdoꝝ prius: videndum est q̄d est aliquid videri siue repñtari in verbo. Uñ dico q̄ hoc nihil aliud est q̄ verbū diuinum causare vnū actū q̄ sit clara visio verbi seu repsentatio. ꝛ simul causare vnum actuꝫ qui sit repñtatio alteri⁹ a verbo. ita q̄ ꝟbum suppleat vocē obiecti quo ad efficiētiaꝫ ꝛ nō alio modo. ꝛ sic illa visio dicit esse visio vl' repsentatio i verbo. q̄ verbuꝫ semp simul illa visione videtur ꝛ a verbo immediate causatur. siue per eādem visionē vel eundē actum videatur verbū ꝛ creatura sicut tenet Adaꝫ siue nō sicut tenēt illi qui dicūt nō esse possibile. q̄ vnico actu distincte videatur deus ꝛ creatura. ꝛc. ¶ Ex hoc p̄mo patet. q̄ ꝟbum nō dicitur aliq̄d repsentare creature quia sit illud quo formaliter creatura cognoscit vel etiam p̄cise quia sit illud quo cognito recordatiue creatura aliquid aliud cognoscit. sicut imago repsentat illud cui⁹ est. licet verbum possit hoc modo repsentare. nō tamen solū sic potest repsentare. Uñ nō est imaginādum sicut multi credūt: q̄ cauſa videndi creaturā in verbo sit q̄a verbum est imago vel idea ipsi⁹ ꝛ eadē actu quo videtur ydea: videtur ydeatū sed q̄ volūtarie causat visionem creature modo supradicto. ¶ Ex q̄ secūdo sequit q̄ videns verbū nō necessario videꝫ oīa que verbū videt. ſꝫ solū illa q̄ꝫ visionem vult i eo causare. imo nō credo q̄ aliqua creatura possit distincte videre oīa que ꝟbū videt. sicut al's specialiter declarabo ō aīa xp̄i. de qua magister videt oppositū dicere in tertio libro. ¶ Si aūt dicat q̄ deꝰ est cognitio cuiuslibet creature. g̃ sicut vn⁹ angel⁹ videndo in mēte alteri⁹ istā p̄oēm homo est aīmal potest esse cert⁹ q̄ ille formet talē p̄oēm Ita videndo diuinā cognitiōem potest certificari q̄ deus assentit ꝛ antixp̄s erit. ꝛ p p̄ns q̄ antixp̄s erit. Et ita potest argui ō quolibꝫ alio vero. igit ꝛc. ¶ Ad hoc dico p cedēdo assumptum ꝛ negādo similitudinē ꝛ vltimā p̄nam Et ratio est. quia p̄ quam videt angel⁹ ē re aliter i mente angeli. sed nō est realiter i deo. sed solū obiectiue. ideo ītelligēdo cognitōeꝫ diuinā nō intelligit q̄cquid illa cognoscit

¶ Tertio patet ex p̄dictis q̄ aliq̄d reuelari i verbo aliq̄d importat pl⁹ q̄ꝫ repñtari in ꝟbo. Patet. q̄ vltra illud importat q̄ illa reuelatio sit vera ꝛ certa repsentatio ꝛ de ꝟo. vt patet. ꝛc. ¶ Quarto patet q̄ aliq̄d fuit repsentatū in verbo q̄ō potest nō fuisse reuelatum in verbo licet nō possit nō fuisse repsentatuꝫ in verbo. patet ex dictis. ꝛc. ¶ Tunc ad formam p̄me ratōis negatur añs sicut patet ex dictis. Et similiter negat añcedēs ꝛ ad pbationem negat p̄ña. q̄ in casu añcedēs ē possibile ꝛ p̄ns impossibile ꝛc. ¶ Ad secūdam q̄ quid sit de p̄ma pte añcedētis nego secūdaꝫ. Et dico q̄ necessario vult eam repsentasse. nec potest nō voluisse eā causasse nec est possibile q̄ sic aliqua noticia creata sit oīno sub ordinata diuine noticie. q̄ sicut diuina noticia potest non repñtasse. ꝛc. sic possit noticia creata Rō est illimitatio vel immēsitas noticie diuine ꝛ limitatio noticie create. ¶ Ad tertiā nego p̄mam pte añcedētis sicut patuit. ꝛ ad secūdaꝫ dico q̄ siue ex ꝟb euidēter seq̄t̄ preteritū nō fuisse siue nō tñ eque facilit sustinebitur preteritū nō fuisse sicut istud vt patꝫ i tuēti. Uñ ad pbatiōem illi⁹ añcedētis adam negaret assumptū. q̄ ipe tenet q̄ illa noticia nō posset esse in potētia apta iudicari p eam ꝛ nō eē sibi iudiciū. Et reputat simpliciter i possibile q̄ illud accidēs q̄ō est noticia l' volitio possit formaliter inherere subiecto cognitiuo ꝛ volitiuo. absq̄ hoc q̄ illa potentia cognoscat ꝛ velit sicut impossibile est q̄ illa res que est albedo inhereat subiecto ꝛ q̄ subiectum nō sit albū p eam. Sed q̄ istud posset calumniari p̄babiliter. ideo dico q̄ q̄cq̄ō sit de hoc tamē negādum est vltimū p̄sequēs scz q̄ talis noticia potest nō fuisse a tali cauſa. ꝛc. q̄ licz ex ꝟb euidēter nō sequeret aliq̄m rem preteritā nō fuisse tñ eque repugnat imaginationi vnū sicut aliud. vt pꝫ ꝛc. y

¶ Ad quartam rōem quia aliquis abhorret audire q̄ tp̄s potest vel potuit falli. ideo ꝟ ñ assero. ¶ Dico tamē hic p̄mo q̄ supposito q̄ hec esset ipossibilis aīa xp̄i vel xp̄s fallitur p noticiā creatā. tñ ex hoc nō habet q̄ illa noticia sit simpl'r infallibilis. q̄ posset esse falsa alteri⁹ q̄nime vel illi met derelicte a verbo.

Et ideo solū habetur q illa sit infallibil' fm quid. scz isti aime sic vnite. quare ꝛc. ¶ Alio modo fm aliquos solēnes doctores pōt dici primo q xps fm diuinitatē ꝛ p noticiam increatā nō potuit falli p quamcūq potētiam. Patet. quia hoc repugnat pfectiōi diuine. Secūdo q xps fm humanitatē ꝛ p noticiam creatā nō potuit falli. ꝛ hoc per potētiam ordinatā. quia nihil falsum credidit vl credere potuit fm legē subordinatā Tertio q xps fm humanitatē ꝛ per noticiā creataz potuit falli ꝛ hoc per potētiam absolutam. Ad cui⁹ declaratōem quarto dici potest fm aliquos q toto tpe intermedio postq̄ xpus dixit petro ter me negabis vsq̄ ad negationem petri hec fuit absolute possibilis xps falsum credidit. vel xps falsum p̄dixit. sicut hec petrus xp̄m negabit. sed exp̄ma seq̄tur q xpus p noticiā creatam fm humanitatez deceptus fuit. nec tamē ex hoc sequit q xps mēdax vel mētitus fuerit vel mēdacium dixerit. quia nō sufficit ad mēdaciū sola assertio falsi. sed requiritur intētio fallēdi. Hanc autē xps pro tūc nō habuit ideo p nūc ista est impossibilis. Aliqui tamē cōcedūt q xps nō solū potest asserere falsum. sed ꝛ hoc pōt facere cum intētiōe fallēdi. id est. asserere falsum scitū esse falsum imo dicere falsum mendacium ꝛ peccare. odire deū p cōmunicationem idiomatū. Hec video q̄n istud possit probabilius dici q̄z oppositū si nō offendat aures fidelium. ꝛc. Nulla em̄ cōtradictio vl repugnātia videtur q aīma xp̄i absolute oīa possit verbo vnita que ipa posset si esset a verbo derelicta. sed cōstat q si nō esset vnita ipa absolute posset decipi. ꝛ decipe. mētiri. ꝛ peccare. igit ꝛ ipa hec potest vnita. quare. ꝛc. Si aūt dicatur contra p̄dicta q fm glosam sup illo. ij. ad Thim. ij. negare seip̄m nō pōt xps qui veritas est nō potest seipsum negare q̄ tamē faceret si dicta sua nō impleret. ideo etiam Lu. xxiij. dicit. Necesse est impleri omīa que scripta sunt. ꝛc. ¶ Ad hec potest responderi q debet itelligi ꝛ exponi de impossibilitate ꝛ necessitate fm legē ordinatā ꝛ non de absoluta ipossibilitate ꝛ necessitate vt satis patet. Uel volūt dicere auctoritates predicte q deus implet p̄missiones suas ita certitudinaliter ac si nō possent impediri. licet absolute possent impediri. ꝛc. Et sic patz ex dictis qualiter rñdenduz sit ad multa similia obiecta que possunt hic fieri. Et hec via inter alias mihi videtur magis probabilis q̄z illa que poneret q q̄libet noticia creata anime xp̄i vel alterius i verbo sit noticia infallibilis. ꝛc. Et hec de hoc ꝛc. AA

¶ Nūc circa istam materiā ꝛ ad maiorē ipius declaratiōem monebo ꝛ soluā triplicem dubitatiōem ¶ Prima erit Utrū de⁹ possit rationali creature securitatē sue eterne beatitudinis revelare. ¶ Secūda erit Utrum deus possit rōnali creature eternitatē sue finalis damnatōis revelare ¶ Tertia erit vtz deus possit rationali creature falsitatē dicere vel eā decipere. ¶ Prima ergo dubitatio vtrū deus ꝛc. Et videtur q nō. q nulla rationalis creatura p quamcūq revelatiōem potest euidēter scire suā beatitudinē eē eternaliter duraturā. igit nec potest secure assentire suam beatitudinē esse eternā. Cōsequētia videtur nota ꝛ añcedēs p̄batur. quia q̄cunq revelatōe facta rationali creature de sua beatitudine absolute possibile est ipsam annihilari. ꝛ p̄sequēs possibile est aliq̄ euenire q̄z sua revelatio vel iudiciū significauit fore. Igit nō sciuit ita fore. ꝛc. ¶ Oppositz patet ex dictis ꝛ similiter quia securitas de eternitate beatitudinis est ps beatitudinis. fm Augs. ꝛ. ij. de ciui. dei. ca. xij. ꝛ xiij. de trinitate. c. vij. Igitur ois beatus est de ea securus ¶ Ad hāc dubitatiōem respondet vna opinio q sic. ꝛ hoc est vez vt patebit. Sz ad saluādum hoc ꝛ ad rñdendū argumēto fctō ponit q deus nō potest destruere illos q̄ de facto sunt beati. nec auferri ab eis illam rez que est eoz beatitudo. q nō potest destruere creaturā iustā vel ei substrahere sine culpa dona sua. Et si hoc nō repugnet potentie dei inquātum est potētia repugnat tamē potētie inquātū est summa benignitas ꝛ sūma misericordia. Et p hac opinione videtur facere qd dicit magister libro p̄mo. dist. xliij. allegās Augu. sup illo verbo dñi loquentis ad Loth Ben. xix. Nō possum quicq̄z facere ꝛc Nō posse inquit se dicit quod sine dubio poterat p potētiam sed nō poterat p iusticiā Sed hec opinio nō sufficit. quia eque facilter defenderet error ille philosophoz q̄rundam. s. q quidquid de⁹ agit ad extra agit nature necessitate ꝛ nō possz aliquid aliter operari q̄z de facto operat vel opabitur ¶ Quē errorem reprobat magister. d. quidā de suo sensu presumentes. ꝛc. Sequitur ergo q sic deus omnē rē quā producit libere ꝓseruat

ita libere potest eã annihilare qñ vult. quare ꝛc. Jtẽ hec via sibꝫ ipsi repugnat quia si deꝰ potest aliquid de potẽtia quatenꝰ potẽtia est ergo deus simplr potest illud. q; ex opposito sequit oppositũ. Uñ etiã cũ potẽtia dei ꝛ eiꝰ misericordia penit idem sint si aliquid pt ꝺ potẽtia inquantũ potẽtia. absolute potest illud nõ obstãte misericordia. ideo aliter respondũ est. ¶ Ad cuiꝰ euidentiã ꝓmo notandum est ꝙ beatitudo put ad ꝓpositũ sufficit potest sumi dupliciter. Uno modo ꝑcise pro actu visionis dei clare ꝛ fruitionis vel vtro ꝙ simul nõ cõnotando eternitatẽ illoꝝ actuum. Alio modo potest sumi magis ꝓprie pro illis actibꝫ cõnotando eternitatẽ illoꝝ siue credulitatẽ firmã ꝛ veraꝫ ꝙ illi actus in ꝗbꝫ ꝓsistit essentialis beatitudo durabũt sine fine. ꝛ ita sumitur cõiter ¶ Sed ꝓtra potest istari. q; sic sumẽdo sequit ꝙ ista sit ꝓtingens Jsta beatitudo fuit demonstrata tota beatitudine gabrielis. ꝛ similiter ista Jste fuit beatus demõstrato Gabriele. ꝓña patet ꝫ ꝓns videtur absurdũ. Dico hic ꝓcedẽdo ꝓsequẽs sumẽdo nomẽ beatitudinis secũdo modo. sicut patet ꝛ post patebit. sed ꝓmo modo capiendo ille sunt necessarie. q; sunt de preterito vere nec dependẽt aliquo modo ex futuro.

BB ¶ Tunc pono aliquas ꝓpositões ¶ Prima est respõsiua ꝙ deus põt rationali creature securitatẽ sue eterne beatitudinis reuelare. Patet. quia quocũq; modo capiat beatitudo ꝗlibet beatꝰ est securꝰ de facto. Et istud est fide tenẽdum sicut patet ꝑ auctoritates Augꝰ. supradictas. ꝛ est cõmunis oĩm sentẽtia. ¶ Tũc ad declarationẽ hui⁹ sciendum est ꝙd sit securitas. Uñ dico ꝙ est iudicium firmũ ꝛ sine formidine de aliqua veritate vnde nõ est imaginãduꝫ ꝙ securitas sit aliquid supadditũ iudicio sed est oĩno idem nec aliꝗd addit sup iudiciũ firmũ nisi ꝙ tale iudiciũ sit verũ ¶ Et quo sequit ꝓmo ꝙ licꝫ securitas prophetica respectu futuri nõ possit nõ fuisse estimatio vel iudiciũ firmum. tñ potest nõ fuisse securitas ꝙ illud eẽt futuruꝫ Patet q; potest nõ fuisse verum iudicium.

¶ Secũdo sequit ꝙ licet ꝺs sit assecuratus quoniã ille possit nũq; fuisse securus de illo ¶ Tertio sequit ꝙ capiẽdo beatitudinem ꝓmo modo nullꝰ beatus põt nõ fuisse securus de sua beatitudine. patet clare ¶ Quarto sequitur ꝙ capiẽdo beatitudinẽ secũdo modo aliquis beatꝰ potest nunq; fuisse securus de sua beatitudine. Patet. quia isto modo capiendo hec est ꝓtingẽs. Jste fuit beatꝰ. Uel ista beatitudo fuit. Et sic semp vtar isto termio. ꝛc. ¶ Secũda ꝓpositio ꝓncipalis est Qꝫ deꝰ quemlibꝫ beatũ ꝛ de sua beatitudine eterna assecuratũ potest annihilare ꝛ ei suã beatitudinẽ potest auferre. Patet ex dictis ꝑ ꝓmam opinionẽ nũc reprobatã ¶ Tertia est ꝙ deꝰ nõ potest annihilare aliquẽ beatũ vel de beatitudine assecuratũ nec ab eo auferre suam beatitudinẽ. Et hec videtur similis illi quaꝫ ponit supradicta opinio. sed multũ est dissimilis. Et rõ est. ꝗa ꝑdicatũ appellat suaꝫ formam. ꝛ ideo illa de inesse implicat contradictionẽ. ꝛc. ¶ Quarta est Qꝫ deus nõ põt aliquem ꝓmo modo beatuꝫ vel de beatitudine assecuratũ facere postea nõ beatũ. Patet. q; beatus nõ potest desinere esse beatus propt rõem tactã licet possit nõ esse vel fuisse beatus. ꝛc. ¶ Et his patet respõsio ad rationeꝫ vnde ꝗcꝗd sit de aĩcedẽte ꝓña non valet. ꝗa euidẽs sciẽtia nõ requiritur ad securitatem. Aliqui nõ ꝓcedũt aĩs sicut Ockam quarto ꝓlũ. q. iũ. ꝛc. Sed breuiter cõcedo ꝙ nulla reuelatio de futuro est de illo euidẽs sciẽtia. nec euidẽter scitur esse reuelatio vel securitas. nec beatus euidẽter scit se esse beatum sicut ꝓbat rõ. Et hec de hoc. LL

¶ Secũda dubitatio est Utrũ deus possit rationali creature eternitatẽ sue finalꝫ damnationis reuelare. Uidet ꝙ nõ. quia si sic deus posset cogere aliquẽ ad peccandũ. Cõsequens est falsum ꝛ ꝓña patet. q; facta tali reuelatione talis de ꝓpria salute desperaret. ergo peccaret. quare ꝛc. ¶ Oppositũ videt. ꝗa omne futuꝝ cõtingens imptinẽs reuelationi deꝰ absolute potest reuelare. ꝛc ¶ Ad hãc dubitatiõem ꝑsupposita illa distinctione supra declarata vel reuelatõe exteriori ꝛ interiori ponã aliquas propositões ¶ Prima est. Qꝫ deus potest hoĩ etiam existẽti in caritate casum suũ in peccatũ mortale ꝛ etiã suam finalẽ damnatiõem de cõmuni lege reuelare exteriori reuelatõne. Jsta patet primo de casu in peccatũ. quia xps petro existẽti i caritate reuelauit exteriori reuelatione negationem suã dicens. ter me negabis. Et hec negatio ꝼm Augustinũ fuit mortale peccatuꝫ ¶ Secũdo satis patet ꝙ tali reuelatõi non existẽti i caritate potest reuelari sua dãnatio. Nam in euãgelio xpus hoc reuelauit iudeis: dicẽs. in peccatis vestris moriemini

¶ Sed vtrum talis reuelatio possit fieri existenti in charitate d̄ lege ordinata magꝫ dubium est. quia in scriptura hoc nō legitur factum esse. saltē nō recolo legisse. tamē videt̄ ꝓbabile ꝙ hoc nō repugnat legi ordinate cū non appareat rō quare isto modo non possit alicui reuelari suū peccatū mortale finale. ⁊ ꝑ cōsequens sua damnatio. q̄uis sit in charitate sicut potest sibi aliud peccatū mortale reuelari. vt patet in Petro. Nec ex hoc seq̄tur ꝙ talis desperet vel ꝑdat charitatem. q̄a ꝓpter talem reuelatiōez nec oportet ꝙ credat se esse damnādum. Nam ꝓpter nullū signuz extrinsecū a quocūq̄ factuz potest viator de cōmuni lege obligari ad credēdum se damnandū. sed debet sꝑ indubitāter sperare ꝙ si faciat que sunt legis xp̄i saluabitur ⁊ ad hoc debet laborare ⁊ diuinū auxiliū implorare.

¶ Secūda ꝓpositio est ꝙ deꝰ nō potest homini etiā nō existēti in charitate suā finalem damnationē de cōi lege reuelare interiori reuelatione. Patet. qꝛ tali reuelatiōe facta ille firmiter assentiret se esse damnādum. vt patet ex quid noīs. sed nullꝰ de cōi lege potest sine peccato firmit̄ assentire se esse dānandū. imo talis credulitas esset peccatū. ergo deꝰ de cōmuni lege non pōt immediate causare talē assensum vel credulitatē in viatore. ⁊c̄.

¶ Tertia est ꝙ dubiū est vtruz deus possit hoī existēti in charitate suū futuꝝ casum in peccatū mortale de cōi lege reuelare interiori reuelatōe. Patet. qꝛ nec ad hoc habet̄ auctoritas aut rō vel experiētia cogēs nec etiā euidēter repugnat legi ordinate. imo satꝫ videtur stare cū ea ꝙ sic. quia ex hoc nō seq̄tur ꝙ facta tali reuelatiōe talis peccaret vl̄ charitatē ꝑderet vt patz intuēti. quare ⁊c̄

¶ Quarta est ꝙ sine dubio tenēduz est ꝙ deus potest hoī siue extra charitatē siue existēti in charitate casum suū in peccatū mortale ⁊ etiā suā finalē damnationē absolute reuelare interiori reuelatōe. Patet ex supradictꝫ ⁊ ꝑ rationem in oppositū huius dubitatiōis factam ⁊c̄. DD ¶ Sed hic est dubium tali reuelatōe facta de futura damnatione. Primo vtrū talis peccet ꝑ desperatōem ⁊ ꝑdat charitatē. Secūdo vtꝝ talis posset licite ꝓ salute sua orare. Et videt̄ ꝙ nō. qꝛ non potest licite velle vel orare illud qd̄ scit deuz nolle. Nā vnusq̄sq̄ tenet̄ se cōformare volūtati diuīe cū sciuerit ip̄am. Juxta illd̄ Luc̄. xij. Seruꝰ sciēs volūtatem dn̄i sui ⁊ nō faciens plagis vapulabit multis. ¶ Ad p̄mum distinguendum est ꝙ desperatio potest capi duplicit̄. Uno mō impropē ꝓ firma credulitate q̄ quis credit se esse dānandū vl̄ diffidit se esse saluādum. Alio mō ꝓprie ꝓ firma credulitate qua q̄s credit ꝙ si faciat qd̄ in se est ꝓ statu vie ad habendū beatitudinez adhuc nō habebit eā. Uñ talis actus est directe oppositus actui spei ⁊ nō p̄mus. Tūc k̄m h̄ dico aliquas ꝓpōes ¶ Prima est Ex stante tali reuelatōe sequit̄ ꝙ talis firmiter credet se eē dānandū. patet ex q̄d noīs reuelatōis interioris ⁊c̄. ¶ Secūda est Ex stāte tali reuelatōne sequit̄ ꝙ talis desperet capiēdo desperationē p̄mo modo. Patet ex p̄ma ꝓpositione ⁊ ex quid noīs desperatōis p̄mo mō sumpte.

¶ Tertia est Ex stāte tali reuelatōe nō sequitur ꝙ talis desperet capiēdo desperationem secundo modo. patet ex q̄d noīs ⁊c̄. qꝛ stat ꝙ firmiter credat se esse dānandū. ⁊ tamen credat ꝙ si esset facturus ea q̄ sunt legis xp̄i ip̄e saluaret̄ ⁊c̄. ¶ Quarta est Ex stāte tali reuelatione nō sequit̄ ꝙ talis peccet vel ꝑdat caritatem. Patet. qꝛ illa credulitas siue desperatio p̄mo modo dicta nō esset sibi peccatū. qꝛ nō esset naturaliter creata sꝫ sup̄naturaliter a deo imp̄ssa. ⁊ ꝑ cōsequēs nō excludit caritatem imo staret absolute ꝙ ꝑ talē desperationē mereret̄ si deus p̄ciperet illā credulitatem. sed h̄ nō potest deꝰ p̄cipe stante lege cōi quia sic p̄ciperet sibi duo ꝯtraria. s. ꝙ sil̄ desperaret ⁊ speraret. ⁊c̄ ¶ Ad secundū dico ꝙ sic ⁊ ꝙ tenetur orare ꝙ tollatur ab eo illa credulitas ⁊ ꝙ nō eueniat sicut credit. Et rō huius nō est qꝛ nō sciat euidēter ꝙ damnatur sicut assignat adā. Nā ita firmiter credit sicut si euidēter sciret. qd̄ alias dicā. ⁊c̄. Sed ratō est. qꝛ licet ꝑ talē reuelatōem abroget̄ lex cōmunis de spe vt patuit. tamē iste ꝓpter h̄ non absoluitur ab alijs preceptis legis nec obligatur ad oppositū p̄cepti de rōne. Nec tenetur velle q̄cq̄d sit aut credit deū velle. Sed de hoc alias videbit̄ ⁊c̄. Et hec de hoc.

EE ¶ Tertia dubitatio est Utrū deꝰ possit rōnali creature falsitatē dicere vel eaz decipe. Et videt̄ ꝙ sic. quia ponat̄ ꝙ deꝰ reuelet alicui aliqd̄ futuꝝ cōtingens sicut anti xp̄m fore ⁊ faciat illū sic assentire Tūc illa reuelatione facta ⁊ iam in p̄teritū lapsa necesse est deū sic dixisse ⁊ istū sic assensisse. ⁊ tamē hoc stante adhuc ꝯtingēs est ita fore. Jō arguitur sic. deus dixit isti ꝙ antichristꝰ erit et

antixps nō erit. ꝙ deus falsum dixit ꝛ ipsum decepit. Cōsequētia patet ꝛ añs est possibile ꝛ quelibz ps est possibilis ꝛ vna alteri cō possibilis cū vna sit necessaria. igit̄ ꝓsequēs est possibile ¶ Oppositū patet ꝑ magistrū libro ꝑmo in. xlij. dis. q. ab omnipotētia dei excludit posse mētiri ꝛ fallere. Et similiter patet ꝑ Augustinū. lxxxiij. q. q. xiij. vbi probat corpus xp̄i verꝫ ꝛ nō fantasticū fuisse. quia si nō. ergo fefellit xp̄s. ꝛ si fefellit veritas nō est ꝛc. ¶ Circa istam materiā ꝑmo premittam quorundā solēnium doctorꝫ opiniones contrarias ¶ Secūdo ponā aliquas ꝓpositōes respōsiuas ¶ Tertio elicia quattuor regl'as ex quib⁹ inferam aliquas ꝓpōes corrolarias ¶ Quantū ad ꝑmum sciendū est ⁊ ad hāc dubitationē rndēt aliqui doctores affirmative. s. Hybernicus. ꝛ post eū Ada ꝛ Olkot Unde tenēt ꝙ ꝑ totū tps medium añ positionem rei in esse illa est ꝓtingēs antixps erit. ita ꝛ illa deus falsum dixit. ꝛ de⁹ decepit. vocando sc̄z deceptōem facere ꝙ aliquis habeat assensum falsum vel aliqs erret. de⁹ tamē nō potest decipe deordinate vel iniuste. nec potest decipe ꝑmo modo loquēdo de decepione. de potētia ordinata ꝛ ꝑ seipsum ꝛ immediate sed hoc bñ potest de potētia absoluta. Omnē em̄ rem quā de⁹ potest causare mediantib⁹ causis secūdis pōt de potētia absoluta ꝑ seipm. sed error est res talis. Igitur ꝛc Maior est cōmune ꝓncipiū theologicuz. sz minor patet ex multis scripture passib⁹ vbi deus docuit israelitas i bellis ꝛ in alijs hostes decipe verbis vel factis ꝛc. ¶ Sed alit̄ respōdent aliqui ad p̄dictam dubitationem negatiue FF ¶ Uñ magister Gregorius circa hoc ꝑmo ponit aliqs distinctiones ¶ Prima est ꝙ dicere accipitur dupliciter. Uno modo idē est qđ dictū proferre vel formare. Alio modo idem est ꝙ ꝑ dictū aliq̄d significare. Et hec distinctio patet. Et ꝓportionabiliter dicere falsum vno modo idem est qđ pferre enūciatōez falsam fm se. Alio modo idem est qđ ꝑ enūciatiōem falsum significare. stat em̄ aliquē dicere falsum vno modo ꝛ nō alio modo. vt patet in orōne ironica vel tropica. In quib⁹ quādoqꝫ enūciatiōes sunt false fm se. ꝛ tamē ea que ꝑ eas significātur vera sunt Nullus añt proprie dicitur dicere falsum nisi ꝑ suū dictum intēdat dicere falsum vel saltē significet falsum. Hec de ꝑmo modo est dubium ąn deus possit dicere ꝛ de facto dixerit falsum. ¶ Secūda distinctio est ꝙ dicere falsum secūdo modo cōtingit dupliciter. s. assertorie ꝛ nō assertorie seu recitative Assertorie q̄dem aliquis dicit falsum quādo ꝑ suū dictū integrū ꝛ pfectuz significat falsum. Sz nō assertorie quādo ꝑ suū dictū integrū significat verꝫ sed ꝑ partiale significat falsum. vt ibi. dixit insipiens i corde suo nō est deus. Et alijs locutionibus recitatiuis ꝛ similit̄ ypothetic̄ ꝛ disiunctiuis ꝛ ꝯditionalib⁹. Et de isto modo non est dubiū ąn deus possit dicere falsum. vt ibi. Si dixero quia nescio eū ero similis vobis mēdax ꝛc. ¶ Tertia distinctio est ꝙ aliquis potest assertorie dicere falsuz dupliciter Uno modo simpliciter. alio modo cū intentione. ꝙ ille cui dicit assentiat ei quod dicit. Et de vtroqꝫ sensu est dubitatio. ideo fm hoc iste doctor ꝓbat duas ꝯclusiones. ¶ Prima est ꝙ deus nō potest alicui assertorie dicere falsum volēs ꝙ ille cui dicit assentiat illi dicto ¶ Secūda est ꝙ absolute de⁹ nō potest dicere falsum. ¶ Prima ꝓbat. quia aliter seq̄t ꝙ deus posset mentiri. ꝯña patet ꝑ diffinitōnem mēdacij cōmunē. que est significatō falsa cū volūtate fallēdi. fm Augustinū. libro ꝯtra mendaciū. Sed falsitas ꝓsequētis patet ꝑ apostolū ad Heb. vj. Impossibile ē mētiri deum. Et ad hoc sunt expresse auctoritates Augustini. ꝙ oīe mēdaciū est peccatū. ꝛ ꝙ mētiri ꝛ fallere sunt ea q̄ omnipotēs nō potest. Et ꝙ si de⁹ hec posset nō esset dignus vt esset omnipotēs ꝛc. ¶ Secūdam ꝓbat quia ex opposito sequit̄ ꝙ de⁹ nō esset de⁹: fm Augustinū. Cōsequentiā ꝓbat ꝑ auctoritates Augustini ꝛ Anſ. Itē sequit̄ ꝙ qlibet dictū diuinū nō expertū vel ꝑ se notū vl' euidenter deductū fidelis rōnabilit̄ posset habere suspectū ꝛ dubiū. Cōsequēs ꝑz falsum de articulis fidei. ꝛ de his que ꝑ ꝓpheras et apl'os ꝛ eccīam reuelata sunt. sed ꝓsequētia ꝓbat qz si nō liceret de talib⁹ dubitare aut ꝫ esset ꝑcise qz a deo est dictū. vel qz nō solū dictum est. sed qz dictū est illud esse verꝫ et credendū. aut etiā p̄ceptum vt credaꝫ indubitāter. Neutꝫ potest dici. qz stāte ypothesi deus pōt dicere dicta ꝯtradictoria. ꝛ cū hoc dicere qlibet illoꝝ esse verꝫ. ꝛ iubere vtrūqꝫ indubitāter credi. Hā qua rōe potest vnū falsum dicere ꝛ qlibet aliud ꝛ sic i casu homo teneret firmit̄ assentire duob⁹ cōtradictoriꝫ scitis esse ꝯtradictoriꝫ. ac ꝑ ꝫ teneret ad im

possibile ¶ Istas ꝯclusiones ꝛ eaꝝ ꝓbationes diffuse deducit iste doctor. sed qꝛ deductio ꝓncipaliter ꝯsistit in auctoritatibꝫ q̄ faciliter ꝑñ glosari. ideo nō insisto in eis causa breuitatis ¶ Sed ad rōem factā añ oppositum ipe rñdet. q añs est impossibile. licꝫ q̄libet ps sit possibilis. quia nō sunt cōpossibiles. Et hoc qñ ꝓbat. qꝛ illa de ꝑterito. deus dixit q antixps erit. vel iste assēsit q antixps erit est necessaria. hoc ipe negat. Unꝫ dicit q si teneatur q res ꝑterita potest p diuinā potentiam nō fuisse dicet esse possibile q de illud dictū vel assensum nūcꝫ causauit. et per ꝯns nō dixit antixpm fore. ꝛ q ille etiam nō crediderit. Et in hoc ipe bene dicit sicut supꝛtactum est. Si vero nō teneat illud. pōt dici fm eum ꝛ aliquos antiquos doctores q possibile est illud dictū nuncꝫ fuisse significatiuum. aut nō illi q dō significauit. Et similiter illum assensum nō fuisse assensum aut iudicium illius ¶ Uel aliter fm euz dici potest. q ad hoc q aliqs dicat aliquid ꝓprie loquēdo. requritur intētio significādi illud p suū dictum. qꝛ ergo deus qd̄ voluit potest nō voluisse. ideo possibile est deū nūcꝫ voluisse significare p suū dictū antixpm fore. Si ꝯ nulla ꝑdictaꝝ viarū placeat alia inueniatur melioꝛ. Et si q̄s eam iuenire non potest. ipe dicit q melius est ꝯfiteri suā ignorantiam cꝫ ꝑcipitare in tā horridā auribꝫ fideliū sniam qualis est si dicat deū posse mētiri aut falsū dicere seu decipe. ꝛc. ¶ Sed cū reuerentia dico q si ponat q ꝑteritū nō potest ñ fuisse. nulla ꝑdictaꝝ viaꝝ est sufficiēs nec ē alia dabilis. q̄n oporteat dicere q argumētum concludit veꝝ. s. q deus pōt falsum dicere ꝛ decipere. sicut ꝓma opinio ponit. ita q oporteat dicere vel q ꝑteritū potest nō fuisse. vl q deus falsum potest dixisse. nec est dare mediū. sicut pōt apparere ex supꝛadictis in isto articulo. Et ideo si ponat ꝓmum secundū vtiqꝫ videtur esse ponēdum BB

¶ Unde ad declarandū quō hec via possit sustineri. ponā ꝓbabiliter aliquas ꝓpositōes ꝛ respōdebo ad oppositas rationes. Unꝫ ꝓmittus distinguendū est q isti termini decipe fallere ꝛ hꝫ mōi dupliciter ꝑñt accipi. Uno modo vt includūt in suis descriptionibꝫ ista sincathegoremata scꝫ iuste inordinate indebite. Alio modo vt nō includūt ea. sꝫ tantū modo fallere vel decipe est in aliquo causare assensum falsum siue errorē. Accipiendo tamē ꝓmo mō istos terminos sic claꝝ est q deus nō potest decipe vel fallere. sicut nō ꝑt peccare vel iniuste aliq̄d facere. Et isto modo opposita snīa est merito auribꝫ fidelium horrēda. sed secūdo modo illud est dubium. nec est clare sacre scripture contrarium.

¶ Pro q̄ ꝓbabiliter sit hec ꝓma propositō Q omnē deceptōem vel errorē deus potest solo causare in mente rationalis creature. ꝓbatur. qꝛ cuiuslibet deceptionis vel erroris deus est causa. ꝓbā omniū rez ꝛ motuū. de⁹ est causa fm Augustinū. iij. de trini. ca. vj. sꝫ error est aliqua res vel entitas causata ꝛ per ꝯns deus ipse⁹ est causa. sꝫ cuiuscūcꝫ rei de⁹ est causa. eiusdē se solo sine alia causa cōcurrente pōt esse causa. siue illā rem ꝓducēdo in subiecto vel sine subiecto. igit omnē errorez vel deceptiōem pōt ꝓducere se solo. siue sine subiecto siue etiā in subiecto. s. in mēte rōnalis creature. vel alio subiecto. quare ꝛc.

¶ Secūda ꝓpositio est. q deus nō potest se solo causare deceptiōem vel errorē in mente rōnalis creature. ꝓbatꝫ p ea que dixi in. q. de noticia dei. arti. ꝓmo. vbi aliqua dixi de immutatōne vitali. Unꝫ ex dictis ibidē apparet q nulla qualitas pōt alicui potētie vitali eē noticia vl assensus. nisi sit ab ea effectiue. Cū igit quelibet deceptio sit q̄dam assensus. seq̄tur q licet de⁹ possit illā rem se solo causare in mēte rōnalis creature. nō pōt facere q sit ei error vel deceptio ipa nō concurrente. ꝛc.

¶ Ex his apparet ꝓmo ꝯ Adam. q talis q̄litas que est error vel deceptio nō est essenti aliter error vl deceptio. cui⁹ oppositū ipe ponit de gaudio. noticia. ꝛ volitiōe ꝛc. ꝛ p ꝯns de errore vel deceptōe. ꝛc. ꝓbatꝫ. qꝛ si esꝫ in ea ꝛ nō ab ea nō esset ei noticia fm viam ꝑtactam. ꝛ tñ añs est absolute possibile. vt ꝓꝫ ꝛc

¶ Secūdo patet ꝓtra Hybernicū q ex illo ꝓncipio theologico oēm rem quā deus pōt causare cū alia causa ꝯcurrente. pōt causare se solo. nō sequit q de⁹ possit causare errorez se solo. ꝓbatur ex ꝑdictis. Et pōt dari exēplū sicut ex illo ꝛc. nō sequit q de⁹ possit causare meritū se solo. sꝫ bñ sequit q g̃ meritum pōt causare se solo. ꝛ similiter errorē causare se solo. Et eadē est rō vtrobiqꝫ ꝗa sicut illa res q̄ est vel eē potest meritū pōt eē nō merituz. qꝛ si deus illā se solo faceret nō esset meritū. sic illa res q̄ est vel eē pōt error pōt eē ꝛ nō eē error. qꝛ si eēt a solo deo nō eēt error. vt patꝫ ꝛc

ḡre DD ¶ Tertia ꝓpō est q de⁹ non

potest de potentia ordinata rōnali creature falsum dicere vel eā decipe. z hoc p seipsum immediate z directe. ista est respōsalis ꝓclū/sio. licet nō appareat mihi clara ex scripturis Et dico p seipm immediate. qz nō est cōtra legē ordinatā. imo possibile est de potētia or/dinata q deus decipiat aliquē tanꝝm causa mediata siue mediante creatura Tum ꝓmo quia de facto cuiuslibet erroris z deceptōis deus est causa. vt iam tactū est. Tū secundo qz ꝑm Augusti. z sanctos aliq̄ merent deci/pi. z p ꝓns iustum est eos decipe. ergo deus hoc pōt. Tū tertio qz multa sunt in antiq̄ te stamēto de Jacob z Rebecca que spūssci fa miliari ꝓsilio excusant a mēdacio. z tamē in illis deceperūt Jsaac. Ut patet Gen. xxix. q deus p bonos decipit. Et multa similia exē pla pñt induci. zc. Tum quarto qz etiā i no/uo testamento angel⁹ bonus auctoritate dei apparēs magis in somnis di. eis vt p aliā vi/am reuertātur in regionē suā. z sic decepert Herodē. Unū sequit. Uidēs q illusus essz a magis zc. Dico etiā directe. qz deus p seipz frequēter fallit z decipit nō directe sed indi/recte. z p accidēs dicēdo aliq̄d vel faciēdo q aliqui rōem nō intelligētes crediderunt fal sum. sicut patet in euāgelio de illis q̄b dixit ips. Soluite templū hoc z in triduo reedi/ficabitur illud. q̄ p hoc crediderunt falsum. z fuerūt decepti intelligētes de templo lapi/deo. qđ dixerat de templo corpis sui Quar ta ꝓpō est. Q deus pōt de potentia absoluta rōnali creature falsum dicere. z eam decipe etiā p seipm immediate z directe. Et dico p seipm zc. nō q̄dem excludēdo oēm aliaz cau sam ab ipo respectu talis deceptōis. quia ꝟ esset ꝓtra sēam ꝓpositiōem vt patet. sed p ꝟ excludēdo omnē aliā causaz ab ipo. z ab ipa creatura decepta ¶ Tūc patet ꝓpositus ꝑ mo p rōem añ oppositū zc. Secūdo qz cum deus hoc possit mediāte creatura nō apparz quare hoc nō possit absolute sine illa. Ver/bi gra cum ꝟ possit mediāte angelo vel hoīe vt patet et ꝓdicta ꝓpositōe. nō apparet rō qua re hoc nō possit absolute sine illo ¶ Nec ad ꝟ apparet mihi ꝓtradictio. sicut q deus nō sit deus. vel aliud euidēs impossibile vt potest apparere intuēti. ¶ Tertio hoc nullā impfe ctionē includit in deo. imo videret impfec/tus. si hoc nō posz sicut creatura hoc potest etiā sine peccato quia aliquis potest demere ri vt decipiatur Et mirabile videretur q de us nō posset talē punire z ipm decipe p seip/sum immediate. cū manifeste dicat Augusti nus. lxxxiij. q. q. iij. q deus decipit p malos angelos. z p malos hoies. z similiter de⁹ iuꝭ sit filios israel decipe egyptios. z multa simi lia pñt induci ¶ Quarto error potest esse si/ne peccato. ergo nō sequit deū esse cām pec/cati. licet errorē immediate causaret z aliq̄m decipet. Et p ꝓsequēs deus absolute hoc ꝑt Cōsequētia tenet z añs patet p Augustinū ench. xv. vbi dicit q illa fuit opinio caldeo/rum. Et oñdit q sit falsa. z q aliquis error ē malum pene z non culpe. JJ

¶ Tūc ad rōes alterius opinionis Ad pri/mam p ꝑma ꝓclusione ꝓximo potest dici. q ꝓña nō valet. quia mendaciū vel mētiri in/cludit aliquid inordinate fieri. Et ideo ad p batiōem ꝓñe dicit q illa diffinitio mendaciꝫ que est falsa significatio cū intētione fallēdi. debet intelligi de intētione deordinata fallē di. qualis in deo esse nō potest. nec q talꝫ pos sit esse in eo nō ꝓbat argumētum. sed solū q possit esse in eo intētio fallēdi ¶ Secūdo ꝑ dici q accipiēdo mēdacium p falsa signifi/catione cū intētione fallēdi ꝑcise qualiter nō sumit apl⁹ nec Aug⁹. nec aliꝫ cōiter. tūc cō sequēs nō est falsum de potētia absoluta. sed solū de potētia ordinata. eo modo q̄ dictum est. z sic intelligūt apostolus z Augustinus. ¶ Tertio ad ꝓbatiōem cū dr q tūc de⁹ pos/set peccare. qz oñe mēdacium est peccatum Patet q hoc est vez de mēdacio nō facto au ctoritate diuīa. quale est oñe mēdaciū acci/piendo vt cōiter sumit sed nō illo modo q̄ di ctum est ¶ Quarto potest dici q si alicui cō/cederet auctoritate diuina posse mentiri. sic sumpto mēdacio illud nullaten⁹ esset pctū. z ꝓns si deus p seipm imediate alicui fal/sum diceret cū intētione fallēdi. z illo modo mentiret nō peccaret. hoc āt est possibile de potētia absoluta. qz q talē auctoritatez dare nō repugnet diuīe potētie. videt ratōnabile nec apparet q tali auctoritate data illud essz peccatū plus q̄ occidere innocētem: aucto/ritate dei. Hā magis est ꝓtra instinctū natu/re secundū q̄ ꝑmum circūscripta dei aucto ritate. Sz neutz est ꝓtra instinctum nature si fierit ex p̄cepto vel auctoritate actoz natu re. quare zc. imo talꝫ auctoritas de facto vide tur qñ q̄ esse ꝓcessa. Unū. iij. Regū. vlt. legit deū dixisse q̄s decipiet achab. z egressus spi/ritus ait: ego decipiā. Et sequit ingrediar et

ero ſpūs mēdacii ore oīm ꝓphaꝝ. Et dic̄ dñs decipies t ꝑualebis. egredere t fac ita. Et ad hoc poſſent induci multe ſcripture. et de egyptijs deceptis p filios iſrael auctoritate dei t de alijs Et licet aliq̄ dicāt q̄ deus non p̄cipit in talib⁹ mēdaciū vel deceptiōem. ſed tantū pmittit vel p̄nunciat ſic̄ ibi Johis. ij. Soluite templū h̄ t ibidē dicit. tiij. qñ dñs dixit iude. qđ facis fac citi⁹. nō em̄ hic impatiue loquit̄ ſm gloſas ſanctoꝝ. ſic ibi egredere t fac. i. egredieris t facies. ſic̄ añ di. decipies t ꝑualebis. Tñ licet iſta gloſa ſit ꝓbabil⁹. nō tamē hoc p̄tendit text⁹. ſz q̄ deus illā deceptiōem impauit ad punitionē malor. nec hoc videt improbabile. quare t̄c. ¶ Ad ſecūdam rōem p ſecūda ꝯcluſione negatur ꝯña nec auctoritates Auguſtini vel Anſ. hoc p bant. Sz vlter⁹ negat alia ꝯña in q̄ maior ē difficultas. Sed ad ꝓbatiōem dico q̄ non eſt licitū dubitare. qz de⁹ p̄cipit firmiter credere. ideo negat minor. Et ad ꝓbationez ꝺz. q̄ cōceſſo q̄ homo nō poſſit teneri ad impoſſibile. t q̄ nō poſſit ambob⁹ ꝓtradictorijs aſſentire. ꝯſequēter dicēdū eſt q̄ de⁹ nō poſſet illud p̄ceptū dare. vt patet t̄c. ideo rō nō valet ¶ Ad auctoritates añ magiſtri t Aug⁹. in oppoſitū. pōt dici ad ma. ſicut ad p̄mā rōnem. t̄c. Et ad Aug⁹. p̄t dici q̄ argumētū ſolum tenet gr̄a materie. t añs eſt impoſſibile. cū ſit ꝓpō de p̄terito falſa. t̄c. Et ſic poteſt ꝓbabiliter dici tenēdo iſtam viā t̄c. ℞℞

¶ Uñ ex omnib⁹ p̄us dictis in iſto articulo t tenēdo q̄ res p̄terita nō poteſt nō fuiſſe. infero q̄ttuor regulas in hac materia ſatis vtiles ¶ Prima eſt q̄ nulla ꝓpō de poſſibili negatiua cui⁹ affirmatiua de p̄terito corr̄eſpōdens eſt ꝟa eſt ꝯcedēda de creatura. niſi vbi p̄dicatū eſt iſte termin⁹ verꝝ aut falſuz. aut alius includēs alterꝝ iſtoꝝ in ſua rōne diffinitiua. Uerbi gr̄a. ſi iſta affirmatiua ſit ꝟa. Sortes iudicauit antix̄pm fore. hec negatiua de poſſibili ſibi corr̄eſpōdens nō eſt ꝯcedenda. Sortes p̄t nō iudicaſſe antix̄pm fore. vl̄ q̄ talis noticia poteſt nō fuiſſe. t ſic de ſil̄ibus. patet ex ſupr̄adictis. qz ſi h̄ ꝯcederet de creatura. pari rōe dicēdū eſſet vel ſuſtineri poſſz q̄ creatura q̄ voluit a. pōt nō voluiſſe a. et q̄ illa que peccauit pōt nō peccaſſe. t ita de q̄libet p̄terito ſicut ſupr̄a tactū eſt. quare t̄c. Et dico de creatura. qz talis locutio eſt ꝯcedenda de deo. ſic̄ ꝯcedit q̄ de⁹ q̄ iudicauit t voluit antix̄pm fore. pōt h̄ nō iudicaſſe t nō voluiſſe. t q̄ ei⁹ noticia pōt nō fuiſſe iudicium illius. t rō ſup̄ tacta eſt t̄c ¶ Secūda regula talis eſt. Q̄ nulla ꝓpō talis eſt ꝯcedenda ō deo. niſi vbi ꝟbū ſig̃t actū deo intrinſecuz. et nō effectū p̄teritū ad extra. Uerbi gr̄a. ſi iſta affirmatiua ſit ꝟa de⁹ dixit vl̄ ſignificauit creature antix̄pm fore. hec negatiua nō eſt ꝯcedēda de⁹ pōt nō dixiſſe vel non ſignificaſſe. qz iſta ꝟba ſignāt nō ſolū actū intrinſecuz. ſz effectū ad extra p̄teritū. Et h̄ dico qz ſec⁹ eſt de ꝟbis p̄ciſe ſignificātibꝫ actū intrinſecū. ſic̄ ſunt iſta iudicauit. voluit. t̄c. vel de ꝟbis cō ſignificātibꝫ actū extrinſecū ꝯnotādo tñ eſſe verꝝ vel eſſe falſum. ſicut ſunt iſta reuelauit. certificauit. t̄c. vt pōt patere ex ſupr̄adictis

¶ Tertia regula eſt Q̄ talis locutio nunq̄z eſt ꝯcedēda nec de creatura nec de deo. niſi qñ veritas ꝓpōis de p̄terito dep̄ēdet ex ꝯtingenti futuro. patz inductiue. t̄c. ¶ Quarta regula eſt Q̄ tal⁹ locutio eſt qñq̄z cōcedenda de creatura. ſ. qñ p̄dicatū eſt iſte termin⁹ verꝝ aut falſum. vel ali⁹ termin⁹ includēs alterꝝ ip̄oꝝ in ſua rōe diffinitiua. Uerbi gr̄a. cōcedendū eſt. q̄ illud qđ fuit iudiciū verꝝ poteſt nō fuiſſe iudiciū verꝝ. t q̄ reuelatio poteſt nō fuiſſe reuelatio t̄c. Et rō huj⁹ poteſt apparere ex ſupr̄adictis. t̄c. LL

¶ Uñ ex iſtis t ſp̄ealiter ex quarta regula ſequit⁹ ꝓmo q̄ aliq̄s habuit fidē qui p̄t nunq̄z habuiſſe fidē t poſſibile q̄ ſua fides nō fuerit fides. ꝓpatet de illo q̄ habuit fidē q̄ antix̄pus erit. qz fides eſt ꝟa t de ꝟo. vñ impoſſibile ē q̄ fidei ſubſit falſum. Et iō ſicut poſſibile eſt q̄ antix̄pus nō erit ſic poſſibile eſt q̄ illa nō fuerit fides. ſicut poſſibile eſt q̄ nō fuerit vera

¶ Secūdo ſequit⁹ q̄ aliq̄s habuit ſpem q̄ p̄t nunq̄z habuiſſe ſpem. t poſſibile ē q̄ ſua ſpes nō fuit ſpes. patz de illo q̄ habuit ſpem q̄ ſalvabit⁹. t ſic erit. qz ſm m̄gr̄m li. iij. diſ. xxvj. c. ꝓmo. Spes eſt certa expectatio future beatitudis. t̄c. t cap̄lo ſequēti dic̄. q̄ ſpes nō eſt niſi futura. t iō ſicut poſſibile eſt q̄ iſte nō ſalvabit⁹. ita poſſibile ē q̄ nō habuit certā expectatōz nec p̄ oñs ſpem t̄c. ¶ Tertio ſequitur. aliq̄s eſt ſalvat⁹ t meruit ſalvari p fidē t ſpem. q̄ pōt h̄ meruiſſe p infidelitatē vl̄ falſaz eſtimatōz. ꝓpatet de illo q̄ hoc meruit qz credidit vltimū iudiciū fore. t nō pōt hoc ñ meruiſſe t tñ ſua fides pōt fuiſſe infidelitas vl̄ falſa eſtimatio ſic̄ illud p̄t nō fore. Et ſimilit aliq̄s p̄t meruiſſe dānationē p rectā eſtimationē t verā fidē vt qz credidit vltimū iudi-

tium nõ fore. rc. ¶ Uñ pz q hõ nõ merek in credẽdo. qz creditũ ab eo sit vez. nec demeretur quia sit falsum. nã hoc nõ est in potestate sua. sed iõ merek qz sibi sic ꝓcipik a deo z vult obedire z deꝰ vult actũ acceptare. rc. Quarto sequik q aliqs ꝓphetauit q̃ potest nunq̃ ꝓphetasse z possibile est q sua ꝓphetia nũq̃ fuerit ꝓphia. Patet. qz iste terminꝰ ꝓphetia siue ꝓphetia est terminꝰ cõnotatiuꝰ q sit de vero. Uñ describik ꝓphetia q est diuia inspiratio euentũ rei imobili veritate demõstrãs. Nõ quidẽ intelligẽdo q sit immobilk. i. necessaria veritas simpliciter absolute sz cõditionaliter. sic q necesse est si aliquid est ꝓphetatuz illud euenire. Et iõ sicut possibile est q illud nõ sit vez q Job pdixit de resurrectione. ita possibile est q nũq̃ ꝓphetauerit ꝺ resurrectõne. Et i potestate antixpi futuri erit facere q xps in aliquib⁹ q̃ pdixit de ipo nõ fuerit propheta. Et ꝓsimilik posset dici de multis sz trãseo. qz ex pdictis satz patet via subtilibus ad multa ꝓcludẽdũ in hac materia. Et hec ꝺ toto tertio articulo ¶ Ad rões ꝓncipalis questionis patet clare ex tribus articulis pmissis quid dicendũ sit. Et hec de questione

Questio tredecima

A

Circa quadragesimã secundã distinctiõz, z alias sequẽtes i quib⁹ magister agit ꝺ potẽtia z causalitate dei Quero vtrũ deꝰ sit ꝓma causa simplr oipotẽs z vniuersalik omnifaciẽs. ¶ Et argunk ꝓmo q nõ qz nõ oñe possibile fieri deꝰ pt facere. igitur deꝰ nõ est simplr oipotẽs. Cõsequẽtia satz pz sed añs pbak. qz malũ vel pctm̃ est possibile fieri a creatura z nõ a deo. qz nõ põt peccare igitur rc. ¶ Secũdo arguik sic. qz nõ omne factibile deꝰ põt se solo facere. igik nõ est ꝓma causa vniuersalik omnifaciẽs. Cõsequẽntia pz qz ꝓma cã vniuersalik omnifaciẽs q̃dq̃d põt cũ causa scꝺa põt se sola. aliter nõ esset ꝓma. sz añs pbak. qz actꝰ odij dei est factibilk a causa scꝺa. z tñ illũ nõ ꝑt deꝰ se solo facere. aliter sequik q deꝰ nullo coagẽte posset actũ culpabilẽ facere. qꝺ est ꝺ doctrinã sctõz. igitur rc ¶ Tertio arguik sic. qz nullũ pducibile qꝺ de facto pducit deꝰ pt melꝰ facere. igik deus nõ est simplr oipotẽs Cõsequẽtia satis patz sz añs pbak. qz dei potẽtia pductiua ẽ infinita. g̃ q̃cq̃d pducit infinite pducit. qz sua pductiua potẽtia z sua pductio actiua sunt idez Et ꝓñs oia equalik pducit nec põt aliquid melꝰ pducere q̃ de facto pducit. Igitur rc ¶ In oppositũ oim istoz est expssa determinatio mgri i lra z est cõis doctria ¶ In ista ꝓclusiõe iuxta materiã triũ argumétoz erũt tres articuli ¶ Primꝰ vtz deꝰ sit potẽtia actiua simplr oipotẽs ¶ Secũdꝰ vtz deꝰ sit prima causa vniuersalik omnifaciẽs. ¶ Tertiꝰ vtz deꝰ sit potẽtia infinita eq̃liter omia pducẽs ¶ Circa ꝓmũ articulũ sic ꝓcedã. Primo ꝑmittã aliquas suppositões. Scõo aliquas distinctiones. Tertio ponã aliqs ꝓclusiões ¶ Quantũ igik ad ꝓmũ in quo videndum est q̃d nois huiꝰ termi omnipotẽs. z q̃re deꝰ dicatur oipotẽs sit ꝓma suppositio. Q deus ꝺz omnipotẽs vl omnipotẽtia: nõ a potẽtia passiua sz actiua. Patet et ꝓmo q deꝰ dicak oipotẽs vel oipotẽtia. est articulꝰ fidei. vt apparet i symbolo rc. Uñ etiã Exo. xv. ꝺz. omnipotẽs nomẽ eiꝰ rc. Sz q ꝺ nõ dicak a potentia passiua patz. qz nihil põt pati cũ sit intransmutabilis. Jac. j. Apud quẽ nõ est trãs mutatio rc. ¶ Secũda suppositio q deꝰ nõ ꝺz omnipotẽs a potẽtia actiua q̃si qualibet potẽtia actiua sit formaliter potẽs. quia nullam potẽtiam actiuã creatã sicut ignis alterius ve creature hz formalik rc ¶ Tertia est q deꝰ nõ ꝺz omnipotẽs qz possit pducere oẽ possibile pduci siue oñe illud qꝺ pduci nõ implicat ꝓtradictõem. Patet. qz filiꝰ vl spũs sanctꝰ nõ esset oipotẽs. Cõsequens est ꝺ doctrinã sctõz. z reputak hereticũ. ꝓña patz. qz neuter pducere pt oẽ pducibile cũ quilibet eoz sit pducibilk. imo de facto pductꝰ a pter nõ possit pduci a se. rc. Et eodẽ mõ argueret de essentia diuia que nullũ pducibile põt pducere ad itra. rc. ¶ Quarta ẽ q deꝰ non ꝺz omnipotẽs qz possit facere oñe possibile siue oẽ illud qꝺ esse nõ implicat ꝓtradictiõem Patet qz nõ potest facere se z tñ ipm esse nõ implicat ꝓtradictõem. rc ¶ Quinta est. Q deꝰ nõ ꝺz omnipotẽs qz possit facere oẽ illꝺ quod fieri ab ipo nõ implicat ꝓtradictiõem Patet. quia pari ratõe oñe illud esset omnipotẽs qꝺ posset aliq̃d facere. vt patz clare rc ¶ Sexta est q deus dicik omnipotẽs qz potest facere omne factibile siue omne illud q̃d fieri non implicat contradictionem. Patet ex dictis a sufficienti diuisione. quia non apparet alia ratio quare dicatur omnipotens,

¶ Unde ex p̄dictis patet q̄ iste termi/nus omnipotēs vel omnipotētia est vn⁹ ter/minus includēs istū terminū potēs vel po/tentia in recto. ⁊ hoc signū distributiuū oīs in obliquo cū vno alio termino distributo ī obliquo ibi subintellecto. termin⁹ aūt ille di/stribut⁹ pōt sbintelligi vel iste terminus pdu cibile vel iste termin⁹ factibile ita q̄ tal⁹ ter/minus ibidē distribuit. ⁊ nō iste terminus re ctus potēs vel potētia. sicut supra dictū fuit in q̄stione de equalitate psonaꝝ artic. iij. Et ſm hoc iste termin⁹ potest dupliciter sumi. Uno modo large. ⁊ sic describet omīpo/tentia q̄ est potētia oīs pducibil' pductiua. Alio modo stricte. ⁊ sic describet omnipotē tia q̄ est potētia cuiuslibz factibilis siue om nis pducibilis ad extra pductiua. Uñ p̄mo modo nō sumit apud sanctos sz secūdo mō sicut dictū fuit in q̄stione supra dicta. Et rō fuit ibi assignata ¶ Secūdo patet q̄ omni/potētia p̄mo modo dicta nō dicit pfectōem simpliciter. nec illo modo ōr de⁹ omīpotens Patet. quia talis nō cōuenit cuilibet pfecto simpliciter. q⁹ nec filio nec spūisancto nec es sentie diuine. ⁊c. ¶ Tertio patet q̄ oīpoten/tia secūdo modo dicta dicit pfectiōem sim/pliciter. ⁊ illo modo ōr de⁹ omnipotēs. Pa/tet quia talis ꝓuenit cuilibet pfecto simplici ter. ⁊c. ¶ Et si dicat q̄ pari rōe q̄ ōr q̄ posse facere aliquā rem siue eā pducere p factiōez sicut creaturā dicit pfectōem simpliciter. ea dem rōe potest dici q̄ posse pducere aliquā rem sicut diuinā psonam est posse simplicit ⁊ dicit pfectiōem simpliciter. ⁊ sic aliqua pfe ctio simpliciter cōuenit patri que nō conue nit filio. qua posse pducere aliquā rem ⁊ ñ pfectiōem. nō videtur diminuere de pfectio ne. ⁊c. ¶ Respōdeo q̄ ex his que sunt fidei se quitur q̄ nō posse producere filiū vel perso/nam diuinā. stat cū omnipotētia que dicit p fectionem simpliciter. hoc tamen nō est evi/dens. sicut bene probat ratio. sed tamen ali/quam creaturā nō posse producere sicut ho minem vel asinū. siue aliquid nō posse pdu cere quod tamē est factibile nō stat cum om nipotētia que dicit pfectiōem simpliciter. li/cet etiam hoc nō sit euidēs. Patet quia mul ti phi posuerunt p̄mam causam nihil facere vel agere in genere cause efficiētis. ⁊ tamē es se pfectam simpliciter. Et ideo posse pduce/re diuinā psonam nō dicit pfectiōem simpli citer sed bene posse pducere creaturā. Et sic aliquis est simplicit pfectus q̄ nō potest pro ducere quodlibet pducibile sicut diuinaz p/sonam. ⁊ tamē nō esset simplr pfectus si ali/quam creaturā nō posset pducere. Et licz ñ sit euidens. quare vnū magis debeat ꝓcedi q̄z aliud. tamē vnum debet ꝓcedi ⁊ nō aliud quia ad hoc obligamur p fidem. sicut clare patet ex supradictis. ⁊c. ¶ Quarto patet. q̄ cum omnipotētia que dicit pfectiōem sim/pliciter ⁊ ſm quā deus ōr omnipotēs soluz respiciat p obiecto creaturā siue rem pduci bilem p factionē. ideo omnipotētia sic dicta ⁊ omnipotēs illo modo bene describitur q̄ hanc oratiōem vel equiualentē. s. potens fa/cere quidq̄d fieri nō implicat ꝓtradictiōem

¶ Sed hanc descriptionem reprobat Ugolin⁹. ⁊ instat ꝓtra eam. quia peccatuz fieri nō implicat cōtradictiōem. ⁊ tamen de us nō potest facere peccatū. ⁊c. Ideo dat ali am descriptiōem ⁊ dicit q̄ omnipotēs est q̄ potest facere q̄cq̄d fieri ab oīpotēte nō impli cat ꝓtradictiōem. Dec autē ōrō nihil valet. quia descriptū ponit in descriptōe quod nō debet fieri sicut patet. vj. thopicoꝝ. ideo nō est descriptio sed ridiculosa petitio. Nec va let instātia q⁹ tenēdo q̄ de⁹ non potest facere peccatū ꝓsequēter dicendū est sicut ipe tenet q̄ peccatuz nihil est. iō sub illo distributiuo quidquid q̄ solū distribuit istū terminum ens nō ꝓuenienter sumit ille termin⁹ peccatū ideo nō valet sua ꝓña vt patet. Uñ cum om nipotētia nō habeat p obiecto nisi creaturā. vt dictū est. ⁊ peccatū ſm ipm nō sit creatu/ra. patet manifeste q̄ nō valet sua instātia. sz de assumpto magis alias videbitur. ⁊c.

¶ Dis g̃ p̄missis ad maiorē declarationē p̄ dictoꝝ videndū est vtz oīne possibile fieri si ue omne q̄ fieri nō implicat ꝓtradictionez deus possit de sua absoluta potētia facere.

¶ Circa q̄ ad declaratiōem terminoꝝ pre mittā tres distinctōes. Secūdo ad articlm pono tres ꝓclusiōes ¶ Prima distinctio est de isto termio possibile. Hā possibiliū q̄daz sūt incōplexe significabilia. q̄dā ꝓo cōplexe. Primo mō adhuc possibile sumit dupliciter Uno mō vt distinguit ꝯ actu ens. ⁊ sic oīne q̄ nō est ⁊ pōt esse. sicut antixps. ōr quoddā possibile. Alio mō vt distinguit ꝯ necessari/um. ⁊ sic oīs entitas etiā actu exīs q̄ pōt esse ⁊ potest nō esse ōr quoddā possibile. Et ꝓportionabilit possibile secō mō dictū p̄ dupl⁹ accipi Uno modo vt distinguitur ꝯ verum

z sic solum enūciabile non vez z nō impossibile est possibile Alio modo vt distinguitur cōtra verum necessariū. z sic oīe enūciabile etiam verū potēs tamen esse falsum dicit possibile ¶ Quantū ergo ad p̄mum modum aliquid dicit possibile fieri. quia potest fieri aliqua entitas. Sed quātum ad secūdū aliquid dicit possibile fieri nō quia talis ꝓpositio vel enūciabile possit fieri. sed quia potest fieri q̄ ita sit sicut p̄ eā signat. zc. ¶ Secūda distinctio est de termino isto facere. Uñ ſm q̄sentētialiter ponit Ansel. de casu dyaboli. p̄mo cap'o. aliquis dicit facere dupliciter. Uno modo positiue z hoc dupliciter. s. vel de nouo efficiēdo vel factū cōseruādo. Alio modo negatiue nō faciendo oppositū seu ipsum nō prohibēdo cū tamen hoc posset. Et sic dicitur deū facere aliquā rem que erat ñ cē cum cessat facere eā esse. z similiter que nō sunt potest dici facere nō esse quia cuz possit nō facit ea esse Hoc modo loquit Augustinus. xij. libro de ciui. dei. ca. xvij. Res quas deus cōdidit z vt ꝑus nō essent egit q̄diu ñ fuerūt. z vt posterius essent quādo esse cepe runt. Primo modo sumitur proprie. z secundo modo improprie D ¶ Tertia distinctio est circa istum terminū potētia absoluta Uñ deū posse aliquid facere solz dupliciter ītelligi Uno modo ſm potētiam absolutam Alio modo ſm potētiam ordinatā non q̄ in deo sint due potētie. vna absoluta z alia ordinata. sed deus dicit illud posse de potētia absoluta qō simpliciter z absolute potest Et sic intelligit deus omnipotēs. z de tali potētia semp loquar in p̄senti articulo. vt satz patet. ¶ Sed deū aliquid posse de potētia ordinata potest dupliciter intelligi. Uno modo stricte qō potest stante sua ordinatione q̄ eternaliter voluit se sic vel sic esse facturum. z sic solū potest illa que ipe ordinauit se facturum Alio modo potest intelligi magz large. qō potest stāte veritate legis seu scripture diuine. Et sic possibile ordinate potest dici illud qō est possibile absolute z nō obuiat alicui veritati legis ordinate vl' scripture sacre. Et vtroq̄ istoz modoz dicitur q̄ ipossibile est de potētia ordinata vltimū iudiciuz nō fore. qz licet sit simpliciter z absolute possibile. tamē nō stat cum eterna dei ordinatione z obuiat sacre scripture ¶ Isti autez duo modi differūt. quia aliq̄d est impossibile de potētia ordinata p̄mo modo z non scōo modo Sicut si sortes sit reprobatus hec est impossibilis de potentia ordinata p̄mo modo. Sortes saluabit. vt patet zc. z tamē non est impossibilis secūdo modo. quia est absolute possibilis nec obuiat sacre scripture. cum nec hoc nec eius oppositū sit reuelatū in scriptura. Similiter etiā aliq̄d est possibile de potētia ordinata secūdo modo z non primo modo. sed nunq̄z ecōuerso. quia quidq̄d obuiat scripture sacre repugnat ordinatiōi diuine. sed nō ecōuerso. Et ideo secūdus modus est in plus q̄z p̄mus. vt patet. qz quidq̄d est possibile p̄mo modo est possiblle secūdo modo. sed nō ecōuerso, vt dictū est. Secūdꝰ aūt modus videt magis ꝓpriusq̄z primus. qz ſm p̄mum modū nihil est possibile de potentia ordinata nisi quod est vel erit. Similiter isto modo cuiuslibet ꝓtradictiōis de ꝓtingēti vna ꝑs est impossibilis de potētia ordinata. nō autē secūdo modo. vt patet de istz. sortes saluabitur. sortes nō saluabit. demōstrato aliquo viatore. Et istud faciliter patet. zc ¶ Predicte aūt distinctiōi ꝓcordat illa distinctio magistri in lra. z quorundā antiq̄z. q̄ quedā deus pōt de potētia que nō potest de iusticia. Illud eīm dicit nō posse de iustitícia qō obuiat ordinatōi sue volūtatis vel veritati sue legis. quaz vtraq̄z est regula iusticie. sz illud ōr posse ō potētia absoluta qō absolute z simpliciter pōt q̄zuis oppositū ordinauerit vel reuelauerit zc. E

¶ His g̃ distinctiōibꝫ p̄suppositis ponā ꝓtra magistz Gregoriū tres ꝓclusiones respōsales huic articulo ¶ Prima est Q oīe possibile primo modo. id est. omnē entitatē possibilem deus potest facere accipiēdo facere p̄mo modo ¶ Secūda est Q omne possibile enūciabile deus potest facere esse vez: accipiendo facere p̄mo z secūdo modo ¶ Tertia est q̄ nō oīe tale possibile deꝰ potest facere esse vez accipiēdo facere p̄mo modo. Probatur p̄ma cōclusio auctoritate scripture sacre. quia nō potest euidēter probari ratione. vt tactū est supra z post etiā dicetur. ¶ Adh aūt est exp̄ssa auctoritas Sap. vij. vbi de sapientia increata ōr q̄ est omniū artifex z habens omnē virtutē. Et iterū cum sit vna omnia potest. Igit zc. Et iterū Sapie. xj. Quomodo posset aliq̄d pmanere nisi tu voluisses. Igitur nō solum deꝰ quodlibet possibile potest facere. sed etiā factum ꝓseruare. imo sine ipo nō pōt ꝓseruari ī esse. quare zc.

Multe alie auctoritates scripture ⁊ doctorum possent induci sed iste sufficiunt. ⁊c.

¶ Secūda etiā ꝓclusio nō potest euidenter ꝓbari ratōe sed ꝓbatur auctoritate. Primo ꝙ verbū xpi Matth. xix. Apud deum oīa possibilia sunt. Secūdo ꝙ illud Luc. ꝑmo. Nō erit impossibile apud deū omne ꝟbum. id est. omne enūciabile nō implicās contradictiōem. Tertio ꝙ illud Hen. xviij. Nunq̄d deo est quicq̄ difficile. In omnib⁹ autē his fit locutio de possibilib⁹ complexis. vt patet intuēti scripturam ⁊c. ¶ Tertia cōclusio ꝓbatur. Nam possibile est nullā rem ꝑter deum esse. ⁊ tamē illud non potest deus facere loquēdo ꝓprie de facere. Nam si illud sic faceret iam aliq̄d ꝓter deū esset. Illud tamē potest facere secūdo modo ¶ Hanc aūt cōclusionem ꝓbat magister Gregori⁹. ꝙ hoc ꝙ possibile est creaturā peccare. ⁊ tamen deus nō potest facere creaturā peccare. ꝑmo modo capiēdo facere. Et hoc ipse ꝓbat tripliciter. sed quidq̄d sit de veritate cōsequentis alias ostēdam ꝙ rationes sue nō sunt efficaces quādo agam de causa peccati ⁊c. Cōcedit tamē. ⁊ hoc est verꝫ ꝙ deus potest facere creaturā peccare ⁊ facere mala ⁊ peccata accipiendo facere secūdo modo. quia hec permittit ⁊ posset ea impedire sicut satis patet

F ¶ Ex ꝓdictis sequūtur aliqua corelaria ¶ Primo sequit ꝙ ad omnipotētiaz quā deo attribuimus nō ꝓtinet ꝙ omne possibile posset facere ꝑmo modo. Patet ꝺ istis deus nihil facit vel cōseruat. ⁊c. ¶ Secundo sequit ꝙ ad oīpotētiam quā deo attribuimus ꝓtinet ꝙ omne possibile nō veruz ad quod esse verū nō sequit cōtradictio seu ꝓmum ꝓncipiū nō esse. possit facere esse verꝫ accipiēdo facere cōmuniter ad ꝑmum ⁊ ad secundū modū Siue breuius loquēdo. omne tale potest ꝑ diuinā potētiam esse verum patet ex ꝓdictis ⁊ deo possibile ad quod eē verum nō sequitur. ⁊c. quia aliquod est enūciabile possibile ad quod esse verꝫ sequit cōtradictio. sicut istud nullū enūciabile est verum. ⁊c. ¶ Tertio sequit ꝙ non est nob⁹ euidens nec demōstrabile ꝓ ratiōem: aliquam potētiam actiuā esse omnipotentē. patet. q̄a nō est sic enidens aliquā potētiam actiuam esse vniuersaliter efficiētem. igitur ⁊c. Cōsequētia satis patet. ⁊ añs apparebit in secūdo articulo ⁊ satis patet ex alias dictis ¶ Quarto sequitur ꝙ ēz ꝓbabile est aliquā potētiam actiuam in qualibet actione ꝓexigi. vel esse vniuersaliter efficiētem. tam ꝓbabile est eaz esse omnipotentē. Patet clare. quia illa potentia est omnipotēs que potest facere quid quid potest fieri. sicut patet ex quid nomis. sed quicūq̄ poneret causam vniuersalem in genere cause efficiētis poneret eam potētem facere quidquid possz fieri. vt patet ex quid nomis cause vniuersaliter efficientis. ⁊c.

¶ Quinto patet clare ex ꝓdictis. quia illi philosophi qui posuerūt nō posse fieri aliuz mundū. ⁊ nihil posse creari. ⁊ materiā a nullo posse fieri. ⁊ etiam ponētes plura necessarie esse. sicut corpora celestia ⁊ intelligentias celestes. ⁊ tamē cum hoc ponētes vnaz causam ꝓmā vniuersalem in genere cause efficientis habebāt cōsequenter ponere eā esse omnipotētem. patet manifeste ex ꝓdictis.

¶ Sexto patet ex hoc ꝙ licet ista ꝓña sit bona. deus est omnipotēs. ergo deꝰ potest aliū mundū facere vel aliq̄d creare. vel pōt se solo quidq̄d pōt cū alio. tū nullo modo est euidens naturaliter. patet ꝙ sit bona. q̄ ꝓñs est necessariū. ⁊c. Sed ꝙ nō sit euidēs satis patet. imo añs est ꝓbabile in naturali luminet nō ꝓñs. imo magis oppositū vt satis patet. ⁊ magis patebit in scōo articulo H

¶ Septimo sequit ꝙ deus est omnipotēs: nō solum quo ad effectū. sed etiā quo ad efficiendi modū. patet hoc ¶ Pro cui⁹ declaratione sciendū est ꝙ omnipotēs potest dupl⁹ intelligi. Uno modo quo ad effectū. ſ. q̄ potest in oēm effectū. Alio modo quo ad efficiendi modū. ſ. q̄ se solo possit in oēm effectuz Utroq̄ aūt modo deus est omnipotēs. De ꝑmo eīī nō est dubium vt patet ex ꝓdictis sed de secūdo modo ꝓbabile est ꝑm fidem vt patz ex scōo corelario. ⁊ magis patebit ex secundo articulo. ¶ Octauo patet ꝙ ꝓbabile est in lumīe naturali aliquā potētiam eē oī potētem quo ad effectū. licet nō sic q̄ ad efficiendi modū. Patet. quia ꝑmum est sic ꝓbabile ⁊ nō secundū saltē nō ita apparēter sicut suū oppositum. sicut hec omnia magis patebunt ex secūdo articulo ¶ Ex omnib⁹ supra dictis patet respōsio ad argumētum factum ꝑmo loco ante oppositū. Unde ꝑm illos qui tenent ꝙ deus est causa peccati ⁊ potest causare aut velle peccatū sicut Ockam. Brāō. ⁊ plures solēnes doctores ꝓcedunt negare añs. Et ad ꝓbationē negaret minoꝛ ⁊ negaret vltra illa ꝓña deꝰ potest facere peccatū. ꝙ

potest peccare. qz p ꝯsequēs importat q deus posset aliquid malefacere vel aliqualiter qualiter nō debet qō est impossibile. hoc autem nō denotat p aīs. Sed de hoc alias

Sed fm illos q illud nō tenent negarek talis cōsequētia quidq̄d est possibile fieri deus potest facere. sed peccatū potest fieri a creatura. ergo peccatū potest de⁹ facere. Ūn hic est fallacia figure dictōis. qz ī maiori distribuitur vnū simplicit absolutū p ꝫ distributiuum q̄cq̄d. z in minori accipit sub illo vnū cōnotatiuū. quia peccatū vel peccare nō tm importat illā rem que pducit sz etiā importat aliquē obligatū ad oppositū illi⁹ qō facit vel omittit. iō est fallacia figure dictōis. Et pōt dari exempluz si arguit sic. q̄cq̄d potest fieri deus potest facere. sz creatura potest mori: g deus potest mori. Nō em valet ꝯsequētia. qz mori nō importat pcisē destructiōem alicuius rei sed cōnotat destrui eaz rem q̄ dicit mori. Et ideo licet de⁹ pōt causare destructiōem rei q̄ morit. tū nō pōt mori in ppria natura. sic in proposito. ꝛc. Et hec de primo articulo

¶ Quantū ad secundū articulū in q̄ videndum est vtz de⁹ sit prima causa vniuersaliter omnifaciēs. Primo videbit q̄d tenēdum sit circa ꝫ fm fidē. Secūdo q̄d dicendū essz sequēdo rōem naturalē ¶ Circa primū premittam aliquas ppōes que sunt supponēde ex fide. nec possunt euidēter pbari ex ratione.

¶ Prima est q oīm que fiūt de⁹ est causa ea de nō esse ad esse pducēs. Patz p illud Joh. primo. Oīa p ipm facta sunt. Et illud symboli. factorē visibiliū omniū z inuisibiliū. ꝛc.

¶ Secūda est q oīm que fiūt de⁹ est causa ea immediate de nō esse ad esse producens.

¶ Hec ppō est ꝯtra illā opinionē quā recitat Aug⁹. v. sup Gen. ca. xxiij. vbi dicit. Sūt ei qui arbitrant tātum mundū ipm factū a deo cetera fieri iam ab ipo mūdo sicut ille ordiauit z iussit. deū aūt ipm nihil opari. hanc ibi expresse reprobat Aug⁹. Et p illud ꝫbū xpi pater me⁹ vsq̄ nūc operat ꝛc. z p multas alias auctoritates. Et ibidē determiat p multa capitula. q ad pductōem cuiuslibet effectus de⁹ immediate simul cū alijs causis secūdis ꝯcurrit z pncipali⁹ ppter quā pncipalitatez dicit aliqn ista nō nisi a deo fieri z ipsa creari ꝛc.

¶ Tertia ppō est. q oīm que facta sunt de⁹ est causa ea imediate ī esse ꝯseruās. patet primo p auctoritatē sapiētis supra inductam in primo articulo. Jtē ad Col. j. Oīa p ipsum z in ipo creata sunt. Et sequit. z omnia ī ipo ꝯstant. Jtē Heb. j. Portās oīa verbo virtutis sue. Ubi glosa. sicut ab eo creata sūt omnia. ita p eū ꝯseruātur. Plures sunt alie auctoritates scripture z Augustini ¶ Quarta propositio est. Q omniū que fiunt vel facta sunt solus de⁹ est immediata causa pducens vel cōseruās. Patet. qz nulla est causa ꝓz a qua moueak ad causandū. vt dicit Augustinus z pbat magister in lra. ¶ Quinta est Q nō oīm que fiūt vel facta sunt sol⁹ de⁹ est immediata causa pducēs vel ꝯseruās. Patz q̄a aliter sequit q creatura nihil immediate produceret vel cōseruaret. cōtra illud Luc. xxj. vbi xps dicit q arbores pducūt ex se fructū similiter videm⁹ q ad absentiā solis desinit eius lumē. ergo pbabile est q sol ipm producit z cōseruat. Et multa possent induci sz satis patet ¶ Sexta est q oīm que fiūt vel facta sunt sol⁹ de⁹ posset esse immediata causa pducēs z ꝯseruās. patet primo negatiua exclusiue. s. q nihil aliud a deo se solo ꝫ possit satis patet. qz ad min⁹ suūpsi⁹ nō potest esse causa. ꝛc. Sz affirmatiua exclusiue. s. q de⁹ ꝫ pōt se solo licet nō posset pbari euidēter ex scriptura. tamē apparet pbabilis scōm fidē. quia nihil est a deo distinctū quin possit esse absq̄ alio creato ab eo totaliter distinctū. qz quodlibet tale est cōtingens fm veritatē fidei. nec ad ipm esse sequitur necessario aliud creatū ab eo distinctū esse. nec p ꝯsequēs ad ipsum nō esse aliud nō esse. Et p cōsequens de⁹ potest sesolo quidq̄d potest cū alio. ꝛc. ¶ Septima ꝓpositio est q quidq̄d deus facit l cōseruat libere z nō necessario facit vel ꝯseruat. patz primo auctoritate supra allegata. Sap. q̄nto. Jtem in psalmo. quecūq̄ voluit fecit. Jtē Eph. j. Deus oīa operat fm ꝯsiliuz voluntatis sue. ergo libere z ꝯtingēter. Uerum est tamē q ista ꝯsequētia nō est euidēs. quia posset dici q licet deus opat p volūtatem z p libertatem cōplacentie. nō tamē sequit q libertate cōtingentie. sed tamē ꝯsequētia illa est catholica. Jtem patz aliter quia si nō ꝛc. sequitur q aliud a deo esset necesse esse q necessario deus illud faceret z cōseruaret. ꝛc. ¶ Octaua propositio est. Q quidquid deus facit l cōseruat cōtingenter vult facere vel ꝯseruare. Patet ex alia. quia impossibile est euz facere vel cōseruare aliq̄d z nō velle facere vel conseruare illud. vl etiā econtra. Et p ꝯsequēs sicut contingenter facit sic vult ꝯtingenter facere

¶ Sed ꝓtra hāc ꝓpositiōem est quedaz opinio. d. q deus nihil vult cōtingenter facere quia aut illud velle simplicit in se esset ꝓtingens qđ nō potest dici. cū illud velle sit de⁹. z ꝓ ꝓns necesse esse. Aut habitudo illi⁹ velle ad illud qđ vult facere essz cōtingens. hoc ñ. quia nō potest assignari que res esset illa habitudo vtrū ens ratiōis vel reale nisi ponat q sit ipsum met velle diuinū. Et ꝓ ꝓns sicut ipm est simpliciter necessariū sic z illa habitudo z ꝓ ꝓns necessario vult. Unde finalit ꝓcludit hec opinio q deus ꝑducit quidqd ꝑducit absq; hoc q determinet ꝑ aliqđ velle intrinsecū ad ꝑducendū. z tñ ōr voluntarie ꝑducere. quia i sua potestate habet ꝑducere z nō ꝑducere. Hec aūt opinio falsa est. nec sufficiēter seipam exꝓmit. ideo dico breuiter q sicut de⁹ ꝓtingēter aliquid scit fore. sic cōtingenter aliquid vult facere. Hec ex hoc sequit q in deo vel dei scientia vel volitione sit ꝓtingentia intrinseca. Unde ad rationem oppositā dico q nec velle diuinuz q̄ vult aliquid facere nec ei⁹ habitudo ad illđ est ꝓtingēs sed simpliciter necesse esse. ipsuz tamē velle est ꝓtingēter velle faciendi illud z habitudo est ꝓtingēter habitudo ad illud. sicut dictū est supra de p̄scientia respectu futuri cōtingentis z similis difficultas ē vtro bicz ¶ Nona propositio est ℚ licet deus sit necessario omnipotēs tñ cōtingēter est omnifaciēs. patet ex dictis. ¶ Decima est q q̄z uis necessario deus est omnipotēs. tamē necessario si aliquid fit ipe est omnifaciēs. patz sicut nihil fit sine ipo sic nihil potest fieri sine ipo vt diffuse probat Brād. in summa sua. Unde hec est radix ad defendēdum causam dei cōtra Pelagiū. vt patebit in secundo ꝛc

I ¶ Istis ꝓpositionib⁹ p̄suppositis ex fide ꝓsequēter videndum est quid circa hec sit probabile naturali rōe ¶ Uñ sit hec vndecima propositio. ℚ ꝓbabile est naturali rōne q omniū que fiūt vel facta sunt deus est ꝑma causa ipa. mediate vel immediate producens vel ꝓseruās. patet. q ꝓbabile est deum esse causam ꝑmā actiuā ꝑfectissimā. z ꝓ ꝓns vniuersalē respectu oīm effectuū. Nō est tamen ita apparēter ꝓbabile q de⁹ sit immediate causa oīm effectuū. q multi phi ꝓcedunt ꝑmum z negāt secundū. sicut supra etiā ptz. Et que fuerit circa hec opinio Aristotelis. dubium est q̄dq̄d tñ sit de hoc dico q ꝑ nullam rōem multū apparentē potest ꝓbari deum nō esse causam immediate cōcurrentem ad omnē effectū. ꝛc. ¶ Duodecima propositio est ℚ nō est ita probabile naturali rōe q deus possit immediate facere se solo q̄cquid potest cū alio sicut oppositū licet neutz etiaz sit demonstrabile. patet. q cōmuniter oēs phi cōcesserunt q ex nihilo nihil potest fieri sicut patet ꝑmo phisicoz. ergo saltē i istz generabilib⁹ z corruptibilib⁹ nō posuissent deum ꝑ se posse facere formas generabiles et corruptibiles. Aliter sequit q possent creari. quod est cōtra suppositū qđ est probabilius in naturali lumine q̄z suū oppositū q̄z nō sit demōstrabile. Et si petatur vñ phi mouētur ad ponēdum causam secundā necessario concurrere. dico q ꝑter hoc quia vident q causa secūda approximata sequitur effectus z ipa nō posita nunq̄z ponitur. Quā ratiōem tāgit phus scdo de generatiōe ad probāduz solem esse causam istoz inferioz. Itez illud etiam posuerūt ꝑter hoc. quia cū deus sit eos sit causa naturalis z nō libera libertate ꝓtradictiōis. si posset effectū aliquē ꝑducere sine causa secūda quē ꝑducit cū ea. sequit q ante approximationē cause secūde ꝑduceretur effect⁹ ille ꝑter existētiaz cause sufficiētis. cui⁹ tamē experiētia declarat oppositum. Hec tamē ꝑter hoc negauerunt deū ee causam ꝑmam omniū effectuū vel immediate saltē mediate. Et si dicatur q causa prior ꝑ us agit. ergo in illo ꝑmo nō agit causa secunda. ꝛc. Dico q nō est imaginandū q cā dicatur ꝑma. quia in aliquo instāti priori operet ad effectū z in secūdo instāti operet causa secunda ad eundē effectū. sed in eodē instanti totaliter vtraq;. Et ideo negatur de ꝓtute f̄monis q causa ꝑma prius agit nisi intelligitur ꝑus. i. principalius z ꝑfecti⁹. vel aliquo tali modo ¶ Decimatertia est q probabile ē naturali rōe q quidqd deus agit ipe agit libere. Patet. quia nobilissim⁹ modus agendi scz ꝑ intellectū z volūtatem est deo attribuē dus. ergo de⁹ agit libere. quia ꝑ volūtatem seu volūtarie saltē libertate cōplacētie. Nō est tamē ita apparēter ꝓbabile q libertate cōtingētie. quia nō est clarū q oīe agēs ꝑ voluntatē agat cōtingēter z nō naturalit. Haz multi phi cōcedunt deū agere ꝑ volūtatez. z tamē necessitate nature etiaz multi theologi ꝓcederent q de⁹ ꝑ volūtatez ꝑduceret spūm sanctum. z tñ naturaliter z necessario. ꝑ eodem modo stat q deus agat per volūtatem

vñ volũtarie ⁊ tamen necessitate nature.

¶ Ideo sit hec decima quarta propositõ q̃ nõ est ita pbabile naturali rõe q̃ deus agat libere libertate ꝓtingẽtie. sicut oppositum licet neutrũ sit demõstrabile. Patet et ꝑdictꝫ in duodecima ꝓpõe. ⁊c. ¶ Si vero dicat cõtra q̃ aliqua causa agit cõtingẽter. ergo prima causa etiã agit ꝓtingẽter. Añs patet de volũtate creata. que etiã a pho cõceditur ee libera. Et ꝓña tenet quia quelibet causa secunda agit inquantũ mota a ꝑma. ⁊ p cõsequẽs eodẽ modo mouebit⁊ causabit sicut ꝑma ¶ Dico hic q̃ illa ꝓña a multis phis negaretur ⁊ ratio esset quia dicerẽt q̃ vel volũtas nõ dependet a causa ꝑma nisi in cõseruari ⁊ nõ in suo libere operari. vel si ita foret q̃ ñ staret secũdam causam agere ꝑma nõ coagẽte. tamẽ adhuc nõ sequit q̃ necessario agerꝫ causa secũda quoniã nõ stat volũtatem velle nisi intellectu coagente. Et tamẽ non sequitur intellect⁹ necessario intelligit. ergo volũtas necessario vult. Et sic in ꝓposito ¶ Dico tamẽ q̃ ꝑma solutio est pbabilioꝛ q̃ꝫ secũda. quia cũ idem effect⁹ nõ possit esse necessario ab vna causa ⁊ cõtingenter ab alia videt mihi q̃ si cõcederetur q̃ deus coagit immediate ad actũ volũtatis. qõ si cõtingenter ⁊ libere est a volũtate etiam ꝓtingenter est a deo. Et sic cõcessa libertate ꝓtingẽtie in voluntate creata etiã ꝓcedenda erit in voluntate diuina. quare ⁊c. K ¶ Si aũt queraꝫ q̃d sup hoc senserit Aristoteles. dico q̃ eius intentio fuit q̃ deus nõ operaꝫ libere libertate cõtingentie Aliter habuisset cõcedere q̃ ipe potuisset velocius ⁊ tardi⁹ mouere ꝑmum mobile. ⁊ tamẽ talem libertatẽ cõcessit in homine respectu actuũ quos operaꝫ volũtarie. vt patet in libris moralib⁹. Unde sequit. q̃ si ipe ꝓcessisset deũ coagere in omni operatione ipe incõueniẽter locutus fuisset ꝺ libertate in homie ⁊ in deo. vt patet et dictis. Quia illo supposito q̃ illam sequit ista. sꝫ dubium est q̃d sup illo senserit Aristoteles. de quo alias videbit ¶ Et supradictis patꝫ responsio ad secũdam rõem ante oppositum q̃stionis. Uñ quãdo dicit nõ esse factibile ⁊c. ergo ⁊c. ¶ Primo dico q̃ licet añs sit pbabile naturali rõe vt dictũ fuit. tamẽ ſm fidem est impossibile. ⁊ ideo ꝓsequentia est bona.

¶ Dico tamẽ secũdo q̃ pbatio ꝓsequẽtie nõ valet. quia aliqua causa nõ dicit ꝑma. quia possit se sola quidquid potest cũ alia. sed dicitur prima quia a nulla alia est causata ⁊ q̃libet alia est causata ab ea vel immediate vl mediate. ¶ Tertio dico ad pbatiõem añcedentis. Q licet deus nõ possit se solo facere actum odij dei. vt patet et dictis in alia questione. tamẽ actum odij dei potest se solo facere. quia ille act⁹ potest esse ⁊ nõ esse odium dei ⁊ p consequẽs esse ⁊ non esse peccatum.

¶ Quarto dico q̃ improbatio illius vlteriꝰ nõ valet quãdo infertur q̃ ergo de⁹ nullo coagente posset actuꝫ culpabilem facere. quidq̃d eñ sit de ꝓsequẽte. ꝓña nõ valꝫ. sed bene sequitur q̃ ergo actum culpabilem vl peccatũ potest deus nullo coagẽte facere. et qua nõ sequitur ꝑma. sicut nec sequit: mortuum de⁹ potest facere viuẽs. ergo deus potest facere mortuũ viuẽs. ¶ Si vero dicaꝫ ꝓtra hunc actũ potest deus facere nullo coagente. ⁊ hic actus nõ potest nõ esse culpabil. Igitur ⁊c. Respõdeo negãdo minorẽ q̃ odium dei potest nõ esse odium Unde si illum actum q̃ est odiũ dei in mẽte dyaboli de⁹ poneret sine subiecto tũc nõ esset odium sẽ nullus eo esset odiens. imo forte ſm supradicta si entitas illa fieret a solo deo in ipa voluntate. adhuc nõ esset odium. nec volũtas ipsa formaliter odiret. cum ad hoc requiratur q̃ talem actũ partialiter efficiat ⁊c. Quidquid tamen sit de hoc secũdo ꝑmum est satis certum ⁊ sufficit ad propositũ. quare. Et hec de secũdo articulo L

¶ Quantũ ad tertiũ articulũ in quo videndum est vtrũ deus sit potẽtia infinita ¶ Primo videbit vtrũ de⁹ sit potẽtia vigoris infiniti siue infinite ꝓductiua ¶ Secũdo videbitur vtꝫ de⁹ sit potẽtia alicui⁹ entis infinite absolute ꝓductiua ¶ Tertio videbit vtꝫ deus sit potẽtia alicui⁹ entis finiti infinite ꝓductiua ¶ Circa ꝑmum punctuꝫ est opinio Egidij dicẽtis q̃ nõ solũ ſm fidẽ de⁹ est ꝓcedendus infinite potẽtie intẽsiue. sed etiam ℔ idem tenẽdum ſm Aristotelis opinionẽ Et q̃ illa fuerit Aristotelis opinio oñdit ex processu eius. viij. phisicoꝝ. c. j. vbi ꝓbat deuꝫ sine ꝑmum motorẽ nõ esse ꝓportionatũ magnitudini ꝓ hoc q̃ est infinit⁹. nec videtur q̃ soluꝫ intelligat de infinitate ĩ duratiõe. quia tunc ratio nõ ꝓcederet. vt patet. quare ⁊c. ¶ Sꝫ magister Gregori⁹ tenet q̃ ista nõ fuerit opinio phi. propter qõ duo supponit. ¶ Primũ est q̃ deus est motor appropriat⁹ primi orbis ¶ Secũdum est q̃ ſm opinionem Aristotel

v

deus mouet ipm de necessitate nature ⁊ nō cōtingenter ⁊ libere Aliter em̄ posset irregularit̄ ⁊ velociꝰ ⁊ tardiꝰ mouere. imo nō omnino mouere. cuiꝰ oppositū ꝓbat scō celi.

Ex his arguit q si deꝰ esset hoc mō potentie infinite. sequit̄ q deꝰ moueret orbē suū in instanti qđ est ꝓtra experiētiā. Et ꝓña patet qz mouet orbē p ꝑmū suppositū ⁊ mouet naturaliter nō libere p scōm. ⁊ p ꝓñs fm vltimuz sue potētie. sz fm ꝑm ⁊ fm veritatē si aliq̄ motus naturaliter mouēs esset infinita intensiue moueret in instāti. quare ⁊c. Jtē scō celi cōmēto. xxxvj. dicit cōmētator. credendū est q potētie mouētium sunt terminate ꝓportionis ad corpa mota. ⁊ q infinitas nō inuenit in eis nisi ꝓpter eternitatē. quare ⁊c.

Unō sciēdum p solutōe rōnum ad oppositū q aliquid potest dici infinitū quattuor modis. Uno modo ī duratiōe. qz durat eternaliter. Et sic fm ꝑm nō solū deus est infinitus sz oīs alie intelligētie ⁊ celū. imo materia prima. Alio modo qz mouet tpe eterno. ⁊ sic sole potētie actiue sunt infinite sicut itelligentie ⁊ corpa celestia q̄ mouēt vel localiter vel saltē motu alteratōis. ⁊c. Alio modo qz mouet motu fm locū tpe eterno cōtinue ⁊ imediate. Et sic fm ꝑm sole potētie immateriales sicut itelligētie sūt infinite. Quarto modo qz est infinitū simplr. s. vel fm quātitatez vel fm vigorē. Et sic fm ꝑm nihil est infinitū nec fm quātitatē pfectōis nec fm intēsionē vigoris. Sed quecūq̄ fuerit opinio aristotelis. tñ magister Brego. tenet q quilibet sequēdo rōem naturalē hz ponere aut saltez nō negare q est aliq̄ res infiniti vigoris intē siue. ⁊ q deꝰ est illo mō infinitꝰ. Patet qz h̄ importat dignitatē nec includit ꝓtradictiōem. vt nitit̄ psuadere. Igitur ⁊c. Ego autē dico q siue istud sit ꝓbabile siue nō sequēdo rōez naturalē tñ oppositū videt magis dicēdum. Nec istud est ita ꝓbabile sicut oppositū. Patet ꝑmo ex dictis ī alio articulo. s. ex. tñ. ⁊. xiij. ꝓpositōibꝰ. Secūdo patz qz ꝓbabiliꝰ videt sequēdo rōem naturalez q q̄libet possibile poni ī esse. possit poni ī esse p causam seu virtutē finitā q̄z oppositū cū ꝓbabiliꝰ sit nullum effectū posse esse infinitū q̄z oppositū. igit. ⁊c.

Tertio patet. qz ꝓbabiliꝰ videt nihil posse moueri ī instāti q̄z oppositū. Et tñ si ꝑmus motor esset vigoris infiniti sequit̄ q posset mouere in instāti. quare ⁊c

Si vero dicat ꝯ istā rōem q fm fidē ꝓcedendū est deum esse infinitū intēsiue siue vigoris infiniti ⁊ tñ nō ꝓcedendū ipm posse mouere in instāti. g illa rō nulla. ⁊c. Maiorꝫ patet ⁊ minorꝫ ꝓbatur. qz ad illud sequit̄ ꝓtradictio. Tū primo qz motus est successio que in instāti esse nō pōt. Tū secūdo qz mobile simul esset ī oībus ptibꝰ spacij sup quo moueret. Tū tertō quia pari rōe posset celū mouere reuolutōe cōpleta in instāti. sz hoc est falsum. Tā sequitur q esset mutatū p positū. ⁊ tñ nō esset mutatū ipm totū ⁊ quelibet ei⁹ ps esset in eodem loco ꝑmo in quo ꝑus fuit. ⁊ totaliter se haberet ad locū. sicut si fuisset q̄escens ⁊ non motum ⁊c.

Rñdeo ꝓcedēdo maiorē q̄uis nō posset euidēter oñdi ex scripturis. sz p minore distinguo. qz motꝰ vel moueri potest capi dupliciter. Uno modo stricte. ⁊ sic requirit successionē. Alio modo large p mutatiōe subita. ⁊ sic ꝓcedo q ꝑmo mō nō est ꝓcedēduz fm fidē deum posse mouere in instanti. quia includit ꝓtradictiōem: vt bene arguit ꝑma ꝓbatio. Sz secūdo modo bñ ꝓcedenduz est nec illud includit ꝓtradictōem.

Unde ad secūdam improbatiōem pōt dici negādo cōsequētiam. qz deꝰ pōt corpꝰ subito de extremo ad extremū mutare nō mutādo ipsum q mediū. sicut patet de corpe xp̄i dū cōficitur in altari. Uel aliter pōt dici ꝓcedēdo scilicz. q deus pōt mutare aliqđ corpꝰ subito de extremo ad extremū. ita q in illo instanti illud corpus simul esset ī oībus ptibꝰ spacij ⁊ post istans nō esset nisi ī termino ad quez. Nec h̄ videt plus impossibile q̄z idē corpꝰ p tempꝰ esse in diuersis locis. Et ꝓsimiliter pōt dici ad tertiā improbatōem de celo. q deꝰ potest ipm subito mouere qđ si faceret celū esset mutatū. Et qñ arguit ꝑ positū quia esset p illo īstanti in loco in quo ꝑus fuit. Dico q nō sequitur. g nō est mutatū fm locū. qz si vnum corpus existēs ī oriēte deus poneret ī occidēte. nō remouēdo ipm de ꝓri loco illud cēt mutatū fm locū q̄uis esset in eodē loco in quo ꝑus. Sic in ꝓposito q̄uis celū esset in illo īstanti ipm ⁊ oēs ei⁹ ptes in eodē loco in q̄ ꝑus. tamē in eodē instāti ipm ⁊ quelibet ps ei⁹ esset in alio loco in q̄ ꝑus nō fuit. ⁊ iō esset verꝫ ipm esse mutatū. Et ex ista solutōe patz ꝓfirmatio ꝓpositi cū ista nō sint ita ꝓbabilia sicut opposita. ⁊c. ⁊ ꝓbabiliter sequātur ad illud. ⁊c. Et hec de ꝑmo pūcto. Ad

Quantū ad secūdum punctū Utrꝫ deus sit potentia alicuius entis infiniti absolute

Questio tredecima

ꝓductiua. ꝓmo ponã tres conclusiones. Secũdo soluam aliquas obiectões ¶ Prima cõclusio est ꝙ nõ est euidẽs vel demonstrabile in naturali lumĩe ꝙ impossibile sit magnitudinẽ actu infinitaz esse. Probat. qz nulla implicat ꝯtradictio euidens ex hoc ꝙ ponit aliq̃d corp⁹ posse esse infinitũ cum infinitas nõ tollit rõem corpis aut magnitudinis. nec ecõuerso corpus rõem infinitatis

¶ Secũda ꝯclusio est ꝙ ꝓbabile est ꝙ possibile sit deuz aliquã multitudinẽ aut magnitudinẽ actu infinitam facere vel ꝓducere ĩ esse. Vñ dico ꝙ siue hoc siue oppositũ sit probabile ĩ naturali lumine. tñ hoc est ꝓbabile in fidei lumĩe. z ꝓbabilius ꝯ̃ oppositum ſm fidẽ ¶ Patet ꝓmo de multitudine. qz nõ pl⁹ apparet repugnare ꝙ de⁹ possit facere multitudinẽ actu discretã z nõ faciẽtem p se vnuz ꝯtinuũ ꝯ̃ ꝙ faciat multitudinẽ actu non diuisam faciẽtem vnũ ꝯtinuũ. ſz secũdũ nõ repugnat imo sic facit in quolibet ꝯtinuo. nec ergo ꝓmum repugnat. Dixime ſm fidez q̃ ponit ꝙ quacũq̃z multitudine angelo⁹ data de⁹ ꝑt facere aliquẽ aliũ angelũ Secũdo patet ꝓpositum de magnitudine quia si deus potest facere infinitã multitudinẽ corpoꝛuz finitoꝛ actu distinctoꝛ p ꝓmam partẽ sequitur ꝓpositũ. quia q̃dlibet corpus q̃ ꝑt facere potest alteri vnire. Vñ potest argui in qualibet ꝑte ꝓportionabili alicui⁹ hoꝛe deus potest facere vnũ lapidẽ pedalẽ z in fine horeomẽs simul vnire z p ꝓns infinitos lapides pedales. zc. quare zc. ¶ Tertia conclusio est ꝙ ꝯ̃ ꝓbabile est ꝙ possibile sit deũ aliquam multitudinẽ vel magnitudinẽ extensiuam actu infinitã facere tã ꝓbabile est ꝙ possibile sit ipm aliquã latitudinẽ intẽsiuã actu infinitã ꝓducere in esse ¶ Primo patz. quia nulla rõ fieri posset ꝯtra secundum. q̃n equefortis fieret ꝯtra ꝓmum zc. ¶ Secundo qa si forma aliqua sicut calor esset infinita intẽsiue non ꝓpter hoc extiret metas speciei ꝓprie Igitur zc. ¶ Tertio quia si oĩs calor possibilis esset actu. calor esset infinit⁹ Patet ꝓns sed añs est possibile. igit z ꝓns. Añs ꝓbatur quia sicut deus potest velle ꝙ null⁹ calor possibilis sit actu ita potest velle ꝙ omnis calor possibilis sit ĩ actu. quia nulla apparet repugnantia in vno plusq̃z ĩ alio. z ꝓmum potest sicut patet añ mũdi creatiõem. igitur ꝓbabile est ꝙ possit velle scõm zc. O

¶ Sed ꝯtra ꝑdicta obĩcitur ꝓmo ꝙ euidẽter implicat ꝯtradictiõem aliquod corp⁹ ẽ actu infinitũ. quia tale esset quãtum z ꝓns esset bicubitũ vel tricubitũ. z sic de alĩs speciebus quãti. Cõsequẽtia patet. quia omne quãtum est ĩ aliqua specie quãti. Sed ꝓns implicat. quia si esset bicubitũ esset figuratũ z ꝓns finitũ ¶ Secũdo ꝙ tale posset localiter moueri vel nõ. Si dicatur ꝙ nõ. Contra. deus est ꝑfectus infinite. ergo posset mouere corp⁹ infinitũ si esset. Si dicatur ꝙ sic Cõtra. ergo est finitũ. ꝓna patet. quia vltra se haberet spaciũ in quo reciperet. ſz impossibile est ꝙ aliquid sit infinitũ z habeat vltra se spaciũ. zc. ¶ Tertio cõtra secũdam ꝯclusionem. qz si esset aliqua multitudo actu infinita vel etiã magnitudo. aliqua ei⁹ pars essz infinita. s. residuũ ꝑter vnam partẽ finitam. z ꝓns illa nõ esset maioꝛ illa sua ꝑte infinita. Cõsequẽtia patet. quia vnũ infinituz nõ est maius alio. Et falsitas cõsequẽtis patet. quia tũc ps esset equalis toti. nec totuz esset maius sua ꝑte. qđ implicat ꝯtradictionem euidẽtem ¶ Quarto ꝯtra tertiã. qz tũc deus posset facere grauitatẽ z caliditatẽ infinitã. z p ꝓns illa posset mouere suũ mobile vl̃ calefacere suũ calefactibile ĩ instãti. ergo q̃ ad mouere ipa equaret ꝑfectũ dei. Cõsequentia patet. qz deus nõ potest citi⁹ mouere ꝯ̃ ĩ instanti. Et falsitas ꝓntis patet. quia impossibile videt ꝙ creatura possit ĩ aliquo equari suo creatoꝛi. ¶ Ad ista rñdetur. Ad ꝓmã negatur ꝓna. quia nõ valet tale argumẽtũ nisi de quãtitate finita. Vñ ſm ꝑhm si queratur quãtum tps ꝑterijt ꝓnieñter rñdet ꝙ infinitum. zc. Et ad ꝑbatiõem ꝓne dicit. ꝙ tale esset alicui⁹ speciei quãtitatis. nõ quelam sit de facto. nec sequit. ergo bicubitũ zc. qz sunt spẽs quantitatis finite. sed est possibilis alia spes quãtitatis infinite. ¶ Ad secũdam rñdet magist⁹ Bregoꝛi⁹ p duas cõclusiones

¶ Prima est ꝙ corpus infinitũ si essz posset a deo moueri circulariter seu giratiue ¶ Secũda est ꝙ si tale esset oĩquaq̃z infinituz ñ posset moueri motu recto. si aũt esset ſm aliquam dimẽsionem finitũ ſm illã posset moueri z ñõ ſm illam ſm quã esset infinitum. Prima ꝓbat. quia ad illã nõ sequitur aliqua cõtradictio. Vñ si oꝛbis solaris esset in parte supioꝛi vndiq̃z infinit⁹ nõ apparet ꝓpter quid deus q̃ est infinite ꝑfectus ad mouẽdum nõ posset illum girare. ita ꝙ sol z quelibet ps eius in concauitate ipsius se haberet

in equali distātia a terra sicut nūc ¶ Et hoc infert q̄ ꝓbus nō demōstrat ꝑmo celi. celuz nō esse actu infinitū. qđ tamē credidit fecisse Unde postea soluit aliquas ratōnes ꝓbi ꝛc̄

¶ Secūdam ꝯclusionē ꝓbat quo ad ꝑmaz ꝑtem ꝑ rōem factā arguēdo q̄ impossibile ē q̄ aliquid sit omniquaꝫ infinitū ꝛ habeat vltra se spacium ꝛc̄. ¶ Sed secūdam ꝑtem ꝓbat quia nō videt repugnātia q̄ aliq̄d moueatur versus illā ꝑtē versus quā est finituz sed si moueretur ꝑsus aliam sequit inconueniens ꝓus illatum. igit. ꝛc̄. ℙ

¶ Sed ꝓtra ista dicta arguit sic. ℙrimo qz̄ fm cōcessum ab eo nō repugnat infinituz fm vnā ꝑtem moueri versus aliā in qua est terminatū. Assigno ergo vnū punctū in tali omniquaꝫ infinito. cū igitur illud quod ē ex vna ꝑte illius pūcti sit terminatū in puncto dato. ꝛ etiā illud qđ est in alia ꝑte sit terminatū in eodē pūcto. ꝛ cū penetratō corporum absolute nō repugnet sequit q̄ totū illud omniquaꝫ infinitū possit moueri localiter. Unde vt facili⁹ habeat imaginatio arguo sic Sumo pūctum a. ꝛ sit centruz terre ꝛ mūdus sit infinit⁹. tūc ab illo pūcto imagi nentur q̄ttuoꝛ linee in infinitū ꝓtracte in a. pūcto. se intersecātes ad angulos rectos. et volo q̄ interceptū inter duas illarū moueatur in illud plenū intercluſuz inter alias duas. ꝛ sic volo de omnib⁹ spaciꝭ intercluſ ꝛc̄ Cū igit illud totū omniquaꝫ infinitū sit illa spacia intercluſa ī datis lineis sicut totuz est sue ꝑtes. sequit q̄ illud moueri possit.

¶ Secūdo nō magis videt repugnare q̄ linea aliqua moueat versus illā ꝑtem vbi est infinita. q̄ꝫ versus aliā vbi est finita. ſz secūdum nō repugnat ꝑ aduersariū. igit nec ꝑmū. ℙrobo assumptū. quia mouēdo versus partē vbi est infinita nō ꝓpter hoc sequitur q̄ vltra sit spaciū aut locus in quo recipiatur sicut fm eū nō sequit q̄ mouēdo versus ꝑtez vbi terminat derelinquat spacium in q̄ erat Et ideo videt mihi q̄ suppositz quātis. scilicet vno oīquaꝫ īfinito. ꝛ alio fm vnā partē tm̄. nō aparet q̄n ꝓbabiliter possit sustineri q̄ illud omniquaꝫ infinitū moueri possit recte sicut circulariter. ¶ Et si querat in q̄ recipitur. dico q̄ in nullo sicut etiaz nō desinit esse ī aliquo. Uñ si essent due linee infinite ꝑsus oriētem. ꝛ finite ꝑsus occidētez. penetrātes se. quaꝝ vna sit a. ꝛ alia b. ꝛ b. moueretur ꝑsus occidētem. a. nō mota. hoc dato patet. q̄ b. est semꝑ ꝑ totū vbi est a. ꝛ cū hoc acq̄rit aliquid qđ a. nō acq̄rit. sed si ex vtraꝫ parte esset infinita nihil acq̄reret. sicut nihil deperdit q̄uis acq̄rat dum est finita in vna parte Et sic patet q̄d dicēdum sit ꝛc̄. ¶ Ad tertiaz patet ꝑmo q̄ cōsimiliter argueret in ꝓtinuo nō esse infinitas ꝑtes ꝛc̄. ¶ Secūdo distinguo de toto ꝛ ꝑte. nā dupliciter sumi possūt Uno modo ꝺr totū oīne qđ ī cludit aliquid qđ est aliquid ꝛ aliud ꝑter illud aliud ꝛ qđlibet illius. ꝛ sic inclusum ꝺr ꝑs illi⁹. Alio modo dicit totū illud qđ includit aliq̄d primo modo. ꝛ cū hoc includit tm̄ quātū est aliq̄d certū datū finitū qđ tamē nō sic includit inclusum. Et sic illud inclusum nō includens tātum quātum includēs dicitur pars illius Et ꝓportionabiliter posset dici de toto ꝛ ꝑte in quātitatibus discretis. Uñ ꝑmo modo omīs multitudo est totū alterius multitudinis que illā includit. id est. que est omīa illa que ipa est ꝛ aliud vel alia ab illis ꝛ qualibz illoꝝ. Et oīs multitudo sic inclusa est ꝑs. et hoc modo vna multitudo infinita potest eē ꝑs alterius sicut multitudo ꝑtiū ꝓportionabiliū vni⁹ medietatis ꝓtinui est pars multitudis ꝑtiū toti⁹ cōtinui ¶ Secūdo modo nulla multitudo infinita est totum vel ꝑs respectu multitudinis finite. ꝛ sic multitudo partiū toti⁹ cōtinui nō est totū ad multitudinem ꝑtiū toti⁹ medietatis. qz̄ q̄t binarios vel trinarios includit multitudo totius. tot includit multitudo ꝑtis. ꝛ nō plures īcludit multitudo toti⁹ q̄ꝫ ꝑtis. ¶ Tertio distinguo hos terminos magis ꝛ min⁹. Uno modo sumūtur ꝑprie. ꝛ sic multitudo ꝺr maioꝝ q̄ tantūdem plures ꝓtinet. illa vero minoꝝ q̄ nō totiēs. Alio improꝑe. ꝛ sic oīs multitudo q̄ꝫ includit vnitates oīnes alteri⁹ ꝛ quasdā alias ab illis ꝺr maioꝝ illa. Esto q̄ nō includit plures q̄ꝫ illa. ℙrimo modo mai⁹ ꝛ min⁹ nō dicūtur de infinitis ad inuicē. vel respectu finitoꝝ. vel ecōuerso. sed bñ secūdo modo.

¶ Quarto dico q̄ totum ꝛ ꝑs sumēdo ꝑmo modo reperiūtur ī infinitis ꝛ nō secōdo modo Et isto mō cōcedit q̄ ꝑs nō est minoꝝ toto ꝑmo modo capiēdo totū. ꝛ ꝑs. ꝛ mai⁹ ꝛ min⁹. Et eodē mō capiēdo ꝯcedit q̄ aliq̄d infinitum est min⁹ aliquo infinito. nec tñ excedit ab illo. ita q̄ ꝑprie nō est excessus vel eq̄litas in infinitis. ꝛc̄. ¶ Ad quartā dico q̄ aliq̄d equari alteri pōt dupliciter intelligi. Uno mō q̄ ad effectuz: sic q̄ creatura faciat

effectum tantū quantū de⁹. z sic nō est inconueniens licet nō quicqd pōt facere de⁹ creatura possit facere. Alio mō sumit equari nō quo ad effectum. sed quo ad modum. Et dico q licet possit creatura equari deo in aliq modo agēdi vtputa quia potest agere vl aliquid mutare instantanee. nō tn oīmodo pōt aliqd facere sicut de⁹ qz nihil pōt facere independent z sic de multis alijs ꝓditionib⁹ zc.

¶ Scōo dico q nulla repugnātia est q de⁹ possit facere vnā grauitatē infinitā q subito moueret vel vnū calorē infinitū qui subito alteraret. ¶ Tertio dico q nulla repugnantia est q de⁹ posset facere talē q̄litatē infinitā z tn q illa nō ageret in instanti. qz nō ageret nisi coagente deo. z iō de⁹ posset ipam facere agere successiue z remissiue. Etiā posset illā facere sine subiecto zc. ¶ Si vero dicat q pari rōne de⁹ posset facere vnā visionē de se infinitā z ꝓseqns posset ꝓprehēdi ab alio q̄ a seqd videt impossibile. ¶ Pro isto dico q̄r to q ꝓcesso q de⁹ posset facere supmā speciez infinitā. z vnū itellectū infinitū z in illo vnā visionē infinitā. qd tn nō est adhuc ꝓcessum nec sequit ex pus ꝓcessis. tn ex illo non sequit q hmōi intellectus p illā visionē ꝓprehēderet diuinā eētiā. qz illa visio nō eēt infinita simplicit sz solū scōm qd z tn de⁹ est infinit⁹ simpliciter zc. Un circa hoc pōt poni exemplum scz q vna visio sit speciei inferioris vt verbigra abstractiua et alia supioris speciei puta intuitiua. si ille fierent infinite intēsiue nō ꝓpter h sequit q aliqd ita pfecte cognosceretur p vnā sicut p aliā z tn p vtrāq cognosceretur aliqd infinite. Cū igit illa visio que deus est sit in infinitū pfectior qbusdā alijs visionib⁹ z tn de⁹ ita pfecte videt sicut illa visio est pfecta. sequit q illa visio creata nō eēt cō phensiua sicut visio diuina. nec illa cognoscitur deus oīb⁹ modis qbus cognoscibilis est vel qbus seipm cognoscit. Et eodem mō pt dici de dilectione infinita si eēt. ¶ Si autez dicat q de⁹ nō potest facere speciē infinitaz quod reputo pbleuma neutrū. tūc ꝓsequenter dicendū est q nō pōt facere infinitā dilectionem vel noticiā qz nulla res pōt alicui intellectui eē maior dilectio vel noticia q̄ talis sit eētialit pfectus i sua specie z vitaliter capar. quare zc. Et hec de scōo puncto. ℞

¶ Quantū ad tertiū punctū in quo videndum vtrū de⁹ sit potētia alicui⁹ entis finiti infinite ꝓductiua. ¶ Sciendū est q sicut tangebatur in tertio arti. ante oppositū difficultas hui⁹ dubij stat in h quia cū dei potētia ꝓductiua sine ei⁹ pductio actiua sit infinita. videtur q quicqd de⁹ pducit infinite ꝓducat. Q si ita ē sequit q nihil qō de⁹ pducit potest melius pducere q̄ facit. Cōsequentia tenet qz qlibet equalit z infinite pducit. q̄re zc. Et ꝓsequēs apparet falsū p. ma. di. xliij. vbi dic q de⁹ pōt facere mundū meliorē zc. Et ideo circa h ꝑmo videndū est vtrū q̄cquid de⁹ pducit infinite pducit. ¶ Scōo vtruz aliqd deus possit facere melius q̄ facit. ¶ Circa ꝑmū diuersi sunt modi dicendi Quidā em dicūt q sic. quia de⁹ ad cuiuslibz rei pductionē ꝓcurrit scōm suū totū vigorē infinitū. cū ille sit indiuisibilis z p ꝓsequēs ꝓcurrit concursu infinito z pductione infinita igit zc.

¶ Alij dicūt q nō. qz nihil plus pducit a deo q̄ ipm sed qlibet ad extra pductū solū finite ē ergo solū finite fit. z pducit a deo igit zc. ¶ Sz videt mihi q ista difficultas magis ē verbalis q̄ realis. ¶ Pro quo sciendū ē q ista verba pducere facere ꝓcurrere z alia huiusmodi significātia actionē dei possunt capi duplicit. Uno mō ꝑprie put dicūt actū diuine volūtatis intrinsecū z cū h habitudinē ipius ad effectū extrinsecū. Et isto mō satis patet q scōa opinio ē vera z q de⁹ nō pducit infinite quicqd pducit sz ineqliter z magis z min⁹ scōm q maior vel minor ē effect⁹ productus. Et sic pcedit ratio ¶ Alio mō possunt capi ipropprie put p̄cise dicūt actuz diuine volūtatis intrinsecū. quo de⁹ vult aliqd esse vel fieri. Et isto modo pbabilis eēt ꝑma opinio quia nihil est aliud dicere de⁹ infinite pducit a. id est infinite vult a. esse vel fieri z h est pbabile cū act⁹ quo sic vult sit infinit⁹ qz ē idē quod de⁹. z sic pcedit ratio illi⁹ opinionis Sed simplicit loquēdo. z qualitercūq capiant ista ꝝba mihi videt pbabilior opinio zc. Nec valet ratio p ꝑma. q̄uis em causalitas diuina sit infinita vel productio actiua vel ꝓcursus infinitus nō ꝓpt hoc debet ꝓcedi q de⁹ quēlibet effectū infinite causet l infinite pducat vel ꝓcurrat. Tū ꝑmo quia licet pducere diuinū sit eternū cū sit ipe deus nō tamē ꝓcedim⁹ q de⁹ eternaliter pducat effectum aliquē. igit q̄uis idē pducere sit infinitum nō ꝓpter hoc est ꝓcedēdū q infinite pducat zc. Tum scōo qz lz dilectio dei qua diligit oīa. sit infinita. nō tamē ꝓcedim⁹ q infinite diligit oīa. quia tunc equaliter oīa dilige

ret nec plus diligeret seipm q̄ creaturā nec vnā creaturā plus q̄ aliā. Tum tertio qr q̄ uis causalitas ꝛ pductio dei actiua sit necessaria quia ē omnib⁹ modis idē deo. nō tamē ꝓter ħ ꝓcedimus q⁹ de⁹ necessario causet vl pducat aliquē effectū. igit nec talis ꝓsequentia valet ꝓcursus vel conatus dei quo pduc a. est infinit⁹ ergo infinite pducit a. Tum q̄r to quia q̄uis act⁹ diuinus q̄ vult. a. eē vel fieri sit infinit⁹. nō ꝓpter ħ oportet ꝓcedere q⁹ deus infinite vult a. eē ꝛc. sicut q̄uis act⁹ diuine volūtatis quo vult antixp̄m fore sit necessarius. nō tñ sequit q⁹ de⁹ necessario vult antixp̄m fore Et iō ꝓbabiliter pōt dici ad istū tertium articulū q⁹ licet de⁹ sit potēcia infinita. nō tñ equalit nec infinite pducit oīa. nec ē alicuius entis finiti infinite sed solū finite pductiua ꝛ tante p̄cise quāte entitas pducta est p fecta ꝛc.

S ¶ Sed circa secundum dubium proposituꝫ qđ tangebat in tertio argumēto ante oppositū. s. vtrū aliq̄d de⁹ possit facere melⁱ q̄ facit. Primo distinguendū est sicut mgr̄ i lr̄a q⁹ li melⁱ potest referri vel ad faciēdi modum vel ad effectū factū. Si ꝓmo mō. tunc sicut bñ dicit mgr̄. si mod⁹ faciēdi ad sapiēti/ am artificis referr̄. nō pōt aliq̄d melⁱ facere siue meliori mō ꝛ meliori sapiētia vel artificio. Si aūt scōo mō ꝓcedit mgr̄. q⁹ p̄t aliq̄d melⁱ facere. i. aliquā rem meliorē. Sed vlterius distinguēdū li melⁱ quia aliq̄d p̄t eē vel fieri melⁱ vel bonitate eēntiali vel substātiali vel bonitate accidētali. ¶ Itē tertio distinguendū ē q⁹ aliq̄d posse fieri melⁱ q̄ sit p̄t intelligi. vel vtrū illud idē numero possit fieri melⁱ vel vtrū aliud ab eo. Et si aliud vtrum aliud solo numero distinctū vel specie. Si q̄ loquamur de bonitate accidētali satis ꝓstat q⁹ aliq̄d de⁹ pōt facere melⁱ q̄ facit. siue ip̄m idem numero siue aliud numero vl spē distinctum. quia ħ nō est aliud nisi facere aliq̄d qđ deus fecit vl aliō ab eo solo numero vel spē distinctū esse informatū pfectionib⁹ accidentibus qđ vtiq̄ deus p̄t cū illa accidētia possit augere vel mltiplicare sicut sibi placz Si vero loq̄mur de bonitate essentiali vel substātiali satis etiā patet q⁹ quocūq̄ dato deus nō pōt illud vel aliō solo numero distinctuz facere melⁱ quia q̄cunq̄ solo numero distinguunt sunt eque bona ꝛ eque pfecta eēntialiter. Et iō sicut nihil potest esse et fieri de alia specie. sic nec ipz nec aliud eiusdē speciei specialissime pōt eē ꝛ fieri melⁱ eēntiali bonitate vel pfectiōe. Sed remanet difficultas nū quid quocūq̄ dato qđ de⁹ facit possit aliq̄d facere melius eēntiali bonitate ab illo distinctum specie. Et de isto ꝓncipaliť videndū ē ꝛ deinde videbiť occasionaliť de excessu speciez. ꝛ penes quid attēdiť eēntialis bonitas vel pfectio earz. ¶ Sunt aūt circa ꝓmū diuersi modi dicendi. Nam si teneať opinio q⁹ quacunq̄ re data vel dabili deus potest facere eēntialiter pfectiorē. sicut in infinitū p̄t augere qualitatē recipientē magis ꝛ minus ꝓsequenter dicendū est q⁹ de⁹ nihil facit imo nec potest facere quin possit facere aliud distinctū specie melius eēntiali bonitate q⁹ nō est stat⁹ ꝛc Si vero ponať status in talib⁹ speciebꝫ ita q⁹ sit dare aliquā substātiā pfectissimā possibilē a deo fieri. tunc est magis dubium. quoniā scōm istā viā posset ꝓbabiliť sustineri vtraq̄ pars ꝓtradictionis Unde posset ꝓbabiliť dici q⁹ cuiuslibet speciei pducibilis aliquod indiuiduū est de facto a deo ꝓductum. Et p̄ista parte esset ista ratio quia videť verificabile q⁹ sicut de⁹ pduxit aliquod indiuiduū speciei simpliciť inferioris ita ꝛ p̄ duxerit aliqđ indiuiduū speciei simpliciť superioris ex quo illa possibilis est. Et ad istō ꝓpositū videť esse Augustin⁹ li. ꝓfes. dicēs. domine duo feciśti vnum ꝓpe te ꝛ vnū ꝓpe nihil modo videť q⁹ nō sit dabile aliquid imꝑfectius illo qđ est ꝓpe nihil nec aliquid pfecti⁹ illo qđ est ꝓpe deū ꝛc. Sed etiā pars ꝓtraria potest ꝓbabiliter dici sc̄z q⁹ nō obstante statu possibili in specieb⁹ multe tamē sunt species possibiles que nō sunt. Et pro ista pte videtur esse opinio ꝛ August. ꝛ magistri in. xliij. dist. qui dicūt q⁹ deus potest fecisse hominē qui nec peccare posset nec vellet. Ex qua auctoritate Ockam arguit per hunc modum. Quia quicq̄d ꝓuenit alicui indiuiduo speciei specialissime nulli indiuiduo eiusdez spēi repugnat formaliter ꝓsimile. sed isti homi ō monstrato sorte qui nūc est ꝓuenit posse peccare sed ꝼm Augustinū ꝛ magistrū deus potest facere hominem cui repugnat posse peccare ergo talis nō esset eiusdē speciei specialissime cū sor. qui nunc est ergo esset alterius speciei. Et p ꝓsequens deus potest facere indiuiduū alterius speciei ꝛc. Sed quicquid sit de ꝓclusione tamē ista ratio nō est efficax. Tuz ꝓmo quia nō est verū q⁹ aliquis homo possit esse qui nō sit eiusdem speciei specialiť

sive cũ homine iam existente ꝛc. Tum scdo quia ꝓbabilius est ꝙ nec homo nec alia creatura rationalis possit eẽ simpliciter impeccabilis. Nec ista est intentio Augustini vel magistri. sicut hec omnia declarabo in questione sequenti. T ¶ Dico ergo finaliter quo ad hoc ꝙ ꝑma opinio est ꝓbabilior q̃ scda ꝛ magis fauet om̃ipotentie dei similiter etiã tertia est ꝓbabilior q̃ scda. Et si q̃s teneat eam dicendũ est ꝯsequẽter ꝙ non obstante statu possibili specieꝝ ꝓducibiliũ tam̃ nõ om̃es species possibiles sunt ꝓducte. Et ad auctoritatẽ Augustini que videt̃ esse pro alia parte fecit vnũ ꝓpe se ꝛc. ¶ Rñdendũ eẽt ꝙ deus fecit vnũ ꝓpe se qđ est de facto ꝑfectissimũ creatũ. licet possit esse perfectius ꝛ ideo nõ est ita ꝓpe quin aliud possit esse magis ꝓpe ꝛ per ꝯsequens melꝰ in specie. quare ꝛc.

¶ Sed ad maiorẽ declarationẽ ꝑdictorum iuxta hanc materiã tractandũ est istud dubium. s. penes quid attenditur excessus ꝛ perfectio specieꝝ vtruꝫ penes recessum a nõ gradu essendi vel ad accessum ad summũ siue ꝓpinquitatem ad deũ. Circa qđ sic ꝓcedam. Primo recitabo vnã fantasticã imaginationem. Scdo dabo veridicã solutionẽ. sciendum est igitur ꝙ circa hec est opinio scilicet illius magistri Jo. đ rippa que fundat̃ in distinctione formali que licet ꝯtineat multa falsa. valet tamẽ ad imaginandũ perfectionem specieꝝ ideo eam breuiter recitabo. ¶ Primo ergo imaginat̃ ista opinio ꝙ in eodẽ supposito creato est formalis distinctio inter đnominationes perfectionis simpliciter licet sint idem realiter Uerbigratia in homine ĩter essentiã vitã ꝛ intelligentiã ꝛc ¶ Scdo ꝙ in quolibꝫ tali supposito finito. ꝑma denominatio est intẽsior q̃ scda. ꝛ scda q̃ tertia. et sic deinceps. ꝛ q̃libet est in infinitũ intensibilis sicut linea vbicunqꝫ inciper̃ posset in infinitũ ꝓtendi versus oriens. nec aliq̃ ꝑs illiꝰ đnominatõis est indiuisibil̃ sicut nec aliq̃ ꝑs linee. Et illi gradꝰ seu ꝑtes eiusdẽ denoĩationis ꝑm eũ nõ differũt realit̃ nec formaliter sꝫ solũ ex natura rei sumẽdo stricte ꝫ nomen ex natura rei ¶ Ex ꝑdictis tertio infert ꝙ hõ est plꝰ ens seu eẽ q̃ viuẽs vel vita. ꝛ plꝰ vita q̃ intelligẽtia. Et ita dixisset de q̃libet spẽ finita cui cõpeterent iste tres denominationes. in specie tamen infinita quam ponebat possibilem dicebat quãlibet denominationem esse infinitam ꝛ per consequens eque intensam. ¶ Quarto ponit vltimam denominationem in aliqua specie existentem esse actualem. ꝛ omnes priores ponebat potentiales ita ꝙ immediate precedentem vocat immediate potentialem ad immediate sequentem Et inde concedit ꝙ illa đnominatio que est actualis in specie inferiori est potentialis in specie superiori ꝛ cetera. ita ꝙ de quacunqꝫ specie finita scđm ip̃m. imaginandum est ꝙ scđm ꝙ ipsa est superior plures denominationes in ipsa vnitiue concurrunt sicut quanto numerus est maior tanto plures vnitates in ipso sunt. U ¶ Et pro intelligentia ampliori ponatur ꝙ in aliquo indiuiduo cõcurrant precise. x. denominationes. tunc ip̃e dixisset ꝙ illud esset de nona specie ita ꝙ nõ essent sub eo possibiles nisi octo species quoniam illud ens in quo non concurreret aliqua denominatio nisi prima non dixisset in aliqua specie reponi quoniam ad hoc ꝙ aliquid sit in specie requiritur scđm eum ꝙ aliqua denominatio sit ibi potentialis ꝛ alia sit actualis. immo videtur mihi ꝙ ipse cõsequẽter loquendo haberet dicere ꝙ vbi non concurrerent nisi due denominationes perfectionis simpliciter adhuc illud non esset in specie sed in genere. sed si tres tantum concurrerent illud esset de prima ꝛ infima specie. et per consequens illud in quo precise concurrerent. x. esset de. viij. specie necessent sub eo possibiles nisi. vij. species. Et illud ens in q̃ non esset nisi vna sola denominatio nec fuisset in genere nec in specie ꝛc. ¶ Quinto ponit hec imaginatio ꝙ vna denominatio non potest quantumlibet intendi quin cum eadem concurrat vnitiue posterior denominatio. ita ꝙ secũdum eum q̃uis quelibet denominatio habeat latitudinem ꝛ augmentationem certam anteq̃ superior denominatio ꝯcurrat vnitiue cũ eadẽ. tamẽ in qualibet đnominatione possibili in specie finita potest esse certa latitudo anteq̃ fiat vnitiuus concursus denominationis posterioris cum illa. Aliter enim nisi sic esset sequitur ꝙ lapis posset esse perfectior eẽntia q̃ angelus quod est absurdum. Et consequentia patet scđm eum. quia angelus est finita essentia ꝛ limitata. ergo si essentia lapidum quantumlibet posset crescere absqꝫ concursu vnitiuo alicuiꝰ denomĩationis de facto nõ concurrẽtꝫ ĩ lapide. seq̃t̃ ꝙ eiꝰ eẽntia tãdẽ attigeret ad tãtam ꝑfectõeꝫ ꝛ maiorem q̃ sit essentia angeli

Nec potest dici q̄ p̄ tale cremētuz lapis esset de alia spē q̄z p̄us quia vbi alie denoīationes nō ꝯcurrūt nec plures nec pauciores. necessario illud est lapis vl' lapideitas. sic ille numer⁹ in quo q̄tuor vnitates vl' q̄ternitas z nō ampli⁹ ꝯcurrit. necessario est q̄ternitas. ¶ Sexto ex oīb⁹ p̄dictis patz fm eum q̄liter attendenda est pfectio vel maior vel minor speciez scz in h̄ quia habet plures vel pauciores denoīatōes pfectōis simpliciter. Et quia q̄libet suppositū speciei superioris est pfecti⁹ z intensius in q̄libet denominatione in qua ꝯuenit cū supposito speciei inferioris q̄z illud suppositū inferi⁹. ¶ Et scōz istā viā in eadē specie vnū suppositum potest esse pfectius alio scōm q̄ p̄ōt habere maiorē latitudinē denoīatōis p̄prie speciei. in qua nō ꝯcurrit cū specie inferiori. Et in istis breuiter ꝯsistit imaginatio quaz iste diffuse tractat. ✠ ¶ Sed ego qui nō pono distinctionē formalē in creaturis sicut sup̄ patuit in q̄stione de distinctione in diuinis habeo negare multa hic dicta tanq̄z inintelligibilia ¶ Ad cui⁹ declarationē p̄mo p̄mittā vnā distinctionē z aliq̄s descriptōes. Scōo ponam aliquas p̄positōes. ¶ Distinguo igit̄ q̄ duplex ē pfectio. s. pfectio simplicit̄ z pfectio scōm q̄d. Perfectio simplicit̄ a diuersis diuersimode describit̄ vl' sumit̄ Uñ scōz Anſ. pfectio simplicit̄ ē illud qō in vnoquoq̄z melius est ip̄m q̄z nō ip̄m. Sz q̄cquid sit de ista descp̄tione ad bonū intellectū ip̄ius exponēdo. tamē de virtute fmonis ꝓtra eaz darent̄ multe instantie. Jdeo aliter p̄ōt describi q̄ pfectio simplicit̄ est pfectio vel res significata p̄ aliquē terminū quē nō stat ab aliquo remoueri z illud ē summū bonū Talē em̄ terminū voco denoīatiōz pfectōis scōm quid Uerbigr̄a de p̄mo. vita in deo est pfectio simplicit̄ z iste termin⁹ vita est denoīatio pfectionis simplicit̄. de scōa vero. vita creata est pfectio scōm quid z iste terminus vita creata est denominatio pfectōis scōm quid. Et scōm istū modū sola diuina pfectio est pfectio simpliciter. pfectio autem creata ꝯsimilis denominationis perfectionis diuine est perfectio fm quid quam opinionem supra dicta opinio vocat ōnominationem perfectionis simpliciter ita q̄ idē denotatur per pfectionem scōm quid vt hic describitur. z per denominationē perfectionis simpliciter scōm illam opinionem. q̄uis nō sic vtar isto termino denominatio perfectionis. ¶ Ex hīs sequitur primo q̄ termini specifici de predicamento substantie. sicut homo azinus lapis vel alij similes exp̄mentes finitam limitationez essendi nō sunt denominatōes perfectionis scōm quid Patet quia talis terminus potest negari ab aliquo ente creato z cum hoc stabit q̄ illud nō erit minus perfectum q̄z perfectio creata significata per illum sicut angelus non est homo nec est minus perfectus. Et ideo res significata per talem terminum potest vocari perfectio limitata z talis terminus denominatio limitate perfectionis. Et sic vtar istis terminis p̄o nunc z semper in consimili materia breuitatis causa. ¶ Secundo sequitur q̄ impossibile est esse aliquas species q̄n aliqua denoīatio perfectionis scōm quid conueniens vni conueniat alteri. patet quoniam essentia contingens est perfectio scōm quid sed impossibile est aliquam speciem ee z non esse essentiam contingentem. ¶ Tertio sequitur q̄ inter perfectiones scōm quid siue denominationes talis perfectionis. est ordo essentialis Patet quia stat vnam esse sine alia z non econtra. igitur z cetera. Antecedens patet quia stat creatam essentiam esse sine vita et non econtra et sic de alijs.

¶ Quarto sequitur q̄ inter perfectiones scōm quid siue denominationes talis perfectionis illa dicitur congrue posterior z actualis respectu alterius que non potest stare sine illa sed bene econtra. ¶ Quinto sequitur q̄ si posterior denominatio perfectionis scōm quid infinitaretur p̄o pluribus supponeret q̄z si p̄rior denominatio infinitaretur supposito tamen q̄ vtraq̄z p̄o aliquo supponeret. Patet non intelligentia p̄o pluribus supponit q̄z non vita vnum est q̄ prima denominatio p̄o nullo supponeret scilicet nō ens Et ad istum sensum posset reduci vnum dictum supra posite opinionis scilicet q̄ nullius ōnominationis perfectionis simpliciter eius nō grad⁹ est nō ee simplr̄ p̄ter q̄z p̄me z

Questio tredecima

Sexto sequitur q̄ possibile ē aliquas species cōtinere se perfectionaliter. Patet. q2 p vnam speciē creatam sic cōtinere aliam ītelligo. nō q̄ vna sit alia perfectionaliter. sed sicut maior numerus dicit cōtinere minorez nō q̄ maior sit minor. sed q̄ in maiore est minor vel cōsimilis. ita perfectior species continet perfectionaliter inferiorē. quia quidq̄d dicēs perfectionē cōuenit inferiori. cōuenit superiori. z nō ecōtra. z hoc est possibile. zc. Et per p̄dicta multa dicta illius opinionis que sunt impropria z ꝺ virtute sermonis falsa. possent reduci ad aliquē bonum sensum absq̄ positiōe distinctiōis formalis. zc.

Z Dis p̄missis pono cōtra dictam opinionem aliquas propositiōes Prima est q̄ nulla specifica natura cōtinet alicuius essentialis perfectionis intēsiuam latitudinem siue plures gradus aliquo modo distinctos cōstituētes talem latitudinē gradualez patet. q2 hoc maxime poneretur ad saluādū excessum speciez in essentiali perfectōne. sed hoc nō cogit. quia deus qui dicit maxime et infinite quodlibet aliud excedere. ponitur illius latitudinē perfectiōis intentionalē continere. etiā a ponētibus gradus z latitudies in alijs. sed eque faciliter potest in alijs saluari. vt patet. Igitur. Item oppositū nō potest saluari sine illa distinctione formali que superius fuit improbata. zc. Ex hoc sequitur primo q̄ nulla est latitudo realis vl' imaginaria. cui omēs gradus perfectionales rerum sunt applicandi Istam ponit Climiton in summa sua quā probat quia ex indiuisibilibus nō fit cōtinuum sed quecūq̄ natura specifica est ex se perfectionaliter diuisibilis. ergo nullā lineam aut latitudinē constituunt huiusmodi gradus pfectionales specifici nec sunt cōparabiles alicui latitudini.

Secūdo sequitur q̄ licet aliqua res sit perfectior essentia vel vita q̄ alia. tamen nullius rei essentia vel vita est quidditatiue, gradualiter intensa Et loquor de intētione non fm equiualētiam sed fm cōtinētiam zc.

Secūda propositio est. q̄ nulla specifica natura excedit aliam pfectionaliter vel excedit ab alia in aliqua quātitatiua perfectōne siue proportione arismetrica vel geometrica. Uerbi gra. nec in dupla nec in tripla. zc. Patet. quia talis proportio solū est p̄prie in quantitatibus intensiuis vel extēsiuis vl' discretis. In naturis autē specificis non est ita. vt patet ex predictis. quare zc. Ex hoc sequitur primo q̄ nulla est proprie equalitas maioritas vel minoritas perfectionis in naturis specificis vel earū indiuiduis. Patet. quia nō est ibi proprie proportio. z per cōsequens nec proportio equalitatis nec maioris vel minoris inequalitatis. Secūdo sequitur. Q̄ licet quodlibet indiuiduū eiusdem speciei sit alicuius perfectionis essentialis z nō maioris vel minoris q̄ aliud. non tamen sequitur q̄ equalis. Patet Hā si vni' ad alterum esset proportio equalitatis tunc ipsius ad indiuiduum speciei inferioris essz proportio maioris inequalitatis. et ad indiuiduum superioris proportio minoris inequalitatis contra predicta Et ideo ista cōsequentia nō valet. anima christi fuit alicuius finite perfectionis z nō maioris vel minoris q̄ anime Jude. ergo equalis. Oportet enim addere in antecedēte alicuius z aliquante. z tunc antecedēs est falsum. quia proprie nullius quantitatiue perfectionis fuit. nec habuit proportionez equalitatis ad aliam animā eiusdem speciei sicut nec maioris inequalitatis ad animā asini. nec minoris inequalitatis ad naturam angeli. zc.

Tertia propositio est. Q̄ nulla specifica natura distat perfectionaliter a non gradu. vel etiam summo gradu essendi simpliciter Patet. quia licz proprie loquēdo aliqua res distent a non gradu proprie speciei. vel etiā a summo si ille sit possibilis. Uerbi gratia. Albedo octo graduum distat gradualiter a non gradu albedinis per omnes gradus q̄s continet. realiter tamen nulla natura specifica. zc. Quia si sic. vel distaret per aliquos gradus intrinsecos quos realiter vel formaliter vel ex natura rei distinctos contineret. Et hoc non vt ptz ex predictis vel per aliq̄s gradus essendi extrinsecos. scilicet per species intermedias. Et hoc non. Quia nullum extrinsecum est alicui principium essentialis distantie. Etiam sic sequeretur. q̄ destructis illis intermedijs speciebus: non esset distantia huiusmodi. quod non videtur. quare zc. Quarta propositio est. Q̄ nulla specifica natura est alia perfectior: vel imperfectior essentialiter propter maiorem aut minorē recessum a nō gradu vel accessum ad summū gradū essendi simpl'r. Patz sicut inter eas nō est perfectionalis distātia zc. vt dictū est. sic nec accessus aut recessus,

Igit penes hoc nō potest attēdi accessus specificus. Itē ꝓcessa tali distātia cū deus infinite excedat oīa creata illa infinite ab ipo distarēt. ꝛ p ꝓns nō plus vnū ꝙz aliud. igitur si oīa essent eque pfecta. ꝛc. ¶ Ex his ergo patet q illud cōmune dictū oīa sunt magis vel minꝰ pfecta fm q magis vel minꝰ ap propinquāt vel distāt a ꝑmo. nō debet intelligi de ꝓpinquitate vel distantia pfectionali fm maiorē vel minorē excessum perfectiōis diuine ad alia entia. Patz q infinite excedit ꝛc. ¶ Secūdo sequit q illud dictū debet intelligi de propinq̄tate vel distātia a deo fm maiorē vel minorē ꝓuenietiam vel similitudinem ī pluribꝫ vel paucioribꝫ denominatōnibus pfectōis cū eo. patet ex ꝑus dictis ꝛc. Et talis ꝓuenietia nō impedit ꝓpter infinitatem dei. Sicut em̄ esto q esset albedo vna ī finita intēsiue. ad hec maior esset ꝓuenietia iter eam ꝛ vnā rubedinē. x. graduū ꝙz nigredinem. x. graduū ꝙz uis vtrāq; excederet infinite scōm gradū. sic licet deus excedat infinite quālibet rem. tñ vna maiorē habet ꝓuenietiam cū eo fm q ei ꝓueniūt plures denominatões pfectōis. quaꝝ ꝓsimiles ꝓueniūt deo. ac p hoc cōcluditur pfectior ꝛ dicit magis ap ꝓpinquare deo. Et sic attēditur accessus specificus ¶ Dic tamē est diligēter aduertēdum q licet sint alique due res ꝛ totidem ꝓueniāt denomīationes perfectionis simpliciter vni sicut alteri. tamē ꝓprie loquēdo de specie. nō propter hoc sequitur q sint eiusdem spēi. Patet. quia stat q altera illaꝝ nō sit ꝓprie in specie sed de ꝑdicamēto substātie. patet hoc de hoīe ꝛ de aīma alterius. ꝛc. Tñ ex illo añcedēte infert q ille res non sint diuersaꝝ spēꝝ ꝛ q sunt essentialit eque perfecte. ꝛ hoc sufficit ad ꝓpositum. Et hec ō ista materia ꝛ hoc tertio articulo. Et hec de q̄stione. ¶ Ad rōes questionis patet clare ex ꝑdictis ꝛc.

¶ Questio decima quarta ꝛ vltima huiꝰ primi libri A

QArca quadrage simam m̄ntam distinctiōem in q ꝛ alīs sequētibus vsq; ad finem ꝑmi magister agit de voluntate dei. Quero vtrū volūtas diuīa impedibilis sit ꝑma lex obligatoria create volūtatis.

¶ Arguit ꝑmo q nō. quia volūtas diuīa ñ est impedibilis nec semꝑ implēta causa creata ꝛc. Añs patet. quia .j. ad Thimo. ij. dicit apostolus q deus vult oēs hoīes saluos fieri. ꝛ tamē hoc impedit causa creata. nec in hoc impletur volūtas diuīa. quia ꝓpter peccatum nō oēs saluātur. quare ꝛc. ¶ Secūdo sic. quia volūtas diuina nō est regula cui vniuersaliter se cōformare teneatur voluntas creata. igit ꝛc. Añcedēs probatur. qz in ench. ca. no. dicit Augustinꝰ. q bonus filiꝰ bona volūtate vult patrē suū viuere quē deus bona volūtate vult mori. ꝛc. igitur iste licite diffōrmat volūtatem suā volūtati diuine. quare ꝛc ¶ Tertio sic quia volūtas diuina nō est ꝑma lex a qua diriuetur oīs alia lex creata. igitur ꝛc. Añs ꝓbatur. quia ꝓpheta dicit. Ue q̄ cōditis leges iniquas. Et p ꝓns alique sunt leges create iniuste. ꝫ a voluntate diuīa iustissima nō potest diriuari iniusticia. iuxta illud. quoniā deus nolēs iniq̄tatem tu es. quare ꝛc. ¶ In oppositū est Augustinꝰ. xij. ꝯra Faustū. dicēs. Lex eterna ē diuina mēs seu volūtas ordinē naturalē seruari inbens. turbari vetans. sed lex eterna est ꝑma lex obligatoria ꝛc. igit ꝛc. ¶ In ista q̄stione iuxta materiā triū argumētoꝝ erūt tres articuli ¶ Primus vtꝝ volūtas diuina sit impedibilis ꝛ semꝑ impleta causa creata ꝛc.

¶ Secūdus vtꝝ volūtas diuina sit regula cui vniuersaliter se ꝯformare teneat volūtas creata. ¶ Tertiꝰ vtꝝ volūtas diuīa sit ꝑma lex a qua diriuat oīs lex creata ꝛc. B

¶ Quātū igit ad ꝑmum ꝑmo p intellectu hui articuli ꝛ tertiꝰ q̄stionis p̄mittā aliqs distinctiões. Secūdo ponā ꝯclusiões ¶ Prima distinctio sit ista q ℔ nomē volūtas vel ℔ totum volūtas dei q̄ncz sumit ꝓprie. Et tūc signat diuinū bñplacitū. qđ nō est aliud q̄z ipse deus volēs. Q̄ncz ꝫo sumit improꝑe ꝛ methaphorice. Et tūc supponit nō p bñplacito vel volūtate dei. ꝫ p aliquo alio qđ est eius signum. Uñ qz sepe sig̃noiant nominibus signatoꝝ sic̄ subuētio exhibita paupi ōr mia ꝛ pietas ꝛ testamētū alicuiꝰ ōr eiꝰ volūtas. q̄a eam designat. sic etiā aliqua q̄by nobis volūtas q̄ deꝰ est signat vocant in scripturꝫ diuina volūtas. Et hmōi signa sunt preceptum cōsilium. prohibitio. operatio. vel impletio. ꝛ permissio. Et dicūt in scriptura pluraliter volūtates dei. iuxta illud. ꝑs. Magna opa dñi exq̄sita in oēs volūtates eiꝰ. q̄uis vnica ꝛ simplex sit dei volūtas. Et ℔ distinctio solet cōiter poni sub his verbis. q quedā est

volũtas dei beneplaciti. alia ē volũtas signi

¶ Dic tamen est aduertẽdum primo qualiter p̃dicta signa distinguũtur. Uñ sicut in primo ꝓncipio meo declarauí. ipsoꝝ distinctio potest sic haberi. Nam ąnqꝫ modis possumus imaginari deũ aliquid velle. Primo modo vult aliquid debere fieri a creatura. ꝛ huiꝰ signum est ꝓceptum. Secũdo mõ vult aliq̃d debere nõ fieri. ꝛ huiꝰ signũ est ꝓhibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere nõ fieri. sed expedire fieri. ꝛ huiꝰ signũ est ꝯsilium. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri sed licere fieri. ꝛ huiꝰ signum est indulgentia vel pmissio. Quinto modo vult simpliciter aliq̃d esse vel fieri. ꝛ huiꝰ signum est impletõ vel oꝑatio. Uñ quelibet ad extra dei oꝑatio est signũ volũtatis diuine sicut effectus sue cause. ꝛc. Sic igitur volũtas diuina p̃cipit bona sicut deũ honorare. proximum amare ꝛ prohibet mala sicut deũ odire. proximũ ledere. Nec ideo p̃cipit bona quia bona sint. ꝛ prohibꝫ mala quia mala sint. sed sicut declaraui tũc hec ideo bona sunt quia p̃cipiũtur ꝛ mala quia prohibẽtur. Sed cõsulit maiora bona sicut sunt virginitas ꝛ paupertas ꝛ pmittit minora bona sicut sunt cõiugium ꝛ dominiũ. sed operatur generaliter omnia.

¶ Secũdo notãdum ꝙ licet p̃dicti termini ꝓceptum. ꝛc. cõmuniter accipiãtur ꝑ signo diuine volũtatis beneplacici. tamẽ sicut tũc dixi nõ solum supponũt ꝑ diuine voluntatis extrinseco signo. sed etiam pro ipsius bñplacito ꝛ actu intrinseco. Unde iste termin⁹ p̃ceptũ nõ minus proprie supponit pro bñplacito diuine volũtatis ꝙ ꝓcipit aliq̃d ꝫbere fieri seu vult aliq̃d debẽ fieri ꝯꝑ sig extrinseco tal actus. ꝛ sic de aliis ꝛc. ¶ Tertio notãdũ siẽ in pmo principio intuli cõtra quendã magistꝝ ꝙ capiendo permissionẽ vt est signũ voluntatis dei nõ est cõcedendũ ꝙ deus permittit mala culpe fieri. Nam ꝙ aliquis permittat aliquid fieri potest dupliciter intelligi Uno modo quia nec ꝓcipit nec prohibet nec consulit illud fieri sed indulgꝫ. ꝛ talis permissio est signũ volũtatis dei. quia aliquem actuꝫ significat in sic permittẽte. Et isto modo deus nõ permittit mala culpe fieri vt patet.

Alio modo quis dicit aliquid permittere fieri quia nec habet velle nec habet nolle vt fiat. sed solum nõ velle. Et talis permissio nõ est signũ diuine voluntatis. quia nullũ actum volendi significat in sic permittẽte. vt patet. Et isto modo ꝝm magistrum deus ꝑmittit mala culpe. quia nec vult ea fieri nec vult ea non fieri. quia si nollet nõ fierent sed solum nõ vult. Et ꝓ ꝯsequens nõ hꝫ actum volũtatis respectu huius ꝙ est malum culpe fieri. quare ꝛc. ¶ Sed ꝝm Brãð. ꝛ alios qui tenent ꝙ deus vult mala culpe. ꝛ ꝙ respectu cuiuslibet rei habet velle vel nolle. nec habꝫ solum nõ velle. deus illo modo nõ permittit mala culpe fieri. sed ideo ꝝm hunc modũ dicitur permittere. quia nõ approbat ea: nec impedit ea fieri cum posset. ꝛc. L

¶ Secũda distinctio est ꝙ iste terminus cõplexus volũtas dei beneplaciti Uno modo sumitur ꝑ volũtate dei simplicis complacẽtie vel displicẽtie. Alio modo ꝑ volũtate dei prosecutionis vel fuge. tamẽ in vtrąqꝫ acceptione supponit pro vna ꝛ eadem re. scꝫ ꝑ voluntate illa que deus est. Et tamẽ aliq̃d connotat sumẽdo illum terminũ primo modo. quod nõ cõnotat vel saltem nõ cõnotat taliter secũdo modo. Uñ ꝝm magistꝝ Gregorium volũtas dei beneplaciti secundo modo sumpta est respectu completi volitio. sed primo modo sumpta est simplex complacentia Nõ intelligendo ꝙ sit duplex voluntas ĩ deo vna simplex. alia nõ simplex sed solum ꝙ iste terminus voluntas dei beneplaciti quando ꝙꝫ supponit pro deo cõnotando ipsum velle seu habere volitiõem respectu alicuius completi. Aliquãdo vero supponit pro deo non sic cõnotando ꝙ sit respectu alicuius completi. sed ꝙ sit simplex complacentia proportionabiliter sicut supra dictum est de simplici noticia ꝛ noticia iudiciaria. vt simplici noticie correspõdeat simplex complacentia et noticie iudiciarie prosecutio vel fuga. Nec tamen non distinguitur in deo sicut in creatura. ꝛc. ¶ Dic tamen est Primo aduertendum ꝙ licet hec distinctio sit satis communis. tamen exponendo eaꝫ sicut magister gregorius dicit ipsa videtur mihi dubia. Nam apparet michi prima facie. ꝙ omnis volitio sit respectu completi. Nam sicut dicit Dolkot. questione secũda. ꝑmi. articulo quinto videtur ꝙ omnis volitio vel nolitio est quedam oratio mentalis optatiui modi vel eq̃ualens tali. sicut ista Uolo habere beatitudinem. valet tantũ sicut hec vtinã ego habeam beatitudinẽ. Ꝺ si ita est sequit ꝙ nihil ē dicere volo a. nisi ꝫintelligꝫ aliq̃d ꝫbũ s. volo

habere a. vel volo a. esse vel fieri vel aliqō tale. Et p ꝓns cū magister describat ꝓsecutionem q̄ est velle aliquid esse vel fieri. z fugam q̄ est nolle aliquid esse vel fieri. z ois actus volūtatis sit talis vt videtur p ꝑdicta. sequitur q̄ omnis volitio dei est respectu cōplexi z est ꝓsecutio vel fuga. quare illa distinctio non videtur vera illo modo intellecta. Sz quia de hoc videre nō spectat ad ꝑsens ideo transeat pro nūc. ¶ Secūdo notādum. Q̄ ſm magistz Gregoziū. signoz ꝑdictoz quedam sunt signa volūtatis simplicis complacentie. s. ꝑceptum. phibitio. z ꝓsilium. q̄dam autē sunt signa volūtatis. ꝓsecutiōis. vel fuge. vt impletio z ꝓmissio. Volūtatis quidez ꝓsecutionis signū est impletio siue operatio fuge vero permissio. Sed istud dictū nō est verum sicut patet ex distinctiōe illoz signorum supra posita zc. Nam ꝑceptū. phibitio. z ꝓsilium sunt signa nō solum simplicis cōplacentie. nā z si talis volitio cōcederetur in deo. tamē illa vt sic non obligat modo ꝑceptum est signū volūtatis obligantis D

¶ Tertio ad sciēdum quomodo ꝑceptū obligat notandū est Q̄ in ꝑceptione aliud est aliqñ quod ꝑcipitur aliud quod intenditur seu p quod ꝑcipitur. sicut patet in ꝑcepto facto Abrae de immolādo filium. que precepto nō erat vt ita fierit. sed erat ad figuram data. z ad ꝓbatiōem vel manifestatoz abrae. Et ita quādoq̄z de phibitōne sicut in illo sanato cui deus phibuit ne cui diceret. Marci ꝓmo. quoniā nō sic phibuit deus vt ita fieret. nec volebat illū teneri vt nemini dicerz alias ipe peccasset in dicēdo q̄ nō tenetur. sed hoc factū est ad denotādum q̄ fugienda est vana laus populi. Et idem de ꝓsilio pōt esse in talib. ergo nō est obligatio ad illō q̄d de forma verboz precipit. sed ad illud ꝓpter q̄ ꝑcipitur. quia de hoc est intētio ꝑcipientis. vt in dictis exēplis patet. Jsta tamē exēpla in aliquo differūt. quia in ꝓmo exemplo p ꝑceptum factū abraā tenebatur velle imolare filium suū. alias nō videret materia tāte laudis sicut sibi ex volūtate attribuit. sed in secūdo exemplo ille sanat⁹ nō tenebat credere q̄ teneretur nemini dicere. Quod patz quia si ita foret ille peccasset in hoc dicendo scz agendo ꝓtra ꝓsciētiam. dicendo q̄ credidisset nō debere dici vel peccasset in nesciendo quod tenebat scire. cui⁹ oppositū cōmuniter tenetur. quare zc. ¶ Tertia distinctio est Q̄ iste terminus cōplexus volūtas dei bñplaciti sumēdo ipm secūdo modo scz prout supponit p deo cōnotando ipm habere voliti onem respectu cōplexi adhuc potest dupliciter capi. Uno modo p volūtate dei bñplaciti añcedēte. Alio modo p volūtate ꝓsequēte. Et hec distinctio est cōmunis apud doctores antiquos z fundat in dicto Dam̄. libro. ij. ca. penult. vbi dicit q̄ oportet scire q̄ deus antecedenter vult oēs homines saluos fieri z regno ei⁹ potiri. zc. ¶ Dic tamen est aduertēdum q̄ ista distinctio a diuersis modo intelligit. Et ꝓmo sanctus Thomas intelligit eā sic q̄ scz illud volumus antecedēter qō nō simplr volumus sz ſm q̄d. qō añt volum⁹ ꝓsequēter illud simplicit volumus. Et sic idē vno modo potest esse volitum z alio mō nō volitū sicut iudex vult simpliciter homicidā suspēdi sed ſm quid vellet eum viuere. scz inquantū est homo. Uñ dic̄ ista opinio q̄ ista volūtas añs magis debet dici velleitas q̄z absolute volūtas. Quidq̄d em̄ deus vult simplr fit. licet illō qō vult antecedēter nō semp fiat zc. Sz magister Gregorius ostēdit q̄ ista distinctio sic intellecta nō valet. quia siue velleitas sit q̄dam act⁹ voluntatis in nobis qui signat cum ōr vellem hoc vel iste vellet illud. siue nō. de quo possz esse dubiū. nihil tamē est ad ꝓpositum Quia talis actus nō significatur p verbū indicatiui modi zc. nec aliqua velleitate vere dicit⁹ q̄ ipa vult q̄uis dici posset q̄ vellet. Necesq̄. vellem ergo volo. Luz ergo apl'us z Dam̄. dicant q̄ deus vult z nō vellet. patet q̄ non ꝯgrue intelligitur de volitione aliqua cōditionali. Similiter talis modus volēdi conditionaliter non cadit in deo. nam sic posset velle impossibile zc. E

¶ Secūdo notādum Q̄ ſm aliquos aliter intelligēda est ꝑdicta distinctio. Unde ſm Scotū deus ōr velle añcedēter oēs homines saluos fieri. quia oib⁹ dedit dona naturalia z leges rectas z etiā adiutoria communia sufficiētia ad salutē. Et ista vocat volūtas añs. ꝓns añt est q̄ vult alicui ꝓpter sua merita beatitudinē. Sed ſm Ockam z satz rōformiter modo ꝑdicto volūtas dei añs ē. qua dat alicui naturalia vel añcedētia: q̄b⁹ potest aliquid ꝓsequi cui etiā parat⁹ est coagere si ille velit nec sibi ꝓtrariū manifestabit cum ꝑcepto vel ꝓsilio exequēdi. Voluntas añt ꝓns est illa qua de⁹ vult efficacit aliq̄d

ponendo illud in esse. Et iō dicit deus velle antecedēter oēs hoies saluos fieri. quia dat oīnib⁹ antecedētia quib⁹ possunt ꝓseq̄ salutem cū p̄cepto vel ꝓsilio exequēdi. ⁊ nūq̄ p̄cipiet eis ꝓtrariū ⁊ eis erit parat⁹ coagere ad ꝓsequendū salutē. Sz magister Greg. īpugnat vtrūq; istoꝝ modoꝝ diffuse ⁊c. ¶ Tertio tñ circa ꝟ est notandū q̄ quicq̄d sit de primo mō tñ nō videt mihi q̄ mgr Greg. sufficienter reprobet scōm. Nam intēsio Ockā, put mihi apparet est. q̄ deū velle aliq̄d antecedēter est deū velle alicui aliqua bona añcedentia q̄bus pōt cōsequi illud ad q̄ obligat ab ipo deo. Et isto mō audire legē xp̄i ⁊ euāgeliū ⁊ verbū dei est volitū a deo añcedēter. ꝓz q̄ per ꝟ pōt quis ꝓseq̄ fidē. ⁊ ꝓsequēter p̄ceptoꝝ implētionē licet nō oīes bene vtant illo. q̄ nō oīes obediunt euangelio ⁊c. Si vero dicat ꝓtra hoc q̄ audire verbū dei sepe nocet maxime infidelib⁹ sicut iudeis quib⁹ est in scandalū. igit illud nō debet dici añcedens ad salutē siue adiutoriū. Istud nō valz quia cū fides sit ex auditu vt dicit ap'lus illō merito dicit adiutoriū ad ꝓsequendū aliq̄d q̄ in aliq̄bus est ⁊ fuit causa ad ꝓsequendū illud. maxime cū illud fuerit ordinatū a deo vt in deū hoies credant ⁊ salui fiāt. Uñ si sic esset q̄ nihil diceret adiutoriū ad aliq̄d ꝓsequendū nisi de facto ꝓsequeret illud. quare p̄dicaret quotidie q̄ plura bona vel dona receperint xp̄iani ad ꝓsequendū salutē q̄ alij scz noticiā de scpturis fidē spem. ⁊ multi charitatē. qui tñ nō oīes ꝓsequunt salutē imo inde grauius punient, ꝓpt ingratitudinē scōm illud meli⁹ est viam veritatis nō cogscere ⁊c. Et illud. scienti bonū ⁊ nō facienti peccatuz ē illi. Et vñ hoc queso nisi q⁹ tales magis obligant qui talia receperint q̄ alij qui nō Sz quare magis obligant si talia nō sint adiutoria. Et nōne xp̄s oīdebat iudeos magis eē obligatos ad cogscendū xp̄s visitatōis sue siue ad credendū in eū. Tuz quia habebāt leges ⁊ ꝓphas in quib⁹ poterāt sectari testimonia de deo. Tū quia cora eis multa mirabilia faciebat, ꝓpter q̄ dicit. si nō venissem ⁊ locutus eis fuissem peccatū nō haberēt. Et tñ certū est q̄ eis nō erat datū vt crederent. Et ita licet de⁹ nō vellet efficaciter q̄ crederēt tñ illa erāt eis adiutoria ad fidē ad quā tenebātur. Et qui vellet ad istū sensum cape verba Ockam sicut ⁊ ipa p̄tendūt. nō video q̄n ipe bñ dicat. Nec apparet mihi q̄ magister Gregorius aliq̄d ꝓtra eū ꝓcludat sicut patet intuenti sed transeo ⁊c. ¶ Hijs p̄missis ergo satis patet q̄ volūtatē dei impleri nihil aliō est q̄ ita eē qualiter ipa vult eē vel fieri vel nō ita eē qualiter ipa nō vult eē vel fieri. licet autem velle ⁊ nolle solū deo ꝓueniat scōm voluntatem beneplaciti tñ improꝑe ⁊ tropice attribuit velle sibi scōm voluntatē signi. iō de vtriusq; īpletione dicendū est. Et de hoc pono tres ꝓclusiones. ¶ Prima est q̄ volūtas dei signi nō semp implet. ¶ Secūda est q̄ volūtas bñplaciti antecedens nō sp implet. ¶ Tertia est q̄ voluntas beneplaciti ꝓsequens semp implet. Et q̄libet harū conclusionū intelligit stante ꝓstantia subiecti. i. supposito q̄ de⁹ aliquid talit velit vel nolit.

¶ Prima ꝓclusio ꝓbat p magistrū ⁊ est satz clara q̄m de⁹ multa p̄cipit ⁊ ꝓsulit fieri ab hominib⁹ que nō fiunt multa ꝓhibet que fiunt ¶ Dic tñ est aduertendū q̄ voluntatē signi sicut p̄ceptū dei impleri potest dupliciter intelligi. Uno mō q̄ ita sit sicut p tale signum vel p̄ceptū signat ad intētionem p̄cipientis. Et sic semp implet. Nam p tale p̄ceptū signi ficatur aliq̄d debere fieri a creatura. ⁊ ita est. aliter tale signū nō esset verū. Alio mō potest intelligi q̄ ita sit vel fiat sicut p tale signū vel p̄ceptū signat debere fieri. Et sic nō semp īpletur. Et sic intelligit ꝓclusio ⁊ dictū mgri Nec ꝓpter hoc sequit q̄ tale signū vl' p̄ceptū sit falsum signū. quia nō signat sic eē vel fieri ⁊c. ¶ Unde sequit q̄ p̄ceptū dei nō signat ōm velle efficaciter illud fieri quod p̄cipit fieri. Patet. quia multa p̄cipit de⁹ fieri q̄ non vult fieri ⁊c. Et ita potest dici de ꝓsilio.

¶ Scōo sequit q̄ ꝓhibitio dei nō signat deum nolle efficaciter illud fieri quod ꝓhibet fieri. Patet quia multa ꝓhibet fieri sicut mala que fiunt ⁊ p ꝓsequēs ea vult fieri sicut q̄dam dicunt vel saltem nō habet nolle respectu illoꝝ quia ipo nolente nihil fit. quare ⁊c. ¶ Scōa conclusio ꝓbat quia scōm ap'lm ⁊ Dañ. deus vult omnes homines saluos fieri voluntate antecedēte ⁊c. ¶ Dic tñ est aduertendū q̄ voluntatē dei añcedentē impleri potest dupliciter intelligi. Uno mō q̄ cuicū q̄ deus vult dare talia dona añcedentia ad salutē talis ea recipiat. ⁊ sic semp implet nec sic intelligit ꝓclusio. Alio modo pōt intelligi impleri quia cui deus vult dare talia dona añcedētia talis de facto ꝓsequit vel consequet p illa illud quod debet ꝓsequi Et sic di

citur nō impleri qñ alicui dē dat hmōi dona t tñ nō ꝓsequit̄ ꝑ ea illud qđ deberet. Et isto mō possunt intelligi Dañ. t alij antiqui doctores. Hec oꝓsitū ꝑbat Breg. quarezē

Tertia ꝯclusio ꝑbat qz si nō zē. vel ergo illud qđ vellet aut nollet eēt simplicit̄ ipossibile aut possibile. Nō ꝓmū qz nō est ħ attribuendū ei q rōnabilit̄ sp vult. Nec scōm qz tūc sequit̄ q volūtas dei nō esset oīpotēs qz nō oīne possibile t nō ertīs posset facere esse nec oīne possibile nō eē posset facere nō esse. Hā si vellet t posset vtiqz faceret. Jdeo dic̄ Aug. enchi. xiij. q ianiter velle nō potest qđ cunqz voluerit. Aliter nō eēt oīpotēs vt ibi dē ipe arguit. Ad ħ facit illud enchi. iij. dei oīpotens voluntas sp iniuncta est. Et illud Ro. iij. volūtati eī quis resistet. Et illud ps. Oia quecunqz voluit fecit. Et multa similia zē.

Et hīs sequit̄ ꝓmo. q nō stat deū aliquid velle esse vel fieri t nō eē illud vel fieri. vel etiaz nolle t illud eē vel fieri.

Scđo sequit̄ q sicut nō stat deū velle aliquid eē vl̄ fieri t illud nō eē vel fieri sic nec stat aliq̄d eē vel fieri t deū nō velle illō eē vel fieri. Jta q vtrobiqz est ꝯsequētia ꝑuertibilis zē. Si ꝙ inferē de peccato zē. Patet aliqualit̄ respōsio ex dictis in alia q̄stione in ꝓmo arti. t magis patebit in scđo li. in materia de peccato zē.

Et oībus ergo p̄dictis patet rñsio ad ꝓmā rōnez questionis. Uñ negat̄ añcedens si intelligit̄ de volūtate bñplaciti ꝓprie dicta Et ad ꝑbationē dico ꝓmo q auctoritas apostoli pōt exponi de volūtate signi vt intelligatur vult. i. p̄cipit vel obligat vt oēs salui fiāt q̄re zē.

Scđo dico q si illa auctoritas exponit̄ de volūtate bñplaciti pōt intelligi de volūtate antecedēte sicut dictū est t sic est ꝑ dictis.

Tertio dico q si exponit̄ de volūtate bñplaciti ꝓprie dicta debet intelligi sicut dicit mgr. i. nulli saluant̄ nisi q̄s dē vult salvari sicut illud illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū.

Quarto dico q etiam pōt exponi nō ꝑm distributionē ꝓprie dictam sz ꝑm distributionē accomodā ita q li hoīes distribuit̄ nō p̄singulis generz sz ꝑ generibz singulorz. i. ō oīni genere aliquos. Et hec de ꝓmo arti.

Quantū ad scōm arti. in quo videndū vtrū volūtas diuina sit regl̄a cui vniuersaliter se ꝯformare tenet̄ voluntas creata.

Primo p̄mittā aliq̄s distinctiones.

Scđo ponā aliq̄s ꝯclusiones.

Tertio soluā aliq̄ obiectōes.

Presuppositis igit̄ distinctionibz de volūtate dei positis in ꝓmo articulo Quantū ad hūc articulū.

Prima distinctio erit de volūtate creata que pōt accipi tā ꝑ potentia volitiua q̄ ꝑ actu eī qui ꝓprie dicit̄ volitio. Utrūqz enim hoz a sanctis volūtas noiat̄. Hoz aūt actuum quidā ꝙsequunt̄ quasi naturalit̄ voluntatem t p̄cedunt deliberationē rōnis quedā ꝙ sequunt̄ deliberationē rōnis. Cū igit̄ cōformitas de qua q̄rit̄ attendat̄ penes actus t tñ actus p̄uenientes deliberationē rōnis nō sint plene in ptāte nostra iō q̄stio debet ꝓncipaliter intelligi de ꝙformitate volūtatis scōz actus sequētes rōis deliberatōz qz ꝑm tales actus intendit̄ rectitudo volūtatis zē.

Secunda distinctio est q ista ꝙformitas voluntati diuine potest intelligi de volūtate signi vel de volūtate bñplaciti. Si ergo de volūtate signi intelligit̄ questio. facilit̄ patet solutio. Hā si intelligit̄ de p̄cepto vel ꝓhibitione satis patet qz q̄libet tenet̄ sēp formare vniuersaliter tali volūtati q̄ cuis aliter obligēt p̄cepta affirmatiua t aliter p̄cepta negatiua. q̄ ꝓhibitōes dicunt̄. Si aūt de volūtate ꝓsilij intelligit̄ etiā satis patet q nō qz alit̄ impletio ꝙsiliorz nō eēt opus supererogatōis De ꝓmissione aūt nō est dubiū q̄liter cūqz capiat̄ siue ꝓprie siue ipꝛoꝑrie vt patet in alio artic'o. De opatōe vero eadē est difficultas sicut de voluntate bñplaciti. qz quecūqz dē opat̄ efficaciter vult iō sil̄ de vtraqz videbit̄.

Quantū aūt ad volūtatē bñplaciti ponit Breg⁹. tres ꝯclusiones.

Prima ē q q̄libet tenet̄ volūtatem suā in nullo difformare volūtati diuine.

Scđa ē q q̄libet tenet̄ vniuersaliter cōformare volūtatē suā volūtati diuine in volito. i. tenet̄ velle quicq̄d vult dē nisi a dō sit volitū in se vel in suo añcedēte eū illud non velle.

Tertia ē nō quelibet volūtas diuine volūtati ꝙformis in volito est recta. Sed iste ꝯclusiones p̄cipue ꝓma t scđa nō oīno cōtinent veritatē nec ista dicta sufficiēter euacuant istā difficultatē vt patebit

Ad cuius declarationez sit ista tertia distinctio q voluntatē creatā se difformare volūtati diuine bñplaciti potest duplicit̄ itelligi. Uno mō q ipa habeat aliquā dispositionē vel aliqualiter sit. tamē deus velit volūtate bñplaciti q illā dispositionē nō habeat. Uel aliql̄i dispositione careat seu aliql̄iter nō sit t tamē dē velit volūtate bñplaciti q tali dispositione nō careat. Et isto mō implicat ꝓtradictio

nem aliquam voluntatem creatam se diffor
mare voluntati diuine beneplaciti. sic scz ꝙ
habeat aliquā dispositionē vl' aliqualiter sit
ꝛ tamen deus velit voluntate beneplaciti ꝙ
illā dispositionē teneat' nō habere vel nō sic
habere. Aut etiā careat aliqua dispositione
vel aliqualit' nō sit ꝛ tamē de⁹ velit volūtate
bñplaciti ꝙ illā dispositionē teneat' habere.
Et isto mō multi difformāt se volūtati diui
ne. Nec ex h̄ sequit' ꝙ ip̄a sit frustrabilis aut
in aliquo nō efficax. Qd̄ patet qꝛ sequit' deus
vult aliquez ad aliq̄d teneri ergo aliq̄s tenet'
ad illud. qꝛ nisi sic sequit' ꝙ ip̄a nō eēt vniuer
saliter efficax quod patet qꝛ sequit' deus vult
aliquē ad aliquid teneri ergo talis implet il
lud ad qd̄ tenet'. Et rō est qꝛ impleri obliga
tionē nō est ꝓprie loquēdo effectus obligati
onis actiue sed teneri ad implendū est ei⁹ effe
ctus. ¶ Ex hac distinctione sequunt' alique
descriptiones seu terminoꝝ declaratōes.
¶ Primo em̄ sequit' quid sit rationalē crea
turā esse ꝯformē volūtati diuine sicut hic su
mitur. Nam tūc rōnalis creatura cōformat
se vniuersaliter volūtati diuine bñplaciti qñ
nullā dispositōz habet quā de⁹ velit volūta
te bñplaciti ꝙ teneat' nō habere. nec aliq̄ di
spositiōe caret quā de⁹ velit volūtate bñpla
citi ꝙ teneat' nō carere ¶ Scd̄o sequit' quid
sit voluntatē creatā esse ꝯformē volūtati di
uine bñplaciti ī volēdo vl' ñ volēdo. Nā tūc
dicit' isto mō ꝯformis qñ nullā volitionē ha
bet quā de⁹ velit volūtate bñplaciti ꝙ teneat'
nō habere. Nec aliq̄ volitōe caret quā de⁹ ve
lit volūtate bñplaciti ꝙ teneat' carere. Et ca
pio volitionē ꝓut se extendit ad omnē vel ha
bitū volūtatis vel actū siue sit velle vel nol
le. ¶ Tertio sequit' quid sit rectitudo volū
tatis create siue voluntatē creatā esse rectaz
Nam rectitudo talis est stat⁹ volūtatis crea
te ꝯformis obligatōi volūtatis diuīe Et iste
status pōt eē vel positiu⁹ vl' ꝑuatiu⁹ ꝑm ꝙ vo
luntas creata pōt se ꝯformare volūtati diui
ne vel positiue. s. habēdo aliquid qd̄ tenet' ha
bere vel ꝑuatiue scz carēdo illo quo tenet' ca
rere. ¶ Quarto sequit' quid sit obliq̄tas vo
luntatis create siue culpa aut voluntatē cul
pabilē esse. Nam talis obliquitas vel culpa
est status voluntatis create difformis obli
gationi volūtatis diuine. Et iste stat⁹ diffor
mis nihil est nisi voluntatē creatā aliqualit'
esse qualit' tenet' nō esse vel ip̄am aliqualiter
nō esse qualiter tenet' esse. ꝑmū ꝑtinet ad pec
catū ꝯmissiōis. scd̄m ꝟo ad pctm̄ omissiōis
J ¶ Istis p̄missis pono ad istū articulū tres
ꝯclusiones rñsales que mihi vident' ꝓbabi
les. ¶ Prima est ꝙ volūtas creata sic tenet'
se voluntati diuine bñplaciti vniuersalit' cō
formare vt velit vel nolit quicq̄d de⁹ tali vo
luntate vult eā teneri velle. ¶ Scd̄a est ꝙ vo
luntas creata nō sic tenet' se voluntati diui
ne beneplaciti vniuersalit' ꝯformare vt velit
quicq̄d de⁹ vult tali volūtate vel q̄cquid ip̄e
vult eā velle. ¶ Tertia est ꝙ volūtas nō sic
tenet' se volūtati diuine bñplaciti vniuersali
ter ꝯformare vt velit quicq̄d scit aut videt ta
li volūtate deū velle. ¶ Prima ꝯclusio ꝓba
tur quia sicut īpossibile ē voluntatē creataz
teneri ad aliquā dispositionē habēdā. ꝛ non
sic obligari ꝑ diuinū bñplacitū sic impossi
bile ē diuinū bñplacitū velle ip̄am teneri ad
illā dispositionē habendū ꝛ ipsam nō teneri
ad habendū illā. igit' ꝛc̄. ¶ Cōsequētia tenet et
añcedens satis patet ꝛc̄. ¶ Hic tñ est aduer
tendū ꝙ ista ꝯclusio intelligēdo ē de volūta
te creata que tenet' se ꝯformare volūtati diui
ne in volēdo vel nolendo. Qd̄ dico qꝛ stat ꝙ
aliq̄ voluntas creata sit recta ꝛ ꝯformis vo
luntati diuine nihil volēdo sicut patet d̄ vo
luntate ꝑuuli baptisati vl' adulti exñtis ī gra
tia ꝛ dormiētis Jō nō intelligit' ꝯclusio d̄ cō
formitate q̄ est in nō volendo difformit' vo
luntati diuine. ¶ Ex p̄dictis sequunt' aliq̄ ꝓ
positiones. Prima ē ꝙ ꝯformitas siue recti
tudo volūtatis create aliquādo est res disti
cta aliquādo vero nō est res alia a volūtate
patet quia qñ volūtas recte vult tūc volitio
ei⁹ ꝯformis obligationi diuine ē sua rectitu
do. qñ vero ip̄a est ꝯformis diuine obligati
oni nihil volendo tūc hmōi rectitudo ē ipsa
volūtas recta vl' saltē nō est aliqua res ab ea
distincta. ¶ Scd̄a est ꝙ ꝯformitatē siue re
ctitudinē volūtatis create de⁹ pōt ab ea au
ferre qꝛ de⁹ ab alia auferre pōt quālibet rem
q̄ nō est ei⁹ pars nec ecōtra ꝛc̄. Sed oppositū
hui⁹ videt' exp̄sse ponere Ank. de libero ar
bitrio. ca. viij. Ubi ꝓbat ꝙ de⁹ nō potest au
ferre rectitudinē ab ip̄a volūtate qꝛ si sic vel
hoc faceret volens vel nolens. Nō scd̄m qꝛ
nihil potest facere nolēs. Nec ꝑmū qꝛ si vo
lens facit ergo vult auferre ab ea rectitudi
nem. Et vltra. ergo nō vult eā seruare recti
tudinē. ¶ Et tunc arguit' sic. seruare recti
tudinē est eā velle ꝙ de⁹ vult eā velle sed de
us nō vult eā seruare rectitudinez ergo non

vult eam velle qđ vult eā velle quo nihil est impossibilī scđm eum. ¶ Ad hoc aūt dico q quicqđ sit de intentione Ank. z quicqđ sit de ꝑma ꝓte antecedentis ꝫ qua patebit in secunda ꝯclusione. tamē argumentū nō valet quia illud ꝯsequens qđ infert nō est ínconueniens quia est vna negatiua que nihil ponit Uñ lapis nō vult qđ deꝰ vult eum velle zc.

¶ Ideo sit hec tertia ꝓpositio q deꝰ potest non velle voluntatem velle qđ vult eā velle. patet quia capio aliquē hominē dormientem siue aliquē circa quē deꝰ nihil velit nisi q sit homo. tunc ista ꝯsequentia est bona deus non vult soꝛ. velle. ergo non vult eū velle qđ vult eum velle. Antecedēs est vez in isto casu igit z ꝯsequēs. similiter z ista affirmatiua est falsa deus vult soꝛ. velle qđ vult eum velle ergo negatiua oppositа est vera. Igit ꝯsequens qđ infert Ank. tanꝫ impossibile non est impossibile. ¶ Quarta ꝓpositio potest poni q̄ videt sequi et ꝑdicta. s. q deus potest velle voluntatē nō velle qđ vult ipam velle. ptz quia sequit volūtas nihil vult ergo nō vult qđ deus vult eam velle Et antecedēs potest esse volitū a deo igit z ꝯsequens zc. ¶ Dico igit q si Ank. debeat saluari intelligendū est q deus non potest auferre rectitudinē voluntatis ipa inuita. Non q hoc sit simplicit impossibile cū ipemet dicat in li. de ꝯcordia c. vj. q aliud est voluntas aliud rectitudo q̄ recta est zc. Sed q hoc est impossibile ꝑm legem statutā zc ¶ Scđa ꝯclusio pbat z ꝓmo ꝓma ps. Pro qua sciendū est q volūtatem creatā velle quicqđ deus vult potest dupliciter intelligi Uno mō distincte z ī ptículari z sic patet q non tenet velle quicquid deus vult. cum non oīe volitū a deo sit sibi illo modo notū. Alio modo ꝯfuse z in generali. z sic si dicat q voluntas tenet velle in generali quicqđ deus vult non est aliud dicere nisi q tenet velle istam vniuersalē q quicquid deus vult eē vel fieri sit vel fiat. ¶ Et si ita dicat sequit q aliquis teneat velle aliquid in generali z nō in ptículari. imo magꝫ oppositū. z q teneat velle, vnā vniuersalē z nō eius singularē imo eius oppositā. sicut patet in casu allegato de filio qui nō vult patrē suum mori zc. hoc aūt nō videt rationabile q̄re zc ¶ Scđa ps pbat quia si qs velit ipse re opa ꝯsiliozꝫ deus vult eū sic velle z tamen nō tenet hoc velle cū hoc sit supererogationis Similiter si quis velit explere opa ꝑbibi tionum vel peccatoꝝ. deus vult tale velle licz nō quantū ad difformitatē ꝑm aliquos tam quantū ad actus q̄dditatē cū velit oēm actū z motionē volūtatis z tamē talis nō tenet ꝫ velle imo nō velle. quare zc. ¶ Tertia ꝯclusio pbat ꝯtra magistrū Greg. q̄ stat q creatura videat deū aliquid velle z tñ licite velit oppositū vel saltē non velit illud. igit zc. Cōsequētia patet z añcedēs pbat quia aliter sequit q creatura teneret velle añcedēs ad qđ sequit ipam qñqꝫ peccare mortalit imo dāpnari z esse miserā eternalit vel saltē in casu nō posset licite velle oppositū antecedētis ad qđ sequit illud ꝯsequēs zc. Cōsequētia pbatur ponendo casum possibilez vt patet et dictis. s. q deꝰ reuelet sorti in verbo vel alit sufficienter q deus velit eū teneri ad nō faciendum actū quē tñ ipe est factur. z tamē q nihil fiet positiue quin deꝰ velit illud fieri. Reuelet ergo deus sorti q ipe vult eū teneri ad nō faciendū illū actū z tñ vult q illuz faciat. vel ponat casus q deus alicui reuelet q ē reprobatus. Ad hoc em̄ sequit q iste peccabit finaliter z dāpnabit eternalit. quare z cetera

¶ Scđo sic stat absolute soꝛ. videre deum aliqđ velle z tamē circa illud nullū actū voluntatis habere. q deꝰ pōt ꝯcurrere ad actū intellectꝰ absq hoc q ꝯcurrat ad actū volūtatis ſz in hoc casu soꝛ. nō peccaret. igit zc.

¶ Tertio sic quia deꝰ scđm Augustinum vult patrē sortis mori zc. ſz ꝓpter reuelationē factā ipi soꝛ. de morte ꝑis nō videt necio seq illū obligari ad volendū quod deꝰ vult cum ante nō obligaret. Uñ ꝓpter ostēsionē voluntatis diuine circa hoc nō videt necessario sequi deū soꝛ. obligare ad illud. q̄re stante tali reuelatione poterit sine peccato oppositū velle zc. ¶ Quarto sic quia aliter sequit q stāte tali reuelatione soꝛ. obligat ad oppositа. et ꝓ ꝯsequens ad impossibile. Patet ꝯsequētia q̄ volo q soꝛ. teneat velle a. z tamē reuelet ei deꝰ q ipe nō vult ꝯcurrere ad volendū tunc tenet velle a. z etiā tenet nō velle a. quia videt deū ipz nō velle. a. et quo scit q deus nunqꝫ ꝯcurret ad volendū a. igit zc. ¶ Sz ꝯtra istā ꝯclusionē arguit per rationes ma. Greg. quibꝫ pbat ꝯclusionē suā scz q quilibz tenet voluntatē suā in nullo difformare voluntati diuine. Arguit enim sic quilibet tenet nihil velle ꝯtra eternā legē. igit zc. Añcedēs patet q̄ velle aliquid ꝯtra eternā legē est peccatum. Juxta illud Augustini. xxij. ꝯtra fau

stum peccatum est factum dictum vel concupitum contra legem eternam. Et consequentia tenet per illud qō sequitur lex eterna est ratio vel voluntas dei ꝛ cetera. ¶ Secūdo arguit sic nulli licite displicet aliquod bonum in quantum huiusmodi aut placet aliquod malum in quantuꝫ huiusmodi igitur quilibet tenetur ꝛ cetera. Antecedēs pater. ꝛ consequentia tenet. quia deus non vult aut diligit nisi bonuꝫ. ꝛ non vult vel odit nisi malum igitur ꝛc̄. ¶ Tertio arguo fortius contra dicta per hunc modum quia volo ꝙ deus representet vel reuelet alicui suaꝫ reprobationem siue ꝙ vult eum reprobare. tūc tali reuelatione facta iste tenetur velle se esse reprobatum. Igitur conclusio non est vera nec eius probatio bona Consequentia satis patet sed antecedens probatur. quia tali reuelatione facta iste non potest licite orare pro sua salute nec velle se esse saluandum Qō patet duplici auctoritate. ¶ Primum per illud dictum xpi Luc̄. xij. seruus sciens voluntatem dñi sui ꝛ non faciens plagis vapulabit multis. Et per consequens a fortiori seruus sciens voluntatē huiusmodi ꝛ nō volens cōformiter ei est puniendus. ¶ Secundo ad hoc videtur expressa intentio Augusti. xij. de ci. c. xxv. vbi dicit ꝙ ecclesia nūc non orat pro dyabolo nec pro mortuis malis vt saluentur. orat tamen pro omnibꝫ hominibus bonis ꝛ malis duꝫ sunt in via. Et addit pro nullo viuente finaliter reprobo si de eius reprobatione ecclesia esset certa oraret vt saluaretur Et per consequens nec iste pro sua salute deberet orare ex quo esset certus de opposito. Cōsequentia patet quia nō apparet ratio ꝑmi nisi qꝛ eccl'ia videt sic deū velle. sic est in secundo casu igitur ꝛc̄. ¶ Quarto ad idem arguo confirmando predictam rationeꝫ quia si in isto casu iste potuisset licite orare pro salute sua. sequitur ꝙ licite possꝫ orare pro aliquo quod sciret se non esse impetraturum. Consequentia patet ꝛ falsitas consequentis apparet. quia talis oratio esset stulta ꝛ ociosa igitur ꝛc̄. ¶ Ad ista respondetur ad primā negatur consequentia. Et ratio est quia licet voluntas diuina sit lex eterna ꝛ quicquid vult esse legē sit lex obligans creaturā rationalē ita ꝙ creatura rationalis teneatur nihil velle contra voluntatem diuinā in quantū est lex tamē non ꝗcquid vult est lex. Si vero dicatur ꝙ licet deum velle aliquid non semper sit lex. tamē nō stat ꝙ aliquid velit ꝛ ꝙ creatura videat ipm sic velle quin ipa obligatur ad illud volendum. ¶ Hic dico ꝙ sic dicere non est probare oppositum conclusionis. sed tantū simpliciter dicere oppositum. ideo est petitio ꝑncipij nec est sufficiens improbatio conclusionis. Et ideo dico quia deum velle creaturam rationaleꝫ teneri ad aliquid vtputa ad credendum articulos fidei est lex obligans ad sic credendum ꝛ contra tale velle quelibꝫ creatura rationalis tenetur nihil velle. sꝫ tamen cuꝫ hoc stat ꝙ deus velit aliquid vtputa patrem tuum mori vel tibi non dare gloriā ꝛ tamen tu non es obligatus illud velle q̄uis etiam scias deum illud velle quia tale velle non est lex obligans. Et sic patet respō sio ad primā ꝛc̄. ¶ Ad secundam dico ꝙ nō quilibet obligatur ad volendū qōcunqꝫ bonum quod est vel foret bonum si poneretur in esse. Uñ ista ratio videtur supponere vnū qō est falsum. ꝛ ꝓtra istū doctorē allegari. scilicet ꝙ quia aliquid est bonum ideo deꝰ vult Hoc em̄ non est verum immo magis econtra quia deus vult aliquid. ideo illud est bonum sed cum hoc stat ꝙ creatura non teneꝫ illud bonum velle immo in casu si illud vellet male vellet q̄uis bonum ꝛ cetera. ¶ Ad tertiam sunt diuersi modi dicendi ꝛ contra rñ. Aliqui em̄ sicut magister Gregorius cōcedunt antecedens scilicet ꝙ tali reuelatiōe facta iste tenetur velle se esse reprobatum et ex quo sic sciret iste dei voluntatem deberet contentari ꝛ velle ꝙ deus eum dampnaret. Et hic actus procederet ex maxima dilectione dei nec esset culpabilis sꝫ laudabilis. Et vlterius concedunt ꝙ in tali casu non esset isti licitum orare pro finali salute sua. sꝫ simpliciter de diuino iudicio contentari vbi sciret deum absolute sic velle. ¶ Sed contra istam rationē arguo primo sic Quia facta tali reuelatione stat etiam per aduersarium ꝙ iste sit in charitate ergo adhuc tenetur se amare ex charitate ergo adhuc potest iuste sibi velle bonum salutis. Et per consequens pro illo iuste orare. ¶ Secundo qꝛ adhuc iste tenetur amare proximum suuꝫ ex charitate ꝛ velle sibi vitam eternam sed magis vel equaliter debet se diligere ꝛ ad tantū bonum sicut proximum. igitur ꝛ cetera.

¶ Tertio quia adhuc potest iste immo tenetur seruare ordinem charitatis sed ordo cha

ritatis est se magis diligere post deum vt patet tertio sententiarum dist. xxix. ¶ Quarto confirmando predicta arguitur sic. quia iste ex tali reuelatione non absoluitur ab obligatione quia prius obligabat. z per consequens nec a precepto de dilectione sui z ordine charitatis nec a precepto de oratione. quare z cetera. ¶ Alij autem sicut Adam in suo tertio. q. vj. aliter respondent. Unde primo dicit iste doctor q facta tali reuelatione exteriori nullus potest licite assentire q illa reuelatio sibi facta sit reuelatio nisi in casu q̃ fieret reuelatio per impressionem immediate a deo vel alias per viam ineuitabilem illi vl' in casu quo sibi imprimeretur a deo assensus firmus q exterior reuelatio esset vera vl' in casu equiualente. ¶ Si vero dicatur q nos tenemur adhibere fidem diuinis reuelationibus non solum impressis modo predicto sed etiã in verbis z signis a deo vel angelo bono vl' prophetis aut etiam apostolis conuenienter expressis. Alit' non teneremur credere futurum iudicium nisi deus in nobis talem credulitatẽ imprimeret. qõ est falsuz ergo stante casu siue tali impressione iste tenetur assentire illi reuelatiõi z credere se esse dampnandum. ¶ Ad hoc respondet q quedam sunt precepta dei que etiam supposita cõmuni fide sunt precepta nature. z que obligant indispensabiliter duz sumus in statu vie. z sic obligamur ad diligendum deuz z nos post deum z ad sperandum in eum vl' saltem ad non habendum libere actus contrarios. Et ideo quilibet viator tenetur non libere credere q dampnabitur et non est sic de alijs reuelationibus sibi factj a deo. Unde si oppositũ illius sibi reueletur etiaz a deo non tenetur credere q illud sit sibi reuelatũ a deo. sed q sit illusio vel q sit conditionalis z non absoluta reuelatio. Quia propter nullius preceptum tenetur agere contra legem dei z non credere. maxie vbi illud non est dispensabile ideo dicit apostolus ad Gall'. primo. Etiam si angelus de celo euangelisaret vobis aliud preter q̃ quod euangelisatuz est vobis anathema sit. Ubi tamen res esset dispensabilis z constaret q sic reuelans haberet auctoritatem dei esset credenduz ei. sicut patet de michea propheta tertij Regũ viceſimo. Ubi precipiebat vnum qõ videtur esse contra legem dei dicens percute me. qui cuz eũ noluisset percutere dicit ei micheas. quia noluisti voci diuine obedire veniet leo de silua z deuorabit te z ita factum est. sic ille tenebatur sibi in hoc credere quia de eo tenebat credere q esset propheta dei. Sic autem nõ esset in proposito. quare z cetera. Sed quicquid sit de predictis tamen ista non multuz faciunt ad difficultatem intentaz que est nõ de reuelatione exteriori sed interiori qua firmiter assentitur sic esse. quare z cetera.

O ¶ Secundo dicit predictus doctor q in casu quo deus facta tali reuelatione imprimeret alicui credulitatem modo supra dicto ille posset licite orare pro salute sua. quia adhuc sciret q hec esset possibilis ego nõ dãnabor z q ñ dãnabit nisi ipsemet libere demereat iõ tenet orar q̃ tollat ab eo illa credulitas z q nõ eueniat sic ipse credidit. ¶ Tertio dicit q secus esset si talis proprie z infallibiliter sciret q dampnaretur sed hoc est sibi dum est viator impossibile. ¶ Quarto dicit ad auctoritatem Augustini q ipse veruz dicit si loquatur de certitudine scientie proprie dicte z de nosse simili modo sumpto. Et tunc antecedens est ipossibile pro membris ecclesie licet caput ecclesie Christus sic bene sciat scientia increata seu diuina. Si autem vocet Augustinus certitudinem noticiã veram certam. id est indubitatã dicit q qui sic volũtarie z libere nosci se esse dampnandũ non posset iuste orare pro salute sua stante tali noticia z libere retenta. quia sic talem causans z libere retinens esset iniustus. Nã hoc non est licitum sentire vltimate diffiniẽdo ꝺ aliquo viatore sine reuelatione per noticiaz impressam vt supra dictum est Et per ista patet ad rationem scõm istum ¶ Sed contra tertium z quartum dictum arguo ostendendo q iste doctor facit de non causa causam. quando dicit q quia creatura non potest iudicare infallibiliter suam futuram dampnationem ideo non tenetur hoc velle imo orare pro opposito sic iudicati. Nam q̃uis ita foret q de tali futuro non posset habere scientia certa proprie dicta siue infallibile iudicium certum sicut supra satis fuit ostensum tamen non propter hoc sequitur q creatura teneatur velle oppositum sic iudicati immo nõ minus tenetur assentire illi qõ iudicat fallibiliter q̃ illi qõ iudicat infallibiliter. Verbi gratia ꝺ istis duobus articulis Christus resurrexit z nos resurgemus quilibet viatore/ qualiter credere tenetur vel saltem si eis cre/

dit equaliter non peccat. z tamen scom eum iudicium de primo est infallibile etiam creatum sed iudiciuz creatum de secundo est fallibile z cetera. Secundo licet beatus videat in verbo q absolute potest annihilari z licet videat z videre possit scom eum q iudicium suum quo iudicat indubitanter se nuq annihilari est fallibile tamen cum hoc indubitanter iudicat q non fallet aut fallit. et per consequens tantum potest quis obligari ad aliquid iudicanduz de quo non potest habere iudicium nisi fallibile sicut aliquid alio de quo potest habere iudicium infallibile quare sua causa non valet. Tertio specialiter contra quartum dictum quia si deus imprimeret talem certitudinem siue firmam adhesionem z cetera. Iste adhuc teneretur orare pro sua salute per secundum dictum. ergo etiam adhuc teneretur supposito q talis illam credulitatē libere causaret. Cōsequentia patet quia ex hoc non minus esset obligatus q prius z cetera. ℙ

Ideo aliter respondeo ad predictam rationez. Unde concesso casu nego antecedēs z ad probationem nego assumptum et dico q immo iste potest licite immo tenetur orare pro sua salute z velle se esse saluandum z ratio nostra est non illa quā assignat Adam sz illa que prius tacta est contra Greg. scilicet quia iste ex tali reuelatione non absoluitur a priori obligatōne nec post minus tenetur ad precepta dei de dilectione sui z oratione q prius. quare z cetera. Et ad primam auctoritatem dico q debet intelligi de volūtate signi precepti z si intelligitur de voluntate beneplaciti hoc non est de voluntate absolute sed qua deus vult seruū suum ad aliquid teneri sic non est in proposito. Ad secundam aūt dico q ratio totalis quare ecclesia non orat pro diabolo z cetera. nec oraret pro reprobo viatore. si sibi constaret ō eī reprobatione non est quia videt deum velle eos dampnari. sz quia videt se ad talem orationem non teneri nec prodesse illi zc. quare z cetera. Ad quartam pro materia dico aliquas propositiones. Primo dico q oratio vt hic de ea loquimur ratio est aliud q quedam oratio siue enunciatio deprecatiua optatiui modi facta ad deum. Verbi gratia orare deum q a. fiat non est aliud q formare talem enunciationem vel equiualentem vtinam placeat vel opto q placeat deo q a. fiat. Secūdo dico q in qualibet oratione a quouis viatore immo ab vniuersali ecclesia facta pro salute alicuius viatoris siue pro quocunq contingenti futuro vel possibili debet saltē habitualiter z implicite circūstantia siue ꝓditio diuini beneplaciti subintelligi. Patet per simile de oratione dominica in qua dicitur fiat voluntas tua. Similiter per exemplum de xpo qui quando orauit dicens pater transeat a me calix iste statī subiūxit illā ꝓditionē nō sicut ego volo sed sicut tu. quare zc. Tertio dico q orationez fieri sub tali ꝓditione potest dupliciter intelligi. Uno mō q oro seu verbū oro vel opto cadat supra totā ꝓditionalē cui⁹ añcedēs sit illa ꝓditio si deo placet. sicut dicēdo opto vl oro si deo placeat a. fore aut q a. sit futurum z sic talis oratio esset de necessario z nō posset non exaudiri. Alio modo potest intelligi q illud verbū cadat non sup illā ꝓditionalē sed super ꝓsequēs sicut dicēdo si deo placeat a. fore vtinā a. sit futuz z isto modo debet fieri ꝓditionaliter. Quarto dico z ꝫ sequitur ex predictis q in casu hui⁹ ratōis iste pōt licite orare p aliq quod scit vel saltem firmiter credit se non impetraturz immo sic videt fuisse de oratione xpi supra dicta Nec propter hoc sequitur q talis oratio sit stulta vel ociosa quia iste ad illam tenetur z xps fecit illam in exemplum imitationis z ad mysteriū sicut dicunt doctores ideo non frustra. quare zc. Nec de secundo. Q Quantum ad tertium articulum vtrum voluntas diuina sit prima lex a qua diriuatur omnis lex creata. primo premittam tres responsales conclusiones. secundo soluam tres difficiles dubitationes. Prima conclusio est q sicut voluntas diuina in genere efficientis est prima efficiēs causa sic ipsa in genere legis obligātis est prima lex seu regula obligatoria.

Secunda conclusio est q sicut voluntas diuina est efficiens causa quia vult aliq̄d esse vel fieri sic ipsa est lex obligatoria quia vult aliquid ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Tertia conclusio est q sicut voluntas diuina est lex perfectissima obligatoria rationalis creature. sic inter leges creatas illa est perfectior que est perfectius signum voluntatis diuine. Istas aūt conclusiones declarani in principio meoz ex eis patet satis responsio ad istum articulū. scilicet q omnis lex creata deriuatur a volunta

te diuina ¶ Unde q̄ non diriuatur ab ea tā q̄ a lege prima non est proprie lex siue regula nisi forte ſm quid ꝛ non ſimpliciter. ſicut lex iniusta ꝛc̄. Et per hoc ſoluitur tertius argumentū ante oppoſitum. ¶ Sed circa iſtā materiaꝫ moueo tres dubitationes quas tetigi ſed non plene tractaui. in primo principio. ¶ Prima eſt vtrū volūtas diuina poſſet rationalē creaturam ad impoſſibile obligare. ¶ Secunda eſt vtrū voluntas diuina poſſit rationalē creaturaꝫ ad qōlibet poſſibile obligare. ¶ Tertia eſt vtruꝫ voluntas diuina poſſit rationalē creaturaꝫ in eſſe producere ꝛ ipam non obligare. R ¶ Ad primam dubitationē arguitur q̄ ſic quia ponamus q̄ ſor. habens preceptum per qō tenetur ad aliquid puta ad credendū trinitatis arti. habeat conſcientiā erroneā per quā dictet ſe teneri ad oppoſitū credendū vel ergo ſor. credet vel non. ſi non. tunc ip̄e peccabit quia faciet contra preceptum. Si ſic iterum peccabit quia faciet contra conſcientiā Cum igitur Sortes credet vel non credet ꝛ quodcunq̄ iſtorū faciet peccet. ſequitur q̄ neceſſario peccet. quare ꝛc̄. In oppoſitum arguitur quia ſcōꝫ Auguſtinū nullus peccat in eo qō vitare non poteſt. igitur ꝛc̄ ¶ Pro ſolutione huius ſciendū eſt q̄ creaturā rationalem obligari ad impoſſibile dupliciter poteſt intelligi. Uno modo proprie. ſ. q̄ obligatur ad faciendū impoſſibile Alio modo improprie ſcilicet q̄ obligatur ad volenduꝫ impoſſibile. ¶ Secundus aūt mod⁹ multum differt a primo quia primū nō eſt in poteſtate creature ſed ſcōm multos eſt in libera poteſtate volūtatis create. nā ſcōm Ariſt. voluntas eſt impoſſibiliū. Itez eam obligare ad impoſſibile poteſt intelligi dupliciter ſcilicet vel ad impoſſibile ſimpliciter vel impoſſibile ſibi. ¶ Item eam obligari ad impoſſibile ſibi poteſt dupliciter ītelligi. Uno modo q̄ obligatur ad aliqualiter eſſe vel nō eſſe qualiter eſſe vel non eſſe per nullam potentiaꝫ poteſt ſibi conuenire. Alio modo q̄ ad aliquid obligatur qō non eſt in ſua poteſtate ſic q̄ per ſuam potentiam actiuam poſſit ſibi conuenire. ¶ Tunc iuxta hec pono aliquas propoſitiones. ¶ Prima eſt q̄ creatura rationalis non poteſt obligari ad impoſſibile primo modo ſcilicet ad faciendum impoſſibile ſiue ad aliqualiter eſſe vel nō eē qualiter eſſe vel non eſſe eſt ſimpliciter impoſſibile. Patet quia voluntas diuina non poteſt ſic obligare igit ꝛc̄. Conſequētia patet ex prima concluſione ꝛ ſecunda quia nihil poteſt rationalē creaturam obligare deo non obligāte iuxta illud apoſtoli Roma. xiij. Non eſt poteſtas niſi a deo. Et antecedens patet per illud Jeroñ. Quicūq̄ dicit deū p̄cipere aliquod impoſſibile anathema ſit. Et illud Auguſt. deus ſeruum pigrum non dāpnaret ſi ea que fieri nullo modo poterant īperaret. Et licet iſte auctoritates loquātur de facto et non de poſſibili tamen videtur vtrobiq̄ ratio conſimilis ſcilicet quia talis obligatio non poteſt eſſe rationalis ꝛcetera. ¶ Secunda propoſitio eſt q̄ creatura rationalis poteſt obligari ad impoſſibile. ſcōo modo ſcilicet ad volendū impoſſibile. patet quia ad hoc non apparet ſequi aliqua cōtradictio īmo aliqui concedunt q̄ de facto peccator illo modo obligatur ad īpoſſibile ſcilicet ad volendum peccatum ſuum preteritū non fuiſſe qō ſm articulū Pariſiēn. eſt īpoſſibile. quare ꝛc̄. Utrum aūt hoc verum ſit ō facto dubium eſt mihi videtur tamen probabilius q̄ non ꝛc̄. ¶ Tertia propoſitio eſt q̄ creatura rationalis non poteſt obligari ad ſibi īpoſſibile primo modo. id eſt ad aliqualiter eſſe vel non eſſe qualiter per nullam potentiam poteſt ſibi conuenire. vt verbigratia ad eſſe lapidem. Patet ſicut prima ꝛc̄. Et ex hoc patet falſitas illius opinionis que dicit q̄ peccās mortaliter obligatur ad penas incōpoſſibiles. quia demeretur puniri eternaliter ꝛ annihilari ſimpliciter ꝛc̄ ¶ Quarta eſt q̄ rationalis creatura poteſt obligari ad ſibi īpoſſibile ſecundo modo. id eſt ad aliquid qō non eſt in ſua poteſtate. ſic q̄ per ſuam potentiam actiuam poteſt ſibi conuenire. patet quia quelibꝫ rationalis creatura tenetur habere gratiam ꝛ quilibet viator fidē infuſam ꝛ tamen hoc non eſt in creature poteſtate actiua ꝛc̄. S ¶ Tunc ad rationeꝫ pono aliquas propoſitiones. ¶ Prima eſt q̄ creatura rationalis nunq̄ obligatur ſe cōformare ſue conſcientie erronee quia conſcientia erronea eſt iudiciū quo rationalis creatura dictat ſe ad aliquid teneri ad qō nō teneꝫ vl̄ ad aliq̄d nō teneri ad qō teneꝫ. ſz nō tenetur ſe tali iudicio conformare. alias nō eſſet iudicium erroneum ꝛc̄. Itē nulla ꝓſcientia erronea eſt lex obligatoria ꝛc̄. igit Conſequētia ptz ꝛ añcedēs apparet. quia oīs lex

seu regula est conformis diuine voluntati tanq̃ lex secūdaria p̃me legi. sed nulla conscientia erronea est conformis p̃me legi cū nulla falsitas sit conformis summe veritati. igit̃ ꝛc. ¶ Secunda est q̃ creatura rationalis obligatur nunq̃ sue ꝓscientie erronee se difformare. Patet quia tenet nunq̃ agere contra suam conscientiam. Nam quicunq̃ agit contra conscientiam peccat sicut apparꝫ per glosam ma. sup illo Ro. xiiij. omne qđ non ē ex fide peccatum est. igitur ꝛc. ¶ Tertia est licet creatura rationalis nō obligatur ad faciendum contra conscientiam etiam erroneam tamen ipsa obligatur in casu ad faciendum aliquid qđ est contra conscientiam suam. qđ tamen potest ab ea fieri non agendo contra conscientiam scilicet deponendo eā. Prima pars patet ex secunda propositione. Secunda patet in casu posito arguendo. Tertia vero patet quia licet sit impossibile ipam scire vel opinari in particulari suaꝫ cō scientiam esse erroneam quia sic haberet iudicia contraria. tamen istam cōscientiā quā nunc habet potest cognoscere fuisse erroneam ⁊ deponere eam. Et sic poterit agere illō ad qđ tenetur ⁊ non peccare. ¶ Quarta est q̃ licet creatura rōnalis non necessitat aut obligatur ad peccandum tamen ipsa obligatur in casu ad faciendum aliquid qđ est sibi peccatum. prima ⁊ secunda satis patent sed tertia pars patet in casu posito arguēdo. In quo iste peccat per actuꝫ ad quē tenetur. Cui ex hijs soluitur ratio. Unde dico q̃ in isto casu ꝺor. tenetur credere. tamen tenetur non credere secm̄ illam conscientiam siue stante illa conscientia peccati ergo tenetur non credere cum tali conscientia. sed tenetur credere sine illa. ¶ Si vero dicatur q̃ credendo cum illa conscientia non peccat habendo talem conscientiaꝫ quā tenetur deponere. Contra. quia si esset aliquis actꝰ indifferēs ⁊ ꝺor. haberet conscientiam sicut prius q̃ teneret facere oppositum siue non facere ⁊ tamē faceret ipe peccaret p̄ dicta. Et cui nō hñdo illā ꝓscīam sꝫ faciendo ꝺ ꝛc. qꝫ videt possibile sic credere ⁊ nō peccare vel saltē iste magis peccat qui facit a. qui faceret si solū crederet se teneri ad nō faciēdū. igit̃ in faciēdo peccat. q̃re ꝛc. ¶ Sꝫ forte diceret h̄ q̃ nō est sil'e qui tenetur ad illud ⁊ qui est indifferēs qꝫ si circūscripta tali cōscīa teneret ad illud tūc posita illa ꝓscīa q̃ nō teneat ipe tñ tenet. secus aūt si nō teneat ad illud circūscripta illa ꝓscīētia. Hā ipsa opposita scilicet q̃ teneat ad oppositum tūc ipe teneret ad nō faciendū illud ⁊ iō nullus actus in tali casu est indifferens q̄ tñ foret indifferēs illa ꝓscīētia circūscripta nec in tali casu illa ꝓscientia esset erronea sed vera. Et esset simile in isto casu sicut de p̄lato. qui si p̄latus meꝰ p̄cipiat mihi oppositū alicuius ad qđ teneor ex p̄cepto dei. claꝫ est q̃ non teneor sibi i hoc obedire nec minus teneor ad illud qui pus. ⁊ si p̄ciperet mihi aliud qđ essꝫ ante p̄ceptū indifferens stat q̃ ꝓpter hoc p̄ceptum teneat illud facere ⁊ sic nō erit indifferens sic in ꝓposito ꝓscientia quodāmodo gerit tipū p̄lati. Sꝫ licet iste modꝰ dicēdi possꝫ pbabiliter sustineri. tñ nō pbat nec videt ita verisimil' sicut oppositū. Nec vez est vniuersaliter q̃ p̄latus possit illo mō facere. de quolibet indifferēti actu ⁊ p̄ ꝓsequēs nec de conscīētia hoc est ꝓcedendū scꝫ q̃ nullꝰ actꝰ sit indifferens ꝛc. Hoc enī ꝓseqns est nimis rigoroſuꝫ. Et tñ ꝓseqntia pꝫ qꝫ in h̄ nō videt tñ posse ꝓscīa sicut p̄latꝰ ꝛc. nec ꝓscīa ꝛc. Itē sequit q̃ ꝓscīa posset facere de ꝓsilio diuio esse p̄ceptū ⁊ tñ posset in h̄ sicut votū imo possꝫ facere aliq̃d mō eē p̄ceptū ⁊ mō nō eē ꝛc. Cō sequētia satis patet qꝫ nō est obligatio sine p̄cepto diuio imo nisi deo volēte creatura sic obligari ꝛc. sicut ptꝫ ex p̄mo articlo. Sꝫ ista ꝓsequētia vident eē irrōnabilia ꝛc. Quicq̃d tñ sit de h̄. pꝫ ad formā rōnis q̃ in casu posito ꝺo añcedens ⁊ nego ꝓsequētiā. qꝫ licet qōcunq̃ illoꝝ faciēdo peccet tñ alter pōt facere nō peccādo vt patet ex dictis. ideo non obligatur ad impossibile. Et h̄ de p̄ma dubitatione ꝛc. ¶ Ad scdam dubitatōez arguitur q̃ nō qꝫ creatura rōnalis potest deuꝫ odire ⁊ tamē deū nō est possibile ad hoc eaꝫ obligare qꝫ sequit q̃ ipa posset mereri odiēdo deū quod est ꝓtra parik. articulū. q̄re ꝛc. In oppositum arguitur quia sicut deus pōt p̄cipere vnū impossibile ita videt q̃ quodlibet possit absolute. quare ⁊ cetera. ¶ Pro solutione huius pono ꝓpositiones. ¶ Prima propositio est q̃ deꝰ obligat ad multa possibilia ⁊ tamen posset obligare ad illoꝝ opposita. patet satis cuilibet catholico. ¶ Secunda propositio est q̃ quandocunq̃ deus potest obligare ad aliquid ⁊ potest etiam obligare ad eius oppositum tunc potest simul nō obligare ad oppositā. sic̄ sunt ire ad cāpos manere i camera. l'eoꝝ opposita Hā q̄ rōe de

us potest non obligare ad aliquod istorū eadem ratione poterit non obligare ad neutz illoz q̄z ad vnū p̄t obligaret obligare ad eī oppositū. sicut sunt ieiunare. ire ad ecclesiam ꝛc̄. In talib⁹ aūt satis claz est q̄ ipoz transgressio solū est mala q̄z p̄hibita. Et idē credo esse in oīb⁹ alīs q̄ꝫuis non sit de oīb⁹ sit claz. ¶ Tertia est q̄ de⁹ obligat ad aliq̄ possibile ad cui⁹ oppositū nō posset obligare Patet q̄z deus obligat creaturā rationalez ad obediendū sibi. ꝛ tñ de⁹ nō posset eā obligare ad hoc q̄ teneaf sibi nō obedire. Q̄ō patet. q̄z si deſ oppositū. tūc quero an teneſ obedire vel nō. Si sic habeſ ꝓpositū. q̄z teneſ et nō teneſ q̄ē impossibile ergo ꝛ añcedēs q̄ē oppositū ꝓpositi ꝛc̄. Et ꝯsequētia patet q̄z tenerī nō obedire alicui est teneri ad aliq̄d Si dicaſ q̄ñ sequiſ idē. q̄z teneri obedire alicui est teneri ad aliq̄d quare ꝛc̄. iō ad rationē p⁹ oppositū negaſ añcedēs siue similitudo ꝛc̄.

¶ Uñ sequiſ quarta ꝛ respōsalis ꝓpositio q̄ de⁹ nō potest creaturā rationalē ad q̄libet possibile obligare nec quodlibet possibile sibi p̄cipere loquēdo de p̄cepto ꝓprie. vt magz patebit. ¶ Ad rationē ergo ante oppositū ñ oportet rñdere cū nō ꝯcludit nisi ꝓpositū tamen de ei⁹ materia est videndū. Nam aliqui ꝯcedūt ꝯsequens p̄ incōueniēti illatuz sicut Ockam. Ipe eñ ꝯcedit nec reputat incōueniens quin volūtas creata possit meritorie deū odire. quia de⁹ posset illud p̄cipe cū possit quicq̄d fieri nō implicat ꝯtradictionē. Illud aūt p̄ceptū fieri ñ implicat cōtradictōz. q̄z creatura hoc posset facere. possz eñ vna creatura alteri p̄cipe q̄ odiret deū. Luz igiſ de⁹ possit ꝙ se imediate facere in genere cause efficientis. quicq̄d potest facere mediāte causa secunda. ꝛ ipe possit mediāte creatura tale p̄ceptū facere. sequiſ q̄ ꝙ se potest. Tali autem p̄cepto a deo facto creatura obediendo mereſ. quare ꝛc̄. U ¶ Sed ista opinio nō placet magistro Gregorio. Uñ ꝓmo dic̄ q̄ impossibile est q̄ quis odiendo deū mereatur. Q̄ō ꝓbat quia si sic. possibile esset naturaliter q̄ quis simul diligeret ꝛ odiret eū. cōsequēs est falsum. q̄z impossibile est naturaliter ꝯraria simul inesse in eodē. Et ꝯsequentia patet. q̄z cū oīs actus meritorī⁹ p̄cedat ex charitate nulli actui meritorio ē incōpossibilis act⁹ charitatis. Confirmaſ q̄z si talis odiēs mereref hēet eo q̄ deū diligeret volēs ip̄lere ei⁹ p̄ceptū. ¶ Sc̄o dicit ad rationē alterius opinionis q̄ deū posse tale p̄ceptuz facere p̄t duplicit intelligi. Uno mō sic q̄ cū hoc etiā coagat in illo iudicium quo iudicet illud p̄ceptū fieri a deo. ꝛ eē implendū ꝛ similiter coagat actū odij. Et isto modo negat illud eē possibile. quia si sic sequitur q̄ deo auctore esset quis deterior. Alio modo q̄ simpliciter faciat p̄ceptū. non aūt ad predictos actus coagat. Et tunc nō sequitur q̄ ille posſit odire meritorie immo nec odire. ¶ Tertio dicit q̄ dato tali p̄cepto ille non teneretur nec deberet illud implere quia impossibile est q̄ daretur illud preceptum ad exeq̄ndum. sicut impossibile est eius executionem a deo esse volitam ꝛ si aliud iudicaret ipse errarer. Et si etiam ex tali iudicio odiret nō mereretur sed forte daretur ad temptationem ꝛ probationem eius aut aliam causaz sicut fuit de p̄cepto dato abrahe ꝛc̄. ¶ Quarto dicit q̄ q̄ꝫuis deus posset talem orationem preceptiuam facere se solo. non tamen sequitur q̄ deus posset p̄cipere illud alicui aut facere talem orationem alicui p̄ceptiuam. Posset enim illam entitatem causare non significatiuam seu nō illius sed alterius significatiuam. ꝛ sic per eaz nihil p̄ciperet. quare ꝛ cetera. ¶ Sed siue ista respōsio sit vera siue falsa. tamen non est sufficienter probata. vt patet intuenti quia non apparet contradictio. q̄ deus posset facere talem p̄ceptionem ꝛ obligationem. Nec sequitur q̄ deus vellet creaturam peccare. ideo in respōsione ipse petit principiuz. Nec rationes sue contra aliam opinionem valent. quia cum loquamur de potentia absoluta dei non est ad propositum illud q̄ arguit q̄ naturaliter actus contrarij non possunt esse in eodem. Nec valet probatio cōsequentie. quia q̄ act⁹ meritorius procedat ex charitate non ē simpliciter necessarium. sed solum de lege ordinata. quare ꝛ cetera. Nec valet confirmatio q̄ staret q̄ odiens impleret preceptum absq̄ hoc q̄ vellet implere preceptum propter deum. Aliud enim est implere preceptum p̄ter deuz aliud velle implere. Nec etiā oportet q̄ si deus daret preceptum tale q̄ ipsum implens mereretur propter hoc. staret enim hoc non obstante q̄ de⁹ non acceptaret actū ꝛ cetera. ¶ Ideo qui vellet dicere q̄ deus potest obligare ad odium sui possz nihilomin⁹ sustinere articulū parz. q̄z diceret q̄ non seq̄f iste bz p̄ceptū de odiēdo deū. ꝛ implet p̄cep-

tum. ergo merek. Uel si vellet sustinere. ꝓse/quens cū ꝑma opinione posset illū articulū restringere ad legē ordinatā dicēdo ꝙ magꝭ factus fuit ille articul⁹ ad repmendū elatos ne pias aures offenderēt q̄z ꝓpter eius falsitatem ꝛc̄ Dic tamē nihil assero q̄ quicq̄d sit ō ꝫ nihil est ꝓtra dicta. Et hec de scōa ꝛc̄.

Ad tertiā dubitationē arguit ꝙ sic. q̄ de⁹ potest aliquā rōnalē creaturam ꝓducere quā nō possꝭ obligare ergo a fortiori aliquā quā posset nō obligare. Cōsequētia patet ꝫ antecedēs ꝓbat q̄ de⁹ potest aliquā ꝓducere q̄ nō posset peccare. Nam scōm Augustinū ꝛ magistrū in. xliij. di. hui⁹ ꝑmi de⁹ potuit fecisse homines qui nec peccare posset aut vellet. sed illā de⁹ non possꝭ obligare q̄ si sic cū ille potuisset libere obligationē nō implere ꝛ de⁹ ad hoc non ꝓcurrere. sequit ꝙ potuisset peccare In oppositū arguit. Nō potest aliquā rationalē creaturā ꝓducere ḋn illa recipiat bñficium creationis a deo ꝛ p ꝓseq̄ns quin illa sibi obligatur. etiā scōm aliquos infinite p illo ꝛc̄. Pro solutiōe hui⁹ ꝓbabilit⁹ et nihil temerarie asserēdo pono aliquas ꝓpositiones.

Prima est ꝙ absolute est possibile rationalē creaturā eē a deo ꝛ ipam nō obligari ab eo. patet q̄ ꝓprie loq̄ndo de obligatione vt hic sumitur creatura rōnalis nō obligatur nisi q̄ de⁹ vult ipam teneri ad aliq̄d vel aliq̄liter eē vel non eē. ꝫ nulla ꝓtradictio apparet ꝙ de⁹ velit eā esse ꝛ non velit eā teneri ad aliq̄d sicut de facto est de irrationabili creatura ꝛc̄. Ita ꝙ ipa creatura rōnal' sit ita absoluta ab oīni obligatōe ꝙ quicq̄d faceꝭ p illo statu nō peccaret plusq̄z azin⁹ vl' canis aut alia creatura irrōnalis

Scōo ꝫ ꝙsuadetur sic. q̄ si creatura rōnalis intraret furiam nō ex culpa sua vel si de⁹ crearet illā in tali statu sine culpa. ipa nō peccaret q̄cq̄d tūc faceret. igit ꝛc̄.

Tertio sic de⁹ ꝑt creaturaꝭ rationalē p statū furie ad nihil obligare. sic non min⁹ hoc absolute ꝑt p statu q̄ est capar ratiocinatōis. ꝫ ꝑmū ꝑt scōꝭ multos. igit secundū. Conseq̄ntia ꝓbat q̄ de⁹ est ꝓnior ad miserendū q̄z ad alia opa. iuxta illud. Miserationes ei⁹ sup oīa opa ei⁹. ꝫ tñ creaturā rationalē puulā ꝛ nihil sciente obligat ad iustitiā originalē ḡ a fortiori ipam rōne capacez posset non obligare ad talē ꝛc̄.

Quarto scōm aliquos oīe opus infidelitū est peccatum nō obstante ꝙ fides sit eoꝛ que sunt supra rationē naturalez ꝛ p ꝓseq̄s ita potest facere de sua misericordia infinita ꝙ nullus actus vel operatio rationalis creature esset peccatum. immo iste due rationes videntur plus cōcludere scꝭ attenta misericordia dei ipe possit ordiare ꝙ quodlibet factibile a creatura sit consilium ita ꝙ quicquid faciat nō solum non sit peccatum. immo meritum sed hoc non assero ꝛ cetera.

Secunda ꝓpositio ꝛ responsalis ad rationem in oppositum ꝙ absolute possibile est rationalem creaturam beneficiuꝭ creationis recipere a ō ꝛ tamen nec finite nec infinite obligari ꝓ illo. patet ex alia ꝓpositione ꝛ per exempluꝭ de creatura irrationali que proprie loquendo ad nihil obligatur. Et ex hoc patet ꝙ collatio beneficiū non est radix vel principalis ratio obligationis ꝛ cetera. Ꝫ declaro etiam specialiter ꝙ non infinite ꝛc̄. immo dico ꝙ non potest infinite obligari. quia ipa creatura nec beneficium receptum nec illud ad qō tenetur potest esse infinitum ideo non apparet vnde obligatio esset infinita. quare ꝛc̄.

Tertia ꝛ responsalis ad materiam rationis ante oppositum est ꝙ non est possibile ꝙ deus ꝓducat aliquā rationalē creaturā ꝛ nō possit obligare eā. patet q̄ nō est rō quare ō us non posset velle eam teneri ad aliq̄d ꝛc̄ ꝛ per consequens ꝛc̄.

Quarta sequitur ex ista scilicet ꝙ nō est possibile ꝙ deus ꝓducat aliquam rationalem creaturam simpliciter ipeccabilem p naturā. patꝭ. quia nō est ratio quare deus non posset velle ei aliquid ꝓcipere q̄ō ipa non posset implere ꝛ p consequens peccare. Sed oppositum huius tenz Ockā Uñ ꝓpter auctoritatem supra dictam dicit ꝙ de⁹ posset facere hominē qui nō posset peccare. Et. vlterius dicit ꝙ ille non esset cum illis qui modo sunt eiusdem speciei specialissime. Q̄ō ꝓbat sic. Quia quandocumq̄ aliquid conuenit alicui individuo speciei specialissime nulli individuo eiusdem speciei repugnat formaliter consimile Hoc enim habet pro regula generali in pluribus passibus. Sed isti homini demonstrato Sorte qui nunc est conuenit posse peccare ergo ille homo cui hoc repugnaret esse alteri⁹ speciei specialissime.

Si vero dicatur contra istam rationē ꝙ illud assumptum est falsum. quia Sorti conuenit posse peccare et tamen isti homini demonstratro Christo repugnat posse peccare non obstante ꝙ sit eiusdem speciei specialissime et cetera.

Sc̃o homo est species specialissima g̃ nō potest eē homo alteri⁹ speciei q̃ sicut iste qui pōt peccare. Ad ꝟ valde ꝓbabiliť respondet. Ad ꝑmū dicit q̃ q̃uis verbo diuino repugnet posse peccare. tñ illi nature que est verbo vnita ꝟ nō repugnat. Hā si dimitteretur a ꝟbo posset peccare. Et illa natura est eiusdē speciei specialissime cū isto hoīe q̃ pōt peccare ⁊ nō cū verbo. quare ⁊c̃. Ad sc̃ōz dicit q̃ hō dupliciť accipi pōt. Uno mō pro oñi ꝯposito ex corꝑe ⁊ natura intellectuali. ⁊ sic nō eēt species specialissima. iō iste hō si fieret impeccabilis nō esset eiusdē speciei specialissime cum isto ⁊c̃. Alio mō ꝑ ꝯposito ex corꝑe ⁊ tali aīa intellectiua qualē nos habem⁹ ⁊ homo sic sumpt⁹ est species specialissima nec ille qui fieret impeccabilis eēt homo isto mō accipiēdo hominē. quare ⁊c̃.

Sz ꝓtra istā opinionē multiplicit instari potest. Primo ꝓtra illā regulā suaz instat holkot q⁊ caliditas remissa ꝓpatiť secū frig⁹ ⁊ tñ hoc repugnat caliditati intense que tñ ē eiusdē speciei. Similiť ligno pedali repugnat ꝯponi ex duob⁹ pedalib⁹ ⁊ tñ hoc ꝯuenit ligno bipedali. q̃re ⁊c̃. Sz ad istas instantias faciliter pōt dici q̃ regula est de hūſ que eēntialiť ⁊ formaliter ꝯueniūt alicui vel repugnāt inquātū est talis speciei. sic aūt nō est in istis vt patet ideo simpliciť ꝓcedo illud assumptū. Sz sc̃o arguo ꝓtra illud qō dicit q̃ potest eē homo alteri⁹ speciei specialissime ab isto. nā q⁊ hoc nomē hō est nomen speciei specialissime. nec pōt eē nomē generiſ nisi ꝑ nouā impositionē. Et ideo q̃uis etiaz deus posset facere creaturā aliquā rōnalem simpliciť impeccabilē nō tñ hominē ⁊c̃. Qō ꝓfirmať sic. q⁊ si poneret talis hō ipeccabiliſ ille eēt nobilioris speciei ⁊ pfectioris q̃ ille angelus lucifer qui ꝑ supbiā cecidit nō ergo ꝺ beret dici hoc mō. Cōsequētia videtur bona sz assumptū patet. q⁊ ista differētia sc̃z impeccabilitas ꝑ naturā. q̃ eēt illi homi eēntialis videť eē nobilior q̃ aliq̃ habita a lucifero. ⁊ ꝑ ꝯseq̃ns ille eēt pfectior eo ⁊c̃. Z

Sz q̃cq̃d sit de ꝟ arguo ꝺ ꝓncipale dictū ⁊ ꝓbo q̃ nullā creaturā rōnalē pt de⁹ facere simpl'r impeccabilē. q⁊ de⁹ pōt sibi dare ꝓceptum vel g̃ ipa eēt libera vel nō. Si sic. g̃ facto ꝓcepto libere posset obedire vl' transgredi ⁊ ꝑ ꝯseq̃ns peccare. si ꝛo nō sit libera ergo nec rōnalis. Si quis aūt dicat q̃ de⁹ posset facere aliquā creaturā rōnalē vel liberā q̃cquid tamē sit de hoc tñ dato illi ꝓcepto ipsa posset illud nō implere. quia de⁹ posset ad ipletionē illius sibi nō coagere. quare ⁊c̃. Cō firmať q⁊ ſm magistrū li. ij. di. xv. solus de⁹ est in quē peccatū cadere nō potest. Quarto ostendo q̃ illa rūsio nō capiat verba Augustini ⁊ magistri ad intentionez ipoꝛ quia vteraz dicit de homine iam facto q̃ de⁹ poterat eum talē facere qui nō vellet peccare nec posset. Et tamē sc̃om magistrū de⁹ nō posset facere hominē iam factū alteri⁹ speciei q̃ est ergo nō est ad ꝓpositū dicere deū posse hominem alterius speciei fecisse qui nō potuisset peccare. Dico igiť q̃ intēto Augustini sc̃o super Ben̄. c. iij. vnde trahunť illa verba magistri. est solū respondere illis qui dicunt q̃ deus debuit hominē fecisse talez qui nollet oīno peccare increpantes deū. q̃ hominē ꝑmittit tēptari ⁊ peccare. Uñ ad hoc reſpōdēdo dicit q̃ oīno melioꝛ eēt natura que peccare nō vellet q̃ illa que facere vult. Utrū aūt deus posset facere hominē qui oīno peccare nō posset nihil oīno determinat Augustin⁹ salua reuerentia magistri. ideo magister nō videť habere intētionē Augustini nec Ockā etiā intentionē magistri. Hō em̄ intēdit mg̃r q̃ de⁹ posset facere hominē impeccabilē ꝑ naturam sed ꝑ g̃ram. ita q̃ eū tantis donis g̃tuitis dotasset q̃ nu nq̃ peccaret nec vnq̃ sibi coageret nisi ad bñ agendū sicu fuit de aīa x̄pi. ⁊ est de beatis. ⁊ sic nō potuisset peccare. sc̃z potētia ꝓpinqua. sicut dicim⁹ q̃ graue nō potest dscēdere q̃n impediť nec frigidū pt calefacere aut obscuꝛ illumiare. s. potētia ꝓpinqua q̃uis absolute potētia remota ꝟ possit q⁊ frigidū pōt fieri calidū ⁊ obscuꝛ luminosum ⁊c̃. Sic etiā in ꝓposito. q̃re patet q̃ nō valet sup̄ dicta rūsio. Hec sequiť si hō nō posset peccare isto mō q̃ iō esset simpliciť impeccabilis. nec q̃ esset alteri⁹ speciei ab illo q̃ posset peccare. Uñ si alicui homi de⁹ nullū ꝓceptum dedisset. siue eū ad nihil obligasset qō est absolute possibile ꝑ ꝑmā ꝓpositionē ille ñ posset peccare potētia ꝓpinqua. nec tñ essz alterius speciei ab alio hoīe peccatore siē graue ipeditū qō nō potest descendere nō est alterius speciei a graui descendēte. Et sic patet ad dubitationē ⁊ eius rationem.

Et hec de tertio articulo.

Libri tercii sententiarū questio pri.

A

Circa tercium sententiarum in quo principaliter agitur de incarnatione verbi et de donis ac ꝟtutibꝫ christi Queritur vtrum melius sit anime xp̄i ꝑ vnionē realem verbi incarnati q̄ꝫ ꝑ intentionalē alicuius doni creati.

¶ Arguit primo ꝙ non. qꝛ melius est anīe xp̄i ꝑ vnionē intentionalē create gratie dei q̄ꝫ ꝑ vnionem realem incarnate ꝑsone verbi. igit questio falsa. ꝯña est clara. Añs probat. qꝛ melius est illi anime ꝑ illaꝫ gr̄am q̄ꝫ posset bene esse nature irrōnali vel simpliciter nō ꝯgnitiue sicut nature asini vl' lapidis. Nam talis natura nō est capax tāti bene esse ꝛc̄. Et tñ tali nature pōt realiter vniri ꝑsona verbi sicut aīe christi. cum illa ꝑsona sit oīpotēs ꝛ omnis natura creata sit in pura potentia obedientiali ad ipsam. igit. ꝛc̄. Confirmat. qꝛ de facto ita fuit ī triduo mortis xp̄i ꝙ ꝑsona verbi realiter vniebat nature irrōnali. s. corꝑi xp̄i mortuo. ꝛ tamē non erat illi ita bene ꝑ illam vnionē sic̄ bene est anime christi ꝑ vnionē gratie create. vt claꝝ est. igitur ꝛc̄. ¶ Secūdo principaliter arguitur sic. melius est anime xp̄i per vnionem intentionalē theologicaꝝ virtutū q̄ꝫ per vnionē realem cōicationem ydeomatum. igitur questio falsa. ꝯña est clara. Añs ꝓbatur quia infinite bene fuit anime xp̄i per alias virtutes theologicas infusas Nam ꝑ illas merebatur infinite. Qd patꝫ quia ꝑ scientiā infusam ꝛ creatas ꝯgnitiones illa anima fuit infinite sciens Nam sicut determīat mgr̄. xiiij. distin. huius tercij anima xp̄i ꝑ sapientiā gratis dataꝫ oīa scit que deus scit. ꝛ per ꝯñs infinita. igitur etiā ꝑ gratiam creatam ꝛ infusas virtutes fuit infinite merens. ¶ Confirmat. quia anīa xp̄i ꝑ illas virtutes de condigno meruit redimere genus hūanum imo ꝟm Ancelmū suffecisset pro infinitis mūdis si essent. ꝛc̄. ¶ Igitur illud meritū fuit infinitum. qꝛ nullum finitum pro tot et tantis premijs esset condignum. ¶ Tercio ꝑncipaliter arguit sic. qꝛ melius est anime xp̄i ꝑ vnionē beatificā q̄ꝫ ꝑ ypostaticaꝫ. igit questio falsa. ꝯña est clara. añs probatur. quia vniri deo beatifice est vltimus finis rōnalis creature. et non vniri deo ypostatice. igit est eius optimus finis. sed nihil est tam bonū alicui rei sicut suus vltimꝰ et optimus finis. ¶ Confirmat. quia sicut creatura rōnalis ꝛ irrōnalis nō pñt esse equaliter bone essentialit Sic si q̄libet habeat suam denoīationem bñ essendi sibi possibilē sequit ꝙ nō erit eis eque bñ. Sed vnio ypostatica pōt competere tam creature rōnali q̄ꝫ irrōnali. sic̄ ptꝫ in ꝑma rōne ꝛ ñ vnio beatifica. igit ꝛc̄. Uñ tali fundamēto videt inniti Arest. j. Ethi. ꝛ alijs pluribꝫ locis vbi probat felicitatem nō ꝯsistere in voluptatibꝫ. qꝛ sunt cōes taꝫ homībꝫ q̄ꝫ brutis. igitur ꝛc̄. In oppositum arguit ex illo dicto August. in rebꝫ ꝑ tēpus ortis non fuit maior gr̄a q̄ꝫ ꝙ deus fieret hō ꝛ homo deus. Sed istud factuꝫ est per vnionē ypostaticā seu realem verbi incarnati. ꝛ non ꝑ beatificam seu intentionaleꝫ cuiuscunqꝫ doni creati. igit ꝛc̄. ¶ Pro ītellectu tituli questionis ꝑmo sciēdū est ꝙ in xp̄o multiplex est vnio verbi ad animā siue ad naturam humanā. Una est que vocat realis ꝛ est vnio ypostatica. i. vnio suppositalis qua verbū vnitur nature humane in vnitatē suppositi seu ꝑsone. ita vt suppositū verbi sit suppositu humanū. Alia est vnio q̄ vocat intentionalis. et est vnio qua ꝟbū vnitur anime ꝑ aliquam qualitatē intensibilem. Et ista est duplex. quedam est ꝑ gratiam gratificantē. Alia ꝑ gloriā beatificātem. Et de hac triplici vnione iuxta materiam trium argumētoꝝ añ oppositū in ista questione erūt tres articl'i. Primus erit de vnione ypostatica ꝛ cōicatione ydeomatū Secundus erit de vnione gratifica ꝛ collatione virtutū. Tercius erit ꝺ vnione beatifica ꝛ responsione ad quesitum.

B ¶ Quantum ad primū articulū premittā aliq̄s ꝓpōnes. Deinde soluā aliquos casus dubitabiles. ¶ Prima ꝓpō sit hec ꝙ ꝑsona verbi assumpsit humanitatē in suppositi seu persone vnitatē Ista est supponēda tanq̄ꝫ articulus fidei. sed circa eiꝰ intellectū videndū est quid sit suppositum ꝛ q̄d ꝑsona Uñ suppositū pōt describi ꝙ est ens ꝯpletū non ꝯstituens cū alio aliq̄d vnum. nec alteri inherens. nec ab alio sustentatū. ꝑ ꝯpletum excludit anīa intellectiua ꝛ q̄libet alia forma nata facere aliqꝺ ꝯpositum

per nō cōstituens aliqō vnum ſm aliqs excluditur natura diuina ꝛ relatio q̄ ꝓstituūt aliqō vnū scz ꝓsonā. Sed hoc reꝓbaui in ꝑmo libro. vbi ostendi q̄ etiā ꝓcedendū est q̄ natura diuina est suppositū licz nō formaliter. ꝛ relatio taz realiter q̄ formaliter est suppositū. ideo dico q̄ illud excludunt ptes integrales. ꝑ ly nec alteri inherēs excludunt accidētia. ꝑ ly nec ab alio sustentatū excludit natura humana in xp̄o. Et sic in descriptione suppositi ponit aliq̄d positiuū ꝛ aliq̄d negatiuū. Persona ꝫo nō dicitur describi q̄ est suppositū intellectuale ¶ Ex his ꝑmo sequit q̄ oīs ꝓsona est suppositū sed nō econuerso. qz lapis est suppositū ꝛ non ꝓsona. ¶ Scōo sequit q̄ ad aliquē sensuz p̄t ꝓcedi q̄ deus pōt aliq̄d assumere in vnitatē suppositi ꝛ nō ꝓsone qō ꝑ se subsistens est suppositū ꝛ non ꝓsona. sicut natura lapidis ¶ Tercio sequit q̄ aliqua natura est suppositū q̄ pōt desinere esse suppositus. ꝛ aliq̄ non est suppositū que pōt incipere esse suppositū. Primū patet ō humanitate xp̄i si illa assumeret ꝛ ista dimitteret a verbo. ¶ Secūda ꝓsitio. sicut ꝓsona verbi sic et quelibet ꝓsona diuina pōt assumere humanitatē vnam vl plures simul vl successiue in suppositi siue ꝓsone vnitatē. Patet quia quelibet ꝓsona diuina est equaliter oīpotens ꝛ nullū istorū fieri implicat ꝓtradictionē. ¶ Tercia q̄libet ꝓsona diuina sicut pōt assumere hūanitatē sic ꝛ quālibet aliam naturā que pōt esse suppositū siue rōnalem siue nō rationalem in suppositi siue ꝓsone vnitatem. Patz qz q̄libet talis natura est in pura potentia obediētiali passiua ꝛ quelibz talis ꝓsona est infinita potentia actiua. ¶ Quarta ꝓpō Licet non sola ꝓsona verbi potuit assumere hūanitatē tm̄ ipsa sola de facto eā assumpsit in suppositi seu ꝓsone vnitatē. Prima ps patz ex secūda ꝓpōne. qz p̄ hoc potuit ꝛ ſſ. Scōa patet ex fide. ¶ Quinta Licz nō sola ꝓsona verbi fuerit cā effectiua huiꝰ assumptiōis. tm̄ ipsa sola facta ē hō assumptione hūanitatis. Prima ps patz qz opa trinitatis sunt indiuisa ad extra. id est sunt cōia cuilibet ꝓsone diuīe. Scōa patet ex fide p illud Joh. j. Uerbū caro factū est. vbi ſm glosam caro ponit ꝑ hoīe. ꝛ p illud in symbolo. Et hō factꝰ est. Et ꝑ August. ꝑmo de tri. ca. vj. talis erat illa susceptio que deum hoīem faceret ꝛ hominē deū. ¶ Sed ad intellectū huius videndū est q̄d importat in ꝓposito p istuz terminū hō. Pro quo sciendū q̄ licet ſm Aresto. nulla res īportet p hoc nomē hō q̄n eodem mō importet p hoc nomē humanitas ꝛ econuerso. ex eo qz ſm ipm nihil est hic inferius nisi materia forma vel ꝓpositū vel accidens alicuiꝰ horū. ꝛ nullū istorū plus importat per vnū q̄ ꝑ reliquū. sicut patet inductiue. suppositum tm̄ q̄ humanitas nō significet solū aiam intellectiuā nec naturā specificā cōmunez quod ꝑ nunc supponit. tm̄ ſm fidē ista noīa non sunt synonima. sed pōt ꝓ distinctis rebus supponere. Hā hoc nomē homo ē nomen suppositi ꝛ supponit ꝑ filio dei. sz hoc nomē hūanitas est nomē nature ꝛ nō supponit ꝑ filio dei. hoc aūt faciliter pōt apparere ex descriptionibus quid noīs istorū terminorū. Hā hoc nomē hūanitas nihil significat nisi naturā ꝓpositā ex corpe et anima intellectiua nō ꝓnotando q̄ ista natura sustentat ab aliq̄ supposito scz a verbo. vel q̄ non sustentat. Et ideo semp ꝑ ista natura supponit p̄cise ꝛ nunq̄ ꝑ filio dei. cū ipē nō possit esse ista natura. Sed hoc nomē homo sig̃t illā naturā ꝓnotādo eā esse p se existentē vel ab alio supposito sustentatā siue supositā. Uñ iste terminꝰ hō diffinitōe q̄d noīs pōt sic diffiniri. hō est natura ꝓposita ex corpe ꝛ aīa intellectiua ab alio supposito nō sustentata. vel est aliqō suppositū talem naturā ꝓpositā sustentans. de quolibz eꝝ hoīe ista descriptio ꝑ altera ꝑte verificat. Prima ꝑs eꝝ verificat de quolibet homine alio a xp̄o. ꝛ secūda pars de solo christo ¶ Ex p̄dictis sequit primo q̄ filius dei nō eodē mō nec oīno vniuoce siue ſm eandez rōnem dicit homo sicut ꝛ aliꝰ hoīes. patet. quia sortes ꝛ q̄libet alius hō dicit hō quia est natura composita ex corpe ꝛ aīa intellectiua a nullo sustentata. sed filiꝰ dei nō dicitur hō hac rōne scz qz sit talis natura cum hoc sit impossibile. sed quia est suppositum sustentans talem naturā et terminās eius dependentiā. ¶ Scōo sequit q̄ licet hec ꝑticularis sit vera. aliquis homo est humanitas. tm̄ hec vl is est falsa oīs hō est humanitas. ꝑmum patet de sor. secundū patz ō xp̄o. ¶ Tercio sequit q̄ hec de ꝛtute ſm omnis est falsa. filius dei assumpsit hoīem. qz ly hō supponit ꝑ ꝓsona filij dei. ideo si talis

locutio quandoq; inueniat Augustini vel alioz sanctoz. exponenda est vt p hominē intelligamus hūanitatē. ita q capiat concretum p abstracto. ¶ Sexta ꝓpō est. q qz psona verbi assumēdo humanitatē in vnitatem suppositi fit hō. ideo fit i christo ydeomatū cōicatio. D ¶ Hoc aūt sic est intelligendū q p ydeomata in ꝓposito intelligamus ꝓprietates siue predicata z p cōicationem mutuā verificationē vt sic cōmunicatio ydeomatuz nihil aliud sit nisi mutua verificatio p̄dicatoz̄. Et sic est sensus ꝓpōnis q rōne illius assumptionis qua psona verbi fit homo ꝓprietates z p̄dicata que dicunt de persona verbi verificant de christo sub hoc nomine homo. ita q ipō demōstrato verum est dicere q hic homo est filius dei eternus īmensus creator mundi zc. z etiam ecōuerso ea que dicunt de natura assumpta in concreto sub hoc noīe hō verificant de christo sub hoc noīe deꝰ. vt q hic homo q̄ est deus est natus de virgine passus mortuus loco circūscriptus zc Et dixi in concreto. quia non est verum q deus est humanitas. z tñ est diuinitas Sic ḡ intelligitur cōicatio ydeomatum. ¶ Sed circa hoc dico aliqua. ¶ Prīo dico q non consimiliter seu eque ꝓprie dicunt predicata diuina de hoc homine. z humana predicata de deo. eo q in christo psona diuīa est assumens z natura humana assumpta. vñ magis ꝓprie de christo dicitur. iste homo ē immortalis absq; hoc q addat f̄m diuinitatem. qm̄ iste homo est ꝓprie persona diuina q̄ dicatur deus est mortalis. imo oportet in ista addere vel subintelligere f̄m humanitatem Et cā est. qz persona diuina est assumens. ideo iste homo est persona diuina immortalis. sed ipe non est natura hūana nec natura mortalis. ¶ Secundo dico q ista differentia p̄dicationis non est oīno talis sicut in alijs solet dici vnū esse verum simplr z aliud f̄m quid z falsum simpliciter. sicut ethiops est albus f̄m quid. s. f̄m dentes z niger simpliciter. z ideo hec ē falsa simplr. iste est albus. nisi addatur f̄m dentes. Nam ista. deus fuit passus et similes etiaz sine addito licet semp sit intelligēdum f̄m humanitatē. non tamē sunt false simpliciter. Et causa dissimilitudinis est dissimilitudo habitudinis hūanitatis christi ad personam verbi et dētis ethiopis ad reliquum corporis. Uel forte magis ꝓprie loquendo tota causa dissimilitudinis est modus loquendi scripture z sanctoruz in quo videre meo totaliter fundat ista cōmunicatio ydeomatuz. ¶ Tercio dico q non obstante q tales sint vere simplr. et q in aliquibus scilicet in illis in quibus dat in subiecto intelligi humanitas sicut h̄ homo ipse fuit passus etiaz non sit necessarie addere f̄m humanitatem. tamen talis additio est in aliquibus exprimenda. non ad necessitatem veritatis. sed ad exclusionem cause erroz̄. vt hic filius dei ē creatura debet addi f̄m humanitatem. ne videat concordari heresi arriane. Et ita in alijs p̄dicatis que si sine addito dicerent de christo posset suspicari ne ab eo excluderetur diuinitas. Similiter de alijs de quibus possz suspicari ne attribuerentur diuīe persone. f̄m se. dz addi f̄m humanitatē vt hic. filius dei est compositus. Nam neq; persona neq; natura diuina est composita nec ipse est compositus ex duabus naturis diuina scilicet z humana. sine ex tribus rebus corpore. s. anima z diuinitate. sed tm̄ ex duabus. f̄m humanitatem. scz. corpore z aīa essentialiter z ex infinitis ptibus quantitatiuis integraliter. Jdeo non est concedendum q humanitas sit pars christi. Nam sicut homo non est ꝓpositus ex albedine et substantia sic nec ipse est compositus ex humanitate et persona diuina. E ¶ Septima ꝓpō per hoc q persona verbi assumpsit humanitatē diuinitas ē incarnata z sibi ē humanitas vnita in suppositi seu persone vnitatem. Patet primo p Augusti. ꝑmo de trini. ca. ix. Forma dei accepit formam serui et sine dubio natura naturam accepit.

¶ Secundo p autoritatem Piero. in explanatione fidei Passus est filius dei non f̄m illam substantiaz que assumpsit. sz f̄m illam substantiam que assumuta est. igitur zc. ¶ Tercio probatur. quia cuz persona ꝓbi et diuinitas sint idem realiter q̄ conceditur de persona non debet negari de diuinitate. nisi ad hoc cogat fides. sic autem non est hic. vt patet faciliter zc. Et ad hoc facit illa regula quaz in primo libro declaraui q p̄dicata contradictoria nunq; dñt concedi de terminis supponibilibus p eodem nisi vbi cogit fides. ¶ Et hac ꝓpositō ne sequitur primo q concedendū est in ali

quo sensu ꝙ ip̄a diuinitas seu diuina natu
ra facta est homo. Patet. qꝛ hec ꝯcedit̄. ꝑso
na verbi facta est hō. Et hec ꝑsona verbi ē
diuinitas. igit̄ ⁊c̄. ꝯña est syllogismus ex/
positorius q̄ nunq̄ꝫ debꝫ negari nisi vbi co
git fides vt dixi in p̄mo. ¶ Scd̄o sequit̄ ꝙ
ipsa diuinitas vnit̄ hūanitati nō ꝑ se et pri
mo. sed qꝛ ipsa est ypostasis cui vnitur hu
manitas ꝑ se et primo. ¶ Tercio sequit̄ ꝙ
deitas non vniuit sibi humanitatē in vni/
tatem nature sed in vnitatē ꝑsone. Et hoc
intelligit mgr̄ in. iij. distin. li. iij. vbi dicit ꝙ
filius dei d̄r facti⁹ hō non solū quia hoīem
assumpsit sed quia ip̄m in vnitatē ⁊ singu/
laritatē sui. id est ꝑsone accepit. natura aūt
diuina accepit formā serui id est naturam
hoīs sed nō in singularitatē sui id est natu/
re ⁊c̄. ¶ Si ꝟo dicat̄ ꝙ quia filius dei est
hō ideo de ipso ꝯcedunt̄ attributa homīs
sicut ꝙ est passus ⁊ mortuus ⁊c̄. sed de diui
nitate nō ꝯcedit̄ ꝙ fuerit passa vel mortua
igit̄ nec debet concedi ꝙ sit incarnata vl' ꝙ
sit hō. Dico ꝙ aliqua sunt p̄dicata q̄ ꝯueni
unt filio dei p̄cise per cōicationeꝫ ydeoma
tum. i. qꝛ ꝯueniunt humanitati sicut natus
passus mortuus. ⁊ talia non dicunt̄ de di
uinitate. ⁊ hoc solum qꝛ nō sic loquunt̄ sci
Alia ꝟo sunt q̄ licet ꝯueniāt filio dei ratōe
incarnatiōis siue assumptōis humanitatꝫ
hoc tñ nō est ꝑ cōicationē ydeomatū id est
hoc nō est ex eo qꝛ ꝯueniāt hūanitati sicut
esse incarnatum vel esse hoīem. vñ huma
nitas ista nō est incarnata vel hō facta. Et
ista sicut de filio dicunt̄ ita d̄ diuinitate di
ci possunt cum nō ꝯtradicat autoritas. q̄re
⁊c̄. ¶ Octaua ⁊ vltima ꝓpō est ꝙ licet ī xp̄o
humanitas dependeat a diuino supposito
⁊ eius ꝓpria ꝑsonalitate subsistat. tamē nec
persona verbi nec diuinitas vnitur forma
liter humanitati nec ipsam formalit̄ actu/
at. Prima pars patet ex dictis. Secunda
ꝟo est contra quosdam nouellos dogma/
tisantes. que ꝓbat̄ sic. quia si inter illa esset
formalis vnio siue formal' actuatio ad mo
dum loquendi ipsoꝝ. tunc vt ipsi ꝯcedunt
illa assumpta humanitas sic formalit̄ actu
ata fuisset realiter deus. ita ꝙ per illam for
malē actuationem diuinitas ꝯmunicaret
suo formali ꝯcretiue illud qd̄ ipsa ē abstra
ctiue. scilicet esse deū. F ¶ Sed ꝯtra h̄
adducit̄ triplex inconueniens. ¶ Primuꝫ
quia sequit̄ ꝙ esset in nobis deus recēs. cō
tra psal. lxxx. Israel si audieris me nō erit
in te deus recēs. ¶ Scd̄o sequit̄ ꝙ in no/
bis esset deus alienus siue a diuinitate di
stinctus. ꝯ illud Deut̄. xxxij. Ego sum de⁹
⁊ non est alius preter me. ¶ Tercio sequit̄
ꝙ essent plures dij aliter q̄ꝫ ꝑ adoptionem
imo infiniti. qꝛ infinite ꝑtes q̄ntitatiue hu
manitatis essent formaliter actuate ab ip̄a
diuinitate ⁊c̄. ¶ Ex hac ꝓpositione p̄mo se
quit̄ ꝙ aliqua est dependētia creature que
non est ꝓprie in aliquo genere cause. Patet
inducendo in omni genere cause de illa de
pendentia q̄ humanitas xp̄i sic dependet a
ꝑsona verbi qd̄ eius ꝓpria ꝑsonalitate sub
sistit vt dicit prima pars propositionis.
¶ Secundo sequit̄ contra imaginationē
multoꝝ qd̄ illa dependentia magis assimi
latur cause materiali q̄ꝫ formali. ita qd̄ hu
manitas magis simulatiue se habet vt for
ma ad diuinitatem q̄ꝫ econuerso. Patꝫ qꝛ
sicut forma subsistit in sua materia sic hūa
nitas in diuinitate seu diuina ꝑsona. Iteꝫ
sicut forma cōicat suo formabili in concre
to illud quod est in abstracto vt anīa que
est abstractiue vita cōicat corpi quod īfor
mat qd̄ sit concretiue viuens. sic humani/
tas cōicat persone verbi et diuinitati ꝙ sit
homo. vt patet ex dictis. ideo magis habꝫ
similitudinem forme q̄ꝫ materie. quare ⁊c̄.
¶ Tercio sequit̄ ꝙ illa similitudo in sym/
bolo athanasij sicut aīa rōnalis ⁊ caro vn⁹
est homo. ita deus ⁊ homo vnus est christ⁹
non est vera de virtute s̄monis. Nam ibi
est pl⁹ dissimilitudinis. qꝛ vel ly homo ca/
pitur ꝓprie. ⁊ sic deus ⁊ homo omnīo sunt
idem. quod non est de anima ⁊ carne. Vl'
capitur improprie pro hūanitate. ⁊ sic de⁹
⁊ humanitas non ꝯponunt xp̄m. sicut ani
ma ⁊ caro hominē. nec deus est forma hu
manitatis sicut aīa carnis. nec aliquis hō
q̄ est anima et caro est deus vel xp̄s. q̄re ⁊c̄
B ¶ His p̄missis ⁊ p̄suppositis ponam
⁊ soluam circa dicta aliquos casus dubi/
tabiles. ¶ Primus casus est. Ponam⁹ ꝙ
ꝑsona verbi dimitteret naturaꝫ assumptā
isto posito sunt aliqua dubia. ¶ Primuꝫ
est vtrum illa natura dimissa esset pur⁹ hō
⁊ si ille homo fuerit christus. Respōdeo ꝙ
esset purus homo nec vnq̄ꝫ fuit deus. quia
q̄cquid fuit deus semper est ⁊ erit. nec vn/
q̄ꝫ illa etiam fuit christus. qꝛ christus fuit
suppositu ꝫ diuinū ⁊c̄. Unde primo seq̄tur

q licz hic homo fuerit assumptus a verbo in vnitatē psone. nō tñ fuit vna psona cum verbo. patz qr hūanitas q̄ prius fuit assūpta ⁊ modo ponit esse hō nunq̄ fuit vna psona cum ꝟbo. nec ex ipsa ⁊ verbo fuit vna psona. ¶ Scdo sequit q licet hic hō passus fuerit in cruce ⁊ non fuerit in cruce alius hō a xp̄o. tñ hic hō non fuit xp̄s Et si dicat nullus hō passus fuit in cruce nisi xp̄s hoc negat. sed bñ ꝯceditur q tunc erat vera. nullus homo patit in cruce nisi christꝰ tamē bene erat verum q aliud a christo patiebat in cruce scz hec hūanitas que tunc non erat homo ⁊ modo est hō p casum.

¶ Tercio sequit q licz filius dei fuit hō ⁊ fuit alius homo q̄ iste homo. tamē nō per aliam animā siue carnē. nec habuit aliam humanitatez. Et causa est. qr christus fuit hō p istam humanitatez. ⁊ fuit alius hō ab isto p diuinitatem per quā fuit suppositum aliꝺ ab ista humanitate. ¶ Quarto sequit q vterq̄ duoꝝ hominuz. scz christus ⁊ iste homo qui nec est nec fuit christus fuit homo p eandem hūanitatē. imo per eandem possunt esse successiue quatuor hoīes. scilicet si q̄libet psona successiue assumeret eādem humanitatē et illa postea dimitteret. Multa alia possunt inferri. sed dimitto.

H ¶ Secundū dubium est. retento casu premisso vtꝝ demonstrato filio dei hec sit vera. hic est filius ꝟginis. Dico q non. qr ex quo desijt esse homo desijt esse filius virginis. nec erat filiꝰ virginis nisi ꝑm humanitatē quam mō ponit non habere. ideo modo non plus attinet virgini q̄ añ incarnationem. ¶ Ex his sequitur ꝑmo q hec ꝯña non valet filius dei nascebat de virgine ⁊ fuit filius ꝟginis ⁊ ipse ⁊ ipsa sunt. igit ipse est filius ꝟginis. Et rō est. quia causa talis denoīationis cessauit. ¶ Secūdo sequitur q hec ꝯña nō valet filius dei bis fuit vel bis incepit esse filius virginis. Igit bis natus est ꝺ virgine. patet. qr ante triduum mortis christi filius dei erat filius virginis. Et sicut in triduo nō erat hō. ita nō erat filius virginis. Et in resurrectione incepit iterum esse hō ⁊ esse filius virginis. ⁊ tamen non fuit bis natus de virgine quare ⁊c. I ¶ Terciū dubium est. retento casu premisso vtruz iste homo dimissus sit filius virginis. Dico q sic. quia aliter non esset alicuius filius. etiaz hec humana natura que modo est homo fuit de virgīe cōcepta ⁊ ipsam pepit. et iste homo ⁊ ipa ꝟgo sunt. igitur. ⁊c. ¶ Ex hoc sequit primo q aliqñ iste nō fuit filius virginis et nunc est filius eius ⁊ incepit esse filius ꝟginis ⁊ ipsa virgo mater eius scz in illa dimissiōe qñ incepit esse homo. nec tñ virgo eum pepit. sed ante diu. qr hic hō fuit anteq̄ esset filiꝰ virginis sicut hic hō fuit anteq̄ essz homo sicut patet arguendo expositorie. ¶ Secundo sequit q hic hō nascebat de virgine qui nō erat hō ⁊ aliquis homo nascebatur de virgine qui non erat christus. licet tpe natiuitatis verū esset q vnus solus homo nascebat. Unde patet qꝺ vterq̄ duorum nascebatur de virgine ⁊c. ¶ Tercio sequitur qꝺ hec hūanitas cum christo nata fuit de virgine capiendo ly nata participialiter. non tñ fuit nata virginis. i. filia. nec soror christi. quia non oē natū de virgine est filius vel filia sicut pes ⁊c. ¶ Quarto seq̄tur qꝺ istum hominē virgo peperit qñ peperit christum. nec tamē sequit qꝺ tunc incepit esse mater istius sed incepit eē mat in illa dimissiōe quando illud quod ipsa diu ante peperit. s. hec humanitas inceperit eē homo ⁊ p ꝯsequens filius. Unꝺ si miraculose mulier pareret filium anteq̄ infunderetur anima ipsa non incipet eē mat in partu sed post partum in ipsa infusione anime ¶ Quinto sequitur qꝺ licet in casu predicto non sit ꝯcedendum qꝺ beata virgo habuit duos filios ꝓprie loquendo. tñ vtrūq̄ duoꝝ habuit filiuz. nec sequitur nunq̄ peperit nisi solum hominem ⁊ vnico partu ⁊ tunc peperit vnum solum filium igitur nō vtꝝq̄ duoꝝ ⁊c. Causa est. quia eodez partu ipsa peperit duas res. s. christum ⁊ hanc humanitatem. ⁊ christus tunc fuit filiꝰ eius ⁊ hec humanitas modo est filius eius.

¶ Sexto sequit qꝺ hec ꝯña non valz christus fuit filius virginis. deinde iste homo fuit ⁊ est filius virginis. igitur iste est secundo genitus. qr iste homo non incepit esse filius p natiuitatem. ¶ Septimo sequitur qꝺ ista consequentia non valet vterq̄ scilicet christus ⁊ iste homo fuit filius virginis ergo isti fuerunt fratres. Causa est qꝺ hoc nomen christus connotat naturaz assumptam. Ideo in isto casu ipse modo non est christus. imo filius ꝺi desijt esse christꝰ qñ iste hō incepit eē homo. ¶ Octauo seq̄tur

q̄ ista ꝓña non valet vterq̄ sc̄z filius dei ⁊ iste hō fuit filius ℣ginis. ⁊ vterq̄ eoꝝ est. ḡ sunt frēs q; licet filius dei fuerit filius ℣ginis tm̄ nō mō ⁊c̄. ℟ ¶ Quartū dubium retēto casu p̄missō est. q; hec humanitas ē hō ⁊ est suppositū ⁊ p̄us nō erat hō nec suppositū. ideo q̄rit vtꝝ hoc factū sit sine acq̄sitione vel depditōe alicui⁹ positiui in ipsa hoc em̄ nō videt. q; sic ꝓtradictoria succes sīue verificarent de eadē re sine mutatiōe. ¶ Ad istud dicere ꝑ fm Ockā p̄mo q̄ vnio in x̄po verbi ad humanitatē addit aliq̄d vl tra extrema vnita. ⁊ hoc ꝓpter rōnez p̄tactā q; impossibile est fieri transitū a ꝓtradicto rio in ꝓtradictoriū sine acq̄sitione vel dep ditione alicui⁹ positiui. sed hec natura p̄us erat vnita ⁊ ideo nō erat suppositū ⁊ mō nō est vnita ⁊ est suppositū. igit aliquid est acq̄ situm vel depditum. Non acq̄sitū vt patz. igit depditum. ⁊ nō apparet q̄d sit illud nisi vnio extremoꝝ. igit ⁊c̄. ¶ Secūdo q̄ vnio vltra extrema nō dicit aliq̄d absolutū. q; ñ apparet in q̄ genere illō essz. q; nec in gene re subie nec accidentis vt declarat inducti ue. Sz nō bñ intelligo q̄ mō ista p̄ñt simul stare. q; ipsemet in eadē. q. dicit q̄ p veram rē absolutā intelligit rē natā esse extra aīaz sed si talis vnio sit ipsa est nata eē extra ani mā ⁊c̄. Tercio dicit q̄ illa vnio est respe ctus realis differēs ab extremis. et fundat in nata hūana ⁊ ñ diuīa. q; sola hūana na tura est capax. nec est ymaginanduz q̄ illa vnio sit quoddā vinculū ligās naturā hu manā cū diuīa ⁊ ecōuerso. sed est illud q̄ ex trema formal'r ⁊ denoīatiue dicunt vnita sicut aliq̄d denoīat ab albedine albū. et iō nataz hūanā vniri p̄sone diuīe vl' assumi ad vnitatez ipsius p̄t dupl'r intelligi. Uno mō q̄ natura hūana fiat vna p̄sona ⁊ fiat p̄ sona x̄pi. ⁊ hoc est falsum ⁊c̄. Alio mō q̄ na tura hūana sustentet a verbo ⁊ subsistat in suppositō verbi aliq̄ modo sic accidēs sustē tat in subiecto. ⁊ sic est verū. Uñ sic ipe val de bñ dicit. Licet hec vnio nō possit demō strari sed sola fide teneat. tñ ad intelligēdū ipsam possum⁹ manuduci p alias vniōes sc̄z materie cū forma ⁊ subiecti cū accidēte Nā in vnione forme cū materia forma ma net distincta fm suā entitatē sicut p̄us. ⁊ tñ p̄ hanc vnionē materia denoīat a p̄rietati bus forme ⁊ ecōuerso. Sic in x̄posito natu ra diuina et hūana remanēt distincte post vnionē sicut ante. nec faciunt p̄ se vnuz sic̄ materia ⁊ forma. sed magis sicut accidens ⁊ subiectū non faciūt p̄ se vnū. ⁊tñ non ob stante tali distinctione cōicant sibi p̄rieta tes suas p̄ ꝓdicationē in concreto sicut di cimus q̄ hic filius dei est incarnat⁹ mortu us passus. ⁊ ecōtra hic hō est eternus et fecit mundū ⁊c̄. Ex hoc apparet q̄ vnio humani tatis ad verbū magis assimilat vnioni ac cidētis ad subiectū q̄z vnioni forme ad ma teriā vl' materie ad formā. ¶ Quarto dic̄ q̄ quot sunt nature distincte in x̄po vnite tot sunt vniones. q; respect⁹ variant ad varia tionē fundamentoꝝ. ⁊ ideo q; fm eū in ho mine sunt saltē tres res p̄tinentes ad ei⁹ es sentiā sicut oportz necessario ponere p̄ter articulū. s. materia aīa intellectiua ⁊ aīa sensitiua q̄ ī mediate sunt vnite ℣bo. sic̄ pa tuit in triduo mortis. q̄m̄ tunc oīa illa fue rint sibi vnita. q; q̄ semel assumpsit nūq̄z dimisit. et fm hoc oportet ad min⁹ ponere tres vniones. vnā in materia. aliā in sensiti ua. aliā in intellectiua. Licet hec dicta opi nio sit p̄babilis tñ si q̄s velit negare oēz re spectū sīue relationē distinctā a rebus ab solutz p̄t saltez p̄babil'r negare dictas vni ones ⁊ ꝓcedere ꝓñs supra illatum. s. q̄ sine acq̄sitione vel depditione alicui⁹ rei in ipa humanitate ipsa facta est hō ⁊ supposituz p̄ hoc solū q̄ filius non vnit sibi q̄ p̄us vnie bat. ¶ Et ad argumentū de illa regula im possibile est fieri transitū ō contradictorio ⁊c̄. fuit satis dictum in p̄mo libro.

L ¶ Secūdus casus. ponamus q̄ p̄so na verbi nunq̄z assumpsit naturā creatam ⁊ licz hoc modo sit impossibile tñ q; aliq̄n fuit vez ponamus q̄ sumus in illo tpe ⁊ q̄ die sequēti filius⁹ dei assumat filiū marthe ī adultū. sīne magz p̄rie loq̄ndo assumat il lius filū hūanitatē. ⁊ tunc filius⁹ dei vocatur x̄ps. ⁊ tñ nunq̄z iste assumēdus erit x̄ps. sic̄ patet de dimisso in p̄missō casu q̄nūq̄z fu it x̄ps. Sz nunq̄d hec erit vera x̄ps vl' hic hō est filius⁹ marthe. Dico q̄ nō. q; nec x̄pus nec aliq̄d tale exinit de vtero marthe q̄d ē x̄pus nec aliq̄d tale pepit Ex ℟ sequit̄ p̄mo q̄ hec ꝓña nō valet martha p̄t dicere hu ic hūanitati assumpte. ego te genui ⁊ tu fu isti filiū. ḡ p̄t dicere x̄po tu es filius me⁹ fm istā hūanitatē. Nec ē simile argumētū hec hūanitas exinit de vtero marthe ḡ x̄ps exi uit fm istaz hūanitatē. sicut si arguat. deus

ethiopis est albus ergo ethiops est albus ꝼm dentem. Prima eꝫ ꝓña est de ꝓterito ⁊ nō valet. sed secūda est de ꝓsenti ⁊ valet. Nā si dens ethiopis fuisset albus anteq̄ esset ethiops. ⁊ postmodū esset ipsius et nō esset albus amplius. patet q̄ non valeret ꝓsequentia dens ethiopis fuit albus. g̃ ⁊c. Sic in ꝓposito hec hūanitas fuit filius marthe qñ nō fuit xp̄i. ⁊ nunc qñ est christi ipsa nō est filius eius. ¶ Secōdo sequit̄ q̄ demōstrata manu christi hec est falsa. hec manus fuit i vtero marthe vel egressa est de eo. sed bene partialis humanitas huius man⁹. ¶ Tercio sequit̄ q̄ posito q̄ filius marthe añ hāc assumptionē habuisset vtrōē aut filios aut filias tunc facta assumptione demonstrato christo verum est q̄ iste homo non ē nec fuit vtr̄atus nec genuit filios nec fuit p̄ eorum. ¶ Quarto sequitur Posito q̄ fili⁹ dei dimittat illam humanitatem iste est filius marthe ⁊ ante etiam fuit ⁊ medio tpe. scz dum erat vnitus non fuit eius filius. ⁊ ita bis fuit filius. vel saltez hec ꝓpositio iste est filius bis fuit vera. nec tamen sequit̄ q̄ bis genuerit eum. quia secunda vice nō fuit filius ꝑ generationem nouā. sed ꝑ dimissionem p̄dictā. sicut non est etiam impossibile q̄ aliquis secunda vice fiat filius Johānis. s. ꝑ resurrectionē. ⁊ tamen nō erit secunda vice genitus ⁊c ¶ Tercius casus ē Ponamus q̄ ꝑsona verbi non dimittēdo q̄ assumpsit nunc assumat ō nouo aliq̄m humanitatē scz Petri. ⁊ vocetur illud diuinum suppositum Petrus. tunc patet satis q̄ Petrus ⁊ christus sunt vna persona ⁊ q̄ iesus est christus. q̄ in christo sunt due humanitates ⁊ q̄ p̄ōt ꝼm vnam dormire ⁊ ꝼm aliam vigilare. ⁊ etiam ꝼm vnam esse albus ⁊ ꝼm aliaz niger. ꝼm vnam mori ⁊ ꝼm aliaz viuere. ⁊ q̄ habet plures matres ⁊ ꝓtrarias ꝓpletiones ꝼm diuersas humanitates. ⁊ sic de alijs que possunt duobus hominibus ꝓuenire ⁊ nō repugnant filio dei.

¶ Sed dubium est Utr̄ debeat cōcedi q̄ christus est duo homines vel tres si assumeret tres humanitates. Ad quod aliqui dicunt q̄ ꝓprie loquendo oporteret vti noua grāmatica dicendo q̄ iste christus ē vnus homines. Sed istud est vanū dictū ⁊ valde impropria abusio. quia cum hō sit nomen suppositi ⁊ christus sit vnum solus suppositum. patet q̄ non oportet dicere illō Sed dicendum est q̄ vnicus homo sic̄ est vnica ꝑsona ita et vnus homo est homo ꝑ plures humanitates sed nō est vnus ꝑ aliquam earꝫ sed ꝑ ꝑsonam assumentē ⁊ suppositantem. vnde sicut plures albedines si ponerent̄ in eodē subiecto nō facerēt nisi vnū albū. sic in proposito. ¶ Quartus casus ē Ponamus q̄ tres ꝑsone diuine assumāt vnam ⁊ eandem naturā humanā. sicut de facto ꝑsona ꝑbi assumit earꝫ. tunc queritur nunq̄d est vnus homo vel tres homines

¶ Aliq̄bus aūt videt̄ q̄ vnionē posse terminari ad tres ꝑsonas ꝓt intelligi dupliciter Uno mō q̄ ēntia etñs i tribus sit ꝓm⁹ termin⁹ vniōis. Alio mō q̄ tres ꝑsone sint ꝓmus termin⁹ vniōis. ꝓmo mō est possibile scōo mō nō. q̄ sic ꝓbat̄. qz in oi dependētia ēntiali vnū nō dependet nisi ad vnū q̄ ō taliter eius dependentiā t̄minat. patz ꝫ in dependētia effect⁹ cause efficiētis ad cām. qz vnū causatū nō dependet a duabus caus̄ talibus in eodē genere cause. qz si sic tunc aliq̄d dependeret tanq̄ a cā ab aliq̄. q̄ nō ētnte nihilomin⁹ ipsum posset eē. Sed in ꝓposito vna persona totaliter ⁊ sufficienter t̄minat dependentiaz sicut ꝓpria ꝑsonalitas in ꝓpria specie terminaret. ergo nulla alia ꝑsona pōt eē primus terminus huius dependētie. ¶ Sed his non obstantibus dico q̄ eadez natura humana potest vniri tribus personis. ita q̄ a qualibet dependeat equaliter eodē modo sicut nunc dependet a verbo. Patet. quia non implicat ꝓtradictiōez plus q̄ q̄ vna eadem albedo subsistat i tribus subiectis. ¶ Secūdo dico q̄ per illam eandem naturā vnitam ille tres ꝑsone sunt tres homines et non vnus homo. Patz. qz q̄libet ꝑsona est hō ⁊ vna non est alia. Nec debet haberi pro difficili q̄ ꝑ eādem hūanitatē sint tres homines plus q̄ q̄ p eandem albedinem si eēt in tribus hominibus eēnt tres homines albi. ¶ Tercio dico contra assumptuz illius opinionis q̄ nō est incōueniēs q̄ idē effect⁹ habeat duas cās totales. qz possibile est q̄ sint due cāe approximate passiuo depositō q̄z vtraq̄ nata est causare formā sub eodez gradu sicut si duo ignes eiusdem vigoris approximentur passiuo dispositō equaliter. idem effectus numero causabitur ab vtroq̄z. similiter idem effectus potest dependere a duabus causis finalibus totalibus. ergo

ꝛ efficiētibꝫ.ꝓña tenet.añs patꝫ.qꝛ aliquis pōt eq̄liter appatere duos fines et eq̄liē moueri ad faciēdū aliq̄d ꝓpter illos fines.ꝛ sic ꝑ quēlibꝫ eoꝝ sufficienē mouebꝛ ꝛc. ¶ Quarto dico seq̄ ex p̄dictꝫ.q̄ licet in ꝟ casu nō sit ꝓcedendū q̄ aliq̄s hō est tres hoīes.tñ pōt ꝓcedi q̄ aliq̄ res ē hō ꝛ illa est tres homīes ꝓximū pꝫ.qꝛ nec p̄ nec filius nec ss.ē tres hoīes.Scōm pꝫ.qꝛ sicut dicē ꝑmū coꝛrelariū septiē ꝓpōnis pt ꝓcedi q̄ ipa diuīnitas est hō ꝛ illa ē tres hoīes cū sit tres ꝑsone. Sꝫ ꝟ dictū est vnā naturā hūanā posse subsistere in tribꝫ suppositꝫ.qꝛ oīs natura sic substens in tribꝫ ꝑsonis ē necessario illimitata sicē natura diuīa natura hūana.nō dico q̄ illimitatio nō facit plꝰ q̄ vna natura nūero possit subsistere in tribꝫ suppositꝫ q̄ limitatio.sed q̄ vna naꝑ sic subsistat in tribꝫ suppositꝫ q̄ ipsa sit illa tria suppositā.ꝟ solū tenemꝰ de natura illimitata.s.de naꝑ diuīa nō ꝓpt illimitationē nec ꝓpter aliā rōnez sꝫ ꝑ solā fidē.nec ē euidens vtꝝ ita possit eē ō alia naꝑ ꝛc. ¶ Quīt⁹ casus est.ponam⁹ q̄ xp̄s nihil dimittēdo qō iā assumpsit nūc assumat matrē suā.vel magis ꝓprie loquēdo hūanitatē mr̄is sue.ꝛ vocet illō suppositū maria.Nō eī ꝓprie loq̄ndo verū est q̄ xp̄s possit assumere mr̄ez suā nisi intelligēdo q̄ possit assumere hūanitatē que fuit mr̄ sua.sꝫ xp̄s non est illa hūanitas.ꝛ ꝓña nec est mr̄ sua. Et iō si hec ē vera.xp̄s ē maria boc est ex noua ī positiōe noīs.qꝛ nō ē illa maria q̄ fuit mr̄ sua sicut nō est illa hūanitas q̄ fuit mr̄ sua.possum⁹ tñ cōcedere q̄ xp̄s ꝛ maria sunt vna ꝑsona ꝛ q̄ xp̄s est vir ꝛ fēia.Sꝫ tūc in casu isto dubiū est. vtruꝫ sit ꝓcedendū q̄ xp̄s genuit se.cū illa hūanitas genuit xp̄m.Ad qō dico q̄ nō.imo demōstrato xp̄o bec est negāda hec maria peperit xp̄m.sꝫ hec hūanitas q̄ fuit ꝟgo maria pepit xp̄m.Et ꝟ satis pꝫ. ¶ Sextꝰ casus ē ponam⁹ q̄ xp̄s aliquē genuerit ex fēia sicut potuit sine pctō.qꝛ nō erat subditꝰ legi ꝓtinentie.ꝛ ip̄m assumpsit ꝛ vocet illō suppositū petrꝰ.tūc pꝫ ex dictꝫ q̄ xp̄s est petrꝰ.Sꝫ tūc dubiū est vtꝝ xp̄s sit p̄ petri Rñdeo q̄ si illa hūanitas scōo assumpta fuit hō anteq̄ assumptiōez patz solutio ex casu īmediate p̄cedente.s.q̄ xp̄s mō est p̄ petri. Unde si xp̄us mō assumeret duos hoīes sīue hūanitates duoꝝ hoīm adultoꝝ.q̄ꝝ vnꝰ eēt p̄ ꝛ alter filiꝰ. facta assumptione ꝛ demōstrato illo suppositō.ip̄m non est ille p̄ nec ille filius.vt satꝫ pꝫ ex dictis.sed si xp̄us assumpserit hūanitatē ꝓprīā filiū ab īstāti sue cōceptōis ita q̄ hec hūanitas nō fuerit assumpta postq̄ fuit hō tūc augebꝛ difficultas.Et dico q̄ in isto casu oportz ꝓcedere q̄ petrꝰ est filiꝰ xp̄i ꝛ ꝑ ꝓña q̄ eadē ꝑsona ē p̄ ꝛ filiꝰ sui ꝛ respectu sui.vt pꝫ ꝛc. ¶ Sꝫ ꝟ videbꝛ esse Augu.j.de tri.reputās ꝑ euidēti q̄ idez nō pōt generare se.Ad qō dico q̄ in ꝓposito xp̄s nō esset p̄ ꝛ filiꝰ ſm eandē naturā sed ſm vnā naturā humanā esset p̄ ꝛ ſm aliam filiꝰ.impossibile est añ q̄ idez sit p̄ ꝛ filiꝰ respectu eiusdē.seu q̄dē gignat se ſm eandē naturā.Et hec est intentio Augusti.q̄ñ reputat euidēs argumentū ad p̄bandū distinctionē ꝑsonaꝝ in diuinis.qꝛ deus est p̄ ꝛ deꝰ ē filiꝰ.et impossibile est q̄ idē gignat se.s.ſm eandē naturaꝫ in diuis vbi nō est pl'alitas naturaꝝ diuīaꝝ bñ valet argumentū suū.ꝛ sic patz ꝓpositū ꝛc.

¶ Ex oīb⁹ supꝛa dictꝫ sequunt aliq̄ ꝓnes. ꝓmo sequit q̄ aliq̄s hō fuit ab eterno q̄ tñ incepit esse hō.patz de christo q̄ dicit anteq̄ abꝛahā fieret ego sum ꝛc. ¶ Scōo sequit q̄ aliq̄s hō nō pōt non esse ꝛ tñ p̄t eē q̄ nullꝰ sit homo.patz.qꝛ xp̄s hō nō pōt nō esse.licz possit nō esse homo.hec tñ est possibilis nullus est hō.ꝛ esset vera si deꝰ annihilaret oēm hūanitatē. ¶ Tercio sequit q̄ hec ꝓña nō valet.deus factꝰ est hō ergo hō factus est deus.qꝛ ꝓña est falsum ꝛ añs verum.vt facīliter patz.nec est ibi ꝙuersio.sꝫ debet ꝙuerti.ergo qō factum est hō est vel fuit deus. ¶ Quarto sequit q̄ hec cōseq̄ntia non valet.deus factus est homo ꝙ factꝰ est aliq̄d.vel suba.quia ly factū includit negationē.ꝛ ab inferiori ad supius cū negatione non valet ꝓña Multa autez possent inferri per logicaꝫ ex supꝛa dictis.Sꝫ hec sufficiunt bene intelligentibus ad respondendum in materia de incarnatōne verbi. Et hec de ꝓmo articulo ꝛc.

¶ Quantū ad scōm articulū in q̄ videndū est de ꝟbi vniōe gratifica ꝛ collatione ꝟtutū. Rñdeo bꝛeuit q̄ licꝫ xp̄s sīue aīa christi habuerit plenitudinē gr̄e ꝛ virtutē tantā q̄ non potuit habere maiorem.tamē dico cū mgr̄o in hoc tercio.dist.xxvj. q̄ nō habuit fidē ꝟtutē nec spez.quia nō enigmaticā sed clarissimā habuit ꝙgnitionē et per speciem videbat ea q̄ credebat vl'sperabat

sed vt in seqnti distinctiõe dicit mgr. habuit caritatẽ z dilectionẽ tantã qua maior eẽ nõ põt. z sic nõ habuit illas tres ẏtutes theologicas q̃ ponunt in viatoribꝫ sed habuit pfectiores. Sicut etiã dicẽdũ est de angelis z alijs btis ꝓphẽsoribꝫ. Sed gr̃a huiꝰ videnda sunt hic alĩq̃ de p̃dictis tribꝫ ẏtutibꝫ theologicis. de q̃bꝫ mgr̃ tractat in hoc tercio. Et ꝓmo mouebo alĩq̃ dubia cõia illis tribꝫ ẏtutibꝫ theologicis. Scõo aliqua spãlia de spe. Tercio alĩq̃ de fide. De caritate aũt satis dicti in ꝓmo libro ¶ Quantũ ad ꝓmũ punctũ erit ꝓmũ dubiũ vtꝝ necessario sit ponere tales tres ẏtutes theologicas in viatore. et videt q̃ nõ. qz ꝓpter finem ꝓseq̃ndũ sufficit ꝓgnitio z dilectio. igit̃ habit⁹ ex illis actibꝫ generati sufficiũt. sed tales sunt fides z caritas. igit̃ spes nõ est necessaria. Itẽ si eẽnt necessarie vel hoc esset ꝓpter actũ naturalẽ vel supnaturalẽ. Non naturalẽ. qz respectu cuiuslibet talꝭ sufficit virtꝰ naturalꝭ. nec ꝓpter supnaturalẽ. qz talꝭ nõ est nob in via sed naturalr credim⁹ z diligim⁹. ¶ ad oppositũ est illud apli. nunc aũt manent fides. spes. caritas tria hec tẽ. igit̃ tres sunt ẏtutes distincte tẽ. Pro solutiõe huiꝰ dico ꝓmo q̃ nõ põt ꝓbari rõne naturali q̃ indigeam⁹ habitu supnaturali q̃cũq; ad ꝓseq̃ndũ fin̄ vltimũ. Patz. qz nõ põt eẽ rõ naturalꝭ ad ꝓcludendũ tales hit⁹ nisi ꝓpt opatiões ad q̃s inclinãt. nã oẽs hit⁹ innotescũt nobis p opatiões. sed oẽs opatões q̃s exꝑimur mediãtibꝫ hitib⁹ istis ꝓssum⁹ experiri mediãtibꝫ naturalibꝫ. patz inductiue.

¶ Scõo dico q̃ exꝑ q̃ btitudo est hoi cõferẽda ꝓpter merita nõ ꝓcludit̃ cuidẽter q̃ aliq̃s hit⁹ supnaturalis sit hoi necessarius Patz. qz deꝰ põt aliquez acceptare in puris naturalibꝫ ad btitudinẽ sine q̃cũq; hitu supnaturali. z etiã reꝓbare sine oi pctõ. sic patuit in ꝓmo li. Et sic posset deꝰ acceptare actũ diligẽdi deũ. z ꝓsimilr actũ credendi z spandi sine q̃cũq; hitu supnaturali. q̃re tẽ. ¶ Tercio dico q̃ respectu oĩm actuũ q̃s habem⁹ vl hr̃e possum⁹ possum⁹ habere hitũ naturalẽ inclinantẽ. pbat. qz nihil oportz negari vl ꝓcedi nisi vl ꝓpt rõnez vl experientiã vel autoritatẽ. sed in ꝓposito nullũ istoꝝ cogit negare dictos hitus naturales Itẽ oĩs actꝰ quẽ exꝑimur in nobis ẽ naturalis z a volũtate efficiẽte. q̃re z si ponat habitus supnaturalis ꝓcurrere tñ oportet ꝓcedere hitum naturalẽ acq̃situz generatũ ex actibꝫ tẽ. ¶ Quarto dico q̃ illi tres habit⁹ supnaturales sunt nobis necessarij de potẽtia dei ordiata ad ꝓseq̃ndũ btitudinẽ z ꝫ ꝓcise teneãt ꝓpt fidẽ z sctõꝝ autoritatem. Ad hoc facit rõ p oppositũ Rõ aũt secũda ꝓpus facta añ oppositũ ꝓcludit ꝓmã q̃ ponez ꝓma aũt rõ soluet inferi⁹ tẽ. ¶ Secũ dũ dubiũ est de ordie istaꝝ ẏtutũ. s. vtꝝ fides sit ꝓr spe z spes caritate eo ordie quo apls eas noiat. Et videt q̃ caritas sit prior spe. qz actꝰ caritatis est ꝓr actu spei. Nam actꝰ diligendi p̃cedit actũ desiderandi. nullus eĩm desiderat nisi desideratũ ꝓpus diligat. igit̃ z hitus tẽ. ¶ Oppositũ. qz aliquis hz spem vl hr̃e põt sine caritate nõ ecõuerso. igit̃ tẽ. Ad ꝫ dico q̃ iste ẏtutes simul infũdunt. tñ spes ẽ ꝓr ordie caritate. Et q̃ñ ꝓr q̃ actꝰ caritatis est ꝓr. dico q̃ duplex est amor z ita duplex actꝰ Est eĩm amor amicicie z amor ꝓcupie. Actꝰ amoris amicicie ẽ actꝰ caritatis. z actꝰ amoris ꝓcupie est actus spei. Sz actꝰ amoris amicicie ꝓsupponit actũ amoris ꝓcupie. q̃re tẽ. ¶ Terciũ dubiũ ẽ vtꝝ corruptis hitibꝫ supnaturalibꝫ possint hitꝰ naturales remanere Videt q̃ non. qz ꝺstructa caritate nullꝰ põt diligere deũ supoĩa. eodez mõ videt de alijs. Rñdeo q̃ hitꝰ naturales põt manere hitibꝫ supnaturalibus ꝺstructis. tñ de alijs z alijs diuersimode ẽ dicẽdũ. qz hitꝰ naturalꝭ corrñdens caritati põt manere ꝺstructa caritate infusa de potẽtia absoluta. non de potẽtia ordinata. qz deꝰ ordiauit q̃ q̃ñ aliq̃s diligit deũ supoĩa q̃ tũc mereat hr̃e caritatẽ infusaz z deus eã statiz infũdit. sz fides z spes acq̃sita põt bñ manere sine infusis. qz ita intẽse põt vnus pagan⁹ credere sic xpian⁹ ꝫm fidẽ acq̃sitam nõ tñ põt deũ supoĩa diligere nisi hita caritate z fide infusis. qz isti simlr infundunt tẽ.

¶ Quartũ dubiũ est ꝺ ꝓssibilitate istoꝝ habituũ cũ alijs z tẽ spãl difficultas ꝺ fide vl spe vtꝝ vel quõ stẽt cũ scia vel clara visiõe. Circa q̃ ꝺ sciẽdũ est q̃ ꝓssibilitas istoꝝ põt intelligi triplr Uno mõ q̃tum ad hitũ vnꝰ z actũ alterius. Scõo mõ q̃tũ ad actꝰ vtriusq;. Tercio mõ q̃tũ ad hitꝰ vsuz. dico q̃ ꝓmo. p ꝓmo mõ q̃ gẽeralr nullꝰ actꝰ repugt hitui. z iõ hitꝰ fidei põt stare cũ actu scie vl clare visiõis. pz. qz ñ ẽ maior nec apparet tãta repugnantia int̃ ista q̃nta videt eẽ int̃ actũ errãdi z hitum scie circa eandez

conclusionem. sed ista possunt simul stare. qđ patet. quia ponamus q̄ q̄s habuerit demonstrationē alicuius ꝯclusionis ⁊ modo nō recordet de hoc iste pōt elicere circa illā ꝯclusionē actū dubitādi vel errādi. ⁊ tamē adhuc hz habitū scīe qz est magis inclinatus ad actū sciēdi q̄z erat añ habitū. ⁊ eodē mō pōt argui de actu intēperātie ⁊ habitu tpantie. ⁊c. Sc̄o dico q̄ ꝑdicti hītus saltem sub tercio gradu nō repugnāt inter se supposito etiaz q̄ actus repugnēt ꝑ Patet. qz nō plꝰ repugnat hītus fidei hītibꝫ scīe. vel clare visionis q̄z actibꝫ eaz. eꝛ q̄ actus sunt generatiui hītus. sed habitꝰ fidei non repugnat illis actibꝫ vt ꝓbatū est. Tercio dico q̄ dubiū est ⁊ est ꝓbleuma neutrū vtrū illi actus repugnēt aut vtz simul stare possint. seu de facto simul stēt. quia eq̄ ꝓbabiliť pt sustineri vna ps sicut alia. ¶ Quarto dico q̄ tñ dicta sc̄oz magis videnť sonare q̄ nec habitus nec actꝰ stent simul. Uñ ꝯceduntq̄ caritas tm̄ manet in pria ⁊ fides ⁊ spes nō manent cū clara visiōe. Et hoc idē cōcedo ꝓpter autoritates sanctoꝝ ⁊ nō ꝓpter aliā rōnem ⁊ etiam de xp̄o vt in ꝓncipio hui⁹ articuli dixi. ¶ Circa secundū punctū est ꝑmū dubiū de spe quō distinguatur ab alijs ꝙtutibꝫ sic ipse distinguiť inter se. Nā ad ꝯsequendū finē sufficit notitia ⁊ amoz sed ad ꝯgnitionē satis inclinat fides ⁊ ad amorē caritas. ¶ Et si dicať q̄ spes requiriť ad actū desiderij. qz oportet illud qō crediť ⁊ amať etiā desidereť. Cōtra nō videť aliq̄d reqri ad ꝯsequendū finē nisi q̄ oñdať obiectū diligibile tanq̄z possibile a nobis haberi. ⁊ sic de alijs circūstantijs ꝛq̄ tūc illō ameťa nobis. Sz ad hec sufficiūt fides ⁊ spes igitur ⁊c. Dico ad ꝑ q̄ spes ⁊ fides sunt virtutes inter se ⁊ ab alijs distincte qz qñ aliqua sunt intť se sepabilia illa inter se distinguuntur. sz spes ⁊ alie ꝙtutes theologice sūt huiusmodi. qz aliq̄s pōt credere ⁊ nō sperare. sicut patet in desperātibꝫ. similr q̄s pōt amare ⁊ nō sperare sicut in pria. similr aliq̄s pt sperare se habiturū btitudinē ⁊ tñ nō diligere caritatiue sicut pz in mltis pctōribꝫ. igiť ⁊c. ¶ Secundū dubiū est q̄d sit obiectum spei. ⁊ qz deꝰ videť eē obiectū cuiuslibz ꝙtutis theologice. tūc est dubiū quō obiectuz idē pōt eē istaz triū virtutuz. Et si sic itez ē dubiū quō sint distincti hiťꝰ maxīe cū vnꝰ hiťꝰ sufficiat respectu intellectꝰ. aliꝰ respcū volūtatis. Rñdeo q̄ obiecta istaz ꝙtutum imediata sunt diuersa ꝯplexa. Nā obiectū fidei est ꝑ ꝯplexū. oē reuelatū a deo ē verū eo mō q̄ reuelaťa deo. obiectū aūt spei est q̄ btitudo est nob ꝯferēda a deo ꝓpter merita. obiectū aūt caritatis ē hoc ꝯplexū. deus ē diligēdꝰ ⁊ oē qō deꝰ vult diligi a nobis caritatiue ⁊c. Sed tūc est instātia de obiecto spei. ⁊ licz ꝙtutū theologicaz deus sit ꝓncipale obiectū tñ nō creatura vt videť. btitudo aūt est creatura. q̄re ⁊c. Rñdeo q̄ lz deꝰ sit obiectū mediatū cuiuslibz ꝙtutis theologice tñ hoc ꝯplexū est imediatuz obiectum spei. s. visio et fruitio diuina siue btitudo est hoī ꝯferēda ꝓpter merita. Qō credo sic esse intelligendū q̄ btitudo hoī cōfereť si fm legem dei meritorie opeť. qō patebit inferꝰ.

¶ Tercū dubiū est in q̄ potentia ponēda sit spes et q̄s sit eiꝰ actꝰ. Nā in intellectu nō apparet eē aliꝰ actus q̄z actus credēdi q̄ est actꝰ fidei. in volūtate aūt nō nisi actus amādi q̄ est actus caritatis ⁊ actꝰ volēdi q̄ nō est actus spei vt patz. ⁊ actꝰ desiderandi q̄ etiam nō est actꝰ spei. qz pōt esse ī dsperātibꝫ ⁊c. Ad hoc dico q̄ actus spei ē volitio ⁊ desideriuz efficaz q̄ q̄s statim oñso ꝑ fidē q̄ btitudo est sibi ꝓferēda ꝓpter merita statī elicit efficaciter actū desiderij meritoriū q̄ nō pōt eē ī desperātibꝫ. Uñ desideriū est duplex. vnum est respectu possibiliū qñ aliq̄s efficaciter desiderat aliq̄d tanq̄z possibile haberi ab eo. ⁊ illō nō est in desperantibus aliud respectu impossibiliū. sez qñ aliq̄s desiderat aliq̄d ⁊ credit illud sibi eē impossibile. ⁊ illud pōt esse in desperantibꝫ. sz quōcunqz sit talis actus est in volūtate ⁊c.

¶ Quartū dubiū est cum fides ⁊ caritas inclinēt ad actum spei quomodo possunt esse virtutes distincte siue habitus distincti a spe Respondeo q̄ sicut respectu actus sciēdi potest esse duplex habitus quorum vnus inclinat ad actum sciendi mediate. scilicet habitus ꝓncipiorum. Alius immediate. scilicet habitus conclusionis. ⁊ in talibus ꝓmus habitus potest haberi sine secundo. Unde habitus ꝓncipiorum non inclinat ad actum sciendi ꝯclusiones nisi quatenus est causa sui actus. qui actus cū potentia intellectiua est causa sciendi conclusionem immediata ⁊ partialis Et ideo inclinat mediate quatenus est cā cause. et quia actus ille ꝓncipiorum cum

intellectu sufficienter inclinat ad actũ sciẽdi ꝯclusionẽ. ideo non potest haberi ille actus sine scientia sed ille actus sciendi post causatus ex actu ꝯgnoscendi ꝑncipiorũ et intellectu immediate causat habitũ scientie. qui postea cum intellectu sine actu vel habitu ꝑncipioꝝ potest inclinare ad actuꝫ sciendi immediate qui actus sunt generatiui ꝛ augmentatiui habitus scie inclinantꝫ ad sciendũ ꝯclusionẽ immediate. qꝛ habitus ille ĩmediate sicut cã ꝑtialis causat actum sciendi illam ꝯclusionẽ. Et sicut ꝑm⁹ actus sciendi põt esse vel causari sine habitu scie. ꝛ hoc ꝯtute actus cognoscẽdi ꝑncipioꝝ. ita post habitũ scie generatũ põt ꝺcũ ꝙ actus sciendi ꝯclusionem eandem esse ꝛ causari sine habitu ꝑncipiorũ ꝛ actu. Sic̃ ergo est in dictis habitib⁹ theologicꝭ ita ꝙ habitib⁹ fidei ꝛ caritatis inclinant ad actũ ꝑmum spei mediate. qꝛ mediantibus actibus suis credendi ꝛ diligendi. quia qñ credo aliquid mihi possibile et diligo illõ tũc illud efficaciter desidero ita ꝙstatim ex illo in opationem meritoriã ꝓcedo ꝛ tũc põt primus actus spei haberi sine habitu spei acquisito. sed ꝑus ex illis actibus generat habitus immediate inclinans ad actum spei qꝛ oĩs habitus est causa immediata sui actus. Et sic põt poni ꝙ sicut dupleꝛ est fides ꝛ caritas scz acquisita ꝛ infusa ita ꝛ spes. et ꝑter istos habitus acquisitos sunt alij habitus alterius rõnis ab istis. ſ. infusi. si enĩ essent eiusdez rõnis frustra ponerent quia tunc habitus acquisiti eis corrñdẽtes sufficerent. ✠ Istis ergo dictis licet patet at quis ꝛ qualis sit actus spei. tamẽ adhuc difficile est videre quõ act⁹ spei distinguãtur ab alĩs duobus scz ab actibus credendi ꝛ diligẽdi cum ambos includat. Ad qđ dico ꝙ illos includit. id est ꝓsupponit mõ supra dicto. tamen est vnus tercius act⁹ distinctus ab eis. hoc tamẽ non est euidens. imo oppositum posset ꝓbabiliter dici. quare ꝛc. Circa terciũ punctũ est ꝑmũ dubium de fide. Utrũ sit tm̃ vna fides acquisita sicut vna spes ꝛ vna caritas. Ad hoc dico ꝑmo ꝙ ꝗlibet articulus habet fidẽ acquisitam. patet. quia aliquis põt habere fidem acq̃sitam circa vnũ articulũ ꝛ nõ circa aliũ. imo errare circa aliũ sicut patet de heretico ꝛc. Scõo dico ꝙ fides acquisita vnius articuli differt a fide acq̃sita alterius non solũ nũero sed specie. patet qꝛ qñ aliquid cui repugnat vnũ contrarioꝝ stat cum reliquo illud qõ sibi repugnat et ipm necessario differũt spẽ Uerbi gra. dulcedo in lacte ꝯpatit albedinẽ ꝛ nigredo non stat cum ea. sic igit dulcedo ꝛ nigredo differũt specie. patet etiam ꝑ rõnem qꝛ qñ aliq̃ sunt eiusdẽ speciei ꝗcquid formaliter repugnat vni ꝛ alteri ꝛ ꝗcq̃d stat cũ vno stat cũ altero. patet de duab⁹ albedinib⁹. sed fides acq̃sita circa vnum articulũ stat cũ erroꝛe circa aliũ sed nõ circa eundẽ. ꝯ circa vnum fides acq̃sita ꝛ circa alium sunt distincte spẽ Et istud est argumentũ generale ad ꝑbandum distinctionẽ specificã. ℣ Scõm dubium est vtrũ sit tm̃ vna fides infusa respectu oĩm articuloꝝ sicut vna caritas respectu oĩm diligẽdoꝝ ꝛc. Ad hoc põt variemoderi. Uno mõ ꝙ fides infusa hz aliquod ꝯpletũ ꝑ obiecto ĩmediato qõ põt esse premissa ad inferendũ quẽlibet articulũ fidei in speciali. ꝛ est illud. oẽ reuelatuꝫ a deo est verũ ꝛc. pone exẽplũ. Uñ sicut illõ ꝯpletũ est ꝓncipiũ inferẽdi quẽlibet articulũ i speciali. sic habit⁹ fidei infuse cui⁹ illud est obiectũ ĩmediatũ inclinat mediate ad actũ elicitũ circa quẽlibet articuluꝫ virtute illi⁹ ꝯpleti. Nõ sic tñ ꝙ ille hab⁹ sufficiat cũ ĩtellectu elicere actuꝫ credendi circa articulũ in spãli. imo nec ad actũ credẽdi illud ꝓncipium qõ est suũ ĩmediatũ obiectũ sic̃ patet in puero baptisato ꝙ hz fidẽ infusam et tñ nullũ actũ põt elicere sine fide acquisita

Et his patz quõ eadẽ fuit fides in antiq̃s pribꝫ modernis. qꝛ alio modo in spãli credebant ꝛ alia credibilia ꝗ nos. imo aliq̃d credebant qõ nũc est falsum Credebãt enĩ de futuro. nos de ꝑterito. pone exẽplũ. ꝛc. Uñ tũc nõ fuit ꝓprie loq̃ndo idẽ articul⁹ ꝫ ntitate ꝛpi ꝙ mõ. ꝛ tñ nõ obstãte ista diuersitate fuit in eis ꝛ in nob⁹ vna fides ĩ spẽ qꝛ idẽ ꝯpletũ fuit obiectũ ĩmediatũ fidei eoꝝ ꝛ nr̃e ꝛc. Scõo ex his ꝑtz quõ nõ repugt ꝙ aliq̃s habeat demõstrationez siue sciam. ꝛ tñ nõ ꝓdat fidẽ infusam. ꝗuis ꝓdat fidẽ acq̃sitã. sic̃ aliq̃s põt hr̃e fidẽ circa ꝓncipiũ ꝛ noticiã euidentẽ circa ꝯclusionẽ. ſ. ꝑ exꝑientiã. nõ tñ põt sim̃l hr̃e fidem acq̃sitã circa ꝯclusionẽ ꝛ noticiã euidentez Uñ aliq̃s ꝑt hr̃e fidẽ infusã circa istud cõpletũ. oẽ reuelatũ ꝛ ꝛc. ꝛ tamen habere scientiã respectu vnius articuli in speciali vt

satis patet ꝛc. Alio modo potest rñderi. ꝙ non est inconueniens ꝙ multoꝝ effectuuꝫ specie distinctoꝝ sit vna causa equiuoca. sicut patet de sole respectu hominis et asini. Et sic fides infusa tanq̄ꝫ causa eq̄uoca inclinat immediate ad actus credendi oīuꝫ articuloꝝ diuersos specie. ꝛ tamen non inclinat ad actum vnum circa omnes. quia nō inclinat nisi mediāte fide acquisita que est diuersa specie respectu diuersoꝝ articulorū. Naꝫ quot sunt articuli tot sunt fides acquisite et actus specie distincti ꝛc. Nec ē inconueniens ꝙ deꝰ causet in intellectu viatoris habitum fidei infusum inclinantez immediate ad credendū omnes articulos fidei supposita fide acquisita respectu vniꝰ cuiusq̄ꝫ. Sed vtrum inclinet ad credendū omnes vno actu ꝓbabilius videtur ꝙ nō. vt dictum est. tamē neutra pars est euidēs

ↄ ¶ Si ꝟo obijciatur q̄rendo quomodo potest saluari vnitas fidei respectu conclusionum oppositaruꝫ. s. Christus morieť ꝛ christus non morietur. quia cum habitꝰ naturaliter inclinet sic inclinat ad actū suum ꝙ non ad oppositū. Apostoli autem añ passionem credebant illud cōplexum. xp̄s morieť. ꝛ post. illud. xp̄us non morietur. et tamen per eandem fidem. Respondeo ꝙ fides acquisita respectu vtriusq̄ꝫ cōplexi est alia et alia sed infusa eadem. Nec est inconueniens ꝙ causa naturalis concurrēdo cū alia ꝛ alia causa partiali habeat effectꝰ contrarios. sicut calor cū humido radicali cōseruat ꝛ confortat. et sine humido vel cum humido non naturali corrumpit ꝛ consumit Sic etiam fides infusa cum fide acq̄sita inclinat aliquando ad istam. christꝰ morietur. ꝛ aliquando ad istam christus mortuus est ꝛ non morietur. sed cum alio habitu vel actu acquisito. Eodem modo potest dici de primo obiecto spei ꝙ aliqđ cōplexum est eius obiectuꝫ immediatū ꝛ mediante illo inclinat ad alia obiecta secūdaria spei. Et eodem modo etiam de caritate ꝙ obiectum eius primum est aliqđ complexum. s. deus. ꝛ omne quod deus vult a me diligi est a me diligendum. ꝛ mediante illo tanq̄ꝫ principio partiali inclinat caritas ad diligendum proximum mediate. vl̄ possumus dicere ꝙ immediate inclinat ad omnia diligibilia caritatiue Unde si diligam deum et omne quod vult a me diligi. ꝛ post constet mihi per scripturam ꝙ vult inimicum diligi a me. tunc caritas infusa inclinat ad diligendum inimicum mediāte actu suo ꝛ caritate acquisita et volūtate siue vt eā mediata siue vt immediata vtrūq̄ꝫ potest dici. sed si cōstaret ꝙ inimicus eēt damnatus sicut in p̄ria caritas inclinaret ad non diligendum. ꝛ sic eadem caritas in via ꝛ in patria inclinat hic ad diligendum ꝛ ibi ad oppositum ꝛc. Et hec de secūdo articulo pro nunc. ¶ De tercio articulo nihil hic specialiter tractať. quia ex dictis in primo articulo. et per tres rationes añ oppositum patet satis pars negatiua questionis.

¶ Et sic est finis tercij sententiarū.

Circa quartum sententiaz. In cui⁹ ꝓma ⁊ secūda distinctōibꝫ mgr̄ tractat in generali ō sacramentis ⁊ de differē tia sacramentoz̄ legis christi et legis Moysi. Quero ꝓmo istam questionē. Utruz ex lege christi recepta sit summa ꝑfectio sacramentoz̄. Arguit᷑ q̄ n̄. Quia si sic hoc maxime esset q̄ sacramēta legis xp̄i sunt cause effectiue gratie sic̄ videtur innuere mgr̄ ꝑ hoc ponens differentiā in lr̄a inter sacramēta legis christi ⁊ sacramenta legis moysi. Sed hoc nō valet. qō ꝓbo tripl'r. Primo. q⁹ ꝑm Augu. lxxxiij. q.q. liij. Soli deo ꝓuenit aīas illuminare scz per gratiaz. igit᷑ nihil aliud a deo pōt efficere gr̄am. quare ⁊c. Secundo gratia creat᷑ in aīa. quia licet ꝓducat᷑ in subiecto n̄ tn̄ ex subiecto. q⁹ creatura creare nō potest. Nam hoc soli deo ꝓuenit ꝑm Aug. iij. de tri. ca. xviij. et alīs multis locis. igit᷑ ⁊c. Tercio. q⁹ supposito q̄ sacramēta legis xp̄i efficerent gr̄am. tn̄ ꝓpter hoc nō cōcluderet᷑ ipsa esse ꝑfectissima seu ꝑfectioza sacramētis legis antiq̄. Nā mgr̄ in lr̄a diffinit generaliter sacramentū qō est inuisibilis gratie visibilis forma. ita vt eius similitudinē gerat ⁊ causa existat. q⁹ nō potest intelligi nisi de causa efficiente. vt patet inductiue. igit᷑ sacramēta legis antique ita bn̄ sunt cause effectiue gr̄e sicut sacramēta legis xp̄i noue. ⁊ p ꝓns sequit᷑ ꝓpositum ⁊c.

Oppositum arguit᷑ ex lege ꝑfectissima recepta sunt ꝑfectissima sacramenta. sed lex xp̄i noua est ꝑfectissima. igit᷑ ⁊c. In ista q̄stione sicut ⁊ in oībus sequentibꝫ erūt tres articuli. ex q̄bus patebit questio. Primꝰ erit iuxta materiā primi argumenti Utrū sacramēta legis noue habeant causalitatē effectiuā respectu gratie. Secundꝰ erit iuxta materiā secundi argumenti Utrum posse creare simpliciter repugnet creature

Tercius erit iuxta materiā tercij argumenti Utz sacramenta legis noue sint ꝑfectioza sacramentis legis antique ⁊c.

B Quantū ad ꝓmum articulū ponā tres ꝓclusiones responsales. Quarū ꝓma est q⁹ nullum sacramentuz debet ꝓpter hoc dici causa effectiua gratie q⁹ in ipso sit aliq̄ virtus spūalis que sit ei principium agēdi inq̄tum est instrumentū diuine misericordie ⁊ ꝑ quā ip̄m sit cā caracteris vel ōr natus aut cuiuscūq̄ alterius dispositiōis in anima ad gr̄am ꝓuie. Ista ꝓclusio est ꝺ sanctū Thomā. ꝑ cuius intellectu ei⁹ opinio pōt hic sub quatuor dictis breuiter recitari. Primo em̄ dicit q⁹ oēs ponere cogunt᷑ sacramenta noue legis esse aliq̄ modo causas gr̄e. tam ꝓpter autoritates sctōz̄ sicut est illa Augustini sup Jo. omel'. viij. vbi dicit. Que virtus ista aque vt corp⁹ tāgat ⁊ cor abluat. Et loquit᷑ de aqua baptismali innuēs q⁹ illa abluit cor siue aīaz. qō nō videt᷑ posse fieri nisi causando gratiam tam ꝓpter cōe dictū. q⁹ dicit᷑ cōiter q⁹ sacramenta noue legis efficiunt quod signant

Secundo dicit q⁹ hmōi sacramēta non pñt poni cā gr̄e sine q̄ nō. q⁹ cā sine q̄ nō est tm̄ causa ꝑ accn̄s. Nā tūc nō poneret᷑ in ei⁹ diffinitiōe cui⁹ oppositū fecit mgr̄. Tercio declarat ista opinio q̄liter sacramentū ponendū sit cā gr̄e. ⁊ dicit q⁹ causa efficiēs distinguit᷑ dupliciter. Uno mō ex ꝑte effectus scz in cāz dispositiuā q̄ inducit effectū ꝓmum ⁊ imꝑfectū. ⁊ in cām ꝑfectiuā q̄ inducit effectum ꝓncipalez ⁊ vltimatū. Alio mō pōt distingui cā efficiens ex parte efficientis scilicet in causam ꝓncipalem ⁊ cāz instrumentalem. Instrumentū aūt duplicem habet actionē. vnā ex ꝓpria natura. aliam ꝑ motū est a principali agente. et q̄n habet secundā simul semꝑ habet ⁊ ꝓmam. ⁊ illud ad qō attingit ꝑ secundā que ei ꝓuenit inq̄tum est instrumentū aliq̄n est tm̄inus ꝓncipalis agētis. ⁊ aliq̄n est tm̄ dispositio ad illum terminū. Tunc ad ꝓpositum dicit q⁹ aqua baptismalis ꝑ formam suam naturalem habet opationē ꝓpriaz. scz abluere vel madefacere corp⁹. Ulterius aūt in q̄tum est instrumentū diuine miscōie habet effectū vlteriorē non q̄dē ad gr̄az sic q⁹ ipsam attingat in virtute principalis agētis sed ad dispositionē preuiā que in q̄busdā sacramētis est caracter. in alīs autē est alīs ornat⁹ aīe ꝓportionat⁹ caracteri.

Quarto dicit q⁹ in sacramentis est aliq̄ virtus supnaturalis q̄ est ipsis principiuz agendi inq̄tum sunt instrumēta diuīe misericordie. ⁊ hec virt⁹ est ens spirituale in-

completū siue intentionale. multa alia dicit. sed hec sunt principalia ad propositum. Hanc aūt opinionē quo ad singula eius pūcta reprobat mltipliciter & diffuse Jo. scotus li. iiij. solutione ad quartā q̄stionē & ad ēntam vnica rōne, pbando. & similr p eum Dckam in ꝑma q̄stiōe q̄rti. ¶ Sz q̄ nolo hic insistere arguo ꝯ eā vnica rōne pbando ꝯclusionē predictā. quia illa positō ē irrōnabilis que ponit pluralitatē sine necessitate. Nam hoc est ꝯtra doctrinā ꝓhorū vt patet ꝑmo phisicoꝝ de opinione mellissi & anaxagore. & iij. de aīa. & vij. phisi. Quia em̄ natura nihil facit frustra semper vbi paucitas sufficit ad saluandū apparentias magis est ponenda. Et sicut sequēdo rōnem naturalē nihil est ponendū nisi q̄ ratio naturalis concludit. ita sequendo fidem nihil est ponendum nisi q̄ veritas fidei conuincit. ¶ Sz p̄dicta opinio nec ex rōne naturali nec ex veritate fidei cogitur ponere sacramenta legis noue esse cās effectiuas gratie modo supius ꝺclarato. vt inferius patebit. Nec est aliqua necessitas imo oīno fictio & supfluitas ponere vniuersaliter in sacramentis talem ꝓtutem supnaturalē sicut in aqua vel in verbis platis. aut ponere in aīa aliquā dispositionē puiam gratie q̄ sit caracter vel ornatus. q̄ sine tali pluralitate pñt oīa saluari vt inferius apparebit. igit predicta opinio est irrationabilis. & p ons ꝯclusio vera. ¶ Secunda ꝯclusio est q̄ nullū sacramentū debet ꝓpter hoc dici cā effectiua gr̄e q̄ deus in sacramento assistat p modū specialis p̄sentie. ¶ Jsta ꝯclusio est ꝯ Henricū de gan. q̄rto q̄. q. iij. vbi tenet q̄ deus assistit specialit sacramētis. & p hoc vult saluare q̄ sacramenta sunt cause gr̄e. Cōtra ꝑ p ꝯclusiōe arguit Scotus sic. deus nō est ꝑm essentiā pñtiā vel potentiā in aliq̄ sacramēto plus q̄ in alio corpe. vl si ponat aliter hoc nō ē nisi ad aliquē effectū causandū. Sed q̄ sic sit ibi nō pōt esse p aliquā causalitatē sacramēti. sacramentū em̄ in nullo est cā deum determinans ad causandū effectū sibi ꝓpriū. ergo tm̄ est ibi deus aliter q̄ in alio corpe ex determinatiōe scz ꝓprie volūtatis q̄ disposuit sic opari coexistēdo tali corpi. & p ons vel opinio illa falsum p̄supponit scz deum aliter assistere sacramentis q̄ dictum ē. vl ipsa habet ꝯcedere q̄ ꝓpter spālem assistentiā dei sacramēta nō sunt cause gr̄e nisi ad istum sensum impropriū q̄ deus in sacramentis ordinauit sic agere nō q̄ ipsa sacra sic agant. & de tali ordinatiōe & libera pmissione ipse certificauit ecclesiaz. vñ in ꝑ sensu tenet Scot q̄ sacramēta sunt cāe effectiue gr̄e & non aliter. q̄ō ipse diffuse declarat sed transeo cā breuitatis. etiā q̄ ista positio satis clara est & forte clarior q̄ sua declaratio. patet ꝑ secūda ꝯclusio. & c. ¶

¶ Ad videndū aūt melius quō sacra sunt cāe gr̄e & quō non. & ad saluandū dicta scōrū ꝺctoꝝ distinguendū est de cā efficiente. q̄ em̄ cā est illud ad cui esse sequit aliō dupl̄r pōt aliq̄d dici cā. Uno mō ꝓprie. q̄n ad p̄sentiā esse vnius ꝓtute eius & ex na̅ rei sequit esse alteri. et sic ignis est cā caloris. Alio mō improprie. q̄n ad p̄ntiam eē vni sequit esse alteri. nō tn̄ virtute eius nec ex natura rei. sed ex sola voluntate alterius. & sic actus meritorius dicitur causa respectu p̄mij. Sic etiā cā sine q̄ nō dicit cā. ¶ Ex q̄ sequit primo q̄ cā sine q̄ non. nō ꝺz absolute & simpl̄r dici cā. q̄ ꝓprie nō est cā. ¶ Secundo sequit q̄ in naturalibꝫ nō repit aliq̄ cā sine q̄ non respectu alicui effect. sed in voluntarijs bñ repit talis cā. q̄ in naturalibꝫ sp ex natura rei seq̄tur effectus. sed nō in volūtarijs. ¶ Jsta distinctione p̄missa pono terciā ꝯclusionē q̄ sacramēta legis noue ꝑmo mō nō sunt cāe effectiue gr̄e sed bñ secūdo mō & improprie. Jsta ꝯclusio simul quo ad vtrāq̄ ptem ꝑbat sic. Ad p̄sentiaz sacramētoꝝ ex ꝓtute ipsoꝝ nō sequit gr̄a sz solum ex ꝓtute alterius scz dei sic agentis. nec talis sequela ē ex natura rei sed solū ex voluntate libera dei. igit ꝯclusio vera. p̄na tenet ex termis. Et añs patet. q̄ solū ex eo sequit gr̄a ad p̄sentiam sacramētoꝝ. q̄ deus sic instituit q̄ non ꝓferatur gr̄a nisi positis sacramētis & ipsis positis cōferat. Et si oppositū instituisset effectus oppositus sequeret. ¶ Ex hac distinctōe sequunt duo corrolaria ꝯ sanctū Thomā ¶ Primū est q̄ quodlibet noue legis sacramentū solus est cā gr̄e sine q̄ nō. & ita p̄nt intelligi oīa dicta vel autoritates sctoꝝ aut doctoꝝ q̄ vident sonare q̄ sacramenta legis noue sunt cause gratie. Unde quādo mgr̄ & sancti dicunt q̄ sacramenta noue legis efficiūt q̄ō figurant. non est intelligendum q̄ proprie efficiant gratiam sed q̄ deus efficit eaz ap

eoꝝ p̄sentiã. ꝛ hoc sufficit magistꝛ̃ ꝛ alijs ad ponendũ differentiã inter noua ꝛ antiq̃ sacramẽta. ¶ Scõo sequitur ꝙ nullũ sacramentũ legis noue siue p̄ virtutẽ p̄ꝛiaꝝ siue p̄ virtutem ei collatam est p̄ꝛie causa efficiens alicuius dispositõis in aĩa ad gꝛatiã pꝛeuie. Patet. qꝛ talis rõ põt fieri de tali dispositiõe sicut facta est de gr̃a. hoc etiã diffuse pbat Ockã in solutione ꝓme q̃stionis q̃rti libꝛi. ¶ Cõtra istud coꝛrelariũ ꝛ secundã ꝑtem q̃stionis arguo sic. et pbo ꝙ sacramẽtũ sit p̄ꝛie causa gratie ꝛ etiã dispositionis ad eam p̄uie. qꝛ videt ꝙ oĩe illud q̃ posito ponit aliud sit p̄ꝛie causa illius Nam de ratione cause p̄ꝛie dicte non est ꝙ ad ipsam necessario sequatur effectus aut ꝙ non possit poni sine ipsa. qꝛ ignis est p̄ꝛie causa caloꝛis ꝛ tamen non necessario sed mere ꝓtingẽter ad ignẽ sequit calꝛ. sic patuit de igne trium pueꝛoꝝ in fornace. similiter caloꝛ etiam igne p̄sente põt pꝛoduci igne nihil causante sicut patꝛ si deꝰ se solo pduceret caloꝛẽ suspendendo actionem ignis p̄sentis. Jgit ad hoc ꝙ aliquid sit p̄ꝛie cã alterius sufficit ꝙ ipso posito ponatur illud ꝛ ipso non posito nõ ponat. sꝛ sic ẽ de sacramẽtis respectu gr̃e ꝛc̃. igit ꝛc̃. Et ꝓfirmat. qꝛ sicut ad p̄sentiam sacramentorũ sequit gr̃a solũ ex voluntate alterius. s. dei sic volentis. ita ad pꝛesentiam ignis sequit caloꝛ solum ex volũtate dei. qꝛ ipo sic volente sequit caloꝛ. ꝛ ipso sic non volente non sequit. Jgit ita p̄ꝛie sacramenta sunt cause gratie sicut ignis est cã caloꝛis. cuiꝰ oppositũ dictum est. ¶ Pꝛo solutione huiꝰ dubij pono aliquas p̄põnes. ¶ Pꝛima est ꝙ q̃cunq̃ deus facit aliquẽ effectũ mediante causa secunda. ipse non solũ facit illũ effectũ sed etiã facit cãm secundã esse cãm illius effectꝰ. Pꝛobat. qꝛ deus facit oẽ positiuũ. cãm aũt secundã causare effectũ suuꝫ est q̃d positiuũ. igitur ꝛc̃. ¶ Secũda p̄positio sequens ex p̄dicta est ꝙ deus nihil facit fieri p̄ aliud q̃n illud idꝫ facit p̄ seipm. imo p̄ius natura ꝛ p̄ncipalius facit illud. ¶ Tercia Plus facit deꝰ faciendo aliquẽ effectum mediante cã secunda q̃ꝫ si faceret eundem effectũ se solo. quia in p̄ma factione sunt plures termini diuine actiõis q̃ꝫ in secunda factione. vt patet ex p̄ma p̄põne ¶ Quarta p̄positio est ꝙ nulla causa secunda sic est p̄ꝛie cã alicuius effectus nec aliquis effectus sic ex natura rei sequit ex aliqua cã secunda ꝙ causa necessario inferat effectũ vl ꝙ effectus necessario p̄supponat illam cãm imo effectus pure ꝓtingẽter seq̃tur ex secunda. et secũda cã pure ꝓtingẽter antecedit effectũ suum. ¶ Quinta p̄põ ꝙ ñ obstantibꝫ p̄dictis aliqua cã efficiens scõa sic est p̄ꝛie causa ꝙ ipsa agit effectum ꝑ virtutẽ p̄ꝛia. dico aũt virtute p̄ꝛia non q̃dem p̄ꝛia p̄ exclusionem ꝑ virtutis extranee vel alienе. sed ꝑ virtute p̄ꝛia. i. virtute que est in ipsa vel q̃ est ipsamet ꝛ nõ sibi aliena. Sic enim ignis agit caloꝛẽ virtute p̄ꝛia scꝫ aliq̃ ꝑ virtutẽ q̃ non est sibi aliena. Nec tñ excludo q̃n agat virtute dei que est sibi virtus aliena ꝛ a sua p̄ꝛia ꝑ virtute distincta. ¶ Sexta p̄positio est. Aliqua est cã efficiens secũda ad cuius positionẽ sequit effectus non solum ex voluntate dei sed ex natura rei. ꝛ sola talis causa secunda est cã p̄ꝛie dicta. ¶ Jsta patet ex p̄cedente. quia effectus q̃ seq̃tur ad positionem cãe ꝛ hoc ex virtute p̄ꝛia ipsius cause non solum sequit ex volũtate dei sed ex natura rei. ¶ Ex his patꝫ ad formam articuli. vñ q̃n dicit ꝺ rõne cause p̄ꝛie dicte non est ꝙ ad ipsaꝫ necessario sequat ꝛc̃. Jdeo sufficit ꝙ ipsa posita ꝛc̃. concedo añs. qꝛ facit p̄ quarta p̄põne posita. sꝫ nego p̄nam. qꝛ nec p̄muꝫ requiritur nec secundum sufficit ad hoc ꝙ causa secũda sit cã p̄ꝛie dicte. sed requirit ꝛ sufficit ꝙ posita ipsa ponat effectus. scꝫ ex virtute ipsius cause ꝛ non solum ex voluntate dei. sic aũt non est de sacramentis ꝛc̃. ¶ Ad cõfirmationẽ aũt quãdo ꝺꝛ ꝙ ad pꝛesentiã ignis sequit caloꝛ solũ ex voluntate dei. nego istꝺ. quia q̃n ignis pꝛoducit caloꝛẽ talis caloꝛ sequit ex volũtate ꝺi p̄ncipaliter. sed tamẽ vna cũ hoc ꝑ virtute ignis Et q̃n ꝓbatur oppositum qꝛ deo sic volẽte sequit caloꝛ ꝛc̃. Dico ꝙ hoc est verũ sed nõ est ideo verũ ꝙ ille caloꝛ seq̃tur solum ex voluntate ꝺi. sed quia cessante voluntate dei cessant singꝛa ex q̃bus ille caloꝛ sequitur seu ponit in esse ideo ꝛc̃. ¶ Unde p̄cedo istam septimã p̄positionem ꝙ licet ad p̄sentiã cause secunde p̄ꝛie dicte sequat effectus non soluꝫ ex voluntate dei sed ex virtute ipsius cause et ex natura rei. tamen ꝙad p̄sentiam alicuius cause secunde sequat aliquis effectus ꝑ virtutem ipsius cause seu ex natura rei. soluꝫ est ex volũtate dei. Nã hoc solum est qꝛ deꝰ vult

talem causam assumere ad coopandum si bi talem effectum quem si vellet possz sine ea pducere. ¶ Ex qua sequit octaua ppō q licet oīs causa secūda pprie dicta causet effectū ex natura rei. tñ q ipsa sit cā pprie dicta non est ex natura rei qz solum ex voluntate dei. Et hec de pmo articlo q. sufficiāt.

B ¶ Quantū ad secundum articulū videndum est. vtrū posse creare simplr repugnet creature. qz etiam hanc materiam tangit mgr ca. vlti. v. disti. q̄rti li. vbi videt tenere q potentia creādi saltem ministerialiter seu instrumētaliter est cōicabilis creature scz sacramētis seu ministris sacramētoꝝ. cuius oppositū videt pbare secūda rō q. Unde p intellectu huius materie premitto vnam distinctionē. scz q creare seu creatio in philosophia ꝛ in theologia solet capi q̄drupl'r. ꝛ tot modis sumitur annihilare. qz quot modis dicitur vnū oppositorū tot modis dicit ꝛ reliquum. ¶ Primo modo creare cōmunissime et largissime sumit p vt idē est q facere aliq̄d esse post nō esse. et correspondēter annihilare est facere aliq̄d non esse post esse. Et sic accipit ꝯmentator creare. iij. de aīa vbi dicit q intellectus creat intellectionē. Et hoc mō generatio non differt a creatione vl' corruptio ab annihilatione. ꝑm hunc modū clarum est q creatura pōt creare ꝛ etiam annihilare. ideo de ista acceptione nihil dicam. qz etiam nec ē ppria. ¶ Secūdo sumit creare minus cōmuniter ꝛ minus large put idem est q facere aliq̄d esse post nō esse ab illo agēte qd pōt hoc sine causali influxu materie vl' subiecti. et corrñdēter pōt sumi annihilari seu annihilatio. ꝛ sic accipit creare. qñ dicit q omnis res est creator vel creatura. qz licet deus producat multa ex subiecto sicut oēs formas materiales. tñ dicit oīa creare. q̄a oīa pōt pducere sine causali influxu materie vel subiecti Et ꝑm hunc modū possibile est idē creari ꝛ generari. ꝛ idem annihilari ꝛ corrūpi Multa em̄ h mō creant q̄ etiā generant ꝛ pducunt ex matia vel subiecto Unde hic ꝛ in seq̄ntibꝫ cum loquor de materia non intelligo solū materiā pmaz que est subiectū formaꝝ substātialiū. sed p materiam intelligo quodlibet subiectū de cuius potētia pōt educi aliq̄ forma. ꝛ sic intellectus est materia sue intellectōis sic etiaz eadem res est materia ꝛ forma. Nec ista acceptio est impropria. qz sic capit phus materiā. ij. phisi. ꝛ. v. metha. qñ distinguit q̄tuor genera cāꝝ. s. materiā formā efficiētē ꝛ finem. qz aliter nō oīs cā reduceret ad aliq̄m istaꝝ. ¶ Tercio mō sumit creare magꝭ stricte ꝛ magis pprie put idem est q facere aliq̄d esse post nō esse sine cōcursu causali seu influxu materie vl' subiecti sine subiecto p̄supposito ex quo illud fiat. ꝛ corrñdēter p̄t sumi annihilare. Et sic accipit creare qñ dr q anima creat vel gr̄a in anima. qz licet gr̄a vel anima pducat in subiecto nō tñ ex subiecto. Nam in suo fieri vel suo esse non dependet causaliter a subiecto Et isto mō capiendo creare nō est possibile idem simlr creari ꝛ generari aut annihilari ꝛ corrūpi. qz creatio et annihilatio ñ p̄suppoūnt subiectū ex q̄. generatio ꝟo ꝛ corruptio illd p̄supponunt. Et ꝑm hanc acceptionē nō est bona diuisio entis q oē ens est creator vel creatura. qz sic nullū ens generatū est creatura Nam oē generatū fit ex subiecto. Et intelligo oīa ista de pductione ad extra. qz d pductione ad intra non essent vera. Nā filius dei nō pducit ex subiecto ꝛ tñ nō creatur sed generat. Claꝝ est igitur q nō stat aliq̄d creare vel aliq̄d creari isto tercio mō ꝛ non secūdo mō prius dicto. sed bñ econtra. tñ q̄cquid pōt creare isto mō pōt creare secūdo mō ꝛ ecōtra. Ideo d secūdo mō nihil dicā. qz dicto tercio patet de illo.

¶ Quarto mō sumit creare satis stricte et satis pprie. licz non capiat sic cōmuniter put idem est q facere aliq̄d esse post nō eē ab agente se solo causante ꝛ sine ꝯcursu alterius cause efficiētis. siue pducat ex subiecto siue non. ꝛ corrñdēter pōt sumi annihilare Et sic capit creare Gen̄. j. c. vbi dr. creauit deus oēm animā viuentē ꝛc. Nō em̄ oportet intelligere q deus tunc creat omnē animam ex nihilo. sed iō oēm talem aīam creasse dicitur qz se solo pduxit licet pduxerit ex subiecto. Et ꝑm istū modū patz q bene stat idē simul creari ꝛ generari. qz ille anīe de q̄bꝫ dictū est fuerūt create qz a solo deo facte. ꝛ tñ fuerūt generate. qz ex subiecto pducte. Sic ergo patz quō creare dr q̄tuor modis. De q̄bꝫ quatuor duo vltimi magꝭ sunt ad ppositum. ideo de illis solum ponā tres ꝯclusiones. H ¶ Prima cōclusio est q capiendo creare ꝛ annihilare quarto mō p nullā potentiā siue ordinatā siue ab-

solutam creatura potest creare vel annihilare. ¶ Secunda est q capiendo creare z annihilare tercio mõ z loquendo de potẽtia naturaliter ordinata nulla creatura pt creare vel annihilare. ¶ Tercia est q capiendo creare z annihilare illo tercio mõ. et loquendo de potentia simplr absoluta qlibet creatura potest creare z annihilare. Et istam terciã non assero. qr cõiter negat ab omnib⁹. sed eam solum pono pbabiliter et disputatiue. ¶ Prima ꝯclusio probat sic. p nullam potentiã creatura se sola aut sine alio agente ꝯcurrente põt facere aliqd esse post non esse. vel aliqd nõ esse post esse. igitur conclusio vera. consequẽtia est clara. z añs patz. quia creatura nihil oĩno põt nisi deo ꝯcurrẽte. Nam sicut necessario de⁹ est oĩpotens ita necessario si aliqd fit ipse est oĩfaciens. z etiam si aliquid de esse transit in non esse ipse respectu illius subtrahit suam influentiã conseruatiuã. ac p hoc ipe ẽ illius cã destructiua. Et hoc tenenduz est ex fide licet nõ possit pbari euidenter. et sic patet de quarto mõ creandi de quo breuiter transeo. qr de illo modicũ loquunt doctores. ¶ Secunda conclusio pbat. circa cuius pbationem dico duo. Primo dico q ipsa non põt probari euidenti rõne. Tũ pmo quia oĩs probatio eius potest apparẽter solui etiam sequendo purã phiam naturalem. Tum secundo quia puri philosophi posuerunt oppositũ sicut Auicenna q cõcedit creaturam creare posse. imo de facto creare. sicut patet. ix. metha. vbi ipse ponit intelligentiã secundã esse cãz productiuam tercie z terciaz quarte z sic deinceps. illa aũt intelligentia secũdo vel tercio pducta creata est. z productio vtriusqz creatio est eo mõ quo ipse loquitur de creatione z creatura sexto Metha. put scz creatio ẽ pductio de nihilo z est post nihil nõ ordine durationis sed ordie nature. put ipse exponit ibidem vel de nihilo id est nõ de aliq ipsius producti supposito. Hoc g mõ ipse ponit intelligentiaz secundã productã a deo. z terciã a secunda nullo psupposito. z cape esse post nõ esse ordine nature sed nõ durationis. qr nõ ponit nouitatem. z iste modus ponendi est bene subtilis z valde probabiliter sustinibilis. nec oppositum posset euidẽter probari. Ex quo patet error Aristotilis z sui ꝯmentatoris q reputauerũt pnci pium euidẽs q ex nihilo nihil fit. siue q oẽ qđ fit fit ex aliquo. quia nec est euidens nec euidenter probabile. Et sic patet q pdicta secunda cõclusio nõ põt euidenter probari sicut dixi. ¶ Dico tñ secundo q ipa potest apparẽter probari Unde eam nisus est probare multiplr sanctus Thomas. sz oẽs rõnes eius reprobat Scotus. eoq illi supponunt multa falsa sicut ipe ostendit in pma q. quarti. ideo ipse facit alias rõnes qs etiam refellit Ockã. q. ĝrta secũdi. ostẽdens ibi eas nõ pcedere ex veris. Nolo tñ hic insistere sed probo seu psuadeo cõclusionem ostendendo pmo q de potẽtia naturaliter ordinata nulla creatura potest creare id est aliquid facere esse sine subiecto cõcurrente. Secundo q nec põt annihilare Primũ probat sic. qr si creatura posset creare. vel naturaliter vl libere. Primo nõ pt dici q naturaliter. quia agẽs qđ equaliter se habet ad plura producibilia einsdez rõnis ĝtum est de se vel oĩa producit vl nullũ. qr nõ est rõ quare illud z nõ istud. sed agẽs naturaliter equalit se hz ad oĩa producibilia einsdẽ rõnis ĝtum est de se imo est ad infinita z agit ꝑm vltimũ potentie. igit si possit producere vnũ non reqrendo subiectũ receptiuum ex quo producat pari rõne producz oĩa producibilia einsdẽ rõnis cum illo. z p ꝯsequẽs poterit producere infinita. hoc autem est falsum. igitur zc.

¶ Secundo nõ põt dici q creatura possit creare libere seu p libez arbitriuz. quia sic nõ põt creare nisi mediante suo velle. z tũc si ponat q põt creare per suum velle. vel ꝑerit sic q eoipso q vellet ipsum producibile esse ipm esset. vel sic q volitio posita essz cã ipsius producendi seu creandi. Si secundo mõ cum volitio posita z causata naturaliter causet illud cuius est cã. patet q redit idem argumentũ qđ factũ est de actuo naturali. Si pmo modo cum volũtas creata possit velle infinita eqliter sicut finita z eq leuiter. igit poterit creare etiam infinita. z si non p vnam volitionẽ tamẽ p infinitas volitõnes successiue. hoc aũt videtur falsum sicut pus. qr non videt esse finite potẽtie posse producere infinita. Hanc rationẽ prolixe tractat Adam p. q. quarti. ipsam fortificando z declarando. et videt mihi q ipsa bene concludit q creatura ꝑm potentiam naturaliter ordinatã seu ꝑtute

sua naturali non potest aliquid creare seu aliq̄d facere ⁊ non ex subiecto. ⁊ hoc tenuerunt philosophi ꝓpter expientiam. q̄ viderunt in multis tam artificialib⁹ q̄ naturalibus qd̄ om̄e quod fit. fit ex aliquo. sic̄ vestis ex pāno. pānus ex lana. ignis ex lignis ⁊ sic de aliis. Et non viderūt instantiaꝫ in aliquo. ideo tenuerunt ꝙ quicq̄d facit aliquid de nouo facit illud ex aliquo. nec pōt illud facere ex nihilo. ⁊ hoc est bñ verū ꝑm potentiam naturaliter ordinatam. tñ videtur mihi ꝙ cum oībus predictis stat ꝙ de potētia simpl'r absoluta creatura possit creare. q̄ deus absolute posset creature sup̄naturaliter cōicare potentiā creandi. sicut patebit in tercia conclusione. q̄uis adam teneat oppositum ⁊ cōmuniter oēs. ¶ Secundum ꝓbat̄ scꝫ ꝙ nec etiam creatura p̄t naturaliter seu de potentia naturali annihilare. quia agens naturaliter semp̄ intendit p̄ prius ꝓductionē alicuius q̄ destructionē alterius. ideo qd̄ pōt annihilare potest creare ⁊c̄. Unde videmus p̄ expientiā ꝙ in opationib⁹ naturalib⁹ semp̄ ad destructionē vnius sequit̄ productio alterius. iō dicit Aresto. ꝑmo de generatione ꝙ semp̄ corruptio vnius est generatio alterius. igitur ⁊c̄. K ¶ Sed contra p̄dictā ꝯclusionē sunt tria dubia. ¶ Primum est Utꝝ de⁹ possit creare mediāte creatura ip̄a creatura pure naturaliter agente. Et videtur ꝙ sic. q̄ deus creat aīam humanā mediante homine ipso homine pure naturalit̄ agēte. aliter in ꝓductione hominis hō non eēt cā efficiens naturalis. igit̄ videt̄ ꝙ creatura naturaliter possit creare saltem p̄tialiter ⁊ instrumentaliter. ¶ Secundū dubium est. q̄a videt̄ ꝙ creatura possit annihilare. q̄ peccatū mortale destruit gr̄am ⁊ infidelitas fidem. sed destructio gratie vel fidei ē annihilatio sicut eaꝝ productio est creatō. igit̄ ⁊c̄. ¶ Tercium dubium est cōtra modū ꝓbandi ꝯclusionē q̄ p̄ similē rōnem ꝓbaret̄ ꝙ creatura nō pōt naturaliter generare. q̄ arguit̄ sic. omne agēs naturaliter ñ impeditū respiciens plura ꝓducibilia eq̄liter ꝓducit quodlibet vel nullū. Sed om̄e agens naturaliter equaliter respicit omnē formā ꝓducibilē de potētia huius materie ab ipso in eam. Et similiter illa materia vl̄ subiectū indifferenter est in potentia ad receptionē cuiuslibet illaꝝ. q̄ nec habent ordinem ad agens nec ad passum cū quelibꝫ illarū oīno nihil sit. igitur ꝓducit quālibet talē. ⁊ p̄ ꝯñs pōt ꝓducere infinitas vel nullam pōt ⁊c̄. Item si illa rō aliq̄d ꝓbat non videt̄ aliud ꝓbare nisi ꝙ creatura nō potest aliquid ꝓducere nisi in receptiuo sicut animā ⁊ gr̄am. igit̄ ⁊c̄. ¶ Pro solutione ꝑmi dubij sciendū est ꝙ deum creare mediante creatura p̄t intelligi dupl'r. Uno mō ꝙ deus creet aliq̄d creatura illud idem ꝓducēte. sicut celū agit mediante lumine calorez q̄ lumen secum agit calorē. Et sic loquendo deus non pōt creare mediāte creatura. ipsa creatura naturaliter agēte seu ꝑm cursum nature. quia si deus sic faceret essꝫ miraculū. Utruꝫ aūt possit sic facere videbit̄ in tercia ꝯclusione ꝙ sic. Alio modo pōt intelligi deum creare mediāte creatura quia dat potestatē creature aliq̄d faciendi in aliquo receptiuo. quo facto ipse vult immutabiliter causare. sicut dedit potestatez hoī sic disponendi materiā in generatione hominis ꝙ ipsa sic disposita ip̄e īmutabiliter velit aniam intellectiuā creare. Et isto mō posset deus multa creare p̄ creaturam seu mediante creatura. q̄ ipse de facto sic ñ creat. Sic em̄ potest cōferre sacramentis vel ministris sacramētoꝝ potentiā creandi. id est causandi aliquē effectū naturalē vel faciendi aliq̄d naturaliter circa aliqd̄ subiectum vtpote circa pueꝝ baptisatum. q̄ facto immutabil'r ipse vult creare. hoc autez potuit sed nō fecit. sicut dicit Aug⁹. omel'. v. sup̄ Jo. ⁊ allegat illud mgr̄ q̄rto li. disti. v. Et sic dicit Scotus ⁊ Adam post eum ꝙ mgr̄ intelligit in illa distinctione deum posse cōicare creature potentiā creandi. licet hoc non cōicauerit de facto sacramentis vel ministris sacramētoꝝ. L ¶ Pro solutione secūdi dubij pono aliq̄s ꝓpōnes ¶ Prima ē ꝙ nec peccatū mortale actiue destruit gr̄am nec infidelitas fidē infusaꝫ. ¶ Secunda ꝙ infidelitas bñ destruit actiue fidem acq̄sitam. q̄ illa destructio nō est annihilatio sed corruptio. sicut ꝓductio fidei acquisite est naturalis generatio. ¶ Tercia est ꝙ pctm̄ mortale demeritorie destruit gr̄am ⁊ infidelitas fidem infusam deus aūt sol⁹ actiue destruit eas. s. nō ꝯseruando seu subtrahēdo influentiā manutenentie sue ab eis. ¶ Quarta ꝓpō est ꝙ q̄cito ponit̄ casus culpe mortalis tā cito et nō

prius vel posteri⁹ tpe vel natura deus an/
nihilat gr̄am. Exemplū de obstacl'o lumi
nis. ¶ Ad terciū dubiū pōt rn̄deri dupl'r.
Uno mō ꝑm Ockam q̄ tenet ꝙ idē agens
naturale de eodē passo nō est ineternū na/
tū ꝓducere nisi vnicū indiuiduū eiusdem
rōnis adeq̄tū sue actiuitati ex eodez passo
ꝑm numeꝝ. ⁊ ꝙ ista forma rediret q̄tiēs idē
agens ꝓduceret indiuiduū eiusdem speci/
ei ex illa materia. Et istud tenet Scot⁹ in
li. q̄rto esse multū ꝓbabile et mag⁹ videtur
ad hoc declīare. ⁊ ꝑm istū modū leuissime
rn̄detur ad illam obiectionē que fiebat cō
tra illā rōnem cōclusionis sicut patz intu/
enti. Sed Adā reprobat illud ⁊ ostēdit ꝙ
idem agēs numero possit de eadē materia
nūero ꝓducere diuersa indiuidua sue vir/
tuti adequata. sicut ignis de eadem mat'ia
multos ignes successiue producere pōt. q̄/
rum q̄libet ꝓportionet̄ actiuitati sue. Uide
ꝓcessum suū si placz. qꝛ trāseo cā breuitat⁹
¶ Secundo mō potest rn̄deri ꝑm hāc vi/
am ad illā obiectionem. pro quo pono ali/
quas ꝓpōnes D ¶ Prima sit hec. Ex
agēs naturale pōt producere infinita. imo
aliq̄d est agēs naturale quod nō pōt ꝓdu/
cere q̄n producat infinita quia aliquod est
agens naturale q̄d non pōt producere nisi
ꝓducat ens ꝯtinuum. ⁊ quodlibet tale ē in
finitū. qꝛ infinite partes ꝓportionabiles
¶ Secunda est ꝙ nullum agens natura/
le potest ꝓducere infinita actu sepata. patz
qꝛ non est possibilis infinita multitudo in
diuiduoꝝ actu sepatoꝝ. ¶ Tercia est ꝙ in
finita actu sepata eiusdem rōnis pōt agēs
naturale naturaliter ꝓducere seu genera/
re de quolibet passo de q̄ pōt vnum indiui
duū producere. patet. qꝛ cū vnum possit ꝓ
ducere ⁊ nō solū vnū vt dictū est sed plura
eiusdē rōnis sequit̄ ꝙ non tot potest ꝓduce
re q̄n plura posset. ⁊ hoc si duraret. igit̄ ⁊c̄
¶ Quarta ꝓpō est ꝙ nullū agens naturale
potest naturaliter producere ex aliq̄ subie
cto seu passiuo nisi vnicū indiuiduum vna
vice. ⁊ ideo agens q̄uis sit de se indetermi
natū ad recipiēdū istud vel illud tn̄ passuz
non est naturaliter natum suscipe pl'a siml'
Ideo agens ex subiecto determinatur ab
ipso subiecto naturaliter ad producenduz
vnicum vna vice q̄uis non determinet̄ ab
ipso passo ad plus producēdū illud quod
ꝓducit primo q̄ aliud secundo producibi
le de eodez. ¶ Si vero q̄ras a q̄ sic deter/
minat̄. Rn̄det Adam ꝙ ab agēte libero. s.
a deo ip̄m secundū agens p̄ueniēte ⁊ libere
determinante ad ꝓducēdū istud indiuidu
um plus vel prius q̄ aliud. Un̄ dicit ꝙ ex
hoc sumitur efficacissimū argumentuz ad
ꝓbandū ꝯ ꝓhos maxime Arestotilem ⁊ su
um ꝯmētatorē deū esse agens libeꝝ liber/
tate ꝯtingentie. Et hoc idem post eū tenet
Grego. li. p̄mo in materia de intentiōe for
maꝝ. ¶ Ex p̄dict⁹ patet faciliter solutio ad
obiectionē contra rōnem ꝯclusionis. Sz
ad ꝯfirmationē eiusdem obiectōis quādo
dicit̄ ꝙ si illa rō aliq̄d probet non videt̄ ali
ud probare nisi ꝙ agens creatū non p̄t ali
quid producere nisi in subiecto mō cum h̄
stat ꝙ possit creare. ⁊c̄. ¶ Hic dico primo
ꝙ stat aliq̄d produci in subiecto ⁊ non pro
duci ex subiecto. vt bn̄ probat ratio. Und̄
differentia est inter illa sed bene difficile ē
illā explicare verbis. hoc aūt debet videri
sup secūdo libro. ¶ Dico secundo ꝙ n̄ stat
naturaliter agēs creatum aliquid agere ī
subiecto ⁊ illud nō agere ex subiecto. Ido
rō ꝯclusiōis procedit. q̄re ⁊c̄. Utrū autem
agens creatuz absolute possit aliq̄d facere
in subiecto ⁊ nō ex subiecto teneo ꝙ sic. qꝛ
cū vtrūq̄z. s. producere in subiecto ⁊ produ
cere ex subiecto ꝯueniat agēti creato ⁊ pri/
mū absolute possit separi a secūdo Nō vi/
det̄ q̄n p̄mū absolute possit inesse sine scd̄o
q̄re ⁊c̄. A ¶ Tercia ꝯclusio probat̄ Cir
ca quam sciendū est ꝙ sicut d̄r ꝙ de⁹ aliq̄d
pōt de potētia absoluta q̄d nō pōt de potē
tia ordinata. ita dico d̄ creatura. iō ꝯcedo
ꝓbabil'r ꝙ licz creatura de potētia natura
li seu nat̄aliter ordīata nō possit creare vel
annihilare vt dictū est. tn̄ ista pōt d̄ poten/
tia simpl'r absoluta. s. sup naturalit̄ seu mi/
raculose. Et hoc capiēdo creare ⁊ annihi
lare tercio mō. Un̄ arguit̄ primo sic. nō ap
paret aliq̄ ꝯdictio ꝙ de⁹ vellet vl' absolute
possz velle creaturā actiue facere aliq̄d eē
post nō eē vel nō esse p⁹ esse sine passo p̄sup
posito ex q̄ sic ageret. igit̄ h̄ est absolute pos
sibile. ¶ Scd̄o arguit̄ sic ꝯfirmando p̄di
ctā rōz qꝛ si posse creare absolute repug̃ret
creat̄e h̄ eēt maxīe qꝛ necessarie essz ꝙ v̄tus
creatiua sit īfinita. sz ꝓbo ꝙ h̄ n̄ sit nc̄cariū
absolute. qꝛ aut h̄ eēt rōne t̄mī ꝓductōis. i.
ip̄i⁹ ꝓducti. aut rōe ꝓductōis aut rōe distā
tie īt̄ t̄minū a q̄ ⁊ t̄minū ad quē. s. īt̄ eē ⁊n̄ eē

¶ Sed ꝑmum non valet. hoc em̄ non exigit infinitatē. qꝛ oīs terminus creatōis ē finitus. Nec secundū. cum omnis modꝰ creationis sit finitꝰ qꝛ est aliq̄d extra deū. Nec terciū. qꝛ ipsa ꝓductio est finita cum sit creatura vel aliquid in creatura. Nec quartū qꝛ nulla est ibi distantia positiua nec priuatiua. Et de hoc bñ ꝓsequit̄ Scotus ꝯtra Thomā ꝑ. q. sup̄ quarto. ⁊ alibi in ꝑmo. et aliis multis locis. Et etiam sicut bñ dicit Ockam illa cā. de distantia termīoꝝ nihil valet. qꝛ si valeret ita cōcluderet ꝙ creatura nihil posset facere Nam tanta distantia est inter terminū a q̄ ⁊ terminū ad quē productionis naturalis sicut creationis si aliqua sit ibi distantia. igit̄ non apparet ratio cur potentia creatiua necessario debeat eē infinita. ⁊ ꝑ ꝯñs cur non sit absolute cōmunicabilis creature. ¶ Tercio arguit̄ sic. qꝛ licet deus talem legem naturalē rebꝫ ordinauerit ꝙ vnus angelus non ꝓducit aliū angelū. tamen non apparet aliq̄ ꝯtradictio cur hoc nō possit absolute sicut ignis pōt ꝓducere ignē. cum sit ꝑfectiōis posse ꝓducere sibi simile. ⁊ angelus sit multo ꝑfectioris speciei q̄ ignis. ¶ Quarto ꝓbo ꝙ ꝺ facto creatura sepe creat ⁊ deinde ꝙ annihilat. et arguo sic. Quicq̄d ꝯseruat aliquid ⁊ non ex subiecto creat illꝺ quod sic ꝯseruat sed creatura sepe ꝯseruat aliq̄d ⁊ nō ex subiecto. igit̄ creat ⁊c̄. maior videt̄ vera. sꝫ minor patꝫ ꝺ accidētibꝫ q̄ sunt in eucharistia. que cōseruant̄ a cā naturali nō in subiecto ita bñ sicut qñ erant in subiecto. Ad istam rōnem rñdet Ockā in secūdo libro dupliciter Uno modo ꝙ accidentia eucharistie cōseruant̄ a solo deo ⁊ nō a creatura. Alio modo ꝙ nō est simile de creatione ⁊ cōseruatione. qꝛ aliter agens respicit ꝓductū in actu ⁊ aliter nō ꝓductū. qꝛ ad quodlibet ꝓducibile non ꝓductū est indifferēs. ⁊c̄. Jō concedit ꝙ creatura potest seruare aliquid sine subiecto sed nō creare. ¶ Sed prima responsio non videtur valere. q̄a apparet sensui humano ꝙ illa accidentia ꝯseruant̄ a creatura sicut anteq̄ erant sine subiecto. igitur non est magis negandū ꝙ cōseruantur a creatura post q̄ ante. añs est notum cuilibet ⁊ ꝯsequentia tenet. quia in fide xp̄i nunq̄ neganda est apparentia sensus naturaliter bene dispositi nisi vbi expressa autoritas fidei vel efficax rō sumpta ex his que sunt fidei ad hoc cogit Sicut negamus ꝙ eucharistia sit panis q̄uis hoc eque appareat post ꝓlationē verborum sacramentaliū sicut ante. quia ad hoc negauduꝫ cogit expressa autoritas vel ratio. ⁊c̄. sicut patet intuenti. igitur ⁊c̄. ¶ Similiter secūda responsio non videt̄ valere. quia probo ꝙ cōseruare aliquid ⁊ non ex subiecto sit creare

O ¶ Ad cuius ꝓbationeꝫ pono aliq̄s propositiones. ¶ Prima est ꝙ cōseruatio alicuius rei est eiusdem rei ꝯtinua ꝓductō ita ꝙ omne qꝺ ab aliq̄ cōseruat̄ ab eodem ꝯtinue ꝓducit̄. Ista ꝓpō manifeste est de intentione Auicēne vbi ꝑus allegat̄ in secūda conclusione. Et patet etiam ꝯm ꝑhiam Arestotilis qꝛ ꝯm eam non sunt nisi q̄tuor modi causaꝝ. s. materialis. formalis. efficiens et finalis. Sed ꝯstat ꝙ conseruare est causare. et esse cōseruatorē est esse causam. sed hec causalitas non est causalitas materialis formalis aut finalis vt notum ē igit̄ est causalitas efficiens. ⁊ ꝑ ꝯsequens cōseruare aliquid est efficere seu ꝓducere illud. quare ⁊c̄. ¶ Secūda est ꝙ oīs productio alicuiꝰ ⁊ nō ex subiecto est creatio. bñ tamē verum est ꝙ noua ꝓductio alicuius ⁊ non ex subiecto est noua creatio ⁊ ꝓductio talis que nō est noua sed ꝯtinua est ꝯtinua creatio. Et ita ex duabꝫ ꝓpōnibꝫ patet ꝙ conseruatio alicuius nō ex subiecto q̄uis non sit noua ꝓductio tñ est ꝓductio continua. ⁊ ꝑ ꝯñs q̄uis non sit noua creatio tñ est creatio ꝯtinua. ¶ Unde pro maiori intellectu p̄dictoꝝ sit hec tercia ꝓpō ꝙ q̄uis isti termini productio ⁊ ꝯseruatio pro eodem supponant vt iam dictum est tamen diuersa connotant. ⁊ etiam productio se habet in plus q̄ conseruatio. quia iste terminus productio dicit̄ generaliter de illo quod est ab alio siue de nouo siue non. cōseruatio ꝟo solum dicitur de illo quod est ab alio ⁊ nō ꝺ nouo sic ꝙ non sit ab eo primo sed priꝰ fuit ab eo. ⁊c̄. ¶ Ex his omnibus sequitur q̄rta ꝓpositio ꝙ hec cōseq̄ntia nō valet hoc incipit creari ḡ hoc incipit ꝓduci Nec ista. h̄ de nouo creat̄ ḡ de nouo ꝓducit̄. Patet qꝛ añs est verum de accidente eucharistie immediate post ꝯsecrationē panis. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝺ eodem est falsum. igit̄ ⁊c̄. ¶ Quinto ad ꝑncipale arguitur sic. Approximetur hostia consecrata igni certum est ꝙ ibi producetur calor et tamen non in subiecto. Sed

non est negandū q̄ ille calor ꝓducatur ab igne cum hoc appareat sensui ꝛ fides nō cogat illud negare. igit̄ ignis creat ibi calorē. ꝛc̄. ¶ Sexto arguit̄ q̄ creatura annihilat q̄ approximet̄ hostie ꝯsecrate aliq̄ agens naturale corruptiuum albedinis certū est q̄ illa albedo destruet̄ ꝛp ꝯnis annihilabit̄ Sed nō est negandū illā destructionē seu annihilationem esse ab illo agēte naturali cū hoc appareat sensui ꝛc̄. sicut immediate arguebat̄ igit̄ ꝛc̄. Sed ad hāc rōnem rn̄det Ockam in q̄rto dupliciter Uno mō q̄ accidens sepatū nulla ꝑtute creata pōt corrumpi. q̄ hoc esset p annihilationē. ꝛ nulla creatura pōt annihilare sicut nec creare ꝛ istaꝫ rōnem ipse simpl̄r tenet in scō. q. v. ꝛ in secūdo q̄li. q. nona. Sed ꝫ eā est rō iaꝫ facta de apparentia sensus. Aliter respondet q̄ creatura pōt annihilare licet nō creare. ꝛ rōnem diuersitatis assignat quā trāseo causa breuitatis. Etiam q̄ ista rō cōcedit ꝓpositum de annihilatione. ¶ Sꝫ contra eā arguo ꝓbando q̄ si creatura in casu posito annihilat q̄ō etiā creat. q̄ experientia docet q̄ si corrumpit̄ in eucharistia aliqua qualitas ibi alia introducit̄ ad pūtiaꝫ eiusdem actiui ad cuiꝰ pūtiam corrūpebat̄ prima. Et ita dicendū q̄ ab eodē actiuo ꝓducitur secūda a quo destruebat prima. vt si ab igne destruit̄ frigiditas ab eodē introducit̄ caliditas. Et ista secūda ita bñ est sine subiecto sicut ꝑma maxime si non ponatur quātitas distincta a qualitatib⁹ sic̄ iste Ockam ponit. Igit̄ si agēs creatū annihilat vt ꝓbatum est. ꝛ ab isto ꝓcessū sequit̄ q̄ etiam creat. ꝛ sic patet ꝯclusio. ꝛc̄. ꝑ

¶ Sed contra p̄dictā ꝯclusionem exprese videnᵗ esse quedā autoritates sanctoꝝ ꝛ doctoꝝ. ¶ Prima est Augustini sup Gen. ꝑv. de magnis et. xxj. de ꝯnis. Angeli nullā oīno pūt creare naturā. ꝛ ibidē ca. xx. Creare aliquā naturaꝫ tā nullus angelꝰ q̄ꝫ nec seipm creare pōt. Si g̃ non pōt angelꝰ nec aliqua inferior creatura. ¶ Scōa est Damas. ca. xviij. Qui dicunt angelos esse creatores alicuiꝰ nature sunt oēs filij diaboli. ¶ Tercia Athanasij li. suo cōtra arriū. ponentē. ss. esse creaturā. Creaturā creatricē esse nō posse nulli oīno esse estimo ambiguum. ¶ Quarta Hugonis de sacramentis li. ꝑmo. ꝑte. vj. ca. vlti. De nihilo facere aliq̄d siue de aliq̄ nihil solus deꝰ potest Vulte alie possent induci sed iste videnᵗ magis exp̄sse. ¶ Ad istas autoritates et oēs similes p̄t rn̄deri q̄ intelliguntur de potētia naturaliter ordinata ꝛ creature naturaliter indita. ꝛ sic sunt ꝑ secunda ꝯclusione. sed per eas non negat̄ quin creatura possit creare vel annihilare de potētia simpl̄r absoluta ꝛ facto aliq̄ miracl̄o p̄ter vel ꝫ potentiā naturaliter ordinatā. ꝛ hoc non est cōtra p̄dictam terciā ꝯclusionez. Uel aliter pōt dici q̄ nulla creatura pōt creare vel annihilare autoritatiue se sola ꝛ virtute ꝓpria. sicut ponit ꝑma conclusio. ꝛ sic p̄nt intelligi predicte autoritates de q̄cunq̄ potentia siue ordinata siue absoluta. sed tunc non sunt cōtra terciam conclusionem. Hec de secundo articulo.

Q. ¶ Quantū ad tercium articulus videndū est vtrū sacramenta legis noue sint ꝓfectiora sacramētis legis antique. Circa q̄ō tria videnda sunt ꝓmo q̄ sit sacramēti diffinitio. Scō q̄d antiq̄ⁱ ꝓferebat circūcisio. Tercio ex his patebit huiꝰ articuli rn̄sio. ¶ Ad videndū cm̄ differētiā sacrorꝝ veteꝝ ꝛ nouoꝝ ꝑus est videndū de circūcisione vtꝝ ipsa ꝓferebat gr̄am. q̄ de hoc tāgit mgr̄ in ꝑma distinctione huiꝰ q̄rti. ꝛ tercia rō añ oppositum q. ¶ Primo igit̄ circa diffinitionē sacramēti notandum est q̄ ꝑm Arestoti. ij. posterioꝝ duplex est diffinitio. Una est exp̄mens q̄d rei. Alia exp̄mēs q̄d noīs Primo modo nihil diffinit̄ nisi sit res vna. ꝛ si sit vna vnitate ꝯpositionis ꝓtium diuersarū rōnuꝫ sicut materie ꝛ forme. tūc ꝓprie diffinit̄ ꝑ genus ꝛ differentiā essentialem. que diffinitō vocat̄ diffinitio q̄ditatiua. Si ꝯo sit res simplex sicut angelus vl̄ aīa aut res vna vnitate ꝯpositōis ꝓtiū eiusdem rōnis sicut caliditas vl̄ frigiditas tūc non pōt diffiniri diffinitiōe quidditatiua. sed bene diffinitione descriptiua que dat̄ ꝑ genus ꝛ differentiam vel differentias accidentales ꝛ ꝑ mlt̄os ꝓceptus q̄ꝫ q̄libet ē in plus ꝛ totum in eque. Scō aūt modo ꝓt omne vniuersale diffiniri q̄cq̄d significet̄ recto vel in oblq̄. eo q̄ ꝑ noī noīe pūt poni noīa distincte significantia illa q̄ significātur ꝑ vnū nomē. ¶ Ad ꝓpositū ergo dico q̄ sacramentuꝫ non pōt ꝑmo mō diffiniri. q̄ non est aliqua res vna. ꝛ hoc requiritur vt diffiniat̄ illo modo. sed bene diffinitur secundo modo. scilicet diffinitione q̄d noīs.

Et sic diffinit magister sacramētū q̄ est inuisibilis gratie visibilis forma. Et Augu. x. de tri. ca. v. Sacramentū est sacre rei signū ¶ Scdo notanduz est q̄ Scotus. ij. q. quarti exponendo p̄dictā diffinitionem mgr̄i diffinit sacramentū sic. Sacramētū est signū sensibile gr̄am dei vel effectū dei gratuitū ex institutione diuina efficacit̄ signans ordinatū ad salutē homīs viatoris Et in hoc q̄ dicitur efficaciter includit̄ taz certitudinaliter q̄z prenostice. Et ꝑm h̄ vt dicit est intelligēda diffinitō magistri. Uñ cum in ea ponit̄ forma debet intelligi ꝓ signo. sicut ymago Herculis dicitur forma eius. Q̄ aūt dicit̄ visibilis. capit̄ ibi ꝓ sensibili cuiuslibet sensus. qz visus est excellētior oī sensu ⁊ pluriū differentiaꝝ ꝯgnoscitiuus ꝑm ph̄m p̄mo metha. Ponit̄ aūt ibi inuisibilis gr̄a ꝓ effectu dei gratuito interiori ordinato ad salutez hoīs viatoris. Nō em̄ oportet q̄ semp̄ res sacramenti sit gr̄a existens in anīa. sicut patet in eucharistia. Debet etiam in dicta diffinitione suppleri ex institutione diuina contra signū signās naturaliter. ⁊ efficaciter contra signū equiuocum seu dubiū ⁊ cōtra signum sequens naturaliter signatū. ¶ Tercio notandum est q̄ Ockam p̄. q. q̄rti diffinit sacramentū q̄ est signum signans effectū dei gratuitū. Et dicit q̄ hec oratio non predicat̄ mō nisi de sensibilib⁹. si tñ deus institueret spūalia ad signandū dei effectū gratuituz tunc illa eis ꝯpeteret sicut modo sensibilib⁹. ideo in illa diffinitione nō ponit̄ sensibile vt possit esse cōis tam sensibilibus q̄z spūalibus q̄bus potest diffinitū ꝯpetere. Et in hoc bñ dicit vt mihi videtur ⁊ valde ꝯcordat cuz illa diffinitōne Augustini. sacramentū est sacre rei signum. intelligēdo ꝑ rem sacram effectū dei gratuitū. Sed tñ diffinitio scoti videt̄ ꝯpletior ⁊ magis circumstantionata ad differentiā signoꝝ q̄ nō sunt sacramēta. R ¶ His p̄missis ponam tres ꝯclusiones. Prima est q̄ licet possibile sit d̄o de potentia absoluta culpam delere originalē aut aliam quālibet mortalē sine infusione gratie vel collatione cuiuscūq̄z positiui vere repugnātis illi peccato. vtputa originalis iusticie. tamen de potentia ordinata hoc non est possibile. Primā ꝑtem diffuse ꝓbat Scotus sup̄ q̄rto. q. v. Et stat p̄ncipale motiuū in hoc. q̄ aliquis potest fieri de peccatore nō peccator per solam liberam dei acceptationē. et licet circa istā materiam plura possint dici tamē transeo. qz de his magis spectat videre supra p̄mū librū in materia de gratia. Scd̄am ꝑtez cōclusionis q̄ magis est ad ꝓpositum ꝓbo sic qz licet absolute sine ꝯtradictione possit eē mediū in specie humana inter filiū regni ⁊ filium ꝑditionis scilicet homo in purꝫ naturalibus. tamen ꝑm legem ordinatā post lapsum nullum est mediū inter gratuz qui est filiꝰ regni ⁊ ingratū seu peccatorē mortalē qui est filius carceris. igit̄ ꝑm legē ordinatam nō est possibile q̄ aliq̄s sit sine peccato mortali ⁊ non habeat gr̄az. qz ꝑm augustinū. xv. de tri. ca. xix. Gratia est q̄ diuidit filios regni ⁊ ꝑditionis. q̄re ⁊c̄. S ¶ Secunda cōclusio est ista q̄ sicut in circumcisiōe delebat̄ originalis culpa. sic in ea conferebatur gratia. Prima pars supponenda est tanq̄z doctrina sanctoꝝ. et etiam ad hoc est ratio. qz nullo tempore deus dimisit genus humanū. ⁊ maxime illos quibus dedit legem sine remedio cōtra peccatum ⁊ necessario ad salutē. sed in lege moysi non videtur aliud remediū ꝯtra originale peccatum nisi circumcisio. igitur. ⁊c̄. ¶ Sed circa secundā ꝑtem ꝯclusiōis sciēdum est q̄ d̄ ea est duplex opinio Quidam dicunt q̄ de facto in circumcisione delebatur culpa originalis ⁊ non ꝯferebatur gratia. Et hoc dicunt ꝓpter autoritates que vident̄ negare gratiam a sacramētis ve. le. sicut est illa glosa ad Ro. iiij. q̄ dicit q̄ in circumcisione peccata solum dimittebantur sed gr̄a ad bñ opandū adiutrix nō p̄stabat̄ Et illa autoritas Augusti. sup̄ ps. vij. vbi dicit q̄ sacramēta ve. legꝫ tm̄ ꝓmittebant ⁊ significabāt. hec aūt dant salutē. scz sacramenta noua. Alij autem dicūt q̄ p̄ncipal'r instituta fuit circūcisio ꝓpter deletionē culpe originalis ex ꝯñti ad gratiam ꝯferendā ⁊ ꝓ tanto dicitur nō ꝯferre gr̄am qz non ex p̄ncipali institutione sed concomitāter. ¶ Cōtra p̄mā opinionē apparet satis ex secuda ꝑte p̄me ꝯclusiōis q̄ in circūcisiōe cōferebatur gratia. ⁊ ad hoc etiam sunt autoritates p̄ma Augustini in libro de nuptijs ⁊ ꝯcupiscentia. ⁊ ponit̄ de ꝯse. dis. iiij. Ex q̄ instituta est circūcisio ad purgationē peccati veteris valebat magnis ⁊ ꝑuulis sicut baptismus valere cepit ex quo institutus

est quod non esset nisi conferret gr̃a. Item Beda sup illud Luce.ij.postq̃ ꝯsummati ꝛc̃.salutifere curationis auxiliũ circũcisio in lege agebat qd̃ baptismus tpe gratie cõsueuit.igitur ꝛc̃. ¶ Sed cõtra secundam opinionẽ ꝓbat̃ ꝙ in circũcisione intẽdebat̃ gratia.quia agens ꝑm rectam rõnem ꝑncipalius intendit ꝑfectionem q̃ carentiam imꝑfectionis.quia non intendit illam carentiam nisi ꝓpter ꝑfectionẽ.igit̃ ꝛc̃. Tercia ꝯclusio est ꝙ licet sacramenta noua sacramentis antiq̃s sint ꝑfectiora tamẽ hoc non est ideo qꝛ in solis sacramentis nouis conferat̃ gratia. ¶ Prima pars patet.quia legis ꝑfectioris sacramenta sunt ꝑfectiora Sꝫ secũda ꝑs patet.qꝛ etiam in antiq̃s sacramentis conferebat̃ gratia sicut iam ꝓbatum est de circũcisione.igit̃ ꝛc̃.

T ¶ Hic est ergo dubitatio in q̃ sacramenta noua sunt alijs ꝑfectiora cũ in alijs conferebat̃ gratia sicut confertur in istis. Item q̃d dicendũ ad autoritates supra tactas que vident̃ negare gratiaꝫ a sacramẽtis antiquis. ¶ Pro solutione istoꝝ notanda est q̃dam distinctio quam ponit Scotus.s.ꝙ sacramentũ potest capi ꝓprie ꝛ improprie. Modo in lege moysi fuerũt multa sacramẽta improprie dicta.sicut purgationes ab immũdicijs ꝯtractis. vt a tactu mortui ꝛ a lepra ꝛ sic de alijs. Erant etiam ibi q̃dam sacramenta improprie dicta alia a predictis tamen plus accedentia ad ꝑfectionẽ sicut erãt oblatiões hostiaꝝ.hec em̃ pertinebant ad cultuꝫ latrie pro tpe illo q̃ deꝰ sic voluit coli. Et iste scꝫ purgatiões et oblationes dicebant̃ cerimonie vl̃ cerimonialia sacramenta Et de istis potest ꝯcedi ꝙ nõ dabãt gr̃am tanq̃ signa efficacia respectu gr̃e modo q̃ expositũ est efficaciter ĩ diffinitiõe sacramẽti.imo etiã dixerũt aliq̃ ꝙ nec in illis ꝯferebat̃ gratia ꝑ modũ meriti.sed istud videtur nimis durũ ꝙ aliq̃s ex obedientia seruet dei ꝑceptum cuiusmodi erant ꝑcepta de ꝑdictis cerimonijs in lege ꝛ tñ ꝙ nõ mereat̃ gr̃am vel augmẽtuꝫ eius si eã habeat ꝑus.g̃ licet in illis non ꝯferret̃ gr̃a ex virtute opis opati sicut fit in sacramentis ꝓprie dictis.tñ in illis ꝯferebat̃ virtute opis opantis.i.ꝟtute boni motus interioꝝ tanq̃ meriti. Sꝫ preter illa adhuc in lege erat circumcisio que fuit proprie sacramentũ,in ea em̃ cõferebat̃ gratia virtute operꝫ operati ita ꝙ non requirebatur in suscipiente bonus motus interior qui mereretur gratiam.sed sufficiebat ꝙ suscipiẽs eam non poneret se obicem. Et si sint aliqua dicta sanctorum aut doctorum negãtia gratiam a sacramentis antiquis loquẽdo non solum de sacramẽtis improprie dictis sed etiam de circumcisiõe.illa possunt tripliciter intelligi ꝑm triplicem comparationem perfectionis sacramentorum nouorum supra antiqua sacramenta.

U ¶ Primo modo potest intelligi ꝙ circumcisio non conferebat gratiam nec alia sacramenta antiqua.id est paruam gratiã conferebant respectu baptismi et aliorum nouorum sacramentoruꝫ. ¶ Secũdo modo potest dici ꝙ non conferebant gratiam scꝫ que esset immediata dispositio ad gloriam.quia illa gratia non aperuit ianuam regni.sed hoc non fuit ex defectu illoruꝫ sacramentorum.sed quia fluxerunt tempore quo nondum erat precium solutum. id est ante passionem christi. Unde ita fuissꝫ tũc de sacramentis nouis. Nam licꝫ omnia sacramenta tam noua q̃ antiqua habuerũt efficaciam a solo deo tanq̃ a causa principali.tamen a christo patiente siue a passione christi habuerũt efficaciam tanq̃ a causa meritoria sicut probat Scotus ĩ quarto.ꝑ.questi.ij.distinc. Modo sicut ipse dicit ibidem quia obsequium iusticie de facto exhibitum ad maius acceptatur q̃ ipsum solum preuisum. Trinitas vero in sacramentis antiquis conferebat gratiã merito passionis christi tanq̃ ab ea preuiso. ipsa autem nunc in sacramentis nouis cõfert gratiam merito passionis christi tanq̃ iam exhibito. Ideo maiorem efficaciã habent sacramenta noua q̃ antiqua. Et etiã noua maiorem habuerunt efficaciaꝫ post christi passionem q̃ ante.quare perfectiora fuerũt post q̃ ante. ¶ Tercio modo potest intelligi ꝙ circumcisio non conferebat gratiam.quia non vniuersaliter cuicunq̃ suscipienti.ipsa enim forte ex sua institutione determinabatur ad certum gradum gratie ita ꝙ vltra illum non conferebat.et si tantum gradum inueniebat in suscipiente nihil conferebat eidem. Et iste vltimus modus apparet de intentione magistri. Unde cum ipse dixerat ꝙ in circumcisione gratia non dabatur,statim ipse subdit

vt in baptismo. Et causam reddit. quia q̄n tumcunq; iustus accedit ad baptismum. vlteriorem ibi accipit gratiam supple nisi tantum habeat q̄ maiorem habere nō possit sed sic non erat de circūcisiōe. Uñ abrahe iam iustificato signaculū tantū fuit ⁊ nihil ei cōtulit supple ꝑ moduz sacramēti. q̄ iam habebat illū gradū ad quem determinata erat circūcisio ⁊ ad quē poterat ꝟtute opis operati. sed tñ ei bene ꝯtulit virtute opis opantis. quia credendū est q̄ act⁹ circūcidendi ex obedientia dei ⁊ caritate ꝓcedens fuit ei valde meritorius sicut īmolatio ysaac Licet ergo in circumcisione non semꝑ daret̄ gratia tamē ipsa erat verum et certuz signū gr̄e. vel in fieri si nō erat obex. vel in esse sicut in Abrahā. ⁊ ita de circūcisione ⁊ baptismo christi. X ¶ Ex predictis patet q̄ sacramenta noua tripl'r perfectiora sunt antiq̄s sacramentis. sed adhuc quarto sunt ꝑfectiora. quia licet omnia sacramenta sint instituta a deo tamē antiq̄ a deo instituta fuerunt mediante alio. quia ꝟm apostolum lex per angelos data est in manu mediatoris. Noua vero sacramenta a christo vero deo īmediate instituta sūt vt de singulis patet. De baptismo Matthei vltimo Ite baptizantes ⁊c̄. De eucharistia Matthei vicesimosexto. in cena. De confirmatione Johannis vicesimo. Accipite spiritumsanctum ⁊c̄. vel Actuum secundo. De penitentia Johānis vicesimo. Quorum remiseritis peccata ⁊c̄. De extrema vnctione non apparet vbi fuerit instituta. tamen Marci sexto legitur q̄ apostoli vngebant infirmos ⁊c̄. quod non fecissent nisi ex institutione christi. De matrimonio Marci octauo apparet q̄ christus approbat illud quod deus in statu innocētie per os Ade publicauit. De ordīe Matthei vicesimosexto. Hoc facite in meam ⁊c̄ Et Johannis vicesimo. Quorum remiseritis peccata ⁊c̄. Et hoc verum est ꝟm thomam et Scotuz. Quod tamen non tenet dominus Armanacus libro suo de questionibus armenorum Sz de hoc ⁊ de alijs in suis locis videbitur.

Et hec de tercio articulo. Ad rationes ante oppositum patet ex dictis quid dicendū sit ⁊c̄. ¶ Et hec de questione.

¶ Questio secunda.

A

Q Quia in secunda distinctione huius q̄rti magister incipit tractare in speciali d̄ baptismo christi ideo quero Utrum baptismus christi sit ad salutē necessari⁹ cuilibet viatori. ¶ Arguit̄ primo q̄ nō. Null⁹ baptismus christi est ad salutem necessari⁹ viatori. igitur q̄stio falsa. ꝯña est clara Et añs patet ꝑmo de necessitate absoluta. q̄ clar̄ est q̄ deus possit de potētia absoluta saluare aliquem non baptizatū. Scd̄o d̄ necessitate ordinata. quia clarū est q̄ de lege ordinata baptismus fluminis nō est ad salutē necessari⁹ viatori. Nā ꝑ baptismum sanguinis p̄t saluari. sicut patz de innocētib⁹. ⁊ ita arguit̄ de quolibet baptismo inductiue. igitur nullus ⁊c̄. ¶ Scd̄o arguitur sic Qui baptisati fuerūt baptismo Johānis nō tenebant̄ iter̄ baptisari baptismo christi igit̄ ⁊c̄. ꝯña est clara. ⁊ añs patz ꝑ mgr̄m in fine secūde distinctōis. vbi dicit. q̄ spem posuerūt in baptismo Jo. ⁊ pa. ⁊ fi. ⁊ ss. credebant nō sunt postea baptisandi. ¶ Tercio sic Circūcisio aliq̄ñ sufficiebat ad salutē. q̄ ⁊ peccatū delebat ⁊ gr̄am ꝯferebat vt dictū est in p̄cedenti q̄stione. ¶ Sed xp̄us ꝑ institutionez baptismi nō euacuauit nec reuocauit circūcisionē. Tum ꝑmo q̄ ipse dicit Mat. v. Non veni soluere legē sz adimplere. Circumcisio aūt data fuit in lege Gen̄. xvij. Tum secundo. q̄ Gen̄. xvij. data fuit Abrahe circūcisio in fedus sempit̄nū. ergo semꝑ mā̄sura. Tum tercio. q̄ de⁹ instituit circūcisionē. nec apparet vbi eā reuocauerit. imo xp̄s eā seruauit toto tꝑe vite sue. nec alius a deo pōt aut potuit eā reuocare. igit̄ ipsa adhuc sufficit ad salutem. ⁊ ꝑ ꝯñs non est necessarius baptism⁹ ⁊c̄. ¶ Oppositū patet Joh. iij. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ⁊c̄. In ista q̄stione erūt tres articuli sicut in alijs. ¶ In primo articl'o videbitur q̄ sit baptismi diffinitio ¶ In secundo articulo videbit̄ de p̄ncipali quesito. ¶ In tercio articulo vtrū ꝑ institutōez baptismi euacuata sit circūcisio. q̄ de isto tangit̄ in tercio argumento añ oppositū q.

B ¶ Quantū ad primū articulū ponēda ⁊ exponēda est baptismi diffinitio q̄ ꝟm doctores pōt dari sic. ¶ Baptism⁹ est ab/

lutio hominis viatoris. nec actualiter nec habitualiter dissentientis. facta in aq̃ elemẽtari fluida ab alio simul abluente z pferente certa verba a xpo instituta cũ intentõne faciendi quod intendit facere ecclesia christiana. ¶ Ex hac em̃ diffinitione patet q̃d sit materia z quid forma baptismi. sic loq̃ndo sicut doctores loquunt materia z forma sacramenti. Patet etiam que sit persona ministrans vl̃ psona suscipiens baptismum. Primo em̃ patz que sit materia baptismi. quia aqua elemẽtaris fluida. p hoc q̃ dico elementaris excluditur q̃cunq; humor mixtus mixtione que variat speciem aque z de quo aqua dicit equiuoce. sic aq̃ rosacea vel vrina que est colatura sanguis vl̃ ceruisia maxime bona que bene nutrit Ubi ꝺo mixtio non mutat aquam a specie sua aqua est conueniẽs ad baptismũ. sicut est in aqua mixta per ꝺfusionez ptium terrestrium iuxta positaz vel aliarum manentium in suis speciebus vt aqua maris. lixiuiũ vl̃ aqua sulphurea. Ubi ꝺo dubiũ eẽt de mixtione an variaret spẽm aque vel nõ. vt in farinata z in brodio carniũ et in aliq̃bus ceruisijs aut alijs similibus. de quo ñ ad theologum sed ad ꝑm vel ad medicuz ptinet iudicare. tunc in tali dubio via certior est tenenda tẽ. Per hoc autem q̃ dico fluida excluditur congelata vt nix vl̃ glacies. z generaliter omnes aque que licz maneant in specie sua tamẽ per iuxta positõez grossoz corpoz vel alias efficitur tam spissa q̃ non potest abluere vt lutum talia si q̃ sunt similia. ¶ Si autem queras cur baptismus fiat potius in aqua q̃ in aere. cum aer sit cõmunior q̃ aqua. Dico q̃ sola ratio est diuinum bñplacituz q̃ ita voluit ordinare. Ad hoc tamen sunt congruẽtie. Primo quia aqua est magis frigida. Secundo quia ipsa est magis humida. Tercio quia ipsa est lucida. Quarto quia satis cõmuniter habita. In ꝑmo signat cõcupiscentie extinctio. in secũdo signat gratie inunctio. in tercio significat fidei illustratio in quarto signat baptismi ꝺmunis obligatio. Aer autem nõ habet omnes predictas conditiones. z etiam non est elementũ resistens tactui sicut aqua tẽ. ¶ Est igit̃ baptismus ablutio hominis facta in aqua elementari fluida. Et dico ablutio nõ ꝺfusio nec aspersio nec immersio. quia requirit̃ z sufficit q̃ sit ablutio seu lotio. z ñ dico vnica vel trina. quia quelibet sufficit ad necessitatem sacramenti. sed minister tenet̃ seruare modum ecclesie in qua baptisat aliter graviter peccat. ¶ Ex his sequunt̃ aliq̃ corrolaria. Primo sequit̃ q̃ puer non põt baptizari existens in vtero matris ꝑm oẽs partes. nec sufficit q̃ mater baptizaretur. ¶ Ratio est nõ illa quã Thomas assignat sez quia est coniunctus cause corruptõnis vt ꝓbat Scotus. sed quia baptismus ẽ lotio seu ablutio que fieri non potest in vtero matrꝭ. ¶ Si aũt puer apparet extra vterum matris ꝑm ptem ꝓncipalem vt caput tunc potest baptizari. nec oporteret ipsum postea rebaptizari Si ꝺo ꝑm partem minus principalem vt manum vel pedem illa pars est baptisanda quia in ea est tota anima vt dicit Scotus. licet quidaz dicãt oppositum. Si tamen puer postea nascat̃ viuus plenarie potest baptisari sub conditione. Si autem mortuus fuerit non est ei neganda ecclesiastica sepultura. ¶ Cum ergo dicit̃ baptismus est ablutio hominis intelligendũ est ꝑm totum corpus vel partem principalem vel etiam quãcunq; in casu necessitatis ꝑm Scotum. ¶ Secundo sequitur q̃ si paruulus corio inuolueret̃ z poneretur in aqua Ita tamen vt aqua nõ tangeret corpus eius sed corium solum nõ esset baptisatus. sed si tangeret corpus essz baptisatus. si alia ad baptismũ requisita fierent. Sed scotus dicit q̃ si ꝓiceretur de ponte non esset baptisatus quia talis piectio non est ad vitam nec ad lotionẽ. sz ad mortem. Volkot tamẽ dicit q̃ si hoc fieret in casu necessitatis z puer moreret̃ ipse saluaret̃ deo perficiente illud quod ab homine fit imꝑfecte. si autem euaderet mortem esset sub conditione baptizandus. ¶ Tercio sequitur q̃ aqua inbibita in spõgia dũ est ibi si contingat carnem p contactũ spõgie non est sufficiens materia baptismi. q̃z talis contactus non est lotio sed cõtactus aque fluide libere contingentis se cuti z separãtis int̃ cutez z aliud corꝑ vt dicit scotus. ¶ Quarto sequitur q̃ si quis in casu necessitatis puerum in calato positum cuz corda immergat in aqua putei. faciendo alia requisita. talis est vere baptisatus z nõ rebaptisandus. quia non oportet q̃ baptisatus tangatur immediate ab aliquo hoie

sed sufficit ꝙ lauet ⁊c. Et sic patet de materia baptismi. D ¶ Secundo ex predicta diffinitione patet que sit forma baptismi. quia certa verba a christo instituta ista scz. Ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūssancti amē. ¶ In quibus verbis q̄nq̄ notantur. Primo ꝑsona baptisans ego. Secundo actus exercitus. baptizo. Tercio persona baptizata. te. Quarto inuocatio trinitatis. in nomine patris. ⁊c. Quīto deprecatoria oratio. amen. id est ita fiat. de quibus quinq̄ primū ⁊ vltimū scilicz ego ⁊ amen non sunt simpliciter de necessitate forme nec de essentia. sed de decentia. Uñ non ponunt̄ in euangelio Marci vltimo vbi est institutio baptismi. Etiam licet de essentia forme baptismi sit ꝙ ipsa exprimat actum exercitum ⁊ ꝑsonam baptizatam qꝛ exprimunt̄ in euangelio vbi dicitur baptizantes eos. tamen non est de essentia ꝙ ista duo exprimant̄ sub verbo prime persone ⁊ ꝓnomine secunde. dicendo. baptizo te. qꝛ nec sic in euāgelio exprimunt̄ nec greci sic exprimunt. sed dicunt. Baptizetur seruus xp̄i in. ⁊c. ⁊ tamen baptizati ab eis non rebaptizantur. Uerūtamen a tempore cōstitutionis Alexandri que habet̄ extra d̄ baptismo et ei⁹ effectu. ca. Si quis. illa forma superius posita saltem quo ad quatuor p̄ma puncta a ministro ecclesie romane est seruāda aliter grauiter peccat. Et dico saltem quo ad quatuor prima puncta. qꝛ illa dictio amen in dicta constitutione non ponitur. ideo soluz est de honestate. Dico etiā a ministro ecclesie romane ⁊c. qꝛ forte greci tenendo formam suam non peccant. Et hoc si ecclesia romana permittat ⁊ non expresse eis prohibeat vti ea. sicut diceret̄ de vnica vel trina immersione ꝑm vsum ⁊ cōsuetudinem diuersarum ecclesiarum. Et dixi. forte non peccāt. quia nescio si de hoc sit prohibitio ⁊c. ¶ Ad hoc autem ꝙ predicta verba sint debita forma baptismi non oportet ꝙ illa met proferantur sine quacūq̄ mutatione vocis. quia verba alia q̄ꝫ latina possunt esse forma baptismi. Et similit̄ non quelibet mutatio illoꝝ verboruz in latino viciat formam sed sufficit ⁊ etiam req̄ritur ad debitam formam ꝙ in ipsa maneat significatio completa dictorum verboꝝ ita ꝙ non fiat mutatio circa significationē vel modum significandi. Ideo si diceret̄. baptiso te in nomīe genitoris ⁊ geniti ⁊ spiritus almi non esset baptismus. quia licet ista nomina supponant ꝓ ꝑsonis tamē p̄ncipaliter significant notiones. nec dz baptisari in nomine trinitatis ⁊ vel patris vel christi. Et licet aliquando liceret in nomine christi baptisare scilicz ex speciali dispēsatione vt nomen christi amplius promulgaretur. sicut Act. ij. ix. ⁊. x. Patet tamen ꝙ istud amplius non licet. Si tamen de fcō istud fiat dubitat Scotus vtrum sit baptismus ⁊ non est ausus dicere ꝙ sit baptismus nec etiam ꝙ non sit baptismus. quia dicit ipse. Non lego vbi fuerit illa dispensatio reuocata Ideo reputat dubium vtꝝ sit baptismus vel non. Et dat remediuz ꝙ sic baptisatus in nomine xp̄i sub conditione rebaptisetur in forma communi. Sed videtur mihi ꝙ hic non est reputandū dubium. quia licet non legat̄ quando et vbi illa dispensatio fuerit reuocata tamen censetur fuisse reuocata quando causa dispēsationis cessauit. scz quando nomen christi fuit sufficienter ꝓmulgatum. Unde ab illo tūc nec illa forma licuit nec valuit. Et licet dubium sit quādo illud primo fuerit tamen iam non est dubium quin ita sit.

E ¶ Forma igit̄ supra dicta tenenda ē. que tunc valet quādo nō fit circa eaz mutatio que impediat eius significationem. vel modum significandi. Unde circa illaz formam vocalem potest fieri mutatio tripliciter. Primo ꝑm substantiam orationis ꝓlate scilicet cōmutando vel corrumpēdo Secundo ꝑm quantitatem scz addēdo vl̄ diminuendo. Tercio ꝑm ordinē verborū. scilicet interponēdo vl̄ transponendo. Et sic licet tribus modis generaliter. tamē sex modis specialiter pōt fieri p̄dictorum verborum mutatio. Et ꝑm hoc ponam sex regulas. ¶ Prima est ꝙ si circa substantiam dicte oratiōis vocalis fiat mutatio per totalem mutationem vocum manente penitus eadem significatione hoc nihil nocet. quia in omni lingua baptisari potest. Sz si mutetur significatio talis obest sacramēto. vt si dicatur abluo istum in virtute genitoris vel trinitatis vel christi. ¶ Secūda regula est ꝙ si circa substantiā dicte orationis vocalis fiat mutatio per partialem corruptionem alicuius dictionis sic ꝙ nō maneat eadem significatio. nec ꝑm p̄mari

am institutionem illius. nec ꝑm transsumptionē cōmunis vsus tunc talis corruptō nocet. Sed si maneat eadē significatio nō ꝑm primariā impositionē tamē ꝑm accommodationē vsus maxime apud simplices. tunc talis corruptio non obest. Ut si dicatur baptiso te in no. patra ⁊ filia ⁊ spūsancta de ꝓsecra. distinctōe q̄nta retulerūt ⁊c.

¶ Tercia regula est q̄ si circa quantitatez dicte orationis fiat mutatio alicuius p additionē cum intentione mutandi formā ecclesie tunc nihil fit. vel etiam cum intentione introducendi errorem sicut fecit arrius vt dicēdo. in noīe patris maioris ⁊ filij minoris ⁊c. Si aūt fiat ex simplicitate vl̄ deuotione non impedit. Ut in noīe patrꝭ ⁊c. ⁊ beate marie vel beati nicolai. melius est tamen a tali deuotione abstinere. ¶ Quarta regula est q̄ si circa quantitatē dicte orationis fiat mutatio p diminutionē alicuiꝰ ⁊ fiat voluntarie tunc impedit. Si autem inuoluntarie vt quia baptisans morit vel impeditur ante prolationē cōpletam tunc pie creditur q̄ summꝰ sacerdos supplet defectum. ⁊ si sic baptisatus moritur saluabitur ⁊ gaudebit ecclesiastica sepultura. si vero viuat debet sub conditione rebaptisari.

¶ Quinta regula est q̄ si circa ordinez dicte orationis fiat mutatio per transpositionē dictionū. ⁊ hoc fiat ex simplicitate tunc non nocet Si aūt ex malicia vt quia sic faciens nō intendit seruare ordinem ecclesie tunc impedit. ¶ Sexta regula est q̄ si circa ordinem dicte orationis fiat mutatio p interpositionē. ⁊ illa sit magna. ita q̄ ꝑm vsum intentio ⁊ actus prolatiōis non debēt iudicari vnus tunc non est baptismus. sed si fit parua interpositio per silentiū vel tussim tunc non nocet etiam interpositio nominis ꝓprij quod tunc imponitur paruulo nec obest nec prodest sacramento. Et hec de forma. ¶ Tercio principaliter ex supra dicta diffinitiōe patet quis sit minister conueniens huius sacramēti per hoc q̄ ibi dicitur ab alio supple homine viatore viro scilicz vel muliere simul proferente verba ⁊ abluente cū intentione ⁊c. Ex q̄ patet q̄ ex parte ministri quatuor conditiones requirūtur. ¶ Prima est q̄ sit alius ab eo qui baptisatur. quia idez hō non potest seipsuz baptisare. Extra ō baptis. ⁊ eius effectu. Debitum. Probatur exēplo autoritate et congruentia. ¶ Secunda conditō est q̄ minister sit homo viator vir scilicz vl̄ mulier. ¶ Unde generaliter congruz est q̄ minister baptismi sit suppositū humanū in statu vie. quia christus existēs homo viator instituit baptismuz. ¶ Secūdo quia apostolis existētibus viatoribus dedit ministeriū baptisandi. ¶ Tercio quia p baptismū efficitur quis membrū ecclesie militantis Ideo debet dari ab eo qui est de ecclesia militāte. Et ideo de cōmuni lege ad hoc q̄ aliquis sit debitus minister baptismi ⁊ q̄ ab eo reputetur dari baptismus requiritur ⁊ sufficit suppositum humanuz in statu vie. ¶ Ex quo sequuntur aliqua corelaria. ¶ Primo sequitur q̄ de cōmuni lege spiritus angelicus vel hūanus vl̄ etiaz purus homo beatus vel damnatus nō potest baptisare. Unde baptisat⁹ a spiritu vl̄ homine damnato simpliciter non debz reputari baptisatus nisi per specialez reuelationem constaret q̄ hoc fecisz ex precepto dei. sed baptisatus a spiritu vel homine beato si constaret q̄ esset beat⁹ simpliciter debet reputari baptisatus. quia ille nullū officium vsurpat sed omnia que operatur facit cū diuina appbatōne. ¶ Secundo sequitur q̄ de cōmuni lege mulier potest baptisare. de consecra. distin. iiij. Mulier. tamē mulier non debz baptisare p̄sente viro nec vir laycus presente clerico. nec vir cleric⁹ vel in alijs ordinibus constitutus presente presbitero. Sacerdos autez hoc potest p̄sente episcopo quia hoc est officium suuz quod nullus alius debz facere nisi in casu necessitatis vl̄ nisi vbi se redderet indignū vt si non vellet in casu necessitatis baptisare nisi daretur sibi pecunia. nihil enim sibi debet dari ex pacto. ij. q. j. Sed idem est faciendum acsi nullus sacerdos p̄sens esset. j. q. j. baptisandis. ¶ Tercio sequitur q̄ ō cōmuni lege quantūcunq; malus heretic⁹ vel infidelis potest baptisare. dum tamen habeat intentionez faciendi quod ecclesia intendit facere. etiam si nihil credat de veritate sacramēti tamen a malo ministro. s. heretico excōmunicato vel fornicario notorio non debēt recipi sacramenta nisi in necessitate. ¶ Tercia conditio ex parte ministri requisita est q̄ ipse simul abluat et proferat verba. Unō tota forma verboruz debet tota proferri ab vno. et etiam qui pfert

verba debet simul abluere ⁊ proferre. quia sacramenta ecclesie sunt sacramenta vnitatis ⁊ diuidi non debent. de consecratiōe distin. ij. Quia passus. ¶ Ex quo patet solutio vnius casus qui comuniter ponitur scz ꝙ si mancus debita verba ꝓferat ⁊ mutus abluat puer non est baptisatus. Nam tunc proferens verba diceret falsuz. Etiā sacramēta ecclesie quo ad illa que sunt necessitatis non recipiunt diuisionē sed bene quo ad ea q̄ sunt solennitatis ⁊c̄. ¶ Quarta conditio ex parte ministri requisita ē debita intentio scilicz faciendi quod ecclesia intendit. Et ꝑm Scotū nō requirit̄ intentio actualis nec sufficit habitualis sed virtualis. hoc est ꝙ baptizans quādoqz habuerit intentionē actualem ex qua descendat actus baptisandi. B ¶ Quarto ex supra dicta diffinitione patet que sit persona suscipiens baptismū. quia homo viator scilicet vir vel mulier. nec actualiter nec habitualiter dissentiens. Scotus ꝟo dicit aliq̄liter consentiens vel nunq̄z vsus libero arbitrio. quia ꝑm eum in habente vsum liberi arbitrij requiritur consensus. imo dicit ꝙ forte non sufficit consensus habitual' sine actuali. Quicquid tamen sit de hoc certum est ꝙ requiritur in baptisato ꝙ non sit dissensus. Uñ circa hoc possunt poni aliq̄ propositiones ¶ Prima est ꝙ si baptisandus sit paruul⁹ non requiritur consensus nec ipsius nec parentum. Unde inuitis parentibus possunt paruuli baptisari. nō tamen debent baptisari inuitis parentib⁹ alterius secte sicut iudeis vel paganis. Et h̄ maxime a persona priuata. quia ꝑentes habent ius in filios quod nō debet eis tolli a ꝑsona priuata ⁊c̄. Scotus tamen dicit ꝙ persona publica sicut princeps si tolleret a iudeis filios paruulos ⁊ eos faceret baptisari ⁊ religiose educari bene faceret. dūmodo hoc faceret cum bona cautela scilicz ne parentes precognoscentes hoc prius occiderent paruulos. imo qd̄ est plus ꝙ religiosum esset illos parētes cogere minis ⁊ terroribus ad suscipiendū baptismū ⁊ ad seruandum postea susceptum. Et hoc ipse declarat ⁊ respondet ad oppositas ratiōes ⁊c̄.

¶ Secunda ꝓpositio est ꝙ si baptisandus sit adultus ꝑpetuo furiosus stultus vel insane mētis aut nunq̄z vsus libero arbitrio de ipso est idem iudicium sicut de ꝑuulo.

¶ Tercia est ꝙ si baptisandus sit adultus furiosus stultus aut insane mentis q̄ tamē non fuit semper talis sed habet lucida īterualla tunc requirit̄ ꝙ aliquando habuerit intentionē baptisandi. vel saltem ꝙ añ nō habuerit ꝯtrariā intentionē. Et ideo amētes vel dormientes si ante furiam vel somnum habuerūt contrariā voluntatez non recipiunt sacramentū cum in somno vl' in furia baptizant̄. Si ꝟo ante innotuit eorū voluntas possunt in articulo necessitatis baptisari. etiam si furiosus tunc ꝯtradicat Si aūt nō sit in articulo necessitatis debz in furioso expectari lucidum interuallum ¶ Quarta ꝓpositio est ꝙ si baptisandus sit adultus sane mentis ⁊ de facto vtens libero arbitrio requirit̄ ꝙ non sit in eo dissensus nec actualis nec habitualis. Et hoc ē certū. imo ꝑm Scotū requiritur ꝯsensus aliqualis. Et sicut dicit Holkot in tali requiritur intentio ⁊ fides ⁊ voluntas sacramentū recipiendi absoluta vel conditionata. Unde si quis omnino cogeret̄ ita ꝙ simpliciter esset coactio nihil fieret. ¶ Si tamen sit voluntarium mixtum. sicut si ꝑ metum inducitur tunc recipit sacramentum sed non rem sacramēti. ¶ Ex his patet q̄d dicēdum de eo qui ficte accedit ad baptismum. H ¶ Unde de hoc sit hec quinta propositio ꝙ ficte accedens ad baptismuz sic ꝙ ostendit se velle recipere baptismū eo modo quo ecclesia intendit eum conferre ⁊ tamen oppositum habet in animo. nec sacramentū recipit nec rem sacramenti.

¶ Sexta ꝓpositio sit hec ꝙ ficte accedens ad baptismū sic ꝙ ostendit se dispositū ad recipiendū illud sacramentū ⁊ tamen ē indispositus. vt vel per infidelitatem vel per aliquod mortale peccatū de quo nō penitet. non recipit rem sacramenti scilicet gratiam quia ponit in se obicem. modo sic̄ dicit Augustin⁹. qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. Si autem talis habeat infidelitatem respectu articl'i de baptismo vt qꝛ credit baptismū nō prodesse tūc nec sacramentū recipit nec rē sacramenti ⁊ recedente fictione est rebaptisandus. Si autem habeat veram fidem respectu articuli de baptismo. ⁊ habeat infidelitatem respectu alterius articuli imꝑtinentis ad illum vl' etam habeat quodcunqz aliud peccatū tunc recipit sacramētuz. ⁊ recedēte fictio-

ne scilicet per penitentiam recipit rē sacramenti ⁊ non est rebaptisandus. Et de hac vltima fictione loquunt sancti. Unde dicit Augustinus de baptismo paruulorum Tunc valere incipit baptismus ad salutē cum illa fictio veraci confessione recesserit que in corde malicia pseuerante peccatoꝝ ablutionē nō sinebat fieri. Sic ergo ex diffinitione baptismi suprapposita patet q̄d sit materia ⁊ quid forma baptismi. ⁊ etiam quid sit psona cōferens ⁊ quid psona suscipiēs baptismū. ¶ Sed adhuc iuxta hanc materiā solent poni a doctoribꝫ multi casus dubij. quoꝝ plures etiam dictis sunt soluti. Ponam tamē aliquos ⁊ q̄ magis videntur difficiles ad soluendum.

¶ Primus casus sit iste. Pone q̄ aliq̄s habens puerum pagani vl' iudei in custodia videns ipm periclitari morte baptizet illū sub tali conditiōe Ego te baptizo ⁊c. si pater tuus cras psentiat. nūquid talis ē baptisat⁹. Uno modo potest dici q̄ si puer añ conditionē impletam transeat nō erit baptisatus. quia tunc non erit capax baptismi eo q̄ non erit de foro ecclesie militantꝫ. nec est contra hoc illud capitulū A nobis. Extra de sentē. excōicatōis. Ubi habet⁹ q̄ mortui sententia excōicationis liganꝫ ⁊ soluuntur. ⁊ sic videntur esse de foro ecclesie militantis. Nam hoc solum tenet in iurisdictōnibus non in sacramētalibꝫ. illud est etiā pter facta p̄cedentia q̄bꝫ hoc meruerūt. alias non. Et ad hoc est Augustinus ō cura p mortuis agenda. Sed non sic in proposito. quia iste paruulus nihil omnino meruit. Alio modo tamen potest q̄ nullū sacramentū recipit conditionem nisi de presenti vel de preterito ꝓpter certitudinem sacramenti. Q̄ autem matrimoniuꝫ admittit ꝓtractum de futuro non est quia sacramentale sed quia contractus siue pactum Et adhuc talis ꝓtractus non est matrimoniū nec sacramentū sed sponsalia. ideo nec in casu nostro est baptismus. Dicit tñ adā q̄ in casu vbi hoc pie ageretur. vt ꝑbi grā. si seruus christianus alicuius pagani non audens absolute hoc facere in p̄sentia aliorum seruoꝝ agat vt dictum est. credibile ē q̄ fides serui cum tali opere paruulo subueniret. Ego autem dico simpliciter et absolute q̄n casu isto non est baptismus nec aliquid quod paruulo valeat ad salutem. quia cōditio adiecta sicut dicit Holkot repugnat significationi forme sacramentalꝭ. Nam cum dicitur Ego te baptizo denotatur q̄ ita sit in hoc tempore presenti. ita q̄ baptizet eum ⁊ conferat sacramentuꝫ. Cū autem adiungitur predicta cōditio illa interimit significationem actus exercitī significati prius quia dicitur si pater vult Et ideo est mutatio forme q̄tum ad significationem que semp sacramentuꝫ impedit vt supra dictum est. quare non fit quod req̄ritur ad salutem. ¶ Secūdus casus Pone q̄ duo sunt sacerdotes qui eundem pueꝝ simul sub hac forma baptisent. Ego te baptizo si nullus ali⁹ te baptiset. vel etiā pone q̄ vterq̄ sine aliqua conditiōe dicat. ego te baptizo. nunquid puer est baptisat⁹

¶ Ad primam partem casus potest dici q̄ illa conditio est corruptiua significationis forme in tali casu vt nunc. et ideo est ꝓtraria effectui baptismi et non tenet sacramētum. q̄uis conditio sit impleta. sicut est de matrimonio extra de ꝓdi. appo. capl'o vlti. Si dicatur ego cōtraho tecū si semper velis esse adultera ⁊c. Adam tamen dicit q̄ si vterq̄ pie ageret non intendens agere cōtra cōmunem formam ecclesie. nec aliquid sciens de consocio sed scrupulose hoc faciens vt caueret ab irregularitate ⁊c. ⁊ intendens omnino puerum baptisare tunc puer esset baptisatus. Si autem vterq̄ cauillatorie ageret. quasi diceret. valeat istō factum quantū solum verba dant. tunc puer non esset baptisatus. et hoc est ꝓbabile.

¶ Ad secundam ptem casus potest dici q̄ si vterq̄ baptisans intendat principaliter baptisare ⁊ eque primo baptiset ab vtroq̄ puer est ministerialiter baptisatus. ⁊ dicitur semel solum baptisatus. quia nō imprimitur nisi vnus caracter. nec maior g̃tia datur q̄ si vnus solus baptisaret. Nec puer vel baptisans est irregularis. q̄ non est iteratio sacramenti ſm intellectū illius canoñ. de ꝓsecra. dist. iij. q̄bus. Nam illō sacri canonis statutū fuit in penam ⁊ detestationē volentiū iterare baptismum. Isti añt hoc nō intendunt nec reuera est ibi iteratio. sicut ī casu quo plures assistētes eṕo verba simul proferunt ꝓsecratoria hostie. non est iteratio. ¶ Tercius casus Pone q̄ sacerdos de pluribus sibi oblatꝭ. vnum soluꝫ baptizare intendit. nec aduer

tit q̄ duo sibi offeruntur nec plus habet intentionē sup̄ vnum q̄ sup̄ alterum sed cogitet in generali volo puerum nūc mihi oblatum baptisare ⁊c̄. Nunquid vterq̄ est baptisatus vl̄ non. potest dici probabiliter q̄ nullū baptisat. quia intentio in casu isto repugnat effectui. Naz qua rōne vnū baptizaret pari ratione vtrumq̄. Et tamē nō vtrūq̄ quia intentio contrariatur in casu. Et similiter potest dici ō monstro biformi q̄ si baptisatus singulariter ⁊ precise intendat vnum solum baptizare et sup̄ neutz plus intendat q̄ sup̄ reliquum et sint ibi due anime neutra est baptizata. Adam tamen dicit q̄ si sacerdos non haberet intentionē expresse ꝯtrariam et faceret in forma ecclesie q̄ vterq̄ baptisat eo q̄ singulare ꝑt se extendere ad plurale. Tutius est tamē vt dicit Holkot vnum baptisare ⁊ postea alium sub ꝯditione dicendo. si non fueris ⁊c̄. Unde generaliter in hoc casu ⁊ alīs dubiis sunt tres regule quas ponit Scot⁹ vbi agit de forma baptismi. Prima est si possibilitas adest via tutissima est tenenda. Secunda si non adest possibilitas via tutissima proxima. Tercia. cessante impossibilitate caute supplēdū est qō impossibilitas prohibebat. ¶ Quartus casus. Pone q̄ sacerdos intendat baptizare masculum et offeratur sibi femina nūquid erit baptizata potest dici q̄ sic. quia non requirit noticia distincta persone in baptismo sz sufficit q̄ talis intendat baptizare Et hoc est verū dū tamen iste volēdo baptisare masculū non habeat expressam intentionē nō baptisandi feminā. alias non. ¶ Quintus casus. Pone q̄ aliquis faciat se sub conditione baptisari dicendo. si non fueris baptisatus ⁊c̄. ⁊ tamen sciat se baptizatum nunq̄d talis peccet et fit irregularis. potest dici q̄ talis nisi per factū aliquod aut per volūtatez vtatur secundo baptismo tanq̄ valido non est irregularis. nec secundo baptizat⁹ vere vel interpretatiue quia hoc non est expresse cautum in iure. Si tamen sic vteret esset interpretatiue secundo baptisatus et esset irregularis. Talis tñ quocunq̄ modo sit peccat semper. eo q̄ non debet deriso rie aut frustratorie hoc facere ⁊ q̄ validuz ⁊ scitum reddit dubiū. et sic talis conditionis appositio non est ꝯcessa nisi vbi est dubitatio. ⁊ vbi nescitur de baptismo precedē te qō talis non seruat. ideo peccat. nisi forte vbi hoc faceret ex ignorantia ⁊ simplicitate. ¶ Sextus casus. Pone q̄ aliquis nō baptisatus credens tamen se baptisatū ordinet in sacerdotem nunq̄d talis si sic decedat damnatur Item nunq̄d fuit sacerdos. Item nunq̄d cōsecrauit ⁊ absoluit. ¶ Ad ꝑmum potest dici q̄ nō. si verisimiliter ⁊ probabiliter credidit se baptisatū. q̄ hoc excusat eum ⁊ sufficit ad salutem Aliter quilibz haberet semp dubitare vtrū esset baptisat⁹ ⁊c̄. ¶ Ad secundū dico q̄ non. q̄ baptism⁹ est ianua sacramentoꝝ. ⁊c̄. ¶ Ad terciū dico q̄ sic. q̄ bona fide credidit se esse sacerdotem ideo ꝯcedunt aliqui q̄ talis licz nō fuerit sacerdos. tamen potuit corpus christi ꝯsecrare ⁊ absoluere a peccatis. Sz melius dicitur q̄ista p eum tanq̄ per sacerdotem gesta. rata fuerūt. sed tamen ea non fecit. sed qō ipse facere credidit summ⁹ sacerdos per suam gratiam supplenit. Non pono hic plures casus. quia ex predictis plures possunt solui. ¶ Et hec de primo articulo. Sequit articulus secundus

Fl ¶ Quantum ad secundū articulum in quo videndū est de principali quesito. Primo ponam ꝓpositiones cōcedendas ō virtute sermonis. Secundo ꝯclusionē responsalem ad intentionē querentis. Tercio inferam aliqua corrolaria ex dictis. Prima ꝓpositio sit ista loquendo de necessitate absoluta nullus baptismus christi est ad salutē necessarius viatori ¶ Secunda loquendo de necessitate de lege cōmuni ordinata nullus baptismus christi est ad salutē necessarius viatori. Et istas duas probat prima ratio ante oppositū questionis. Ex quibus patet q̄ questio est falsa de virtute sermonis. ¶ Tercia ꝓpositio loquēdo de necessitate de lege cōmuni ordinata cuilibet viatori est ad salutez necessarius baptismus christi. Unde p intellectu istorum sciendum est q̄triplex est baptism⁹. scz baptismus flaminis. baptism⁹ fluminis. ⁊ baptismus sanguinis. modo de lege ordinata quilibet istoꝝ sufficit ad salutem. et per cōsequens null⁹ istoꝝ requiritur. tamē aliq̄s istoꝝ. Ideo ꝯcedendū est q̄ nullus baptismus de lege ordinata est ad salutem necessarius viatori. tñ cuilibz viatori aliq̄s baptismus est necessarius ad salutē de lege ordinata Similiter refert dicere baptismus

est necessarius viatori ꝛ dicere viatori ē necessarius baptism⁹. sicut refert dicere oculus est necessarius ad videndū. ꝛ dicere ad videndū necessarius est oculus. quia ꝓma est falsa ꝛ secunda est vera Et differentia p logicā patet ꝛc. Sed q̄ sancti et doctores loquentes de baptismo cōiter intelligūt ō baptismo fluminis. ideo spāliter videndū est quō ad salutez necessarius sit huiusmodi baptismus. de quo ponit ꝯclusio respōsalis ad intentionē querētis q̄ cuilibet viatori baptismus est necessarius ad salutez de lege ordinata ꝛ cōmuni. Ad istū sensum q̄ quilibet qui non impleuit preceptū baptismi fluminis de lege ordinata et cōmuni sub pena ꝓditionis salutis tenetur ad ipm scilicet affectu suscipiendi p loco ꝛ tempore et effectu si viator manet quousq̄ possit cōmode recipere. Et hoc probat Scotus in quarto vbi querit vtrum iam iustificati teneant ad susceptionez baptismi. Et facit ad hoc duas rationes que vt credo nō cōcludunt. quia nimis difficile esset hoc pbare ratione sed bene tamē potest pbari auctoritate scripture sicut facit dominus Armacanus li. viij. de questi. armenioꝝ. ca. xxxv.

O Ex predictis sequunt aliqua correlaria. Primū est q̄ iam iustificati si nō fuerint baptisati baptismo fluminis tenentur baptisari. Et hoc vez ad sensum supradictum. Secundū est q̄ nō baptisat⁹ et martirisatus si postea miraculose resurgat tenetur baptisari. Et talis baptism⁹ iustificatoꝝ non est frustra. quia per eum seruatur obedientia diuini precepti. Terciuz est q̄ beata virgo et apostoli christi fuerūt baptisati. licet hoc non legat expresse. quia ad hoc tenebantur nisi cū eis fuerit dispensatum. Nam erant in tempore quo baptismus fluminis erat promulgatus p modum precepti ꝛ nō apparet q̄re xp̄s cū eis dispensauerit. imo nec istud fuisset conueniēs. q̄ exemplo christi ipsi debuerūt facere q̄ docebant. Sed ꝯtra conclusionem arguitur primo. quia sola fides sufficit ad salutē Unde apl's Arbitramur iustificari hoīez p fidem sine opibus legis. Et iterū Corde creditur ad iusticiā ꝛc. Et multa similia habent in scripta Igit ad salutē nō requirit baptism⁹ fluminis ꝛc. Scdo sic in noua lege p cipit baptism⁹ ita in antiq̄ ꝓcipiebat circūcisio Gen. xvij. Sz m'ti ñ circūcisi tūc saluabant sic iob ꝛc. ita ꝛ in noua cū sit mitior ꝛc. Tercio xp̄s dic Jo. vj. Nisi māducaueritis carnē filij hominis ꝛc. non habebitis vitā. vbi ita expresse et in verbis similib⁹ affirmat necessitas sumptōis sacramenti eucharistie. sicut in casu tercio p̄cedente affirmatur necessitas baptismi. sed sine eucharistia saluant m'ti. igitur ꝛc. Quarto videt q̄ ad minus illi qui nunq̄z audierūt loqui de lege euangelica christi nō tenentur baptisari. sicut forte aliqui sunt in aliq̄bus insulis Et ad hoc est illud christi. Joh. xv. Si non venissem ꝛ locut⁹ eis non fuissem peccatū non haberent. Quinto videtur q̄ si parentes infantē baptisare laborant ꝛ p̄uenitur morte anteq̄z valeat baptisari q̄ fides parentū ei sufficiat ad salutem Tum q̄ talis fides videbat sufficere paruulis in lege nature Tū etiā q̄ puuli ab herode occisi vt inter eos xp̄s occideret saluati fuerūt cum ecclesia teneat eos esse martyres. sed i illis puulis nulla cā salutis repiri pōt. aut non tanta quanta in ꝓposito. vbi est fides parentū ꝛc. Sexto ipotentia hoīes etiā adultos excusat a susceptiōe baptismi. igit puuli naturaliter impotentes si moriātur ante baptismū legitime excusant. igit non damnant sed saluant ꝛc Ad primuz dico q̄ fides que p caritatē operatur est principiū sufficiens ad salutem dum tñ habens eam. legē obseruet. ideo hūs eā baptisari tenet cum lex hoc p̄cipiat. Et sic intelligēda sunt oīa similia. Ad secundū dico q̄ lex circūcisionis solū data erat abrahe et semi ei⁹ vt patz ex tertu scripture vbi dat illa lex sed p̄ceptū baptismi dat oīb⁹. igit ꝛc. Ad terciū dico q̄ illud dictū intelligit de sumptione seu māducatiōe spūali p fidē. ꝛ sic ē necessitatis ꝛc. Et tñ si ō sumptōe corpali accipet eēt itelligēdū cū modificatōe sicut etiā obseruātie alioꝝ p̄ceptoꝝ affirmatiuoꝝ sic. s. nisi rōnal' et legittia cā excuset. Jō illa duo q̄ten⁹ sunt p̄cepta necessitatē hūt. ñ dico tñ parē vl' eḡlē. Ad q̄rtū dico cū apl'o ro. x. quō inuocabūt i quē ñ crediderūt. aut quō credēt ei quē ñ audierūt Et q̄dē In oēz trā exiuit son⁹ eoꝝ ꝛc. Un ō intētiōe apl'i ꝛ scripture i pl'ib⁹ locis videt eē q̄ ꝓdicatio legis xp̄i exiuit in oēz trā. iō ad eā tuandā oēs tenēt q̄rere. p Ad q̄ntū dico q̄ fides pentū non sufficit ad salutem paruulorū nec vn-

q̄ suffecit ante legē sine sacrificijs. quoniā omni tēpore ab origine mundi fideles d̄o sacrificia offerebant vt placerent. vt patet Genes. iiij. ⁊ deinceps per scripturā. et hec erant pro sua ⁊ filiorum salute. ¶ Ad illud quod dicitur de paruulis ab herode occisis dicit dominus Armacan⁹ libro supradicto. capl'o. xxxvij. q̄ paruuli non circumcisi qui fuerunt occisi non fuerunt saluati. q̄r caruerunt sacramento salutis. nec erāt innocentes sed peccatores. et eorum saluti māifeste obuiat illud Masculus cuius p̄pucij caro ⁊c̄. circumcisi autem innocētes erant. Et ideo congrue festum eorū festū innocētiū vocatur Nec videtur iuxta scripturam nobis traditā q̄ illi circumcisi occisi ampliorem beatitudinē acceperunt q̄ ceteri circūcisi nō occisi aut q̄ baptisati infantes cōmuniter morientes. licet quodāmodo martyres dici possint. Nisi forte deus occulto suo iudicio eis aliquid ampli⁹ dederit quod negare nec temere affirmare p̄sumendum est. quia hoc non habetur ex scriptura. Istud autem videtur bene durum. quia ad minus videtur q̄ circumcisio sanguinis suffecerit ad salutem sine circumcisione carnis. sicut baptism⁹ sanguinis sine baptismo fluminis in paruulis ⁊c̄.

¶ Ad sextum dico q̄ verum est quod primo infertur scilicz q̄ impotentia in infantibus eos excusat ab obseruantia precepti d̄ baptismo habendo. Et ideo eis non imputatur ad culpam nouam q̄ nō fuerunt baptisati ⁊ ita de circumcisione. sed nō recte infertur vlterius. ergo nō damnant̄ ⁊c̄. quia sola anima christiana saluabitur ⁊ que pactum dei seruauerit. quod non est in istis. ideo damnantur. nō quia culpam incurrerint ex non obseruantia sed quia pactū nō seruauerunt. et ita dicerem de ignorantib⁹ legem ⁊ nomen christi si alicubi essent aliq̄ scilicet q̄ lex illa siue preceptū baptismi eos non artat. nec illam seruare tenentur sed d̄ eius nō obseruantia per ignorantiam excusantur. tamen penam legis iuste subire cōpelluntur. Exemplum de latrone qui hāc legem q̄ latro suspendatur seruare non tenetur. quia non debet esse homicida sui. et tamen penam legis per iudicem iuste compellitur sustinere. Et hoc de secundo articulo. Q ¶ Quantum ad tercium articulum in quo videndum est vtrum p̄ baptismi institutionem euacuata fuerit circūcisio. ¶ Primo videndum quando fuerit baptismi institutio. ¶ Secundo quando incepit eius obligatio. ¶ Tercio videndū quādo fuerit circumcisionis euacuatio

¶ De primo puncto sit prima p̄positio Q baptismus non fuerit institutus quando christus fuit baptisatus a Johāne. quia ille nō fuit baptismus christi id est forma. s̄z forma Johānis. tamen christus tunc dedicauit aquā tanq̄ materiam ydoneaz.

¶ Secunda p̄positio. q̄ nec illo verbo Johannis. iij. dicto ad Nicodemū. Nisi quis natus fuerit denuo ⁊c̄. Quia non est veresimile tam necessariū sacramentuz clam et cum persona priuata que nō debuit esse p̄co illius institutionis institutum fuisse.

¶ Tercia p̄positio q̄ baptismi institutio n̄ differebat̄ vsq̄ ad illud tempus quo dictū est Mathei vlti. Euntes ergo ⁊c̄. Nam discipuli christi ante baptizabāt vt patet Johan. iiij. ¶ Quarta p̄positio q̄ precisa hora institutiōis baptismi non legitur in euāgelio. tn̄ bene ꝯuincitur tempus institutionis fuisse ante tempus illud quo discipuli baptizabant. R ¶ De secundo puncto sit prima p̄positio q̄ institutio baptismi precessit p̄mulgationē ⁊ p̄mulgatio obligatōnem. Primū patet. quia nō promulgatur lex nisi primo sit a legislatore determinata ⁊c̄. Secundū patet q̄r nullus tenet̄ ad aliquod diuinum preceptum nisi per aliquē autenticū ydoneū ⁊c̄ sit promulgatū. iuxta illud Jo. xv. Si nō venissem ⁊ locutus eis non fuissem ⁊c̄. Et hoc verum est de lege positiua cuiusmodi fuit preceptuz baptismi. ¶ Secunda p̄pō q̄ congruū fuit p̄mulgationem baptismi primo fieri p̄ modū ꝯsilij. deīde p̄ modū p̄cepti. Tū primo. q̄r lex p̄fectissima nō debuit p̄cipitant̄ imponi. Tum scd̄o q̄r lex vet⁹ cū nō esset mala nō debuit subito repelli sed debuit synagoga cū honore sepeliri. ⁊c̄. ¶ Tercia p̄pō. q̄ p̄mulgatō baptismi ⁊ general'r p̄mulgatio cuiuscūq̄ p̄ modū ꝯsilij diuini obligat oēs ad q̄s legitime venit ad nō ꝯtēnēdū. p̄mulgatio aūt p̄ modum p̄cepti obligat ad obseruandū. Scd̄m notū est. sed p̄mū patet. q̄r qui ꝯtēnit ꝯsiliū. ꝯtēnit ꝯsulentē inq̄tum consulentem. ideo vt bene dicit scotus. caueant sibi mordentes paupertatem euangelicā mendicantiū fratrum ⁊c̄.

quēstio secūnda

Quarta ꝓpositio ꝙ baptismus soluz habuit duo tempora. Primum quo erat sub cōsilio quod durauit a principio ex quo p̄dicatum fuit euangelium vel baptismus a christo z apostolis vsq; ad predicationē solennem eiusdem post ascensionem christi. Secundū tempus quo erat sub precepto quod incepit f̄m Scotum in die Penthecostes in Hierusalē quia vsq; ad illum diē non predicauerunt apostoli publice. iuxta illud. Vos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Consequenter ꝓo ad alias ciuitates z loca f̄m ordinē cuilibet incipiebat f̄m tēpus quando ibi publice z solenniter predicabatur lex euangelica. Et ita quibusdam incepit illud secūdū tempus per mensem post penthecost. quibusdam per annuz. quibusdam per decennium. z ita deinceps. Quare patet ꝙ non eque cito apud omnes fuerit baptismi obligatio sed diuersis temporibus.

S De tercio puncto sit hec prima ꝓpositio ꝙ q̄tum ad circumcisionem distinguenda sunt quatuor tempora. Primuz. p quo fuit necessaria. Secundū pro quo fuit vtilis non necessaria. Tercium pro quo nec vtilis nec necessaria tamen non mortifera. Quartum pro quo omnino mortifera z illicita. Secunda propositio ꝙ p̄mum tempus circumcisionis precessit vtrumq; tempus baptismi Quia ex quo cōsulebatur baptismus non fuit circumcisio necessaria volenti baptisari. Tercia propositio est ꝙ f̄m tempus concomitabatur primum tempus baptismi. quia q̄diu baptism⁹ fuit sub consilio licuit eligere qō cunq; placuit vel circumcidi vel baptisari et vtrumq; erat vtile nullū necessariuz.

Quarta propositio ꝙ tercium tempus circūcisionis concurrit cum secundo tempore baptismi z hoc quo ad iudeos vsq; ad illud tempus Pauli quando dixit ad Galathas quinto. Si circūcidimini christus nihil vobis prodest. imo verisimile ē ꝙ bñ vltra z multo post videbantur fratres hierosolimis approbare obseruantiaz legis et de ea consulere paulo. Quinta propositio ꝙ quartū tempus circumcisionis concurrit cum secundo tempore baptismi et p̄ quo ad gentiles conuersos ad fidem saltē post illud tēpus quo Paulus ascēdit hierosolimā ad seniores super illa questiōe de qua habetur Actuz decimoquinto. Ita ꝙ f̄m tempus baptismi a principio sui totaliter fecit circumcisionē illicitam q̄tum ad gentes conuersos vel saltē post tempus tercū cōcilū in hierosolimis. de quo tactū est z in quo seniores determinabant legem non debere imponi gentibus conuersis

Sexta ꝓpositio ꝙ q̄tum ad iudeos cōuersos secundū temp⁹ baptismi nec a principio sui nec post terciuz cōcilium apostolorū excludit omnino circumcisionez tanq; illicitam nec alia legalia sed multo tempore post licite seruabantur. Nec legim⁹ in scriptura quādo fuerit circumcisio iudeis conuersis simpliciter prohibita. quia hystoria scripture nō producitur vltra quintum annuz neronis. scilicet non vltra .xxx. annum a passione christi z toto tempore illo iudei conuersi obseruabant legez quod eis licuit. Uerisimile est tamē ꝙ deus per apostolos vel illoruz successores tempore determinato simpliciter prohibuit legalia obseruari. licet de hoc non habeat in scriptura. quia aliter ecclesia non teneret esse hereticum dicere legalia currere cum lege euangelica. vt extra de baptismo z eius effectu. ca. maiores. nisi deus hoc specialiter reuelasset z̄c. T Cōtra illud quod hic dictum est de exclusione circumcisiōis quo ad iudeos z̄c. videtur sensisse apostol⁹ ad Galathas secundo. Ubi dicit se reprehendisse Petrum. Et hoc videtur ex eo ꝙ obseruabat legez. que reprehensio facta fuit satis cito post illud tercium concilium supradictum. quare z̄c. De isto facto Petri si errauerit vel non. videtur controuersia inter duos egregios apostolos Petrū et Paulum. et postea inter duos egregios doctores Augustinum z Hieronymum. de hoc tamen pono propositiones. Prima sit hec ℚ petrus illo facto errauit. patet. quia licz apostoli in factis vel dictis potuerint errasse. non tamen in q̄tum scriptores alicuius partis scripture. cum ergo Paul⁹ in epistola ad Galathas que est pars scripture canonice scribat ꝙ petr⁹ reprehensibilis erat z nō recte ambulās ad veritatez euangelij. sequit z̄c. Scōa ꝓpō Petr⁹ in illo facto nō errauit. qz legez seruauerit. qz post illud factuz Paulus circūcidit Thimotheum. z tota multitudo cōuersa in iudea obseruabat legē Act. duodecio. q̄re z̄c.

Tercia propositio est q̄ Petrus in illo facto errauit. vel quia in illo actu obseruabat legem subtrahendo se a gentibus in cibo ⁊ potu. ⁊ q̄ illud non erat faciendū videtur prius sibi fuisse monstratum Actuū decimo de Cornelio. vel quia non obseruans legem coram gentibus postea venientibus iudeis eaz obseruabat. Et vtrumq̄ istorum potest poni multipliciter sicut declarat Scotus. in quo videndum est de ꝑ pleniꝰ. Quarta propositio est q̄ ille error Petri fuit peccatum veniale. quia melius est hoc dicere dummodo possint saluari verba Pauli. Nec illud factū Petri potest excusari propter scandalum vitandū in iudeis. quia non erat ibi materia scādali perfectis aut paruulis. sed solum phariseis. de quo non erat curandum exemplo christi Mathei .xv. de comestione manibus non lotis ⁊c̄.

Ad rationes ante oppositum. Ad primum patet quid dicendum. Ad secūdum dico q̄ baptisata a Johāne in forma baptismi christi quam forte sciuit. vel a discipulis christi vel alias. non erant rebaptisandi. Ad terciam dico primo q̄ christus in nullo soluit legem quo ad spiritualem sensum qui viuificat. sed bene quo ad litteram que occidit. iuxta verba apostoli. Dico secundo q̄ circūcisio data fuit in fedus sempiternum vel in se vel in equiualēti. modo christus non euacuauit circumcisionem quo ad fructum eius. quia dedit sacramentum equiualentis fructus. imo maioris. Dico tercio q̄ q̄tum ad gentiles conuersos preceptum de circumcisione fuit reuocatum in tercio concilio autoritate Petri ⁊ Jacobi imo spiritussancti quia ibi dicitur Visum est spiritui sancto et nobis ⁊c̄. Quātum vero ad iudeos supponitur reuocata aliquando. licet tempus reuocationis non legatur in scriptura. Q autem dicitur christum circumcisionē obseruasse soluitur per hoc q̄ lex vetus nō debuit statim dimitti. sed ipsa in morte christi causaliter expirauit quando dictum est cōsummatū est. non tamen pro tunc realiter ⁊ simpliciter sed pro tempore publicationis huius cause ⁊ noue legis. Et ideo vsq̄ ad mortem decuit christum illa cerimonialia obseruare.

Et hec de questione.

Questio tercia

AVamuis iaz

quasi omnia declarata sint que tractat magister distinctione tercia vsq̄ septimaz distinctionē huiꝰ quarti libri. tamen adhuc specialiter videndum est de effectu baptismi de quo aliqualiter agitur in quarta distinctiōe. Ideo quero vtr̄ omnes suscipientes baptismum equaliter recipiant baptismi effectum. Et arguo primo q̄ non. ⁊ q̄ plus recipit adultus q̄ꝫ paruulus. scilicet maiorem gratiam. quia omnis ratio que est ꝺ paruulo vt recipiat gratiam est etiam de adulto rite baptisato. ⁊ p̄ter hoc adultus talis habet meritum personale quod nō habet paruulus. quare eidem datur maior gratia q̄ꝫ paruulo ⁊c̄.

Secundo arguo q̄ plus recipit paruulus q̄ꝫ adultus. scilicet q̄ plus sibi valet in casu baptismus q̄ꝫ adulto. quia ponamus q̄ adultus venit ad baptismum cum deuotione et contritione. tunc arguo sic. In casu isto baptismus multo minus ꝑdest adulto q̄ꝫ paruulo. quia tam bonuz est quod confertur paruulo per baptismum q̄ꝫ malum est illud quod haberet paruulus si careret baptismo. sed illud est peius q̄ꝫ malum quod accideret adulto si non baptisaretur in casu predicto. quia illud foret carentia visionis diuine in eternum pro peccato originali. sed adultus volens baptisari ipsa volūtate purgatur ab originali peccato. quia si sine baptismo decederet haberet vitam eternam. ergo illud est sibi debitum ante baptismum. et per consequens minus sibi confertur per baptismū q̄ꝫ paruulo.

Tercio arguo de duobus adultis vel de duob⁹ paruulis. quia de duob⁹ adultꝫ baptisatis vnus recipit gratiam ⁊ alius nō si vnus sit magis deuotus q̄ꝫ alius. Etiaz de duobus paruulis baptisatis quorum anima vnius sit perfectior ⁊ melior in naturalibus q̄ꝫ anima alterius. Arguitur sic. Licet sacramentum q̄tum est de se equaliter conferat gratiam in ania vtriusq̄. tamen cum actus actiuorum sint in patiente dispositio secundo de anima. sequitur q̄ in anima nobiliori causabitur plus ꝺ gra-

Et confirmatur. quia ſm magiſtrum libro ſecundo. diſtin. ſecunda. deus contulit angelis in ſua prima creatione maiorẽ gr̃am vel minorem ſm naturaliũ differentiã. igitur ꝛc. ¶ Oppoſitum arguitur ſic. Nullus ſuſcipiens baptiſmũ recipit baptiſmi effectũ niſi in virtute ꝛ ex merito paſſionis xp̃i ſed meritum paſſionis chriſti eſt equale oĩbus in chriſto renatis. igit. ꝛc. ¶ Quia hic querit de effectu baptiſmi qui triplex ẽ. capiendo effectum large ꝛ impropꝛie ſcz caracteris ipꝛeſſio. gratie infuſio. culpe ꝛ pene dimiſſio. Ideo de his tribus per ordinem in tribꝰ articulis videndũ eſt ꝛc.

B ¶ Quantum igitur ad primum articulum in quo videndum eſt Utrũ in baptiſmo caracter imprimatur tria ſunt videnda. ¶ Primo de caracteris deſcriptione. ¶ Secundo de caracteris conditione. ¶ Tercio de caracteris impoſſione. De primo puncto ſciendũ eſt q̃ caracter in ꝓpoſito vt ſumitur apud theologos ẽ ſignũ ſpũale impreſſum ſuſcipienti ſacramentuz non iterabile indelibiliter manens poſtq̃ eſt ſemel impoſſum ꝛ diſtinguens ſuſcipientem tale ſacramentũ a non ſuſcipiente.

¶ De ſecundo puncto patet ex p̃dicta deſcriptione q̃ aliq̃ conditiões ſeu ꝓprietates attribuunt caracteri. ſ. q̃ ẽ aſſimilatiuũ diſtictiuũ. figuratiuũ. diſpoſitiuũ. remẽoratiuũ. ꝛ obligatiuũ. ¶ Pria ꝯditio caracterꝭ eſt q̃ eſt ſignum aſſimilatiuũ ſcz alteri hñti Et hec conditio ꝛ ſequens cõueniũt caracteri naturaliter ꝛ ſunt cõmunes tam ei q̃ cuilibet alteri forme. ¶ Secũda conditio eſt q̃ eſt ſignum diſtinctiuũ ſcilicet a nõ habente. ¶ Tercia eſt q̃ eſt ſignum cõfiguratiuum ſeu conformatiuum. ſcz xp̃o. nam p ipſum aſcribitur ꝯs familie xp̃i. Quarta conditio eſt q̃ caracter eſt ſignũ diſpoſitiuũ ſcz ad gr̃am tanq̃ cã ſine q̃ non. Et hoc ſolum ex voluntate ꝛ ordinatione dei. non ex natura rei ſcz q̃ deus ſic ordinauit q̃ baptiſatus ꝓpus aliq̃ mõ recipiat caracterem. ꝛ poſito caractere recipiat gratiã niſi ponat ſe obicẽ. ¶ Quinta conditio q̃ caracter eſt ſignum rememoratiuũ ſeu recordatiuum ſcz ſuſcepti ſacrameti. Et hoc ex diuina ordinatiõe q̃ vult caracterem ſic inducere in noticiã ſacramenti ſuſcepti. ¶ Sexta cõditio q̃ caracter eſt ſignũ obligatiuum. ſcilicet ad legem xp̃i eo mõ q̃ ſuſcipiens ſacramentũ obligat̃ per eius ſuſceptionez plus q̃ non ſuſcipiens ꝛ. ¶ De tercio puncto pono aliquas propoſitiões. ¶ Prima ſit hec q̃ caracterem imprimi anime nõ poteſt ꝓbari aut improbari p rationem naturalem nec per efficacẽ ſeu expreſſam biblie autoritatem. ¶ Primo q̃ non poſſit ſic improbari ſaltez ꝺceditur. ſed q̃ nec poſſit ſic ꝓbari. patet. quia illi qui ponunt caracterem imprimi nõ inducũt ad hoc rõnez naturalem que valeat nec autoritatem biblie cogentẽ. nec ꝓbant q̃ magis imꝑmatur in baptiſmo q̃ in circũciſione. ꝛ tamẽ ipſi negant in circumciſione. ¶ Secunda ꝓpõ q̃ caracterem imprimi anĩe maxime in baptiſmo magis q̃ oppoſitũ eſt ꝺſonum autoritati eccleſie ꝛ rõnabili congruẽtie. Autoritas eĩ eccleſie videt magꝭ hoc ſonare q̃ oppoſitum. Extra de baptiſmo ꝛ effectu eiꝰ Maiores. Ubi videt dicere q̃ aliq̃ recipiunt caracterẽ ſacramenti q̃uis non rẽ. hec tñ autoritas nõ cogit. quia poſſz exponi q̃ intelligit ꝓ caracterẽ ipſum baptiſmũ ſicut qñ.q̃ facit magiſter. ¶ Congruentia tñ eſt ad hoc q̃ rationabile videt ꝛ congruũ q̃ q̃libet receptus in dei familia aliquid ꝑmanens recipiat quo diſtinguat̃ ab alĩs.

¶ Tercia ꝓpoſitio q̃ ſi caracter ſit aliquid eſt forma abſoluta ꝛ non relatiua ꝺcta ſcotum qui dicit q̃ vtrumq̃ poteſt teneri. Et intelligit per formam relatiuã rem aliquã que non eſt res abſoluta. Contra quez dico q̃ oĩe quod eſt res abſoluta ꝛ qõ nihil illo modo eſt res relatiua ſcilicet diſtincta ab abſoluta quod habet alibi probari.

¶ Quarta propoſitio q̃ conueniẽtius ponitur q̃ caracter eſt qualitas de prima vel tercia ſpecie q̃ de ſecunda. contra Scotũ qui ponit q̃ eſt de ſecunda ſpecie qualitatis. Caracter enim ſi aliquid eſt. eſt habitus vel diſpoſitio paſſio vel paſſibilis qualitas. ſed non eſt naturalis potentia. qz ipſa dicit in reſpectu ad actum potentie actiue vel paſſiue quorum neutrũ cõuenit caracteri. Non eĩ videtur potentia naturalis actiua reſpectu actuũ naturaliũ. qz oẽs tales actus ſufficiunt producere habitꝰ naturales ꝛ infuſi. Nec eſt potẽtia naturalis actiua reſpectu actuũ ſupnaturaliũ. qz tales actꝰ ſunt immediate a deo. Nec põt eſſe potẽtia paſſiua reſpectu p̃dictoꝝ actuũ. qz aĩa eſt ſufficiens paſſiuum reſpectu illoꝝ.

¶ Quinta ꝓpō ꝙ caracter sicut est in anīa ita est in qualibet eius potentia. quia idem sunt. Si tñ potentie anime distinguerent̄ ab anima vel inter se tunc caracter ꝯueni/entius poneret̄ subiectiue in esse substantie anīe q̄ꝫ alicui eius potentie ꝯtra Scotū q̄ simpl'r ponit ꝙ est in voluntate ⁊ tñ videt̄ tenere ꝙ hec potētia distinguat̄ ab ip̄a sub stantia anīe qđ videtur minus ꝯsequēs qꝛ frustra videt̄ poni caracter in potētia anīe nisi vt sit principiuꝫ sui actus. sed caracter non videt̄ esse p̄ncipium alicuius act⁹ nec inclinare ad aliquē actuꝫ vt dicit Ockam q̄ dat exemplum de habitu religiosi ꝑ quē distinguit̄ a nō religioso ⁊ obseruātias cer tas significatur ꝓmisisse ad quas obligat̄. qui tñ habitus non est principiū alicuius actus. quia ad nullū inclinat. Sic est đ ca ractere ⁊c̄. Ideo veresimilius dicit̄ esse in essentia anime subiectiue q̄ nullum actum connotat q̄ꝫ in potentia q̄ connotat actum

¶ Sexta ꝓpō ꝙ si potentie anīe distingue/rētur realiter inter se sicut tenet sanct⁹ tho/mas ⁊ caracter poneret̄ in aliq̄ potētia ani me adhuc cōueniētius poneret̄ in volūta/te q̄ꝫ in intellectu. qꝛ vt dicit Scot⁹ dispo/sitio ad formā est in eodeꝫ susceptiuo cum forma. sed caracter est dispositio quedam ad gratiam q̄ est in voluntate. igitur ⁊c̄.

¶ Septima ꝓpositio ꝙ licet caracter đ le/ge ordinata sit signū indelibile non tamen simpliciter ⁊ absolute. qꝛ de⁹ absolute pos/set illud separe a subiecto ⁊ destruere subie cto remanente. ¶ Octaua ꝓpositio ꝙ cara cteres in diuersis sacramentis imp̄ssi sunt alterius ⁊ alterius speciei. quia licet accidē tia eiusdem speciei p̄nt esse in eodem subie/cto tamē hoc non est ponendū sine aliq̄ ne cessitate id ē sine rōne exp̄ientia vel autori/tate cogente. sed hic nō est aliqđ tale sed po tius videt̄ rō ad oppositum. quia caracter imp̄mitur ad distinguendū. nunc aūt si in trib⁹ sacramentis irreiterabilibus in qui/bus imprimit̄ caracter. scilicꝫ baptismo cō firmatione ⁊ ordine caracteres essent eius/dem speciei ꝑ eos nō distingueret̄ baptisa tus a confirmato aut sacerdos a baptisato vel confirmato ⁊c̄. Et hec de p̄mo articl'o.

D ¶ Quantum ad secundum articulū in quo videndū est Utrū in baptismo gr̄a infundatur. qꝛ ita posset queri de alijs vir tutib⁹ ponam tres ꝯclusiones. Prima ē ꝙ cuilibet rite suscipienti baptismū infun/dit̄ gratia. ¶ Secunda ꝙ cuilibet rite su/scipiēti baptismū infundunt̄ alie virtutes theologice siue sup̄naturales. scilicꝫ fides et spes. ¶ Tercia ꝙ nulli quantūcunqꝫ ri te suscipienti baptismū infundunt̄ v̄tutes morales. Et istas tres ꝯclusiones declara bo ꝑ ordinem. ¶ Prima igit̄ ꝯclusio ꝓbat̄ sic. Et intelligendo đ illo suscipiēte q̄ añq̄ꝫ suscipit nō habet gr̄am. tunc de tali arguit̄ quia sibi dimittit̄ mortalis culpa. igitur ei infundit̄ gr̄a. Añs patet. ⁊ ꝯña patet ex pri mā ꝯclusione tercij articuli prime. q. qꝛ de lege ordinata non dimittit̄ mortalis culpa sine infusione gr̄e. Et aduertēdū est ꝙ hec ꝯclusio est intelligenda prout li rite impor tat dispositionez baptisati q̄ nō requiritur necessario ad esse sacramēti sed ad bñ eē cū ceteris necessario req̄sitis. qꝛ si ly rite īpor taret solum dispositionē necessario requisi tam sacramēti. sic nō oportet ⁊c̄. sicut patet in multis malis rite baptisatis quo ad ne/cessaria. igit̄ ⁊c̄. ¶ Secunda ꝯclusio ꝓbat̄ scilicet ꝙ alie virtutes puta fides ⁊ spes in fundunt̄ in baptismo rite suscepto ad sen/sum iam expositū. Pro cuius declaratione pono aliquas ꝓpōnes. ¶ Prima sit hec. Ex gratia de potentia dei absoluta pōt infun/di sine alijs v̄tutib⁹ theologicis scilicꝫ fide ⁊ spe. Patet. qꝛ caritas est q̄d absolutū qđ non dependet a fide ⁊ spe. igit̄ ⁊c̄. ¶ Secū da ꝓpositio. ꝙ nō potest efficaciter probari ꝑ rōnem vel autoritatē ꝙ gratia de lege or dinata non potest diuidi seu non infundit̄ in baptismo sine alijs virtutibus theologi cis scꝫ fide ⁊ spe. Patet ꝙ nō per rationem quia cum oppositum absolute possit fieri ñ videtur posse fieri ratio efficax ad proban dum ꝙ non fiat vel nō possit fieri đ lege or dinata nec aliqua solet adduci. Patet etiaꝫ ꝙ non per autoritatē. quia ille autoritates qui nō crediderit cōdemnabitur Mar. vl timo. Ad hebreos. xj. sine fide impossibile est placere deo Et si que sint similes q̄ pos/sent induci ex biblia possent om̄es intelli/gi de adultis non de paruulis. Autoritas etiam ecclesie extra de trini. et fide ca. li. vij nō videt̄ cogere. qꝛ nō videtur ibi đtermīa re simpliciter ita esse. sed dimittit autorib⁹ disputantibus. igitur ⁊c̄. ¶ Tercia propo sitio est Ex probabilius est q̄ꝫ oppositum ꝙ gratia đ lege ordinata nō potest infūdi seu

nō infundit in baptismo sine fide z spe patet. quia non videt rōnabile q deus vnam infunderet sine alijs. z ꝓmuniter doctores tenēt q omnes infundunt in baptismo etiaz puuloz̄. z ad hoc magis declinat autoritas ecclesie vbi supra. Et sic ex hoc patz cōclusio intuenti. ¶ Tercia cōclusio probatur scz q virtutes morales nate acquiri ex actibz non infundunt in baptismo de cōmuni lege. quia aliquis ante baptismū habens habitus morales vicioſos q̄z quis rite baptiset tamē sentit se ꝓnum ad vicia consueta sicut prius. igit tunc manet habit⁹ inclinans ad talia peccata. ¶ Sed nō videtur q deus infundat vnum habitū et non expellat habituz ꝓtrariū. igitur zc. Hec valet ratio quoz̄undā dicentium oppositū cōclusionis ꝓpter hoc q deus non minus perfecte opatur in operibz gratie q̄z nature. sz non inuenit q deus in naturalibz det primū principium aliquoz operū nisi det oīa necessaria ad illa opa. sicut natura nō dat virtutem vel potentiā ꝓgressiuam nisi det organa zc. modo habens gratiam siue caritatē habz ꝓncipiū oīm opez meritoriozque non pōt exerceri sine virtutibus moralibus. igitur zc. Hec eīm ratio assumit falsa. pro quo dico aliquas ꝓpositiones.

¶ Prima est q sepe contingit in operibus nature q deus dat principium alicui⁹ operationis. z tamen non dat actualiter necessaria ad illam opationem. Exemplū. deus creando hominē dat sibi principiuz respectu alicuius sciendi z volendi quia intellectum z voluntatē. z tamē nō oportet q det sibi tunc habitus p quos potest et sine quibus non pōt faciliter in talia opa. sed sufficit q det sibi potestatem acquirendi tales habitus. sic est in ꝓposito zc. ¶ Secūda ꝓpositio q tunc cōmuniter deus dās alicui nature ꝓncipium alicuius opationis dat etiam necessaria ad illam. q̄n scilicet illud principiū est ex se sufficiens ad talia exercēda sicut est in illo exemplo de virtute pgressiua. sic autem non est in ꝓposito. ¶ Pro q̄ sit tercia ꝓpositio q caritas infusa saltez cū caritate acquisita est sufficiens ꝓncipiū cuiuslibet opis meritoriq̄ sine virtutibus moralibus. quia caritas inclinat imediate ad actū cuiuslibet virtutis. Ideo dicit Greg. q omnia precepta sunt vnum in radice caritatis. Et hoc modo etiam virtutes sunt connexe in caritate. quia caritas inclinat ad actum cuiuslibet earū licet non ita ꝓmpte z expedite sicut cum alijs virtutibus. igit zc. ¶ Ex his sequitur correlariū solutiuū vnius obiectionis scz q licet deus in baptismo infundat virtutes in pte intellectiua z non in pte sensitiua. q̄ virtutes dicuntur morales. tamē deus perfecte sanat hoiem in baptismo quia dat omnia necessaria ad salutē. Nam ille virtutes morales nō sunt necessarie ad salutem. dat etiā homini vñ potest tales virtutes acquirere zc. F

¶ Contra ꝑmam conclusionem z secundam arguitur ex tercia. quia tam incōpossibilia sunt amor habitualis z odiuz habituale respectu eiusdem obiecti q̄z incōpossibilia sunt fides z scientia respectu eiusdē obiecti. sed fides z scientia non stant simul respectu eiusdem obiecti. igitur nec prima Sed habens habitum acquisitū odiendi deū non obstante tali habitu potest nihilominus habere vnū actū quo potest diligere deū z velle baptisari. et sic rite suscipere baptismum. z tamen tunc nō pdit habituz odiendi ꝑus habitū p predicta in tercia cōclusione. igitur nō recipit gratiā siue caritatem propter incōpossibilitatē caritatis z odij habitualis. Et ita posset argui de alijs virtutibz theologicis. ¶ Et si dicat q isti habitus non sunt incōpossibiles. quia vn⁹ est infusus z alter acquisitus. Contra. illi habitus sunt incōpossibiles quoz̄um act⁹ sunt incompossibiles. aliter nō potest pbari incompossibilitas habitū sed act⁹ istoz̄um habituuz sunt incōpossibiles. igit zc. Item aut habitus infusi in baptismo sunt eiusdem speciei cum acquisitis aut diuersarū. Si diuersaz. tunc cum habitus infusus sit perfectioz inclinabit ad pfectiozem actum. z pfectius inclinabit q̄z habit⁹ acq̄situs. et p ꝓns cum acquisitus inclinet ad actum omni alio circūscripto ergo multo magis habitus infusus zc. ergo puul⁹ poterit in actum fidei. Si aūt sint eiusdē speciei tunc poterunt facere infusi quicqd faciunt acquisiti. quod patet falsum de puulo vt prius. Itē querit quare ponit q virtutes theologice in baptismo infundūtur cum habitus inclinet ad actus quos paruuli habere nō possunt. vident igit frustra

¶ Ad primum dico q illud primū assumptum z similia debent intelligi de habitib⁹

acquisitis. et sic sunt vera. alias nō. quia in illis tanta est repugnantia habituū quanta actuū. quia acquirunt̄ ⁊ augmentant̄ ex actibus. sed vnus infusus ⁊ alius acquisitus non repugnant. sicut fides infusa et scientia non repugnāt. quia habitus infusus non requirit̄ ex actibus nec augmētat̄. sed solum se habet actiue ad actus ¶ Et quādo dicit̄ actus sunt incōpossibiles igit̄ habitus. ꝯsequentia non valet nisi solū de habitibus acquisitis per actus. ¶ Ad secundum dico ꝙ habitus infusi distinguuntur specie ab acquisitis. sed non sequitur vltra igitur magis inclinant ad actus q̄uis sint ꝑfectiores. sed bene sequitur ꝙ quando cōcurrunt ad actū faciunt ipsum ꝑfectiorez. ¶ Ad tercium dico ꝙ illi habitus licet nō valeant ad eliciendū actus tempore instāte tamen valebunt qñ erit adultus. qꝛ tūc per illos poterit in opa meritoria mediantibus acquisitis ⁊ valent sibi quocūq; tempore vt ostendatur diuisus a filijs ꝑditōis ⁊c. Et hec de secundo articulo.

H ¶ Quantum ad tercium articulū in quo videndū Utrum in baptismo omnis culpa et pena dimittatur ponam tres conclusiones. ¶ Prima erit de culpe dimissione. ¶ Secunda erit de pene remissione. ¶ Tercia erit de ꝑncipalis quesiti solutione. ¶ Prima igitur conclusio sit ista ꝙ cuilibet rite suscipienti baptismū omnis culpa tā mortalis q̄ venialis dimittit̄. Et intelligo ꝑ rite suscipientem illum qui nō ponit se obicem scilicz q̄ penitet de peccat̄ ⁊c. ¶ Pro declaratione huius ꝯclusionis ponam aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima sit hec ꝙ non ideo in baptismo dimittit̄ culpa qꝛ in ipso infundatur gratia culpe contraria. et ipsius tanq̄ sui ꝯtrarij expulsiua contra aliquos qui ꝓbant ꝑdictam conclusionez ꝑ hoc quia in generatione qualibet per inductionem vnius forme omnis forma cōtraria expellitur ⁊ etiam dispositio ad formam ꝯtrariaz. sed baptismus est generatio ad vitam eternā. ⁊ culpa et gratia sunt contraria. igitur in baptismo infusio gr̄e tollit culpam originalem actualem ⁊ venialē ⁊c. Hec enim ratio non valet. Tum quia petit principium. nam magis clarum est ꝙ in baptismo culpa dimittat̄ q̄ ꝙ gratia conferatur Tum etiam. quia non ꝓbat de peccato veniali cum ipsum stet cum gratia. sz vlterius hec ratio assumit falsum. ¶ Pro quo sit secunda ꝓpositio ꝙ gratia et peccatum sine culpa non sunt ꝓprie contraria. qꝛ gratia quo ad omne illud quod est in ea positiuū ⁊ absolutū potest stare cum qualibet culpa. ⁊ hoc ꝺ potentia dei absoluta. sz tūc nō esset gratia id est nō faceret tunc aliquē esse gratū deo. Ex igit̄ gratia repugnet culpe non est naturaliter sz libere scilicet ex voluntate dei libere acceptantis talem qualitatem vt faciat aliquē gratū cum q̄ nō stat ipsum esse in peccato. sic̄ non stat ꝙ sit amicus ⁊ inimicus dei. ¶ Tercia ꝓpositio est. ꝙ non potest probari naturali ratione sed solum debet credi simplici fide omnez culpā dimitti in baptismo. Ex debet credi patet. quia creditur ꝙ rite baptisatus siue digne est dignus vita eterna. sic ꝙ si decederet tunc statim haberet eam. Ideo ⁊c. Sz ꝙ illud non possit ratione ꝓbari patz. quia supposito ꝙ forma gratie formaliter repugnaret actui peccati vel habitui vicioso ꝑsenti. quod tamen falsuz est. adhuc videtur clarum ꝙ non sic repugnat actui preterito qui nullum habitū relinquit. quia pri⁹ totaliter corrumpit̄. nec repugnat obligationi ad penam formaliter. Nam deus absolute posset manente obligatione ad penaz eternam infundere gratiaz ⁊ dimittere culpam sine iniusticia. sicut posset aliquē eternaliter punire sine demerito. licet illa punitio non esset ꝓprie pena quia pena ꝺꝛ respectu culpe sed ꝓprie diceret̄ dolor. H

¶ Ex predictis patz de ꝯclusione. Sz hic est dubium vtrum culpa originalis possit dimitti in baptismo sine culpa actuali. etiā in adulto videt̄ ꝙ sic. quia sic̄ pctm̄ contractum cum ꝯsensu non remittitur sine ꝯsensu. ita ꝯtractuz sine ꝯsensu remitti pōt sine ꝯsensu per vim sacramenti. Si ergo adultus suscipiens baptismū nō ꝯsentit nec dissentit ⁊ ꝯmisit pctm̄ actuale illud non dimittitur. quia ꝯmissuz cum ꝯsensu. igitur cum pctm̄ originale sit in eo ꝯtractum sine ꝯsensu videt̄ posse dimitti sine ꝯsensu virtute sacramēti. quare ⁊c. ¶ Ad istud dico ꝙ adulto non dimittitur pctm̄ origīale q̄n dimittatur actuale. Cuius duplex ratio assignatur de baptismo et eius effectu. quaꝝ vna est. ꝙ deus ex toto fac̄ bonum ⁊ non ex parte. ideo dic̄ Augustinus Impium ē a deo dimidiam sperare veniam. quia si de⁹

alicui dimittit aliquod peccatum mortale dimittit omnia que habet. Alia est. quia p remissionē originalis aperitur ianua paradisi z peccato actuali debet pena eterna. q̄re zc. ¶ Et ad argumentū in contrariū dico q̄ verum concluderet scilicz q̄ peccatū contractū sine consensu zc. nisi essz aliō impedimentū speciale quale est in adulto preter peccatū ꝓtractum sine cōsensu scz peccatū actuale sine quo nō potest dimitti aliud zc. Et intelligo ista de lege ordinata.

¶ Secūda conclusio de pene remissione sit ista. q̄ nulli q̄tumcunq̄ rite suscipienti baptismū remittitur omnis pena. Pro cuius declaratione sciendū est q̄ duplex est pena. Una eterna. Alia temporalis Et talis est duplex. vna voluntarie cōtracta. alia naturaliter inflicta. Juxta hoc pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima sit hec q̄ pena eterna remittitur in baptismo. q; baptisatus redditur dign⁹ vita eterna. igit zc. Et hoc verum est de rite baptisato cui ante baptismū non est remissa. igit zc. ¶ Secunda sit hec q̄ pena tempalis voluntarie ꝓtracta. id ē debita pro peccato volūtario remittitur in baptismo Et hoc verus est in adulto rite baptisato cui nō est prius remissa seu qui añ susceptionē baptismi erat obligatus ad eā sed in paruulo baptisato nō remittit talis pena quia ad nullam talē obligatur zc. ¶ Tercia conclusio. pena temporalis naturaliter inflicta non remittitur in baptismo. quia talis pena que cōsequitur omnē homiez fm cōmunem cursum nature sicut esurire sitire z huiusmodi durat ita post baptismū sicut ante. Et hoc solū ex ordinatione diuina. quia posset opposituz facere si vellet. Et sic patz quomodo in baptismo remittitur pena z quō non. ℟

¶ Et predictis patet corrolarie q̄ licz nulla sit causa a priori. quare non licet iterare baptismū z q̄ si iteretur de facto nullū habet effectum nisi sola institutio diuia. tamē ista institutio est rōnabilis. quia aliter daretur occasio z incentiuum delinquēdi cū in baptismo sit plena remissio culpe z pene vt dictum est Unde nō valet illa ratio q̄m aliqui assignant scz quia in baptismo imprimitur caracter qui est indelebilis Naz hec est probatio per imanifestius. A principio em̄ institutionis baptismi manifestum fuit q̄ nō licuit iterari. q̄ autem caracter imprimatur non fuit nec est sic manifestū nec ex scriptura. nec ex autoritatibus sanctorū Unde si multum fuisset de eo tractatum a sanctis magister sententiaruz de eo fecisset mentionem. qui tamen de caractere in toto tractatu de baptismo non loquitur nisi in vno loco. vbi dic. q̄ ab hereticis baptisati sunt seruato caractere xpi baptisandi nō sunt. Jbi autem vocat caracterem xpi formam baptismi xpi sic patet ex textu. Et sic nihil loquitur de caractere fm illam significationē qua vtimur z de qua supra. quare zc. Pena autem iterantium baptismum tam ꝓferentiū q̄z suscipientiū est irregularitas. Extra ō apostat. Ex litera. nisi ignorantia facti excusset sic potest. Ut de ose. distin. iiij. de quib⁹ ignorantia iuris hic nō excusaret. Est etiam differentia si illa iteratō fiat publice vel occulte. quia in prima sol⁹ papa potest dispensare Jn secunda ꝙ forte potest episcop⁹ fm Scotum qui in hac materia inuebit ꝓtra canonistas nō semp bene attendētes formam verborum iuris. nec distinguentes dicta decreti quādo sūt a legislatore vel ab alio zc. ¶ Ex predictis ergo patet quare baptismus nō iteratur. s. quia ibi dimittitur pena. zc.

¶ Sed ꝓtra illud arguitur Quia sic nullū bonū irremuneratū ita nullū malū impunitum Si autem in baptismo remittatur pena zc tunc aliquod malum est impunitū quod est iniustum. ¶ Ad hoc dico primo q̄ nullum bonum meritoriū fit q̄ nō premiatur a deo. ¶ Dico secundo q̄ aliquod petim̄ fit quod nō punitur a deo sic ē in proposito. Et ꝙ est. quia deus est promptor ad remittendū et premiādum q̄z ad puniēdum. ¶ Dico tertio q̄ nullum petim̄ est quod nō puniat quia ipsummet est sibi pena. ¶ Dico quarto q̄ nullum petim̄ remanet impunitum a deo. quia quodlibet peccatum quod remanet punit a deo. sed in posito petim̄ nō remanet. Jdeo zc. ¶ Tercia ꝯclusio de pncipalis questiti responsione siue ad titulum questionis proposite respōsiua sit ista. q̄ nō omnes suscipientes baptismū equaliter recipiunt omnez baptismi effectū. ¶ Pro cui⁹ declaratione pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima est q̄ oēs baptisati equaliter recipiūt primū effectuz baptismi. s. caracterez. quia ille est similis in oibus baptisatis. ¶ Secunda est q̄ non oēs

baptisati equaliter recipiunt secundū effectum baptismi scz gratiam .quia aliq̄ non recipiunt. ¶ Tercia q̄non omnes baptisati recipientes gratiam equaliter recipiunt eaz.quia aliqui plus z aliqui min⁹. ¶ Pro cuius probatione pono aliquas ꝓpositões

¶ Quarta propositio sit hec q̄ adult⁹ baptisatus recipiens gratiaz. maiorē recipit q̄z paruulus.quia adultus quantumcūq̄ habeat tenuem voluntatē dum tamē consentiat recipere sacramētuz z nō se ponat obicem ad gratiam habet meritū ꝓpriū qđ nō habet paruulus.ideo est magis dispositus quare ꝛc. ¶ Sed contra. Ponam⁹ q̄ adultus toto tempore baptismi z post peccz venialiter. videtur esse indispositus aliq̄ modo qualiter non est puulus qui nullam habet indispositionē.igitur in hoc casu puulus maiorem recipiet gratiam. ¶ Dic dico q̄ peccatum veniale nullo modo probibet gram infundi nec actum meritoriuz simul habere. ¶ Et supposito q̄tale peccatū esset aliquo mō indispositio ad gratiam.q̄z tamen cum ipsa stat aliqua dispositio scilicet meritū que non est in paruulo.et ē maior dispositio q̄z ipsum sit indispositio. ideo ꝛc. ¶ Quinta propositio stat de lege ordinata q̄ de duobus paruulis baptisatis vnus recipiat maiorem gratiā q̄z alius .q̄z in parentib⁹ vnius vel in ministro conferē te potest esse maior motus deuotōis q̄z alterius.propter q̄rum merita deus vni paruulo potest conferre maiorē gratiā q̄z alteri. Sed hoc non est virtute baptismi scz meriti. Et dicit scotus q̄ hoc modo forte fuit de beato Nicolao q̄ parentes eius meruerunt sibi talem gram que fuit principium tam mirabilis effectus vt duob⁹ diebus in ebdomada vnica lactatione ꝓtentus maneret. Et quo ad hoc melius est puerum a bono sacerdote baptisari q̄z a malo.q̄z eius orationes quas facit in baptismo magis exaudiunt z valent illi pro quo fiunt q̄z orationes mali. Ex quo sequitur correlarie q̄ stat de lege ordinata q̄ duo paruuli ineq̄liter premient in celo patet ex dictis.ptz etiā ex alio.quia puulus confirmatus moriēs babet maiorē gloriā q̄z baptisatus tm̄ z nō confirmatus Et ideo sicut dicit Adam expediret q̄ ista duo sacramēta scilicz baptismus z cōfirmatio sine magna mora inꝛpolita conferrent si adesset semper qui posset. sed episcopus nō semp est presens.ideo nō est consuetum fieri. Aliter tamē dicit Dolkot de ista ꝓfirmatione licz nō neget predictam viam scilicet q̄ licet paruulus baptisatus z confirmat⁹ habeat duas gratias z alius vnam tm̄.gratia tamen cōfirmationis nō est gratia vniuoce cum alia nec reddit habentem digniorē vita eterna.sed nata est reddere fortiorē habitū fidei Ad quē effectum specialiter ordinat. Et sic patz ō secundo effectu baptismi.

¶ Sexta ꝓpositio q̄ non omnes baptisati recipiunt equaliter terciū effectū baptismi scz remissionē culpe et pene.quia aliq̄ non recipiunt. ¶ Septima propositio .q̄ non omnes baptisati recipiētes predictum effectum equaliter recipiunt ipsum.patz ex dictis in prima z secunda conclusionib⁹.

¶ Octaua ꝓpositio est q̄ omnes baptizati equaliter recipiunt effectus baptismi quātum est ex pte baptismi.z hoc probat ratio post oppositaz q̄stionis. Et si quandoq̄z sit inequalitas hoc est ex pte dispositionis alterius z alterius alio z in alio suscipiente. vl̄ in alijs ꝓ eo sicut patet ex supradictis. Et sic patet de cōclusione. ¶ Sed hic ē dubiū vtrum stet ō lege ordinata q̄ gratia vnius adulti sit equalis vel minor q̄z gratia baptismalis vnius paruuli Videtur q̄ sic. quia cum iste sunt eiusdem speciei et ꝑma non excedat in infinituz secundā sequitur q̄ gratia huius adulti poterit diminui quousq̄z fiat equalis vel minor ꝛc. ¶ Dic potest dici primo q̄ quelibet gratia debita merito ꝑsonali est maior q̄z gratia infusa in baptismo seu gratia baptismalis.z ideo est dare minimū actum meritoriū qui habz p se subsistere cui respondet gratia vna minima data pro merito voluntatis.licet nō sit minimus actus meritorius simpliciter.q̄z quelibet pars illius actus meritorij z q̄libet pars gratie est gratia.nō tamen possz a voluntate viatoris fieri actus meritori⁹ p se existens minor isto.ideo non est possibile q̄ vnus adultus mereatur in duplo minus z iterum sic vsq̄z ad equalitatem puulī.quia stat⁹ est in minimo actu meritorio per se existente qui est maioris gratie meritorius q̄z sit gratia paruuli. Et si dicat nihil est tam in potestate voluntatis q̄z actus suus.ergo quocūq̄z dato ꝑt causare minorem.concedendo q̄ minor est.sed non erit

meritorius. licet pars huius actus meritorij sit minus meritū. sed si per se existeret nō esset meritum. Exemplū. medietas huius ignis agit ad aliquam distantiā ad quā nō ageret si per se existeret. sicut patet in casu.

¶ Secundo modo potest dici concedendo conclusionē scz q possibile est adultum cathecuminū mereri tantā grām ante baptismū precise quanta cōferet puulo in baptismo. Item potest concedi ꝺ peccatore q potest ita remisse conteri ꝛ cum talibus circumstantijs q nō habebit maiorem grām q̄ paruulus in baptismo. ¶ Tercio mō ꝓt dici q ꝓdicte gratie scz baptismalis et gratia meriti personalis non sunt comparabiles. qz non sunt eiusdem speciei. Unde ꝑm Thomā gratia baptismi ꝛ confirmatiōis. et gratia virtutū ꝛ donoꝝ distinguunt ꝑm speciem. quia ad alios effectus ordinātur. Et ꝑm hoc si sit verum patet de dubio et p consequens de questo principali. ℔

¶ Tunc ad rationes. ¶ Ad primam patet quid dicendum. ¶ Ad secundaz cōcedo q in casu baptismus plꝰ valet puulo q̄ adulto. scilicet quando adultus ante baptismū est iustificatus. ꝛ hoc probat ratio. et nō est contra dicta prius. ¶ Ad terciam quātuz ad illud quod concludit de duobus adultis conceditur. nec est cōtra dicta. Sz q̄ntum ad id quod arguit de duobus paruulis potest dupliciter dici. Uno modo q omnes paruuli sūt equales in naturalibus quo ad id in quo gratia immediate recipitur. quia omnes anime sunt equales in perfectione. licet sint inequales in dispositionibus suorum corporum. Alio modo posset dici. si teneretur. q anime nō sunt eque perfecte essentialiter sicut videt sonare articulus parisiensis. ¶ Unde potest negari consequentia. sunt inequales in naturalibus. ergo gratia causatur perfectior in perfectiori anima. Et quando arguitur Sacramentum equaliter agit ꝛ actus actiuorum sunt ꝛc. Dico q sacramentuz proprie non agit gratiam sed deus libere agit eam quādo sacramētū suscipitur. et ideo potest causare maiorem vel minorē. sicut sibi placet. quare ꝛc.

¶ Questio quarta.

A

¶ Quero circa distinctionez septimam huius quarti libri Utrū sacramentum confirmatiōis sit sacrm noue legis. ¶ Arguit primo q nō. qz in toto euāgelio nō legit vbi xp̄us ipm instituerit. igit ꝛc. ¶ Secūdo qz in tota scriptura noue legis nō legit de forma ipsi⁹ aut ꝺ materia. igit ꝛc. ¶ Tercio. qz ꝓfirmatio de lege cōmuni nō est possibilis in via. igit ꝓfirmatio nō est sacramentū Cōsequntia tenet. añs patet. qz de lege ꝓmuni soli beati sunt ꝓfirmati in bono. i. ꝓstanter firmi in bono igit ꝛc. ¶ Oppositū tenent oēs. ꝛ patet per mgrm in hac distin. ꝛ de ꝓse. distin. v. p totum. In hac questione erunt tres articuli In primo videbit q̄d sit ꝓfirmatio. In secundo soluet q̄stio. In tercio mouebit triplex dubitatio. B ¶ Quantū ad p̄mū articulū diffinitio confirmatōis vt hic sumit pōt assignari talis. Cōfirmatio est vnctio hoīs viatoris viri scz vel mulieris nec actualiter nec habitualiter dissentiētis facta in frōte in figura crucis cū crismate sanctificato ꝛ hoc a ministro ydoneo simul cū intentiōe debita inungēte ꝛ certa ꝛba proferente ex institutiōe dei signās vnionē aīe p grām roborantē ad ꝓfitendū cum fiducia fidē xp̄i. Et ex hac diffinitōe patent sex corelaria. ¶ Primo patet q hic nō sumit cōfirmatio vt est constans firmitas in bono. nec vt est signū talis ꝓfirmationis. quia talis de lege ꝓmuni solum est in beatis. Sz capit p quadā vnctiōe que est signū cuiusdā spūalis roboris qō fortificat ī bono nō tñ sic ꝓstāter vl firmit q̄n hō possit de lege cōi cadere ab illo. ꝛ talis vnctio est sacrm. Et sic patz solutio tertie rōnis añ oppositū q̄stiōis. ¶ Scdo ex dicta diffinitiōe patet q̄d sit materia hui⁹ sacrāmti. qz crisma sanctificatū. i. oleū oliue balsamatū seu mixtū cū balsamo ab epo ꝓsecratū vl ab alio cui talis ꝓsecratio pōt ꝓmitti. Q aūt hec sit materia ñ legit ex euāgelio sz autoritate eccl'ie ¶ Tercio ptz q̄d sit forma hui⁹ sacrī qz certa verba ista scz signo vel ꝓsigno te signo crucis. ꝓfirmo te crismate salutis vel sanctificationis. in noīe patris ꝛ fi. ꝛ ſſ. amen. ¶ Quarto patet q̄s sit ꝓferens hoc sacrm qz minister ydoneus epus scz vl alius cui hoc ꝓmitti potest Et requirit ex pte mistri

simultas in faciendo vtrūq; actū.s.vnctio
nis ⁊ prolationis forme ⁊ etiam debita in-
tentio que oīa debēt intelligi sicut supra d̄
baptismo. ¶ Quinto patet quis sit suscipi
ens hoc sacramentū.qꝛ homo viator vir.s.
vel mulier nec actualiter nec habitualiter
dissentiēs. Uel ꝑm Scotū aliqualiter cō
sentiēs aut nunq̄ꝫ vsus libero arbitrio Sꝫ
de hoc dicendū vt dictum est supra de bap
tismo. Sed iste est solum suscipiens ꝑm de
terminataꝫ ꝑtem scilicet frontem. ⁊ ideo ex
ꝑte suscipientis requirunt̄ duo p̄ter illa q̄
requirunt̄ in baptismo scilicꝫ frons. ⁊ etiā
ꝙ baptisatus sit.quia baptismus est ianua
sacramentorum.distinc.xv.sollicitudo.
¶ Sexto ex dicta diffinitione patet q̄d sit
effectus huius sacramenti ꝑ hoc ꝙ dicit̄ si
gnans vnctionē anīe.⁊c̄. Unde effect⁹ hu-
ius sacramēti est acceptio spūssancti ad ro
bur ꝯtra oīa tentamenta.⁊ ꝯfortatio aīe in
virtute ⁊ spāliter in virtute constantie in fi
dei confessione. Uñ Actuū.viij. Tunc im
ponebant manus sup illos ⁊ accipiebāt.ss.
Et sic patent sex correlaria circa istd̄ sacra
mentū. C ¶ Sed ꝯtra p̄dicta successi
ue ⁊ ꝑ ordinē obijcit̄. Primo ꝯtra materiā
⁊ formā simul.qꝛ xp̄us non sic instituit nec
apostoli tali forma vel materia vtebantur.
sed impositiōe manuū vt tactuꝫ est. ¶ Se
cūdo ꝯtra materiā specialiter.quia in bap
tismo non est necessaria aq̄ consecrata.igit̄
nec hic oleum ꝯsecratū. ¶ Tercio ꝓbatur
ꝙ non oportet ꝙ minister sit ep̄s.qꝛ de con
se.disti.v.ꝑuenit.dicit̄ sic. Ubi episcopi de
sunt vt presbiteri etiā in frōtib̄ baptisatos
crismate tangere debeant ꝯcedim⁹.igit̄ ⁊c̄.
¶ Quarto probatur ꝙ nō oportet ꝙ susci-
piens sit baptisatus qꝛ Actuū.xix. paulus
fuit ꝯfirmat⁹ ꝑ īpositionē manuū ab ana-
nia ⁊ accepit.ss.⁊ tamen nōdum erat bapti
satus.igit̄. ¶ Quinto obijcitur de effectu.
quia in baptismo in extrema vnctōe in or-
dine ⁊ penitentia accipit̄ spūssanctus ⁊ dat̄
gratia.sed quicūq; accipit.ss.⁊ cuicūq; da
tur gratia ipse ex hoc efficit̄ in spū fortior ⁊
in virtute cōfirmat̄ et roborat̄. Cur igitur
ista datio.ss.appellatur confirmatio sicut il
la de qua supra.⁊ que differentia effectuuꝫ
hic ⁊ ibi. D ¶ Ad p̄mū istorū potest di
ci ꝙ supponit̄ sic institutū fuisse a christo.et
apostolos sic vsos fuisse.licet hoc nō legat̄
in scriptura. qꝛ aliter ecclesia nō sic vteret̄
nisi sumpsisset ex doctrina christi ⁊c̄. Nec ē
incōueniens multa esse edita a xp̄o autēti-
ca ꝑ apostolos que tñ in scriptura nō legi-
mus sicut dicit Dam̄.li.ij.capi.iiij. De for-
ma vero tenet dñs Armacan⁹ li.ix.de q̄st.
arme.ca.xxij.ꝙ ꝓbabile est vnaꝫ esse formā
baptismi ⁊ oīm istoꝝ sacramentoꝝ scꝫ con
firmatiōis.ordinis.pnīe.⁊ extreme vnctio
nis.q̄uis multas ⁊ diuersas oratōes eccle
sia in ipsoꝝ collatione exerceat. Nā ipse te-
net li.viij.ca.ix.ꝙ ista v̄ba vel eoruꝫ sensus
scꝫ in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊.ss.sint forma baptis
mi q̄uis exigant̄ alia verba. Et ita cōseq̄n
ter dicit de predictis sacramētis Sꝫ quia
hoc cōiter nō tenet̄ nō assero.licet iste bene
loquat̄ ꝯsequenter ad scripturam sacram.
¶ Ad secundū dico ꝙ christus oēm aquā
tactu sue mūdissime carnis sufficienter cō
secrauit in vsum baptismi. ideo nō requiri
tur specialis cōsecratio. Et hoc rationabi
le fuit propter necessitatem baptismi secus
in proposito.ideo ⁊c̄. ¶ Ad terciū duplicit̄
pōt dici ꝑm Scotū. Uno modo ꝙ in p̄mi
tiua ecclesia nō erat differētia īter sacerdo
tes et episcopos.et hoc ipse probat diffuse
et etiam dominus Armacan⁹ li.xj.de q̄sti.
arme.ꝓlixe declarat ꝙ nullus p̄latus habꝫ
amplius de potestate ordinis siue sacramē
tali q̄ꝫ simplices sacerdotes. Et in ca. q̄rto
ostendit ꝙ simplices sacerdotes habēt po-
testatē ꝯfirmandi ⁊ absoluendi a quocūq;
peccato.tamē ꝑm eum si hoc faciāt peccāt.
⁊ sunt grauiter puniēdi.de hac materia in
feri⁹ videbit̄. Alio mō potest dici ꝙ si a p̄n-
cipio nō licuit sacerdoti cōi tamen in dicto
casu papa potuit quēlibꝫ illius regiōis ad
cui⁹ ep̄m scribebat facere ep̄m q̄ntuꝫ ad il-
lum actum.⁊ tunc quilibet eoꝝ vere et lici
te ꝯfirmabat tanq̄ꝫ ep̄us q̄ ad illud licꝫ nō
quo ad alia. Et ratio huius dispensatiōis
potuit esse scandalū vitandū. ¶ Ad q̄rtuꝫ
p̄t dici ꝙ baptismū flumīs p̄cedere nō req̄
rit̄ simpl'r.sed vel ip̄m aut aliq̄d eq̄ualens
q̄le credit̄ tunc fuisse in paulo cū vidissꝫ ar
chana ⁊c̄. ¶ Ad q̄ntum pōt dici ꝙ in alijs
sacramētis vel in alijs acceptionib̄.ss.q̄b̄
legit̄ in scriptura ñ accipit̄.ss.sicut hic.nec
ad similem effectum.qꝛ abundantius q̄ꝫ in
alijs sacramentis in isto dat̄ vigor resisten
di peccatis.et principalis effectus ei⁹ ē cō-
firmare anīam in virtute.iuxta illud Uos
autem sedete in ciuitate quousq; induam

ni virtute ex alto. Et precipue in virtute cõ/
stantis confessionis fidei. iuxta illud Actuũ.
iiij. Virtute magna reddebant apostoli te
stimoniũ resurrectõis domini ꝛc̃. In alijs
autẽ sacramentis est alius effectus ꝑprius
ideo hoc solum vocatur confirmatio. ꝛc̃.

¶ Et hec de primo articulo.

¶ Quantum ad secundum articulũ.
in quo soluenda est questio. ponã tres con
clusiones. ¶ Prima sit hec ꝙ confirmatio
est aliquod sacramẽtũ ab alijs sex sacramẽ
tis noue legis distinctũ. ista patet satis ex di
ctis. ¶ Secunda ꝙ confirmatio est noue le/
gis sacramentum a christo institutũ. Pri/
ma pars sequit ex secunda ꝛ totum patz ex
actibus apostolorũ. qui conuersis ad fidẽ
et baptizatis manus imponebãt. Act. viij.
ꝛ xix. capl'is. ¶ Tercia ꝙ confirmatio seu
confirmatõis sacramentũ fuit a christo in
stitutũ. ꝛ ipsuz sic fuisse institutũ fuit ab eo
declaratuz Mar. x. Mat. xix. quando scz
imponebat manus super paruulos ꝛ bene
dicebat eos sicut ibidem legitur. non enim
alibi legitur christum hoc exercuisse sacra
mentũ. ¶ Sed contra ista arguitur. Pri
mo. quia in autoritatibz allegatis nulla fit
mentio de confirmatione sed solum de ma
nuum impositione. modo in collatione sa
cramenti ordinis manus imponunt. Un
de de ipso apostolus dicit ꝑma ad Thi. v.
Manus cito nemini imposueris. Idẽ fit
in sacramento extreme vnctionis. Marci
vlti. Super egros manus imponent ꝛ be
ne habebũt. quare nõ videtur ꝙ hoc sacra
mentũ dicatur manuuz impositio plus ꝯz
aliud predictoꝝ. Et ꝑ consequẽs impertinẽ
ter concludit supra de institutione confir/
mationis. ¶ Secundo non legitur ꝙ illi
paruuli quibz christus manus imposuit ꝑ
us fuerint baptizati vt sacramentũ confir/
matiõis possent accipere. ¶ Tercio si hoc
sacramentũ fuit a christo institutum vl' fu
it a christo institutũ vel fuit ab ipso suis a/
postolis collatum ante suam passionẽ vel
non. Si non. contra. quia hoc magis de/
buit fieri in eis qui erant ad predicationez
fidei cum periclo corporis mittẽdi ꝯz par/
uulis qui huiusmodi pericula non erãt su
scepturi. Si sic. ergo illa receptio. ss. in die
penthecostes non fuit apostolis sacramẽ/
tum confirmatiõis. aut fuit secunda cõfir
matio ipsorum. ꝛ sic fuit duplex sacramen
tum cõfirmationis in eis. quare erit itera/
bile ꝛc̃. F ¶ Ad primum dico primo
ꝙ in ꝓdicta impositione manuuz christi ꝛ
apostolorũ fuit aliquod sacramentũ colla
tum. ꝛ hoc videtur clarum cum appareat ꝙ
illam impositionẽ spũmsanctum datuz fu
isse. ¶ Dico secundo ꝙ ex facto christi qui
hoc sacramentuz paruulis ꝓtulit. ꝛ ex hoc
facto apostolorũ qui ipsum statim baptiza
tis ꝓtulerunt. satis patet ꝙ hoc sacramen/
tum debet alia sacramenta de cursu ꝓmu/
ni precedere que non dantur nisi prouect
ꝛ discretionẽ hñtibz ꝛ ipm debet dari oñi
bus baptizatis. ¶ Ex ꝙ patz tercio ꝙ ratio
nabiliter placuit sanctis patribz hoc sacra
mentum impositionis manuũ siue potius
eius effectum confirmationẽ vocare. quia
scilicet baptizatis recipientibus per baptiz
mum spũmsanctuz ad remissionẽ peccato
rum. statim debet dari hoc sacramentũ ad
receptionẽ spũssancti vt habeant virtutez
ampliorem tentationibz resistendi ꝛ confir
mentur in bono ꝛc̃. ¶ Ex quo patet quar/
to quare hoc sacramentũ ꝓ ceteris in ꝙ/
bus manus imponunt vocetur manuum
impositio. quia scilz hoc sacramentum ge
neraliter cunctis baptizatis debet confer/
ri. non sic autem alia. ideo nomen ꝓmune
sibi meruit appropriare. ¶ Ad secundũ di
co ꝙ supposito ꝙ illud nõ legeretur tamen
sic esse tenendũ est scilicet ex ordine quẽ te
nebant apostoli. Et tamẽ satis illud habe
tur. quia christus dicit ꝙ taliuz erat regnũ
celorum. quod nõ conuenisset illis puulis
si fuissent in peccato. ꝛ ꝓsequens si nõ fu
issent baptizati aut circũcisi aut aliaz a pec
cato purgati. B ¶ Ad tercium duplici/
ter potest dici ꝑm Armaca. li. nono ca. xiiij
Uno modo ꝙ ex tota serie euangelij nõ ap
paret ꝙ christus alijs a paruulis supra di/
ctis hoc sacramentũ contulerit ipso existẽ
te in terris corpaliter. ꝛ ideo in die penthe
costes ipsis apl'is ꝛ discipl'is ꝙgregatis in
vnũ ꝑmo dat' fuit spũssanct' vice hui' sa/
cramenti confirmationis siue impositõis
manuũ Actuũ. ij. Et qz xps in hũanitate
absens erat. loco ipositõis manuũ cecidit
ignis ab eo missus supẽ capita singl'oꝝ. ꝙlis
appitio nõ legit cũ apl'i man' alijs ipone/
bãt. Alio mõ si ꝙs velit dicere ꝙ apl'i ante
xpi passionẽ hñ sacrm suscepant. ꝓ quo vi
det facere ꝙ apostoli baptizatis quibusꝙz

statim man⁹ imponebant qđ non fecissent vt videtur nisi cū eis ita actuz fuisset a xp̄o tunc cōsequēter potest dici ꝙ illa donatio spiritussancti in die penthecostes non fuit eis sacramentū confirmatiōis sed aliis discipulis qui cum eis erant Prima aūt via videtur ꝓbabilior huic doctori. licet ex ea sequatur ꝙ apostoli sacramētū ordinis añ sacramentū confirmationis susceperunt. quod ipse ostendit non esse inconueniens Secunda autē via simpliciter concederetur ab eo si tamen ostenderet quid apostoli susceperunt in die Penthecostes cū eis christus promiserit dare spūmsanctuz. Et si declaret quomodo illa taz ingens datio spiritussancti non fuerit sacramētuz quod est difficile vt dicit. H

¶ Quantū ad terciū articulum soluenda est triplex dubitatio. ¶ Prima est vtrum ħ sacramentū sit necessarium ad salutē. Videt ꝙ sic de conse. distin. ij. Omnes fideles ꝑ manus impositionē episcopoꝝ post baptismū spiritumsanctuz suscipere debent vt pleni christiani inueniant. ibi dicit debent ¶ Item quilibet tenet esse plenus christian⁹ Respondet ꝑm Scotum ꝙ nō est simpliciter necessariū. iuxta illđ Mar. vl. Qui crediderit ⁊ baptisatus fuerit ⁊c. est tamen necessariū adulto sic ꝙ nō contēnat alias nō est plenus christian⁹ vt dicit autoritas ⁊c. Dicit tamē dominus Armacanus ꝙ receptio huius sacramēti in adultis habet vim p̄cepti ita ꝙ ipsa est necessaria si haberi possit. Et hoc ipse probat libro quarto capitulo. xxij. et respondet ad obiecta contra ⁊c.

¶ Secunda dubitatio Utruz hoc sacramentum sit iterabile vl' non. Respondet ꝙ iterari non debet. et si iteretur nullum effectum habet. de consecra. distin. ij. dictum. Unde scienter iterans peccat mortaliter. Ratio autem sola ⁊ principalis est institutio diuina. de qua non patet clare ex scriptura sed autoritate ecclesie ⁊c. I

¶ Tercia dubitatio. Utrum pena iterantiū hoc sacramentum sit irregularitas Respondent canoniste ꝙ sic. Quod probāt ꝑ locum a simili de baptismo ꝑ casum. de cōsecra. distin. iiij. Quibus tamen Scotus dicit oppositum. quia nulla pena canonica q̄ nō est inflicta a papa condente ius incurritur ipso iure. nec propter argumentū exponentiū canones siue a simili siue a ꝯtrario sensu est aliquis tali pene astrict⁹. quia possunt exponere ius conditu non nouū ius cōcedere. Cū ergo non inueniat exp̄sse dicta pena in iure imo magis oppositum de conse. distin. v. dictuz. vbi nulla pena infligitur episcopo iterū confirmanti vl' etiā suscipienti nisi ꝙ soli đo sub habitu monachali vel clericali seruiat. illud eniz innuit non penam irregularitatꝫ sed magis oppositum. Igit illa pena nō est imponēda maxime cum pene sint restringende. ⁊c.

¶ Ad rōnes q̄stionis patet q̄d dicēdū sit. De sacr̄o eukaristie. ¶ Questio q̄nta.

A

Q Via postquā magister egit de sacramento baptismi quo regeneramur. et de sacramento confirmationis quo roboramur. consequenter agit ab octaua distinctiōe vsqꝫ ad decimāq̄rtā de sacramēto eukaristie q̄ nutrimur Ideo quero Utrum idem corpus xp̄i localit sit in celo ⁊ realiter in eucharistie sacramēto.

¶ Arguitur primo ꝙ nō. quia si sic seq̄ret ꝙ corpus xp̄i distaret a seipso Cōseq̄ns videt implicare. ⁊ ꝯña tenet. qꝛ quanta est distantia inter loca tāta est inter locata vt videt claꝝ. igit ⁊c. ¶ Secūdo sequeret ꝙ xp̄i corp⁹ ⁊ spēs eucharistie essent eq̄lia. Cōseq̄ns apparet falsum. ⁊ ꝯña ꝓbat. qꝛ q̄ occupant locū eq̄lez sunt eq̄lia. Nā q̄cunqꝫ vni ⁊ eidē sunt eq̄lia inter se sunt eq̄lia. ⁊ loc⁹ est eq̄lis locato et econtra. Si ergo corp⁹ xp̄i et species ille occupant equalē locū. sequit ⁊c. ¶ Tercio si sic. vel omnis actio et passio ⁊ omne accidēs q̄ insunt corpi xp̄i localiter existenti in celo etiā insunt eidē existēti in eucharistia vel nō. Si dicat ꝙ sic. cōtra. qꝛ in eucharistia nō p̄t videre nec audire nec videri nec audiri. ⁊ ista ꝯpetūt sibi in celo. igit. Si dicat ꝙ nō. cōtra actiuo sufficiēter approximato passiuo pōt seq̄ actio. sꝫ sic est hic. igit ⁊c. Oppositū tꝫ fides ꝓpt illđ dictum xp̄i. hoc est corp⁹ meū. ¶ In ista q̄stione erūt tres articl'i. sic in p̄cedentib⁹.

¶ Primo videbit q̄d est eucharistia. Secūdo de q̄stiōe ꝓposita. Tercio de illo qđ tāgit rō t̄cia. s. vtꝫ oīs actio aut passio ⁊ oē accidens qđ inest corpi xp̄i existenti in celo possit eidē inesse sub eucharistie sacram̄to

B ¶ Quantum ad primū articulū ꝑm

questio quinta

Scotū et cōmuniter loquentes Euchari
stia est sacramentuz corporis xp̄i contenti/
uum sub speciebus panis ⁊ vini post cōse/
crationē factam a sacerdote sub certis ver
bis cum debita intentiōe prolatis ex insti/
tutione diuina veraciter signans corp⁹ xp̄i
⁊ sanguinez sub vtraq; panis scz ⁊ vini spe
cie realiter contineri. ⁊ ipsum digne come/
dentes aut bibentes spiritualiter refici Et
hec descriptio patebit ex dicendis. Ex hac
descriptione patent sex correlaria. ¶ Pri/
mo patet quid sit materia huius sacramen
ti. quia panis ⁊ vinum. Et debet esse panis
triticeus cum aqua elementari coagulat⁹
de ꝯsecra. distin. ij. capl'o Non oportet. Et
capl'o sequenti. Cuius congruētia accipit̄
ex illo verbo christi Johan. xij. Nisi granū
frumenti ⁊c̄. Ubi christus grano frumenti
se comparat Debet etiam esse vinū de vua
expressum. de conse. distin. ij. Uinum. Cu
ius congruētia accipitur ex illo verbo xp̄i.
Ego sum vitis ⁊c̄. Ubi christus se compa
rat viti. Et ideo vinū artificiale vel qd̄ nō
est de vite non est conueniens materia hu/
ius sacramenti. Ratio autē omniū istoruz
est sola institutio diuina. q̄uis congruētie
ad hec possint dari. ¶ Secundo patet q̄d
sit forma huius sacramenti. quia certa ver
ba a sacerdote prolata. Pro quo pono ali/
quas propositōnes. ¶ Prima est ꝙ forma
consecrationis corporis sunt hec v̄ba. hoc
est corpus meum. Unde illa cōiunctio enī
non est de essentia forme sed ponitur ad cō
tinuandū. ne illa verba que sunt de forma
ꝓferantur sine precedentib⁹. ¶ Secunda
ꝓpositio ꝙ illa verba precedētia debēt dici
propter reuerentiā vel ꝓpter orationē p̄mit
tendā. licet non sint necessaria ad ꝯsecrati
onem faciendam. ¶ Tercia ꝓpositio Q ad
ꝯsecrationem sanguinis ista verba sunt ne
cessaria vel eoꝝ sensus. hic est sanguis me/
us. quoniā om̄es quatuor euangeliste in il
lo sensu concordant quia idem intelligit̄ ꝑ
ista. hic est calix sanguinis mei hic est enim
sanguis meus. hic est calix in meo sanguīe
que verba illi quatuor posuerunt. Hec au
tem verboꝝ diuersitas fuit forte propter h̄
quia a principio in diuersis linguis scrip/
serunt. vel quia ex diuersis liguis in latinū
translata sunt euangelia. vel quia sic volu/
it spiritussanctus vt sciretur ꝙ non eadem
verba requirunt̄ sed equiualens sensus. vl̄
propter aliud misterium. Non est ergo du
bium sensum illorū exigi ad consecrationē
sanguinis. sed vtrum aliud requiratur du
bium. ¶ Pro quo sit quarta ꝓpositio ꝙ nō
est certum ex scriptura vtrū illa verba que
precedūt aut sequunt̄ in canone misse s̄m
vsum ecclesie. aut aliqua alia a predict⁹ re/
quirant̄ ad consecrationē sanguinis. Ido
periculosum est hic aliquid asserere. qz ad
hoc autoritas sufficiens non habetur. sed
non est ꝑiculosum ignorare. qz videt̄ igno
rantia inuincibilis vt dicit Scotus. Et d̄
hac materia tractat Armacanus li. ix. a p̄n
cipio vsq; ad quintū capl'm. sed transeo cā
breuitatis. ⁊c̄. ¶ Quinta propositio que se
quitur ex predictis est. ꝙ non est necesse in
quolibet sacramento scire precise que v̄ba
sunt de forma ad hoc ꝙ aliquis ꝯferat sa/
cramentū. ¶ Sexta est ꝙ in casu talis du/
bij sufficit intentio faciendi quod facit ec/
clesia. ideo sacerdos debet distincte legere
verba canonis a principio vsq; ad finez. et
oppositum facere esset peccatū. quia ibi me
lior est simplicitas q̄ subtilitas. ¶
¶ Tercio ex dicta descriptione patet quis
sit minister hui⁹ sacramenti. quia sacerdos
certa verba proferens cū debita intentiōe.
Pro quo pono aliquas ꝓpositiōes. ¶ Pri/
ma est ꝙ solus deus potest hoc sacramētū
conficere causaliter. ¶ Secunda ꝙ crea
tura potest hoc sacramētū ꝯficere ministe
rialiter. qz deus sic ordīauit vt in quolibet
sacramento minister posset esse homo.
¶ Tercia est ꝙ ad hoc vt creatura confici
at hoc sacramentū ministerial'r soluz tres
conditiones requirunt̄ simpliciter. ¶ Pri
ma est ꝙ sit sacerdos. Scd̄a ꝙ ꝓferat ver/
ba ꝯsecratiōis. Tercia ꝙ habeat intentōez
faciēdi qd̄ eccl'ia ītēdit. Prima ꝯditio ē spe
cialis in hoc sacram̄to. Et ꝓbat̄ extra d̄ sū.
trini. ⁊ fide ca. Et fundat̄ Mat. xxvj. Hoc
facite ⁊c̄. Uel hoc. quotiēcūq; feceritis ⁊c̄.
Ubi xp̄s loquitur discipulis quib⁹ succe/
dunt in eccl'ia soli sacerdotes. Scd̄a con
ditio ⁊ tercia sunt cōmunes alijs sacramē/
tis. Uñ propter defectū secūde nō pōt mu
tus ꝯficere. sed ꝓpter defectū tertie hoc non
pōt carēs vsu rōnis. sed illud pōt deg̃dat⁹
hereticus vel scismatic⁹. ¶ Quarta ꝓpō ꝙ
ad h̄ vt creatura cōficiat hoc sacramentuz
ministerialiter non solū simpliciter ⁊ abso
lute sed etiam decēter ⁊ ordinate aliq̄ alia a

predictis requirunt scz aliq̄ ex pte ministri vt q̄ nō sit subiectus pene canonice aut pene naturali super qua fundatur pena canonica. sicut q̄ nō sit degradatus irregularis excōicatus. suspensus ab executione sacramentorū. symoniacus vel infamis. q̄ non sit in naturalibus turpiter z scandalose defectuosus sicut leprosus. Item q̄ nō sit in peccato mortali z q̄ sit in ꝓuenientibus ornamentis vt habetur de ꝓsecra. distin. .j. vestimenta. Et q̄ habeat in missa respondentem in persona totius ecclesie. Similiter ex parte loci aliqua requirunt. Ex parte loci ꝓprie dicti duo. scz. primo q̄ non sit interdictus. secundo q̄ sit sanctificatus. Et istud secundum intelligēdum est nisi in casu necessitatis. Item ex parte loci impropie dicti scilicet altaris vel vasis requiritur q̄ altare sit lapideū z q̄ calix vel patena sit ō auro z argento aut ad minus de stanno. non de ere vel auricalco propter cōtractaz rubiginem. non de ligno vel vitro propter imbibitionē vel fractionem. Et debent oīa ista esse consecrata. ¶ Similiter aliq̄d requirit ex parte tēporis scilicz q̄ sit inter ꝑncipium diei et horam nonam intelligendo p̄ principium diei principiū aurore. Et incipit ꝑm autorē in libro de crepusculis qñ est sol sub orizonte ad octo gradus. z hoc ē intelligendū regulariter. Item istam temporis circumstantiā ꝓcomitatur vnuz qđ requirit tractum temporis scz q̄ dicat missacum certis orationibus ꝑm vsum ecclesie. Et de omnibus istis vide in Scoto libro quar. in fine distin. tredecime. vbi diffuse declarat ista que breuiter summaui q̄z licet sint vtilia tamē non sunt magne speculationis. D ¶ Quarto ex predicta diffinitione patet quis sit suscipiēs hoc sacramentū. q̄z comedens aut bibens. ¶ Pro q̄ distinguēdum est ꝑm Scotū q̄ hoc sacramentū potest aliquis suscipe quadruplicīter. Uno modo sacramentū z nō sacramētaliter. Secūdo mō sacramentū sacramētaliter z nō spūaliter. Tercio modo sacrm sacramētalit z spūalit. Quarto mō sacrm spūaliter z non sacramētaliter. ¶ Primo modo recipit sacramentū qui recipit hostiam consecratā. sed tamē non recipit eaz vt consecratam sed oīmino nō discernens eaz a cibo ꝓmuni. Et talis ꝑm apostolū .j. Corinth. xj. Judicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus domini. id est non discernens a ꝓmunib⁹ cibis. Et hoc si fiat ex infidelitate sicut in pagano. vel ex ꝓtemptū stante fide vt in malo christiano. Et ꝑ modo vnum brutū potest recipere hoc sacramentū. ¶ Secundo modo recipit sacramentū ille qui est in peccato mortali. et tamē credit ibi esse corpus christi z recipere cōmunionē ipsius. ¶ Tercio modo recipit sacramētū bonus fidelis sine peccato mortali qui cibum sine sacramentū corporaliter recipit z in cibum spūaliter conuertit. iuxta verbū Augustini. ¶ Quarto modo recipit sacramentū bonus fidelis deuote paratus ad susceptionē. qui tamē ꝓpter reuerentiam abstinet vel ꝓpter infirmitatē vel quia forte non habet ministrū. ¶ Istis tribus modis brutuz non potest suscipe sacramentum. sed duob⁹ vltimis solus bon⁹ recipit. E ¶ Quinto ex dicta descriptione patet quis sit effectus huius sacramēti. Est em̄ duplex effectus. Primus est realis continentia corporis z sanguinis christi sub speciebus panis z vini Secundus est refectio spiritualis illius qui digne recipit hoc sacramentū. Primus effectus probatur p̄ autoritatē Math. xxvj. vbi christ⁹ post cenā illud sacramentū instituit vt sub illis speciebus verum corpus eius z verus eius sanguis realiter contineret Et nō tm̄ tunc quando ipse confecit sed etiam quando postea a sacerdotibus conficeretur. Ad quod dedit autoritatem subdēs ibi. hoc facite in meā cōmemorationez. Unde q̄ hoc sacramentū semper sit in ecclesia q̄diu ipa durabit patet per illud. Quotiēscūq̄ panem hunc tē. mortem domini annunciabitis donec veniat. supple ad iudicandū. Uñ vsq̄ tunc durabit ecclesia militans z eukaristia in ea. ¶ Secundus effectus patet. quia congruum est illum specialiter refici qui digne recipit cibū spiritualem tē. ideo datur in specie cibi corporalis tē Si vero heretici vellent impugnare primuz effectū dicendo q̄ corpus christi non est ibi realit sed solum repsentatiue. z q̄ illa verba scilicet hoc est corpus meuz hic est sanguis meus dicta sunt figuratiue sicut illud Johānis decimoquinto. Ego sum vitis vera. Istud apparet esse contra intentionē christi. q̄z ꝑm Augustinum intellectus verborū christi ex precedentibus et sequentibus

potest haberi Unde vbi christus dicit ego sum vitis vera statī subdit ꝛ vos palmites Unde cōstat eum loqui figuratiue. Cum autem dicit hoc est corpus meuz statī subdit qđ pro vobis tradetur Lu. xxij. Et ita de suo sanguine. ideo ꝛc. Et si dicant isti ꝙ christus videns aliquos abisse retrorsum ꝓpter predicationē de eucharistia vbi dixit nisi manducaueritis carnē ꝛc. statim exposuit se dicens verba que locutus suz vobis spiritus ꝛ vita sunt. ꝛ ita videtur ꝙ nō intelexerit nisi ō carne sua figuratiue. Istō nō valet quia nō vult ibi negare veritatē corporis sui. sed vult ostēdere ꝙ nō est ibi corporaliter illo modo quo illi intelligebāt scilicet visibiliter ꝛ in ꝓpria forma. sed ꝑ oppositum ad istum modum intelligendi est ibi spiritualiter ꝛc. ¶ Sexto et dicta definitōne ꝛ immediate dictis patet quadruplex differentia ꝛ excellētia huius sacramēti super alia. ¶ Prima quia alia licet ꝯtū est de se sint signa vera tamen quādoq; nō habent effectum suū propter suscipiētis indispositionem. sed istud est veracissimū. qz nunq; caret primo effectu. ¶ Secunda ē quia istud realiter continet illud quod signat. alia non. ¶ Tercia. quia effectus istius est dignior q; in alijs. ꝛc. ¶ Quarta. qz alia sacramenta consistunt in fluxu ꝛ fieri. istud autem est quoddam ꝓmanens ꝛc.

H ¶ Sed contra predicta ꝑ ordinē mouenť aliqua dubia circa materiam. ¶ Primū dubium est. an panis azimus vl fermētatus vel vterq; sit materia huius sacramēti. ¶ Secundū Utrū apponere aquam sit de necessitate sacramenti. Et videtur ꝙ nō quia non apparet vbi christus instituerit ꝙ ponať aqua. igitur ꝛc. ¶ Ad primū dubiū dicunt greci ꝙ necesse est cōficere in fermētato. ideo negant latinos conficere. Antecedens ꝓbant. quia christus cōfecit in illo pane sicut nituntť declarare ex euāgelio. sz de hoc vide pro ꝛ contra in Scoto. ¶ Cōtra hanc heresim pono aliquas ꝓpositiōes ¶ Prima est ꝙ christus cōfecit in pane azimo ꝛ non in fermētato. Patet ꝑ illō Matthei. xxvj. Primo die azimoꝝ quesierūt discipuli. vbi vis paremus tibi pascha. Similiter Mar. xiiij. et ideo patet ꝙ ꝑma die azimoꝝ scz. xiiij. luna cum discipulis comedit christus agnum paschalem ꝟm legem. et illa die ꝓfecit ꝛc. ¶ Secūda ꝓpositio ꝙ nō solum in azimo sed etiaz in fermentato ꝓt confici. quia ꝟm Anselmū libro suo de azimoꝝ fermentato non differūt substantialr azimus ꝛ fermētatus. ideo non negam⁹ gręcos conficere in fermentato. Quod patet. quia a ꝓncipio tota ecclesia conficiebat in azimo. postea autem tempore leonis pape fuit constitutū ꝙ conficereť in fermentato sed illud fuit ad tps ad extinguendū heresim hebionitaꝝ q̄ dixerunt necessariuz esse christianos iudaisare. ꝛ per cōsequens pascha in azimo conficere. sed illa heresi extincta redit ecclesia occidentalis ad primam consuetudinem. ¶ Tercia propositio ꝙ minister siue latinus siue grecus conficiēs in fermentato grauiter peccat. qz talis facit contra ordinem siue constitutionem ecclesie que cōformis est quo ad hoc institutioni christi ꝛc. ¶ Ad secundum dubiū dicit Armacanus in libro quarto. capitulo nono ꝙ aqua in cōsecratione sanguinis necessario exigitur. quia licet non legať xp̄us sic consecrasse. tamen aliquibus verisimilibus rōnibus hoc probatur ꝛc. Scotus tamen dicit ꝙ non est simpliciter de necessitate sacramenti ꝙ apponatur aqua cum vino. quia etiam quando ponit aqua nō cōuertitur in sanguinem nisi sit primo cōuersa in vinum. ꝛ ideo ita modica est ponenda ꝛ ita tempestiue ꝙ ante consecrationē possit conuerti in vinū. ¶ Greci etiam non apponunt aquam vt dicit Innocētius de officio misse parte tercia. libro quarto. capitulo quinto. tamen minister tenetur ponere aquam propter preceptū ecclesie. etiam christus vinum aque mixtum consecrauit ꝟm Dama. libro quarto. capitlo q̄nto ꝛc.

D ¶ Sed circa formam sunt aliqua dubia. ¶ Primū est quando christus hoc sacramentū instituit siue quādo primo cōsecrauit. ¶ Secundum est. quid demonstratur per ly hoc. in illa propositione. hoc est corpus meum ꝛc. ꝛ quid signat ꝛc.

¶ Ad primum dubium patet ꝙ in cena fuit a christo hoc sacramentū institutū. tamē circa hoc dupliciter dicitur. Uñ dicit scotus ꝙ christus quādo dixit illa verba. hoc est corpus meum. non consecrauit per illa verba. sed prius per illam benedictionē de qua dicitur ꝙ benedixit ꝛc. Et huic ꝓcordat Innocētius de officio misse parte tercia capitulo sexto ꝛ decimoquarto. Et ꝑ

videtur facere q̄ nisi corpus christi fuisset ibi sub sacramento ante plationē illorum verboꝝ hoc est ꝛc̄. non vere dixisset hoc est corpus meū ꝛc̄. Alio mō dicit. Armacan⁹ li. ix. capl'o. v. q̄ vbi Marcus dicit bñdixit Lucas ꝛ paulus dicūt gr̄as egit. ꝛ sic non videt illa bñdictio panis sed potius dei patris. nec p̄cessit aliqua benedictio cōsecratiua panis antec̄z x̄pus dixit. hoc est corp⁹ meum. ꝛ ita de calice ꝛc̄. Utrūc̄z aūt p̄dictoꝝ modoꝝ p̄babile est sustinere ꝑm istuꝫ doctorem. tñ quicquid dicatur de p̄dictis non refert quo ad ꝓpositum q̄n illa verba hoc est corpus ꝛc̄. sint ꝯsecratiua apō nos. Magis tamē p̄babile videtur q̄ p eadem verba x̄ps consecrauit quia non videt rōnabile q̄ alia forma verboꝝ consecratōnis vtatur minister c̄z ea qua vsus fuit ei⁹ doctor ꝛ magister ꝛc̄. ¶ Ad secundū dubium vel queris de x̄po vel queris de x̄pi mīstro Si queris de christo q̄d demonstrauit dicendo hoc est ꝛc̄. licet Scot⁹ circa h̄ multas opiniones recitet et plures ꝯclusiones p̄bet. tamē breui⁹ p̄ōt dici Uno mō ꝑm primam viā supradictā q̄ x̄ps demonstrabat corpus suū iam ibi p̄existēs añ ꝓplationem verboꝝ illoꝝ ꝛc̄. Alio mō tenendo secūdā viā ibidē dictā p̄ōt dici ꝑm Armacanuꝫ q̄ x̄ps corpus suū demonstrauit añ ꝯuersionē panis in ip̄m q̄ tamē adhuc nō fuit in manibꝫ eius sed esse debuit verbis illis ꝓlatis. quo corp̄e ei⁹ demōstrato veruꝫ fuit hoc est corpus meū. Et vtrūc̄z hoꝝ p̄ōt dici sine ꝑiculo ꝑm istum doctorem. Si aūt queris de christi ministro quid demōstrat dicendo hoc est corpus meū ꝛc̄. Uno mō p̄ōt dici ꝑm Ockaz in quolibetis suis q̄ sacerdos significatiue recipiēs dicta x̄ba debet demonstrare p ly hoc corpus x̄pi. sic tñ q̄ illi ꝓpōni vocali duplex mentalis correspōdeat sc̄z vna de futuro a principio plationis verboꝝ vsq̄z quo verba sunt ꝓlata. et est talis mentalis hoc corpus q̄d statim erit sub istis speciebꝫ est corpus meum Alia de p̄senti verbis ꝓlatis scilicꝫ hec Hoc corpus nūc existēs sub istis spēbꝫ est corpus meū referēdo semp ly meū ad christum cuius hoc est corpus. Et causa est q̄ tempore plationis verboꝝ res aliter se habet c̄z post. q̄ primo nō est ibi corpus x̄pi. sed bene post. ꝛc̄. Alio modo dici potest q̄ nō est necesse q̄ sacerdos rite conficiēs aliquid demonstret p ly hoc vel etiaz q̄ aliq̄d intelligat p illam vocem plus c̄z per vocez non significatiuā. quia vox illa nō requirit ibi ad illam ꝯsecrationē tanc̄z significatiua veri vel falsi. sed solum hec vox data ē nobis tanc̄z signuꝫ vt ꝯgnoscamus q̄ his verbis rite ꝓlatis immediate sub ill' speciebus est corpus x̄pi p diuinū bñplacitū. Et p̄o hoc facit q̄ sacerdos p̄fert illa verba materialiter ꝛ recitando ea tanc̄z a x̄po dicta. vt patet p verba p̄cedentia ī canone. ideo illa nō est ꝓpositio ꝛc̄. Unde c̄z ad hoc bene dicit Scotus q̄ finaliter tenet q̄ qualitercūc̄z logicus saluet illam ꝓpōnem esse veram tamē sufficit theologo q̄ illa nō est oratio sacramētalis vt vera sed vt tale signum sensibile ꝛ vt instrumentū institutū a deo ad ꝯsecrationē illam ꝛc̄. Sz male dicit in hoc quod subdit ibidez q̄ illa oratio non est propositio ꝯsecratiua vt vera neqz vt falsa. sed tm̄ vt est propositio neutra ꝛ p̄ oꝛ naturaliter ꝛ forte tempoꝛe veritate sua. Hoc em̄ nihil est dicere imo implicat q̄ aliqua ꝓpositio sit neutra aut aliquo modo p̄ oꝛ sua veritate. Jdeo dico q̄ illa oratio nō est ꝯsecratiua vt ꝓpositio vera aut falsa. sed vt quoddā signum q̄d non est ꝓpositio iuxta dicta p̄ius. ¶ Adhuc circa mīstrū sunt aliqua dubia. ¶ Primū est Utrū ministeꝛ consecrans hoc sacramentū in peccato mortali vel sine cōfessione de peccato mortali cōmisso peccet ex hoc mortaliter. Et videtur q̄ nō. quia nullus tenet confiteri nisi semel in anno iuxta ca. omnis vtriusq̄ sexus Jgit sacerdos p̄ōt exercere act⁹ suos sibi ꝯueniētes absq̄ hoc q̄pluries cōfiteatur ꝛc̄. ¶ Secundū dubium est Utꝛ ministeꝛ obligat⁹ duabꝫ ꝑsonis cuilibz sub hac forma. dicam p te vnam missaz. possit satisfacere p vnam. Et videtur q̄ sic per simile de illo qui habet plura beneficia et p quolibet obligatur ad hoꝛas. non tamē tenetur bis eas dicere ꝛc̄. ¶ Ad p̄mum dubium pono aliquas ꝓpositiones. ¶ Prima ē q̄ consecrans in peccato veniali ꝓpter hoc nō peccat nec mortaliter nec venialiter. patet. quia de tali non est necesse penitere. igitur ꝛc̄. ¶ Secunda ꝓpositio q̄ consecrans existēs in actu peccati mortalis ex hoc peccat mortaliter. quia simpliciter manducat indigne. Unde videtur c̄z tum ad hoc idez iudicium de consecrante ꝛ māducante.

Tercio q consecrans existens in pecca
to mortali de quo nō penitet nec penituit
quia ꝓteritum est ꝛ de illo nō recolit. sed ꝫ
nō fit ex negligētia crassa vel affectata excu
sat. Si ꝫo ex negligentia mala peccat mor
taliter licet nō ita grauiter sicut ꝓim⁹ qui
peccat actualiter. Patet. quia. j. Corinth.
xj. dicit apostolus. Probet autem seipsum
homo ꝛc̄. Ideo homo se ꝓbare ꝛ examina
re tenetur ꝑm possibilitatem fragilitatꝭ hu
mane ꝛc̄. ꝛ si hoc faciat sufficit. Unde patꝫ
q rite ꝛ digne cōficiens non tenetur esse in
caritate ꝛc̄. Quarta ꝓpositio est q conse
crās qui peccat mortaliter q̄ꝫuis de illo pe
nituerit si confessus nō fuerit peccat mor
taliter. quia tenetur ꝓius confiteri q̄ꝫ con
secrare vel cōmunicare. cuius ratio ē. quia
nō tm̄ debet deo recōciliari sed ecclesie ad
hoc vt digne recipiat sacramentū ecclesia
stice vnitatis ꝛc̄. Et hoc vez est si occurrat
oportunitas ꝓfitēdi sine scandalo. alias ñ
vide scotū. Ad argumentū autem dicit
q illud capitulum Omnis ꝛc̄. est preceptū
generaliter tangēs omnes fideles. sed alia
lege speciali tenetur sacerdos ꝛ quilibꝫ su
scipiens in casu istō scz illa. probet autez se
ipsum homo. Ad secundum du
bium pono aliquas ꝓpositōnes. Prima
est q obligatus ad vnam missam ꝓ sorte
ꝛ postea obligatus ad aliam missam ꝑ pla
tone nō potest ꝑ vnam solā missam deobli
gari. Patet. quia ex ista forma verboꝝ con
stat q talis sit obligatus ad duas. Se
cunda ꝓpositio est q duabus obligatus' p
sonis sub forma posita in casu istius dubij
potest satis facere per vnam missam. Patꝫ
quia ex illa forma nō sequitur ipm esse ob
ligatum ad duas. ad hoc est argumentum
ibi factum ꝛc̄. Tercia ꝓpositio est q obli
gatus sorti ad celebrandū vnā missam ꝓn
cipaliter ꝑ anima eius. et Platoni ad cele
brandū vnam missam ꝓncipaliter ꝓ ani
ma ipsius nō potest satis facere ꝓ vtraqꝫ
nia ꝑ vnam missam. Pro quo sciendū
quid voco missam ꝓncipaliter celebrare ꝑ
anima alicuⁱ⁹. Unde videt q sic celebrare
principaliter ꝑ anima alicuius est applica
re vel intendere applicare missam suā anīe
vnius sic q sit quedā satis factio apud deū
ꝓ illa anima si indigeat Et ideo sacerdo
tem celebrare ꝓncipaliter ꝓ anima sortꝫ
potest intelligi dupl'r. Uno modo q inten
dat q missa sua valeat multis. ita q sit satis
factio ꝑ multis ꝛ simul intendat q pl⁹ va
leat anime sortꝫ q̄ꝫ alicui de reliquis. Alio
modo q applicz missam sic q tm̄ cedat ani
me sortis in satisfactionē. licet velit q pro
sit alijs per modum oratōis. Primo mō
potest iste celebrare principaliter ꝓ vtro
q̄ꝫ sed secundo modo non. Et isto secundo
modo ꝓpositio est vera. Quarta ꝓpositi
tio q illo secundo modo stat q aliquis ce
lebrat ꝓncipaliter ꝓ aliquib⁹. ꝛ tamē ꝓ
nullo celebrat principaliter. Patet in casu
q aliquis celebret eque ꝓncipaliter ꝑ duo
bus ꝛc̄. Et predictis patet solu
tio vnius questionis. s. si querat vtrū mis
sa celebrata ꝑ pluribus generaliter tantū
valeat vnicuiq; ipsorū ac si specialiter pro
vno eoꝝ tm̄ celebrarek posito q̄libet eoꝝ
indigeret. Unde pono quintam ꝓpositi
onem. q nō. quia valor misse per modū di
stributionis cedit cuilibet in ptem satis fa
ctionis apud deū ꝑm equalem ꝓportionez
ꝑm numerū ꝑsonarum. Et ꝑ ꝫns quanto
plures sunt tanto vnusquisq; minus habe
bit. Nam valor misse est infinite virtutꝭ in
purgatorio. Alioquin sufficeret vna missa
ꝓ omnib⁹ ꝛc̄. Et sic frustra dicerent plu
res in ecclesia ꝛc̄. Sexta propositio ꝓ
intellectu predictorū sit hec q missa siue q̄
q̄ oratio facta in ecclesia ꝓ defuncto du
pliciter dicitur valere Uno modo per mo
dū satisfactiōis deo ꝑ debito ꝏfuncti. ꝛ sic
verum est qō dixi. Alio modo per modum
oratiōis siue supplicatiōis. ꝛ sic pōt vnicui
q̄ equaliter valere. acsi specialiter fieret
Videtur tamen quibusdam q loquēdo ꝏ
deo ꝑm cōditiōes policie humane nō appa
ret verisimile q deus eque faciliter conce
dat supplicatōem que fit ꝑ remissione mil
le debitorū. sicut supplicationem eque intē
saz que fit tm̄ ꝓ vno debitore que ꝓcedit
ex equali caritate. Et ideo regulariter loqn
do videtur qō plus valeat missa vni si ꝑ eo
specialiter fiat q̄ꝫ si ꝓ eo et ꝑ alijs genera
liter fieret ꝛc̄.

D Ulterius circa suscipientē sunt
aliqua dubia. Primū Utruz hoc sacra
mentū tm̄ debeat sumi a ieiunis. Se
cundū est Utrum a quolibet debeat sumi
sub vtraq; specie ꝛc̄. Ad primum dubi
um dico qō non. Et hoc in duplici casu.
Primus est si non ieiunus sit in periculo

mortis tūc ne talis discedat sine viatico pt sumi. ¶ Secundus est q si sacerdos fuerit deceptus in cōsecratione panis vl' vini vt si aquam ponat loco vini debet iterū cōsecrare z aliam hostiā apponere z a consecratione hostie incipere. quia consecratio debet esse integra ām Tho. vltia pte summe. q. lxxxiij. ar. vj. quia sicut dicit. viij. disti. q. j. ca. nihil. pfecta videri nō possunt sacramēta nisi pfecto ordine compleant. Unde sacerdos teneat ex precepto ecclesie pfecte sub vtraq; specie z recto ordine cōsecrare propter integritatē sacramenti Et tenetur q̄ cōsecrat sumere. ergo cum nō sit ieiun⁹ in casu tamen oportet sumere. quia p̄ceptum de ieiunio est solum de honestate z reuerētia sacramenti z preceptū de integritate est de substantia sacramenti quia in duab⁹ speciebus consistit tm̄ vnum sacramentum. iō minus p̄ceptū est infringēdū ad obediendū maiori. Et non est verum quod dicit in summa p̄fessor. li. iij. ti. xxxiij. q. lxix. q tm̄ in articulo mortis potest sumi hoc sacram̄tum a nō ieiunis zc. ¶ Ad secundū dico q iuxta doctrinā apostoli licitum est cōicare quoscunq; sub vtraq; specie sacramēti zc. Non est tamē ad hoc obligatio imo eccl'ia romana in vsu habet solum laicis vinū cōferre post cōmunionē corpis christi. ne forte p negligentiā que leuiter possit cōtingere administrando ml'titudini populi sacramentum sanguinis christi aliq̄d effunderet de ipso sacramento quale piculum non est in administratione corpis christi sub specie panis. ideo sacramentū sanguinis non ministrat populo. c̄ꝫuis posset zc. ¶ Ultimo circa effectū huius sacramenti sunt duo dubia iuxta duplicem effectū ipsius. ¶ Primū dubiū est Utrū de necessitate salutis sit recipere sacramentū sanguinis. Videt q nō p̄ immediate dicta zc. Sed oppositū Joh. vj. Nisi māducaueritis carnem filij hominis z biberitis eius sanguinē non habebitis vitam eternam in vobis zc. ¶ Secundū dubiū vtrū corpus christi sit in sacramēto adorandū simpliciter z absolute vel sub cōditione scz si sacerdos fecerit quod intendit ecclesia. Primū nō videtur req̄ri. quia nullus tenet credere falsum q̄ esset si zc. Nec secundū videtur sufficere q̄ sic quelibet res posset adorari dicendo adoro te si tu sis adorāda. zc. Ad p̄mum dubium dico q non. z q̄ illud dictū saluatoris non debet intelligi de sacramētali sanguinis sui sumptione. sed ō māducatione z bibitione spūali. s. p fidē q̄ cōsistunt in hoc q̄ vnusquisq; adul⁹ debet credere deū habere carnē et sanguinem in hoc sacramēto. Ex hac em̄ fide cibat z potatur spūaliter z habet vitam spūalem. Et hunc sensum patet diffuse dñs Armacan⁹ libro nono c. viij. Et specialiter ex illo verbo quod ibidē sequit verba q̄ locutus sum vobis spūs z vita sunt. zc. Concedit tamē q̄ sumptio sacramētalis ml'tū prodest ad vitam spūalem agendā. sed hoc nō facit nisi p fidem nec est de p̄cepto. Unde nō p̄uenit nisi habentib⁹ vsum ratōnis aut saltem actū expressum fidei zc. ¶ Ad secundū dubium pbabiliter dico aliq̄s p̄ōnes. ¶ Prima est q̄ nō est de p̄cepto christi vl' ecclesie vt corpus x̄pi adoret in sacramēto simpliciter z absolute aut sine aliqua cōditione. Patet. quia sic aliquis in casu teneret credere falsum. scz in casu quo aliq̄s sacerdos fingeret se facere quod intendit ecclesia z nō faceret zc. Nam si quis tūc teneretur adorare ibi corpus christi teneretur credere ibi esse corpus x̄pi quod tūc eēt falsum zc. ¶ Secūda p̄ō est q̄ nō est de precepto christi vl' ecclesie q̄ corpus x̄pi adoret in sacramēto cū p̄ditione scz si sacerdos faciat q̄ intendit ecclesia. Patet quia tunc aliquis in casu mereret faciendo contra preceptū ecclesie scilicet in casu q̄ aliq̄s simplex catholicus simpliciter absolute z sine aliqua conditiōe adoraret corpus x̄pi in hostia nō cōsecrata in casu prius posito talis em̄ mereret sic adorando sine p̄ditione c̄ꝫuis crederet falsum zc. Tū licet nullus teneat credere falsum tamē forte q̄ in casu credere falsuz est meritoriū. sed ō hoc alibi. ¶ Tercia p̄ō q̄ corpus x̄pi in sacramento potest licite z secure adorari cū sup̄ dicta conditōne vel actualiter expressa vel habitualiter subintellecta Patet. quia per hoc euitat credulitas falsi quā quilibet p̄t licite euitare. cū nullus ad eā teneat. Sic sic euitat periculū errandi adorando corpus x̄pi in hostia non cōsecrata. quia in tali adoratione subintelligitur actualiter vl' habitualiter tacite vel expresse illa cōditio si cōsecrata est hostia ām ordinationez x̄pi vel ecclesie zc. ¶ Quarta p̄positio q̄ ado-

ratio sub ꝯditione non est licita nec in isto nec in alio casu nisi quando conditio ē talis ꝙ non debet esse certum de eius veritate vel falsitate sicut est in casu posito ꝛc̄. Et per hoc soluitur argumentū prius factum ꝙ quelibet res ꝛc̄. Nā ꝯditio nō additur nisi ꝓpter dubium. ꝛ ideo vbi nō debet eē dubium non debet addi ꝛc̄. Et hec de primo articulo.

P Quantum ad secundū articulū in quo videndū est de questione proposita scilicet vtrum idem corpus christi localiter sit in celo ꝛ realiter in eucharistie sacramēto. tria faciam per ordinē pro solutione ipsius ꝛ declaratione Primo p̄mittam tri membrē distinctionem. Secundo ponam triplicem ꝯclusionem. Tercio soluam multiplicez obiectionē ꝛc̄. Premitto igitur hanc distinctionē ꝙ iste terminus corpus p̄t capi tripliciter. Primo mō ꝓut supponit essentialiter pro substantia cōposita ex materia ꝛ forma substantiali. ꝛ sic ꝑtinet ad predicamentū substantie. Secundo modo prout supponit pro aliqua re siue sit substātia composita ex materia ꝛ forma siue sit materia siue forma substantialis vl̄ accidentalis cōnotando tamē talem rē habere partem situaliter distantem a ꝑte. ꝛ eē longam latam ꝛ ꝓfundam. Et sic pertinet iste terminus corpus ad predicamentū q̄ntitatis ꝯtinue distincta contra alias species. scz linea ꝛ suꝑficies. q̄uis iste spēs supponunt pro eadem re. Non enim teneo cum illis qui dicunt ꝙ iste terminus corpus vt est de genere quantitatis supponit pro aliq̄re que nō est substātia nec qualitas ꝛ ꝙ iste species quantitatis linea suꝑficies corpus supponunt pro diuersis ꝛc̄. Tercio mō pōt dici iste termin⁹ corp⁹ ꝓut supponit ꝓ materia siue sit quanta siue non. cōnotādo tñ aliquas qualitatiuas dispositiones materie inherere. Et hoc mō dicimus ꝙ ex anima humana et corpore hominis fit vnus homo. ꝛ ꝙ corpus christi in triduo iacebat in sepulcro. id est materia christi informata q̄litatiuis dispositionibus aliquibus ꝛc̄ Et sic iste terminus corpus ꝑtinere potest ad predicamentum q̄litatis. Et ideo iuxta hanc distinctionē vt remoueat̄ equocatio huius termini corp⁹ in presenti q̄stione vtar istis terminis corpus in genere substātie. corpus in genere q̄ntitatis. corpus ī genere q̄litatis. Vel q̄ndo simpliciter vtar eo, capiam ipsum vt est de genere quantitatis quia hec acceptio magis erit ad propositū

Ex hac distinctiōe infero tria corelaria.

Q Primum est ꝙ licet idem sit corp⁹ christi in genere substantie ꝛ in genere q̄ntitatis. tamen nō est idem corpus christi in genere substantie ꝛ in genere q̄litatis. patz ex declaratione terminorū. tamē pro veritate prime partis correlarij suppono ꝓ nūc ꝙ omnis quantitas ꝯtinua est substātia vl̄ q̄litas. ꝛ ideo iste termin⁹ corpus christi vt est de genere substantie ꝛ vt ē de genere q̄ntitatis supponit pro eodem licet diuersa cōnotando. hoc aūt nō obstāte aliquid ē corpus christi quod nō est in genere substātie ideo illi termini nō supponunt cōuertibiliter pro eodem. quia xp̄us in celo habet plura corpora in genere q̄ntitatis id est plura de q̄rum quolibet verificatur hic termin⁹ corpus vt est de genere q̄ntitatis. ꝛ tamē nō ꝺ quolibet verificatur ille terminus vt ē de genere substantie. habet em̄ compositū ex materia ꝛ forma quod ē corpus in genere substantie ꝛ in genere q̄ntitatis. ꝛ ꝺ illo verificatur prima pars correlarij. sed etiā habet materiam que est corpus in genere q̄ntitatis sed nō in genere substantie. ipsa aūt ē corpus in genere q̄litatꝫ ideo pro ip̄a verificetur secūda pars correlarij. habet etiā plures formas accidētales q̄rum q̄libet ē corpus in genere quantitatis nō in genere substantie vel qualitatis ꝛc̄. Secundo seq̄tur ꝙ xp̄us semper habebit in sacramēto eucharistie corpus tam in genere substātie ꝙ in genere qualitatis quādocunqꝫ erit hoc sacramentuz. Patet quia materia xp̄i habet formam substantialem ꝛ aliquas dispositiones qualitatiuas q̄s nunq̄ꝫ dimittet. et per conseq̄us q̄ndocunqꝫ erit hoc sacramentum xp̄us habebit ibi materiā siue corpus materiale cum illis dispositionibꝫ qualitatiuis ꝛc̄. per concomitantiaz ꝛc̄. igitur ex q̄d nominis seq̄tur ꝛc̄. Tercio seq̄tur ꝙ christus aliquādo non habuit in sacramento eucharistie corpus ī genere substātie sed solum in genere q̄litatis. Patet. quia ꝟm doctores si hoc sacramentum fuisset consecratum in triduo mortis christi ipse habuisset ibi solum corpus materiale id ē materiam cum qualitatiuis dispositionibus ꝛ non animam. ꝛ per cōsequens nō

habuisz ibi corpus in genere substātie nec in genere quātitatis vt post patebit. igitur solum ꝛc. ¶ Ex predictis apparet ꝙ stat aliquid esse corpus in genere substantie ꝛ nō in genere quantitatis vel qualitatis vt patet si christus in sacramento ꝛ non alibi haberet corpus animatū sine aliqua qualitate sicut absolute possibile est. Stat etiā aliquid esse corpus in genere quātitatis ꝛ nō in genere substantie vel qualitatis. vt patz de ipsa materia extensa si esset sine vlla forma substantiali ac qualitate Stat etiā aliquid idem esse corpus in genere qualitatis ꝛ quantitatis ꝛ non substantie. vt patet de qualibus qualitate extensa. Stat etiaz aliquid esse corpus in genere qualitatis ꝛ nō in genere substantie vel quantitatis vt patet in casu corelarij. hoc addito ꝙ christus in illo triduo habuisset corpus in sacramēto ꝛ nō alibi. vel ꝙ nullibi fuisset nisi sacramentaliter hoc em̄ est absolute possibile sicut probat Scotus contra Tho. li. quar. distin. x. questi. q̄rta. sed de hoc ibi ꝛc.

¶ Istis premissis pono tres conclusiones. ¶ Prima sit hec. ꝙ licet corpus xpi idem sit localiter in celo ꝛ realiter in eucharistie sacramento. tamen ipsum est circumscriptiue in celo ꝛ diffinitiue in sacramēto Prima pars est responsiua ad quesitum q̄ non potest naturali ratione probari. sz supponitur ex fide. sed pro secunda parte sciendum est quid est circumscriptiue vel diffinitiue esse in loco. Unde aliquid esse circūscriptiue in loco est cōmensurari loco ꝛ habere vnam ptem in vna parte loci ꝛ aliā in alia Aliquid autem esse diffinitiue in loco est esse totum in loco ꝛ totū in qualibet parte loci Primo modo nullum indiuisibile ē in loco sed bene secundo modo. Illo ergo primo modo corpus christi est in celo. qz est ibi commensuratū loco suo. sed illo modo non est in sacramento imo secundo mō quia nō est ibi extensum nec ꝯmensuratuz sacramento. sed totum in totoꝛ totum in q̄libet parte. Q autem sic sit ibi nō potest ratione probari. nec euidēter sequitur ex scriptura sed ꝙ ita sit creditur ex autoritate ecclesie. ¶ Huius autem potestas seu ꝙ ita posse esse non implicet contradictionē potest aliqualiter ꝓsuaderi. Unō circa declarationez istius sicut bene dicit Ockam in lectura Ozonien. due sunt difficultates vidende. Una quomodo idem corpus nūero possit simul ꝑm se totum existere in pluribus locis. Alia quomodo multe partes eiusdē corporis possunt simul existere vni ꝛ eidem loco. ꝛ qui videt perfecte ista duo videt quomodo corpus christi existit in sacramento ita ꝙ totum sub toto ꝛ totuz sub qualibet parte. ¶ Ad intelligenduz autem ista duo exempla habemus in alijs Quantum ad primū non videt maior difficultas ꝙ idem corpus numero coexistat pluribus locis ꝑm se totum q̄ꝫ ꝙ cadē anima intellectiua simul coexistat ꝑm se totaz in toto corpore ꝛ in q̄libet parte vel ꝙ vn⁹ angelus existens in aliquo loco existit in q̄libet eius parte ꝛ vnum ponimus ꝑm veritatem theologicam ꝛ philosophicam. Igitur aliud credēdum est satis possibile. Cōsequentia patet. quia non magis videt repugnantia ꝙ aliq̄d diuisibile ꝑm se totum sit in aliquo toto loco q̄ꝫ ita sit de indiuisibili. ¶ Quantum ad secundum non videt maior difficultas q̄ꝫ ꝙ duo corpora existāt simul in eodem loco adequato. et hoc siue sint corpora gloriosa siue nō gloriosa. quia hoc non refert. Hoc autem fide tenemus ꝙ christ⁹ intrauit ad discipl'os ianuis clausis et exiuit clausum virginis vterum. Nō em̄ plus videtur repugnare ꝙ due partes eiusdem corporis simul sint in eodem loco q̄ꝫ duo alia corpa simul in codē sint loco. ideo ꝛc. ¶ Istis ergo presuppositis patz q̄liter non est repugnantia ꝙ corpus christi potest ꝑm se totuz ꝛ ꝑm quamlibet sui partem simul esse in tota hostia ꝛ sub qualibet eius parte. quia ex istis patz possibilitas ꝙ vna pars sit in pluribus locis seu partibz hostie simul ꝛ ꝙ vna pars sit simul cū alia ꝛ plus nō ponitur ibi nisi ꝙ partes adhuc remanent in toto constituentes totum Et sic patet quomodo potest saluari ꝙ corpus christi est diffinitiue in sacramento.

¶ Secunda conclusio est hec ꝙ licet corpus christi quantum ꝛ corpea christi quantitas sit in celo ꝛ in sacramento. tamen non est corpus christi quātuz aut corporea quantitas in sacramento. ¶ Prima pars probatur sic. Quicquid ē ipsius christi in celo est etiam in sacramento. sed corpus christi quantū seu corporea christi q̄ntitas ē in celo. igitur ꝛc. Consequentia est bona. ꝛ minor patet ex fide. Sed maior ꝑ

catholica et rationabilis. quia ex quo christus habet in sacramento illam eandez naturam humanaz quam habet in celo vt patet ex fide. rationabile est q̄ omne quod habet in celo habeat in sacramento. Et intelligo de illo quod habet sic q̄ est ipsuz vl̄ in ipso. ¶ Uel arguitur sic expositorie demōstrato corpore christi vel eius q̄ntitate, corporea. hoc est corpus christi quantum vel corporea christi quantitas. hoc idem est in celo ꝛ in sacramento. igitur ꝛc. ¶ Secunda pars conclusionis probatur. quia corpus christi quod est in sacramento ꝛ quid quid est in ipo corpore christi est totum in sacramento ꝛ totū in qualibet parte sacramenti vt patz ex conclusione p̄cedente. Et per ꝯsequens nihil tale habet partē distātem a parte in sacramento. sed constat q̄omne illud quod est alicubi quātum corporeum vel quātitas corporea habet ibi partem distantem a parte. vt patet ex quid nominis. igitur corpus christi nō est in sacramento quantum corporeum ꝛc. Et sic patet conclusio ꝛc. U

¶ Ex qua sequuntur aliqua correlaria ¶ Primum est q̄ opinio que ponit q̄ omnis quantitas cōtinua est substantia vel q̄litas. magis consonat positioni fidei q̄z ei⁹ opposita. Probatur. quia ſm positionez fidei sicut corpus christi quod est in celo est in sacramento et in qualibet parte eius. ita omnis res que est ipsum vel in eo est in sacramento et in qualibet parte eius. et p̄ cō ſequens si ſm positionem oppositā in corpore christi quod est in celo esset vna quantitas continua distincta a substātia corporis christi ꝛ a qualitate eius illa quantitas continua distincta a substātia corpis christi ꝛ a qualitate eius etiam esset in sacramēto per primam partem cōclusionis ꝛ tamē non esset in sacramento quantitas ꝯtinua per secundam partem conclusionis et probationem eius. ¶ Sz probo q̄ hoc sit impossibile ſm illammet opinionez. quia ſm eaz sicut substantia est formaliter substantia ꝛ qualitas formaliter qualitas. sic q̄ nō stat q̄ substantia sit alicubi et nō sit ibi substantia vel qualitas sit alicubi ꝛ non sit ibi qualitas. ita similiter ſm eos illa quātitas continua quam ibi ponunt distinctā a substantia et qualitate. si esset esset formaliter quantitas ita q̄ non staret ipsam esse et nō esse quantitatem cōtinuam nec ipsam esse alicubi et non esse ibi quantitatem cōtinuam. ¶ Et hoc vlteri⁹ sequitur q̄ nulla res est formaliter seu de sua ratione intrinseca quantitas continua. quia quacunq̄z re data stat ipsam esse ꝛ non esse quantitatez cōtinuam et esse alicubi ꝛ non esse ibi quantitatem cōtinuam. sicut patet ex dictis ꝛc. ¶ Tercio sequitur ex predictis q̄ iste conſeq̄ntie non valent q̄ntitas cōtinua ẋpi corporis christi ex vi ꝙuersionis est sub specie panis. igitur ipsa ex vi cōuersionis est quātitas continua sub specie panis. ¶ Similiter ista non valet. Substantia corporis christi et eius quantitas idem sunt realiter ꝛ substantia corpis christi in sacramento ē substantia. igitur est ibi quantitas cōtinua siue corpus. quia in omnibus istis antecedens est verum ꝛ consequens est falsum vt patet ex dictis. Et potest dari exemplū. aliquis homo scilicet filius dei est vbiq̄z et tamen non est vbiq̄z homo ꝛc. X

¶ Hic est sciendū autem q̄ in predicta cōclusione ꝛ in correlarijs sequentibus vsus sum istis terminis corpus quantum quantitas corporea siue continua et non istis terminis quantum vel quantitas simpliciter dictis Quia quantitas est genus ad quantitatem continuam ꝛ discretam. ꝛ quantū ad quantum continuum et discretum. Et ideo loquendo de quantitate discreta ꝛ de quanto denominato ab ea bene cōcederez aliquas propositiōes quas negaui de quātitate continua ꝛ econtra. Unde ponerem cōtra Ockam istas propositōes.

¶ Prima est q̄ corpus christi est quātum in sacramento altaris et quantitas christi est quantitas in sacramēto altaris. quia licet corpus christi nō sit ibi corpus seu q̄ntitas corporea vel cōtinua. quia non habz ibi partem distinctaz a parte. tamen est ibi quantum discretuz seu quantitas discreta quia habz ibi plures partes discretas ꝛ distinctas que faciunt vnum. ¶ Secunda ē q̄ stat aliquid esse cōpositū ex partibz quātitatiuis ꝛ non esse quantum ꝯtinuum. qz corpus christi in sacramēto est compositū ex partibus quantitatiuis siue quantis. et tamen corpus christi non est quantum cōtinuum. ꝛ staret q̄ etiam nec alibi esset q̄n

tum continuum ꝛc. ¶ Tercia propositio est ꝙ aliqua est quantitas que non est substantia neq; qualitas. nec est res distincta a substantia vel qualitate. Patet. quia numerus ternarius angelorum est quantitas discreta. et tamen ꝓprie loquendo non est substantia nec est res distincta a substātia. nec est res vna nec vna substātia sed plures. iō ꝛc. ¶ Quarta est ꝙ aliqua substantia vl̄ q̄litas est formaliter quantitas. sic ꝙ nō stat ipsam esse ꝛ non esse quantitatem vel ipsaz alicubi esse ꝛ non esse ibi quātitatem. Patz quia quelibet substātia diuisibilis ꝛ omis qualitas est numerus ꝛ sue ptes. ꝛ per consequēs est quantitas discreta ꝛc. igitur.

℣ ¶ Tercia conclusio est hec ꝙ licet corpus christi habeat in celo ordinem partiū in toto ꝛ ordinem partium in loco. tamē talem ordinem neutro modo habet in sacramento. Prima pars patet. quia corpꝰ christi est in celo situaliter vt supponit ꝛc. sed secunda pars probatur. quia ad talem ordinem requiritur distātia partium sicut magis apparebit cū̄do recitabitur opinio q̄m tenet Adam contra istam conclusionem q̄ ad hoc ꝙ dicitur ꝙ corpus christi in sacramento non habet ordinem partiuz in toto.

¶ Ex hac conclusione seq̄tur primo ꝙ corpus christi existens in sacrām̄to non est ibi situaliter. Patet. quia non commēsuratur sacramēto nec habet ibi ordinem partium in toto vel in loco. igitur ꝛc. Et ideo inuanum laborant qui faciunt difficultatē vtz christus in sacramēto stet vel sedeat aut sit erectus vel supinus. quia iste sunt differentie situs que non cōueniunt ei ibidem. ꝛc.

¶ Secundo sequitur ꝙ licet distinctio de ordine partium in toto vel de ordīe partiū in loco non habeat locum in materia ō existentia christi sub sacramento. tamē possibilis est ordo partium in toto absq; ordine partium in loco. Prima pars patet ex conclusione. Sed secūda patet. quia si deꝰ crearet vnum corpus continuū extra celuz ꝛ sine loco. illud hoc nō obstante haberet ordinem partiū in toto. quia ibi esset ordo situalis ꝛ distantia partium in toto. ꝛ tamen nō eēt ibi ordo partium in loco. Et iō patet ꝙ per prius naturaliter est ordo partiū in toto q̄m in loco. et per consequens hec distinctio non est omnino superflua. sicut q̄n doq; videtur innuere Guill's Ockam ꝛc.

¶ Tercio sequitur ꝙ licz corpus christi in sacramento nō habeat ordinem partiuz in toto vel in loco. tamen cum hoc stat organica partium distinctio. ꝛ per consequens partium ꝓfectionalis ordo. patet. quia ad distinctionem partium organicarū non requiritur distantia earundez. sed sufficit distinctio naturaliū dispositionū in illis partibus. que potest esse stāte q̄ille partes sint in eodem loco. nam licet caput ꝛ manꝰ sint in eodez loco. tamen nec caput est in manu nec econuerso. Et q̄uis dispositiones capitis ꝛ manus sint in eodem loco. tamē naturalis dispositio capitis nō informat manum nec ecōtra. Et ita caput est perfectior pars ibi q̄z sit manus. et per ꝓsequens ibi ē partium perfectionalis ordo. quare nō est ibi omnino confusio ꝛc. Z

¶ Contra primam cōclusionē arguit primo sic. si christi corpus existens in celo inciperet esse in sacramento absq; hoc ꝙ desineret esse in celo. vel moueret de celo ad sacramentum localiter vel nō. Si sic. Contra. nihil debet dici motum localiter de illo loco in quo adhuc est Item nihil mouetur de loco ad locum distantem a primo sine transitu per medium. Si non. Contra Est in loco in quo prius non fuit et fuit aī alicubi. igitur est motum localiter ꝛc.

¶ Secūdo si corpus christi esset in diuersis locis. in vno circūscriptiue et in alio diffinitiue. pari ratione posset simul esse in diuersis locis circumscriptiue. ꝛ pari ratōne sortes posset esse per potentiam dei in multis locis ꝛ lignum et quelibet alia res. Cōsequentia tenet. quia primo scilicz circumscriptiue et diffinitiue nihil potest esse simℓ in multis locis sine triplici miraculo. Primum ꝙ alicubi est modo quātitatiuo ꝛ alibi non. Secundum ꝙ est in pluribus locꝫ totaliter distinctis. Tercium ꝙ alicubi est modo speciali sic ꝙ quelibz pars sit cum q̄libet. Sed si secundo modo scilicet vtrobiq; circumscriptiue aliquid esset in pluribus locis non esset nisi vnicum miraculū. quia cessaret primum ꝛ tercium miraculorum predictoꝝ. vt patet. Igitur qui potest facere aliquod corpus esse in diuersis locꝫ illo modo quo tenet fides. a multo fortiori potest facere illo alio modo. Et hoc est ꝓ

Thomam ꝛc. Sed falsitas illius conseqn tis probatur ostendendo incõuenientia q̃ ex illo sequuntur. Primo sequitur q̃ cõ traria inessent eidem ſm se totum. vt q̃ idẽ ſm se totum esset album ꝛ nigrum. calidis/ simũ ꝛ frigidissimũ. motum sursum ꝛ deor sum. ad dextrum ꝛ sinistrum. que sunt con traria. ꝛ sic diffinitio contrariorum nõ erit bona q̃ contraria sunt que non possunt si mul ineſſe eidem ꝛc. nec videtur quomodo aliter possent diffiniri. Et tamẽ cõsequen/ tia patet. Secundo sequitur q̃ priuati/ ue ꝛ contradictorie opposita verificarẽtur de eodem. vt q̃ idem vas esset plenum ꝛ va cuum vino. ꝛ per cõsequens plenuꝫ ꝛ non plenum. q̃ idem corpus esset motum ꝛ q̃e/ scens. et per consequens motum et nõ mo tum. q̃ idem corpus esset viuum ꝛ mortu/ um ꝛ p̃ consequens viuum ꝛ non viuum. Omnia ista videntur implicare ꝛ tamẽ cõ sequentia videtur nota. quia si idem essꝫ in diuersis locis vnum istorum posset verifi/ cari in vno loco ꝛ aliõ in alio. ꝛc. sicut pos set declarari. Tercio sequitur q̃ ides ho mo posset peccare mortaliter scilicet com/ mittendo adulterium in vno loco et eodeꝫ tempore mereretur vitam eternam scilicet confitendo seu aliquid aliud faciẽdo in a/ lio loco. Quarto sequitur q̃ ego existẽs parisius haberem dubitare me esse Rome me ibi currere. et multa similia ꝛc. quia de us potest hoc et non est euidens vtrum sic faciat ꝛc. Quinto sequitur q̃ ego pos/ sum esse vbiq̃. quia qua ratõe possum esse in duobus locis pari ratione in tribus vel in quatuor. ꝛc. ꝛ ita in quolibꝫ. ꝛ per conse quens hoc stante q̃ ego sim in mille locis ego apparebo mille homines. igitur habeo istud dubitare vt arguebam modo.

Sexto sequitur q̃ non est proprium dĩ esse vbiq̃. quia potest creature competere vt dixi ꝛc. Tercio principaliter argui/ tur sic. Si possibile esset aliquod corpus esse in loco diffinitiue eo modo quo dictũ est in secunda parte prime conclusionis. se queretur q̃ de eodem possent verificari cõ tradictoria successiue absq̃ noue rei acqui sitione. vel antique perditione. Conseqns videtur falsum. Et consequẽtia probatur quia si de aliquo corpore nunc existente in aliquo loco circumscriptiue deus faceret q̃ ipm et quelibet pars ei⁹ essꝫ in illo eodẽ loco in quo prius ꝛ in qualibet illius sicut dictum est esse possibile tunc de illo corpo re non erat prius verum q̃ esset diffinitiue in loco ꝛ postea erit verꝫ. ꝛ tamen istud cor pus nihil perdidit quod ꝑius habuit. quia non locum. Nam est in eodem quo prius per casum. Nec quantitatem que esset res distincta ab eo per predicta in secunda cõ/ clusione. Nec apparet quid aliud. Simi/ liter nihil acq̃siuit q̃ ꝑius nõ habuit. q̃ nõ locũ p̃ casum. nec appet q̃d aliꝫ. igit ꝛc.

AA Ad primã rõem respõdeo q̃ali/ quid moueri localiter potest esse vel ymaginari tripliciter Primo modo proprie quia transit de loco ad locum dimittendo locum in quo prefuit et acquirendo nouũ et transeundo per locum medium. si sit lo cus medius inter primum ꝛ secundum. Et sic corpus christi nõ mouetur localiter q̃n incipit esse sub sacramẽto vt notum est.

Secũdo modo minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia dimittit locum in quo prefuit ꝛ habet nouum locũ nec tamen transit per medium locuꝫ q̃uis sit locus medius inter primum ꝛ secundũ Et sic corpus christi non mouetur locali/ ter quando incipit esse in sacramento quia non dimittit primum locum si tamẽ dimit teret illum q̃uis nõ transiret per medium diceretur moueri localiter isto modo.

Tercio modo ꝛ adhoc minus proprie aliquid potest dici moueri localiter. quia prefuit in loco ꝛ acquirit vel habet nouuꝫ locum. q̃uis nõ dimittat primũ nec trãse at per medium. Et sic corpus christi mo/ uetur localiter quãdo incipit esse in sacra mento. quia isto modo moueri localiter ni hil aliud importat nisi esse hic ꝛ immediate fuisse alibi ꝛ non fuisse hic. Hec est cõcedẽ dum q̃ corpus christi mouet de celo ad sa cramentum. quia moueri de aliquo loco ẽ dimittere illum locum. ideo corpus chri/ sti mouet mutatione que est ab esse in celo ad esse in sacramento. quia simul est in ce/ lo et in sacramento. quare ꝛc. Ad secun/ dã rationem teneo cum scoto Ockã et adã contra thomam et ꝓcedo ꝺ̃ seq̃ntiam ibi fa ctam. ꝛ consequens principale. Et ad hoc sufficit mihi ratio ibidem facta.

Sed ꝓ responsione ad ea que vlterꝰ

inferuntur ponam aliquas ꝓpositiões.

BB ¶ Unde pro solutione primi inco uenientis quod concluditur Dico primo. q̄ possibile est cōtraria inesse eidem subiecto ſm se totum in diuersis locis sicut bene probatum est. imo de facto sic insunt. q̄ corpus christi in vna hostia mouetur sursum. in alia deorsum ꝛc̄. Dico secundo q̄ contra hoc non est illa diffinitio siue conditio contrariorū. quia contraria non possunt simul inesse eidem. quia ly simł̄ potest intelligi loco et tempore. modo sic non est hic. Dico tercio q̄ possibile est per diuinā potentiam contraria simul loco et tempore inesse eidem subiecto ſm se totum. Ut q̄ idem ſm se totum sit calidissimum ꝛ frigidissimum. quia non implicat contradictionem q̄ deus in eodem subiecto simł̄ tē pore ponat summam caliditatem ꝛ summā frigiditatem. Ideo dico quarto q̄ in dicta diffinitione seu conditione contrariorum debet subintelligi iste terminus naturaliť. aliter non valet ita q̄ dicatur. Contraria sunt que non possunt naturaliter simł̄ inesse eidem vel esse in eodem. quia nulla res est alteri contraria formaliter ꝛ necessario sed solum naturaliter et de cursu nature a deo libere ordinato. ideo naturaliter contraria possunt non esse cōtraria id ē esse simul in eodem ꝛ carere naturali conditōne quando placet deo. Et sic patet solutio primi incōuenientis.

¶ Ulterius pro solutione secundi inconueniētis quod infertur dico q̄ impossibile est priuatiue aut contradictorie opposita verificari de eodem vt q̄ idez vas sit plenum vino et vacuum vino. aut plenum et non plenum vino. q̄ idem sit motum ꝛ q̄escens aut mortuum ꝛ viuum ꝛc̄. Dico tamē vltra q̄ possibile est idem vas simł̄ tempore esse in vno loco plenum vino ꝛ in alio vacuum vino. in vno loco motum et in alio quiescens imo sic est de facto de anima hominis q̄ in manu mouetur ꝛ quiescit in pede. possibile est etiaz idem corpus esse in vno loco viuum et in alio mortuum. quia possibile est ipsum habere in vno loco animā ꝛ ipsum esse in alio loco ꝛ ibi carere anima. Exemplum possibilitatis. Uerbū diuinum est alicubi vbi nō est natura assumpta ideo ipsum alicubi est homo et est alicubi non hō. ꝛc̄. Ideo dico vlterius q̄ licet isti termini motum et quiescēs sint termini priuatiue oppositi propter quod impossibile est ipsos verificari simul tempore de eodem siue in eodem loco siue in diuersis. ideo nō concedo q̄ in vno loco verificetur q̄ anima mouetur ꝛ in alio q̄ quiescit. quia ad quiescere sequitur non moueri. modo moueri ꝛ non moueri sunt cōtradictoria que non verificantur de eodē nec in eodē loco nec in diuersis. tamen hoc nō obstante isti termini motum in manu et q̄escens in pede. vel viuens in vno loco et in alio loco mortuum nō sunt termini priuatiue oppositi. Ideo bene verificantur ō eodem. Unde non sequitur. anima quiescit in pede. igitur quiescit. quia sequitur quiescit ergo non mouetur. Et vltra. ergo nullibi mouetur. Dodo stat q̄ quiescit in pede ꝛ alibi mouetur. Refert etiam dicere alicubi quiescit alicubi mortuum est et quiescit alicubi. mortuū est alicubi propter negationez inclusam in talibus terminis priuatiuis que distribuit terminum sequentem ꝛc̄. ℒℒ

¶ Ulterius pro solutione tertij inconuenientis illati dico q̄ actus peccati mortalis scilicet actus adulterij ꝛ actus meriti vite eterne. scilicet actus confessionis vel dilectōis dei super omnia possunt esse simul tempore in eodem nō solum in diuersis locis sed etiam in eodem loco quia actus isti vt actus sunt non habent repugnantiam. sed sunt a deo. Ideo deus posset illos ponere in eodez loco. ꝛc̄. Dico tamen vltra q̄ hoc nō obstante impossibile est eundē peccare mortaliter et mereri vitam eternam simul eodem tempore siue in eodem siue in diuersis locis. q̄ isti termini peccare mortaliter ꝛ mereri vitam eternam non solum dicunt tales actus sed vltra connotant diuinā deacceptationē ꝛ acceptationē Ideo sequitur. Sortes meretur vitam eternam in hoc loco ergo acceptatur a deo ergo nō deacceptatur a dō. ergo nullibi peccat. Et sic qui alicubi mereť vitam eternam nullibi peccat mortaliter ꝛ ecōtra. Unde ad formā rationis si ponať casus q̄ idem hō peccet mortaliter faciēdo adulteriū in vno loco et in alio confiteatur ꝛc̄. patet quid dicē dū. quia si alicubi peccet mortaliter. q̄q̄d

alibi faciat non erit meritum vite eterne. Si autem ponat casus sub hac forma verborum q idem homo cõmittat adulteriuz in vno loco z in alio confiteatur vel det elemosynam zc. ita q in casu non ponãtur isti termini peccare vel mereri. tunc vel loquimur de lege ordinata z sic quia de lege ordinata omne adulterium est peccatũ mortale dico sicut prius zc. vel loquimur ꝺ potentia absoluta z sic dico q in illo casu iste potest peccare z nõ mereri. et potest mereri z non peccare. sed nõ vtrumq. quia deus potest illud adulterium deacceptare z oĩa alia opera alibi facta nõ acceptare. et põt illud adulterium nõ deacceptare z absolvere vt non sit peccatum z alia alibi facta acceptare ad vitam eternam. sed non posset vtrumq simul tempore scilicet adulteriuz deacceptare z alia opa acceptare zc.

DD Ulterius pro solutione quarti inconuenientis illati dico. q ego existẽs parisius simul tempore possum esse rome. nõ tamen habeo dubitare me esse rome. quia licet deus possit hoc facere et non sit mihi cuidẽs euidentia summa siue euidẽtia simpliciter absoluta vtrum sic faciat tamen de beo credere q non facit. nam hoc non possit facere sine miraculo z ego debeo credere q non facit miraculum nisi appareat probabiliter de opposito zc. Pro solutõe ãnti inconueniẽtis dico q de potẽtia dei ego possum esse vbiq et apparere mille homines z vincere in bello mille hõmines vel omnes. z multa similia sequuntur sed nõ habeo de istz dubitare sic esse propter illa que iam dixi. Pro solutione sexti inconueniẽtis dico q esse vbiq licet de facto conueniat soli deo tamen non est ꝓprium dei. quia potest ei non conuenire ꝓ patet ante creationem mundi. zc. Et potest alteri conuenire. patet in proposito. sed posse esse vbiq et non posse nõ esse vbiq siue necessario esse vbicũq est locus est proprium dei. Et sic soluta est secunda ratio principalis

EE Ad terciam rationez dico q q̃c quid sit de cõsequente de quo vide Adam q̃nta quest. quarti libri artic'o tertio in solutione ad sextũ articulũ quia de hoc alibi tamen ꝓsequentia non valet. quia illud cõsequens non sequitur ex antecedente.

Pro quo notandum est ꝑm Ockã q q̃n do de extenso fit non extensum sicut in proposito vbi de existẽte circumscriptiue in loco fit existens diffinitiue in loco vel etiam econtra quando de non extẽso fit extẽsum. hoc potest cõtingere tripliciter. Quia si de non extenso fit extensuz vel occupat maiorem locum q̃ prius non extensum vel minorem vel equalem. Si primo modo tũc sunt ibi due mutationes. vna acq̃sitiua. qz illud acquirit nouum locum. z alia deperditiua. quia quando illud fuit nõ extensuz fuit totum in toto loco et pars cum qualibet parte loci. sed quando extenditur tunc est totum cum toto et pars cum parte. z nõ totum cum qualibet parte. ideo oĩes partes perdent aliqua loca que prius habuerunt. quia prius fuit pes cum capite z modo distant Si secundo modo tunc est sola mutatio deperditiua. quia totum mi⁹ occupat de loco q̃ prius. ideo perdit partem illius loci maioris z partes etiam perdunt multa loca prius habita sicut in priori modo. Si vero tercio modo. tunc est tm̃ mutatio deperditiua nõ acquisitiua. quia tũc partes que fuerunt omnes in toto z quelibet cum toto z quelibet cum qualibet. iam dimittunt loca prius habita. sed non oĩa. quia quelibet pars retinet vnum locũ quẽ prius habuit sicut in primo modo. tamen nullum acquirit quem prius non habuit. sicut in illo primo modo acquirit quelibz vel multe. Si autem econuerso de extenso fit non extensum sicut in casu ratiõis. hoc similiter potest esse tripliciter Quia vel sic q totum remanebit in eodem loco z equali. vel in maiori. vel in minori. Si primo modo sicut est in casu tunc erit ibi mutatio acquisitiua nõ deperditiua. quia q̃uis totum nihil acquirat vel deperdat tamẽ quelibet pars acquirit multa loca que pri⁹ nõ habuit. Ideo patet q non est ibi transitus de contradictorio in cõtradictorium sine acquisitione noue rei id est noui loci. Et si non in toto tamẽ in qualibet parte. Si vero fiat in loco maiori simile est. si in minori tunc est mutatio tam acquisitiua q̃ deperditiua. sicut patet intuenti. Et sic patet de prima conclusione.

FF Contra secundam conclusionẽ z primuz corrolarium eius arguitur ꝓmo sic Qñ aliqua sunt idem realiter vbicunq aliquod est vnuz illorum ibidẽ est reliquũ illorum. sed substantia corporis xp̃i et aliq

quantitas ꝯtinua corporis christi sunt idē realiter ꝑ ꝑmū correlarium ⁊ corpus xp̄i ē in sacramento substantia corporis christi. ergo est in sacramento etiam quantitas cō tinua corporis christi contra secundā ꝑtez conclusionis. maior videt̄ nota de se ⁊c̄.

¶ Secundo arguit̄ contra primum correlariū sic Nullum accidēs est substantia. omnis quantitas est accidens. ergo nulla quantitas est substantia. Maior videt̄ nota. quia accidens ⁊ substantia sunt opposita. Minor patet. quia quātitas est vnū de p̄dicamentis accidentis. Cōfirmat̄. vnuz p̄dicamentū non verificatur d̄ alio. igitur nulla qualitas. ⁊c̄. ¶ Tercio sic. Si oīs substantia vel qualitas extensa esset quantitas ꝯtinua sequitur ꝙ plura corpora naturaliter possent esse simul. ꝯsequens negatur cōmuniter ab omnibus Sed conseq̄ntia patz. quia in lacte est albedo et dulcedo ⁊ materia eis subiecta. ⁊ quelibet est res extensa longa lata ⁊ ꝓfunda. si ergo quelibet sit sua quantitas tria corpora sunt simul̄ naturaliter. quia corpus est quantitas longa lata et profunda. ⁊c̄. ¶ Pro solutione istoꝝ ⁊ ad maiorē declarationez totius materie p̄mittam aliquas propositiōes. ¶ Prima sit hec. ꝙ omnis res ꝓprie vna siue substātialis siue accidentalis habens partem distantem a parte siue partem extra partem ē quantitas cōtinua. quia omnis talis res ē continue extensa. igitur quanta continua.

¶ Secūda propositio ꝙ si aliquid est q̄ntum ꝯtinuū quod nō est subiectiue in quātitate nec est subiectum quantitatis. ipsum est quātitas continua. Patet. quia nihil p̄t esse quantū continuū sine quātitate continua. ergo si aliquid est quantum ꝯtinuum vel est subiectiue in quātitate vel est subiectum quātitatis. vel ipsummet est quantitas. quia pluribus modis nō potest ymaginari aliquid esse quantum. ¶ Tercia propositio est ꝙ omnis res ꝓprie vna siue substantialis siue accidentalis habens partes potest habere ꝑtem distantem a parte. ⁊ per ꝯsequēs esse quāta absq̄ hoc ꝙ ipsa sit subiectiue in quantitate vel ꝙ ipsa sit subiectū quantitatis. Probatur. quia deus sua īfinita potentia potest om̄ez rem absolutam facere vel conseruare sine re absoluta ab ea ꝑm se totam realiter distincta. potest em̄ facere de creaturis quicquid vult. ⁊ per consequens potest omnē substantiā vel qualitatem habentē partem extra partem facere vel conseruare sine omni accidente absoluto sibi formaliter inherente. ⁊ sine om̄i subiecto cui formaliter inhereat. quia substantiam esse sine accidente ⁊ accidens sine subiecto nullam ꝯtradictionē includit Et isto facto certū est ꝙ hec res extēsa potest sic cōseruari vt dictū est absq̄ hoc ꝙ ipsa vel aliqua eius pars moueatur localiter. ideo p̄t habere partem distantem a parte ⁊ per cōsequēs esse quāta per ꝑmam propositionē. absq̄ hoc ꝙ ipsa sit subiectiue in quātitate vel subiectum quātitatis. B B

¶ Quarta propositio ꝙ om̄is talis res q̄nta de qua est sermo potest esse quātitas cōtinua. Patet ex predictis ꝓpositionib̄ clare. ¶ Quinta ꝓpositio Ex om̄is res habēs partem distantē a parte est quāta per suas partes essentiales vel integrales sine quātitate que sit distincta realiter a substātia et qualitate. Et ita omnis quātitas cōtinua est substantia vel qualitas habens partem ab alia parte distātem ⁊ econtra Patz ex p̄cedētibus. quia frustra ponitur fieri ꝑ plura quod potest fieri ꝑ pauciora. ⁊c̄. ¶ Sexta propositio sequens ex p̄dictis est diffinitio quātitatis ꝯtinue. scilicz ꝙ quātitas cōtinua est extensio siue extrapositio vel distātia ꝑtium facientiū vnum totuz. ¶ Septima est ꝙ ad illam extrapositionē siue extēsionem ꝑtium nō requirunt̄ nisi partes ille que distant ⁊ cause earum essentiales intrīsece si habeant. ⁊ cause extrinsece puta faciens ⁊ finis. nec requiritur aliqua quātitas supaddita. patet ex predictis. Item quia si requireret̄ quātitas superaddita ꝓpter extēsionem substātie vel qualitatis aut partiū earum. cum quantitas illa cōtinua ꝑm aduersarios posita possit ꝑm eos miraculose non extēdi. pari ratione sequeret̄ ꝙ ad eius extensionem requireret̄ alia quātitas que addita amplius posset extendere vnaz rem vel facere distare partes eius ⁊ tamē ita deus non posset hoc facere. nisi coniungeret vnam aliam rem illi rei. ergo non requirit̄. ⁊c̄. ¶ Octaua propositio est ꝙ licet isti termini substantia et quantitas. ⁊ isti qualitas et quantitas supponant pro eodem. tamen substantia qualitas et quātitas sunt diuersa predicamēta. qꝛ ad distictionē p̄dicamētoꝝ sufficit distictio ꝯceptuū vl̄ intētionū.

¶ Uñ dicit Jo. Dam̄. ꝙ possibile est eandem rem ꝑm aliam ⁊ aliam intentionez ad aliud ⁊ aliud p̄dicamentuz reduci. Et ista oīa que dicta sunt diffuse d̄clarat Ockam in multis locꝫ. ⁊ specialiter in tractatu quē composuit de sacramento altaris a. xij. ca. ⁊c̄. H H ¶ Tunc ad p̄mam rationē dico primo ꝙ illa maior sumpta intelligēdo eam in creaturis est falsa de virtute sermonis propter falsaz implicationē. Implicat em̄ ꝙ aliqua sint aliqua. ⁊ tamē ꝙ sint idez realiter inter se. quod est impossibile in creaturis. quia nunq̄z aliqua creata sunt aliq̄ ⁊ vnum realiter. ¶ Dico secundo ꝙ in p̄sonis diuinis illa ꝓpositio est vera. qꝛ ibi plures persone sunt plures. et tamen sunt vna res simplex. ¶ Dico tercio ꝙ nō valet consequētia. imo est fallacia figure dictiōis arguendo ex illa ꝓpositione in terminis cōnotatiuis a p̄te p̄dicati Uerbi gratia in diuinis Non em̄ sequit̄ Quādocūq̄z aliqua ⁊c̄ sed pater in diuinis ⁊ deus filius virginis sunt idem realiter ⁊ essentia diuina est vbiq̄z deus pater. ergo ipsa est vbiq̄z deus filiꝰ virginis. hoc em̄ ꝯsequens falsuz est. quia non est filius v̄ginis nisi vbi est homo ⁊ nō est vbiq̄z homo. igit̄ ⁊c̄. ¶ Ad secundā rationem dico ꝙ stat ꝙ aliqua quātitas nō est aliqua res distincta a substantia ⁊ ꝙ quātitas est accidens. Unde ad declarationem huius ꝑm Ockam tractatu preallegato. c. iij. ex verbis Anꝭ. monol̄. capl̄o. xxv. trahit̄ distinctio ꝙ hoc nomen accidens triplicit̄ potest sumi. Cum em̄ dicit ꝙ sunt aliq̄ accidentia que mutationē aliquā accedendo vel recedendo faciūt que nō nisi cū aliqua participantis variatione adesse vel abesse posse intelligunt̄. vt colores. innuit ꝑ hoc ꝙ aliqua sunt accidētia que sunt res distīcte a suis subiectis. Per hoc autē quod dicit alia sunt que nullaz omnino vel accedēdo vel recedendo mutationē circa idez de quo dicunt̄ efficere noscunt̄ vt quedam relatōes ostendit ꝙ aliquod est accidens qd̄ non est res distincta a subiecto ⁊ ei addita. ⁊c̄. Et ideo ex sententia illorū verborū que breuiter ꝑtrāseo sequitur primo hec distīctio. ꝙ hoc nomen accidens tripliciter pōt capi. ¶ Primo modo stricte pro aliq̄ re inherente subiecto que non est substantia.

¶ Secundo modo magis large pro aliq̄ predicabili de aliquo contingenter qd̄ pōt successiue affirmari ⁊ negari d̄ illo propter realem mutationem illius. ¶ Tercio mō qñ pōt successiue affirmari ⁊ negari de aliquo ꝓpter mutationē alterius ⁊c̄. ¶ Secūdo sequit̄ ꝙ licet aliqua quantitas sit accidens p̄mo mō scz quantitas que est q̄litas tamen aliqua quantitas non est accidens illo modo scilicet quantitas que est substātia. imo capiendo illo modo accidens quātitas nulla est accidens illius cuius est q̄ntitas. patet faciliter. ¶ Tercio sequitur ꝙ omnis quantitas est accidens secūdo mō. Et capio hic accidēs nō solum pro termino accidentali sed etiam pro supposito illiꝰ termini. ¶ Quarto sequit̄ ꝙ eadem res est substantia et accidēs capiendo accidēs secūdo modo. ⁊ vt dixi mō. Uñ dicit Dam̄. in logica sua. ca. xxxiij. ꝙ numerus est accidens ⁊ tñ ponit ꝙ numerus est ipse res numerate. Sic etiam solet dici ꝙ albū est accidēs ⁊c̄. ¶ Quinto sequitur ꝙ nō om̄e accidens realiter recipitur in subiecto dicente Anselmo vbi prius ꝙ nullius accidentꝫ susceptibilis est scz summa natura. Quamuis em̄ aliquod accidens ꝯpetat deo scilicet capiendo accidens tercio modo. tamē nullum accidens in se recipit deus. ¶ Ista possunt magis declarari sed transeo. quia satis apparet ex his solutio rationis. ¶ Ad terciam rationē concedo ꝯsequens de virtute sermonis. J J ¶ Pro cuius intellectu pono aliquas propositiones. ¶ Prima est ꝙ corpus capitur dupliciter. Uno modo pro composito ex partibus distantibus situaliter quod potest naturaliter per se existere absq̄z hoc ꝙ sit pars alterius vel innitens alteri sicut lignum. Alio modo ꝓ illo qd̄ per partes ītrinsecas sibi est longū latū ⁊ ꝓfundū siue naturaliter possit per se existere siue non sicut albedo lactis ⁊c̄.

¶ Scd̄a ꝓpō ꝙ capiēdo corpꝰ p̄mo mō duo vel plura corpora nō p̄nt natural'r esse in eodez loco. Et sic capiēdo corpꝰ loquūtur cōiter autoritates phoꝝ ⁊c̄. ¶ Tercia ꝓpō. ꝙ capiēdo corpꝰ scd̄o mō pl'a corpa p̄nt naturaliter esse in eodez loco. Uñ dimēsiōes que nate sunt informare terciam vel quarum vna est nata informare aliam naturaliter possunt esse simul. Sed dimensiones que possunt naturaliter per se existere ille sole repugnant. sic ꝙ naturaliter se expellunt de loco si sibijpsis relinquātur. q̄uis

per diuinam potentiam quecunq; dimēsi/
ones possint esse simul. Si autem queras
cur tam varie ꝙ dimensiones siue corpa ꝑ
mo modo repugnēt non secūdo modo. di/
co ꝙ tota causa est natura rei que talis ē de
qua constat partim ꝑ rationem ꝑtim ꝑ ex/
perientiam. Nam ꝑ rōnem apparet ꝙ sub/
stantia ⁊ qualitas sunt simul. et similiter ꝑ
exꝑientiam ꝯstat ꝙ vno corꝑe per se existen
te naturaliter ingrediente aliquem locum
aliꝺ consimile corpus cedit sibi. Si ꝟo di
cas ꝙ per cōsimilem exꝑientiam patz ꝙ ac
cidentibꝫ in sacramento altaris cedit cor/
pus per se existens. ⁊c̄. Dico ꝙ hoc est. qꝛ il
la accidentia non sunt nata informare sub
iectum in quo non fuerunt ꝓducta. vel q̄a
illud corpus non est natū informari ab eis
naturaliter. vel ꝙ hoc est voluntate dei vo
lentis ꝙ aliquid ꝯtra cōmunē cursum na/
ture appareat sensui vt maius sit meritū fi/
dei Unde multi catholici ponunt in sacra
mento multa fieri a solo deo ne euacuet̄ fi/
dei meritum. sicut potest videri in Scoto
li. q̄rto. dist. xij q. vj. ⁊ q. iiij. Et ideo de oī/
bus potest eque faciliter dici ꝙ deus ordi
nauit omnia apparētia sensui fieri circa ho
stiam non ꝯsecratam sicut circa ꝯsecrataz.
⁊ aliqua facit ꝑ seipsum immediate. ¶ Ex
quo sequit̄ sexta propositio ꝙ nec substan/
tia panis cuius fuerūt accidentia hostie si
recrearet̄ in situ distincto ab eis. nec aliqua
alia substantia corporea possz naturaliter
siue ꝑ causas naturales fieri in eodem situ
vel loco cum illis accidentibꝫ. A deo autē
solo posset taz illa q̄ꝫ alia sicut sibi placeret
Et sic patet ad rōnem Hec de secunda.

K K ¶ Contra terciam ꝯclusionem
sunt rationes quas facit adaz in q̄rto. q̄sti/
one q̄rta ⁊ quinta tenens contra Ockā op
positum secunde ꝑtis huiꝰ ꝯclusionis scili
cet ꝙ corpus christi in sacramēto habet or
dinem ꝑtium in toto ⁊c̄. Unde eius imagi
natio que est satꝫ subtil̄ potest ad certa pun
cta plane ⁊ breuiter reduci. ¶ Primo eniz
dicit ꝙ duplex est positio Una ꝑtium in to
to ita ꝙ vna pars ꝯtinuat̄ parti vni ⁊ nō al
teri vt caput collo ⁊ nō pedi ⁊ collum in to
to ꝟm ꝯpositionez totius ponitur inter ca/
put ⁊ humeros ⁊ non inter genua ⁊ pedes
⁊ hoc ꝟm essentialem cōpositionez non ꝟm
dispositionē situalem. ⁊ sic de alijs partibꝫ.
Alia est positio partium in loco ita ꝙ vna
ꝑtium facientiū vnū situet̄ alicubi ⁊ nō ali
bi ⁊c̄. ¶ Secundo dicit ꝙ licet corpꝰ chri/
sti in sacramento nō habeat secundā positi
onem ꝑdictā siue ordinē ꝑtium in loco. tm̄
habet primā positionē siue ordinem ꝑtiuz
in toto. Et ratio sua est hec. quia ibi caput
christi ꝯtinuat̄ collo ⁊ non pedibus nec di
gito. Ymaginat̄ em̄ ꝙ sicut ī celo caput xp̄i
ex vna parte nulli ꝯtinuat̄ nec aliud sibi ex
alia aūt sibi ꝯtinuat̄ collum ⁊ nō pectus ⁊
humeri. ⁊ sic procedēdo vsq; ad pedes. ita
iste ordo seruat̄ in corpore christi in sacra/
mento. licet non sit ibi ordo situalis sicut ī
celo. Primū aūt ordinē nō posuisset philo
sophus posse esse sine situ ⁊c̄. Ideo dic̄ ter/
cio ꝙ habere partes in quas habens eas ē
diuisibile ꝙ vna cōponat̄ cum vna ⁊ nō cū
alia ⁊ secūda cū tercia ⁊ tercia cum quarta
⁊ nō cum ꝑma. habere inq̄t talem positōez
est esse quantū ꝯtinuum. ¶ Ex quo infert
quarto ꝙ caritas in anima nō est quantū
ꝯtinuū. licet componat̄ ex partibꝫ in quas
diuisibilis est. qꝛ de illis ꝑtibus verū est ꝙ
quelibet est cū qualibet ⁊ cōponit̄ cū quali
bet. sed de ꝑtibus substantie corꝑis christi
licet verum sit dicere ꝙ quelibet sit cū qua
libet in sacramento. nō tamē quelibet com
ponit̄ nec ꝯtinuatur ibi cū qualibet imme
diate sicut iam dixit. ideo ꝯcedit ꝙ corpus
christi in sacramento est quātū ꝯtinuum.
¶ Quinto ꝯcedit idem de qualibet quali
tate corꝑis christi. sicut de albedine ⁊ alijs
qualitatibus corporalibus Dicit em̄ in sa
cramento nō quelibet pars albedinis cor/
poris christi vnitur cuilibz non plus q̄ꝫ q̄
libet pars substantie. igitur dicit ꝙ illa al/
bedo est ibi quātum ꝯtinuum. quia q̄ꝫuis q̄
libet pars sit cum qualibet. tamen albedo
capitis nō continuatur nec vnitur imme/
diate albedini pedis ⁊c̄. ¶ Sexto dicit iste
ꝙ nec substantia corporis christi nec albe
do eiꝰ seu alia qualitas corꝑea est in sacra/
mento quantū extensum. Unde ponit ꝙ li
cet extensio nō sit res supaddita quāto cō/
tinuo siue quātitati cōtinue tm̄ iste terminꝰ
extēsum siue extensio cōnotat vltra istū ter
minū ꝯtinuū siue q̄ntitas ꝯtinua hr̄e ꝑtes
in diuersis sitibꝫ siue ꝑtes situaliter distare
qꝺ nō cōuenit substātie vel albedini xp̄i in
sacramēto ⁊c̄. ¶ Ex istis breuiter sic reca/
pitulatis patet tota ymaginatio huius do
ctoris in hac materia que est subtilis.

Questio quinta

LL Sed ꝓtrà istã imaginationẽ ꝛ tenẽ do cõclusionẽ ꝓx̃ positã ponã aliq̃s ꝓpositiones ¶ Prima est q̃ in sacramẽto caput xp̃i nõ magis vnit cõponit aut continuat collo q̃s pedib⁹ vel digito ꝛ hoc destruit totũ fundamentũ illius positionis. Jõ ꝓbat ꝓmo qꝛ nisi sic tunc eẽt ibi aliq̃d inter caput ꝛ pedem ꝛ nõ inter caput ꝛ collũ. sed hoc nõ est imaginabile qꝛ tam simul sunt caput ꝛ pedes q̃s simul sunt caput ꝛ collũ. Ubi enim aliq̃ sunt simul videt implicare ibidẽ aliq̃d eẽ inter illa cuius tm oppositũ dicit illa positio in ꝓmo dicto exponendo q̃d est habere positõz in toto ꝛc. ¶ Scõo sic quecũq̃ ꝙponunt vnũ totum vniunt in vno toto sz partes substantie corꝑis xp̃i cõponunt vnũ totũ ꝛ similit ptes albedinis ꝙponũt vnũ totũ ergo vniunt et ꝙponunt. i. simul in vnũ ponunt. Uel ergo in sacramẽto quelibet cũ q̃libet vnit aut cõponit imediate vl mediate. Si imediate habetur ꝓpositũ q̃ vna non plus vnit alteri ibi q̃s alia. si mediate. ꝓtra quelibet est simul cuz q̃libet ꝛ eq̃liter simt sz vbi aliq̃ sunt simul eq̃liter ibi eq̃liter sunt imediata ergo q̃libet cũ q̃libz vl cuilibz ẽ ibi imediata. Si g̃ aliq̃ ibi dem vnit alteri mediate sicut dicit positio sequit q̃ aliq̃ simul tpe ꝛ loco erũt mediata qõ iplicat. ¶ Scõa ꝓpositio sequit ex ꝓdicta q̃ sicut q̃libet ps charitat⁹ in aia vnit cũ q̃libet ita q̃libet ps substãtie corꝑis xp̃i vl albedis ei⁹ in sacramẽto vnit cũ q̃libet. Nõ dico tam q̃ eq̃liter vnit ꝛc. Uñ põt cõcedi q̃ aliq̃ due ptes albedis corꝑis xp̃i nõ tm̃ vel eq̃ vniunt quãtũ q̃libet ps charitatis vnit cũ q̃libet. qꝛ q̃libet ps vnit cũ q̃libet tã scõm coexistẽtiaz eidẽ loco q̃s fm inherẽtiã eidẽ subiecto adeq̃to. Nõ sic aũt q̃libet ps albedis ꝛc. qꝛ licz albedo man⁹ ꝛ albedo pedis vniãt scõz coexistẽtiã eidẽ loco nõ tm̃ fm inherentiã eidẽ subiecto adeq̃to. Nã albedo man⁹ cũ sit cũ pede ñ tamẽ inheret ei. ꝛ iõ licet grad⁹ albedinis manus ꝛ grad⁹ albedinis pedis sint in pede facientes ibi vnũ nõ tm̃ reddũt pedẽ magis intẽ se albũ q̃ facit vna ps illoꝝ scz grad⁹ albedinis pedis. qꝛ alt̃ nõ insunt ei ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio sequit q̃ nec substãtia corꝑis xp̃i nec albedo ei⁹ aut corꝑea q̃litas ẽ quãtũ ꝓtinuũ in eukaristia plus q̃s charitas in aia. Uñ ꝓprie loquẽdo quicq̃d est q̃ntũ ꝓtinuũ est ertẽ sum. Nõ enim possuz imaginari ꝓtinuitatẽ sine extensiõe. Et sic deficit sertũ dictũ. loquẽdo tm̃ ipꝛopꝛie posset ꝙcedi q̃ albedo corꝑis xp̃i est q̃ntũ ꝓtinuũ in sacramento potẽtialit qꝛ habet ptes q̃ nate sunt facere q̃ntũ ꝓtinuum licet nõ faciant actualit ibi. Quod nõ ꝓt sic ꝙcedi de charitate in aia qꝛ nõ est possibile ptes charitatis ꝓtinuari siue extẽdi dũ cõstituũt vnũ ꝛc. ¶ Quarta ꝓpositio sequit q̃ quicq̃d hz ordinẽ siue positionẽ ptiũ in toto habet ordinẽ siue positionẽ ptiũ in loco si totũ sit in loco iõ nec corꝑ xp̃i nec aliq̃d ei⁹ hz in sacramẽto ordinẽ ptiũ in toto Et ꝓ ista patet rñsio ad ꝓdictã opinionẽ. ¶ Hec de tertia ꝙclusione ꝛ de scõo articulo ꝓncipali.

WW ¶ Quantũ ad tertiũ articulũ ꝓncipalẽ huiꝰ ꝙclusionis in q̃ videndũ est vtrum oĩs actio ꝛ passio ꝛ oĩne accidẽs quod ineſt corꝑi xp̃i exñti in celo possit eidẽ ineẽ sub eukaristie sacramẽto tria faciã p ordinẽ. ¶ Primo p̃mittã tres distinctões. ¶ Scõo ponã tres ꝙclusiões. ¶ Tertio soluã tres dubitationes. ¶ Prima distinctio est ista. q̃ duplex ẽ actio vel passio q̃dam cui⁹ ꝓncipiũ imediatũ est substãtia quãta vel nata eẽ quãta. Alia cui⁹ ꝓncipiũ imediatũ est substãtia seu natura pure spũalis. ¶ Scõa distinctio est q̃ q̃dam ẽ actio q̃ terminat⁹ ad formã absolutam formalit inherentẽ alicui passo Alia q̃ terminat⁹ ad vbi fm aliq̃s vel ad locũ fm alios de q̃ nõ curo. ¶ Tertia distinctio q̃ q̃stio p̃t intelligi vel de posse simpliciter absoluto vel õ posse naturali siue naturalit ordinato. ꝓmo mõ nõ intelligit qꝛ sic eẽt clara. sz scõo mõ intelligit. Uñ fm istã acceptionẽ capiã sp inferius h̃ verbũ põt in ꝙclusionib⁹ ꝛ alĩs ꝛc.

Ex istis ptz q̃ ista q̃stio hz tres difficultates. ¶ Prima ẽ vtrũ xp̃s in sacramẽto possit habere oẽm actionẽ ꝛ passionẽ terminatã ad formã absolutã inherentẽ passo cui⁹ ꝓncipiũ est natura corꝑalis. ¶ Scõa vtz possit sic hãe omnẽ actionẽ ꝛ passionẽ terminatam ad vbi cui⁹ ꝓncipiũ est natura corꝑalis. ¶ Tertia vtz possit sic habere omnẽ actionẽ ꝛ passionẽ cui⁹ ꝓncipiũ est natura pure spũalis ꝛc Uñ de istis trib⁹ ponã tres ꝙclusiones p̃mittẽdo cuilibet aliquas opiniões ꝛc. ¶ De prima difficultate ẽ duplex opinio Una q̃ xp̃s in hostia nõ põt videre vel videri calefacere vel calefieri ꝛ sic de alĩs ꝛc. Cui⁹ opinionis rõ ꝓncipalis ẽ qꝛ oĩs actio ꝛ passio corꝑalis naturalit hz fieri p ꝓtactũ. ꝓtact⁹ enim est quã tozũ. iõ corꝑ xp̃i in hostia nihil tãgit ꝛc. Alia opinio ẽ Scoti tenẽtis idẽ qõ ꝓma sz nõ ꝓpt rõnem de ꝓtactu sz qꝛ organũ sensus corꝑis

xpi in sacramēto nō est illo mō quo req̄rit eē ad ℔ q̄ imutek ab obiecto. Hā ad ℔ req̄rit q̄ habeat modū q̄ntitatiuū z sit localit z circūscriptiue in loco. Et iō non est p̄sens p̄tia q̄ requirit ℔. de ℔ quere i scoto. Sz p̄ma opinio nec ei⁹ ratio valet q; nō ē inc̄ueniēs idē agere in seipsuz tam actiōe spūali q̄z corpali. Actiōe spūali sicut volūtas in seipsaz agit volitionē. Actiōe corpali sicut sensus agit in seipsuz sensationē. Jtē ania p̄t agere in corp⁹ suū. z in hūs nō est p̄tactus q; p̄tact⁹ est distinctorū z quātoz̄ rē. igit rē. ¶ Scōa opinio etiā nō valet q; petit p̄ncipiū supponendo q̄ debet pbare sc̄z q̄ ad actionē z passionē req̄ritur q̄ actiuū z passiuū corpale sit i loco circūscriptiue Jtē scōm istū doctorē idē potest agere in se nō obstāte q̄ nō sit a se localit distinctū sz qua rōne nō oportet q̄ agens z patiens sint a se localit distincta eadez rōne nec oportet q̄ agens sit i loco localiter seu circūscriptiue ad ℔ q̄ agat. Jtē oīs effect⁹ sufficiēter dep̄det ex suis causis eētialibz z dispositionibz z approximatōibz eaz. sz quātitas siue sit res distincta a substātia z a q̄litate siue nō. nō est cā effectiua respectu visionis albedinis. Jgit destructa quātitate z mō quātitatiuo adhuc p̄t videri albedo. quare rē.

Jgitur patet q̄ ille opiniones nō valent.

AA ¶ Jdeo sit ℔ p̄ma p̄clusio q̄ suppositis hūs q̄ sunt fidei nō p̄t pbari p rōem naturalem ān oēm actionē z passionē terminatā ad formā absolutā inherentē passo z cui⁹ p̄ncipium est natura corpalis quā p̄t habere xps extīs in loco circūscriptiue p̄t etiā habere i loco extīs diffinitiue z nō quātitatiue. Probatur p̄mo q; nō min⁹ p̄t aliquod p̄ncipiū actiuū habere actōez q̄n se toto ē p̄sens alicui passo puta calefactibili q̄z si p vnā ptem eēt p̄ns vni pti illi⁹ z p aliā ptez eēt p̄sens alteri pti. sz corp⁹ xpi in hostia ē p̄sens hostie se toto toti z cuilibet parti. igit calor corpis xpi p̄t agere in hostiā z calefacere eaz rē.

¶ Scōo p idē p̄t pbari q̄ corp⁹ xpi in hostia extīs p̄t videri oculo corpali q; est sufficient actiuū nō tantū in mediū sz etiā in oculum q; se toto est p̄sens cuilibet pti oculi z medij rē. ¶ Tertio si dicas q̄ corp⁹ xpi non p̄t ptialiter causare visionē in oculo corporali nō glorioso ita q̄ ille oculus videat corpus xpi. contra hic ē p̄ncipiū actiuū ex pte obiecti z p̄ncipiū passiuū ex pte oculi z mo⁹ dus existēdi nō quātitatiu⁹ nō ip̄edit sicut p⁹ us pbatū est. Etiam quia ℣m Augustinum nono de trini. anima habet magnā imutatiōnē respectu corporis rē. que tamē nō habz modū quātitatiuū z oīa alia requisita ad actionē hic ponunt igit rē. Consequētia tenet quia ista cōmunis regula q̄ agēte approximato passo dispositō sequit actio nō est neganda. Nisi obuiet sibi auctoritas scripture sicut nō est hic vt patet. vel ratio q̄ etiā nō apparet hic imo magis ad oppositū vt iaz tactū est. vel expientia que etiā nō obuiat hic. quia expientia que hic apparet nō valet q; hic impeditur actio nō naturalit sed quia de⁹ suspēdit actōz istaz nō coagēdo illis q̄litatibz corporis xpi vt agant z si coageret naturaliter agerent rē. Patet ergo q̄ corp⁹ xpi potest in hostia calefacere hostiā z pari ratione calefieri ab ea. Patz etiā q̄ potest ibi videri ab oculo corpali existente extra hostiā z pari ratione videre illū. Et p̄ sequēs pari ratione potest dici idē de qualibet alia actione vel passione corpali rē. Jgit patet p̄clusio. ℣℣

¶ De scōa difficultate dicit p̄ma opinio q̄ corpus xpi potest in hostia moueri localiter per accidens quia ad motū hostie sicut in loco p accidens. Alia vera opinio nō solū loq̄tur de motu locali p accidens z ponit q̄ moueatur ibi localiter z si nō motu stricte z p̄prie dicto tamē motu extensiue siue large dicto. Et q̄ isto motu mouet imediate a ℣o. ¶ Primū pbat quia vbicunq̄z est hostia ibi est corpus xpi. z hostia mouet localiter. igit rē.

¶ Secundū p̄obat quia quandocūq̄z aliqua cōiungunt p̄cise p actū voluntatis p̄tingēter se habentis ad istam p̄iunctionē si vnum istoz̄ sit mobile oīno ip̄roportionatuz. ipsi mouenti z reliquū ip̄portionatū. nō cadē motione potest mouere vtrūq̄z p̄iunctoz̄. Exēplum posito q̄ angelus p actuz voluntatis sue p̄iungat lapidi z lapis est mobile ip̄portionatum homini portanti z angelus nō. tunc certū est q̄ nō cadē motiōe potest homo mouere lapidē z angelū. modo sic est de corpore xpi z hostia respectu creature rē. de hoc vide in Scoto qui diffuse hanc materiā tractat.

¶ Sed contra istas opiniones sit hec secūda p̄clusio. q̄ corpus xpi potest moueri localiter in sacramento a creatura mouente z nō solū a deo. Ad cuius declarationē pono aliquas ip̄positiones. ℣℣ ¶ Prima sit hec q̄ corpus xpi in sacramēto mouet localiter nō solum p accidens. Probat quia corpus xpi

est vbicũq; cũ hostia. ⁊ hostia mouet̃ localit̃ igitur mouet̃ in hostia localiter. Sed ꝙ nõ soluz mouet̃ ꝑ accidens declaro quia si hoc esset verũ hoc esset ideo. quia non est in loco nisi ꝑ accidens scz quia est in hostia que est ĩ loco per se. sed probo ꝙ hoc sit falsum. quia corpus xp̃i non minus est p̃sens per se loco hostie q̃ si esset ibi distincta hostia quia nũc est totaliter extrinsecũ illi hostie sicut angel⁹ si esset ibi sed si deus conseruaret in loco hostie corpus xp̃i sicut modo destructa hostia sicut ip̃e posset sine ꝯtradictione. tunc corp⁹ xp̃i esset per se in loco illo. igitur ⁊c̃. ¶ Secunda ꝓpositio ꝙ corpus xp̃i in sacramento mouetur vel potest moueri localiter a creatura ⁊ non a solo deo. quia potest ibi moueri localiter ab anima sua. Naz quãdo aliquid habet modũ essendi cõuenientẽ motori ⁊ ad modũ cõuenientẽ mobili non est inconueniens vnũ mouere ⁊ aliud moueri. sed anima xp̃i in sacramento habet modũ essendi cõuenientẽ motori claruz est ⁊ corp⁹ xp̃i habet ibi modũ cõuenientẽ mobili per primã ꝓpositionem. igitur ⁊c̃. ¶ Tertia ꝓpositio ꝙ anima xp̃i nõ potest corpus suũ in sacramento mouere localiter organice. Iste due ꝓpositiones simul declarant̃. Ad quorũ intellectũ sciendum est quid est potentia organica ⁊ potentia nõ organica. ⁊ quid sit mouere organice ⁊ quid sit mouere nõ organice. ¶ Pro quo sit quinta ꝓpositio ꝙ potentia organica est illa que vtitur organo corporali in sua actiõe quales sunt om̃es potentie extense in materia sicut potentie sensitiue. Potẽtia vero nõ organica est illa que nõ indiget organo corporali in sua actione quales sunt om̃es potẽtie nõ extense in materia sicut ĩtellectus ⁊ voluntas Scotus aũt ponit ꝙ anima intellectiua habet potentiã organicã ⁊ nõ organicam ⁊ hoc sequit̃ si ponat ꝙ anima intellectiua ⁊ sensitiua in homine sunt eadez forma sed hoc nõ est verũ ꝟm Ockam qui ponit ꝙ sunt distincte. Sed de hoc alibi. QQ

¶ Sexta ꝓpositio est ꝙ mouere organice est mouere p̃mo vnã partẽ ⁊ post mediante illa aliã. sicut est in motu aĩalis ꝙ p̃mo forte mouetur cor ⁊ post mediante motu cordis alia pars magis ꝓpinqua ⁊ post tertia ⁊c̃. Sed mouere nõ organice est mouere totũ ⁊ partem eque p̃mo ⁊c̃. ¶ Primo modo igit̃ anĩa xp̃i potest mouere corpus suuz in celo. quia licet sit tota in toto ⁊ tota in qualibet ꝑte nõ tamẽ eque p̃mo mouet totũ ⁊ quãlibet ꝑtem quia est ibi distantia ꝑtiũ nec totũ corp⁹ coexistit cuilibet parti. sed illo modo ip̃a nõ potest mouere corp⁹ suũ in sacramento quia nõ potest ibi p̃mo mouere vnã partẽ ⁊ post aliã mediante p̃ma. Nam inter illas ꝑtes non est ibi distantia localis. ¶ Secundo aũt modo id est nõ organice potest mouere volendo illud corp⁹ moueri ad motũ hostie. Unde sic volendo si hostia mouet̃ mouet tunc corpus suũ nõ organice. quia eque p̃mo totũ et quãlibet eius partẽ. eo ꝙ nõ est ibi distantia inter ꝑsonas. que necessario requirit̃ ad h̃ ꝙ aliquid moueat̃ organice ⁊c̃. ¶ Ex predictis ergo patet septima ꝓpositio ꝙ quando mouetur hostia anima intellectiua xp̃i mediãte voluntate mouet corpus xp̃i sub hostia sicut cã partialis concurrens cuz voluntate diuina contingenter causante ⁊ disponẽte illud corpus moueri ad motũ hostie. Et hoc totũ est ꝓpter conformitatez voluntatis humane in xp̃o ad voluntatẽ diuinaz Et sic intelligo ꝙ anima xp̃i ad motũ hostie mouet corpus suum nõ organice. Unde sequit̃ octaua ꝓpositio ꝙ si anima xp̃i suspenderet actũ illũ volũtatis sue sicut posset naturaliter etiam stante diuĩa ordinatione de motu corporis ad motum hostie. tunc moueret̃ corpus xp̃i ibi a solo deo ⁊ nõ a sacerdote hostiã mouente. Et sic forte potest ĩtelligi Scotus. quia ad hoc bene vadit ratio sua supra facta. Unde bene ꝓbat ꝙ nõ potest moueri a virtute creata extrinseca mouente hostiã puta a sacerdote. sz nõ ꝓbat quin potest moueri ab anĩa xp̃i modo predicto. quia tam hostia q̃ corpus xp̃i ẽ mobile ꝓportionatũ anime xp̃i Unde potest mouere eadẽ motione hostiã ⁊ corpus suuz hostiã organice ⁊ corpus nõ organice quia eadem volitione potest velle corpus suum ⁊ hostiam moueri ⁊c̃. Sed nũquid potest anima xp̃i corpus suuz separare ab hostia ita ꝙ nõ moueat̃ ad motũ hostie. ¶ Dico ꝙ hoc posset naturaliter nisi esset ordinatio diuina in contrariũ que de facto ordinauit semper illud corpus moueri ad motũ hostie. Unde non stante illa ordinatione possz separare se ab hostia. ⁊ hoc volẽdo quiescere hostia mota vel. volendo moueri corpus ad vnum locum hostia mota ad aliuz. Et eodem modo posset deus hoc facere se solo ⁊c̃ RR

¶ De tertia difficultate dicit prima opinio ꝙ corpus xp̃i non potest naturaliter videri

in hostia nec ab intellectu angelico nec hūano. Probat hoc quia corpus xp̄i est ibi vt obiectum fidei igitur nō potest cognosci naturaliter. ¶ Alia opinio dicit q̄ xp̄us potest vti quacunq; potētia actiua spirituali in hostia sicut p̄ma quia talis nō requirit ad actionem q̄ habeat esse localiter ꝛ ita posset dici de potentia passiua. de hoc vide in Scoto ꝛc̄. Contra primā opinionē sunt ratōnes p̄me cōclusionis. Nec ratio facta p ea valet quia multa que cadunt sub fide possunt cognosci intuitiue. Uñ apostoli viderunt mortem xp̄i ꝛ passionem que cadunt sub articulo fidei ꝛc̄. Jdeo tenendo cuz Scoto sit hec tertia conclusio q̄ xp̄us in sacramēto potest naturaliter intelligere omnia alia sicut vbi ē quantitatiue. ꝛ potest videri ꝛ intelligi naturaliter ꝛ intuitiue nō tantū ab intellectu angeli vel anime separate sed etiam ab anima i corpore. Et hoc nisi esset speciale impedimētum de quo supra dictum est. Et hoc totuz patet ex prima conclusione ꝛ rationibz ibidē factis p ea. Unde concludo cū. g. Ockam i reportatione quarti. q. septima. vbi eū secut⁹ sum in hac materia q̄ omnē actionē ꝛ passionem ꝛ pari ratione oīe accidens siue formam accidentalē quā xp̄s potest habere qñ existit circūscriptiue in loco potest habere in eukaristie sacramento si nihil aliud impediret puta voluntas diuina sicut est ꝛc̄. Et sic patet solutio triū difficultatū ꝛc̄. SS

¶ Sed contra p̄dicta sunt aliqua dubia. Primū est vtrū quicq̄d aliq̄d corpus agit vl' patit̄ vbi est quātitatiue necessario agat ꝛ patiatur vbi non est quantitatiue. Uidet̄ q̄ sic quia nullū absolutū ꝺ̄sinit esse in aliquo aduenīente sibi de nouo p̄cise respectu extrinseco sed p hoc q̄ corpus xp̄i est in eukaristia solum aduenit sibi nouus respectus extrinsecus. igitur ꝛc̄. ¶ Secundū dubiuz contra secundā conclusionē est quomodo corp⁹ xp̄i sub hostia potest videri oculo corpali. quia oīe visibile habēs partes distinctas discerni potest vna pars ab alia sed in hostia nō sic potest discerni inter caput ꝛ pedē quia ibi est confusio ptiū. ¶ Et confirmat̄ quia ꝑm auctores p̄spectiue. q̄ videt̄. videtur sub pyramide cuius conus est in obiecto ꝛ in re visa est basis. sed illō nō potest ꝓpetere rei non habenti modū quātitatiuū. ¶ Tertiū est vtz xp̄us potest videre seip̄m in hostia sicut si eēt in distinctis locis circūscriptiue. Uidetur q̄ nō quia inter videntem seu visiuam potentiam ꝛ rem visam debet esse distantia. sed corpus xp̄i in vna p̄te hostie nō distat a se exist̄te in alia parte ꝛc̄. igit̄. ¶ Ad primū dico p̄mo q̄ de facto si vnū corpus sit in duobz locis circūscriptiue vel diffinitiue oīe absolutum existens in eo pertinens ad eius integritatē quod habet in p̄mo loco habet in secundo. nec aliq̄d absolutum perdit per hoc q̄ est in nouo loco etiā si non sit de integritate ip̄ius dūmodo sit pertinens ad conseruationem ip̄ius sicut sanguis qui sc̄dm aliquos non est de integritate humane nature sed est indiuiduū necessario requisitū ad cōseruationem vite homis. Et hoc esse necessarium necessitate naturali probat prima ratio facta. ¶ Dico tamē secundo q̄ illud non ē necessariū necessitate absoluta quia stat q̄ ꝺ potētia dei absoluta illud corpus potest habere aliqua accidentia in vno loco ꝛ carere i alio licet i vtroq; sit circūscriptiue ꝛc̄. ¶ Et quo patet tertia ꝓpositio q̄ duo accidētia eiusdem speciei sicut due albedines possunt esse absolute in eodem subiecto inhesiue ꝛ nō facere vnum ꝛ per consequēs non reddere subiectum illud magis intensuz. Patet quia p̄t vnum subiectum in vno loco esse ꝛ ibi habere vnam albedinē ꝛ esse in alio loco ꝛ ibi carere illa ꝛ habere aliā. sed hoc nō est possibile naturaliter. Et sic patet de primo dubio breuiter quia multa possent dici. ¶ TT

¶ Ad secundū dubiū dico primo q̄ maior est difficultas de colore respectu visus q̄z de alīs sensibilibus respectu aliorum sensuū q̄z color ad hoc q̄ videatur requirit certā situationez. Nam taliter possunt disponi duo colores sc̄dm situm q̄ alter non videbitur q̄z uis sit satis ꝓpinquus visui ꝛ taliter q̄ uterq; videbit̄. Patet in exemplis sed color non requirit talem situm ad hoc q̄ sentiatur per tactum sed potest agere in tactū sc̄dm omnē situz ꝓportionatuz. iō est difficile iudicare quo modo colores videt̄ur in corpore xp̄i sub hostia ꝛ quo situ ꝛ quis videretur quis non. q̄z hoc non constat nobis per experientiā certam ꝛc̄. ¶ Dico sc̄do q̄ licet ꝓpter diuersam situationē possit impediri visio alicuius coloris ita q̄ ꝓpter diuersam situationē in corpore xp̄i possint se inuicē impedire ne omnes videantur tamē diuersa situatio non impedit simpliciter. quin aliquid videatur si deus non suspenderet actionem colorum nō coa

gendo ei. ¶ Tertio quãdo dicit ꝙ corpus xpi videt tunc possunt partes eius distingui ab inuicẽ p visum. dico ꝙ forte ptes eiusdez rationis nõ possunt ꝛc. sicut nec duo lumia eiusdem rationis si sint in eodẽ medio. sz partes alterius rationis bene possũt forte sic ab inuicẽ distingui ¶ Et ad ꝓfirmationẽ respõdeo ꝙ actores pspectiue dicũt sicut viderũt eẽ oculata fide. modo nõ viderũt colorẽ nisi extensum qui videt sub tali piramide ꝛc. Jõ de colore nõ extenso nõ ẽ vera illa regula nec de illo datur. quia si sit naturaliter visibilis tamẽ nõ videt. Sed ꝓtra. nos tangim⁹ corpus xpi in hostia igit etiã videm⁹. Cõsequẽtia tenet ꝛ antecedens patet et illa ꝓfessione verengarij. de ꝓse. di. scda. c. verengari⁹. vbi ꝓfitetur vez corpus xpi manib⁹ sacerdotum sensualiter tractari ꝛ frangi ꝛ dentib⁹ fideliũ atteri UU ¶ Jtẽ vulgo dicit hodie vidi corpus xpi ꝛc. ¶ Hic dico ꝙ iste ꝓpositiones video corpus xpi vl tango ꝛc nõ sunt vere nisi ad istũ sensum video ꝛ tango spẽs sub quib⁹ est corpus xpi ꝛ sic intelligit illud capitulũ ꝛc. ¶ Ad tertiũ dubiũ dico ꝙ oculus xpi in vna ꝑte hostie põt se videre in alia ptẽ ita bene sicut si eẽt in diuersis locis circũscriptiue ¶ Et si dicas ꝙ ad hoc ꝙ aliq̃s videat se oportet ꝙ distet a se localiter Dico ꝙ sicut idẽ distat a se localit quãdo est in locꝫ circũscriptiue distãtia requisita ad visionẽ. ita idẽ distat a se qñ est in diuersis locis diffinitiue distãtia sufficiẽti ad visionẽ corpalẽ et sic est ħ. Hec de tertio arti. ¶ Ad rõnes añ oppositum q̃stionis ad ꝑmaz ꝓcedo ꝓseq̃ns ꝛc.

¶ Ad scdam dico ꝙ illa que occupãt equalem locũ sunt eq̃lia. ꝛ ꝙ locus ẽ eq̃lis locato si locata sunt circũscꝑtiue in loco sz si vnũ sit circũscriptiue in loco ꝛ aliud diffinitiue sic ħ tunc nõ oportet Verbigra si angel⁹ et corp⁹ pedale coexistãt loco pedali nec angel⁹ est eq̃lis locato nec loco ꝛc. ¶ Ad tertiã patz ex dictis.

A

Circa sacramentum altaris ꝛ specialit circa. xj. di. ꝛ xij. hui⁹ q̃rti li. adhuc quero vtrũ pane in corpus xpi trãssubstãtiato accidentia eius remaneãt sine subiecto. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ nõ qz aut panis manet aut non Si sic ergo nõ trãssubstãtiat nec ꝓseq̃ntur accidẽtia remanẽt sine subiecto. Si nõ ergo annihilat ꝛ ꝓseq̃ns in nihil trãssubstãtiat. quare ꝛc. ¶ Scdo sic qz fm ꝑm accidẽtis eẽ est ineẽ ergo ad ipm nõ incẽ sequit ipi⁹ nõ eẽ. Etiã accidens dr qñ alteri accidit ergo si nullo subiecto accidit nõ est accidẽs. q̃re ꝛc.

¶ Tertio sic. qz si illa accidẽtia manerẽt sine subiecto vl ergo vniformit se haberẽt tũc ad actionẽ ꝛ passionez sicut qñ sunt subiecto cõiuncta. vel nõ. Si dicat ꝙ nõ ꝓtra hoc videtur experientia quia ad sensum apparet ꝙ nõ sit variatio ꝛc. Si vero dicat ꝙ sic Contra. quia accidẽtia subiecto ꝓiuncta possunt corrũpi vel ab agente creato non separata quia sic possunt annihilari a creatura. igit ꝛc.

¶ Oppositũ tenet magister in littera ꝛ ꝓmunis doctrina. Jn hac questione erũt tres articuli. ¶ Primo videbitur qñ sit transsubstãtiatio. ¶ Scdo videbitur de questionis supposito. ¶ Tertio videbitur de principali questito. ¶ Quantum ad primũ articulum sciendum est ꝙ scom Scotum trãs substantiatio vt hic sumitur est transitio totalis substãtie in substantiam. Unde primo exponit quare dicit totalis quia scilicet dupliciter potest intelligi transitio totius in totũ Uno mõ capiẽdo totũ cathegoreumatice p toto integrali habente partes sic scom philosophum primo de generatione. generatio est transmutatio totius in totum quia in generatione vnum qñ fuit vere totum transit in aliud totũ. Alio modo capiendo totum syncathegoreumatice vt includit syncathegoreuma distributiuum cuiuslibet partis. Et sic illa auctoritas philosophi nõ est vera qz non quelibet pars corrupti transit in generatum nec quelibet generati succedit corrupto quia materia manet ꝓmunis scom philosophum. sed hoc modo in transsubstantiatione ꝛ transitio totius in totum ideo est ibi transitio totalis sed non in generatione. Et quo ꝓcludit ꝙ illa auctoritas philosophi nihil omnino facit ꝓtra positionem de pluralitate formarum substantialiũ in eodez. quia q̃uis poneretur prima forma manere in generato ꝛ corrupto non tamen manet totum idem primo modo loquendo de toto ꝛc. Jgitur bene dictum est in diſcriptione transsubstantiationis illam distinguendo ꝓtra generationem ꝙ est totalis transitio ꝛ trãsitio totius in totum ꝓpter dictam rationem Bene etiam dicitur substantie in substantiã ad distinguendũ contra accidens. Nam transitio accidentis in accidens magis deberet di

ci trāsmutatio ꝙ trāsubstātiatio. Et sic pz ꝓ positum. ¶ Sed ꝫ descriptio nō videt sufficere ꝓmo qz magis est q̄dā ethymologia nominis ꝙ descriptio. z ita dubiū remanet q̄d est transitio totalis substātie in substātiaz sic erat dubiū q̄d est trāssubstantiatio zc.

¶ Scō qz ꝑdicta descriptio cōueniret corruptioni forme substātialis cui succedit alia forma de nouo genita. Naz ꝑma totalit trās it in secūdā z secūda totalit succedit ꝑme vt patz. ¶ Tertio qz etiā scōm istū doctorē ad trāssubstātiatōz req̄rit ꝙ aliq̄ substātia totalit desinat esse z alia succedat ei. vel ḡ secunda succedit ꝑme quantū ad eē simpliciter ita ꝙ incipit simplicit eē post nō esse. z hoc non qz scōm cōiter loquētes panis trāssubstātiatur in corpus x̄pi z tn corpus x̄pi nō incipit eē. Uel dicet ꝙ secūda succedit ꝑme quātuz ad eē �fm quid id est incipit esse hic vel sub illis actib zc. z ꝓ ꝙsequēs hoc debet exꝑmi zc

¶ Aliter ergo z aliq̄liter ꝓplen �fm Ockam describit transsubstātiatio ꝙ ē successio substantie ad substantiā desinentez esse simpliciter in se ꝙseruatis eius accidentib sub quib existit sequens substātia sine informatione. Uñ eius possibilitas satis patet ꝑ omnipotentiā diuinā vt clarest. ¶ Sz ꝫ descriptio adhuc nō videt sufficere qz �fm eā sequitur ꝙ deꝰ nō posset trāssubstātiare vnā substantiā carentē accidentib in aliā substātiaz vel vnā in aliā destruēdo oīa accidētia ꝑme. Cōsequētia clare patet sz falsitas ꝙsequētis videt nota. quia nō apparet rō q̄re posset deꝰ substantiā istā transsubstātiare z nō quālibz aliā. z iō licet forte ꝑdicta descriptio ꝙueniat oīmi trāssubstātiationi q̄ cōiter fit nō tamen ꝙueniret oīmi possibili. Uidet ḡ sufficere ad rōnez trāssubstātiationis successio substātie ad substantiā alia ꝙ sub eisdē accidētib sc̄z successio in eodez loco. Et ista videt requiri ad minus qz nō eēt rō quare ista substātia diceret trāssubstantiari in hanc substantiā plꝰ ꝙ in quālibet aliā nisi succederet sibi ista fz aliq̄liter eē ꝯmune vtriq̄ zc. ¶ Scō ista ꝺscriptio debet exꝑmere ꝙ talis successio sit īmediata id est ꝙ post desitionem vnīꝰ īmediate succedat alia qz ꝫ req̄rit. ¶ Tertio si illa eēt bona seq̄tur ꝙ panis in sacro trāssubstātiaret in sanguinē x̄pi z aiam intellectiuā sic trāssubstantiat in corpꝰ qꝺ videt falsum.

¶ Sz ad ꝫ facilit rñderet Ockā. Uñ ꝫm eū in. iiij. q. viij. ꝓcederet ꝙseq̄ns. ¶ Cōtra hoc aūt insto ꝑmo arguendo ad hominē. qz ipse met alibi tenet oppositū. Uñ in tractatu suo de sacramēto altar capl'o. v. ponit ꝙ substātia panis transsubstantiat in corpꝰ x̄pi nō in deitatē nec aiam intellectiuā nec in sanguinem nec in aliqꝺ accidens zc. ¶ Scꝺo illa solutio videt eē ꝓtra intentionē determinationis eccl'ie. Extra de sum. tri. z fi. ca. firmit vbi ꝺr ꝙ x̄pi corpꝰ z sanguis in sacramēto altaris veraciter ꝓtinet sub specie panis z vini transsubstātiatis pane in corpus z vino in sanguinē virtute diuina sed ꝓstat ꝙ iuxta illam viam nō plus deberet dici pane in corpus zc ꝙ econtra. quare zc. ¶ Tertio illa solutio haberet ꝓcedere ꝙ panis in sacramēto trāssubstātiat vel saltem ꝙ transaccidentat in accidentia corporis x̄pi cū illa succedant ibi zc. ¶ Uez est ꝙ ad hoc respondet ipse in quarto duplicit. Uno modo cōcedendo ꝙsequens quia sicut substantia corporis succedit substantie panis ita accidens corporz succedit ibi. Alio modo negando ꝙsequentiam quia sicut non est transsubstantiatio nisi vbi ꝑmo est vna substantia z post destruit illa z succedit alia ita nō est transaccidentatio nisi quando ꝑmo est aliqꝺ accidens z post ꝺstruitur illud z succedit aliud.. sed in ꝓposito licet substantia panis nō maneat tamē accidentia eius ponunt manere. iō zc. ¶ Sed ꝑma rñsio sicut iam tetigi est ꝓtra ipm vbi supra. Scꝺa vero nō videt rōnalis quia �fm eam sequit ꝙ si deus ꝓuerteret vnā substantiam in vnū accidens quod vtiq̄ posset illa ꝓuersio nec esset transsubstantiatio nec trās accidentatio quod videtur inconueniens z tamen ꝙsequentia clare patet quare sequit z cetera. D ¶ Ideo aliter describo transsubstantiationē z dico ꝙ est successio īmediata duaꝝ rerū nō habentiū ꝯmunē materiā vel subiectū quarū posterioꝛ est substantia q̄ incipit de ꝑ se vel ꝑncipalit eē vbi alia res totaliter desinit eē. ¶ Dico ꝑmo successio īmediata ꝓpter rōnez vnā tactā. ¶ Dico scꝺo duarum rez nō habentiū zc. ꝓpt rōnez factā cōtra ꝑmā descriptionē de corruptione z generatione forme substātialis zc. ¶ Dico tertio quaꝝ posterioꝛ ē substātia ad differētiā trāsaccidētatōis z ꝓpt rōnez vltro tactā qz si deꝰ conuerteret accidens in substantiā esset trāssubstantiatio ita ꝙ denominatio fieret a termino ad quem z non termino a quo. ¶ Dico quarto que incipit esse de per se z ꝑnci-

paliter ⁊c̄ ꝓpter rationē tertiā ꝺ̄ scōam descriptionē de trāssubstātiatōe panis in aīam ⁊ i sanguinē ⁊c̄. ¶ Pro q̄ est sciendū q̄ ꝓuersio vel trāssubstātiatio huiꝰ rei in illaz vt verbi gr̄a panis in coꝛpꝰ xp̄i pōt intelligi duplicit. Uno mō stricte ⁊ ꝓprie. Alio modo large ⁊ i ꝓprie. Primo mō aliquid ꝺr trāssubstātiari in aliud nō q̄ ꝓiunctū alteri in q̄ō fit ꝓuersio sed q̄ sic ꝓuertit in illud. q̄ si esset ab alīs ſepatum ip̄m eēt ibi post aliud ⁊ sic substantia panis ꝓuertit in coꝛpus nō in animā nec in sanguinē nec in deitatē nec in aliq̄ō accidens. Nam si ista essent ſepata a coꝛpe sicut fuit in triduo mortis xp̄i quantū ad animaz ⁊ sanguinē ⁊ aliquis ꝓsecrasset panem in triduo fuisset ibi solū coꝛpus ñ aia vel sanguis Et sic coꝛpus est terminꝰ huiꝰ cōsecratōis p se ⁊ principaliter intentꝰ. Alia vero secundarioꝛ minus p̄ncipalit̄ sc̄z in quātū sunt vnita coꝛpi ⁊c̄. ¶ Scōo aūt mō ⁊ ip̄roprie aliq̄d dicit trāssubstātiari in aliud q̄ illud est vnitum alteri in q̄ō fit ꝓuersio ⁊ incipit ibi eē q̄ sic vnitū. Et sic panis improprie posset dici trāssubstantiari vel ꝓuerti in animā ⁊ in sanguinem ⁊ accidētia xp̄i q̄ oīa ista incipiunt ibi eē q̄ coꝛpi vnita sed nō in deitatē q̄ nō incipit ibi esse cū eēt ibi p̄us licet aliqualit̄ alit̄ sit ibi q̄liter nō p̄us. Et ꝓportionabilit̄ dicendum ē de ꝓuersione vini in sanguinē. q̄re ⁊c̄ ¶ Dico ꝙnto vbi alia ⁊c̄. ꝓp̄t p̄mā rōnez cōtra scōam descriptōz ⁊c̄. Et capit̄ ibi large li vbi ꝓut se extendit ad eē in vel ad eē sub id est ad eē in aliq̄ ꝓtinentiā localē vel ad eē sub aliq̄ ꝓ coexistētiā realē. ¶ Scōo mō coꝛpus xp̄i est vbi fuit panis sc̄z sub accidētibꝫ sed p̄mo mō ēvbi fuit pāis. s. in aere. Et supposito q̄ accidētia ꝺ̄ſinerēt eē adhuc eēt trāssubstātiatio. q̄re ⁊c̄. ¶ Dico sexto totalit̄ ⁊c̄. ad differentiā generatōis substātialis ꝓpositi ⁊c̄. Et alia singula ꝓp̄t easdez rōnes q̄ ponūt ab alīs. Et sic patet descriptio. Nec de primo articulo. E

¶ Quantū ad scōm articulū in quo videndū est de supposito. q. vtꝝ panis trāssubstātietur in coꝛpꝰ xp̄i. Sciendū est q̄ ꝫ catholici ꝓcorꝺauerint in ꝫ q̄ coꝛpꝰ xp̄i vere ⁊ p̄ncipaliter est in sacro sub spēbus panis ⁊ vini sine vbi apparēt spēs tñ sicut recitat magister dis. xj. ⁊ glo. ꝺ̄ cele. missaꝝ. cū marte. circa modū ponēdi fuerūt diuerse opiniones. ¶ Prima fuit q̄ substātia panis fit coꝛpꝰ xp̄i. Et ꝫ tenentū q̄ꝺam ꝺixerūt q̄ licet panis fiat caro xp̄i tñ nō est ꝓcedendū q̄ illa substātia sit aliq̄ caro xp̄i. Alīj aūt ꝺixerūt q̄ illꝺ̄ q̄ꝺ̄ aū ꝓse crationē erat panis postea ē coꝛpꝰ xp̄i nec tñ ꝓp̄t ꝫ sequit̄ q̄ panis ē caro xp̄i q̄ vt ꝺicūt substātia panis postq̄ facta ē caro xp̄i nō est substātia panis ſz substātia carnis. ¶ Sed ista opinio nō p̄t ſustineri. Et p̄mo q̄ ad p̄mā p̄tē pz q̄ ipa nō est intelligibil̄ nisi poneret q̄ panis fieret ꝑs coꝛpis xp̄i sic ꝺicerēt q̄ farina fit panis q̄ sit ꝑs ei⁹ ⁊c̄. q̄ꝺ̄ nullꝰ ponit. scꝺ̄o q̄ ad scꝺ̄az p̄tē est simplr̄ intelligibil̄ q̄ si illꝺ̄ q̄ꝺ̄ fuit panis ē coꝛpꝰ xp̄i sequit̄ q̄ panis ē coꝛpꝰ xp̄i q̄ꝺ̄ iplicat. Uñ ꝓtra istā opinionē sit ꝫ regula q̄ oīs ꝓpositio affirmatiua in q̄ ꝑdicat̄ iste terminꝰ coꝛpus xp̄i ꝺeisto termio panis est fasa sine copula sit hoc verbū est vl̄ ꝑt vel fit. sicut iste panis est coꝛpus xp̄i vel potest eſse vel fieri coꝛpus xp̄i vel panis fit coꝛpꝰ xp̄i Et si alique tales in ꝺictis sanctoꝝ repiant̄ falsē sunt de virtute ſmonis sed intelligende sunt ad bonū sensuz de quo patebit in declaratione vltime opinionis. ¶ Scōa opinio fuit q̄ substātia panis nō remāet panis nec tñ ꝺesinit eē simpliciter ſz reducit̄ in materiā p se stantē vel aliā formā recipientē ⁊ ꝫ sine ī eoꝺ̄ loco sine in alio ⁊ coꝛpꝰ xp̄i coexistit accidentibꝫ panis. Et ꝫ opinio nō possz repꝛobari nec p euidentē rōez nec p auctoꝛitatem scr̄pture cogentē sicut patz intuēti ⁊c̄. ¶ Tertia ꝓpositio fuit q̄ substātia panis remanet ⁊ ꝫ pōt duplicit̄ imaginari. Uno mō sicut recitat mgr̄ sc̄z q̄ remaneat ibiꝺ̄ vbi coꝛpꝰ xp̄i incipit eē ⁊ sic ꝺicerēt substātia panis trāſire in substātiā coꝛpis q̄ vbi ē ꝫ incipit eē illa Alio mō possz imaginari q̄ substātia panis recederet subito de p̄mo loco ad aliū locū et remanerēt accidentia in eoꝺ̄ loco sine subiecto ⁊ coꝛpus xp̄i eis coexisteret ibiꝺ̄. Nec aūt opinio quo ad p̄rimū modū est possibilis quia valde possibile est substantiā panis coexistere substantie coꝛporis nec est magis ip̄ossibile ꝺuas substantias coexistere q̄ꝫ ꝺuas qualitates. quare ⁊c̄. ¶ Sed vtruz coꝛpus xp̄i posset coexistere substantie panis p vnionem ꝺubium est. Et posset ꝺici q̄ si sit possibile q̄ vna creatura ſustentet aliam vt ꝺicunt aliqui ⁊ satis apparet non repugnare nec videtur posse repꝛobari euidenti ratione. tunc possibile est coꝛpus Ch̄risti assumere substantiā panis per vnionē. Quicq̄ꝺ tñ sit de ꝫ pz q̄ ille mod⁹ ē possibil̄ nec repugnat rōni nec auctoꝛitati biblie. immo est fa

cilior ad intelligēdū ꝛ rōnabilior ꝙ aliqs aliorum qꝛ ponit ꝙ substātia panis deferat accidētia ꝛ nō substātia corpis xpi. Et sic ñ ponit accidētia sine subiecto qđ est vnū de difficilib⁹ q̄ hic ponunt. ¶ Si aūt dicat ꝙ magis difficile videt duas substātias corpeas eē simul. dico ꝙ nō qꝛ nō est magis difficile ꝙ duas q̄litates aut q̄ntitates esse simul vel vnā substātiā ꝛ quātitatē. Et nō plus ꝓpatitur ista spēs hostie aliā hostiā ꝙ substātia cū spēbus aliā hostiā vl substātiā. qꝛ ista hostia ꝓsecrata repugnat alteri hostie. Et iō nullū incōueniēs videt seq̄ ex ꝓmo mō ponēdi si tamen ꝓcordaret cū determiatōe eccl'ie Sed etiā ꝑdicta opinio q̄ ad scōm modū est possibilis qꝛ nō est ipossibile deo ꝙ substātia panis subito sit alibi remanētib⁹ speciebꝫ in eodē loco ꝛ eis coexisteret corp⁹ xpi. Iste tamē mod⁹ nō esset ita rōnabilis sic ꝓmus qꝛ poneret accidētia sine subiecto ꝛ motuꝫ panis subito ꝛ substātiā panis sine accidētib⁹. vl ꝙ subito haberet noua accidētia. que sunt difficilia. quare ꝛc ¶ F Quarta opinio ꝛ cōmunior est ꝙ substātia panis nō remanet sꝫ simplicit desinit eē. Cuius possibilitas patꝫ qꝛ nō est dō ipossibile ꝙ illa substātia subito desinat eē ꝙuis nō eēt possibile creata ꝛtute Et licet ita esse nō sequat euident ex scriptura nec etiā videre meo ex determiatōe eccl'ie. qꝛ tamē magis fauet ei ꝛ ꝓmuni opinioni sanctorum ꝛ doctoꝝ. ideo teneo eā Et ꝑm hanc viā dico ꝙ panis trāssubstantiat in corp⁹ xpi ad sensum expositū in descriptione transsubstantiatōis. ¶ Sed hic sunt aliq̄ dubia. Primū est. vtrū trāssubstātiatio sit aliq̄ mutatio ꝛ ad q̄d terminat. ¶ Scōm an trāssubstantiatio possit eē alicui⁹ substātie remanentis in eē reali in aliā ꝑexistentē. ¶ Tertiū an oporteat substātiā in quā fit trāssubstātiatio mutare locū. ¶ Quartū an de facto panis simplicit annihilet. Et videt magister dicere ꝙ nō quia dic ꝙ de pane fit caro xpi ꝛ mutat in aliud. ꝛ sic nō annihilat. Oppositū videtur qꝛ totaliter ꝺsinit eē nec naturalit corrūpitur. quare ꝛc. B ¶ Ad ista respondetur. Ad primuꝫ dicūt aliqui ꝙ alit est hic ꝙ in alijs mutatōib⁹ qꝛ hic solū mutat terminus a quo scꝫ substātia panis ꝛ nō terminus ad quē scꝫ corpus xpi. Sꝫ dico hic ꝙ ibi sūt due mutatōes ꝛ duo termini positiui ꝛ duo negatiui scꝫ eē panis ꝛ nō esse ei⁹. similit corpus xpi eē hic ꝛ corpus xpi nō esse hic. Ideo cū corpus xpi transeat de ptradictorio in cō tradictoriū scꝫ de nō esse hic ad esse hic dico ꝙ mutat localiter capiendo large mutationem localē. ¶ Et sic in ꝓposito sunt due mutationes vna deperditiua que terminat ad nō esse panis. alia acquisitiua que terminat ad corpus xpi esse hic ꝛc. D ¶ Ad scōm dico ꝓmo ꝙ transsubstantiatio vt hic sumitur nō potest eē alicuius substātie remanētis. sꝫ in hoc nō ē difficultas nisi vocalis quia trās substantiatio ita imponitur ad significandū ꝙ prima substātia desinat esse ꝛ secunda succedat ꝛc. Sed non est clarꝫ vtrum i ipa determinatione ecclesie supra allegata illo modo sumatur ꝛc. ¶ Dico secundo ꝙ transsubstantiatio potest esse in substantiam preexistētem quia non plus videtur illud repugnare transsubstantiationi ꝙ alterationi ꝙ fiat ad qualitatem preexistentem. sed secundum est possibile. quia deus posset creare vnam qualitatem sine subiecto ꝛ postea vnire subiecto ꝛ tunc illud subiectum vere alteraretur ꝛ esset alteratio ad qualitatem preexistentem qꝛ illa qualitas de nouo acquireretur illi subiecto. ꝛ tamen nihil nouū ibidē produceretur. Nisi forte ꝑm aliquos vnio qualitatꝫ ad subiectum. ergo similiter in proposito potest dici ꝛc. J ¶ Ad tertium dico primo ꝙ licet de facto ita sit de substantia corporis xpi ꝙ aliquo modo mutat locum vt dictum est. tamen hoc non oportet. tum primo quia posset fieri transsubstantiatio in substantiaꝫ nō preexistentem. et sic illa non mutaret locum quia prius non erat in loco. tum secundo qꝛ posset fieri transsubstantiatio sine loco ꝛc.

¶ Pro quo dico secundo ꝙ esse in loco siue circūscriptiue siue diffinitiue accidit trās substantiationi ꝛ substantie in qua fit transsubstantiatio. ita ꝙ non requiritur ad transsubstantiationeꝫ licet de facto illud in quod fit transsubstantiatio scilicet corpus xpi sit i loco diffinitiue tamen si panis equalis corpori xpi transsubstantiatur in illud corpus equale sibi vtrunq̄ posset esse in loco diffinitiue vel circumscriptiue sicut deo placeret. ¶ Si aūt dicatur vtrū corp⁹ minus corpore xpi possit in ipm trāssubstantiari ita ꝙ habeat eē in illo loco circūscriptiue puta in loco vni⁹ hostie que. Dico ꝙ hoc nō ꝛplicat. Sic em vnū corpus potest eē circūscriptiue i duob⁹ locis ita posset esse aliq̄d in vno loco maiori. ꝛ alio minori. sine deperditione ali-

cuius absoluti ꝛ sic deus posset facere absolute sine alicui⁹ rei depditione q̄ corpus xp̄i haberet ita paruū caput ꝛ alia mēbra ita parua q̄ esset circūscriptiue in loco ꝛ per hoc p̄ densationē. Etiā p̄ oppositū posset deus p̄ rarefactionē facere ip̄m eē in loco maiori q̄ nunc sit in celo Et istud eēt facilius imaginari q̄ illō q̄ ponit scz quelibet p̄s corpis xp̄i sit sub qualibet p̄te hostie ꝛc. ¶ Ad q̄rtum dico q̄ nō est difficultas nisi vocalis qz accipiēdo annihilationē q̄ sit redactio in nihilū ꝛ cōuersio in aliquid aliud sic nō annihilatur. Accipiēdo tamē annihilationē p̄ redactione alicuius in purū nihil sui. sicut fuit ante eius p̄ductionē sic annihilat. Qō patet quia sicut panis capit eē p̄ generationem vel creationē sicut ꝛ quelibet alia creatura. ita etiā desinit eē per corruptionē vel annihilationē. sed nō p̄ corruptionē quia materia ñ manet ergo p̄ annihilationē. Uñ p̄uertit panis in corpus sicut nox in diē qz post noctez est dies ꝛ ita post panē est ibi corpus xp̄i. Et sic intelligendū est q̄ dici solet panis fit corpus xp̄i. ¶ Et tūc ad argumētū dico q̄ aliquid fieri ex alio p̄t dupliciter itelligi. Uno mō sicut ex aliq̄ manēte vt ex materia fit forma. Alio mō sicut ex nō manēte vt ex vno cōtrario fit aliud. scz ex nigro albū ꝛ ex albo nigrum. p̄mo mō illud ex q̄ fit aliq̄d nō annihilat sz scōo mō annihilat si desinat eē simpliciter sicut est in ꝓposito. Et sic patet ñsio ad p̄mū argumētū añ oppositū. q. Nec ō scōo articulo. ¶ Quantū ad tertiū articulū in q̄ videndū est de p̄ncipali q̄sito. scz vtz accidentia panis maneāt in subiecto. ¶ Primo videbit de isto. ¶ Scōo de illo qō tangit in tertio p̄ncipali argumēto scz vtrū accidētia separata se habeāt vniformit ad actionē ꝛ passionē sicut q̄n erāt subiecto ꝺiuncta. ¶ Circa p̄mū possunt eē plures opiniōes siue modi imaginādi. ¶ Primo ei fuit q̄rundā opinio q̄ quātitas potest eē sine subiecto sed q̄litas corpalis nō. q̄n nō pōt eē sine quātitate cuz necessario sit extensa. Et ꝛm istaz viā posset imaginari q̄ sola quātitas panis est hic sine subiecto. Alia ꝟo accidētia sunt in ea tanq̄z i subiecto. Sz h̄ est falsa qz nulla ponēda est q̄ntitas distincta a substātia vl̄ q̄litate Itē si talis ponerēt adhuc magis videt depēdere q̄litas a substātia q̄z q̄litas a q̄ntitate. qz pl⁹ et vehemēti⁹ depēdet causatū a cā p̄ma q̄z scōa ergo si q̄litas p̄t eē sine substātia etiā p̄t eē sine q̄ntitate ꝛc. Itē de⁹ posset quālibet qualitatē ꝺseruare sine alia cā secūda. g̃ sine q̄ntitate ab ea distincta. ¶ Scōo fuit maioꝛ opinio q̄ sūt aliq̄ accidētia ōterminātia sibi certa subiecta ꝛ illa sunt inſepabilia a substātia Alia aūt nō sūt Sūt etiā aliq̄ substātie determinātes sibi accidētia certa ꝛ illa nō p̄nt esse sine illis Alie nō determinātes sibi accidētia certa p̄nt eē sine illis. Et sic substātia materialis determinat sibi quātitatē ꝛ alia accidētia ꝛm istos ꝛc Sz breuit h̄ opinio ē falsa qz si accidētia sint aliq̄ res distincte a substātijs de⁹ p̄t vnā ab alia separe ꝛ sic ꝺseruare. Et iō licet aliq̄ accidēs determiet sibi aliq̄ subiectū sic scz q̄ nō posset eē in alio subiecto. sic̄ q̄ntitas ōtermiat sibi substātiā materialē qz nō posset eē quātitas in substātia indiuisibili. sic̄ in angelo. tñ nō sic determiat sibi illud subiectū q̄n possit eē sine illo. ¶ Et si dicat cōtra qz simitas nō p̄t eē sine naso ꝛc. Dico q̄ ñ est res aliq̄ mō distincta a naso sic̄ nec rectitudo nec curuitas. sz isti termi supponūt p̄ substātia ꝺnotādo p̄tiū ei⁹ aliā ꝛ aliam positōez siue situatōz ꝛc. ¶ Tertia opinio posset imaginari talis scz q̄ licz accidētia panis si eēnt aliq̄ distincta a substātia panis p̄nt separari a subiecto. ꝛ manere separata. tñ de facto nō manēt sine subiecto. Quia diceret ista opinio q̄ nulla sūt accidētia distincta a substātijs ꝛ p̄ cōseq̄ns nec accidētia panis. Et ad determinationē eccl'ie q̄ ponit q̄ corp⁹ xp̄i ē sub spē panis diceret ꝺsequnt q̄ ꝺz intelligi sub ꝺditiōe scz suppositō q̄ sint aliq̄ spēs accidētales distincte a substātijs. sz si ñ sint tales tūc sensus ē sub spē. i. vbi apparet eē pānis ꝛ vbi p̄us erat Et si dicat ꝯ. qz tūc eēt ibi deceptio ꝛ illusio cū appareāt ibi spēs eē siue accidētia. diceret ista opinio ꝺuiter q̄ nō pl⁹ apparet ibi spēs vl̄ accidēs panis q̄z substātia panis ꝛ apparet q̄ ꝺmedat ꝛ videat panis ꝛ tñ oppositū iudicat p̄ fidē. sic in ꝓposito. Uñ h̄ diceret sic̄ q̄dā opinio quā recitat mgr̃ di. xij. rñdet de fractōe q̄ ibi apparet scz q̄ ibi nō est fractio sz ōz frangi qz videt Hec tñ fallit nos visus nec fallit qō eēt si crederet ita frāgi vt videt Hec illusio qz ad vtilitatē fidei nō ad deceptōez fidei ita fit. Et ponit exēplū de xp̄o q̄ se oñdit duobꝰ discipul' in via in spē pegrini. nec in eo tñ talis forma erat. sz oc'li eoꝝ tenebant ꝛc. Sz p̄dicta opinio esset extranea a communi philosophia que ponit accidētia esse res distinctas a subiectis sic̄ albedo ē distincta a re alba ꝛ al-

bedo panis ab eꝰ substãtia. licet ꝟ nõ sit euidens ꝛc. iõ q̃nis p̃dicta negarent tñ dubiuꝫ est vtrũ debeant haberi tãq̃ hereticа. Et videreꝯ q nõ. qꝛ sicut illa q̃ inferunt ex hijs que sunt fidei. sicut ex scriptura sacra ꝛ p ꝓsequẽtiã nõ euidẽtẽ sz solũ ꝓbabilẽ nõ videnꝯ ꝑtinere ad fidẽ nec eoꝝ oppositа eẽ hereticа in fide sic illa q̃ inferunt p ꝓsequẽtiã euidentez tñ ꝟtute alicuiꝰ medij vel assumpti in añcedẽte qõ nõ est euidẽs nec ꝑtinẽs ad fidẽ. sz ẽ aliq̃d philosophicũ ꝓbabile ꝛ cõiter ꝓcessuꝫ nõ videreꝯ etiã ꝑtinere ad fidẽ sic q eoꝝ oppositа sint habẽda vt hereticа in fide. Nõ q accidentia panis maneãt ibi ꝟ inferꝯ ex ꝟ q pre supponiꝯ q substãtia panis trãssubstantiaꝯ. ꝛ accidẽtia panis sũt alia ab eꝰ substãtia. Istõ añt secũdũ nec ẽ euidẽs. nec ẽ in scꝑtura expꝛs sum nec ab eccl'ia determiatũ sz ẽ vnũ ꝓbabile neutrũ receptuꝫ cõiter ab illis q̃ sequũtur pꝫiam ꝓmunẽ ꝑipateticoꝝũ. Sz si eẽt aliq̃s q̃ diceret oppositũ huiꝰ nõ eẽt ꝑpter ꝟ tãq̃ hereticus habendꝰ. Aliꝯ eñ minꝰ eẽt fauoꝝ fidei ad doctrinã pꝫi q̃re ꝛc. ℟ Quarta ꝛ ꝓmunioꝝ opinio ꝛ cui fauet magꝭ doctria eccl'ie est q in sacro accidẽtia q̃ fuerũt panis remanẽt sine subiecto. ꝛ in illis fit fractio. et hanc teneo. Hic tñ ẽ aduertendũ ꝛ ꝑsolutione secũde rõnis añ oppositũ q̃stiõis q iste terminꝰ accidẽs põt capi dupl'r. Uno modo stricte et sic supponit ꝑ aliq̃ re sine entitate q̃ nõ est substãtia. ꝓnotãdo q talis alicui alteri entitati accidat. Et sic albedo panis ꝛ qõlibet eiꝰ accidẽs licet possit separi a subiecto tñ qñ est sepatũ nõ est accidẽs qꝛ non accidit subiecto siue nõ ineſt Et isto mõ sumebaꝯ ab Aristotile qꝛ credidit q tale accidẽs nõ haberet eẽ nisi ꝑ ineẽ. ꝛ sic q nõ posset eẽ nisi ineẽt sz ꝟ nõ est veꝝ secõm fidẽ. Alio mõ capi põt large put supponit ꝑ tali entitate ꝓnotãdo ñ q de facto insit vel accidat alicui sz tãtũ connotãdo aptitudinẽ. scz q sit aptũ natũ alteri a cidere. Et sic albedo panis etiã si sit separta a subiecto ẽ accidẽs. Et isto mõ sumiꝯ in ꝓposito ꝛc. ¶ Et ꝑ ꝟ patet ad scõam rõnez. q. q̃d dicendũ ꝛ negãda ẽ auctoritas Aristotel' Et sic ꝑtz rñsio ad articulũ. 2 ¶ Circa secundũ punctũ huiꝰ articuli sunt plures difficultates. Et ꝓmo quãtũ ad actõz istoꝝ accidentiũ separatoꝝ ẽ ꝓma difficultas. Utrũ accidẽs separatũ possit eẽ ꝓncipiũ generãdi substantiã. Scõa vtrũ possit eẽ ꝓncipiũ coꝛrũpendi substãtiã. Sz circa trãsmutatõz passiuam sunt alie difficultates. Uñ tertia ẽ vtꝝ posset trãsmutari ad quãtitatẽ. Quarta vtꝝ ad substãtiã. Quinta vero vtꝝ ad q̃litatẽ. qꝛ satis claꝝ ẽ q possunt trãsmutari scõm locũ siue ad motũ localẽ. Sexta põt eẽ vtruꝫ illa accidẽtia possint nutrire. Uideꝯ q nõ qꝛ nõ possunt trãsire in substãtiã aliti ꝛc. ¶ Ad primã dicunt aliq̃. q nõ qꝛ omne agens aut ẽ eq̃uocũ aut vniuocũ. si vniuocũ. tũc est eq̃ pfectum sicut terminꝰ ꝓductꝰ. si eq̃uocũ tũc est pfectꝰ. Nõ patet qꝛ agens vniuocũ hz effectum ꝓductũ ꝑ termino adequato sue potẽtie sed causa eq̃uoca est pfectioꝝ q̃ cã vniuoca igiꝯ est pfectioꝝ suo effectu sed accidens ñ est eque pfectũ cũ substãtia nec pfectꝰ ea. igitur nõ potest ꝛc. ¶ Ad secundã dicit etiam scõm illã opinionẽ q nõ ita q si eẽt maximꝰ caloꝝ sepatus nõ posset rũpere minimã guttam aque. Et ratio ẽ quia nõ ꝑt ꝓducere substantiã vt ꝓbatũ est. quare ꝛc. Sz rõnes huius respõsionis nõ valent quia licet generaliter veꝝ sit q causa totalis siue ꝓncipalis sit pfectioꝝ suo effectu sed nõ sp oportet de causa ptiali iõ caloꝝ sepatus tãq̃ cã ptialis possz agere deo ꝓcurrẽte ad generationẽ vl' coꝛruptionẽ substantie. ideo causa eq̃uoca ptialis qñq̃ est pfectioꝝ qñq̃ impfectioꝝ suo effectu ꝛ q̃ cã vniuoca sicut patet de albedine ꝛ eius visione ꝛ intellectõe ꝛc. ¶ Et si dicaꝯ q causa illimitatioꝝ ẽ pfectioꝝ. nõ est vniuersaliꝯ verum sz bñ de ꝓma cã Uñ dico q licet nõ possit naturaliter demõstrari. tamẽ potest rationabiliter ꝑsuaderi q accidentia etiaz sepata possunt vt causa ptialis generare vel coꝛrũpere substãtiã. Primũ patet. quia substantie nõ mouent nos ad cognoscendũ nec agunt aliquid de facto sine accidentibꝫ. Unde si esset hic aliquis ignis sine accidentibꝫ ꝛ posse mus ipm intuitiue videre tũc possemꝰ expiri vtrũ substãtia possit generare substãtiã sine accidẽtibꝫ ꝓcurrẽtibꝫ sz qꝛ ꝟ naturaliꝯ ñ possumꝰ iõ de ꝟ nõ ꝑt hõ certificari ꝑ statu isto sz remanet ꝓclusio neutra Scõm pz qꝛ experimurq̃ ī ꝑsentia istoꝝ accidẽtiũ sequunt' mlti effectꝰ ꝛ coꝛrũpunt' in pñtia ipoꝝ. ꝛ ꝟ nõ videꝯ posse eẽ nisi qꝛ accidẽtia illa aliquã actiuitatẽ hñt respectu illoꝝ effectuũ Aliꝯ ei pirz oĩs via ad pbãdũ aliq̃d eẽ cãz actiuã aliꝰ ꝛc ¶ Ad tertiã patet q sic qꝛ videmꝰ ad sensum q rare fiũt ꝛ ꝺdensant' sz tenẽdo opinionẽ q q̃ntitas nõ sit res alia a re quãta potest dici q ibi est rarefactio ꝛ ꝺdensatio sine quã

titate de nouo acq̃sita. Ita q̃ rarefieri t ꝺdē sari nihil aliꝰ ē nisi tales spēs occupare locū maiorē vel minorē ꝓpter maiorē vel minorez distantiā ptiū. sic q̃ tres ptes rari coexistunt trib⁹ ptib⁹ loci. postea ꝑ motū localē ꝺdensate coexistunt vni pti loci. Et ecōtra de rarefactione sine acq̃sitione vl' ꝺperditōne alicui⁹ absoluti. Et sic potest facilit saluari q̃ q̃libet ps rari est rariorz t densi densiorz ꝑ coexistētiā in maiori vel minori loco. ¶ Si vero dicat ꝓtra. qz tūc vn⁹ pugill⁹ ignis nō essz rariorz q̃z vn⁹ pugill⁹ terre qz nō extensiorz. dicit q̃ nō sequit. qz pugill⁹ terre pōt magis extendi manente terra q̃z ignis tē. ¶ Sz ꝟ nō valet qz ponam⁹ q̃ vter q̃z pugill⁹ sit in supmo gradu raritatis ꝰpetenti nature sue qūo tunc vn⁹ erit rariorz alio cū nō sit extensiorz tē. Jō alit dico q̃ forma substātialis in ꝓposito nō pōt ꝺnominari a raritate vel densitate. qz tot sunt ptes forme in vno pugillo sicut in alio. Sz illud qꝺ imediate ꝺnotat a raritate ē materia qz q̃n aliq̃ ꝰpanit ita q̃ vnū ꝺicat rarius aliud densius oportet q̃ illud sit aliq̃ꝺ eiusdem rōnis qꝺ extās sub vna forma sit densi⁹ q̃z sub alia sicut est in ꝓpti casu Un vn⁹ pugillus ignis dicit rariorz t pugill⁹ terre densiorz qz in terra est aliq̃ꝺ qꝺ extās sub forma terre occupat maiorē locū q̃z si illud idez numero existeret sub forma ignis. Hā ex vno pugillo terre possunt generari mille ignes qꝺ nō eēt nisi materia ei⁹ sub forma ignis habeat maiorē extēsionē q̃z eadē sub forma terre. Quia nihil idē nūero pt existere successiue sub vtraq̃z forma nisi materia ignis. Et sic ignis ē rariorz terra. Si aūt dicat q̃ fm hāc viā nō eēt differētia int' rarefactionē t augmētatōz tē. Dico q̃ sic qz in augmētatōe ꝓprie dicta aliq̃ꝺ acq̃rit ꝺe nouo aduenīēs quod ē ps illi⁹ qꝺ auget. nō aūt i rarefactōe sz solū loc⁹ siue mot⁹ localis Un rarefactio ē quedā spēs motus localis. Et ꝓportionabilit dicēduz est de ꝺdensatōe tē. ¶ Ad quartā pmo dicendū est vtrū illa accidētia possunt corrūpi ab agēte creato. ¶ Scꝺo vtz ex illis possit substātia generari etiā a deo. ¶ De pmo dicunt ml'ti q̃ nō qz nullū agens creatū pōt crearez ꝑ ꝰsequēs nec annihilare. sz destructio illoz accidentiū eēt annihilatio. igit tē. Sed. g. Ockā ꝺcedit q̃ creatura pt annihilare licz nō creare. Un videt sibi mirabile q̃ vn⁹ magn⁹ ignis nō posset destruere vnū puū frig⁹ separatum si eēt sibi approximatū. Et si dicat q̃ creatura in oī actione sua exigit materiā. Rñ det q̃ vez est in oī actione ꝓductiua Et dicit vltra q̃ in ꝟ casu illō qꝺ ꝓducit a solo ꝺo ꝓducit. ita q̃ ꝺe⁹ supplet ibi vicē agentis creati tāq̃z causa totalis in ꝓducēdo licet nō in corripiendo. Sed tū mihi videt sicut supra ꝑ suasi. q. ꝑ. articlo. ij. q̃ pōt ꝰcedi q̃ creatura in casu isto sicut potest annihilare. ita t creare. ꝓpter rōnes ibi factas de exꝑientia tē. ¶ De scꝺo vero videt ꝓbabil⁹ q̃ de illis speciebꝰ ꝑ prie loquendo nō potest aliq̃ꝺ generari nec virtute creata nec increata. Quia illud dicit generari qꝺ fit ab agente necessario exigēte passum Si ergo ex illis speciebꝰ posset aliq̃ꝺ generari loquēdo de generatione substātiali vel ergo esset substātia q̃ est materia vl' forma vel ꝰpositū. Nō materia qz illa a solo ꝺo creat. Nec forma. qz ipa nō generat nisi i materia. Nec ꝰposituz qz ibi nō est materia. t iō ex illis nihil pōt tē. ¶ Ad quintā de mutatione ad qualitatē quātū ad intēsionē t remissionē. generationē t corruptionē ꝑz q̃ sic Sz circa ꝟ fm diuersas opiniones diuersi mode ꝺicendū est. Uñ fm viā q̃ tenet q̃ q̃ntitas sit res distincta a substātia t q̃litate t manet ibi tanq̃z subiectū alioz accidentiū ꝺicēdū ē q̃ talia accidētia possunt naturalit mō ꝓdicto variari generari t corrūpi qz sunt in subiecto Sz fm aliā viā de q̃ntitate tē. ꝺicēdū est oppositū vt ꝺicit Ockā. s. q̃ nō pñt naturalit generari vl' intēdi nisi ꝑ virtute diuīa qz nihil ē ibi receptiuū actōis acq̃sitiue creature. tū illa accidētia pñt ꝟz eū corrūpi t remitti p agēs naturale tē. Sz vt ꝓpius mihi videt q̃ vtrūq̃z possit ꝺici sic ꝓbabil⁹ ꝺe substātia tē. ¶ Ad sextā pōt ꝺici ꝓbabil'r q̃ duplex ē nutritio Una ꝓprie ꝺicta q̃ ē p ꝰuersionē alimēti in rē alendā ita q̃ ex illo fiat restauratio rei ꝺperdite Et si sic q̃rat⁹ vtz spēs sacrales nutriant ꝺicendū est q̃ nō sicut patet satz ex soluti one scꝺi pūcti q̃rte ꝺubitatōis. sz in fine ꝺe⁹ ponit ibi substātiā aliā tē Alio mō vocat⁹ nutrio q̃cūq̃z reductio mēbroz aīal' ad statū ꝓpriū fm q̃litates Et sic pōt hō nutriri ex hostijs ꝰsecratis qz tal' hostia hz actōz naturalē i mēbra hois q̃lē hz̄et nō ꝰsecrata iō sili mō pōt reducere ꝰplexionē lapsaz ad statū naturalem saltē fm q̃litates q̃lit q̃cūq̃z alia nō ꝰsecrata licet nō possit ꝺuerti i materiā mēbri aīalis. q̃re tē. et sic ꝑz solutio ad tertiū ar. Et ex hijs ad tertiū argumētū tē. Et ꝟ ꝺe q̃stiōe t p cōsequēs ꝺe toto q̃rto sentētiaz. Finis.

Recommendatio sacre scripture

¶ Recōmendatiō sacre scripture ab eodem dño ⁊ magistro Petro in magisterio theologie.

Super hāc petram edificabo eccl'iam meā. Scriptuz est Math. xvj. Magnꝰ ecclesie doctor Augustinꝰ in libro de ciuitate dei: duas describit ciuitates. duas signātes eccīas inter se diuersas pariter ⁊ aduersas. Una ē ciuitas Hierusalē. Alia est ciuitas Babilon. Una ciuitas est eccl'ia dei. alia ciuitas est ecclesia diaboli. Una eccl'ia bonoꝝ de qua dicit p̄s. Laus eiꝰ in eccl'ia sanctoꝝ. p̄s. cxlix. Alia ecclesia maloꝝ de qua idē ꝓpha. Odiui inquit eccl'iam malignantium. p̄s. xxv. Una est igit̄ supra petrā edificata quā psalmista Dauid admirās alloquit̄. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. sicut audiuimꝰ ita ⁊ vidimus in ciuitate dñi virtutū in ciuitate dei nostri deꝰ fundauit eam ī eternū. Alia est sup arenā fundata. quā idē ꝓpheta vidēs abominat̄. Uidi inq̄t iniquitatē ⁊ ꝯtradictōnem in ciuitate. Et iteꝝ. Sup muros eiꝰ iniquitas. ⁊ labor in medio eiꝰ ⁊ iniusticia. ⁊ nō deficiūt de plateis eiꝰ vsura ⁊ dolꝰ. He sunt igitur ciuitates due. he sunt due eccl'ie sibi īuicem aduersarie. ⁊ inter se plurimū ꝯtrarie quaꝝ vnā regit dyabolus. aliā regit christꝰ. Unā dyabolꝰ edificat sup instabilē arenam aliam xp̄s edificat sup stabilē petrā de ea dicens p̄missam ꝓ themate sn̄iam. Sup hāc petrā edificabo eccl'iam meā. Sed inuestigandū nobis est que sit hec petra sup quam edificāda erat xp̄i eccīa. ⁊ aduersus ecclesiaz dyaboli ꝯfirmāda. Ubi ex varijs sanctoruz dictis magna orit̄ prolixitas q̄stionis. Nam beatus Augustinꝰ quodā loco in libro contra epistolā donati de apostolo Petro dicit q̄ in illo tanq̄ꝫ in petra fundata sit ecclesia. Quē sensum in quibusdā versib⁹ Ambrosij canimꝰ. vbi de gallo ⁊ gallicantu ait. Hoc ipsa petra eccl'ie canēte culpā deleuit. Eundem quoq̄ sensum legimꝰ in quodā s̄mone de festo cathedre sancti Petri. ⁊c. ¶ Aduersus quē sensum Augustinꝰ in pluribus alijs passib⁹ aliter exponit hūc euāgelij locū. Nā libro p̄mo de v̄bis dñi sibi ita inquit. Quia em̄ xp̄s petra Petrus xp̄ianꝰ. ideo petrus a petra nō petra a petro. sicut nō a christiano christꝰ. sed a xp̄o xp̄ianus vocat̄. Tu es ergo inquit Petrꝰ ⁊ sup hāc petram quā ꝯfessus es ⁊ cognouisti. dicēs tu es xp̄s filiꝰ dei viui edificabo eccl'iam meā. Quasi dicat. Sup me edificabo te. nō me super te. Hec ibi. Et his similia alibi sup Joh. sermone. cxxxiiij. ⁊ in omel'. quadā de trāsfiguratōe dñi. Licz aūt ipse met Augustinꝰ libro p̄mo retrac. c. xxj. que haꝝ duaꝝ sn̄iaꝝ ꝓbabilior sit electioni lectoris reliquerit. nō tamē videt̄ q̄ in petra petrus. sed in petra xp̄s sit intelligendus de quo ait apostolꝰ. petra aūt erat Christus p̄ma Co. x. Quis eī ī petri infirmitate ecclesie firmitatē stabiliat. de cuiꝰ infirmitate ancilla ostiaria interrogata rn̄deat. Ad cuius vocē vt Gregoriꝰ ait. dū mori timuit vitam negauit. Cū ergo vacillauerit Petrꝰ nec firmus fundatꝰ sit petri vicariꝰ. cūq̄ꝫ iā discrepent de summo petri sacerdotio pōtifices et litigēt de summo pōtifico sacerdotes. quis affirmare p̄sumat quempiam quātalibz sanctitate aut dignitate fulgētem siue sacerdotem siue pontificē siue petrū siue petri vicarium aut quēuis aliū p̄ter xp̄m esse christiane eccl'ie fundamētum Cū ecōtra dicat apostolus. qꝛ fundamētum aliud nemo pōt ponere p̄ter id q̄d positū est q̄d est xp̄us iesus. p̄ma Coꝝ. iij. Sed vt ea que p̄misimus ad ꝯcordiā reducamꝰ ita ꝯcedamꝰ xp̄m esse ecclesie fundamētum p̄ncipale vt nō negemus sup ipsum plura fundamēta edificari posse. Sic em̄ Apoc. vlt. murꝰ ciuitatꝫ illiꝰ ꝑ quā intelligit̄ eccīa duodecim d̄r habere fundamenta. Christꝰ itaq̄ꝫ sup seip̄m tanq̄ꝫ sup solidissimū fundamētuz eccīam suā aduersus eccl'iaz dyaboli firmiter stabiliuit. ⁊ sup hāc firmā petrā petrū stabiliter firmauit. d̄ eo dicens p̄missam euāgeliste sn̄iam. Sup hanc ⁊c. ¶ Sed salua oīno xp̄i saluatoris sn̄ia siue in petra petꝝ siue in petra xp̄m s̄m lr̄alem sensum ītelligere valeamꝰ. tn̄ s̄m sp̄ualem intellectū ꝑ hāc petrā diuinā scripturā ⁊ sacrā xp̄i doctrinā signare possumꝰ. q̄ tā firme solitudinis ⁊ solide firmitatis existit vt nō īmerito sup eā xp̄i eccl'ia fundata sit. Quid nāq̄ꝫ firmius quid solidiꝰ q̄ꝫ sacra eloq̄a. q̄ꝫ diuīa testimonia a xp̄o in eternū fundata Sic em̄ xp̄um alloquit̄ ꝓpheta. Initio inq̄t cognoui de testimonijs tuis qꝛ in eternū fundasti ea. Quotq̄t ergo sunt xp̄i eloquia q̄t xp̄iane doctrine testimonia tot dici p̄nt xp̄iane ecclesie

fundamēta. Sacra igīt scriptura xpi testio/
nijs in eternū fundata spūaliť intelligi ꝑt il/
la firma petra supra quā edificata est eccīa.
Sup cui⁹ firmitatē petre xps petri infirmi/
tatē timētem ꝓbus ac tremētem postea solida
pseuerātia roborauit z eccīam suā ꝫ oēm ec
clesie diaboli psecutōz inuicta ꝓstātia solida
uit de ea dicēs. Sup hāc petrā edificabo ec
clesiā. Que fuerūt ꝓba ꝓmo ꝓposita vestrj re
uerētijs sepi⁹ repetita ¶ Ad quoz declarati
onē ꝓboz omissis diuisionū richmis. stilū
patz vt possum⁹ insequētes. oñdam⁹ qualiť
sup scripturā sacrā tāz sup firmā petrā xps
suā edificauit eccīam ¶ Sciendū itaz q ī
quolibz edificio rōnabiliť ordinato. Primo
ꝑcedit fundatio. Scōo procedit edificatio.
Tertio succedit consummatō. Hoc igīt modo
ordinatissim⁹ oīm artifex xps sup scripture
sacre petrā eccīam suā edificauit ¶ Prio nā
z fundamētum iecit Sup hāc petrā. Se
cūdo incrementū adiecit. Edificabo inquit
¶ Tertio cōplementū fecit. Eccīam meam
Primo igīt inq̄ram⁹ hui⁹ edificij fundamē/
tum Sup hāc petrā. Scōo videam⁹ hui⁹
edificij incrementū Edificabo inq̄t. Tertio
ꝓspiciam⁹ hui⁹ edificij cōplemētū Ecclesiaz
meā. Sic eī satis vt arbitroꝛ declarauim⁹
ꝓmissam ꝓthemate sniam. Sup hāc petrā.
zc. In ꝓmis ergo inq̄ram⁹ eccl'iastici edifi/
cij fundamētum Sup hāc petrā. Hec nāz
petra sup quā fundať eccīa vt iā ꝓmisim⁹ sa/
cra potest intelligi scriptura siue ꝓbi xpi ve/
ritas in eternū fundata de q̄ xpm alloquēdo
dicebat ꝓpha. In eternū dñe verbū tuū per
manet ī celo. in generatōe z generatōz ꝫitas
tua. Cōspicite igīt orthodoxe eccie fundam
tum videte mirabile mysteriū. Nulla eī do
mus est q̄ nō habeat sua fundamēta deoꝛsū
sursumz tendūt parietes. desup tecta ponū
tur. sola aūt eccīa suū fundamētum sursum
habet. z dū ipa deoꝛsum i terra manet ꝫitas
illa sup quā fundata est sursum ī celo in eter
num ꝑmanet Sic tñ veritas in celo ꝑman/
sit q̄ etiā deoꝛsum ad terrā descēdit. et iuxta
sapiētis dictū de celo a regalibz sedibus ve/
nit. imo vt ꝓpheta dicit. Veritas de terra oꝛ
ta est qñ scz iusticia de celo ꝓspexit. Habet
igīt eccīa veritatis fundamētum z ī celo sur
sum z in terra deoꝛsum. Sed vbi deoꝛsum.
Sane nō in sordibz terrenis sed in sublimi/
bus locis. q̄ teste ꝓpheta. Fundamēta eī⁹ in
mōtibus sanctis. Nō eī credēdum est sup/
nacuū esse in verbis istis q̄d ꝺꝛ in montib⁹
sanctis. Adhibeam⁹ g̃ mētem vt hui⁹ dicti
valeam⁹ accipere rōez. et q̄d mōtes isti sibi ve
lint audiam⁹. Mons itaz iusticia magnitu
dinez z ſtutis altitudinē signat In quo mō
te xps habitat ibiz eccie sue fundamētum
stabiliēs ipam sacre scripture veritatē collo
cat. Ascēdamus igīt in montē vt inueniam⁹
ipm fundamētū eccie. ipaz scz sacre scriptu/
re veritatē. Sz q̄s ascēdet in montē domi/
ni aut q̄s stabit ī monte sctō eius. Certe iu/
sta rñsum ꝓphete innocēs manib⁹ et mundo
coꝛde. Ascendāt ergo innocētes z mūdi Q̄
si forte nō oīes sum⁹ hmōi vt montē ascen/
dere valeam⁹: oīes tamē leuem⁹ oculos in
montē. z a pede vsz in montis verticē q̄tū
possum⁹ videam⁹. Videam⁹ itaz ꝓmitus ī
pede mōtis hui⁹ videam⁹ ibi numerosam gē
tilium ꝓboꝛ multitudinē tāta veritatis ala
critate pollentē vt etiā ascēdere nitať in mō/
tem. Videam⁹ ibi Zenocratis seueritatē. Dy
genē. patiam. cratonis pietatē. socratis conti
nētiam. Qui tātam coꝛdis z coꝛpis narrať
habuisse vt sublimiū ac beatoꝛ spirituū cō/
soꝛtiū z familiaritatē adept⁹ sit. Hinc plato
eiusdē socratis discipul⁹. d. q̄ ob egregiā vi
tam z castimoniā ab infantia neminē habu/
it comes. Siquidē pura puris. sincera sin/
ceris misceri atz ꝺtiguari fas est. hinc apu
leius platonice scole ꝓbs de deo socratis li/
brum scripsit. videam⁹ deniz in hui⁹ mont⁹
pede qualiť hmōi ꝓbi cateruatim sese comi/
tātur. vt ascendāt facili⁹ z vt currāt veloci⁹.
Alter alteri⁹ sequeť vestigia plato socratem
insequiť. aristoteles platonē. lucili⁹ senecaz.
seneca vero paulū seq̄ cupiēs post eū clami/
tat dicēs. O mi paule cbarissime optarē ei⁹
esse loci apud meos q̄lis tu es apō xpianos
Uerba sunt senece ad paulū epla. xij. Cur/
runt g̃ velociter currunt pariť z tñ q̄ nec sa/
cre scripture nec veritaſ catholice viā tenēt
in montē ascēdere nō valēt. Hā vt quodā in
loco de ipis asserit Aug⁹. bñ currūt sz tamē
in via nō curꝛūt. ideo q̄nto pl⁹ currūt tāto pl⁹
errāt. Dis itaz dimissis in hūc modū cur/
rentibz atz errātibz oculos mētis in montē
erigam⁹ sublimi⁹ z videam⁹ ibi antiq̄s p̄res
veteris testamēti p̄riarchas scz z ꝓphas cur
rentes. siquidē z licet nō in via plana tñ sub
vmbra tenebrosa ascēdentes in montē. Ibi
ille patriarchaz maxim⁹ Jacob q̄ scalam ce
lotenus erectā. ascēdentesq̄z ac descendentes

angelos ⁊ innixu scale dñm vidit. ibi ille fa/
miliarissimus deo Moyses q̄ legem colloq̄
umq; dei obtinere meruit. ibi Helyas clari
oribus portētis emicuit. ⁊ tandē ad celū flā
mante vehiculo rapt⁹ fuit. Ibi deniq; ꝓphe/
te singuli ⁊ tam presagis visionib⁹ illustrant̄
vt ꝓcul absentia tāq̄ ꝓpinqua. ⁊ futura tāq̄
p̄sentia p̄loquātur. q̄s om̄s singulatim nu/
merare ip̄a mlt̄itudo nō sinit. ip̄a q̄z tempis
breuitas nō ꝑmittit ¶ His igit̄ obmissis in
mōtis verticē vertam⁹ oculos ⁊ videam⁹ ibi
eminētioris vite viros. Ibi nāq; ille int̄ na
tos mulier maxim⁹ Johānes sanct⁹ ab vte
ro. quē e summo celi fastigio ventur⁹ ad ter/
ram xp̄s vt lucifer sol p̄misit. ad antra deser
ti sub etate tenera fugit. Ibi ipsemet salua/
tor fons omniū salutariū exemplor in mōtē
oraturus ascēdit. temptātem aduersariū vī/
cit. turbas instruit. beatitudines distinguit.
⁊ in mōtis excelso trāsfiguratur vbi sup eu3
eterni patris vox audit̄. ibi Petr⁹ Jacob⁹ et
Johes hāc trāsfiguratōnem vidēt ⁊ pauent
vocē audiūt ⁊ mirātur. Et vt īnumera san/
ctor turba breui s̄mone ꝑstringat̄. ibi euan
gelizāt apostoli. annūciant discipuli. trium
phāt martyres. exultāt cōfessores. doctores
p̄dicant. sacerdotes orāt. psallūt claustrales
canūt v̄gines. ac vniuersi sanctor chori illd̄
psalmigraphi personāt Exaltate dñm deu3
nostr ⁊ adorate in mōte sancto ei⁹. p̄s. xcviij
Hic est ergo mons insignis. mons celebris
mons salutis. mons dei. mons pinguis. ī q̄
beneplacitū est dño habitare in eo. In cui⁹
montis vertice xp̄s suū habitaculū p̄dispo/
nens ibi eccīe sue fundamentū posuit ⁊ ī al/
tissimo verticis cacumine sacre scripture ve
ritatē fundauit ip̄amet teste que ait. Ego in
altissimis habitaui Ecc̄i. xxiiij. Et hec q̄tu3
ad p̄mu3 articulū in quo inq̄rere volebam⁹
ecclesiastici edificij fundamētum. Sz vlte/
rius videam⁹ ecclesiastici edificij incremen
tum. Edificabo inq̄t. Christ⁹ nāq; dei v̄tus
⁊ sapīa eccīe sue domū quā eterna mente cō
cepit sup sacre scripture fundamētum tp̄ali
edificatōe cōpleuit. Impleuitq; illud qd̄ di
ctum erat ꝑ sapiētem. Sapiētia edificauit
sibi domū. excidit colūnas septē. Prouer. ix.
Habet siquidē dom⁹ ista catholica. s. eccl̄ia
nō solū septē colūnas sz ⁊ singulas ꝑtes suas
sup sacre scripture veritatē fundatas. habet
lapides. habet cemētum. habet parietes. ha
bet murū. habet fenestras. habet hostiū. po/
stremo habet colūnas. ⁊ desup habet tectū3
Hec aūt oīa plena sunt mysterijs ⁊ abūdāt
spūalibus documētis. Habet namq; eccīa
suos lapides. singulos scz xp̄ianos ⁊ fideles
ꝑ fidei stabilitatē quadros. ꝑ patīe v̄tutē fir
mos. ꝑ exercitatiōem politos. ꝑ immobilita
tem stabilitos. Habet cemētum. fidei vnita
tem. ꝑ quā dū fideles ꝯcordi glutino conne
ctunt̄ lapides in dei edificio copulātur. Ha
bet parietes veros religiosos ⁊ spirituales a
terrenis eleuatos. a celestib⁹ nō remotos. a
transitorijs ad eterna erectos. a corꝑalibus
ad spūalia sublimatos. Habet mur inexpu
gnabilē spei. v̄tutez ꝑ quā dū eterna premia
ꝓponuntur tp̄alia queq; ⁊ aduersantia mala
facile repellūtur Habet fenestras viros spe
culatiuos p̄dicatores ⁊ doctores ꝑ quos ve
ri solis radio illustramur ⁊ a cecitate igno/
rantie liberamur. Habet hostiū diuini elo/
quij veritatē que dū in sensus varios vertit̄
celestis secreti cognitio ⁊ occulti ꝯsilij nobis
illustratio aperit̄. Postremo habet colūnas
viros actiuos. pastores ⁊ rectores. ꝑ quos ī
xp̄i edificio sustētamur ⁊ firmitate cōstantie
solidamur. Qui ideo septē colūne dicuntur
quia ꝑ septē virtutes tanq̄ septem bases fun
dant̄. ꝑ septē beatitudines eleuātur. ꝑ septez
spūssancti dona firmātur. ⁊ ꝑ septē xp̄i sacra
menta stabilit̄ roborātur. Deniq; habet ec/
clesia sup has septē colūnas tectū suū ip̄am
scz dei ⁊ ꝓximi charitatē. que dū veram dile
ctionē opatur totā legē cōplectit̄. Quoniaz
ip̄o legislatore teste in h̄ vniuersa lex pendet
⁊ ꝓphete. Matth. xij. Audistis igit̄ qualit̄ ex
diuersis ꝑtib⁹ domū suā edificat xp̄s. sz au/
dite rursus qualiter ad edificādum cu3 xp̄o
hortat̄ apostol⁹. Dei inq̄t adiutores sumus
Vnusquisq; ergo videat quō ⁊ que supedi/
ficet. quoniā vnusquisq; ꝓpriā mercedez s̄m
suū laborē accipiet. j. Cor. iij. Ad hāc itaq;
vocē ad operā excitat̄ vniuersus sanctorum
cetus ⁊ cū xp̄o edificāt om̄es. sed ꝓ statuū q̄/
litate alij plus alij min⁹. Alij namq; lapides
parāt. Alij cementū p̄parāt. alij parietes su/
stentāt. alij mur corroborant. alij fenestras
aperiūt. alij hostiū custodiūt. alij columnas
erigūt. alij tectū supponūt. Sic ḡ sancti cu3
xp̄o edificāt eccl̄iam. sed frustra laborāt qui
sine xp̄o edificare satagūt domū suā. quia iu
xta ꝓphete sn̄iaz. nisi dñs edificauerit domū
inuanū laborāt q̄ edificāt eam. Sed audite
insup queso qualiter sup sacre scripture fun

damento tota hec domus edificatur ⁊ istruitur omnis eccie cetus. omnis stat⁹. ois gradus. omnis sexus. Nam vt beati Augustini paulomin⁹ ꝓba sequar libro de moribꝫ eccle sie. c. xxxij. Ipa pueriliter pueros fortiter iuuenes ꝗete senes pie mulieres exercet corrigit docet ⁊ instruit. Ipa feminas viris suis ꝓ rei familiaris societate casta ⁊ fideli obedientia subiicit. ⁊ viros ꝓiugibꝫ sinceri amoris legibꝫ preficit. Ipa parentibꝫ filios libera q̄ dam seruitute submittit. ⁊ parētes filijs pia dilectione ꝓponit. Ipa dñis seruos nō tam cōditionis necessitate q̄ officij dilectōne adherere ꝓstringit. ⁊ dños seruis vnius summi dei ⁊ cōmunis dñi cōsideratōe placabiles facit. Ipsa ciues ciuibꝫ. gentes gētibꝫ. ⁊ ꝓsus homines oēs ꝑmoꝝ parētum recordatione quadā fraternitate cōiungit. Ipsa docet reges proficere populis. monet populos se subdere legibꝫ. docet quibꝫ honor debeatur quibꝫ reuerētia. quibꝫ timor. quibꝫ obedientia quibꝫ monitio. quibꝫ doctrīa. quibꝫ coercio. quibꝫ discriplina. quibꝫ obiurgatio. quibus pena oīdens quēadmodū nō omnibꝫ omia sed omnibꝫ charitas. ⁊ nulli debeaꝫ iniuria. Audistis igiꝫ qualiter sacra scriptura eccles siam edificat. ⁊ tanq̄ eius solidū fundamentum ei incremētum ꝑstat. Sed adhuc audite q̄d sup hoc beatissimus Augustin⁹ i quodam ꝑmone de sacre scripture laudibꝫ dicat Ipsa inquit docet iuuenes. prouocat declinantes. reuocat errātes. instruit ignorantes sanat egros. roborat infirmos. improbat pigros. increpat ociosos. somnolentos excitat laborātes letificat. reges humiliat. humiles visitat. sapiam erogat. rectā viā indicat. gratiam dat. gl'iam multiplicat. ¶ Et hec q̄tus ad secundū articulū in quo videre volebamus eccleſiastici edificij incremētum. Sed tandē ꝑspiciam⁹ eccleſiastici edificij complemētum. Eccl'iam meā. Eccl'ia nāq̄ ꝓmitus qua fuit quādo scz christ⁹ ꝓmo in ea fundam̄tum posuit. postea ꝙo incrementū cepit: qñ xp̄s eā domuz edificauit. ¶ Sed postremo cōplementū accepit quādo xp̄us eā ciuitatē ꝓstituit. Prius ergo sup scripturā sacrā edificata eccia vt dom⁹ magna poster⁹ vero edificata est vt ciuitas ampla. Sic em̄ de ea p̄dixerat ꝓphetica veritas. Hierusalē que edificatur vt ciuitas: scribit. ps. cxxj. Sed audiamus qualiter huic ciuitati hierusalē insidiatur ciuitas babilon. ⁊ ciuitati dei semper ciuitas dyaboli ꝓtinaciter aduersat. Varū ergo duaꝝ ciuitatum videnda sunt certamina. numeranda bella. ꝑsiderandi triumphi pensande victorie. Igitur vt ab vrbe ꝓdita hoc est a fundatione ciuitatis dei ⁊ ab initio nascentis eccleſie sumam⁹ exordiū. Ecce ꝓnceps mūdi. dux inferni. actor scandali. pater mendacij aduersus ciuitatē dei erigit machinas. tendit insidias. parat bella. mouet prelia. Et in ꝓma belli acie ponit ydolatras sacrilegos plures deos atq̄ deas in ꝓtemptū vnius veri dei colētes. ac per ꝟ ꝓtra veram religionis cultū turpiter oberrātes. aduersus quos pugnāt apostoli. pugnant martyres. Et quibꝫ alij artātur vinculis ⁊ ꝟberibus ꝓfringunt. Alij detrudunt carceribꝫ ⁊ ieiunijs maceranꝫ. Alij cedunt fustibꝫ vel gladiis iugulanꝫ. Alij cremanꝫ flāmis vel lapidibus obruunt. Alij liganꝫ laqueis ⁊ scorpionibꝫ flagellanꝫ. Alij suspendunt patibulis ⁊ tormētis varijs perimunt. Sed ꝓtra ꝟ tormentoꝝ genera inter ꝓsecutiones dyaboli ⁊ ꝓsolatōes dei pugnādo vincit eccia. Nam sicut dic̄ scriptura. Sancti p fidem vicerunt regna. Et vt ait doctor veridic⁹ Augustin⁹. libro. viij. de ciui. dei. ca. v. Inter horrēdas ꝓsecutōnes ⁊ varios cruciat⁹ ac funera martyrum p̄dicatū est toto orbe euāgelium. ita vt populi gētium credētes eū q̄ p cor redēptione crucifix⁹ est xp̄iano amore venerarēt sanguinē martyꝝ quē dyabolico furore fuderant. ipsiq̄ reges quoꝝ legibꝫ vastabaꝫ ecclesia ⁊ nomī salubriter subderenꝫ qđ de terra crudeliter auferre conati sunt ⁊ falsos deos inciperēt ꝓsequi quoꝝ causa cultores veri dei fuerāt antea ꝓsecuti. Hec Augustinus ꝓspiciēs itaq̄ dyabolic⁹ ille ꝓnceps victam esse ꝑmam belli sui aciē. secūdam parat scz hereticoꝝ cohortē. ⁊ vt verbis vtar p̄me morati doctoris eiusdē libri capl'o. lj. videꝫ dyabol⁹ templa demonū deseri ⁊ in nomen liberātis mediatoris currere gen⁹ humanū hereticos mouit qui sub vocabulo xp̄iano. doctrine resisterent xp̄iane. hi fuerūt manichei. arriani. sabelliani. pelagiani. alīq̄ innumeri qui varijs timoris stimulis. dolorꝫ tormentis. laboris molestijs ⁊ temptationū periculis. xp̄i eccīam infestarunt. aduersus q̄s doctores catholici per scripture sacre fidem victoriosissime pugnauerūt. Sacra dicēte scriptura. ꝟ est victoria que vincit mundum fides nostra. j. Joh. v. Sed esto victi sint et

ad veritatis viaꝫ reducti heretici aut ad obe dientiam scismatici. quod quãdo erit nescio deus scit. nunq̃d ideo pax est ecclie dei. nũq̃d ideo cessant psecutiones diaboli. Sane qui ħ crediderit decipitur ⁊ falsa sibi pace blan/ditur. Nam iuxta ꝓallegati doctoꝛ diffiniti uam sniam nõ est diffiniẽdus numerus ꝑse/cutionum q̃bus exerceri oportet ecclesiam. Q̃ si forte ab his que foris sunt nõ sentienti/bus videatur esse trãquillitas. tñ seuit mun dus. fremit dyabolus ⁊ aduersus ꝑpm pu gnat carnis stimul⁹. nec vnq̃ desunt q̃ coꝛ/dibus pie viuẽtium suis ꝓditis moꝛibus in ferant cruciat⁹. Propter qđ apostolica tuba sonat ⁊ xpifidelib⁹ protestatur q̃ omnes qui pie volũt viuere in xpo persecutionẽ patiun tur. ij. Thim. iij. Quãuis ergo pacẽ habere videretur ecclia siue ab ydolatris siue ab he/reticis siue a scismaticis. tamẽ ꝓtinue psecu/tionem patit ⁊ expugnat ab iniquis ipamet dicẽte de seipsa. Expugnauerũt me a iuuen tute. ps. cxxviij. Quod pulcre declarãs Au gustinus sup psalmo ꝓdicto. Aliquãdo in/quit in solo abel eccia erat ⁊ expugnatus est a fratre malo ⁊ ꝓdito cayn. Aliquãdo i⁹ solo enoch eccia erat ⁊ translat⁹ est ab iniq̃s. Ali quando in sola domo Noe eccia erat ⁊ ptu/lit eos qui diluuio perierũt. ⁊ sola archa na uit in fluctib⁹ ⁊ euasit ad siccum. Aliquan do in solo Abraam eccia erat ⁊ quãta pertu lerit ab iniquis nouimus Aliquãdo in solo filio fratris sui loth ⁊ in domo ei⁹ eccia erat. ⁊ ptulit sodomoꝛ iniquitateꝫ quousq̃ eum deus de medio eoꝛ liberauit. Aliquando ce pit esse in populo israel eccia ⁊ ptulit Pha/raonem ⁊ egyptios. Tandẽ ventũ est ad do minum Jhm xpm. ꝓdicatũ est euãgelium ⁊ adhuc pertulerũt iusti iniquos. Nec ille. Nemo ergo cũ iam senectus eccie expugna tur aut miretur aut timeat. Sed cũ de iuuẽ tute eccie hec audiat sese ꝓsoletur. ⁊ ex preteritis exemplis discat quia etiã si expugnari posset eccia nequit tamẽ penitus superari. Sepe inquit expugnauerũt me a iuuentute mea sed nõ potuerunt mihi. Nõ possunt igi tur ecciam vincere eius aduersarij. quia qui fundauit eam altissimus. qui edificauit eam xps. ipe est qui custodit ciuitatẽ dei. ipe est q̃ defendit eam aduersus ciuitatem dyaboli. Nam iuxta ꝓphete sniam. nisi domin⁹ edifi/cauerit ciuitatẽ frustra vigilat qui custodit eam. Custodit itaq̃ ciuitatẽ suaꝫ dominus. Sed cum eo custodiũt eam ⁊ vigilãt ad ei⁹ custodiam sanctoꝛ exercitus quos xps exci tat ad pugnam ⁊ roboꝛat ad victoꝛiam asse rens ⁊ promittẽs taliter munire eccliam suã q̃ porte inferi nõ prevalebũt aduersus eam. Math. xvj. Porte siquidẽ inferi vicia sunt mundi que impugnare eccliam satagũt. ſz ad uersus eam prevalere nõ possunt. quia ipsa est ciuitas muris firmata. armis vallata. et velut castroꝛ acies oꝛdinata. ciuitas inuin/cibilis ab hostibus insuperabilis a falsitati bus. inobliquabilis ab erroꝛib⁹. ciuitas iter minas secura inter pressuras fida. inter pu/gnas semper inuicta. Que vt beatus Hyla rius libro. vij. de trinitate dic. dum oppimi/tur crescit. dum ꝓtemnitur ꝓficit ⁊ dum le/ditur vincit. Sed quib⁹ armis vincat eccia queso diligẽter attendamus. Certe non in curribus. nõ in equis. nõ in multitudine ex/ercitus. nõ in pompa regũ apparatus ſz lan/cea perseuerãtie. balista sapiẽtie. loꝛica iusti/cie. galea spei. scuto fidei. ⁊ gladio spirit⁹ q̃ est verbum dei. Per ħ igitur arma ħ est p di uini eloquij verba defenditur ciuitas dei ad/uersus ciuitatẽ dyaboli dicẽte apostolo. Jn duite vos armatura dei vt possitis stare ad uersus insidias dyaboli. Per ħ arma vincũ tur erronei. coꝛrigũtur heretici. feriũtur scis matici. percutiũtur iniqui. percussi quassan tur. quassati ꝓminuũtur. ꝓminuti in pulue/rem ꝓuertũtur. in pulueꝛem ꝓuersi ad nihi/lum redigũtur. Quoniam vt ait apostolus viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilioꝛ gladio ancipiti pertingens vsq̃ ad diuisio/nem anime ⁊ spiritus. Hebꝛeoꝛ. iiij. Per ħ itaq̃ arma hoc est per diuini sermonis et sa/cre scripture documenta ecclesia pugnãdo vincit. vincendo crescit. crescendo proficit. proficiendo ꝓplemẽtum accipit. Hic. s. per gratiam ⁊ in futuro per gloriam. Quam no bis ꝓcedat qui supra petram suam edifica/uit ecclesiam dominus noster Jesus p om/nia secula benedictus Amen.

Incipit principiū eiusdē in cursum biblie pſertim i euāgeliū Marci In quo principio theologicā sciam alīs. vt equū est. pfert scientīs humanit⁹ adinuētis. multipliciter eā cōmendans ⁊ extollens.

Quena doctri\ na hec noua.

Ista q̄stio mouet Mar. ſ. cap'o Reuerēdi pres magistri ⁊ dñi charissimi sepe ⁊ multū h̄ mecuz cogitaui. quidnā expediēti⁹ esset. q̄d ve mihi foret vtilius. vel sacre doctrine. diuine videlicet scripture laudes edicere. vel easdē sub silētij pace trāsire. Qua in re varijs fact⁹ agitatiōibz temulētus varia mihi supest agitatio sed p/plexa. Hā diuersis ⁊ aduersis pplexitat⁹ funiculis hincinde ptentiose ptract⁹: nunc loqui phibeor. nūc tacere nō possum. Loq̄ enī phibet laudātis demeritū quo me indignū reperio ꝓba laudis. q⁹ nō est speciosa laus i ore peccatoꝝ. Eccī. xv. ⁊ vt venerabilis ꝓba Alani sequar. Nec mirti pſunt lauris olea/stri oliuis. Nec saliunca rosis. vilis nec alga hyacinctis pfertur. Bēmis ve lutū violis ve cicuta. Nec ouis a capra mendicat velleris vsum. Nec tumid⁹ torres a riuo postulat vndam. Nec solz a dauo narcisus querere formam. Nec addit lucē candele flamma dici. Et ideo loq̄ phibeor ¶ Sz tacere dissuadz laudis debitū q̄ me totū sentio enarrādis sacre doctrine pconijs obligatū. de q̄b magis vt puto veniā merear si pauca dixero: cū plura nō possim. q̄z si taceā oīa. cū debeā vniuersa. ⁊ iō tacere nō possum. imo cogor in admiratiue q̄stionis prumpe ꝓba d. Quenam doctrina h̄ noua. Cū ꝓo mee itelligētie detrimēta ꝓsidero. cū animi mei calamitates colligo q̄ peccatoꝝ sum leuioris scie. ⁊ pscie grauioris. q̄ stultissim⁹ sum viroꝝ. ⁊ sapiētia boīum nō est mecū. nō didici sapiam nec noui sciētiam sctōꝝ. Prouer. xxx. Certe sic elinguis lingua. memoria imemor. insensibilis sensu ⁊ ō ineffabilib⁹ sacre doctrine laudib⁹. de q̄bus etiā sancti cū timore loquunt⁹ ⁊ tremore. loq̄ nimiꝝ ptimesco. ideoq̄z timor ⁊ tremor venerunt sup me. in psalmo. quare loq̄ prohibeor Sz si diuti⁹ taceo de ingratitudine redarguar. q⁹ iuxta moraliū dogma pboꝝ eā laudare teneor que me. si nō stet p me. suis ditauit bñficijs. beauit muneribz. ⁊ documētis salutaribz erudiuit. Quare tacere nō possū. imo cogor in admiratiue q̄stionis prumpe ꝓba. dicēs. Quenā doctrina hec noua. Dū autez ad sacratissime doctrine hui⁹ laudē tota laborat intētio. dū tota ꝓcurrit affectio. taz excellētis dulcedinis copiā effusura volūtas in cogitatōe nō pficit. ſz ⁊ lingua pene deficit in ꝓmone. Et vt q̄dā eloquēs ait. Dū sibi ꝓba tero laudis. pl⁹ ptero laudē. Quāobrez erubesco dicere vel narrare inepte cogitationis mee ⁊ temulētas fantasie ꝓprie ꝓiecturas. demissoq̄z capite verit⁹ sum q̄d de tanta re sentiā indicare. ꝓsulēte mihi sapiētissimo Salomone. Altiora te ne q̄sieris. Eccī. iij. Idcirco loq̄ phibeor. Sz dū ꝓsolari cuperem insciētiā meā silētio. ⁊ ignorātiā meā tacendo cōpescere. quā ipe dū loquor accusare cōpellor. instat ex aduerso ꝓscia ꝓpria que laudis debitū recognoscēs instāter instantius instātissime petit ipm ad q̄ teneor ꝓsolui tributū. Idcirco tacere nō possum. imo cogor i admiratiue q̄stionis prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Si ipa g hui⁹ glorioſe pconia doctrine de intellectus mei vena paupe fluuiū exigunt locupletem. Ignar⁹ ego ⁊ elinguis incipiā balbutire. ecce verecūdia signat ora silētio. volūtatē cohibet. imaginatōem grauat. dū quod nescit hō. q̄d mirat angel⁹. insciē pmit imperitus ⁊ loquit impudēter ignar⁹. Igit loq̄ phibeor Sz de illi⁹ mia loquēdi sumēs audaciā qui mutoꝝ labia reserat ⁊ linguas infantiuz facē diſertas. Sap. x. vt q̄d debeo tributi hui⁹ sacre doctrine pconijs. q̄uis soluēdo nō sū sufficiēs. in ei⁹ tū id q̄d potero cōmendatōe pſoluā. Spirabit anim⁹ me⁹ deuotōis affectum. eructabit coꝝ meū ꝓbū bonuz ⁊ velut calam⁹ scribe laudib⁹ ei⁹ officiosus assistam. igit tacere nō possum imo cogor i admiratiue q̄stionis prumpe ꝓba dicēs. Quenā doctrina h̄ noua. Que fuit q̄stio a principio ꝓposita vestrſ reuerētijs sepe repetita ¶ Ad cui⁹ q̄stionis solutiōz me diu q̄dē cogitātē sed nihil pficere valentē rō ipa in hāc potissimum sniam ducit. vt cū ad soluēdā tā arduā q̄stionem mīme sufficiā alioꝝ consulā facultatez. Cōsidero igit q⁹ inter plurimas ⁊ q̄si innumerabiles q̄stiones q̄ttuoꝝ sunt pcipua q̄stionum genera i diuerſ scolis ⁊ doctoribz varijs pquirēda. ¶ Hā primo quedā sunt q̄stiones subtiles ⁊ studiose. Secūdo q̄dam sunt

questiones difficiles ꝛ curiose. Tertio q̄dā sunt q̄stiones ciuiles ꝓtētiose. Quarto q̄dā sunt q̄stiones vtiles ꝛ ꝑtuose. Primū q̄stionum genꝰ solet disputari i scola theorica philosophoꝝ. Secūdum q̄stionū genꝰ solet pscrutari i scola fantastica mathematicorum Tertiū q̄stionū genꝰ solet disceptari in scola politica iurisperitoꝝ. Quartū q̄stionū genus solet ptractari i scola catholica theologoꝝ ¶ Ad ꝑmū questionū genꝰ ptinet illud Job. xxvj. Quis extēdit aq̄lonē sup vacuū ꝛ appēdit terrā sup nihilū. Quis ligat aq̄s i manibꝫ suis vt nō erumpāt pariter deorsum Quis terminū circūdedit aq̄s vsq̄ dū finiā tur lux ꝛ tenebre. Et illud Prouerbioꝝ. xxx. Quis colligauit aq̄s in vestimēto. Quis suscitauit oēs termīos terre. Tales em̄ q̄stiones subtiles ꝛ studiose solēt disputari i scola theorica phoꝝ ¶ Ad secūdum q̄stionum genꝰ ptinet illud Eccī. j. Harenā maris ꝛ pluuie guttas. ꝛ dies seculi q̄s dinumerauit. Altitudinē celi ꝛ latitudinē terre ꝛ pfundū abyssus q̄s dimēsus est. Et illud Senece. Licet nescias q̄ rō occeanū diffundat. q̄d sit q̄d gemelloꝝ ꝯceptū sepet partuꝫ iungat. Cur simul natis fata diuersa sint nō multū nocebit tibi trāsire qđ nec licet scire nec prodest. Tales em̄ q̄stiones difficiles curiose solent pscrutari in scola fantastica mathematicoꝝ ¶ Ad tertiū q̄stionū genꝰ ptinet illud Luc. xxij. Facta est ꝓtētio inter eos q̄s eoꝝ videret esse maior. Et illud Exod. ij. Quis cōstituit te ꝓncipē aut iudicē sup nos. Tales em̄ q̄stiones ciuiles ꝓtētiose solēt disceptari i scola politica iurisperitoꝝ ¶ Ad quartū q̄stionū genꝰ ptinet illud Job. xxij. Quis pōt facere mundū de imūdo ꝯceptum semie. Et illud ps. Quis ascēdet in montē dñi aut q̄s stabit in loco sancto eiꝰ. Tales em̄ q̄stiones vtiles ꝛ ꝑtuose solēt pertractari in scola catholica theologoꝝ. Cōsiderata igit̄ ꝑmissa questionum q̄dripharia serie ꝛ scolarū varietate q̄ druplici. mihi visum ē expedire ꝑ nostre q̄stionis solutōe singulas adire scolas ꝛ doctores ꝑsulere singulaꝝ vt qđ in vna neq̄t. i alia saltē inueniri valeat. Sic em̄ qđ vbiq̄ q̄rit̄ alicubi plerūq̄ repit̄. iuxta ꝑbū veritatis dicētis. Querite ꝛ inuenietis. Matth. vij. Vado igit̄ ꝛ ꝑ ordinē ad singulas discurro scolas. Et ꝑmo ad scolā phoꝝ in q̄ studiose disputātur q̄stiones subtiles ꝛ theorice. Scđo mathematicoꝝ in q̄ curiose pscrutant̄ q̄stiones difficiles ꝛ fantastice. Tertio ad scolaꝫ iurisperitoꝝ in q̄ ꝓtētiose disceptant̄ q̄stiones ciuiles ꝛ politice Quarto ad scolā theologorum in qua ꝑtuose ptractant̄ q̄stiones vtiles ꝛ catholice. Primo g̃ venio ad scolā phoꝝ i qua studiose disputant̄ q̄stiones subtiles et theorice. ꝛ ibi nostrā ꝓpono q̄stionē interrogās ab eis de lege xpi euāgelica. Quenā doctrina ꝫ noua. In ꝑmo vero huiꝰ scole ingressu ꝓmocinaliū sciaꝝ grāmatice videlicz ꝛ logice. rethorice ꝛ poetice artis doctores inuenio. Qui oēs iuxta sue facultatē doctrine in aliq̄d offerūt. Alij grāmaticalia ꝓsciani rudimēta. Alij logicalia aristotelꝫ argumenta Alij rethorice tullij blandimēta Alij poetica integumēta virgilij. nec solū ista. q̄nimo ouidij pñtant fabulas. fulgētij mithologias odas horacij. horestas horosij. iuuenalꝫ satiras senece tragedias. comedias therētij. inuectiuas salustij. sydonij epl̄as. cassyodori formulas ōclamatōes q̄ntiliani. decades titi liuij. valerij ephitomata. marchialꝫ epygrāmata. centones homeri. saturnalia macrobij. ꝛ generalit̄ singula q̄ vel suauis lirā rethorice vl̄ grauis poetrie musam resonāt. Sz cum ꝑmissi doctores i his oīb nihil ꝓsus doceāt q̄d ad ꝓpositā satisfaciat q̄stionē. ipi tū michi iam pene de solutōe q̄stionis desperāti. inq̄rendi laudāt ꝓpositā laborꝫ diligētiā recommēdant ꝛ diligēter inq̄rēti spem inueniēdi cōfirmāt. Cōfortat me siquidē illud cōe dictū Boecij de disciplina scolariū. cuiuslibz operis obtusitas laborꝫ diligētia pmollit̄. Confortat me etiā illud dictuꝫ valerij in epl̄a ad ruphinū. Ad sūma q̄q̄ fastigia nō nisi ꝑ sale bras euadimꝰ nec ē via plana q̄ duc̄ ad gaudia plena. Cuiꝰ rei ponit exēplū. Audiuit inquit iason q̄ ꝑ mare adhuc intactū ratibus ꝛ remis ꝛ ꝑ thauros sulphureos ac ꝑ torica ti ꝓpentis vigilias sibi viandum essꝫ ad aureū vellꝰ ꝛ sanoꝝ silio licet ñ suaui vsus. abijt ꝛ redijt ꝛ optabilē thesauꝝ retulit. Sic absinthiū veritatis acceptat morose mētis hūilitas. fecūdat officiosa sedulitas. ꝛ in fructū ꝑducit pseuerātie vtilitas. ꝛ dura ꝓncipia dulci fine munerent̄. Sic arctꝰ callis ad ampla ducit palacia. sic angustꝰ trames ad terrā viuentiū. Nec ille. Cōfortat me insup illud dictum ꝫgilij i eneyde. Labor ipſorum oia vicit Confortat me deniq̄ illō dictū architrenij nouelli poete. Uelificat athos dubio mare pōte ligat. Remꝰ arat colles. pedibꝫ subster-

nitur vnda. Pupe meatur humus pelagi te
this etuit vsum. Salmoneꝰ fulmen iaculat
dedalus alas. Jnduit ingenū furor instat t
inuia ꝓceps. Rūpit t artifici cedit natura la
bori Et his nāq; dictis vires animi colligo
spem mētis erigo. vt ad ꝓposite q̄stionis ap
tionē ꝓcedā vlteriꝰ iuestigās a ꝓfundioribꝫ
naturaliꝫ t moralis phie doctoribꝫ q̄dnam ꝺ
ꝓposita sapiāt q̄stione. ipi ꝙ sola excusatiōe
ꝓtēti talē rōnionem ꝓtendūt. Sciꝰ inquntꝫ
elemētoꝝ ꝓportiones. elemētatoꝝ ꝓditiones. va
porum ipressiones. mineraliū mixtiones. Sci
mus vires herbaꝝ. ꝓprietates gemmaꝝ. mores
aialiū. origines aiaꝝ. Sciꝰ cōplexionū di
stātias. humoꝝ repugnātias. sanitatum ar
monias. egritudinū distrasias. Sciꝰ vari
etates actuū. causalitates habituum. extre
mitates vicioꝝ. t medietates virtutū. Et vt
vnū dicamꝰ Sciꝰ de natura q̄cq̄d huma
na pōt rō naturaliter ꝑscrutari. sed nimiꝝ de
ea quā ꝓponis q̄stione nihil vtiq; scimus. q
in eiꝰ solutōe natura silet. ei canones succum
būt. t fides sola de naturali rōe triumphat.
Ad hāc itaq; vocē. ꝑmā exeo scolā t transeo
ad secūdam. Secūdo ḡ venio ad scolā ma
thematicoꝝ. inꝙ curiose ꝑscrutātur q̄stiōes
difficiles t fantastice. t ibi nostrā ꝓpono q̄sti
onem interrogās ab eis de lege xp̄i euāgeli
ca. Quenā doctrina hec noua. Jn ꝑmo ꝙ
huiꝰ scole igressu: quosdā reperio sibi nomē
matheꝫ vsurpātes idebite. ex quoꝝ infamia
tota fere mathematicoꝝ scola infamis reddi
tur t suspecta. Hi sunt q̄ teste beato Augu. i
libro de natura demonū. a terra geomātici.
ab aere aeromātici. ab igne ꝑyromantici. ab
aris idoloꝝ arioli. a cōsideratione nataliuꝫ
genetlyaci. ab inspectōne aruꝫ aruspices. et
a volatibꝫ aut vocibꝫ auiū augures nūcupā
tur. Ab his itaq; ꝑsecudo mathematicis seu
potiꝰ maleficis nihil iterrogo de ꝓposita q̄
stione. hoc sacra ꝓhibēte scriptura. Nō ꝺcli
nes iquit ad magos. nec ab ariolis aliquid
sciscitetis. Leui. xx. Sꝫ ad veros mathema
thicos trāseo q̄ in arismetrica numeroꝝ pu
gnas. i musica sonoꝝ siniugias. i geometria
quātitatū mēsuras. t i astrologia celoꝝ in
fluētias sciētifice ꝑscrutātur. iter quos tenet
pictagoras calculū. orpheꝰ plectrū. esculapi
us baculum. eu fratres horoscopū. archime
des radiū. pditos circinū. cāpanꝰ ppēdicu
lum. ptholomeꝰ astrolabiuꝫ. Nec iuestigare
desistit thales tra. athlas sydera. zeno pōde
ra. crisippus numeros. euclides mēsuras. al
bumazar influētias. Ab his itaq; mathema
ticis nostre peto solutiōez q̄stionis. t eccebo
rum aliq; dū questionē istā soluere temptant
ita desipiūt vt xp̄i doctrinā. xp̄i vitā. xp̄i opa
xp̄i miracula. cauꝫ naturaliꝫ t celestibꝫ iflu
entiꝫs audeāt deputare. Sic em̄ ausus ē il
le fantasticꝰ albumazar tractatꝰ ꝑmi depiū
ctiōibꝫ differētia tertia Sic t ille machome
ticꝰ Auicēna. ꝛ. methaph. sue. q̄ꝝ tā fatuaz q̄
obscurā t fastuosam ꝑsumptiōem apls ipse
reꝑhēdit. obscuratū est inq̄t insipiēs coꝝ eoꝝ
dicētes em̄ se esse sapiētes stulti facti sūt. Ro
manoꝝ .j. Nō sic deuoti mathematici tres il
li magi oriētales ꝓclari q̄bus vt Matth. ij.
legit xp̄m natū stella mirabilis nūciauit. il
la scz de qua meminit Lalcidꝰ super. ij. thy
mei platonis. post cuiꝰ apitionē teste Au
gustino vbi supra. natiuitatē alicuius e celo
interꝑtari nō licuit. nō sic inq̄z nō sic ꝑsumūt
hi deuoti mathemathici. sꝫ i ꝓposite q̄stionis
solutōe imꝑfectū suū humiliꝫ recognoscunt
Nescit inquiūt accibologia mathematica hꝰ
q̄stionis soluere nodū. Nescit q̄pe diuinuꝫ
aperire secretū. nā cū ꝺo claudēte nemo ape
riat. sane frustra sudaꝫ diuinitꝰ obserata. hu
manitꝰ reserare. Ad hāc itaq; vocē secūdam
exeo scolā t trāseo ad tertiā ¶ Tertio ḡ veio
ad scolā iurisperitoꝝ in q̄ ꝓtētiose disceptāꝫ
q̄stiones ciuiles t politice. Et ibi nostram ꝓ
pono questionē: iterrogās ab eis ꝺ lege xp̄i
euāgelica. Quenā doctrina hec noua. Jn ꝑ
mo ꝙ huiꝰ scole igressu ciuiles iuris docto
res iuenio. Qui impatoꝝ leges. cesaris edi
cta. tāta veneratōne suscipiūt. tāto honore ꝑ
ferunt. vt ꝑ ipis venerādis aliq; plerūq; cele
stis impatoris leges ꝓtemnāt. ꝑ ipis defen
dēdis. edictis sūmi cesaris ꝓtradicāt. Sꝫ re
perio itez i hac scola quosdā iurꝫ canonici ꝓ
fessores q̄ etiā suas decretales epl'as q̄ diui
nas scripturas accipiūt t eas taliꝫ veneranꝫ
vt ꝓpter ꝙ eoꝝ aliq; plerūq; i diuinaꝝ ꝓsum
pāt blasphemiā scripturaꝝ. Tales em̄ repre
hēdit magnꝰ ille vtriusq; iuris doctor dñs
Gracianꝰ sui voluminis. dis. ix. ꝙba recipiens
Augꝰ. epl'a. viij. ad Hiero. Ego inq̄t solꝰ coꝝ
librorꝝ scriptoribꝫ q̄ iam canonici appellanꝫ.
didici hūc morē honorēq; referre vt nulluꝫ
coꝝ scribēdo errasse audiā credere. Appella
tione canonicoꝝ librorꝝ solos cōphendēs li
bros diuinaꝝ scripturaꝝ t nō iurū humā
noꝝ in q̄bꝫ codē Augustino teste li. ij. cū vi

centium .negare nõ possum⁹ nec debem⁹ mlt̃a esse que possunt iusto iudicio nulla temeritate culpari. ¶ Ipsos igitur qui vel ī ciuilis vel ī canonici iuris scola aut student aut docẽt bifariam diuisionẽ reperio.nã quidã & multi ꝓchdolor linguã ꝓstituũt. quæstum querũt.equitatẽ soluũt.pacẽ ꝓfundũt. sopitaq; litiũ cineres suscitãt .pactiões violant.adulteria dissimulãt.matrimonia diffamãt.luxuriãtur ī lachrimis viduaq;.in fame pupillos.ī afflictiõe simpliciũ.& ī pauperu nuditate. Hã vt Sydoñ ꝙbis vtar . hi sũt q causas ptendũt adhibiti.impediũt preter/missi.fastidiũt admoniri.obliuiscũtur locupletati.hi sunt q emũt lites.vendũt itercessiones.iudicãda dictãt.dictata cõuellũt.attrahũt litigaturos.protrahunt audiendos. Quid plura. Hi sunt q dum ī captura pecunie rethia tendũt.iura omia iteruertũt.omnes leges iterp̃tãtur ad libitũ.& p̃ sua voluntate nũc abdicãt . nũc admittũt.bñ dicta depranãt.prudẽter allegata peruertũt. cõdemnãt innocios.nocẽtes absoluunt.impios fouent.oppriműt innocẽtes. Ab his itaq; litigiosis causidicis de q̃stione ꝓposita nihil q̃ro sed eoꝝ cõsortia fugio.& eoꝝ odemno litigia dicẽte mihi apostolo. Seruũ dñi nõ oportet litigare sz mãsuetũ esse ad omẽs. scda ad Thimo.ij. Alij vero sunt.& vtinam multi.q ī ipsa iuriũ scola studẽt & docẽt nõ ad quæstum nõ ad iniquũ iuris dispẽdium.sed ad ī quisitiõem veritatis & iudicij equitatez. Hi sunt qui aduocãtur p pupillo & vidua.p vtilitate reipublice & eccl'ie libꝛtate.quoꝝ iudiciarius rigor aduersus insontes vehemẽtius excãdescit.& circa simplices mansuescit hi sunt q erigũt lapsos.fractos cõsolidãt.liberãt seruos.pauperes ditãt .vagos congregãt.reuocãt oberrãtes.hi sunt apud q̃s admittit clamor paupeꝝ.erigit dignitas eccliarum.p quos reuelat paupeꝝ ī digẽtia.firmatur ī eccl'ijs libertas.pax ī populis.ī ciuitatibus quies. Ab his itaq; tẽpto aliquid audire de ꝓposita q̃stione. Sz dũ ipi ad huius questiõis solutiõem puenire ptendũt.vires eoꝝ ĩteriori oculo caligãte.scrutãtes scrutationes extimam scrutinio deficiũt.& a tãta victi sblimitat̃ excellẽtia.retrorsũ ī terrã abeũt puoluti.ideoq; pitiores eoꝝ de nr̃e q̃stionis solutõe humilit̃ se excusant. Scim⁹ inquiũt q diuĩe res pfectissime sũt.humani ꝙ iuris ꝓditio sp in infinitũ decurrit .& nihil est ī ea qđ stare ppetuo possit. L. de ve.iu.enuc̃.l.ij. §.sz quia. Cũ igit humana iura ad scolã nostram ptineãt nõ diuina.sane ꝓposite q̃stiõis solutio nõ ad iuridicã spectat peritiã.sed ad theologicã facultatẽ.nec nobis licet falcem nostrã in messem mittere alienam.xxj.q.j.§. his ita Ad hãc itaq; vocem tertiam exeo scõlam & transeo ad quartam & vltimam.

¶ Quarto ergo venio ad scolam theologorum.in q̃ virtuose ptractant̃ questiones vtiles & catholice.& ibi nostrã ꝓpono questionẽ interrogãs ab eis de lege x̃pi euãgelica Quenam doctrina hec noua. In ꝓmo ꝙ huius scole ingressu veteris legis doctores inuenio sanctos pres patriarchas videlicet & ꝓphas Interrogo igit ꝓmo ꝓmum illũ patrẽ Adã qui ad imaginẽ dei fact⁹ & in paradiso positus diuina secreta credit̃ ꝓcepisse. Sed respondet adã doctrinã hãc nouã sibi maxia ī pte esse ignotã. Unionẽ inqt dei & hois nõ intelligo.& q ꝙbũ caro fieri possit ignoro.q; ꝙ/go ꝓcipiat & pariat nõ min⁹ est a mea intelligẽtia extraneũ.q̃ a ꝙsuetudine alienũ . Hec em̃ eua mea aut ꝓcipe potuit nisi a me cognita.aut parere nisi corrupta. Uade inqt potius ad noe viz iustũ q̃ p archã in diluuio saluauit gen⁹ humanũ. Ben.vij.forte ipe ꝓpositam q̃stionẽ apiet & signacula ei⁹ soluet. Interrogo igit noe viz iustũ.sz excusat se etiã.& dolabro occupat⁹ pmptior est ad fabricãdũ q̃ ad docẽdũ. nec ego inqt ipe hãc q̃stionez apire.aut signacula ei⁹ soluere sum idoneus vade potiꝰ ad abraã pr̃em multaq; gẽtiũ. ad quẽ pmissio facta ẽ.qz ī semĩe tuo bñdicẽtur oẽs gẽtes. Ben.xij. Interrogo igit abraã .sz expauescit etiã ipe.& tãte rei nouitate pcuss⁹ noli inqt turbare pegrinatiõem meã.egressus em̃ de terra mea & de cognatõe mea et ꝺ domo pr̃is mei ī minãdis gregib⁹ & armẽtis. in pascuis comitãdis.ī fodiẽdis puteis ego valeo.Sz quã ꝓponis q̃stionẽ soluere neqo vade potiꝰ ad moysen famulũ dei. cui locutus ẽ dñs facie ad faciẽ.q̃si hõ ad primũ suum. Exo.xxxiij. Interrogo igit moysen.& ecce moyses e medio ꝓsessu surgẽs velata facie & libris onust⁹.ꝓgrie & silua mãdatoꝝ legaliũ ꝓponit.nec expoit .pẽthatheucũ suũ sb e⁹ sarcina sudat.ꝓcit ī mediũ.iueniũt ibi ꝑcepta quedã moralia.q̃dã cerimonialia.moralia aũt q̃ius pficiẽtia.ñ tñ sufficiẽtia ad salutem.cerimonialia ꝙ tãtis obũbrata figurs. tãtis imaginib⁹ opta.vt nõ dicã ipleri sz nec

intelligi q̄dē possint. Ibi cultellus p̄pucij. libellus repudij. oculoꝝ ⁊ dentiū taliones. voluit ḡ ⁊ reuoluit moyses. cōsumptoq̄ frustra toto legēdi officio. latēt eū hui⁹ doctrine mysteria. Erubescit itaq̄ moyses ⁊ defectū suū p̄fitēs ait. Uelatā facie ego sum. p̄ce q̄so pudori meo. ⁊ cū tabulis meis lapideis p̄l'um meū lapideū p̄mitte docere. Uade pot⁹ ad dauid quē inuenit dn̄s ꝟm cor suū. forte ī cythara ⁊ psalterio eructabit tibi ꝟbū bonum ⁊ aut ipe soluet q̄stionis signacula. aut ō stirpe ip⁹ surget q̄ soluet ea. Interrogo igit dauid. sed excusat se etiā dauid dicēs. Nō sum dign⁹ ad tāte questionis sublimitatem assurgere. Qm̄ iniq̄tates mee supgresse sūt caput meū ⁊ sicut on⁹ graue ḡuate sunt sup me. p̄s. xxxvij. Ideoq̄ h⁹ mysteria q̄stionis nō min⁹ sunt obscura mihi. q̄ tenebrosa aq̄ in nubib⁹ aeris. Uade inq̄t pot⁹ ⁊ ꝙuoca om̄es simul ꝓphetas ad spectaculū istō. si forte reuelet eis de⁹ ⁊ aperiat⁹ oculo⁹ ītelligētie eoꝝ. forte q̄ō ñ intelligūt singuli. intelligēt vniuersi. Interrogo igit simul om̄es ꝓphas. Cōueniētib⁹ ꝟo ꝓphis in vnū. ⁊ ad solutōem q̄stionis laborātib⁹. cū singuli multa dicāt ⁊ deficiāt. surgit paul⁹ q̄ eoꝝ laborī cōpatiēs. ⁊ eis manu silentiū indicēs ait. Lex neminē ad pfectū adduxit. Justicie aūt dei p fidē Jh̄u x̄pi in omnes q̄ credūt in eū. ad Heb. vij. Cōsonat etiam Petr⁹ college suo paulo ⁊ voluētib⁹ atq̄ reuoluētibus libros legis ⁊ ꝓphaꝝ exclamat Quid tēptatis imponere iugū q̄ō neq̄ nos neq̄ patres nostri portare potuim⁹. Nō sic īquit. sz p gr̄am dn̄i Jh̄u x̄pi credim⁹ saluari. Actuū. xv. Uera sunt inq̄t Johes q̄ Petr⁹ ⁊ paul⁹ dicūt. q̄m lex p Moysen data est. gr̄a ⁊ veritas p Jh̄m x̄pm facta est. Joh. primo. His itaq̄ auditꝭ manifeste ꝓpendo me frustra p nostre q̄stionis solutōne interrogasse doctores theologos antique legis mosayce Quapropter accedo ad doctores theologos noue legꝭ euāgelice ⁊ eis ꝓpono admiratiue q̄stionis ꝟba dicēs. Quenā doctrina hec nouа. q̄ fuit questio a p̄ncipio ꝓposita. vestris reuerētijs sepi⁹ repetita. Ad quā q̄dem questionem noue legꝭ. doctores catholici subꝺclusione ñdent q̄druplici. Prima est q̄ hec est doctrina pfunde capacitatꝭ ⁊ subtilitatis inaccessibilis. Secūda est q̄ hec est doctrina stupēde sublimitatꝭ ⁊ difficultatꝭ impscrutabilis. Tertia est q̄ hec ē doctrina timēde veritatis ⁊ ciuilitatꝭ imꝑturbabil'. Quarta est q̄ hec est doctrina querēde felicitatꝭ ⁊ vtilitatis incōparabilis. Uñ apl'us Paul⁹ doctorum catholicoꝝ eximius ⁊ ceteris audacior ad loquendū p̄missas quattuor cōclusiones breuiter innuēs ⁊ pariter comp̄hēdēs de hac noua doctrina alte exclamat dicens. O altitudo diuitiaꝝ sapiētie ⁊ sciētie dei. q̄ incomp̄hensibilia sunt iudicia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie eius. Roꝝ. xj. Ubi animaduerto doctorē hunc eximiū correspōdenter ad premissa quattuor notare correlaria. ac si aperte mihi diceret. frustra quesisti solutionez q̄stionis proposite alibi q̄ ī scola doctrīe euāgelice Et p̄mo frustra quesisti in scola philosophica disputāte subtilia. nā ecce altā sublimitatē ⁊ inaccessibilē. quia altitudo diuitiarum. Secūdo frustra quesisti in scola mathematica scrutāte difficilia. nāq̄ ecce lataz difficultatē ⁊ imperscrutabilē. qz sapientie ⁊ scientie dei. Tertio frustra quesisti ī scola iuridica disceptāte ciuilia. nā ecce firmā ciuilitatem ⁊ imperturbabilē. quia incomp̄hensibilia sunt iudicia eius. Quarto frustra quesisti in scola mosayca ptractante vtilia. nam ecce summā vtilitatē ⁊ incompabilem. quia inuestigabiles vie ei⁹ Hec itaq̄ paulo dicēte. assurgūt ei pariter om̄es doctores catholici. ⁊ eius cōcordant sentētie. Sed vt vnus loquaꝝ p omnib⁹. ecce doctor veridicus Augustin⁹ quasi syndicus alioꝝ vnus verbum ꝓponit p singulis ⁊ dictis Pauli testimoniū perhibet veritatis. Uera sunt inq̄t que paulus asserit ⁊ nihil verius dici potest. Haz in hac sacra doctrina noua supereminēter cōtinetur quidquid in alijs vtiliter inuenitur. Quidquid em̄ homo extra didicerit. si noxium est hic damnaꝝ. si vtile est hic inuenitur. ⁊ cum ibi quisq̄ inuenerit omnia que vtiliter alibi didicerit. multo abundantiꝰ inueniet ea que nusq̄ alibi inuenire potuit Uerba sunt Augustini scō de doctrina christiana ca. vlt. Quibus auditis pstratis in terrā genibus corpis ⁊ flexis poplicibus cordis mei doctrine salubris supmū doctorē ⁊ magistꝝ exoro supplicīter ⁊ deuote. humiliter postulans cū sapiētissimo Salomōe Da mihi domine sediū tuaꝝ assistricē sapiētiam. mitte illam de celis sanctis tuis ⁊ a sede magnitudinis tue. vt mecū sit ⁊ mecum laboret. Sap. ix. Quod nobis cōcedat q̄ sine fine viuit ⁊ regnat in secula seculorum Amen

Questio eiusdem in suis vesperijs.

A Trũ petri eccle/sia lege reguletur. Reueren di patres ⁊ dñi Ego reus ⁊ in dign⁹ peccator Petrus de pastore petro ⁊ ei⁹ grege vel eccl'ia tractaturus imo indignus p̃uaricator xp̃ianus de legislatore xp̃o ⁊ eius lege seu regula p̃mit⁹ locuturus formido nimi⁊ ⁊ demisso capite veritus sum ne mihi ꝯueniat illud prophete Dauid elogium. Peccatori aũt dicit deus. quare tu enarras iusticiã meam ⁊ assumis testimoniũ meũ p os tuũ. Igitur tremunt labia herent fauces. balbutit lingua. ⁊ oĩa vocis organa fere penit⁹ obmutescũt Et dũ in tantorum viror̃ p̃sentia de materia tã ardua loq vereor ⁊ tacere prohibeor. fugam cupio sed quo fugiã nescio. Si eñ fugiam ouis ad pastorem Petrus ad petrũ. imo si cõfugiam filius ad patrẽ. christianus ad xp̃m. timeo repelli ⁊ propter peccata mea nullatenus exaudiri. Non est ergo quo securius fugiaz q̃ filius ad matrẽ. filius ecclesie ad matrem ecclesiam. Spero nãq̃ per hanc piã matrem que peccatores conciliat apud patrem. non repelli quidem sed suscipi ⁊ per materne pietatis viscera confortari. Ad hanc igitur cõfugiens ⁊ sua lege regulari cupiens me ⁊ dicta mea omnia sue ⁊ suor̃ filiorum tam p̃sentium q̃ absentiũ charitatiue correctioni cõmitto. ⁊ sub hac ⁊ alijs protestationibus fieri ꝯsuetis quas supplico habẽri pro repetitis gratia breuitatis. ad questionis resp̃ones accedo Pro qua tres breues articulos faciam ⁊ in quolibet articulo sic procedam

Primus erit de xp̃i regula siue lege
Secũdus erit de petri ecclesia siue grege
Tertius erit de gregis petri ⁊ legis xp̃i conformitate Primo p̃mittã tres distinctões
Secũdo ponã tres ꝯclusiões resp̃siuas
Tertio inferã tres ꝯp̃ones correlarias

B Quantũ igit̃ ad p̃mũ articulu⁊ in quo videndũ est de xp̃i regula siue lege sunt tres distinctões p̃mittẽde. Prima erit generalis de lege. Secunda sp̃ialis de lege diuina. Tertia specialior de lege xp̃i seu regula.

Prima q̃ distinctio est q̃ lex vt ad p̃positũ p̃tinet multipliciter ⁊ p diuersis capi solet. Q̃nq̃ sumit̃ p p̃ma lege que est lex increata. Et sic diffinit Aug⁹. legẽ libro p̃mo de libero arbitrio. Lex eterna est s̃ma r̃o cui sp obtẽpandũ est ⁊c. Et .xxij. ꝯtra Faustu⁊ Lex eterna est diuina mens seu volũtas ordinez naturalẽ seruari iubẽs turbari vetans. Un̄ patet. q̃ sicut volũtas diuina est simplicit̃ p̃ma causa in genere cause efficiẽtis. sic ip̃a est lex simpliciter p̃ma in genere legis obligantis. Quare sicut nulla causa secũda p̃t agere ip̃a nõ agẽte. sic nulla lex potest obligare ip̃a nõ obligãte. put alias declarauj Q̃nq̃ vero sumit̃ lex p signo p̃me legis q̃ est lex creata. Et sic diffinit Tull⁹ in philipicis. q̃ lex nihil aliud est q̃ recta r̃o a numine tracta a deo diriuata imperãs honesta prohibens q̃ contraria Sed sic capiẽdo legẽ p lege creata adhuc quãdoq̃ sumit̃ generalit̃ p qualibz tali lege naturali humana vel diuina scripta vt̃ nõ scripta. Et sic diffinit Tullius libro ꝺ natura deor̃. q̃ lex est recti p̃ceptio p̃auiq̃ depulsio. Q̃nq̃ vero sumit̃ specialit̃ p lege naturali. Et sic diffinit Tull⁹ libro de legiby. q̃ lex est r̃o insita a natura que iubet que fũt facienda: phibetq̃ ꝯraria. Quãdoq̃ etiã sumitur specialiter p lege humana scripta. Et sic diffinit Gracian⁹ distinctiõe p̃ma q̃ lex ẽ ꝯstitutio scripta. Et distinctõe secũda. q̃ lex est cõstitutio populi qua maiores natu simt̃ cum plebiby aliquid sanxerũt. Et sic quãuis iste termin⁹ lex sit generalis ad omnẽ legem tamẽ quãdoq̃ restringit̃ ad vnã determinatam speciem

C Secũda distinctio ẽ q̃ lex diuina vt sumitur p lege diuinit⁹ inspirata qualis est lex Moysi vel xp̃i. Uno modo potest sumi p aliqua vna regl'a data a ꝺo aliquid p̃cipiẽte vel phibente. Alio modo p̃ aliqua vna cõgregatione plures tl'es regulas cõtinente. Qualiter tota doctrina xp̃i dicitur lex xp̃i. Et sic sumitur in p̃posito

Sed sic capiendo adhuc potest sumi stricte p̃ aliqua tali congregatione solum cõtinente p̃cepta ⁊ prohibitiões. quia h̃ duo solum pertinẽt ad legem p̃prie dictã. Alio modo potest sumi large p aliqua tali ꝯgregatione nõ solũ p̃tinente p̃cepta ⁊ phibitões sed etiã cõsilia ⁊ permissiones. testimonia historialia. exempla imitabilia. miracula. sacramenta. promissiones p̃miorum. cõminationes supplicior̃. ⁊ multa huiusmodi. que licet nõ sint de suba legis p̃prie. q̃ nec ligant nec obligant eo q̃ his nihil impar aut phibetur ip̃a tñ sunt fortissima adiutoria ad legẽ sustinendũ. ĩo dicunt̃ p̃tes legis diuine cõiter dicte.

D Tertia distinctio ē q̄ lex xp̄i seu regula. Uno mō pōt sumi stricte p congregatōe illoꝝ simul eoꝝ q̄ docuerūt apl'i & discipuli eiꝰ autoritate sua. Et sic sumit͂ h. Uñ lex xp̄i seu regula dr̄ tota doctrina euāgelica ītelligendo p euāgeliū nō solū doctrinā quattuor euāgeliorꝝ sz generalit͂ nouū testamētum Quēadmodū doctrinā suā vocat Paulus euāgeliū .ñ. ad Thim̄. j. Sz sic capiēdo adhuc pōt multiplicit͂ sumi. Uno mō p talꝫ doctrine veritate. siue sit ī mēte siue in scripto vl' in voce. Alio mō pōt sumi p talis veritatis vel obiecti ītellectuali cognitōe. Uñ nō minus ꝓprie dr̄ lex vel p̄ceptū vel phibitio ipsa cognitio agendoꝝ vel nō agendoꝝ q̄z ipa veritas enunciās q̄d agendū vel nō agēdū Jō dic̄ venerabilis Hugo ꝑmo de sacramentꝫ. pte. vj. c. vj. Quid cognitio faciendoꝝ fuit nisi quedā ad cor hoīs facta p̄ceptio. & q̄d rursum cognitio vitādoꝝ nisi phibitio. Nec ät cognitio p̄t esse multiplex. qr vel solū app̄hēsiua l' iudicatiua Et si iudicatiua l' cū formidie l' cū certitudine Et si cū certitudie l' p̄t eē habitualis vl' actualis vel ab habitu acq̄sito solū vel ab habitu etiam infuso. Uñ ꝼm h loquēdo ꝓpriissime lex xp̄i potest dici fides īfusa vel actꝰ eiꝰ quo creatura rōnalis firmit͂ assentit doctrine xp̄iane veritatiꝫ. E

Uis g̃ distinctōibꝫ p̄missis ad videduz q̄liter hꝰ mōi lex seu regula est rōnali creature p statu vie pfectissima lex creata. tres sūt cōclusiones declarāde C Prima ꝯclusio est. q̄ lex naturalis vl' humana vel etiā lex diuina mosayca viatori nō est lex pfectissima creata Patet ꝑmo de lege naturali vl' humana. qr aliter sequit͂ q̄ viator ex puris naturalibꝫ sine fide posset oīa ad que tenet͂ pfectissime cognoscere & adimplere ꝺ apl'm ad Hebr̄e. xj. Sine fide ī possibile est placere deo C Secūdo idē patz de lege mosayca qr ꝼm apl'um ad Heb̄. vij. Nihil ad pfectū adduxit lex Et loquit͂ ō lege veteri pmoysen data. quare ꝛc C Secūda ꝯclusio est q̄ lex xp̄i seu doctrina vocalis aut scripta vel ipa mētalis soluz apphensiua vel etiā ipa adhesiua si nō sit ex fide infusa non est viatori pfectissima lex creata. Patet. qr nullꝰ viator p legem xp̄i sine fideli credulitate pōt oīa ad q̄ tenet͂ pfecte ītelligere iurta illud nisi crediderit͂ non intelligetis C Tertia ꝯclusio est q̄ lex xp̄i sola seu doctrina. i. fidei infuse habit͂ vel actꝰ quem viator habet de ea ē sibi pfectissima lex creata. Patet. qr nullꝰ viator p aliud signū seu directiuum creatū nisi p hmōi fidē vl' eiꝰ actum oīa ad que tenet͂ pfecte cognoscit. vt ex p̄dictis apparuit. & p hmōi signū illa pfecte cognoscit. qr si nō tūc fidelis opans ꝼm fidei xp̄i directiōem nō sufficiēter oparet͂ ad ꝯsequendū salutē ꝺtra illud Math̄. vlt. Qui crediderit. ꝛc. salꝰ erit ꝛc. F Ex predictis sequunt͂ aliqueꝓnes corrolarie. C Prima ē q̄ sicut virtus iusticie solū est in mēte et non in scripto vel voce. sic in ipsa est ꝓprie lex seu regula iuste vite. Patet quia nullo existente scripto vel voce adhuc lex esset nec regule intellectuales que sunt rer̄ naturales imagines minꝰ essent seruāde nec homo minꝰ obligaretur ad eas q̄z si ipas legeret vel audiret. quare ꝛc. C Secūda est q̄ sicut vox audibilis nō est lex proprie sic nec scriptura legibilis sed solū equiuoce. Patet quia vox vl' scriptura lex ñ dr̄ aut regl'a. nisi ea figura vel tropo qua nomē rei et veritatis imagini imponitur vel signo. sicut imago regis rex dr̄. Patet. quia iuriste diffiniētes legez diffiniūt eā ꝼm eius minus ꝓpriam acceptiōem. quia vt supra patet Bracianꝰ & alij solū diffiniunt legem scriptam. C Tertia est q̄ sicut ad legis xp̄i habitualē fidē oīs viator obligat͂ sine vl'a excusatione. sic ab eiꝰ actuali fide nullꝰ excusatur nisi sola incapacitate. Primū patet ex illo dicto apl'i. Sine fide ī possibile ē placere deo Unde licet inter hoīes alij alijs minus sint capaces propter breuitatē intellectꝰ experientie paucitatē aut defectuz doctrine vel gratie. quia nō omnes equaliter obligātur ad credendū singula legis in particulari & explicite. tamē nullū est genus hominuz adeo tardū intellectu q̄ ō saltē in vniuersali & implicite nō possit oīa credere. id ē. credere vniuersalit͂ q̄d q̄d ibi asserit͂ esse ver̄. ideo a tali credulitate habēda loco & tpe nullꝰ omnino excusatur nisi sola incapacitate. Parvulos aūt & furiosos ceteriscq̄ passionibꝫ mēte captos seu alia naturali ī possibilitate p̄hibitos incapaces voco. & si nō simplicit͂. tñ ꝼm quid. scz dum his defectibꝫ laborāt. quare nō oportet q̄ aliquid actualiter credant. ideo ꝛc. Et h̄ de ꝑmo articulo B

Quantuz ad secundum articulū in quo videndū est de Petri ecclesia siue grege sunt distinctiones premittēde. Pria erit generaliter de ecclesia. Secunda specialiter de militante eccia. Tertia magl̄ spēalit͂ ō petri eccia

¶ Prima ꝑ distinctio est ista q̄ eccia ꝑt multipliciter sumi. Uno mō ꝑ tēplo materiali. Et sic sumit in veteri testamēto Deut. xxiij. Eunuch⁹ nō intrabit eccīaz. Et in nouo testamēto. j. Cor. iij. Nūq̄d domos habetʒ ad mā ducādū z bibēdū ac etiā eccīam dei ꝺtēnitʒ. Alio mō sumit ꝑ tēplo spūali. Et sic multiplicit pōt sumi. Uno mō ꝑticularit. z sic q̄libet rōnal' creatura quā ō⁹ spēalit inhabitat pōt dici eccīa dei sicut ꝺr tēplū. Alio mō magis generalit ꝑ aliqua ꝺgregatōe taliū creaturaꝝ siue vniuersali siue particulari. Et sic itez multipl'r pōt sumi. Uno mō ꝑ oīb⁹ cognoscētib⁹ clare vel beatifice catholicas veritates. z sic vocat eccīa triūphās. de qua ꝺr Laus e⁹ in eccīa scōꝝ. ps. cxcix. Alio modo ꝑ oīb⁹ cognoscētib⁹ enigmatice hmōi ꝟitates. Et sic nō solū sctōs vt eccīa triūphās. sz etiā cū bonis malos z cū hoīb⁹ demones apprehēdit Unī etiā q̄nq̄z noīe eccīe malignī signit vt cū ꝺr. odiui eccīam malignātiū. psal. xxv. Licet aūt ꝟ mō itez eccīa multiplicit posset sumi tñ vt ad ꝓpositū ptinet eccīa sumit ꝑ hominib⁹ in mortali corpe naturalit viuētib⁹. et enigmatice cognoscētib⁹ catholicas ꝟitates Et sic vocat eccīa militās. de qua ꝺr. Attendite vob z vniuerso gregi in quo posuit vos spūssanct⁹ epōs regere eccīam dei Actuū. xx Et sic sumit in ꝓposito ℣ ¶ Secunda distinctio ē ista q̄ eccīa militās dupl'r pōt sumi. Uno mō ꝑ eccīa vniuersali. z sic ē vnica eccīa z extra quā nō est sal⁹ de q̄ dic apl'us q̄ xp̄s est caput corpis eccīe. z corp⁹ ei⁹ ē eccīa. Col'. j. Alio mō ꝑ eccl'ia ptic̄ulari. z sic sunt plures eccīe. iuxta illud dictū eiusdem apl'i Salutāt vos oīs eccīe xp̄i Roꝝ. xv. Utroq̄ aūt ꝓdictoꝝ modoꝝ adhuc multipliciter sumit eccīa. Nā sumēdo eā ꝑ eccīa vniuersali q̄nq̄z sumit ꝑ ꝺgregatōe oīm fideliuz actu existētium. q̄nq̄z ꝟo generali⁹ sumit ꝑ cōgregatōe oīum fideliū a tpe xp̄i vel apl'oꝝ vsq̄z nūc succedētiū. Et sic distinguit eccīa xp̄i ꝺ synagogā moysi. Et isto mō accipit Aug. eccleſiā in li. ꝺ manicheos. vt habet. xj. dist. capalā. z alibi. vbi dic̄ q̄ euāgelio nō crederet: nisi eū ecclīe auctoritas cōpelleret. Hoc em̄ mō eccīa est maiorʒ auctoritatʒ q̄ euāgeliuz sit. q⁹ h⁹ eccīe euāgelista siue scriptoꝝ euāgeliū ps existit. Q̄nq̄z aūt adhuc generali⁹ sumitur eccīa ꝑ ꝺgregatōe oīm fideliū a ꝓncipio mūdi vsq̄z ad ꝺsūmatiōz seculi. z sic nō solū cōprehendit eccīam xp̄i sz etiā synagogā moysi z eos q̄ fuerūt sub lege naturali. z isto mō accipit Aug⁹. li. x. de ciuitate. c. lj. vbi dicit q̄ nō solū a tpe corpal' pītie xp̄i z apl'oꝝ eius sz ab ipo abel vsq̄z in h⁹ seculi finē pegrinādo pcurrit eccīa. Et Gregʒ. in q̄ddā omel'. dicit q̄ ab abel iusto vsq̄z ad vltimū electū sp manet eccīa. ℔ em̄ mō synagoga in veteri testamēto appellat noīne eccīe. Nūc. xx Cur eduxisti eccīam dñi in solitudinē. Sz etiā sumēdo eccleſiā ꝑ eccīa pticulari: itez multipl'r pōt sumi. Uno mō ꝑ quacūq̄z ꝺgregatiōe fideliuz siue viroꝝ siue mulieꝝ. Et sic ꝺr. j. Petri. v. Salutat vos eccīa que est in babilonia z isto mō sumit in pluribus sacre scripture locʒ Alio mō sumit spēalit ꝑ tota ꝺgregatiōe clericoꝝ z sic nūq̄z accipit in textu scripture diuīe. sed clerici nostī eccīe apꝛoꝓauerūt ad seipsos vocātes se eccl'iasticos. Alio mō adhuc sumit magis spēaliter ꝑ aliq̄ ptic̄ulari collegio clericoꝝ. Et sic in iure canonico eccīa itez habz varias significatōes. vt notat extra de ꝟ. sig. ca. clerici ¶ Sed his z alijs significatōnib⁹ obmissis eccīa militās ꝓprie sumpta ꝑ eccīa vniuersali pōt isto mō describi Eccl'ia ē omnis hō fidel' vel oēs hoīes fideles in mortali corpe naturalit viuētes. Et voco hoīes fideles actu vel habitu implicite vl' explicite credētes vl' enigmatice cognoscētes oēs catholicas ꝟitates. Uoco aūt catholicas ꝟitates. veritates q̄b⁹ q̄libet viatoꝝ actu vl' habitu explicite vel iplicite firmit assentire tenet. Sz dico oīs homo vel oēs hoīes. q⁹ ꝑm aliquos nō solū in pluribus hoīb⁹ sz in vno solo potest l' potuit stare eccīa Nā vt dic̄ Aug⁹. sup ps. c. xxxiij. Aliqñ in solo abel eccīa erat Et vt q̄dē aliqñ. s. tpe passionis xp̄i. tota eccīa z tota fides eccīe xp̄iane in maria mre xp̄i remanserat

J ¶ Tertia distinctio ē ista q̄ petri eccīa dupl'r pōt sumi. Uno mō ꝑ eccīa quā petrus apl's psonalit rexit Alio ꝑ eccīa pticulari in q̄ ipe sedē tenuit. Et q⁹ ista ꝺr fuisse eccīa romana. iō distinguēdū q̄ romana eccīa ml'tipliciter sumit. Q̄nq̄z ꝑ sūmo pōtifice z q̄busdā pbyterʒ z diaconis q̄s nō ex auctoritate diuine scripture. sz ex ꝓsuetudie obtinētie hūane papā z cardiales vocam⁹ Q̄nq̄z āt sumit ꝓ solis cardinalib⁹. q̄nq̄z ꝑ omnib⁹ clericis romanis. q̄nq̄z ꝑ oīb⁹ fidelib⁹ romane ꝺyocesis. q̄nq̄z ꝑ omnib⁹ credētib⁹ fidem apostolicam ꝓdicatā romanis. Et sic vniuersalis eccl'ia potest vocari eccīa romana z omnes fideles pōt appellari romani. vt dicūt aliq̄. sic paul⁹

apostol⁹ extra italiã nat⁹ añ̃c̃ rome fuerit se esse hoiem romanũ asseruit. vt p̃z Actu. xvj Et isto modo ſm illos sumit ecc̃ia romana vbicũq; innuit q̃ p̃tra fidẽ errare nõ põt romana eccia. vt. xxiij. q. j. pudẽda. ⁊ c. a recta

Dis g̃ distinctõib⁹ p̃missis ad videduz q̃liter vtraq; eccia. ſ. tã eccia vniuersalis q̃ particularis eccl'ia romana siue romana dyocesis fuit petri eccia tres sunt ꝯclusiões declarande Prima est q̃ petr⁹ apl'us ex x̃pi institutõe p̃ncipatũ habuit vniuersal' eccie Secũda est q̃ petr⁹ apl's ex x̃pi ordinatõe ep̃atũ tenuit romane eccie. Tertia q̃ petr⁹ apl's p̃us tpe summ⁹ põtifex fuit q̃ ep̃us romane eccie K Ad declaratiõz aũt haꝝ conclusionũ sciendũ est q̃ circa ist̃ materiã sũt varie assertões istis ꝯclusionib⁹ aliq̃ mõ repugnãtes Prima ẽ q̃ null⁹ sacerdos ex x̃pi institutõe sup alios hz aut hũit maiorẽ ptãtem sz oñs equalẽ. Secũda est q̃ petr⁹ apostolus nõ habuit sup alios apl'os nec p ꝯns sup vniuersalẽ eccĩam p̃ncipatũ. ⁊ si habuit inter eos aliq̃ mõ p̃matũ hoc non fuit p modũ p̃sidẽtie vel dñatõis. sz p modũ volũtarie reuerẽtie ⁊ humiliatõis. sic q̃ alij apl'i nõ tãq; sibi subditi sz rõe sue antiq̃tatis ⁊ pfectõnis ei i multis volũtarie deferebãt Tertia est q̃ petr⁹ habuit sup alios p̃prie p̃ncipatum tm̃ nõ ex institutõe x̃pi sz ex ordinatõe apl'oz Quarta est q̃ Petr⁹ nõ fuit põtifex romanus siue romane eccie ep̃s. Quinta q̃ romana eccia nõ hz sup alias eccias p̃ncipatũ nisi improꝑe capiat' eccia romana p vniuersali eccia Et de ista itelligit' q̃ romana eccl'sia ẽ caput oĩm eccĩaz Sexta q̃ ꝑticulars eccia romana hz sup alias p̃ncipatuz. Et ꝓponit' ſm q̃druplicẽ modũ. Prim⁹ mod⁹ est q̃ ipa habuit hmõi p̃ncipatũ nõ ex ordiatione diuĩa sz humana. Et iste mod⁹ est duplex. Un⁹ est q̃ hmõi p̃ncipatũ habuit autoritate impatoz sz ꝯstãtini siue alioz impatoz.

Secũd⁹ mod⁹ est q̃ ipm habuit auctoritate generaliũ ꝯcilioz Tertiꝰ aũt mod⁹ est q̃ hmõi p̃ncipatuz habuit nõ ex ordinatõne hũana sz diuĩa. ⁊ iste est duplex. Un⁹ modus est q̃ hũc p̃ncipatũ habuit ĩmediate ex institutõe x̃pi ⁊ eũ accepit q̃ñ Petr⁹ fact⁹ fuit sũmus põtifex dicẽte x̃po. tu es petr⁹. ⁊c. Aliꝰ ⁊ quart⁹ mod⁹ ẽ q̃ ipm habuit nõ ĩmediate a x̃po sz a beato petro q̃ de anthiochia in romanã eccĩam sedẽ suã trãstulit ⁊ eã oĩb⁹ alijs ecclesijs p̃tulit. Licet aũt ñ sit facile p̃dictas assertiones efficacit impugnare. tñ ꝺ eas p̃bande sunt ꝯclusiões p̃misse Un̄ ad declarationẽ ꝯclusionis p̃me tres sunt p̃pões p̃remittẽde L Prĩa est q̃ in petro ⁊ ceteris apl'is duplex fuit ptãs. ſ. potestas ordis ⁊ potestas regimis Prima fuit ptãs ꝯsecrãdi ligãdi ⁊ soluẽdi Secũda fuit potestas ordinãdi subiectos ⁊ ad eoz salutẽ gubernãdi. Secũda p̃põ est q̃ ĩ petro ⁊ ceterꝫ apostolis fuit eq̃lis potestas ordis. q; vn⁹ ordo erat in singul'. ſ. ordo sacerdotal'. ideo in his q̃ ad hoc ptinẽt rõe ordis nõ erat maior ptãs ĩ vno q̃ in alijs Tertia est q̃ ĩ petro ⁊ ceterꝫ apl'is nõ fuit equalis ptãs regimis. sz ex x̃pi institutõe in hac ptãte petr⁹ fuit maior ⁊ p̃e fuit alijs. ideo in multis p̃mam ordis ptãtez ligare ⁊ cohibere potuit in eis. Un̄ q̃ h⁹mõi potestas ex x̃pi institutõe ĩ eo maior fuerit q̃ in alijs ex ꝟbis x̃pi cõcludit' nõ p̃cise ex eo q̃ Petro dicit Math. xvj. Quecũq; ligaueꝛ sup terrã erit ligatuz ⁊ in celis. ⁊ quodcunq; solueris sup terrã erit solutum et in celis

Nã Math. xviij. silr̃ ꝟba dicunt' omnibus apl'is Et Joh. xx. Quoz remiseritꝭ peccata remittũtur ⁊ quoz retinueritis retenta erũt Sed ex eo q̃ p̃us tpe ⁊ singularit' dicit illõ p̃mittẽs ⁊c. Tu es Petr⁹ ⁊ sup hanc petram edificabo eccl'iam meaz. ⁊ tibi dabo claues regni celoz. Et Joh. j. Tu vocaberꝭ cephas Et Joh. vlt. pasce agnos meos. ⁊ per oues simpliciores intelligẽs. Plura alia possent ĩduci scripture testimonia. sz ex his p̃z ꝯclusio p̃ma Secũda ꝯclusio nõ põt efficaciter ꝓbari ex scripturꝭ diuĩs. q; in eis nõ legit' q̃ x̃ps ordinauerit petz ep̃m romanum imo q̃ petr⁹ fuerit vl' mãserit rome nõ inuenit' ĩ tota scriptura sacra describẽte act⁹ apl'oz. ℞ tñ põt rõnabilit' psuaderi ex histoꝛijs autẽticis que narrãt q̃ Petr⁹ ex̃ns rome psecutõe ĩ ea crescẽte vrbẽ romanã voluit dimittere sz occurrẽte ei x̃po ait petr⁹. dñe q̃ vadis Ad quẽ x̃ps. Uado romã itez crucifigi. Ex q̃ dicto petr⁹ intelligẽs seip̃m tãq; altez x̃pm seu x̃pi vicariũ ibidẽ debere martyrio coronari reuersus est. ⁊ ibi vsq; ad finẽ vite remãsit Un̄ verisimilit' ꝯcludit q̃ ibi sedẽ ⁊ ep̃atũ tenuerit. nõ quidẽ ordinatõe humana cuiuscunq; terreni impatoꝛ siue ꝯcilij general'. sed ordinatõe diuĩa impatoꝛ celestꝭ. licz ℞ ordinatõ forte postea fuerit ⁊ p ĩpatores roborata ⁊ p ꝯcilia generalia ꝯfirmata. Et sic p̃z ꝯclo ⁊c

Tertia ꝯclusio ꝓbat. q; petr⁹ ex̃ns põtifex

summꝰ ꝓpus i anthiochia sedit ꝯ rome. sic̃ ꝓz Act. xj. Uñ sicut legit in cronicis Petrus p̃ ꝯtuor annos pꝰ passionē xp̃i in ꝓtibꝫ hiero solimitanis eccl̃iam rexit. postea p. vij. ānos anthiochie sedit. Et sic a passiõe dñi fluxerꝫ xj. anni añ ꝯ rome sedē suã trãstulerit. ꝛ p cõ sequẽs pluribꝫ annis fuit põtifex summꝰ q̃ bus nõ fuit põtifex romanꝰ. Quare ptz q̃ eẽ pontificẽ romanũ nõ est necessariũ ad eẽ põ pontificẽ summũ q̃ nõ est de essentiali necessitate põtificis sũmi q̃ sit epꝰ romanꝰ nec alterꝰ ꝑticularis eccl̃ie epꝰ. Et sic patet cõclusio tertia ¶ Ex p̃dictis sequũt aliq̃ ꝓões corrolarie. ¶ Prima est q̃ pontificatꝰ summꝰ ꝛ põtificatꝰ romanꝰ sunt põtificatus distincti licet sint in eãdem ꝑsonã diuina ordinatiõe ꝓiuncti ¶ Secũda est q̃ põtificatꝰ isti nõ sunt necessario sic annexi q̃n ex causa rationabili valeãt separi. puta si summꝰ pontifex cũ ꝯcilio generali iudicaret esse vtile ecclesie vniuersali q̃ eccl̃iam romanã omnino dimitteret ꝛ se alteri copularet. ꝛ hoc ex causa rõnabili sicut si roma aut diocesꝫ romana subuerteretꝫ vt sodoma. vel a fide euerteretꝫ vt hierosolyma. vel ꝓpter aliud grãde c̃rimẽ aut graue scisma ¶ Tertia est q̃ si põtificatꝰ isti essent de facto separati romana eccl̃ia ñ esset caput oĩm eccl̃iarꝫ nec haberet ꝓncipatũ ꝓpꝫ xp̃iani. Patet. q̃ hãc dignitatẽ capitis ꝓncipatus bonoris sp̃ eccl̃ia tenet ꝛ tenuit: quam summꝰ põtifex sibi spẽaliter copulauit. ideo anthiochia illã dignitatẽ ꝓdidit ꝛ eã romana eccl̃ia acq̃siuit q̃ petrꝰ de anthiochena ciuitate romã trãslatus fuit. q̃uare patet q̃ romana eccl̃ia nõ est caput aliarꝫ nisi rõe sui capitis. i. summi põtificis q̃ de facto põtifex romanꝰ existit. Jõ excluso hmõi capite vel ipso manẽte summo ꝛ nõ romano põtifice ipa caret illa dignitate. q̃re ꝛc̃. Et hec ꝺ scõo arti.

A ¶ Quantũ ad tertiũ articulũ in q̃ p̃rãsione ad q̃situ videndũ est de gregꝫ petri ꝛ legis xp̃i ꝓformitate p̃ tituli q̃stiõis declaratione sunt tres distinctões p̃mittẽde. ¶ Prima ḡ distinctio ẽ ista. q̃ lege regulari dupl̃r põt intelligi. Uno mõ vt idẽ sit q̃ legem hẽre ꝛ ea obligari. Et isto mõ satꝫ clara ẽ ex p̃mo articulo q̃stionis ꝓxitas. Alio mõ vt idem sit q̃ ꝑm legẽ viuere ꝛ eiꝺformari. Jsto mõ tractandi est i p̃nti articulo q̃stionis difficultas ¶ Secũda distinctio ẽ q̃ legiꝺformari põt esse dupl̃r. Uno mõ in credẽdis. Alio mõ i volẽdis. Prima ꝓformitas ꝑtinet ad intellectum. ꝛ sit p̃ spem ꝛ charitatẽ. Hã ꝑm apl̃m p̃ma Corꝛ. xiij. he sũt tres ꝓtutes theologice in q̃bꝫ ꝓsistit ꝑfecta ꝓformitas legis diuine. ꝛ tota ꝑfectõ religiõis xp̃iane. ¶ Tertia distinctio ẽ q̃ legi diffoꝛmari etiã dupl̃r põt esse Uno mõ ꝑm ĩtellectũ errando ꝺ legẽ erroꝛe hereꝫ seu alicꝰ falsitatꝫ repugnãtꝫ fidei. Alio mõ ꝑm affectũ errãdo ꝺ legẽ nõ erroꝛe hereꝫ ꝫ alterꝰ culpe mortal repugnãtꝫ spei aut caritati. Uñ ꝑm ꝫ est ĩtellectꝰ q̃stionis. Utꝛ petri eccl̃ia lege regulet. ꝫ est vtꝛ legi ꝓformet. sic ꝯ nũq̃ ꝓpter aliquem erroꝛẽ legꝫ regule diffoꝛmet ¶ His ḡ distinctiõibꝫ p̃missis sciendũ est q̃ de p̃ma ꝓformitate vl̃ diffoꝛmitate est in hac q̃stione difficultas spẽalis. iõ de illa p̃ncipaliter dicã ꝛ de ea intelligã i cõclusionibꝫ ponẽdis. ꝫ p̃us recitãde sunt quedam assertões circa istã materiã plurimum differẽtes ¶ Prima ẽ in q̃ cõiter oẽs fideles videnꝫ ꝓsentire q̃ tota eccl̃ia siue multitudo oĩm xp̃ianorꝫ hereticari nõ p̃t siue ꝺ fidẽ errare ¶ Scõa est q̃ nec etiã ꝓsiliũ generale. ¶ Tertia q̃ nec romana eccl̃ia ¶ Quarta q̃ nec collegiũ cardinaliũ ¶ Quinta q̃ nec pp̃ canonice intrãs ¶ Alie aũt sũt ãnq̃ assertiones p̃dictis valde repugnãtes. ¶ Una est q̃ papa intrãs canonice hereticari p̃t siue ꝺ fidẽ errare. q̃ Petrꝰ ꝛ multi alĩ legũt sic errasse ¶ Septima ẽ q̃ eccl̃ia romana etiã põt sic errare siue capiatꝫ ꝑ collegio cardinaliũ. siue ꝑ collegio pape sil̃ ꝛ cardinaliũ siue in q̃cũq̃ alia significatõe sumatꝫ dũmodo noĩe romane eccl̃ie nõ ipoꝛtet tota multitudo fideliũ. q̃ illa eccl̃ia. ſ. sic errãte adhuc staret eccl̃ia illã nõ errare cui xp̃s p̃misit ꝙseuerãtiã in fide Octaua ẽ q̃ etiã ꝓsiliũ generale p̃tꝺ fidẽ errare q̃ ipo sic errãte adhuc starꝫ aliq̃ extra ꝓsiliũ nõ errare ꝛ ꝑ ꝙs fidẽ eccl̃ie ñ deficere ¶ Nona ẽ q̃ tota mꝫtitudo ñ solũ clericoꝝ ꝫ generaliꝫ oĩm viroꝝ p̃t sic errare ꝛ fides eccl̃ie i solis mulieribꝫ ꝙuari. q̃ sic ꝓseruata fuit i sola maria ꝯgie tpe passionis xp̃i. ¶ Decia ẽ q̃ tota mꝫtitudo xp̃ianoꝝ ñ solũ viroꝝ ꝫ etiã mꝫieꝝ vsũ rõis hñtiũ p̃t ꝺ fidẽ errare. q̃ ꝫ stãte adhuc ĩ puul̃ baptizatꝫ p̃nt saluari oẽs p̃missiões xp̃i ꝺ fide eccl̃ie durature vsq̃ ad ꝙsũmatõz secl̃i. Licꝫ aũt oẽs p̃dicte assertões habeãt ꝑm magꝫ ꝛ minꝰ aliq̃ apparẽtes rões. tñ eas ad pñs ꝓtractare ñ patit ꝓpis breuitas. Sꝫ ꝓseruãdo eas vsq̃ alias dico ꝓ nẽ ꝓbabilit̃ q̃ ex tribꝫ ꝙclusiõibꝫ ꝓbãdꝫ satꝫ potũt apꝑere aliq̃ ꝺcꝫ assertõnũ ꝓxitas

¶ Ex sacra scriptura ꝓuincit ꝙ semp ē aliqua eccīa que xp̄i lege regulet ¶ Ex sacra scriptura nō ꝓuincit ꝙ semp est aliqua eccle sia ꝑticularis que xp̄i legis legule cōfirmat Ex sacra scriptura ꝓuincit ꝙ semp ē aliqua vniuersalis eccl'ia q̄ nunq̄ xp̄i legis regule difformet ¶ Et quia iste ꝓclusiones multū ad inuicē cōnectunt. nō simul vna rōe ꝓbāt. ¶ Uñ arguit sic. Ex sacra scriptura cōuincitur ꝙ sp̄ est aliqua eccīa q̄ ꝑ rectā fidē legis xp̄i regule cōformat. intelligēdo semp a tpe xp̄i vsq̄ ad ꝓsummatiōem seculi. Sz ex ea nō ꝓuincit hoc ꝓuenire alicui eccīe ꝑticulari. intelligēdo ꝑ ꝑticularē eccīam quācunq̄ eccl'iam distinctā ab eccl'ia vniuersali. Igit sufficiēti diuisione ex ea ꝓuincit hoc ꝓuenire eccl'ie vniuersali. Et ꝑ ꝑñs sequit intētum ī ꝓclusionib⁹ p̄missis intelligēdo eas vt predixi de cōformitate z difformitate ꝑmo modo dictis. Cōsequētia patet. sz minor rōis ꝓbatur. qz illud qđ in sacra scriptura ꝓmittitur toti z nulli ꝑti nō debet alicui ꝑti attribui. sz semp rectā fidē habere aut nunq̄ ō veram fidem errare ī sacra scriptura a xp̄o ꝓmittitur toti z soli fideliū ꝙgregatōi. vt patebit ex probatione maioris. Igit hoc nō dz alicui particulari eccīe catholicoꝝ attribui. imo debz temerariū censeri. Maior aūt ꝓncipalis rōnis ꝓbat ꝑmo ex illo ꝟbo xp̄i Luc. xxij. Petre rogaui ꝑ te vt nō deficiat fides tua. Nec dubitādum est ipm ī hoc fuisse exauditū. qa ꝟm ap'lum Heb. v. Exauditꝰ est ꝓ sua reuerentia. Cōstat ꝫ ꝙ xp̄s ꝓmisit petro ꝙ nō deficiet fides sua nō intelligēs de eiꝰ fide ꝓsonali. sz de fide generali eccl'ie dei cōmittēde regimī petri. Et cū nō loquat de aliq̄ eccl'ia ꝑtiali. sequit ꝙ intēdit de ecclesia totali.

¶ Secūdo patz idē ex illo ꝟbo xp̄i Math. vlt. Ego vobiscū sum vsq̄ ad ꝓsummatōez seculi. Ubi xp̄s ꝓmittit suis discipulis non solū ꝑ se sz ꝑ suis successoribꝫ in ecclesia dei. seipsum nō quidē corꝑaliter aut solū sacramētaliter sz ꝑ fidē spūaliter semp adesse vel affuturꝫ. Uñ dicit Gregoriꝰ. ꝙ ꝑ hꝫ ꝙ xp̄us vsq̄ ad ꝓsummatōem seculi cū discipulis se esse ꝓmittit oñdit ipm nunq̄ a credētibꝫ recessurꝫ ¶ Tertio idē sequi apparet ex illo verbo xp̄i Math. xxiij. Ubi loquēs de ꝑsecutione antixp̄i dicit ꝙ inducent in errorē si fieri potest etiā electi. Uñ ex hoc modo loquendi xp̄i patet. quia de potētia ordinata hꝫ non potest fieri. quia eiꝰ ꝓmissio est ꝙ etiā tpe antichristi erūt aliqui electi nō errātes in fide xp̄i. Et quia minꝰ videretur de illo tpe ꝓmisso sequit ꝙ semp sunt aliqui credētes fidem xp̄i z illi cōtinētur sub aliqua eccl'esia nō ꝑticulari sed vniuersali. quare ꝛc. Q

¶ Ex ꝑdictis sequūtur alique ꝓpositōes corrolarie ¶ Prima est ꝙ semp in eccīa vniuersali erunt plures adulti illustrati veritate fidei ¶ Secūda est ꝙ semp in eccl'ia vniuersali erūt plures iusti formati ꝫtute spei.

¶ Tertia ꝙ semp in eccīa vniuersali erunt plures electi inflammati charitate dei.

¶ Prima ꝓpositio patet. qz in auctoritate ꝓallegata vbi xp̄s dicit ꝙ si fieri pōt etiā electi inducerent in errorē intēdens ꝙ illo tpe antixp̄i erūt plures electi nō errātes ꝫ fidez. Cōstat ꝙ nō intēdit de ꝓuulis baptizatꝫ cuz in eis nō cadat inductio in errorē. sz ō adultis credētibꝫ fidei veritatē. Uñ patet ꝙ ꝓmissiones xp̄i de fide eccīe vsq̄ ad finē seculi ꝑmansura nō possunt saluari in paruulis baptizatis. z ꝑ ꝑñs nec debēt intelligi soluz de fide infusa. sed etiam de fide acquisita.

¶ Secūda ꝓpō patet ex prima z tertia. quia fides z charitas nō possunt haberi sine spe cōmuni. siue de potētia ordinata vt ad ꝑñs suppono. Igit ꝛc. ¶ Tertia ꝓpositio patz. qa minꝰ videret ꝙ eccīa debz stare ī caritate in illo tpe nouissimo z pessimo ꝑsecutōis antixp̄i q̄ quocūq̄ alio tpe. qz ō illo tpe dicitur Math. xxiij. ꝙ abūdabit iniq̄tas z refrigescet charitas. z tñ adhuc illo tpe eccīa stabit in charitate. quia ibi dr ꝙ refrigescet charitas z nō ꝙ ipsa totaliter corrumpet. Itē dr charitas multoꝝ z nō dicit omniū. Itē ibidem de antixp̄o dr ꝙ abreuiabuntur dies eiꝰ. quare nō videt ꝙ debeat interficere omnes charitatē habētes Itē ibidē dr in plurali ꝙ electi nō poterūt in errorē induci. Et ꝑ ꝑñs tūc erūt plures electi cōtra legē non errantes z ꝑ ꝑñs fidē z charitatē habentes. q̄re ꝛc. R ¶ Ex ꝑdictis ergo patet rñsio q̄stionis videlicz ꝙ Petri eccīa leget regulat hoc est ꝙ vniuersalis ecclesia nūq̄ ꝑ errorez legi difformat sz semp legis xp̄i regule ꝓformatur. nō solū ꝑ fidē mortuā sed etiā ꝑ fidē spe z charitate formatā. z si non quātum ad quālibet ipsiꝰ portionē. Et in hoc cōsistit cōformitas ecclesie ad xp̄i regulam seu legem Hec igit sufficiāt de tertio articulo z ꝓpositi z totali quesito.

Questio de resumpta

Rege gubernetur
Lege reguletur
Utrū petri eccia
Fide confirmetur.
Jure dominetur

Questio eiusdem de resumpta A

Trū petri eccle/sia fide ꝓfirmet. Arguit̄ p̄imo q̄ nō. qz̄ petr⁹ nō habuit regalē monarchiā tot⁹ eccl'ie seu policie xp̄iane. imo tal' monarchia vidēt ad impatorē ptinere. Igit̄ policia xp̄iana nō debet dici petri eccia. Et per ꝓñs q̄ ad suppositū q̄stio falsa. Cōsequentia tenet. qz̄ quelibet policia dz̄ ꝓprie esse illi⁹ q̄ ī ea est rex seu monarcha. Añs ptz. qz̄ xp̄s p se t petro ei⁹ vicario futuro fecit solui tributū impatori. Math. xvij. Igit̄ ꝛc. Secūdo si eccia esset fide cōfirmata. maxie ħ videret vez de fide infusa. sz ħ nō. igit̄ ꝛc. Añs q̄ ad p̄mā ptē videt notū. sz q̄ ad secūdā pbat. qa fides infusa nō sufficit ad firmādū ī nobis actū credēdi respectu articulorz nisi ad ħ cōcurrat apparētia rationū. Et q̄b⁹ fm Aug⁹. xiij. de trini. Signit̄ in nob fides. nutrit̄. defendit̄ t roborat̄. Igit̄ fide nō ꝓfirmat̄ eccia. sz magz ex ipa rōis apparētia Sic em̄ p apparētia miracula eccia fuit ꝓfirmata: iuxta illud. p̄dicauerūt vbiq̄ dño coopante. t fmonē ꝓfirmāte sequētib⁹ signis. Mar. vlt. q̄re ꝛc. Tertio eccia petri ī his q̄ sunt fidei pt errare. igit̄ nō ꝓfirmat̄ fide. Cōsequētia clara est. qz̄ ꝓfirmatio ī fide importat ꝓstātez firmitatē q̄ est inuertibil' in errorē. Añs pbat. qz̄ eccia romana ꝓprie dici dz̄ petri eccia. eo q̄ ī ea fuit sedes sua. sz ipa sicut vna alia pticularis eccia pt errare ī fide. nā ipa sic errāte adhuc staret vniuersalē eccīam nō errare Et sic saluarētur oia dicta scripture t oēs p missiōes a xp̄o facte de stabilitate eccie t firmitate ī fide. ꝛc. Oppositū arguit̄. qz̄ xp̄s orauit p petri eccl'ia vt esset fide cōfirmata iuxta illud. Petre rogaui p te vt nō deficiat fides tua. Luc. xxij. c. Sz hec orō xp̄i fuit exaudita. Nā vt dic̄ apl's. exaudit⁹ est p sua reuerētia. Heb. v. igit̄. ꝛc. Juxta tres terminos q̄stionis ad materiā tactā in trib⁹ poribus argumētis. p̄missis trib⁹ pambulis. ponam tres ꝯclusiones rñsales. in q̄b⁹ aliq̄ dicam nō tā assertiue q̄z pbabilit̄ t collatiue.

B Primū pambulū est de isto termiō petri eccia. q̄ licet multiplicit̄ possit sumi. p ut dixi ī vesperijs meis in secūdo articulo q̄stionis tū in ꝓposito sumit̄ p eccia vniuersali que dz̄ eccia petri. qz̄ ī spūalib⁹ fuit caput ei⁹ t in ea ex xp̄i institutōe sacerdos summ⁹ Et p hoc posset solui p̄mū articulū añ oppositū questionis factū. qz̄ dz̄ Petri eccl'ia nō ꝓpter monarchiā tpalē. sz ꝓpter spūalē t sacerdotalem. Per ħ etiā posset solui tertiū argumētum. qz̄ eccl'ia vniuersal' magis ꝓprie dz̄ Petri eccia q̄z eccia romana seu q̄uis alia particularis. put alias ī eodē articulo declarau.

Secundū pambulū est de isto termio fides. q̄ multiplicit̄ potest sumi. Uno mō p̄o fide habituali de q̄ dz̄. sine fide impossibile ē placere deo. Heb. xj. Alio mō p fide actuali de qua dic̄ Aug⁹. fides est credere q̄d nō vides. Tertio mō p fide obiectali. i. p obiecto fidei. de q̄ in symbolo. ħ est fides catholica. ꝛc. Adhuc aūt p̄mo mō pōt sumi p habitu infuso vel p habitu acq̄sito. Et itez tertio mō vel p actū fidei infuse vl' p habitu ex actu acquisito pcedente q̄ act⁹ vel habit⁹ q̄ñ est sine charitate dz̄ fides informis. de qua dz̄. demones credūt t ꝓtremiscūt. Ja. ij. Uñ vero est cū caritate seu gr̄a dz̄ fides formata. d̄ q̄ dic̄ ꝓpha. Just⁹ ex fide viuit. Abac. ij. Sed oīb⁹ alīs modis ad p̄ns excluſ capio ħ fidē p habitu infuso vl' actu credēdi ab ea pcedēte siue sit informis siue format⁹ caritate C

Tertiū pambulū est de isto termio cōfirmatio. q̄ licet etiā multipl'r possit sumi. tū ħ sumit̄ vt importat ꝓstantē firmitatē ī aliqua ꝓtute q̄ de lege ordinata est īuertibilis in viciū ꝓtrariū. sicut aliquē dicerem⁹ in gr̄a cōfirmatū. qz̄ aliqualit̄ inuertibilē ad peccatū

Uñ ex p̄dict⁹ apparet q̄ titul⁹ q̄stionis duplicit̄ pōt intelligi. fm q̄ huic ablatiuo fide duplex ꝓpositio pt subintelligi vel suppleri. Nā pōt intelligi vtz ꝓfirmet ex fide vl' ī fide Primo ē sensus q̄stionis Utz vniuersal' ecclesia ex fide scz infusa cōfirmet. sic q̄ ex ipsa absq̄ rōis apparētia ad ꝓstāter t firmiter credendū sufficient inducat. iuxta illud q̄d solet ī eccia cātari. Et si sensus deficit ad cōfirmādū cor sincez sola fides sufficit. Et iuxta illud Gregʒ. Fides nō hz meritū vbi rō humana p̄bet experimentū. Et ꝯ hūc sensum arguit sc̄da rō añ oppositū. Sc̄do modo est sensus q̄stionis vtz vniuersal' eccia ī fide infusa ꝓfirmet sic scz q̄ de sue fidei constanti t

F

firma pseuerãtia certitudinaliẽ instruat. Et ad hũc sensum pcedit rõ facta post oppositũ Uñ hmõi ꝓfirmatio in fide duo importat. Primũ est q̃ sp q̃diu erit eccia ipa pseuerabit i fide. Secundũ est q̃ de pseuerãtia ipsa est certificata ex instructõne scripture sacre seu alteri⁹ reuelatõis diuĩe iuxta illud prius allegatũ Petre rogaui p te. rc. Ubi xp̃us reuelauit q̃ sp petri eccia i fide perseuerabit.

¶ His igiꝫ pmissis ponã tres ꝯclusiones. ¶ Prima erit de eccia t monarchia Petri. Et erit respõsiua ad questionis suppositum ¶ Secũda erit de habitu t actu infuse fidei t erit pambula ad pmũ questionis sensum. ¶ Tertia erit de q̃stione t ꝓfirmatõe eccl'ie xp̃i. t erit responsiua ad vtrumq; questionis intellectum D

¶ Prima ꝑ ꝯclusio iuxta materiã argumenti añ oppositũ facti est de eccia t monarchia petri t est ista. Q̃ licet tã xp̃s q̃ ei⁹ vicarius petr⁹ inq̃ntũ caput eccl'ie habuerit monarchiam spũalẽ nõ tñ regiã tpalem ¶ Pria ps patet de xp̃o. ꝺa fm apl'm Col'. j. xp̃s ẽ caput corpis eccie. t corp⁹ ei⁹ est eccia. ꝫ caput hz monarchiã pncipalẽ t supmã respectu t circa sui corpis mẽbra. igiꝫ rc. De petro xp̃i vicario idẽ pz ex dictꝫ in scõo articulo q̃stiõis quã tractaui i vesperijs vbi oñdi q̃ Petrus apl's ex xp̃i institutõe fuit caput t habuit pncipatũ vniuersal' eccie t fuit i ea põtifex summus t p oñs spũalis monarcha supremus. Sz scõa ps ꝯclusionis pz ex illa ꝓpõe quam posui in pma lectõe ꝺ re. magistr. q̃ fuit hec Sicut nec Petr⁹ apl's vltra monarchiã sacerdotalẽ. sic nec xp̃s fm hũanitatez habuit monarchiã regalẽ. Cui⁹ scõa ps est ꝺ pmaz ptẽ scõe ꝯclusiõis pncipalis tertij articuli. i qua i vesperijs suis posuit q̃ xp̃s vnctus est a deo vt esset fm hũanitatẽ monarcha regal' t sacerdotal' tot⁹ orbis general'. Cõtra quaz pbaui pdictã ꝓpõem meã trib⁹ rõib⁹. Primo qz si xp̃s rc. tũc petr⁹ apl's sicut successit xp̃o i monarchia sacerdotali sic succedere debuisset i monarchia regali. Cõsequẽtia videt bona. qz nõ apparet rõ diuersitatis. ꝫ oñs videt falsum. qz q̃ petr⁹ talẽ monarchiã habuerit nõ habet ex scriptura sacra q̃re ꝺ assere re apparet temerariũ. Dic rñdet dupl'r Primo negãdo ꝯñam t assignãdo rõem diuersitatis. dicẽdo q̃ ex cã rõnabili q̃ tñ nõ habuit locũ in xp̃o tpe noue legꝫ regnũ diuisum est a sacerdotio. s. ne sacerdotes vocati ad alti⁹ exercitium spũalis vite negocijs secularib⁹ implicarẽtur. Et hec est vt dicit ratio apostoli. ij. Thimo. ij. Alio modo rñdet negando cõsequẽs illatũ nõ esse inconueniẽs de beato Petro t de quolibet papa eius successore intelligẽdo de monarchia regali quo ad auctoritatẽ originalẽ t architectonicam. Sed cõtra arguitur. quia si prima respõsio sit bona t ratio diuersitatis in ea assignata. sequitur q̃ secũda rñsio sit mala. qz ꝑ pmam in noua lege regale dominiũ nõ est cũ sacerdotio nec sacerdotes debẽt secularibus implicari. igitur summ⁹ sacerdos nõ dominat tali dominio tempali ꝑ quod retraheretur ab exercitio spirituali. iuxta illd apostoli. ne nemo militans deo implicat se secularib⁹ negocijs. ij. Thimo. ij. Sic vna respõsio interimit aliam. Tamẽ ad fundãdum secũdam rñsionem ponit duas ꝓpositiones ¶ Prima est. q̃ q̃uis papa de iure diuino t naturali vtrãq; scz spũalem t tempalem habeat iurisdictionẽ auctoritatiue. nõ tamẽ equalit' executiue. Prima ps ꝓbatur. qz tpalia se habẽt tanq̃ dispositiões ad spũalia. igiꝫ apud quẽ est plena auctoritas spũalium. apud illũ etiam est auctoritas ordinandi de temporalib⁹ rc. Itẽ quicũq; habet auctoritatẽ iudicandi de spiritualibus. ad illum etiã reducit auctoritas iudicandi de tempalib⁹. Igitur. rc Añs ꝓbatur. quia tempalia nõ nisi fm spiritualia debẽt iudicari t ordinari. Iuxta illud apostoli. j. Cor. vj. angelos iudicabim⁹ quãto magis ſecularia. Glosa. id est. de reb⁹ seculi. Et ad hoc inducit. extra Qui filij sunt legitimi. Per venerabilẽ Itẽ deduci potest ex dictis apostoli. j Cor. ij. dicẽtis q̃ spiritualis omnia iudicat. rc. ¶ Secũda ꝓbatur. quia in tempalib⁹ papa nõ habet meram executionẽ sicut in spũalibus. sed solum in certis casib⁹ habet executiuã iurisdictionẽ temporalem. sicut probant iura que tamẽ nõ allegat causa breuitatis. Tãgit etiã ibi auctoritatẽ scripture Deut'. xvij. ex qua ꝯcludunt iura sicut ipse dicit. q̃ cum in temporalibus' aliquid fuerit difficile vel ambiguũ. tũc est est ad iudiciũ sedis apostolice recurrẽdũ rc

E ¶ Sz ista possent apparẽter solui et ꝺ ipm reduci Uñ ad pmã t ad secũdã simul põt dici q̃ tpalia. i. negocia reꝝ tpaliũ t secular iũ sic ꝑncipat⁹. dñiũ. vl' iudiciũ coactiuũ litiũ aut ꝓtẽtioso⁹ actuũ ciuiliũ ñ disponũt nec ordinãt ad spũalia. imo magꝫ ea impediũt

Uñ sup illo verbo apl'i pus allegato. Nemo militãs deo. ꝛc. dic̃ glosa Ambrosij. q; sicut nemo põt duob; dñis fuire. sic nec deo militare ſ spũalib; q; implicat se secularibus negocijs q; buslibet. Et dic̃ quibuslibet nullum excipiẽdo. Itẽ nec ꝯcludit illa auctoritas apl'i. j. Cor. vj. Angelos iudicabim⁹. ꝛc. q; ibi alloquit apl's generalit oẽs de chorinth o ad quos scribebat epl'am. Uñ q; ꝓtẽdebãt de secularib; iudicib; ipos monebat. vt ex cetu fideliũ aliquos iudices ꝓstituerẽt. ñ quidẽ ẽpos aut sacerdotes ſ alios. ¶ Propter qõ subdit. Secularia igit iudicia si habueritis ꝓtẽptibiles q; sunt i eccl'ia illos ꝓstituite ad iudicãdum. ꝛc. Ubi glo. fm Amb. ꝛ Aug⁹. ꝓtemptibiles. i. alios sapiẽtes q; tamẽ sint minoris meriti supple q̃s apl'i vel ministri euãgelij. ꝓstituite ad iudicãdũ Et causa reddit. q; apl'i talib; nõ vacabãt. Uñ etiã glosa fm Brego. hi inãt terrenas causas examinẽt q; exterioꝛ rex sapiam ꝓcepert. Qui aũt spũalib; donis ditati sunt terrenis ñ debẽt negocijs implicari. Et h̃ est etiã sentẽtia Bernñ. ad eu. papã. li. ij. ca. v. ¶ Si aũt aliq; dicta sctoꝛ videãtur inuere q; iudicia secl'aria ad ẽpos ꝓtineãt. sicut etiã videt innuere illa decretal'. Per venerabilẽ. Ad oĩa talia posset dici: ea debere itelligi non de iudicio coactõis ſ de iudicio discretõis. vel hoc ad eos ꝓtinere nõ iure naturali aut diuino ſ humano ꝛ positiuo. de q; ad pñs nõ est intẽtio

¶ Itẽ illa auctoꝛitas. spũalis oĩa iudicat ñ videt digna solutiõe. q; oĩs est extra ꝓpositum. Hã apl's vocat spũalẽ nõ ẽpum aut sacerdotẽ. ſ put distinguit ꝫ carnalẽ. q; patz p illud q; ꝓcedit Aialis homo inãt. i. q; habet aĩm ad carnalia depssum nõ ꝓcipit ea q̃ sunt spũs dei. i. spũalia. nec apl's loquit ꝺ iudicio rex secularũ ſ spũaliũ. Qꝺ ptz ex auctoꝛitate quã allegat ex Isa. xl. Quis em̃ cognouit sensum dñi ꝛc. ¶ Itẽ ad illã auctoritatẽ Deut. xvij. Si difficile q̃d ꝛc. potest dici q; loquat de sacerdotio ve. le. Hec fm sensum l'ralem debz extẽdi ad sacerdotes noue legis. ꝓpter cãm supra tactã. Jõ p illã nõ sufficiẽter pbat q; ad eos ptineat iudiciũ coactiuum de iure diuino. ꝛc. F ¶ Secunda ꝓpõ sua est q; sacerdos apostolic⁹ se hz ad reges ꝛ ꝓncipes sic̃ architectoꝛ ad manuartifices. Probat. q; sacerdos apostolic⁹ habz cognoscere ꝓpter q̃d ꝛ dare leges ꝛ regulas iudicãdi fm q̃s ꝓncipes seculares debẽt pl'm regere ꝛ iurisdictõem exercere. nec põt legibus vti q̃ eis aliquo mõ sint ꝓtrarie vl' eaꝫ impeditiue. Sz q; h̃ dicit pure volũtarie et sine allegatõe scripture autẽtice. iõ non insisto. reputo em̃ claꝫ q; hoc nõ ꝓbat esse de iure naturali aut diuino sicut nec alia dicta sua Dic aũt dicit q; mirat de mõ meo arguẽdi. quẽ feci in ꝓma rõe dicẽdo. hoc nõ habet ex scriptura sacra igit temerariũ est h̃ asserere. Hã multa circa materiã trinitat⁹ ꝛ corꝓis xp̃i tenemur credere q̃ sacra scriptura nõ expressit. sz p doctrinã vocalẽ apl'oꝛ ꝛ traditõnes eccl'ie ad nos puenerũt. q̃re ꝛc. ¶ Ad h̃ rñdeo q; in materia de q̃ loq̃mur nõ erat op⁹ de h̃ expssam mẽtionẽ facere cũ sit clarum q; nec ex doctrina vocali apl'oꝛ aut traditione eccl'ie habet q; xp̃s aut petr⁹ ꝛ alij apl'i ꝛ eoꝛ successoꝛes gesserint se tã q̃s reges aut principes tpales. nec q; eis ipsi dederũt leges aut regulas iudiciales. nec q; circa eos iudicia secularia exercuerũt. sz suis legib; ꝛ iudicijs se humilit subijcere voluerũt. Hã xp̃s p pylatum vicariũ romani impatoꝛ⁹ sustinuit iudicari. Et licet forte significauerit se pati iniustũ iudiciũ. nõ tñ ꝓtra ipm tanq̃ ꝫ nõ iudicem reclamauit. imo p h̃ q; dixit ei. non haberes potestatẽ vllã aduersus me nisi tibi datum esset desup. Joh. xix. innuere videbat. q; haberet ptãtem ipm iudicãdi. Et hãc desuper. i. a deo fm Aug⁹. Petr⁹ etiaz nõ dicebat totũ mũdum i tpalib; sibi esse subiectũ. sz loquẽs de ꝓncipib; secularib; dicebat. Obedite dñis vestris etiã discolis. Et Paul⁹. omnis aĩa potestatib; sublimioꝛib; subdita sit. Et dicit oĩs aĩa. i. oĩs homo nullũ excipiendo. Ipe etiã ad cesarẽ tãq̃ ad iudicẽ appellauit. Uñ dic̃. Ad tribunal cesaris sto vbi me iudicari oportet. Act. xxv. Ubi glo. Quia h̃ est inãt loc⁹ iudicij. ꝛc. ¶ Dis g̃ ꝓsideraꝫ videret esse temerariuz dicere ꝛ assereret illa q̃ superi⁹ recitata sũt esse de iure diuino nisi ad hoc cogat scripture sacre auctoꝛitas. ꝛc. Et hec nõ assertiue sz solũ collatiue dicta sint ꝺ ꝓma rõe. B ¶ Secũdo ꝓncipalit argue/bam sic. Q; xp̃s fm hũanitatẽ habuerit totius oꝛbis monarchiã regalẽ nõ ꝓuincit ex scriptura sacra nec ex illis auctoꝛitatib; q̃s iste magister allegat. q; oĩs ille ꝛ si q̃ sunt similes vel nõ dicunt de xp̃o fm sensum l'ralẽ vel intelligũtur de xp̃o fm diuinitatẽ. Jgit illud dictũ est volũtariũ ꝛ qua facilitate ꝺr cadẽ facilitate respuit. Et cõfirmatur. q̃a ex

scriptura sacra apparet? quinck oppositum. Hã xps interrogat? vtr rex esset. rndit pylato. Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo. Joh. xviij. Per hoc dãs intelligere q ipe fm hũanitatem ctũ ad tpalia q mũdana vocabat nõ habebat tot? orbis monarchiã regalẽ. Cõtra rationẽ. qz videt replicatio esse solutio argumenti sui. ipe replicat p aliqs auctoritates. Prima est apli Eph. j. Ubi dicit de xpo Q de? pat operat? est in xpo suscitãs illũ a mortuis z cõstituẽs illũ ad dexterã suã in celestib? sup omnẽ pncipatũ z potestatẽ z virtutẽ z dñationes. zc. z oia subiecit sub pedib? ei? z ipum dedit caput sup oem eccliam: q est corp? ipi?. Ubi glo. Oia subiecit sub pedib? ei?. i. sub humanitate ei? quã etiã angeli adorãt. z ipi homini xpo oia subsunt. Secũda est ps. dicentis Sedes tua l' thron? tu? de? in seculũ seculi. virga eqtatis virga regni tui. Qd allegat apostol? Heb. j. Probãs p hoc xpo esse datum regnũ vel dignitatẽ regiã seu sedẽ iudiciariaz pmanentẽ in seculũ seculi. Q tal' ptãs fuerit sibi data a pre fm humanitatẽ patet p hoc qd pnter allegat apl's. Propterea vnxit te de? zc. glosa. i. vnxit te fm hoiem. Et concludit ex hoc q p hoc qd dicit ipm esse vnctuz signat eũ esse regẽ z eẽ sacerdotẽ. Tertia est ad Hebreos. ij. Nõ enim angelis subiecit de? orbẽ terre. Et paulo post. Oia subiecisti sub pedib? ei?. Et loquit de xpo hoie de q idẽ dicit q ipm paulo min? ab angel' minorauit. iuxta dictũ psalmiste. Quarta est Apoc. xix. habet in vestimẽto z femore suo scriptũ. Rex regũ z dominꝰ dñantiũ. vbi glo. Per vestimẽtum z femur itelligit humanitatem xpi. Quinta est Math. vlt. Data ẽ mihi ois ptãs in celo z in terra. Ubi fm glosam Hieronimi nõ loquitur de coeterna pri diuinitate sed de assumpta humanitate. ¶ Ex qbꝰ ois infert iste magister q xpm habuisse monarchiã zc. nõ voluntarie dictũ est zc. ¶ Pro solutõe istorum pono istã distinctiõem q regnũ xpi siue ei? regale dñium pt imaginari triplex. Unũ scz diuinũ p qd fm diuinitatẽ est rex et dñs oim. sicut de? pr. Et de isto dñio pot itelligi illa auctoritas Apoc. Rex regũ z dñs dñantium. licet fm glosam xps habuerit scriptũ in vestimẽto humanitatis. qz scz vbũ dei fuit vnitum cũ pelle humana. Rõe cui? p cõicatõez ydeomatũ idẽ dominiũ qd conueniebat deo cõueniebat etiã hoi. Hec etiã loquit ibi de tali dominio de q loqmur. s. tpali sz de dominio regni eterni. Uñ glosa subdit. Rex regum. s. sup oẽs sctos. Di aũt sunt in patria nõ in via gre zc. Aliud est xpi dominiũ. s. humanũ qd sibi conuenit fm hũanitatẽ Et istud pot subdistingui z itelligi duplex. Unũ spuale siue sacerdotale. Aliud tpale siue seculare: De spuali siue sacerdotali regno loquit scda auctoritas allegata de psalmista. Sedes tua. zc. Et generalit regnũ siue imperiũ xpi de q ppe sunt locuti siue ei? sedes aut thron? aut ptãs regia itelligẽda sunt de regimine spuali q ad salutẽ eternã acqrendã. z nõ de tempali siue corpali. Qd posset facilit ex scripturis declarari. sz ad pns sufficit illud qd allegatur ad Heb. j. vbi fm apli sniam ista sedes vl' ptãs pmãsura est in seculũ seculi. qz cũ oẽ regnuz tpale z ois potestas tpalis sit trãsitoria non pot dici pmanere in seculũ seculi. i. sine fine. Ad idẽ facit illud Dan. vij. Potestas ei? potestas eterna q nõ auferet z regnũ ei? qd non destruet siue corrũpet De tpali g z corrupti bili regno non intelligunt scripture nec tale regale dominiũ dicũt xpo conuenire. Et maxime loquẽdo de generali regno tot? mũdi. qd sit de spuali regno iudaici pli de eo nihil ad pns. sz itelligit de regno sacerdotali. Hec obstat si sacerdotiũ regnũ dicat in vetri testamẽto. cũ etiã in nouo petr? apls sacerdotiũ xpi vocet regale sacerdotiũ. quare zc. ¶ Sz adhuc est aliud tertiũ xpi regnũ siue regale dominiũ nõ tpale seu terrenũ sz celeste z eternũ. ac supnaturale seu miraculosuz Et de tali dñio vel potestate intelligũt alie tres auctoritates. s. pma. tertia. qnta. supius allegate. Hã posse in celo sup angel' pncipatib? z dñatoib? z oia hre subiecta sub pedib? ei? z hre oem potestatẽ in celo z in terra. licz conueniat xpo fm humanitatẽ. put sonãt pdicte auctoritates. tñ ista nõ ptinẽt ad dñium humanũ seu tpale vl' terrenũ de q ad pns loquimur. sz ad dñium regni eterni qd xps in sua passiõe meruit. iuxta illud apli. humiliauit semetipm. zc. Propt qd exaltauit illũ deus. z dedit illi nomẽ qd est sup oẽ nomen. vt in noie Jhu oẽ genu flectat. celestiũ: terrestriũ z infernoz. Hoc g dñio licz ipm xps ab instãti sue conceptõis habuerit fm alios. tñ nõ nisi raro z supnaturaliter ac miraculose vsus fuit sic in eiectõe demonũ in porcos z precipitatõe porcoz in mare. Mar. viij. z Mathei. xvij. in arefactõe ficulnee z alijs qbusdã factis miraculosis ad confirmatiõez fidei z sue

diuinitatꝫ oñsionez discipul' exhibitꝫ. Et nō ad oñdendū ptātē seu auctoritatē hūani seu terreni ꝓncipat⁹. Quare exhis satꝫ ptz ꝓdictas auctoritates nō esse ad ꝓpositū nec ꝓbare itentū. ꝛc ¶ Sz adhuc ꝑ rñsiōe ad ꝓfirmationē rōis mee ponit ista tertiaz ꝓpōem. licet xps fm hūanitatē plenā de tpalib⁹ imediate ordinādi habuit ptātē. nō tn illā ꝑ se exercuit ad oñdendū aliud nobili⁹ officiū ꝑ se pertinēs ad regalē dignitatē ¶ Ꝓria ps dicit ipe patz ex iā dictꝫ. sz ꝑ ꝓmissa apparet ꝛriū. iō ꝓbatio sua nulla Scōa ps. s. q illā ꝑ se nō exercuit ptz. Hā iuueni dicēti xpo: dic frī meo vt diuidat mecū hereditatem. Rñdit. O hō q̄s me ꝓstituit iudicē sup vos. Sz ista autoritas nō solū ꝓbat q nō exercuit q̄d satꝫ clarz est. sz etiā ꝓbat ꝫ ꝓmā ptē. q exercēdi iurisdictionē dñium nō habuit. q̄a negat se eē iudicem. Ad iudicē aūt nō tm ptinet iurisdictionis exercitiū q̄ztū iudicādi dñium. q̄re ꝛc.

¶ Tertia ps ꝓpōnis sue ē. q xps ꝑ ꝫ nō exercuit ꝑ se talē iurisdictōez oñdit q̄d de ꝑ se ad regnū ptinet. s. subiectos regere ꝑ leges studiosas in his q̄ ptinēt ad finē hūanū tā politicū q̄z vltimatū. ꝛ q discutere negocia tpalia litigiosa solū ꝑ accidēs ad eoz ptinet officium. s. ꝓpr̄ materiā hoīm. Et ꝫ oñdit. q̄a ꝓmū exercitiū fuisset i statu inocētie. secūdū vero nō. iō xps ad dandū exēplū pfecte vite suuz regale dñiū reduxit ad exercitiū tal' stat⁹ Jtē patz in ꝫ psalmo vbi ꝓpha in ꝑsona xpi dicit. Ego aūt ꝓstitut⁹ sum rex. ꝛc. Et subiungens officiū suū regale dic. Predicās ꝓceptuz ei⁹ Jtē q tale officiū ꝑ se ad reges ptineat ꝑz ex dictis phi ꝓmo politice. Ubi oñdit q ꝓncipat⁹ paterⁿ q̄ sil'is est regali magꝫ hz solicitari circa hoīes q̄z circa possessiōes ꝛ circa ꝛtutes hoīm q̄z circa diuitias ¶ Sz ꝫ hec instat. q̄a ex his seq̄t q nō erit differētia int' ꝓncipatū regni tpalis ꝛ ꝓncipatū regni spūalis seu sacerdotal'. q̄d est absurdū. Et ꝓña tenet q̄a differētia int' istos ꝓncipat⁹ ē. q̄a ꝓncipatus tpalis ordinat' ad tpalia. sacerdotalis ad spūalia. ꝛ ad reges tpales ptinet ꝓncipaliter de ꝑ se ꝛ ꝓprie subiectos regere ꝑ leges studiosas. non q̄scunq̄z sz ꝑ leges hūanas ciuiles seu politicas ꝛ ꝑ ꝛtutes morales eos ordiare ad finē politicū h⁹ vite. ad sacerdotes ꝓncipalit' ꝛ de ꝑ se ptinet eos regere ꝑ leges diuinas ꝛ ꝑ ꝛtutes heroicas eos ordinare ad finē vltimū vite future ꝛ salutꝫ etne. Et ꝫ fecit xps ꝑ ꝫ oñs se eē sacerdotē ꝛ nō regē tpalem. Nec auctas psalmiste quā allegat facit ad ꝓpositū suū sz magꝫ ꝫ ipm. Hā ꝑ ꝫ q̄ subdit pdicās ꝓceptū ei⁹. clare ꝑz q nō loq̄tur ꝛ regno tpali sz de sacerdotali. q̄a nō ad reges tpales. sz ad sacerdotes ꝓprie ptinet pdicatō ꝓceptoz dei. q̄re ꝛc. ¶ Sz adhuc ꝑ solutiōe rationū meaz ponit istō correlariū. q q̄uis rex seu dñs tpalis possit licite i diuitijs ꝛ honoribꝫ gloriosus apparere. nō tn de rōe regis vl' dñi tpalis est talē iurisdictiōz suā exercere ¶ Ꝓria ps ꝑz. q̄a ꝫ ꝑt fieri ad vtilitatē rei publice ¶ Scōa ꝑz de xpo q̄ fm eū fuit verus rex tpal' fm hūanitatē. ꝛ tn sic patz ex decursu euāgelij i regēdo fuauit pauptatem ꝛ hūilitatē. Et ꝫ sic dicit ꝑbat' rōnes mee. ꝛ nihil pl⁹. Uñ q̄n xps rñdit pylato. regnū meū nō est ꝛ ꝫ mūdo. itelligēdū est fm eū q̄ ad cōmunē modū regēdi alioz. s. i diuitijs ꝛ gloria mūdana. Sz ista exposītio videt dissorta. nec ē dictꝫ sctoꝝ ꝑsona. Hā sup isto passu dic Chrys. Nō ꝑuat inq̄t mūdū a sua ꝑuidētia ꝛ platōe. s. diuīa vl' spūali. Sz oñdit regnū suum nō eē hūanū siue corruptibile. Sz ꝓstat q oīne regnū tpale ē corruptibile. q̄re ꝑz q dicebat se nō hr̄e regnuz tpale seu corpale. sz solū spūale. Et ad idē est sūma bti Augꝫ. igit ꝛc. Et ꝫ de scōa rōe ꝓncipali ¶ Tertio ꝓncipalit' arguebā sic. Xps tenuit artissimā pauptatē. igit ñ habuit monarchiā tpalē seu regalē. Cōsequntia tenet. q̄a arctissima pauptas excludit tā in ꝓprio q̄z i cōi oē dñiū tpalium rex. ꝛ ꝓ ñs regale dñiū. Añs ꝑz. q̄a xps tenuit ꝛ fuauit oē illō q̄d ipe ad euāgelicā pfectiōez ptinere docuit. iuxta illō Act. s. Ce. ihs facere ꝛ docere. ꝛ ipe docuit arctissimaz pauptatē ad euāgelicā pfectiōz ptinere. igit ꝛc. ¶ Cōfirmat añs ꝓbādo ꝑ octo media. q xps facto ꝛ ꝛbo summā pauptatē docuit Primo q̄a ipe ꝑ ꝓpham suā futurā pauptatē pdixit Paup sū ego ꝛ i la. a. iu. ma. ps. ¶ Scōo q̄a ꝓpr̄ nos egestatē ꝛ pauptatē assūpsit. Propter nos egen⁹ fact⁹ ē. ꝛc. ñ. Lo. viij Tertio q̄a ex pauplib⁹ parētib⁹ nat⁹ oīa pauptatꝫ sig oñdit. Jnueniet' infantē. ꝛc. Lu. ij Quarto q̄z inter hoīes ꝙersando pauptatē seruauit. Vulpes foueas hñt. ꝛc. Mat. viij ¶ Quinto q̄z paup ꝛ nud⁹ i cruce pepēdit. Recordare pauptatꝫ mee. Treñ. iij ¶ Sexto q̄z paupes discipulos. s. piscatores elegit. Ecce nos reliq̄m⁹ oīa. ꝛc. Mat. xix. ¶ Septio q̄a pauptatis ꝓsiliū dedit. Si vis perfect⁹ esse. Mat. xix. Uisi q̄s renūciauerit. ꝛc. Lu. xiij. Octauo

q; paupib; regnū celoꝝ ꝓmittit. Bti paupes ſpū qm ipoꝝ ē. ⁊c. Mat. v. Vis ḡ attētis cū ex ſcptura pateat q; xps ſm hūanitatē in oīb; ſe oñderit eē paupē mirādū eſt q; mō aliq; dicat ipm fuiſſe monarchā totꝰ orbis ⁊ regē tpalē cū etiā ſe eſſe regē negauerit. Joh. xviij. ⁊ a turbis regnū reſpuerit Johānis. vj. ⁊ ceſarꝭ imperium recognouerit. Reddite q̄ ſunt ceſarꝭ ceſari. ⁊c. Math. xxij. Igit ⁊c. Ad iſtā rōem rñdet negādo ꝓmā ꝓnam. Et ad pbatōez negat mihi q; arctiſſima pauptas excludit tā in ꝓprio q̄ i cōi oīe dñiū tpaliū rex vt dic patere ex dict; ⁊ pſalmo Zach. ix. Exulta ⁊c. Ecce rex tuꝰ venit tibi iuſtꝰ ⁊ ſaluator ⁊ ipe pauꝑ ⁊c. Jō licet xps in oīb; oñderit ſe eē paupē vt pbāt ꝑmiſſe auctoritates. nō tñ ſeq̄t ex hoc ipm nō fuiſſe regē Sz ꝰ iſtā rñſionē arguit pbādo ꝓñam meā ꝓncipalē ⁊ aſſumptū i ea q̄d ipe negauit Nā licz xps q̄ſtū ad vſū aliq; tā in ꝓprio q̄ in cōi habuit. In ꝓprio q̄dē ſic cibū. potū. ⁊ veſtimēta ſua ꝓpria ſibi ſingulariter appropriara. In cōi ꝙo q̄a ſic ꝓz Jo. xij. loculos habebat q̄s iudas fnabat In q̄b; erāt ſm glo. Mat. xviij. cōia. ſ. xpo ⁊ apl'is. Legit q; erāt eis omnia cōia Act. iiij. Tñ hoc certū eſt q; i iſtꝭ ſeu in alijs q̄buſcūq; reb; tpalib; xps vltra vſuz ñ habuit ꝓprie dictū dñiū ſiue i ꝓprio ſiue i cōi. ⁊ q; ſua arctiſſima pauptas quā docuit ⁊ ſeruauit tale dñiū excludit. Nā vbi dat ꝙſiliū p fectōis: dicēs. Si vis pfectꝰ eſſe. ⁊c. nihil excipit ſz dic. Oīa q̄cūq; habes da paupibus. Nec addit ꝓpriū vl' cōe. ſz vniuerſaliter hoc intelligit. iō ſignū vniuerſale īgemiat. dicēs. oīa ⁊ q̄cūq;. igit tale dñiū nō habuit nec hre voluit. Qō ſcptura plerq; locis poſſeſſiōz noīat Ut ibi. niſi q̄s renūciauerit oīb; q̄ poſſidz ⁊c ⁊ Mat. x. nolite poſſidere aur neq; argēt ñ ⁊c igit ⁊c Ad hoc poſſem īducere decretales factas ſup declaratōe regle bti frāciſci. ſz tranſeo cā breuitatꝭ. Nec auctas Zach. quā īducit fac ad ꝓpoſitū ſuū. q̄a loq̄t de rege ſpūali. Jō dicit iuſtꝰ ⁊ ſaluator. Et cū īdecēs ſit regē tpalē eſſe paupē ſi de rege tēpali loq̄ret nō diceret. exulta ⁊ iubila. q̄a q; ipe pauꝑ eſſet ⁊ ꝰ honorē regni ſup aſinā incederet ñ eēt cauſa exultatōis l' iubilatiōis. ſz magꝭ triſticie ⁊ doloꝭ ꝓp'o iudaico eiꝰ auxiliū ꝓſtolāti. q̄re ⁊c. Sz adhuc p ſolutōe q̄rundā pꝰ allegatoꝝ ponit hāc q̄rtā ꝓpōem. Licet xps in oīb; ad regnū ptinētib; habuit generalit in orbe ptātē. nō tñ q hoc ꝓſtituit iperatorē vl' alios hñtes regiā dignitatē q̄a ſic noluit hre exercitū in tpalib;. iō a turbis reſpuit regnum. Et q̄ ad hoc dic. date q̄ ſunt ceſarꝭ. ⁊c. Et ipatorē recognouit. tñ his ñ obſtātib; dic iſte mgr q; impatoꝝ ⁊ reges alij terreni i ſuis ḡdib; a deo ꝑmiſſi fuerīt tāq; miſtri xpi hois ſup q̄s ⁊ oīa negocia eis cōmiſſa hūit plenā auctoritatē p ſuo libito ordinādi Sz vt ꝓz ex ſup dictꝭ hoc nō pbāt rōes ſue. Et etiā ſi hoc veꝝ eſſz cū ſm Augꝭ. oīs xpi actio nra ſit inſtructioꝝ xps de ſuis actib; de hoc nos debuiſſet inſtruxiſſe. Qō tñ vt ꝓz ex ſupioribꝰ ipe ñ fec ſz magis verbo ⁊ facto docuit oppoſitū. quare. ⁊c. Et hoc de tertia rōe ꝓncipali ⁊ de ꝓma ꝙcluſione ⁊ ſuis adiūctꝭ pbabiliter dicta ſint. ⁊c.

K Secūda ꝙcluſio iuxta materiā ſcōi argumēti añ oppoſitū q̄ſtionis facti ē de habitu ⁊ actu infuſe fidei. Et ē iſta q; licz ad ſalubrit credēdū req̄rat fides infuſa tñ ipa nō ſufficit ad actū credēdi ꝓducēdū ſine rōnis apparētia Prīa ꝓs nō ꝓtinuinci a pura rōe naturali. q; ſm eā nulla eſſz neceſſitas ponē dī habitꝰ infuſos cuz oīa poſſent ſaluari ponēdo habit naturalit acq̄ſitos. Sz tñ ad eā facit auctoritas ſcpture. Nā apl's dic q; ſine fide ipoſſibile ē placere deo. ⁊ p ꝓñs ſine ea īpoſſibile ē de lege ordinata ſalubrit credere ⁊ tñ apl's loq̄t de infuſa fide. q; ſine fide acq̄ſita ꝓt q̄s placere deo. ſicut ꝓz de puul' baptiſatis ⁊ de adultꝭ q̄buſdā. q̄re ⁊c. Item iſta ꝓs ꝓt aliq; mō ꝑſuaderi rōe pbabili licz nō īcōuincibili. Nā ſicut arguit Guil. parꝭ. ꝓma ꝑte tractat ꝰ de fide ⁊ legib; ex ſol' naturalib; nō aſcēdit ſup naturā vl' naturalia nec aliq; ſtus vl' potētia p ſemetipam eſt maior l' fortior ſeipa. Intellectꝰ igit p ſemetipm l' naturalia ſua nō ꝓt credere ꝰ ſe vl' ſup ſe vl' ſeipm vincere. ſz ipe multa hoc credere ꝰ ſe. i. ꝰ naturalē inclinatōz ſuā. q̄d pbat ibidē. q̄a eodē iure ⁊ eq; pleno tenet ſubdit eſſe humanꝰ intellectꝰ deo ſicut effectꝰ. ſz humanꝰ effectꝰ ſic ē debitor deo q; ꝓpt ipm hoc ꝰ ſe opari ⁊ ꝰ ſeipm ⁊ ſuā inclinatōz amare vl' odire. q̄re ⁊ humanus intellectꝰ ꝓpt deū hoc ꝰ ſeipm credere Igitur neceſſe hoc ſup oīe lumē naturale illuminari fortiori lumie. Naturalib; āt illuminatōnib; nulla ē fortior h in via q̄ ipa gra. Quare ꝙcludit fidē eē gram hoc eſt diuīe largitatis donū ḡtuitū. q̄ intellectꝰ ꝓpt deū credit ꝰ ſeipſum. Itē ex eodē fundamto ꝓcedit q; actꝰ ſeu opatiōes fidei infuſe ⁊ acq̄ſite nō ſolū differt ſm magꝭ et minꝰ, vt q̄dā dicūt. ſz differt ſpē.

Quia lumia ascēdētia desup a pre luminū alteri⁹ modi sūt q̄z lumia ascēdētia a reb⁹ creatis. Et aliꝗ fm spēm lucet itellect⁹ ex irradiatione p̄mi lumis. aliꝗ ex reuerberatōne a rebus infimis ¶ Scōa ps pbaꝫ. qz puul⁹ baptisat⁹ vl' adult⁹ hñs fidē infusam ex illa ñ sufficeret p̄ducere actū credēdi respectu articuli de trinitate. seu alteri⁹ rei ieuidētis nisi p⁹ p̄fortaret vl' manuduceret ex aliq̄ apparētia. Hā p ℔ sicut dic̄ Aug⁹. vt allegatū est supi⁹. fides scz acq̄sita gignit. nutrit. defendit z roborat. Et istud postea clari⁹ pbabit ¶ Sed oppositū h⁹ ptis tenet doctor p̄dict⁹ i tractatu p allegato. P̄ōt aūt ei⁹ opinio ad aliq̄s p⁹positōes reduci ¶ P̄ria q⁹ credere ip̄robalia fortitudis est ateq̄ vigoz nr̄i intellect⁹. sicut amare dānosa z molestia fortitudis ateq̄ vigoris nr̄i affect⁹. Qz sic̄ human⁹ affect⁹ habz velle ꝺ seip̄m p̄pt deū. sic human⁹ itellect⁹ credere ꝺ seip̄m ¶ Scōa p̄ō credere ea q̄ apparēt esse ꝼa nō est ꝼtut̄. scz credere ea q̄ nō apparent vl' nō vident eē ꝼa. ℔ est ex ꝼtute credentis. qz tal' credulitas seu ei debita fides q̄ sibi impedit p̄pt suasiones aut pbatōes. qz tal' etiam cuilibz alteri daret. igit sublimio⁹ ei debet. Uñ p̄t sic argui. Aut credēdū est deo sine aliq̄ suasiōe. aut nō. Si sic habet p̄positū. Si nō g̃ nō alit ℔ credēdū est q̄z cuilibz alteri. Nec valet dicere q⁹ ei credit sine suasiōe scz tm̄ qz verax est. q̄a ℔ est credere cū suasiōe. Hā q̄ sic credit suasuz hz q⁹ de⁹ verax ñ vult mētiri. Et sic crederet cuilibz viro bono nec in ℔ honorificat de⁹. qz sic cuilibz crederet q̄ eandē cām credulitat̄ hꝫet. nō debet ꝺo special⁹ honorificētia z obediētia in credendo g̃re tc̄. ¶ Quarta p̄ō. Nō est itellect⁹ firmus aut fidelis q̄ credit p pbatōes aut apparētiā rōis. Qz tal' est velut infirm⁹ req̄rēs baculū ad ambulādū. z rō est bacul⁹ cui initit. Igit q̄ p rōem credit nō firmit credit. Itē tal' ē sicut vēditor incredul⁹ q̄ emptori alit ñ credit nisi pign⁹ z cautionē ei dederit. z pbatio ē velut pign⁹ aut cautio sine q̄ nō credit. Quare manifestū est itellectū exactore hmōi pignoris esse credulitate infirmū z incredulum

¶ Quinta seq̄t ex p̄dicta. q⁹ sic̄ multitudo et magnitudo pignor⁹ i domo vēditor⁹ licet ei securitatē faciāt. sig̃ tñ sunt incredulitat⁹ ip̄i⁹. sic pignora z securitates pbationū designāt incredulitatē intellect⁹. Idē pz exēplum de multitudie baculor⁹ z apodiaculor⁹ que designāt infirmitatē ambulāt⁹. ¶ Sexta sicut hmōi credulitas siue fides q̄ fit p pbatōes l' suasiōes nō est ꝼtuosa. sic ip̄a ē viciosa z deo ꝺtumeliosa. ideoq̄ dānatiōe ac supplicio dignissima ¶ P̄rimū pz. qz ꝼtus ē circa difficile. hmōi aūt credulitas ñ solū ñ est difficil'. sz facilis. qz sicut ip̄ossibile ē nō credere manifeste ꝼa. sic difficile ē nō credere p⁹babilia.

¶ Secūdū pz. qz sic̄ ꝺtumelia fit viro note bonitat⁹ si ei absq̄ pignore non credat⁹ si deo tāto maior q̄to melior. Itē nō est ita mēdax cui cū pignore nō credat⁹. q̄ g̃ reuerētia fit ꝺo si ei sic̄ credat⁹ vl' fides attribuat⁹. Itē tali credulitate ñ credit deo sz pbatōi. sic̄ vēditor ñ credit emptori sz pignori. q̄re tc̄. ¶ Ex p̄dictis sequit septia q⁹ deo digna credulitas ē illa z sola tal' q̄ ei credit sine oī pignore rationū. aut pbatōnū cautōe g̃tis scz z obediēter z nō p̄pter ℔ qz verax ē aut qz vez est qđ loq̄t. z ois alia credulitas ē irreligiosa z deo ꝺtumeliosa. qz p tale deo ñ credit sz pignori. q̄re nec tal' facit fidelē ¶ Octaua quā postea infert ex p̄dictz est q⁹ inq̄sitio pbationū est vnū impedimētū in cognitiōe legz x̄pi seu ꝼitatis articuloz ¶ Sz huic z aliis p̄ōib⁹ p̄dictis iste doctor vidēt in codē tractatu ꝺrius Hā postea diffuse ibidē pbat z p mlt⁹ rōes q⁹ vna ē fides ad quā credēdā oēs hoies obliganť. Persuadet etiā quēlibet articulū fidei ꝑticularit. postea generalit pbat. q⁹ solaler vl' fides x̄pi ē illa ad quā oēs tenent. sz q⁹ ois ꝺtraria ē falsa. Et sic iducit pbatiōes ad ea q̄ sunt fidei. Insup dic̄ ibidē q⁹ p̄phetis et ap̄lis nō est creditū nisi ex testimoniis miraculoz. q̄re tc̄. Itē x̄ps dic̄ Jo. xv. Si opa ñ fecissez i eis q̄ null⁹ alius fec̄ p⁹tm nō haberēt Et loq̄t de p⁹to infidelitat⁹ fm Aug⁹. g̃ patz q⁹ x̄ps faciebat opa miraculosa z p̄pt ea sibi fuit legi fides adhibet. In miracul' aūt fūdatur q̄dā rōis apparētia. q̄re tc̄. Itē miracula facta sunt ad ꝺfirmatōz fidei. iuxta illō p̄us allegatū Mar. vlt. P̄redicauert vbiq̄ dño coopante z fmonē ꝺfirmāte sequētib⁹ signis Jgit apparētia miracli aut rōis nō tollit firmitatē fidei. sz magz eā facit. q̄re tc̄. Itē specialit arguit ꝺ p̄mā z secundā p̄ōes. q̄a fm p⁹m z etiā fm aduersariū. Sic se hz voluntas ad bonū. sic itellect⁹ ad vez. z fm p⁹m iij. ethicoz. volūtas nō p̄t velle aut diligere nisi apparēs bonū. z p⁹ns sicut volūtas nō p̄t amare dānosa aut molesta nisi sub rōe alicui⁹ apparētis bonitat⁹. ita nec itellect⁹ credere ardua z difficilia ꝺ seip̄m. nisi ex apparētia

veritatē. ℞ enī q̄libet experiē. q̄ illud q̄d credit apparet sibi verū. Et iterrogat⁹ de illo q̄ credit. rñdet q̄ ipm sibi verū videt. Uñ tnostrū credere ē q̄ddā apparere. sic̄ tq̄dlibet aliud iudiciū intellect⁹. Et iō q̄ñ dic̄ apl's q̄ fides ē argumētū nō apparētiū. intelligēdū est nō euidētium. vt sit sensus. q̄ fides ē noticia ieuidēs. q̄re ⁊c̄

¶ Jtē ꝫ tertiā sextā ⁊ septimā ꝓpōes arguit. q⁹ sic̄ se hꝫ volūtas ad meritorie diligēdū deū. sic̄ itellect⁹ ad meritorie credendū deo. sꝫ volūtas digne ⁊ meritorie ipz pōt diligere ꝑ retributōz. iuxta illō ps. Inclina aui cor meū ad faciēdū iustificatōes ꝑ retributōz Jgit ⁊c̄. intellect⁹ digne ⁊ meritorie deo ꝑt credere ꝑ rōem. Nec ex ℔ sequit. q̄ nō alit sibi credit q̄z cuilibet alteri. q⁹ sic̄ de⁹ nō est diligēd⁹ ꝑ retributōz ꝓcise ⁊ pncipal'r ꝫ ꝑter seipm. sic ñ est sibi credēdū ꝓcise aut pncipalit ꝑ rōem. sꝫ pncipalit ꝑ ei⁹ auctoritatē. Et sic itelligēda ē cōis auctas Gregorij. Fides nō hꝫ meritū vbi hūana rō ꝓbꝫ experimētū. Nō obstāte g̃ rōe ꝓbabili stat meritū fidei. q⁹ pncipalit credit ꝑ obedientiā dei Et ita pl⁹ credit sibi q̄z rōi. q⁹ ꝑ ipm firmit credit illud q̄d rōe solū ꝓbabilit suadet. Et ita ñ est facile ꝫ difficile ⁊ ꝓtuo sum ꝓbabilia nō solū ꝓbabilit ꝫ etiā firmit credere. q̄re ⁊c̄

¶ Jtē ꝫ q̄rtā ⁊ q̄ntā ꝓpōnes arguit. q⁹ sic̄ fm phm i scdo de aīa. ad videndū requirit lux corporal'. sic̄ ad credendū naturalit requirit apparētia rōis q̄si q̄dā lux spūal'. Jgit rō ꝓbabil' nō facit itellectū aut oñdit ipm infirmū infidelē aut incredulū. nec est sic̄ bacul⁹ aut apodiaculū accidētalit sustētās ipm. sꝫ ē q̄si pes naturalit ponēs eū. ⁊ naturale ei⁹ adiutoriū requisitū ad spūalit ambulādū. i. ad credendum Quare nec mltitudo aut magnitudo ꝓbatōnū sic̄ mltitudo ⁊ magnitudo pignoz incredulitatē itellect⁹ designāt. sic̄ dic̄ iste doctor. imo magꝫ ei⁹ credulitatē augēt. sic̄ docet experiētia ⁊ ipo firmitatē faciūt sic̄ dic̄ Greg⁹ in omel'. ascēsiōis. Jpa ingt resurrectō apl'is dubitātib⁹ p mlta argumēta demōstrata est. Que dū nos legētes cognoscim⁹ q̄d aliud q̄z de illoz dubitatōe solidamur. ⁊c̄. Uñ ptz q̄ ꝓbabilia argumēta seu rōes ꝓbabiles nō ex sua rōe secū affert formidinē. capiēdo formidinē p q̄ntocūq̄z quo dissensu ꝓclusi aut assensui oppositi. Nā tūc tal' rō aliq̄lit q̄z uis remissi⁹ ꝓbaret oppositū ꝓclusi. ⁊ sic nō posset stare cū firmitate fidei. q̄d ē falsum. quare ⁊c̄ Ꝑz etiā ex codē falsitas octaue ꝓpōis. q⁹ insuper ponēs eā nō solū ꝓtrariat⁹ sibi ipi. sꝫ etiaz oīb⁹ fere sanct⁹ ⁊ doctorib⁹ q̄ inq̄rūt ⁊ iducūt rōes ꝓbabiles ad ea q̄ sunt fidei q̄d ñ facerēt si esset impedimētū i cognitōe legis xpi. imo ipe met legislator ad sue legis ꝓbatōz fec̄ ꝑ seipm ⁊ suos apl'os miracula. vt dictū est s̄. q̄re ⁊c̄

¶ Sic̄ g̃ ex p̄dict⁹ patēt solutōes rōnū hui⁹ doctoris. ⁊ falsitas sue positōis ac p ꝓnes ꝫ octo ꝓpōnū ꝫ dictoriaz ꝓpōib⁹ ꝓmissis. Et ℔ de scda ꝓclusiōe ⁊ suis adiūctis

¶ Tertia ꝓclusio iuxta materiā tertij argumēti añ oppositū q̄stiōis facti ē de ꝓfirmatōe eccie xpi. Et ē ista q⁹ licz xpi seu petri eccia ex fide sola nō sit ad credēdū sufficient ꝓfirmata. tñ ex fidei auctoritate pncipalit cōcludit ꝓfirmatō eccie i fide xpiana. Et ℔ ꝓclusio directe ñ sua est ad q̄stitū. Nā prima ps rñdet ad pmū q̄stiōis itellectū. scda ꝫo ad tertium

¶ Pria ps aūt pz ex dict⁹ i scda ꝓclusione q⁹ ex sola fide infusa nō inducit sufficient eccia ad credēdū seu ad ꝓstāter ⁊ firmit assentiendū. sꝫ ad ℔ inducta fuit ex apparētia rōnū. sic̄ etiā arguit scda rō añ oppositū. Et spēalit ex apparētia miraculoz sic̄ oñdit auctoritas allegata. Dar. vlt. c. q̄re ⁊c̄. Uñ de mlt⁹ rōib⁹ q̄s in pma q̄stiōe sniaz inducit doctor subtilis ⁊ etiā alij doctores i diuers⁹ locis tñ vnaz tāgo cā breuitat⁹ arguēdo sic. Jlla sunt ꝑa ⁊ ꝓstāter ac firmit credēda in q̄z veritat⁹ testimoniū de⁹ inocat⁹ fec̄ miracula. Jsta ē pbabilis i lūmie naturali. sꝫ sic ē ℣ dict⁹ ⁊ doctrina xpi. Jsta patuit p experientiā. ⁊ nūc etiā est pbabil' in lūmie naturali p famosaz histori/am de resuscitatōe lazari ⁊ alijs mlt⁹ miraculis p xpm ⁊ ei⁹ apl'os fact⁹. igit ⁊c̄. Hāc rōnem inuebat Rich⁹. j. de trinita. ca. ij. loq̄ns. Dñe inq̄t si error est. a te decepti sum⁹. tot ei ⁊ tātis pdigijs attestata sūt q̄ nō nisi p te fieri potuerūt. Et loq̄t in psona indifferēt⁹. Et si forte hmōi miracula negarent esse facta ℔ nob grāde miraculū sufficit q̄ sine miracul' pene tot⁹ orbis crediderit. sic̄ dic̄ Aug⁹. xpij. de ciui. dei. Sufficit enī q̄ntū sc̄z ad indifferentē. q⁹ alit esset de pterito. Hāc eādē rōem sil'r inuebat tps dicēs. Opa q̄ ego facio testimoniū phibēt de me. Et itez. Si mihi non credit⁹ saltē opib⁹ credite ⁊ mlta hmōi i pluribus locis euāgelij. q̄re ⁊c̄. ¶ Scda ps ꝓclusionis pz ex dict⁹ i tertio arti. q̄stiōis. quē tractaui i vesperijs meis. Ubi sub tribꝰ ꝓclusionibꝰ pbaui q⁹ sp sc̄z vsq̄z ad ꝓsūmatōz seculi est ⁊ erit alīq̄ eccia q̄ p rectā fidē xpi lege re/

gulabit ⁊ eiꝰ sꝯmabit Et ista ē eccīa vniuer
salis ⁊ ñ aliq̄ pticularꝫ ab vniuersali eccīa di
stincta. Sꝫ q̄ sic sp psseuerabit vniuersal' ec
clesia ī fide nō pt ꝙuinci rōe. sꝫ pncipalit cō
uincit ex scpture auctoritate. sic ibidē pbaui
ex tribꝰ auctoritatibꝰ. s. illa Lu. xxij. Petre ro
gaui p te. ⁊c. Et illa Mat. vl. Ego vobiscū
sum vsq̄ ad ꝯsūmatōꝫ. Et insup ex illo dicto
xpi dicētis ō psecutōe xpi. q̄ tūc īducēt in er
rorē si fieri pt etiā electi Introductōꝫ dimit
to cā brevitatꝫ. ¶ Ex his ḡ ac etiā ex dictis ī
tertio pambulo bꝰ. q. satꝫ pz scda pars con
clusionis A

¶ Sꝫ ꝫ vnū dictū qđ īmediate tactū ē ⁊ q̄d
pbatū fuit ī scda cōclusiōe dicti scdi articuli
vesperiaꝝ meaꝝ q̄ ꝙclusio fuit. ex sacra scri
ptura ñ ꝙuincit q̄ sp ē aliq̄ pticularꝫ eccīa q̄
xpi legꝫ regule ꝙformet. posuit dictꝰ mgr hic
istā ꝓpōem collatiuā. ex sacra scriptura ꝙuin
cibilē. Uidet q̄ sp vsq̄ ad diē iudicij aliq̄ p
ticularꝫ eccīa militās xpi legꝫ regule ꝙforme
tur. Et sic fm eū seq̄t q̄ ꝙfirmatio ī fide ñ so
lū ꝙuenit vniuersali eccīe sꝫ etiam pticulari
Cui⁹ oppositū nūc ⁊ alias tetigi ⁊ ī pma lecti
one mea rñdendo ad rōnes isti⁹ mgri. dixi q̄
vna sola scz q̄nta vadit ꝫ intētiōꝫ mee ꝙclusi
onis. Et ꝫ ꝫ ipe postea arguit. sꝫ q̄ pcessus
logical' ē ⁊ magꝫ vocal' q̄ real'. iō trāseo cau
sa brevitatꝫ. ⁊ venio ad rōes suas pncipales

¶ Pria rō fuit q̄ sp vsq̄ ad diē iudicij dura
bit eccīa quā xp̄s se edificatuꝝ pmisit sup pe
trā ptinēs ī se mltas eccīas ptic'ares. ⁊ distī
ctiōes ḡduū officioꝝ ⁊ dignitatū. sic corpⁱ cō
tinetū se mlta mēbra sic distincta. igit ⁊c. ꝓna
pz. añs pbat ex dictꝫ xpi ⁊ ap'li simul iunctis
Mat. xvj. j. Lo. xij. ad Eph. iiij. ⁊. v. cap'lis.

¶ Scda rō fuit ī die iudicij de multꝫ ecc'ijs
pticularib⁹ ex diuerꝫ mōi ptib⁹ ꝙcurrēt fide
les etiā ī caritate existētes. q̄ tūc repient viui
⁊ rapiēt ī nubib⁹ obuiā xpō ī aera. igit ⁊c. cō
seqntiam reputat clarā. añs patz ex duobus
dictꝫ ap'li sit' iūctꝫ. s. j. Thes. iij. vbi loq̄t ō ill'
q̄ tūc rapiēt viui ⁊ quō rapiēt ⁊c. ⁊ Eph. iiij
vbi dic. donec oēs occurram⁹. ⁊c. vbi glosa.
donec nos oēs occurram⁹ nob iuicē ō diuer
sis ptib⁹ mōi cū desiderio currētes ad gau
diū. Et subdit. donec illō fiat durabit plato
Ad pmā rōz rñdi ī pma lectōe. q̄ q̄cq̄d sit ō
añte tñ illō nō ꝙuincit ex sacra scpture. nec
ex illis dictꝫ xpi ⁊ ap'li q̄ allegat ¶ Ad scdaz
q̄cq̄d sit etiā de añte dixi ꝙsil'r q̄ illō nō ꝙuin
cit ex scpture nec ex ill' dictꝫ ap'li. ergo ⁊c. Uñ
p materia ista ꝝ rōnū posui tres ꝓpōes O

¶ Pria ex sacra scpture. pbabile ē q̄ añ diē
iudicij erit aliq̄d tps ī q̄ nulli erūt fideles vi
ui. Pꝫ de illo tpe ī q̄ añ aduētū xpi ad iudici
um ignis p̄cedet purgās clemēta ⁊ īcinerās
corpa mixta Et illō tps ī dictꝫ meis vocabā
ꝯsūmatōꝫ secl'i ⁊c. ¶ Scda ꝓpō seq̄t ex p̄dca
q̄ nullo tpe ꝯsūmatōis nulla erit eccīa mili
tās siue vniuersal' siue pticularꝫ Patꝫ ex de
scriptōe eccīe militātꝫ quā posui. q⁹ tūc nul
li erūt fideles ī mortali corpe naturalit viuē
tes. Et ex ꝫ pz clare falsitas sue ꝓpōnis ⁊ etiā
añcedētis ꝓme rōis q̄ ad singulas partes.

¶ Tertia ꝓpō. in die iudicij nulli hoīes repe
rient viui q̄ obuiēt xpo veniēti sic. s. q⁹ illi p
us nō fuerint mortui Patꝫ ex dictꝫ nec oppo
situ ꝙuincit ex illa auctoritate ap'li. j. Thes.
iiij. sicut patꝫ intuēti opiones doctoꝝ sup ꝫ
passu. Ex ex ꝫ clare pz falsitas añcedētis se
cūde rōis. ¶ Sꝫ ꝫ hec ipe replicat. Pria ꝫ
hoc q̄ dixi q⁹ añs suaꝝ rationū nō ꝙuincit
ex scriptura īducit plures auctates scpture.
q̄ q̄si in idē ꝙueniūt. iō nō repeto nisi illā q̄m
pncipalit inducit ꝫ pmā ꝓpōem. s. dictū ap'li
ad Eph. iiij. vbi de xpo loquit sic. Et ipe de
dit quosdā q̄dē ap'los. q̄sdā aūt ꝓphas ⁊c. ad
edificationē corpis xpi. s. eccīe. donec occur
ram⁹ nob inuicē ⁊ xpo veniēti ad iudiciū in
viz pfectū. s. in mēsurā etatis plenitudis xpi
sed talē mensurā etatis nō habebim⁹ añ diē
iudicij. q⁹ nō nisi p resurrectōem. igitur vsq̄
ad illud tps durabit eccīa fm distinctiōem
graduū. ⁊c. ¶ Ex q̄ infert q⁹ est falsa pma p
positio ⁊ p ꝙsequēs secūda. Sed hic dico q⁹
in illa auctoritate ap'li hec dictio donec su
mitur exclusiue. vt scz excludat nō solū diez
iudicij sed etiā illud tps qđ immediate iudi
cium p̄cedit. q̄n scz iudicij signa incipiēt ap
parere vt magis statim dicēt. quare ⁊c

¶ Itē cōstat ꝫtra me. q⁹ illud tps purgatiōis
electoꝝ per ignē. ⁊c. pertinet ad diem iudicij
imo est pars diei iudicij. Non em solū ad di
em iudicij pertinet latio sentētie. sed etiā ml
ta alia precedētia ⁊ sequētia. vt patet etiaz ex
multis passibus scripture. Sed quidq̄d sit
de hoc vltimo dicto. tamē primū prope lo
quendo nō est verus. quia illa purgatio per
ignem est vnū de signis ante iudiciū fm om
nes doctores ⁊ per cōsequens proprie non
est pars diei iudicij. ⁊c. ¶ Item replicat ꝫ
tertiā ꝓpōem q⁹ xpo venienti ad iudiciū aliq̄
rapient obuiā q̄ tūc inuenientur viui ⁊ pus

nō fuerūt mortui. igit illa ꝓpō falsa. Añs pro bat ex illo apl'i. j. Thes. iiij. deinde nos q̄ vi uim⁹ q̄ relinq̄mur sil' rapiemur cū illis ī nu bib⁹ obuiā xp̄o ī aera. ꝛc. ¶ Sz ꝫ auctoritas nō cludit q̄ paul⁹ q̄ iā est mortu⁹ ibi se ꝺnu merat cū illis viuis q̄ sic rapiēt. ꝛ ꝓpñs nō ī tēdit q̄ illi viui ꝑus nō fuert mortui. Et qñ dic̄ q̄ imo sic̄ ꝑz ꝑ glo. ibidē. ꝛ ma. li. iiij. dist. xlij. ꝛ doctores cōit q̄ supponūt q̄ xp̄s veni ens ad iudiciū alios ī ueniet viuos ꝛ tūc ꝓmr q̄rūt vtq̄ tales q̄q̄ sint morituri vl' nō. ꝛ tā gūt duas opiones. vnā Hieronimi q̄ videt velle q̄ nō. ꝛc. aliā Ambrosij dicēs. q̄ in ra ptu illoꝝ q̄ viui rapiēt mors erit ꝛ resurrec tio mira q̄dā velocitate. Idē tenet Thomas de argētina sup eadē dist. vbi dic̄ q̄ Aug. xx de ciui. dei. ca. xxj. videt sentire q̄ illi q̄ mor tui fuerint īuēti i aduētu iudicis ꝑ duratiōe resurgēt q̄z hi q̄ inueniēt viui. q̄ rapient ob uiā xp̄o ꝛ ī illo raptu morient ꝛ subito reuiui scent ꝑ ¶ Sz ꝺ hec ꝓmo ē illō apl'i. j. Co rinth. xv. oēs q̄dē resurgem⁹. ꝛ seq̄t in momto in ictu oculi. ꝛc. Et p ꝓpñs fm apl'm oīs re surgēt ī eodez instāti. ꝛ ñ aliq̄ ꝑus resurgent alijs ꝓzitate tpis. Et sic illō. j. ad Thes. iiij ꝛ mortui q̄ in xp̄o fūt resurgēt ꝓmi dcīde nos ꝛc. nō refert ad ꝓzitatē ꝛ posteriozitatē tpa lē q̄ ad actū resurgēdi sic̄ declarat ibidē ma gister Hi. de lira. ad c⁹ postillā remitto. Itez sctūs Tho. ī. iiij. sñiaꝝ. dis. xlij. q. iij. art. j. di cit. q̄ licet ī hac materia varie loquāt scti. tñ hec ē securioz ꝛ cōioz opio. q̄ oēs morient. ꝛ a morte resurgēt. Et ī rñsione ad ꝓmū argu mentū oñdēdo quō intelligēdū est illud sym boli. vēturꝰ est iudicare viuos ꝛ mortuos. di cit q̄ ista distinctio viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ nō est referēda ad ipm iudiciū tps. q̄ tūc erūt oīs viui neq̄ ad totū tps ꝓteritū. q̄ oēs iudicā di aliq̄ tpe fuerūt viui ꝛ aliq̄ tpe mortui Sz ad illō tps determiatū q̄d imediate iudiciū ꝑcedet. qñ scz iudiciū sig icipiēt apparere. Et in. xlviij. dis. q. vlt. arti. j. dic̄ q̄ illa ꝓflagratio ignis iudiciū ꝑcedet q̄ ad purgatoꝝ mōi. Et in rñsione ad ꝓmū argumētū dic̄ Aug. xx. ō ciui. dei. vbi videt oppositū īuere. non loq̄t determinādo sz opinādo sic̄ oñdit ex eꝰ ꝝbis Et ī rñsione ad tertiū argumētū dic̄ q̄ illi viui q̄ dicunt repiri sunt illi q̄ vsq̄ ad tps ꝓfla gratōis ī corpe viuēt. Ex q̄bꝰ oīb⁹ apparet ꝑ positū. ꝛc. Itē q̄d sit dē tū ex his varijs opionib⁹ doctoꝝ circa hāc materiaz apparet clare q̄ ex sacra scptura ñ ꝓincit ꝓpositū isti

us ma. imo ex ꝑsse dic̄ mgr sciaꝝ. vbi cū alle gat ꝑ se. q̄ hoꝝ q̄d veri⁹ sit nō est hūani iudi cij diffinire. q̄re ꝛc. ¶ Itez ꝓo replicat dicē do. q̄ licet dicte tres ꝓpōes mee essent fe. ad huc eq̄liter staret difficultas vtriusq̄ rōnis sue ponēdo loco illi⁹ vsq̄ ad dīē iudicij ly vs q̄ ad tps signoꝝ dīē iudicij ꝑcedētū. Et de ducerēt vtraq̄ rō sicut ꝓbus. sz tū nō optz sic modū loq̄ndi variare vt dic̄ patere. q̄ ꝓm⁹ mod⁹ loq̄ndi trahit ex scpturs. ꝛ ē a doctori bus vsitat⁹ ꝛ nō me⁹. imo dicit q̄ mod⁹ meus loquēdi clare ꝺdicit ꝺclusiōi mee tertie. ter tij articuli vesperiaꝝ. Sz miroꝝ dē dicto. q̄ volūtarie ꝫ asserit nec ꝓbat aut declarat istā ꝺtradictiōz. quā tū oīno nō video. ¶ De suo mō etiā loquēdi ꝑz ex dictis q̄d veritatis habeat ꝛ quō doctores varie loquant. imo clare ꝑz q̄ mod⁹ me⁹ loquēdi vsitatur a xp̄o dic̄. n. Ego vobiscū sū vsq̄ ad ꝓsūmatiōem seculi. nō dic̄ vsq̄ ad dīē iudicij aut vsq̄ ad tps signoꝝ. ꝛc. Quid āt ītelligat ꝓsūmatio nē seculi ꝑz ex ꝑdictis. Et q̄ꝫtū ad ꝫ q̄d dic̄. nō obstātib⁹ rtib⁹ ꝓpōib⁹ meis rōes suas ꝓcede re variato illo mō loq̄ndi. ꝛc. Rñdeo q̄ non q̄ illa q̄ assumūt in añte ꝛ q̄ ex dictis apl'i ꝓ bant ꝓuenire eccīe nō de eccīa aliq̄ ꝑticula ri. sz de sola vniuersali hñt locū. capiēdo ec clesiā vniuersalē ꝛ ꝑticularē ad ītellectū cō clusionū meaꝝ alias satis ex ꝑssum. quare ꝛc. ¶ Tertia rō sua fuit. q̄a si ꝓpō sua nō essz fa ꝫ maxime videret q̄ ad saluandū dicta scptu re ꝺ duratōe eccīe. q̄ ipa posset saluari i vno hoīe laico. q̄ vt dic̄ ista sibi videt esse mea in tentio. Sz falsi ꝑtīs. ꝓbat. q̄ tūc fm le gem ordinatā deficere posset ī eccīa militan te sacerdotiū xp̄i. q̄ est fm ordinē melchise dech. q̄d videt esse ꝓtra apl'm ad Heb. vij. ꝛ glosam ibidē. ¶ Ad hāc rōnem rñdi. nego antecedēs. Et q̄ illa fuerit intētio mea clare patz ex trib⁹ correlarijs tertij articuli mei. Ubi ex ꝑsse posui ꝛ ꝓbaui ex scriptura q̄ sem per a tpe xp̄i vsq̄ ad ꝓsūmatoz seculi ert plu res habētes fidē spem ꝛ charitatē in ecclesia vniuersali. Q. ¶ Sed cōtra. Replicat. quia descriptio vniuersalis ecclesie militan tis quam ego posui saluari potest in vno ho mine tantū. Igitur ꝛc. Antecedēs patet. q̄a dixi q̄ ecclesia est omis homo fidelis vel om nes homines fideles in mortali corpore na turaliter viuētes. Ex qua clare patet ꝓposi tum vt ipe dicit. Et etiā ex ꝫ q̄ ego induxi ꝺ abel in quo aliquando saluabatur eccīa. ꝛc.

¶ Ad istud rñdeo. dico q̄ ꝓcesso añte ꝛ eius ꝓbatõe negãda est ꝑma ꝓña. Et rõ est. qꝛ licꝫ eccĩa nũq̄ in futuꝝ saluabiꝫ in vno solo sup posito. tñ aliqñ sic saluata fuit l' absolute saluari posset. mõ bona descriptio dꝫ ꝓuerti cũ diffinito. nõ solũ ꝑ vna differẽtia tpis. sed ꝑ q̄libet ꝛ respectu cuiuslibꝫ copule etiã ỏ possibili. Jõ posita fuit illa descriptõ disiũctiue ꝛc. q̄re ꝛc. ¶ Quarta rõ sua fuit. qꝛ nisi sua p positio esset ꝓa tũc sequiꝫ q̄ lex xp̃i q̄ ad sacramẽta vel alios ritꝰ eccie a xp̃o ꝛ alijs apl'is institutos qñq̄ deficeret añ finẽ mũdi. Consequẽtia tenet sic̃ in argumẽto p̃cedẽti. falsitas patet ad Heb. vij. ꝛ ꝑ glosam. ¶ Ad ꝶ rñdi ꝑ idẽ sicut ad p̃cedẽs negando ꝓñam. Uñ ꝑ materia hꝰ rõis ꝛ p̃cedẽtis dixi q̄ posito q̄ esset vnꝰ solꝰ hõ laicꝰ fidelis nõ errãs ꝺ legem xp̃i. nõ tñ ex ꝶ sequiꝫ q̄ deficeret sacerdotiuꝫ xp̃i aut sacramẽta vel alij ritꝰ eccie dei. quia stat q̄ alicꝫs sacerdos sit imo summus sacerdos. ꝛ tñ q̄ erret ꝺ legẽ xp̃i sicut pꝫ de Petro vt testatꝫ Paulꝰ Gal'. ij. imo stat q̄ alicꝫs sit sacerdos ꝛ possit mĩstrare oĩa sacramenta xp̃i ꝛ tñ q̄ sit hereticꝰ ꝛ ꝑ ꝓñs q̄ nõ sit fidelis nec de eccĩa dei. vt pꝫ ex cõi opinione doctoꝝ ũ ꝺ mgr̃m sñiaꝝ. li. iij. dis. xxv. quare ꝛc. ¶ Sed ꝓtra replicat dicẽdo q̄ nõ soluo argumentũ Uñ arguit sic. Si cũ scꝑtura stat ecclesiam saluari ĩ vno solo hoĩe laico. igiꝫ cũ scꝑtura stat pari rõe nullũ esse sacerdotẽ vl' clericuꝫ. ꝛ tũc stãt ambo argumẽta p̃cedẽtia Cõsequẽtia tñ tenet vt dicꝫ. qꝛ ex q̄ ad saluãdũ scꝑturã sufficit fides xp̃i ĩ vno laico ꝛ ꝑ ꝓñs nõ req̃ritur aliquẽ sacerdotẽ vl' clericum esse. ꝛc.

¶ Ad ꝶ dico. q̄ cãd sit de añte de q̄ satis dixi ꝓña negãda est nec ꝓbatio valet. Et rõ ẽ. ꝙa in scriptura sacra spẽaliter ꝓmittiꝫ duratio sacerdotũ xp̃i vsq̄ ad ꝺsũmatõꝫ seculi. vt videtur ex dictꝭ apl'i Heb. vij. et posset oñdi ex alijs locꝭ scripture. sꝫ trãseo cã ꝺ breuitatis. q̄re ꝛc. ¶ Quinta rõ sua ꝑncipal' ꝛ quã solam dixi esse ad ꝓpositũ mee ꝺclusiõis fuit ista. Ex scripturꝭ videt ꝓuincibile q̄ nec generale cõciliũ nec tota multitudo clericoꝝ ꝛ laicoꝝ viroꝝ nec romana eccĩa q̄ distinguiꝫ a tota cõgregatõe fideliũ sicut ptes a toto diffoꝛmari põt legi xp̃i. igiꝫ ꝛc. Cõsequẽtia tenet. sꝫ añs ñ ꝓbat. ¶ Ad istã rñdi ꝑ pbabiliꝫ disputatiue dicendo q̄ añs non ꝓuincit ex scriptura sacra. Et ꝙa oppositũ nõ pbauit. iõ nõ plꝰ dixi. Sꝫ in ꝓma lectõe sua ꝓbare visus est añs q̄ ad singulas ptes. Et ꝑmo de ꝺcilio generali arguit sic. Tota eccĩa vniuersal' nõ põt errare in fide seu q̄ ad ꝶ diffoꝛmari legi xp̃i. igiꝫ nec ꝺciliũ generale. añs põt deduci ex scꝑturis. sicut ꝺcessi. igiꝫ ꝛ ꝺsequẽs. Sed ꝺsequẽtia ꝑ batur ex ꝶ. qꝛ a ꝺcilio generali in causa nõ licet appellare. ꝙa si sic aut ad aliud ꝺciliũ. aut ad papã. aut ad vniuersalẽ eccĩam. Non ad aliud ꝺcilium. quia pari rõe ab illo appellare liceret. ꝛ sic tali cause finis imponi nõ posset. Nec ad papã. quia in facto fidei est subiectus iudicio generalis cõciliũ. eo q̄ sicut notatur. xix. dis. ca. Anastasius. Synodꝰ i causa fidei sit maiꝰ papa. Nõ potissime verum est de synodo generali. Nec ad vniuersalem ecclesiã. cũ ciliũ generale sit ꝑstantiꝰ ꝑ ecclesie. igitur parti minꝰ ꝑstanti essꝫ minus credendũ in causa fidei. Etiã quia vniuersalis ecclesia in vnũ cõuenire nõ potest. Jtẽ cõcilium generale eo ipso qõ est generale repsentat totã eccl'iam vniuersalẽ ꝛ cãs pꝫ tet. quia si nõ iam in eo nõ est cõsensus totius ecclesie vniuersalis. ꝛ per ꝺsequẽs nõ est generale sed particulare. Et ad hoc est auctoꝛitas Gregoꝛij. xv. dis. ca. Sicut. vbi dicit de quattuoꝛ ꝺcilijs generalibꝰ. q̄ vniuersali cõsensu ꝑstituta sunt. ꝛ ideo quisquis ꝓesumpserit absoluere q̄ illa ligãt aut ligare quod soluũt seipsum destruit ꝛ nõ illa. Et similis ratio est de quolibet alio cõcilio generali. igitur ꝛc. Jtem ex scriptura cõuincitur q̄ congregati in vnũ in xp̃i nomĩe nõ possunt ꝓtũc diffoꝛmari legi xp̃i. Sed sic est de illis q̄ faciunt ꝺciliũ generale. Maiꝰ ꝓꝫ Math. xviij. Et minoꝛ apparet. quia aliter non esset generale ꝺcilium. sed eccl'ia malignãtium ꝛ particulare ꝺcuenticulũ. Nec valet dicere. q̄ licet deus spẽaliter assistat ꝺgregatꝭ ĩ vnum in xp̃i nomĩe. tamẽ in fide mĩme ꝺfirmãtur. q̄n possint labi in errorẽ. Nam ꝺsimiliter arguꝛetur de tota ꝺgregatione fideliũ vniuersalis ecclesie. quia ꝺstat cũ sit viatrix q̄ non est cõfirmata. ꝛc. ꝛ tamẽ nõ sequiꝫ q̄ possit errare a fide. Sic in ꝓposito isti de ꝺcilio generali quia repꝛesentãt totã eccĩam licet non sint cõfirmati q̃uis quilibet eoꝝ possit seoꝛsum errare. tamẽ nõ sequitur q̄ omnes simul sic cõgregati possint errare R

¶ Ad ista ꝓbabiliter rñdent aliqui. Q ꝺcilium generale põt ꝺtra fidẽ errare. imo ỏ facto sic aliqñ errauit sicut ꝑ multa exẽpla oñdũt. ꝛ spẽaliter ꝑ synodũ ephesinã scdam q̄ erravit. ꝛ iõ repbata fuit. sic notat glo. xv. dis. c. i.

Et ad obiecta ī ꝓtrariū dicū negādo ꝓñam Et ad ꝓbatōz negāt assumptū dicentes q; si ꝯciliū generale ꝫ fidē erraret ab ipo appellare liceret. s. ad aliū ꝯciliū generale si esset facultas ipm ꝯgregādi. ꝛ si illū itez erraret liceret ad aliud appellare. ꝛ sic sp donec catholici ꝓuenirēt. insup si papa ñ essz pñs ꝯcilio generali errāte liceret ad ipm pñtē vl' ad ipz cū alio ꝯcilio ꝯgregādo appellare. vl' etiā ad vniuersalē eccīaz si possz i vnū ꝓuenire esset ꝓncipalit appellāduz. Si ꝙo tota xpianitas esset sic depuata q; soli heretici haberēt potentiā ꝛ q; soli pauci simplices ꝛ paupes manerēt i fide ꝛ reputarēt ꝯciliū generale errare. nec possent se hūano ꝯsilio aut auxilio tueri vl' defendere ñ restaret aliū nisi se diuie ḡtie cōmittere ꝛ illā iniuriaz patiēt tolerare cū gemitu tristicia ꝛ dolore. sic Hieronym⁹ ꝯsulit viro ecclastico qñ in ea q; vocat dom⁹ dñi inualescit iniq̄tas ꝛ iusticia ois depmit. put recitat. xj. dis. c. qñ igit. ¶ Quātū ꝙo ad illud q̄d ōz de subiectōe ī cā fidei. ꝛc. dicū q; ois psona ꝛ ois ꝯgregatio errās i fide oī alteri nō sic errāti in cā fidei ē subiecta. ꝛ tal' ē pstatio ī eccīa q̄liscūq; aut cuiuscq; ꝯditiōis existat ¶ Ad ꝓfirmatōez ꝯcesso ante negant ꝓñam. Tū ꝓmo q; papa ē psona publica gerēs vices tot⁹ eccīe. ꝛ tñ pt ꝫ fidē errare. ꝛ p pñs ꝯsil' ꝯciliū generale. Tū scdo q; ñ optz q; ois psona vl' cōitas gaudeat oī ꝓrogatiua q̄ gaudet illa c⁹ vices gerit. q̄re ꝛc. Et ad auctoritatē btī Bre. dicū q; loq̄t de ꝯciliis dei fice ꝛ rite a catholicis celebratis. Et loq̄t de facto nō de possibili. q̄re ñ optet sic eē de oīb⁹ alijs ¶ Ad aliā ꝓfirmatōz pt dici q; stat q; illi q̄ sunt ī generali ꝯcilio ñ sint ꝯgregati i nomine xpi. sz q; sint xpo ꝛnū. tñ ꝫ nō obstāte ñ sequit ꝓpositū. q̄a illo ꝯcesso staret q; sic ꝯgregati errēt ī fide ꝓpt̄ cām ibidē tactā. q; scz ñ ꝓpter ꝫ sunt ī fide ꝯfirmati. Nec valet replicatio. q̄a nō sic pt argui ō eccīa vniuersali. Hā licet sit viatrix tñ ꝯfirmata ē in fide vniuersalis eccīa. nec tal' ꝯfirmatō repugnat statui vie ad itellectū sup exp̄ssum. Nec valz q̄d ōz q; licet q̄libet seorsum possit errare. tñ nō seq̄tur q; oēs sil' ꝯgregati. ꝛc. Hā ꝯcursus ad eū dē locū nō reddit aliq̄s magis inobliq̄biles a fide q̄ añ. Qz sic loc⁹ nō sanctificat hoiem. sic nō ꝯfirmat ī fide. Tal' etiā ꝯcursus in xpi noīe hz locū i ꝯciliis pticularib⁹ ꝛ puīcialibus. de q̄b⁹ tñ ꝯstat q; pñt errare. quare ꝛc.

S ¶ Scdo loco ꝓbat iste mgr̄ scdam ꝓtem añtis sui ꝓncipal'. s. q; tota mlt̄itudo clericoz nō pt diffozmari legi xpi. qz de⁹ ita stabiluit sacerdotes leuiticos. vt ī iudicijs de his q̄ erāt diuinit⁹ ꝓcepta ñ possent errare sic q̄n coz iudicio essz stādū. igit mlt̄o ꝛt⁹ sic assistit sacerdotib⁹ noui testam̄ti. maxie ī his q̄ ꝯcernūt fidē. ꝛ ꝓcipue illis ad q̄s se tota cōmunitas eccīe refert ī his q̄ sunt fidei. Cōsequētia ꝓz. Añs ꝓbat ꝓ scriptura Deut. xvij. vbi de⁹ dic filijs israel. q; de oī iudicio difficili ꝛ ambiguo debeāt venire ad sacerdotes leuitici gener⁹ ꝛ ab eoz snīa nō declinare neq; a dextris neq; a sinistris. Jtē ꝓfirmat ꝓ aliq̄ supius tacta ī tertia ꝛ q̄rta rōib⁹. qz seq̄tur q; posset cessare ī eccīa ordo platōis ꝛ distictio graduū. ꝛc. ꝓtra apl'm. imo q; deficere posset sacerdotiū xpi. sacramēta ꝛ alij rit⁹ eccīe. ꝛc. Cōsequētia probat. qz q̄ rōe posset illa tota multitudo errare ī vno articulo. pari rōne ī oīb⁹ ptinētib⁹ ad sacerdotiū ꝛ sacramēta. ꝛc Quia nō pl⁹ est ꝓfirmata respectu vni⁹ q̄s respectu alteri⁹ ꝛc. ¶ Ad ista pt ꝓbabilit dici. Ad ꝓmū negādo añs. Et ad ꝓbatōem ōz q; illa auctoritas ītelligēda est ī illis iudicijs sacerdotū leuiticoz ī q̄b⁹ nō errabāt ꝫ legē. sz si cōtigisset eos sic errare sicut possibile fuit. tūc ab eoz iudicio ꝛ snīa fuisset declināduz. q̄re ꝛc. ¶ Ad ꝓfirmatōz licet sup tactū sit de materia argumēti. tñ adhuc pt dici dupliciter. Uno mō q; licz tota mlt̄itudo clericoz cōtra fidē erraret. tñ aliq̄s sacerdos remaneret hns potestatē ordinādi ligādi ꝯficiēdi et alia sacramēta ꝓferēdi. ꝛ sic remanerēt in ecclesia. ordo platois. distinctio graduū. sacramenta ꝛ alij rit⁹. Et licet forte nō in actu. tñ ī potētia ꝓpinqua. Alio mō dicū aliq̄. q; licet oīs clerici hereticarent aut omino nulli remanerēt ꝓpt̄ ꝫ eccīa ptātē habēdi ꝓdicta nequaq̄ amitteret. licet illa nunq̄ bre possz per humanā potestatē sed per miraculosam dei operationē. qui scz diuersis modis posset de aliquibus laicis catholicis sacerdotes ꝛ episcopos ordinare ꝛ hoc sue eccīe reuelare. Jn quo casu omnes catholici deberent taliter ordinatos a deo sicut veros episcopos ꝛ sacerdotes habere. Et licet temerarium esset asserere talem casum de facto aliquando euenire. tamē esset etiā temerarium hui⁹ casus potestatē negare. quia hoc essz de futuris temere diuinare ꝛ contra articulum de dei omnipotētia impudenter impingere. quod est absurdum. quare ꝛc.

Tertio loco ꝓbauit iste magister tertiã ptẽ sui ꝓncipal' ãncedẽtis. s. q romana eccia q̃ distinguit a tota ꝯgregatõe fidelium sicut ps a toto. legi xp̃i ñ põt difformari. Et q̃ multi diuersimode capiũt romanã eccle siam. iõ ad pñs vocat eccĩam romanã illam penes quã resid̃ auctoritatine totũ iudiciũ in his q̃ fidei sunt totꝰ vniuersalis ecclesie. ꝑm ordinẽ a xp̃o institutũ. Que sc̃z complectitur papã ⁊ alios rite ad suũ collegiũ pertinẽtes. Et vacãte sede saluaꝝ in illis solis i q̃bus est auctoritas ꝓsilꝫ sui dicto modo. Et hec videꝝ esse intẽtio Hiero. ⁊ alioꝝ doctoꝝ qñ tñ extollũt romanã ecciam vt i multꝫ decretis apparet. Hoc supposito arguit sic. Romana eccia sic sumpta est ps vniuersalis ecclesie. ⁊ tñ nõ põt difformari regule legis xp̃i q̃ ad eã sic difformari sequiꝝ eccĩaz vniuersalem illi regule difformari. Nõ ꝓbat. quia sicut xp̃s ordinauit q eccia vniuersalis nõ possit difformari sue legi. ita etiã ordinauit q illa eccia ꝑticularis penes quã residet auctoritatiue iudiciũ vniuersal' eccie nõ possit errare. cũ ipa sit a dño ꝓstituta tãq̃ caput vniuersalis eccie. vt patet ex suppositõe ⁊ etiã in decretis. xxij. dis. sacrosancta. Sz deficientibus sensibꝫ i capite deficiũt ⁊ in mẽbris. q̃re ⁊c. Confirmaꝝ ex auctoritate supra allegata Deut. xvij. vbi de sũmo sacerdote ⁊ alijs sacerdotibꝫ leuitici generꝫ apparet q deꝰ dedit eis i oĩbꝫ ambiguis auctoritatẽ iudicãdi iudicij veritatẽ. q̃ multo magꝫ tpe noue legis ⁊c. Sz q̃ supra ad hoc dictũ est iõ ꝺ ß transeo causa breuitatꝫ. Itẽ inducit auctoritates decreti. Una est Ambrosij. xxiij. q. j. c. Admonuit. Ex cuiꝰ ꝓbis daꝝ intelligi q nemo potest esse de catholicꝫ epis nisi cũ romana ecclesia cõcet. Alia est Hieronimi ibidẽ in. c. q̃m vetꝰ. vbi loquẽs de romana eccia dicit. q supꝫ istã petrã fundata ẽ eccia. ⁊ q̃ cunq̃ secũ nõ colligit dispergit. Et i eandẽ sniam ponit Cyprianꝰ. xcij. dis. c. Qui cathedram. vbi dicit. Qui cathedrã Petri supꝫ quã fundata est eccia deserit i eccia se esse nõ ꝓfidat. ⁊c. Tertia est Hieronimi vbi supra in. c. hec est fides dicẽtis q sancta romana eccia semper imaculata pmãsit. ⁊ i futuro pmanebit ⁊ imobilis oĩ tpe pſistit. Quarta est Augustini in libello ꝺ epl'am fundamẽti manichei. ca. ij. dicẽtis. Ego euangelio nõ crederẽ nisi me eccie catholice commoueret auctoritas Sed hec auctoritas ꝓncipaliꝫ residet in illa ecclesia q̃ est caput aliaꝝ mõ ꝓdicto. quare ⁊c. Ad ista ꝓbabiliꝫ ⁊ solũ recitatiue et nõ assertiue põt dici. Ad ꝑmũ rñdeꝝ q capiendo romanã eccĩam modo ꝓdicto ipa põt difformari legi xp̃i. Nec ad ß sequiꝝ vniuersalem eccl'iam legi xp̃i difformari. Et ad ꝓbationẽ dicitꝝ q xp̃s solũ de eccia vniuersali ⁊ nõ de aliqua eccl'ia ꝑticulari ordinauit q nunq̃ difformabitur sue legi sicut in vesperijs ꝓbaui. Et quãdo vltra arguiꝝ. q imo de illa eccl'ia particulari apud quaz residet auctoritatiue iudiciũ vniuersalis ecclesie. et que est a xp̃o ꝓstituta caput ipsius. ⁊c. Rñdetur q ipa particularis ecclesia romana non est caput vniuersalis ecclesie nec apud eã residet auctoritas ꝓdicta nisi sub conditiõe. s. q̃diu ipsa manet in fide recta. Nam licz ipa in beato Petro recepit eam. tamẽ nihil videtur ꝓhibere quin eam possit perdere sicut ⁊ ecclesia anthiocena. Et ita tamẽ si ipsa fieret infidelis aut heretica illi qui prius erant ecclesia romana desinerẽt esse caput ecclesie nec haberẽt talem ꝓncipatum aut auctoritatem predictã. nec propter hoc deficeret fides eccie vniuersalis. Et q̃ dicitꝝ q deficiẽtibus sensibꝫ in capite deficiũt ⁊ in membris ⁊c. Rñdi q licet quãtum ad multa sit similitudo inꝰ corpꝰ xp̃i mysticũ qꝺ est eccia. ⁊ corpus materiale hoĩs. tñ nõ in oĩbꝫ est similitudo. Quia corpꝰ hoĩs non manet viuũ sine capite. Corpꝰ aũt eccie manet viuũ. scz vita fidei ⁊ gratie absq̃ capite i terris vtpute dũ caret summo põtifice. tñ tũc habet caput i celis. s. xp̃m q̃ est caput eccie vt ꝺr Eph. ꝓmo. Et q̃uis romana eccia post papã sit ipsiꝰ ecclesie membꝝ ꝓncipale. ⁊ rõe ipsiꝰ possit dici caput eius. tamen sine ipsa posset esse eccl'ia. Quare ⁊c.

Ad auctoritates decreti specialiꝫ ad tres primo inductas Respõdetur q sunt intelligende sub cõditione supradicta. s. q̃diu romana ecclesia nõ errat cõtra fidem. Loquũtur etiã de facto ⁊ de illa eccia q̃ erat tpe illoꝝ sctõꝝ sz nõ loquũtꝫ de possibili. Et iõ si in futuꝝ ꝓtingeret q romana eccia hereticaret sic videꝝ possibile. nec oppositũ ẽ ex scriptura reuelatum q̃re ß dicere esset temerariũ. tũc illõ qꝺ i dictꝫ auctoritatibꝫ affirmaꝝ i illo casu nõ hꝫet locũ. Et q illa tertia auctoritas q̃ est Hiero. sit itelligẽda sub ꝓdicta ꝓditõe ꝑz ex eiꝰ mõ loq̃ndi. qꝫ dicit q dño puidẽte ⁊ beato Petro opem ferẽte ipsa sic immaculata

permanebit. id est. si dominus prouideat. et beatus petrus opē ferat. sic scz ꝙ ipsa fidem Petri ⁊ apostoloꝝ teneat. Ad auctoritatem Augustini dictū est ꝙ nō loquit̄ de particulari eccl'ia romana. sed de eccl'ia vniuersali. Quod patet p̄mo. quia absurdū esset dicere ꝙ auctoritati alicui⁹ particularis eccīe esset magis credendū q̄ꝫ euāgelio. ¶ Secundo patet ex verbis Augustini quia loquit̄ ibi ꝺ ecclesia que successit a tempe Petri vsqꝫ ad tempus suū. ⁊ sic ip̄a comp̄hendit Petruꝫ ⁊ alios apostolos ac euāgelistas ⁊ sāctos omnes a quib⁹ in eccl'ia susceptū est euāgelium ⁊ publicata doctrina xp̄i. ⁊ sic maior est illi⁹ eccl'ie auctoritas q̄ꝫ euangelij ⁊c̄ ¶ Quādo autē subinfert̄ ⁊ hec auctoritas vniuersalis eccl'ie p̄ncipaliter residet in illa ecclesia que est caput aliaꝝ. Patet ex iam dictis quid ad hoc sit respōdendum. Et hec de quinta ratione principali

X

¶ Sexta ratio sua p̄ncipalis fuit arguendo ex dictis meis sic. Ex scriptura sacra cōuincitur ꝙ semp sit aliqua vniuersalis ecclesia que xp̄i legis regule nunq̄ꝫ difformet̄. igitur idē cōuincit̄ de aliqua particulari eccīa Antecedēs est tertia cōclusio tertij articuli vesperiaꝝ mearum. Cōsequentiam probat. quia impossibile est saluari eccīam vniuersalem sine particulari. sicut impossibile ē saluari totū integrale sine aliqua ei⁹ parte. Et quia probaui cōclusionē meam p hoc quia quod in scriptura attribuit̄ toti ⁊ nulli parti temerariū est hoc asserere de parte. Ex h̄ ip̄e cōf̄rmat argumētuꝫ suū improbādo meam ꝯclusionē ⁊ simul soluēdo rōem arguendo sic. Quidquid in scriptura attribuit̄ toti sic ꝙ nō stat cum scriptura illud ꝯuenire toti nisi ꝯueniat alicui eius parti hoc temerarium est negare de parte. sed semp vsqꝫ ad diem iudicij ꝯformari legi xp̄i attribuit̄ in scriptura toti ecclesie ⁊ nō stat cū scriptura hoc ꝯueniri toti eccīe nisi cōueniat alicui ei⁹ parti. vt ex p̄oribus est deductū. igit̄ ¶ Ad istaꝫ rōem alias respōdi negando p̄mam ꝯsequētiam. Et ad ꝓbatōem etiā negaui assumptū Dixi em̄ ꝙ impossibile est eccīam vniuersalem saluari sine eccīa ꝑticulari. Patet clare quia p eccl'iam ꝑticularē nō intelligo quamlibet ꝑtem integralē eccīe vniuersalis. sꝫ aliquam ꝯgregatiōem fideliū partialē que nō est tota eccīa vniuersalis. Si aūt tota eccīa vniuersalis saluaret̄ in duob⁹ suppositis patet ꝙ nulla esset eccl'ia particularis. qꝛ nulla esset cōgregatio fidelium que nō essꝫ tota ecclesia vniuersalis. quare. ⁊c̄. ¶ Et per idē patet ꝙ ꝯfirmando rōem suā ip̄e truncate ⁊ sophistice tractat ⁊ soluit rōem seu probatōnem ꝯclusionis mee. Unde quādo ipse arguit. quidquid in scriptura attribuit̄ toti ⁊c̄

Y ¶ Hic dico p̄mo ꝙ minor est falsa. q̄ ad p̄mam partē propter hoc quod ꝺr ibi vsqꝫ ad diem iudicij. quia semp vsqꝫ tūc nō durabit eccīa militās de qua loquor. vt patꝫ ex dictis in solutōe p̄me ⁊ secunde rationis.

¶ Secūdo dico ꝙ eadem minor est falsa q̄ ad secūdam ꝑtem intelligēdo p partē eccl'ie nō quamlibet ei⁹ partē integralē. sed aliq̄m eccl'iam partialē seu particularē. vt statiꝫ dictum est ¶ Tertio dico ꝙ ista dicta sua non vadūt ad intētionem mee ꝯclusionis. sed solum ad quandā sophisticam vim sermonis modo ꝟm ph̄um sermones sunt ꝟm materiam subiectā accipiēdi. Et ꝟm hyl'. intelligētia dictoꝝ ex causis est assumēda dicēdi Intentio aūt mee cōclusionis sicut patuit ex dictis meis erat ꝙ data quacūqꝫ etiā particulari certe denominatōis que nō sit toti congregationi fideliū generalis. Uerbi gratia eccīa clericoꝝ. eccīa ytalicoꝝ. eccīa gallicoꝝ ⁊c̄. ex scriptura sacra nō ꝯuincitur ꝙ semper sit aliqua talis siue cōsimilis denominationis que xp̄i legis regule cōformetur. Et cōtra hoc solum arguit q̄nta ratio sua superi⁹ soluta. Et quia replicatiōes sue facte ꝯtra hoc in p̄ma sua rectione sunt solum sophistice ⁊ nō theologice. ideo transeo ꝺ eis gratia breuitatis. Et hec dicta sint de tertia cōclusione ⁊ suis adiunctis ⁊ de tota ista questione solū disputatiue ⁊ nō assertiue

¶ Expliciūt questiones magistri Petri de Aylliaco sup libros sentētiarum cum q̄busdam in fine adiunctis. Impresse Argētine Anno dñi. Mccccxc. Finite altera die sanctorum martyꝝ Tiburcij ⁊ Ualeriani

BIBLIOTHÈQUE UNIVERSITAIRE DE TOULOUSE

